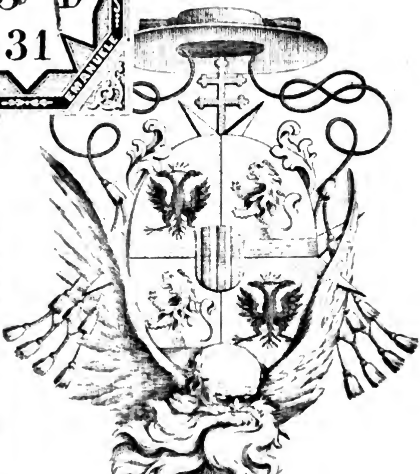
6
17-e
7

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 D
31

6-17.e 7

Digitized by Google

XXI.3.10

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBRI XV.

NASONIS EPIGRAMMA.

Orba parente ſuo quicunque volumina tangis,
His ſaltem veſtrâ detur in urbe locus.
Quoque magis faveas, non ſunt hæc edita ab illo,
Sed quaſi de Domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit.
Emendaturus, ſi licuiſſet, erat.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER I.

ARGUMENTUM.

Principio Chaos in elementa quatuor diſtinguitur, quibus cum ſui darentur ſingulis incolæ, homo ex terra & aqua creatus eſt. Secutæ ſunt ætates hominum quatuor. In quarum poſtrema de Gigantum ſanguine nati ſunt homines. Qui cum eſſent impii, Jupiter, quamvis antea Lycaonem in lupum mutaſſet, generali nihilominus ſupplicio diluvium inducens, omnia in aquam convertit. Hic ſoli relinquuntur ſuperſtites, Deucalion & Pyrrha. Qui poſt redditam terram, jactis poſt terga lapidibus, humanum repararunt genus. Nam reliqua quidem animalia, ſponte ſua ex humore & calore prodierunt. Interque ea & Pytho ſerpens. Quem cum Apollo interemiſſet, Pythios ludos in rei memoriam inſtituit, in quibus victores æſculea corona donabantur. nondum enim extiterat laurus donec in eam Daphne puella fuit converſa. Quod cum accidiſſet, tum ad patrem ejus Peneum, cum reliqui fluvii, ſive congratulandi, ſive etiam conſolandi gratia conveniſſent, ſolus deſideratus eſt Inachus, quod de filia ſua Jone ſollicitus eſſet, quam Jupiter poſt ſtuprum in juvencam mutarat Ea cum ab Argo cuſtodiretur, Mercurius eum, narrata prius Nympha Syringis in arundinem transformatione, occidit. cujus oculi deinde à Junone in pavonem collati fuerunt. Tum Jo priſtina mulieris forma recepta, Epaphum parit.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dî cœptis (nam vos mutaſtis & illas)
Adſpi-

Fab. I. Arg. *Ovid. in hujus operis initio breviſſime ea de quibus eſt ſcripturus proponit, & Deos, ut ſibi adeſſe velint, rogat, & narrationem ab ipſo mundi primordio orditur.* Raph.

METAMORPHOSEON LIBER PRIMUS.] Nihil verius hac lectione, quam optimus liber Berneggerianus, alter codicum ſplendidiſſimi Equitis ac Baroneti Rogerii Twiſden, & Patavinus Sancti Joannis in Viridario agnoſcunt, ſub finem quoque voluminis ex Balthaſaris Moreti V. Cl. codicibus unus, & initio libri ſeptimi Mediceus primæ notæ ſic exhibebant. Neque aliter in Græca horum librorum Metaphraſi Planudes. Reliqui METAMORPHOSEOS, perperam: quod Farnabius quoque jam vidit. Genuina hujus poëmatis inſcriptio extat apud Senecam patrem Epitome Controverſ. lib. III. cap. VII. & apud filium in Apocolocyntoſi, Tertullianum adverſus Valentinianos, Fulgentium libro II. Mythologici, Servium ac Priſcianum ſæpe. quanquam apud hunc contracte nonnunquam *Metam.* vel *Metamorph.* exaratum occurrit, quomodo & bis apud Probum. apud Servium lib. XII. Æneid. mendoſe legitur de Apolline, *Ipſe in Ovidii Metamorphoſi ait, Inventum medicina meum eſt*, cum *Metamorphoſiſi* ſit ſcribendum Græca enuntiatione. Apud Quintilianum etiam lib. IV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Adſpirate meis. primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Ante

lib. iv. cap. i. Inſtitutionum Oratoriarum, in vulgatis exemplaribus male *Metamorphoſis* pro *Metamorphoſes* hoc poëma inſcribitur. Ad Græcorum quippe exemplum Μεταμορφώσεων titulum huic operi Naſo præfixit. Calliſthenis Μεταμορφώσεις à Plutarcho citantur in Parallelis. Male apud Apoſtolium in Αἰγέως πήδημα legitur Καλλισθένης ἐν δευτέρῳ Μεταμορφώσεως pro Μεταμορφώσεων. Citat & Parthenii Μεταμορφώσεις Euſtathius Scholiis in Dionyſium Periergeten; & Theodori idem Plutarchus in Parallelis cap. xxii. cum Stobæo; Didymarchi Antoninus Liberalis narratione xxiii. qui & ipſe opus ſuum, quod etiamnum extat, Μεταμορφώσεων συναγαγὴν inſcripſit. Ejuſdem argumenti fuerunt Nicandri Ἑτεροιούμενα, Corinnæ Ἑτεροίων βίβλοι, Antigoni Ἀλλοιώσεις, quarum idem Antoninus aliique meminerunt. ut jam ex parte à Farnabio eſt obſervatum. *Heinſius.*

1. *Corpora mutata in novas formas.*] Sic enim ipſe 2. Triſt. *in facies corpora verſa novas.* Quam Hypallagen ſi admiſiſſet modo, vel etiam advertiſſet Scalig. Hypercritic. 7. c. non licenter adeo atque infeliciter operis hujus principium, ob brevitatem puram ac ſcitam laudatum prius, locutionis deinde inuſitatæ damnaſſet, nequo pro laudato hoc Ovidii diſticho bono obtruſiſſet nobis pentaſtichon malum & ſuum (conſulto & eleganter à poëta factum judicat Ger. Voſſius, ut qui de corporum converſione eſſet dicturus, à verborum converſione auſpicaretur.) *Mutatas dicere.*] Nec immiti æque cenſura, ſyllabam *mu* iteratam roſiſſet, quæ compoſitio veteribus poëtis, iiſque majorum gentium, uſque adeo non diſplicuit, ut etiam in deliciis fuerit, obtinueritque inter Schemata locum, Parecbaſis nuncupata. *Farn.*

2. *Nam vos mutaſtis & illas.*] Codex Palatinus antiquiſſimus, & veterrimæ ſchedæ Leodienſes, *nam Di mutaſtis,* concinnâ & nervosâ, ſi quid video, repetitione. neque aliter in optimo Berneggeriano & uno Hamburgenſi à manu primâ fuerat exaratum. mox, pro *Ante mare & terras*, unus Mediceus, recentior quidem ille, ſed ex veteri, quod paſſim apparebat, deſcriptus, longe elegantius, *Ante mare & tellus*, nempe unus erat vultus. eamque ſcripturam Carolus Vivianus in præſtantiſſimo codice à ſe deprehenſam fuiſſe aſſeverat. ſic Art. Amator. lib. ii.

Unaque erant facies ſidera, terra, fretum.

Faſtor. lib. i.

Ignis, aqua, tellus, unus acervus erant.

ut & hic fortaſſis *unus erat vultus* ſit ſcribendum. infra tellurem, mare, & cœlum uno quoque verſu eſt complexus,

Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat. Heinſius.

Et illas.] Inquit idem Scal. *& quid aliud?* Non aliud certe quam ab irata Critica impactum ſigillum ſuperciliosо Cenſori, qui Cauſalem à Copulativa non diſcreverit. Habet enim Conjunctio *&*, vim Emphaticam in Ætiologia Invocationis, quaſi dicat, *Dii* (*nam &*, id eſt, etiam *vos mutaſtis illas*) *aſpirate cœptis meis.* Jamdudum exploſa eſt ab eruditis Interpretatio ab ordine illo; *Nam mutaſtis vos & illas.* Quo quidem modo, inquit Raphael Regius, ſenſus ex eleganti inſulſus redditur; peritque univerſa Emphaſeos gratia. Ineptum utique foret & ſupervacuum, quando vox iſta *illas* includat etiam ipſas Deorum mutatas formas. *Farn.*

3. *Aſpirate meis.*] Adeſte, favete, Metaph. à navigantibus quibus vento aſpirante opus eſt. Sic Virgil. *Aſpirat primo fortuna labori.* Pontan.

4. *Perpetuum deducite.*] Κύκλιον ἐπακόλουθον, continuum, nuſquam interruptum, quæ ſumma laus eſt tum ingenii tum artificii poëtæ noſtri, fabulas tot, tam reconditas, tam varii argumenti,

FABULA I.

ANte mare & tellus, &, quod tegit omnia, cælum,
Unus erat toto Naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis indigeſtaque moles;
Nec quicquam, niſi pondus iners; congeſtaque eodem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan;
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe;
Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus

Pon-

menti, continua ſerie, & quaſi contigua ſtructura ad modum annulorum in torque aut catena conſertorum, ab orbe uſque condito ad Auguſti tempora, connectentis. *Horat. 1. lib. 7. Ode*, Carmine perpetuo celebrare. *Farn.* *Ad mea tempora.*] Uſque ad ætatem, ad memoriam meam: ad principium ſcil. imperii Auguſti. *Pont.* *Deducite.*] Voci *perpetuum* commode reſpondet *deducite*, à lanam facientibus ſeu fila ducentibus ſumptum. *Idem.*

5. *Ante mare & terras.*] Hæc eſt narratio, quam à prima mundi origine poëta ſic repetit, ut deſcribat primam omnium mutationem. Nam ex Heſiodi ſententia, primum omnium fuiſſe Chaos ait, hoc eſt, quandam rerum omnium ſine ulla forma confuſionem, ex qua primum elementa quatuor, ac totum mundum effectum eſſe ait: cum antea nihil foret diſtinctum, ſed omnia eſſent confuſa. Deinde narrat quemadmodum in quatuor elementa fuerit commutatum, ſicque diſcretum, ut æther ſummum locum propter levitatem apprehenderit, proximum aër, aqua tertium, in infimum terra propter gravitatem detruſa fuerit. *R. R.*

6. *Unus erat.*] Antequam Mundi partes erant diſtributæ & deſignatæ, Cœlum expanſum, ſidera emerſa, elementa diſcluſa; tellus ſcilicet (ſubſidente ad centrum quaſi πάντων ἰδῶ graviori τῆς ὕλης fæce) in medio preſſa & ἰσόῤῥοπῶ ſuſpenſa, aqua diffuſa &c. latuerunt rerum ſemina inerti mole promiſcue confuſa, quam Chaos poëtæ: *primam materiam* indigitarunt philoſophi. *Unaque erat facies, ſidera, terra, fretum*, noſter 2. de arte. ὁ δ' ὀρανός τε γαῖα τ' ἦν μορφὴ μία. Euripid. Menalippa. Atque hinc lucem fore auguror iis quæ ſequuntur: *Quaque erat & tellus*, *&c.* Litatum ſimul Scaligeri captiunculæ: *Qui*, inquit, *poterant eſſe ſi non erant?* Repudium denique & nuncium miſſum lectioni Porphyrionis ad 4. Oden. 3. lib. Horat. *Quaque fuit tellus; illic & pontus, ut aër.* *Quaque* pro *quaquaverſum*, *ut* pro *ubi* expoſito. *Farn.* *Natura.*] Parentis & autoris omnium rerum. Natura enim vis eſt quædam qua omnia naſcuntur: quam Seneca nihil aliud eſſe quam Deum ſentit. *R. R.* *Vultus.*] Poſtquam omnia diſſociata & diſcreta ſunt, litemque illam melior natura diremit, non eſt unus naturæ vultus. Alius ſiquidem cœli, alius terræ, &c. *Pont.*

7. *Chaos.*] Τὸν μεταξὺ γῆς καὶ ὀρανοῦ κενὸν τόπον.

9. *Diſcordia ſemina, &c.*] Hoc eſt, ſemina & primordia rerum malè conjunctarum, inter ſe diſſidentia, in eundem locum conducta & congregata. Semina verò omnium rerum ſunt elementa quatuor. *R. R.*

12. *Circumfuſo.*] Nam terram undique aërem habere Phyſici demonſtrant. *R.* Ipſemet Ovid. hoc ipſum παραφραστικῶς Faſt. 6. hanc, inquam, terræ in medio ſuſpenſæ ἰσοῤῥοπίαν luculen-

ter

Ponderibus librata ſuis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque fuit tellus, illic & pontus & aër:
Sic erat inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër. nulli ſua forma manebat.
Obſtabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.
Hanc Deus & melior litem Natura diremit.

Nam

ter exſequitur: *Terra pilæ ſimilis, nullo fulcimine nixa, Aëre ſubjecto tam grave pendet onus, &c.* Pont.

13. *Ponderibus librata ſuis.*] Suſpenſa τῇ ἰσοῤῥοπίᾳ, ut æqualitate ponderum in neutram partem propenderet atque inclinaret, Vide Plat. Phædr. & Turneb. lib. 4. Adverſ. cap. 17. *Berſman. Nec brachia longa, &c.*] Per *brachia*, aquas Oceani intelligit, quibus ille velut brachiis quibuſdam terram amplectitur.

14. *Margine.*] Nam *margo*, uniuſcujuſque rei extremitas dicitur. *Porrexerat.*] Extenderat. *Amphitrite* ponitur hic pro Oceano univerſam terram circumeunte: παρὰ τὸ ἀμφιτρίβειν, terram enim circumcirca terit ſeu alluit mare. *R.*

15. *Quaque erat & tellus.*] Mitifice hic turbant libri veteres. quorum nonnulli, *Ut qua erat & tellus.* alii itidem ex vetuſtioribus, *Quaque erat tellus.* alii aliter. quas lectiones piget adſcribere, quod plures ſint, nec magnæ rei. In quibuſdam *Utque erat & tellus:* quod Giſanio arridebat in Indice Lucretiano & in ſuſpectis Lectionibus Gaſpari Schioppio: non itidem mihi. qui ſequor lectionem unius Medicei ex optimo exemplari deſcripti, *Quaque fuit tellus.* neque aliter ex Porphyrione Jacobus à Cruce. nam *erat* verſu proxime ſequenti minus concinne iteraretur. *Heinſ. Quaque erat.*] Id eſt, qua parte, ubi, Sic Liv. lib. IV. *Anxur fuit, qua nunc Tarracinæ ſunt.* Ciof.

17. *Lucis egens aër.*] *Superi ſpoliatus luminis aër.* Lucret.

Nulli manebat.] Hoc verbum admittit geminum caſum, accuſ. & dativ. Sed pro *exſpecto*, tantum accuſ. Virgil. 9. Æneid. ——— *nec partum gratia talem Parva manet*: & poſt. ℣. 4. *Hæc eadem matrique tuæ, generique manebunt*, Et Cicero poſt redit. ad Senat. *Id mihi manet.* Similiter Græci utrumque caſum admittunt. Homer. Odyſſ. 1. ℣. 172.

Ἄλλοι μὲν νῦν μίμνετ' ἐμοὶ ἐρίηρες ἑταῖροι.
Ἱστία δ' ἠΐθεοι μεσονύκτιον ἐξεκάθαιρον,
Ἡρακλῆα μένοντες.

Theocrit. Idyll. 13. ℣. 70. Et Idyll. 14. ℣. 67.

Τολμασεῖς ἐνίοντα μένειν θρασὺν ἀσπιδιώταν.

Nulli ſua forma.] *Vultum & imaginem* alibi vocat, quam hic *formam & figuram* vult intelligi. *R. Pont.*

19. *Frigida pugnabant calidis.*] Ἑλληνισμός. Diceret enim Græcus, τὰ ψυχρὰ ἐμάχοντο τοῖς θερμοῖς. Latini adderent præpoſitionem *cum*. Pont. *Pugnabant calidis.* Virg. 4. Æneid. —— *placitone etiam pugnabis amori.* Ecl. 5. *Montibus in noſtris ſolus tibi certet Amyntas.* Item Martial. ——— *noli pugnare duobus.*

20. *Sine pondere habentia.*] Τὸ βάρος ἔχοντα, reluctata τοῖς ἄνευ βάρους, quibus pondus inerat, pugnaſſe pondere vacantibus, levia gravibus. *Pont.*

21. *Et melior natura.*] Nihil autem aliud eſt natura, ut Seneca ait, quam

Deus

Nam cœlo terras, & terris abſcidit undas:
Et liquidum ſpiſſo ſecrevit ab aëre cælum.
Quæ poſtquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Diſſociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis & ſine pondere cæli
Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate, locoque:
Denſior his tellus: elementaque grandia traxit;
Et preſſa eſt gravitate ſui. circumfluus humor
Ul-

Deus & divina quædam ratio toti mundo & partibus ejus inſerta. Proinde particulam *&*, expoſitive hic accipiunt Grammatici, quaſi dicas, Deus ſive Natura. *Ille opifex rerum, mundi melioris origo.* infra ℣ſ. 29. qui numero, menſura, pondere diſpoſuit omnia; elementa ſingula propria donavit ſede, peculio ſuo dotavit. Sed videndus Philo *περὶ κοσμοποιΐας*, & Ambroſii Hexameron, & Piſidæ *κοσμουργία*. Farn.

23. *Liquidum cælum.*] Pro æthere poſuit, nam & æther puriſſimus eſt: *liquidum* ergo eſt purum, clarum, ab omni corruptione remotum. *R.*

24. *Cæcoque acervo.*] Quoniam congeries illa ac moles elementorum indiſcretorum carebat luce, jacebatque in altiſſimis tenebris. *Cæcum παθητικῶς* Poëtis, quod non cernitur, cum ſit corpus quod latet, quod occultum eſt. *Pont.* *Acervo.*] Mole confuſa, Chao. *Farn.*

25. *Locis concordi.*] Tria rerum principia ſtatuit Heſiodus in Theogonia, Chaos, Terram, Amorem. Empedocles elementa quatuor, & facultates duas, Amicitiam & Litem. Verum de his placitis, ut & elementorum qualitatibus, videndus naturæ promicondus Ariſtoteles, & Philoſophi alii: nec non Laërtius, atque Plutarchus de Placitis Philoſophorum. *Farn.*

26. *Ignea convexi vis.*] Periphraſis eſt ætheris atque ignis, qui ſupremum propter levitatem ſibi locum vendicavit. *R.*

28. *Proximus eſt, &c.*] *Jovis* nomine æther ſive ignis, *Junonis* aër *μυθολογικῶς* ſignificatur. Et quoniam calor ille æthereus agit in aërem, cujus ſumma pars ad æthercam puritatem propius accedit; hinc Junonem Jovis & *ſororem* & *conjugem* dixerunt. *Pont.* *Proximus eſt aër.*] Huc pertinet audax illud Homeri commentum de Junone in aëre à Jove ſuſpenſa, Iliad. ο, à ℣ſ. 18.

Ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ
δὲ ποδοῖιν
Ἄκμονας ἧκα δύω, περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἴηλα
Χρύσεον, ἄῤῥηκτον.

Conſulendus & Calab. Smyrn. lib. 10. Quod tamen Eurip. in Herc. furente, ℣ſ. 1341. tanquam minus pie dictum repudiat:

Ἐγὼ δὲ τὺς θεὺς ὔτε λέκτρ', ἃς μὴ
θέμις,
Στέργειν νομίζω, δεσμά τ' ἐξάπτειν
χεροῖν.
Οὔ τ' ἠξίωσα πώποτ', ὔτε πείσομαι.

Mythologia tamen non invenuſta eſt, ideoque bono jure ferri debet: id quod Eurip. eo in loco intelligere noluit.

29. *Elementaque grandia traxit.*] Hoc eſt, partes graviores ex illo acervo ſecum traxit: vi enim naturali omnia gravia & ponderoſa deorſum trahuntur. *R.*

30. *Circumfluus humor.*] Aqua ultimum eſt elementorum, quatenus terram cingit & ambit: non autem habita ratione centri, cui vicinior terra.

Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.
Sic ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille Deorum,
Congeriem ſecuit, ſectamque in membra redegit;
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffundi rapidiſque tumeſcere ventis
Juſſit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, immenſaque ſtagna, lacuſque;
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diverſa locis partim ſorbentur ab ipsâ;
In mare perveniunt partim, campoque recepta

Li-

31. *Solidumque coërcuit orbem.*] Hoc eſt, continuit ſolidum & durum terræ orbem: Coërcere enim eam non poſſet, niſi undique ipſam complecteretur. *R.*

FAB. II. *Arg.* Sic ubi diſpoſitam.] *Separata jam terra erat à cæteris elementis: ſed homo nondum natus; ipſius terræ cultor futurus & dominus. Itaque Prometheus Japeti filius terram imbre mollivit, & ex hac hominem ad Dei ſimilitudinem & imaginem finxit; cujus facies non prona, ut cæteris animalibus eſſet in terram, ſed cœlum ſpectaret erecta.*

32. *Quiſquis fuit ille deorum.*] Innuit ſe ignorare quiſnam Deorum ille fuerit, qui quatuor elementa diſtinxit: hoc eſt, utrum Deum, an Naturam meliorem vocet: Illud autem intelligit, majorem ac potentiorem aliquem fuiſſe, quam quos vulgus pro Diis haberet. *R.*

33. *Congeriem.*] Non prius diſpoſitam ſecuit, ſed ſecuit & diſpoſuit rudem illam molem. ὕστερον πρότερον, *Pont. Secuit.*] Separavit ac diviſit. *In membra.*] In 4. Elementa tanquam in partes diduxit.

35. *Glomeravit.*] Effecit in ſimilitudinem magni globi & pilæ, quæ ex omni parte ſibi eſt æqualis. *R. Magni ſpeciem.*] Mare cum terra conſtituunt unum globum. *Farnab.*

36. *Tum freta diffudit.*] *Diffundi* rectius Urbinas & Langermannianus libri, ut ad Tò *juſſit* referatur. ſic paulo poſt,

juſſit & extendi campos. Heinſius.

Tumeſcere.] Inflari, tempeſtate erigi.

37. *Ambita terra.*] Undique à mari circumdatæ.

39. *Declivia.*] Deorſum labentia. *Obliquis ripis.*] Fluvii naturam lapſus anguium exprimunt, & ita ripas obliquas efficiunt. Hinc Dii fluviorum præſides, propter riparum alveorumque curvitates flexuſque ad cornuum taurinorum ſimilitudinem *cornuti* fingebantur. Vide Hieron. Magium lib. 4. cap. 2. Miſcell.

40. *Partim ſorbentur, &c.*] Sunt flumina quæ terræ latebras ſubeunt, & rurſum alibi emergunt: ut *Ladon* Arcadiæ, de quo Pauſanias; *Alpheus*, de quo Virgil. 3. Æneid. &c. *Pont.*

41. *Campoque recepta.*] Æquore. Sic infra ℣. 315. *Latus liquidarum campus aquarum.* Farn. *Campo aquæ.*] Campus, & æquor promiſcuè uſurpantur. Virgil. *Campos liquentes*, vocat maris æquor, *campos ſalis ære ruebant. Immenſum maris æquor.* Μέγα λαῖτμα θαλάσσης. Æquum ſolum. Et æquor pro campo vel agro: Virgil. Georgic. 1. *At prius ignotum ferro quam ſcindimus æquor.* Quod Livius Decad. 3. lib. 7. illuſtrat. *Velut maris vaſti, ſic immenſa panditur planicies, ut ſubjectos campos terminare ocu-*

Liberioris aquæ, pro ripis littora pulſant.
Juſſit & extendi campos, ſubſidere valles,
Fronde tegi ſilvas, lapidoſos ſurgere montes.
Utque duæ dextrâ cælum, totidemque ſiniſtrâ
Parte ſecant Zonæ, quinta eſt ardentior illis;
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura Dei: totidemque plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramque locavit;
Temperiemque dedit miſtâ cum frigore flammâ.
Imminet his aër. qui, quanto eſt pondere terræ
Pondus aquæ levius, tanto eſt oneroſior igni.

Illic

oculis haud facile queas. In mare perveniunt.] In fine lib. 8.

Utque fretrum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis, peregrinoſque ebibit amnes.

Cur mare incrementum non capiat, cum omnia flumina fonteſque recipiat, cauſas aliquot profert Iſidorus lib. 13. cap. 14.

42. *Pro ripis.*] In mare ſe exonerant. *Ripa* enim proprie fluminum ſunt: *litora* maris. *Farn.*

45. *Dua dextra, &c.*] *Dextra* pars mundi hic accipienda eſt de Septentrione, *ſiniſtra* de Meridie. Vide Turneb. lib. 18. cap. 35. *Pont. Utque dua.*] Dividunt cœlum Aſtronomi ſecundum latitudinem in quinque Zonas: mediam inter Tropicos *Torridam* vocant; duas extremas, polis ſubjectas, hanc ad polum Arcticum *Dextram*, illam ad Antarcticum *Siniſtram*. Inter has & Torridam alterutrinque *Temperatam* ſtatuunt. Cui diviſioni & terram ſubjacentem reſpondere volunt. Mediam propter ſolis ardores antiqui credebant inhabitabilem, ut & duas extremas propter frigus. Vide Jo. de Sacro Boſco, ad eum Clavium & alios. ad ſomn. Scip. Macrobium. Tuſc. quæſt. 1. lib. & quæ nos ad Georg. 1. Virgil. *Farn.*

47. *Sic onus incluſum.*] Periphraſis terræ. Nam terra quæ eſt ponderoſa, quinque etiam zonis diſtinguitur.

48. *Cura Dei.*] Deus ipſe, more Græco. *Cura Dei.*] Virgil. 11. Æneid. *Talibus exarſit dictis violentia Turni.* Quo etiam refer illud 4. Æneid. —— *Odora canum vis.* i. e. canes odoriſequi. 12. Metamorph. de Neſtore: —— *avi prudentia noſtri.* Item Metam. 8. verſ. 30. 3. *Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus.* quod Græcis familiare.

——ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο.
Σθένος Ἰδομενῆος.

Homer. & alii ſæpe. *Totidemque plaga.*] Spatiis ac zonis cœleſtibus quinque, pari numero ſpatia & plagæ & zonæ in terris reſpondent. De utriſque ſimul agit Macrob. in Somn. Scipion. lib. 2. cap. 2. & lib. 1. cap. 15. *Pont.*

49. *Regat.*] Id eſt, cohibeat. Ita in Jure: *Actio finium regundorum.* Ciof.

52. *Qui quanto eſt pondere terra, Pondere aqua levior.*] *Pondus aqua levius* vetuſtiſſimus codex Conſtantii Fanenſis, & excerpta Vaticana Johannis Calandræ. arguere. quæ lectio marginem quoque Griphianæ editionis occupavit. alia excerpta Vaticana,

—— *qui quanto eſt pondere terra*
Pondere aqua gravior.

Heinſius.

54. *Con-*

Illic & nebulas, illic conſiſtere nubes
Juſſit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non paſſim mundi fabricator habendum
Aëra permiſit. vix nunc obſiſtitur illis,
Cum ſua quiſque regant diverſo flamina tractu.
Quin lanient mundum; tanta eſt diſcordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna receſſit,
Perſidaque, & radiis juga ſubdita matutinis.
Veſper, & occiduo quæ littora Sole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro: Scythiam Septemque trionem
Hor-

54. *Conſiſtere nubes.*] Malim *conſidere.* Idem.

66. *Et cum fulminibus.*] Fulmina quoque, inquit, & venti frigora adducentes in aëre generantur. Fulmen autem ignis eſt ex concurſu ventorum eliſus in terramque delatus. Ventus autem eſt impetus aëris in unam partem fluentis. *Facientes frigora.*] Jacobus à Cruce legit *facientes fulgura ventos*, motus iis verſibus qui habentur lib. 3. *Quis nimbos immixtaque fulgura ventis Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.*

59. *Quiſque regat.*] *Regant* cum optimo Florentino & uno Moreti. Silius libro VII. de ventis,

Diſtraxere fretum, ac diverſa ad litora volvunt
Æquor quiſque ſuum.

plura de hoc loquendi modo alibi obſervamus. *Heinſius.*

60. *Fratrum.*] Ventorum, qui Auroræ & Aſtræi gigantis filii. Heſ. Theog. *Farn.*

61. *Nabathaaque regna.*] Orientalia. Nabath enim Iſmaëlis filius, ut Joſephus ſcribit, unà cum undecim fratribus ſuis, omnem terram ab Euphrate ad mare rubrum uſque poſitam tenuit, Nabathæamque provinciam nominavit. *R. Eurus ad Auroram.*] Noti ſunt illi verſus Manilii lib. I. *Aſper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auſter habet medium ſolem, Zephyruſque cadentem.* Adi Senecam lib. 5. Nat. Quæſt. 6. cap. iſta citantem. *Nabathaaque.*] Arabiæ regionem. *Farn.*

62. *Juga ſubdita.*] Montes ſubjectos radiis Solis exorientis.

63. *Veſper & occiduo.*] Euro contrarius Zephyrus, ab occidente flat.

64. *Septemque Triones. Trionem* idem Florentinus, Berneggerianus & Urbinas. recte. ut τμῆσις ſit ſeu διακοπὴ. Virgilius Georgic. lib. III.

Talis Hyperboreo ſeptem ſubjecta Trioni
Gens effrena virûm.

Avienus Phænomenis,

—— alius ſeptem vicina Trioni
Aſtra tenet.

Trionem veteres dicebant pro *Trionibus*, ut pro *Septem Trionibus*, *Septentrionem.* Hinc *Trionis* cognomentum Lucretiæ & Fulciniæ apud Romanos familiis inditum. Extant apud me denarii argentei, quibus inſcriptum L. LUCRETII TRIO, ſeptem ſtellis additis, quales numos in eadem Familia Fulvius Urſinus expreſſit. apud noſtrum inferius lib. X. idem optimus Mediceus,

—— interque Trionem
Flexerat obliquo plauſtrum temone Bootes.

Heinſius. *Septemque Triones.*] Priſca lingua *Triones*, boves dicebantur aratorii: Septem autem ſtellæ ita in ea parte cœli ſunt collocatæ, ut plauſtrum cum bobus effingere videantur; & illi regioni Septentrioni nomen impoſuerunt. Gell. lib. II.

Horrifer invaſit Boreas; contraria tellus
Nubibus aſſiduis, pluvioque madeſcit ab Auſtro.
Hæc ſuper impoſuit liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ea limitibus diſſepſerat omnia certis;
Cum, quæ preſſa diu maſſa latuere ſub illâ,
Sidera cœperunt toto efferveſcere cælo.
Neu regio foret ulla ſuis animantibus orba;
Aſtra tenent cæleſte ſolum, formæque Deorum:

Ceſſe-

lib. II. cap. 21. R. *Septemque triones.*] Α'μαξαν ἑλικὴν, urſam majorem. A. Gell. 2. lib. 21. cap.

65. *Contraria tellus.*] Meridionalis, Antarctica, Septentrionali oppoſita. *F.*

67. *Liquidum.*] Purum, & ab omni fæce remotum.

69. *Vix ita limitibus diſcreverat omnia certis.*] *Vix ea* meliores. deinde veteres plerique *diſcerpſerat*, vel *diſcepſerat*. alii una alteraque litera mutata diverſis modis eodem alludunt. *diſſepſerat* nempe reponendum. quomodo Leodicenſe fragmentum vetuſtiſſimæ notæ, ne dubitare poſſis. Lucretius lib. I.

Aer diſſepit colles, atque aëra montes.

ſic & apud eundem lib. VI. *ſaxea domorum diſſepta*, & apud Boëtium lib. IV. de Conſolatione Philoſophiæ, *diſſepta ſuo fonte elementa.* Seneca Medea,

Bene diſſepti fœdera mundi
Traxit in unum Theſſala pinus:

Statius Theb. X.

—— diſſeptoque aggere rurſus
Utitur.

hinc & *diſſepimentum* Feſto. Silius l. XI.

Tum deus ut liquidi diſſepſet ſtagna profundi,
Tellurisque globum media tellure locaſſet.

Ita nempe cenſeo ſcribendum: vel certe *diſcreſſet*. nam veterrimus liber Colonienſis *diſciſſet*. Vulgati nullo ſenſu *diſcuſſit*. niſi *diſcuſſet* reponas. Apud noſtrum quoque l. V. fortaſſe ſic legendum,

—— ſeptem diſſeptus in oſtia Nilus.

pro *diſcretus*. nam veteres nonnulli, *diſcerptus*. & lib. XI.

Juncta palus huic eſt raris obſepta ſalictis.

non *obſeſſa* cum vulgatis. nam ſcripti duo *obſecta*. *obſepiendi* verbo Tullius ac Livius non ſemel utuntur. *conſepire* paſſim apud auctores extat. hinc *ager conſeptus* apud Ciceronem Catone, *orbis conſeptus* apud Auctorem Herculis OEtæi, & *conſeptus gurges* apud Auſonium Moſella. Avienus ora Maritima,

Nam Punicorum lingua conſeptum locum
Gadir vocabat.

Interſepire habes apud Ciceronem & Livium ſæpe: etiam apud Plinium lib. XVII. cap. XXI. Naturalis Hiſtoriæ. Scribitur autem id verbum in antiquis codicibus plerumque per diphthongum. *Heinſius.*

70. *Maſſa latuere ſub ipſa.*] *Illa* meliores. & *efferveſcere* verſu proximo. & *animantibus* pro *animalibus* paulo poſt. *Idem.*

71. *Toto fulgeſcere cælo.*] Incredibilem cœli ornatum ex ſtellarum planetarumque quibus conſitum eſt, elegantia ac ſplendore depingit, initio ſuorum Annalium Conſtantinus Manaſſes. *Pont.*

73. *Aſtra tenent.*] Platonicos ſequitur, qui aſtra & Deos in ordinem animalium retulerunt. Sic Mſs. omnes, pro quo interlinearis ſurrepſit lectio, *fulgeſcere: Solum.*] Fundamentum ei cui ſubjacet, τὸ ὑπέχον. ſic mare navibus ſolum, terra viris, &c. Serv. ad 7. Æneid. ubi menſæ vel quadræ dicuntur à Virgilio *Cereale ſolum. Solum.*] Redi ad Epiſt. 6. v. 67.

76. *San-*

Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ:
Terra feras cepit: volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal, mentiſque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet.
Natus homo eſt. ſive hunc divino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, ſeductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat ſemina cæli.
Quam ſatus Iapeto, miſtam fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram;

Os

76. *Sanctius.*] Comparativus pro poſitivo: non enim cætera animalia ſancta erant. Sanctum ergo animal homo, id eſt, admirabile, ſuſpiciendum, venerandum, minimeque violandum, aut injurioſius tractandum. *Pont.*

78. *Divino ſemine fecit.*] Hoc ex Academia & Stoa, quibus anima humana eſt ſcintilla cœleſtis, & divinæ particula auræ. *Farn.* *Natus homo.*] Cur ultimo loco, poſt omnia reliqua conditus ſit homo, cauſam edit Philo de mundi opificio: *Haud prius regem advenire oportebat, quam ei domicilium & palatium, & quibus indigebat eſſent præparata. Quemadmodum & herbas Deus ante animalia condidit, ut mox pabulum reperirent.* Et homo rerum dominus & finis quodammodo ob quem procreata cætera: itaque ante illum procreanda fuerunt. *Divino ſemine fecit.*] Significat, nos mentes è divina mente delibatas habere. Ita & Lucret. lib. 2.

Denique cæleſti ſumus omnes ſemine oriundi.

79. *Mundi melioris origo.*] Alii *imago*. utrumque ex ſententia veterum philoſophorum. apud Maronem libro XII.

Tum pater Æneas Romanæ ſtirpis origo. Heinſius.

82. *Satus Iapeto.*] Prometheus, quem cur poëtæ finxerint ἀνθρωποποιητὴν, vide Cœlium Rhodigin. lib. 7. cap. 19. *Farn.* *Miſtam fluvialibus undis.*] Tellus miſta fluvialibus undis, eſt lutum; & quorum melior indoles, perſpicax & prudens ingenium, de meliore luto ficti dicuntur. Juvenal. Sat. 14.

De meliore luto finxit præcordia Titan.

Titan hic eſt Prometheus Japeti filius, Titanis nepos. Enumerat cauſas Rhodig. lib. 7. cap. 19. ob quas Poëtæ Prometheum, hominem è luto finxiſſe prodiderint. *Pont.* *Miſtam undis.*] Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα. Ἐκ γῆς πάντα γίνεται, καὶ εἰς γῆν τελευτᾷ. Itaque Menelaus apud Homer. η. v. 99. Achivos increpat. Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. Quaſi dicat, nihil habetis ætherii ſenſus, moriamini igitur, & in principia reſolvamini. Antholog. 1. cap. 65. Epigr. 7. τοῖς δὲ φύσει μαλακοῖς ἡ φύσις ἐστὶν ὕδωρ. Plutarchus adverſus Epicurum meminit hujus verſ. inquiens: αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ δέδοικεν ἡ φύσις, τὸ ἀναίσθητον καὶ διάλυσιν. Vide & Lucian. Fabuloſ. Dial. Προμηθεὺς, ἢ Καύκασος. Huc alludit Propert. 2. Eleg. 16.

Hæc videam rapidas in vanum ferre procellas,
Quæ tibi terra velim, quæ tibi fiat aqua.

84. *Pronaque cum ſpectent.*] Vide Cic. 2. de Natura Deorum, & de Leg. Seneca 94. Epiſt. Apul. 1. apol. Lactant. l. 4. cap. 20. *Farn.*

85. Os

Os homini ſublime dedit: cælumque tueri
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.
Sic, modo quæ fuerat rudis & ſine imagine, tellus
Induit ignotas hominum converſa figuras.
Aurea prima ſata eſt ætas, quæ, vindice nullo,
Sponte ſuâ ſine lege fidem rectumque colebat.
Pœna metuſque aberant. nec verba minacia fixo
Ære legebantur: nec ſupplex turba timebant
Judicis ora ſui: ſed erant ſine vindice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas:
Nullaque mortales, præter ſua littora, norant.
Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,

Non

85. *Os homini ſublime.*] *Nonne vides hominum ut celſos ad ſidera vultus Suſtulerit Deus & ſublimia finxerit ora, &c. Cælumque videre Juſſit.*] *Tueri* rectius eſt in duobus Mediceis. neque aliter vetus Prudentii Scholiaſtes in Oxonienſi Bodlei bibliotheca, etſi Lactantius & Iſidorus vulgatam lectionem agnoſcant. ſic apud poëtam,

——— *tædet cæli convexa tueri.*

Heinſius.

FAB. III. *Arg.* Aurea prima ſata eſt ætas.] *Ex variis hominum moribus quatuor ætates facta videntur, quibus pro morum qualitate à metallis nomina impoſita fuere. Prima namque aurea fuit appellata, quod optimis moribus illo tempore, quo Saturnus regnavit, homines floruerint. Secunda argentea, quod, quo tempore cœpit regnare Juppiter, in vitia homines inclinare cœperunt. Tertia ærea, quam bella occuparunt. Quarta ferrea, quod in ea à nullo crudelitatis genere ſe homines abſtinere conſtat.*

89. *Vindice.*] Hoc eſt, punitore & caſtigatore. nam nulli tum erant judices, nulli lictores, nulli rerum capitalium vindices, nec ulli carceres. *Pont.* Fabulæ hujus originem acceptam relatam volunt Sibyllis, nec non Hebræis, à quibus forte inaudierant Græci quædam de ſtatua per ſomnum oblata Nabuchodonoſori, cui caput aureum, humeri argentei, &c. quam interpretatus eſt Daniel de quatuor imperiis. Refert Heſiod. 5. ætates: à quo non pauca mutuatus eſt noſter, ut & ab Arato & Fabio Pictore. Quinam poëtæ in eodem argumento luſerint, vide Indicem noſtrum Poëticum. *Farn.*

91. *Nec vincla minantia fixo Ære ligabantur.*] *Verba minacia* recte meliores. Leges enim intelligit, quas æreis tabulis inſcriptas & loco conſpicuo adfixas publice legendas proponi mos erat. hinc *leges figere* & *refigere*, pro leges ferre, & abrogare. *Legebantur* præterea non *ligabantur* excerpta Calandræ Vaticana, tres Medicei, & unus Bononienſis. quod etiam amplector. *Heinſius.*

92. *Turba timebat.*] *Timebant* tres ſcripti. mox *ſine vindice tuti* in nonnullis inter meliores. ſed jam præceſſerat *vindice nullo.* Idem.

98. *Non tuba, &c.*] Tuba pedirum, & eſt directa: lituus incurvus.

99. Non

Non galeæ, non enſis, erant. ſine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia mentes.
Ipſa quoque immunis raſtroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per ſe dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis;
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis,
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.
Poſtquam, Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub

99. *Non galea non enſis erat.*] *Erant* concinnius antiqui quinque: mox *ſecura mentes* Gronovianus primus, non *gentes*. Simili modo peccatur apud Val. Flaccum lib. 11.

Sævior haud alio mortales tempore gentes
Terror agit.

cum *mentes* ſit reponendum. ipſe Valerius lib. 111.

—— *pendent mortalia longo*
Corda metu.

noſter lib. 11.

——*obſcurus mortalia pectora terres.*

& hoc ipſo libro paulo ante,

——*humanas motura tonitrua mentes.*

Heinſius.

101. *Ipſa quoque immunis.*] Virg. 2. Georg. *Ante Iovem nulli ſubigebant arva coloni.* Id eſt, regnante Saturno, antequam mundus eſſet ſub Jove. *Pont.*

102. *Per ſe dabat.*] Καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε, καὶ ἄφθονον. Heſiod. ἔργ. *Farnab.*

104. *Arbuteos fœtus.*] Alii leg. *Arboreos fœtus.* ut 15. lib. Pythagoras, & Virg. 1. Georgicor. *Farn.*

105. *Rubetis.*] Aſperis & ſpinoſis. Rubetum autem dicitur locus, rubis & ſpinis conſitus. *R.*

106. *Iovis arbore glandes.*] Dicendum hic, quæ arbores, quæ plantæ quibus diis ſacræ. *Iovi*, quercus, ilex, æſculus. *Apollini*, laurus, oleaſter, hyacinthus, myrica, juniperus. *Marti*, fraxinus, gramen. *Minervæ*, olea. *Veneri*, myrtus, roſa. *Herculi*, populus. *Baccho*, vitis, edera, folia ficus, narciſſus, pampinus. *Plutoni*, cupreſſus. *Laribus*, allium. *Eumenidibus*, alnus, cedrus. *Cereri*, crocus. *Proſerpina*, narciſſus. *Muſis*, palma. *Genio*, platanus. *Mercurio*, portulaca. *Patula arbore.*] Hoc eſt, in latum patentibus diffuſa ramis. *Pont. Iovis arbore glandes.*] Quercu, *Iovi* ſacra, uti laurus *Apollini*, *Herculi* populus, *Marti* fraxinus, ſed *Minervæ* olea, ut habet Avieni fab. *Farn.*

Arg. FAB. IV. Poſtquam Saturno.] *Aureæ ætati, qua Saturnus regnavit, ſubnectitur argentea, in qua regnavit Juppiter, quæ ut aurea deterior, ſic eſt ænea melior. Primus autem omnium Juppiter ver illud aureæ ætatis perpetuum in quatuor tempora commutavit, Ver, Æſtatem, Autumnum & Hyemem. tumque primum calores atque frigora aërem infeſtare cœperunt, ideoque homines antra & ſpeluncas*
pro

Sub Jove mundus erat; ſubiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretioſior ære.
Jupiter antiqui contraxit tempora veris:
Perque hyemes, æſtuſque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, ſpatiis exegit quattuor annûm.
Tum primum ſiccis aër fervoribus uſtus
Canduit: & ventis glacies adſtricta pependit.
Tum primum ſubiêre domos. domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & vinctæ cortice virgæ.
Semina tum primum longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuêre juvenci.
Tertia poſt illas ſucceſſit aënea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promtior arma;
Nec ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus irrumpit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque fideſque:
In

pro domibus habitare, atque agros colere coacti ſunt. R.

113. *Saturno tenebroſa.*] Fabulam Saturni à Jove exacti & in Tartara deturbati lege apud Natalem Comitem lib. 2. cap. 2. Lactantium lib. 7. c. 13. Macrob. lib. 1. cap. 7. *Farn.*

114. *Subiitque argentea proles.*] *Subiit* cum caſtigatioribus reſtituendum, ita ſenſu poſtulante. Rationem Notis ad Epiſt. VII. reddidimus. Virg. lib. VIII.

—— hæc, inquit, limina victor
Alcides ſubiit: hæc illum regia cepit.

Statius Theb. X.

—— ſubiit ultricia Tydeus
Tartara.

Horat. lib. 1. Sat. IX.

Cum gravius dorſo ſubiit onus.

Val. Flaccus lib. IV. *& monſtri ſubiit abſentis imago.* lib. VIII.

Ille ſilet: tantus ſubiit ut virginis horror.

ubi perperam Barthius *ſubiit vi.* apud Virgilium libro IX. in veterrimis codicibus legitur,

Italiam fatis petiit auctoribus.

ſic & Perſius aliique. producitur etiam in *adiit, rediit, periit, abiit,* & ſimilibus poſtrema ſyllaba ſequente vocali. *Heinſ.*

115. *Auro deterior.*] Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα. Heſiod. ἔργ.

117. *Inæquales autumnos.*] Temperie & tempeſtate incertos, modo calore æſtuantes, modo frigore rigentes; atque hinc morbidos. *Farn.*

121. *Tum primum ſubiere domos.*] *Domus* in optimo Florentino, & priori Hamburgenſi: ut repetitio verſum gratiorem reddat. deinde in eodem, aliiſque melioris notæ octo aut decem, *vincta cortice virga*, non *juncta.* etiam probe. *Heinſius.*

125. *Tertia poſt illam.*] *Poſt illas* Berneggerianus, Urbinas, primus Mediceus, & Noricus. idque rectius. *Idem.*

128. *Venæ pejoris.*] Metalli deterioris. Optima vena auri ſi ad mores referas. R.

129. *Fugêre pudor.*] Ὤιχετο μὲν πίστις, &c. Theognis. lege & Juvenalis Sat. ſextam. *Credo pudicitiam Saturno rege moratam, &c.*

In quorum ſubière locum, fraudeſque, doliqne,
Inſidiæque, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos
Navita: quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultavêre carinæ.
Communemque prius, ceu lumina Solis & auras,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantum ſegetes alimentaque debita dives
Poſcebatur humus; ſed itum eſt in viſcera terræ:
Quaſque recondiderat, Stygiiſque admoverat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum.
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque;
Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoque gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet Pietas: & Virgo cæde madentes

Ulti-

133. *Quæque diu ſteterant.*] Τίπ]ε με τὴν ἀνέμοισιν ἀλώμενον, *&c. Anthol. α. εἰς Νῆας. &c. Farn.*

135. *Ceu lumina Solis & auræ.*] Fragmentum Leodicenſe, Neap. Urbin. Bernegg. & quatuor alii ex melioribus *auras.* quod lex Latinitatis exigit. Vivianus ex ſuis *aura* quomodo unus Baſileenſis. ſed fruſtra. *Heinſius.*

138. *Itum eſt in viſcera terræ.*] *Video,* inquit Sen. 7. lib. Benef. cap. 10. *ferrum ex iiſdem tenebris prolatum, quibus argentum & aurum: ne aut inſtrumentum in cædes mutuas deeſſet, aut precium.* Lege & ipſius Epiſtol. 94. & Plin. præfat. *Imus in viſcera ejus, &c.* Farn. *Viſcera terræ.*] In intimas terræ partes fodiendo deſcenſum eſt; & ſcrutari ceperunt profunda terrarum.

142. *Quod pugnat utroque.*] Quis non audivit Philippi Macedonis arma victricia, *ἀργυρέας λόγχας*, & aſinum auro onuſtum: Græciam auro ejus non ferro ſubactum? *Farn.*

144. *Non hoſpes ab hoſpite.*] Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόχῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ, &c. Heſ. ἔργ. citantur hi noſtri poëtæ verſus à Seneca 5. l. Benef. cap. 15. *Farn.*

146. *Imminet exitio vir conjugis.*] Quæ mulieres ſuos viros, & contra, qui viri ſuas mulieres necaverint. Hygin. Fab. CCXL. & CCXLI. *Pont.*

147. *Lurida terribiles miſcent.*] Ab effectu Juven. 1. Sat. *Nigros efferre maritos*, veneno ſcilicet extinctos. *Farn.*

149. *Jacet.*] In nullo pretio eſt. *Et virgo Aſtræa.*] Id eſt, Juſtitia, Vide Gell. l. 14. cap. 4. R. *Virgo cæde madentes.*] Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον, προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Heſiod. ἔργ.

150. *Aſtræa*

Ultima cæleſtum terras Aſtræa reliquit.
Neve foret terris ſecurior arduus æther;
Affectaſſe ferunt regnum cæleſte Gigantas:
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjecto Pelio Oſſam.
Obru-

150. *Aſtræa reliquit.*] Aſtræi filia: Heſiodo Jovis filia: cur virgo fingatur, & graphicam Juſtitiæ imaginem gerat, vide apud. *A. Gell.* lib. 14. c. 4. Vide quæ ad v. 500. lib. 8. *Farn.*

FAB. V. *Arg.* Neve foret terris.] *Gigantes immenſæ molis & ſimiles matri filios terra produxit. quorum magnitudini par exarſit audacia. Nam extructis in excelſum aggerem montibus, ſacrilegas manus injecere cæleſtibus. Sed fulmine dejecti, impium genus pœna ſua cruore generarunt. Nam ſanguis eorum permixtus Terræ, homines procreavit haud longè ab origine diſcrepantes.* Lact.

151. *Gigantas.*] Γ'ενως τις τὰ παρὰ τοῖς ποιηταῖς μεμυθευμένα περὶ τῶν γιγάντων οἴεται τὸν νομοθέτην αἰνίττεσθαι, πλεῖστον ὅσον διεστηκότα τοῦ μυθοπλαστεῖν, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ἴχνεσιν αὐτῆς ἐπιβαίνειν ἀξιοῦντα. Philo Jud. 1. de Gigantibus. Erant autem γηγενεῖς Terræ & Cœli filii. Οὕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος Οὐλύμποιο. Orpheus. Vide Claudiani Gigantomachiam, & quæ citantur à nobis in *Poëtico Indice*, ſub titulo, *Gigantomachia.* Videantur & Mythologi, Hyginus 28. fab. Apollodorus lib. 1. Ant. Liberalis fab. 28. Ge. Sabinus, Natalis Comes 6. lib. c. 21. & 22. quorum alii interpretantur Gigantes fuiſſe rebelles, ſeditioſos, impios, ſacrilegos: alii Tyrannos, alii ventos Typhonas. Οὐ μὴν ἐς ἀγῶνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς, ἀλλ' ὑβρίσαι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεὼς αὐτῶν καὶ τὰ ἕδη, &c. Philoſtratus l. 5. de vita Apollonii cap. 6. in cujus Heroicis lege & tit. ἀμπελουργὸν. Philo lib de Gigant. γῆς μὲν γεγόνασι ἄνθρωποι οἱ θηρευτικοὶ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, &c. Joſephus 1. l. 4. cap. refert, progeniem hanc fuiſſe Angelorum, ſeu filiorum Dei cum filiabus hominum, congredientium. *Farn. Gigantes*, terrigenæ dicti, utpote è terra geniti. Fuerint immani corporum granditate, robore prævalido, aſpectu horribili. Vide Crinit. lib. 2. cap. 11. Hier. Magium lib. 1. cap. 4. *Pont.*

152. *Affectaſſe ferunt.*] Redi ad l. 1. Amor. Eleg. 1. vſ. 14. *Gigantes.*] *Gigantas* quatuor ex antiquioribus, de quo ad Faſtos. ſic & infra lib. v. v. 319. reſtituimus. Prudentius Hamartig. ex codice Puteaneo longe antiquiſſimo,

—— *fulmineos cogens ad bella Gigantas.*

Martial. lib. vi.

Ipſe tuos nobis relegas licet uſque Gigantas.

ſic libri meliores, ut & apud Claudianum iv. Conſ. Honor. *olim domitura gigantas*. neque aliter apud Statium non uno loco. & apud Lucanum in optimis membranis. Plura vide ad lib. iii. Faſtor. v. 439. *Heinſius.*

155. *Excuſſit ſubjectum Pelion Oſſæ.*] *Subjecto* multi ex vetuſtioribus. *ſubjecto Oſſa* ſecundus Palatinus & unus Berſmanni. optimus Thuaneus *ſubjectum Oſſa.* unus Palatinus *ſubjectum Pelion Oſſam.* codex, quo vir optimus doctiſſimuſque Carolus Sprotius me donavit, pro diverſâ lectione exhibebat, *ſubjectam Pelion Oſſam.* Scribe, *excuſſit ſubjectam Pelio Oſſam.* vel quod in uno Ambroſiano pro diverſa itidem lectione legebatur, *ſubjecto Pelio Oſſam.* quidam enim poëtarum Pelion Oſſæ ſubjectum ferunt fuiſſe, quidam Oſſam Pelio ſubjectam. Poſteriorem tamen lectionem veriorem duco. Atque ita jam conjece-

raſ

Obruta male ſuâ cum corpora dira jacerent;
Perfuſam multo natorum ſanguine terram
Immaduiſſe ferunt, calidumque animaſſe cruorem:
Et, ne nulla feræ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem vertiſſe hominum. ſed & illa propago
Contemtrix Superûm, ſævæque avidiſſima cædis,
Et violenta fuit: ſcires è ſanguine natos.

Quæ pater ut ſummâ vidit Saturnius arce;
Ingemit: &, facto nondum vulgata recenti
Fœda, Lycaoniæ referens convivia menſæ,
Ingentes animo & dignas Jove concipit iras;
Conciliumque vocat. tenuit mora nulla vocatos.
Eſt via ſublimis, cælo manifeſta ſereno:
Lactea nomen habet; candore notabilis ipſo.
Hac iter eſt Superis ad magni tecta Tonantis,

Re-

rat legi debere vir exactiſſimæ eruditionis noſter Gronovius in Obſervationibus, ex illo Virgiliano,

Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam.

Idem.

157. *Multo natorum ſanguine.*] Unus Leidenſis *merito*, quod arridet. Mox pro *ſua ſtirpis* optimæ notæ Thuaneus & unus Voſſianus *feræ ſtirpis*. Idem.

160. *In faciem hominum.*] In formam & figuram humanam. Sic dicitur, facies maris, facies cœli, &c. Adeoque omnis externa ſpecies & forma, oculis expoſita, facies appellatur. Hinc ſuperficies.

162. *Scires è ſanguine natam.*] *Natos* plerique meliores. mox etiam,

Ingentes animo & dignas Jove.

Heinſius.

FAB. VI. *Arg.* Quæ pater ut ſumma.] *Jupiter cum eorum hominum crudelitatem, qui è ſanguine gigantum nati erant, eſſet contemplatus, ac inprimis tetram Lycaonis, Arcadiæ regis, feritatem perpendiſſet; in univerſum genus humanum eſt commotus. Quare Diis omnibus congregatis, & conſilium ſuum de perdendo genere humano, & quæ à Lycaone mala paſſus erat, exponit, atque illum in lupum commutaverit.*

165. *Fœda convivia.*] Tetra, crudelia. Nam Lycaon Pelaſgi filius, hoſpitio ſuſceptos, non ſolum interficiebat, ſed etiam convivis comedendos apponebat. Quod cum Jupiter cognoviſſet, ejuſque domum ingreſſus, factas inſidias comperiſſet; & domum incendit, & Lycaonem in lupum animal rapaciſſimum convertit. *R.*

167. *Conciliumque vocat.*] De XII. conſiliariis & aſſeſſoribus Jovis, ut cenſuit antiquitas, nonnihil Turneb. l. 25. cap. 12. Adverſarior.

168. *Eſt via ſublimis.*] Cœlo puro ac ſereno tenues quaſdam, & veluti candidas nubeculas, ſeu lactis longè lateque profuſi copiam intuemur nocturno tempore, à qua lactis imagine, circulus ille ὁ γαλακτίας ſeu γαλαξίας Græcis, Latinis *circulus lacteus*: Poëtis *via lactea* nominatur. *Pont.*

169. *Lactea nomen habet.*] De lacteo circulo, præter philoſophos, vide Macrob. 1. lib. 15. cap. de ſomnio Scip. & Manil. aſtron. 1. lib. & Hygin. lib. 2. & Turneb. adv. lib. 13. cap. 2. *Farn.*

171. *Deo-*

Regalemque domum. dextrâ lævâque Deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Plebs habitant diverſa locis. à fronte potentes
Cælicolæ, clarique ſuos poſuêre penates.
Hic locus eſt; quem, ſi verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe Palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo Superi ſedere receſſu,
Celſior ipſe loco, ſceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concuſſit terque quaterque
Cæſariem; cum qua terram, mare, ſidera, movit.
Talibus inde modis ora indignantia ſolvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illâ
Tempeſtate fui, qua centum quiſque parabant
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.

Nam,

171. *Deorum nobilium.*] Hoc eſt, clarorum, qui majorum gentium Dii appellantur, & ſunt duodecim numero: quos & *potentes Cælicolas* vocat. *Celebrantur.*] Frequentantur. *Valvis apertis.*] Januis patentibus. Muret. l. 1. Variar. c. 17. *R.*

172. *Celebrantur.* Redi ad Epiſt. 15. v. 11.

173. *Plebs habitat.*] *Habitant* Hamburg. unus Mediolan. & unus Medic. nec longe poſt *quiſque parabant* pro *parabat* ex meis unus, unus item ex Mediceis. dixi paulo ante *Heinſ. Plebs habitat.*] Plebem vocat multitudinem Deorum minorum. *A fronte potentes.*] Intellige quoſdam nobiles deos in aditu hujus viæ habitare. Vide Alexand. ab Alexand. lib. 6. c. 4. & ibid. Tiraquell. *Pont.*

174. *Cælicolæ.*] Qui ſcilicet Majorum ſunt gentium: *Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.* Vide Arnobium lib. 4. *Farn.*

175. *Si verbis audacia detur.*] Si id aſſerere auderem.

178. *Celſior ipſe loco.*] Sublimior cæteris, ut reges ſedere ſolent; quo facilius conſpiciatur audiaturque ab omnibus. *Sceptro eburno.*] Sceptra veterum regum erant haſtilia, aureis æreiſve bullis ornata, è ligno aut ebore. σκῆπτρον à σκήπτω, *innitor, incumbo.* Pont.

179. *Concuſſit terque, quaterque.*] Sæpius commovit. Crebra enim concuſſio capitis indignationem ſignificat. *R. Terrificam capitis.*] Exprimere voluit illud Homeri Iliad. α. ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπεῤῥώσαντο ἄνακτος Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον. *Farn.*

180. *Cæſariem, qua ſidera movit.*] Virgil. 10. Æneid. *Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum.* Quod Homericum eſt. —— μέγαν ἐλέλιξεν ὄλυμπον.

183. *Qua centum brachia, &c.*] Centum manus. Unde & gigantes *Centimani*, à centum manibus vocantur. Alludere autem Poëta videtur ad Briareum gigantem & Cottum & Gygen illius fratres. quos Heſiodus in Theogonia ſingulos centum manus habuiſſe ait.

184. *Anguipedum captivo.*] Δρακοντόποδες finguntur gigantes: utrum ab inviſa illa hominibus forma? an ab inceſſu ſuperbo? an quod nihil rectum, nihil ſuperum cogitarent, totius vitæ

 eorum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Nam, quanquam ferus hoſtis erat, tamen illud ab uno
Corpore, & ex unâ pendebat origine bellum.
Nunc mihi, qua totum Nereus circumtonat orbem,
Perdendum mortale genus. per flumina juro
Infera, ſub terras Stygio labentia luco,
Cuncta prius tentata: ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum; ne pars ſincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Nymphæ,
Faunique, Satyrique, & monticolæ Silvani:
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quas dedimus, certè terras habitare ſinamus.
An ſatis, ô Superi, tutos fore creditis illos,

Cum

eorum greſſu atque proceſſu in inferna mergente? ut Macrob. Saturn. 1. l. 20. cap. & Crinitus 2. lib. 11. cap. an denique ab ambitione ſinuoſa? Natal. Comes lib. 6. cap. 22, *Brachia.*] Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ' ὑπερήφανα τέκνα. τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο. Ἄπλαστοι. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα, &c. Heſiod. Theogon. de Gigantibus. Vide Hieron. Magium lib. 1. cap. 4. & F. B. V. Sapient. 2. cap.

187. *Nereus circumtonat.*] Deus eſt marinus, ſed pro Oceano ponitur, qui univerſam circuit terram, qua orbis terræ patet. *R. Circumſonat orbem.*] *Circumtonat* quatuor veteres. Avienus ora maritima,

Hic ſalis Ægæi tractus tonat.

Heinſius.

188. *Per flumina juro Stygia.*] Per Stygem paludem jurat, mortale genus totum eſſe perdendum. Stygis autem numen Dii fallere metuebant, ut ait Virg. *Dii cujus jurare timent & fallere numen.* Quia ipſa Styx conjuratorum contra Jovem deorum, cum illum vincire voluerunt, inſidias patefecerat, hanc illi dignitatem conceſſit, ut dii jusjurandum per Stygem ſanctiſſimum haberent. *Pont. Per flumina juro.*] Vide l. 2. Metamorph. ℣. 45. *Farn.*

190. *Cuncta prius tentanda.*] *Tentata* ex meorum uno revocandum. verſu proximo tollunt Τὸ *eſt* optimus Florentinus & unus Ambroſianus. *Heinſ.*

192. *Sunt ruſtica numina Fauni.*] De Faunis, agricolarum diis lege Natal. lib. 5. cap. 9. de Nymphis, earumque generibus cap. 12 De Satyris cap. 7. De Sylvanis cap. 10. *Pont. Semidei.*] Quæ ſit pars ſincera, docet, Semidei, & Numina ruris, Dæmones, Heroës, Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται ἡμίθεοι, *Heſiod* 1. ἔργ. Cioſanus ex vet. cod. legit; *ſunt ruſtica numina Nymphæ, Faunique, Satyrique, & mont.* Noſter in Ibin. *Vos quoque plebs ſuperûm, Fauni, Satyrique, Lareſque, Fluminaque, & Nymphæ, Semideûmque genus.* Quos omnes ſe in montes recepiſſe credebant, à Jove monitos, ut ſibi à diluvio caverent. *Farn.*

193. *Nymphæ.*] Diis omnibus Nymphæ quædam erant attributæ ad miniſterium. Habuit Jupiter, ut hic vides. Habuit Neptunus, & Heſiodus illi dat quinquaginta. Habuit Phœbus Aganippidas ſuas & Aonias. Habuere etiam deæ, ut Juno 1. Æneid.

Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ.

Ut *Diana* Venatrices; *Thetis* Nereïdas. *Pont.*

198. *Ly-*

Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
Struxerit inſidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes: ſtudiiſque ardentibus auſum
Talia depoſcunt. ſic, cum manus impia ſævit
Sanguine Cœſareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto ſubitæ terrore ruinæ
Humanum genus eſt; totuſque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas, Auguſte, tuorum,
Quàm fuit illa Jovi qui poſtquam voce manuque
Murmura compreſſit; tenuere ſilentia cuncti.
Subſtitit ut clamor preſſus gravitate regentis;
Jupiter hoc iterum ſermone ſilentia rumpit:
Ille quidem pœnas (curam dimittite) ſolvit;
Quod tamen admiſſum, quæ ſit vindicta, docebo.
Contigerat noſtras infamia temporis aures:

Quam

198. *Lycaon.*] Arcadiæ tyrannus: de quo vide Apollodorum 3. lib. & Nat. Comitem lib. 9. cap. 9. *Farn.*

199. *Confremuere omnes.*] Simul omnes fremuere & murmuravere, facinoris immanitate commoti. *Confremuere omnes.*] Teſtati ſunt aſſenſum cum indignatione. Alibi ſimpliciter pro aſſentire. Virgil. 10.

Talibus orabat Juno, cunctique fremebant
Cœlicolæ aſſenſu vario: ceu flamina prima,
Cum deprenſa fremunt ſilvis, & cæca volutant
Murmura, venturos nautis prodentia ventos.

Et 1. Æneid. —— *talibus Ilioneus. Cuncti ſimul ore fremebant —— Dardanidæ.*

200. *Depoſcunt.*] Ad ſupplicium. *Manus impia ſævit.*] Conjurantium in Auguſtum, quorum meminit Suetonius cap. 19. neque enim placet intelligere de Julio Cæſ. qui conjurationi non ſuperfuit. *Depoſcunt.*] Ad ſupplicium. Virg. 8. Æneid.

Regem ad ſupplicium præſenti Marte repoſcunt.

Et 2. Æneid.

Dardanidæ infenſi pœnas cum ſanguine poſcunt.

207. *Subſtitit ut clamor.*] poſtquam ceſſavit clamor, Jovis auctoritate cohibitus. *R.*

208. *Silentia rumpit.*] Redi ad lib. 1. Art. amat. ℣. 329.

209. *Curam hanc demittite.*] *Dimittite* cum melioribus. quatuor *curam demittite.* Sed enim apud Virgilium l. VI. Æneid.

—— *in regna Lavini*
Dardanidæ Venient; dimitte hanc pectore curam.

ſic enim bibliothecæ Leidenſis codex. *mitto hanc de pectore curam* vulgati. mox malim, *Cui tamen admiſſo.* nam unus Palat. *Quæ tamen amiſſum.* Heinſ.

211. *Contigerat noſtras.*] Veriſimile eſt, Gentiles multa è ſacris libris, vel lectione, vel auditione accepiſſe: vel etiam à Chaldæis & Ægyptiis, inter quos vixerant Hebræi. *Quis*, inquit Tertullianus in Apologetico contra gentes, *poëtarum, quis ſophiſtarum, qui non omnino de fonte prophetarum potaverit? inde igitur philoſophi ſitim ingenii ſui rigaverunt*, &

 quæ

Quam cupiens falſam, ſummo delabor Olympo,
Et Deus humanâ luſtro ſub imagine terras.
Longa mora eſt, quantum noxæ ſit ubique repertum,
Enumerare: minor fuit ipſa infamia vero.
Mænala tranſieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi Pineta Lycæi.
Arcados hinc ſedes & inhoſpita tecta tyranni
Ingredior, traherent cum ſera crepuſcula noctem.
Signa dedi veniſſe Deum; vulguſque precari
Cœperat. irridet primò pia vota Lycaon.
Mox ait, Experiar, Deus hic, diſcrimine aperto,
An ſit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno nec opinâ perdere morte
Me parat. hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, miſſi de gente Moloſsâ
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:
Atque ita ſemineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni.
Quos ſimul impoſuit menſis; ego vindice flammâ

In

quæ ſeqq. cap. 47. Deus certe ipſe, ut habetur lib. Geneſeos cap. 18. dicit, Deſcendam, & videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint, an non ſit ita, ut ſciam. *Farn.*

215. *Minor fuit ipſa infamia vero.*] *Ipſo vero* præſtiterit. *Heinſius.* *Minor vero.*] Majora namque ſcelera & plura ab Jove deprehenſa fuere quam ferebantur.

216. *Mænala tranſieram.*] Mænalus autem & urbs & mons eſt Arcadiæ celeberrimus, à Mænalo Arcadis filio denominatus. *R.*

217. *Et cum Cylleno.*] *Cyllene.* quicquid libri veteres diſſentiunt. κυλλήνη Græcis eſt. *Heinſ.* *Lycæi.*] Montis Arcadiæ, cujus regem Proleptice nuncupat poëta Arcada: quum Arcadia poſtea dicta ſit ab Arcade filio Calliſtûs quæ filia erat Lycaonis. *Farn.* *Et cum Cyllene.*] Mons Arcadiæ Mercurio dicatus: unde etiam *Cyllenius* appellatur.

218. *Arcados.*] Lycaonis Arcadiæ regis.

219. *Crepuſcula.*] Redi ad l. 1. Amor. Eleg. 5. ℣ſ. 5. Epiſt. 10. ℣. 7.

222. *Diſcrimine aperto.*] Manifeſto periculo.

225. *Hæc illi placet experientia veri.*] *Rerum* numeroſius, quod in ſecundo Mediceo extabat. *Heinſ.*

226. *Miſſi de gente Moloſsâ.*] Veterrimus Palatinus *amici* Lege *Amyci.* ut nomen obſidi ſit Amyco. ſic *Ophionides Amycus* lib. XII. paſſim hoc nomen occurrit apud Poëtas. *Idem.* *Miſſi de gente Moloſſa.*] Moloſſi, populi ſunt Epyri, à quibus bello victis Lycaon obſides acceperat, quorum unum jugulavit, ut ipſum Jovi apponeret. *R.*

230. *Quos ſimul impoſuit menſis.*] Hoc Hyginus lib. 2. tit. Arctophylax, refert de Arcade Caliſtonis filio, cæſo à Lycaone. Verum idem in fab. 176. narrat, Lycaonis filios Jovem tentaturos, deus

ne

In domino dignos everti tecta Penates.
Territus ille fugit; nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtraque loqui conatur: ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes: & nunc quoque ſanguine gaudet.
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti.
Fit lupus, & veteris ſervat veſtigia formæ.
Canities eadem eſt, eadem violentia vultu:
Idem oculi lucent: eadem feritatis imago.
Occidit una domus: ſed non domus una perire
Digna fuit. qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus juraſſe putes. dent ocius omnes,
Quas meruêre pati, ſic ſtat ſententia, pœnas.

Dicta

ne eſſet, carnem humanam cum alia miſtam ei in epulo appoſuiſſe. Quod itidem tradit Apollodorus 3. lib. Natal. Comes lib. 9. cap. 9. ſcribit Lycaonem in lupum verſum, quod in ara Jovis Lycæi infante mactato humanum ſanguinem libaverat. Boccatius refert Lycaonem obſidem à Moloſſis devictis ſibi datum, eorundem legatis repetentibus edendum appoſuiſſe. Aliter Clemens Alex. Admonit. ad gentes. Aliter Pauſanias in Atticis.

231. *In dominum dignoſque everti tecta penates.*] *In dominum dignos* plerique veteres. Mureti excerpta *In domino dignos.* quomodo in Adverſariis Barthius, in ora codicis ſui Gruterus, & Gronovius in Obſervationibus jam legi debere monuerunt. neque aliter codex unus Ciofani. *Heinſius.*

233. *Exululat.*] Valde ululat. *Ab ipſo colligit, &c.*] Quia, inquit, loqui non poterat, in rabiem actus eſt, quam ab hominibus in pecudes tranſtulit. *R.*

235. *Vitiur in pecudes.*] Multi veteres *Vertitur.* quod præſtat. lib. XI.

Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris.

lib. XII.

Vertere in Æaciden, caſoſque ulciſcere fratres. Heinſius.

237. *Fit lupus.*] Multi multa de Lycanthropis. Plin. 8. cap. 22. Cœl. Rhodig. lib. 27. cap. 12. Aug. de civit. Dei lib. 18. cap. 17. & 18. Miranda ſed non credenda Olaus Magnus lib. 18. cap. 45. & Cigogna lib. 4. cap. 5. Hier. Magius lib. 4. c. 12. Bullingerus 2. lib. adverſus Magos. 29. cap. Boiſſardus de Magia, cap. 6. *Farn.*

238. *Violentia vultus.*] *Vultu* rectius uterque Erfurtenſis, ſecundus Palat. & Leidenſis unus. *Heinſius.*

FAB. VII. *Arg.* Occidit una domus.] *Poſteaquam Jupiter exemplo Lycaonis oſtendit, quam tetris ſceleribus infecti ſint homines, concludit totum genus humanum penitus eſſe perdendum. Sicque poëta fabulam cum fabula, ac mutationem cum mutatione connectit. Narraturus enim quemadmodum lapides à Deucalione & Pyrrha poſt terga jacti, partim in mares, partim in fœminas fuere converſi, ante deſcribit, diluvium, quo genus humanum fuit extinctum.* Raph.

241. *Fera regnat Erinnys.*] Plena ſunt omnia ſcelerum. De Erinnybus fuſe Natalis lib. 3. cap. 10. Eædem ſunt *Furiæ, Eumenides, Erinnyes.* Et Gyrald. Syntagm. 6. *Pont.*

 244. *Para*

Dicta Jovis pars voce probant, ſtimuloſque frementi
Adjiciunt. alii partes aſſenſibus implent.
Eſt tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: &, quæ ſit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant: quis ſit laturus in aras
Thura? feriſne paret populandas tradere gentes?
Talia quærentes, ſibi enim fore cætera curæ,
Rex Superûm trepidare vetat, ſobolemque priori
Diſſimilem populo promittit origine mirâ.
Jamque erat in totas ſparſurus fulmina terras;
Sed timuit, ne forte ſacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, longuſque ardeſceret axis.
Eſſe quoque in fatis reminiſcitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; & mundi moles operoſa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Pœna placet diverſa; genus mortale ſub undis
Per-

244. *Pars voce probant.*] Alluſum videtur ad Curiam Romanam, in qua Majorum gentium patres ſententiam dicebant; Minorum gentium patres in aliorum ſententias pedibus ibant, unde pedarii dicti. Aul. Gel. 3. lib. 18. c. *Farn.*

246. *Eſt tamen humani generis jactura.*] Scribit Plato, omnia hominum cauſa procreata; homines propter Deos, à quibus cognoſcantur, implorentur & colantur. *Pont.*

249. *Populandas tradere terras.*] *Gentes* quatuor ſcripti. *Heinſius.*

255. *Totuſque ardeſceret axis.*] *Longuſque* ex melioribus. infra lib. VI.

Inficere ingenti longum curvamine cœlum.

ſic & apud Virgilium Georg. III.

— *reſonant ſylvaque & longus Olympus.*

ut in omnium vetuſtiſſimo codice Mediceo ſcriptum offendi. *Idem.*

256. *Eſſe quoque in fatis.*] Deflagrationem mundi futuram (inquit Lactantius lib. de ira Dei 23. cap.) vaticinata eſt Sibylla his verſibus: Καὶ ποτὲ τὴν ὀργὴν θεὸν οὐκ ἔτι πραΰνοντα Ἀλλ' ἐξεμβρίθοντα, καὶ ἐξολλύοντά τε γένναν Ἀνθρώπων ἅπασαν ὑπ' ἐμπρησμοῦ πέρθοντα, ſubjicitque ibidem tres hoſce Ovidii verſus. Quod & Seneca præſcivit Conſolat. ad Marciam, ſub ipſa calce libri. *Cum tempus advenerit, quo ſe mundus renovaturus extinguat, &c. & omni flagrante materia uno igne quicquid nunc ex diſpoſito lucet, ardebit.* Idem Natural. Quæſtionum lib. 3. cap. 28. *Qua ratione inquis? Eadem, qua conflagratio futura eſt. Utrumque fit, cum Deo viſum ordiri meliora, vetera finire. Aqua & ignis terrenis dominantur. Ex his ortus, & ex his interitus eſt, &c.* Farn.

260. *Genus mortale.*] Annon jure ſummo res ſuas repetitum veniant SS. Patres, Juſtinus Martyr 1. apol. Lactantius 2. lib. de origine erroris, alii; meritoque arguant Ethnicos furti ſimul & adulterii? *Qui*, ut ait Tertullianus Apologetico contra gentes. 47. cap. *Noſtram hanc paraturam ſuis opinionibus ad fabulas & philoſophicas ſententias adulterave-*

Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum: madidis Notus evolat alis;
Terribilem piceâ tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis:
Fronte ſedent nebulæ: rorant pennæque, ſinuſque.
Utque manu latâ pendentia nubila preſſit;
Fit fragor: hinc denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuntia Junonis varios induta colores

Conci-

raverunt, & de una via obliquos multos tramites & inextricabiles ſciderunt. Quæcunque enim fando audierant de univerſali illo diluvio Noëtico, A. Mundi 1656. deferunt ad diluvium ſingulare quod contigit in Theſſalia A. Mundi 1437. regnante ibi Deucalione, qui, ut habet Arrianus 2. lib. rerum Bithynicarum, in editos montes cum ſuis confugit. Sed audi Lucianum in lib. de Dea Syria referentem quæ tradiderint Græci: ὑβρισταὶ κάρτα ἐόντες, ἀθέμιστα ἔργα ἔπρασσον, &c. *Injurii utique nefaria perpetrarunt opera, &c. quamobrem maxima illos conſequuta eſt calamitas. Tellus enim multam aquam effudit, imbres magni fuerunt, flumina ſolito majora decurrerunt, mare aſcendit altius, eo uſque, dum omnia aquis inundarentur, atque omnes perirent, Deucalion ſolus hominum ſuperfuit in ſecundam generationem, pietatis gratia, Arcam quippe magnam,* λάρνακα μεγάλην, *cum uxore & liberis aſcendit, cum ipſo feræ, & pecudes, bina ex unoquoque genere, &c.* Quibus adde quod refert Plutarchus lib. de ſolertia animalium. *Columbam è Deucalionis arca emiſſam nunciam fuiſſe tempeſtatis, cum rediret; ſerenitatis, cum evolaret.* Videatur & Beroſus & Juſtinus lib. 2. *Farn.*

262. *Protinus Æoliis, &c.*] De generalibus & provincialibus eluvionibus copioſe Lælius Biſciola Horar. ſubſeciv. tom. 1. lib. 19. cap. 13. De provincialibus Juſtin. lib. 2. Ariſtot. meteor. 2. Oroſius lib. 1. cap. 9. Auguſt. de Civ. Dei. Iſidor. 14. cap. 22. *Æoliis antris.*] Virgil. 1. Æneid.

Nimborum in patriam, loca fœta furentibus auſtris,
Æoliam venit, &c.

268. *Utque manu late.*] *Manu latâ* meliores. verſu proximo *hinc denſi*, non & optimus Florent. Neapol. primus Vaticanus, & ſecundus Mediceus. paulo ante *rorat unda capillis* pro *fluit* prior Erfurtenſis. quod ſequor. niſi *pluit* reponendum. *Heinſius. Pendentia nubila preſſit.*] Verbum *preſſit* aquarum deſcendentium copiam exprimit. Veluti ſpongia ebria compreſſa, nubes aquam fundebant. *Pont.*

270. *Nuntia Junonis.*] Pluvias ſiquidem denuntiat, quæ in aëre, quem Juno ſuo nomine deſignat, concipiuntur: ſeu quoniam è nubibus fiunt, quibus Juno præeſt, ut Servius ait. De cauſis Iridis multa Seneca Quæſt. Nat. lib. 1. cap. 3. & ſeqq. Cœlius Rhodig. lib. 22. cap. 30. *Pont. Varios induta colores.*] Virgil. 4. *Mille trahens varios adverſo ſole colores.* Rationem phyſicam confirmat Heſiod. Θεογον. p. 780.

Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις,
Ἀγγελίη πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται, & quæ ſeqq.

272. De-

Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus adfert.
Sternuntur ſegetes, & deplorata coloni
Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
Nec cœlo contenta ſuo Jovis ira: ſed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. qui poſtquam tecta tyranni
Intravêre ſui, Non eſt hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite veſtras.
Sic opus eſt. aperite domos: ac mole remotâ
Fluminibus veſtris totas immittite habenas.
Juſſerat. hi redeunt, ac fontibus ora relaxant:
Et defrænato volvuntur in æquora curſu.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit: at illa
Intremuit, motuque ſinus patefecit aquarum.
Exſpatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque ſatis arbuſta ſimul, pecudeſque, viroſque,
Tectaque, cumque ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitque reſiſtere tanto
Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
Unda tegit, preſſæque labant ſub gurgite turres.
Jamque mare & tellus nullum diſcrimen habebant.
Omnia pontus erant. deerant quoque littora ponto.

Occu-

272. *Deplorata colonis.*] *Coloni* rectius Neapol. Bernegger. & unus Mediceus. *Heinſius.*

275. *Cæruleus frater.*] Neptuni periphraſis. *Auxiliaribus undis.*] Auxilium afferentibus ad perdendum genus humanum.

279. *Domos.*] Fontes. Vide 574. ℣ſ. infr. *Mole remota.*] Obice quocunque *Farn. Mole remota.*] —— *Molemque & montes inſuper altos —— Impoſuit, regemque dedit, qui fœdere certo —— Et premere, & laxas ſciret dare juſſus habenas.*

280. *Totas habenas.*] Tranſlatio ab equis ſumpta, qui habenis inhibentur.

281. *Fontibus ora relaxant.*] Fontium exitus: qui & in fluviis oſtia dicuntur. Aditus domorum & limina etiam ora dicuntur: Uti partes domus, membra Plinio vocantur. Virgil. 6. Æneid. *nec enim ante dehiſcent —— Attonitæ magna ora domus.*

283. *Ipſe tridente.*] Hinc terræ motus & cum his eluviones elicit: hinc ἐνοσίγαιος, & ἐνοσίχθων, à Poëtis dictus. *Farn.*

284. *Motuque vias patefecit aquarum.*] *Sinus* cum Erfurtano altero & uno Leidenſi. idque ex veteri codice quoque annotarat Gruterus. mox pro *preſſæque latent turres* rectius apud Senecam l. III. cap. XXVII. Nat. Quæ. *preſſæque labant* legitur. *Heinſius.*

292. *Omnia pontus erat.*] *Erant* meliores. & mox *ſupra ſegetes* non *ſuper.* Idem.

296. *Sum-*

Occupat hic collem: cymbâ ſedet alter aduncâ,
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
Ille ſupra ſegetes, aut merſæ culmina villæ,
Navigat: hic ſummâ piſcem deprendit in ulmo.
Figitur in viridi (ſi Fors tulit) anchora prato:
Aut ſubjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et, modo qua graciles gramen carpſere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ.
Mirantur ſub aquâ lucos, urbeſque, domoſque
Nereïdes: ſilvaſque tenent delphines, & altis
Incurſant ramis, agitataque robora pulſant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Unda vehit tigres. nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato proſunt velocia cervo.

Quæ-

296. *Summa piſcem.*] *Piſcium & ſumma genus hæſit ulmo, Nota quæ ſedes fuerat columbis, &c.* Horat. 2. ode 1. lib. *Farn.*

297. *Si fors tulit.*] Sic caſu evenit. R. Sic Mss. uterque ſubſcribit Mureto. lib. 16. var lect. cap. 9. εἰ τύχοι. Cic. *ſi forte*, male vulgo legitur, *ſic fors tulit.* Farn.

300. *Phocæ.*] A Latinis vituli marini appellantur. Plin. lib. 9. cap. 8. *Phocæ.*] Rodi ad Ep. 10. v. 87.

302. *Nereides.*] Nymphæ ſunt marinæ, à Nereo patre appellatæ.

303. *Agitataque robora.*] Impulſa ligna ac truncos percutiunt.

304. *Nat lupus.*] *Ingenioſiſſimus ille poëtarum*, inquit Senec. 3. l. Nat. quæſt. cap. 27. *egregie & pro magnitudine rei dixit*, Omnia pontus erant; deerant quoque litora ponto. *Niſi tantum impetum ingenii & materiæ ad pueriles ineptias reduxiſſet*; Nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones. *Non eſt*, inquit, *res ſatis ſobria laſcivire devorato orbe terrarum, &c. Magnifice hæc, ſi non curavit, quid oves & lupi faciant.* Spero me habere quo noſtrum ab hac ſugillatione aſſeram; idque principis poëtarum exemplo. Neque enim hic (alibi forte) laſcivit, ſed ſerio & ſobrie curat quid agat lupus inter oves; ut qui ſalutis ſuæ ſatagat non reſpiciens prædam, ſibi proſpiciat, rapinæ utique immemor. Virgilius 3. Georg. in hypotypoſi diræ & omnia populantis peſtis, poſt tauros, equos, ſues, homines, hoſtias lue abreptas, adjicit & feras rapinæ, præ languore, immemores, promiſcue inter aſſuetas prædas obambulare. *Non lupus inſidias explorat ovilia circum, Nec gregibus nocturnus obambulat.* quare? *acrior illum cura domat. timidi damæ cervique fugaces, Nunc interque canes & circum tecta vagantur.* Farn.

305. *Fulminis apro.*] Utrum ab exertis utrinque dentibus fulminis cuſpides referentibus? an quia ut fulmen *obliqua præſtringit lumina flamma?* ſic & aper *obliquo latrantes diſſipat ictu*. 8. lib. 344. Εἰ δὲ πλαγίως τοῖς ὀδοῦσι θίγοι τῶν κυνῶν, τὸ τρίχωμα ἐπέφλεξε. Pollux l. 5. c. 12. vide lib. 8. v. 389. *Far.*

306. *Crura nec ablato, &c.*] Scio eſſe qui *alato* legant. quod nobis tamen non probatur. Præſertim, cum ut rectè in ſuo codice notaverat Gruterus, ipſe auctor libro hujus operis, ita locutus ſit.

De

Quæſitiſque diu terris, ubi ſidere detur,
In mare laſſatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immenſa licentia ponti,
Pulſabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars undâ rapitur: quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aönios Actæis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; ſed tempore in illo
Pars maris, & latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus;
Nomine Parnaſſus, ſuperatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cetera texerat æquor)
Cum conſorte tori parvâ rate vectus adhæſit;
Corycidas Nymphas, & numina montis adorant

Fati-

De Europe nempe: *pavet hæc; litusque ablata relictum Reſpicit.* Ita hic, *cervo ablato*, marinis, nempe, fluctibus. *Heinſ.* *Ablato.*] Celeritate pedum ſubducto.

307. *Ubi ſiſtere poſſit.*] *Detur* primus Mediceus, unus Palat. & Bononienſis. Virgilius lib. III. Æneïdos,

Incerti quo fata ferant, ubi ſiſtere detur.

alter præterea Mediceus ex vetertimo exemplari deſcriptus *ſidere.* quomodo jam ante conjeceram. ſic optimi paſſim ſcriptores. niſi quod obſtare Virgilianus videtur locus. Noſter l. II. ỳſ. 632. ex ſcriptis codicibus.

Inter aves albas vetuit conſidere corvum.

Horatius Sat. VIII. lib. I.

Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.

ſed & ipſe Maro lib. VI. de columbis.

Tollunt ſe celeres, liquidumque per aëra lapſæ
Sedibus optatis gemina ſuper arbore ſidunt. Heinſius.

310. *Novi fluctus.*] Magnæ undæ & inuſitatæ, & nunquam ante hac ibi viſæ.

313. *Separat Aonios, &c.*] Topographia & loci deſcriptio. Montem enim Parnaſſum deſcribit, in cujus cacumen ſua altitudine ab undis tutum, Deucalion & Pyrrha ſe receperunt. *Phocis*, Regio eſt inter Bœotiam & Atticam, à Phoco denominata, in qua mons Parnaſſus duobus collibus eminens conſpicitur. *Ab Actæis arvis.*] Ab Attica regione, quæ olim Actæa, ab ἀκτη, *littus*, dicta, *R. Separat Aonios.*] Hypallage: Aonia, id eſt, Bœotia ſeparat Phocenſes ab Atticis. *Farn.*

315. *Latus campus aquarum.*] Μέγα λαῖτμα θαλάσσης. Redi ad verſ. 41. h. l.

316. *Petit arduus aſtra.*] Duobus cacuminibus tendit in altum ſydera verſus: quorum unum (ut Herodot. lib. 8. ait.) *Tithoreum*, alterum *Hyampeum* vocant. hoc Phœbo, illud Baccho ſacrum. *Pont.*

318. *Hic ubi Deucalio.*] Deucalion Promethei filius, vir integer ac pius. Vide Hygin. Fab. CLIII.

320. *Corycidas Nymphas.*] Nymphas antri Corycii. quod & ipſum dictum à nympha Corycia, ex qua Apollo genuit Lycorum, à quo urbs nominata eſt Lycorea. Pauſanias in Phocicis, & Delphici dicti Lycores. Schol. Apollon. lib. 2. v. 713. atque hinc Lucianus in Timone ait, arcam appuliſſe ad Lycorim montem.

Fatidicamque Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla Deorum.
Jupiter ut liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila disjecit: nimbiſque Aquilone remotis,
Et cœlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet. poſitoque tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi: ſupraque profundum
Exſtantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat; conchæque ſonaci

In-

montem. *Numina montis.*] Numina regionis, Indigetes, & Deos Topicos ſalutare atque adorare advenis moris erat. *Numina montis adorat.*] *Adorant* meliores. & mox *metuentior deorum* vel *dearum* iidem, non *reverentior.* ſic *metuentior unda* Epiſtola Herus. noſter Faſt. VI. de Numâ,

—— quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

quomodo & *metuens pericli* apud Maronem. Æneïd. V. *metuens divûm matertera* apud Perſium, *Et metuens natura mali* apud Severum in Ætna, & *rixarum metuens Gratia* apud Horatium Od. XIX. lib. III. & *metuens alterius viri caſtitas* Od. XXIV. *& futuri metuens mens* Sat. II. lib. II. *virga metuens Achilles.* Juvenali Sat. VII. *metuens domini Roma* Lucano lib. VII. *Heinſius.*

321. *Fatidicamque Themin.*] Terræ, quæ prima tenebat oraculum, ſucceſſit Themis, huic Apollo. *Cum regna Themis tripodaſque teneret.* Lucan. 5. 81. & quæ nos ibi. *reſponſa Themidis priora Delphis.* Sidonius 9. carm. *Spiritus elementorum*, inquit Am. Marcellinus lib. II. *& poteſtates ſubſtantiales ſuppeditant nobis divinandi munera & verba vaticina, quibus numen praeſſe Themidis dicitur: quam ex eo quod fixa fatali lege decreta præſcire fas ſit in poſterum, quæ τεθειμένα ſermo Græcus appellat, ita cognominatam, in cubili ſolioque Jovis Theologi veteres collocarunt.* Ovid. 7. Metam. 760. *Farn.*

325. *Et ſupereſſe virum.*] *Videt* cum iiſdem melioribus. *Idem.*

328. *Aquilone remotis.*] Ab Aquilone depulſis. Eſt enim Aquilo ventus nubila diſſipans, ac ſerenitatem inducens. *R.*

331. *Mulcet aquas.*] Virgil. I. Æneid.

Et mulcere dedit fluctus, & tollere ventos.

Quod ex Homer. Odyſſ. κ. v. 21.

Κεῖνον γὰρ ταμίην ἀνέμων ποίησε Κρονίων,
Ἠμὲν παυέμεναι, ἠδ' ὀρνύμεν ὅν κ' ἐθέλῃσι.

332. *Innato murice.*] Ingenitis muricibus: vel gerentem humeris ingenitos ſibi murices & conchas. Eſt autem *murex* concha ex cujus ſanguine purpureus conficitur color.

333. *Cæruleum Tritona.*] *Caruleos* concinnitas ſit, ut ad humeros referatur. mox pro *conchæque ſonanti*, *conchaque* nonnulli. Naugerius & Vivianus *ſonaci* ex ſuis notant. neque aliter Calandræ Vaticana excerpta. Reſpexit hæc

Naſonis

Inſpirare jubet; fluctuſque & flumina ſigno
Jam revocare dato. cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo:
Buccina, quæ medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque, ut ora Dei madidâ rorantia barbâ
Contigit, & cecinit juſſos inflata receptus,
Omnibus audita eſt telluris & æquoris undis:
Et quibus eſt undis audita, coërcuit omnes.
Jam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina ſubſidunt: colles exire videntur.
Surgit humus: creſcunt loca decreſcentibus undis.
Poſtque diem longam nudata cacumina ſilvæ
Oſtendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat. quem poſtquam vidit inanem,
Et deſolatas agere alta ſilentia terras;
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O ſoror,

Naſonis Apulejus Metamorph. lib. IV. *Jam paſſim maria perſultantes Tritonum catervæ, hic conchâ ſonaci leniter buccinat, ille ſerico tegmine flagrantiæ Solis obſiſtit inimici.* Idem lib. VIII. *attritum dentium ſonacem* de apro dixit. Vide Notas Amor. lib. II. Eleg. VI. v. 23. *Heinſius Conchaque ſonanti.*] Beroaldus legendum cenſet *ſonaci*. Ex opinione & religione veterum interpretandum cenſet Turneb. lib. 2. cap. 21. credentium Tritonem Neptuni buccinatorem canoro immanique clamore aquas increpare & tanquam auritas vocare, quæ ejus imperio conſueverint parere.

336. *Tortilis, &c.*] Retorta in latitudinem. *Quæ turbine creſcit.*] Quæ ab ore anguſto incipit, & in amplum deſinit ad turbinis ſimilitudinem.

337. *Quæ in medio concepit ubi aëra ponto.*] Tolle Tò *in* ex auctoritate codicum, & ex quatuor libris repone *concepit ut* Heinſius. *Concepit ubi aera.*] Poſtquam inflari cepit. *In medio ponto.*] Quo poſſit commodius ex omni parte à marinis fluctibus velut animatis exaudiri.

338. *Utroque jacentia.*] Sole oriente & occidente, univerſo denique terræ mariſque tractu. *Farn.*

340. *Cecinit receſſus.*] Imo *receptus* cum ſecundo Palatino, codice Langii, & Berneggeriano, atque adeo cum excerptis Calandræ. ſic & Triſt. lib. IV. Eleg. IX. ex fide optimorum codicum *cane Muſa receptus* eſt reponendum. *Heinſ.*

346. *Nudata cacumina.*] Foliis privata atque ſpoliata. *R. Poſtque diem.*] Poſt multos dies, tempus longum: annum ſcilicet ſi Noëticum intelligas Diluvium. *Farn.*

347. *Limumque in fronde.*] Oblimatæ & lutulentæ relinquebantur frondes arborum, propter aquam per alluviones & colluviones neceſſariò turbatam fœdatamque.

349. *Deſolatas terras.*] Deſtitutas hominibus & animantibus. *R. Deſolatas terras.*] Virgil. II.

—— ingentes & deſolavimus agros.

351. *Soror.*]

O ſoror, ô conjux, ô fœmina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipſa pericula jungunt:
Terrarum, quaſcunque vident occaſus & ortus,
Nos duo turba ſumus. poſſedit cætera pontus.
Nunc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, ſi ſine me fatis erepta fuiſſes,
Nunc animi, miſeranda, foret? quo ſola timorem
Ferre modo poſſes, quo conſolante dolores?
Namque ego (crede mihi,) ſi te modo pontus haberet,
Te ſequerer, conjux: & me quoque pontus haberet.
O utinam poſſem populos reparare paternis

Arti-

351. *Soror.*] Patruelis, non germana. filia ſcil. Epimethei ex Pandora, uti & Deucalion erat Promethei filius, ex Aſia uxore: uterque autem Prometheus & Epimetheus filii erant Japeti. *Farn.*. *Soror.*] Item & frater pro patruele. Epiſt. Heroid. 8. *v*ſ. 28. Quod ex fragment. Pacuvii. ——— *nam me æquum eſt frui* ——— *Fraternis armis, mihique adjudicarier* ——— *Vel quod propinquus, vel quod virtute æmulus.*

352. *Patruelis origo.*] Deucalion enim & Pyrrha patrueles fuerunt. Nam Japetus duos ſuſtuliſſe filios dicitur; Prometheum, qui Deucalionem: & Epimetheum, qui Pyrrham genuit. *R.*

353. *Ipſa pericula.*] Validiſſimum vinculum, naturæ ſorte, cognationis lege, conjugii fœdere firmius: συνάγει γὰρ καὶ ἐχθίστους ὁ κοινὸς φόβος. Ariſt. 5. polit. *Farn.*

355. *Nos duo turba ſumus.*] Eſt quod infra dicit: *Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus.*

357. *Etiamnum.*] Sic Neapolitanus. *Heinſius.*

358. *Quis animus, miſeranda, foret.*] *Quid animi* unus Voſſianus & unus meus cum Naugerii codice & margine editionis Gryphianæ. primus Vaticanus *Quid animus.* proxime verum. Epiſt. Canaces,

Quid mihi tunc animi cenſes, germane, fuiſſe?

Metam. v.

Quid mihi tunc animi miſeræ fuit?

lib. VII.

Quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit eſſe?

lib. XIV.

Quid mihi tunc animi (niſi ſi timor abſtulit omnem
Senſum animumque) fuit?

Idem.

361. *Si te quoque pontus haberet.*] *Te modo* rectius nonnulli. & *poſſim* mox pro *poſſem.* Idem.

363. *Paternis.*] Prometheus fingitur hominum imagines è luto finxiſſe, atque has igne cœlitus ſurrepto animaſſe; vel quia rudes homines ad civilem vitam revocarit, artibuſque inventis inſtruxerit; an quod primus artem invenerit ſtatuas & ſimulachra fingendi. Lactantius 2. div. inſt. de orig. *Paternis.*] De Prometheo multi multa. Attius apud Scriver. —— *unde ignem mortalibus* —— *Diviſſe cluet doctus Prometheus* ——— *Clepſiſſe dolo; pœnaſque Jovi* —— *Fato expendiſſe ſupremo.* Quod Cicero Tuſculan. quæſt. 2. ita reddit: *Veniat Æſchylus, non poeta tantum, Sed* *Pytha-*

Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus;
Sic viſum Superis: hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit cœleſte precari
Numen; & auxilium per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt; adeunt pariter Cephiſidas undas,
Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irroravêre liquores
Veſtibus & capiti; flectunt veſtigia ſanctæ
Ad delubra Deæ: quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco; ſtabantque ſine ignibus aræ.

Ut

Pythagoras; ſic enim accepimus: quomodo fert apud eum Prometheus dolorem, quem accepit ob furtum Lemnium, unde ignis lucet mortalibus clam diviſus? cum Prometheus doctus clepſiſſe dolo, pœnaſque Jovi fato expendiſſe ſupremo. & quæ ſeqq. Adi Æſchil. Fab. 1. Ἐξεῦρεν γραμμάτων συνθέσεις Προμηθεύς. Tzetz. Chiliad. 6. hiſtor. 82. περὶ τοῦ Προμηθέως. ubi inter alia:

Ὡς νῦς ὁ προβεβλότατος ὁ Προμηθεὺς ὑπάρχει.
Τὸν νῦν τὸν ὑστερόβουλον λέγε δ' Ἐπιμηθέα.

Adi & Heſiod. & alios. De Prometheo vincto invenies p. 433. vſ. 40.

366. *Exempla manemus.*] Exemplaria. *Comœdiam*, inquit Plinius lib. 7. Epiſt. *ad exemplum veteris Comœdiæ ſcriptam tam bene, ut eſſe quandoque poſſit exemplar.* Farn.

368. *Per ſacras ſortes.*] Per oracula & Deorum reſponſa. Turneb. lib. 5. c. 21.

369. *Cephiſidas undas.*] Cephiſus Bœotiæ fluv. Delphos præterfluens. Lucan. 3. lib. vſ. 177. *quos impiger ambit Fatidica Cephiſſos aqua.*

370. *Et nondum liquidas, ſed jam.*] Optimus Thuan. *Ut nondum.* unus Medic. *ſic jam.* Lege, quomodo ſibi quoque videri corrigendum eſſe ad me perſcripſit eruditiſſimus Gronovius,

Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes. Heinſ.

Ut nondum liquidas.] Nondum puras, ſed limo turbidas. *Vada nota ſecantes.*] ſed jam alveos ſuos tenentes; neque enim ripis egrediebantur. *Secantes.*] Redi ad p. 430. v. 16. & 446. v. 18.

371. *Libatos.*] Sic Eurip. Jon. à v. 58.

Ἀλλ' ὦ Φοίβου Δελφοὶ θέραπες,
Τὰς Κασταλίας ἀργυροειδεῖς
Βαίνετε δίνας, καθαραῖς δὲ δρόσοις
Ἀφυδρανάμενοι στείχετε ναούς.
Στόμα τ' εὔφημον φρουρεῖτε ἀγαθόν.

Quod etiam Virgil. attingit 4. Æneid.

Dic corpus properet fluviali ſpargere lympha.

Liquores.] Aquæ vivæ, id eſt, fluentis & Themidi ſacræ aſpergine ſe luſtraverunt. *Farn. Inde ubi libatos, &c.*] Themidi ſacer erat ille amnis. Antiqui templa ingreſſuri, Deoſque precaturi, prius ſe aqua aſpergebant & lavabant.

374. *Pallebant muſco.*] Ita conſtanter libri veteres. Accedo tamen reponentibus *ſquallebant.* ſic *ſquallere ſitu*, & ſimilia. ſed apud Val. Flaccum lib. 1. v. 775.

Sordidus & multa pallens ferrugine taurus.

ubi tamen *ſquallens* pari modo cenſeo reponendum. *Heinſius.*

376. *Par ma*

Ut templi tetigêre gradus; procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo.
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina juſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum;
Dic, Themi, qua generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit: & merſis fer opem, mitiſſima rebus.
Mota Dea eſt; ſortemque dedit: Diſcedite templo;
Et velate caput; cinctaſque reſolvite veſtes:
Oſſaque poſt tergum magnæ jactate parentis.
Obſtupuêre diu: rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior; juſſiſque Deæ parêre recuſat:
Detque ſibi veniam, pavido rogat ore: pavetque
Lædere jactatis maternas oſſibus umbras.
Interea repetunt cæcis obſcura latebris
Verba datæ ſortis ſecum, inter ſeque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet; &, Aut fallax, ait, eſt ſollertia nobis:
Aut pia ſunt, nullumque nefas oracula ſuadent.
Magna parens terra eſt: lapides in corpore terræ

Oſſa

376. *Pavens dedit.*] Quaſi præſente numine, horrore quodam perfuſi & venerabundi. *Pont.*

381. *Sortemque dedit.*] Reſponſum oraculi; ut modo v. 368. *Diſcedite.*] Ritu ſacro atque ex more augurum. *Templo.*] *Templum* enim eſt locus auguris manu vel lituo deſignatus.

382. *Velate caput.*] *Velati capite* Deos adorabant humiles ſe & indignos confeſſi, aut veriti, ne quid mali ominis ſacra interturbaret. Plutarch. Rom. quæſt. 10. & Helenus 3. Æneid. *Purpureo velare comas adopertus amictu; Ne qua inter ſanctos ignes in honore Deorum Hoſtilis facies occurrat & omina turbet.* Et quæ nos ibi. *Et velate caput.*] Virg. 4. Æneid.——*Tuque ipſa pia tege tempora vitta. Cinctaſque reſolvite veſtes.*] Virg. 4. Æneid. de Didone.

Unum exuta pedem vinclis, in veſte recincta
Teſtatur moritura Deos. ubi Serv.

Cinctaſque reſolvit veſtes.] Piaculum enim in ſacrificio eſt, aliquid eſſe religatum. *Farnab. Velate.*] Operite ac tegite. *Reſolvite.*] Diſcingite veſtes veſtras, quæ ſunt cinctæ. *R.*

384. *Rumpitque ſilentia voce.*] Redi ad l. 1. Art. amat. vſ. 329.

386. *Pavido rogat ore pavetque.*] *Timido ore* Arondelianus. unus Voſſianus *timetque.* Opinor debere reſtitui,

Detque ſibi veniam, timido rogat ore, paventi
Lædere jactatis maternas oſſibus umbras.
Heinſius.

387. *Umbras.*] Animas, quas lædi credebat antiquitas, illata cadaveribus aut tumulis injuria. *Farn.*

390. *Promethides.*] Deucalion Promethei filius. *Epimethida.*] Pyrrham, Epimethei filiam.

393. *Magna parens.*] Reſpexiſſe ingenioſiſſimum poëtam opinatur Muretus

Oſſa reor dici: jacere hos poſt terga jubemur.
Conjugis augurio quamquam Titania mota eſt;
Spes tamen in dubio eſt. adeo cæleſtibus ambo
Diffidunt monitis. ſed quid tentare nocebit?
Deſcendunt; velantque caput, tunicaſque recingunt;
Et juſſos lapides ſua poſt veſtigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, niſi ſit pro teſte vetuſtas?)
Ponere duritiem cœpere, ſuumque rigorem;
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, ſic non manifeſta, videri
Forma poteſt hominis; ſed uti de marmore cœpto
Non exacta ſatis, rudibuſque ſimillima ſignis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit, verſa eſt in corporis uſum.
Quod ſolidum eſt, flectique nequit, mutatur in oſſa:
Quod modo vena fuit, ſub eodem nomine manſit.
Inque brevi ſpatio, Superorum munere, ſaxa
Miſſa viri manibus faciem traxêre virilem:
Et de fœmineo reparata eſt fœmina jactu.
Inde genus durum ſumus, experienſque laborum:

Et

10. lib. var. lect. 2. cap. ad hiſtoriam Rom. Liv. 1. lib. cum Regiis adoleſcentibus reſponſum eſſet, eum regnaturum Romæ, qui primus matri oſculum tuliſſet: Brutus è navi deſcendens ſimulato caſu terram oſculatus eſt, &c. Vetus item Grammaticus, de eo qui ad lapidem offendiſſet, dixit, Γῆς ὄστεοισιν ἐγχριμφθεὶς πόδα. Quæ etiam valet analogia in venis terræ de aqua & metallis.

395. *Augurio quanquam.*] Interpretatione ſancta, ſana, felici. *Farn. Titania.*] Pyrrha, Japeti Titanis neptis. *R.*

397. *Tentare nocebat.*] *Nocebit* meliores. pro *Diſcedunt* optimus Florentinus, primus Palatinus, & alii quatuor, *Deſcendunt.* è templis enim per gradus deſcendebatur. *Heinſius.*

405. *De marmore cæpta.*] *Cæpto* primus Palatinus, quod præſtat. *Idem.*

406. *Non exactà ſatis.*] Exculta, perfecta. *Rudibus ſignis.*] Inelaboratis ſtatuis. *R.*

511. *Superorum numine.*] *Munere* veteres quinque. & mox *faciem virilem* pro *virorum* unus meus & unus Mediolanenſis. *Heinſ. Superorum munere.*] Diis faventibus & juvantibus.

414. *Genus durum.*] *Unde homines nati durum genus.* Virg. 1. Geor. atque hinc à λᾶας lapis dici volunt λαὸς Populos: ἐκ δὲ λίθων ἐγένοντο βροτοὶ, λαοὶ δὲ καλεῦνται. Supra de progenie nata è gigantum ſanguine, *ſcires è ſanguine natam.* Farn.

FAB.

Et documenta damus, qua ſimus origine nati.
Cætera diverſis tellus animalia formis
Sponte ſuâ peperit; poſtquam vetus humor ab igne
Percaluit Solis; cœnumque, udæque paludes
Intumuêre æſtu: fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando.
Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit ſidere limus;
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt, & in his quædam modo cœpta ſub ipſum
Naſcendi ſpatium: quædam imperfecta, ſuiſque
Trunca vident numeris: & eodem in corpore ſæpe
Altera

FAB. VIII. *Arg.* Cætera diverſis, &c.] *Poſt Cataclyſmon, edidit terra Pythonem ſerpentem, ſpecie ignota mortalibus. Hunc Apollo ſagittis interemit: & ne ejus aboleret nomen, inſtituit ludos & certamina, quæ jam in his ludis oſtendit. unde etiam Apollo Pythius eſt appellatus, ipſique ludi Pythii.* Lactant.

416. *Animalia formis.*] Ex corruptione quidem naſci inſecta, neque Academia negaverit neque Lycæum: quin & adſtruit ipſa experientia. Animantia quædam ex terræ viſceribus Solis agentis vi naſci, inter Ægyptiorum placita recenſet Porphyrius: a quibus fortaſſe fabulæ huic, una cum ipſa ſimilitudine Nili terram imprægnantis, anſa, & fides hiſtorico Melæ hoc idem ex noſtro referenti in Ægypto ſuâ. Omitto quæ adducit Plutarchus 5. l. 19. cap. de placitis philoſophorum, & Convivial. quæſt. 3. 2. lib. Sed quis ferat Avicennam? qui lib. de Diluviis aſſerit ex reliquo cadaverum humanorum, ſeminio à Sole animato, homines poſt immenſas terrarum inundationes natos. *Farnabius.*

419. *Intumuere æſtu.*] Ut prægnantes ſolent.

420. *Vivaci ſolo.*] Terra, vitam ſubminiſtrante.

422. *Septemfluus Nilus.*] Exemplo declarat, reliqua animalia ex terra ſponte fuiſſe orta; Nilus autem fluvius, ſingulis quibuſque annis Ægyptum inundans, fœcundam non ſolum frumentorum, ſed variorum quoque animalium eam reddit. Vide Plin. lib. 7. cap. Senec. Natural. lib. 3. cap. 25. Ælian. hiſtor. animal. lib. 10. cap. 44. *Septemfluus* idcircò dicitur, quod ſeptem oſtiis in mare erumpit. R. *Sic ubi deſeruit.*] De Nili incremento & Natura videatur Jo. Bap. Sfortia. *Farn.*

423. *Nilus.*] Redi ad Amor. lib. 3. vſ. 40.

424. *Sidere.*] Sole. *Farn.*

426. *Modo cœpta per ipſum.*] *Sub ipſum* rectius Berſmanni codex & excerpta Calandræ Vaticana, cum codice Leodicenſi S. Jacobi, & poſtrema Naugerii editione. *Heinſius.*

428. *Trunca vident numeris.*] *Numeris* vere libri meliores. nondum numeris omnibus abſoluta. mox iidem *eodem in corpore.* Met. VII.

Utque hominis faciem maternâ ſumit in alvo.

Altera pars vivit; rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem ſumſere humorque calorque;
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus,
Cumque ſit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis altoque recanduit æſtu;
Edidit innumeras ſpecies: partimque figuras
Rettulit antiquas; partim nova monſtra creavit.
Illa quidem nollet, ſed te quoque, maxime Python,
Tum genuit: populiſque novis, incognita ſerpens,
Terror eras. tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante, niſi in damis capreiſque fugacibus, uſus,
Mille gravem telis, exhauſtâ pene pharetrâ,
Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.

Neve

Perque ſuos intus numeros componitur infans. Idem.

Numeris ſuis.] Amor. 2. v. 40. de numeris militaribus. p. 106. v. 24.

430. *Quippe ubi temperiem.*] Empedocleam ſimul litem & amicitiam reſpicere videtur. Qua de re vide quæ ad 25. v. ſupra. *Farn.*

437. *Nova monſtra.*] Nunquam antehac viſa, adeoque mira. Vide Ep. Heroid. 12. verſ. 13. Sic & Græci. Eurip. Herc. Fur. v. 965. Ὦ παῖ; τί πάσχεις; τίς ὁ τρόπος ξενώσεως; —— Τῆς δ' —— & monſtra dicuntur ἀτυχήματα: tanquam res novæ, & ſine more occurrentes.

438. *Illa quidem nollet.*] Gigantes Terra lubens & læta peperit, ut & progeniem ex gigantum ſanguine; Pythona non item, ſed invita. *Python.*] A πύθω, Exhalationis enim putredinem à Diluvio gravem Sol radiorum tanquam ſagittarum ictu attenuavit exſiccavitque. Alias mythologias vide apud Macrobium lib. 1. Saturn. c. 17. Nat. Comit. lib. 4. c. 10. Cœl. Rhodig. lib. 16. 19. c. Ant. Liberal. 28. cap. Τυφῶν ἐγένετο γῆς υἱὸς ἐξαίσιος δαίμων πρὸς ἰχὺν, &c. *Farn.* Vide Franc. Luſign. Parerg. lib. 2. cap. 11.

439. *Incognite ſerpens.*] *Incognita.* Beregger. Neap. & octo vel decem alii. appoſite Lucanus libro. VI.

—— *hinc maxima ſerpens*
Deſcendit Python, Cyrrhæaque fluxit in antra.

qui hunc Naſonis locum videtur reſpexiſſe. ita & pro *Hunc* mox *Hanc* idem Neapolitanus & ſecundus Mediceus. ut & paulo poſt *perdomitam ſerpentem.* vocat libro 11. fabulâ Ocyrhoës *diram ſerpentem* dixit. *Heinſius.*

441. *Deus arcitenens.*] Apollo κλυτότοξος.

443. *Mille gravem.*] Liber Zinzerlingi, *gravi telis*, ut epitheton ſit pharetræ, non draconis. *Pharetra gravis*, eſt plena, referta telis. *Pont.*

444. *Per vulnera nigra.*] Hypallage: Nigrum enim venenum vel ſanguinem venenatum, per vulnera effuſum intelligimus. *R.*

446. *In-*

Neve operis famam poſſit delere vetuſtas;
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos;
Pythia de domitæ ſerpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu, pedibuſve, rotâve
Vicerat; eſculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
  Primus amor Phœbi Daphne Peneïa; quem non
Fors ignara dedit, ſed ſæva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper victâ ſerpente ſuperbus
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi, laſcive puer, cum fortibus armis?
Dixerat: iſta decent humeros geſtamina noſtros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti.
Qui modo peſtifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona ſagittis.
Tu face neſcio quos eſto contentus amores

Irri-

446. *Inſtituit ſacros.*] Vide & Scal. poët. lib. 1. cap. 23. A Diomede tamen Pauſanias in Corinthiacis Pythia inſtituta ſcribit: ab Eurylocho Theſſalo, Pindari interpres. *Certamine ludos.*] Pugillatu, curſu pedeſtri & curuli. *Farnab.* *Inſtituit ſacros.*] Sciendum apud Græcos nobilitata fuiſſe quatuor ludorum genera, Olympiacos, Pythios, Iſthmios, Nemeæos, de quibus Pauſanias, lib. 2. c. 3. Natal. Com. lib. 5. c. 12. & 34. Scalig. Poët. lib. 1. cap. 23. *Pont.*

447. *Pythia perdomitæ.*] Rectius *dedomitæ* meliores. pro *Hic* verſu proximo Neapol. & ſecundus Mediceus cum codice Johannis Georgii Grævii viri doctiſſimi, *His.* Heinſ.

449. *Eſculeæ frondis honorem.*] Coronam ex frondibus eſculi confectam. Eſculus enim arbor eſt glandifera, ſic dicta, quod priſci, ex illius fructu eſcam ſumerent. *R.*

FAB. IX. *Arg.* Primus amor Phœbi Daphne Peneïa, quem non, &c.] *Daphne Penei fluminis filia, omnium virginum, quæ in Theſſalia eſſent, ſpecioſiſſima habebatur, adeò quidem ut deos pulchritudine ſua caperet: Apollo cum eam conſpexiſſet, forma ejus expalluit. Quam cum neque pollicitis, neque precibus vincere poſſet, vim ei inferre inſtituit: At illa curſu conſpectum ejus effugere cupiens, patrem invocavit, ut virginitati ſuæ, quam ſibi permiſerat, ferret auxilium. quam ille auditis precibus filiæ, Deorum ut vim effugeret, in laurum convertit.* Lact.

452. *Peneïa.*] Daphne fingitur Penei filia, quod laurus abunde naſcatur in ripis Penei, qui fluvius è radicibus Pindi montis ortus, per tempe amœniſſimum Theſſaliæ nemus labitur, infra 569. hodie *Salampria*, ut alii, *Pezin.* Ladonis autem filiam eſſe volunt Philoſtratus, Aphthonius, alii. *Farn.*

453. *Sors ignara.*] *Fors* cum melioribus. mox *victâ ſerpente* primus & ſecundus Medicei, Neap. Bernegger. Thuan. & duo alii. *Heinſius.*

461. *Neſcio quos amores.*] Cum quodam contemptu hæc dicuntur; ac ſi dice-

Irritare tuâ: nec laudes aſſere noſtras.
Filius huic Veneris; Figat tuus omnia, Phœbe;
Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta tibi, tanto minor eſt tua gloria noſtrâ.
Dixit: & eliſo percuſſis aëre pennis
Impiger umbroſâ Parnaſi conſtitit arce:
Eque ſagittiferâ promſit duo tela pharetrâ
Diverſorum operum. fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acutâ:
Quod fugat, obtuſum eſt; & habet ſub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nymphâ Peneïde fixit; at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Silvarum latebris captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coërcebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiêre: illa averſata petentes,
Impatiens experſque viri, nemorum avia luſtrat:
Nec quid Hymen, quid Amor, quid ſint connubia, curat.
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia, debes.
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.

Illa

ceret, leves, molles, atque viris negligendos. *R.*

462. *Aſſere.*] Arroga, vindica tibi.

465. *Cuncta Deo.*] *Deus* olim legebam. Nunc ſequor ſcripturam Bemeggeriani codicis, quam Voſſianus unus, unus item Moreti pro diversâ lectione agnoſcunt, *Cuncta tibi.* Silius libro xv.

—— *mortalibus alti*
Quantum cælicolæ, tantundem animalibus iſti
Praecellunt cunctis. Heinſius.

468. *Deque ſagittifera.*] *Eque* præſtantiores. *Parnaſi* etiam pro *Parnaſſi* conſtanter. *Idem.*

474. *Fugit altera.*] Fingitur Daphne Apollinem fugere, quod Laurus umbram & opaca loca amet.

477. *Vitta coërcebat.*] *Vitta* tegmen eſt capitis muliebre. Et alia virginum, alia matronarum. Vitta duntaxat fluentes capillos colligebat. *Sine lege.*] Sine ordine. *R.*

479. *Nemora avia.*] Rectius alii *nemorum avia.* ſic *nemorum ſecreta* non longe poſt, & *opaca nemorum* apud Statium Theb. primo, & Theb. XII. *arcana nemorum. nemora* tamen *avia* Lucretius quoque dixit non uno loco. *Heinſius.*

480. *Hymen.*] Nuptiæ. Vide quæ nos ad Senecæ Thebaid. v. 262. de Hymenæo. *Farn.*

483. *Te-*

Illa velut crimen tædas exoſa jugales,
Pulcra verecundo ſuffunditur ora rubore;
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetuâ, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quæque cupit, ſperat: ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves ſtipulæ demtis adolentur ariſtis;
Ut facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic Deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Uritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos.
Et, Quid ſi comantur? ait. videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos. videt oſcula; quæ non
Eſt vidiſſe ſatis. laudat digitoſque, manuſque,
Brachia-

483. *Tædas exoſa.*] De facibus quæ in nuptiis præferebantur ſponſis vide quæ ad Senecæ Thebaida v. 263. & 507. *Farn.* *Tædas jugales.*] Nuptias. Novis enim nuptis quinque faces accenſæ præferebantur, ut Plutarchus ſcribit in problematis. *R.*

484. *Suffundens ora rubore.*] Repone *ſuffunditur* cum Bernegger. ſecundo Palat. primo Gronovii, vetuſtiore Erfurtano, & duobus aliis. multi ſunt in his Græciſmis poëtæ. *Heinſius.*

485. *Blandis lacertis.*] Pro ipſa blanda, per Hypallagen.

486. *Da mihi perpetua.*] Ipſa Diana apud Callimachum, Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἄππα φυλάσσειν. Conceſſit Jupiter, φῆσεν, τέκος, ὅσσ' ἐθελημὸς αἰτίζεις & Μηδέ τινα μνᾶσθαι τὴν παρθένον. eodem hymno in Dianam. *Farn.*

591. *Quodque cupit.*] Rectius primus Palat. Erfurt. & alii nonnulli, *Quæque* videlicet connubia. *Quæque* quatuor non contemnendæ notæ. *Heinſius.*

492. *Stipulæ leves.*] Stipulæ ita incenſæ rationem & cauſam reddit Virgil. 1. Georg. 161. *Atque levem ſtipulam crepitantibus urere flammis. Sive inde occultas vires, &c.* Farn. *Adolentur.*] Comburuntur.

493. *Quas forte viator.*] Ita conſtanter libri veteres, niſi quod in tribus *ſæpe.* Scribendum tamen,

—— *quas nocte viator*
Vel nimis admovit.

ut *nocti* reſpondeat τῷ *ſub luce.* Heinſius. *Viator.*] Viatores ajunt noctú iter pergentes ferre ſecum faces, quas adveniente luce negligenter abjiciunt aliquando, unde ſepibus incendium. *Semuſtamque facem vigilata nocte viator. Pont.* Faſt. lib. 4. 164. verſ. *Farn.*

496. *Sterilem.*] Vanum, ex quo nullam voluptatem eſt habiturus.

 504. *Nym-*

Brachiaque, & nudos mediâ plus parte lacertos.
Si qua latent, meliora putat. fugit ocior aurâ
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
Nympha, precor, Penêi, mane: non inſequor hoſtis.
Nympha, mane. ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos. amor eſt mihi cauſſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſecent ſentes; & ſim tibi cauſſa doloris.
Aſpera, qua properas, loca ſunt. moderatius, oro,
Curre, fugamque inhibe: moderatius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hîc armenta, gregeſve
Horridus obſervo. neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias: ideoque fugis. mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia ſervit.
Jupiter eſt genitor. per me, quod eritque, fuitque,
Eſt-

504. *Nympha, precor, Penëa, mane.*] *Penêi* optimus Florent. & Neapolitanus. ſic paulo ante, *Hoc Deus in Nymphâ Peneide fixit.* in Faſtis lib. VI. *Dodoni* & *Cadmei* agnoſcunt præſtantiores libri pro *Dodona* & *Cadmea*. Nec dubito apud Horatium lib. I. Od. XXVI. *Pimplei dulcis* pro *Pimplea* reponi debere. ſic & Epiſt. XVI. *Ledæi* pro *Ledæa* monui ſcribendum eſſe, & Epiſt. XVIII. *Seſti puella* pro *Seſta*. Heinſius.

505. *Sic agna.*] *Non ego te, tigris ut aſpera Getuluſve leo frangere perſequor.* Horat. I. lib. ode. 23. *Farn.*

509. *Crura notent.*] *Secent* decem ex melioribus. ut in illo Virgiliano,

——*hirſuti ſecuerunt corpora ſentes.*

&,

Ah tibi ne teneras glacies ſecet aſpera plantas.

hinc *rubum non æquam cruribus* Columella dixit libro X. loco depravato. qui ſic emendandus,

Nec manibus mites ferulas, nec cruribus æqua
Terga rubi ſpiniſque ferat paliuron acutis.

Propert. lib. IV. Eleg. IV.

Rettulit hirſutis brachia ſecta rubis.

Tibullus tamen libro IV.

Candidaque hamatis crura notare rubis.

Heinſius.

510. *Moderantius, oro, Curre.*] *Moderatius* cum caſtigatioribus membranis. neque aliter Ciofanus. alterum enim vix Latinum eſt. Epiſt. XVIII.

Parce precor, facilemque move moderatius auram.

Et Amor. lib. II. Eleg. XVII.

——*Dum me moderatius urat.*

quibus locis pari modo peccabatur. *Idem.*

515. *Delphica tellus.*] Unde *Oracula Delphica* ſunt dicta. R. Delphi urbs Phocidis in Achaia ad Parnaſſum, oraculo Apollinis clara.

516. *Claros.*] Opp. Ioniæ, ubi mons & locus Apollini ſacer. *Tenedos.*] Inſula maris Ægei. *Pataræaque regia.*] Urbs Lyciæ, templo & oraculo Apollinis clara. *Farn.*

518. *Per*

Eſtque, patet: per me concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt: noſtrâ tamen una ſagittâ
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt; opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, quod nullis amor eſt medicabilis herbis:
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum timido Peneïa curſu
Fugit; cumque ipſo verba imperfecta reliquit:
Tum quoque viſa dicens nudabant corpora venti,
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes;
Et levis impexos retro dabat aura capillos:
Auctaque forma fugâ eſt. ſed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus: utque movebat
Ipſe Amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem.
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit deprenſus, & ipſis

Mor-

518. *Per me concordant.*] Hoc eſt, Muſices & harmoniæ ego ſum inventor.

519. *Certa quidem.*] Κεῖνος ὀϊςευτὴν ἔλαχ' ἀνέρα, κεῖνος ἀοιδὸν· Φοίβῳ γὰρ καὶ τόξον ἐπιτρέπεται καὶ ἀοιδή. Κείνου δὲ θριαὶ, καὶ μάντιες. ἐκ δέ νυ Φοίβου ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο. Callimachus hymn. in Apollinem. *Farn.* *Certa quidem noſtra, &c.*] Se peritum quidem eſſe ſagittarium profitetur: ſed Cupidinem, à quo erat percuſſus, peritiorem eſſe ait. *R.*

520. *Vacuo pectore.*] Libero amoris affectu.

521. *Opifexque per orbem Dicor.*] *Opiferque* ſcribendum cum emendatis libris. hinc Apollo βοηδρόμος & ἀοσσητὴρ apud Græcos. *Heinſ.*

522. *Herbarum.*] Quas in medicina potentes ſol è terra elicit.

525. *Rapido Peneia curſu.*] *Timido* plerique veteres. & recte,

—— *pedibus timor addidit alas.*

Heinſius.

528. *Vibrabant.*] Ventilabant, agitabant.

529. *Impulſos capillos.*] *Impexos* tertius Mediceus & tres alii. mox meliores,

Auctaque forma fuga eſt. Heinſius.

531. *Utque movebat Ipſe Amor.*] *Movebat* primæ notæ Regius, unus Argent. & unus Leidenſis. probe.

Qui tamen inſequitur pennis adjutus Amoris
Ocyor eſt.

ut paulo poſt noſter.

533. *Canis.*] *Leporemque læſum Gallici canis dente.* Martial. 3. lib. 47. Epigr. *Vacuo.*] Patente campo, in quo nullæ ſegetes, arbores nullæ. *Farn.*

537. *An ſit comprenſus.*] *Deprenſus* malo cum aliis. lib. VII.

Et

Vox canet; & longæ viſent Capitolia pompæ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.
Utque meum intonſis caput eſt juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan. factis modo laurea ramis
Annuit: utque caput, viſa eſt agitaſſe cacumen.
Eſt nemus Hæmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva:

ſarum Pontificumque. Quæ ſola & domos exornat & ante limina excubat. & infra. Romanis præcipue lætitiæ victoriarumque nuncia additur literis, & militum lanceis piliſque. Ex his in gremio Jovis Opt. Max. deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit. Triſt. 4. lib. eleg. 1. *Læta triumphum.*] Triumphi pompam, acclamationes, jocorum licentiam, coronas, ſacrificia, ornatus, &c. lege apud Alex. ab Alex. lib. 6. c. 6. *Farn.*

561. *Viſent longas Capitolia pompas.*] Malim cum duobus meis, & Scaligeri ac Jureti excerptis & Græviano codice, *longa pompa*, niſi præferendum *ducent pompas* cum Barberiniano. Ep. Medeæ.

—— pompam pater, inquit, Iăſon
Ducet. Heinſ.

Longas pompas.] Captivorum ac rerum omnium pretioſarum in bello captarum, ſimulachrorum præterea urbium expugnatarum: hæc enim omnia in triumpho geſtabantur.

563. *Mediamque tuebere quercum.*] Hinc intelligunt nonnulli mediam inter duas lauros ante Imperatoris fores plantatam ſtetiſſe quercum: aliud tamen declarant Dionis hæc verba l. 53. καὶ γάρ τό, τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρυϊνὸν ὑπὸ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ ὡς καὶ ἀεὶ τούς τε πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι ἐψηφίσθη. Vide & Ovid. Triſt. 3. lib. 1. eleg. & Val. Max. lib. 2. cap. 3.

564. *Intonſis caput.*] Apollo, quem eundem cum Baccho eſſe volunt, comatus fingitur & imberbis, quo radii Solis & virgo nunquam ſeneſcens ſignificatur. Heſychio eſt ἀκερσεκόμης. ἐξ οὗ δηλοῦται Φοῖβος ἀπενθὴς, καθαρὸς ὢν παντὸς πάθους.

566. *Pæan.*] Apollo, παίων, ſagittis, id eſt, radiis feriens, vel παύων morbos ſedans. Ab acclamatione ἰὲ παῖ. Scal. Poët. lib. 23. cap. *Farn.*

FAB. X. *Arg.* Eſt nemus.] *Iō Inachi amnis filia, cum æquales ſua ſpecie præcederet, ab Jove adamata eſt, qui admotis precibus deſiderium explevit, & ne puella in Junonis iram incideret, à compreſſore in vaccam eſt transfigurata. cujus fallaciam Juno cum intellexiſſet, petit ea à Jove, ut velut munus ſibi daret vaccam, quia ſpecioſior erat cæteris armentis, quæ in Peloponneſo eſſent. Jupiter vero ne ſi negaſſet, proderet puellam, tribuit confeſtim. Juno autem ne amplius ejus pellex cum Jove concumberet, Argum Areſtoris filium centum oculos habentem ei præpoſuit. Quem Mercurius patris juſſu interemit, & à caſu ejus Argiphontes eſt cognominatus. Juno Argum quem ob cuſtodiam ille occiderat, in volucrem pavonem transformavit, & receptum in ſuam tutelam pennis inſignibus (quibus amiſſa lumina indicaret) ornavit.* Lactant.

568. *Eſt nemus Æmoniæ.*] Tempe, amœniſſimam Æmoniæ vallem deſcribit Poëta, quo commodus Ἰοῦς, Inachi amnis filiæ metamorphoſin in juvencam cum ſuperiore connectat. Nam juxta Tempe eſt ſpelunca Peneï fluvii, Daphnes patris, ad quem conſolandum omnes vicini amnes convenerunt, præter

Silva : vocant Tempe. per quæ Penêus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis volvitur undis :
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummaſque aſpergine ſilvas
Impluit; & ſonitu plus quàm vicina fatigat.
Hæc domus, hæ ſedes, hæc ſunt penetralia magni
Amnis : in hoc reſidens facto de cautibus antro,
Undis

ter Inachum, qui amiſſam filiam lugebat. Vide Ælian. Var. hiſt. l. 3. cap. 1. Plin. 4. cap. 8. *Æmonia.*] Theſſaliæ. Æmonia enim Theſſalia dicitur, ab Æmone Chlori Pelaſgi filio, Theſſali autem patre.

569. *Per quæ Penêus.*] Quorum amœnitatem celebrant multi. Venuſtius nemo quam Ælianus, lib. 3. Var. hiſtor. cap. 1. *Farn.*

570. *Spumoſis undis.*] Non fertur placido curſu, ſed rapido; & ob ſaxa latentia unda ſpumis incaneſcit. *Pont.*

571. *Dejectuque gravi.*] Vehementi, præcipiti lapſu.

572. *Summiſque aſpergine ſylvis Influit.*] *Impluit* Bernegger. pri. Ambroſ. Cantabrig. Thuan. aliique nonnulli. *ſummaſque Sylvas Impluit* eleganter optimus Florentinus Sancti Marci, Neapol. ſecundus Mediceus, unus Moreti, tres quatuorve alii præterea. niſi quod in nonnullis *Impulit* mendoſe. ſic apud Val. Flaccum libri IV. initio,

Dixit & arcano redolentem nectare rorem
Depluit.

ut ſcribendum puto. *Detulit* nunc legitur. Propertius libro II. Eleg. XX.

Nec tantum Niobe bis ſex ad buſta ſuperba
Sollicito lacryma depluit è ſipylo.

ita locus ille caſtigandus. *tantum lacryma* ut apud Maronem,

Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

depluere in veteri libro Propertii extare Palmerius teſtatur. recte. Errat autem Paſſeratius, qui *depluere* non alia opinatur ſignificatione ſumi, quam qua *degrandinare* & *detonare* ſumitur. hoc eſt pro pluere definit. At Columella l. x. de Jove.

Inque ſinus matris violento depluit imbre.

ſed ut ad *impluere* redeamus, Prudentius libro II. contra Symmachum,

Velivolum ratibus mare finditur, impluit imber,
Aura volat tenuis, vegetatur mobilis aër.

ita ſcribo. *influit* nunc legitur. pari modo & *perpluere* habes apud Tibullum libro I. Eleg. X.

At nobis Pax alma veni, ſpicamque teneto
Perpluat & pomis candidus ante ſinus.

ubi *perfluat* male circumfertur in vulgatis codicibus. Prudentius de arboribus pomiferis Cathemerin. Hymno III.

Arbor onus tremefacta ſuum
Deciduo gravis imbre pluit.

ita & *glandes de ilice pluere* dicti paulo ante Maroni. *Heinſius.*

573. *Et ſonitu plus, &c.*] Non ſolum, inquit, vicini, ſed longè quoque ſtantes, ſtrepitum illius ſentiunt. *R.*

574. *Hæc domus, &c.*] Peneus hic habet ſedem ſuam, hic habitat. *Pont.* *Domus.*] Fontes ipſos appellant poëtæ domos numinum aquaticorum. Horat. ode 7. 1. l. *Quam domus Albuneæ reſonantis.* Cyrene 4. Georg. Virg. *Sonitum thalami ſub flammis alti ſenſit.* mox verſ. 583. *Inachus imo reconditus antro Fletibus auget aquas.* ſupra ỳſ. 279. *aperire domos, &c.* Farn.

575. *In his reſidens.*] *In hoc* meliores, & *hæ ſedes* iidem paulo ante. *Heinſius:* *Facto de cautibus antro.*] Reſpicit ad illud Virgil. 1. —— *Scopulis pendentibus antr.*

Inſpirare jubet; fluctuſque & flumina ſigno
Jam revocare dato. cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo:
Buccina, quæ medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque, ut ora Dei madidâ rorantia barbâ
Contigit, & cecinit juſſos inflata receptus,
Omnibus audita eſt telluris & æquoris undis:
Et quibus eſt undis audita, coërcuit omnes.
Jam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina ſubſidunt: colles exire videntur.
Surgit humus: creſcunt loca decreſcentibus undis.
Poſtque diem longam nudata cacumina ſilvæ
Oſtendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat. quem poſtquam vidit inanem,
Et deſolatas agere alta ſilentia terras;
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:

O ſoror,

Naſonis Apulejus Metamorph. lib. IV. *Jam paſſim maria perſultantes Tritonum catervæ, hic conchâ ſonaci leniter buccinat, ille ſerico tegmine flagrantiæ Solis obſiſtit inimici.* Idem lib. VIII. *attritum dentium ſonacem* de apro dixit. Vide Notas Amor. lib. II. Eleg. VI. v. 23. *Heinſius Conchaque ſonanti.*] Beroaldus legendum cenſet *ſonaci*. Ex opinione & religione veterum interpretandum cenſet Turneb. lib. 2. cap. 21. credentium Tritonem Neptuni buccinatorem canoro immanique clamore aquas increpare & tanquam auritas vocare, quæ ejus imperio conſueverint parere.

336. *Tortilis, &c.*] Retorta in latitudinem. *Quæ turbine creſcit.*] Quæ ab ore auguſto incipit, & in amplum deſinit ad turbinis ſimilitudinem.

337. *Quæ in medio concepit ubi aëra ponto.*] Tolle Tò *in* ex auctoritate codicum, & ex quatuor libris repone *concepit ut* Heinſius. *Concepit ubi aëra.*] Poſtquam inflari cepit. *In medio ponto.*] Quo poſſit commodius ex omni parte à marinis fluctibus velut animatis exaudiri.

338. *Utroque jacentia.*] Sole oriente & occidente, univerſo denique terræ mariſque tractu. *Farn.*

340. *Cecinit receſſus.*] Imo *receptus* cum ſecundo Palatino, codice Langii, & Berneggeriano, atque adeo cum excerptis Calandræ. ſic & Triſt. lib. IV. Eleg. IX. ex fide optimorum codicum *cane Muſa receptus* eſt reponendum. *Heinſ.*

346. *Nudata cacumina.*] Foliis privata atque ſpoliata. *R. Poſtque diem.*] Poſt multos dies, tempus longum: annum ſcilicet ſi Noëticum intelligas Diluvium. *Farn.*

347. *Limumque in fronde.*] Oblimatæ & lutulentæ relinquebantur frondes arborum, propter aquam per alluviones & colluviones neceſſariò turbatam fœdatamque.

349. *Deſolatas terras.*] Deſtitutas hominibus & animantibus. *R. Deſolatas terras.*] Virgil. II.

—— *ingentes & deſolavimus agros.*

351. *Soror.*]

O ſoror, ô conjux, ô fœmina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipſa pericula jungunt:
Terrarum, quaſcunque vident occaſus & ortus,
Nos duo turba ſumus. poſſedit cætera pontus.
Nunc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, ſi ſine me fatis erepta fuiſſes,
Nunc animi, miſeranda, foret? quo ſola timorem
Ferre modo poſſes, quo conſolante dolores?
Namque ego (crede mihi,) ſi te modo pontus haberet,
Te ſequerer, conjux: & me quoque pontus haberet.
O utinam poſſem populos reparare paternis

Arti-

351. *Soror.*] Patruelis, non germana. filia ſcil. Epimethei ex Pandora, uti & Deucalion erat Promethei filius, ex Aſia uxore: uterque autem Prometheus & Epimetheus filii erant Japeti. *Farn.* *Soror.*] Item & frater pro patruele. Epiſt. Heroid. 8. ỳſ. 28. Quod ex fragment. Pacuvii. —— *nam me æquum eſt frui* —— *Fraternis armis, mihique adjudicarier* —— *Vel quod propinquus, vel quod virtute æmulus.*

352. *Patruelis origo.*] Deucalion enim & Pyrrha patrueles fuerunt. Nam Japetus duos ſuſtuliſſe filios dicitur; Prometheum, qui Deucalionem: & Epimetheum, qui Pyrrham genuit. *R.*

353. *Ipſa pericula.*] Validiſſimum vinculum, naturæ ſorte, cognationis lege, conjugii fœdere firmius: συνάγει γὰρ καὶ ἐχθίστους ὁ κοινὸς φόβος. Ariſt. 5. polit. *Farn.*

355. *Nos duo turba ſumus.*] Eſt quod infra dicit: *Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus.*

357. *Etiamnum.*] Sic Neapolitanus. *Heinſius.*

358. *Quis animus, miſeranda, foret.*] *Quid animi* unus Voſſianus & unus meus cum Naugerii codice & margine editionis Gryphianæ. primus Vaticanus *Quid animus.* proxime verum. Epiſt. Canaces,

Quid mihi tunc animi cenſes, germane, fuiſſe?

Metam. v.

Quid mihi tunc animi miſeræ fuit?

lib. VII.

Quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit eſſe?

lib. XIV.

Quid mihi tunc animi (niſi ſi timor abſtulit omnem
Senſum animumque) fuit?

Idem.

361. *Si te quoque pontus haberet.*] *Te modo* rectius nonnulli. & *poſſim* mox pro *poſſem.* Idem.

363. *Paternis.*] Prometheus fingitur hominum imagines è luto finxiſſe, atque has igne cœlitus ſurrepto animaſſe; vel quia rudes homines ad civilem vitam revocarit, artibuſque inventis inſtruxerit; an quod primus artem invenerit ſtatuas & ſimulachra fingendi. Lactantius 2. div. inſt. de orig. *Paternis.*] De Prometheo multi multa. Attius apud Scriver. —— *unde ignem mortalibus* —— *Diviſſe cluet doctu' Prometheus* —— *Clepſiſſe dolo, pœnaſque Jovi* —— *Fato expendiſſe ſupremo.* Quod Cicero Tuſculan. quæſt. 2. ita reddit: *Veniat Æſchylus, non poeta tantum, Sed*

Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus;
Sic viſum Superis: hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit cœleſte precari
Numen; & auxilium per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt; adeunt pariter Cephiſidas undas,
Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irroravêre liquores
Veſtibus & capiti; flectunt veſtigia ſanctæ
Ad delubra Deæ: quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco; ſtabantque ſine ignibus aræ.

Ut

Pythagoras; ſic enim accepimus: quomodo fert apud eum Prometheus dolorem, quem accepit ob furtum Lemnium, unde ignis lucet mortalibus clam divisus? cum Prometheus doctus clepſiſſe dolo, pœnaſque Jovi fato expendiſſe ſupremo. & quæ ſeqq. Adi Æſchil. Fab. 1. Ἐξεῦρεν γραμμάτων συνθέσεις Προμηθεύς. Tzetz. Chiliad. 6. hiſtor. 82. περὶ τοῦ Προμηθέως. ubi inter alia:

Ὡς νῦς ὁ προβεβλημένος ὁ Προμηθεὺς ὑπάρχει.
Τὸν νῦν τὸν ὑστερόβουλον λέγε δ' Ἐπιμηθέα.

Adi & Heſiod. & alios. De Prometheo vincto invenies p. 433. ℣ſ. 40.

366. *Exempla manemus.*] Exemplaria. *Comœdiam*, inquit Plinius lib. 7. Epiſt. *ad exemplum veteris Comœdiæ ſcriptam tam bene, ut eſſe quandoque poſſit exemplar.* Farn.

368. *Per ſacras ſortes.*] Per oracula & Deorum reſponſa. Turneb. lib. 5. c. 21.

369. *Cephiſidas undas.*] Cephiſus Bœotiæ fluv. Delphos præterfluens. Lucan. 3. lib. ℣ſ. 177. *quos impiger ambit Fatidica Cephiſſos aqua.*

370. *Et nondum liquidas, ſed jam.*] Optimus Thuan. *Ut nondum.* unus Medic. *ſic jam.* Lege, quomodo ſibi quoque videri corrigendum eſſe ad me perſcripſit eruditiſſimus Gronovius,

Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes. Heinſ.

Ut nondum liquidas.] Nondum puras, ſed limo turbidas. *Vada nota ſecantes.*] ſed jam alveos ſuos tenentes; neque enim ripis egrediebantur. *Secantes.*] Redi ad p. 430. v. 16. & 446. v. 18.

371. *Libatos.*] Sic Eurip. Jon. à v. 58.

Ἀλλ' ὦ Φοίβου Δελφοὶ θέραπες,
Τὰς Κασταλίας ἀργυροειδεῖς
Βαίνετε δίνας καθαραῖς δὲ δρόσοις
Ἀφυδρανάμενοι στείχετε ναούς.
Στόμα τ' εὔφημον φρουρεῖτε ἀγαθόν.

Quod etiam Virgil. attingit 4. Æneid.

Dic corpus properet fluviali ſpargere lympha.

Liquores.] Aquæ vivæ, id eſt, fluentis & Themidi ſacræ aſpergine ſe luſtraverunt. *Farn. Inde ubi libatos, &c.*] Themidi ſacer erat ille amnis. Antiqui templa ingreſſuri, Deoſque precaturi, prius ſe aqua aſpergebant & lavabant.

374. *Pallebant muſco.*] Ita conſtanter libri veteres. Accedo tamen reponentibus *ſquallebant.* ſic *ſquallere ſitu*, & ſimilia. ſed apud Val. Flaccum lib. 1. v. 775.

Sordidus & multa pallens ferrugine taurus.

ubi tamen *ſquallens* pari modo cenſeo reponendum. *Heinſius.*

376. *Patrus*

Ut templi tetigêre gradus; procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo.
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina juſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum;
Dic, Themi, qua generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit: & merſis fer opem, mitiſſima rebus.
Mota Dea eſt; ſortemque dedit: Diſcedite templo;
Et velate caput; cinctaſque reſolvite veſtes:
Oſſaque poſt tergum magnæ jactate parentis.
Obſtupuêre diu: rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior; juſſiſque Deæ parêre recuſat:
Detque ſibi veniam, pavido rogat ore: pavetque
Lædere jactatis maternas oſſibus umbras.
Interea repetunt cæcis obſcura latebris
Verba datæ ſortis ſecum, inter ſeque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet; &, Aut fallax, ait, eſt ſollertia nobis:
Aut pia ſunt, nullumque nefas oracula ſuadent.
Magna parens terra eſt: lapides in corpore terræ

Oſſa

376. *Pavens dedit.*] Quaſi præſente numine, horrore quodam perfuſi & venerabundi. *Pont.*

381. *Sortemque dedit.*] Reſponſum oraculi; ut modo v. 368. *Diſcedite.*] Ritu ſacro atque ex more augurum. *Templo.*] *Templum* enim eſt locus auguris manu vel lituo deſignatus.

382. *Velate caput.*] *Velati capite* Deos adorabant humiles ſe & indignos confeſſi, aut veriti, ne quid mali ominis ſacra interturbaret. Plutarch. Rom. quæſt. 10. & Helenus 3. Æneid. *Purpureo velare comas adopertus amictu; Ne qua inter ſanctos ignes in honore Deorum Hoſtilis facies occurrat & omina turbet.* Et quæ nos ibi. *Et velate caput.*] Virg. 4. Æneid.——*Tuque ipſa pia tege tempora vitta. Cinctaſque reſolvite veſtes.*] Virg. 4. Æneid. de Didone.

Unum exuta pedem vinclis, in veſte recincta
Teſtatur moritura Deos. ubi Serv. *Cinctaſque reſolvit veſtes.*] Piaculum enim in ſacrificio eſt, aliquid eſſe religatum. *Farnab. Velate.*] Operite ac tegite. *Reſolvite.*] Diſcingite veſtes veſtras, quæ ſunt cinctæ. *R.*

384. *Rumpitque ſilentia voce.*] Redi ad l. 1. Art. amat. vſ. 329.

386. *Pavido rogat ore pavetque.*] *Timido ore* Arondelianus. unus Voſſianus *timetque.* Opinor debere reſtitui,

Detque ſibi veniam, timido rogat ore, paventi
Lædere jactatis maternas oſſibus umbras.
Heinſius.

387. *Umbras.*] Animas, quas lædi credebat antiquitas, illata cadaveribus aut tumulis injuria. *Farn.*

390. *Promethides.*] Deucalion Promethei filius. *Epimethida.*] Pyrrham, Epimethei filiam.

393. *Magna parens.*] Reſpexiſſe ingenioſiſſimum poëtam opinatur Muretus

 10. lib

Oſſa reor dici : jacere hos poſt terga jubemur.
Conjugis augurio quamquam Titania mota eſt;
Spes tamen in dubio eſt. adeo cæleſtibus ambo
Diffidunt monitis. ſed quid tentare nocebit?
Deſcendunt; velantque caput, tunicaſque recingunt;
Et juſſos lapides ſua poſt veſtigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, niſi ſit pro teſte vetuſtas?)
Ponere duritiem cœpere, ſuumque rigorem;
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, ſic non manifeſta, videri
Forma poteſt hominis; ſed uti de marmore cœpto
Non exacta ſatis, rudibuſque ſimillima ſignis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit, verſa eſt in corporis uſum.
Quod ſolidum eſt, flectique nequit, mutatur in oſſa:
Quod modo vena fuit, ſub eodem nomine manſit.
Inque brevi ſpatio, Superorum munere, ſaxa
Miſſa viri manibus faciem traxêre virilem:
Et de fœmineo reparata eſt fœmina jactu.
Inde genus durum ſumus, experienſque laborum:

Et

10. lib. var. lect. 2. cap. ad hiſtoriam Rom. Liv. 1. lib. cum Regiis adoleſcentibus reſponſum eſſet, eum regnaturum Romæ, qui primus matri oſculum tuliſſet: Brutus è navi deſcendens ſimulato caſu terram oſculatus eſt, &c. Vetus item Grammaticus, de eo qui ad lapidem offendiſſet, dixit, Γῆς ὀστέοισιν ἐγχριμφθεὶς πόδα. Quæ etiam valet analogia in venis terræ de aqua & metallis.

395. *Augurio quanquam.*] Interpretatione ſancta, ſana, felici. *Farn. Titania.*] Pyrrha, Japeti Titanis neptis. *R.*

397. *Tentare nocebat.*] *Nocebit* meliores. pro *Diſcedunt* optimus Florentinus, primus Palatinus, & alii quatuor, *Deſcendunt.* è templis enim per gradus deſcendebatur. *Heinſius.*

405. *De marmore cœpta.*] *Cœpto* primus Palatinus, quod præſtat. *Idem.*

406. *Non exacta ſatis.*] Exculta, perfecta. *Rudibus ſignis.*] Inelaboratis ſtatuis. *R.*

511. *Superorum numine.*] *Munere* veteres quinque. & mox *faciem virilem* pro *virorum* unus meus & unus Mediolanenſis. *Heinſ. Superorum munere.*] Diis faventibus & juvantibus.

414. *Genus durum.*] *Unde homines nati durum genus.* Virg. 1. Geor. atque hinc à λᾶας lapis dici volunt λαὸς Populos: ἐκ δὲ λίθων ἐγένοντο βροτοὶ, λαοὶ δὲ καλεῦνται. Supra de progenie nata è gigantum ſanguine, *ſcires è ſanguine natam.* Farn.

FAB.

Et documenta damus, quâ ſimus origine nati.
Cætera diverſis tellus animalia formis
Sponte ſuâ peperit; poſtquam vetus humor ab igne
Percaluit Solis; cœnumque, udæque paludes
Intumuêre æſtu: fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando.
Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit ſidere limus;
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt, & in his quædam modo cœpta ſub ipſum
Naſcendi ſpatium: quædam imperfecta, ſuiſque
Trunca vident numeris: & eodem in corpore ſæpe
Altera

FAB. VIII. *Arg.* Cætera diverſis, &c.] *Poſt Cataclyſmon, edidit terra Pythonem ſerpentem, ſpecie ignota mortalibus. Hunc Apollo ſagittis interemit: & ne ejus oboleret nomen, inſtituit ludos & certamina, quæ jam in his ludis oſtendit. unde etiam Apollo Pythius eſt appellatus, ipſique ludi Pythii.* Lactant.

416. *Animalia formis.*] Ex corruptione quidem naſci inſecta, neque Academia negaverit neque Lycæum: quin & adſtruit ipſa experientia. Animantia quædam ex terræ viſceribus Solis agentis vi naſci, inter Ægyptiorum placita recenſet Porphyrius: a quibus fortaſſe fabulæ huic, una cum ipſa ſimilitudine Nili terram impraegnantis, anſa, & fides hiſtorico Melæ hoc idem ex noſtro teferenti in Ægypto ſuâ. Omitto quæ adducit Plutarchus 5. l. 19. cap. de placitis philoſophorum, & Convivial. quæſt. 3. 2. lib. Sed quis ferat Avicennam? qui lib. de Diluviis aſſerit ex reliquo cadaverum humanorum, ſeminio à Sole animato, homines poſt immenſas terrarum inundationes natos. *Farnabius.*

419. *Intumuere æſtu.*] Ut prægnantes ſolent.

420. *Vivaci ſolo.*] Terra, vitam ſubminiſtrante.

422. *Septemfluus Nilus.*] Exemplo declarat, reliqua animalia ex terra ſponte fuiſſe orta; Nilus autem fluvius, ſingulis quibuſque annis Ægyptum inundans, fœcundam non ſolum frumentorum, ſed variorum quoque animalium eam reddit. Vide Plin. lib. 7. cap. Senec. Natural. lib. 3. cap. 25. Ælian. hiſtor. animal. lib. 10. cap. 44. *Septemfluus* idcircò dicitur, quod ſeptem oſtiis in mare erumpit. R. *Sic ubi deſeruit.*] De Nili incremenro & Natura videatur Jo. Bap. Sfortia. *Farn.*

423. *Nilus.*] Redi ad Amor. lib. 3. vſ. 40.

424. *Sidere.*] Sole. *Farn.*

426. *Modo cœpta per ipſum.*] *Sub ipſum* rectius Berſmanni codex & excerpta Calandræ Vaticana, cum codice Leodicenſi S. Jacobi, & poſtrema Naugerii editione. *Heinſius.*

428. *Trunca vident humeris.*] *Numeris* vere libri meliores. nondum numeris omnibus abſoluta. mox iidem *eodem in corpore.* Met. VII.

Utque hominis faciem maternâ ſumit in alvo.

Altera pars vivit; rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem ſumſere humorque calorque;
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus,
Cumque ſit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis altoque recanduit æſtu;
Edidit innumeras ſpecies: partimque figuras
Rettulit antiquas; partim nova monſtra creavit.
Illa quidem nollet, ſed te quoque, maxime Python,
Tum genuit: populiſque novis, incognita ſerpens,
Terror eras. tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante, niſi in damis capreiſque fugacibus, uſus,
Mille gravem telis, exhauſtâ pene pharetrâ,
Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.

Neve

Perque ſitus intus numeros componitur infans. Idem.

Numeris ſuis.] Amor. 2. v. 40. de numeris militaribus. p. 106. v. 24.

430. *Quippe ubi temperiem.*] Empedocleam ſimul litem & amicitiam reſpicere videtur. Qua de re vide quæ ad 25. v. ſupra. *Farn.*

437. *Nova monſtra.*] Nunquam antehac viſa, adeoque mira. Vide Ep. Heroid. 12. verſ. 13. Sic & Græci. Eurip. Herc. Fur. v. 965. Ὦ παῖ; τί πάσχεις; τίς ὁ τρόπος ξενώσεως; —— Τᾶς δ' —— & monſtra dicuntur ἀτυχήματα: tanquam res novæ, & ſine more occurrentes.

438. *Illa quidem nollet.*] Gigantes Terra lubens & læta peperit, ut & progeniem ex gigantum ſanguine; Pythona non item, ſed invita. *Python.*] A πύθω, Exhalationis enim putredinem à Diluvio gravem Sol radiorum tanquam ſagittarum ictu attenuavit exſiccavitque. Alias mythologias vide apud Macrobium lib. 1. Saturn. c. 17. Nat. Comit. lib. 4. c. 10. Cœl. Rhodig. lib. 16. 19. c. Ant. Liberal. 28. cap. Τυφῶν ἐγένετο γῆς υἱὸς ἐξαίσιος δαίμων πρὸς ἰχὺν, &c. *Farn.* Vide Franc. Luſign. Parerg. lib. 2. cap. 11.

439. *Incognite ſerpens.*] *Incognita.* Bernegger. Neap. & octo vel decem alii. appoſite Lucanus libro. VI.

—— hinc maxima ſerpens
Deſcendit Python, Cyrrhæaque fluxit in antra.

qui hunc Naſonis locum videtur reſpexiſſe. ita & pro *Hunc* mox *Hanc* idem Neapolitanus & ſecundus Mediceus. ut & paulo poſt *perdomitam ſerpentem.* vocat libro 11. fabulâ Ocyrhoës *diram ſerpentem* dixit. *Heinſius.*

441. *Deus arcitenens.*] Apollo κλυτότοξος.

443. *Mille gravem.*] Liber Zinzerlingi, *gravi telis*, ut epitheton ſit pharetræ, non draconis. *Pharetra gravis*, eſt plena, referta telis. *Pont.*

444. *Per vulnera nigra.*] Hypallage: Nigrum enim venenum vel ſanguinem venenatum, per vulnera effuſum intelligimus. *R.*

446. *In-*

Neve operis famam poſſit delere vetuſtas;
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos;
Pythia de domitæ ſerpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu, pedibuſve, rotâve
Vicerat; eſculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
Primus amor Phœbi Daphne Peneïa; quem non
Fors ignara dedit, ſed ſæva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper victâ ſerpente ſuperbus
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi, laſcive puer, cum fortibus armis?
Dixerat: iſta decent humeros geſtamina noſtros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti.
Qui modo peſtifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona ſagittis.
Tu face neſcio quos eſto contentus amores

Irri-

446. *Inſtituit ſacros.*] Vide & Scal. poët. lib. 1. cap. 23. A Diomede tamen Pauſanias in Corinthiacis Pythia inſtituta ſcribit: ab Eurylocho Theſſalo, Pindari interpres. *Certamine ludos.*] Pugillatu, curſu pedeſtri & curuli. *Farnab.* *Inſtituit ſacros.*] Sciendum apud Græcos nobilitata fuiſſe quatuor ludorum genera, Olympiacos, Pythios, Iſthmios, Nemeæos, de quibus Pauſanias, lib. 2. c. 3. Natal. Com. lib. 5. c. 12. & 34. Scalig. Poët. lib. 1. cap. 23. *Pont.*

447. *Pythia perdomitæ.*] Rectius *dedomitæ* meliores. pro *Hic* verſu proximo Neapol. & ſecundus Mediceus cum codice Johannis Georgii Grævii viri doctiſſimi, *His.* Heinſ.

449. *Eſculeæ frondis honorem.*] Coronam ex frondibus eſculi confectam. Eſculus enim arbor eſt glandifera, ſic dicta, quod priſci, ex illius fructu eſcam ſumerent. *R.*

FAB. IX. *Arg.* Primus amor Phœbi Daphne Peneïa, quem non, &c.] *Daphne Penei fluminis filia, omnium virginum, quæ in Theſſalia eſſent, ſpecioſiſſima habebatur, adeò quidem ut deos pulchritudine ſua caperet: Apollo cum eam conſpexiſſet, forma ejus expalluit. Quam cum neque pollicitis, neque precibus vincere poſſet, vim ei inferre inſtituit: At illa curſu conſpectum ejus effugere cupiens, patrem invocavit, ut virginitati ſuæ, quam ſibi permiſerat, ferret auxilium. quam ille auditis precibus filiæ, Deorum ut vim effugeret, in laurum convertit.* Lact.

452. *Peneïa.*] Daphne fingitur Penei filia, quod laurus abunde naſcatur in ripis Penei, qui fluvius è radicibus Pindi montis ortus, per tempe amœniſſimum Theſſaliæ nemus labitur, infra 569. hodie *Salampria*, ut alii, *Pezin.* Ladonis autem filiam eſſe volunt Philoſtratus, Aphthonius, alii. *Farn.*

453. *Sors ignara.*] *Fors* cum melioribus. mox *victâ ſerpente* primus & ſecundus Medicei, Neap. Bernegger. Thuan. & duo alii. *Heinſius.*

461. *Neſcio quos amores.*] Cum quodam contemptu hæc dicuntur; ac ſi dice-

Irritare tuâ: nec laudes aſſere noſtras.
Filius huic Veneris; Figat tuus omnia, Phœbe;
Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta tibi, tanto minor eſt tua gloria noſtrâ.
Dixit: & eliſo percuſſis aëre pennis
Impiger umbroſâ Parnaſi conſtitit arce:
Eque ſagittiferâ promſit duo tela pharetrâ
Diverſorum operum. fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acutâ:
Quod fugat, obtuſum eſt; & habet ſub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nymphâ Peneïde fixit; at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Silvarum latebris captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coërcebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiêre: illa averſata petentes,
Impatiens experſque viri, nemorum avia luſtrat:
Nec quid Hymen, quid Amor, quid ſint connubia, curat.
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia, debes.
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.

Illa

ceret, leves, molles, atque viris negligendos. *R.*

462. *Aſſere.*] Arroga, vindica tibi.

465. *Cuncta Deo.*] *Deo* olim legebam. Nunc ſequor ſcripturam Berneggeriani codicis, quam Voſſianus unus, unus item Moreti pro diverſâ lectione agnoſcunt, *Cuncta tibi.* Silius libro xv.

—— mortalibus alti
Quantum cælicolæ, tantundem animalibus iſti
Præcellunt cunctis. Heinſius.

468. *Deque ſagittifera.*] *Eque* præſtantiores. *Parnaſi* etiam pro *Parnaſſi* conſtanter. *Idem.*

474. *Fugit altera.*] Fingitur Daphne Apollinem fugere, quod Laurus umbram & opaca loca amet.

477. *Vitta coërcebat.*] *Vitta* tegmen eſt capitis muliebre. Et alia virginum, alia matronarum. Vitta duntaxat fluentes capillos colligebat. *Sine lege.*] Sine ordine. *R.*

479. *Nemora avia.*] Rectius alii *nemorum avia.* ſic *nemorum ſecreta* non longe poſt, & *opaca nemorum* apud Statium Theb. primo, & Theb. XII. *arcana nemorum. nemora* tamen *avia* Lucretius quoque dixit non uno loco. *Heinſius.*

480. *Hymen.*] Nuptiæ. Vide quæ nos ad Senecæ Thebaid. v. 262. de Hymenæo. *Farn.*

483. *Te-*

Illa velùt crimen tædas exoſa jugales,
Pulcra verecundo ſuffunditur ora rubore;
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetuâ, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quæque cupit, ſperat: ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves ſtipulæ demtis adolentur ariſtis;
Ut facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic Deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Uritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos.
Et, Quid ſi comantur? ait. videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos. videt oſcula; quæ non
Eſt vidiſſe ſatis. laudat digitoſque, manuſque,
Brachia-

483. *Tædas exoſa.*] De facibus quæ in nuptiis præferebantur ſponſis vide quæ ad Senecæ Thebaida v. 263. & 507. *Farn.* *Tædas jugales.*] Nuptias. Novis enim nuptiis quinque faces accenſæ præferebantur, ut Plutarchus ſcribit in problematis. *R.*

484. *Suffundens ora rubore.*] Repone *ſuffunditur* cum Bernegger. ſecundo Palat. primo Gronovii, vetuſtiore Erfurtano, & duobus aliis. multi ſunt in his Græciſmis poëtæ. *Heinſius.*

485. *Blandis lacertis.*] Pro ipſa blanda, per Hypallagen.

486. *Da mihi perpetua.*] Ipſa Diana apud Callimachum, Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἄππα φυλάσσειν. Conceſſit Jupiter, φέρευ, τέκος, ὅσσ' ἐθελημὸς αἰτίζεις & Μηδέ τινα μνᾶσθαι τὴν παρθένον. eodem hymno in Dianam. *Farn.*

591. *Quodque cupit.*] Rectius primus Palat. Erfurt. & alii nonnulli, *Quæque* videlicet connubia. *Quamque* quatuor non contemnendæ notæ. *Heinſius.*

492. *Stipulæ leves.*] Stipulæ ita incenſæ rationem & cauſam reddit Virgil. 1. Georg. 161. *Atque levem ſtipulam crepitantibus urere flammis.* *Sive inde occultas vires, &c.* Farn. *Adolentur.*] Comburuntur.

493. *Quas forte viator.*] Ita conſtanter libri veteres, niſi quod in tribus *ſæpe.* Scribendum tamen,

—— *quas nocte viator*
Vel nimis admovit.

ut *nocti* reſpondeat τῷ *ſub luce.* Heinſius. *Viator.*] Viatores ajunt noctú iter pergentes ferre ſecum faces, quas adveniente luce negligenter abjiciunt aliquando, unde ſepibus incendium. *Semuſtamque facem vigilata nocte viator.* *Pont.* Faſt. lib. 4. 164. verſ. *Farn.*

496. *Sterilem.*] Vanum, ex quo nullam voluptatem eſt habiturus.

Brachiaque, & nudos mediâ plus parte lacertos.
Si qua latent, meliora putat. fugit ocior aurâ
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
Nympha, precor, Penêi, mane: non inſequor hoſtis.
Nympha, mane. ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos. amor eſt mihi cauſſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſecent ſentes; & ſim tibi cauſſa doloris.
Aſpera, qua properas, loca ſunt. moderatius, oro,
Curre, fugamque inhibe: moderatius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hîc armenta, gregeſve
Horridus obſervo. neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias: ideoque fugis. mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia ſervit.
Jupiter eſt genitor. per me, quod eritque, fuitque,

Eſt-

504. *Nympha, precor, Penêa, mane.*] *Penêi* optimus Florent. & Neapolitanus. ſic paulo ante, *Hoc Deus in Nymphâ Peneide fixit.* in Faſtis lib. VI. *Dodoni* & *Cadmei* agnoſcunt præſtantiores libri pro *Dodona* & *Cadmea*. Nec dubito apud Horatium lib. I. Od. XXVI. *Pimplei dulcis* pro *Pimplea* reponi debere. ſic & Epiſt. XVI. *Ledei* pro *Ledea* monui ſcribendum eſſe, & Epiſt. XVIII. *Seſti puella* pro *Seſta*. Heinſius.

505. *Sic agna.*] *Non ego te, tigris ut aſpera Getuluſve leo frangere perſequor.* Horat. I. lib. ode. 23. *Farn.*

509. *Crura notent.*] *Secent* decem ex melioribus. ut in illo Virgiliano,

—— hirſuti ſecuerunt corpora ſentes.

&,

Ah tibi ne teneras glacies ſecet aſpera plantas.

hinc *rubum non æquum cruribus* Columella dixit libro X. loco depravato. qui ſic emendandus,

Nec manibus mites ferulas, nec cruribus æqua
Terga rubi ſpiniſque ferat paliuron acutis.

Propert. lib. IV. Eleg. IV.

Rettulit hirſutis brachia ſecta rubis.

Tibullus tamen libro IV.

Candidaque hamatis crura notare rubis.

Heinſius.

510. *Moderantius, oro, Curre.*] *Moderatius* cum caſtigatioribus membranis. neque aliter Ciofanus. alterum enim vix Latinum eſt. Epiſt. XVIII.

Parce precor, facilemque move moderatius auram.

Et Amor. lib. II. Eleg. XVII.

—— Dum me moderatius urat.

quibus locis pari modo peccabatur. *Idem.*

515. *Delphica tellus.*] Unde *Oracula Delphica* ſunt dicta. R. Delphi urbs Phocidis in Achaia ad Parnaſſum, oraculo Apollinis clara.

516. *Claros.*] Opp. Ioniæ, ubi mons & locus Apollini ſacer. *Tenedos.*] Inſula maris Ægei. *Pataræaque regia.*] Urbs Lyciæ, templo & oraculo Apollinis clara. *Farn.*

518. *Per*

Eſtque, patet: per me concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt: noſtrâ tamen una ſagittâ
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt; opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, quod nullis amor eſt medicabilis herbis:
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum timido Peneïa curſu
Fugit; cumque ipſo verba imperfecta reliquit:
Tum quoque viſa dicens nudabant corpora venti,
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes;
Et levis impexos retro dabat aura capillos:
Auctaque forma fugâ eſt. ſed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus: utque movebat
Ipſe Amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem.
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit deprenſus, & ipſis

Mor-

518. *Per me concordant.*] Hoc eſt, Muſices & harmoniæ ego ſum inventor.

519. *Certa quidem.*] Κεῖνος ὀϊςευτὴν ἔλαχ' ἀνέρα, κεῖνος ἀοιδὸν Φοίβῳ γὰρ καὶ τόξον ἐπιτρέπεται καὶ ἀοιδή. Κείνου δὲ θριαὶ, καὶ μάντιες. ἐκ δέ νυ φοίβου ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο. Callimachus hymn. in Apollinem. *Farn.* *Certa quidem noſtra, &c.*] Se peritum quidem eſſe ſagittarium profitetur: ſed Cupidinem, à quo erat percuſſus, peritiorem eſſe ait. *R.*

520. *Vacuo pectore.*] Libero amoris affectu.

521. *Opifexque per orbem Dicor.*] *Opiferque* ſcribendum cum emendatis libris. hinc Apollo βοηδρόμιος & ἀοσσητὴρ apud Græcos. *Heinſ.*

522. *Herbarum.*] Quas in medicina potentes ſol è terra elicit.

525. *Rapido Peneia curſu.*] *Timido* plerique veteres. & recte,

—— *pedibus timor addidit alas.*

Heinſius.

528. *Vibrabant.*] Ventilabant, agitabant.

529. *Impulſos capillos.*] *Impexos* tertius Mediceus & tres alii. mox meliores,

Auctaque forma fuga eſt. Heinſius.

531. *Utque monebat Ipſe Amor.*] *Movebat* primæ notæ Regius, unus Argent. & unus Leidenſis. probe.

Qui tamen inſequitur pennis adjutus Amoris
Ocyor eſt.

ut paulo poſt noſter.

533. *Canis.*] *Leporemque læſum Gallici canis dente.* Martial. 3. lib. 47. Epigr. *Vacuo.*] Patente campo, in quo nullæ ſegetes, arbores nullæ. *Farn.*

537. *An ſit comprenſus.*] *Deprenſus* malo cum aliis. lib. VII.

Et

Morſibus eripitur; tangentiaque ora relinquit.
Sic Deus, & virgo eſt: hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, pennis adjutus Amoris
Ocior eſt, requiemque negat: tergoque fugaci
Imminet; & crinem ſparſum cervicibus afflat.
Viribus abſumtis expalluit illa: citæque
Victa labore fugæ, ſpectans Peneïdas undas,
Fer, pater, inquit, opem; ſi flumina numen habetis.
[Qua nimium placui, tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.]
Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus:

Mollia

Et modo deprendi, modo ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt.

Triſt. III.

Utque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis.

ſic & alibi non ſemel. *Heinſius.*

541. *Tergoque fugacis.*] *Fugati* unus Leidenſis. Lege *fugaci.* atque ita Langermannianus a manu primâ lib. IX.

—— fugientia terga ſagittâ
Trajicit.

Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Militis Eoi fugientia terga ſecutus.

non *fugientis.* quod nunc legitur. Vide Notas ad Epiſt. II. v. 93. *Idem. Tergoque fugacis imminet.*] Virgil. 5. Æneid.

Ecce volat, calcemque terit jam calce Diores,
Incumbens humero.

Et 2. Æneid. —— *illum ardens infeſto vulnere Pyrrhus* —— *Inſequitur, jamjamque manu tenet, & premit haſta.*

546. *Qua nimium placui, Tellus, ait, hiſce.*] *Aut hiſce* rectius multi ex antiquis. Quidam hos duos verſus ſuperiori præponunt. veterrimus Palatinus hunc non agnoſcit. unus Gronovianus neutrum habet. & certe tollendi videntur; niſi legas ordine inverſo,

Quæ facis ut lædar, Tellus, aut hiſce, vel iſtam
Quâ nimium placui, mutando perde figuram.

Sed ego Ovidianos eſſe non exiſtumo. *Heinſius.*

548. *Occupat artus.*] *Alligat* primus Baſileenſis, Langianus, & alter Regius. quæ placet ſcriptura, niſi quod *aggelat* reponi malim. id enim verbum paſſim in *alligat* depravatum nunc in uſu eſſe propemodum deſiit. ut in illo Lucani libro IV.

—— tum frigidus artus
Alligat atque animum ſubducto robore torpor.

& Germanici Cæſaris de Capricorno,

Pigra miniſteria; & nautis tremor alligat artus.

ita enim vulgati libri ante Grotianam editionem, & ſcriptus codex Puteaneus. ſic *congelare* Val. Flaccus lib. III.

—— ceu pectora nautis
Congelat hyberni vultus Jovis, agricolisve,
Cum coit imbre minax.

perperam *umbra minax* nunc legitur. & *regelare*, quo verbo Columella ter quaterve eſt uſus Juvenalis Satyra VI.

timent pavidoque gelantur
Pectore.

Lucanus libr. VII.

—— ſtat corde gelato
Attonitus.

libro IX.

—— vultuſque gelaſſent
Perſeos averſi.

pro riguiſſent. Claudianus libro II. in Eutropium,

Cor-

Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt:
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen obit: remanet nitor unus in illa.
Hanc quoque Phœbus amat: poſitâque in ſtipite dextrâ
Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno: refugit tamen oſcula lignum.
Cui Deus, At conjux quoniam mea non potes eſſe,
Arbor eris certè, dixit, mea. ſemper habebunt
Te coma, te citharæ, te noſtræ, laure, pharêtræ.
Tu ducibus Latiis aderis, cum læta triumphum
Vox

Cornua cana gelu mirantibus extulit undis
Rhenus & exſanguem glacie timor alligat Iſtrum.

ubi nihil mutandum. cum *gelu* præceſſerit. apud Valerium Flaccum quoque libro primo, *Serus feſſos ſopor alligat artus.* recte ſe habet. quomodo & Senecæ Hercule Furente,

Sopor indomitos alliget artus.

& in illo Lucani libro primo,

Diriguere metu: gelidos pavor alligat artus.

ita enim meliores libri. non *occupat.* Statius Theb. x.

—— ut quemque ligatum
Obruerat tellure ſopor. Idem.

552. *Ora cacumen habent.*] *Obit* rectius in Berneggeriano, Langiano, Cantabrigienſi, & pro diverſa lectione in primo Gronoviano. Alii nonnulli *habet*, verum proxime. lib. xi.

—— buxoque ſimillimus ora
Pallor obit.

lib. ix.

—— frigidus artus,
Dum loquor, horror obit.

ita enim ex veſtigiis veterum codicum videtur eſſe ſcribendum. ut & lib. vii.

—— calidos veſtigia pulvis obibat.

Val. Flaccus lib. iii.

———— en frigidus orbes
Purpureos jam ſomnus obit. Idem.

553. *Hanc quoque.*] Laurum Apollini (inquit Euſebius præpar. Euang. 11.) dedicarunt, quia ignea eſt, unde odio Dæmonibus, & ſi comburitur, plurimum ſonat, quod prædicendi virtutem ſignificat, &c. *Nam Phœbi Delphica laurus Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.* Lucret. 6. lib. Divinationis ſymbolum eſſe voluit. Lycophronis Caſſandra, Δαφνηφάγων φοιβάζων ἐκ λαιμῶν ὄπα. *Vera cano, ſic uſque ſacras innoxia Lauros Veſcar.* Vates apud Tibullum 2. lib. eleg. 5. Vide quæ nos ad Senecæ Oedipum verſ. 16. Neque φυτὸν ſolum μαντικὸν, ſed ἀλεξίκακον eſt. Cujus virtutes vide apud Matthiolum in Dioſcoridem 1. lib. 90. cap. & Dodonæum. *Farn.*

559. *Te Cithara.*] Hinc laureati in ſcena citharœdi.

560 *Tu ducibus latis aderis, cum læta triumphum*
Vox canet.]

Inconcinna repetitio. Scribe vel invitis priſcis exemplaribus,

Tu ducibus Latiis aderis.

certe in optimo Florentino *latis* à manu prima legebatur, in uno Moreti *lectis*, Heinſ. *Tu ducibus.*] Laurus, inquit Plinius l. 15. cap. 30. triumphis proprie dicatur, gratiſſima domibus janitrix Cæ-
ſarum

Vox canet; & longæ viſent Capitolia pompæ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.
Utque meum intonſis caput eſt juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan. factis modo laurea ramis
Annuit: utque caput, viſa eſt agitaſſe cacumen.
Eſt nemus Hæmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva:

ſarum Pontificumque. Quæ ſola & domos exornat & ante limina excubat. & infra. Romanis præcipue lætitiæ victoriarumque nuncia additur literis, & militum lanceis piliſque. Ex his in gremio Jovis Opt. Max. deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit. Triſt. 4. lib. eleg. 1. *Læta triumphum.*] Triumphi pompam, acclamationes, jocorum licentiam, coronas, ſacrificia, ornatus, &c. lege apud Alex. ab Alex. lib. 6. c. 6. *Farn.*

561. *Viſent longas Capitolia pompas.*] Malim cum duobus meis, & Scaligeri ac Jureti excerptis & Græviano codice, *longa pompa*, niſi præferendum *ducent pompas* cum Barberiniano. Ep. Medeæ.

——*pompam pater, inquit, Iăſon*
Ducet. Heinſ.

Longas pompas.] Captivorum ac rerum omnium pretioſarum in bello captarum, ſimulachrorum præterea urbium expugnatarum: hæc enim omnia in triumpho geſtabantur.

563. *Mediamque tuebere quercum.*] Hinc intelligunt nonnulli mediam inter duas lauros ante Imperatoris fores plantatam ſtetiſſe quercum: aliud tamen declarant Dionis hæc verba l. 53. καὶ γάρ τό, τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ ὡς καὶ ἀεὶ τούς τε πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι ἐψηφίσθη. Vide & Ovid. Triſt. 3. lib. 1. eleg. & Val. Max. lib. 2. cap. 3.

564. *Intonſis caput.*] Apollo, quem eundem cum Baccho eſſe volunt, comatus fingitur & imberbis, quo radii Solis & virgo nunquam feneſcens ſignificatur. Heſychio eſt ἀκερσεκόμης. ἐξ ὧ δηλοῦται Φοῖβος ἀπενθὴς, καθαρὸς ὢν παντὸς πάθους.

566. *Pæan.*] Apollo, παίων, ſagittis, id eſt, radiis feriens, vel παύων morbos ſedans. Ab acclamatione ἰὲ παῖ. Scal. Poët. lib. 23. cap. *Farn.*

FAB. X. *Arg.* Eſt nemus.] *Iö Inachi amnis filia, cum æquales ſua ſpecie præcederet, ab Jove adamata eſt, qui admotis precibus deſiderium explevit, & ne puella in Junonis iram incideret, à compreſſore in vaccam eſt transfigurata. cujus fallaciam Juno cum intellexiſſet, petit ea à Jove, ut velut munus ſibi daret vaccam, quia ſpecioſior erat cæteris armentis, quæ in Peloponneſo eſſent. Jupiter vero ne ſi negaſſet, proderet puellam, tribuit confeſtim. Juno autem ne amplius ejus pellex cum Jove concumberet, Argum Areſtoris filium centum oculos habentem ei præpoſuit. Quem Mercurius patris juſſu interemit, & à caſu ejus Argiphontes eſt cognominatus. Juno Argum quem ob cuſtodiam ille occiderat, in volucrem pavonem transformavit, & receptum in ſuam tutelam pennis inſignibus (quibus amiſſa lumina indicaret) ornavit,* Lactant.

568. *Eſt nemus Æmoniæ.*] Tempe, amœniſſimam Æmoniæ vallem deſcribit Poëta, quo commodius Ἰοῦς, Inachi amnis filiæ metamorphoſin in juvencam cum ſuperiore connectat. Nam juxta Tempe eſt ſpelunca Peneï fluvii, Daphnes patris, ad quem conſolandum omnes viciní amnes convenerunt, præter

Silva : vocant Tempe. per quæ Penêus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis volvitur undis :
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummaſque aſpergine ſilvas
Impluit; & ſonitu plus quàm vicina fatigat.
Hæc domus, hæ ſedes, hæc ſunt penetralia magni
Amnis : in hoc reſidens facto de cautibus antro,
Undis

ter Inachum, qui amiſſam filiam lugebat. Vide Ælian. Var. hiſt. l. 3. cap. 1. Plin. 4. cap. 8. *Æmonia.*] Theſſaliæ. Æmonia enim Theſſalia dicitur, ab Æmone Chlori Pelaſgi filio, Theſſali autem patre.

569. *Per quæ Penêus.*] Quorum amœnitatem celebrant multi. Venuſtius nemo quam Ælianus, lib. 3. Var. hiſtor. cap. 1. *Farn.*

570. *Spumoſis undis.*] Non fertur placido curſu, ſed rapido; & ob ſaxa latentia unda ſpumis incaneſcit. *Pont.*

571. *Dejectuque gravi.*] Vehementi, præcipiti lapſu.

572. *Summiſque aſpergine ſylvis Influit.*] *Impluit* Bernegger. pri. Ambroſ. Cantabrig. Thuan. aliique nonnulli. *ſummaſque Sylvas Impluit* eleganter optimus Florentinus Sancti Marci, Neapol. ſecundus Mediceus, unus Moreti, tres quatuorve alii præterea. niſi quod in nonnullis *Impulit* mendoſe. ſic apud Val. Flaccum libri IV. initio,

Dixit & arcano redolentem nectare rorem
Depluit.

ut ſcribendum puto. *Detulit* nunc legitur. Propertius libro II. Eleg. XX.

Nec tantum Niobe bis ſex ad buſta ſuperba
Sollicito lacryma depluit è ſipylo.

ita locus ille caſtigandus. *tantum lacryma* ut apud Maronem,

Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

depluere in veteri libro Propertii extare Palmerius teſtatur. recte. Errat autem Paſſeratius, qui *depluere* non alia opinatur ſignificatione ſumi, quam qua *degrandinare* & *detonare* ſumitur. hoc eſt pro pluere deſinit. At Columella l. x. de Jove.

Inque ſinus matris violento depluit imbre.

ſed ut ad *impluere* redeamus, Prudentius libro II. contra Symmachum,

Velivolum ratibus mare ſinditur, impluit imber,
Aura volat tenuis, vegetatur mobilis aër.

ita ſcribo. *influit* nunc legitur. pari modo & *perpluere* habes apud Tibullum libro I. Eleg. X.

At nobis Pax alma veni, ſpicamque teneto
Perpluat & pomis candidus ante ſinus.

ubi *perfluat* male circumfertur in vulgatis codicibus. Prudentius de arboribus pomiferis Cathemerin. Hymno III.

Arbor onus tremefacta ſuum
Deciduo gravis imbre pluit.

ita & *glandes de ilice pluere* dicti paulo ante Maroni. *Heinſius.*

573. *Et ſonitu plus, &c.*] Non ſolum, inquit, vicini, ſed longè quoque ſtantes, ſtrepitum illius ſentiunt. *R.*

574. *Hæc domus, &c.*] Peneus hic habet ſedem ſuam, hic habitat. *Pont.* *Domus.*] Fontes ipſos appellant poëtæ domos numinum aquaticorum. Horat. ode 7. I. l. *Quam domus Albuneæ reſonantis.* Cyrene 4. Georg. Virg. *Sonitum thalami ſub flammis alti ſenſit.* mox verſ. 583. *Inachus imo reconditus antro Fletibus auget aquas.* ſupra ℣ſ. 279. *aperire domos, &c.* Farn.

575. *In his reſidens.*] *In hoc* meliores, & *hæ ſedes* iidem paulo ante. *Heinſius:* *Facto de cautibus antro.*] Reſpicit ad illud Virgil. I. —— *Scopulis pendentibus antr.*

Undis jura dabat, Nymphiſque colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primum;
Neſcia gratentur, conſolenturne parentem,
Populifer Sperchêos; & irrequietus Enipeus,
Apidanuſque ſenex, leniſque Amphryſos, & Æas.
Moxque amnes alii. qui, qua tulit impetus illos,
In mare deducunt feſſas erroribus undas.
Inachus unus abeſt: imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas: natamque miſerrimus Iô
Luget, ut amiſſam. neſcit vitâne fruatur,
An ſit apud manes. ſed quam non invenit uſquam,
Eſſe putat nuſquam; atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Jupiter Iö

Flu-

antrum. —— *vivoque ſedilia ſaxo.* Quod ex Homer. Odyſſ. ν. à verſ. 95. explicat Porphyrius, poſt ſententias & vitam Pythagoræ, ubi multa reperiuntur utilia.

576. *Nymphiſque colentibus.*] Nymphæ fluminum proprie dicuntur *Naiades*.

579. *Populifer Sperchius.*] *Sperchêos* & *Amphryſos* Græca enunciatione libri meliores. Σπερχειὸς, Spercheus. Ἀλφειὸς, Alpheus. Πηνειὸς, Peneus Δαρειὸς, Dareus; nam ita in antiquiſſimis Curtii exemplaribus Mediceæ & Voſſianæ bibliothecæ ſcribitur. hinc *ripa Spercheides* lib. II. v. 250. & lib. VII. v. 231. *Spercheides undæ* apud noſtrum ex fide veterum exemplarium: non *Sperchiades*. quod eſt in vulgatis. apud Virgilium quoque,

Spercheoſque & virginibus bacchata Lacænis.
Taygeta.

veterrimus ille codex Mediceus exhibebat. Apud Auſonium in Profeſſoribus carmine VIII. *Spercheus Grammaticus.* quomodo illic tam ſcripti quam editi libri agnoſcunt. Vide plura l. XII. v. 262. *Heinſ. Populifer Sperchêos.*] Populos arbores ferens. Sperchêos autem fluvius eſt Theſſaliæ, qui ex Pelio monte ortus in Maliacum labitur ſinum. Sic dictus, quod ſit velociſſimi curſus, à σπέρχειν, feſtinare. *Enipeus.*] Fluvius Theſſaliæ, ex Othry monte in Apidanum defluens.

580. *Apidanuſque.*] Qui eſt Theſſaliæ fluvius, quem idcircò Poëta *ſenem* appellat, quod tarde admodum fluat, donec Enipeum admittat. Vide Ælian. lib. 2. cap. 32. *Leniſque Amphryſos.*] Hic quoque fluvius eſt Theſſaliæ leniter fluens: juxta quem Admeti regis armenta pavit Apollo. *Et Æas.*] Fluvius Epyri, juxta muros Dyrrachii labens. *R.*

582. *Erroribus.*] *Errores* vocat flexuoſos & obliquos eorum lapſus. Et cum *errare* undas dicat, non mirum, ſi eadem libertate *feſſas* dicat: nam qui errant in itineribus, fatigantur. *Pon.*

583. *Inachus unus abeſt.*] Inachus fluvius eſt Achaiæ, ab Inacho rege ſic dictus. Ejus filiam Io cum deprehendiſſet Jupiter ſpatiantem; compreſſit; ac ne id à Junone agnoſceretur, ipſam mutavit in juvencam. Mœrens itaque Inachus propter amiſſam filiam ſe domi continebat; ut & mœſti & lugentes ſolent, publicum vitantes. *Iô*, accuſativus eſt Græcus, ab Io, Ius. *R.*

586. *An ſit apud manes.*] An ſit mortua.

588. *Patrio flumine.*] Ab Inacho Achaiæ fluvio. *Redeuntem Jupiter illam.*] *Jupiter Iô* nonnulli. *Heinſius.*

591. *An*

Flumine: &, O virgo Jove digna, tuoque beatum
Neſcio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Altorum nemorum, (& nemorum monſtraverat umbras)
Dum calet, & medio Sol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times latebras intrare ferarum;
Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis:
Nec de plebe Deo, ſed qui cæleſtia magnâ
Sceptra manu teneo; ſed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me. fugiebat enim. jam paſcua Lernæ,
Conſitaque arboribus Lircæa reliquerat arva;
Cum Deus inductâ latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.
Interea medios Juno deſpexit in agros:
Et noctis faciem nebulas feciſſe volûcres

Sub

591. *Aut horum aut horum nemorum & monſtraverat ambas.*] Veterrimus Florentin. Neap. Thuan. & antiquiſſimæ ſchedæ Leodicenſes,

Altorum nemorum, & nemorum monſtraverat umbras.

quam lectionem Carolus Vivianus quoque ex pervetuſto codice notavit, & ego vulgatæ præferendam eſſe cenſeo. ſecundus Palatinus mendoſe,

Du horum nemorum aut horum, & monſtraverant umbras. Forte,

Eia horum nemorum, & nemorum monſtraverat umbras.

nam *Altorum* minus placet, cum *altiſſimus* verſu proximo ſequatur. ſimiliter ea vox corrupta libro II. v. 691. & lib. VII. poſſet & legi *ſolorum nemorum.* ut in illo Virgiliano lib. XI.

——— *juga longa petebat*
Solorum nemorum. Heinſius.

593. *Latebras ferarum.*] Sylvas, in quibus occultantur feræ. R.

597. *Paſcua lerna.*] Lerna palus eſt Argivorum in Peloponneſo, in qua habitavit Hydra ſerpens ab Hercule interfecta.

598. *Lircæa reliquerat.*] *Lirceïa liquerat* pri. Vatic. Val. Flaccus lib. IV. in hac eadem fabula,

——— *dominam Lirceïa tellus*
Antraque deprenſa tremuerunt conſcia ſylva. Heinſius.

Lyrcæa.] Lyrcæi montis etiam Stephanus meminit. à quo idem & Λύρκειον ὕδωρ appellari ait: cujus & Statius meminit, ubi ait: *Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus & ingens Inachus, &c.* R. *Lyrcæa.*] Perperam legitur vulgo *Lycæa* cujus prima corripitur: quum Lyrceus etiam ſit Arcadiæ mons ex quo Inachum fluere agnoſcunt Geographi. Strabo 6. l. ἐνθένδε ἐς Ἄργος διὰ χώματος... ἥκει δῆμον Λυρκία. Idem. l. 8. Ῥεῖ δ' αὐτῆς πλησίον ὁ Ἴναχος χαραδρώδης ποταμὸς ἔχων τὰς πηγὰς ἐκ Λυρκίου τοῦ κατὰ τὴν Κυνουρίαν ὄρους τῆς Ἀρκαδίας. Pauſ. in Corinthiacis, Λυγκείαν opp. unica litera mutata dictam eſſe poſtea Lyrceam à Lyrco Abanthis notho, qui eam occupavit. Item Apollonius I. lib. Stephanus, & Statius 4. lib. Al. *Dircæa.* Fam.

Sub nitido mirata die; non fluminis illas
Eſſe, nec humenti ſentit tellure remitti:
Atque ſuus conjux, ubi ſit, circumſpicit; ut quæ
Deprenſi toties jam noſſet furta mariti.
Quem poſtquam cælo non repperit; Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. delapſaque ab æthere ſummo
Conſtitit in terris; nebulaſque recedere juſſit.
Conjugis adventum præſenſerat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formoſa eſt. Speciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde,
Quove ſit armento, veri quaſi neſcia, quærit.
Jupiter è terrâ genitam mentitur, ut auctor
Deſinat inquiri. petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? crudele, ſuos addicere amores:
Non dare, ſuſpectum. pudor eſt, qui ſuadeat illinc;
Hinc diſſuadet amor. victus pudor eſſet amore:

Sed

603. *Non fluminis illas.*] Phyſici ajunt, nebulas aut à fluviis, aut à vaporibus terræ generari.

606. *Deprenſa furta mariti.*] De furtivo & rapto amplexu reperies in Epiſt. Leand. 18. ỳſ. 54. *Bene noſſet.*] *Jam noſſet* meliores. *Heinſ.*

608. *Delapſaque ab æthere ſummo.*] Celeritatem notat venientis: tanquam quæ aliis delata: Virg. 1. Æn. *Ætheria quos lapſa plaga Jovis ales aperto —— Turbabat cælo.* Item. 4. Æneid. *Vade, age, gnate, voca Zephyros, & labere pennis.*

610. *Nitentem juvencam.*] Præſtanti & nitido corpore. Horat. *Agna nitida.* Virg. *Equi nitentes. Tauri nitentes.* Phædr. 3. 7. verſ. 4. —— *unde ſic, quaſo, nites,* —— *Aut quo cibo feciſti tantum corporis?* Quia, nempe, perpaſtus erat: inde illa habitudo corporis, & color, & nitor. Plaut. Bacchid. 5. 2. v. 6. *At pol nitent, haud ſordidæ videntur ambæ.* i. e. Liberaliter vivunt, & corpus procurant: Unde corpulentiores atque habitiores. Epidic. 1. 1. v. 8. Qui Græcis dicuntur σωμα-μαθεῖν: quibus ὁ χυμὸς ὁμαλῶς πάντα χοῦ συνίσταται. Damoxen. lib. 2. Contra dicitur Σκολιτὸς, ὕπνος, καλάμινα σκέλη φέρων. Plat. Comic. l. 9. Junceus.

612. *Speciem.*] Pulchritudinem.

615. *E terra.*] Ignoto & obſcuro genere ortum, cujuſque ignorabantur parentes, eum veteres appellabant, Terræ filium. *Farn.* *E terra genitam.*] Lactant. lib. 2. c. 11. prolixè hæc omnia exequitur. Et lib. 1. c. 11. *Ignotis parentibus natos, terræ filios nominemus.* Quod ibi per contemtum dicitur: ut in Virgil. *Terræ omniparentis alumni:* Quomodo & Cicer. de Cn. Octavio. Et Perſ. Sat. 6. *Progenies terræ.* Contra, quorum virtutem miramur, de cœlo cecidiſſe dicimus. Lactant d. l. Quod & Cicero, *quaſi cælo delapſus.* Reperitur tamen in meliorem partem accipi. Pauſan. Arcadic. de Pelaſgo.

Ἀντίθεον πέλασγον ἐν ὑψικόμοισιν ὄρεσσι
Γαῖα μέλαιν' ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἴη.

620. *Se-*

Sed leve ſi munus ſociæ generiſque torique
Vacca negaretur; poterat non vacca videri.
Pellice donatâ, non protinus exuit omnem
Diva metum; timuitque Jovem, & fuit anxia furti,
Donec Ariſtoridæ ſervandam tradidit Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera ſervabant, atque in ſtatione manebant.
Conſtiterat quocunque modo; ſpectabat ad Iö:
Ante oculos Iö, quamvis averſus, habebat.
Luce ſinit paſci: cum Sol tellure ſub altâ eſt,
Claudit, & indigno circumdat vincula collo.
Frondibus arbuteis, & amarâ paſcitur herbâ:
Proque toro, terræ non ſemper gramen habenti
Incubat infelix; limoſaque flumina potat.
Illa etiam ſupplex Argo cum brachia vellet
Tendere; non habuit, quæ brachia tenderet Argo:
Conatoque queri mugitus edidit ore:

Per-

620. *Sociæ generiſque torique.*] Nam Iuno & ſoror eſſe, & uxor Iovis fingitur.

*623. *Anxia furti.*] Ne Jupiter ad conſuetudinem ejus rediret.

624. *Ariſtoridæ Argo.*] Lege *Areſtoridæ.* Apollodorus lib. II. de Argo, ὃν Ἀσκληπιάδης μὲν Ἀρέστορος λέγει υἱὸν, Φερεκύδης δὲ Ἰνάχου. Idem tamen alibi Agenoris filium facit. *Heinſius.* *Argo.*] Argus univerſæ mundi machinæ typus eſt, cujus caput cœli præ ſe fert imaginem, oculi ſtellarum, quæ inferiora reſpiciunt. Iò ergo, ſi terram capias, non minus ab Argo nocturno, vicibus alternis reſpicitur, quam à Cyclope diurno, id eſt, Sole. Si vacca ſit, Lunam creſcentem referunt cornua, nuptaque eſt Oſiridi, cujus cornua pleno orbe coëuntia Solem referunt. Utrumque numinum loco Ægyptios, Perſas, alios coluiſſe notum eſt. Alias Mythologias quæ Hiſtoriam, quæ Phyſicam, nec non Mores ſpectant, habes apud Natal. Comitem lib. 8. cap. 18. vide etiam Clariſſimi Viri Joan. Seldeni 4. cap. Syntagmatis 1. de Diis Syris. *Farn.*

627. *In ſtatione manebant.*] Hoc eſt, vigilabant. Tranſlatio eſt à militibus ſumpta, qui in ſtatione tunc manere dicuntur, cum diligenter excubias agunt. *R.*

628. *Conſtiterat quocunque loco.*] *Modo* meliores. *Heinſius.*

632. *Frondibus arboreis.*] *Arbuteis* Berneggerianus aliquanto rectius. malim etiam *amara veſcitur herba*, quam *paſcitur.* quod *paſci* paulo ante præceſſerit. Horatius libro II. Sat. III.

Ac potius foliis parcus veſcatur amaris. Idem.

637. *Et conata queri.*] Scribe cum primo Palatino, & uno meo *Conatoque queri.* Urbinas codex *Conatoque loqui* jam monui ad Epiſtolam Hypermneſtræ. Grævianus *Conataque queri.* Idem.

 639. *Ve-*

Pertimuitque ſonos: propriâque exterrita voce eſt.
Venit & ad ripas, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachidas ripas: novaque ut conſpexit in undâ
Cornua, pertimuit, ſeque externata refugit.
Naïdes ignorant, ignorat & Inachus ipſe,
Quæ ſit. at illa patrem ſequitur, ſequiturque ſorores:
Et patitur tangi, ſeque admirantibus offert.
Decerptas ſenior porrexerat Inachus herbas;
Illa manus lambit, patriiſque dat oſcula palmis;
Nec retinet lacrymas: &, ſi modo verba ſequantur,
Oret opem; nomenque ſuum, caſuſque loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere ducit,
Corporis indicium mutati triſte peregit.
Me miſerum! exclamat pater Inachus: inque gementis
Cornibus, & niveæ pendens cervice juvencæ,
Me miſerum! ingeminat. tune es quæſita per omnes,
Nata, mihi terras? tu non inventa repertâ

Lu-

639. *Venit & ad ripas ubi ludere ſæpe ſolebat*
Inachidas ripas.] *Venit & ad patrias* editiones nonnullæ & ſcripti complures. unus Baſil. *Venerat ad ripas.* Puto,
Venerat ut patrias, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachis ad ripas.
Vide Notas libro II. v. 630. Idem.

642. *Seſeque exterrita fugit.*] Rectius in multis, *ſeque externata refugit. exterrita* jam præceſſerat. lib. XI.
Externata fugam fruſtra tentabat.
In Ibin,
Externati Solis equi.
& infra lib. II. *Conſternantur equi* de Phaëthonte. ita enim meliora exemplaria. *Idem.*

647. *Verba ſuperſint.*] *Sequantur* iidem. Met. XI.
Lingua tacet; nec vox tentataque verba ſequuntur.
apud Maronem libro XII.
—— *non corpore nota*
Sufficiunt vires, nec vox aut verba ſequuntur.
Statius Theb. XI.
—— *nec verba diu tentata ſequuntur.*
Idem.

653. *Ingeminat.*] Exclamationem illam *ô me miſerum*, duplicat.

654. *Tu non inventa reperta es. Luctus eras levior.*] Nugantur Grammatici, qui ex hoc loco contendunt inter *reperire* & *invenire* differentiam eſſe. Quicquid obnituntur libri veteres, meo periculo ſcribe,
tu non inventa repertâ
Luctus eras levior.
idque poſtea Paræum in Lexico Critico jam vidiſſe deprehendi. Tu cum nondum inventa eſſes luctus levior eras, quam nunc es inventa. *Heinſ. Inventa reperta es.*] Neque hic locum habet elegantia Laur. Vallæ lib. 3. cap. 1. Neque illa duorum ludi-magiſtrorum lis apud Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 21. ſuper differentia verborum *Invenio* & *Reperio.* Elegantior mihi olim ſuboluit ſenſus, ex illis

Luctus eras levior. retices : nec mutua noſtris
Dicta refers. alto tantum ſuſpiria prodis
Pectore : quodque unum potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos tædaſque parabam :
Speſque fuit generi mihi prima, ſecunda nepotum.
De grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores :
Sed nocet eſſe Deum. præcluſaque janua leti
Æternum noſtros luctus extendit in ævum.
Talia mœrenti ſtellatus ſubmovet Argus,
Ereptamque patri diverſa in paſcua natam
Abſtrahit. ipſe procul montis ſublime cacumen
Occupat : unde ſedens partes ſpeculetur in omnes.
Nec Superûm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre poteſt : natumque vocat ; quem lucida partu
Pleïas enixa eſt : letoque det, imperat, Argum.
Parva mora eſt, alas pedibus, virgamque potenti

Somni-

illis Cereris verbis, ubi innotuiſſet illi de filia à Plutone rapta; *Et quæſita diu tandem mihi nata, reperta eſt : Si reperire vocas amittere certius : aut ſi Scire ubi ſit reperire vocas.* 5. l. infra vſ. 514. Quaſi dicat Inachus, *Tu inventa, non es inventa tamen ; quam puellam me inventurum ſperabam deſiderabamque, ecce vaccam invenio. Itaque tui deſiderata luctus erat levior, quam ita formâ mutatâ inventa.* Quam conjecturam meam poſtea ab aliis confirmatam reperi. *Farn.*

656. *Suſpiria ducis.*] *Prodis* unus Mediceus, unus Baſileenſis, & unus meus. nam *ducere* jam præceſſerat paulo ante. *Heinſ.*

660. *Et de grege.*] *nunc de grege* nonnulli veteres, ut legibus metricis conſulatur. Mox puto ſcribendum, *ſed nocet eſſe Deo.* non *Deum.* Vide Notas in Elegiam de Nuce v. 107. *Idem.*

664. *Talia mœrentem ſtellatus ſubmovet Argus.*] *Mœrenti* longe elegantius primus Moreti & octo alii. *Talia mœrenti natam ſubmovet.* In nonnullis, *dicenti, querenti, miranti.* & ſimilia. ſed perperam. Silius libro XVII.

Talia dum mœret, diverſis flatibus acta
In geminum ruit unda latus. Idem.

Stellatus Argus.] Quod ejus oculi ad ſimilitudinem ſtellarum micarent.

666. *Ipſe procul.*] Prope. Nam in propinquum montem aſcenderat, unde ſedens in omnes partes ſpectaret. Sic Virgil. Ecloga 8. *Serta procul tantum capiti delapſa.* Pont.

667. *Partes ſpeculatur in omnes.*] *Speculetur* malim. atque ita in uno Mediceo à manu primâ extabat. *Heinſius.*

FAB. XI. *Arg.* Nec ſuperûm, &c.] *Iuppiter mittit Mercurium habitu paſtoris ad Argum interficiendum.* Lactant.

668. *Phoronidos.*] Phoronei neptis. Phoroneus Inachi pater fuit.

670. *Pleias enixa eſt.*] Maja, una ex ſeptem Atlantis filiabus *Pleiadum pulcherrima. Lethoque.*] Unde nomen illi Ἀργειφόντης. *Farn.*

671. *Alas pedibus.*] Hoc eſt ; talaria alata ; quæ idcirco Mercurio attribuuntur,

Somniferam ſumſiſſe manu, tegimenque capillis.
Hæc ubi diſpoſuit, patriâ Jove natus ab arce
Deſilit in terras. illic tegimenque removit,
Et poſuit pennas: tantummodo virga retenta eſt.
Hac agit, ut paſtor, per devia rura capellas,
Dum venit, abductas: & ſtructis cantat avenis.
Voce novæ captus cuſtos Junonius artis,
Quiſquis es, hoc poteras mecum conſidere ſaxo,
Argus ait: neque enim pecori fœcundior ullo
Herba loco eſt: aptamque vides paſtoribus umbram.
Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit ſermone diem: junctiſque canendo
Vincere arundinibus ſervantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere ſomnos:
Et, quamvis ſopor eſt oculorum parte receptus;

tur, quod planetarum omnium ſit velociſſimus. *Virgam ſomniferam.*] Caduceum dicit: de quo Virg. 4. Æneid.

Tum virgam capit: hac animas ille evocat orco,
Pallentes, alias ſub triſtia Tartara mittit:
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat. R.

672. *Tegmenque capillis.*] Petaſum & pileum, quem cauſiam dicunt. *Alas pedibus.*] Epiſt. Parid. 16. vſ. 68.

673. *Hæc ubi diſpoſuit.*] Ubi ſe his inſtruxit & ornavit. *Pont.*

677. *Dum venit, adductas.*] *Abductas* ſcribendum vel invitis libris, quod furaciſſimo Deo conveniens. lib. 11.

Incuſtodita Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boves. videt has Atlantide Majâ
Natus, & arte ſuâ ſilvis occultat abactas.

Pro *venit* etiam multi veterum *veit* vel *vehit*. Puto, *Dumque agit abductas*, ut cum ſequenti verſu hæc conſtruantur. Scriptum primo fuerat eliſo τῷ a, *Dumque git abducta.* Inde *Dum veit* poſtea factum. ſic libro XV.

—— obſcurum timido pede fugit in antrum:
Dumque fugit, tergo velamina lapſa relinquit. Heinſius.

Structis cantat.] Fiſtula, ex ſeptem diſparibus avenis in alæ formam creſcentibus compacta: ſic lib. 2. v. 191. de alis Dædaleis: *ſic ruſtica quondam Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.* Farn.

678. *Novæ artis.*] Tibiæ, noviter à Mercurio inventæ.

679. *Hoc poteris mecum conſidere ſaxo.*] *Poteras* cum melioribus. primus Moreti & ſex ſeptemvè alii *requieſcere ſaxo.* ut apud Maronem Eclog. 1.

Hic tamen hanc mecum poteras requieſcere noctem.

ita enim legit Antſianus Meſſius in Elocutionum libello necdum edito, quem nos Neapoli aliquando deſcripſimus. Vulgati *hac poteris requieſcere nocte.* Tibullus libro III. Eleg. VII.

Quam vellem longas tecum requieſcere noctes! Heinſ.

684. *Servantia lumina.*] Oculos obſervantes atque cuſtodientes vaccam *R.* *Vincere.*] Sopire fiſtulæ cantu vigiles. Argi oculos. *Farn.*

Parte tamen vigilat. quærit quoque, namque reperta
Fiſtula nuper erat, qua ſit ratione reperta.
Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naïas una fuit. Nymphæ Syringa vocabant.
Non ſemel & Satyros eluſerat illa ſequentes,
Et quoſcunque Deos umbroſave ſilva, feraxve
Rus habet. Ortygiam ſtudiis ipsâque colebat
Virginitate Deam. ritû quoqûe cincta Dianæ
Falleret: & credi poſſet Latonia, ſi non
Corneus huic arcus, ſi non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. redeuntem colle Lyceo
Pan videt, pinuque caput præcinctus acutâ,
Talia verba refert. reſtabat verba referre;
Et precibus ſpretis fugiſſe per avia Nympham;
Donec arenoſi placitum Ladonis ad amnem

Ve-

F A B. XII. *Arg.* Tum Deus Arcadiæ, &c.] *Cauſam hic refert inquiſitionis Argi de fiſtula: & tam concinnè fabulam fabulæ connectit Poëta, ut cum multas ſimul deſcribat transfigurationes, minimè tamen à propoſito diſcedat. Exponit enim quemadmodum Syrinx Nympha Ladonis fluvii filia, ardenter à Pane Deo amata; & ne virginitatem amitteret, in arundinem apud Ladonem fluvium fuerit commutata, ex qua Pan ad mitigandos amoris ardores ſibi fiſtulam compoſuerit: unde Virg. Pan primus calamos cera conjungere plures Inſtituit.* R.

690. *Inter Hamadryadas.*] De his Gyrald. Syntagm. 5. Natal. lib. 5. cap. 11. *Hamadryadas.*] Nymphas arborum, quæ cum arboribus naſcuntur una & intereunt: ex ἅμα & δρῦς. *Nonacrinas.*] Arcadicas. Nonacris mons eſt Arcadiæ cum urbe cognomine.

693. *Et quoſcunque deos.*] Sylvanos, Faunos ac Panas, ait: hos namque ſylvarum ac nemorum Deos antiquitas putabat. *R.*

694. *Ortygiam.*] Dianam, natam in Delo inſ. quæ & Ortygia, à copia coturnicum. *F. Ipſamque colebat Virginitate Deam.*] *Ipſaque* caſtigatiores libri. *Heinſius.*

696. *Latonia.*] Diana, Latonæ filia.

699. *Pan.*] Paſtorum ac nemorum Deus. *Pinuque caput.*] Corona è pinu, quæ propria Panos arbor.

700. *Talia verba refert.*] Quæ hic ſequebantur, *tibi nubere Nympha volentis Votis cede Dei*, ejicienda eſſe, quod minime ſint Latina, & præcipuam hujus narrationis venuſtatem ſubvertant, jam alii monuere. quibus nos ſubſcripſimus, fidem & auctoritatem optimorum codicum ſecuti. pro *plura referre* etiam *verba* repoſuimus ex iiſdem libris. malim præterea *referri*, ſi per ſcripta exemplaria liceat. *Heinſ. Reſtabat.*] Reſtabat ut reliquam fabulam pertexeret: ſpreviſſe ſcil. nympham illius preces, fugiſſe, oraſſe nymphas ut mutari poſſet, mutatam fuiſſe. *Farn.*

702. *Placidum Ladonis ad amnem.*] *Citum Ladonem* noſter l. 11. Faſt. vocat, & lib. Faſt. v. *rapacem.* quomodo igitur *placidum?* recte unus Mediceus & unus Caroli Strozz. *Placitum amnem.* Vide

Notas

Venerit: hîc illi curſum impedientibus undis,
Ut ſe mutarent, liquidas oraſſe ſorores;
Panaque, cum prenſam ſibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuiſſe paluſtres:
Dumque ibi ſuſpirat, motos in arundine ventos
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilemque querenti:
Arte novâ vociſque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi concilium tecum, dixiſſe, manebit:
Atque ita diſparibus calamis compagine ceræ
Inter ſe junctis nomen tenuiſſe puellæ.
Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
Succubuiſſe oculos, adopertaque lumina ſomno.
Supprimit extemplo vocem: firmatque ſoporem,
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora: falcato nutantem vulnerat enſe,
Qua collo confine caput: ſaxoque cruentum
Dejicit; & maculat præruptam ſanguine cautem.
Arge, jaces: quodque in tot lumina lumen habebas
Ex-

Notas Faſt. III. verſ. 652. Niſi *patrium* forte ſcripſit noſter, ut Ladonis filiam, Syringa faciat. *Heinſ.* *Ladonis.*] Anſam fabulæ dedit natura fluvii, quem Dionyſius vocat, *Ευκάλαμον ποταμὸν καὶ εὐςέφανον Λαδῶνα.* Σύριγξ Græce ſignificat fiſtulam paſtoritiam à *συρίζω* ſibilo. Lucretius lib. 5. *& Zephyri cava per calamorum ſibila primum Agreſtes docuere*, &c. Illa inventa retulit Pana in numerum Deorum; ſed de plebe. Natal. Comes 5. lib. 6. c. legatur & Franciſci Baconi de Sapientia veterum, 6. cap. *Pan ſive Natura.* Farn.

703. *Venerat.*] *Venerit* cum Florentino Sancti Marci, primo Mediceo, primo Palatino, & tribus aliis. Deinde Cantabrigienſis optimus, *hic illi curſum impedientibus undis* eleganter. non *illam.* *illa* ſecundus Mediceus proxime verum. *Heinſius.*

707. *Dumque ibi ſuſpirat.*] Ibi in calamo ſuſpirat Syrinx. Vel potius Pan, ob amiſſam Nympham.

710. *Hoc mihi colloquium.*] *Conſilium* plerique veteres. Scribe *concilium* cum Lovanienſi libro. quam lectionem in duobus veterrimis exemplaribus Ciofanus quoque non intellectam monet extare. Nonnulli ex noſtris *concilium. Hoc mihi concilium tecum manebit*; hoc me tibi conciliabit. concilio contrarium diſcidium. Lucret. lib. II.

Conciliis & diſcidiis exercita crebris.

Vide Notas ad v. 703. Remedii Amoris. *Heinſ.*

712. *Nomen tenuiſſe.*] Græci namque fiſtulam Syringa vocant ab ipſa puella.

718. *Qua collo confine.*] Qua caput conjungitur cum collo.

719. *Præruptam rupem.*] Duriuſculum hoc. quare *cautem* cum primo Moreti præferam. vel, *molem* cum Patricii Junii codice. ut apud Lucanum libro VI.

Conſpexere prærupta in caute ſedentem.

Heinſius.

720. *Arge jaces.*] Virg. 10. Æn. *Iſtic nunc, metuende, jace.* Hom. Iliad. χ. v. 386.

Κεῖται

Exſtinctum eſt: centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucriſque ſuæ Saturnia pennis
Collocat; & gemmis caudam ſtellantibus implet.
Protinus exarſit, nec tempora diſtulit iræ,
Horriferamque oculis animoque objecit Erinnyn
Pellicis Argolicæ, ſtimuloſque in pectora cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Ultimus immenſo reſtabas, Nile, labori.
Quem ſimul ac tetigit, poſitiſque in margine ripæ
Procubuit genibus, reſupinoque ardua collo,
Quos potuit, ſolos tollens ad ſidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctiſono mugitu
Cum Jove viſa queri eſt, finemque orare malorum.
Conjugis ille ſuæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat: Inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi cauſſa doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.

Ut

Κεῖται πὰρ νήεσσι νέκυς ἄκλαυστος, ἄθαπτος,
Πάτροκλος. & alibi. De iis, qui ferro pereunt, qui non ſua morte defunguntur. Cui contrarium ſtare, incolumem eſſe. Virgil. 2. Æneid.

Dum ſtabat regno incolumis.

725. *Errinnyn.*] Furoris œſtrum. *Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras Inachiæ Juno peſtem meditata juvencæ.* Virgil. 3. Georg. *Farn.*

726. *Pellicis Argolicæ.*] Iûs Inachi Argivorum fluvii filiæ. *In pectore condidit.*] *In pectora* rectius liber Joannis Sixii. *Heinſ.*

727. *Profugam per totum terruit orbem.*] Propert. 2. Eleg. 33.

Tu certè Iovis occultis in amoribus, Io,
Senſiſti multas quid ſit inire vias.

Apollodor. 2. Plutarch. in lib. de malig. Herod. Moſch. Idyll. 2. à verſ. 44. De œſtro ejus, & tabani ſtimulo, Æſchyl. τῆς τῶν Ἱκετίδ. v. 308.

Βασ. τί οὖν ἔτευξεν ἄλλο δυσπότμῳ βοΐ;

Χορ. Βοηλάτην μύωπα κινητήριον
Οἶστρον καλοῦσιν αὐτὸν οἱ Νείλου πέλας.

Βασ. Τοι γάρ νιν ἐκ γῆς ἤλασεν μακρῷ δρόμῳ.

728. *Nile.*] A Phœnicibus raptam ex Argis Io ſcribit Herodotus in Clio per initium libri, & ab iis in Ægyptum deportatam. Ibi ajunt, cum Ægyptios multa nova inventa docuiſſet, Api regi nupſiſſe. *F.*

733. *Luctiſono mugitu.*] Plurimi veteres *multiſono.* Forte pro *mutiſono.* hinc *muta animalia*, & *vox muta*, pro inconditâ voce. ſic lib. XIV. de Socius Ulyſſis in porcos mutatis,

——*pro verbis edere mutum*
Murmur.

ita libri nonnulli. ut & paulo poſt,

Et lapides viſi mugitus edere mutos.

non *raucum murmur* & *mugitus raucos* cum vulgatis. præcedenti quoque verſu *tollens* non *tendens* meliores. *Heinſ.*

737. *Stygias.*] Vide, quæ ad 189. v. ſupra. *Farn.*

 747. Nunc

Ut lenita Dea eſt, vultus capit illa priores:
Fitque quod ante fuit. fugiunt è corpore ſetæ:
Cornua decreſcunt: fit luminis arctior orbis.
Contrahitur rictus: redeunt humerique manuſque:
Ungulaque in quinos dilapſa abſumitur ungues.
De bove nil ſupereſt, formæ niſi candor, in illâ:
Officioque pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur: metuitque loqui; ne more juvencæ
Mugiat: & timidè verba intermiſſa retentat.
Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.
Huic Epaphus magni genitus de ſemine tandem
Creditur eſſe Jovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis æqualis & annis
Sole ſatus Phaëthon, quem quondam magna loquentem,
Nec ſibi cedentem, Phœboque parente ſuperbum,
Non tulit Inachides, Matrique, ait, omnia demens
Credis; & es tumidus genitoris imagine falſi.
Erubuit Phaëthon, iramque pudore repreſſit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas, genitrix, ait: ille ego liber,
Ille ferox tacui. pudet hæc opprobria nobis

Et

747. *Nunc Dea linigera, &c.*] Nunc, inquit, Io pro Dea Iſide colitur ab Ægyptiis lineas veſtes geſtantibus. Iſidis namque ſacerdotes lineis veſtibus utebantur. Iſidem verò Ægyptii Lunam eſſe putant, ut Oſiridem Solem. Vide Diodorum. *R.* *Niligena turba.*] Rectius nonnulli *linigerâ.* ut jam monuimus Artis Amat. lib. plurimi *lanigerâ.* mendoſe. mox pro *Hinc Epaphus* malim *Huic* cum uno Rogerii Twiſdeni, viri ſplendidiſſimi. *Heinſ.*

748. *Epaphus.*] Herodotus in Euterpe Apin Græca lingua Epaphum eſſe ait, & in Thalia; Eſt autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus, &c. *Farn.*

752. *Nec ſibi cedentem.*] Quia Phœbo patre Deo natus eſſet, æque ac Epaphus, Verum non æque magno deo, ut ille: nam quid Jove majus habetur? Cedere ergò Phaëthon Epapho debuiſſet hac in parte. Sed Phaëthonti animos augebat, quod avum haberet Jovem, & Epaphus de avo gloriari non poterat: nam Saturni nullum jam nomen erat. *Pont.*

753. *Inachid.*] Ephaphus, Inachi nepos.

756. *Ad Clymenen.*] Quæ fertur Nympha fuiſſe Oceani, & Tethyos filia, ex qua Apollo ſuſtulit Phaëthontem. *R.* *Tulit.*] More puerorum, qui offenſi ab æqualibus, rem ad parentes deferunt, & ab iis vindictam petunt. *Pont.*

757. *En ego liber.*] *Ille ego liber* longe efficacius libri vetuſtiores. quod alii jam monuerunt. *Heinſ.*

761. *Ede*

Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli.
At tu, ſi modo ſum cæleſti ſtirpe creatus,
Ede notam tanti generis: meque aſſere cælo.
Dixit; & implicuit materno brachia collo.
Perque ſuum, Meropiſque caput, tædaſque ſororum,
Traderet oravit veri ſibi ſigna parentis.
Ambiguum, Clymene precibus Phaëthontis, an irâ
Mota magis dicti ſibi criminis; utraque cælo
Brachia porrexit: ſpectanſque ad lumina Solis,
Per jubar hoc, inquit, radiis inſigne coruſcis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque videtque;
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole ſatum. ſi ficta loquor, neget ipſe videndum
Se mihi; ſitque oculis lux iſta noviſſima noſtris.
Nec longus patrios labor eſt tibi noſſe penates:
Unde oritur, terræ domus eſt contermina noſtræ.
Si modo fert animus; gradere: & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſuæ Phaëthon, & concipit æthera mente.
Æthiopaſque ſuos, poſitoſque ſub ignibus Indos
Sidereis, tranſit, patrioſque adit impiger ortus.

761. *Ede notam.*] *Probe* Grævianus. de qua locutione libro VI. non longe ab initio adeantur notæ. ubi *prodere fœtum* pro *edere* vetuſtæ membranæ. *Idem.*

769. *Nos auditque videtque.*] Redi ad Ep. Met. 12. v. 78. *Per genus & numen cuncta videntis avi.*

771. *Neget ille videndum.*] *Ipſe* meliores. *Heinſius.*

776. *Emicat.*] Exilit. Nam *emicare* cum ſubſiliente corpore lætitiam notat. *Emicat.*] Virgil.——*Juvenum manus emicat ardens* —— *Littus in Heſperium.* & alibi.

P. OVI-

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER II.

ARGUMENTUM.

Qui cum aliquando Phaëthonti Apollinem, ut falſum ac ſuppoſititium patrem, objecißet; ille currus Solaris imperium ad diem unum à patre in pignus veræ ſtirpis petiit. Quo impetrato, terra ab eo tota accenditur, & inter cætera nigreſcunt Æthiopes. Phaëthontem deinde fulmine percuſſum dum lugent ſorores, & una cognatus Cygnus; illæ in arbores, hic in cygnum mutatur. Tum Iupiter luſtrato terrarum orbe, ac priſtino vigori reſtituto, in Calliſtonem incidit, eamque ſumpta Dianæ forma ſtupravit. Ob id irata Iuno, Calliſtonem in urſam convertit: quam poſtea Arcas filius transfixurus fuerat, niſi utrumque Iupiter inter ſidera retuliſſet. Qua de re cum apud Oceanum Iuno conqueſta eßet, in cœlum relata fuit humeris pavonum, qui nuper variegati fuerant: ſicut & corvus nuper ex albo niger erat redditus, cum Cornicis monitis, quæ illi tum ſuam in cornicem, tum Nyctimenes in noctuam mutationem explicarat, non obtemperaſſet, ſed audacter Coronidis adulterium ad Apollinem detulißet. Ejus deinde filio, Æſculapio, cum futura prædiceret Ocyroë, in aquam ira divina vertitur. Tum Chiron pater, Apollinis auxilium fruſtra invocavit: quod ille jam inde Elide paſtor factus, aliud ageret, neglectis etiam bubus. Id quod Mercurio illos furandi occaſionem dedit. qui deinde, Batti, cum is ſolus eßet furti conſcius, perfidia ſe commutando deprehenſa, in indicem lapidem eum convertit. Inde in Atticam ingreſſus, Herſe, Cecropis filia, potitur. Cui dum invidet ſoror Arglauros, in ſaxum obrigeſcit. Poſtea Iupiter, cum ipſum boves Agenoris ad litus advertere juſſiſſet, ſumpta tauri ſpecie, Europam per mare in Cretam transvexit.

REgia Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micante auro flammaſq; imitante pyropo:
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tenebat:

Argenti

1. R*Egia ſolis erat.*] Volunt nonnulli poëtam intendiſſe digitum ad Auguſti Templum cum porticu & bibliotheca magnifice extructum in parte Palatii. Alii, habuiſſe eum ante oculos regiam Latini à Virgilio deſcriptam 7. Æneid. Ego certe credo Poëtam, quo fuit ingenio, in mentem ſuam tantum tinxiſſe calamum, atque inde cum Phaëthonte ſuo *concepiſſe æthera mente.* Niſi forte in manibus habuerit Euripidis Phaëthonta qui nobis interiit, cujus meminit Athenæus 11. lib. & cujus à Longino, dum exempla poëticæ phantaſiæ adfert, ſpecimen citatur, inibique præcepta Phœbi Phaëthontem ſuum monentis inſtituentiſque, infra ad *v*ſ. 54. & 133. *F.*

2. *Micam-*

Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiem ſuperabat opus, nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cælumque, quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda Deos; Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona ſuis immania terga lacertis,
Doridaque, & natas: quarum pars nare videntur,
Pars in mole ſedens virides ſiccare capillos;
Piſce vehi quædam. facies non omnibus una,
Nec diverſa tamen: qualem decet eſſe ſororum.
Terra viros, urbeſque gerit, ſilvaſque, feraſque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc ſuper impoſita eſt cæli fulgentis imago:
Signaque ſex foribus dextris, totidemque ſiniſtris.
Quo ſimul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios ſua fert veſtigia vultus:

Con-

2. *Micante auro.*] Micare, per intervalla lucere, & ſe movere. Proprie; *Mica auri.* Lucret. lib. 1. Enn. incert. loc. *Omnia tumendo mari videas fervente micari*: pro moveri. *Auro.*] Lege Senecam hos verſus citantem; epiſt. 115. *Farn.* *Pyropo.*] Gemma radiante inſtar carbunculi. Neque enim placet de ære coronario: quod Plinius lib. 34. c. 8. ſcribit *auri certis ſcrupulis mixtum prætenui pyropi bractea igneſcere.* Farn.

3. *Faſtigia ſumma tegebat.*] *Tenebat* plerique veteres, & recte, ut & *lumine* verſu proximo pro *limine.* Vide Notas Faſtor. l. III. ỳſ. 219 Met. XI. ỳſ. 257. *Heinſ.*

5. *Opus.*] Tum artificium, tum argumentum. *Materia non cedit opus.* Martial. 8. 51. *Farn.*

7. *Quod imminet orbi.*] Nomine orbis hic cape, aërem, terram, aquam, quorum velut tectum quoddam eſt cœlum. *Pont.*

8. *Tritona canorum.*] Triton enim tibicen Neptuni. *Tritona.*] V. 333. l. 1. *F.*

9. *Proteus.*] Amor. 2. Eleg. 15. ỳſ. 10. De Art. Am. 1. ỳſ. 761.

10. *Ægæona.*] Ἐνάλιον θεὸν, *Deum* marinum, Heſychio, quem tamen eundem cum Briareo facit Hom. Il. *α.* & Virg. 10. Æneid. *Farn.*

11. *Doridaque.*] Doris Nympha fuit, Oceani & Tethyos filia ac Nerei uxor; ex qua maxima Nympharum multitudo eſt nata, quas Nereidas de patris nomine vocant. *R.* *Pars nare videtur.*] Quatuor *videntur.* Heinſ.

12. *Mole ſedens.*] Scopulo. lib. 13. ỳſ. 924. Glaucus de ſe; *Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.* Farn.

16. *Fluminaque & Nymphas.*] *Et Nymphaſque* Gryph. editio. Lege *Fluminaque Nymphaſque.* Naſoniano more. *Heinſ.*

18. *Signaque.*] Sedebat itaque Phœbus in Æquatore, hinc inde Zodiaci ſignis diviſis, Septentrionalibus ad dextram: Auſtralibus ad ſiniſtram. *Farn.*

24. *Claris*

Conſiſtitque procul. neque enim propiora ferebat
Lumina. purpureâ velatus veſte ſedebat
In ſolio Phœbus claris lucente ſmaragdis.
A dextrâ, lævâque Dies, & Menſis, & Annus,
Sæculaque, & poſitæ ſpatiis æqualibus Horæ:
Verque novum ſtabat cinctum florente coronâ:
Stabat nuda Æſtas, & ſpicea ſerta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis ſordidus uvis.
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem quibus aſpicit omnia, vidit.
Quæque viæ tibi cauſſa? quid hac, ait, arce petiſti,
Progenies, Phaëthon, haud inficianda parenti?
Ille refert, O lux immenſi publica mundi,
Phœbe pater, ſi das hujus mihi nominis uſum,
Nec falsâ Clymene culpam ſub imagine celat;
Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago
Credar & hunc animis errorem detrahe noſtris.
Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
Depoſuit radios; propiuſque accedere juſſit:
Amplexuque dato, Nec tu meus eſſe negari
Dignus es; & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quoque minus dubites; quodvis pete munus: ut illud
Me tribuente feras. promiſſis teſtis adeſto
Dîs juranda palus, oculis incognita noſtris.

Vix

24. *Claris ſmaragdis.*] *Clarâ ſmaragdo* Thuan. Barberin. aliique nonnulli. *Heinſius.*

26. *Horæ.*] Solis miniſtræ, cœli janitrices, *πυλωροὶ τοῦ οὐρανοῦ.* Homer. Il. 5. *πύλαι μύκον οὐρανοῦ, ἃς ἔχον Ὧραι,* &c. *F.*

31. *Inde loco medius.*] Medio in loco illo reſidens. *Pont.* *Inde loco medius.*] Virgil. 5. Æneid.

Circus erat, quo ſe multis cum millibus Heros
Conſeſſu medium tulit: & alibi.

Rerum novitate.] Mira omnia, quæ nova, & nunquam viſa. Adi Epiſtol. Heroid. 12. vſ. 13. Plaut. Moſtellar. 1. 4. vſ. 31. utrumque conjungit: Num mirum aut novum quippiam facit: quod & Græcis uſurpatum. 1. Metam. vſ. 437.

37. *Nec falſa imagine.*] Falſa imago eſt falſum nomen patris, ſub quo illa celare poteſt crimen ſuum. *Pont.* *Falſa ſub imagine.*] Ep. Heroid. 17. vſ. 45.

45. *Et illud Me tribuente feres.*] *Ut feras* meliores. & mox *currus rogat* non *petit.* Heinſius.

46. *Diis juranda.*] Ὅς τε μέγιστος Ὅρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖ-

Vix bene deſierat: currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit juraſſe patrem. qui terque quaterque
Concutiens illuſtre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tuâ eſt. utinam promiſſa liceret
Non dare! confiteor ſolum hoc tibi, nate, negarem.
Diſſuadere licet. non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëthon; & quæ nec viribus iſtis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non eſt mortale quod optas.
Plus etiam, quam quod Superis contingere fas ſit,
Neſcius affectas, placeat ſibi quiſque licebit;
Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere in axe
Me valet excepto. vaſti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus. & quid Iove majus habemus?
Ardua prima via eſt: & qua vix mane recentes
Enitantur equi: medio eſt altiſſima cœlo;
Unde mare & terras ipſi mihi ſæpe videre

Fit

θεοῖσιν. Homer. in hymno Apollinis. Θεῶν μέγαν ὅρκον. Heſiod. Theog. Ὀρκωμότας ἀφθίτοις ὕδρας. Lycophron. rationem vide apud utriuſque commentatorem Io. & Iſ. Tzetzen. Reddidimus & nos ad ℣ſ. 712. Hercul. Furent. Senecæ. Vide & Clariſſ. Fr. Baconi Sapientiam Veterum. 5. cap. *Styx ſive Fœdera*: vide infra lib. 3. ℣ſ. 291. *Farn.*

50. *Temeraria.*] Temeritas mei promiſſi ceſſit in temerariam tuam petitionem. *Farn.*

51. *Utinam promiſſa liceret.*] Atqui non licet, ſicut ipſe infrà confitetur: *Ne dubita, dabitur, Stygias juravimus undas.* Pont.

54. *Et quæ non viribus iſtis Munera conveniunt.*] *Nec conveniant* cum meliorib. *Heinſ.* *Quæ nec viribus.*] Ex Phaëthonte Euripides, cujus meminit Athenæus 11. lib. videntur deſumpti verſus iſti; Μὴ θίγῃς ἡνίαν παιδίον ἄπειρος ὤν. Μηδὲ ἀναβῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών, quos citat Clemens Alexand. 3. lib. παιδαγωγοῦ, 2. cap. *Farn.*

57. *Plus etiam.*] Verſ. 190. infra. *F.* *Contingere poſſit.*] *Fas ſit* præſtare opinor, quod in nonnullis extat. Multi *fas eſt.* Puto tamen *par eſt*, aut *par ſit.* ſic Lucretius frequenter. ut lib. IV.

Stultitiaque ibi ſe damnet, tribuiſſe quod illi
Plus videat, quam mortali concedere par eſt. Heinſius.

58. *Affectas.*] Amor. 1. Eleg. 1. v. 14.

62. *Quid Iove majus habetur.*] Meliores *habemus.* in Triſtibus,

Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?

Iidem *agat* pro *aget currus.* Heinſius.

64. *Enituntur equi.*] *Enitantur* cum Cantabrigienſi optimo. *Idem.*

66. Si

Fit timor, & pavida trepidat formidine pectus.
Ultima prona via eſt; & eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me ſubjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys ſolet ipſa vereri.
Adde, quod aſſiduâ rapitur vertigine cœlum;
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adverſum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. quid agas? poteriſne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forſitan & lucos illic urbeſque Deorum
Concipias animo: delubraque ditia donis
Eſſe. per inſidias iter eſt, formaſque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adverſi gradieris cornua Tauri,

Hæmo-

66. *Si timor, & trepides.*] *Fit* & *trepidat* vetuſtiores. quomodo & Seneca libro de providentia agnoſcit. *Idem. Timor.*] Infra ad v. 179. *Farn.*

67. *Ultima prona via.*] Aſcenſus propter acclivitatem laborioſus; medium propter altitudinem terribile; deſcenſus propter caſum, plena metus ſunt. *Pont. Prona via.*] Ep. Heroid. 18. vſ. 121.

68. *Quæ me ſubjectis.*] Lucret. 4. lib. *In pelago nautis ex undis ortus, in undas Sol fit uti videatur obire & condere lumen, &c.*

70. *Vertigine.*] Revolutione & converſione. *Vertigine.*] Motu violento, quo primum Mobile orbes ſubjectos ab ortu ad occaſum, inde per Antipodum Horizontem ad ortum noſtrum 24. horarum ſpatio incitatiſſima converſione rapit, ſuper polos mundi. *Farn.*

71. *Volumine.*] A Volvendo. Virgil. 5. De ſerpente. *Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit.* Quod & agmen vocat. Item 2. Æneid.

——*ſinuatque immenſa volumine terga.*

Torquet.] Convertit. Sidera namque fixa unà cum cœlo vertuntur: Planetæ verò contrà cœli motum nituntur: unde infert:

72. *Nitor in adverſum.*] Cœlum namque ab Oriente in Occidentem volvitur, ſecumque trahit & Solem & reliquos planetas. Sol verò cum aliis planetis, ſuo ac naturali motu, contrà cœli converſionem nititur, hoc eſt, cum quodam niſu & conatu movetur. *Nec me.*] Neque me ſub Ecliptica linea manentem moratur illa primi Mobilis impetuoſa rotatio; ſicut deviant cæteri planetæ retrogradi, citius aut tardius moventes, propter Apſides. *Farn.*

74. *Quid ages.*] *Agas* Thuan. Cantabrig. ſecundus Palat. & ſex alii a *Heinſ.*

75. *Citus axis.*] Celerrima illa rotatio cœli, quam hic *citum axem* nominat. Alioqui *axis* eſt linea recta, per centrum ſphæræ ad illius circumferentiam tranſiens, circa quam ſphæra ipſa volvitur. *Pont.*

76. *Urbeſque deorum.*] *Domoſque* duo Medicei & unus Ambroſianus cum uno Thuaneo. *Heinſ.*

78. *Eſſe.*] Unus Moreti *Ecce.* unus Palat. *Ire.* quatuor alii *Iſſe.* *Iter eſt ire,* pro eundum. *Idem.*

80. *Adverſi tauri.*] Oppoſiti. nam verſus Orientem ſpectat Taurus.

Hæmonioſque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore & naribus efflant,
In promtu regere eſt. vix me patiuntur, ut acres
Incaluêre animi; cervixque repugnat habenis.
At tu, funeſti ne ſim tibi muneris auctor,
Nate, cave: dum reſque ſinit, tua corrige vota.
Scilicet, ut noſtro genitum te ſanguine credas,
Pignora certa petis. do pignora certa timendo:
Et patrio pater eſſe metu probor. aſpice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectora poſſes
Inſerere, & patrias intus deprendere curas!
Denique quidquid habet dives circumſpice mundus:
Eque tot ac tantis cœli terræque mariſque
Poſce bonis aliquid: nullam patiere repulſam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor eſt. pœnam, Phaëthon, pro munere poſcis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Ne dubita, dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris: ſed tu ſapientius opta.
  Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat:
Propoſitumque tenet: flagratque cupidine currûs.

Ergo,

81. *Æmonioſque arcus.*] Sagittarium. Enumerat autem Phœbus ſigna Zodiaci terribiliora aſpectu, quo facilius ab improba cupiditate, regendi currum Solis, filium deterreat. R. *Æmonioſque.*] Sagittarium, ex Chirone Theſſalo. Vexat ſe hic Scal. 7. Hypercrit. quod annuum Solis laborem poëta ad unius diei penſum exigat. Sed neque imperitus rerum harum Ovidius. Specioſe, non exacte locatum inducit Solem, quo juvenem deterreat.

82. *Longo.*] Duorum quippe ſignorum pene ſpatium occupat, in Libram porrectus.

83. *Aliter.*] Contra quam Scorpius: hic ſcilicet occaſum verſus, ille orientem ſpectat.

85. *Naribus.*] *Cum primum alto ſe gurgite tollunt Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.* Virg. 12. Æneid. *Farn.*

86. *Ubi incaluere.*] *Ut incaluere* multi. *Heinſius.*

93. *In pectore.*] Meliores *in pectora.* & mox *Eque tot.* pro *Deque.* Idem.

94. *Inſerere.* Immittere.

104. *Propoſitumque premit.*] *Tenet* undecim libri veteres rectè. ſi quid video. lib. 1. Artis Amat.

Lecturam ſpera, propoſitumq ue tene.

Come-

Ergo, qua licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem Vulcania munera currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curvatura rotæ; radiorum argenteus ordo.
Per juga chryſolithi, poſitæque ex ordine gemmæ,
Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.
Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur, opuſque
Perſpicit: ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena roſarum
Atria. diffugiunt ſtellæ: quarum agmina cogit
Luci-

Cornelius Nepos vitâ Eumenis, *Itaque hoc propoſitum tenuit.* lib. x. Metam. noſter,

Propoſitique tenax, quodcunque ſit, orat ut ipſi
Indicet.

ita Horatius quoque *Juſtum & tenacem propoſiti virum* dixit. *Idem. Propoſitumque tenes.*] Vide, inquit Seneca lib. de Providentia, quam alte deſcendere debeat virtus: ſcies illi non per ſecura vadendum eſſe. *Ardua prima via eſt, & qua vix, &c.* Hæc cum audiſſet ille generoſus adoleſcens: Placet, inquit, via. aſcendo. Eſt tanti per iſta ire caſuro. Non deſinit tamen pater acrem animum metu territare. *Utque viam teneas, nulloque errore traharis; Per tamen adverſi, &c.* Poſt hæc ait; *Finge datos currus.* His, inquit juvenis, quibus me deterreri putas, incitor: libet illic ſtare, ubi ipſe Sol trepidat: Humilis & inertis eſt, tuta ſectari: per alta virtus it. *Farn.*

105. *Qua licuit.*] Quatenus, & quouſque potuit.

106. *Vulcania.*] Ex officina Vulcani.

107. *Aureus.*] Non eſt cur diſertiſſimo poëtæ litem intendat Diomedes Grammaticus affectati decoris & nimii cultus: ſi ad principem poëtarum Virg. attendat, lumen orationi ab hac eadem repetitione ſæpius conciliantem, Æneid. lib. 4. 5. 7. 11. & 12. Nec raro Homerum idem factitantem. Lege Senecæ epiſtol. 115. qua ratione hos inducat verſus. *Farn.* *Aureus.*] Non ſine ratione videtur poëta voculam eam *aureus* repetere. Quocunque enim oculos verteres, aurum occurrebat: Neque id novum. Virgil. 4. Æneid. —— *oſtroque inſignis & auro. Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem. Quoi Pharetra ex auro, crines nodantur in aurum.* Quod ex Homer. Nihil niſi aurum in oculis erat.

109. *Per juga.*] Etiam pro equis jugalibus. Virgil. 5. —— *auriga immiſſis undantia lora* —— *Concuſſere jugis.* Hoc autem loco videtur Ovid. per juga intelligere ipſam currus ſellam: uti in navibus tranſtra: ζυγά. Virg. 6. *Inde alias animas, quæ per juga longa ſedebant.*

110. *Repercuſſo.*] Radiis Solaribus ad leve & ſolidum corpus refractis. *Farn.* *Repercuſſo Phœbo.*] Epiſt. Leand. 18. v. 77.

112. *Nitido ortu.*] *Rutilo* primus Mediceus & tres alii cum Norico. *Heinſius.*

113. *Et plena roſarum.*] Nam antiquitas Auroræ roſas dicavit. R. *Roſarum.*] Aurora Græcis poëtis eſt ῥοδοδάκτυλος. ῥοδόπηχυς, ῥοδόπεπλος, ῥοδόχροος. *Farn.*

114. *Diffugiunt.*] Evaneſcunt ſcilicet languidæ, à Solis majore luce minores obſcuratæ. *Farn.* *Diffugiunt ſtellæ.*] Ex ſententia vulgi. Neque enim ſtellæ diffugere poſſunt, quum ſint fixæ, ſed advenienti aurora fulgere deſinunt. *Cogit*

Lucifer, & cœli ſtatione noviſſimus exit.
At pater ut terras, mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extremæ velut evaneſcere Lunæ;
Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Juſſa Deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis
Quadrupedes ducunt; adduntque ſonantia fræna.
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ.
Impoſuitque comæ radios: præſagaque luctûs
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit:
Si potes hîc ſaltem monitis parere paternis;
Parce, puer, ſtimulis; & fortius utere loris.
Sponte ſua properant. labor eſt inhibere volentes:

Nec

Lucifer.] Congregat, & ante ſe agit. *Lucifer* enim Græce φώσφορος dicitur, ultimus eſt, qui deſinit fulgere Sole oriente: priuſque incipit lucere illo occidente, & tunc Heſperus vocatur. *R.*

115. *Cœli ſtatione exit.*] Venuſta tranſlatio à ſtationariis. Mortalibus enim ſopitis, ſidera, quaſi in ſtatione excubant, & ſervant. Idem non minus venuſtè de Argi oculis. l. præced. v. 626. *Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem —— Cætera ſervabant, atque in ſtatione manebant. Noviſſimus.*] Veneris ſtella, quam terræ propiorem ſerius luſtrat Sol quam fixas ſtellas. *Farn.*

116. *Tum pater.*] In optimo Florentino & Neap. eraſa vetus lectio. *At pater* Thuan. & ſex alii. *Quæ patere* primus Palatinus, excerpta Theatinorum Romana, & quinque alii. *Quæ petere* Langianus. *pater* vix locum hic habet. cum mox ſequatur, *Tum pater.* Forte, *Ut pariter terras mundumque rubeſcere vidit Titan* nimirum, quod mox ſubjungitur. *Heinſ.*

118. *Velocibus imperat Horis.*] Horæ autem ideo Solis equorum curam habere finguntur, quod ex curſu Solis oriantur, ſeu potius menſurentur & diſtinguantur. *Horis.*] Supra ad v. 26. *Farn.*

120. *Ambroſiæ ſucco.*] Herba ſuaviſſima, qua dii veſcuntur, quaque immortales efficiuntur. Simul etiam eo alludere videtur, quod Sol medicaminum inventor & auctor. *R. Ambroſiæ.*] *Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum, Ambroſiam pro gramine habent.* lib. 4.

122. *Medicamine.*] Cui inerat virtus ἀλεξίπυρος vel ἀντεξίπυρος. *Farn.*

124. *Radios.*] Coronam radios emittentem, quam ipſe geſtare conſuevit.

126. *His ſaltem monitis parere parentis.*] *Paternis* Bernegger. Thuan. & quatuor alii. Scribe,

Si potes hic ſaltem monitis parere paternis. Heinſ.

128. *Inhibere volantes.*] *Volentes* plurimi veterum. ſic apud Virgilium l. III. Georg.

Ipſa autem macie tenuant armenta volentes.

Ita præſtantiſſimus liber Mediceus. Sic Silius & Statius ſæpe. *Properent* etiam unus meus. *Idem.*

129. *Nec*

Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes.
Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugito auſtralem, junctamque aquilonibus Arcton.
Hac ſit iter: manifeſta rotæ veſtigia cernes.
Utque ferant æquos & cœlum & terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera currum.
Altius egreſſus cœleſtia tecta cremabis;
Inferius terras: medio tutiſſimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet in anguem,
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad aram:
Inter utrumque tene. Fortunæ cætera mando;
Quæ juvet, & melius, quam tu tibi, conſulat opto.
Dum loquor; Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit. non eſt mora libera nobis:
Poſcimur. effulget tenebris Aurora fugatis.

Corri-

129. *Nec tibi.*] Non eundum recte per 5. circulos parallelos: ſed per Zodiacum, qui Æquatorem oblique interſecans Tropicum Cancri à dextra, Arcticum verſus, attingit; Tropicum Capricorni à ſiniſtra, ad Antarcticum. *Farn.* *Arcus.*] Circulos, qui & Zonæ dicuntur. Cœlum enim in quinque circulos æqualiter à ſe diſtantes diviſum eſt: arcticum antarcticum, tropicum cancri, tropicum capricorni, æquinoctialem: quorum æquinoctialis eſt medius. Zodiacus autem obliquus eſt circulus, qui æquinoctialem ſecat, & ad tropicum cancri & capricornum uſque pervenit. *R.*

130. *Sectus in obliquum.*] Periphraſis eſt Zodiaci.

132. *Polumque Effugit Auſtralem.*] *Effugito* eſt reponendum ex primo & ſecundo Palatino, primo Baſileenſi, & aliis tribus. Mox *Hac ſit iter* Noricus. non *ſit.* Heinſ.

133. *Hac ſit iter.*] Longinus περὶ ὕψους laudans Phantaſiam Euripidis iſta citat ex Phaëthonte ipſius. Τῷ γῦν Φαέθοντι παραδοὺς τὰς ἡνίας ὁ ἥλιος, ἔλα δὲ, &c. Phaëthonti habenas tradens Sol, impelle non in Lybicum ætherem incidens, &c. ſed ito ſupra ſeptem Pleiadas curſum tenens. *Farn.*

138. *Tortum declinet.*] Qui flexu ſinuoſo labitur anguis *Circum, perque duas in morem fluminis Arctos.* Virg. 1. Georg. *Declinet ad anguem.*] *In anguem* Twildeni codex alter. *Heinſ.*

139. *Aram.*] Sidus Auſtrale, conſtans 7. ſtellis, non longè à cauda Scorpii. Latus autem mundi Auſtrinum, depreſſius: Boreale, nobis ſublime. *Farn.*

142. *Heſperio litore.*] Atlantico: quo cum nox pervenit, relinquat terras neceſſe eſt.

143. *Non eſt mora libera.*] Non eſt integrum nobis morari. *Non eſt mora libera nobis.*] Fortaſſe reſpicit ad illud Virg. 12. Æneid. —— *neque enim Turno mora libera mortis.*

144. *Et fulget.*] *Effulget* recte primus Gronovianus pro diversâ lectione. poſſet & *en fulget* legi. *Heinſius.*

Corripe lora manu: vel, ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus, utere noſtris:
Dum potes; & ſolidis etiamnum ſedibus adſtas;
Dumque male optatos nondum premis inſcius axes.
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum:
Statque ſuper; manibuſque datas contingere habenas
Gaudet; & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroëis, & Eöus, & Æthon,
Solis equi, quartuſque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſque repagula pulſant.
Quæ poſtquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
Reppulit; & facta eſt immenſi copia mundi;
Corripuêre viam, pedibuſque per aëra motis
Obſtantes findunt nebulas, penniſque levati
Prætereunt ortos îſdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat; nec quod cognoſcere poſſent
Solis

147. *Solidis ſedibus.*] Quibus fidenter, & ſine periculo inſiſtat. Sic Virgil. 7. Æneid. —— *jam fidere terra.* *Etiamnum.*] Sic optimus Thuaneus. *Heinſ.*

150. *Occupat.*] Τοσαῦτ' ἀκούσας ἥμαρψεν ἡνίας, κρούσας δὲ πλευρὰ πτεροφόρων ὀχημάτων, μεθῆκεν. Longinus ex Euripide, ſupr. 133. v. F. *Occupat.*] Celeritatem notat. Virgil. 6. *Occupat Æneas aditum cuſtode ſepulto —— Evaditque celer ripam.* *Juvenili corpore.* Levi & juvenili impetu. Redi ad Ep. Leandr. 18. v. 35.

153. *Pyroeis, Eous, & Æthon.*] *Et Eous* Cantabrig. & quatuor alii: quomodo & Scholiaſtes Statii manu veterrima exaratus. Vaticanæ bibliothecæ agnoſcit. *Heinſ.*

155. *Repagula.*] Obſtacula. Alludit ad carceres, è quibus equi in certaminibus emittebantur. R. *Repagula pulſant.*] Βαλβῖδας, ὕσπληγγα, carceres. *Farnab.*

156. *Tethys.*] Oceani uxor & Clymenes mater, apud quam Sol pernoctare creditur.

157. *Immenſi copia cœli.*] *Mundi* cum pleriſque. recte. ſic *mœnia mundi* apud Lucretium ſæpe pro cœlo. Græcis quoque κόσμος καὶ οὐρανὸς ejuſdem non raro ſignificationis. atque ita poëtæ Latini paſſim. *Heinſ.*

158. *Corripuere viam.*] Velociter currere cœperunt. *Per aëra,*] Αἱ δ' ἔπλαντ' ἐπ' αἰθέρος πτύχας. Longinus, ut modo. *Farn.*

159. *Obſtantes ſcindunt nebulas.*] Primus Regius & unus Thuan. *findunt.* ſic lib. IV.

Et celeri fiſſum præpes per inane volatu. quomodo ex veſtigiis veterum librorum ſcribendum. *Heinſius.*

165. *Sic onere inſueto vacuus dat in aëre ſaltus.*] *In aëra* nonnulli ex melioribus. deinde *onere* quoque *aſſueto* Florentinus Sancti Marci, primus Vaticanus, Cantabrig. ſecundus Palat. Urbin. & duo aut tres alii. *onere aſſueto vacui ſaltus* eleganter dicuntur. niſi mavis reponi, *onere aſſueto vacuus dat ſaltum currus.* Idem.

166. *Suc-*

Solis equi: ſolitaque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ juſto ſine pondere naves,
Perque mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur;
Sic onere aſſueto vacuos dat in aëra ſaltus,
Succutiturque altè; ſimilisque eſt currus inani.
Quod ſimul ac cenſere; ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi ſpatium: nec, quo prius, ordine currunt.
Ipſe pavet; nec qua commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit qua ſit iter: nec, ſi ſciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluêre Triones,
Et vetito fruſtra tentarunt æquore tingi.
Quæque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli;
Incaluit: ſumſitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugiſſe, Boöte;
Quamvis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.
Ut verò ſummo deſpexit ab æthere terras
Infelix Phaëthon, penitus penituſque patentes;
Palluit, & ſubito genua intremuêre timore:
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos:

Jam-

166. *Succutiturque.*] Surſum valdè quatitur.

168. *Quadrijuges.*] Meliores *Quadrijugi.* Heinſ. *Quadrijugi.*] Quatuor equi uno jugo alligati.

171. *Triones.*] Ἄμαξα ἑλική. Urſa major, conſtans ex 27. ſtellis, quarum ſeptem lucidiores plauſtri formam referunt.

172. *Vetito.*] Anachroniſmus Prolepticus; ſi fabulam advertas, qua Juno pellicem Caliſto cum filio in aſtra relatos indignata, hoc ab Oceano impetrabit infra v. 530. ſi veritatem, quia polo elevato vicina hæc aſtra, Helice & Cynoſura, *Farn.* *Et vetito æquore.*] Quia nunquam occidunt. Hinc Virgil. *Circum perque duas in morem fluminis Arctos. Arctos Oceani metuentes æquore tingi* R.

177. *Tardus.*] Utpote polo vicinior, adeoque ambitus illi minor. *Farn.*

179. *Penitus penituſque jacentes.*] *Patentes* Sancti Marci Florentinus, Thuan. Cantabrig. ſecundus Pal. ſec. Mediceus. & duo alii. Feſt. IV.

Proxima cum veniet terras viſura patentes
Memnonis in roſeis lutea mater equis.

Nihil tamen muto. Adi Notas lib. VIII. v. 749. *Heinſ. Penitus penituſque.*] Hoc eſt, valde depreſſas ac longe à ſe remotas. nam geminatum illud adverbium, immenſum illud intervallum ſignificat inter cœlum & terras.

181. *Tenebræ.*] Vertigo caligans offuſa eſt oculis & animo in media luce, imo in tanta. Ἔμφασις ἐξόμορφος, *Farn.*

 183. *Jam*

Jamque agnoſſe genus piget, & valuiſſe rogando:
Jam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut actâ
Præcipiti pinus Boreâ, cui victa remiſit
Fræna ſuus rector, quam Dîs votiſque reliquit.
Quid faciat? multum cœli poſt terga relictum:
Ante oculos plus eſt. animo metitur utrumque.
Et modo, quos illi fato contingere non eſt,
Proſpicit occaſus: interdum reſpicit ortus.
Quidque agat ignarus, ſtupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparſa quoque in vario paſſim miracula cœlo,
Vaſtarumque videt trepidus ſimulacra ferarum.
Eſt locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpios; & caudâ flexiſque utrinque lacertis.

Porri-

183. *Jam cognoſſe.*] Meliores *Jamque agnoſſe.* Heinſ.

184. *Jam Meropis dici, &c.*] Filius ſubintelligatur: Merops enim Clymenes fuit maritus. quanquam *Meropes*, homines dicantur apud Homerum, quod diviſas habeant voces; qua in ſignificatione hic quoque accipi poteſt: ac ſi diceret, cupiens jam hominis filius, magis quam Dei, appellari. *R.*

185. *Remiſit fræna.*] Tranſlat. à navibus ad currum. Vice verſa à curribus ad naves Virgil. 5. Fræna autem & habenæ ut equo, ſic navi competunt: Homer. Odyſſ. δ. vſ. 709. —— αἵθ' ἁλὸς ἵπποι —— Ἀνδράσι γίγνονται. Et Odyſſ. ν. v. 81. Ἡ δ' ὥς τ' ἐν πεδίῳ τετράοροι ἄρσενες ἵπποι —— Πάντες ἅμ' ὁρμηθέντες ὑπὸ πληγῇσιν ἱμάσθλης —— Ὑψόσ' ἀειρόμενοι, ῥίμφα πρήσσουσι κέλευθον. Ὣς ἄρα τῆς πρύμνη μὲν ἀείρετο —— &c. Quod Virgil. egregiè imitatur. 5. Æneid. & 6. *Claſſico immittit habenas.* Quod & Senecæ placuit Med. vſ. 3. —— *novam frænare docuiſti ratem.* ubi vide Delr. & Doctiſſ. Gronov. Æſchyl. Prometh. Λινόπτερ' εὑρε ναυτίλων ὀχήματα. Plaut. Rud. 1. 5. vſ. 10.

Nempe equo ligneo per vias cæruleas
Eſtis vectæ. Etiam de fontibus & aquis. *Fluminibus veſtris totas immittite habenas.* 1. Metam. vſ. 280. —— *ac fontibus ora relaxant, & defrænato volvuntur in æquora curſu.* vſ. 282. ibid.

187. *Multum cœli poſt terga relictum.*] *Relicti* ſi per libros veteres liceat. Certe unus meus *relinqui.* Regius unus *relinquit.* Heinſ.

189. *Quos illi fatum contingere non eſt.*] Diu eſt quod *fato* vidi legendum, ut Græciſmus ſit ἐξεῖναι, non licet. eam poſtea lectionem ab optimo Berneggeriano confirmatam deprehendi. ſic lib. IX. ex veſtigiis veterum librorum ſcribo vſ. 385.

Et quoniam fato non eſt incumbere vobis.

Plura de hoc loquendi modo congeſſimus lib. II. Artis Amatoriæ, non longe ab initio. *Idem.*

196. *Scorpius.*] *Scorpios* meliores, *Idem.* *Scorpius.*] Signum Zodiaci conſtans ſtell. 21. duorum pene ſignorum ſpatia occupans. chelæ ſiquidem Libram conſtituere videntur; ſcorpium vero ipſum cauda recurva deſignat. *Farn.*

197. *In*

Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum ſudore veneni
Vulnera curvatâ minitantem cuſpide vidit;
Mentis inops, gelida formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummum tetigere jacentia tergum,
Exſpatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quaque impetus egit,
Hac ſine lege ruunt: altoque ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiuntque per avia currum.
Et modo ſumma petunt, modo per decliva, viaſque
Præcipites ſpatio terræ propiore feruntur.
Inferiuſque ſuis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambuſtaque nubila fumant.
Corripitur flammis, ut quæque altiſſima, tellus;
Fiſſaque agit rimas, & ſuccis aret ademtis.
Pabula caneſcunt: cum frondibus uritur arbos:
Materiamque ſuo præbet ſeges arida damno.
Parva queror. magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt. ſilvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Tauruſque Cilix, & Tmolus, & Oete;
Et nunc ſicca, prius celeberrima fontibus, Ide;
Virgineuſque Helicon, & nondum Oeagrius Hæmos.
Ardet

197. *In ſpatium duorum, &c.*] Alterum namque brachiis; alterum cauda facit. Vide Virgil. lib. 1. Georg. v. 33. *Qua locus Erigonem, &c.* R.

198. *Madidum.*] A caloris vicinia ſudantem, æſtuantem, ſævientem. *Farn.*

201. *Summo ſenſere jacentia tergo.*] Alii *tetigere.* nempe reponendum *ſummum tetigere tergum* ex Neapolitano & Urbinati. *Heinſius.*

205. *Avia currum.*] Avia *cum Phaëthonta rapax vis Solis equorum Æthere raptavit toto.* Lucret. 5. lib.

206. *Per declive.*] *Decliva* ſcripti. vide Notas Faſt. III. v. 13. & mox *ambuſtaque nubila* non *combuſtaque* meliores. *Heinſius.*

217. *Athos.*] Mons eſt Macedoniæ altiſſimus. *Tauruſque, &c.*] Taurus Ciliciæ mons eſt. *Tmolus.*] Fl. & mons Phrygiæ: Melle, vino & croco abundans. *Oete.*] Mons Theſſaliæ, Herculis morte, rogo & ſepulchro nobilis. *R.*

218. *Et nunc ſicca.*] *Nunc ſicca* Urbin. & tres alii. *Heinſius. Celeberrima.*] Quam inde πολυπίδακα appellat Homerus. Sunt qui leg. *creberrima fontibus.* Farn. *Ida.*] Mons Phrygiæ celeberrimus.

219. *Nondum.*] Nondum infamis morte Orphei qui filius erat Oeagri, de quo vid. lib. 11. v. 1. *Farn. Virgineuſque Helicon.*] Mons Bœotiæ eſt Helicon; quem ideo *Virgineum* appellat, quia Muſis

Ardet in immenſum geminatis ignibus Ætne,
Parnaſuſque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimaſque,
Dindymaque, & Mycale, natuſque ad ſacra Cithæron.
Nec proſunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet,
Oſſaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus:
Aëriæque Alpes, & nubifer Apenninus.
Tunc vero Phaëthon cunctis è partibus orbem
Aſpicit accenſum: nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventeſque auras, velut è fornace profundâ,
Ore trahit, curruſque ſuos candeſcere ſentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam
Ferre poteſt: calidoque involvitur undique fumo.
Quoque eat, aut ubi ſit, piceâ caligine tectus
Neſcit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato,
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.

Tum

ſis eſt conſecratus. *Hæmos.*] Hæmos, mons Thraciæ altiſſimus; in quo Orpheus Oeagrii fluvii filius dicitur à Mænadibus fuiſſe diſcerptus, à quo etiam *Oeagrius* fuit appellatus. *Hæmus.*] *Hæmos* Barberinus. ut alibi. pro *Ætna* etiam *Ætne* meliores. *Heinſ.*

220. *Geminatis.*] Nativis ſuis lib. 15. v. 340. atque his incendii Phaëthontæi. *Farn.*

221. *Parnaſſuſque.*] Verſ. 316. lib. 1. *Farn. Parnaſſuſque biceps.*] Mons Phocidis in duos vertices diviſus. *Eryx.*] Mons Siciliæ Veneri ſacer. unde & *Erycina* dicitur. *Et Cynthus.*] Mons Deli, unde Cynthius Apollo vocatur. *Othrys.*] Mons Theſſaliæ.

222. *Mimaſque.*] Mons eſt minoris Aſiæ, haud longe diſtans à Colophone; perpetuis nivibus obrutus, à Nimante gigante denominatus *Rhodope.*] Mons Thraciæ nivoſus. *R.*

223. *Dindyma.*] Mons Phrygiæ matri deorum ſacer. *Mycale.*] Mons & urbs Cariæ. *Natuſque.*] Bacchatus jugis *Ubi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia, nocturnuſque vocat clamore Cithæron.* Virgil. 4. Æn. vid. & noſtrum ſub exitu lib. 3.

224. *Scythia.*] Scythia regio eſt ad Septentrionem frigidiſſima. *Caucaſus.*] Mons Scythiæ Promethei relegatione notiſſimus.

225. *Oſſaque cum Pindo.*] Montes Theſſaliæ altiſſimi. *Olympus.*] Verticem illius accolæ *cælum* vocant. Unde & factum, ut Poëtæ *Olympum* pro cœlo ponant. *R.*

226. *Nubifer.*] Vertice ſe attollens pater Apenninus ad auras. Virgil. 12. Æn. *Farn. Apenninus.*] Mons eſt longiſſimus Italiam dividens.

230. *Candeſcere.*] Igneſcere & inflammari.

235. *Sanguine.*] Inter Metamorphoſeis numerare licet plurimas cauſas naturales ad fabulas detortas transferri. *Farn.*

237. *Tum*

Tum facta eſt Libye raptis humoribus æſtu
Arida; tum Nymphæ paſſis fonteſque lacuſque
Deflevere comis. queritur Bœotia Dircen,
Argos Amymonen, Ephyre Perenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent: mediis Tanaïs fumavit in undis,
Penëoſque ſenex, Theutrantêuſque Caïcus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaïco Erymantho,
Arſuruſque iterum Xanthus, flavuſque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæandros in undis;
Mygdoniuſque Melas, & Tænarius Eurotas.
Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes.
Ther-

237. *Tum facta eſt Libye.*] Regio Africæ aridiſſima, ſic dicta, quod λείπει ὁ ὑετός. quod deficit pluvia, ut Servius ſcribit. *Raptis.*] Exſiccatis, ereptis. *R.*

239. *Quærit Bœotia Dircen.*] *Queritur* optimus Florentin. Urbin. & decem aut duodecim alii. *Heinſius.* *Bœotia Dircen.*] Dirce, fons eſt notiſſimus Bœotiæ, à Dirce, uxore Lyci in eum converſa. *R.*

240. *Ephyre.*] Corinthus. *Farn.* *Argos Amymonem.*] Amymone fons eſt apud Argos, ab Amymone Danaï Argivorum regis filia, in hunc converſa. *Pirenidas.*] Pirene fons eſt Acrocorynthi, quæ urbs prius Ephyre fuit appellata. Sic dictus à Pirene muliere, in quem ob fletum, quo filiorum morte affecta eſt, fingitur fuiſſe converſa. *R.*

241. *Nec ſortita loco.*] Non ſolum fontes exaruere, ſed etiam amnes latiſſimi ſunt exſiccati. *R.*

242. *Tanaïs.*] Fluvius eſt Scythiæ maximus, Europam ab Aſia dividens.

243. *Peneuſque ſenex.*] *Peneoſque* & mox *Mæandros* pro *Mæander*, & *Alpheos* pro *Alpheus* caſtigatiores, & *Tænarius Eurotas*, non *Tænareus.* Ταινάριος Græcis. *Alpheos* quoque apud Senecam Medeâ, & bis Thyeſte ſcriptum in optimis membranis extat. *Heinſius.* *Peneoſque ſenex.*] Fluvius Theſſaliæ. *Theutranteuſque.*] Caycus fluvius eſt Myſiæ, Teuthrantiam irrigans regionem: unde & *Teuthranteus* cognominatur. *Teuthrantia* autem urbs Myſiæ, à Teuthrante, qui ex Auge Telephum ſuſcepit, appellata. *R.*

244. *Et celer Iſmenos.*] Fluvius Bœotiæ, ab Iſmeno Pelagi filio denominatus. *Cum Phocaïco Erymantho.*] Erymanthus Phocidis eſt fluvius & Arcadiæ mons.

245. *Arſuruſque iterum Xanthus.*] Fluvius eſt Trojæ. *Lycormas.*] Hic *Euenus* poſtea ab Eueno, qui ſe in eum præcipitavit, fuit appellatus. *R.* *Arſuruſque.*] Trojano nempe bello, ubi Vulcani vi arſit & exaruit Xanthus. Il. φ. ὁ δ' ἐς ποταμὸν τρέψε φλόγα παμφανόωσαν, &c. *Flavuſque.*] Flavas volvens arenas Lycormas Ætoliæ fluv.

246. *Mæandros.*] Fluv. Phrygiæ ſinuoſis flexibus prolapſus (600. ut numerant gyris) in fontem ſuum multoties referri videtur. *Farn.*

247. *Mygdoniuſque Melas.*] Fluvius eſt Mygdoniæ, qui oves nigras efficere dicitur: unde & nomen accepit. *Tænareus.*] *Eurotas*, Laconiæ fluv. *Farn.*

248. *Euphrates.*] Fluvius majoris Armeniæ maximus, qui Babylonem in duas dividens partes, in mare Rubrum deſcendit. *Orontes.*] Fluvius Syriæ ex Lybano monte decurrens; qui *Typhon* prius dictus eſt, à Typhone gigante illic fulminat

Thermodonque citus, Gangeſque, & Phaſis, & Iſter.
Æſtuat Alpheos: ripæ Spercheïdes ardent:
Quodque ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et, quæ Mæonias celebrarant carmine ripas,
Flumineæ volucres medio caluere Cayſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet. oſtia ſeptem
Pulverulenta vacant ſeptem ſine flumine valles.
Fors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſiccat,
Heſperioſque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum promiſſa potentia, Tybrin.
Diſſilit omne ſolum; penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge Regem.
Et mare contrahitur: ſiccæque eſt campus arenæ,
Quod modo pontus erat. quoſque altum texerat æquor,
Exſiſtunt montes, & ſparſas Cycladas augent.

Ima

minato. Orontis autem nomen accepit ab eo, qui omnium primus illum ponte junxit.

349. *Thermodoonque citus.*] Scribe *Thermodonque*, ut eſt in nonnullis antiquis. Θερμώδων. nam Θερμοδων legi carminis hexametri repugnat. *Heinſius* *Thermodoonque citus.*] Fluvius Scythiæ, juxtà quem Amazones olim habitavere: is olim Araxes quoque dictus. *Ganges.*] Fluvius eſt Indiæ notiſſimus. *Phaſis.*] fluvius Colchorum, unde Phaſiani ſunt dicti. *Iſter.*] Fluv. Ponnoniæ, qui & *Danubius* dicitur.

250. *Alpheus.*] Fluvius Elidis juxta Piſam urbem decurrens, qui abſorptus à terra ſubter mare in fontem Arethuſam apud Syracuſas influit. Vide Virgil. 3. Æneid. *Ripa Spercheides.*] Sperchii fluvii Theſſaliæ velociſſimi, qui in Moliacum exit ſinum. *Ripa Sperchiades ardent.*] *Spercheides* conſtanter in vetuſtioribus. & recte. vide quæ notavi ſupra ad lib. 1. v. 579. *Heinſ.*

251. *Tagus.*] Fluvius Hiſpaniæ, aureas vehens arenas, quæ tunc incendio liqueſcebant.

252. *Et qui Mæonias.*] Lydiæ fluviorum. Nam Lydia à Mæone fluvio, Mæonia fuit appellata. *Celebrabant carmine ripas.*] *Celebrabant*, vel *celebrarunt* in melioribus. *Heinſ.*

253. *Cayſtro.*] Cayſter fluvius eſt Aſiæ; præter Aſiam paludem labens. Virgil. 1. Georg. *Quæ Aſiæ circum Dulcibus in pratis rimantur ſtagna Cayſtri.* *Flumineæ volucres.*] Cygni flumina incolentes. R.

257. *Hebrum.*] *Hebron* pro diversâ lectione veterrimus Neapolitanus. & *Tybrin* Regius primæ notæ. *Heinſ.*

258. *Heſperioſque amnes.*] Occidentales. Nam Rhenus fluvius eſt, Galliam à Germania dividens. Rhodanus verò Galliæ fluvius: Padus, Italiæ, qui etiam Eridanus vocatur.

264. *Exſiſtunt montes.*] *Exiliunt* in uno Leidenſi, & uno Ciofani. ſed τὸ *Diſſilit* Præceſſerat. alius Leidenſis *Emergunt*. In nonnullis *Apparent*. Silius libro primo.

Her-

Ima petunt piſces : nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum ſummo reſupina profundo
Exanimata natant. ipſum quoque Nerea fama eſt,
Doridaque, & natas, tepidis latuiſſe ſub antris.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exſerere auſus erat : ter non tulit aëris æſtus.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, contractos undiqe fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ viſcera matris;
Suſtulit omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuitque manum fronti : magnoque tremore
Omnia concutiens paullum ſubſedit; & infra,
Quàm ſolet eſſe, fuit : ſiccâque ita voce locuta eſt:

Si

Herculei ponto carpere exiſtere colles. Heinſius. *Exiſtunt montes.*] Apparent, ac extra aquas ſtant. *Sparſas.*] Unde & σπόραδες dictæ. Virgil. 3. Æneid. *Sparſaſque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta conſita terris.* Cyclades vero quod κύκλον, id eſt, circulum inter ſe formant. *Farn.*

268. *Exanimata jacent.*] *Natant* meliores & mox *tepidis antris* pro *undis*. nec dubita, quin verè. *Heinſius.*

269. *Doridaque.*] Oceani & Tethyos filiam, Nerei uxorem, matrem Nympharum marinarum. *Farn.*

271. *Aëris ignes.*] *Æſtus* quatuor antiqui. mox pro *contractoſque* in melioribus *contractos*. ut aquas pelagi innuat conſtare ex fontibus undique contractis. *Heinſius.*

273. *Contractos fontes.*] Ex omni loco congregatos atque coactos; ob nimium enim æſtum, fontes omnes in ima terræ, tanquam in gremium matris, refugerant, ne penitus exſiccarentur.

274. *In opacæ viſcera matris.*] Ad fontes hic reſtringitur *matris nomen*, quos terra tanquam mater ex utero videtur fundere. *Pont.*

275. *Suſtulit omniferos vultus.*] *Omnitenens* ex ſcriptis Giphanius indice Lucretiano. & ſic Langianus. *oppreſſos* Florentinus S. Marci. Thuaneus *omniparens*. ut *terra omniparens* Lucretio non ſemel dicta. παμμήτωρ ſic *omniparens olimpus* Virgilio, & apud Val. Flaccum, *omnituens Sol*. duo alii *omniferos*. forte *omniparos vultus*. ſic *gemellipara Diva* Met. VI. *frugipari fœtus* apud Lucretium initio lib. VI. quomodo illic optimi duo Voſſiani codices. & *floriparum ver* Auſonio in Idyliis. tres veteres, *horriferos*. an *herbiferos*, vel, *herbiparos?* ſic *herbiferi colles* initio lib. XIV. Zulichemianus *amniferos*. primus & ſecundus Palatinus cum primo Vaticano, Neap. aliiſque nonnullis *igniferos*. Cogitabam aliquando *auctiferos vultus*. ut Ciceroni,

Jupiter auctiferas luſtravit lumine terras.

Heinſius. *Omniferos.*] Omnia ferentes & producentes. *Omniferos vultus.*] Hinc & Græcis παμμήτωρ dicitur. & Virg. 6. Æneid. *Terra omniparens. Collo tenus.*] Uſque ad collum. *Suſtulit.*] Videtur poëta reſpexiſſe ad locum Pauſaniæ in Atticis Ἔστι δὲ καὶ γῆς ἄγαλμα ἱκετευούσης ὗσαι τὸν Δία. Eſt apud Atheniſes ſimulachrum terræ Jovi ſupplicantis ut è cœlo imbrem demitteret.

278. *Saccaque ita voce locuta eſt.*] *Siccaque*

Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina ceſſant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo; cladem que auctore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo.
(Preſſerat ora vapor.) toſtos en aſpice crines?
Inque oculis tantum, tantum ſuper ora favillæ.
Hoſne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
Officiique refers; quod adunci vulnera aratri,
Raſtrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimentaque mitia fruges
Humano generi, vobis quod thura miniſtro?
Sed tamen exitium fac me meruiſſe: quid undæ,
Quid meruit frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longius abſunt?
Quod ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cæli miſerere tui. circumſpice utrumque;
Fumat uterque polus: quos ſi vitiaverit ignis,
Atria veſtra ruent. Atlas en ipſe laborat:

Vix-

eaque Urbinas & unus Ciofani. eleganter. *Heinſius.*

281. *Igne tuo.*] Tuo fulmine. *Auctore.*] Jove potius quam Phaëthonte. *Farn.*

284. *Inque oculis fumum: volitant ſuper ora favillæ.*] Mirus hic denuo ſcriptorum exemplarium diſſenſus, quem accuratius piget recenſere. Vetuſtiores tamen,

Inque oculis tantum, tantum ſuper ora favillæ.

quod placeret, niſi meminiſſem Tò *ora* mox præceſſiſſe. nonnulli,

Inque oculis tantum, volitant ſuper ora favillæ.

vel, *volitantque per ora.* unus meus,

Inque oculis fumi tantum. ſuper ora favillæ.

Scribe,

Inque oculis fumi tantum, tantumque favillæ.

Tò *tantum* neglexerat repetere librarius, ſolenni errore, ut alibi monuimus. hinc verſui fulciendo tot lectiones enatæ. *H.*

288. *Alimentaque.*] Prodiga rerum omnium quæ ad victum mortalium, & ad cultum Deorum pertinent. *Farn.*

289. *Vobis quoque thura miniſtro.*] *Quod thura* omnino concinnius in uno Patavino. *Heinſius.*

294. *Circumſpice utrimque.*] *Utrumque* meliores. nempe polum. & *vitiaverit* pro *violaverit.* Idem. *Utrumque.*] Plato in Timæo fabulam refert ad montanarum regionum incendia. In Phædone ad affectuum incontinentiam. ita Clemens Alex. Stromat. 5. Lucianus in Aſtrologia, ad Solis curſum à Phaëthonte deprehenſum, ſed imperfecte relictum. Tertullianus ad conflagrationem Sodomæ. Ramires ad Heliam in curru igneo raptum. Pentecontarch. 26. Alii ad temeraria Principum juvenum imperia. *Farn.*

296. *Atlas laborat.*] Atlas mons Mauritaniæ, qui coelum ideo ſuſtinere dicitur; quod Atlas qui in illum montem fertur tranſmutatus, primus omnium

Aſtro-

Vixque ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cæli;
In chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
Si quid adhuc ſupereſt: & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulterius potuit, nec dicere plura: ſuumque
Rettulit os in ſe, propioraque manibus antra.
At pater omnipotens Superos teſtatus, & ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; ſummam petit arduus arcem;
Unde ſolet latis nubes inducere terris:
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas poſſet terris inducere, nubes
Tunc habuit: nec, quos cælo dimitteret, imbres.
Intonat: & dextrâ libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam: pariterque animâque rotiſque
Expulit, & ſævis compeſcuit ignibus ignes.

Con-

Aſtrologica ſcrutari cœperit. Vide Rhodigin. l. 7. c. 12. Vitruv. lib. 6. cap. 10. *Atlas.*] Elegantem Atlantis deſcriptionem habemus 4. Æneid.

——jamque volans apicem & latera ardua cernit
Atlantis duri, cælum qui vertice fulcit:
Atlantis, cinctum aſſidue cui nubibus atris
Piniferum caput, & vento pulſatur & imbri.
Nix humeros infuſa tegit: tum flumina mento
Præcipitant ſenis, & glacie riget horrida barba.

303. *Propioraque manibus antra.*] Hoc eſt, ſpeluncas inferis propiores.

306. *Summam petit arcem.*) Cum ſit altiſſimum in natura cœlum, eſt tamen in ipſo aliquid altius illo; *verticem* coeli vocat Virgil. *Pont.*

307. *Unde.*] Ex qua arce. *Inducere.*] Immittere: inde νεφεληγερέτα Ζεὺς, nubicogus Jupiter. *Pont.*

310. *Demitteret imbres.*] *Dimitteret* ſcripti. *Heinſius.*

311. *Intonat.*] Utcunque neget Lucretius lib. 6. *Fulmina gignier è craſſis altaque putandum eſt Nubibus extructis. Nam cælo nulla ſereno, Nec leviter denſis mittuntur nubibus unquam. Hic tamen emicuit cælo tacitum ſine nubibus ullis Fulmen.* Lucan. 1. &, *Dieſpiter per purum tonantes egit equos volucremque currum.* Horat. Ode. 34. lib. 1. *Farn.* *Dextra ab aure.*] Geſtum tela mittentium exprimit. *Dextra libratum fulmen ab aure.*] Reſpexit poëta ad Virgil. 9. Æneid. *Ecce, aliud ſumma telum librabat ab aure.* Ubi Servius. *Duobus modis tela manibus emittuntur, vel ab aure, vel à latere.*

312. *In aurigam.*] Phaëthontem, currus Solis aurigam.

313. *Compeſcuit ignibus ignes.*] Ὀξύμωρον. Ignis ignem potius auget: verum flamma valentior, minus valentem oppreſſit; ſicut infirmiora à robuſtioribus in natura ſubiguntur in eodem genere. *P.*

314. *Con-*

Conſternantur equi: & ſaltu in contraria facto
Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic temone revulſus
Axis; in hac radii fractarum parte rotarum:
Sparſaque ſunt latè laceri veſtigia currûs.
At Phaethon, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cælo ſtella ſereno,
Etſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.
Quem procul à patriâ diverſo maximus orbe
Excipit Eridanus: ſpumantiaque abluit ora.
Naïdes Heſperiæ trifidâ fumantia flammâ.
Corpora dant tumulo: ſignantque hoc carmine ſaxum

Hic

314. *Conſternuntur equi.*] *Conſternantur* cum antiquioribus. Vide Notas l. I. v. 641. & *ſaltu facto* non *verſo*. & verſu proximo *Colla jugo excutiunt*, non *eripiunt*. Heinſius.

315. *Excutiunt.*] Ita Mss. elegantius per Hypallagen, quam quod vulgo legitur, *eripiunt*. Farn.

320. *Volvitur in præceps.*] In caput cadit.

323. *Quem procul à patria.*] Longè enim Italia Paduſque ab Æthiopia diſtant. *R.*

324. *Eridanus.*] Fluvius Italiæ, qui alio nomine Padus dicitur. *Excipit.*] Longe quippe ab Æthiopia diſtat Eridanus Italiæ fluv. max. Ἔνθ' ἄποτ' αἰθαλόεντι τυπεὶς πρὸς στέρνα κεραυνῷ, Ἡμιδαὴς Φαέθων πέσεν ἅρματος ἠελίοιο. Apollonius 4. lib. Arg. *Farn.* *Fumantiaque abluit ora.*] *Fumantia corpora* denuo habes verſu proximo. quare *Spumantia ora* cum primo Mediceo reſcribatur, ut de equis intelligamus lib. VI.

—— dum certum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet.

lib. VIII.

—— ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaque ora regebat.

Virgil. lib. XII.

—— ſpumantia dextrâ
Ora citatorum dextrâ contorſit equorum.

certe Noricus *ſpumantia flamma corpora* verſu proximo agnoſcit. *Heinſ.*

FAB. II. & III. *Arg.* Naiades Heſperiæ, &c.] *Sorores Phaëthontis, Phaëthuſa, Lampetie, & Phœbe, caſum fratris deflentes deorum miſericordia in arbores populeas mutatæ ſunt.* Lact.

325. *Naiades Heſperiæ.*] Nymphæ Italicæ ac Occidentales. *Trifida flamma.*] Fulmine, quod ita pingebatur. Ut enim tridens Neptuno; ſic trifidum fulmen attribuitur Jovi. A triplici poteſtate ſic dictum volunt: ferit enim, penetrat, & adurit. *R.*

326. *Signant quoque carmine ſaxum.*] *Signantque hoc carmine ſaxum* cum duobus Leidenſibus. alii multi ex melioribus *ſignant quoque ſaxum*. proxime verum. lib. VIII.

Affuſæque jacent tumulo, ſignataque ſaxo
Nomina complexæ lacrymas in nomina fundunt.

ſic & *aquas nomine ſignare*. Triſt. I. El. I. v. 90. Lucanus libro VIII. de Pompeji buſto,

Interea parvo ſignemus littora ſaxo.

Heinſ. *Carmine.*] Epitaphio, eoque rite concepto, inſcriptoque. Situs enim eſt.

qui

Hic ſitus eſt Phaëthon, currus auriga paterni :
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
Nam pater obductos luctu miſerabilis ægro
Condiderat vultus: &, ſi modo credimus, unum
Iſſe diem ſine Sole ferunt. incendia lumen
Præbebant; aliquiſque malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata ſinus totum percenſuit orbem:
Exanimeſque artus primò, mox oſſa requirens,
Repperit oſſa tamen peregrinâ condita ripâ.
Incubuitque loco : nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades fletus, &, inania morti
Munera, dant lacrymas : & cæſæ pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaëthonta querelas
Nocte dieque vocant : adſternunturque ſepulcro.
Luna quater junctis implerat cornibus orbem :
Illæ more ſuo (nam morem fecerat uſus)
Plan-

qui combuſtus & tumulatus. Cicer. 2. lib. de legibus. *Farn.* *Signant carmine ſaxum.*] Cippo & ſepulchri ſaxo epitaphium inſcribunt.

328. *Quem ſi non tenuit.*] Huc alludit Seneca, cap. 21. de vita beata. Qui hoc facere proponet, volet, tentabit, ad Deos iter faciet. næ ille, etiamſi non tenuerit, magnis tamen excidet auſis. *Farn.*

329. *At pater obductos.*] *Non pater* vetuſtiores. & recte. ſequitur enim, *At Clymene.* ſic libro VI. *Nam pater Amphion.* & l. 4. *Nam pater occiderat.* plurimi alii huc etiam alludunt, in quibus *Jam pater.* Heinſius.

335. *Percenſuit.*] Peragravit totum terrarum orbem.

340. *Nec minus Heliades lugent.*] *Fletus* ſcribendum cum Urbinati, tertio Mediceo, primo Palatino, utroque Hamburgenſi, priori Erfurtano, & aliis undecim. *Heinſius.* *Heliades.*] Solis filiæ, ἀπὸ τοῦ ἡλίου, à Sole : quæ etiam à fratre *Phaethontiades* appellatæ fuerunt. Earum nomina ſunt Phaëtuſa, Lampetia, Phœbe. Quæ cum fratrem per quatuor menſes aſſiduè fleviſſent, tandem Jovis miſeratione, in populos, vel ut alii volunt, in alnos mutatæ ſunt. Lachrymæ verò ipſarum, in ſuccina ſeu electra converſæ fuere. R. Phaëtontis ſorores. trium hic mentiò. Jo. Tzetzes 137. Chil. 4. nominat 5. Hyginus 154. fab. nominat ſeptem. *Inania.*] Sic Virgil. 6. Æneid. *Animamque nepotis His ſaltem accumulem donis, & fungar inani Munere.* & Æneid. 11. *Exanimum mæſti vano comitamur honore.* *Non auditurum ſcilicet miſeras Phaethonta querelas Nocte dieque vocant.* Farn.

344. *Luna quater junctis, &c.*] Quatuor menſes tranſierant. Tranſit ad Metamorphoſin Heliadum.

Plangorem dederant. è quîs Phaëthuſa ſororum
Maxima, cum vellet terræ procumbere, queſta eſt
Diriguiſſe pedes : ad quam conata venire
Candida Lampetie; ſubitâ radice retenta eſt.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Dumque ea mirantur; complectitur inguina cortex:
Perque gradus uterum, pectuſque, humeroſque, manuſque
Ambit : & exſtabant tantum ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? niſi, quo trahat impetus illam,
Huc eat, atque illuc ? &, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatis eſt. truncis avellere corpora tentat;
Et teneros manibus ramos abrumpere : at inde
Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ.
Parce, precor, mater, quæcunque eſt ſaucia, clamat:
Parce, precor : noſtrum laniatur in arbore corpus.
Jamque vale, cortex in verba noviſſima venit.
Inde fluunt lacrymæ : ſtillataque ſole rigeſcunt
De ramis electra novis : quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit geſtanda Latinis.

Adfuit

346. *E quis Phaëthuſa.*] Phaëthontis ſorores alii in *αἰγείρυς*, populos nigras, alii in alnos mutatas fuiſſe fabulantur. Virg. 6. Ecloga 10. Tzetzes 137. Chiliad. 4. *Farn.*

356. *Niſi quo trahit.*] *Trahat* meliores. *Heinſius.*

359. *Ramos abrumpit.*] *Abrumpere* rectius. Urbinas, Barberinianus, & unus Moreti. *Idem.*

361. *Parce precor.*] *Quid miſerum Æneα laceras : jam parce ſepulto : Parce pias ſcelerare manus, &c.* Polydorus apud Virgilium 3. Æneid.

363. *In verba noviſſima.*] Hoc eſt, cortex os obducens verba Heliadum ultima occupavit.

364. *Inde fluunt.*] Rem naturalem, ut ſolet, fabulæ accommodat. Quam vero arboris eſſe lacrymam volunt. Plin. lib. 37. cap. 2. & 3. Solin. cap. 23. Ambroſius hexaëm. lib. 2. cap. 15. bituminis eſſe genus aſſerit Dalecampius ad 3. cap. 37. lib. Plin. in Septentrionalium litorum tractu, è terra ſcaturiens, molle quidem ſed maris fluctibus & temporis diuturnitate dureſcere. lege etiam Lucianum περὶ ἠλέκτρυ. Farn.

365. *Electra.*] Nomen inditum videtur à Sole, qui Homero ἠλέκτωρ. Homer. Il. 3. τεύχεσι σμαμφαίνον ἠλέκτωρ ἐβεβήκες. Farn.

366. *Nuribus Latinis.*] Italis mulieribus.

FAB.

Adſuit huic monſtro proles Stheneleïa Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à ſanguine junctus,
Mente tamen, Phaëthon, propior fuit. ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio ripas virides amnemque querelis
Eridanum implêrat, ſilvamque ſororibus auctam:
Cum vox eſt tenuata viro: canæque capillos
Diſſimulant plumæ: collumque à pectore longum
Porrigitur, digitoſque ligat junctura rubentes:
Penna latus veſtit; tenet os ſine acumine roſtrum:
Fit nova Cycnus avis. nec ſe cæloque Jovique
Credit, ut injuſtè miſſi memor ignis ab illo.
Stagna colit, patuloſque lacus: ignemque peroſus.
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expers
Ipſe ſui decoris, qualis, cum deficit orbem,
Eſſe ſolet: lucemque odit, ſeque ipſe, diemque:

Dat-

FAB. IV. *Arg.* Affuit, &c.] *Cygnus Stheneli filius materno genere Phaethonti proximus, cum Liguriam incoleret, & in ripa Eridani amnis, quem quidam Padum vocant, vidiſſet corpus Phaethontis à ſororibus ejus ablui, pari calamitate eſt concuſſus. plus enim juſto deflendo propinqui interitum, Deorum voluntate in volucrem Cygnum abiit, qui peroſus cœleſtem ignem, paludes ac flumina quibus inſeneſceret, eſt ſecutus.* Lact.

367. * *Affuit huic monſtro.*] Cygnus Stheneli filius, rex Liguriæ, Phaëthonti & ſanguine materno & ſumma benevolentia devinctus, cum relicta Liguria, ad Padi ripas veniſſet, mutumque amici caſum defleſſet, in avem ſui nominis fuit commutatus.

370. *Ligurum populos.*] Liguria Italiæ regio eſt, inter amnes Varum & Macram ſita, Thuſciæ contermina, cujus caput Genua eſt.

374. *Collumque à pectore longe.*] *Longum* rectius alii. mox pro *Penna latus velat*, octo ex præſtantioribus *veſtit*. Virgilius in Ciri,

Marmoreum volucri veſtivit tegmine corpus. Heinſ.

377. *Cycnus avis.*] Cygnum Ligurum regem in Muſicis claruiſſe refert Pauſanias in Atticis: ſed in avem mutatum minime fide dignum videri, uti nec ipſam avem mortis ſuæ præſciam canere. lege Lucian. *περὶ τῦ ἠλέκτρυ καὶ τῶν κύκνων. Nec ſe cæloque, Stagna.*] Naturalem cauſam transfert ad fab. *Farnabius.*

382. *Cum deficit orbi.*] *Orbem* recte Florentinus S. Marci. & unus ex meis, cum priore Hamburgenſi. alii *orbe* magno numero. Adi Notas Amor. lib. I. Eleg. VIII. v. 93. apud Tibullum quoque libro III. Eleg. IV. videtur ſcribendum de ſomno, *ſollicitas deficit ille domos. ante domos* nunc circumfertur. & apud Silium l. X. v. 192. *non haſta viros, non deficit enſis.* cum contra mentem ejus *viro* nunc legatur *Heinſius. Cum deficit.*] Ubi deliquium & Eclipſin patitur, opaci Lunæ corporis interjectu obſcuratus, neque tamen ſimul totum deficit orbem, ſed partem.

 385. *Offr-*

Datque animum in luctus; & luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum ſine fine mihi, ſine honore, laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo eſt, omneſque Dei non poſſe fatentur;
Ipſe agat: ut ſaltem, dum noſtras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tum ſciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruiſſe necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circumſtant omnia Solem
Numina: neve velit tenebras inducere rebus,
Supplice voce rogant. miſſos quoque Jupiter ignes
Excuſat, precibuſque minas regaliter addit.
[Colligit amentes, & adhuc terrore paventes,
Phœbus equos: ſtimuloque domans & verbere ſævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis.]
At pater omnipotens ingentia mœnia cæli

Cir-

385. *Officiumque negat.*] Malim *negans.* Heinſius. *Officiumque.*] Agendi currum, cujus beneficio illuſtratur orbis. *Farn.*

392. *Ignipedum equorum.*] *Ignipedes equi* neſcio an recte dicantur. quare fuit cum *ænipedum* reſcribi debere cenſerem. quale mundum & ex Martiali ſuſtulimus Notis ad Epiſt. VI. ℣ſ. 32. Sed Statius initio Thebaïdos de Phœbo,

——*ignipedum frenator equorum.*

Prudentius tamen libro I. contra Symmachum V. 350. de Solis equis,

Cernuat ora ſenex barbatus & oſcula figit
Cruribus ænipedum, ſi fas eſt credere, equorum.

quomodo illic conſtanter editi ac ſcripti codices. niſi quod *æripedum* in nonnullis. quanquam illic de Solis ſtatua agitur ænea. Vide Notas ad Epiſt. VI. ℣ſ. 32. quidam tamen ſcripti meliores, quos inter Florentinus S. Marci, Neap. Thuan. Bernegg. *igniferum.* Heinſius.

397. *Precibuſque.*] Juno infra 4. lib. 472. verſ. *Imperium, promiſſa, preces confundit in unum.* Farn.

398. *Colligit amentes.*] Mihi trium horum verſuum fides nonnihil eſt ſuſpecta, tertii imprimis. pro *dolens* alter Regius *domans.* duo alii *furens.* Heinſ.

FAB. V. & VI. *Arg.* At pater omnipotens.] *Jupiter cum reliquias torrentis ignis perſequeretur, ut laborantibus opem ferret mortalibus, cum circa Nonacrinum montem Arcadiæ, ubi genitus exiſtimatur, vagaretur, in Calliſtûs Lycaonis filiæ incidit amorem. Cui cum preces de explemento deſiderii ſui admoviſſet, fruſtrataſque voces ſuas intellexiſſet, aſtu eam ſubiit: in Dianæ namque ſexum ſe trajecit, ac fatigatæ, ornatus pharetra, ſagittiſque velut Diana, occurrit, ac veſte pariter poſita virgo, Jovem experta eſt. Neque ideo à Junone immerenti delictum remiſſum eſt. Nam confeſtim pellicatu ejus incenſa, ne amplius pulchritudine conjugem caperet, in urſam eam transfiguravit, quæ a Jove cum Arcade filio, quem erat enixa, inter ſydera colloca-*

Circuit: &, ne quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat. quæ poſtquam firma, ſuique
Roboris eſſe videt: terras, hominumque labores
Perſpicit. Arcadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura ſuæ. fonteſque, & nondum audentia labi
Flumina reſtituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus; læſaſque jubet reviреſcere ſilvas.
Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrinâ
Hæſit: & accepti caluêre ſub oſſibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo;
Nec poſitu variare comas.: ubi fibula veſtem,
Vitta coërcuerat neglectos alba capillos,
Et modo leve manu jaculum, modo ſumpſerat arcum;
Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit ulla
Gratior hac Triviæ. ſed nulla potentia longa eſt.
Ul-

locatur, à Græcis autem Helice, à noſtris Septentrio nuncupatur, & à Tethy & Oceano ob Junonis iram inter cætera ſidera liquore non tingitur. Lact.

405. *Arcadiæ ſuæ.*] A ſe amatæ. Sive propter Majam, quæ in Cyllene, ipſius Arcadiæ monte Mercurium peperit. Sive ad illud Poëta alludit, quod Arcades non minus quam Cretenſes apud ſe natum eſſe Jovem contendunt. *Suæ.*] Ubi natus eſt. Namque Cretenſes ortum ſibi Jovis vindicantes, pro mendacibus rejicit Callimachus 1. hymn. Ἐν δέ σε Παῤῥασίῃ Ῥεῖη τέκεν, &c. tradit idem Pauſanias in Arcadicis.

406. *Audentia labi flumina.*] *Audacia labi* unus Voſſianus. ſic apud Horatium,

—— *audax omnia perpeti fallax*
Japeti genus.

& apud Senecam Hercule Furenti,

Audax ire vias irremeabiles.

& *audax ſcandere fluctus* Statio Thebaidos lib. 11. *Heinſ.*

409. *In virgine Nonacrina.*] Virginem Nonacrinam, appellat Calliſtonem Lycaonis filiam, quam cum vidiſſet Jupiter, ita excellenti ejus pulchritudine captus eſt, ut cum blanditiis ea potiri non poſſet, ſe finxerit Dianam, cujus Calliſto fidiſſima comes erat. Hac igitur arte compreſſa ab Jove, cum Arcadem peperiſſet, in urſam ab Junone, ne iterum Jovi placeret, converſa eſt. Eam vero cum filius Arcas jam adultus in venatione ferire vellet, miſeratione Jovis ambo in ſydera fuere tranſlata, ac juxtà polum, qui ab ipſis Arcticus fuit cognominatus, collocati. *Nonacrina.*] Nonacris & urbs & mons eſt Arcadiæ, unde Nonacrinus derivatur, & pro *Arcadio* per Synecdoch. ponitur.

412. *Variare comas.*] Variis coloribus ornare, id quod laſcivæ virgines maximè facere ſolent. *Ubi fibula veſtem.*] *Cui* in multis veterum. alii non pauci *ſed.* novem *huic.* nil muto. *Heinſius.*

413. *Vitta.*] Tegmen capitis, quo mulieres continent capillos. *Neglectos.*] Impexos, inornatos.

415. *Miles erat Phœbes.*] Dianæ. *Mænalon.*] Mons Arcadiæ celeberrimus, & urbs clariſſima à Mænalo Lycaonis filio condita. *Mænalon.*] Montem Arcadiæ.

416. *Trivia.*] Dianæ, quæ tres ſortitur vias ſub Zodiaco, ſecundùm longitudi-

Ulterius medio ſpatium Sol altus habebat;
Cum ſubit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exuit hîc humero pharetram, lentoſque retendit
Arcus: inque ſolo, quod texerat herba, jacebat:
Et pictam poſitâ pharetram cervice premebat.
Jupiter ut vidit feſſam, & cuſtode vacantem;
Hoc certe conjux furtum mea neſciet, inquit:
Aut ſi reſcierit; ſunt ô, ſunt jurgia tanti.
Protinus induitur faciem cultumque Dianæ:
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de ceſpite virgo
Se levat: &, Salve numen, me judice, dixit,
Audiat ipſe licet, majus Jove. ridet, & audit;
Et ſibi præferri ſe gaudet; & oſcula jungit;
Nec moderata ſatis, nec ſic à virgine danda.
Qua venata foret ſilvâ narrare parantem
Impedit amplexu: nec ſe ſine crimine prodit.
Illa quidem contra, quantum modo fœmina poſſit,
(Aſpiceres utinam, Saturnia, mitior eſſes!)
Illa quidem pugnat: ſed quæ ſuperare puella,
Quiſve Jovem poterat? ſuperum petit æthera victor
Ju-

tudinem, latitudinem, altitudinem; motu ſcilicet proprio nec non violento, ab Ecliptica devio, & Apſidalium. Excentrico, in *ἀπογείῳ* & *περιγείῳ*. Sed vide quæ nos ad Hippolytum Senecæ v. 411. quibus adde quæ habet Athenæus lib. 7. cap. 21. *Farn.*

417. *Ulterius ſpatium.*] Meridiem jam pertranſiſſe ſignificat. *R.*

419. *Exuit hic humero pharetram.*] Iterum videtur ad Virgil. 5. Æneid. Poëta reſpicere,

Hæc fatus, duplicem ex humeris rejecit amictum,
Et magnos membrorum artus, magna oſſa, lacertoſque
Exuit, atque ingens media conſiſtit arena.

Ubi tamen Tò exuere ad Tò nudare etiam inclinat. *Exuit.*] Depoſuit. *Retendit.*] Remittit, laxat arcum.

424. *Sunt ô ſunt jurgia tanti.*] *Sunt ô tua jurgia tanti*, Bernegg. duo alii, *ſua jurgia.* in qua locutione multus eſt noſter. *Heinſ.*

425. *Cultum.*] Habitum & ornatum Dianæ.

427. *Ceſpite virgo.*] Solo quod texerat herba, modo v. 421.

433. *Se ſine crimine.*] Et vi virgini illata ſe prodit. *Farn.*

435. (*Aſpiceret utinam Saturnia.*] Hæc per parentheſin Junoni à Poëta dicuntur in Calliſtus defenſionem. *R.*

437. *Superûm petit æthera victor.*] *Superum æthera.* Silius libro VIII.

Hanc poſtquam in triſtes Italûm Saturnia pugnas
Hortata eſt, celeri ſuperum petit æthera curru. Heinſ.

Victor.] Voti compos. *Farn.*

438. *Con-*

Jupiter: huic odio nemus eſt, & conſcia ſilva.
Unde, pedem referens, pæne eſt oblita pharêtram
Tollere cum telis, &, quem ſuſpenderat, arcum.
Ecce, ſuo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum,
Aſpicit hanc, viſamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primò, ne Jupiter eſſet in illâ.
Sed poſtquam pariter Nymphas incedere vidit;
Senſit abeſſe dolos: numerumque acceſſit ad harum.
Heu quam difficile eſt, crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut ante ſolebat,
Juncta Deæ lateri, nec toto eſt agmine prima:
Sed ſilet; & læſi dat ſigna rubore pudoris.
Et (niſi quod virgo eſt) poterat ſentire Diana
Mille notis culpam. Nymphæ ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant Lunaria cornua nono;
Cum Dea venatrix, fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum: de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas verſabat rivus arenas.
Ut loca laudavit; ſummas pede contigit undas.
His quoque laudatis, Procul eſt, ait, arbiter omnis:
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
Parrhaſis erubuit. cunctæ velamina ponunt:

438 *Conſcia ſylva.*] Stupri ab Jove illati.

441. *Dictynna.*] Diana. ἀπὸ τῶν δικτύων, à retibus quibus uſa venatrix Dea. Aliis, quod nomen hoc ſibi aſſumere dignata eſt Diana in honorem & memoriam Britomartis comitis ſuæ, quæ Minoën præ amore inſequentem cum fugeret, ſe in mare præcipitavit. Cretes poſtea, dira graſſante peſte, oraculo moniti virginis cadaver retibus è mari extraxere, atque Dianæ templum ſub Dictynnæ nomine extructum dicavere. Diodor. 6. lib. paulo aliter hanc fab. in Corinthiacis. Aliis Dictynna eſt luna, ἀπὸ τῦ δρώκειν τὰς ἀκτῖνας: Aliter etiam Anton. Liberalis cap. 40. Βριττόμαρτις. Fam.

446. *Numerumque acceſſit ad harum.*] *Numeroſque* Florentinus S. Marci. ſic in Amoribus,

Auxiſti numeros culte Tibulle pios.

Vide Notas ad Epiſt. VIII. v. 24. *Heinſ.*

453. *Orbe nono.*] Nono menſe.

454. *Cum Dea venatu.*] *Venatrix* rectius in nonnullis antiquis. Minucius Octavio, *Diana eſt interim alte ſuccincta venatrix.* hinc Ἄρτεμις ἀγροτέρα. Heinſ. *Fraternis languida, &c.*] Defeſſa fervoribus Solis ſui fratris.

459. *Tingamus corpora.*] Opinor Naſonem ſcripſiſſe *tingamur.* quales Græciſmos in deliciis is paſſim habet. *Heinſius.*

460. *Parrhaſis.*] Calliſto Arcadica eſt

Una moras quærit. dubitanti veſtis ademta eſt:
Qua poſitâ nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ,* manibuſque uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec ſacros pollue fontes,
Cynthia: deque ſuo juſſit ſecedere cœtu.
Senſerat hoc olim magni matrona Tonantis:
Diſtuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Cauſſa moræ nulla eſt: & jam puer Arcas (idipſum
Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
Quo ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem;
Scilicet hoc unum reſtabat, adultera, dixit,
Ut fœcunda fores: fieretque injuria partu
Nota: Joviſque mei teſtatum dedecus eſſet.
Haud impune feres: adimam tibi nempe figuram;
Qua tibi, quaque places noſtro, importuna, marito.
Dixit: &, adverſâ prenſis à fronte capillis,
Stravit humi pronam. tendebat brachia ſupplex:
Brachia cœperunt nigris horreſcere villis,
Curvarique manus, & aduncos creſcere in ungues,

Offi-

eſt autem Parrhaſia regio Arcadiæ, ubi mons & ſylva cognomines, quam à Parrhaſo Lycaonis filio nomen habere tradit Stephanus.

464. *Sacros.*] Fontes, quibus perennis erat ſcaturigo, numen habere credebantur.

465. *Cynthia.*] Diana, à Cyntho Deli monte, ubi nata. *Farn.*

466. *Senſerat hoc olim, &c.*] Jam pridem de hoc furto Jovis cognoverat Juno: Sed ultionem in tempus aliud rejecerat.

468. *Arcas.*] Videatur Germanicus Cæſar interpres Phænomenon Arati, & Natalis Comes 9. lib. cap. 9. *Farn.*

469. *De pellice.*] De Calliſtone.

470. *Quo ſimul obvertit.*] Poſtquam inquit, convertit & oculos & animum in Arcadem è Calliſtone natum, excandeſcere cœpit. *Quo.*] In quem puerum.

471. *Hoc etiam reſtabat adultera dixit.*] *Hoc unum* multi, alter Regius, *hoc unum reſtabat adultera, nobis?* nam Tò *dixit* mox denuo ſequitur. deinde *adimam tibi nempe* pro *namque* meliores. *Heinſ.*

476. *Adverſâ prenſis à fronte capillis.*] Plerique veteres *arreptam* vel *adverſam.* Florentinus S. Marci, *averſam.* duo alii ex melioribus *averſa.* Lego *arreptis adverſa fronte capillis.* lib. IV.

Hujus ut arreptum laniabat vertice crinem.

niſi mavis *arrepta prenſis à fronte capillis.* ut lib. IX.

—— *prenſamque ipſis dea ſæva capillis Traxit.*

Idem.

478. *Brachia.*] Calliſto, ut habet Palæphatus, venatrix erat. illa ingreſſa aliquando urſæ cubile, interfecta eſt ab urſa, quæ mox egreſſa, à Calliſtûs comitatu in urſam mutata credebatur. Sed vide Pauſaniam 4. lib. 1. Higynum l. 2. c. 1. Commentatorem in Arati Phænomena. *Farn.*

482. *Neve*

Officioque pedum fungi: laudataque quondam
Ora jovi, lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba ſuperflua flectant;
Poſſe loqui eripitur. vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua tamen factâ quoque manſit in urſâ.
Aſſiduoque ſuos gemitu teſtata dolores,
Qualeſcunque manus ad cælum & ſidera tollit:
Ingratumque Jovem, nequeat cum dicere, ſentit.
Ah quoties, ſolâ non auſa quieſcere ſilvâ,
Ante domum, quondamque ſuis erravit in agris!
Ah quoties per ſaxa canum latratibus acta eſt!
Venatrixque metu venantum territa fugit!
Sæpe feris latuit viſis; oblita quid eſſet:
Urſaque conſpectos in montibus horruit urſos:
Pertimuitque lupos; quamvis pater eſſet in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parenti
Arcas adeſt, ter quinque ferè natalibus actis.
Dumque feras ſequitur; dum ſaltus eligit aptos,
Nexilibuſque plagis ſilvas Erymanthidas ambit;
Incidit in matrem. quæ reſtitit Arcade viſo;

Et

482. *Neve preces animos & verba precantia flectant.*] Non video quid inter *preces* & *verba* interſit *precantia*. Quare cenſeo ſcribendum,

Neve truces animos per verba precantia flectat.

flectere feros animos dixit ſimiliter noſter Epiſtola Phædræ. in Catalectis Pithæi de Ratione Tabulæ,

Flecte truces animos; ut verè ludere poſſis. perperam *Plecte* illic legitur. in uno tamen meo *verba ſuperflua dicat*. Forte, *verba ſuperflua ducant*. Heinſius.

489. *Sola ſylva.*] Deſerta & ab hominibus non habitata.

483 *Oblita quid eſſet.*] Oblita, ſe eſſe urſam, ac feram.

495. *Pater eſſet in illis.*] Lycaonem enim Calliſtonis patrem in lupum fuiſſe converſum, lib. I. narravit poëta. R. Lycaon ſcilic. in urſum mutatus, ut l. I. *Farn.*

497. *Ter quinque ferens natalibus annos.*] *Fere natalibus actis* prior Erfurtanus, Cantabrig. Langermann. & Calandræ excerpta. quod probum eſt. idque in ſuis Conſtantius Fanenſis quoque invenerat. paulo ante cum eodem Langermanniano, Barberino, & duobus aliis *parenti* pro *parentes* reſcribendum. lib. VII.

Jamque aderat Theſeus proles ignara parenti. Heinſ.

Ter quinque ferens, &c.] Hoc eſt, annos quindecim natus.

499. *Erymanthidas.*] Arcadicas. Erymanthus quippe Arcadiæ mons eſt, apro ab Hercule cæſo celebris. *Farn.*

Et cognoſcenti ſimilis fuit. ille refûgit :
Immotoſque oculos in ſe ſine fine tenentem
Neſcius extimuit : propiuſque accedere aventi
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo :
Arcuit omnipotens : pariterque ipſoſque nefaſque
Suſtulit ; & celeri raptos per inania vento
Impoſuit cælo, vicinaque ſidera fecit :
Intumuit Juno, poſtquam inter ſidera pellex
Fulſit : & ad canam deſcendit in æquora Tethyn,
Oceanumque ſenem ; quorum reverentia movit
Sæpe Deos : cauſſamque viæ ſcitantibus infit :
Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus huc adſim? pro me tenet altera cælum.
Mentiar, obſcurum niſi nox cum fecerit orbem,
Nuper honoratas ſummo mea vulnera cælo
Videritis ſtellas illic, ubi Circulus axem
Ultimus extremum ſpatioque breviſſimus ambit.

Eſt

503. *Propiuſque accedere fugit.*] *Accedere aventi* bene Cantabrig. ſecundus Palat. primus Mediceus, Urbin. prior. Erfur. & ſex alii. ut cum ſequentibus hæc cohæreant. verbum id Lucretio familiare. apud Horatium lib. II. Sat. VI.

—— *urbis aventes*
Mania nocturni ſubrepere. Heinſius.

506. *Inania.*] Immenſum vacuum Lucr. I. lib. per ſpatium aërium, quod inane videtur. *Farn.*

509. *Canam.*] Spumis, nec non ætate, ut quæ omnium rerum, imo ipſorum Deorum mater, *ὠκεανόν γε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν.* unde & iis reverentia. Hom. Il. ξ. Farn. *Ad canam Thetyn.*] Thetys cœli & Veſtæ filia fuiſſe dicitur, uxor Oceani ac Junonis nutrix, multorumque Deorum mater. Et ſæpe pro mari accipitur. *R.*

510. *Quorum reverentia.*] Oceanus & Thetys magno in honore ſunt apud omnes Deos, quia antiquiſſimi. Alter Deorum parens : altera mater ſive nutrix. Vide Natal. lib. 8. cap. 1. *R.*

513. *Sedibus hic adſim.*] *Huc adſim* rectius nonnulli cum interrogationis notâ. mox *Mentiar* probe Lovanienſis liber, pro *Mentior.* vide de hac locutione, quæ infra libro III. v. 271. notamus. *Heinſ.*

516. *Circulus.*] Circulus Arcticus. vide quæ ad 45. vſ. 1. lib. *Farn.* *Illic ubi circulus axem.*] Hoc eſt, ad polum ſeptentrionalem, ubi eſt ultimus ac breviſſimus circulus.

517. *Spatioque breviſſimus ambit.*] *Exit* Berneggerianus, Rottendorphii, Thyſii codices, & fragmentum Cantabrig. venuſte. cum quarto caſu Virgilius etiam poſuit non ſemel. Statius Theb. VI.

—— *venientem cludit & exit*
Sponte ruens.

& lib. II.

—— *æthera tardo*
Lucifer exit equo.

Ibid.

—— *Achelous Echinadas exit.*

Fulgentius Aſtronomico, *metam Sol eminus exit.* ſic & alii paſſim. *Heinſius.*

518. *Eſt*

Eſt verò, cur quis Junonem lædere nolit,
Offenſamque tremat; quæ proſim ſola nocendo?
En ego quantum egi! quam vaſta potentia noſtra eſt!
Eſſe hominem vetui: facta eſt Dea. ſic ego pœnas
Sontibus impono: ſic eſt mea magna poteſtas.
Vindicet antiquam faciem, vultuſque ferinos
Detrahat; Argolicâ quod in ante Phoronide fecit.
Cur non & pulsâ ducat Junone, meoque
Collocet in thalamo, ſocerumque Lycaöna ſumat?
At vos ſi læſæ contemtus tangit alumnæ,
Gurgite cæruleo ſeptem prohibete Triones:
Sideraque in cælo ſtupri mercede recepta
Pellite: ne puro tingatur in æquore pellex.
Dî maris annuerant. habili Saturnia curru

In-

518. *Eſt vero.*] Multi veterum *Eſt aliquid.* Putem, *Eſtne aliquid.* Florentinus S. Marci *Eſt vero quis qui.* Forte, *Eſtne ergo quis qui.* mox *proſim* rectius quam *proſum* Rottendorph. *Heinſ.*

520. *O ego quantum egi.*] *Ecce ego* tres antiqui. unus Mediceus *Ergo.* unus Patavinus *Eu ego.* Forte *Eia ego.* vel *Euge ego.* niſi quod tres alii *En ego.* recte, ni fallor. εἰρωνικῶς. Idem. *O ego quantum egi.*] Ironicωs.

522. *Sontibus.*] Nocentibus, pellicibuſque meis.

523. *Vindicet antiquam faciem.*] Reſtituat illi formam priorem, ſicut & reſtituit ſuam Io nepti Phoronei è vacca in mulierem reſtitutæ. 740. *vſ.* lib. I. *Farn.*

524. *Quod in ante Phoronide.*] Quod ante in Phoronide, id eſt, in Io Phoronidis nepte; quæ cum in vaccam Junonis metu fuiſſet converſa, humanæ tandem formæ à Jove fuit reſtituta.

526. *Socerumque Lycaona ſumit.*] *Sumat* plerique veteres. & tum ſcribatur cum. quinque *collocet* pro *collocat.* & *ducat* pro *ducit* cum tribus aliis. *Heinſ.*

527. *Tangit.*] Commovet *Alumnæ.*] Nam Juno à Thety fuit educata. *R.* Ita Juno, Iliad. ξ. Οἵ μ' ἐν σφοῖσι δόμοισιν ἐΰτρεφον ἠδ' ἀτίταλλον, Δεξάμενοι Ῥείης, ὅτε, &c. ratione Phyſica, quod ex aqua rarefacta & attenuata gignitur ac nutritur aër, cujus regionem infimam ſtatuunt Junonem. *Farn.*

528. *Gurgite.*] Ad fabulam traducit cauſam naturalem, quod ſidera polo nobis elevato vicina non ſubeant horizontem qui poëtis & vulgo *mare.* Idem. *Septem triones.*] Majorem urſam cum Arctophylace, vel potius cum minore urſa.

529. *Sideraque in cœlum.*] Optime *cælo* egregius Thuaneæ bibliothecæ codex, cum ſecundo Mediceo, Neapolitano, Urbinati, & duobus aliis. eſt autem per appoſitionem dictum, *cœlum ſtupri merces.* Pont. lib. III. Eleg. III.

Pro quibus exilium miſero mihi reddita merces.

Plurimus eſt in hoc loquendi modo noſter. Adi Notas Epiſt. VI. v. 146. *Heinſ.*

FAB. VII. *Argum.* Dî maris annuerant.] *Corvus volucris initio candidis pennis plumatus fuit, ſed quia Coronidem Coronei filiam indicaverat Apollini in adulterio morari, illaque propter acerbiſſimum indicium, flagrantis Dei ſagittis confixa fuit:*

Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictis:
Tam nuper pictis cæſo pavonibus Argo;
Quam tu nuper eras, cum candidus ante fuiſſes,
Corve loquax, ſubito nigrantes verſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas:
Nec ſervaturis vigili Capitolia voce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
Pulcrior in totâ, quam Lariſſæa Coronis,

Non

fuit: ex eo ille niger ex candido factus. Ex Coronide autem & Apolline naſcitur Æſculapius, quem pater exciſo utero matris, cum ea rogo eſſet impoſita, abſtulit. Is ad Chironem centaurum a patre in Pelium delatus eſt montem, ut ab eo incrementum ſimulque ſcientiam acciperet medendi. Lact.

531 *Dii maris annuerant.*] Oceanus & Thetys nutu promiſerant ſe prohibituros ne Septentriones in mare deſcendant. *Habili Saturnia curru.*] Scribe *agili.* quicquid membranæ veteres diſſentiunt. Ponticis,

Eſſeda nos agili ſive tulere rota.

levem currum ſæpe alibi dixit. Seneca Medea,

Video Trivia currus agiles.

Hæc jam ſcripſeram typographo traditurus, cum in codice membraneo Grævii noſtri *agili curru* exaratum offendi. *Heinſius.*

532. *Pavonibus pictis.*] Quidam *junctis* non male. *Idem. Pavonibus.*] Quorum caudas gemmis ſtellantibus ex Argii oculis ornarat Juno l. 1. v. 723. Picti vero pavones proprie trahunt currum Junonis, propter variegatam & multicolorem aëris naturam: qua de cauſa & Iris eidem nuncia & miniſtra eſt. *Farn.*

533. *Tam nuper.*] Repetitio *παρασκευαστικὴ* ad connexionem ſeq. fabulæ. *Farn.*

534. *Quam tu nuper eras.*] Corvus initio fuit candidus, ſed quum ejus indicio Apollo cognoviſſet Coronida amicam cum alio quodam juvene rem habere, eamque ſagittis interfeciſſet, puerumque Æſculapium exciſo utero extraxiſſet, pœnitentia ductus, corvum indicem ſibi aliquid præmii ſperantem, ex albo nigrum fecit.

537. *Sine labe.*] Præter communem notionem etiam ſignificat ruinam, cladem, calamitatem. Ennius loc. inc.

—— *Metuo legionibus labem.*

Et Virgil. 2. Æneid.

Hac mihi prima mali labes.

538. *Nec ſervaturis.*] Alluſum ad hiſtoriam, quæ habetur apud Livium 5. l. Gallos per noctis ſilentia ad ſummum Capitolii obſeſſi adſcendiſſe, ita ut non cuſtodes ſolum fallerent, ſed & canes: anſeres tamen clangore & ſtrepitu alarum excitaſſe M. Manlium, dein alios, qui Gallos præcipites deturbarunt. *Farn.* *Servaturis Capitolia anſeribus.*] Ex Virgil. 8. Æneid.

*Atque hic auratis * volitans argenteus anſer*
Porticibus, Gallos in limine adeſſe canebat.

FAB. VIII. & IX. *Arg.* Pulchrior in tota quam Lariſſæa Coronis, &c.] *Coronis Coronei filia refert corvo, ne indicium Apollini faceret. cum enim Minerva Erichthonium Vulcani filium, ex eo quod ex complexu ipſius in terram ceciderat natum

Non fuit Hæmoniâ. placuit tibi, Delphice, certè,
Dum vel caſta fuit, vel inobſervata. ſed ales
Senſit adulterium Phœbeïus: utque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia, cornix.
Auditâque viæ cauſsâ, Non utile carpis,
Inquit, iter: ne ſperne meæ præſagia linguæ.
Quid fuerim, quid ſimque, vide; meritumque require:
Invenies nocuiſſe fidem. nam tempore quodam
Pallas Erichthonium, prolem ſine matre creatam,
Clauſerat Actæo textâ de vimine ciſtâ:
Virginibuſque tribus gemino de Cecrope natis
Hanc legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.

Abdita

tum Vulcani filium ſuſtuliſſet, & comitibus ſuis Pandroſo, Herſa, Aglauroque Cecropis filiabus, ciſtella incluſum, cuſtodiendum tradidiſſet, monuiſſetque ne quis omnino quod intus eſſet inſpiceret, Coronis ſupradicta, nobiliſſima virginum, cum à cuſtodibus ciſtulam laxatam & inſpectam ibi draconem reperiſſet, divulgavit. Quamobrem Dea illam à ſe alienavit, quæ cum in ſolitudine in littore oblectaretur, Neptunus procul ea conſpecta Venere ejus incaluit: cui cum vim afferret, ab eadem Dea propter virginitatem tenaciter cuſtoditam in avem cornicem converſa eſt, ita tamen ut à templo deæ ſubmoveretur. Lact.

542. *Lariſſæa.*] Ex Lariſſa Theſſaliæ urbe, Achillis patria. *Farn.* *Lariſſæa Coronis.*] Duæ fuerunt Coronides, quarum altera ab Apolline, altera à Neptuno fuit adamata.

543. *Æmonia.*] Theſſalia.

544. *Ales Phœbeïus.*] Corvus propter auguria, vaticinia & præſagia Apollini ſacer. *Farn.*

551. *Quid fuerim.*] Comes namque fui Minervæ. *Quid ſim.*] Nunc à comitatu Minervæ repulſa contemnor.

553. *Pallas.*] De ortu Erichthonii è ſemine Vulcani, vim Minervæ parantis, in terram effuſo obſignati, & tribus virginibus Cecropidis commendati, vide Lactantium l. 1. de falſa religione c. 17. Antigonum ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ ιϛ. Pauſaniam in Atticis. Nomen illi fecerunt ἔρις cum Minerva, & χθὼν unde ſatus. Natal. Com. 4. lib. 5. cap. & 9. lib. 11. cap. *Farn.*

554. *Actæo.*] Attico.

555. *Gemino de Cecrope.*] Cecrops idcircò geminus ac biformis dicitur, quod ex parte homo, ex parte ſerpens fuiſſe perhibetur. Demoſthenes ideo hoc fictum dicit, quod & prudentia in conſiliis ſumma eſſet; & in rebus agendis, viribus ac audacia uteretur. Unde & Athenienſes Cecropidæ vocantur. Ei tres fuerunt filiæ, Pandroſos, Herſe, Agraulos: vel ut alii leg. Aglauros. *R.* *Gemino.*] Cecrops διφυὴς dictus, vel, quia ex Sai urbe Ægypti adveni Athenis primus regnavit, utriuſque linguæ: vel quia primus marem fœminæ matrimonio junxit, ut autor eſt Juſtin. l. 2. Tzetzes in Lycophronem. *Farn.*

556. *Servandam dederat, ſic inconfeſſa quid eſſet.*] *Servandum* probe meliores. prætterea nonnulli, *ſed non confeſſa.* Bernegger. *tamen inconfeſſa.* duo *nec eis confeſſa.* alii *ſed enim inconfeſſa.* cæterum à

priore

Abdita fronde levi denſâ ſpeculabar ab ulmo,
Quid facerent. commiſſa duæ ſine fraude tuentur,
Pandroſos atque Herſe. timidas vocat una ſorores
Aglauros: nodoſque manu diducit. at intus
Infantemque vident, apporrectumque draconem.
Acta Deæ refero. pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutelâ pulſa Minervæ;
Et ponar poſt noctis avem. mea pœna volûcres
Admonuiſſe poteſt; ne voce pericula quærant.
At puto non ultro nec quicquam tale rogantem
Me petiit. ipsâ licet hoc à Pallade quæras:
Quamvis irata eſt: non hoc irata negabit.
Nam me Phocaïcâ clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit. fueramque ego regia virgo:
Divitibuſque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. nam dum per littora lentis
Paſſibus, ut ſoleo, ſummâ ſpatiarer arenâ,
Vidit, & incaluit pelagi Deus: utque precando

Tem-

priore Regio, priore Erfurtano, & aliis duobus abeſt hic verſus. & eſt profecto tollendus, quod adſtruunt primus Vaticanus, Urbinas, & ſex alii, in quibus verſu proximo *Hanc legem dederat*, pro *Et legem dederat*, ſcriptum occurrit. Si verſum hunc admittis, proxime legendum, *Et legem addiderat*, ne quem offendat ocioſa repetitio τῦ *dederat*. ſed præſtat omnino deleri verſum, quem dixi. *Heinſ.*

558. *Duæ ſine.*] Antigonus ἱςοριῶν παραδόξων συναγωγῇ refert Agraulon (ſic enim nominat Aglauron) & Pandroſon ciſtam aperuiſſe, & conſpexiſſe circa Erichthonium duos ſerpentes. quod negant alii. *Farn.*

461. *Nodoſque manu diducit.*] *Deducit* veteres plerique. an *ſeducit?* mox *at intus* non *&*, Junianus. *Heinſ.*

562. *Acta Deæ refero.*] Geſta à Cecropis filiabus Minervæ nuncio.

563. *Ut dicar.*] Cornicem ob garrulitatem averſatur prudentiæ Dea. In Minervæ templis luciſque raro, Athenis omnino non adſpicitur. Plin. 10. lib. 12. cap.

564. *Noctis avem.*] Noctuam quæ Minervæ ſacra, quia noctivida in tenebris perſpicit, ales noctis quæ Euphrone dicta, namque ἐν νυκτὶ βλέπει. ut & propter oculos cæſios qui illi cum Minerva communes, quæ & ipſa γλαυκῶπις. Quin & frequens eſt Athenis urbi Minervæ. *Farn.*

568. *Me petiit. ipsâ licet hoc ex Pallade quæras.*] Hic denuo mirifice turbant libri veteres. piget diverſas lectiones adſcribere, quod conſtet vulgatam eſſe incorruptam. Non potuerunt nimirum ferre produci poſtremam in *petiit* ſyllabam inſciti librarii. hoc errori anſam dedit. Atqui nihil magis uſitatum optimis poëtis eſſe, atque adeo Naſoni ipſi, jam ſupra oſtendimus l. 1. v. 114. *Heinſ.*

569. *Nam me Phocaica.*] Phocis regio eſt Græciæ, finitima Atticæ: unde *Phocaicus* deducitur.

579. *Pro*

Tempora cum blandis abſumſit inania verbis;
Vim parat, & ſequitur. fugio, denſumque relinquo
Littus, & in molli nequicquam laſſor arenâ.
Inde Deos, hominеſque voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem. mota eſt pro virgine virgo,
Auxiliumque tulit. tendebam brachia cælo:
Brachia cœperunt levibus nigreſcere pennis.
Rejicere ex humeris veſtem molibar; at illa
Pluma erat; inque cutem radices egerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam: nec, ut ante, pedes retinebat arena:
Et ſummâ tollebar humo. mox acta per auras
Evehor, & data ſum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?
An, quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Non audita tibi eſt? patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? avis illa quidem: ſed conſcia culpæ
Conſpectum lucemque fugit, tenebriſque pudorem
Celat; & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,
Sint precor iſta malo. nos vanum ſpernimus omen.

Nec

579. *Pro Virgine Virgo.*] Pallas, perpetua gaudens virginitate.

583. *Inque cutem radices fixerat imas.*] *Egerat* meliores magno numero. quod magis Latinum. Remed. Amor.

Et mala radices altius arbor agit.

Heinſius.

588. *Sed ſummâ.*] Malim *Et* cum Arondeliano. *Idem.*

590. *Nyctemene.*] Nyctei regis Lesbi filia, quæ patris amore capta, inceſti pœnas dedit, in noctuam mutata, hinc lucifuga, ab avibus, interdiu ſi prodeat, inceſſitur. *Farn.*

591. *Per totam Lesbon.*] Inſula eſt Ægei maris, à conditore ſic denominata.

597. *Nos vanum ſpernimus omen.*] Sapientes viri & Heroës etiam antiquitus omina vana ſpreverunt. Hector apud Homer. Iliad. μ. vſ. 253. Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Quem verſiculum Sil. Ital. lib. 5. ſic reddidit: —— *ſed magnus in hoſtem —— Augur adeſt enſis, pulcrumque & milite dignum —— Auſpicium Latio quod in armis dextera præſtat.* Cicero quoque verſ. Homer. hunc repetit in Epiſt. 3. lib. 2. ad Attic. item in Cat. M. de Senect. de Q. Maximo dicit: *qui augur cum eſſet, auſum fuiſſe eloqui, optimis auſpiciis ea geri, quæ pro Republica ſalute gererentur; quæ contra remp. fierent, contra auſpicia fieri.* Apud Lucan. lib. 9. vox digna Catone auditur: —— *me non oracula*

Nec cœptum dimittit iter: dominoque jacentem
Cum juvene Hæmonio vidiſſe Coronida narrat.
Laurea delapſa eſt audito crimine amantis:
Et pariter vultuſque Deo, plectrumque, colorque
Excidit. utque animus tumidâ fervebat ab irâ;
Arma aſſueta capit; flexumque à cornibus arcum
Tendit: & illa ſuo toties cum pectore juncta
Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractoque à vulnere ferro,
Candida Puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, Potuí pœnas tibi, Phœbe, dediſſe;
Sed peperiſſe prius. duo nunc moriemur in unâ.
Hactenus; & pariter vitam cum ſanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus letale ſecutum eſt.
 Pœnitet heu ſerò pœnæ crudelis amantem:
Seque, quod audierit, quod ſic exarſerit, odit:
Odit avem, per quam crimen cauſſamque dolendi
Scire coactus erat: nervumque, arcumque, manumque
Odit; cumque manu temeraria tela ſagittas.
Collapſamque fovet: ferâque ope vincere fata
Nititur; & medicas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtra tentata, rogumque parari
Senſit, & arſuros ſupremis ignibus artus;

Tum

cula certum —— *Sed mors certa facit; pavido, fortique cadendum eſt.* —— *Hoc ſatis eſt dixiſſe Jovem.* ἀρίστη μάντις ἡ εὐβουλία. Eurip. Helen.

598. *Dominoque.*] Apollini.

599. *Cum juvene.*] Theſſalio, ſcilicet Iſthyc. *R.*

603. *Arma aſſueta capit.*] *Rapit* Mediceus unus ex melioribus. quod impetum indignantis animi pulchre exprimit. lib. v.

—— *quos ille tetenderat arcus*
Arripit.

Artis lib. III.

—— *juveniliter arcum*
Corripit. Heinſius.

609. *Duo nunc moriemur.*] Et ego & infans in utero conceptus.

614. *Odit avem.*] Corvum. *Crimen.*] Coronidis concubitum cum Æmonio juvene.

615. *Nec non arcumque manumque.*] *Nervumque arcumque* Urbinas, & pro diverſâ lectione Cantabrigienſis. ſed nihil neceſſe. *Heinſius.*

619. *Rogumque parari vidit.*] *Senſit* Scholiaſtes Statii lib. VI. Theb. & mox pro *Ora licet lacrymis*, *Ora decet* idem Scholiaſtes: quod Baſileenſis unus confirmat. in Faſtis lib. IV.

—— *neque enim lacrymare deorum eſt.*
Idem.

625. *Dex-*

Tum vero gemitus (neque enim cæleſtia tingi
Ora decet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit. haud aliter, quam cum ſpectante juvencâ
Lactentis vituli, dextrâ libratus ab aure,
Tempora diſcuſſit claro cava malleus ictu.
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores:
Et dedit amplexus, injuſtaque juſta peregit,
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina: ſed natum flammis uteroque parentis
Eripuit; geminique tulit Chironis in antrum.
Sperantemque ſibi non falſæ præmia linguæ
Inter aves albas vetuit conſidere corvum.
  Semifer interea divinæ ſtirpis alumno

Lætus

625. *Dextra libratus ab aure.*] Reſpicit poëta ad Virgil. 5. Æneid.

Dixit, & adverſi contra ſtetit ora juvenci,
Qui donum aſtabat pugnæ: duroſque reducta
Libravit dextra media inter cornua ceſtus

Arduus &c. & alibi, quod paulo ante habuimus.

627. *Ingratos odores.*] Virg. *Ingrato cineri*, Munus flebile, & triſte miniſterium.

628. *Injuſtaque.*] Quorum ſe ingratum injuſtumque damnabat autorem. Jacobus Bononienſis interpretatur parvas extemporales exequias. Legitque, *injuſtaque buſta.* minus recte. eſt enim ὀξύμωρον juſta injuſta. Vide Jo. Ger. Voſſium 5. lib. Inſtit. Rhetor. *F.*

629. *Natum.*] Æſculapium.

630. *Geminique.*] Α'νθρώπῳ μέχρις ὀμφαλῶ. ἵππῳ τὰ κάτω μέρη, &c. Jo. Tzetzes Chil. 94. lib. 7. ut qui ſatus fuerit à Saturno in forma equi ex Philyra. Chirurgia quippe, quam & primi exercebant medici, non ad homines ſolum, ſed ad jumenta ſe extendebat, erantque iidem medici, chirurgi, veterinarii. Centaurus erat, ſed juſtus, artis medicæ, equeſtris, venatoriæ peritiſſimus, nec non Aſtronomiæ & Muſicæ. *Farn.* *Chironis.*] Qui Chiron *geminus* dicitur. Nam ex parte anteriori homo, ex poſteriore equus videbatur.

632. *Conſiſtere corvum.*] *Conſidere* Neapolitanus & Mediceus ſecundus. ut jam libro I. v. 307. diximus. & ſic forte legendum libro XI.

Nec tamen hac profugum conſidere Pelea terra
Fata ſinunt.

ut apud Virgil.

Vultis & his mecum pariter conſidere regnis.

&,

Non venit in mentem, quorum conſederis arva?

Propertius,

—— *licet Atraciis conſederis oris.* Heinſ.

FAB. X. *Arg.* Semifer interea, &c.] *Ocyrhoë Chironis & Cariſtæ filia, contemptis patris artibus, veſania futura præcinuit. Infantique Æſculapio prædixit, quod medicina mortuos ad ſuperos educturus eſſet, & ab avo fulminis ictum experturus, patrem quoque Chirona ſagittis cruciandum, cupidumque mortis, ex Deo in mortalium numerum venturum. Quæ cum eſſet elocuta, in equa ceſſit figuram; ne adverſantibus fatis plura ederet, quam prædicta Apollinis ſinerent.* Lact.

Lætus erat; miſtoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri: quam quondam Nympha Chariclo,
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën. non hæc artes contenta paternas
Edidiciſſe fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi fatidicos concepit mente furores,
Incaluitque Deo, quem clauſum pectore habebat;
Aſpicit infantem; Totique ſalutifer orbi
Creſce puer, dixit: tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademtas
Fas erit. idque ſemel Dîs indignantibus auſus,

Poſſe

633. *Semifer.*] Chiron ſemiferus. *Divina ſtirpis alumno.*] Æſculapio Apollinis filio. *R.*

635. *Ecce venit rutilis, &c.*] Ocyrhoë Chironis ex nympha quadam Caici fluvii filia, quum fatorum arcana reſeraret, Jovis ira in equam fuit converſa.

636. *Nympha Chariclo.*] Itá Politianus & Naugerius ex Pindaro & Scholiaſte Apollonii. Antea legebatur *Cayci*, quod in pleriſque ſcriptis extat, idque miror Viviano arriſiſſe. *Chariclo* decem noſtri ex melioribus. quod & alii ante nos in ſuis exemplaribus invenerant, unde exigua mutatione *Chariclo* nata. ſecundus Palat. *Charipto.* quintus *Cariſto.* *Cariſta* Cantabrig. Alia Chariclo Callimachi & Apollodori, quæ Tireſiam ex Evere peperit. *Heinſius.*

637. *Fluminis in rapidi ripis enixa.*] Cenſeo ſcribendum *Fluminis in patrii ripis*, ut fluminis filiam fuiſſe deſignet. ſic lib. IX.

Hic tibi dum ſequitur patriæ curvamina ripæ
Cognita Cyanee.

Propertius lib. I. Eleg. II.

Eveni patriis filia littoribus.

Horatius Od. XX. lib. I. *paterni fluminis ripas* Tybrin vocat. noſter Met. I.

Venerat & patrias, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachis ad ripas:

Adi Notas lib. I. vſ. 702. *Idem.*

638. *Ocyrhoën.*] Quæ fuit nympha Oceani & Thetyos filia ſic dicta ab ὠκὺς, *celer*, & ῥοὴ, fluxus: eſt enim velox fluvius. *R.* *Artes paternas.*] Medicinam, Aſtronomiam, Muſicam. *Farn.*

640. *Vaticinos furores.*] *Faticinos* cum melioribus. niſi quod τὸ *fatidicos* Urbinatis libri magis arridet. quia *canebat* præceſſit. *Heinſius.*

631. *Incaluitque deo.*] Spiritu divino. *Deo.*] Ἐνθουσιασμῷ afflatu divino, quo de vide quæ nos ad 6. lib. Æneid. Virg. & ad Lucan. 5. lib. vſ. 80. *Farn.*

642. *Totique ſalutifer orbi.*] Æſculapius enim adeo præſtans in Medicina fuit, ut etiam Hippolytum ab inferis revocaverit; propter quod à Jove fulmine fuit exſtinctus, ac poſtea Deus effectus. *R.*

645. *Diis.*] Plutone ſcilicet querente, & Jove indignante, Hippolytum ab equis diſcerptum reſtitui ab Æſculapio in vitam poſſe. *Ipſe repertorem medicinæ talis & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad undas.* Virgil. 7. Æneid. Æſculapius & ipſe non ſine flagitio Apollinis natus, quid fecit aliud divinis honoribus dignum, niſi quod ſanavit Hippolytum? mortem ſane habuit clariorem, quod à Deo meruit fulminari. Lactant. I. lib. de falſa relig. 10. cap.

648. *Et*

Poſſe dare hoc iterum flammâ prohibebere avitâ:
Eque Deo corpus fies exſangue: Deuſque,
Qui modo corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoque, care pater, non jam mortalis, & ævis
Omnibus ut maneas, naſcendi lege creatus;
Poſſe mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient; tripliceſque Deæ tua fila reſolvent.
Reſtabat fatis aliquid: ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ:
Atque ita, Prævertunt, inquit, me fata; vetorque
Plura loqui; vociſque meæ præcluditur uſus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxêre mihi. mallem neſciſſe futura.
Jam

648. *Et bis tua.*] Primò è matris morientis utero raptus; ſecundò, ubi à fulminis conflagratione reviviſcens divinitatem conſecutus es. *Farn.*

649. *Tu quoque chare pater.*] Patri quoque Chironi Ocyrhoë exitum prædicit. Nam Chiron non tantum Centaurorum juſtiſſimus, ſed & cæteros homines juſtitia dicitur ſuperaſſe. quum Herculem hoſpitio ſuſcepiſſet, ſagittaſque hydræ ſanguine tinctas manibus tractaret, una earum è manibus lapſa, pedem ipſius percuſſit, ipſumque tantis doloribus affecit, ut nono die miſeratione deorum in aſtra fuerit ſublatus. *R.* *Nunc immortalis.*] *Non jam mortalis* caſtigatiores. *Heinſius,*

652. *Sanguine ſerpentis.*] Hydræ, quæ cum centum capita haberet, ab Hercule fuit interfecta, ejus ſanguine Herculis ſagittæ tinctæ inſanabilia vulnera inferebant.

654. *Tripliceſque Dea tua fila reſolvent.*] Alter Regius *revolvent.* εἰς τὸν ἀντίον τρίφειν τὸν ἄτρακτον. Luciani Ζεὺς ἐλεγχόμενος. Propertius lib. IV. El. VII.

Juro ego fatorum nulli revolubile ſtamen.
Tergeminumque canem; ſic mihi mollè ſonet.

ita ſcribendi iſti verſus. nam vulgati *revocabile carmen*, & *Tergeminuſque canis.* vetuſti codices, *revolubile carmen.* Silius lib. II. de Penelope,

Fallacis toties revoluto ſtamine tela.

Statius Theb. VII.

—— immites ſcis nulla revolvere Parcas Stamina.

Seneca Hercule Furenti,

Dura peragunt penſa ſorores,
Nec ſua retro fila revolvunt.

retexere dixit noſter Met. X.

Eurydices, oro, properata retexite fila.

non ut in vulgatis legitur, *fata.* *venere* in Faſtis. de quo verbo vide quæ notamus Epicedio Druſi. ℣ſ. 444. *iterata penſa ſororum* Statio Theb. VIII. Lucano, *repetita ſororum fila.* Hoc tamen Naſonis loco à vulgata lectione non eſt temere recedendum. ut *fila reſolvent*, pro ſecabunt, dixerit. *Heinſ.*

657. *Atque ita prævertunt me.*] Occupant & impediunt. Nam in fatis erat, ut verteretur in equam. *R.* *Prævertunt, inquit, mea fata.*] *Me, inquit, mea fata*, plerique veteres. ſex, *prævertunt, inquit, me fata.* recte. *Heinſ.*

 663. *Cogna-*

Jam mihi ſubduci facies humana videtur :
Jam cibus herba placet : jam latis currere campis
Impetus eſt in equam, cognataque corpora vertor.
Tota tamen quare? pater eſt mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars eſt extrema querelæ
Intellecta parum : confuſaque verba fuêre.
Mox nec verba quidem, nec equæ ſonus ille videtur;
Sed ſimulantis equam : parvoque in tempore certos
Edidit hinnitus : & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula : creſcit & oris,
Et colli ſpatium : longæ pars maxima pallæ
Cauda fit. utque vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiêre jubas : pariterque novata eſt
Et vox & facies. nomen quoque monſtra dedere.
　Flebat, opemque tuam fruſtra Philyreïus heros,
Delphice, poſcebat. ſed nec reſcindere magni

Juſſa

663. *Cognataque pectora.*] *Corpora* ex melioribus. mox pro *confuſaque verba fuerunt*, primus Palat. & ſex aut ſeptem alii, *fuere*. Placebat aliquando *feruntur*. ut ſupra hoc libro,

—— vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture, fertur. Heinſius.

675. *Nomen quoque.*] Εὐίππη jam dicta, quæ prius Ocythoë. Julius Pollux l. 4. Εὐίππη ἡ Χείρων@, ὑπαλλαττομένη εἰς ἵππον παρ' Εὐριπίδῃ Vide Jan. Parrhaſ. Epiſt. 7. *Monſtra dederunt.*] *Dedere* denuo meliores. Præcedenti verſu poſt *novata*, τὸ *eſt* multi codices non agnoſcunt. Lege *novata*. Heinſius.

FAB. XI. *Arg.* Flebat, opemque tuam, &c.] *Mutationem Batti in lapidem indicem, ſuperiori fabula poëta annectit. Nam Apollo, quum ob pulſatos interfectoſque Cyclopas, quod Jovi fulmen contra Æſculapium ſuppeditaſſent, divinitate privatus, Admeti regis Theſſaliæ armenta in paſtorali habitu paſceret; Mercurius boves quæ longius forte proceſſerant, furto abactas in ſylva occultavit, Battoque cuidam equarum cuſtodi, à quo uno viſus fuerat, mandavit, ne cuiquam illud furtum indicaret : quod quidem ut libentius faceret, vaccam ei pulcherrimam dono dedit. Battus verò ei pollicitus eſt, ſe nunquam alicui vaccas illas indicaturum : & lapidem proximum ibi, celerius quam ſe quicquam indicaturum. Mercurius, ut hominis experiretur fidem, ſuſcepta alia figura ad eum paulò poſt redit, rogans an vaccas quaſdam illac tranſeuntes vidiſſet; pollicenſque ſi indicaret ſe vaccam cum tauro daturum. Quod cum accepiſſet Battus, ſub quo monte boves paſcerentur indicavit : quam ob perfidiam eum Mercurius in lapidem, qui* Index *dicitur, commutavit.*

676. *Philireïus heros.*] Chiron, Philyræ ex Saturno filius. *Farn.*

677. *Nam nec reſcindere magni.*] Alii *jam nec*, vel *nec jam.* quatuor *ſed nec.* quod arridet. *Heinſ. Reſcindere.*] Mutare, rumpere.

679. *Elim.*

Juſſa Jovis poteras: nec, ſi reſcindere poſſes,
Tunc aderas. Elin Meſſeniaque arva colebas.
Illud erat tempus, quo te paſtoria pellis
Texit; onuſque fuit baculum ſilveſtre ſiniſtræ;
Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dumque amor eſt curæ, dum te tua fiſtula mulcet;
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boves. videt has Atlantide Majâ
Natus; & arte ſuâ ſilvis occultat abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi notus in illo
Rure ſenex. Battum vicinia tota vocabant.

Divitis

679. *Elim.*] Urbs Peloponneſi eſt Elis, ab Eleo Tantali filio ſic appellata: Vel ut alii, ab Eleo Neptuni filio. Altera eſt Arcadiæ; tertia Hiſpaniæ. *Meſſeniaque arva.*] Meſſena & regio, & urbs fuit Peloponneſi, Pylo propinqua, juxtà quam Amphryſus labitur. Eſt & Meſſene urbs Siciliæ, unde Meſſenius derivatur.

681. *Onuſque fuit baculus ſilveſtris oliva.*] *Baculum ſilveſtre ſiniſtræ* Florentinus S. Marci, & ſecundus Palatinus, quod & Politianus in ora codicis ſui ex veteri libro notarat, teſte Carolo Viviano. & ego in excerptis optimi codicis Leodicenſis inveni. neque aliam lectionem ſenſus admittit. hinc fit, ut in nonnullis exemplaribus minus caſtigatis ab interpolatrici manu ſcriptum occurrat, *onuſque fuit dextra ſilveſtris oliva.* vel, *onus dextra baculus ſilveſtris oliva.* in nonnullis codicibus eraſa vetus eſt ſcriptura. Vulgatam certe lectionem ſi tuemur, non eſt cui reſpondeat τὸ *alterius.* quod de dextrâ intelligendum. Tam *baculum* quam *baculus* dicebatur optimis ſcriptoribus. infra hoc ipſo libro idem optimus Florentinus S. Marci, quo vetuſtiorem non vidi,

—— baculumque capit, quod ſpinea totum
Vincula cingebant.

ubi *quem* in vulgatis. lib. xv. de Æſculapio,

—— baculumque tenens agreſte ſiniſtrâ.

quod mire confirmat noſtram lectionem. Silius lib. XIII.

Paſtorale Deo baculum, pelliſque ſiniſtrum
Velat grata latus tenera de corpore damæ.

Nec dubito, quin libro primo Faſt. pari modo ſit ſcribendum,

Tum deus incumbens baculo, quod dextra gerebat.

etſi manu exarati codices pro vulgata ſtant. *Heinſius.*

683. *Septenis fiſtula cannis.*] Vetuſtiores è *ſeptem cannis.* Idem.

685. *Atlantide Maja Natus.*] *Atlantide matre* prior Regius, opt. Thuan. Bernegger. Cantabrig. & primus Gronovii. ut τὸ *Maja* ex Gloſſemate irrepſerit. *Idem.*

686. *Arte ſua.*] Furto ſcilicet gratuito, utique canit Horat. 10 ode lib. 1. *jocoſo.* quem locum huic conſonum lege. *Abactas.*] Buculas 12. boves 100. taurumque armenti virum abegiſſe Mercurium refert Ant. Liberalis Metam. 23. *Farn.*

617. *Natus in illo Rure.*] Libri veteres *notus.* recte. nam *natus* præceſſerat. *Heinſius.*

688. *Battum vicinia tota vocabat.*] Alii *vicina hunc rura vocabant*, vel *vicinia rura vocabant.* Florentinus S. Marci, *vicinaque tota vocabant.* Codex Urbinas,

 quat-

Divitis hic ſaltus herboſaque paſcua Nelei,
Nobiliumque greges cuſtos ſervabat equarum.
Hunc timuit, blandâque manu ſeduxit: &, Eia,
Quiſquis es, hoſpes, ait, ſi forte armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega. neu gratia facto
Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit. acceptâ voces has reddidit hoſpes:
Tutus eas. lapis iſte prius tua furta loquatur.
Et lapidem oſtendit. ſimulat Jove natus abire.
Mox redit: &, verſa pariter cum voce figura,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Ire boves; fer opem: furtoque ſilentia deme.
Juncta ſuo pretium dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam merces geminata, Sub illis
Montibus, inquit, erunt. & erant ſub montibus illis.
Ri-

quartus Palat. & decem alii, *vicinia tota vocabant*. optime. Vide omnino Notas lib. III. Faſt. v. ꝟſ. 181. & quæ Remed. Amor. obſervamus ꝟſ. 164. Virgil. Georg. lib. II.

Non eadem arboribus pendent vindemia noſtris.

Ita longe vetuſtiſſimus Mediceus liber. ſic apud Phædrum *concurſant familia.* quod perperam mutavit Rigaltius. Auſonius Periocha iliad. III.

Argivos ſua quemque acies in bella ſequuntur.

Conſule doctiſſimum Gronovium de Pecunia veteri. p. 169. *Idem.*

689. *Nelei.*] Pater Neſtoris fuit Neleus, rex Pyli. *R.*

690. *Nobiliumque.*] Palmis in certaminibus Virgil. I. Georg. *Eliadum palmas Epeiros equarum.* Farn.

691. *Hunc timuit; blandaque manu ſeduxit, & illi, Quiſquis es, hoſpes ait.*] *Hunc* & *illi* male cohærent, cum de eodem Batto agatur. Quare cenſeo reponendam vocem ſæpe alibi corruptam, *& eia, Quiſquis es, hoſpes, ait.* quam conjecturam confirmat, quod præceſſerat, *blandâque manu ſeduxit.* certe unus Mediceus, *ſe ducit & ait.* Adi Notas lib. I. v. 591. Horat. Sat. I. l. I.

——— eia
Quid ſtatis? nolunt. atqui licet eſſe beatis.

& lib. II. Sat. VI.

——— eia.
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge. Heinſ.

696. *Tua furta loquetur.*] *Loquatur* rectius nonnulli codices. *Idem.*

699. *Limite.*] Pylios à Meſſeniis diſterminante. *Farn.*

700. *Furtoque.*] Furtum indica.

701. *Juncta ſuo pariter dabitur tibi fœmina tauro.*] *Pretium dabitur tibi fœmina* optimus Thuaneus. recte. ſupra dixerat ſimili locutione, *nitidam cape præmia vaccam.* Plenus eſt horum noſter. Ep. Paridis,

Di facerent, pretium magni certaminis eſſes.

Helenæ,

Judicii pretium qua data dicar ego.

Adi, quæ notamus, epiſt. VI. v. 146. *Heinſius.*

703. *Montibus, inquit, erunt, & erunt ſub montibus illis.*] *Erant* utroque loco libri veteres. niſi quod Florentinus S. Marci, Neapolitanus, primus Vatic.

Riſit Atlantiades: &, Me mihi, perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait. perjuraque pectora vertit
In durum ſilicem; qui nunc quoque dicitur Index:
Inque nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.
Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis:
Munychioſque volans agros, gratamque Minervæ
Deſpectabat humum, cultique arbuſta Lycæi.
Illâ forte die caſtæ de more puellæ
Vertice ſuppoſito feſtas in Palladis arces
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.

Inde

Vatic. ſecundus Palat. & quatuor alii, *Montibus, inquit, erunt, & erant.* veriſſime. quomodo in Obſervationibus jam vidit reſtituendum ſagaciſſimus Gronovius noſter. *Idem.* *Et erant.*] Alluſum volunt ad Battum quendam ineptum poëtam, qui in verſibus ſuis eadem identidem iterare ſolebat. Battum eadem verba titubanter repetentem deridet itidem Mercurius. vide Eraſmi adag. *βαττολογία* & *βατταρίζειν*. *Farn.*

706. *Index.*] Utrum viæ & milliarium? an utique metallorum? Lapis Lydius, Heraclius, index *βάσανος*. Ant. Liberalis dict. 23. Metamorph. *Ἑρμῆς δὲ χαλεπήνας ὅτι διχόμυθος ἦν, ἐράπισεν αὐτὸν τῇ ῥάβδῳ καὶ μετέβαλεν εἰς πέτρον*, &c. *λέγεται δὲ καὶ ὁ τόπος παροδευόντων ἄχρι νῦν σκοπιὰ Βάττου.* *Farn.* *Index.*] Lapis, quo utimur ad aurum argentumque probandum. *R.*

FAB. XII. *Arg.* Hinc ſe ſuſtulerat paribus Caducifer alis, &c.] *Athenis virgines per ſolenne ſacrificium in caniſtris Minervæ ferunt pigmenta, inter quas à Mercurio eminens ſpecie conſpecta eſt Herſe Cecropis filia. Itaque aggreſſus ſororem ejus Aglauron, precatuſque ut ſe Herſæ ſorori ſuæ jungeret: ac illa cum pro miniſterio aurum eum popoſciſſet, Minerva graviter offenſa eſt avaritia ejus, & quod ciſtulam etiam traditam ſororibus ejus cuſtodiendam adverſum ſuum præditum aperuiſſet. Invidia noviſſima imperavit, & eam ſororis Herſæ ſucceſſibus exacerbavit, diuque cruciatam ſaxo mutavit.* Lact.

709. *Munychioſque.*] Munychia namque promontorium eſt Pyræci portus Atticæ a Munycho dicta illa porticus, quia illic ædificavit templum Munychiæ Dianæ. Vide Joh. Scoppam lib. 1. cap. 35. Tom. 1. Critic. *Gratam Minervæ.*] Periphraſis eſt Atticæ terræ, quæ Minervæ gratiſſima. *Q.* *Munychioſque.*] Atticos. juxta Athenas inter Piræeum & Sunium. *λόφος ἐστὶν ἡ Μουνυχία χερρονησίζων*, &c. Strabo 9. lib. & Pauſan. in Atticis.

710. *Lycæi.*] Locus amœnus prope Athenas à Lycio Pandionis filio nomen habens, ubi Athenienſes deinde, operis præfecto Pericle, condiderunt gymnaſium. fruſtra ſunt qui vel Lycæum Arcadicum aut Corinthiacum hic ſomniant. *Farn.* *Culti Lycæi.*] Exculti Ariſtotelicis diſputationibus. Nam Lycæum eſt gymnaſium Athenis, in quo deambulans Ariſtoteles de Philoſophia diſſerebat. A Lyco Pandionis filio ſic dictus ille locus. *R.*

711. *Illa forte.*] In celeberrimo Palladis feſto, cui hinc nomen *κανηφόρια*, virgines nobiles ac nubiles caniſtra ferebant Deæ, in quibus inerant ea quæ ad Panathenæorum & aliarum pomparum ſacra pertinebant. Suidas —— *ut Attica virgo Cum ſacris Cereris.* Horat. Serm. 8. lib. 2. Nec non Cereris Theſmophoriis aliiſque Orgiis, ſuæ *κανηφόροι*.

713. *Pura coronatis portabant ſacra*

cani

Inde revertentes Deus aſpicit ales: iterque
Non agit in rectum; ſed in orbem curvat eundem.
Ut volucris viſis rapidiſſima miliüus extis,
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum; nec longius audet abire:
Spemque ſuam motis avidus circumvolat alis.
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus: & eaſdem circinat auras.
Quanto ſplendidior, quam cætera ſidera, fulget
Lucifer; & quanto te, Lucifer, aurea Phœbe;
Tanto virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat: eratque decus pompæ, comitumque ſuarum.
Obſtupuit formâ Jove natus: & æthere pendens
Non ſecus exarſit, quam cum balearica plumbum
Funda jacit. volat illud, & incandeſcit eundo:

Et

caniſtris.] Alii *Thura.* perperam, ut & *Plura* nonnulli & *Pulchra.* *Tecta* Conſtantius Fanenſis ex veteri codice. alter codicum Rogerii Twiſden, *Septa.* eleganter. ſic lib. IV. ſub finem, ex veteri codice,

Eſſe locum ſolida ſeptum munimine molis. hinc *ſepes portarum* pro ſepto. Triſt. I. Eleg. I. ℣ſ. 81. Adi illic notas. ſic *claſſem aggeribus ſeptam*, & *feram venantum corona ſeptam*, & *ſeptam armis Didonem*, & *feram pennæ formidine ſeptam* Virgilius dixit. eidem Æneas *nube ſeptus*, & *aëre ſeptus* Jaſon Valerio Flacco, & *ſeptus in arcto leo* eidem Flacco. *H.* *Coronatis.*] Corollis floreis redimita hæc caniſtra potius crediderim, quam eſſe ad marginem uſque plena, quod de poculis dicitur. *Farn.* *Coronatis caniſtris &c.*] *Canephoria* ea ſacra vocata ſunt, atque hinc ipſæ etiam virgines illæ nobiliores, κανηφόροι dicebantur. Natal. lib. 3. cap. 18. & lib. 5. cap. 13. *R.*

714. *Deus ales.*] Mercurius citus. Omnium enim planetarum celerrime ſuum conficit curſum.

715. *Sed in orbem curvat eundem.*] In orbem ideo volaſſe dicitur, ut diutius aſpectu Herſes amatæ frueretur. *R.*

716. *Milvus.*] *Milvus* meliores. jam dictum Amor. II. Eleg. VI. ℣ſ. 34. *H.*

719. *Spemque ſuam.*] Exta victimarum, quam prædam ſperat, & cui inhiat. *Pont.*

720. *Super Actæas arces.*] Athenienſes.

721. *Inclinat curſus.*] Convertit volatus. *Circinat.*] Circundat, & in gyrum volat.

723. *Quanto, quam Lucifer, aurea Phœbe.*] *Quanto te, Lucifer*, Bernegger. prior Regius, & duo Medicei. placet. *Heinſius.*

727. *Balearica funda.*] *Balearia* primus Vatican. Urbin. Neapol. aliique plurimi. quomodo & codices variant. lib. IV. ℣ſ. 709. *Heinſ.* *Balearica, &c.*] Qua Balearium inſularum incolæ maxime utuntur. Baleares autem inſulæ ſunt duæ, Hiſpaniæ adjacentes, quarum incolæ optimi ſunt funditores. *Plumbum.*] Plumbeam pilam. *R.* *Balearica.*] Balearium inſulæ ſub Hiſpania, hodie *Majorca* & *Minorca.* incolæ olim peritiſſimi funditores. *Farn.*

728. *Incandeſcit.*] Motu ſcilicet & attri-

Et quos non habuit, ſub nubibus invenit, ignes.
Vertit iter; cæloque petit diverſa relicto:
Nec ſe diſſimulat: tanta eſt fiducia formæ.
Quæ quamquam juſta eſt; cura tamen adjuvat illam:
Permulcetque comas, chlamydemque, ut pendeat aptè,
Collocat: ut limbus, totumque appareat aurum:
Ut teres in dextrâ, qua ſomnos ducit & arcet,
Virga ſit: ut terſis niteant talaria plantis.
Pars ſecreta domûs ebore & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos. quorum tu, Pandroſo, dextrum,
Aglauros lævum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit lævum; venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei ſcitarier auſa eſt,
Et cauſam adventûs. cui ſic reſpondit Atlantis
Pleïoneſque nepos: Ego ſum, qui juſſa per auras
Verba patris porto. pater eſt mihi Jupiter ipſe:
Nec fingam cauſſas. tu tantum fida ſorori
Eſſe velis, proliſque meæ matertera dici.
Herſe cauſſa viæ. faveas oramus amanti.
Adſpicit hunc oculis iſdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Proque miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat. interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbem,

Et

attritione aëris incandeſcit & liqueſit. *Incandeſcit eundo.*] Virgil. 4.
Liqueſcit.

733. *Permulcet comas.*] Pectit capillos.

736. *Talaria.*] Redi ad pag. 613. v. 644.

737. *Ebore & teſtudine cultos.*] Ex præſtantioribus nonnulli *comtos.* ſic *comſi ebore ac vitro parietes* Boëtio lib. 1. Conſol. Philoſ. Vulgata tamen lectio non eſt temere ſollicitanda. Statius Theb. VI.

——variâ formidine cultum
Tollit in aſtra nefas.

ubi agit de Gorgoneo capite. *Heinſius.*

739. *Aglauros.*] Quia Πάνδροσος atque Ἕρση nomen à rore habere videntur; ſunt qui Ἄγραυλον etiam ab agris dici volunt, quaſi agreſtis & immitis. certè Antigonus *ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ* habet Ἄγραυλον, non Ἄγλαυρον. reſpice v. 561. quæ nos ad illum.

743. *Qui juſſa.*] Διάκτορος, κήρυξ, internuncius Deorum. Mercurius, inquit Arnobius, quaſi quidam Medicurrius dictus eſt: quod inter loquentes duos media currat & reciprocetur oratio, &c. 3. lib. adverſ. gentes. *Pont.*

752. *Luminis orbes.*] *Orbum* meliores. *Heinſius:*

755 Ægi

Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu,
Ut pariter pectus, poſitamque in pectore forti
Ægida concuteret. ſubit, hanc arcana profanâ
Detexiſſe manu tum, cum ſine matre creatam
Lemnicolæ ſtirpem contra data fœdera vidit:
Et gratamque Deo fore jam, gratamque ſorori:
Et ditem ſumto, quod avara popoſcerit, auro.
Protinus Invidiæ nigro ſquallentia tabo
Tecta petit. domus eſt imis in vallibus antri
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento;
Triſtis, & ignavi pleniſſima frigoris; & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.
Huc ubi pervenit belli metuenda virago;
Conſtitit ante domum, (neque enim ſuccedere tectis
Fas

755. *Ægida.*] Scutum ſeu loricam Jovi & Palladi propriam, τῆς αἰγὸς, capræ vel potius ſquammoſo draconis corio contectam, in qua Meduſæ caput, homines in lapides convertens, lib. 5. v. 180. *Subit.*] Palladi in mentem venit. *Arcana.*] Supra v. 554. *Farn. Hanc.*] Aglauron.

757. *Lemniacam ſtirpem.*] *Lemnicolæ* Florentinus S. Marci, Thuan. Cantabrig. Neapol. & prior Erfurtanus. *Heinſ.* *Lemnicolæ Stirpem.*] Erichtonium filium Vulcani, qui in Lemnum inſulam è cœlo cecidit. *R.*

758. *Ingratamque Deo fore jam ingratamque ſorori.*] Cantabrigienſis, aliique duodecim, ut hiatus relinquatur, Tò *jam* tollunt. Florent. S. Marci, primus Palat. excerpta Theat. tertius Mediceus. Arond. & prior Hamburg.

Et gratamque deo fore jam, gratamque ſorori.

quod ſequor ſenſu poſtulante. niſi mavis,

Jam gratamque Deo fore, jam gratamque ſorori.

cujus lectionis veſtigia extant in Urbinati, Bernegger. ſecundo Palat. & uno Caroli Strozzæ. ſed ſincerior altera ſcriptura. *Heinſ.*

759. *Popoſcerat.*] *Popoſcerit* cum uno Baſileenſi. *Idem.*

760. *Invidiæ tecto.*] Plaut. Capteiv. 3. 4. *Eſt miſerorum ut malvolentes ſint, atque invideant bonis.* Pindar. Pyth. 1. —— κρέσσων γὰρ οἰκτιρμῶν —— φθόνος χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι. Theocrit. Idyll. 11.

761. *Imis in vallibus hujus.*] *Vallibus antri* præſtantiores. *Heinſ.*

765. *Bello metuenda virago.*] *Belli* optimus Thuan. Urbin. Bernegger. ſecundus Palatin. primus Bononienſis, alter Rogerii Twiſden, Zulichemianus & alter Hamburgenſis. recte. tres alii *bellis*. Claudianus vi. Conſ. Honorii, ex antiquo codice,

——gladiique tremendum
Gurgite ſidereo ſubterluit Oriona.

Martialis lib. vi. Ep. lxiv.

——naſique timendum
Omnia crudelis lanius per compita portat.

ſic vetertimum exemplar Thuaneæ bibliothecæ. nam vulgata *naſique. mens interrita leti* Met. x. *Idem.*

766. *Neque enim ſuccederet, &c.*] Hoc eſt, Palladi, ut quæ eſt Dea, non licet Invidiæ domum ingredi. *R.*

771. *Sur-*

Fas habet) & poſtes extremâ cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores. vidit intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam: viſaque oculos avertit. at illa
Surgit humo pigrâ: ſemeſarumque relinquit
Corpora ſerpentum: paſſuque incedit inerti.
Utque Deam vidit formaque armiſque decoram;
Ingemuit: vultumque ima ad ſuſpiria duxit.
Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto:
Nuſquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt; niſi quem viſi movêre dolores.
Nec fruitur ſomno, vigilacibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo,
Succeſſus hominum: carpitque & carpitur unà.
Suppliciumque ſuum eſt. quamvis tamen oderat illam;
Talibus adfata eſt breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tuâ natarum Cecropis unam.

Sic

771. *Surgit humo pigre.*] *Pigrâ* meliores. *Heinſ.*

774. *Vultumque Dea ad ſuſpiria duxit.*] *Vultumque ima*, primus Medic. primus Vatic. Bernegger. Florent. Cantabr. aliique multi ex præſtantioribus. quæ lectio Viviano quoque arridebat, *Idem. Vultumque dea ad ſuſpiria, &c.*] Ad vultum Deæ ſuſpiria traxit. Quum enim vultum Deæ vidiſſet hilarem, formoſam ac decoram, invidia & dolore affecta, ſuſpiravit. *R.*

778. *Niſi quem.*] Nam alienis malis tanquam ſuis bonis lætatur, paſcitque ſe *κακόχαρτος, ἐπιχαιρέκακος.*

779. *Vigilantibus excita curis.*] Florentinus S. Marci, Thuan. Bernegger. Cantabrigienſis, prior Erfurt. & prior Hamburgenſis. quomodo & Politianus in ſuo codice notarat Viviano teſte. ſic apud Propertium lib. IV. Eleg. VII.

Jamne tibi exciderant vigilacis fecta ſuburræ.

ut libri veteres. *vigilaces canes* Columellæ lib. VII. Auſonio in Ephemeridibus, *vigilax hirundo*. Cajus L. XVIII. D. de ædil. edict. *Si conſtantem, aut laborioſum, aut curacem, aut vigilacem eſſe affirmaverit.* Vide Notas Amor. lib. II. Eleg. VI. ℣ſ. 23. *Heinſ.*

780. *Intabeſcit.*] Liquitur. paulatim conſumitur. Quod Plautus explicat in Mercat. I. I. *Cor meum guttatim contabeſcit, cor miſerum meum, quaſi in aquam indideris ſalem.* Eurip. Androm. *τάκομαι ὡς πέτρινα πιδακόεσσα λίβας.*

781. *Carpitur.*] Ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον. ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ. Τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην. *Farn.*

783. *Tritonia.*] Vel à Τρίτω, quod lingua Cretum *caput* ſignificat; eo quod ex capite Jovis nata ſit. *R.* Vel à palude Tritone Libyæ, juxta quam nata eſt, ubi *Stagni quieta Vultus vidit aqua poſuitque in margine plantas, Et ſe dilecta Tritonida dixit ab unda*, Lucan. 9. lib. 352. ℣ſ. *Farn.*

788. *Mun-*

Sic opus eſt. Aglauros ea eſt. haud plura locuta
Fugit; & impreſſa tellurem reppulit haſtâ.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens;
Murmura parva dedit; ſucceſſurumque Minervæ
Indoluit: baculumque capit; quod ſpinea totum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritque herbas, & ſumma cacumina carpit:
Afflatuque ſuo populos, urbeſque, domoſque
Polluit: & tandem Tritonida conſpicit arcem;
Ingeniis, opibuſque, & feſtâ pace virentem:
Vixque tenet lacrymas; quia nil lacrymable cernit.

Sed

788. *Murmura parva dedit.*] Malim *rauca.* nam tertius Thuani *pauca.* tres aut quatuor alii *prava.* forte pro *rava.* Adi Feſtum in ea voce. noſter lib. XIV. *pro verbis edere raucum murmur.* lib. XIII.

——*miſſum rauco cum murmure ſaxum.*
Morſibus inſequitur.

Triſt. III. Eleg. X.

Et raucum Getico murmur in ore fuit.

mox pro *ſucceſſurumque Minervæ Indoluit*, Vivianus ex ſuis *ſucceſſu namque.* quomodo primus Mediceus & alii nonnulli ex noſtris. quidam ex præſtantioribus *ſucceſſibus atque* vel *ſucceſſibus uſque.* prior Regius, *ſucceſſus namque.* Florentinus S. Marci, *ſucceſſum utique* vel *utrique.* Videlicet *ſucceſſumque* pro *ſucceſſurumque* erat exaratum facili obvioque errore. hinc tot diverſarum lectionum monſtra propagata ſunt. Argute doluit ſucceſſurum Minervæ mandatum de Pandroſo invidiæ tabo inficiendâ. Neque aliter pro diverſa lectione veterrimus primæ notæ Palat. *Heinſ.*

789. *Quem ſpinea tortum Vincula cingebant.*] Jam ſupra monuimus ex Florentino S. Marci *quod* eſſe ſcribendum, *totum* etiam, non *tortum* præſtantiores conſtanter. τὸ *vincula* ſemper habui ſuſpectum. in ſecundo Mediceo pro diverſa lectione *cingula.* Forte,

——— *quod ſpinea totum*
Ungula cingebat.

ut ipſas ſpinas vocet ungulas ſpineas à ſimilitudine. *hamatas* videlicet *ſentes*, quas mox dicet. & ſane *ungulæ* erant tormenti genus, quo carnifices utebantur, *ſulcantes ungulæ* dictæ in Cod. de Malefic. L. Etſi. *biſulca* Prudentio περὶ ϛεφ. Hymno primo,

Ille virgas & ſecures & biſulcas ungulas
Ultro fortis expetebat.

& alibi non ſemel. Similis diverſitas eſt apud eundem Paſſione Romani v. 110. ubi alii codices *ungulis*, alii *vinculis.* Idem.

792. *Exuritque.*] Urentibus oculis faſcinat, *Utrique videndo.* *Summa.*] Reſpicit tum naturam invidiæ, quæ ſumma petit, & peſtilenti afflatu, *Ceu fulmine ſumma vaporat.* Lucr. 5. lib. tum hiſtorias duas: Tarquinii Superbi ſumma papaverum capita baculo decutientis in horto coram nuntio miſſo ſibi à filio Sexto qui ſimplices Gabios fefellerat. Liv. lib I. Necnon Thraſybuli ſupereminentes ſpicas coram Periandri nuncio demetentis. Laërt. I. lib. quod Periandrum feciſſe coram Thraſybulo nuncio refert Ariſtot. 3. Politicorum. *Farn.* *Summa papavera carpit.*] Sic vetuſtiores. alii *cacumina.* & mox pro *Ingeniiſque opibuſque*, alii *Ingenuis opibus.* meliores *Ingeniis opibuſque.* Heinſius.

794. *Tritonida.*] Athenas artibus, ſtudiis, & pace florentes. *Farn.*

797. *Sed*

Sed poſtquam thalamos intravit Cecrope natæ;
Juſta facit: pectuſque manu ferrugine tinctâ
Tangit: & hamatis præcordia ſentibus implet.
Inſpiratque nocens virus: piceumque per oſſa
Diſſipat, & medio ſpargit pulmone venenum.
Neve mali ſpatium cauſſæ per latius errent;
Germanam ante oculos, fortunatumque ſororis
Conjugium, pulcrâque Deum ſub imagine ponit:
Cunctaque magna facit. quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur: & anxia nocte,
Anxia luce gemit; lentâque miſerrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto ſaucia ſole:
Feliciſque bonis non ſecius uritur Herſes;

Quam

797. *Sed poſtquam, &c.*] Supra narravit, regiam habuiſſe tres thalamos, ebore & teſtudine cultos; quorum dexter Pandroſi, lævus Aglauri; medius Herſes fuerit. Relictis itaque aliis, ſiniſtrum ingreditur Invidia, effectum datura quod ſibi Pallas mandaverat. *Pont. Cecrope.*] Aglauri. *Farn.*

798. *Ferrugine.*] Invidia quæ ut rubigo ferrum, animum exedit. *Farn. Ferrugine.*] Nigricante manu, quaſi ferrugine imbuta. Ferri rubigo vocatur *ferrugo. Ferrugine.*] Colorem obſcurum & ſubnigrum hic intelligit: ſic Poëta Metamorph. 15. *Cæruleus, at cultum ferrugine Lucifer atra —— ſparſus erat.* Statius, *Ferruginea frons. Ferrugineum nemus.* κυάνεαι γενειάδες. Argon. 1. *Viridem ferrugine barbam.* Statius. Plautus in Milite, 4. 4. *Cauſiam habens ferrugineam: Palliolum ferrugineum.* Virgil. 6. *Cymbam ferrugineam* vocat. De *Ferrugine Ibera* vide Servium.

802. *Neve mali cauſa.*] Ne cauſæ doloris longius abſint efficit, ut felicitatem ſororis ſemper ante oculos cum maximo dolore & cruciatu habere videatur.

805. *Cunctaque.*] Objecti ſpeciem ampliat, quo gravius irritetur doleatque. *Farn.*

806, *Cecropis.*] Aglauros, Cecropis filia. *Mordetur.*] Cruciatur.

808. *Liquitur.*] Liqueſcit, atque ut nix ad Solem conſumitur. *Incerto.*] Vibrante radios modo remiſſiores, modo validiores. *Farn.*

809. *Feliciſque bonis aliter non uritur Herſes.*] *Non lenius* plerique veteres. quidam *non levius.* quatuor *non aliter.* primus Baſil. *non lentius.* Omnino ſcribendum *non ſecius.* ut apud Virgilium,

Interea toto non ſecius aëre ningit.

& libro VII.

Filius ardentes haud ſecius æquore campi
Exercebat equos.

ubi *ſegnius* plurimi veteres. & lib. IX. ex optimis membranis,

—— inſtat non ſecius, ac rotat enſem
Fulmineum.

Silius libro VI.

At circumfuſi non ſecius undique dextram
Prenſare.

Noſter lib. VII. ex veſtigiis veterum librorum,

Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & volucri non ſecius alite ludit.

lib. X. ex antiquis libris,

Quæ quanquam Scythicâ non ſecius ira ſagitta
Aonio viſa eſt juveni.

utroque loco *ſegnius* nunc legitur. ut & lib. VIII.

Quam cum ſpinoſis ignis ſupponitur herbis;
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit; ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Denique in adverſo venientem limine ſedit
Excluſura Deum. cui blandimenta, preceſque,
Verbaque jactanti mitiſſima, Deſine, dixit:
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo.
Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, iſto:
Cælataſque fores virgâ patefecit. at illi
Surgere conanti partes quaſcunque ſedendo
Flectimur, ignavâ nequeunt gravitate moveri.

Illa

lib. VIII.

Ira feri mota eſt: nec fulmine ſecius arſit.

libro XI.

—— trepidant haud ſecius omnes,
Quam ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra.

ita enim corrigo. Uſitatus Æmilio Probo loquendi modus niſi quod in vita Datamæ male etiamnum *nihilo ſegnius* pro *ſecius* legitur. etiam apud Val. Flaccum lib. III.

—— non ſecius ille
Occupat arva furens.

ſegius ſcribebant librarii pro *ſecius*. hinc promanavit error quanquam *ſetius* haud raro in veterrimis membranis exaratum occurrat. Prudentius libro II. contra Symmachum,

—— nec fluctus ſecius hoſti
Obſequitur, quam cum licita fert tranſtra carinæ.

& Hamartig.

—— nec ſecius aurea dona
Juſtorum dirimente chao.

Columella lib. III. cap. IV. *Id enim quaſi caput & columen eſt impenſarum, quoniam in eo conſiſtit, melius an ſequius terræ mandaverit paterfamilias pecuniam.* ita veterrimus liber. non *ſegnius*. Heinſ.

811. *Lenique tepore cremantur.*] *Vapore* duo veteres. ut apud Maronem Æneid. V. —— *lentuſque carinas*
Eſt vapor. Heinſius.

813. *Sæpe velut crimen rig. &c.*] Quaſi in concubinatum Herſe Mercurio ſe dare pararet; crimen hoc ad Cecropem parentem deferre, ſororemque accuſare decernit Aglauros. Moroſum ſenem, *rigidum* vocat. *Pont.*

816. *Jactanti.*] Fruſtrà dicenti. *Deſine.*] Me precibus & blandis verbis ſollicitare. *Farn.*

819. *Cælataſque fores.*] Quidam codices *Cæleſtique*. *Æratas* putabam olim ſcribendum, quanquam haud ignarus æreas virorum principum fores opere cælato inſignes fuiſſe. noſter lib. II. Faſtorum,

Excipit ærata juvenem Collatia porta.

Claudianus tamen,

Cælataſque fores mediiſque volantia ſigna
Nubibus. Heinſius.

820. *Partes quaſcunque ſedendo Flectimus.*] *Flectitur* plerique veteres. Sed *Flectimur* vere primus Vaticanus familiari poëtis Græciſmo. Pruden. Pſychomach.

Nequicquam loris auriga comamque madentem
Pulvere fœdatur.

ex vetuſtiſſimo codice Puteaneo. *fœdat humi* eſt in vulgatis. Mox ex iiſdem membranis,

Jam loculos ditata fidem ſpectabat inanes.

non *fide* cum libris editis. *Idem.*

822. Pu-

Illa quidem recto pugnat ſe attollere trunco :
Sed genuum junctura riget, frigusque per ungues
Labitur; & pallent amiſſo ſanguine venæ.
Utque malum latè ſolet immedicabile cancer
Serpere, & illæſas vitiatis addere partes;
Sic letalis hyems paulatim in pectora venit:
Vitaleſque vias, & reſpiramina clauſit.
Nec conata loqui eſt; nec, ſi conata fuiſſet,
Vocis haberet iter. ſaxum jam colla tenebat;
Oraque duruerant : ſignumque exſangue ſedebat.
Nec lapis albus erat. ſua mens infecerat illam.
Has ubi verborum pœnas mentiſque profanæ
Cepit Atlantiades; dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor; nec cauſſam faſſus amoris,
Fide miniſter, ait, juſſorum nate meorum,

Pelle

822. *Pugnat ſe tollere.*] *Se attollere* meliores mox pro *per ungues*, nonnulli *artus.* ut Epiſtola Hyperm.

—— *friguſque perambulat artus.*

ſed nil muta. Lucretius, lib. III.

In pedibus primum digitos leveſcere & ungues,
Inde pedes & crura mori : poſt inde per artus
Ire alios tractim gelidi veſtigia lethi.

Idem. *Recto trunco.*] Erecto pectore. *Pugnat recto.*] Contendit exurgere & ſe erigere. *Farn.*

823. *Riget.*] Rigida ac dura facta.

827. *Letalis hyems.*]Mortiferum frigus.

828. *Reſpiramina.*] Pulmonis reſpirationes.

831. *Signum exangue.*] Statua ſine ſanguine. In ſtatuam namque lapideam Aglauros fuit converſa. *Oraque.*] Pauſanias in Atticis ſcribit, Minervæ interdicto, ne depoſitam ciſtam curioſe inſpicerent, paruiſſe quidem Pandroſon : reliquas ſorores ciſtam reſignaſſe, viſoque Erichthonio, furiis agitatas ex præcipiti arcis loco ſe miſiſſe. Quod de una earum intimaſſe videtur Noſter in Diris in Ibin. *Livida ſe ſcopulis ut virgo miſit ab altis, Dixerat invito quæ mala verba Deo.* Farn.

FAB. XIII. *Arg.* Has ubi verborum pœnas, mentiſque profanæ, Cepit Atlantiades, &c.] *Cum Mercurius juſſu patris in Phœnicem tranſgreſſus eſſet, ut armenta illius regionis ad littus compelleret, Jupiter in taurum converſus, cum ſe juvencis Agenoris regis immiſcuiſſet, & in amorem ſui ſpatiantes in arena virgines conſiſtere coëgiſſet, paulatim ſingulas alludens, noviſſime Europam Agenoris filiam, cujus amore compulſus averterat figuram, inſidentem ſibi tergo per mare in inſulam Cretam detulit, ibique concubitu ejus potitus eſt.* Lact.

836. *Sevocat hunc genitor.*] Jupiter, Europæ Agenoris phœnicum regis filiæ amore captus, Mercurio ab Attica redeunti mandat, ut ſe quam primum in Phœniciam conferat, regiſque armenta ad littus compellat, ibi namque cum aliis virginibus Europam ſpatiari viderat. Id verò quum effeciſſet Mercurius, omni depoſita majeſtate, Jupiter in taurum ſe convertit, cujus dorſum poſt multas blanditias Europa aſcendere auſa, in Cretam per mare ab Jove eſt advecta. *Sevocat.*] Seorſum vocat.

838. *Sub-*

Pelle moram, ſolitoque celer delabere curſu:
Quæque tuam matrem tellus à parte ſiniſtrâ
Suſpicit, (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodque procul montano gramine paſci
Armentum regale vides; ad littora verte.
Dixit: & expulſi jamdudum monte juvenci
Littora juſſa petunt: ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur,
Majeſtas & amor. ſceptri gravitate relictâ,
Ille pater rectorque Deûm; cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem;
Induitur tauri faciem: miſtuſque juvencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.
Quippe color nivis eſt; quam nec veſtigia duri
Calcavêre pedis, nec ſolvit aquaticus Auſter.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; ſed quæ contendere poſſis
Facta manu, purâque magis perlucida gemmâ.

Nullæ

838. *Subitoque celer delabere curſu.*] *Solitoque* meliores. *Heinſius.*

839. *Tuam matrem tellus.*] Periphraſis eſt Phœniciæ, quæ à parte ſiniſtra Septentrionem verſus, ſubjicitur Pleiadibus, quarum una eſt Maja, Mercurii mater. *R. Siniſtra.*] Hæret hic interpretibus aqua, quibus ſummæ dividuæ ortæ, Qui fieri poſſit, ut Phœnices ſuſpiciant Pleïades ſiniſtras? Quas credo ita componi poſſe. Primum non hoc diſertim dicit poëta, Phœniciam ſuſpicere Pleiades à ſiniſtra. Verum Amphibolia eſt. Namque & tellus Sidonis à ſiniſtra ſita poterat etiam ſuſpicere Pleïadas. Deinde pro imaginaria & relativa cœli ſitus ratione, varie à variis gentibus conſiderata. Græcis quippe antica pars Septentrio, Romanis Meridies, ita tamen ut, licet anteriori corporis parte ad Auſtrum verſi eſſent, faciem tamen verſus Orientem flecterent. Ubi demonſtrat Ant. Delrius in curis ſecundis ad Thyeſten Senecæ *v*ſ. 697. Sic poſitis Phœnicia ſiniſtra erit conſtellationi Pleïadum; Contra converſis, Pleïades ſiniſtræ erunt ratione ſitus Phœniciæ. *Farn.*

845. *Virginibus Tyriis.*] Tyrus à Tyrio Phœnicis filio dicta, & inſula & urbs eſt Phœniciæ Sidoni vicina.

852. *Quam nec veſtigia.*] *Et non calcata candidiora nive.* 2. de Ponto. *Farn.*

854. *Toris.*] Pulpis. *Exſtant.*] Eminent. *Palearia.*] Pelles craſſiores ab armis colloque boum dependentes.

855. *Cornua parva quidem.*] Atqui alta cornua & ſpatioſa laudantur in tauro. vide quæ ad *v*ſ. 20. libri proximi mox dicemus. Quare reſigno *Cornua vara*, ut monui Amor. 1. Eleg. 11. hoc eſt, quod Palladius lib. IV. cap. XI. de bobus. *Cornibus robuſtis, ac ſine curvatura pravitate lunatis.* Heinſ.

857. *Nec*

Nullæ in fronte minæ; nec formidabile lumen,
Pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
Quod tam formoſus, quod prælia nulla minetur.
Sed, quamvis mitem, metuit contingere primò.
Mox adit: & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans: &, dum veniat ſperata voluptas,
Oſcula dat manibus. vix ah, vix cætera differt.
Et nunc alludit, viridique exſultat in herbâ:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paulatimque metu demto, modo pectora præbet
Virgineâ plaudenda manu; modo cornua ſertis
Impedienda novis. auſa eſt quoque regia virgo,
Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri.
Cum Deus à terrâ, ſiccoque à littore, ſenſim
Falſa pedum primis veſtigia ponit in undis.
Inde abit ulterius, mediique per æquora ponti
Fert prædam. pavet hæc: littuſque ablata relictum
Reſpicit: & dextrâ cornum tenet; altera dorſo
Impoſita eſt: tremulæ ſinuantur flamine veſtes.

857. *Nec formid.*] Nec oculi truces. *F.*

858. *Agenore.*] Europa. Herodotus ipſo in hiſtoriæ ſuæ limine refert Græcos quoſdam, Cretenſes poſtea nominat, raptam Io ulturos, navigaſſe in Phœniciam, inde inter alias Europam regis Agenoris filiam rapuiſſe. Navis inſigne Taurus, vel, ut alii ferunt, dux prædonum Taurus, anſam dederunt fabulæ Europæ à Jove tauro raptæ. ſed vide Clariſſ. Seldeni Syntagma de Diis Syris 2. cap. 15. *Farn.*

863. *Vix jam vix cætera differt.*] *Vix ah* plerique præſtantiores. pri. Vatic. & duo alii *vix & vix*, ſecundus Mediceus *vix vix & cætera*. Lege, *vix vixque & cætera differt*. Faſt. l. 1.

Vix eſt Evandri vixque retenta manu.

Heinſius.

866. *Nunc pectora præbet.*] *Modo pectora* iidem præſtantiores. *Idem.*

867. *Virginea plaudenda manu.*] Ita meliores. Cæteri maxima ex parte *palpanda.* quomodo apud Prudentium περὶ στεφάν. Hymno Hippolyti,

Non ſtabulis blandive manu palpata magiſtri,
Ignara inſueto ſubdere colla jugo.

quod Viviano tamen & Gebhardo nollem arriſiſſet. ſic *plaudere equos*, manibus mulcere paſſim apud auctores. *Id.*

868. *Impedienda.*] Liganda, ornanda.

869. *Neſcia quem.*] Virg. 1. Æneid. *Gremio ſovet inſcia Dido Inſideat quantus miſeræ Deus.* Farn.

870. *Tum Deus.*) Meliores *Cum Deus.* & mox *primis in undis* non *primo*: & *cornum tenet* cum Priſciano primus Mediceus pro *cornu*, ut & Calandræ excerpta. *Heinſius.*

871. *Falſa pedum.*] *Quaque ſuper pontum ſimulato vecta juvenco, Virginea tenuit cornua falſa manu.* Eleg. 2. 1. Amorum. lege Moſchi Idyllion 2. Anacreontis Europam, Horat. 3. lib. 27. Oden. *Farn.*

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER III.

ARGUMENTUM.

Hic Agenor, Cadmum jubet filiam amiſſam inveſtigare. Quod dum ille facit, è dentibus draconis occiſi, in terra ſatis, enaſcuntur homines: cum quibus ille deinde Thebas condidit. Huic primum valde luctuoſa fuit nepotis Actæonis in cervum mutati dilaceratio: quamvis Junoni grata fuerit, quæ Semelen pellicem oderat. Ideoque ad ipſam ſub facie Beroës nutricis accedens, mortem illi procuravit. Paulo poſt Jupiter cum Junone diſputans, utra Venus eſſet ſuavior, Tireſiam adhibet arbitrum, quandoquidem ſexum utrumque fuerat expertus. Is lata contra Junonem ſententia, ab illa quidem viſu privatus, à Jove autem vaticinandi ſcientiam conſecutus eſt. Primum autem ejus oraculum in Narciſſo comprobatum fuit: qui cum puellas omnes, inter quas & Echo præ amoris impatientia in vocem fuerat converſa, contempſiſſet; ſui ipſius denique amore contabeſcens, in florem mutatus eſt. Pentheus tamen vatem hunc irridebat, quanquam & ipſi vera prædixerat. Nam cum Bacchi celebrarentur Orgia, ille famulum quendam ſacrorum, poſtquam nautas in piſces fuiſſe transformatos ab eo intellexerat, in vincula conjecit: & inde à Bacchis fuit diſcerptus. id quod magnam apud omnes fidem ſacris conciliavit.

JAmque Deus poſitâ fallacis imagine tauri,
Se confeſſus erat; Dictæaque rura tenebat.
Cum pater ignarus Cadmo perquirere raptam

Im-

FAB. I. *Arg.* Jamque &c.] *Agenor rapta Europa, Fratres ejus ad requirendam ſororem dimiſit, ita ut niſi eam repeviſſent ad ſe ne reverterentur. Cilix itaque diverſas petit regiones, noviſſimè conſtituit Ciliciam. Nec minus Phœnix à nomine Phœnicem. Cadmus verò deſperata ſpe viſendi parentis, Apollinis oraculum ingreditur, ſciſcitans in quibus partibus orbis conſiſteret. Accepta itaque ſorte ut vaccam à grege ſecretam quæ Lunæ ſignum in latere haberet, ageret, & ubi feſſa procubuiſſet ibi ſtatueret urbem; parens præcepto in eam terram devenit, quæ poſtea à bove Bœotia eſt dicta. Hic cum ad fontem Martis ſocios aquatum miſiſſet, & poſtea etiam ipſe illuc iviſſet, ut vidit à dracone ſocios conſumptos, ſerpentem interfecit, & dentes eius Minervæ monitu humo ſparſit, ex quibus armatorum multitudo progignitur, quæ inter ſe domeſtico bello confligit, ita ut ex ea quinque relinquerentur, qui Minervæ voluntate creandi populi, qui Thebis conſideret, principes eſſent, quorum nomina hæc proditur fuiſſe: Echion, Udeus, Cthonius, Pelorus, Hyperenor. Hi Cadmo ſocii condendæ urbis additi ſunt.* Raph.

2. *Dictæaque.*] Cretam inſ in qua Dicte mons. *Farn. Se confeſſus erat.*] Se manifeſtarat Jovem eſſe. *R.*

3. *Cum pater.*] Agenor, ut quidam, ut alii Phœnix. *Idem. Ignarus.*] Ignorans à quo

Imperat: & pœnam, ſi non invenerit, addit
Exſilium, facto pius & ſceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere poſſit
Furta Jovis?) profugus patriamque iramque parentis
Vitat Agenorides; Phœbique oracula ſupplex
Conſulit: &, quæ ſit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, ſolis occurret in arvis,
Nullum paſſa jugum, curvique immunis aratri.
Hac duce carpe vias, &, qua requieverit herbâ,
Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Caſtalio Cadmus deſcenderat antro:
Incuſtoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum ſervitii ſignum cervice gerentem.
Subſequitur, preſſoque legit veſtigia greſſu;
Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada Cephiſi, Panopeſque evaſerat arva:
Bos ſtetit; &, tollens ſpatioſam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.

Atque

à quo rapta eſſet, *raptam tamen perquirere Cadmo, &c. Cadmo.*] Nec ſoli Cadmo: namque idem mandavit filiis, Phœnici, qui in Africam profectus, ibi manebat, à quo Afri Pœni; & Cilici, à quo Cilices. Hygin. 178. fab. Thaſum filium ab Agenore miſſum addit Natal. Com. 8. lib. 23. cap. *Farn.*

10. *Solis occurret.*] Non habitatis, deſertis.

11. *Paſſa jugum.*] Vaccis non ſecus ac bobus & tauris ad culturam agri utebantur priſci. *Farn. Immunis.*] Expers, quæ nunquam traxerit aratrum, ἄζυγος.

13. *Mœnia fac condas.*] *Ponas* ſecundus Palat. Noſter in Faſtis IV.

——*ambigitur mœnia ponat uter.*

atque ita alibi paſſim. Silius Italicus initio libri I.

Tum pretio mercata locos nova mœnia ponit. Heinſ.

Bœotiaque.] Ἀπὸ τῆς βοὸς regionem dici volunt, alii à Bœoto Neptuni & Arnes filio. Thebas vero urbem à Θήβη, quam Syra lingua bovem & vaccam ſignificare volunt.

14. *Caſtalio.*] Caſtalius quidem fons & mons eſt Phocidis inter Delphos & Parnaſſum, è cujus vicinia Delphicum oraculum hic intelligi vult. Cadmus, inquit Apollodorus lib. 3. Delphos de Europa Deum ſciſcitaturus contendit. Deus illi de Europa quærere interdixit: ſed bove viæ duce, &c. Nonnus 4. Δελφὸν ἀστιγήτοιο μεσόμφαλον ἄξονα Πυθοῦς. & mox, Κασταλίης πάφλαζε νοήμονος ἔνθεον ὕδωρ. *Farn.*

17. *Preſſo greſſu.*] Repreſſo & tardo, ne anteiret; ſequitur vaccam.

19. *Cephiſi.*] Fl. Bœotiæ. *Panopeſque.*] Urbis Phocidos.

20. *Specioſam cornibus altis frontem.*] *Spatioſam* libri vetores magno numero. ſic εὐρύκερως βοῦς Moſcho in Europa, ὑψίκερως Ζεὺς Nonno, ubi agit de Jove in taurum mutato. *Heinſ.*

27. *Et*

Atque ita, reſpiciens comites ſua terga ſequentes,
Procubuit, teneràque latus ſubmiſit in herbâ.
Cadmus agit grates, peregrinæque oſcula terræ
Figit: & ignotos montes agroſque ſalutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Silva vetus ſtabat, nullâ violata ſecuri.
Eſt ſpecus in medio virgis ac vimine denſus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Uberibus fœcundus aquis. hoc conditus antro
Martius anguis erat, criſtis præſignis & auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno:
Treſque vibrant linguæ: triplici ſtant ordine dentes.
Quem poſtquam Tyriâ lucum de gente profecti
In-

27. *Et petere è vivis.*] Abeſſe à ſacrificiis aqua non poteſt.

29. *Et ſpecus in medio.*] Alii rectius *Eſt.* mox pro *ubi conditus antro*, malim *hoc* cum Neapolitano. niſi ſcribas *cui creditus antro.* Idem.

32. *Martius anguis.*] Marti ſacer, ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ Κάδμος, ὅτ' Εὐρώπην διζήμενος εἰσαφίκανε, Πέφνεν, Ἀρητιάδι κρήνῃ ἐπίουρον ἐόντα. Apollon. 3. Argonaut. Fontem hunc Aretiaden Marti fuiſſe ſacrum teſtatur Pauſanias in Bœoticis. Euripidi fons hic Dirce eſt. *Martius anguis.*] Hujus ſerpentis, item fontis, etiam Pauſanias meminit in Bœoticis. Ipſe autem ſerpens, quem hic *Martium* appellat Ovidius, ab aliis proprio nomine *Dercyllus* dicitur. ut eſt videre in comment. Euripidis in Phœniſſis. *Mic.*

34. *Treſque micant linguæ.*] Otioſa & ingrata repetitio eſt τῦ *micant*, quare amplector quod marginem Gryphianæ, Mycillianæ, ac Berſmannianæ editionum occupavit, haud dubie ex veteri libro depromtum, *Treſque vibrant linguæ.* Statius lib. v. Theb. de ſerpente Archemori,

Livida fax oculis: tumidi ſtat in ore veneni
Spuma virens: ter lingua vibrat.

Virgil. Æneid. II.

Sibila lambebant linguis vibrantibus ora. ubi Servius: *vibrantibus, mobilibus. Quia nullum animal tantâ celeritate linguam movet. adeo ut triplicem habere videatur, cum una ſit.* Val. Flaccus lib. I.

—— tantoque ſilet poſſeſſa draconi
Vellera, multifidas Regis quem filia linguas
Vibrantem ex adytis cantu dapibuſque vocabat.

lingua vibrante minantem ſerpentem Lucretius dixit lib. III. neque aliter paſſim poëtæ, quod pluribus exemplis adſtrui poſſet, & confirmari, ſi in re protrita juvaret nunc moras nectere, aut exſpatiari. Primam in *vibrare* ſyllabam Catullus quoque corripit. *Heinſius.*

35. *Quem poſtquam.*] Reſpexiſſe volunt Ovidium ad ſerpentem illum miræ magnitudinis, qui apud Bagradum fluv. Africæ Atilii Reguli exercitum uſum amnis prohibuit, multis militibus correptis eliſiſque, de quo Plinius lib. 8. cap. 14. A. Gellius 6. l. 4. c. Silius 6. lib. Oroſius 4. lib. cap. 8. alii. Mihi potius videtur imitatus Euripidem in Phœniſſis, ubi Cadmi ipſius & ſerpentis habe-

Infauſto tetigere gradu; demiſſaque in undas
Urna dedit ſonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus ſerpens; horrendaque ſibila miſit.
Effluxere urnæ manibus: ſanguiſque relinquit
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſos ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus: tantoque eſt corpore, quanto,
Si totum ſpectes, geminas qui ſeparat Arctos.
Nec mora: Phœnicas (ſive illi tela parabant,
Sive fugam; ſive ipſe timor prohibebat utrumque)
Occupat; hos morſu, longis complexibus illos:
Hos necat afflatos funeſti tabe veneni.
Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras:
Quæ mora ſit ſociis miratur Agenore natus;
Veſtigatque viros. tegimen derepta leoni

Pellis

tur certamen. Lege Nonnum ſub exitu lib. 4. hoc idem referentem. *Farn.*

39. *Effluxere undæ manibus.*] *Urna* longe elegantius pro diverſa lectione Neapolitanus, unus Mediceus, & unus Gronovianus. ſic alibi *Lora fluunt manibus* Heinſius.

41. *Nexibus.*] Nodis. *Orbes.*] Spiras, quas ſerpentes cauda efficiunt.

42. *Immenſo ſaltu.*] Rectius *immenſos in arcus* primus Vatic. Florent. aliique nonnulli. at Zulichemianus, *immenſos altus ſinuatur in arcus.* unus Medic. *immenſos corpus ſinuatur in arcus*, non inconcinno Græciſmo. *Heinſius.*

44. *Tantoque eſt corpore.*] Tam magnus inquit erat ille ſerpens, quantus eſt is qui inter duas urſas in cœlo ſpectatur. Eſt autem tantus ut fluvius eſſe videatur. Ut Virg. ſcribit.

45. *Geminas Arctos.*] *Geminam Arcton* Arondelianus. *Heinſ. Geminas Arctos.*] Duas & ſimiles urſas. *R. Geminas.*] Poſt tot notas Emphaticas, ſerpentis caput efferentis ex longo antro, torquentis orbes, ſinuati in arcus, erecti in auras, deſpicientis omne nemus, quibus magnitudinem illius conjici voluit, Hyperbolice tandem comparat illum conſtellationi illius ſerpentis, *Qui flexu ſinuoſo elabitur anguis circum perque duas, in morem fluminis, Arctos.* Virg. 1. Georg. *Farn.*

49. *Hos necat afflatu funeſta, hos tabe veneni.*] Alii *hos funeſta*, multi Τὸ *hos* non agnoſcunt. Bernegg. ſecundus Palat. & tres alii, *afflati funeſta tabe veneni.* recte. niſi quod *afflatos* vel *efflatu veneni* malim. *afflatos* certe unus Mediceus. alius *afflatus funeſti veneni.* Silius libro VI. in ſimili deſcriptione,

—— tracta fœda gravitate per auras
Ac tabe afflatûs volucres. Heinſius.

Funeſta tabe veneni.] Mortifera veneni ſanie. *R.*

52. *Veſtigat.*] Per veſtigia inquirit. *R. Tegimen derepta leoni.*] Spolium leoninum virtutis eſt hieroglyphicum. Aliarum quoque generoſarum animantium exuvias ac pelles, virtutis puta alumnos

ac

Pellis erat: telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum; teloque animus præſtantior omni.
Ut nemus intravit, letataque corpora vidit,
Victoremque ſupra ſpatioſi corporis hoſtem
Triſtia ſanguineâ lambentem vulnera linguâ;
Aut ultor veſtræ, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. dixit: dextrâque molarem
Suſtu-

ac ſatellites ſeſe oſtentantes, antiqui heroës geſtabant. *Pont.* *Tegmen derepta leonis.*] *Derepta leoni* præſtantiores. ſimiliter lib. xv. ex antiquis codicibus ſcribendum,

——— derepta bicorni
Terga capro.

Virgilius Æn. xi. ex veterrimo Mediceo.

——— ſpolia occiſis derepta Latinis
Conjiciunt igni.

erepta dixit eodem libro,

Cui pellis latos humeros erepta juvenco
Pugnatori operit,

& Statius Theb. iv.

Quatuor indomitis Capaneus erepta juvencis
Terga ſuperque rigens injectum molis ahena
Verſat onus.

idem libro primo,

Tergora deripuere coſtis.

quæ illic vera eſt ſcriptura. ut & l. iii.

—— littore funem
Deripere.

Silius libro x. ex optimis membranis,

Fractaque conflictu parmarum tegmina, & ore
Cornipedum derepta fero ſpumantia frena.

libro eodem,

—— ite ocyus arma
Deripite, ô pubes, templis.

non *Diripite.* libro xi.

——— præda & captiva leguntur
Corpora, dereptaque viris ſub Marte cruento
Exuvia.

ex optimis membranis. ut & l. xii.

Antiquum decus & derepta monilia collo.

ſic ſcribe & apud Val. Flaccum l. vi.

Interdum blanda derepta monilia diva
Contrectat.

& apud Horatium libro iii. Od. v.

—— arma militibus ſine cade derepta.

& *amphoram deripere horreo* libro iii. Od. xxviii. & lib. iv. Od. xv. *ſigna derepta Parthorum poſtibus.* & *cælo deripere ſidera* Epod. v. quod *devocare* dixit. Epod. xvii. ibidem, *polo Lunam deripere.* noſter lib. vi. de Marſya,

Clamanti cutis eſt ſummos derepta per artus.

& in Ibide,

Nudaque dereptâ pateant tua viſcera pelle,
Ut Phrygium cujus nomina flumen habet.

Vide Notas Amor. lib. v. Eleg. v. ỳſ. 13. & Met. xv. v. 304. ſic *pignus dereptum lacertis* apud Horatium lib. i. Od. ix. ex antiquis codicibus. noſter lib. vi. ex membranis,

—— velamina Procne
Deripit ex humeris. Heinſius.

55. *Lethataque.*] Letho data. *Farn.*

56. *Spatioſi corporis hoſtem.*] Aut *tergoris* hic legendum, aut paulo poſt *fidiſſima pectora*, pro *corpora.* quod malim. ne delicatas aures merito offendat inconcinna iteratio ejuſdem vocis. *Heinſius.* *Spatioſi tergoris.*] Vaſtiſſimi: Et de Remed. Amor. *Spatioſum taurum* dixit. Spatium enim pro magnitudine & craſſitudine ponitur; quod frequens eſt Latinis auctoribus. Hinc apud Juvenal. *Spatium admirabile rhombi.* Cujus locutionis nomine, tam graves pœnas viro dare docto non debuit. Vide & ỳſ. ſequent. 95. *Salmaſ.* R.

59. *Molarem.*] Saxum, quidem ingens, ſed

Suſtulit; & magnum magno conamine miſit.
Illius impulſu cum turribus ardua celſis
Mœnia mota forent. ſerpens ſine vulnere manſit.
Loricæque modo ſquamis defenſus, & atræ
Duritia pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritiâ jaculum quoque vincit eâdem;
Quod medio lentæ fixum curvamine ſpinæ
Conſtitit; & toto deſcendit in ilia ferro.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit:
Vulneraque aſpexit, fixumque haſtile momordit.
Idque, ubi vi multâ partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit. ferrum tamen oſſibus hæret.
Tum vero; poſtquam ſolitas acceſſit ad iras;
Plaga recens, plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque peſtiferos circumfluit albida rictus:
Terraque raſa ſonat ſquamis; quique halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
Ipſe modo immenſum ſpiris facientibus orbem

Cin-

ſed hyperbolice molarem dixit lapidem. Μάρμαρον εὐξυάλοιο εὔτροχον ὄρος ἀείρας Ἵστατο κυφίξων κραναὸν βέλος. Nonn. Dionyſ. 4. *Farn.* *Molarem.*] Antiqui Heroës conſumtis gladiis finguntur ad grandia confugere ſaxa, quibus hoſtem obterebant. Id quod ubique in Homero. στερρῷ τυπέντι μόλῳ. Lycophr. Ennius annal. 15. *occumbunt multei letum ferroque lapique.* Quod tamen Plautus improbat in Rud. 3. 6. *Quid ego, quaſi canem, hominem inſectarer lapidibus.*

60. *Magnum magno conamine miſit.*] Non male duodecim ſcripti, *& magno conamine miſit in hoſtem*, niſi quod Τὸ *hoſtem* paulo ante præceſſerat. *Heinſius.*

64. *Atra duritia pellis.*] Forte *hirta.* ut *hirta dumis ſaxa* apud Horatium, & *hirta ſepes* apud Columellam. *Idem.*

65. *Vicit.*] Repulit. Tunc enim jacula vinci dicuntur, cum repelluntur.

66. *Lentæ ſpinæ.*] Flexibilis dorſi.

67. *Totum deſcendit in ilia ferrum.*] Repone *toto ferro* ex Langermanniano & Urbinati, quod in ſuis quoque invenerat Conſtantius Fanenſis. *Heinſius.*

69. *Fixumque.*] More canum. αἱ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι. Plato de Republ. 5. *Farn.*

70. *Labefecit.*] Labare fecit.

71. *Oſſibus hæſit.*] Præſtantiores *hæret.* Heinſ.

77. *Ipſe modo.*] Quod ad mores attinet, lege mythologiam fab. Cadmi apud Delrium in Senecæ Oedipoden. v. 747. Quoad hiſtoriam, Palæphatus lib. 1. refert Cadmum interfeciſſe Dracona regem Thebanorum, Martis filium; Draconis autem filios cum amicis contra Cadmum inſurrexiſſe; qui tamen omnes viribus inferiores ſuperati ab eo ſunt, poſtquam diſcordiæ diſſenſioniſque ſemina inter illos ſparſiſſet. Sed & legatur Claud. Minos comment. ad Alciati emblem. 18. vide quæ infra ad v. 113. *Farn*

78. *Len-*

Cingitur: interdum longâ trabe rectior exit.
Impete nunc vaſto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obſtantes proturbat pectore ſilvas.
Cedit Agenorides paulum: ſpolioque leonis
Suſtinet incurſus; inſtantiaque ora retardat
Cuſpide prætentâ. furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro: figitque in acumine dentes.
Jamque venenifero ſanguis manare palato
Cœperat; & virides aſpergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat: quia ſe retrahebat ab ictu;
Læſaque colla dabat retro; plagamque ſedere
Cedendo arcebat, nec longius ire ſinebat,
Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum
Uſque ſequens preſſit: dum retro quercus eunti
Obſtitit; & fixa eſt pariter cum robore cervix.
Pondere ſerpentis curvata eſt arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit ſua robora caudæ.
Dum ſpatium victor victi conſiderat hoſtis;
Vox ſubitò audita eſt: (neque erat cognoſcere promtum
Unde; ſed audita eſt) Quid, Agenore nate, peremtum
Ser-

78. *Longa trabe rectior adſtat.*] *Exſtat* plerique. Urbinas & Thyſianus *exit.* eleganter. hoc eſt, quod ſupra dixerat,

—— immenſos ſaltu ſinuatur in arcus,
Ac media plus parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus.

Statius Theb. VI.

—— ſic grandibus altè
Inſurgens humeris hominem ſuper improbus exit. Heinſius.

79. *Impete.*] Pro impetu, metri cauſa.

80. *Perturbat pectore ſilvas.*] *Proturbat* cum optimis. *Heinſ. Fertur.*] Ruit. *Proturbat.*] Proſternit.

83. *Cuſpide pratenta.*] Objecto jaculi ferro. *R. Inania.*] Supra ad v. 69. *Farn.*

84. *Figitque in acumine dentes.*] *Frangitque* nervoſius in ſecundo Palatino. ſic apud Perſium, *genuinum fregit in illis.* hoc eſt, attrivit. & apud Lucanum lib. X.

Et frangit rabidum præmorſo carcere dentem.

de fera caveæ incluſa. *Heinſ. In acumine.*] In cuſpide.

88. *Dabat retro.*] Trahebat retro. *Plagamque ſedere.*] Hoc eſt, cedendo plagam in corpus deſcendere non permittebat. *R. Plagamque.*] Receſſu ſibi cavebat ne plaga altius deſcenderet. *Farn.*

90. *Conjectum in guttura ferrum.*] *Gutture* veteres. *Heinſius.*

92. *Cum robore.*] Cum quercus ſtipite.

95. *Victor.*] Cadmea utique victoria etiam victoribus infelix & damnoſa. Καδμεία νίκη, inquit Suidas, λέγεται ἐπὶ τῶν κακῶς νικώντων, &c. ὅτι Κάδμος ἀνελὼν τὸν ἐπὶ τὴν Ἀρείαν κρήνην τηροῦντα δράκοντα ἐθήτευσεν. Ἄρει ὀκτὼ ἔτη. *Farn.*

Serpentem ſpectas? & tu ſpectabere ſerpens.
Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
Perdiderat; gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fautrix ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt: motæque jubet ſupponere terræ
Vipereos dentes populi incrementa futuri.
Paret: &, ut preſſo ſulcum patefecit aratro,
Spargit humi juſſos mortalia ſemina dentes.
Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri:
Primaque de ſulcis acies apparuit haſtæ.
Tegmina mox capitum picto nutantia cono:
Mox humeri pectuſque, onerataque brachia telis
Exiſtunt: creſcitque ſeges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur feſtis aulæa theatris,
Surgere ſigna ſolent; primumque oſtendere vultum;
Cætera paulatim: placidoque educta tenore
Tota patent; imoque pedes in margine ponunt.

Ter-

98. *Et tu ſpectabere.*] Regno pulſus ab Amphione & Zetho ad Illyrios tranſiit, ubi ipſe cum uxore Hermione in ſerpentes tranſmutati ſunt. lib. 4. ✠. 565. Euripides in Bacchis. *Farn.*

99. *Cum voce colorem.*] *Cum mente* potiores. minimum refert. *Heinſ.*

101. *Ecce viri fautrix.*] Repentinum Palladis adventum illa particula *ecce* ſignificat. Ac Ovidius quidem Palladis juſſu dentes ſerpentis à Cadmo ait fuiſſe ſeminatos: Lyſimachus verò, Marte jubente, narrat ſeminatos fuiſſe. Pherecydes autem ſcribit Martem ac Palladem ſerpentis illius dentes in duas partes æquales diviſiſſe, alteramque Cadmo, alteram Æëtæ tradidiſſe, Cadmumque illos ſeminaſſe, ex quibus homines armati ſint nati. *R. Motæque.*] Aratæ, vomere proſciſſæ.

103. *Incrementa.*] Γένναν ὀδοντοφυῆ, Eurip. in Phœniſſis. ſarciendo ſuorum damno. *Farn.*

104. *Paret, & impreſſo.*] Scribe, *& ut preſſo.* quod caſtigatiores agnoſcunt. habes tamen apud Silium libro III. *impreſſo tellurem vertere aratro.* quomodo ille alibi quoque. *Heinſ.*

105. *Mortalia ſemina.*] Hominum ſemina non frugum. Nam homines armati ex illis dentibus orti finguntur. *R. Spargit.*] Οὐ μὲν Ἀονίοισιν ἐνισπείρας πεδίοισι Κάδμος Ἀγηνορίδης γαιηγενῆ εἵσατο λαὸν Ἄρεος ἀμώοντος ὅσον ὑπὸ δουρὶ λίποντο. Apollon. 3. lib. ✠. 1184. partem tamen dentium miſſam ad Æëten. vide lib. 7. ✠. 122. *Farn.*

108. *Tegmina mox capitum.*] Periphraſis eſt galearum. *Picto cono.*] Criſta picta variis pennarum coloribus.

111. *Aulæa.*] Ab aula Attali regis, ubi primum inventa ſunt, fuere vocata. *Feſtis theatris.*] In quibus ludi ac dies feſti celebrantur. Theatra autem, cum ludi fiebant, aulæis ornabantur. *Tolluntur.*] Surgunt, ubi evolvuntur aulæa parietibus affigenda. *Farn.*

112. *Primumque oſtendere vultus.*] *Vultum* Neapolitanus, & ſecundus Mediceus. *Heinſ.*

115. *Ter-*

Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat; nec te civilibus inſere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus enſe ferit: jaculo cadit eminus ipſe.
Hic quoque, qui leto dederat, non longius illo
Vivit, & exſpirat, modo quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba: ſuoque
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis ſpatium vitæ ſortita juventus
Sanguineam trepido plangebant pectore matrem;
Quinque ſuperſtitibus: quorum fuit unus Echion.

Is

115. *Territus.*] Cadmus ubi armatos viros e terra exoriri conſpexit, lapides inter eos conjecit: Tum ii à ſe invicem feriri ſe exiſtimantes mutuam inter ſe pugnam inierunt. Apollodorus 3. l. ex Pherecyde. Hi, ut tradunt Mythologi, quum proximarum eſſent regionum, adverſus Cadmum ſubito conſtiterunt, ac propter repentinos quaſi de terra ortos conflictus, ex omni parte confluentes vocabantur Sparti, à σπείρω. *Farn.*

122. *Suoque.*] Cadmus fertur ex Phœnicia advexiſſe primus literas in Græciam, Græcam characteribus expreſſiſſe linguam, ac rebus dediſſe nomina. Herodotus in Terpſichore. Diodorus 4. lib. & lib. 6. cap. de Rhodo. Hygin. 277. c. Polydorus Virgilius 1. lib. 6. cap. alii. Eraſmus ſerpentinos dentes interpretatur literas, quibus digladiantur inter ſe, conficiuntque ſe invicem ſeditioſi e literatis. lege Barpt. Aneuli carmen in typograph. Lugdun. & quæ habet Claud. Minos ad Alciati Emblem. 185, interiiſſe ſc. conſonas mutua cæde, quinque vocalibus ſuperſtitibus, literas dici Cadmi filios notum eſt. *Farn.*

123. *Subiti fratres.*] Subitò nati.

125. *Tepido plangebant pectore matrem.*] *Trepido pectore* Urbinas & decem alii. hoc eſt trepidanti. quod τῷ *plangebant* convenientibus. lib. VIII.

Pectora tangebant trepido ſalientia motu.

lib. XI. ut ſcribendum cenſeo,

Plangitur & trepido conſtringit vincula motu

lib. IV.

—— tremebunda videt pulſare cruentum Membra ſolum.

& lib. I.

Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.

ſic *trepida vena* libro VII. de quibus videndæ notæ noſtræ ad v. 557. *Heinſius.* *Plangebant.*] Percutiebant. Nam cadentes terram feriunt. *Plangebant pectore matrem.*] Honeſtè ceciderunt, non in fuga deprenſi: πρηνεῖς, non ὕπτιοι. Id quod noſter à Virg. 9. Æn. —— *Collapſa ruunt immania membra. Dat tellus gemitum, & clypeum ſuperintonat ingens, &c.* Virgil. ex Homero. Iliad. v. verſ. 181. Ὣς πέσεν, ἀμφὶ δὲ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.

126. *Quinque ſuperſtitibus.*] Omnes namque viri illi armati mutuis vulneribus ceciderunt, præter hos quinque, Udæum, Chthonium, Pelorem, Hyperenorem, & Echionem: quos quidem Cadmus ſocios urbis condendæ habuit. Hi verò etiam σπαρτοὶ, hoc eſt ſeminati, fuerunt appellati. vide commentaria in Phœniſſ. Euripid.

129. Si-

Is ſua jecit humi monitu Tritonidis arma;
Fraternæque fidem pacis petiitque deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes;
Cum poſuit juſſam Phœbêis ſortibus urbem.
Jam ſtabant Thebæ: poteras jam, Cadme, videri
Exſilio felix: ſoceri tibi Marſque Venuſque
Contigerant. huc adde genus de conjuge tantâ,
Tot natos, nataſque, & pignora cara nepotes.
Hos quoque jam juvenes. ſed ſcilicet ultima ſemper
Exſpectanda dies homini: dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.

Prima

129. *Sidonius hoſpes.*] Cadmus Phœnix. Nam Sidon urbs eſt Phoeniciæ.

130. *Juſſam urbem.*] Thebas Bœotias. *Phœbeis ſortibus.*] Apollinis oraculis. *R.*

FAB. II. *Arg.* Jam ſtabant Thebæ, poteras jam Cadme videri, &c.] *Diana cum in valle Gargaphia æſtivo tempore fatigata ex aſſidua venatione, ſe ad fontem perlueret, Actæon Ariſtæi & Autonoës filius eundem locum petens, ad refrigerandum ſe, & canes quos exercuerat, feras perſequens in conſpectum Deæ incidit; qui ne eam rem eloqui poſſet, habitus ejus in cervum ab ea converſus eſt, ita ut pro fera laceratus à ſuis canibus ſit.* Lact.

131. *Jam ſtabant Thebæ.*] Hæc idcirco narrantur, ut Actæonis in cervum transformatio concinnius cum ſuperiore fabula jungatur. Thebæ autem fuerunt appellatæ, vel à Theba, quæ lingua Syra *bovem* ſignificat; vel à Thebe Ægypti urbe ampliſſima, unde Agenorem Cadmi patrem cum Phoenice fratre veniſſe, & apud Tyrum & Sidonem regnaſſe, autor eſt Euſebius.

132. *Exilio felix.*] *Exilii* ex ſuis Naugerius. quod & mihi arrideret, niſi noſtri omnes miro conſenſu vulgatam ſcripturam tuerentur. l. v.

Feliceſque vocat pariter ſtudiique locique
Mnemonidas.

ita & Virgilius non ſemel. *Heinſ. Soceri tibi Marſque Venuſque.*] Uxorem namque Hermionem duxit Cadmus, Martis Veneriſque filiam. *Marſque.*] Diodorus tamen lib. 6. ſcribit, Cadmum duxiſſe Harmoniam (quam alii vocant Hermionem) uxorem Jaſii, non ut Græci fabulantur, Martis ſororem, aut filiam. Nuptias à diis celebratas & dotatas. *Farn.*

133. *De conjuge tanta.*] Quanta eſt Hermione Martis & Veneris filia, de qua Statius multa in Thebaidos libro ſecundo.

134. *Tot natos.*] Filias quatuor, Ino, Semelen, Agaven, Autonoën; filium unum, Podorum: alii, Polydorum. *Nepotes.*] Ex Ino, quæ nupſit Athamanti, Melicertam & Learchum, Ex Semele & Jove, Bacchum; ex Agave & Echione, Pentheum; ex Autonoë & Ariſtæo, Actæona.

135. *Ultima.*] Sententiam hanc Solonis ad Crœſum, lege in Herodoti Clio copioſe relatum. χρὴ δὲ οὔποτ' εἰδὲν ὄλβιον βροτῶν, Πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς Ὅπως ἡμέραν περάσας, ἥξει κάτω. Eurip. Andromach. Plinius 7. l. c. 40. idem habet Sophocles in Oedipo tyranno, alii complures. *Farn. Ultima ſemper exſpectanda dies homini.*] Sic Liv. dec. 1. lib. 9. *Multos præclaros reges, ac duces nil niſi longa vita vertenti præbuit fortuna.* Vide etiam quæ Cicero de Pompejo, Academ. quæſt. Solon ad Crœſum, apud Plutarchum. ᾧ δ' εἰς τέλος ὁ δαίμων ἔθετο τὴν εὐπραξίαν, τοῦτον εὐδαίμονα νομίζομεν.

139. *Alie-*

Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, ſecundas
Cauſſa fuit luctûs, alienaque cornua fronti
Addita, voſque canes ſatiatæ ſanguine herili.
At bene ſi quæras; Fortunæ crimen in illo,
Non ſcelus invenies. quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum:
Jamque dies rerum medias contraxerat umbras;
Et Sol ex æquo metâ diſtabat utrâque;
Cum juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:

Lina

139. *Alienaque.*] Belluis nonnullis, non homini propria. Horat. 1. l. 3. Od. *Pennis non homini datis.* Farn.

140. *Canes ſatiati ſanguine herili.*] *Satiatæ* Neapol. primus, Vatic. ſecundus, Pal. ſec. Medic. prior, Erfurtanus & tres alii. ſic apud Horatium ſemper, idque ad exemplum Græcorum, apud quos κύων ſæpe fœminino genere ponitur, maxime cum de venatu agitur. ita Homerus Οδυσσ. υ.

Ὡς δὲ κύων ἀμαλῆσι περὶ σκυλάκεσσι βεβῶσα
Ἄνδρ᾽ ἀγνοιήσασ᾽ ὑλάει.

Neque aliter Pollux, ubi varios canes recenſet. & κύων Κρῆσσα Æliano Hiſt. Anim. lib. III. cap. II. Sophocles Ajace, Oppianus κυνηγετικῶν libris, atque alii paſſim. Ennio *venatica velox.*

—— animuſque in pectore latrat,
Ut ſolita eſt, quando vinclis venatica velox
Apta ſilet.

ita ſcribendum. ſic *canis Gortynia* Vario, Lucretio *canes montivaga. canis taciturna* Gratio. Noſtro l. IV. Faſt. ſub finem *Obſcœna exta canis.* quomodo & apud Virgilium lib. I. Georg. veterrimus Mediceus,

Obſcœnaque canes importunæque volucres.

& lib. VI. Æn.

—— rabidæ venantis Ilidi
Commovere canes.

Seneca Hippol.

Mæſtaque domini membra veſtigant canes.

Rutilius Itinerario,

Atque olidum doctas noſſe cubile canes.

noſter Met. VII. ex optimo codice Ambroſiano,

Copula detrahitur canibus, quas illa ſequentes
Effugit.

Pont. lib. II. El. II. ex ſcriptis probioris notæ,

Quæ fugit infeſtas territa cerva canes.

Prudentius l. II. contra Symmachum,

Sordida ſus noſtro amne natat, noſtra intrat & ipſas
Aura canes.

ſic veterrimus codex. Noſter denuo in Ibide ex antiquis libris,

Et ſcindent avida perfida corda canes.

lib. VII. Met. *Echidnæam canem* vocat Cerberum. lib. XI. ex antiquis itidem libris *Sollicitas canes.* & lib. XIV. ex veteri codice,

—— timetque
Ora proterva canum: ſed quas fugit, attrahit una. Heinſius.

144. *Jamque dies medius.*] *Medias* ſecundus Pal. *Idem.*

145. *Utraque.*] Oriente & occidente.

147. *Hyantius.*] Bœotius. Bœotos Hyantas antiquitus dixere, inquit Plin. lib. 3. c. 7. *Farn. Hyantius.*] Thebanus: Hyantes enim populi ſunt Bœotiæ, qui & *Hyantii* appellantur. Hyantia etiam urbs eſt Locrorum, unde *Hyantius* derivatur. R.

148. *Lina.*]

Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum :
Fortunæque dies habuit ſatis. altera lucem
Cum croceis invecta rotis Aurora reducet ;
Propoſitum repetamus opus. nunc Phœbus utrâque
Diſtat idem terrâ ; finditque vaporibus arva.
Siſtite opus præſens : nodoſaque tollite lina.
Juſſa viri faciunt, intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis & acutâ denſa cupreſſu ;
Nomine Gargaphie, ſuccinctæ ſacra Dianæ :
Cujus in extremo eſt antrum nemorale receſſu,
Arte laboratum nullâ : ſimulaverat artem
Ingenio Natura ſuo. nam pumice vivo
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons ſonat à dextrâ tenui perlucidus undâ,
Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
Hîc Dea ſilvarum venatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quo poſtquam ſubiit ; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcuſque retentos.
Altera depoſitæ ſubjecit brachia pallæ.
Vincla duæ pedibus demunt. nam doctior illis

Iſme-

148. *Lina.*] Retia ex lino. Farn.

150. *Croceis.*] Ἠὼς κροκόπεπλος.

151. *Repetemus opus.*] *Repetamus* nonnulli. ſic lib. III. Artis,

—— *ſed repetamus opus.*

Heinſius.

152. *Diſtat idem.*] *Spacium* ſubaudiatur. Ut intelligamus Solem ab utraque terra æquali ſpatio diſtare, atque abeſſe ab oriente & occidente, per quod ſignificat meridiem eſſe.

155. *Vallis.*] Fontis Gargaphii in hac valle meminerunt Herodotus in Calliope, & Pauſanias in Bœoticis, obſtructum ſcil. fuiſſe à Perſis in bello Perſico, mox à Platæenſibus reſtitutum.

157. *Nemorale.*] Nemoribus tectum.

159. *Pumice vivo.*] Naturali. Pumex autem lapis eſt levis, cavernoſus, poliendis rebus accomodatus.

160. *Et levibus tophis.*] Tophus lapis eſt cavernoſus. *Duxerat.*] Effecerat. R. *Et levibus.*] Supra, *Efficiens humilem lapidum compagibus arcum.* ỳſ. 30.

161. *Patulos ſuccinctus hiatus.*] *Incinctus* meliores. recte. nam *ſuccinctæ Dianæ* præceſſerat. *Heinſ.*

162. *Margine.*] *Viridi qua margine clauderet undas Herba, nec ingenium violarent marmora tophum.* Juvenal. 3. Sat. *Succinctus.*] Circumdatus. *Patulos hiatus.*] Patentes ripas. hiare enim videntur ripæ, ut fluvii alveum efficiant.

166. *Retentos.*] Remiſſum arcum, laxatum. Calliſto lib. 2. ỳſ. 420. *Exuit hic humero pharetram, lentoſque retendit Arcus.* Farn.

168. *Vincla.*] Cothurnos. Venus habitu venatricis aſſumpto. Æneid. 1. *Purpureoque alte ſuras vincire cothurno.*

169. *Iſme-*

Iſmenis Crocale, ſparſos per colla capillos
Colligit in nodum; quamvis erat ipſa ſolutis.
Excipiunt laticem Nepheleque, Hyaleque, Rhaniſque,
Et Pſecas, & Phiale; funduntque capacibus urnis.
Dumque ibi perluitur ſolita Titania lympha;
Ecce nepos Cadmi dilatâ parte laborum
[Per nemus ignotum non certis paſſibus errans]
Pervenit in lucum: ſic illum fata ferebant.
Qui ſimul intravit rorantia fontibus antra;
Sicut erant, viſo nudæ ſua pectora Nymphæ
Percuſsêre viro: ſubitiſque ululatibus omne
Implevêre nemus: circumfuſæque Dianam
Corporibus texêre ſuis. tamen altior illis
Ipſa Dea eſt, colloque tenus ſupereminet omnes.
Qui color infectis adverſi Solis ab ictu
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ Auroræ:
Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ.
Quæ quanquam comitum turbâ ſtipata ſuarum;
In latus obliquum tamen adſtitit: oraque retro
Flexit: & ut vellet promptas habuiſſe ſagittas;
Quas habuit, ſic hauſit aquas: vultumque virilem
Perfudit: ſpargenſque comas ultricibus undis,

Addi-

169. *Iſmenis.*] Iſmeni fluv. filia. ex re adaptat nomina de Græco. κροκάλη calculus eſt litoralis, vel in imo fontis. *Far.*

171. *Excipiunt laticem Nipheque.*] *Nipteque* Berſmannus ἀπὸ τῦ νίπτειν. Sed rectè vetuſtiores magno numero *Nepheleque.* Heinſius. *Laticem.*] Aquam, à latendo, quod in terræ venis lateat. *R. Nipheque.*] Quaſi lotrix, à νίπτω. *Hyaleque.*] Pellucida, ab ὕαλος, vitrum. *Rhaniſque.*] A ῥαίνω, aſpergo.

172. *Pſecas.*] A ψεκὰς, guttula roris. *Phiale.*] Quæ quaſi è φιάλη aut capaci urna perfundat Dominam.

173. *Titania.*] Diana Titanii progenies, ut Sol Titan. *Farn.* Quæ eadem eſſe cum Luna putatur, quæ quidem ut Sol *Titan*, ſic *Titania Titaniſque* interdum à poëtis vocatur.

174. *Ecce nepos Cadmi.*] Actæon.

175. *Per nemus ignotum.*] Hic verſus in Florentino primæ notæ, Neapolitano, ac Mediceo ſecundo manu recentiori margini erat adſcriptus. qui proinde ſuſpectus eſt habendus. *Heinſius.*

177. *Rorantia.*] Madentia. *R.*

183. *Qui color.*] Pudicitiæ tenerum florem, & expreſſum; Verecundiæ tincturam comparat Iridis rubori & Auroræ. quæ φόβος τις ἀδοξίας, πάθει μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἕξει, &c. Ariſt. Ethic. 4. cap. 9. Suffuſus à corde per arterias ſpiritalis ſanguis, ad phantaſiam ſublatus, inde cerebri frigiditate repercuſſus deorſum

Addidit hæc cladis prænuntia verba futuræ :
Nunc tibi me poſito viſam velamine narres,
Si poteris narrare, licet. nec plura minata,
Dat ſparſo capiti vivacis cornua cervi :
Dat ſpatium collo: ſummaſquecacuminat aures:
Cum pedibuſque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus : & velat maculoſo vellere corpus.
Additus & pavor eſt. fugit Autoneïus heros :
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo.
[Ut vero ſolitis ſua cornua vidit in undis.]
Me miſerum ! dicturus erat : vox nulla ſecuta eſt.
Ingemuit; vox illa fuit; lacrymæque per ora
Non ſua fluxerunt. mens tantum priſtina manſit.
Quid faciat? repetatne domum regalia tecta?
An lateat ſilvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat; videre canes : primuſque Melampus,
Ich-

ſum fertur & per ora diffunditur. Vide Macrob. Sat. lib. 7. cap. 11. *Farn. Infectis.*] Tinctis.

192. *Viſam.*] Actæonis tranſmutati cauſa, inquit, Diodorus lib. 5. traditur à nonnullis, quod Dianæ concubitum, quum venaretur in montibus, adpetierit. Euripides, quod ſe illi Actæon prætulerit venandi arte. Juno apud Lucianum illi ſcopticè exprobrat deformitatem. viſam ſcilicet ab Actæone veritam, ne adoleſcens ipſius turpitudinem, αἶσχος, evulgaret, immiſiſſe illi canes. Dialog. Junonis & Latonæ. *Farn.*

193. *Nec plura minata.*] Alii *locuta.* unus Moreti & Leidenſis *morata.* venuſte. Virg. Æn. v. —— *nec plura moratus.*
Tum læva taurum tenet.
Lucretius libro v.
—— *neque te promiſſis plura morabor.*
Val. Flaccus. l. IV. —— *nec plura moratus,*
Ingentes humeros ſpatioſaque protulit oſſa.
Corippus Africanus libro III.
—— *non plura moratus*
Auguſtus nutu tolli ſublime ferετrum
Imperat.
Lucanus libro II.
Sed quid plura moror?
Virgil. Æn. III.
—— *dextramque haud multa moratus*
Dat juveni. Heinſius.

194. *Vivacis cervi.*] Diu viventis. ad quadringentos namque annos cervi vivere dicuntur. (Vide Plin. lib. octavo, capite trigeſimo ſecundo.) R. *Vivacis.*] Τετρακόρωνε. *Et quater egreditur cornicis ſecula cervus.* Auſon. de ætat.

200. *Ut vero vultus & cornua vidit in unda.*] Verſum hunc frigidum & inſulſum meo tolle periculo, quanquam ſcriptis, quotquot vidi, membranis tenaciter inhærentem. niſi quod in uno Leidenſi,
Ut vero ſolitis ſua cornua vidit in undis,
aliquanto rectius legebatur. *Heinſius.*

204. *Domum & regalia tecta.*] Auſer Tò & ex auctoritate Arondeliani, primi Moreti, & aliorum quatuor. nihil familiarius his locutionibus apud noſtrum. *Idem.*

206. *Melampus.*] Canum aliis nomina Græca indidit à forma; aliis à natura, aut colore; aliis à ſexu & genere; laudat etiam à patria. peccavit tamen ali-

Ichnobateſque ſagax latratu ſigna dedere;
Gnoſſius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
Inde ruunt alii rapida velocius aura.
Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus; Arcades omnes:
Nebrophonoſque valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæuſque fero nuper percuſſus ab apro,
Deque lupo concepta Nape, pecudeſque ſecuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyja duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Ladon:
Et Dromas, & Canace, Sticteque, & Tigris, & Alce,
Et niveis Leucon, & villis Asbolus atris,

Præ-

aliquantulum contra præcepta θηρευτικά. Neque enim longis nominibus appellandi ſunt, inquit Columella 12. cap. lib. 8. de re ruſtica, quo celerius quiſque vocatus audiat. quod à Xenophonte habuit lib. de venatione. τὰ δ' ὀνόματ' αὐταῖς τίθεσθαι βραχία, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ, &c. *Farn.*

207. *Ichnobateſque ſagax.*] Ichnobates dicitur per veſtigia vadens.

208. *Gnoſius.*] Cretenſis. *Spartana.*] Laconica, Cretenſes autem & Laconici canes aptiſſimi ſunt venationibus. *R.*

210. *Pamphagus.*] Omnia comedens. *Dorceus.*] Acute videns. *Oribaſus.*] Montes aſcendens.

211. *Nebrophonoſque valens.*] Hinnulos, hoc eſt, cervorum catulos, interficiens. *Trux Theron.*] Terribilis aſpectu. *Lalape.*] A velocitate atque impetu ſic eſt appellata.

212. *Et pedibus Pterelas.*] Alatus ſive alis impulſus. *Agre.*] Venatio interpretatur ἄγρα. *R. Naribus utilis.*] Mire ſagax, & ob id feris deprehendendis utiliſſima. *Pont. Canis naribus utilis.*] *Naribus acres.* Metam. 7. Virgil. 7. Æneid. —— *Canum noto nares contingit odore.* ὀδμὴν θηρῶν. Senec. Thyeſth. 1. 3. v. 49. —— *& longo ſagax* —— *Loro tenetur Umber, ac preſſo vias* —— *Scrutatur ore, dum procul lento ſuem* —— *Odore ſentit & gemitu vocat.* Quod videtur ex Ennio deſumtum & Lucretio. —— *Ululatque ibi acute. Gannitu vocis adulat.*

213. *Hylauſque ferox.*] Scribe *fero apro*, quicquid ſcripti codices pro vulgata lectione certant. lib. 111. Amor.

Et ferus in ſylvis farra metebat aper.

feroces apros etiam alibi vocat. Cæterum videtur alluſiſſe ad Hylæum illum, qui cum Anceo ab apro Calydonio eſt interfectus teſte Apollodoro. *Heinſ. Hylaus.*] Sylveſtris.

214. *Nape.*] Quod in ſaltibus verſaretur.

215. *Pœmenis.*] Paſtoralis. *Harpyia.*] Rapax, & Harpyiarum ſimilis, quæ ſunt rapaciſſimæ.

216. *Subſtricta ilia.*] Virgil. *Brevis alvus. Sicyonius Ladon.*] A fluvio Arcadiæ nomen ſumpſit hic canis. Vel etiam à λάζομαι, quod capio ſignificat.

217. *Et Dromas.*] Currens. *Canache.*] Καναχὴ ſtrepitum ſignificat, unde nomen cani fuit inditum, quod ejus latratu omnia reſonarent. *Stricteque.*] Hæc à colorum varietate nomen ſumpſit. Nam στικτὴ diſtincta variis maculis dici poteſt, ἀπὸ τοῦ στίζειν, id eſt, à diſtinguendo. *Tigris.*] Tigridi ſimilis, quæ eſt fera velociſſima. *Et Alce.*] Similis Alcæ, feræ perniciſſimæ: ἀλκὴ etiam robur, potentiaque dicitur. (quæ etymologia proximior ac verior videtur.)

218. *Leucon.*] Albus à colore. *Et vil-*

Prævalidusque Lacon, & curſu fortis Aëllo,
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lyciſce:
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo
Harpalos & Melaneus, hirſutaque corpore Lachne:
Et patre Dictæo, ſed matre Laconide nati,
Labros, & Agriodos, & acutæ vocis Hylactor:
Quoſque referre mora eſt. ea turba cupidine prædæ
Per rupes, ſcopuloſque, adituque carentia ſaxa,
Qua via difficilis, quaque eſt via nulla, feruntur.
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus.
Heu famulos fugit ipſe ſuos! clamare libebat,
[Actæon ego ſum: dominum cognoſcite veſtrum.]
Verba animo deſunt: reſonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit:
Proxima Theridamas; Oreſitrophus hæſit in armo.
Tardius exierant; ſed per compendia montis
Anticipata via eſt. dominum retinentibus illis
Cætera turba coït, confertque in corpore dentes.
Jam loca vulneribus deſunt. gemit ille, ſonumque,

Et,

lis Asbolus atris.] Hoc eſt, pilis nigris. *Asbolus* autem à colore eſt dictus, ἄσϐολ☉ enim fuliginem ſignificat, eo quod nigris villis ac fuliginoſis eſſet.

219. *Lacon.*] A patria, quod Laconicus. *Aello.*] A procella, quod impetuoſus.

220. *Thous.*] Velox dicitur & impetuoſus. *Lyciſce.*] Canis ex lupo nata *Lyciſca* dicitur, quaſi parva lupa.

222. *Harpalos.*] Rapax. *Melaneus.*] Niger. *Hirſutaque corpore Lachne.*] Verbum de verbo expreſſit. *Lachne* enim villorum denſitas vocatur.

223. *Dictæo.*] Cretenſi.

224. *Labros.*] Hoc quoque nomen cani conveniens eſt, vehemens enim impetuoſuſque transfertur.

227. *Quaque eſt difficilis.*] Sec. Palat. *Qua via difficilis.* malo etiam *feruntur* cum duobus, pro *ſequuntur.* quod *ſecutus* verſu proximo mox occurrat. *Heinſ.*

229. *Heu famulos fugit ille ſuos.* ſi *Ipſe* cum melioribus. Sequens autem verſus *Actæon ego ſum*, non magis Naſonis eſt, quam meus. Agnoſcunt tamen libri veteres. Eo ſublato omnia erunt concinniora. *Idem.*

232. *Melanchætes.*] Jubam & pilos habens nigros.

233. *Theridamas.*] Feras domans. *Oreſitrophus.*] In montibus nutritus.

234. *Compendia montis.*] Cui contrarium, *diſpendia ſylvæ.* Lucan. 8. *Fallacis veſtigia ſylvæ.* Virgil. 9.

235. *Præcipitata via eſt.*] *Anticipata* veterrimus Florentinus S. Marci, ſecundus Mediceus, & quatuor alii. Notat ex ſuis etiam Vivianus. neque aliter Eutyches Grammaticus agnoſcit. Statius Theb. VI.

Speravit flexæ circum compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipaſſe viam.

uſus eſt verbo etiam præter alios Lucretius. *Heinſ. Præcipitata via eſt.*] Præcipiti curſu peracta. *Re.*

240. Et

Et, ſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Cervus, habet: mœſtiſque replet juga nota querelis:
Et genibus ſupplex pronis ſimiliſque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidum ſolitis latratibus agmen
Ignari inſtigant, oculiſque Actæona quærunt;
Et velut abſentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: ut abeſſe querantur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem; ſed adeſt: velletque videre,
Non etiam ſentire, canum fera facta ſuorum,
Undique circumſtant: merſiſque in corpore roſtris
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi.

[Nec

240. *Et genibus ſupplex pronis.*] *Poſitis* unus Bononienſis pro diverſa lectione. quod placet. *ponere genu* elegans & Latinum, de quo ad Claudianum. *Heinſius.*

242. *Solitis hortatibus agmen.*] *Latratibus* vetuſtiores maxima ex parte. clamore & hortatu latratum caninum æmulante. Virgil. Georg. III.

Sæpe volutabris pulſos ſilveſtribus apros
Latratu turbabis agens.

quidam *clamoribus.* alioquin *hortatibus* ferri poſſet. quomodo Epiſt. IV.

Hortari celeres per juga ſumma canes.

& Met. X.

Hortaturque canes ritu ſuccincta Diana.

Homero in Odyſſea *σεύειν κύνας* eſt. *monere canes* dixit Propertius libro II. Eleg. XIX. ſed in Virgilii loco de ipſis canibus poteſt intelligi latratus, de quibus illic agitur. *Idem.* *Agmen.*] Canum multitudinem.

245. *Et abeſſe queruntur.*] Scribe *ut querantur*, vel membranis invitis. Sæpiſſime ita peccatum. *Heinſius.*

249. *Undique circumſtant.*] Actæonem à veris canibus laceratum apud Corinthios, hujuſque fuiſſe facinoris authores Bacchides refert Max. Tyrius. Steſichorus prodit, eum à Diana pelle cervina circumdatum, incitatoſque ab ea in herilem necem canes, ne Actæon Semelen in uxorem duceret. Vide Pauſan. in Bœot. Pier. Hierogl. 7. lib. quod & ſuo tempore multis venatoribus Corſis accidiſſe, ut à canibus ſuis furore quodam actis dilaniarentur, refert Jul. Scaliger, comment. in Ariſtotelem l. 1. de plantis. rabie ſcil. in canibus per dies Caniculares graſſante. Natal. Com. 7. lib. 24. Alii ad prodigos referunt, qui promi magis quam condi impuros paraſitos, prædatorios ganeones & ollares amicos alunt; à quibus exhauſti pereunt à re & ſpe bona. Bapt. Anulus, & Alciatus. Alii ad aleatores perditos alluſum volunt, quibus *Damnoſi ſemper ſubſiluere Canes*, jactus ſcil. aleæ infauſti damnoſique. Ad principes ſpectare epimythion volunt nonnulli, apud quos gratioſorum purpuratorum gratia valet ad odium & ruinam principum. Curioſos alienorum conſiliorum rimatores ſignificari hinc videtur. Arnobius 3. lib. Et ſpolietur Apollo germana, quam quondam puris in fontibus abluentem membrorum ſordes corniger ille venator inſpexit & pœnam curioſitatis invenit. Certe curioſus ille uxoris ſuæ, per amicum pudicitiæ explorator, in ficta Hiſpani Doxippotæ hiſtoria, meritas dedit veri Actæonis pœnas. *Farn.*

 251. *Nec*

[Nec niſi finitâ per plurima vulnera vitâ
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.]

Rumor in Ambiguo eſt: aliis violentior æquo
Viſa Dea eſt: alii laudant, dignamque ſevera
Virginitate vocant. pars invenit utraque cauſſas.
Sola Jovis conjux non tam culpetne probetne
Eloquitur; quàm clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyriâ collectum pellice transfert
In generis ſocios odium. ſubit ecce priori
Cauſſa recens; gravidamque dolet de ſemine magni
Eſſe Jovis Semelen. tum linguam ad jurgia ſolvit.
Profeci quid enim toties per jurgia? dixit.
Ipſa petenda mihi eſt: ipſam, ſi maxima Juno
Rite vocor, perdam; ſi me gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet; ſi ſum regina, Joviſque
Et ſoror & conjux. certe ſoror. at puto furto

Con-

251. *Nec niſi finitâ.*] Hunc quoque verſum cum ſequenti ab inſcitâ manu profectos eſſe ſum certus. Tu fœdiſſimum centonem abige ab hac purpura. Certe in uno codice, quem vir doctiſſimus Carolus Sprotius Aquiſgranenſis dono mihi dedit, à manu recentiori adſcriptos margini deprehendi. *Heinſius.* *Nec, niſi finita, &c.*] Quid ad mores ex hac fabula trahi poſſit, conſule Natal. lib. 6. cap. 24. *Pont.*

252. *Dianæ.*] Fabulam hanc denique ad ſecreta Principum accommodat Cl. Fr. Baconus c. 10. de ſapientia veterum. Qui, inquit, Principibus non admiſſi, & præter eorum voluntatem ſecretorum conſcii ſunt, odium certiſſimum apud eos conſequuntur. Itaque gnari ſe peti, & occaſiones captari, vitam degunt cervorum more, timidam & ſuſpicionibus plenam. Quin & illud accidit, ut à ſervis & domeſticis, in gratiam principum accuſentur & evertantur. Ubi enim principis offenſio manifeſta eſt, quot ſervi, tot fere proditores eſſe ſolent. Infeliciter ſane ceſſit poëtæ noſtro, *quod aliquid vidit, quod noxia lumina fecit*, &c. Triſt. 2. lib. *Farn.*

FAB. III. *Arg.* Rumor in ambiguo eſt: aliis violentior æquo, &c.] *Juno ſuſpectam Semelen Cadmi & Hermionæ filiam cum haberet, quod cum Jove concubuiſſet, in anum converſa, ut ſe fallacia ſine invidia cujuſdam ulciſceretur, ad eam venit, perſuadetque ei, ne alio Jovem apparatu recipiat ad cubile, quam ſolitus ſit apparere Junoni. quo ut illius auctoritas gravis, proinde ipſius concubitus inſignis eſſet. Quod cum impetraſſet à cupiente, Deus instructus tonitribus ac fulminibus domum Semeles ingreſſus eſt, tecta ejus decepta optatis flammis adurit, Liberumque conceptum utero gravidæ incendio eripit, ac femore inſuit ſuo, poſtea completis menſibus, nymphis, quæ Nyſam montem Indiæ perfrequentarent, clam tradidit nutriendum.* Lact.

258. *A Tyria pellice.*] Ab Europa, quam è Phœnicia Jupiter rapuit.

266. *Certe ſoror.*] Hoc ita à Junone infertur, ac ſi conjux eſſe deſierit, cum Jupiter alias amet. Sic quoque apud Senecam ipſa loquitur. *Soror Tonantis: hoc enim ſolum mihi nomen relictum eſt.* Senec. Herc. Fur. 1. *R.*

267. *At*

Contentam: & thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit; id deerat: manifeſtaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Jove vult fieri. tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec ſim Saturnia; ſi non
Ab Jove merſa ſuo Stygias penetrarit in undas.
Surgit ab his ſolio; fulvaque recondita nube
Limen

267. *At puto furto eſt Contenta.*] Tò *eſt* à multis præſtantiorum abeſt. Scribe, *at puto furto Contentam.* Heinſius.

268. *Concipit.*] Eadem Juno 2. l. 472. vſ. *Scilicet hoc etiam reſtabat, adultera, dixit, Ut fœcunda fores, &c.*

272. *De Jove merſa ſuo.*] *Ab Jove* cum melioribus, & *penetrarit* pro *penetrabit* cum Berneggeriano, Cantabr. & tribus aliis. *in undas* etiam præſtantiores plerique, non *ad undas.* præcedenti verſu, *nec ſum Saturnia*, veteres plerique agnoſcunt, non *nec ſim.* Silius libro IX.

Non ſum equidem Sulmone ſatus, tua Satrice proles,
Nec frater, Mancine, tuus, fateorque nepotem
Pergameo indignum Solimo, ſi evadere detur
Huic noſtras impune manus.

ita ſcripti. Apuleius Metam. lib. v. *Nec ſum mulier, nec omnino ſpiro, niſi eam peſſum de tantis opibus dejecero.* Aliter tamen Plautus Menæchmis, *Non hercule is ſim, qui ſum, niſi hanc injuriam, meque ultus pulchre fuero.* niſi & illic *ſum* legendum. *Heinſ.*

273. *Fulvâque recondita nube.*] Emendabam olim conjecturâ, ut mihi videbar, non dubiâ, *furvâ nube:* nunc hæreo. nam & apud Virgilium libro XII. *Fulva pugnas de nube videntem* habes. & apud Lucretium lib. VI. *fulva nubis caligine craſſa* in vulgatis & ſcriptis exemplaribus conſtanter. & ſane *fulvam caliginem* dixit quoque Valerius Caro in Diris. Et Statius Theb. IX.

——venit in medios caligine fulvâ
Septa globos.

cum *furvam* dixerit. *caliginem* Auſonius Cupidine crucifixo. ξανθὰν quidem νεφέλαν appellat Pindarus Olymp. Od. VII. ſed ibi de aureo Rhodiorum imbre agitur. ſane Val. Flaccus l. II. v. 115. *piceum nimbum* dixit,

Cum dea ſe piceo per ſudum turbida nimbo
Præcipitat.

at illud certum, lib. v. Met.

Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris,

veram eſſe lectionem. ut & apud Silium Italicum libro VI. v. 149.

Intus dira domus, furvoque immanis in antro
Sub terra ſpecus, & triſtes ſine luce tenebræ.

ubi *curvo antro* & *ſub terras* nunc legitur. mox *nigrum antrum* eandem ſpecum appellabit Silius. idem libro VII.

Jamque in palantes ac verſos terga feroces
Pugnabant Itali, ſubitus cum mole pavenda
Terrificis Maurus prorumpit Tudor in armis.
Nigra vero membra, & furvi juga celſa trahebant
Cornipedes, totuſque novæ formidinis arte
Concolor æquabat liventia currus equorum
Terga, nec erectis ſimiles imponere criſtis
Ceſſarat pennas, aterque tegebat amictus.
Ceu quondam æternæ regnator noctis, ad imos
Cum fugeret thalamos Hennæâ virgine raptâ
Egit nigrantem Stygiâ caligine currum.

Ita locus ex optimo codice conſtituendus, niſi quod *furvi cornipedes* pro *fulvis* ex conjectura noſtra ſunt repoſiti, quomodo reſtituendum eſſe ut certius liqueret, verſus plures adſcripſi. Terentius

Lumen adit Semeles. nec nubes ante removit,
Quam ſimulavit anum: poſuitque ad tempora canos:
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit paſſu: vocem quoque fecit anilem.
Ipſa-

tius Scaurus de Ortographia, *Furvos dicimus, quos antiqui fuſcos.* ſic *furva Proſerpina* Horatio lib. II. Od. XIII. & Statio Theb. VIII.

Furvo Proſerpina poſte notarat.

& *furva lethi plaga* apud eundem Pietate Abaſcantii. Seneca Hercule OEtæo,

Cui furva nigri ſceptra geſtantur poli.

Idem ibidem ſub finem,

Non puppis umbras furva tranſvexit meas.

Ita ſcribendum. nam vetus codex *fulva.* vulgati *curva.* Unde & furva Dis inferis pecora immolata. de quibus Silius libro VIII.

——furvaſque trahebam

Ipſa manu properans ad viſa pianda bidentes.

furvam nocti dat *pallam* Juvencus Hiſtor. Euangel. lib. II. Prudentius Cathemerin. hymno IX.

Sed deus dum luce furva mortis antra illuminat.

furva mortis antra, hoc eſt, inferos. ita ſcribo. *Luce fulva* nunc legitur etiam in ſcriptis. Eſt & vox ea non ſemel mendoſa apud Valerium Flaccum. ut l. IV.

Contra Nilus adeſt, & toto gurgite torrens
Tiſiphonem agit, atque imis illidit arenis,
Ditis opem, ac furvi clamantem numina regni.

ſævi regni perperam legitur. eodem libro,

——ſubiter juga concava torquet
Ater aquas Acheron, vaſtoque exundat hiatu
Spumeus & furvâ ſequitur caligine campus.

vides hic denuo *furvam caliginem.* at vulgati,

Fumeus & ſævâ caligine.

minus bene. Putabam eidem Valerio hanc vocem quoque reddendam lib. V.

At medii per terga ſenis rapit ipſe nitentes
Altus equos, curvoque diem ſubtexit Olympo.

Nunc vero tutius opinor *fulvo* reponi. quomodo idem libro VII.

——ſublimis in auras
Tollitur, & fulvo Venerem veſtigat Olympo.

flammiferum Olympum dixerat initio operis. *furvam* quoque *ſæpiam* habes apud Auſonium Epiſt. V. & VII. & *furvam culpam* apud Prudentium Cathemerin. Hymno I.

Jam furva culpa obdormiat.

Propertius libro IV. Eleg. VII.

Denique quis noſtro furvum te funere vidit?
Atram quis lacrymis immaduiſſe togam?

ita ſcribendum. Vulgati *curvum.* minus concinne, quod & Paſſeratio videbatur. apud eundem libro IV. Eleg. ult. legendum quoque putem,

Te licet orantem furvæ deus audiat aulæ.

non *fuſcæ aulæ.* cum de inferis fere ſemper poëtæ, ut jam vidimus, *furvi* voce utantur. ſic & Prudentius Hamartig. *furvum Avernum* dixit. Tibullus lib. II. Eleg. I.

Poſtque venit tacitus furvis circumdatus alis
Somnus, & incerto ſomnia pigra pede.

non *fulvis alis* cum *fulva ſidera* proximo verſu præceſſerint. *pigra* etiam *ſomnia*, non *nigra.* ne bis idem dicat. *furvam gentem* Indos vocavit Juvenalis Satyra XII. contra apud Prudentium Hamartig. v. 635. *fulvo* pro *furvo* ſcribendum,

——fulvo ſe munere vilem
Vendat nocticolæ ſpurcis complexibus Indi.

ita vetuſtiſſimus codex Puteaneus. aurum intellige ſed revertamur ad Naſonem. *Idem.*

277. *Membra tulit greſſu.*] *Paſſu* rectius veterum plerique. lib. XIII.

——ad littus paſſu procedit anili. Idem.

278. *Ipſa-*

Ipſaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi, captato ſermone, diuque loquendo,
Ad nomen venere Jovis; ſuſpirat: &, Optem
Jupiter ut ſit, ait: metuo tamen omnia. multi
Nomine Divorum thalamos iniêre pudicos.
Nec tamen eſſe Jovem ſatis eſt: det pignus amoris;
Si modo verus is eſt: quantuſque, & qualis ab altâ
Junone excipitur; tantus, taliſque rogato
Det tibi complexus: ſuaque ante inſignia ſumat.
  Talibus ignarum Juno Cadmeïda dictis
Formârat. rogat illa Jovem ſine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait: nullam patiêre repulſam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conſcia ſunto
Numina torrentis. timor & Deus ille Deorum.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obſequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cum fœdus initis,
Da mihi te talem, voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata ſub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optaſſe, neque ille
Non juraſſe poteſt. ergo mœſtiſſimus altum
Æthera conſcendit; nutuque ſequentia traxit
Nubila: quis nimbos, immiſtaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.

Nec,

278. *Ipſaque erat.*] *Fit* Mediceus unus ex melioribus. Idem mox *ſuſpirat* & *Optem*, non *Opto*. Idem. *Epidauria nutrix.*] Epidaurus urbs eſt Achajæ, Æſculapii templo nobilis, in Saronici ſinus intimo receſſu ſita. *R.*

283. *Nec tamen eſſe Jovem ſatis eſt.*] Primus Mediceus, & alius ejuſdem bibliothecæ cum Ambroſiano notæ melioris, *eſſe Jovis.* te nimirum. ſic Epiſtola Didûs, *Eliſa Sichæi*, & apud Lucanum *Cornelia Magni*, & in veteri inſcriptione *Cæcilia Craſſi.* Heinſ.

284. *Si modo.*] Εἰ δὲ καὶ ὡς ἐνέπεις, τεὸ νυμφίος ἐστὶ Κρονίων. Ἐλθέτω εἰς τεὸ λέκτρα σὺν ἱμερόεντι κεραυνῷ, &c. Nonn. Dionyſ. 7.

286. *Inſignia.*] Fulmen. *Farn.*

287. *Cadmeïda.*] Semelen Cadmi filiam.

288. *Formârat.*] Inſtruxerat.

299. *Vultumque ſequentia traxit Nubila.*] *Vultuque* ex melioribus multi. quidam *vultuſque.* Fragmentum Theatinorum Romanum antiquæ notæ, *nutuque.* Heinſ.

303. *Ty-*

Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo : nimium ſeritatis in illo.
Eſt aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela ſecunda vocant Superi. capit illa; domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos; doniſque jugalibus arſit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (ſi credere dignum)
Inſuitur femori; maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niſeïdes antris
Occuluêre ſuis; lactiſque alimenta dedêre.

Dum-

303. *Typhœa.*] Vaſtæ magnitudinis Gigantem, belli, quod Jovi Titanes intulerunt, auctorem. Vide lib. 5. ✠ſ. 321. Adi Cl. Fr. Baconi Sapientiam veterum de Typhone ſeu rebelli. *R.*

305. *Eſt aliud levius fulmen.*] De fulminum generibus vide Plin. 2. lib. 51. cap. *Farn.*

311. *Patrioque.*] Βρέφος ἡμιτέλεστον, & Βρέφος ἠλιτόμηνον ἀδηλήτῳ τοκετοῖο vocat Bacchum Nonn. libro octavo.

312. *Inſuitur.*] Εὖγε ὁ γενναῖος ὡς ὅλος, ἡμῖν κυοφορεῖ, καὶ πανταχόθι τοῦ σώματος! ait Neptunus apud Lucianum : ſed quid ſibi vult ἐπιμύθιον? An quia, ut vulgo exponunt, Semele eſt terra (namque eadem cum Maja, Bona Dea, Fauna, Ope eſt Macrobio, Saturn. 1. lib. cap. 12.) Bacchus vitis, utrique à Jovis, id eſt, aëris moderato calore fœtus? An vero quod fructus terræ & vitis femore & pedibus calcantium perficitur? An utique jocari licet, & (*ridentem dicere virum, Quid vetat?*) dicere; Bacchum, id eſt, fœtum Semeles, id eſt, Vitim per ſex menſes creſcere in utero matris, per tres alios menſes cruditatem ſuam decoquere in amphoris conditum: expleto denique materno tempore, hoc eſt, novem menſibus, ſalubre fieri potuique aptum? diſpiciat lector. An forte laboramus in mera fabula, cui nec mica nec gutta medullæ ſanæ? quia Curtius lib. 8. refert, Nyſan ſitam eſſe ſub radicibus montis quem *Meron* incolæ appellant. Inde Græcos mentiendi traxiſſe licentiam, Jovis femine Liberum patrem eſſe celatum. μηρὸς enim ſonat *femur. F.*

313. *Ino matertera.*] Ino Cadmi fuit filia ac Semeles ſoror, quæ Bacchum ex Jovis femore eductum, clam Junone nutrivit.

314. *Antris ſuis.*] Antrum illud in quo Bacchus fertur educatus *Dythyrites* vocatur. Unde & Bacchus Dythyrambus fuit appellatus, eo quod δύο θύρας, hoc eſt, duas januas antrum habuerit, ut quidam è Græcis narrant. *R. Nyſeïdes.*] Infantem, inquit Diodorus lib. 5. Jupiter Mercurio dedit ad antrum Nyſæ, quod inter Phœniciam Nilumque eſt, deferendum : à nymphiſque omni ſtudio curaque educandum. unde ab Jove Nyſaque Dionyſum dixerunt. quod Homerus in hymnis teſtatur. innuit fabula, quod Plato monet, flagrantem & temulentum Deum ſobriis nymphis reſtinguendum eſſe, id eſt, merum temperandum, & aqua diluendum. quod eleganti carmine expreſſit Meleager, Antho-

Dumque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti ſunt incunabula Bacchi:
Forte Jovem memorant diffuſum nectare curas
Sepoſuiſſe graves, vacuâque agitaſſe remiſſos
Cum Junone jocos: &, Major veſtra profecto eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
Illa negat. placuit quæ ſit ſententia docti
Quærere Tireſiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia ſilvâ
Corpora ſerpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, ſeptem
Egerat autumnos. octavo rurſus eoſdem
Vidit: &, Eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris ſortem in contraria mutet:
Nunc quoque vos feriam. percuſſis anguibus îſdem
Forma prior rediit; genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur ſumtus de lite Jocosâ,
Dicta Jovis firmat. gravius Saturnia juſto,

Nec

thologiæ l. 1. c. 19. Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς, &c. *Farn.*

FAB. IV. *Arg.* Dumque ea per terras.] *Jupiter cum Junone jocando omiſſis omnibus jurgiis, referens in conjunctione majorem capere fœminas quam viros voluptatem, Tireſiam judicem adeundum cenſuit, qui utramque naturam maris ac fœminæ fuerat expertus. Nam quodam tempore cum ſerpentes concubitu hærentes baculo percuſſiſſet, in mulierem verſus fuerat, ac rurſus proximo vere eadem uſus ratione, ac tactu in virum ceſſerat. Qui cum Jovis ſententiam tutatus eſſet, damnata Juno luſum in iracundiam vertit, ac Tireſiam luminibus orbavit. Pro qua injuria, quod majus eſſet, Jupiter futurorum ei ſcientiam tribuit.* Lact.

322. *Docti.*] Quem Ἀνδρῶν γυναικῶν τ' εἰδότα ξυνουσίας vocat Lycophron.

323. *Tireſiæ.*] Tireſiam mythologi annum interpretantur, propter alternas anni vices, modo marem, modo fœminam; vere, quo generantur omnia, marem; æſtate, qua pariunt, fœminam. redire autem ad generationem autumno. Lucianus in Aſtrologia ait, Græcos fabulatos Tireſiam ancipitis fuiſſe ſexus, ὅτι τῶν πλανωμένων ἀστέρων τοὺς μὲν θήλεας τοὺς δὲ ἄῤῥενας διέκρινε. *Farn.*

329. *Auctoris ſortem.*] *Auctori* Bernegger. *Heinſius.*

331. *Genitivaque venit imago.*] Tres, *rurſus imago.* rectius. ſed cum in multis *redit* invenerim contra legem carminis, cenſeo ſcribendum *genitivaque reddita imago.* Idem.

333. *Gravius.*] Sic Heſiodus, Tzetzes, Liberalis, alii tum poëtæ, tum interpretes. Callimachus vero in lavacro Palladis, & Nonnus Dionyſ. 5. Tireſiam oculis privatum fuiſſe eadem de cauſa, qua Actæona tradunt: à Pallade ſcilicet quam nudam viderat, viſus incuſtoditi pœnam dediſſe. & Propert. l. 4. 9. *Magnam Tireſias aſpexit Pallada vates, Fortia dum, poſita Gorgone, membra lavat.* Farn.

Nec pro materiâ fertur doluiſſe: ſuique
Judicis æterna damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam
Facta Dei feciſſe Deo) pro lumine ademto
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.
Ille per Aönias famâ celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
Prima fide vociſque ratæ tentamina ſumſit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit; clauſæque ſuis Cephiſos in undis
Vim tulit. enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem, Nymphis jam tunc qui poſſet amari;
Nar-

334. *Nec pro materia.*] Nec ſecundum materiæ ac rei qualitatem. Res enim jocoſa erat, ideoque Juno Tireſiæ ſententiam ægre ferre non debebat.

FAB. V. *Argum.* Ille per Aönias fama celeberrimus urbes, &c.] *Liriope nympha ex amne Cephiſo procreavit Narciſſum, cui Tireſias Eueris filius omnia proſpera reſponſo pollicitus eſt, ſi pulchritudinis ſuæ nullam habuiſſet notitiam. Hunc igitur Echo cum diligeret, neque viam potiundi inveniret, cura & ſollicitudine juvenis, quem extremis vocibus perſequebatur fugientem, extabuit, ejuſque reliquia corporis in lapidem converſa ſunt. Quod ei incidit Junonis ira, quia garrulitate ſua eam ſæpe eſſet morata, ne Jupiter in montibus perſequens nymphas, manifeſto deprehendi poſſet. Fertur Echo filia Junonis ob deformitatem montibus recondita, neque ejus præter vocem quicquam inſpici poſſe, quæ tamen poſt obitum auditur.* Lact.

339. *Ille per Aönias.*] Bœotias. Aonia enim pars eſt Bœotiæ montana ab Aone rege cognominata. Hæc autem inſeruntur, ut commodius fabulæ conjungantur.

341. *Vociſque datæ.*] Conceſſæ artis vaticinandi.

342. *Liriope.*] Congruum, Narciſſi matri nomen. ἀπὸ τῦ λειρίυ, à lilio. *Farn. Cærula Liriope.*] Narciſſi in florem ejuſdem nominis mutationem referre incipit poëta. Nam Liriope nympha Oceani ac Tethyos filia, à Cephiſo fluvio Bœotiæ compreſſa, Narciſſum peperit, quem Tireſias conſultus à matre, ad maturam ſenectutem perventurum, ſi ſe non noſſet, prædixit. Id verò cum ambiguum videretur, exitu tandem fuit comprobatum.

343. *Cephiſus.*] *Cephiſos* caſtigatiores. quomodo & apud Vibium Sequeſtrum, & Priſcianum Periegeſi. quidam etiam *Cepheſos*, tam hic, quam alibi. nonnulli *Cephiſſos.* ſimiliter variant Græci in hoc nomine. κηφίσσος eorum quibuſdam eſt. Homero Iliad. E. *Λίμνῃ κεκλιμένος Κηφισσίδι* quomodo & Rufus Feſtus, *celeri Cephiſſus volvitur unda.* Pindaro καφίσος Pyth. Od. IV. at eidem Olymp. Od. XIII. καφίσια ὕδατα *Heinſ. Cephiſus.*] Fl. Bœotiæ, unde & Narciſſus dictus Cephiſius. *Farn.*

345. *Infantem Nymphæ.*] *Nymphis jam tum qui poſſet amari*, Florentinus S. Marci, & duo Medicei. quod & in ſuis Vivianus invenerat. probe. *Heinſius.*

346. *Nar-*

Narciſſumque vocat. de quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ viſurus longa ſenectæ:
Fatidicus vates, Si ſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris. exitus illam,
Reſque probat, letique genus, novitaſque furoris.
Jamque ter ad quinos unum Cephiſius annum
Addiderat: poteratque puer, juveniſque videri.
Multi illum juvenes, multæ cupiére puellæ.
Sed fuit in tenerâ tam dirâ ſuperbia formâ;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigêre puellæ.
Aſpicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.

Fecerat

346. *Narciſſumque.*] Ἀπὸ τῦ ναρκᾶν, quod marceſcat cito, ſi florem reſpicias; ſi puerum, quod ſuo deſiderio marcidus torpuerit. *Farn.*

348. *Si ſe non noverit.*] *Viderit* Bernegger. Cantabrig. aliique multi. *Heinſ.* *Si ſe non noverit.*] Hoc eſt, ſi nunquam ſuam pulchritudinem cognoverit.

351. *Namque ter ad quinos unum Cephiſius annos.*] Alter Rogerii Twiſden *Jamque* rectius. *Cephiſus* hic etiam plerique veteres. primus Mediceus & duo alii *Cephiſios.* Multi, *Nam quater ad quinos.* ſed perperam. *Heinſ.* *Nam quater.*] Hetc. Cioſanus è Codd. Urſini Vatican. vetuſtioris ſui, Aldini, & uno Cœleſtino, legendum contendit, *Namque ter ad quinos*, quam lect. confirmare videntur ℣ſ. 454. *Quid me puer unice fallis?* & ℣ſ. 470. *primoque extinguor in ævo.* cum prima pars ævi ad ætatis annum 14. plus minus extendatur. nihil muto. *Farn.*

352. *Puer.*] Propter pulchritudinem. *Juvenis.*] Propter magnitudinem. Erat enim magnus & formoſiſſimus, quæ quidem rara eſt felicitas. *R.*

353. *Petiere puellæ.*] *Cupiere* meliores omnes. *Heinſius.*

354. *Dura ſuperbia.*] *Dira* multi veterum. & recte. *Idem.*

356. *Aſpicit hunc.*] Fabulam interponit de Echo nympha compoſitam, cui primum hoc ira Junonis evenit, ut ultimas tantum de vocibus referret. Deinde cum à Narciſſo, cujus amore ardebat, ſpreta eſſet, in lapidem ita fuit converſa, ut vox ſine corpore remanſerit in montibus, ultima verborum auditorum repetens. *R.*

357. *Vocalis.*] Ἀθυρόστομος vocatur Sophocli in Philoctete, loquax, garrula. *Farn.* *Vocalis.*] Abutens voce; qualis vocatur ἀνὴρ γλωσσώδης, τρίβων λόγων, ἀνὴρ κρόταλος, qui tamen ſolummodo ἕως τῦ στομίυ τολμηρὸς καὶ ἀνδρεῖος: cujus tamen pœna non longè eſt; ἀχαλίνων enim στομάτων τὸ τέλος δυστυχία.

361. *Verba.*] Ἀφὴ φωνῆς τῆς υδάτος λαγέσης. repercuſſæ vocis aut ſoni repræſentatio, Euodus 4. lib. Antholog.

Ἠχὼ

Fecerat hoc Juno. quia, cum deprendere poſſet
Sub Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. poſtquam Saturnia ſenſit;
Hujus, ait, linguæ, qua ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſque breviſſimus uſus.
Reque minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
  Ergo ubi Narciſſum per devia luſtra vagantem
Vidit, & incaluit; ſequitur veſtigia furtim.
Quoque magis ſequitur; flammâ propiore caleſcit.
Non aliter, quam cum ſummis circumlita tædis
Admotam rapiunt vivacia ſulfura flammam.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;
Nec ſinit incipiat. ſed quod ſinit, illa parata eſt
Exſpectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Forte puer, comitum ſeductus ab agmine fido,
Dixe-

Ἠχὼ μιμολόγον, φωνῆς τρύγα, ῥήματος οὐρήν. *Farn.*

362. *Quia cum deprendere poſſet*] *Qua cum* multi ſcriptorum. Puto,
—— *qua ne deprendere poſſet.*
Heinſius.

364. *Prudens.*] Terentianum eſt: *Prudens, ſciens:* id eſt, dedita opera.

365. *Poſtquam hac Saturnia ſenſit.*] Tolle τὸ *hac* ex auctoritate meliorum codicum. *Heinſius.*

368. *Reque minas firmat.*] Re ipſa & effectu minas exequitur. *R. In fine.*] Modo ad verſ. 361. quibus adde Epigr. 11. Auſonii: *Aëris & linguæ ſum filia, &c. Extremos pereunte modos a fine reducens, Ludificata ſequor verba aliena meis.* Farn.

370. *Per devia rura vagantem.*] *Luſtra* primus Moreti, & unus Mediceus. *Heinſ. Per devia rura.*] Per invias ſylvas. *R. Devia.*] Qui ſe effuſe amant, atque immodicam de ſe conceperunt opinionem, non multum in publico aut in rebus civilibus verſantur: hic enim neglectus multi & vilipendia occurrent, quæ ſe ſibi oſtendant animos ipſorum dejectura: Itaque vitam plerumque degunt ſolitariam, privatam & umbratilem vilium hominum comitatu cincti, qui illos colere atque admirari ſibi in animum inducant, ac velut Echo in omnibus dictis factiſque aſſententur, iis & verborum præſtent obſequia. Cl. Baconus, in Narciſſo ſuo. *Farn.*

373. *Circumlita.*] Circumpoſita. Eſt autem periphraſis ſulfuratorum lignorum.

374. *Admotas flammas.*] *Admotam flammam* meliores.] *Heinſ. Vivacia ſulfura.*] Quæ difficulter corrumpuntur. Hac autem ſimilitudine oſtenditur. Echo quo propinquior Narciſſo erat, eo magis amore inflammatam eſſe.

379. *Comitum.*] Eleganter Poëta prius amovet à juvene fidorum comitum agmen, quam admittat reſonas
Echus

Dixerat, Ecquis adeſt? &, Adeſt, reſponderat Echo.
Hic ſtupet: utque aciem partes diviſit in omnes;
Voce, Veni, clamat magnâ. vocat illa vocantem.
Reſpicit: & nullo rurſus veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.
Perſtat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait: nullique libentius unquam
Reſponſura ſono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipſa ſuis; egreſſaque ſilvis
Ibat, ut injiceret ſperato brachia collo.
Ille fugit: fugienſque, Manus complexibus aufer:
Ante, ait, emoriar, quam ſit tibi copia noſtri.
Rettulit illa nihil, niſi, Sit tibi copia noſtri.
Spreta latet ſilvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit: & ſolis ex illo vivit in antris.

Sed

Echus voces, & falſas aſſentatorum acclamationes. Qui & ipſi quo tutius fallant perdantque, abducunt juvenes à parentibus, ab amicis, à monitorum miniſterio, à conſiliis ſanis & virtutibus ipſis. *Seductum.*] Redi ad paginam 275. v. 142.

380. *Adeſt, Veni, Coëamus, Sit.*] Mirum poëtæ artificium: ut ipſæ voces fabulæ quaſi aliud narrantis repetant ollarium amicorum & paraſitorum verba: *Adeſt, Veni, Coëamus, Sit tibi copia noſtri.* Farn.

381. *Aciem partes admiſit in omnes.*] *Dimiſit* vel *dimittit* ſcripti. niſi quod in uno Mediceo ex præſtantioribus *diviſit.* eleganter. ut apud Catullum,

Nos alio mentes, alio diviſimus aures

Statius Theb. II.

—— partes pariter diviſus in omnes
Hos obit, atque illos.

Virgil. Æn. IV. & VIII.

Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,
In parteſque rapit varias, perque omnia luſtrat.

Seneca Troaſin:

Laſſabar in tot oſcula & in totum gregem
Dividere matrem.

dividere diem ibidem Act. II.

Sic fatus altâ voce diviſit diem.

ita optimus codex: aliquid jam diximus Notis ad Claudiani lib. II. in Rufinum. *Heinſius.*

385. *Alterna vocis.*] Alternatim emiſſæ, primum à Narciſſo, deinde ab Echo.

388. *Egreſſaque ſilva.*] *Silvis* Neap. ſec. Med. aliique nonnulli. *Heinſius.*

390. *Fugienſque manus complexibus aufert.*] Reſcribe meo periculo invitis membranis, & redde ſuas elegantias Naſoni,

Ille fugit, fugienſque, Manus complexibus aufer.

ut fugientis & complexum averſantis Narciſſi verba ſint. *Idem.*

391. *Sit tibi copia noſtri.*] Ter. Phorm. I. 2. *Obſecrat, ut ſibi ejus faciat copiam.*

394. *Antris.*] Ad ſpeluncas enim, ſaxa, rupes ſolidas & concavas, voces per aëris partes clarius repercuſſæ reſiliunt. *Farn.*

395. *Hæ*

Sed tamen hæret amor; creſcitque dolore repulſæ.
Attenuant vigiles corpus miſerabile curæ:
Adducitque cutem macies; & in aëra ſuccus
Corporis omnis abit. vox tantum, atque oſſa ſuperſunt.
Vox manet. oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.
[Inde latet ſilvis: nulloque in monte videtur;
Omnibus auditur. ſonus eſt, qui vivit in illâ.]
Sic hanc, ſic alias undis aut montibus ortas
Luſerat hic Nymphas; ſic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis deſpectus ad æthera tollens,
Sic, amet iſte licet, ſic non potiatur amato,
Dixerat. aſſenſit precibus Rhamnuſia juſtis.
Fons erat illimis, nitidis argenteus undis,
Quem neque paſtores, neque paſtæ monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapſus ab arbore ramus.

Gramen

395. *Hæret amor.*] Videtur reſpicere poëta ad illud Virgil. 4. Æneid.
—— *Hæret lateri letalis arundo.*
Quod & Terentio familiare. Eunuch. 5. 9. —— *perfice hoc* —— *precibus, pretio, ut hæream aliqua in parte tamen apud Thaidem.*

396. *Et tenuant.*] Multi *Attenuant.* Heinſius. *Corpus.*] Vocis metamorphoſin fecerat Junonis ira; corporis, Narciſſi repulſa. *Farn.*

401. *Qui vivit in illâ.*] Malim *vivat.* niſi hunc & præcedentem verſum tollendos cenſes. Nam quid opus erat repeti, *Inde latet ſilvis*, cum paulo ante dixiſſet, *Spreta latet ſilvis?* Heinſius.

FAB. VI. *Arg.* Sic hanc, ſic alias, &c.] *Narciſſum ſupradictum ob nimiam crudelitatem, quam in Echo exhibuerat, Nemeſis ultrix faſtidientium, in amorem ſui impulit, ut non minore flamma ille exureretur. Qui cum ex aſſidua venatione fatigatus ſecundum fontem in opaco procubuiſſet, & hauriens aquam imaginem ſui conſpexiſſet, & diutius ibi remoraretur, noviſſime tabuit, ita ut vita privaretur, ex cujus reliquiis flos extitit, quem Naiades nymphæ, flentes caſum fratris, Narciſſi nomine notarunt.* Lact.

405. *Sic amet ipſe.*] *Iſte* cum melioribus. & mox *paſtæ monte capellæ* ablato τοῦ *in.* Heinſius.

406. *Rhamnuſia.*] Nemeſis Dea, quæ rerum cum proſperarum nimis, aut adverſarum vices rependit, ſceleſtorum ſuperbiam & inſolentiam ulciſcitur, innocentiam moderatorum aſſerit. cujus effigiem Rhamnunte Atticæ pago cultam deſcribit Pauſanias in Atticis. Marcellinus ſub exitu 14. lib. Strabo. 9. lib. alii. Erat coronata & alata; dextra geſtabat haſtam fraxineam, ſiniſtra phialam in qua incluſi erant Æthiopes; cervo inſidebat. epimythium dabunt Am. Marcell. dicto lib. 14. Petr. Crinitus 19. lib. de hôneſt. diſcipl. 6. cap. Eraſmus in adagio, Adraſtria Nemeſi. Poſt omnes egregie Cl. Baconus, in Nemeſi ſeu vicibus rerum. *Farn.*

411. *Gra-*

Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Sylvaque, ſole lacum paſſura tepeſcere nullo.
Hîc puer, & ſtudio venandi laſſus & æſtu,
Procubuit; faciemque loci, fontemque ſecutus.
Dumque ſitim ſedare cupit; ſitis altera crevit.
Dumque bibit, viſæ correptus imagine formæ,
Rem ſine corpore amat: corpus putat eſſe, quod umbra eſt.
Adſtupet ipſe ſibi, vultuque immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus geminum ſua lumina ſidus,
Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines,
Impubeſque genas, & eburnea colla, decuſque
Oris, & in niveo miſtum candore ruborem;
Cunctaque miratur; quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens. &, qui probat, ipſe probatur.
Dumque petit, petitur: pariterque incendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!

In

411. *Gramen.*] Herba. Elegantius Palat. *Gramen erat circum.* Heinſius.

412. *Sole locum.*] *Lacum* recte unus Baſileenſis. nam *facies loci* mox ſequitur. ſic infra v. 500. *totidemque remiſit Verba lacus* cum Arondeliano. *Idem.*

413. *Et æſtu.*] Solis fervore. *R. Puer.*] Vide Narciſſi icona apud Philoſtratum lib. I. Iconum. & ſtatuam Narciſſi in Caliſtrati ſtatuis. *Farn.*

415. *Sitis altera.*] Cupiditas altera, hoc eſt, amor. Nihil enim aliud eſt amor, quam cupiditas potiundi reamata.

417. *Spem ſine corpore amat.*] Thyſii codex, unus Mediceus, & unus Argentinus *Rem.* probe. lib. VII.

Quod nihil eſt metuit, metuit ſine corpore nomen. Heinſ.

Spem ſine corpore amat.] Amat ſpem ſine corpore Narciſſus, hoc eſt, illud quod re ipſa nihil erat, amat, umbram videlicet, & ſpem corporis, quod nuſquam extabat. *Micyl.*

420. *Geminum ſua lumina ſidus.*] *Geminum lumina ſidus* majori ex parte veteres. Behotius in Apophoretis legit, *geminum ſua ſidera lumen.* ut excerpta Langermanni. Ego, ſi quid mutandum ſit, reſcribam, *geminum duo lumina ſidus.* Heinſius.

421. *Et dignos Baccho digitos.*] Nota eſt poëtis ῥοδοδάκτυλος ἠὼς, De Bacchi digitis mera nugantis librarii ſomnia. Repone igitur ex fide Florentini optimi, Thuanei, Neap. primi Palat. primi Vatican. utriuſque Erfurtani, Arond. & trium aliorum, ut parenti meo reponendum videbatur, quodque ex ſuis codicibus Vivianus & Cioſanus jam monuerunt,

Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines.

de Bacchi comis paſſim poëtæ. hinc, ἀκερσεκόμης dictus & ἀβροκόμης Græcis. *Idem.*

426. *Accendit & ardet.*] *Incendit* pleriquee veteres. & mox *in medias aquas* non *mediis aquis.* Idem.

433. *Aver-*

In medias quoties viſum captantia collum
Brachia merſit aquas; nec ſe deprendit in illis!
Quid videat neſcit. ſed quod videt, uritur illo :
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule, quid fruſtra ſimulacra fugacia captas?
Quod petis, eſt nuſquam : quod amas, avertere, perdes.
Iſta repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt.
Nil habet iſta ſui. tecum venitque, manetque :
Tecum diſcedat; ſi tu diſcedere poſſis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abſtrahere inde poteſt. ſed opacâ fuſus in herbâ
Spectat inexpleto mendacem lumine formam :
Perque oculos perit ipſe ſuos paulumque levatus,
Ad circumſtantes tendens ſua brachia ſilvas;
Ecquis, ïo ſilvæ, crudelius, inquit, amavit?
Scitis enim, & multis latebra opportuna fuiſtis.
Ecquem, cum veſtræ tot agantur ſæcula vitæ,
Qui ſic tabuerit, longo meminiſtis in ævo?
Et placet, & video : ſed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio. tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos mare ſeparat ingens,
Nec via, nec montes, nec clauſis mœnia portis.
Exiguâ prohibemur aquâ. cupit ipſe teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis;
Hic toties ad me reſupino nititur ore.

Quiſ-

433. *Avertere.*] Tu modo te averte, nulla erit umbra, nihil quod ames. *Farn.*

434. *Repercuſſa.*] Ab aqua *tanquam à ſpeculo* remiſſæ.

436. *Tecum diſcedet.*] *Diſcedas* unus meus. *Heinſius.*

437. *Cereris.*] Cibi. *Quietis.*] Somni. *R.*

438. *Opaca herba.*] Umbroſa.

439. *Inexpleto lumine.*] Oculis, quo non poterant ſatiari. *Mendacem formam.* Falſam adoleſcentis figuram. *R.*

443. *Scitis enim.*] Sic Homer. Iliad. β (Υμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε ἴστέ τε πάντα, &c.)

444. *Veſtra.*] *Corvum multiplicat novies Phœnix reparabilis ales. Quem vos perpetuo decies prævertitis ævo Nymphæ Hamadryades, quarum longiſſima vita eſt.* Farn. *Ecquem cum veſtra.*] Ordo eſt. Ecquem meminiſtis in longo ævo qui ſic tabuerit & paulatim conſumptus ſit.

447. *Tantus error amantum.*] *Di boni, quid hoc morbi eſt? adeone homines immutarier Ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe.* Eunuch. 2. 1.

453. *Mini-*

Poſſe putes tangi. minimum eſt quod amantibus obſtat.
Quiſquis es, huc exi. quid me, puer unice, fallis?
Quove petitus abis? certe nec forma, nec ætas
Eſt mea, quam fugias; & amarunt me quoque Nymphæ.
Spem mihi neſcio quam vultu promittis amico:
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cum riſi, arrides. Lacrymas quoque ſæpe notavi
Me lacrymante tuas. nutu quoque ſigna remittis:
Et, quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers aures non pervenientia noſtras.
In te ego ſum, ſenſi: nec me mea fallit imago.
Uror amore mei. flammas moveoque feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum eſt. inopem me copia fecit.
O utinam noſtro ſecedere corpore poſſem!
Votum in amante novum; vellem, quod amamus, abeſſet.
Jamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ
Longa meæ ſuperant: primoque extinguor in ævo.
Nec mihi mors gravis eſt poſituro morte dolores.
Hic,

453. *Minimum eſt quod amantibus obſtat.*] Tò *eſt* multi veteres non agnoſcunt. Forte,

—— *minimum quid amantibus obſtat.*

Heinſius.

455. *Certe.*] Scripſit Euanthes in fabuloſis, ſororem Narciſſo gemellam fuiſſe cum oris forma, tum coma & omni corporis parte ſimilem, quam unice amavit. Hac mortua, ille deſiderii impatiens dicitur ad fontem venire ſolitus, ut ejus imaginem ibi intueretur. Verum ubi id ſolatium leve videretur, dolore denique periit, vel, ut aliis placet, ſe in fontem dejecit. Sed hæc ad Narciſſi gratiam ficta eſſe ait Pauſanias in Bœot. *Farn.*

456. *Nymphæ.*] Echo, Najades, Oreades, ſupra v. 402. *Farn. Fugias.*] Faſtidias. *R.*

463. *Iſte ego ſum.*] Alii *Ipſe.* ſed primus Mediceus argute, *In te ego ſum.* Heinſ. *Ille ego ſum.*] Agnoſcit tandem errorem ſuum ac vanitatem; nec tamen animum mutat. ſic amator ille apud Comicum; Et *illam ſceleſtam, & me miſerum eſſe ſentio; Et tædet; & amore ardeo; & prudens, ſciens, vivus, videnſque pereo; nec quid agam ſcio.* Ter. Eunuch. 1. ſcilicet 8. act. *Farn.*

466. *Inopem me copia fecit.*] Auſonius de Narciſſo: *Si cuperes alium, poſſes Narciſſe potiri.* Nunc tibi amoris adeſt copia: fructus abeſt, epigram. 95. Itidem 96. *Farn.*

467. *O utinam à noſtro.*] Tolle Tò *à*, & verſu proximo Tò *eſt* ex fide optimorum codicum. *Heinſius.*

470. *Superant.*] Superſunt, reſtant. *Superant.*] Superſtites ſunt & reliqui. Quod Virgilianum eſt:

—— *Superatne, & veſcitur aura?*

Hic, qui diligitur, vellem diuturnior eſſet.
Nunc duo concordes animâ moriemur in unâ.
Dixit, & ad faciem rediit male ſanus eandem;
Et lacrymis turbavit aquas: obſcuraque moto
Reddita forma lacu eſt. quam cum vidiſſet abire;
Quo fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem
Deſere, clamavit. liceat, quod tangere non eſt,
Adſpicere: & miſero præbere alimenta furori.
Dumque dolet, ſummâ veſtem deduxit ab orâ,
Nudaque marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percuſſa ruborem.
Non aliter, quam poma ſolent; quæ candida parte,
Parte rubent. aut ut variis ſolet uva racemis
Ducere purpureum, nondum matura, colorem.
Quæ ſimul aſpexit liquefactâ rurſus in undâ;
Non tulit ulterius; ſed, ut intabeſcere flavæ

Igne

477. *Quo refugis? remane.*] Primus Palat. *Quove fugis.* unus Voſſian. *Quo fugis? ô remane.* quatuor, *Quo fugis? remane.* Scribe, *Quo fugis? oro mane.* H. *Nec me crudelis amantem Deſere.*] *Deſine* primus Baſil. tertius Mediceus, prior Regius, aliique multi. Vide Notas Art. Am. lib. II. v. 725. *Idem.*

479. *Miſero furori.*] Quod miſeros homines faciat, qui illo vexantur.

480. *Summo veſtemque reduxit ab ore.*] *Veſtem deduxit* multi veteres. primus Gronovianus, & cum Barberiniano quatuor aut quinque alii, *ſumma veſtem deduxit ab ora.* recte. lib. v. *ut ſumma veſtem laniarat ab ora.* ſic contra *tunicas ora ſubducere ab ima* in re obſcœna lib. II. Faſtor. nudaturis pectus deducenda erat veſtis. lib. XIII. Met.

—— veſtemque manu deduxit, &, hac ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.

ubi *diduxit* male nunc legitur. Seneca Hercule OEtæo,

—— mater in luctum furens
Deduxit avidum pectus, atque utero tenus
Exerta vaſtos ubera in planctus ferit.

ſic probe veterrimus codex. Plura notavimus Amor. l. I. Eleg. VII. ℣. 48. *H.*

482. *Tenuem percuſſa ruborem.*] *Roſeum ruborem* Florentinus S. Marci, primus Vaticanus & duo alii. *Idem.*

486. *Liquefacta rurſus in unda.*] Cera liquefacta dici poteſt, de unda non opinor. Nec libri tamen veteres opitulantur. Cenſeo nihilominus ſcribendum, *liquenti unda.* eſt enim prima ſyllaba communis, quod ignoratum inſcitis librariis ſcripturæ genuinæ mutandæ cauſam dedit. ſic *liquentia flumina* apud Virgilium primâ ſyllabâ producta. Vide Notas Pont. lib. I. Eleg. II. ℣. 57. Propius tamen accedit ad vulgatam ſcripturam *ſi liquaci undâ* reponas. de qua diximus Remed. Amor. ℣. 177. *Idem.*

487. *Non tulit ulterius.*] Virgil. 2. Æneid. *Non tulit hanc ſpeciem furiata mente Chorœbus:* & alibi, *Non tulit hoc animus.*

490. *Li-*

Igne levi ceræ, matutinæve pruinæ
Sole repente ſolent, ſic attenuatus amore
Liquitur; & cæco paulatim carpitur igni.
Et neque jam color eſt miſto candore rubori;
Nec vigor, & vires, & quæ modo viſa placebant,
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
Indoluit: quotieſque puer miſerabilis, Eheu,
Dixerat; hæc reſonis iterabat vocibus, Eheu.
Cumque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtra dilecte puer! totidemque remiſit
Verba locus: dictoque Vale, Vale inquit & Echo.
Ille caput viridi feſſum ſubmiſit in herbâ.
Lumina nox claudit domini mirantia formam.

Tum

490. *Liquitur.*] Liqueſcit, ac paulatim conſumitur. *Et tecto carpitur igni.*] Occulto amore cruciatur. *R. Liquitur.*] Redi ad p. 770. ℣ſ. 101. *Et tecto paulatim carpitur igni.*] Longe rectius *cæco igni* tertius Mediceus & quinque alii. ſex pro diverſa lectione id ipſum quoque exhibent. Notum hoc Maronis,

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.

noſter libro VIII. de Meleagro,

—— cæcis torreri viſcera ſentit Ignibus.

Lucretius lib. IV.

Poſſit ut ex igni cæco conſurgere flamma.

Heinſ.

491. *Et neque.*] Ad φιλαύτων νεοσκόφων & δοκησόφων ingenia exprimenda eleganter ſumitur flos vernus, idemque φιλόμβρος pluviæ ſititor, cum ejuſmodi ingenia ſpem ſui ſub initia prodigam præbeant, quam tamen fallunt, & frugis bonæ expectationem deſtituunt. *Farn.*

493. *Quæ tamen.*] *Commoritur, Narciſſe, tibi reſonabilis Echo, Vocis ad extremos exanimata modos. Et pereuntis adhuc gemitum reſecuta querelis Ultima nunc etiam verba loquentis amat.* Auſonius 97. Epigr. *Farn.* *Quamvis irata memorque.*] Se à Narciſſo fuiſſe ſpretam.

495. *Miſerabilis.*] Miſerandus, ac miſericordia dignus.

498. *Plangoris.*] Percuſſionis. R.

501. *Locus.*] Echo quæ in illo erat loco.

503. *Lumina mors clauſit.*] *Mox* Cantabrig. & tres alii. *claudit* etiam meliores. Scribe, *nox claudit.* quod pro diverſa lectione in uno Thuaneo & uno Baſileenſi extabat. *nox* pro morte. ſic & apud Propertium videtur legendum lib. II. Eleg. XIII.

Quandocunque igitur noſtros nox claudet ocellos.

In æternam clauduntur lumina noctem Virgilio. Lucanus lib. III. de Argi patre moribundo,

Nox ſubit, atque oculos vaſta obduxere tenebræ. Heinſ.

504. *Tum*

Tum quoque ſe, poſtquam eſt infernâ ſede receptus,
In Stygiâ ſpectabat aquâ. planxêre ſorores
Naïdes: & ſectos fratri poſuere capillos.
Planxere & Dryades. plangentibus aſſonat Echo:
Jamque rogum, quaſſaſque faces, feretrumque parabant:
Nuſquam corpus erat. croceum pro corpore florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.
  Cognita res meritam vati per Achaïdas urbes
Attulerat famam: nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemtor Superûm Pentheus: præſagaque ridet
Verba ſenis; tenebraſque & cladem lucis ademtæ
Obji-

504. *Tum quoque.*] Quaſcunque curas aut ſtudia quis in animam contraxerit in hac vita, vel à natura, vel affectibus, aut vitæ ratione, ea manent etiam cum corpus exuerit. Plato in Gorgia: *Cura non ipſa in morte relinquunt.* Virg. 6. Æneid. *quæ gratia currûm Armorumque fuit vivis; quæ cura nitentes Paſcere equos; eadem ſequitur tellure repoſtos.* Farn.

506. *Sectos capillos.*] Redi ad p. 148. v. 116.

507. *Planxerunt Dryades.*] *Planxere* primus Moreti, prior Hamburg. & quinque alii. Repone *Planxere & Dryades.* præcedenti verſu pro *fratri impoſuere* primus Gronovianus, prior Erfurtenſis, & duo alii, *poſuere*, quod arridet. nam quomodo fratri imponerent capillos, qui nuſquam erat? *Heinſ.*

509. *Croceum florem.*] Narciſſum. *R. Florem.*] Flos hic Diis inferis ſacer fingitur, ut qui floreat tantum & tranſeat, neque ullum ex ſe fructum edat. ita & ingenia præcocia haud facile perveniunt ad frugem. *Farn.*

FAB. VII. *Arg.* Cognita res fati meritam per Achaïdas urbes, &c.] *Pentheus Echionis & Agaves filius in contemptum trahens prædicta Tireſiæ auguris, cum in adventu Liberi, Thebani hedera redimiti procederent, ac ſacra ſuſciperent, prohibet ſuos Pentheus parere monitis: quod negaret ex Semele Bacchum Deum proditum. Confeſtim itaque famulis imperat, ut in conſpectum ſuum Liberum vinctum attrahant. At ille ut veſanientem eluderet, verſus in Acœtem ducitur vinctus, & cuſtodia clauditur.* Lact.

511. *Cognita res.*] Expoſiturus quemadmodum Thyrrheni quidam nautæ Bacchum contemnentes in delphinos mutati fuerunt, & alia quædam, & Penthei regis Thebarum impietatem & cædem narrat, ut fabulæ melius conjungantur. *Per Achaidas urbes.*] Achaicas. *Achaica* regio eſt Græciæ, Peloponneſo contermina. *R. Vatis.*] *Vati* ex ſcriptis. *Heinſius.*

513. *Echionides.*] Ipſe reſpondet Baccho apud Euripidem in Bacchis. Πενθεὺς Ἀγαύης παῖς, πατρὸς δ' Ἐχίονος. cui Bacchus: Ἐνδυστυχῆσαι τοὔνομ' ἐπιτήδειος εἶ. Nec non Luciano in concilio Deorum κακοδαιμονέστατος. nempe ἀπὸ τοῦ πένθους. *Farn.*

514. *Pentheus.*] Fabula hæc notiſſima eſt: quæ tamen paulo aliter memoratur in Corinth. Taurum pro Baccho cædit, uti caprum pro Ulyſſe Ajax. Plaut. Mercat. 2. 4. *Pentheum diripuiſſe ajunt Bacchas.* Et, de Bacchis, 3. 1. *Bacchæ ſunt acerrimæ, apage iſtas à me ſorores.*

515. *Tenebras & cladem.*] Ex iiſdem *tenebraſque.* Heinſ. *Tenebras, &c.*] Cæcitatem, *F.*

517. *Bac-*

Objicit. ille movens albentia tempora canis,
Quam felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres; ne Bacchia ſacra videres!
Jamque dies aderit, jamque haud procul auguror eſſe;
Qua novus huc veniat proles Semeleïa Liber.
Quem niſi templorum fueris dignatus honore;
Mille lacer ſpargêre locis: & ſanguine ſilvas
Fœdabis, matremque tuam, matriſque ſorores
Evenient. neque enim dignabere numen honore:
Meque ſub his tenebris nimium vidiſſe querêris.
Talia dicentem proturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur; reſponſaque vatis aguntur.
Liber adeſt: feſtiſque fremunt ululatibus agri.

Turba

517. *Bacchica ſacra.*] *Bacchia* pri. Vatic. pri. Erfurt. pri. & ſec. Medic. ſec. Palat. Cantabrig. aliique plurimi. ſic Triſt. lib. 1. Eleg. VI. *Bacchia ſerta.* in ſcriptis. *Heinſ.*

519. *Namque dies aderit, quam non procul auguror eſſe.*] Scripti vetuſtiores, *quam jam haud procul*, vel, *quam jam procul.* & *Jamque dies.* alii *quam haud* vel. *jam haud.* Scribe,

Jamque dies aderit, jamque haud procul auguror eſſe.

Deinde repone *veniat* pro *veniet* ex melioribus. *Idem.*

520. *Semeleia.*] Diodorus lib. 4. tres numerat Bacchos 1. Indum, Inventorem vitis ſerendæ. 2. Jovis & Proſerpinæ filium, agriculturæ inventorem. 3. Jovis ex Semele filium, cui inventa & victorias priorum tribuunt Græci. Jul. Firmicus de errore profanæ relig. duos fuiſſe Bacchos tradit, Cretenſem, & Thebanum, apud quem plura legere eſt de utroque non vulgo nota. Cicero 3. lib. de Nat. Deorum enumerat quinque. De nullo vero horum mentio à poëtis fit, niſi de Jovis hoc & Semeles filio. *Farn.*

523. *Matremque.*] Agaven matrem, materteras Ino & Autonoën.

524. *Evenient.*] Multi veterum Et *veniet.* Lego *Evenient.* In Ibide,

Evenient. dedit ipſe mihi modo ſigna futuri

Phœbus.

Vide Notas Faſt. IV. vſ. 775. & Triſt. 1. El. VIII. *Heinſius.*

527. *Aguntur.*] Exitum perinde ſortiuntur. *Farn.*

528. *Liber.*] De Bacchanalibus, ſacro Græco, ſcelerum omnium ſeminario, videatur Liv. 94. lib. ubi in concione Portius Cato Conſul inter cætera: *Primum*, inquit, *mulierum magna pars eſt. deinde ſimillimi fœminis mares ſtuprati, & conſtupratores, fanatici, vigiles, vino, ſtrepitibus, clamoribuſque nocturnis attoniti, &c.* In his ſacris Bacchantes thyrſos gerentes pampinis hederaque coronati geſtabant vites, hircos, cophinos, phallos; per ſylvas, montes, nemora furibundæ ſaltabant; diſſono clamore, ululatu, tibiarum cantu & cymbalorum tinnitu omnia replebant. hic ſtupra promiſcua, cædes infandæ. Sed plura lege apud Patres 55. Arnob. 5. lib. Aug. de Civ. Dei 6. lib. cap. 9. & 18. lib. c. 13. Clem. Alexand. in Protrep. Euſeb. 2. lib. Præpar. Euang. cap. 5. Tertull. de ſpectaculis. Firmicum de err. prof. relig. *F.*

529. *Tur-*

Turba ruunt: miſtæque viris matreſque nuruſque,
Vulguſque, proceresque, ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
Attonuit mentes? Pentheus ait. ærane tantum
Ære repulſa valent? & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non belliger enſis,
Non tuba terruerint, non ſtrictis agmina telis;
Fœmineæ voces, & mota inſania vino:
Obſcœnique greges, & inania tympana vincant?
Voſne, ſenes, mirer? qui longa per æquora vecti
Hac Tyron, hac profugos poſuiſtis ſede Penates;
Nunc ſinitis ſine Marte capi? voſne, acrior ætas,
O juvenes, propiorque meæ; quos arma tenere,
Non thyrſos: galeâque tegi, non fronde decebat?
Eſte, precor, memores, qua ſitis ſtirpe creati:
Illiuſque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis. pro fontibus ille lacuque
Interiit: at vos pro famâ vincite veſtrâ.

Ille

529. *Turba ruit.*] *Ruunt* rectius nonnulli. *Heinſius.*

531. *Anguigenæ.*] Thebani.

532. *Attollit mentes.*] *Attonuit* Naugeriani codices. optime. quam lectionem Neapolitanus & Urbinas ex noſtris agnoſcunt, & ſec. Mediceus, & excerpta Calandræ. agnoſcit & Scholiaſtes Statii ad lib. VII. Theb. Noſter ſæpe hoc verbo utitur. Phædræ Epiſt.

Ut quas ſemideæ Dryades Faunique bicornes
Numine contactas attonuere ſuo.

Heinſ.

534. *Ut quos non bellicus.*] Res longe indigniſſima, moveri & expugnari cantibus ac vocibus fœminarum, ebriorum; & à conſtantia, gravitate, magnitudine animi & fortitudine tam facile dimoveri. *Bellicus enſis.*] Magis placet, quod primus Gronovianus pro diverſa lectione exhibebat, *belliger enſis.* Barberin. *bellifer.* ſic apud Martialem, *Hermes belligerâ ſuperbus haſta.* pro *fraudes magicæ* optimus Cantabrig. *frondes.* argute. ut ad thyrſos alludatur. Pro *terruerit* etiam *terruerint* multi ex melioribus. *Idem.*

539. *Hac Tyron, ac profugos.*] Multi veterum. *A Tyro hac profugos*, quod Vivianum, Ciofanum, ac Giphanium Indice Lucretiano approbatores invenit. alii aliter codices. Ego illos ſequor, qui *Hac Tyron, hac profugos* exhibent, quod eam quoque lectionem à Scholiaſte Statii Theb. VII. videam agnoſci. dictum ut illud Virgilii,

Ilium in Italiam transfer victoſque penates. Idem.

A Tyro.] Tyros inſula eſt phœniciæ adjacens, à Tyro Phœnicis filio dicta. Eſt etiam Tyros Laconiæ urbs & inſula in mari rubro. *R.*

542. *Thyrſos.*] Quem Græci vocant *βακχεῖον κλάδον. κισσινὸν βέλος.* *Pampinea cuſpis.* Senec. *Pampinea haſta*, Virgil. Hinc ipſe Liber, *ὁ παῖς ὁ κισσοφόρος.*

547. *Vin-*

Ille dedit leto fortes : vos pellite molles,
Et patrium revocate decus. ſi fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta virique
Mœnia diruerent : ferrumque ignisque ſonarent!
Eſſemus miſeri ſine crimine : ſorſque querenda,
Non celanda foret : lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi :
Quem neque bella juvant, nec tela nec uſus equorum;
Sed madidus myrrhâ crinis, molleſque coronæ,
Purpuraque, & pictis intextum veſtibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modo vos abſiſtite) cogam
Aſſumtumque patrem commentaque ſacra fateri.
An ſatis Acriſio eſt animi, contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum. juſſis mora ſegnis abeſto.
Hunc Avus, hunc Athamas, hunc cætera turba ſuorum
Corripiunt dictis: fruſtraque inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt; irritaturque retenta
Et creſcit rabies : remoraminaque ipſa nocebant.

547. *Vincite molles.*] *Pellite* ex optimis ſcriptis. nam *vincite* verſu primo præceſſerat. *Heinſ.*

548. *Et patrium retinete decus.*] *Revocate* pro diverſa lectione pri. Gronov. & unus Palatinus. ut apud Silium,

—— *revocate in pectora Cannas.*

Idem.

549. *Utinam tormenta.*] Inſtrumenta ſunt bellica à torquendis lapidibus, aliiſque miſſilibus dicta.

551. *Sorſque querenda.*] Hoc eſt, ſors noſtra lamentatione quidem digna foret, non vituperatione.

555. *Sed madidi myrrha crines.*] *Madida crinis* ſcripti. *Heinſ.*

558. *Commentaque ſacra.*] Conficta. *R. Patrem.*] Jovem quem ementitus eſt patrem. Οὐ δέχομαι βροτὸν ἄνδρα νόθον θεόν. Bacchus apud Nonn. 44. l. Dion. ἀλλὰ ὃ τύψω ἔγχεϊ χαλκείῳ τετορημένον εἰς πλύχα μηρῦ, Ὅττι Δίος μεγάλοιο γονὴν ἐψεύσατο μηρῦ, *Farn.*

559. *An ſatis.*] Acriſius Argivorum rex, occluſis portis, neque Deum hunc, neque ſacra ipſius admiſit. *Farn.*

561. *Advena.*] Bacchus, quem non civem agnoſcit Pentheus ; nedum Deum.

564. *Hunc Athamas.*] Æoli filius fuit Athamas Cadmi gener. *R. Hunc avus.*] Apud Euripidem in Bacchis, non audit Cadmum, non Tireſiam. *Farn.*

566. *Acrior.*] Protervior, contumacior.

567. *Moderaminaque ipſa nocebant.*] *Remoramina* Mediceus chartaceus ex optimo codice deſcriptus, pri. Baſil. pri. Regius, aliique nonnulli. atque ita ve-

Sic ego torrentem, qua nil obſtabat eunti,
Lenius, & modico ſtrepitu decurrere vidi.
At, quacunque trabes obſtructaque ſaxa tenebant,
Spumeus, & fervens, & ab objice ſævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: &, Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, Bacchum vidiſſe negârunt.
Hunc; dixere, tamen comitem, famulumque ſacrorum
Cepimus: & tradunt manibus poſt terga ligatis.
[Sacra Dei quondam Tyrrhenâ gente ſecutum.]
Aſpicit hunc oculis Pentheus, quos ira tremendos
Fecerat: &, quanquam pœnæ vix tempora differt,
O periture; tuâque aliis documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenque parentum,
Et

terrimus S. Marci Florentinus ac priores Hamburgenſis & Erfurtanus pro diverſa lectione. pri. Palat. *remominaque* mendoſe. tres *retinaculaque.* duo *hortaminaque,* unus Baton. *revocaminaque.* non male. vide Notas Epiſt. XIII. ℣ſ. 135. *Heinſ. Moderamina.*] Seniorum admonitiones.

570. *Obſtructaque ſaxa jacebant.*] *Tenebant* ſcripti fere omnes, tres *objectaque.* duo *obſtruſaque.* unus Medic. *abſtruſaque,* alius *abſtructaque.* alius item *obſtractaque.* unus Moreti *obſtructaque.* Puto *obſtrataque.* verbo parum uſitato, ſed convenienti tamen pri. Gronov. *abruptaque.* Heinſius.

573. *Quærenti domino.*] Tyranno R. *Cruentati.*] Vulnerati à comitibus Bacchi, dum Bacchum & Bacchas prehendere tentarent. *Farn. Bacchum.*] Famuli tamen in Bacchis Euripid. Πενθεῦ, πάρεσμεν, τὴν δ' ἄγραν ἠγρευκότες Ἐφ' ἣν ἔπεμψας, &c. ipſum adducentes Bacchum, quem noſter Acœtæ ſub imagine inducit latentem.

575. *Manibus poſt terga revinctis.*] *Ligatis* plerique. Opinor autem proxime ſequentem verſum eſſe adulterinum. *Heinſius.*

576. *Tyrrhena.*] Qui modo ℣ſ. 576. erat Tyrrhena de gente, quo modo nunc illi patria Mœonia eſt? Tyrrheni, iidem Thuſci & Hetruſci, à Lydis & Mœoniis oriundi, qui ſub Tyrrheno Lydii fratre duce, eam Italiæ partem appulſi occuparunt quæ Hetruria appellatur, ad mare Tyrrhenum, Thuſcum, ſeu inferum. Ubi Lydia quondam Gens bello præclara jugis inſedit Hetruſcis. Virgil. 8. Æneid. Adi Dionyſ. Halicarnaſſ. 1. lib. F.

577. FAB. VIII. & IX. *Arg.* Aſpicit hunc Pentheus, &c.] *Acœtes ſupradictus Liberi comes, cujus ſub imagine Deus latuerat, eludens Penthea, indicat regi, quia ita exigeret, nomen genuſque artis ſuæ, & quanta vis apparuerit in Libero, quo tempore petens Naxon in Tyrrhenos inciderat: ab his enim propter eximiam pulchritudinem captum pro præda, impoſitumque navigio, ut vidit in aliam ſe duci regionem, armamenta navis in feras ac ſerpentes convertit. Quo prodigio exterriti Tyrrheni in pelagus ſe præcipitavere, ac in delphinos & aves ſe mutavere. Poſt hæc iterum cuſtodia clauditur, quæ cum ſponte Dei patuiſſet, & vincla à manibus defluxiſſent, in montem Cithærona digreditur, ibique Agavem matrem ejus alienatam furore adjuvantibus ſororibus Ino & Autonoe impellit, ut ipſum ſacra proterentem ſua interimat manu.* Lact.

586. *Lino-*

Et patriam; moriſque novi cur ſacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes;
Patria Mæonia eſt: humili de plebe parentes.
Non mihi, quæ duri colerent pater arva juvenci,
Lanigeroſve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipſe fuit: linoque ſolebat & hamis
Decipere, & calamo ſalientes ducere piſces.
Ars illi ſua cenſus erat. cum traderet artem;
Accipe, quas habeo, ſtudii ſucceſſor & hæres,
Dixit, opes: morienſque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas. unum hoc poſſum appellare paternum.
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in iſdem,
Addidici regimen, dextrâ moderante, carinæ
Flectere: & Oleniæ ſidus pluviale capellæ,
Taygetenque, Hyadaſque oculis Arctonque notavi.
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Forte petens Delon, Diæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis:
Doque leves ſaltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi conſumta eſt; Aurora rubeſcere primum
Cœperat: exſurgo, laticeſque inferre recentes
Admoneo; monſtroque viam, quæ ducat ad undas.
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio: comiteſque voco, repetoque carinam.

Adſu-

586. *Linoque.*] Reti, inquiunt, ex lino. Quid ſi ipſam ſignet lineam vel ſetam? Namque Glaucus de ſe lib. 13. vſ. 923. *Nam modo ducebam ducentia retia piſces: Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.*

589. *Accipe quas habeo.*] *Habea* Sixi codex. Forte *habeas*. Heinſius.

591. *Aquas.*] In quibus exercerem artem piſcatoriam.

594. *Olenia.*] Amaltheæ, inter ſidera relatæ, quod Jovi infanti lac præbuiſſet prope Olenum opp. Achajæ, quæ ortu & occaſu ſuo pluvias inducit.

595. *Taygetemque.*] Pleïadas, quarum una eſt Taygete. *Hyadeſque.*] Stellas 5. in capite Tauri. ἀπὸ τοῦ ὕειν, quia etiam pluviæ, uti Vergiliæ. *Arctonque.*] Urſam Borealem, Cynoſuram, vel Helicen.

597. *Delon.*] Inſ. maris Ægæi. *Chia.*] Chios inſ. eſt maris Icarii, Scio. *Chia telluris ad oras.*] Recte Langermannianus, *Dia*. Naxos enim Baccho ſacra. Non diſſimili modo infra bis peccatum eſt. *Heinſius.*

599. *Saltus.*] E navi in litus. *Udaque immittor arena.*] *Innitor* unus Voſſianus. & pro diverſa lectione Zulichemius. vere ut opinor. *Heinſ.*

601. *Laticeſque.*] Aquam. *Farn.*

602. *Qua ducit ad undas.*] *Ducat* meliores. *Heinſ.*

605. Socio-

Adſumus en, inquit, ſociorum primus Opheltes :
Utque putat, prædam deſerto nactus in agro,
Virgineâ puerum ducit per littora formâ.
Ille, mero ſomnoque gravis, titubare videtur;
Vixque ſequi. ſpecto cultum, faciemque, gradumque:
Nil ibi, quod poſſet credi mortale, videbam.
Et ſenſi, & dixi ſociis, Quod numen in iſto
Corpore ſit dubito : ſed corpore numen in iſto eſt.
Quiſquis es, ô faveas, noſtriſque laboribus adſis.
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait : quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prenſoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon: &, qui requiemque modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus:
Hoc omnes alii. prædæ tam cæca cupido eſt.
Non tamen hanc ſacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hic mihi maxima juris.
Inque aditu obſiſto. fuit audaciſſimus omni

De

605. *Sociorum.*] Duodecim, quos nominat Hyginus, 134. fab. noſter infra 20. *Farn.*

606. *Utque putat.*] Fabulam vide apud Hygin. num. cxxxiv. ubi & Tyrrhenorum nomina. *R.*

607. *Virginea.*] Ἱμερόεις ἅτε κοῦρος ἔχων ἀχάρακτον ὑπήνην. Nonn. lib. 45. ubi tota hæc fabula. *Farn.*

608. *Titubare videtur.*] Vaciliare mero ſomnoque ſimulabat ſe Bacchus, ne à nautis Deus eſſe cognoſceretur.

611. *Quod numen.*] Ἠ γὰρ Ζεὺς ὅδε γ' ἐστιν. ἢ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, Ἠὲ Ποσειδάων, &c. gubernator ad ſocios in Homeri hymno Διόνυσος ἢ λῃσταί.

614. *Pro nobis mitte precari.*] Acœtis ſocii putantes ſe puerum, non Bacchum cepiſſe, non modo nolunt ipſum precari, ut ſibi det veniam, ſed Acœtis quoque preces ægre ferunt. Quare Bacchum irridentes atque contemnentes in delphinos omnes fuerunt converſi.

615. *Dictys ait.*] *Proctis* codex S. Marci, fragmentum Theatinorum, & tres alii. pro *Protis* vel *Prothis.* quod nomen etiam exſtat apud Val. Flaccum lib. III.

Hinc Halyn, hinc rigido tranſcurrens demetit enſe
Prothin, & inſignem cithara cantuque fluenti
Dorcea.

quomodo illic probe Carrionis liber. *Heinſ.*

618. *Qui requiemque.*] Portiſculus. κελευστὴς: hortator & moderator remigum. *Farn.*

622. *Pars.*] Gubernator erat, ut habet Homerus modo dicto Hymno. *Farnab.* *Pars hic mihi maxima juris.*] Maxima, inquit, pars hujus navis eſt mea.

626. *Dum*

De numero Lycabas: qui Thuſcâ pulſus ab urbe
Exſilium, dirâ pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum reſto, juvenili guttura pugno
Rupit: & excuſſum miſiſſet in æquora; ſi non
Hæſiſſem, quamvis amens, in fune retentus.
Impia turba probat factum. tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore ſolutus
Sit ſopor; éque mero redeant in pectora ſenſus;
Quid facitis? quis clamor, ait? qua, dicite, nautæ,
Huc ope perveni? quo me deferre paratis?
Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit. terrâ ſiſtêre petitâ.
Naxon, ait Liber, curſus advertite veſtros.
Illa mihi domus eſt: vobis erit hoſpita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina jurant
Sic fore: meque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat. dextrâ mihi lintea danti,
Quid facis, ô demens? quis te furor, inquit, Acœte,
Pro ſe quiſque, tenet? lævam pete. maximâ nutu

Pars

626. *Dum reſto.*] Dum reſiſto. *Farnab.*

631. *Atque mero redeant in pectore ſenſus.*] *Pectora* meliores plerique. nonnulli etiam *aque mero.* recte. nec male unus Baſileenſis & duo alii *eque mero.* Heinſius.

632. *Quid facitis?*] Homerus in Hymno de Baccho & latronibus, & Nonnus l. 45. ferunt Bacchum à prædonibus vinculis ligatum fuiſſe, vincula autem ultro excidiſſe manibus & pedibus.

634. *Proreus.*] Supra v. 617. *Farnab.* *Pone metum Proreus.*] Eum ſignificat, qui proræ præeſt.

636. *Naxon ait Liber.*] Naxos inſula eſt Ægei Cycladum clariſſima, quæ & *Dionyſias* dicta fuit, ut inquit Solinus, vel quod hoſpita Baccho fuerit, qui Dionyſius cognominatur, vel quod vini fertilitate alias Cycladas vincat. Unde Virgil. *Bacchatamque jugis Naxon.*

637. *Vobis erit hoſpita tellus.*] Nihil ibi incommodi accipietis, indigenarum humanitatem experiemini. *P.*

641. *Quis te furor, inquit, Ophelte, Pro ſe quiſque timet.*] *Inquit Acete* pri. Vatic. pri. & tert. Med. & multi præterea. quidam *Aceſte* vel *Acetes.* pri. Palat. *Æeta.* Lege *Acœta* pro *timet* unus Moreti & Sixi codex *tenet.* Scribendum,

—— *quis te furor, inquit, Acœta,*
Pro ſe quiſque, tenet?

tenet furor. ut ſupra, *tantus tenet error amantem.* deinde diſtingue, *lævam pete.* (nempe, inquit quiſque pro ſe.)

—— *maxima nutu*
Pars mihi ſignificat, pars quid velit aure ſuſurrat.

maxima pars nutu mihi ſignificat, quid velit: pars, quid velit, ſuſurrat aure. *Heinſ.*

642. *Nutu.*] Τυρσηνοὶ τὺς δ' ἦγε κακὸς μόρος, οἱ δὲ ἰδόντες Νεῦσαν ἐς ἀλλήλους. Nonnus 45. Dionyſ. *Farn.*

647. *Equi-*

Pars mihi ſignificat; pars, quid velit, aure ſuſurrat.
Obſtupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque miniſterio ſceleriſque artiſque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen.
E quibus Æthalion, Te ſcilicet omnis in uno
Noſtra ſalus poſita eſt? ait. & ſubit ipſe: meumque
Explet opus: Naxoque petit diverſa relictâ.
Tum Deus illudens, tanquam modo denique fraudem
Senſerit, è puppi pontum proſpectat adunca.
Et flenti ſimilis, Non hæc mihi littora, nautæ,
Promiſiſtis, ait: non hæc mihi terra rogata eſt.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria veſtra eſt;
Si puerum juvenes, ſi multi fallitis unum?
Jamdudum flebam. lacrymas manus impia noſtras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipſum (nec enim præſentior illo
Eſt Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. ſtetit æquore puppis
Haud aliter, quam ſi ſiccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perſtant:
Velaque deducunt; geminâque ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; & gravidis diſtringunt vela corymbis.
Ipſe,

647. *E quibus Ethalion.*] *Æthalion* vetuſtiores. *Heinſ. Te ſcilicet.*] Ironice vel Interrogatorie. *Farn.*

658. *Per tibi.*] Μὰ ὀφθαλμοφανῆ καὶ παρεόντα θεόν. ſic Mercurius per ſe jurat apud Plautum in Amphit. So. *Per Jovem juro, me eſſe Soſiam, neque falſum dicere.* Mer. *At ego per Mercurium juro, tibi Jovem non credere.* Farn.

663. *Deducunt.*] Vela prius collecta, & antennis adſtricta jam ſolvunt & explicant. *Geminaque.*] Remis veliſque.

664. *Impediunt.*] Αὐτίκα δ' ἀκρότατον παρὰ ἱστίον ἐξετανύσθη Ἄμπελος ἔνθα καὶ ἔνθα, κατεκρημνῶντο δὲ πολλοὶ Βότρυες, ἀμφ' ἱστὸν δὲ μέλας εἱλίσσετο κισσὸς Ἄνθεσι τηλεθάων, &c. Hymn. Hom. ſupradicto. *Farn. Impediunt hederæ remos.*] Ne moveri poſſent. Hederæ autem, quæ eſt Baccho dicata; ineſt vis quæ mentes in furorem agit, ac ſine vino ebrietatem inducit, ut in Problematibus Plutarchus ait. Hederæ igitur ſic remos impediebant, ut nautas in furorem agerent. *R.*

665. *Diſtinguunt vela corymbis.*] *Diſtringunt* prior Regius & multi alii. quod verum eſt. lib. IV.

Æquora diſtringunt ſummis Minyeïdes alis.

proximo verſu pro *racemiferis uvis*. Scholiaſtes Statii Theb. IV. *umbris*. Heinſius. *Corymbis.*] Uvæ hederarum *corymbi* dicuntur. *Farn.*

667. *Pam-*

Ipſe, racemiferis frontem circumdatus uvis,
Pampineis agitat velatam frondibus haſtam:
Quem circa tigres. ſimulacraque inania lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
Exſiluêre viri; ſive hoc inſania fecit,
Sive timor: primuſque Medon nigreſcere pinnis
Corpore depreſſo, & ſpinæ curvamina flecti
Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, ſquammamque cutis durata trahebat.
At Libys, obſtantes dum vult obvertere remos,
In ſpatium reſilire manus breve vidit; & illas
Jam non eſſe manus; jam pinnas poſſe vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
Corpore deſiluit. falcata noviſſima cauda eſt.
Qualia dividuæ ſinuantur cornua Lunæ.

Undi-

667. *Pampineis.*] Thyrſi deſcriptio. *F.* *Agitat.*] Concutit, ad terrorem nautis incutiendum. *Haſtam velatam.*] Thyrſi eſt periphraſis.

668. *Quem circa tigres.*] Anaſtrophe eſt, tigres autem & lynces feræ ſunt Baccho dicatæ, quas idcirco nautarum oculis objeciſſe Bacchus eſt viſus, ut earum aſpectu territi in mare deſilirent. *Raph.* *Tigres, lyncum, pantherarum.*] Feræ iſtæ ſignificant terrificas ſpecies, imagines & phantaſmata, quæ ebriorum oculis & animis obverſantur. *Farn.*

671. *Nigreſcere pinnis.*] Ita Menagianus. cæteri omnes, quos inſpexi, *nigreſcerẽ cœpit.* male. quia *Incipit* mox ſequitur. *Heinſius.*

672. *Corporeque & preſſo ſpina curvamine flecti.*] *Corpore ſed preſſo* Florentinus Sancti Marci. *Corpore & preſſo* primus Mediceus aliique duo. *Corpore & expreſſo* Urbinas. *Corpore ſed preſſo* pri. Palat. pri. Vatic. pri. Moreti, aliique multi. nec pauciores *depreſſo.* cum Neapolitano. ſec. Medic. *deprenſo.* duo *Corpore & impreſſo.* Gifanius ex veteri codice ad Lucretium *Corporeque preſſo.* Hæret mendum. Scribe,

> *Corpore depreſſo, & ſpinæ curvamina flecti*
> *Incipit.*

Certe unus Mediceus *curvamina.* Poſſet etiam legi,

> —— *Medon increſcere pinnas*
> *Corpore depreſſo, & ſpinæ curvamina flecti*
> *Incipit.*

ut lib. IV. de Cadmo in anguem verſo,

> *Durataque cuti ſquamas increſcere ſentit.*

lib. VIII. *increvit mutatis inſula membris.* lib. XIV. *ſaxumque increſcere ligno.* ſimilem Græciſmum habes ſupra lib. II. *partes quaſcumque ſedendo Flectimur.* Deinde lege *at lati rictus.* non *&*, vel *at patuli rictus.* malo etiam *Naris erant.* Idem.

682. *Dimidia Luna.*] In excerptis Vaticanis Matthæi Herculani *dividua. Luna.* quomodo & doctiſſimus Gronovius conjiciebat. Servius lib. II. Æn. VI. 255. *amica ſilentia Lunæ, cujus ſimulacrum apud Argos relata victoria conſtitutum*

Undique dant ſaltus: multâque aſpergine rotant:
Emerguntque iterum: redeuntque ſub æquora rurſus:
Inque chori ludunt ſpeciem: laſcivaque jactant
Corpora; & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Reſtabam ſolus. pavidum, gelidumque trementi
Corpore, vixque meum firmat Deus, Excute, dicens,
Corde metum, Diamque tene. delatus in illam
Accenſis aris Baccheïa ſacra frequento.
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,

In-

ſtitutum eſt, ab imagine ejus, quæ tunc erat dividuo orbis modo. Ita ſcribe ex veſtigiis vetuſti codicis. contra *juncta lunæ cornua.* de quibus dicendum infra lib. VII. vſ. 531. *Idem.*

685. *Inque chori ludunt ſpeciem.*] Ex Virgil. 5. Æneid.

Haud aliter Teucrum nati veſtigia curſu
Impediunt, texuntque fugas, & prælia ludo,
Delphinum ſimiles, qui per maria humida nando
Carpathium Libycumque ſecant, luduntque per undas.

688. *Pavidus gelidusque trementi Corpore, vixque animum firmat Deus.*] Plerique veteres *vixque metum.* quod ferri non poteſt, quia mox ſequitur, *Excute dicens Corde metum.* vetuſtiores tamen, *vixque meum.* At vere optimus Berneggerianus, unus Mediceus, & unus Moreti;

Reſtabam ſolus pavidum, gelidumque trementi
Corpore, vixque meum firmat Deus.

quomodo jam ante ex conjectura in prima editione curaveram reponi. ſic paſſim apud Comicos; *vix ſum meus.* lib. VIII.

Vix ſua, vix ſana virgo Niſeïa compos
Mentis erat.

lib. XI. de Alcyone corpus mariti mortui aſpiciente,

—— quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus & minus eſt amens ſui.

Ita enim ſcribendum ſuo loco monebimus. non *jam mens ſua* mox *Diamque tene* ex uno Mediceo, & Herculani excerptis eſt denuo reponendum, pro *Chiamque.* quod jam alii viderunt. *Heinſ.* *Pavidum.*] Θάρσει δῖε κράτορ, &c. Bacchus gubernatori, in hymno dict. Hom.

689. *Excute corde metum.*] Erat autem Acœtes adeo conſternatus & perculſus, ut eum Bacchus ipſe conſolari vix poſſet. *Pont.*

690. *Diamque.*] Naxon, quam Strongylem, dein Dian, mox Dionyſida, &c. appellarunt. Plin. 4. lib. 12. cap. *Farn.*

691. *Acceſſi ſacris Baccheaque ſacra frequento.*] Duo veteres *Accedo.* ſed ne bis idem dicat, lego cum primo Palat. Cantabrig. & quinque aliis,

Accenſis aris Baccheïa ſacra frequento.

niſi mavis, *Accenſuſque Deo Baccheïa ſacra frequento.* quod impenſe placeret, niſi longius abiret à ſcripta lectione. ſic Hippolytus lib. XIV. ex antiquis libris,

Numine ſub dominæ lateo, atque accenſior illi.

quomodo illic ex antiquis libris caſtigavi. poſſet etiam *Adſcituſque ſacris Baccheïa feſta frequento*, reſcribi. de quo verbo vide Notas Met. XV. ſed alterum magis arridet. nam Tò *deo* facile abſorberi potuit à voce *que*, quæ proxime præcedit. Certe nec vulgata lectio poteſt ferri, & *Accenſa illæ aræ* valde frigent. *Heinſius.*

693. Ut

Inquit: ut ira morâ vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hinc: cruciataque diris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur in tectis: & dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis ferrumque igneſque parantur;
Sponte ſuâ patuiſſe fores, lapſaſque lacertis
Sponte ſuâ fama eſt, nullo ſolvente, catenas.
Perſtat Echionides: nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi electus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus & clarâ bacchantum voce ſonabat.

Ut

693. *Ut ira mora vires abſumere poſſet.*] Contra Palatinus: *ut ira mora vires aſſumere poſſet.* Quod magis cum ſequentibus faciat. *Heinſ.*

694. *Præcipitem famuli rapite hunc.*] *Rapite hinc*, ſcribendum olim videbatur. quod ſupra dixerat, *Attrahite huc vinctum.* ſed vetuſti codices pro vulgato ſtant. Plautus,

Rapite hunc ſublimem.

&,

Arripiam hunc obtorto collo.

Propertius lib. II. Eleg. XXIX.

Arripite hunc dixit.

Prudentius Hymno Hippolyti,

Hos rape præcipites & vinctos conjice in ignem.

& Paſſione Eulaliæ,

Prætor ait, Rape præcipitem,
Lictor, & obrue ſuppliciis.

& Paſſione Romani,

Præceps jubetur inde Romanus rapi.

Cruciataque diris Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.] *Diris tormentis* & *Stygiæ nocti* præſtantiores. Silius Italicus lib. VI. de Bruttio milite, qui ex inflictis vulneribus deliquium animi paſſus fuerat,

Verum ubi lux nocte è Stygia miſeroque ſopore
Reddita. Idem.

Præcipitem.] Καθείρξατε αὐτὸν, ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κνέφας, &c. Pentheus in Eurip. Bacchis. *Farn.* *Præcipitem rapite hunc.*] Detrahite in terram, & præcipitatum raptate: Terentianum: qui & alibi; *ſublimem hunc rape quantum potes.* Quod Plautinum Aſinar. 5. 2. ℣ſ. 18.

Quin tu illum jubes ancillas rapere ſublimem domum.

Et alibi, *jam ſublimem raptum oportuit. Facite inter terram & cœlum ut medius ſit.*

696. *Solidis in tectis.*] In carcere nulla ex parte pervio, ac præter quam per januam ingreſſum non habenti. *R.*

698. *Ferrumque igneſque parantur.*] *Igniſque* iidem. ſupra.

——*ferrumque igniſque ſonarent.*

Heinſius.

699. *Sponte.*] Διαπέφυγεν ὁ ξένος Ὃς ἄρτι δεσμοῖς ἦν κατηναγκασμένος, ibid. *Farn.*

701. *Perſtat Echionides.*] Pentheus Echionis filius. *R.*

702. *Vadit ubi electus.*] *Ubi feſtus* plerique veteres. *natus* Bernegger. & duo alii. ut lib. II. *natuſque ad ſacra Cithæron.* duo Erfurtani *flexus.* Heinſ. *Cithæron.*] Mons Bœotiæ nocturnis Bacchi Orgiis reſonans. *Thyas ubi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia, nocturnuſque vocat clamore Cithæron.* 4. Æneid. *Farn.* *Cithæron.*] *Sacer & Cithæron ſanguine inundavit.* Senec. Oedip. ℣ſ. 487. à Citheræ raptu deducit Lactantius. l. 1. alii ab Hebræo arceſſunt.

706. *Ictus*

Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæque aſſumit amorem:
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit: & audito clangore recanduit ira.
Monte fere medio eſt, cingentibus ultima ſilvis,
Purus ab arboribus, ſpectabilis undique campus.
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano concita motu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: Iö, geminæ, clamavit, adeſte ſorores.
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in unum.
Turba furens. cunctæ coëunt, cunctæque ſequuntur,
Jam trepidum, jam verba minus violenta locutum
Jam ſe damnantem, jam ſe peccaſſe fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa

706. *Ictus æther.*] Aër impulſus & percuſſus. *Longis ululatibus.*] Magnis bacchantum clamoribus.

707. *Movit.*] Ad iram concitavit. *Recanduit.*] Iterum eſt inflammata. *Audito clamore.*] *Clangore* pri. Pal. & Bernegger. *Heinſius.*

708. *Monte medio.*] In medio Cithærone. *Ultima.*] Extremas montis partes. *R.*

709. *Purus ab arboribus.*] Carens arboribus. *Spectabilis undique.*] Qui undique & ex omni parte poterat ſpectari. *R.*

710. *Oculis ſpectantem ſacra profanis.*] *Orgia quæ fruſtra cupiunt audire profani.* Catull. & Cicer. de Aruſpic. Reſponſ. *Quæ non ſolum curioſos excludunt, ſed etiam errantes. Arcanis oculi removete profani.* Metamorph. 7. 2.

711. *Concita curſu.*] *Motu* ſec. Vatic. & quinque alii. lib. VI.

——venturi præſcia Manto
Per medias fuerat divino concita motu
Vaticinata vias. Heinſ.

713. *Mater, & ô geminæ.*] *Iô geminæ* multi præſtantiorum. nonnulli *&* *iô.* unus Mediceus *& ogeone.* Forte *& Ogygiæ.* hoc eſt Thebanæ. *Idem.*

714. *Ille aper.*] Pentheus matri Bacchi furore correptæ aper eſſe videbatur. *Aper.*] Θῆρα, ἔλικα, νέον λῖν vocant Pentheum Euripides, Flaccus taurum, vitulum Perſius. *Farn.*

716. *Trepidumque ſequuntur, Jam trepidum.*] Non placet repetitio. unus Moreti *trepideque ſequuntur.* unus Patav. *turbideque. rapidumque* Rottendorph alter Patavin. *cunctæque ſequuntur.* quod placet. *Heinſius.*

718. *Jam ſe damnantem.*] Ἐγώ τοι μῆτερ εἰμὶ παῖς σέθεν Πενθεύς, ὃν ἔτεκες ἐν δόμοις Ἐχίονος. Οἴκτειρε δ' ὦ μῆτέρ με, μηδὲ ταῖς ἐμαῖς Ἁμαρτίαισι παῖδα σὸν κατακτάνῃς. Ἡ δ' ἀφρὸν ἐξιεῖσα, &c. Nuncius in Bacchis Euripidis. *Farn.*

720. *Actæonis umbræ.*] Ὁρᾷς τὸν Ἀκταίωνος ἄθλιον μόρον, Eurip. hic. Vide Senec. Oedip. in fin. a. 3. M. 755.

721. *Illa*

Illa quid Actæon neſcit; dextramque precanti
Abſtulit: Inöo lacerata eſt altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca ſed oſtendens disjectis corpora membris;
Adſpice, mater ait. viſis ululavit Agave;
Collaque jactavit, movitque per aëra crinem:
Avulſumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Iö comites, opus hæc victoria noſtrum eſt.
Non citius frondes autumno frigore tactas,
Jamque male hærentes altâ rapit arbore ventus;
Quam ſunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova ſacra frequentant,
Thuraque dant, ſanctaſque colunt Iſmenides aras.

721. *Illa quis Actæon.*] Ἡ δ' ἀφρὸν ἐξιεῖσα, καὶ διαστρόφους Κόρας ἑλίσσουσ' ἀφρονοῦσ' ἃ χρὴ φρονεῖν, &c. Euripid. Bacchæ. legend. & Theocriti Ληναί, & Nonnus 46. Dionyſ. ubi & luctus Agaves ad ſanam mentem reverſæ. Senec. Oedip. 443. *Farn.* *Precantis.*] *Precanti* rectius Neapol. & unus meus. *Heinſius.*

722. *Altera raptu.*] Urbin. Langerm. & unus Mediceus ex optimis poſt hæc inſerunt verſum,

Ille etiam vellet cum brachia tendere matri.

quem & editiones nonnullæ agnoſcunt, & pro genuino commendat Vivianus. ego temere admittendum non puto. *Idem.*

724. *Dejectis vulnera membris.*] *Disjectis* nonnulli. unus Medic. bonæ notæ *directis.* Puto *direptis.* Idem.

728. *Opus hoc victoria noſtra eſt.*] Imo *opus hæc victoria noſtrum eſt*, cum melioribus. *Idem.*

729. *Autumni frigore.*] Prior Erfurtanus & novem alii cum uno Palatino *autumno frigore*, pro autumnali: eleganter. quod in ſuis quoque Berſmannus invenerat non intellectum. atque ita fortaſſis lib. XIV. quoque ſcribendum.

Reſpiciens pandos autumno pondere ramos.
Manilius lib. II.

In totum quia ver autumno tempore differt.

Ita Gemblacenſis codex. Auſonius precatione in conſulatum ſuum,

Mordeat autumnas frigus ſubtile pruinas.

in Catalectis poëtarum Palladius de quatuor anni temporibus,

Spicea ſerta ligat, calidiſſima ſolibus æſtas,
Temporaque autumni cingunt tua, Bacche, racemi.

In Codice Juſtiniani L. omnes 1. titulo de feriis *autumnos dies* codices antiqui exhibent. Plinio quoque Hiſt. Nat. lib. XIX. cap. VI. *tempus autumnum* lib. XXI. cap. V. *æquinoctium autumnum.* Idem.

732. *Talibus exemplis monitæ.*] Male *matres* vel *mites* in nonnullis. at placet *motæ.* quod in uno Moreti & Norico extabat. *Idem.* *Talibus.*] Τὸ σωφρονεῖν δὲ καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν, Κάλλιστον οἶμαι γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον Θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. ita nuncius in narrationem cædis Penthei in Euripidis Bacchis.

733. *Iſmenides.*] Thebanæ, ab Iſmeno fluv. Bœotiæ, in qua Thebæ. *Farn.*

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Alcithoë tamen, una cum ſororibus, conſtanter ea contemnebat. Adeo ut in feſto varias ad colum hiſtorias illæ ſibi invicem narrare cæperint. partim de moris denigratis, partim de Apolline in Eurynomen verſo, ut cum Leucothoë concumberet: quamobrem Clytie zelotypa in Heliotropium fuerit mutata: partim etiam de Hermaphrodito & Salmacide nympha, in unum corpus concretis. Quo facto, ſorores ipſæ in veſpertiliones, earumque telæ in vitem & pampinos transformatæ ſunt. Hac de re cum Agave lætaretur, magnus ei dolor oblatus eſt: quando Ino & Athamas in mare per inſaniam proſiluerunt, & facti ſunt dii marini. Quos dum mulieres Thebanæ pro mortuis deplorant, in ſaxa & volucres commutantur. Cadmus quoque hac calamitate commotus, relictis Thebis, in Illyriam cum uxore profectus eſt; ubi uterque anguineam formam accepit. Solus itaque reſtabat Bacchi de contemptoribus Acriſius, avus Perſei, qui Gorgonis caput amputavit. E cujus guttis in terram delapſis angues exorti ſunt, & Atlantem in montem, virgaſque poſt Andromedam liberatam, in lapides convertit. Orto deinde in nuptiis tumultu, Phineum cum ſuis, unaque Prœtum & Polydecten, ſaxeos reddidit.

AT non Alcithoë Minyeïas orgya cenſet

Ac-

FAB. I. *Arg.* At non Alcithoë.] *At particula eſt qua concinne liber libro connectitur. Aliæ quidem, inquit, omnes Thebanæ mulieres ſacra Bacchi celebrabant, ſed Alcithoë quadam ducta temeritate ea ſpernebat, Bacchumque Jovis filium minime eſſe prædicabat. Ac quo tempore ſacra Bacchi ab aliis celebrabantur, ipſa lanificio una cum ſororibus & ancillis operam dabat. Earum vero una ad levandum laborem reliquas hortatur, ut fabularum aliquid viciſſim narrent. Hac autem phantaſia multas deſcribit fabulas poëta, ac Mineidas tandem in veſpertiliones converſas fuiſſe narrat.* Raph.

1. *Alcithoë Mineias.*] Florentinus S. Marci *Mineleias.* Neapolitanus & Spirenſis *Minrias.* primus Mediceus *Minieias.* ut & duo alii melioris notæ in eadem bibliotheca. Scribe *Minyeïas* tam hoc loco, quam infra v. 32. *Minyeides.* & v. 389. *Minyeïa proles.* & v. 425. *Minyeïdas.* quibus locis veræ lectionis veſtigia in vetuſtioribus membranis apparent. Hanc fabulam Nicander & Corinna in ἑτεροιουμένοις apud Græcos decantarunt teſte Antonino Liberali, etſi longe aliter illic narretur. Ovidius enim numerum ſororum non expreſſit, duabus tantum nominatis, Alcithoë videlicet & Leuconoë. nam ſic ſcribendum, ut mox dicemus. Antoninus tres facit, Leucippam nempe, Arſippam, & Alcathoën, ex Minya Orchomeni filio prognatas. Hinc jam apparet, quare *Minyeides* Naſoni dicantur. Suidas, Μινύα, ὄνομα πόλεως. καὶ μινύας ὄνομα κύριον. καὶ τὸ πληθυντικὸν μινύαι. ſic ſcribo. Antonini verba ſunt: Μινύα τοῦ Ὀρχομενοῦ ἐγένοντο θυγατέρες Λευκίππη,

Accipienda Dei: ſed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat eſſe Jovis: ſociaſque ſorores
Impietatis habet. feſtum celebrare ſacerdos,
Immuneſque operum dominas famulaſque ſuorum
Pectora pelle tegi, crinales ſolvere vittas,
Serta comâ, manibus frondentes ſumere thyrſos,
Juſſerat: & ſævam læſi fore numinis iram
Vaticinatus erat. parent matreſque nuruſque;
Telaſque, calathoſque, infectaque penſa reponunt:
Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque,
Lyæumque,

Igni-

πη, Ἀρσίππη, Ἀλκαθόη. ſed primo Ἀλκιθόη ſcribendum illic ex Ovidio ſatis apparet. deinde pro Ἀρσίππη, Ἀρισίππην agnoſcit Ælianus lib. III. Var. Hiſtor. cap. XLII. μόνας δὲ ἀφηνιάσαι τῆς χορείας ταύτης λέγουσι τοῦ Διονύσου τὰς Μινύου θυγατέρας Λευκίππην, Ἀρισίππην, καὶ Ἀλκιθόην. Sic lego. non τὰς Μινύαν θυγατέρας, ut eſt in vulgatis. Certe Plutarchus in Quæſtionibus Græcis, ubi fabulam hanc tangit, τὰς Μινύου θυγατέρας quoque dicit. unde Μινυάδες tam Æliano quam Antonino appellatæ, quæ *Minyeides* Ovidio. In argumento hujus fabulæ *Alcithoë Minei filia* pro *Minyæ* perperam appellatur. Ἀρσινόην vocat, vel Ἀρσινόην, ut eſt in aliis exemplaribus, Plutarchus. Ἀρσινόην quoque Planudes hoc loco, quanquam ſcripti omnes pro vulgata ſcriptura ſtant: quam *Ariſtippen* Ælianus, Liberalis *Arſippen*. *Alcathoë* etiam pro *Alcithoë* perperam apud Plutarchum ſcribitur *Heinſius*. *Orgia.*] Dicuntur à Græcia omnia ſacra, ſed proprie ſacra Liberi patris, quæ in Thracia primum ab Orpheo inſtituta, à quo (ut tradit Diodor.) etiam *Orphica* fuerunt cognominata. Vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς, à furore. vel ἀπὸ τῶν ὀρῶν, à montibus, ubi celebrari ſolita. Alii παρὰ τὸ εἴργειν, quia profani nec initiati à ſacris arcendi ſunt. Illa autem primum ſolis mulieribus menſtrua patientibus celebrari ſtatuit, quo eas illo potiſſimum tempore à viris ſepararet. Poſtea aliis quoque mulieribus, ut illa celebrarent fuit permiſſum. *Raph.* *Mineïas.*] Minei filia. *Minyeias*, Scal. legit. *Farn.*

6. *Pelle tegi.*] Νεβρῶν, hinnulorum, & βασσάρων vulpium. *Crinales.*] Quod in omnibus ſacris fieri ſolet. *Farn.* *Pectora pelle tegi.*] Habitus ille quatuor rebus continebatur: Ferarum pellibus ſe tegebant, comas ſolvebant, ſerta pampinea ſibi imponebant, thyrſos manibus præferebant. *Pont.*

7. *Serta comis.*] *Comâ* meliores. *Heinſ.* *Serta.*] Pampinea. *Vite caput tegitur; lateri cervina ſiniſtro Vellera dependent*, &c. 6. lib. vſ. 59.

10. *Infectaque penſa.*] Imperfecta, opere per feſta intermiſſo. *Farn.* *Calathos.*] Ciſtas ac fuſorum lanæque repoſitoria.

11. *Bacchumque vocant.*] Nomina Bacchi enumerat, quibus à Bacchis invocabatur. Bacchus autem dictus eſt, ἀπὸ τοῦ βακχεύειν, hoc eſt, ab inſaniendo, quod & ipſe & ejus comites furere viderentur. *Bromium.*] Bromius ἀπὸ τοῦ βρέμειν, hoc eſt, à fremendo. *Lyæum.*] Lyæus ἀπὸ τοῦ λύειν, hoc eſt, à ſolvendo. quod curas ſolvat vinum, unde etiam *Liber* à noſtris fuit appellatus, quod animum à curis liberet. *R.* *Bacchumque.*] Lux huic erit ab hymno in Bacchum Horat.

Ignigenamque, ſatumque iterum, ſolumque bimatrem.
Additur his Nyſeus, indetonſuſque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor uvæ,
Nyctieliuſque, Eleleuſque parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Grajas plurima gentes
Nomina, Liber, habes. tibi enim inconſumta Juventas.
Tu

Horat. Ode 19. 2. lib. & 25. Ode 3. lib. Senec. Oedip. ỷſ. 403. Sannazar. 2. l. 5. eleg. Mureti Galliam do ad Catulli epithalamium 63. Jac. Gaddii l. 1. 2. hymn. Antholo. Græc. epigr. 38. c. Videndus & Joach. Camerarius problem. 6. l. 8.

12. *Ignigenamque.*] Probe. hinc Græcis πυρογενὴς & πυριοπόρος. at primus Mediceus *Indigenamque* etiam probe. Bacchus enim Thebanus. hinc ςηλας Θηβαιγενὴς Διονύσε apud Periegetem. mox *Nyſeus* caſtigatiores, non *Nyſeuſque.* Heinſ. *Ignigenamque.*] Fulminis ictu editum, ut l. ſuperiore. *Satumque.*] Ex utero Semeles & Jovis femore. cur πυρογενὴς vocetur, aliam rationem vide apud Strabonem lib. 13. Georg. *Bimatrem.*] Quod duas matres habuiſſe videtur Semelem & Jovis femur. Idcircoque etiam *Dithyrambos* fuit appellatus, quod διὰ δύο θυρῶν, hoc eſt, per duas januas tranſierit, & uterum Semeles & Jovis femur. Vide Muret. lib. 19. Variar. cap. 1.

13. *Thyoneus.*] Dictus eſt Bacchus ἀπὸ τῦ θύω, quod eſt ſacrifico, impetum facio, occido, unde etiam *Thyades* Bacchæ dicuntur; ſive potius à Thyone matre, quæ & Semele, ſive nutrice, fuit denominatus. Turneb. l. 12. Adverſ. cap. 8. *R. Nyſeus.*] A Nyſa Indiæ urbe. *Thyoneus.*] Idem enim eſt cum Sole uſque juvene & radiis comato. Macrob. 1. Saturn. 18. c. & Mythologi alii, quos conſule.

14. *Lenæo.*] A torculari ſeu lacu, qui ληνός. Farn.

15. *Nyctieleuſque.*] A nocturnis Orgiis. *Eleleuſque parens Iacchus Evan.*] A clamore in Orgiis & exhortatione in bello Gigant. *Farn.* *Eleleuſque parens.*] *Eleleus* dictus eſt Bacchus ab hac voce ἐλελεῦ, quia procedentes ad Orgia celebranda, ad conſerendamque pugnam utebantur. Eſt enim hortantis adverbium. Vinum autem hortatur ac reddit hominem ad omnia aggredienda audacem. Unde Horat. *Ad prælia trudit inermem, &c. Iacchus.*] Ἀπὸ τῆς ἰαχῆς, hoc eſt, à clamore. *Evan.*] Vox eſt bacchantium, qua Bacchus ipſe ſignificatur.

16. *Et quæ.*] Solenne quippe erat atque è religione omnia nomina hymnis infercire, ne quod omitterent; ut & Attributa & geſta. vide quæ nos ad Senec. Oedipum, choro 2. *Farn.*

17. *Inconſumta juventa eſt.*] Alii *juventus.* unus Baſileenſis & unus meus cum Spirenſi, Voſſiano uno & Jureti excerptis, *juventas.* probe. Lucretius lib. v.

—— ævo florenti juventas
Occipit, & molli veſtit lanugine malas.

Prudentius l. II. contra Symmachum ex vetuſtis codicibus,

Nubit anus veterana, ſacro perfuncta labore,
Deſertiſque focis, quibus eſt famulata juventas,
Transfert emeritas ad fulcra jugalia rugas.

Tibullus l. I. Eleg. VIII.

Heu ſero revocatur amor, ſeroque juventas.

ita duo codices Bodleiani. *ſi nunc foret illa juventas* apud Virgilium l. 5. Æneid. in longe vetuſtiſſimo Mediceo codice. *Juventas* enim juventutis Dea, quæ Græcis Hebe. eam pro ipſa juventute ponunt poëtæ. reſtituit eam vocem Livio non ſemel doctiſſimus Gronovius, qui adeundus ad librum XXXVI. cap. XXXVI. Nemeſianus Cynegetico:

Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris cælo: tibi, cum ſine cornibus adſtas,
Virgineum caput eſt: Oriens tibi victus, ad uſque
Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
Sacrilegos mactas: Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. tu bijugum pictis inſignia frænis
Colla premis Lyncum: Bacchæ Satyrique ſequuntur:
Qui-

Dum ſuperant vires, dum læto flore juventas.

plura notis ad Claudianum. *comis juventas* Horatio l. 1. Od. xxx. *Heinſius.*

18. *Tu formoſiſſimus alto Conſpiceris cælo.*] Liber pater (ut ſcribit Macrob. l. 1. c. 18.) Sol ab antiquis eſſe creditus eſt, quam ſententiam Virgil. quoque Georg. primo ſequi videtur, cum inquit, *Vos ô clariſſima mundi Lumina, labentem cælo quæ ducitis annum, Liber & alma Ceres.* Omnium vero ſyderum Solem pulcherrimum eſſe conſtat. *R.*

19. *Cornibus.*] Bacchus cur ſit cornutus, dixi ad Senec. Hyppolyt. ℣. 773. *Sine cornibus aſtas.*] An à truculentia ebriorum? An quod cornua veteribus in uſum poculorum? An quod boves primus junxit Bacchus, unde & Oſyris eſt Ægyptiis? An à robore? qua de cauſa Seleuci faciem in ſtatuis cornigeram fuiſſe ſcribit Appianus in Syriacis, quod taurum ferocem, ſacrificante Alexandro, vinculis ruptis, profugum, ſolus cornibus arreptum detinuerit. An *κεϱασφόϱος* dictus ob galeam capitis arietini forma (quali Pyrrhum Epirotarum regem uſum fuiſſe refert Plutarchus, nec non Turno *rubra cornua criſtæ* tribuit Virgilius) inſignem, in honorem patris ſui Jovis Ammonis, cui & ipſe aram & templum ſub arietis ſpecie erexit? An denique à cincinnis ceu crobylis crinium utrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis? cujuſmodi comis ſpectabiles incedebant ſacerdotes Lydii & Armenii. Neque alia creduntur Moſis fuiſſe cornua; quæ tamen alii de facie ejus intelligunt, quæ קרן id eſt, radiabat, ſplendorem emittebat radiorum qui cornua referrent, à קרנ vel קֶרֶן cornu. *Farn.*

20. *Oriens tibi victus ad uſque.*] Liber pater primus omnium cum exercitu, in quo mulieres quoque erant furentes, in Indiam ingreſſus fuiſſe, eamque ſubegiſſe, ac gentem nulli unquam hominum obnoxiam, ac ſola quiete contentam cædibus libidinibuſque vexaſſe ac polluiſſe, indeque magnificentiſſimum triumphum reportaſſe fertur. *Oriens.*] Ad Senec. Oedip. 114. *Farn.*

21. *Decolor India.*] *Diſcolor* alii. mox pro *Penthea tu*, primus Mediceus & Grævianus, *Penthea qui.* Puto *Pentheaque.* Heinſ. *Quæ decolor.*] Id eſt, nigra & mali caloris. *Extremo gange.*] Fluvius eſt Indiæ ultimus ganges. Ælian. de Animalib. lib. 12. cap. 41.

22. *Bipenniferumque.*] Securem ferentem, qua vites incidebat. *R. Lucurgum.*] Regem Thraciæ, cui cum vites omnes in odium Bacchi exſcinderet, immiſſa à Baccho inſania, falcem cruribus ſuis alliſit. interiitque. ſed vide Homerum 6. Iliad. *Farn.*

25. *Lyncum.*] Verſ. 669. lib. ſuperioris, & Nat. Com. lib. 5. c. 13. *Farn. Satyrique ſequuntur.*] Satyri nihil aliud hominis quam figuram habent. In Æthiopia naſcuntur, aduncis naribus, aſpera cornibus fronte, pedes caprinos habentes. Illorum ſaltatione ac jocis & riſu plurimum oblectabatur Bacchus. *Bacchæ Satyrique ſequuntur.*] *Thyrſique* primus Mediceus. Noticus, *tirſique.* Opinor *thiaſique.* quanquam vulgatam lectionem non damno. thiaſi chori proprie

Quique ſenex ferulâ titubantes ebrius artus
Suſtinet; & pando non fortiter hæret aſello.
Quacunque ingrederis; clamor juvenilis, & unâ
Fœmineæ voces, impulſaque tympana palmis,
Concavaque æra ſonant, longoque foramine buxus.
Pacatus mitiſque, rogant Iſmenides, adſis:
Juſſaque ſacra colunt. ſolæ Minyeïdes intus,
Intempeſtivâ turbantes feſta Minervâ,
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant,
Aut hærent telæ, famulaſque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum ceſſant aliæ, commentaque ſacra frequentant,
Nos quoque, quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Utile opus manuum vario ſermone levemus:
Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non ſinat, in medium vacuas referamus ad aures.

Dicta

prie qui Baccho inſtituebantur. hinc *thiaſos inducere Baccho* apud Virgilium, & *thiaſi Satyrorum* Catullo. uſus ea voce & Statius frequenter. Suidas, Θίασος ἱερὸς χορός. καὶ θιασώτης, ὁ χορευτής. ſic & infra in fabula Inus forte ſcribendum,

Evoë Bacche ſonat. Bacchi ſub nomine Juno
Riſit, & hos thiaſos præſtet tibi dixit alumnus.

non *hos uſus*. Heinſ.

26. *Quique.*] Silenus Bacchi alumnus, Lucian. concil. Deorum. Diodor. lib. 4. *Farn.* *Senex ebrius.*] *Te ſenior turpi ſequitur Silenus aſello.* Sen. Oedip. v. 429. φαλακρὸς γέρων, σιμὸς τὴν ῥῖνα, ἐπὶ ὄνου τὰ πολλὰ ὀχούμενος, Λυδός τις, οἱ δὲ Σάτυροι, ὀξεῖς τὰ ὦτα. Lucian. in Concil. Deor. &c. unde Horat. *Satyrorum aures acutas.* Et Lucian. in Dial. Bacchi vocat Silenum, προγάστορα, ῥινόσιμον; ὦτα μεγάλα ὄρθια ἔχοντα, ὑπότρομον, νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἱππεύοντα ἐν κροκωτῷ, &c.

27. *Et pando.*] *Aut pando* pri. & ſec. Pal. tert. & quart. Medic. Urbin. aliique nonnulli caſtigatioris notæ. ut Silenum tam peditem quam equitem deſcribat. *Heinſ.*

30. *Concavaque æra ſonant.*] Cymbala ærea. *Longoque foramine buxus.*] Periphraſis eſt tibiæ, quæ ex buxo fieri ſolet. *R.*

31. *Placatus mitiſque.*] *Pacatus* in uno Mediceo. Statius Hercule Surrentino.

Pacatus mitiſque veni, nec turbidus ira.

Heinſ. *Rogant Iſmenides.*] Thebanæ matres, ut felix fauſtuſque adſis precantur. *Pont.*

33. *Intempeſtiva Minerva.*] Lanificio Minervæ invento Bacchi feſtis parum convenienti. *Farn.*

36. *Deducens pollice filum.*] *Fuſum* duodecim veteres. *Heinſ.*

37. *Dum ceſſant.*] Alcithoës verba. male vulgo diſtinguunt. *Idem.*

39. *Sermone levemus.*] *Levemur* ſcribendum ſolenni Græciſmo. quomodo unus Medic. & unus Baſileenſis. *Idem.*

44. *Dir-*

Dicta probant, primamque jubent narrare ſorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat; & dubia eſt, de te, Babylonia, narret,
Derceti, quam verſâ ſquamis velantibus artus
Stagna Palæſtini credunt celebraſſe figurâ:
An magis ut ſumtis illius filia pennis
Extremos albis in turribus egerit annos.
Naïs an ut cantu, nimiumque potentibus herbis,

Ver-

44. *Dirce Babylonia.*] Dercetis quæ & δερκετὼ Actesia vocatur, & à barbaris *Atergatis*, Dea eſt eadem cum *Rhea*, quam Syri piſcium abſtinentia colunt. Unde & nomen, ut Athenæus autor eſt, quaſi ἀτεργάτιδος, hoc eſt, Syrorum lingua, ſine piſcibus. *R. Babylonia Dirce.*] Meminit autem hujus Deæ etiam Plin. l. 5. c. 25. & Strab. l. 16. *Micyll.*

45. *Derceti.*] Poteſt & *Derceto* legi. nam Græcis plerumque hæc Syrorum Dea Δερκετώ. *Heinſius. Derceti.*] Veneris filia, vel ipſa Venus cujus in Phœnicia imaginem ſe vidiſſe teſtatur Lucianus. in lib. de Syria Dea. Θέημα, inquit, ξένον. ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ ὁκόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας, ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. vel quia in aquas lapſa ſervata fuiſſet à piſcibus; vel quod Typhonem fugiens in piſcem ſeſe Cytherea novavit, &c. ut habet Manilius lib. 4. Aſt. Ad quem vide Joſ. Scalig. & quæ adjecit Jo. Seldenus 2. Syntagm. de Diis Syris cap. 3. Deam hanc Syriam, Palæſtinam, & Hierapolitanam vocant, Dirceto, Atargatin, Dagon, Diodorus Sic. 3. lib. Hyginus. Athenæus lib. 8. cap. 8. Strab. 16. lib. Macrob. 1. Saturn. 23. c. Ramiſer. Penticont. 21. c. Lil. Gyrald. 1. Syntagm. *Farn.*

46. *Palæſtini.*] Palæſtini autem populi ſunt Syriæ, Arabiæ contermini, à Palæſtina urbe, regioneque dicti. *Credunt coluiſſe figura.*] Alii *mutaſſe* vel *habitaſſe*, ſed meliores *celebraſſe.* quod verum eſt. ſic paſſim Naſo. vide hoc loco Ciofanum. *Heinſius.*

47. *An magis ut ſumptis.*] Semiramis Dercetis Deæ filia miro quodam modo à columbis coagulato lacte è proximis paſtorum mapalibus rapto nutrita fuit, unde & *Semiramis* fuit appel ata. Nam Syrorum lingua ſemiramides vocantur columbæ, quæ Syri ut Deos colunt. *R. An magis.*] Cujus filia Semiramis in columbam verſa eſt, ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. Lucian. de Dea Syria. de expoſitione infantis Semiramidis, utque ab avibus nutrita ſit, accreveritque, &c. Diodorus lib. 3. *Farn.*

48. *Altis in turribus egerit annos.*] *Albis* Florentinus S. Marci. & pro diverſa lectione Rottendorphianus. argute. Nam Semiramis, de quâ hic agitur, Dercetis filia in columbam eſt mutata. notum illud noſtri,

Aſpicis, ut veniant ad candida tecta columba,
Accipiat nullas ſordida turris aves.

& illud Martialis.

Quaque gerit ſimiles candida turris aves.

hinc apparet cur *candida Thisbe* Statio dicatur Theb. IX. quam alibi *Dionæis avibus circumſonam* appellarat, Homer. imitatus, qui θίσβην πολυτρήρωνα in catalogo dixit. ſic noſter l. XV. *niveiſque frequens Sinueſſa columbis.* ubi perperam *colubris* hactenus eſt lectum. *Heinſ. Altis in turribus.*] In quibus libenter nidificant. Adi Pet. Victorium l. 12. Variar. lect. c. 15. *Pont.*

49. *Nais an ut cantu.*] Nympha Noſolæ inſulæ Erythræi maris, quæ juvenes advenas, quibus conſuevisſet, in piſces veneficiis mutavit. quæ & ipſa tandem à Sole, cui inſula illa ſacra, vindice, in piſcem verſa eſt,

50. *Ta*

Verterit in tacitos juvenilia corpora piſces :
Donec idem paſſa eſt. an, quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet: hanc, quoniam vulgaris fabula non eſt,
Talibus orſa modis, lanâ ſua fila ſequente :
Pyramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas tenuêre domos : ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam primoſque gradus vicinia fecit.

Tem-

50. *Tacitos,*] Mutos, ἔλλοπας, ut qui pulmonibus, arteria & gutture careant. *Farn.*

51. *An quæ poma alba.*] Mori arboris eſt periphraſis. Morus enim arbor poma primum quidem alba, deinde nigra Pyrami an Thisbes ſanguine effecta ferre cœpit. *R.*

53. *Hæc placet, hæc.*] Libri veteres magna ex parte, *Hoc placet, hæc.* vel *Hoc placet, hoc.* unus Voſſianus *Hæc placet hinc.* Lege cum altero Erfurtano & Berſmani codice,

Hæc placet ; hanc, quoniam vulgaris fabula non eſt,
Talibus orſa modis.

In Spirenſi, *Hoc placet hanc.* Heinſius.

FAB. IV. *Arg.* Pyramus & Thisbe.] *Pyramus juvenis, & Thisbe puella cum domus contiguas haberent, ſe mutuo amare cœperunt, cum autem ſe amplecti aliter non poſſent, egredi urbem ad conſtitutum locum decreverunt. Quo quidem cum prior perveniſſet Thisbe, leæna illac tranſeunte perterrefacta in antrum vicinum confugit. Pyramus deinde adveniens, cum velum, quod fugiens Thisbe è capite deciderat, cruentatum reperiſſet, eam putans à feris fuiſſe laceratam, gladio quem ſecum habebat ſub moro arbore incubuit, cujus ſanguine quidem mora effecta fuere nigra, cum antea candida fuiſſent. Thisbe autem ex antro egreſſa, cum Pyramum vulnere confectum vidiſſet, eodem ſe gladio confodit.* Lact.

57. *Contiguas habuere domos.*] Florent. S. Marci, Neapol. Bernegger. pri. Vatic. pri. Medic. pri. Hamburgenſis, & ſex alii ex melioribus cum Spirenſi, & Norico, *tenuere.* & recte. nam *Oriens habuit* præceſſerat. *Heinſ. Ubi dicitur.*] Babylonis arcem à Belo conditam, regiam & urbem. Semiramis, vita functo conjuge ſuo Nino, cinxit muro ex latere coctili bitumine interlito, cujus ambitus 365. ſtadia complectitur, cum annuo ſpatio ſingula ſtadia ſingulis diebus eſſent perfecta. Altitudo muri inter turres, quæ erant 250. erat cubitorum 30. ipſarum turrium altitudo, cubitorum 60. latitudo 32. pedum, ut quadrigæ occurrentes facile commeare inter ſe poſſent. Qui plura volet, adeat Diodor. 3. lib. Strabonem 16. Curtium lib. 4. Herodotum 2. Hygin. 233. cap. mediam urbem interfluente Euphrate; per quem quo ſtratagemate capta fuerit à Cyro Babylon, lege Xenoph. 7. lib. de inſt. Cyri. vide Jo. Tzetzen lib. 9. Chil. 275. *Farn.*

58. *Altam urbem.*] Ad murorum ac ædium magnificentiam reſpexit, qua facile alias urbes Babylon ſuperabat. *Coctilibus muris.*] Latericiis & coctis lapidibus conſtructis. *Coctilibus.*] Ariſtophanes Oρν. πᾶν τεῖχ τὸ μεταξὺ Περιτειχίζειν μεγάλαις πλίνθοις, ὥσπερ Βαβυλῶνα. Heinſius

59. *Primoſque gradus amoris.*] *Si non tangendi copia eſt —— Eho, ne videndi quidem erit? ſi illud non licet —— ſaltem hoc licebit : certè extrema linea —— Amare, haud nihil eſt.* Sic Ovid. Metam. 10.

Tempore crevit amor, tædæ quoque jure coïſſent;
Sed vetuêre patres, quod non potuêre vetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt. nutu ſigniſque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
Cum fieret paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per ſæcula longa notatum;
(Quid non ſentit amor?) primi ſenſiſtis amantes,
Et voci feciſtis iter: tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.
Sæpe ut conſtiterant, hinc Thisbe, Pyramus illinc;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris;
Invide, dicebant, paries, quid amantibus obſtas?
Quantum erat, ut ſineres nos toto corpore jungi!
Aut hoc ſi nimium, vel ad oſcula danda pateres!
Nec ſumus ingrati. tibi nos debere fatemur,
Quod datus eſt verbis ad amicas tranſitus aures.
Talia diverſâ nequicquam ſede locuti;
Sub noctem dixêre Vale: partique dedêre
Oſcula quiſque ſuæ, non pervenientia contra.
Poſtera nocturnos Aurora removerat ignes,

Sol-

Fab. 10. *Ut præſens ſpectem Cinyram, tangamque, loquarque: Oſculaque admoveam, ſi nihil conceditur ultra.* Item lib. 9. fab. 2. *Eſt mihi libertas*, &c.

60. *Tæda.*] Nuptiæ. in quibus cum aquæ & ignis ſacramenta adhiberentur, faces quinque è tæda arbore à totidem pueris patrimis & matrimis præferebantur. vide quæ nos ad Senec. Theb. vſ. 263. & 507.

64. *Tanto.*] Vett. libb. *Tectus magis æſtuat ignis.* & unus Mess. *meus* Farnabius.

68. *Quid non ſentit amor?*] Parentheſis eſt, rationem continens, cur amantes primi rimam illam notarint. *R. Quid.*] *Quis fallere poſſet amantem?* Virgil. de Didone 4. Æneid. *Farn. Primi vidiſtis amantes.*] *Senſiſtis* veterrimum fragmentum Theatinorum Romæ, & quinque alii ex noſtris, quæ repetitio mihi arridet. mox pro *vocis iter, voci* Urbin. fragm. Theat. & tres alii *votis.* alter Hamburg. & Lovanienſis. & *Inque vicem* meliores. *Heinſius.*

71. *Sæpe ubi conſtiterant.*] Urbin. & pri. Erfurt. pri. Gronov. pri. Baſil. & ſex alii *ut conſtiterant.* pro *oſcula danda*, quidam ex melioribus *oſcula ſola.* Idem.

77. *Datus eſt verbis.*] Cantabr. ſec. Medic. & duo alii, *datus es.* verſu proximo *diverſa ſede* non *parte* meliores. nam *partique dedere* ſequitur. *Idem.*

81. *Nocturnos ignes.*] Cœli faces ſtellæ, ut lib. 7. vſ. 103. *Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes.* Farn.

83. *Tum*

Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas :
Ad ſolitum coïêre locum. tum murmure parvo
Multa prius queſti, ſtatuunt, ut nocte ſilenti
Fallere cuſtodes, foribuſque excedere tenent.
Cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquant:
Neve ſit errandum lato ſpatiantibus arvo;
Conveniant ad buſta Nini : lateantque ſub umbrâ
Arboris. arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux tardè diſcedere viſa
Præcipitatur aquis, & aquis nox ſurgit ab îſdem.
Callida per tenebras, verſato cardine, Thisbe
Egreditur, fallitque ſuos : adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum; dictâque ſub arbore ſedit.
Audacem faciebat amor. venit ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim vicini fontis in undâ.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit : & obſcurum timido pede fugit in antrum.

Dum-

83. *Tum murmure parvo.*] Cantabr. ſec. Med. & duo alii, *cum murmure.* cum ſtatuunt. & *ſub nocte* multi veteres. *Heinſ.*

84. *Queſti.*] De parentibus ſuis. *In nocte.*] Concubia, intempeſta. Al. *Ut nocte ſequenti Fallere.* Farn. *Nocte ſilenti.*] De ſilentio noctis dicturi ſumus. lib. 7. vſ. 184.

86. *Urbis quoque tecta relinquant.*] *Clauſtra* unus Bononienſis. hoc eſt portas. Met. VIII.

Clauſtraque portarum genitor tenet.

ſic Lucretio *natura portarum clauſtra*, & *vitai clauſtra.* Statius. Theb. x.

——— *nondum illi Thebarum clauſtra ſubibant.*

Juvenalis Sat. VIII.

Prodita laxarant portarum clauſtra tyrannis.

Val. Flaccus lib. III.

——— *nocturnaque muris*
Clauſtra cadunt.

Prudentius Paſſione Eulaliæ,

Nocte fores ſine teſte movet,
Septaque clauſtra fugax aperit.

Nec vero abſimile Naſonem ſcripſiſſe *urbis ſepta.* quomodo *portarum ſepe* Triſt. IV. Eleg. I. v. 81. ex antiquis codicibus. *ſepta domorum* Lucretio bis terve, & Virgilio. *Heinſ.*

88. *Buſta.*] Sepulchri Nini moles, inquit Diodorus, altitudinis 9. ſtadiorum. latitudinis 10. conſpicitur velut arx quædam, licet multis ſtadiis diſtans ab urbe. lib. 3. *Farn.*

89. *Uberrima pomis.*] *Celeberrima* liber ſcriptus Berſmanni, ex noſtris tertius Gronovianus, & Zulichemianus. tertius Mediceus *creberrima.* ſic in Amoribus *celeberrimus ilice lucus.* Heinſ.

91. *Tarde.*] *Ut nox longa quibus mentitur amica videtur.* Hor. I. epiſt. I. lib. *Omniſque nimium longa properanti mora eſt.* Seneca.

92. *Nox exit ab iſdem.*] *Nox ſurgit* multi veteres. *Heinſ.*

101. Re-

Dumque fugit, tergo velamina lapſa relinquit.
Ut lea ſæva ſitim multâ compeſcuit undâ,
Dum redit in ſilvas, inventos forte ſine ipſâ
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Serius egreſſus veſtigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. ut vero veſtem quoque ſanguine tinctam
Repperit; Una duos nox, inquit, perdet amantes:
E quibus illa fuit longâ digniſſima vitâ.
Noſtra nocens anima eſt. ego te, miſeranda, peremi,
In loca plena metûs qui juſſi nocte venires:
Nec prior huc veni. noſtrum divellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunque ſub hac habitatis rupe, leones.
Sed timide eſt optare necem. velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ ſecum fert arboris umbram.
Utque dedit notæ lacrymas, dedit oſcula veſti:
Accipe nunc, inquit, noſtri quoque ſanguinis hauſtus,
Quoque erat accinctus, dimittit in ilia ferrum.
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit.
Ut jacuit reſupinus humi; cruor emicat alte.
Non aliter, quam cum vitiato fiſtula plumbo
Scinditur, & tenues ſtridente foramine longè
Ejaculatur aquas; atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtûs aſpergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque ſanguine radix
Puniceo tingit pendentia mora colore.

Ecce

101. *Relinquit.*] Meliores *reliquit*. Heinſius.

115. *Timidi.*] Ex Stoa, cui mors ad manum præſtat portum & libertatem a malis. *Nunquam eſt ille miſer, cui facile eſt mori.* Senec. in Herc. Oetæo. *Si piget luctus habes Mortem paratam, pectus in tela indue.* Idem in Herc. Furent. 106.

116. *Pactæ arboris.*] Conſtitutæ.

119. *Demiſit in ilia ferrum.*] *Dimiſit* veteres, niſi quod in primo Moreti *dimittit*. Heinſ.

121. *Et jacuit reſupinus humo.*] *Humi* rectius quatuor melioris notæ. prior Erfurt. *Ut jacuit.* Idem.

123. *Tenus ſtridente foramine longas.*] *Tenues ſtridente foramine longe* nonnulli. rectius. unus Moreti pro diverſa lectione *ſtringente*. mox *aëra pulſat* unus Bononienſis. ut in Arte,

Appias expreſſis aera pulſat aquis. Id.

127. *Purpureo colore.*] *Puniceo* unus

Cio-

Ecce metu nondum poſito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitarit narrare pericula geſtit.
Utque locum, & verſam cognovit in arbore formam;
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc ſit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum; retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar,
Quod fremit, exiguâ cum ſummum ſtringitur aurâ.
Sed poſtquam remorata ſuos cognovit amores;
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaque corpus amatum,
Vulnera ſupplevit lacrymis; fletumque cruori
Miſcuit: & gelidis in vultibus oſcula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit?
Pyrame, reſponde. tua te, cariſſime, Thisbe
Nominat. exaudi: vultuſque attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos jam morte gravatos

Py-

Ciofani cum Mureti excerptis. placet. lib. v. *Puniceo miſtos cum ſanguine fluctus* dixit. libro II.

Candida Puniceo perfundit membra cruore.

lib. XIII.

Puniceus de mole cruor manabat.

libro v.

Puniceum pomum. Idem.

131. *Viſam cognoſcit in arbore formam.*] *Verſam formam* Arondel. & octo alii, cum uno Palatino & uno Berſmanni. recte. *Idem.*

137. *Amoris.*] Amatum Pyramum. *Farn.*

138. *Percutit.*] *Perculit* Cantabr. duo Regii, & ſex alii. lib. v.

Protenora perculit Hypſeus.

lib. XI.

Perculit ora manu.

ita codices antiqui. apud Lucretium initio libri primi, *perculſa corda tua vi.* ut tres vetuſtiſſimi codices, quos inſpexi. vulgati *percuſſa.* & poſtea iidem codices de ove, *lacte mero mentes perculſa novellas.* quod contra fidem membranarum Giſanius non debuit mutare. *Idem.*

Claro plangore. Magno ejulatu.

141. *In gelidis vultibus.*] In frigida facie Pyrami morientis. *Oſcula figens.*] Pri. & ſec. Vatic. Thuan. aliique multi *fingens.* ſimilis diverſitas veterum librorum apud Lucanum libro VI. v. 565.

Theſſalis incubuit membris, atque oſcula fingens,
Truncavitque caput, compreſſaque dentibus ora
Laxavit.

de fingendi verbo vide quæ ad Acontii epiſtolam notamus. Temere tamen nihil hoc loco mutandum. Epicedio Druſi,

At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit. Heinſius.

145. *Oculos in morte gravatos.*] Redi ad Tom. I. p. 768. vſ. 93. *In morte gravatos.*] *Jam gravatos* rectius. veterum nonnulli. viderunt Vivianus & Ciofanus. *Heinſius.*

148. *Ebur,*

Pyramus erexit, viſâque recondidit illâ.
Quæ poſtquam veſtemque ſuam cognovit, & enſe
Vidit ebur vacuum; Tua te manus, inquit, amorque
Perdidit, infelix. eſt & mihi fortis in unum
Hoc manus: eſt & amor. dabit hic in vulnera vires.
Perſequar exſtinctum: letique miſerrima dicar
Cauſſa comeſque tui: quique à me morte revelli
Heu ſolâ poteras, poteris nec morte revelli.
Hoc tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multum miſeri meus illiuſque parentes,
Ut, quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum;
Signa tene cædis: pulloſque, & luctibus aptos
Semper habe fœtus gemini monumenta cruoris.
Dixit: & aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre Deos, tetigêre parentes.
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis ſupereſt, unâ requieſcit in urnâ.

De-

148. *Ebur vacuum enſe.*] Id eſt, eburneam vaginam enſe educto.

149. *Eſt & mihi fortis in uſum Hæc manus.*] *In unum* ſcripti omnes. niſi quod Jureti excerpta *in ictum.* Lege *in unum Hoc manus.* atque ita primus Vaticanus, & quinque aut ſex alii. poſſet etiam legi *fortis in unam Me manus.* Heinſ.

154. *His tamen amborum verbis.*] *Hoc tamen* ex ſcriptis. vel *Hæc.* quomodo nonnulli. nec male Grævianus *Vos tamen.* Idem.

155. *Miſerique mei illiuſque parentes.*] *Miſeri meus illiuſque parentes* vetuſtiores plerique. *Idem.*

157. *Componi.*] Condi, ac ſimul ſepeliri. *Componi tumulo eodem.*] Idem Patroclus petiit ab Achille, Iliad. ψ. v. 83. Νὴ ἐμὰ σῶν ἀπάνευθε τιθήμεναι ὀστ', Ἀχιλλεῦ. Et Cleopatra Antonio voluit componi.

161. *Monumenta.*] Memoriam.

166. *Quodque rogis ſupereſt.*] *Poſtquam collapſi cineres, & flamma quievit,*
Relliquias vino & bibulam lavere favillam.
Oſſaque lecta cado texit Chorinæus aheno.
Quod ex Homero, Iliad. ψ. à vſ. 37.

FAB. V. *Arg.* Leucothoë.] *Antequam narret, quemadmodum Leucothoë in arborem thuris fuerit converſa, exponit adulterium Martis cum Venere. Sol enim Martem olim cum Venere coeuntem Vulcano ejus marito indicavit, qui indignatus, retibus tenuiſſimis cubile circumdedit, quibus coëuntem Martem cum Venere ita implicuit, ut nullo pacto disjungi poſſent. Patefacto deinde cubiculo omnium Deorum oculis*

Deſierat: mediumque fuit breve tempus; & orſa eſt
Dicere Leuconoë. vocem tenuêre ſorores.
Hunc quoque, ſidereâ qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem. Solis referemus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidiſſe Deus. videt hic Deus omnia primus.
Indoluit facto: Junonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monſtravit. at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere poſſint,
Elimat. non illud opus tenuiſſima vincant
Stamina, non ſummo quæ pendet aranea tigno.
Utque leves tactus, momentaque parva ſequantur,
Efficit: & lecto circumdata collocat aptè.
Ut venêre torum conjux & adulter in unum;
Arte viri, vincliſque novâ ratione paratis,
In mediis ambo deprenſi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas:

Ad-

oculis ſpectandos ſubjecit, qua re Venus indignata Soli Leucothoës amorem immiſit: qui ut commodius ea potiretur, ſe in matris Eurynomes figuram convertit. Cum vero Orchamus pater eam vitiatam eſſe indicio Clytiæ Solis amicæ cognoviſſet, ipſam defodit in terram. Sol vero amicam miſeratus, eam in thuris arborem commutavit. L.

168. *Leucothoë.*] Cantabr. Bernegg. Spirenſis, Thuan. pri. Reg. pri. Gronov. Aroundel. aliique nonnulli *Leuconoë.* recte. monui jam ſupra. de Leucothoë Leuconoën paulo poſt narrantem audiemus. mox *referemus* pro *referamus* meliores. paulo ante unus Leidenſis pro diverſâ lectione *mediumque ſubit breve tempus*, non *fuit.* quod parum abeſt quin amplectar. *Heinſ.* *Vocem tenuere.*] *Tenuitque inhians tria Cerberus ora.* & alibi: *intentique ora tenebant.*

171. *Primus.*] Fabulam hanc canit Demodocus in Homeri Odyſſea 8. Narrat & Nonnus 5. Dionyſ. & 25. *Farn.*

173. *Junonigena.*] Ex Junone genito. Vulcanum enim ſolum Juno ex Jove ſuſcepit.

178. *Elimat.*] Perficit lima.

179. *Aranea.*] Tela aranearum. R. *Nec ſummo.*] Ἠΰτ' ἀράχνια λεπτὰ τὰ κ' ὀ κέ τις ἐδὲ ἴδοιτο, &c. Odyſſ. 8. *Far.*

181. *Et lecto circumdata collocat apte.*] *Arte* plerique vetuſtiores. Forte *lecto alto.* quod verius puto. nam unus Voſſianus *alte* lib. x.

——— *& alto*
Admotam lecto cum traderet, accipe, dixit.

ſic & *altus torus* paſſim. *Heinſ.*

185. *Lemnius.*] Vulcanus, qui dum matris auxilio occurreret adverſus Jovem, ῥιφθεὶς ποδὸς, ut ipſe narrat Iliad. α. præcipitatus à Jove de cœlo, in Lemnum decidit, ubi eum Sinties exceperunt. *Farn.*

187. Al-

Admiſitque Deos. illi jacuêre ligati
Turpiter. atque aliquis de Dîs non triſtibus optet
Sic fieri turpis. Superi riſêre: diuque
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereïa pœnam:
Inque vices illum, tectos qui læſit amores,
Lædit amore pari. quid nunc, Hyperione nate,
Forma, calorque tibi, radiataque lumina proſunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Ureris igne novo: quique omnia cernere debes,
Leucothoën ſpectas: & virgine figis in unâ,
Quos mundo debes, oculos. modo ſurgis Eöo
Temporius cælo: modo ſerius incidis undis;
Spectandique morâ brumales porrigis horas.
Deficis interdum: vitiumque in lumina mentis
Tranſit; & obſcurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago
Obſtiterit, palles. facit hunc amor iſte colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymeneque, Rhodoſque,
Nec

187. *Aliquis de Dîs non triſtibus optat.*] *Optet* unus Moreti, Puto,
——*atqui aliquis de Dîs non triſtibus optet.* Heinſ.

De Dîs non triſtibus.] Poëta in lib. 2. Art. amat. hanc fab. eleganter & graphicè repetit. *Hic aliquis ridens in me, fortiſſime Mavors, Si tibi ſunt oneri, vincula transfer, ait.*

189. *Fabula.*] Ἣ γὰρ Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος ὁμοδρομίη τὴν Ὁμήρου ἀοιδὴν ἀπεργάζεται. inquit Luc. libel. de Aſtrologia. Ignea Martis ſtella ſignificat calorem, Veneris autem ſtella humorem temperatum; ex horum conjunctione conſtat generatio. quos Sol aſpectu ſuo elicit detegitque, Vulcani immodicus calor impedit, Neptunus, ut habet Homerus 8. Odyſſ. ligatos ſolvit; aqua ſcilicet extinguit calorem. ſymmetria hinc Phyſica. Arnob. vero lib. 5. ad mores refert. Quod in adulterio dicitis Martem & Venerem Vulcani eſſe circumretitos arte; cupiditatem dicitis atque iram vi preſſas conſilioque rationis. vide Cæl. Rhodig. l. 18. 6. *Farn.*

191. *Inque vices.*] Viciſſim, è contrario.

192. *Hyperione nate.*] Sol Hyperionis Titanis ex Thia, ut ſcribit Heſiodus. Unde *Hyperionides* quoque Sol ipſe & *Hyperion* nomine patris interdum à poëtis vocatur.

193. *Forma colorque tibi?*] *Calorque* primus Mediceus & Noticus. quod ſequentia videntur confirmare. *Heinſius.*

203. *Amor ipſe.*] *Iſte* cum melioribus. *Idem.*

204. *Clymeneque.*] Mater Phaëthontis. de qua lib. 1. & 2. *Rhodoſque.*] Neptuni & Veneris filia fingitur, Phœbo intime adamata, è qua ſeptem genuit filios, quæ nomen dedit inſulæ Carpathii pelagi, quæ & Phœbo dilecta dicitur,

Nec tenet Ææææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæque tuos Clytie, quamvis deſpecta, petebat
Concubitus; ipſoque illo grave vulnus habebas
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit.
Gentis odoriferæ quam formoſiſſima partu
Edidit Eurynome, ſed poſtquam filia crevit,
Quam mater cunctas, tam matrem filia vincit.
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus: iſque
Septimus à priſci numeratur origine Beli.
Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum:
Ambroſiam pro gramine habent. ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit, reparatque labori.
Dumque ibi quadrupedes cæleſtia pabula carpunt;
Noxque vicem peragit; thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurynomes faciem genitricis: & inter
Bis ſex Leucothoën famulas ad limina cernit

tur, quia nulla eſt dies tam nubila in qua Sol non cernitur, quod illi cum Alexandria & Syracuſis commune. vel quod hæc inſula paludibus quondam humida ſolis calore arida facta ſit & fertilis, ut habet Diodorus Sic. lib. 6. de Rhodo inſul. Horatio dicitur clara, id eſt, Solis radiis, urbibus, portubus, templo & Coloſſo Solis. vide Comment. in oden 7. Pindari.

205. *Ææ.*] Perſa mater Circes, Ææ dictæ ab Æa, opp. Colchorum.

206. *Clytie.*] Nympha, quæ Phœbum amavit.

207. *Ipſoque illo grave vulnus habebat Tempore.*] *Habebas* Bernegger. prior Erfurt. pri. Regius, aliique nonnulli pro *ipſoque illo.* primus Palat. primus Medic. pri. Erfurt. & Noricus, *ipſoſque.* quatuor alii *ipſaque.* in Berneggeriano vox ea erat eraſa. Tò *illo* abeſt a Rottendorphiano. *Ipſoque nimis* alter Rogerii Twiſdeni. *ipſoque loco* alter Erfurtanus. unus Mediceus pro diverſa lectione *Tolieque.* Locus mendi omnino ſuſpectus. *Heinſ. Vulnus.*] Dolorem ob prælatam ſibi Leucothoën. *Leucothoë,*] Filia Orchami regis Achœmeniæ, & Eurynomes. *Vulnus amoris.*] Τὸ ὑποκάρδιον ἕλκος.

209. *Gentis.*] Arabicæ, Achæmeniæ. *Farn. Gentis odoriferæ.*] Odores ferentis, hoc eſt, Arabicæ. *Formoſiſſima Eurynome.*] Eurynome nympha fuit Oceani & Tethyos filia, uxorque Orchami, Achæmeniorum regis.

211. *Filia vicit.*] *Vincit* meliores & mox *priſci Beli* in quibuſdam, vel *priſca Beli*, pro *priſco Beli.* Heinſius.

212. *Achæmenias.*] Perſicas. Nam Achæmenii, Perſæ, & Parthi populi ſunt finitimi. *R.*

213. *Septimus.*] A Belo, Abas, Acriſius, Danaë, Perſeus, Bachæmon, Achæmenes, Orchamus.

218. *Thalamos amatos.*] Amicæ Leucothoës cubiculum. *R.*

220. *Ad lumina.*] Caligant qui obtrudunt lect. *ad limina.* Neque vident lumina nentibus ancillis convenire. quod noſtro ſolenne eſt. 2. Faſtor. *Lumen ad exiguum famulæ* (*Lucretiæ*) *data penſa trahebant.* Quod de Famulis ad lumina monet Dauſqueus ad Sil. Ital. 1. l. non huc facit. *Farn.*

Lævia verſato ducentem ſtamina fuſo.
Ergo ubi, ceu mater, caræ dedit oſcula natæ;
Res, ait, arcana eſt: famulæ, diſcedite: neve
Arripite arbitrium matri ſecreta loquenti.
Paruërunt: thalamoque Deus ſine teſte relicto,
Ille ego ſum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video; per quem videt omnia tellus:
Mundi oculus. mihi crede, places. pavet illa: metuque,
Et colus, & fuſus digitis cecidêre remiſſis.
Ipſe timor decuit. nec longius ille moratus,
In veram rediit faciem, ſolitumque nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore Dei, poſita vim paſſa querelâ eſt.
Invidit Clytie, (neque enim moderatus in illâ
Solis amor fuerat) ſtimulataque pellicis irâ
Vulgat adulterium: diffamatumque parenti
Indicat. ille ferox immanſuetuſque precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit altâ.

Cru-

221. *Levia ſtamina.*] Veteres plerique è caſtigatioribus *Lenia.* unde ſuſpicio ſuboritur *Tenuia* Naſonem ſcripſiſſe. certe unus meus *Tenea.* Virgil.

Tenuia nec lana per cælum vellera ferri.

cujuſmodi proceleuſmaticos illi Statioque admodum familiares eſſe ſcimus. Lucretius lib. I. ex tribus veterrimis codicibus,

Linquitur hic quædam latitandi copia tenuis.

nunc legitur, *tenuis latitandi copia quædam.* *levia* tamen *fila* in re ſimili & Catullus dixit, & auctor elegiæ in obitum Mæcenatis. *Heinſius.* *Ducentem.*] Deducentem.

224. *Eripite arbitrium.*] Veteres maxima ex parte *Arripite* vel *Abripite.* pro *matri ſecreta loquendi.* Florentinus S. Marci, & Urbinas *loquenti.* Scribe,

Arripite arbitrium matre in ſecreta loquente.

Arripere arbitrium, quo ſignificatu paſſim apud auctores, *remotus ab omni arbitrio locus.* & apud noſtrum lib. II.

——procul eſt, ait, arbiter omnis.
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.

In ſecreta, pro loco ſecreto. Met. XIII. *In ſecreta venit*, de Polymneſtore Hecubam ad colloquium ſecretum admittente. *Heinſius.*

225. *Paruerant.*] *Paruerunt* probe primus Mediceus cum Norico. dictum alibi. mox *thalamo relicto* veteres plerique. *Idem.*

227. *Omnia.*] Πανόπτης. πανδερκὲς ἔχων αἰώνιον ὄμμα. Orpheus. *Farn.*

229. *Et colus & fuſi.*] *Fuſus*, & mox *faciem* pro *ſpeciem* in vetuſtioribus. *H.*

234. *Moderatus in illam.*] *In illa* iidem. mox *diffamatamque* malim quam *diffamatumque.* Idem.

240. *Cru-*

Crudus humo: tumulumque ſuper gravis addit arenæ.
Diſſipat hunc radiis Hyperione natus: iterque
Dat tibi, quo poſſis defoſſos promere vultus.
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere, Nympha, caput: corpuſque exſangue jacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Poſt Phaëthontêos vidiſſe dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
Sed, quoniam tantis fatum conatibus obſtat,
Nectare odorato ſpargit corpuſque locumque:
Multaque præqueſtus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cæleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Virgaque per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit; tumulumque cacumine rupit.
At Clytien (quamvis amor excuſare dolorem,

In-

240. *Crudus.*] Crudelis, immitis. Alluſum forte ad ſupplicium Veſtalium corruptarum. *Farn.* *Crudus.*] Immitis & durus; præterea eleganter ad viridantem ſenectutem accommodatur: Quod ex Homero plerique omnes poëtæ traxerunt.

246. *Phaethontêos ignes.*] *Phaëthontiados* primus Mediceus. Lege *Phaëthontiacos.* Heinſius. *Poſt Phaethonteos.*] Poſt Phaëthontem filium fulmine extinctum à Jove, *qui ſævis compeſcuit ignibus ignes.* 2. lib. vſ. 313. *Farn.*

247. *Gelidos artus.*] Mortua membra. *R.*

448. *Tentat revocare.*] *Tentet* cum Genevenſi. *Heinſ.*

249. *Tantis fatum conatibus obſtat.*] *Cantis* unus meus. Forte *vanis conatibus.* mox *ſpargit* pro *ſparſit* ſcripti. *Idem.*

250. *Nectare odorato ſpargit corpus.*] *Ambroſio totum perducens corpus odore.* Virgil. 4. Georg. Et Statius 12. Thebaid.

Nec non functa ducum reſovendi corpora curam
Iris habet, putreſque arcanis roribus artus.
Ambroſiæque rigat ſuccis, ut longius obſtent
Exſpectentque rogos, flammas neve ante fatiſcant.

Ubi ſtrenuè Homerum imitatur.

251. *Tanges.*] Prodibis è terra arbor thurifera, cujus gummi incenſi in ſacris odor aſcendit ad nares Deorum. Achæmenia autem, Arabia, & Saba thure & aromatibus paſſim à Poëtis celebrantur. *Farn.*

253. *Delicuit.*] Molle & liquidum factum eſt.

255. *Tumulum.*] Arenæ aggerem. *R.*

FAB. VI. *Arg.* At Clytien.] *Clytie nympha à Sole derelicta, cum novem dies ſine ullo cibo ac potu exegiſſet, tandem Deorum miſeratione in herbam* Heliotropium *converſa fingitur, quæ nunc quoque priſtini amoris memor, continuè folia ad Solem vertit. Unde etiam nomen accepit. Nam* Heliotropium *dicitur Solis converſio*, ἥλιος namque Sol, τροπὴ converſio dicitur. *R.*

 260. *Nym-*

Indiciumque dolor poterat) non amplius auctor
Lucis adit: Venerisque modum ſibi fecit in illâ.
Tabuit ex illo dementer amoribus uſa,
Nympharum impatiens; & ſub Jove nocte dieque
Sedit humo nudâ nudis incomta capillis.
Perque novem luces expers undæque cibique
Rore mero, lacrymiſque ſuis jejunia pavit:
Nec ſe movit humo. tantum ſpectabat euntis
Ora Dei: vultuſque ſuos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæſiſſe ſolo: partemque coloris
Luridus exſangues pallor convertit in herbas.
Eſt in parte rubor: violæque ſimillimus ora
Flos tegit. illa ſuum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad Solem: mutataque ſervat amorem.
  Dixerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuiſſe negant: pars omnia veros

Poſſe

260. *Nympharum impatiens.*] *Patiens* pti. Palat. Spirenſis, & quinque aut ſex alii, at Zulichemianus *Nimborum patiens*, ut Faſt. IV.

Sub Jove duravit multis immota diebus,
Et Lunæ patiens & pluvialis aquæ.

& libro II.

Sub Jove durabant & corpora nuda gerebant,
Docta graves imbres & tolerare Notos.

Horatius libro I. Od. VIII.

—— cur apricum
Oderit campum patiens pulveris atque ſolis.

& libro IV. Od. X.

Non hoc ſemper erit liminis aut aquæ
Cæleſtis patiens latus. Heinſius.

Sub Jove.] Sub dio ad aërem. *R. Nympharum.*] Commercium aliarum nympharum fugiens. *Farn.*

261. *Sedit humo nuda.*] *Humi nuda* fragmentum Moreti. quod arridet. *Heinſ.*

262. *Novem luces.*] Novem dies.

266. *Hæſiſſe.*] Affixa fuiſſe terræ, ſic ut ſurgere non poſſet.

267. *Luridus.*] Fuſcus.

269. *Flos.*] Heliotropium, inquit Plinius, ſe cum Sole circumagit; abeuntem ſequitur, tantus amor eſt ſideris. lib. 2. 41. c. & l. 22. 9. cap. *Farn. Suum.* A ſe amatum.

FAB. VII. VIII. IX. X. *Arg.* Dixerat, & factum, &c.] *Poſtquam Leucothoë, inquit, narrare deſiit, poſcitur Alcithoë, quæ narrationem incipiens, prætereire ſe dicit vulgares fabulas, ut de Daphnide, Idæo paſtore, qui quod fidem conjugii non præſtiterat in ſaxum abierit. & de Sithone, qui ex viro in fœminam ceſſerat. Neque etiam relaturam eſſe caſus Celmi, aut Adamantis, Curetumque, qui ex imbribus ſunt procreati. Reticere ſe etiam dicit de Croco & Smilace, qui in flores verſi ſunt. Sed de Salmace fonte Cariæ referre velle: cujus liquore contacti mollicie diffigurantur.* Lact.

271. *Ceperat.*] Occupaverat, delectarat.

272. *Omnia.*] Γίνοιτο μὲν τ' ἂν πᾶν θεῶ

Poſſe Deos memorant: ſed non & Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoë, poſtquam ſiluêre ſorores:
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ,
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphe pellicis irâ
Contulit in ſaxum. tantus dolor urit amantes.
Nec loquor, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina, Scython.
Te quoque, nunc adamas, quondam fidiſſime parvo,
Celmi, Jovi: largoque ſatos Curetas ab imbri.

Et

θεῶ τετυγμένη. Sophocles in Ajace. θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. Hom. Iliad. 8. *Farn.*

273. *Sed non eſt Bacchus in illis.*] *Sed non &* ex melioribus. libro XV.

——talibus ora
Docta quidem ſolvit, ſed non & credita verbis.

Faſt. IV.

Caſta quidem, ſed non & credita.

ſic & ibi caſtigatiores. Pont. I. El. VIII.

Sunt ibi, ſi memini, noſtrâ quoque conſita quondam,
Sed non & noſtra poma legenda manu.

Virgil. Æn. VII.

Patriis ſed non & filius arvis
Contentus.

lib. VI.

Dardanidæ venient in regna Latini,
Sed non & veniſſe volent.

lib. X.

Ænean petiit, ſed non & figere contra
Eſt licitum.

Silius libro XVI.

At poſtremus Atlas, ſed non & ſegnior ibat.
Poſtremo Durio.

idem libro XV.

Talis in Auſonia, ſed non & talis Iberis
Armorum eventus campis.

quomodo & illic optimæ membranæ. ut & apud Claudianum IV. Conſ. Honorii,

Munificus largi ſed non & prodigus auri.

Lucanus libro IX.

Æquoreuſque placet, ſed non & ſufficit humor.

quæ & illic genuina ſcriptura veterrimarum membranarum fide atque auctoritate confirmata. *Heinſius.*

277. *Daphnides Idæi.*] Daphnis, cujus interitum Virgil. quoque poſt Theocritum deflet, Mercurii filius fuiſſe memoratur, is à nympha nomine Thalia adamatus ita eſt, ut pellicem verita & rivalem, in ſaxum illum tranſmutarit; quamvis Theocritus illum amore tabuiſſe canat. *R. Quem Nympha pellicis ira.*] *Nymphe.* Malo etiam *Idææ pellicis* legi, quam *Daphnidis Idæi.* Fabulam alii aliter narrant. ſed cum Naſone conſentit Servius ad v. 68. Eclog. IX. mox. *Nec loquor* pro *loquar* vetuſtiores. *Heinſius.*

281. *Adamas.*] Quod Jovis mortalitatem vulgaverat olim nutritius Jovis, nempe unus ex Idæis Dactylis. *Farn.*

282. *Celme Jovi.*] *Celmi* videtur reponendum, quomodo & Scaliger in ora codicis ſui notarat. nam Græcis Κέλμις, τοῦ Κέλμιος, unus ex Idæis Dactylis eſt. Vide Heſychium in Κέλμις, & Zenobium in Κέλμις ἐν σιδήρῳ. Κέλμις quoque Clementi Alexandrino, Nonno in Dionyſiacis, & Scholiaſtæ Apollonii. apud Diomedem Grammaticum lib. III. perperam legitur de Curetibus. *Hos quidam tres putant, qui Lares eſſe creduntur, Damnameneus, Acmon, Celmon.* pro *Celmis.* Heinſ. *Celme Jovi.*] Scalig. emendat, *Celmi Jovi. Satos.*] De Curetum origine & officio vide Strabonem 10. lib. & quæ nos ad Senec.

 Herc.

Et Crocon in parvos verſum cum Smilace flores,
Prætereo: dulcique animos novitate tenebo.
Unde ſit infamis; quare male fortibus undis
Salmacis enervet, tactoſque remolliat artus;
Diſcite. cauſſa latet: vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum divâ Cythereïde natum
Naïdes Idæis enutrivêre ſub antris.
Cujus erat facies, in qua materque paterque
Cognoſci poſſent: nomen quoque traxit ab illis.

Is

Herc. Oet. ℣ſ. 1877. *Largoque ſatos Curetas.*] Hanc Curetum metamorphoſin nuſquam me apud antiquiores legiſſe memini. Diomedes ait, Opem in Idam Cretenſem delatam ex fuga, cum puerperii tempus inſtaret, primam montis partem manibus apprehendiſſe, atque ita partu ſolutam. Ex impreſſione verò palmarum Curetas prodiiſſe, quos ab effectu Græci nominis dactylos, id eſt, digitos & Idæos à monte nominaverunt, & Strabo ait, *ἀπὸ τῆς κουρᾶς*, id eſt, à tonſura Curetas appellatos, quod detonſi eſſent. Alii *ἀπὸ τῶν κορῶν*, id eſt, à puellis, quod longas ſtolas ut puellæ geſtarent. *Curetes* omnium primi armatam ſaltationem invexiſſe dicuntur, cum clypeis æneis concurrentes, ludenteſque, & clamore & æris tinnitu non permiſerunt Jovis infantis vagitum, quem educandum ſuſceperant, ad Saturnum pervenire. *R.*

283. *Crocon.*] Crocon adoleſcentem amavit Smilax, quo cum frui non poſſet, ambo in flores converſi ſunt. Plin. 16. lib. 35. cap. *Farn.*

FAB. XI. *Arg.* Prætereo, &c.] *Mercurius cum ex Venere Hermaphroditum formoſiſſimum adoleſcentem genuiſſet, eumque Naiades nymphæ in Ida monte educaviſſent, relictis ſedibus in Cariam venit. Hic conſpicato fonte opaciſſimi Solis, ac perlucentis aquæ, curſum continuit, quo diutius eo loco morante, Salmacis Naiadum, dum flores legit, conſpectum illico diligere cœpit, qui circa fontem paululum moratus, dum blanditia liquoris, precibuſque tenetur nymphæ, fonte ſe merſit, ac confeſtim complexibus Naïs inhæſit, nec ante ab ea dimiſſus eſt, quam à Diis impetraſſet, in unam ut cederent ſpeciem. data itaque venia Hermaphroditus poſtquam ſe animadvertit nec virum, nec fœminam factum, à parentibus impetravit, ne infamis ſolus eſſet, ut quicunque ejus fontis aqua contactus eſſet, perinde ut ipſe, molleſceret.* Lact.

285. *Unde ſit infamis.*] Salmacis fons eſt Cariæ, quem qui ingrediuntur, effœminati ac molles egrediuntur. Hujus autem rei cauſam poëta refert in Hermaphroditi preces, qui parentes rogavit, ut quemadmodum ipſe . ſic alii quoque fontem illum intrantes molleſcerent. Nam Hermaphroditus Mercurii ac Veneris filius fuit formoſiſſimus, qui cum in fontem Salmacidis nymphæ ingreſſus foret, ita à nympha fuit colligatus, ut ex duobus corporibus unum fieret, utrumque habens ſexum. *Unde.*] Καὶ ἡ *Σαλμακὶς κρήνη, διαβεβλημένη οὐκ οἶδ' ὁπόθεν, ὡς μαλακίζουσα τοὺς πίνοντας*, &c. Et Salmacis fons, neſcio qua de cauſa infamis, quaſi ex eo bibentes effœminet molliatque. Enimvero luxuria hominum videtur in aëris & aquæ temperiem culpam referre. Atqui non hæc cauſam luxuriæ præbent, ſed divitiæ & victus intemperans. Strabo 14. l. Georg. videatur & Turneb. l. 28. c. 39. exponens *Salmacida ſpolia ſine ſudore & ſanguine.*

291. *Nomen.*] Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης. Farn.

292. *Fecit*

Is tria cum primum fecit quinquennia; montes
Deſeruit patrios: Idâque altrice relictâ
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat; ſtudio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit. videt hîc ſtagnum lucentis ad imum
Uſque ſolum lymphæ. non illic canna paluſtris,
Nec ſteriles ulvæ, nec acutâ cuſpide junci.
Perſpicuus liquor eſt. ſtagni tamen ultima vivo
Ceſpite cinguntur, ſemperque virentibus herbis.
Nympha colit: ſed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu;
Solaque Naïadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe ſuas illi fama eſt dixiſſe ſorores:
Salmaci, vel jaculum, vel pictas ſume pharetras;
Et tua cum duris venatibus otia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras;
Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet.
Sed modo fonte ſuo formoſos perluit artus:
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines;
Et quid ſe deceat, ſpectatas conſulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. & tunc quoque forte legebat,
[Cum puerum vidit: viſumque optavit habere.]

Nec

292. *Fecit quinquennia.*] *Duxit* Barberin. *Heinſius.*

296. *Lycias urbes.*] Lycia, Lydia, & Caria provinciæ ſunt finitimæ.

298. *Uſque ſolum lymphæ.*] *Nymphæ* pri. Palat. pri. Erfurt. & tres alii. vide Notas Ep. v. ℣. 31. *Heinſ.*

211. *Cytheriaco.*] Pulchro, qualis Venerem deceret. Aut certè *Cytoriaco* legendum eſt. Et pro *deducit* Scalig. leg. cenſet, *diducit*. R. *Cytoriaden.*] Buxeo. Cytorum autem mons Galatiæ buxo abundat. Virgil. 2. Georg. *Undantem buxo ſpectare Cytorum*, & noſter lib. 6. *Inde Cytoriaco radium de monte tenebat.*
Deducit pectine crines.] *Diducit* Scaliger fruſtra ſic & *lanam pectine deducere* Claudianus lib. 11. in Eutrop. Statius Epithalamio Stellæ,

—— nec pingui crinem deducere amomo
Ceſſavit mea, nate, manus.

Heinſius.

316. *Cum puerum vidit.*] Verſus haud dubie adulterinus, quem tamen libri veteres conſtanter agnoſcunt. *Heinſius.*

318. *Com-*

Nec tamen ante adiit, etſi properabat adire,
Quam ſe compoſuit, quam circumſpexit amictus,
Et finxit vultum; & meruit formoſa videri.
Tunc ſic orſa loqui: Puer ô digniſſime credi
Eſſe Deus; ſed tu Deus es, potes eſſe Cupido:
Sive es mortalis; qui te genuêre beati:
Et frater felix, & fortunata profectò
Si qua tibi ſoror eſt, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longè cunctis longéque potentior illis,
Si qua tibi ſponſa eſt; ſi quam dignabere tædâ.
Hæc tibi ſive aliqua eſt; mea ſit furtiva voluptas:
Seu nulla eſt; ego ſim: thalamumque ineamus eundem.
Naïs ab his tacuit: pueri rubor ora notavit
Neſcia quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic color apricâ pendentibus arbore pomis,
Aut ebori tincto eſt, aut ſub candore rubenti,
Cum fruſtra reſonant æra auxiliaria, Lunæ.

Po-

318. *Compoſuit.*] Ornavit. *R.* *Quam.*] Sic Mercurius l. 2. ℣. 734. *cura adjuvat formam, Permulcetque comas, &c.*

319. *Et finxit vultum.*] Sumſit vultum blandum, amantique aptum. *R.*

323. *Et mater felix.*] De parentibus jam egerat. Quare reſcribe *frater* cum primo Mediceo, Neap. Norico, & uno Baſileenſi. *Heinſius.*

325. *Longeque beatior illa eſt.*] *Potentior* pri. Erfurt. pri. Med. aliique multi. quod verum eſt. Vide quæ noto Amor. lib. 11. Eleg. 11. Met. XIV.

—— *tantoque potentior, inquit,*
Paucaque laudatæ dedit oſcula.

ſic & illic ſcribendum. lib. x.

—— *ipſaque damno*
Eſt mihi proximitas. aliena potentior eſſem.

Juvenalis Satyra x. *cura Natura potentior omni.* Noſter lib. IX.

At non vult Natura, potentior omnibus illis.

unde liquet recte hic in Boſchiano legi. *cunctiſque potentior illis.* lib. XIV.

—— *quæ te plus omnibus illis.*
Plus, quam credis, amo.

Idem.

330. *Neſcit quid ſit amor.*] *Neſcit enim quid amor.* pri. Reg. Thuan. Florent. S. Marci, Neapol. ſec. Med. Cantabr. pri. Vatican. aliique multi. rectius. at optime Calandræ excerpta,

Neſcia quid ſit amor. Idem.

331. *Pendentibus arbore pomis.*] *Malis* omnino rectius meliores. non enim omnia poma colorata. *Idem.*

332. *Ebori.*] Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ. quod *Oſtro Mæonis Aſſyrio fœmina tinxit ebur.* Ovid. 2. Amorum el. 5. *Quale roſæ fulgent inter ſua lilia mixtæ; Aut ubi cantatis luna laborat equis.* Farn.

333. *Æra.*] Mulieres Aſtrologiæ peritæ, ut Aglaonica, Plutarcho auctore lib. de defectu oraculorum, eclipſeos Lunæ præſciæ, quo ſibi fidem apud vulgus facerent, ſimulabant ſe carmine magico, veneficiis & rhombo poſſe Lunam rubore ſuffuſam deducere. quod cum vul-

go

Poſcenti Nymphæ ſine fine ſororia ſaltem
Oſcula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Deſinis? an fugio, tecumque, ait, iſta relinquo?
Salmacis extimuit? Locaque hæc tibi libera trado,
Hoſpes, ait: ſimulatque gradu diſcedere verſo.
Tum quoque reſpiciens, fruticumque recondita ſilvâ
Delituit: flexumque genu ſubmiſit. at ille
Ut puer, & vacuis ut inobſervatus in herbis,
Huc it; & hinc illuc: & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus veſtigia tingit.
Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum vero obſtupuit; nudæque cupidine formæ.
Salmacis exarſit. flagrant quoque lumina Nymphes.
Non aliter, quam cum puro nitidiſſimus orbe

Oppo-

go eſſet perſuaſum, laboranti Lunæ auxiliari ſe credebat, ſi pelvium tinnitu & tubarum ſtrepitu obſtreperent carminibus veneficarum, ne exaudirentur à Luna. *Cantus & è curru Lunam deducere tentat; Et faceret, ſi non æra repulſa ſonent.* Tibullus 1. El. 8. Senec. Hipp. 787. ſed præter poëtas, Liv. lib. 26. Plutarch. in Pericle. Tacit. 1. Annal. *Idem.*

334. *Sororia oſcula.*] Redi ad p. 142. ꝟ. 23. Tom. 1.

336. *Deſinis? aut fugio.*] Repone, *an fugio?* cum Florentino S. Marci, Neapol. pri. Vatican. & quinque aliis. Epiſt. v.

Perlegis? an conjux prohibet nova?

Amor. 1. Eleg. 11.

Cedimus? an ſubitum luctando accendimus ignem?

& ſic ſæpe alibi. *Heinſius.*

341. *Ut vacuus.*] Utpote ocioſus, & aliis curis ſolutus. *Inobſervatus.*] Sine cuſtode, & teſte. Ter. Hecyr. 4. 4. *Ut cum illa vivas, teſtem hanc cum à te amoveris.* Plaut. Aulul. 1. 1. v. 15. *Ne me obſervare poſſis, quid rerum geram.* In Menæchm. 1. 2. v. 13. *Si ſapis, virum obſervare deſines.* Sic & Græci. Eurip. Iphigen. in Aulit. τί δή σε ταμὰ δεῖ φυλάσσειν. *Scilicet ut vacuus & inobſervatus in herbis.*] *At puer* quatuor veteres. multi alii, *Ut puer:* cum primo Mediceo, ſecundus Palatinus & quatuor alii, *Ut puer, ut vacuis.* Spirenſis, *At puer ut vacuus.* Scribe,

Ut puer, & vacuis ut inobſervatus in herbis.

vel, *arvis.* infra,

——vacuo cum vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem

& ſupra libro primo,

Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit.

vacui agri non ſemel apud Lucanum. *Heinſ.*

347. *Flagrant lumina.*] Ex incendio amoris. πῦρ δὲ ἐδέρκετο τοῖς ὄμμασιν. Apollodor. 1. ——— ἐν δέ οἱ ὄσσε πλῆντο πυρός. Auſon. 4. δέργμα δράκοντος. Æſch. Perſ. quæ tamen non proprie de amore. *Nympha.*] *Nymphes* multi veteres. *Heinſius.*

349. *Reſe-*

Oppoſita ſpeculi referitur imagine Phœbus.
Vixque moram patitur: vix jam ſua gaudia differt.
Jam cupit amplecti: jam ſe male continet amens.
Ille, cavis velox applauſo corpore palmis,
Deſilit in latices: alternaque brachia ducens
In liquidis tranſlucet aquis: ut eburnea ſi quis
Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro.
Vicimus, en meus eſt, exclamat Naïs: &, omni
Veſte procul jactâ, mediis immittitur undis:
Pugnacemque tenet: luctantiaque oſcula carpit:
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit:
Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac.
Denique nitentem contra, elabique volentem
Implicat, ut ſerpens, quam regia ſuſtinet ales;
Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedeſque
Alligat; & caudâ ſpatiantes implicat alas.
Utve ſolent hederæ longos intexere truncos:
Utque ſub æquoribus deprenſum polypus hoſtem
Conti-

349. *Referitur imagine Phœbus.*] Redi ad Tom. 1. p. 257. v. 77.

351. *Male.*] Vix ſe continet. ægre ſe reprimit. ſupra ad v. 385. *Farn.*

352. *Applauſo corpore.*] *Pectore* nonnulli. rectius. pro *brachia ducens* multi *jactans.* nil muto. Propert. lib. II. Eleg. XXVI.

Vidi te in ſomnis fractâ, mea vita, carinâ
Ionio laſſas ducere rore manus.

ſic & *ducere remos* noſter ſupra libro primo. ſic *ducere brachia* in choreis. pro *claro vitro* nonnulli *puro.* quos inter primus Palat. ut apud Martialem,

Candida ſic puro numerantur lilia vitro.

ſed *puro orbe* præceſſerat. *Heinſ.*

356. *Vicimus, & meus eſt.*] Scribe *en meus eſt*, cum Arondeliano & uno Leidenſi. vel *es meus en.* Idem.

358. *Pugnantemque.*] *Pugnacemque* Zulichemianus. recte. *Idem.*

360. *Juveni nunc circumfunditur illac.*] *Circumflectitur* Bernegger. pri. Moreti & quatuor alii. Forte *circumplectitur. juvenem circumfunditur* unus Voſſianus. *Idem.*

362. *Ut ſerpens.*] Αἰετὸς ὑψιπέτης φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον, &c. Hom. Il. 12. vide quæ nos ad eandem ſimilitud. Æneid. II. Virg. *Farn.* *Regia ales.*] Aquila, Jovis armiger.

364. *Spatiantes.*] Spatioſe & late ſe jactantes. *R.* *Spatiantes implicat alas.*] Jam præceſſerat, *elabique volentem implicat.* quare aut ibi aut hic opinor refingi debere *impedit.* quo verbo frequenter gaudet noſter. lib. II.

Qua venata foret ſilva narrare parantem
Impedit amplexu.

ſed modus exemplorum non eſſet. *Heinſ.*

366. *Hoſtem.*] Congrum, conchile, locuſtam aut alium piſcem; vel ipſum etiam piſcatorem. vide Plinium lib. 9. cap. 29. ὃν πρὶν σπείραις τε βάλωνται Ἄνδρας δ' ἀγρευτῆρας ὁμῶς καὶ χερσόσονας ἰχθῦς, &c. Oppianus lib. 2. Alieu-

Continet, ex omni dimiſſis parte flagellis.
Perſtat Atlantiades; ſperataque gaudia Nymphæ
Denegat. illa premit; commiſſaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
Non tamen effugies. ita Dî jubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me ſeducat ab iſto.
Vota ſuos habuêre Deos. nam miſta duorum
Corpora junguntur: facieſque inducitur illis
Una. velut ſi quis conductâ cortice ramos
Cre-

Alieuticon. Ælian. 7. lib. animal. 11. c. Pierius lib. 27. Hieroglyph. *Farn. Deprenſum polypus hoſtem Continet, ex omni demiſſis parte flagellis.*] Hoc verſu ſignificatur, conchylia à polypo piſce complexu crinium detineri, frangique ſolita. Eſt enim Polypus piſcis ſanguine carens, qui inter mollia numeratur; cui pediculi ſunt octoni, à quorum multitudine nomen invenit: quos Plinius modo crines, modo cirros appellat, quoniam inſtar ſunt capillamentorum. Ovidius *flagella* vocat, quibus complectuntur conchylia, quorum carne veſcuntur. Et ita expones *hoſtem* pro conchyliis conchiſve, quas peculiariter polypi venantur, & *flagellis*, hoc eſt, crinibus ſive cirris (ita enim illorum pediculi nominantur) complectuntur, ut avelli non queant: ſunt enim avidiſſimi concharum: quæ ad tactum comprimuntur, præcidentes brachia polyporum. Cavent ergo polypi, inſidianturque conchis apertis, impoſitoque lapillo in diſcuneatas graſſantur, extrahuntque carnes. *Beroald.*

367. *Demiſſis flagellis.*] *Dimiſſis.* ita ſcripti. *Heinſ. Flagellis.*] Acetabulis, cirris, πλεκτάναις. ut Oppianus, ſuperiore nota. *Farn.*

368. *Atlantiades.*] Pronepos Atlantis. Nam Atlas Majam genuit, Maja Mercurium, Mercurius Hermaphroditum. *R.*

369. *Demiſſaque corpore toto.*] Repone *commiſſaque.* quomodo unus Argentinus. neque aliter pro diverſa lectione primus Vatic. pri. Gronov. & unus Mediceus. quod proprium in hac re verbum. infra,

—— *commiſſaque in unum*
Paulatim tereti ſinuantur acumine crura.

lib. XII.

——*qua naris fronti committitur.*

Vide Notas noſtras ad Claudiani Epigramma in Armentum. *Heinſius.*

372. *Diducat.*] Veteres plerique *deducat.* Lege *ſeducat* cum nonnullis. & mox *jam miſta.* quanquam libri veteres cum vulgatis *nam.* Puto etiam paulo ante, *ita Dî jubeatis, ut iſtum.* non *& iſtum.* Idem. *Seducat.*] Separet.

373. *Miſta.*] Coaleſcunt in unum, velut arbor quæ inſeritur ſurculo.

375. *Conducat cortice ramos.*] *Conducit* pri. Mediceus cum Norico. Thuan. *conducitur.* *cum ducit* Erfurt. Lege *conductâ cortice.* In uno certe Mediceo poſtea inveni *conducto cortice.* Cortex ſæpe fœminini generis apud noſtrum. lib. VIII.

Haud aliter fluxit diſcuſſa cortice ſanguis.

lib. IX.

—— *ut ſectâ picea de cortice gutta.*

lib. X.

—— *fiſſâ cortice vivum*
Reddit onus.

lib. XIV.

—— *fiſſa modo cortice lignum*
Inſerit.

ita codices nonnulli iſtis locis. neque obſtat quod noſter aliis locis maſculino genere eſt uſus. cum utroque genere Virgilium quoque dixiſſe Nonius jam obſer-

Creſcendo jungi, pariterque adoleſcere cernat.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, & forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puër ut poſſint; neutrumque, & utrumque videntur:
Ergo ubi ſe liquidas, quo vir deſcenderat, undas
Semimarem feciſſe videt, mollitaque in illis
Membra; manus tendens, ſed jam non voce virili,
Hermaphroditus ait, Nato date munera veſtro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quiſquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir; & tactis ſubito molleſcat in undis.
Motus uterque parens nati rata vota biformis

Fecit,

obſervarit. Floridus Poëta,

Cortici ſummæ notavi nomen ardoris mei.

mox pro *cernit*, cum ſex ſcriptis *cernat* eſt legendum. Cogitabam aliquando,

facieſque inducitur illis
Una. duos ut ſi conductâ cortice ramos
Creſcendo jungi pariterque adoleſcere cernas.

conducere corticem, quomodo *vulnera conducere* & *ducere*, & contra *diducere* apud Medicos. Val. Flaccus lib. 1. ẏſ. 480.

——— *fiſſaque fluctu*
Vel pice vel molli conducere vulnera cerâ.

ita vetuſti codices, haud dubie vere. *nubila conducere* noſter l. 1. Metamorph. *conducere* enim, contrahere. *partes conducere in unum* frequenter apud Lucretium occurrit. *Heinſ. Conducat.*] Conjungat.

378. *Nec duo.*] Ομῶς γίνεται κυρή τε κορός τε. De Hermaphroditis, qui & androgyni & Arſenothelyes dicuntur, vide Diodor. 5. lib. cap. de Priapo & Hermaphrodito, & è Diodoro excerpta Photii 244. Plinius lib. 7. cap. 3. & 4. & quæ ibi Dalecampius. Luciani Somnium. Cœl. Rhodig. lib. 15. cap. 10. ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν, τῦ τε ἄῤῥενος καὶ θήλεος. Plato in Sympoſio. *Pont. Sed forma duplex.*] *Et forma* bene Bernegger. & unus Bononienſis. *Heinſius.*

379. *Neutrumque & utrumque videtur.*] *Videntur* Florentinus S. Marci. Lege etiam *poſſint. videri* quoque non male unus Bonon. & Gronov. *Idem.*

385. *Quiſquis, &c.*] Salmacis, inquit Vitruvius lib. 2. cap. 8. falſa opinione putatur Venerea mollitie implicare eos qui ex eo fonte biberint. Neque enim molles & impudici fiunt ex ea aqua: eſt enim ejus fontis aqua perlucida, ſaporque egregius. Sed quia Cares & Leleges barbari à colonia ab Argis deducta pulſi, ubi ſe recepiſſent in montes & latrocinia ibi exercerent, deſcendebant aquatum ad notum ſibi fontem, atque ibi in Græcorum conſuetudinem & ſuavitatem ſua voluntate reducebantur. Hinc aqua illa, non impudico morbi vitio, ſed humanitatis dulcedine mollitis animis barbarorum eam famam eſt adepta. *Farn.*

486. *Molleſcat in undis.*] Malim *ab undis.* vel *ut undis.* Heinſius.

387. *Rata verba.*] *Vota* unus Berſmanni & ex noſtris quinque. rectius. Propert. lib. IV.

Romulus & votis occupat ante ratis.

noſter Amor. lib. III. Eleg. 22.

Sint mea, ſint domina fac rata vota meæ.

Martial.

Fecit; & incerto fontem medicamine tinxit.
Finis erat dictis; & adhuc Minyëia proles
Urget opus, ſpernitque Deum, feſtumque profanat:
Tympana cum ſubitò non apparentia raucis
Obſtrepuêre ſonis: & adunco tibia cornu,
Tinnulaque æra ſonant: redolent myrrhæque, crocique:
Reſque fide major, cœpêre vireſcere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondeſcere veſtis.
Pars abit in vites: & quæ modo fila fuêrunt,
Palmite mutantur: de ſtamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempuſque ſubibat,
Quod tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem;

Sed

Martial. lib. IX. Ep. XVIII.

Hos tibi laudatos domini rata vota capillos
Ille tuus Latiâ miſit ab urbe puer.

Idem lib. IV. Ep. XIV.

Fer rata vota patri. ſic te tua diligat arbor.

Ita uterque locus ex optimis membranis conſtituendus. niſi quod in iis *patris.* vulgati,

Fac rata vota patris. ſic te tua diligat uxor.

perperam. ut pluribus jam monui Notis ad Epiſt. II. Pont. lib. II. Vſ. 82. *Id.*

FAB. XII. *Arg.* Finis erat dictis, &c.] *Mineides Thebanæ ſorores fuiſſe produntur, quarum ſolertiſſima Leucothoë & Alcithoë, quod Liberi ſacra in contemptum vocaviſſent, Minervæ lanificio addictæ ex improviſo, die numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono exterritæ ſunt, quæ in conſpectu non viderunt: & ut animadvertere telas, inſtrumentaque ſua in hederam ac vites repente mutata, & locum aſſuetum feris repletum, noctemque offuſcam timentes, in volucres converſæ ſunt, quæ veſpertiliones vocantur.* Lact.

389. *Mineia.*] Alcithoë, Arſione, & Leucothea. ut Ant. Liberalis, Leucippe, Arſippa, & Alcathoë.

390. *Urget.*] Lanificium. *Farn.*

391. *Non apparentia.*] Quæ, Meneïdes mente captæ ſibi viſæ ſunt audire. *F.*

393. *Et olent myrrhaque crocique.*] *Redolent* Neapol. Urbin. ſecundus & tertius Medicei, aliique complures. recte. niſi quod *halant* poſſit quoque legi. id enim in *olent* vel *redolent* ſæpe depravatum eſt, ut lib. VIII. dicemus. nam ſine aſpiratione ſcribebatur. corruptum idem verbum apud Gratium in Cynegetico,

Seu vitium exhalat, ſpiratque vaporibus æther
Peſtiferis.

ex alto perperam ibi legitur. Imitatus iſta Gratii Nemeſianus,

Exhalat ſeu terra ſinus, ſeu noxius aër
Cauſa mali.

ita & illic emendandum. Perperam *ſinus* nunc circumfertur. *malum* ſubintellige, quod ſequitur. *Heinſ.* *Myrrhaque crocique.*] Illis enim delibutus Bacchus ad eas fuerat ingreſſus, quamvis non videretur.

395. *Veſtis.*] Lana in fuſis & telis, quod innuunt verſus ſequentes. Simile huic vide lib. 3. v. 664. de Tyrrhenis nautis. *Farn.* *Veſtis.*] Quidquid tegit, velat, & veſtit. Veſtire parietes, veſticeps.

398. *Fulgorem.*] Ruborem.

400. *Quod tu.*] Crepuſculum, lux crepera & dubia. *Farn.*

401. *Dum*

Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pingueſque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucêre ignibus ædes:
Falſaque ſævarum ſimulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta ſorores;
Diverſæque locis ignes ac lumina vitant.
Dumque petunt latebras; parvos membrana per artus
Porrigitur, tenuique inducit brachia pennâ.
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram
Scire ſinunt tenebræ. non illas pluma levavit:
Suſtinuêre tamen ſe perlucentibus alis.
Conatæque loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt; peraguntque leves ſtridore querelas.
Tectaque, non ſilvas, celebrant: lucemque peroſæ
Nocte volant: ſeroque trahunt à veſpere nomen.

Tum

401. *Dubia noctis.*] Crepuſculum, Redi ad Tom. I. pag. 326. v. 5.

403. *Et rutilis collucere ignibus ædes.*] Scripti omnes Thuanco & Urbinati exceptis, *collucent.* quod ſequentia non admittunt. Forte,

—— *rutilis lucentes ignibus ædes.*

Heinſius.

404. *Falſa ſimulacbra.*] Imagines à Baccho confictæ. *Ferarum.*] Tigrium & Lyncum, quæ feræ Bacchi currum trahere dicuntur. *R.* *Falſaque.*] Χαλεπήνας ἂν ὁ Διονυσος ἐγένετο ταῦρος, καὶ λέων, καὶ πάρδαλις καὶ ἐκ τῶν κελεόντων ἐῤῥύη νέκταρ αὐτῷ καὶ γάλα. Ant. Liberalis fab. 10. additque πρὸς δὲ τὰ σημεῖα, &c. His prodigiis territæ, ſortes mox in urnam conjectas concuſſerunt: exit ſors Leucippæ. Ea vovit Deo ſacrificium, filiumque ſuum Hippaſum adjuvantibus ſororibus dilaniavit. *Farn.*

406. *Ignes ac lumina vitant.*] *Ignibus* paulo ante præceſſerat. quare *lychnos* hic libenter reponam, ſi per libros veteres liceat. verſu proximo cum primo Regio & Langermanni excerptis repone *latebras* pro *tenebris.* nam τὸ *tenebra* mox ſequetur. *Heinſ.*

407. *Parvos.*] Aliter Liberalis. αὐτὰς Ἑρμῆς ἀψάμενος τῇ ῥάβδῳ μετέβαλεν εἰς ὄρνιθας. καὶ αὐτῶν ἡ μὲν ἐγένετο νυκτερὶς, ἡ δὲ γλαὺξ, ἡ δὲ βύζα. ἔφυγον δὲ αἱ τρεῖς τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου. *Farn.*

408. *Tenueſque includunt brachia pennæ.*] *Tenuique pennâ* pri. Vatican. ſec. Medic. Florent. S. Marci, Neapol. & duo alii, unus Medic. & unus Leid. *inducunt.* Bernegger. *tenuique includit brachia pennâ.* Recte ſi *inducit* reponas, ut ad membranam referatur. Prudentius lib. II. contra Symmachum,

Deſine terga hominis plumis obducere fruſtra.

de inducendi verbo vide Notas lib. IV. Pont. Eleg. XII. Faſt. III.

—— *limoque inducere ſuadet;*
Hic paret monitis, & linit ora luto.

ita cenſeo ſcribendum. nam *limumque* nunc legitur. ſic & *perducere ora limo* dicebant. *Heinſ.*

612. *Minimam.*] Μινυρίζουσαι τετριγυῖας. *Farn.*

414. *Celebrant.*] Frequentant.

415. *Seroque tenent a veſpere nomen.*]

Tra-

Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnaſque novi matertera vires
Narrat ubique Dei: de totque ſororibus expers
Una doloris erat, niſi quem fecêre ſorores.
Aſpicit hanc natis, thalamoque Athamantis habentem
Sublimes animos, & alumno numine Juno;
Nec tulit: & ſecum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,

Et

Trahunt Juniamus. rectius. *Heinſ. nomen.*] Νυκτελίδες dictæ. *Farn.*

FAB. XIII. *Arg.* Tum vero totis.] *Ino Bacchi nutrix ac matertera, uxorque Athamantis, in odium Junonis incidit, quod ubique Bacchi vires laudibus extollebat, cum & alumni & mariti & filiorum felicitate nimium ſuperba videretur. Hanc igitur Juno ut affligeret ad inferos deſcendens unam è Furiis excitavit, quæ Athamanta in tantum furorem conjecit, ut Clearchum filium interfecerit. Ino autem mariti furorem fugiens è ſcopulo ſe una cum Melicerta altero filio in mare præcipitavit. Qui Veneris precibus à Neptuno excepti. & Juno in Leucothoen Deam, quæ* Matuta, *& Melicerta in Palæmonem, qui Latine* Portunus *dicitur, fuere commutati.* Lact.

417. *Matertera.*] Ino ſoror Semeles, Bacchi matertera & nutrix, nupta Athamanti Thebanorum regi.

418. *De totque ſororibus expers.*] *De totque doloribus* argute liber Argentoratenſis. nam *tot ſorores* non recte dicuntur, cum tres tantum ſint, Ino, Agave & Autonoë, Semele jam è vivis ſublatâ. *Heinſ. De totque.*] Semele fulmine interierat; Autonoës filius Actæon in cervum verſus erat; Penthea Agave mater & ſorores diſcerpſerant. ut ſupra. *Farn.*

419. *Niſi quem.*] Ex infortuniis namque ſororum dolorem capiebat Ino, alias felix haberi poterat. *R.*

420. *Natis.*] Athamanti ex Ino liberi fuere Clearchus & Melicerta: ex Nephele potiore conjuge Sthœneus, Erytræus, Leucon, Pæus, Phryxus & Helle.

421. *Sublimes.*] Inflatos ſpiritus, ſuperbiam. *Farn. Alumni.*] Bacchi, quem aluerat. *Alumni numine.*] *Alumno* Florentinus S. Marci, & primus Vatic. à manu prima. eleganter. Statius Theb. VIII.

Tunc dulces ſuperos atque omne ex ordine alumnum.
Numen ubique ſacri reſonant Pæanes.

ubi perperam nunc legitur *omnem ex ordine.* Avienus Deſcriptione Orbis,

——*dant hi quoque maxima templa*
Amphitryoniadæ, numeroque verentur alumnum.

ubi malo *& numen venerantur alumnum.* idem loco corruptiſſimo.

Ludunt Feſta die viſit ſacra numen alumnum.

idem *vatem alumnum* dixit poſtea, & ante *lapſu alumno.* ſic l. x. apud noſtrum cenſeo ſcribendum,

Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniſſe ferunt limen ſervantis alumnum.

non *alumnæ.* & paulo poſt,

——*& ante pedes ſupplex procumbit alumnos.*

& lib. XIV.

Ne ſibi dura foret per ſpes oravit alumnas.

quibus locis ſimiliter *alumnæ* nunc legitur. *leo alumnus* Juvenali Sat. XIV. & *deus alumnus* Horatius Arte Poëtica. *Heinſius.*

422. *De pellice natus.*] Bacchus Semeles filius. *R.*

423. *Vertere.*] Lib. 3. v. 670. *Farn. Mæonios nautas.*] Tyrrhenos, qui à Mæonia

Et laceranda ſuæ nati dare viſcera matri,
Et triplices operire novis Minyëidas alis:
Nil poterit Juno, niſi multos flere dolores?
Idque mihi ſatis eſt? hæc una potentia noſtra eſt?
Ipſe docet quid agam. fas eſt & ab hoſte doceri,
Quidque furor valeat, Pentheâ cæde ſatiſque
Ac ſuper oſtendit. cur non ſtimuletur, eatque
Per cognata ſuis exempla furoribus Ino?
Eſt via declivis funeſtâ nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.
Styx nebulas exhalat iners: umbræque recentes
Deſcendunt illac, ſimulacraque functa ſepulcris.
Pallor Hyemſque tenent latè loca ſenta: novique,
Qua ſit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
[Ignorant: ubi ſit nigri fera regia Ditis.]
Mille capax aditus, & apertas undique portas

Urbs

nia erant oriundi. *Vertere.*] Convertere in Delphinos.

424. *Nati.*] Pentheos lib. 3. v. 726. *Farn.*

425. *Triplices.*] Tres Mineï filias, ſupra v. 407.

430. *Cur non ſtimuletur.*] In furorem agatur. Ino ſororum exemplo: Idcirco Inferos petit, ut Tiſiphonem Inoni immittat.

431. *Exempla ſororibus Ino.*] *Furoribus* meliores, & recte. *Heinſ.*

432. *Funeſta taxo.*] Ferali ac peſtifera. Nam taxus arbor eſt maxime venenata.

434. *Styx iners.*] Immobilis. Paludes enim quæ non moventur, & nebulas, & tetrum emittunt odorem.

435. *Simulacra functa ſepulcris.*] Inſepulti enim, & non defleti non tranſportabantur. Quod ex Homero & aliis cognitum ſatis. Elegans eſt illud Plauti in Moſtellar. 2. 2. *Defodere inſepultum.* Videatur inprimis egregia Periclis oratio in Thucyd. 2. ubi ipſe civibus fortiter functis parentat. Umbræ autem ſunt imagines mortuorum. Virgil. 6. & Homer. Odyſſ. λ. Iliad. ψ. τὸ εἴδωλον ἀμαυρόν.

436. *Novique.*] Neque enim inops inhumataque turba tranſvehitur Styga, niſi poſt 100. annos. vide quæ nos ad 6. Æneid. Virgil. *Farn.*

437. *Qua ſit iter manes Stygiam quod ducat ad urbem.*] *Ducit* Cantabr. Thuan. & multi alii cum utroque Erfurtano. Scribe,

Qua ſit iter, manes Stygiam quod ducit ad urbem.

& tolle verſum proxime ſequentem, cum præter rem à tenebrione ſciolo hic ſit inculcatus. hoc enim non voluit Naſo, ignorari à novis manibus iter, ſed iter totum ab iis obſideri. *Fit iter* ut lib. 11. ex vetuſto codice, *Hac ſit iter*, ubi pari modo peccabatur. *Heinſ.*

439. *Mille.*] Ubique mors eſt: mille ad hanc aditus patent. Senec. Theb. 153. Plato de Tartaro hoc, in Phædone: Εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συῤῥέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐκ τούτου πάλιν πάντες ἐκρέουσιν. ἡ δ' αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τ' ἐντεῦθεν καὶ εἰσρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει, &c.

444. *Parſ-*

Urbs habet. utque fretum de totâ flumina terrâ,
Sic omnes animas locus accipit ille; nec ulli
Exiguus populo eſt, turbamve accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore & oſſibus umbræ:
Parſque forum celebrant, pars imi tecta tyranni;
Pars alias artes antiquæ imitamina vitæ.
Suſtinet ire illuc cœleſti ſede relictâ,
(Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Juno.
Quo ſimul intravit, ſacroque à corpore preſſum
Ingemuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus ſimul edidit. illa ſorores
Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant:
Deque ſuis atros pectebant crinibus angues.
Quam ſimul agnorunt inter caliginis umbras;
Surrexêre Deæ. ſedes ſcelerata vocatur.

Viſcera

444. *Parſque forum celebrant.*] Id ſequitur, quod inquit in VI. Virgil. Nam unuſquiſque apud inferos iiſdem ſtudiis delectatur, quibus dum viveret, tenebatur. *Imi tyranni.*] Inferni regis Plut. *R.*

445. *Pars aliquas artes.*] Lego *alias artes.* quomodo pri. Baſil. pri. Gronov. & unus Ciofani. Rottendorph. *alias arces.* nonnulli *aliquas arces.* Deinde tollo & ejicio verſum proximum,

Exercent, aliam partem ſua pœna coërcet.

idque ex auctoritate optimorum codicum. *Heinſ.* *Pars aliquas.*] Virg. 6. Æneid. *Pars in gramineis exercent, &c.* de pœnis, eodem lib. *Farn.*

447. (*Tantum odiis, &c.*) Sibimet reſpondet, tantum valuiſſe odium & iram adverſus Inonem, ut nec dignitatis ſuæ rationem haberet. *Pont.*

449. *Cerberus.*] Cerberus, quem Plutonis canem vel ſerpentem, Inferorum cuſtodem nuncupant, triceps fingitur, ut terram denotet, quæ κρεάσϐορος omnium mortalium per tres orbis, tum cognitas, partes; omnis ætatis, infantum, juvenum, ſenum, mortis genere naturali, violento, fortuito abſumptorum corpora vorat. Porphyr. interpretatur eſſe dæmonem pernicioſiſſimum, qui in aqua, terra & aëre verſatur. capita volunt eſſe leonis, canis, lupi. Horatio eſt, *Bellua centiceps.* vide Pauſaniam in Laconicis. *Farn.*

450. *Sorores nocte genitas.*] Furias. *Utrinſque ſedent in limine diræ* Μνήμονες ἐριννύες. Æſchyl. Promet. Sic Ennius Annal. I. *Corpore Tartarina prognata Paludе virago —— Quas omnes Erebo perhibent & nocte creatas.* Unde Virg. 7. *Virgo ſata nocte.*

451. *Nocte.*] Furias Acherontis & Noctis, id eſt, illetabilis erroris filias; ſcelerum vindices; iræ, cupiditatis, libidinis, ultrices. *Farn.*

452. *Clauſas adamante.*] Firmiſſimis ſeris tanquam adamantinis. *Clauſas adamante.*] Ex Virgil. 6. *Porta adverſa ingens, ſolidoque adamante columna.* Ex Homero.

453. *Pectebant crinibus.*] Thuan. Bernegg. & unus Medic. *ſpectabant.* an *pexabant?* Heinſ.

455. *Sedes ſcelerata vocatur.*] Sceleratorum

Viſcera præbebat Tityos lanianda; novemque
Jugeribus diſtentus erat. tibi, Tantale, nullæ
Deprenduntur aquæ; quæque imminet, effugit arbos.
Aut petis, aut urges ruiturum, Siſyphe, ſaxum.
Volvitur Ixion: & ſe ſequiturque fugitque.

Moliri-

torum ſedes vocatur carcer inferorum. Nonnullos vero ex iis qui in eo cruciabantur, enumerat poëta. *R.* *Scelerata.*] Ubi ſupplicia expendunt ſcelerati. Virg. 6. Æn. *ſceleratum limen.* Farn.

456. *Viſcera præbebat.*] Tityus Jovis & Elaræ, filiæ Orchomeni, filius fuit; qui tamen ex tellure natus fingitur, quod vaſtiſſimi quique & immaniſſimi homines, qualis fuit Tityus, Terræ filii eſſe finguntur. Hic cum Latonæ, ſive Dianæ vim inferre vellet, ſagittis Apollinis ad inferos detruſus, ea pœna fuit damnatus, ut vultures cor ejus nunquam exedere ceſſent. Vide Natal. lib. 6. Mythol. cap. 16. *R.* *Viſcera.*] Vide quæ nos ad 6. Æneid. Virgil. *Nec non & Tytyon, &c.* Senec. Hippolyt. 1228. *Farn.* *Tityus.*] *Tytios* Florent. S. Marci, Berneggerianus, pri. Erfurt. & tres alii. Neque aliter fere apud Virgilium, Horatium, Lucretium, Lucanum, Statium, reliquos poëtas in optimis exemplaribus ſcribitur. Servius ad ℣. 598. lib. VI. Æn. *Declinatur autem hic Tityos, Tityi: ut Delos, Deli.* Heinſ.

457. *Jugeribus diſtractus erat.*] *Diſtentus* malo cum pri. Medic. Arondel. & duobus aliis. ſic apud Statium Theb. 1.

—— tu matris honori
Terrigenam Tityon Stygiis extendis in oris.

ſic *diſtendere lancem* Juvenalis Satyra V. quæ ſcriptura eſt optimorum exemplarium,

Aſpice quam longo diſtendat pectore lancem,
Quæ fertur domino ſquilla.

non *diſtinguat*, quod Pithœi editionem occupavit. & ſic apud Lucretium quoque ſcribi debere opinor, lib. III. ubi de Tityo,

Qui non ſola novem diſtenſis jugera membris
Obtineat.

cum *diſperſis* nunc peſſime legatur. non male Lambinus *diſpanſis.* *porrigi* dictus noſtro in Amoribus,

Idem per ſpatium Tityon porreximus ingens.

Virgil. de eodem,

—— per tota novem cui jugera corpus
Porrigitur.

Tibullus libro I. Eleg. III.

Porrectuſque novem Tityus per jugera terræ.

mox *arbos* Cantabr. Thuan. pri. Erfurt. duo alii. *Idem.*

459. *Aut urges Siſyphe.*] Siſyphus Æoli fuit filius, qui cum Iſthmum latrociniis infeſtaret, à Theſeo interfectus, ea pœna apud inferos damnatus eſt, ut ex ima valle ſaxum ad montis verticem nunquam urgere deſiſtat. vide Natal. lib. 6. Mythol. cap. 17. hoc autem figmento denotantur ambitioſi, qui quamvis ſæpius in petendis magiſtratibus repulſam ferant, ab ambiendo tamen nunquam deſiſtunt. *R.* *Aut petis.*] Quæ ſingulorum fuerint delicta, quæ ſupplicia, vide quæ nos olim ad Senecæ tragœd. quæ ad Virgil. 6. Æneid. videndi Mythologi, Platonis Phædon. ad illum Marſ. Ficini argumentum, Macrobius in Somnium Scipionis l. 1. c. 10. Vulturem jecur immortale tundentem exponens tormenta malæ conſcientiæ viſcera interiora rimantis, &c. Lucretius item 3. l. & ipſe fons Hom. Odyſſ. λ. Luciani Necyomantia. Joannes Tzetzes Chiliad. 273. l. 9.

460. *Volvitur.*] Rota ſc. indeſinenter actus. qua expreſſione nihil argutius atque ingenioſius dici poſſe ajunt. Ego tamen

Molirique ſuis letum patruelibus auſæ,
Aſſiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.
Quos omnes acie poſtquam Saturnia torvâ
Vidit, & ante omnes Ixiona; rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas; Athamanta ſuperbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge ſemper
Sprevit? & exponit cauſſas odiique viæque;
Quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret;

men æquari aut etiam ſuperari arbitror ab illo quod ſeq. ℣ſ. 508. *Tum face jactata per eundem ſæpius orbem Conſequitur motis velociter ignibus ignes.* Farnab. *Volvitur Ixion.*] Vide Natal. lib. 6. Mythol. cap. 16. Et peccatum & præmium hujus amplectitur uno diſticho Tibullus lib. 1. Eleg. 3.

Illic Junonem tentare Ixionis auſi,
Verſantur celeri noxia membra rota.

Pont.

462. *Aſſiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.*] *Aſſiduæ*, & *quas perdant* ex melioribus, & deinde *acie* pro *facie* ex iiſdem. hoc eſt, oculo. ſic apud Senecam Hercule Furente,

Acieque falſum turbidâ cœlum vides.

Val. Flaccus lib. III.

—— finem cum Phaſidis alti
Tranſierit Perſes, aciemque admoverit urbi.

non *faciemque.* ut perperam nunc legitur. Sed illic de exercitu intelligendum. Lucanus lib. VIII. de Magno moriente ex vetuſto codice Voſſiano,

Permanſiſſe decus ſacræ venerabile formæ,
Iratamque Deis aciem.

non *faciam.* nam *vultus* ſubſequitur. *Heinſ.* *Aſſiduæ repetent.*] Forte: *Aſſiduæ regerunt, &c.* quod & Gebhardo videbatur. *Idem.* *Belides.*] Beli neptes. Nam Belus duos habuit filios, Danaum, & Ægyptum. Is quinquaginta Danai filias totidem ſuis filiis deſponſavit. Sed Danaus cum Apollinis oraculo didiciſſet, ſe quandoque ab uno filiorum Ægypti, ſuo genero occiſum iri, filiabus mandavit, ut prima nocte quæque ſuos maritos occiderent. Quæ quidem omnes, præter unam Hypermneſtram natu minimam, quæ Lynceo ſponſo pepercit, à quo poſtea Danaus fuit interfectus; patri ſunt obſecutæ. Quare ea pœna apud inferos ſunt damnatæ, ut cribris aquam haurire nunquam deſiſtant. *Belides.*] *Et Danaï proles, Veneris quod numina læſit In cava lethæas dolia portat aquas.* Tibull. lib. 2. eleg. 31.

Dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
Ne tenera aſſidua colla graventur aqua.

Itid. Lucret. lib. 4. eleganter alludit ad pœnam Belid. apud inferos, ℣ſ. 1020. & ſeqq. *Nec tamen explemur vitaï fructibus unquam —— Hoc, ut opinor, id eſt, ævo florente puellas —— Quod memorant, laticem pertuſum congerere in vas —— Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur, &c.* Videantur Lucian. Timon, & Crates, Horat. 3. 11.

463. *Torva.*] De Junonis odio in filias Danai qui filius Beli, Epiſtola Hypermneſtræ ad Lynceum. *Farn.*

464. *Et ante omnes Ixiona.*] Quia ab eo affecta injuria fuerat, cum de ſtupro fuit interpellata.

455. *Cur hic è fratribus.*] Nam Siſyphus & Athamas fratres fuere, filiique Æoli.

467. *Cum conjuge.*] Cum uxore ſua Ino.

Staret; & in facinus traherent Athamanta Sorores.
Imperium, promiſſa, preces confundit in unum:
Sollicitatque Deas. ſic hæc Junone locutâ,
Tiſiphone canos: ut erat, turbata capillos
Movit: & obſtantes rejecit ab ore colûbras.
Atque ita, Non longis opus eſt ambagibus, infit.
Facta puta, quæcunque jubes. inamabile regnum
Deſere: teque refer cœli melioris ad auras.

Læta redit Juno: quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora; Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem: fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam; tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Inſania vultu.
Limine conſtiterat: poſtes tremuiſſe feruntur
Æolii; pallorque fores infecit acernas:
Solque locum fugit. monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas: tectoque exire parabant,
Obſtitit infelix, aditumque obſedit, Erinnys:
Nexaque vipereis diſtendens brachia nodis,
Cæſariem excuſſit. motæ ſonuere colubræ.
Parſque jacens humeris; pars circum tempora lapſæ
Sibila

470. *Athamanta furores.*] Imo *Sorores.* hoc eſt Furiæ. quod vetuſtiores magno numero agnoſcunt. *Sorores Nocte genitas*, paulo ante appellarat ipſe. Seneca Oedipo.

Rupere Erebi clauſtra profundi
Turba Sororum face Tartareâ.

Virgilius quoque nunc *Diras ſorores*, nunc *Tartareas* vocat. ſic de Muſis quoque. Vide Notas Triſt. IV. Eleg. I. *Heinſius.* *Ne ſtaret.*] Sed everteretur. *Traherent Athamanta furores.*] Hoc eſt, ut Athamas furioſus effectus aliquid mali perpetraret.

474. *Dejecit ab ore colubros.*] *Rejecit colubras* recte veteres plerique. *Heinſ.*

475. *Ambagibus inquit.*] *Infit* ſecundus Palat. ut lib. II.

——*cauſamque via ſcitantibus infit.*

quomodo Virgilius etiam non ſemel. tres alii *ambagibus uti.* Idem.

479. *Luſtravit.*] Purgavit ab inferorum contactu: *Thaumantias Iris.*] Thaumantis & Electræ filia fuit Iris. *R.*

483. *Luctus comitatur euntem. Comitantur* ſec. Palat. tert. Medic. excerpta Jureti, & duo alii. *Heinſ.*

486. *Fores acernas.*] *Eburnas* duo veteres. mox pro *exterrita* Bernegg. pri. Erfurt. & nonnulli alii, *eſt territa.* Idem.

492. *Circum pectora lapſa.*] *Tempora* pri. & ſec. Medic. Neap. aliique nonnulli. quod præſtat. Pro *parſque jacent*,

ſcribo

Sibila dant, ſaniemque vomunt, linguaſque coruſcant.
Inde duos mediis abrumpit crinibus angues;
Peſtiferâque manu raptos immiſit. at illi
Inöoſque ſinus Athamantêoſque pererrant;
Inſpirantque graves animas: nec vulnera membris
Ulla ferunt. mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra veneni,
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ;
Erroreſque vagos, cæcæque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lacrymas, rabiemque, & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo, viridi verſata cicutâ.

Dum-

ſcribo *jacens.* nam & illæ ſibilabant. & ſic pri. Gronov. *Idem.*

493. *Linguiſque coruſcant.*] *Linguaſque* prim. Pal. pri. Vatican. prim. ſec. & tert. Medicei, Thuan. Spirenſ. aliique nonnulli. de vitulo Juvenalis Satyra XII.

Sed procul extentum petulans quatit hoſtia funem
Tarpeio ſervata Jovi, frontemque coruſcat.

Virgil. *ſtrictumque coruſcat Mucronem.* lib. X. & lib. XII. *haſtamque coruſcat.* & poſtea, *trinmque coruſcat.* & *telum fatale coruſcat.* Val. Flaccus lib. II.

—— ferrumque ſuper Bellona coruſcat.

Statius, *clypeo victum Pythona coruſcat.* In nonnullis, *linguæque*, in aliis *linguaque coruſcans.* Deinde *abrumpit* pro *abrupit* meliores. *Idem.*

494. *Duos angues.*] *Duas* liber Langerman. mox *raptas* quartus Mediceus. & *at illæ* tert. Med. & duo alii. ſic Medic. Facici,

Nec Mediæ Marſis findentur cantibus angues.

infra v. 593. ex antiquis libris,

Me quoque cœleſtes in eandem vertitis anguem.

& v. 681.

Varias animavit in angues.

& v. 790.

Alternis immiſtas crinibus angues.

libro VIII.

—— modo quam tetigiſſe timerent
Anguis eras. Idem.

497. *Inſpirantque graves animos.*] *Animas* multi veterum, ut & ab aliis jam monitum. *Idem. Graves.*] Δυσφόρους γνώμας, λυσσώδεις φαντασίας. quibus intellectus deluſus aliud quam quod videt, videre ſe opinatur. Vide quæ nos ad Senecæ Hercul. furentem verſ. 953. *Farn.*

498. *Mens eſt.*] *Quos diri conſcia facti Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit, Occultum quatiente animo terrore flagellum.* Juvenalis 13. Sat.

499. *Attulerat.*] *Attulerat ſecum* Medea *Scythicis aconiton ab oris. Illud Echidneæ memorant, &c.* 7. lib. 410. verſ. *Farn.*

501. *Erroreſque vagos.*] Libere vagandi cupidinem. *Cæcaque oblivia.*] Et ratio & memoria in furioſis ſopiuntur. *Pont.*

502. *Et ſcelus & lacrymas.*] Scelera patrant: flent etiam ut pueri, & rabiunt ut canes, &c. Hæc omnia triverat & commiſta in olla ærea coxerat; & ne quid ad vim hujus pharmaci deeſſet, radicula de cicuta ea diligenter in olla verſaverat. Vide Turneb. lib. 12. Adverſ. cap. 8. *Pont.*

503. *Sanguine miſta.*] *Tincta* multi ex melioribus. *Heinſius.*

505. *Ver-*

Dumque pavent illi; vertit furiale venenum
Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
Tum face jactatâ per eundem ſæpius orbem,
Conſequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis: ſumtumque recingitur anguem.
Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
Clamat, Iö, comites, his retia pandite ſilvis:
Hic modo cum geminâ viſa eſt mihi prole leæna.
Utque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens:
Deque ſinu matris ridentem & parva Leärchum
Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
More rotat fundæ: rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit oſſa ferox. tum denique concita mater,
(Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni;)
Exululat; paſſiſque fugit male ſana capillis.
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
Evohe, Bacche, ſonat. Bacchi ſub nomine Juno
Riſit:

505. *Vertit furiale venenum.*] Doctiſſimo Grævio, cui multum humaniores literæ & hæ in Naſonem meæ animadverſiones debent, legendum videbatur, *vergit.* de quo verbo diximus Pont. I. El. IX. v. 54. *Idem.*

506. *Movit.*] In furorem dedit. *R.*

509. *Victrix.*] Voti compos. Junoniſque peracto mandato. *Inania.*] Vide quæ ad v. 441. ſupra. *Farn.*

510. *Sumptumque recingitur anguem.*] Serpentem quo cincta erat Tiſiphone, reſolvit. *R.*

511. *Furibundus.*] Hoc eſt, quod ſibi in exemplum ultionis ſumpſit Juno, ſupra 428. ut furiali correptus errore & mente deluſus turbata, in aliud, quam quod revera eſt, feratur, uti Penthei mater, & matertera. lib. præced. *Farnab.* *Æolides.*] Æoli filius, Athamas. *Pont.*

512. *Retia tendite ſilvis.*] *Pandite* primus Medic. & duo alii cum Norico. utrumque bene. *Heinſius.*

514. *Cum gemina prole.*] Ino uxor eſt illi viſa leæna; at Learchus & Melicerta quorum illum in ulnis geſtabat; hunc non æque infantem manu trahebat, catuli ſeu leunculi.

515. *Et parva Clearchum.*] Athamas ex Ino Clearchum & Melicertam filios ſuſcepit.

517. *More rotat fundæ.*] Ereptum matri in ſaxum impingit miſerum infantem. *Pont.*

518. *Diſcutit ora ferox.*] *Oſſa* Cantabr. & alter Erfurt. ſic Seneca Troadi de Aſtyanacte,

—— *oſſa disjecta & gravi*
Eliſa caſu. Heinſ.

520. *Sparſiſque capillis.*] *Paſſiſque* cum Florentino, S. Marci, Neapol. prim. Vatican. ſec. Medic. aliiſque nonnullis. nam *ſparſi veneni* præceſſit. *Idem.*

522. *Evohe.*] Vox Bacchantium ab acclamatione Jovis collaudantis Bacchum in bello gigauteo mutatum in Leonem. Photius in excerptis ex Procli Chreſtomathia. ἤδετο δὲ ὁ Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς

Riſit: &, Hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus ſcopulus. pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa riget, frontemque in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires inſania fecerat) Ino:
Seque ſuper pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onuſque ſuum. percuſſa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas;
Magna quidem poſco: ſed tu miſerere meorum,
Jactari quos cernis in Iönio immenſo:
Et Dìs adde tuis. aliqua & mihi gratia ponto eſt.
Si tamen in dio quondam concreta profundo

Spuma

ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσε, βεβαπτισμένΘ πολλῷ φρυάγματι. *Farn.*

523. *Et hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.*] Duo veteres, *hos fructus.* unus *riſus.* Forte *hos thiaſos.* vide Notas ſupra hoc libro v. 26. malo etiam *præſtat* cum uno meo, uno Leid. & uno Voſſiano. ut ſit ſarcaſmus. *Heinſ.* *Hos uſus.*] Hanc utilitatem, ut furias & inſanias.

524. *Imminet.*] Promontorium deſcribit, unde ſe Ino cum Melicerta filio præcipitavit. Id autem promontorium *Molaris petra* à Pauſania vocatur, qui cauſam inſaniæ Athamantis ad exilium Phryxi & Helles transfert.

528. *Seque ſup.*] Ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐς θάλασσαν Ἰνὼ ῥίψαι. &c. Pauſanias in Atticis ſub finem, Ino cum Melicerta, de ſaxo quem Molurida vocant ſe in mare præcipitavit, cum natu majorem filium pater occidiſſet, ſeu furore impulſus, ſeu ita incenſus, quod Orchomeniis famem immiſſam uxoris nefario facinore audiſſet; Phryxum ſimul uxoris prioris filium ab illa ſublatum. Namque, ut habet Nonnus 10. Dionyſiacon, repudiata à Phryxo privigno quem amabat, ſterilitatem agris induxit. *Farn.* *Occupat.*] Celeriter aſcendit.

529. *Onuſque.*] Puer à Delphinis exceptus & in Corinthiorum Iſthmon expoſitus, in deorum marinorum numerum referebatur, Palæmon dictus & Portumnus. Pauſanias in Atticis. Lucian. in dialogis marinis. Nonnus 10. Dionyſiac.

530. *Neptis.*] Inus. cui mater erat Harmone filia Veneris. *Farn.*

531. *Suo patruo.*] Neptuno.

533. *Miſerere meorum.*] *Tuorum* efficacius pri. Vatic. pri. Hamburg. & pro diverſa lectione Arond. at Bernegg. & tres alii *nepotum.* Heinſius.

534. *In Ionio immenſo.*] Ionium mare, Græciam alluens inter Ægeum & Tyrrhenum pelagus ſitum. Dictum eſt autem ab Ionio quodam viro Illyrico, ut ſcribit Theopompus. Alii vero ab errore Ἰοῦς in vaccam mutatæ, Ionium putant eſſe declinatum.

536. *In medio profundo.*] *In dio* Florentinus S. Marci. eſt autem Homericum epitheton. qui ἅλα δῖαν frequenter vocat, & δῖαν χθόνα Iliad. Ω. Auſonius de Claris Urbibus carm. 11.

Pacis ut in dia gremio ſecura quieſcat.

Ita veterrimus liber Voſſianus. vulgati, *media.* *Sententia dia Catonis* apud Horatium lib. 1. Sat. 11. *dia ratio* apud Pruden-

Spuma fui, Grajumque manet mihi nomen ab illâ.
Annuit oranti Neptunus; & abſtulit illis,
Quod mortale fuit; majeſtatemque verendam
Impoſuit; nomenque ſimul faciemque novavit:
Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.
  Sidoniæ comites, quantum valuêre, ſecutæ
Signa pedum, primo vidêre noviſſima ſaxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
Deplanxêre domum ſciſſæ cum veſte capillos.
Utque parum juſtæ, nimiumque in pellice ſævæ
Invi-

Prudentium in antiquiſſimis, quos vidi, codicibus, præfatione librorum contra Symmachum. nec Giphanius in *diva* mutare debuit indice Lucretiano. *dia pabula*, *dia otia*, *dia voluptas*, *dia luminis ora* Lucretio, nam quod Tanaquillus Faber notis ad Phædrum primo, mox & in Epiſtolis nuper editis alterum Lucretii locum huc trahit, ac *dia clade* in eo reponi jubet, à ſcopo aberravit. Locus extat lib. VI. v. 641. ubi de Ætna agitur,

——neque enim media de clade coorta
Flamma tempeſtas Siculûm dominata per agros.

vellem vir eruditus pro emendatione ſua minus ſervide pugnaret, nam cum in tribus vetertimis codicibus, quorum excerpta penes me exſtant, exaratum ſit, *neque enim media gracia de coorta*, nullum mihi dubium eſt, quin vere & apposite Iſaacus Voſſius raræ eruditionis & magni ingenii vir caſtigarit, *neque enim mediocri clade coorta*. Plura vide lib. II. Faſt. v. 598. *Heinſius.*

537. *Gratumque manet mihi nomen ab illa.*] *Grajumque* pri. ſec. tert. Med. pri. Baſil. & ſex alii. recte. τῆς ἀφροδίτης. Faſt. IV.

Sed Veneris menſem Grajo ſermone notatum
Auguror. à ſpumis eſt Dea dicta maris.

Idem.

539. *Majeſtatemque verendam impoſuit.*] Significat illos effectos fuiſſe deos. Nam majeſtas, quæ a majoribus dicta eſt, propria eſt deorum.

540. *Nomenque ſimul faciemque novavit.*] Hoc eſt, figuram & nomen Inûs, & Melicertæ commutavit. Nam Ino *Leucothea* Græce, Latine *Matuta* fuit appellata. Melicerta vero à Græcis *Palæmon*, à noſtris *Portunus* fuit nuncupatus. Hominibus enim in Deos relatis nomina nova indebantur. *R.*

FAB. XIV. *Arg.* Sidoniæ comites.] *Matronæ Thebanæ Ino fugientem ſecutæ, cum ex veſtigiis percepiſſent eam ſe in mare præcipitaſſe, Junoni invidiam facere cæperunt. Quare Juno irata, eas partim in ſaxa, partim in aves commutavit.* Raph.

542. *Sidoniæ.*] Thebanæ, quarum conjuges à Phœnicibus Cadmi ſociis oriundi. *Farn.*

543. *Primo videre noviſſima.*] In fronte ſeu prima parte ſcopuli illius, quem antea ſubjecit oculis, qua mare reſpicit, in ipſis arenis extabant pedum humanorum veſtigia. *Pont.*

545. *Deplanxere.*] Deflevere, palmis pectora plangentes, atque percutientes. *Sciſſis capillis.*] *Caſis* unus Voſſianus & tres alii. at Florentinus S. Marci, & duo Bononienſes cum Spirenſi, *ſciſſa capillos.* Heinſ.

546. *Pellice.*] *Semele.* Cujus gratia univerſam Bacchi familiam infeſta odiis & vindicta proſequebatur. *Farn.*

550. *Non*

Invidiam fecêre Deæ. convicia Juno
Non tulit: &, Faciam vos ipſas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipue fuerat pia, Perſequar, inquit,
In freta reginam. ſaltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit: ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera, dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubito digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprenditur, hæſit in illo.
Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
Æquora diſtringunt ſumtis Iſmenides alis.

Neſcit

550. *Nam quæ præcipue fuerat pia.*] Pia erga reginam, quæ ipſam quoque ante alias omnes dilexerat. *Pont.*

555. *Illa manus.*] Non ſunt Naſoniani numeri. Puto,

In maris illa manus ut forte tetenderat undas.

Heinſius.

556. *Porrigit undas.*] Unus Ambroſianus *porrigitur.* Scribe *porgitur.* ut ſit Græciſmus. ſic ſupra v. 527. ſimiliter reponendum cenſeo,

Summa riget . frontemque in apertum porgitur æquor.

ut perſiſtat in Græciſmo. vide Feſtum in *Surregit.* Cicero in Arateis, *dextram porgens.* Virgil. Æn. VIII. *pocula porgite dextris.* Val. Flaccus lib. II. ſub finem, *duci porgens carcheſia Grajo.* Prudentius lib. I. contra Symmachum,

——non cyathos Dis
Porgere, ſed medio recubantem cum Jove fulcro.

Statius Glaucia Atedii, *porxit flores* & Theb. VIII. *Imperat abſciſſum porgi.* Auſonius. Idyll. XXXII. *mihi porge fruendum.* Priſcianus Periegeſi,

Perſecat Heſperiam primus qui porgitur undis.

ſic & *ſurpuit* apud Horatium. plenus horum Catullus. *Idem.*

557. *Laniabat.*] Malim *laniabant*, digiti nimirum. *Idem.*

559. *Deprenſa eſt.*] *Deprenditur* rectius in uno Gronov. *Idem.*

560. *Gurgite in illo.*] Putem *gurgite in alto*, etſi veteres conſtanter pro altera lectione certant. natus error ex ultima voce præcedentis verſus perperam alieno loco repetitâ. *Idem.*

561. *Æquora diſtringunt ſummis Mineides alis.*] *Deſtringunt* Florent. S. Marci. Neap. & alii nonnulli ex vetuſtioribus. quod verum puto. deinde *ſumtis alis*, Zulich. Spirenſis, & quatuor alii. ut ſupra,

An magis ut ſumtis illius filia pennis.

lib. V.

Vimque parat, quam nos ſumtis effugimus alis.

lib. VI.

——ſumtis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

lib. XI.

——alaſque pedes ſumpſiſſe putares.

lib. XII. initio, ut quidem ſcribendum puto,

Neſcit Agenorides natam parvumque nepotem
Æquoris eſſe Deos. luctu ſerieque malorum
Victus, & oſtentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe ſuâ; tanquam Fortuna locorum,
Non ſua ſe premeret: longiſque erratibus actus
Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
Jamque malis anniſque graves, dum prima retractant
Fata domûs, releguntque ſuos ſermone labores;
Num ſacer ille meâ trajectus cuſpide ſerpens,
Cadmus ait, fuerit; tum, cum Sidone profectus
Vipe-

Neſcius at ſumtis Priamus pater Æſacon alis
Vivere lugebat.

ubi in vulgatis *aſſumtis*. & lib. XIV.

——pennas ſumſere ſuæque
Conjugis in volucrem niveas abiere columbas.

Juvenalis Satyra XIV. de pullis ciconiæ,

Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.

Denique *Mineides* aut *Minyeides*. locum hic non habent. neminem enim inveni hactenus ex antiquis ſcriptoribus, qui Thebanas ſic appellaret. quidam veteres *Cadmeides*. nihil rectius. Rottendorph. *Ismides*, vel *Miſeides*, vel *Nimeides*. Nonnulli *Meneides* vel *Menides*. Neglexerat nempe geminare librarius duas poſtremas literas vocis proxime præcedentis. pro *Menides* itaque reſcribendum *Iſmenides* quam conjecturam confirmat fragmentum chartaceum à Luca Langermanno V. Cl. mihi oblatum. *Iſmenides* Thebanæ ab Iſmeno fluvio. Ita poëtæ paſſim. noſter l. VI. *Iſmenides ite frequentes.* L. III. ſub finem,

Thuraque dant ſanctaſque colunt Iſmenides aras.

& initio hujus libri,

Placatus mitiſque rogant Iſmenides adſis.

lib. XIII.

Hoſpes ab Aoniis Therſes Iſmenius oris. Idem.

Cadmeides.] Thebanæ iſtæ mulieres, à Cadmo auctore. Al. *Mineides*. Farn.

FAB. XV. *Arg.* Neſcit Agenorides, &c.] *Cadmus Agenoris filius poſtquam inſpector fuerat ſuarum calamitatum; evenisſentque multa filiabus ac nepotibus infortunia; perosus Thebarum ſedes, cum Harmonia Martis & Veneris filia conjuge ſua in Illyrios profugit: ibi petita venia a Deis in ſpeciem draconis convertitur, qui initio cauſa malorum ſuorum fuiſſet: vota expleta ſunt, & in dracones verſi ſunt.* Lact.

563. *Luctu.*] Cadmus domus ſuæ perpetuis cladibus obrutus, quaſi cœlum illud & terram abominatus, cum uxore Hermione jam ſenex Thebis migravit in Illyrium. profugus ob Linum à ſe interfectum. ut alii, regno pulſus ab Amphione & Zetho. ut alii, ſe ad Euchelienſes contulit. à quibus, ex oraculi reſponſo, dux belli contra Illyrios electus, victor iis imperavit. *Farn.*

566. *Longiſque erroribus actus.*] *Erratibus* pri. Erfurtanus, pri. Palat. Neap. tert. Medic. & duodecim alii. cum veterrimo fragmento, quod Amſtelædami inſpexi. lib. XV.

Quæ videam natum longis erratibus actum.

ſic & ibi vetus liber. *Heinſ.*

567. *Contigit Illyricos fines.*] In Illyricum pervenit. Eſt autem Illyricum regio Epyro finitima, ab Illyrio Polyphemi filio cognominata, ut ſcribit Appianus.

571. *Num fuerat.*] Rectius *fueris* tertius Medic. & duo alii. *Heinſ.*

575. *In*

Vipereos ſparſi per humum nova ſemina dentes?
Quem ſi cura Deûm tam certâ vindicat irâ,
Ipſe precor ſerpens in longam porrigar alvum.
Dixit: &, ut ſerpens, in longam tenditur alvum;
Durataque cuti ſquamas increſcere ſentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
In pectuſque cadit pronus: commiſſaque in unum
Paulatim tereti ſinuantur acumine crura.
Brachia jam reſtant: quæ reſtant brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede, ô conjux, accede, miſerrima, dixit:
Dumque aliquid ſupereſt de me; me tange: manumque
Accipe, dum manus eſt; dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repente
In partes eſt fiſſa duas. nec verba volenti
Sufficiunt; quotieſque aliquos parat edere queſtus;
Sibilat. hanc illi vocem Natura relinquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
Cadme, mane: teque his, infelix, exue monſtris.
Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humerique manuſque?
Et color, & facies, &, dum loquor, omnia? cur non
Me quoque, cæleſtes, in eundem vertitis anguem?
Dixe-

575. *In longam tenditur alvum.*] Vel, *porrigar* unus Leidenſis. Concinna erit repetitio, ſic & hic *porgitur* reponas. *Id.*

576. *Et, ut.*] Οἷος χρόνος ἔςτων Ὥς τ' αὖτε πετρήεσσαν ἔχειν ὀφιώδεα μορφήν. Nonnus. 46. Dionyſ. vel quia ibi in exilio latuit inops: vel quia homo politicus ſe ad mores & leges Barbarorum accommodavit: vel quia Illyriis pleriſque oculi ὀξυδερκεῖς καὶ δρακόντειοι, qui interimant videndo quos diutius irati viderint: ut qui pupulas in ſingulis oculis binas habeant: A. Gellius lib. 9. cap. 4. vel denique ab ipſo gentis nomine, cum ἐγχέλυος anguillam ſonet, quæ *longe cognata colubræ.* Farn.

578. *Cæruleis guttis.*] Maculis ſubviridibus, qualis eſt matis color.

580. *Tenuantur acumine.*] *Sinuantur* in melioribus. *Heinſius.*

585. *Dum non totum occupat.*] Malim *totam.* id eſt manum. *Idem.*

586. *Lingua in partes eſt fiſſa duas.*] Alludit Plautus Aſinar. 3. 3. *Fac proſerpentem beſtiam me, duplicem ut habeam linguam.* Et in Perſa. 2. 4. *Biſulci lingua, quaſi proſerpens beſtia.*

592. *Cadme quid hoc.*] Puto, *Cadme, ubi vox?* Heinſius.

593. *In eundem anguem.*] *Eandem* pri-
Me-

Digitized by Google

Dixerat. ille ſuæ lambebat conjugis ora :
Inque ſinus caros, veluti cognoſceret, ibat;
Et dabat amplexus; aſſuetaque colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur. at illos
Lubrica permulcent criſtati colla dracones,
Et ſubito duo ſunt, junctoque volumine ſerpunt;
Donec in appoſiti nemoris ſubiêre latebras.
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt :
Quidque prius fuerint, placidi meminêre dracones.
Sed tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna nepos fuerat : quem debellata colebat
India : quem poſitis celebrabat Achaïa templis.
Solus

Medic. & tres alii. dictum ſupra. *Idem.*

594. *Ille.*] Lege ſis, quæ refert ex Plutarcho Pierius 14. lib. hieroglyph. de angue puellæ amaſio. *Farn.*

596. *Colla petebat.*] *Premebat* malo cum uno Baſil. in Cantabr. & octo aliis *tenebat.* an *terebat*? Heinſius.

597. *Quiſquis adeſt* (*aderant comites*) *terretur.*] *Terrentur* ſecundus Mediceus & unus meus. ita & libro xv.

Quiſquis adeſt viſum venerantur numen.

ex antiquis libris. ſic apud Virgilium Æn. 11. Donatus teſte Pierio Valeriano, & multi vetuſtiſſimi libri,

Et jam Argiva Phalanx inſtructis navibus ibant,
Littora nota petens. Idem.

598. *At illa Lubrica permulcet criſtati colla draconis.*] Ita vetuſtiores nonnulli *illis perlucent*; vel, *illi perlucent. illas permulcent* Urbinas. deinde *dracones* alter Hamburgenſis, & Gronovianus unus pro diversâ lectione. Scribe,

——— *at illi*
Lubrica perlucent criſtati colla dracones.

criſtati colla, familiaris Naſoni Græciſmus. Vetuſtiorum codicum veſtigiis ſi inſiſtis, occurrit ſcriptura, quam veram cenſeo,

——— *at illos*
Lubrica permulcent criſtati colla dracones.

illos permulcent, comites videlicet. Hinc poſtea,

Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec verbere lædunt. Idem.

600. *Donec in appoſiti.*] Donec ſe in contiguo nemore occultaverunt.

FAB. XVI. *Arg.* Sed tamen, &c.] *Perſeus Jovis & Danaës filius miſſus à Polydecte ad Meduſæ caput perferendum, quæ aſpectu ſuo obvios in ſilicem convertere ſolebat, Minerva adjutrice evicit propoſitum laborem, & intercepto Phorcidum lumine, quæ invicem cuſtodias Gorgonum alebant, abſcctum caput Meduſæ per aëra tulit. E ſanguine autem qui Perſeo per Africam iter faciente ſtillaverat, genus ſerpentum eſt procreatum. Ab utero autem ejuſdem Meduſæ, equus Pegaſus cum pennis exiit.* Lact.

603. *Solatia magna nepos dederat.*] *Fuerat* unus Voſſianus & fragmentum veterrimum, quod Amſtelædami vidi. eleganter Epicedio Druſi,

At tu qui ſuperes miſeræ ſolatia matri.

Remedio Amoris,

Dixit & hanc habuit ſolatia magna prioris. Heinſ.

604. *Nepos.*] Bacchus, ex Semele, filia ſua. *Farn.*

605. *Poſitis templis.*] Ponere, locare, inſti-

Solus Abantiades ab origine cretus eâdem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma; genuſque
Non putet eſſe Jovis. neque enim Jovis eſſe putabat
Perſea; quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acriſium, (tanta eſt præſentia veri)
Tam violaſſe Deum, quam non agnôſſe nepotem,
Pœnitet. impoſitus jam cælo eſt alter: at alter

Vi-

inſtituere, quæ vocabula & Virgilio familiaria. *Mœnia prima loco.* 3. Æneid. —— *Solido de marmore templa* —— *Inſtituam. Achaia,*] Græcia. Nam Achaia pars eſt Græciæ, unde Achæi pro Græcis accipiuntur.

606. *Solus Abantiades.*] Acriſius, Abantis Argivorum regis fuit filius, paterque Danaës, ex qua Perſeum Juppiter ſuſcepit. Is à Prœto fratre pulſus regno à Perſeo nepote fuit reſtitutus, à quo tandem invito, cum diſco luderet, fuit interemptus. *Ab origine eadem.*] Quia & ipſe ab Jove originem ducebat. Nam belus Jovis fuit filius, is vero pater fuit Abantis, cujus filium Acriſium fuiſſe diximus. *R.*

607. *Urbis Argolicæ.*] Urbs Argolica non alia eſt quam Argos, quæ interdum, ſed numero multitudinis Argi, pro tota Græcia, & pro Græcis ponitur.

608. *Contraque deum ferat arma.*] Paratus enim erat armis eum excludere, & obnitentes comites ac miniſtros ejus occidere. *Contra deum ferat arma.*] Sic Ennius apud Merul. *Cave ſis tuam contendas iram contra cum ira Liberi.* Conſule Tzetz. Chiliad. 6. hiſtor. 60. *Genuſque Non putat eſſe Deum, neque enim Jovis eſſe putabat Perſea.*] *Putet* meliores. & pro *Deum*, Arondelianus, Mureti excerpta, & quatuor alii ex noſtris, ex Ciofanianis tres, *Jovis*. Scribe,

—— *genuſque*
Non putet eſſe Jovis: ſed nec Jovis eſſe putabat
Perſea.

exciderant tres voces *ſed nec Jovis*, errore nato ex neglecta à librario oſcitante repetitione τοῦ *Jovis*, verſui pro arbitrio tibicinem poſtea neſcio quis admorat, ſed ſine ſucceſſu. Poteſt & reſcribi, *nam nec Jovis eſſe putabat Perſea.* paulo ante pro *Acriſius ſupereſt*, Genevenſis *ſuperat.* ut in illo,

—— *ſuperatne & veſcitur aurâ*
Ætherea. Heinſ.

610. *Pluvio.*] Acriſius oraculum conſuluerat maremne pareret uxor, an fœminam. reſpondit oraculum, nullum ſe habiturum filium; nepotem aliquando è filia, à quo ipſe occideretur. Danaën itaque filiam cum nutrice incluſit thalamo aheneo ſubterraneo in ſpecu. cui ſe immiſit Jupiter in aureum imbrem converſus, fucumque fecit mulieri. epimythiam dabit, Hor. 3. lib. Ode. 16. & Paul. Silent. Antholog. lib. 7. *χρύσεος ἀψαύστοιο διέτμαγεν*, &c. *Farn. Pluvio auro.*] Nam Jupiter in auri guttas converſus in Danaës gremium pluiſſe fingitur. *Pluvio Danae conceperat auro.*] Redibis ad Tom. 1. p. 442. vſ. 27.

613. *Pœnitet.*] Quia & Perſeum Jove digna geſſiſſe accipiebat, & Bacchum in numerum Deorum jam eſſe relatum videbat. *Alter.*] Perſeus, qui à Polydecte rege Seriphi (ad quem arca, in qua ipſe cum matre incluſus fuerat, appulſa eſt) ad debellandas Gorgonas, petendumque Meduſæ ex iis natu maximæ caput, miſſus. accepit à Mercurio talaria & harpen, à Plutone galeam, à Pallade ægida & ſpeculum; victor reverſus dum Meduſæ caput per cœlum volans portaret, guttæ Gorgonei capitis deciduæ in ſerpentes mutatæ ſunt. Cauſam naturalem & hiſtoricam ad fabulam convertit.

Viperei referens ſpolium memorabile monſtri
Aëra carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cumque ſuper Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ:
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.

Inde per immenſum ventis diſcordibus actus
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ,
Fertur, & ex alto ſeductas æthere longè
Deſpectat terras; totumque ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri Brachia vidit:
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatus in ortus.
Jamque cadente die veritus ſe credere nocti
Conſtitit Heſperio regnis Atlantis in orbe;

Exi-

tit. tranſtulit poëta locum hunc ex Apollonii 5. Argonaut. Ἔυτε γὰρ ἰσόθε© Λιβύην ὑπερεπτατο Περσεύς, &c. vide quæ nos ad Lucanum lib. 9. vſ. 619. & deinceps. Sed vide Clariſſ. Baconi Vet. ſap. de Perſeo ſive bello. interpretantis Perſeo, id eſt, ad bellum probe inſtructo opus eſſe celeri expeditione, occultis conſiliis, providentia, &c. v. Appollodorum lib. 2. & allegorice expoſitam ab Iſ. Tzetze, ſub initio Lycophr. Caſſandræ. *Farn.*

614. *Viperei referens ſpolium.*] Meduſæ ſerpentigerum caput, quod vel Deorum, vel Palladis juſſu præciderat, ſecum per aëra volans portabat. *Pont.*

616. *Cumque ſuper Libycas.*] Guttas ſanguinis ex Meduſæ capite cadentes in terram Libyam varios in ſerpentes converſas fuiſſe narrat poëta. quod ideo fictum videtur, quia Libya ſerpentibus venenoſis abundat.

618. *Varios angues.*] *Varias* duo veteres. monui ſupra. mox *infeſtaque terra colubris* cave mutes in *infectaque*. quod veteres nonnulli agnoſcunt. Seneca Hercule OEtæo,

Quodcunque tellus genuit infeſta, occidit. ita optimus codex, vulgati *infeſtum*. minus bene. *Heinſius.*

FAB. XVII. *Arg.* Inde per immenſum, &c.] *Atlas Japeti & Clymenes filius, à Themide, quæ initio antiſtes Deorum erat, reſponſum accepit, ne quem hoſpitio ex progenie Jovis reciperet, ſi vellet hortum, in quo poma aurea erant, cuſtoditum habere. Quam ob cauſam cum Perſeo fatigato ex aſſiduo curſu requieſcendi hoſpitium negaviſſet, eumque viribus propelleret: ille elatum caput Gorgonis ei objecit. Quo viſo in montem pari nomine eſt verſus. Cui in ultimis Africæ locis mundus injectus eſt.* Lact.

620. *Per immenſum.*] —— *Immenſi copia mundi* 2. Metam. vſ. 157.

622. *Ex alto ſeductas æquore.*] *Æthere* potiores antiqui. ſic lib. 1. *recens tellus ſeductaque nuper ab alto Æthere.* mox *geminas Arctos* pro *gelidas* Berneggerianus. utrumque probum. lib. 111.

Si totum ſpectes, geminas qui ſeparat Arctos. Heinſius.

624. *Gelidas Arctos.*] Gelidos ſeptentriones, ad quos nunquam Sol accedit.

625. *Sæpe eſt delatus.*] *Ablatus* veteres. *Heinſius.*

627. *Heſperio regis Atlantis in orbe.*] Imo *regnis* per appoſitionem. quod in plurimis antiquis extat. ſic lib. XIII.

Neritiaſque domos regnum fallacis Ulyſſi.

Ut-

Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctos ingenti corpore præſtans
Japetionides Atlas fuit. ultima tellus
Rege ſub hoc & pontus erat, qui Solis anhelis
Æquora ſubdit equis, & feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebant.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hoſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor:
Sive es mirator rerum; mirabere noſtras.
Hoſpitium requiemque peto. memor ille vetuſtæ
Sortis erat: (Themis hanc dederat Parnaſia ſortem)
Tempus, Atla, veniet, tua quo ſpoliabitur auro
Arbor: & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens, ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Mœ-

Virgil. Æn. III.

Effugimus ſcopulos Ithacæ, Laërtia regna. Idem.

629. *Curſus diurnos.*] *Currus* probe Bernegger. & quartus Mediceus. Currus ſolares intelligit. *Idem.*

630. *Cunctis præſtans.*] *Cunctos* Florentinus S. Marci, Bernegger. & tres alii. optime. totidem *cuſtos*. proxime verum. Statius Theb. IV.

Argolidaſque habitu præſtabo maritas. ita Cornelius Nepos, Val. Maximus, alii ſæpe. Servius ad v. 447. lib. XI. Æn. *Et præſto illum, hoc eſt melior ſum illo, & præſto illi dicimus.* Idem.

631. *Japetionides.*] Atlas Japeti filius fuit, frater Promethei, ut alii, Heſperi: rex Mauritaniæ, ad Oceanum occiduum, qui ab illo *Atlanticus* dictus. *Farn. Ultima tellus.*] Mauritania cum reliquo occidente.

635. *Vicinia nulla premebat.*] *Premebant* recte Florentinus S. Marci, & prior Erfurtanus, cum uno meo. vide Notas Faſt. III. v. 181. *Heinſius.*

637. *Ex auro poma ferebant.*] Gronovius legendum cenſet, *tegebant*, id eſt, poma aurea tegebant aureos ramos. Quamquam alii aliter diſtinguentes, *gerebant* malint. *Pont. Poma.*] Aurea hæc mala alii putant fuiſſe citria vel Medica. Dalecampius, ad 3. lib. Athenæi cap. 7. Alii, oves corporis magni & coloris ſubrutili. τοῦ μήλου utrumque ſignificante. Pollux. Alii, ſtellas interpretantur quod Aſtronomiæ peritus fuerit Atlas. Natal. Com. 7. l. 7. cap. Aurifodinas alii. *Farn. Poma tegebant.*] Ita meliores. & recte. perperam alii *ferebant* vel *gerebant*. pro *nitentes* unus Moreti *micantes*. Heinſ.

642. *Themis Parnaſſia.*] Quæ in monte Parnaſſo templum habet. *R. Themis.*] Vide 321. vſ. 1. *lib.*

644. *Hunc titulum.*] Hanc gloriam.

645. *Pomaria clauſerat Atlas Montibus.*] *Mœnibus* tertius Mediceus, uterque Erfurtanus, veterrimum fragmentum Amſtelædamenſe, & octo aut decem

Mœnibus, & vaſto dederat ſervanda draconi:
Arcebatque ſuis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter abſit.
Vimque minis addit: foribuſque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior, (quis enim par eſſet Atlanti
Viribus?) At quoniam parvi tibi gratia noſtra eſt;
Accipe munus, ait. lævâque à parte Meduſæ
Ipſe retroverſus ſquallentia prodidit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas. jam barba comæque
In ſilvas abeunt: juga ſunt humerique manuſque.
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.
Oſſa lapis fiunt. tum partes auctus in omnes
Crevit in immenſum, (ſic Dî ſtatuiſtis) & omne
Cum tot ſideribus cælum requievit in illo.

Clau-

eem alii. quod præſtat. hinc *mœnire* pro munire. pro *clauſerat* Mediceus chartaceus ex veterrimo deſcriptus *carpſerat*. Forte *ſepſerat*. Heinſ. *Pomaria.*] Hortos arboribus conſitos. *R.*

646. *Draconi.*] Cui Ladon nomen. Apoll. 4. lib. Argonaut. Λάδων Εἰσέτι πουχθιζον παγχρύσεα ῥύετο μῆλα χώρῳ ἐν Ἄτλαντος, χθόνιος ὄφις, quem fluvium interpretantur volumine ſinuoſo circumdantem hortos Heſp. *Farn.*

647. *Arcebatque externos.*] Inhoſpitalis totus & inhumanus Atlas, quaſi qui regnum αὐταρκὲς haberet. *Pont.*

650. *Manibuſque expellere tentat.*] *Foribuſque* ſchedæ vetuſtiſſimæ Theatinorum Romæ, & primus Bononienſis. mox *par eſſet Atlanti viribus* non *Atlantis* quinque ſcripti. *Heinſ.*

655. *Protulit ora.*] *Prodidit* fragmentum Amſtelædamenſe optimæ notæ. Adi Notas Faſtor. v. 508. *Idem.*

656. *Nam barba comæque.*] *Jam* ex quatuor ſcriptis. *Idem.*

657. *Juga ſunt humerique.*] Jugum eſt ſumma montis ipſius planicies, per quam tranſitus vel hominibus patet. dictum quod illic mons potiſſimum jungatur.

659. *Partes altus in omnes.*] Alii *altus*. nonnulli *auctus*. quod verum eſſe exiſtimo. mox *requieſcit* pro *requievit* Bernegger. & ſeptem alii. *Heinſius.*

660. *Omne.*] Propter Aſtronomiæ ſcientiam, ſphæramque ab illo inventam fingitur Atlas cœlum ſuſtinere. Diodor. 4. lib. ſub initio addit, illum cum in altiſſimum montem ad aſtrorum curſus obſervandos aſcendiſſet, ſubito à ventis abreptum. Idem ref. Vives ad 1. cap. 18. lib. Auguſt. de civit. Dei. Sed vide Ariſtot. 2. de Cœlo. & Tzetzen. 1. hiſt. lib. 5. Macrob. 2. lib. Quando ſiderum motus, aut ratio cœpta eſt genethliaca ſciri? non poſt Theutin Ægyptium, aut poſt Atlantem (ut quidam ferunt) geſtatorem, bajulum, tibicinem illum ac deſtinam cœli? Arnobius l. 2. *Farn.* *Sic Dii ſtatuiſtis.*] Voluiſtis. Cujus autem rei rationem aſſignare non poſſumus, ad Deorum potentiam referre ſolemus. *R.*

FAB.

Clauſerat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cælo clariſſimus alto
Lucifer ortus erat. pennis ligat ille reſumtis
Parte ab utrâque pedes; teloque accingitur unco:
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
Æthiopum populos Cephëia conſpicit arva.

Illic

FAB. XVIII. *Arg.* Clauſerat, &c.] *Perſeus per Æthiopiam iter faciens poſtquam Andromedam propter ſuperbiam matris, quæ ſe nympharum pulchritudini prætulerat, ſaxo alligatam ac marinæ belluæ objectam vidit, captus ſpecie ejus exarſit. Pactuſque à Cepheo & Caſſiopea parentibus virginis ut ſibi matrimonio eam darent, ſi belluam interemiſſet, votique compos eſt factus. Interfecto igitur monſtro cupiens requieſcere, ne caput Gorgonis læderet, virgulas lectas in littore ſubjecit, & hæ ſubter induruerunt: ita ut adeptis radicibus ſanguinei coloris, mari ut arbuſculæ naſcerentur, nomenque haberent Coralium.* Lact.

662. *Hippotades.*] Æolus, Jovis ex Aceſta filius, Hippotæ nepos Αἴολον Ἱππότεω παῖδα κλυτόν. Apollon. 4. lib. qui quum naturam ventorum adverteret, atque ex ortu & occaſu ſiderum, ſtatiſque anni temporibus, ut & regionum mariſque æſtus reciproci, ventos prædiceret, ταμίαν τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα vocarunt ac crediderunt, inquit Strabo 2. & 6. lib. Virgil. 1. Æneid. *Farn. Hippotades.*] Metam. 14. fab. 5. & 6.

Æolon Hippotaden cohibentem carcere Ventos, &c.

Κεῖνον γὰρ ταμίην ἀνέμων ποίησε Κρονίων. Hom. Odyſſ. Σ. v. 21.

Æterno carcere ventos.] Quare dicatur carcer æternus, ex quo venti frequenter emittantur, non video. Cenſeo igitur ſcribendum *terreno carcere.* certe unus Leidenſis *externo.* Tempus nocturnum deſcribit, quo venti plerumque ſilent. *terreno* pro ſubterraneo. familiaris ea vox Nasoni. ſic lib. VII. *terrena filices fornace ſoluti.* & ibidem, *terrena numina.* & lib. XV. *terreno Lycus eſt epotus hiatu.* & libro I. *terrena fæx.* quomodo & *terrenus artus* Virgilio lib. VI. &, quod ad rem potiſſimum facit, libro XI.

——— *fuit ingens monte ſub alto*
Regis Dercenni terreno ex aggere buſtum. Heinſius.

664. *Pennis reſumptis.*] Talaribus, quæ per noctem depoſuerat.

665. *Teloque unco.*] Enſe falcato. *R. Teloque.*] Harpe. *Farn.*

667. *Circumque infraque relictis.*] Cantabr. & quatuor alii *circaque.* Oxon. *citraque.* Forte *citraque ultraque.* ut lib. V.

Dextera diriguit, nec citra mota nec ultra. Heinſius.

668. *Cepheaque conſpicit arva.*] Pri. Vatic. Oxon. Thuan. & duo alii *Cephea.* eleganter. ſic lib. XIV. ex antiquis libris,

Rhegion ingreditur, ferventes æſtibus undas.

Cum Rhegion non ſit unda, ſed urbs undæ appoſita. mox *Andromedan* meliores. de quo alibi dictum. *Heinſ. Cepheia arva.*] Cephei regna. Cepheus enim Phœnicis fuit filius, rexque Æthiopum, & Caſſiopes maritus, ac Andromedæ pater, qui Andromedam filiam propter uxoris ſuperbiam monſtro marino objicere fuerat coactus. Cum enim Caſſiope mater ſe Nereïdibus pulchriorem eſſe jactaret, precibus ipſarum motus Neptunus belluam marinam immiſit, quæ Æthiopiam vaſtaret. Quare conſultus Jupiter Hammon, qua ratione Nereïdes placari poſſent, reſpondit Cephei Caſſiopeſque progeniem monſtro eſſe objiciendam. Andromedam igitur cum ad ſcopulum religatam Perſeus vidiſſet, ea conditione ſe illam liberaturum

Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedan pœnas injuſtus juſſerat Ammon.
Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades; niſi quod levis aura capillos
Moverat; & trepido manabant lumina fletu;
Marmoreum ratus eſſet opus. trahit inſcius ignes:
Et ſtupet: & viſæ correptus imagine formæ,
Pæne ſuas quatere eſt oblitus in aëre pennas.
Ut ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes;
Pande requirenti nomen terræque tuumque;
Et cur vincla geras. primò ſilet illa: nec audet
Appellare virum virgo: manibuſque modeſtos
Celaſſet vultus; ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat. &, nondum memoratis omnibus, unda

In-

rum pactus eſt, ut ſibi uxor promitteretur. Cæterum Phineus Cephei frater, cui, antequam monſtro exponeretur, Andromeda fuerat deſponſata, cum vi eam Perſeo eripere conaretur, multis interfectis, reliquos in ſe ruentes Perſeus ipſe Meduſæ capite detecto in lapides commutavit. *R.*

669. *Maternæ linguæ.*] Nam Caſſiope de pulchritudine cum Nereidibus contendere fuerat auſa.

670. *Injuſtus juſſerat Hammon.*] *Immitis Hammon* tres ſcripti, & pro diverſa lectione Græviånus. unus Leidenſis *immites.* Heinſ.

673. *Tepido fletu.*] *Trepido* Neap. ſecundus Mediceus, pri. Erfurt. multique alii. recte *trepido.* ut appareret eſſe vivam. *Idem.*

674. *Marmoreum opus.*] Marmoream ſtatuam. *R.*

680. *Primo ſilet illa, nec audet Appellare virum.*] *Stupet illa* primus & ſecundus Palat. aliique multi melioris notæ. *Appellare virum* an recte dicatur, quæ reſpondet appellanti, dubito. Quare, ſi per membranas liceat, reponam *Aſpectare*, quod ſequentia confirmant. ſic lib. XIV. ex antiquis membranis, *cælum aſpectaſſe fatebor.* Heinſ. *Nec audit.*] Elegantiſſime picturam hanc expreſſit Lucianus περὶ οἴκου. Ὁ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ, mox, ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμιμήσατο αἰδῶ παρθένου καὶ φόβον, &c. virginis, inquit, verecundiam expreſſit artifex & metum. ſpectat enim pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ viſum ἀπρόσμαχον. Argumentum citat ex Herodoto in Polymnia. Sed & vide Perſea Philoſtrati. Iconum lib. I. & Pauſaniam in Corinthiacis. *Farn.*

681. *Apellare virum.*] Loqui viro. *R.*

687. *Et nondum memoratis omnibus.*] Puto *at*, vel *en nondum.* Heinſ.

618. *Bel-*

Inſonuit: venienſque immenſo bellua ponto
Eminet; & latum ſub pectore poſſidet æquor.
Conclamat virgo: genitor lugûbris, & amens
Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtius illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremque ferunt: vinctoque in corpore adhærent.
Cum ſic hoſpes ait: Lacrymarum longa manere
Tempora vos poterunt: ad opem brevis hora ferendam eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus Jove natus, & illâ
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis
Æthereas auſus jactatis ire per auras;

Præ-

688. *Bellua.*] Belluæ hujus oſſa Romam ex oppido Judææ Joppe allata oſtendit M. Scaurus, longitudine pedum 40. altitudine coſtarum Indicos elephantes excedente, ſpinæ craſſitudine ſeſquipedali. Plin. lib. 9. cap. 5. Solin. cap. 36. *Farn.*

689. *Imminet.*] *Eminet* cum melioribus. *Heinſ.*

690. *Et una mater adeſt.*] *Et amens* primus Baſil. & quatuor alii. rectius. hoc eſt conſternata ſine mente. Faſt. IV.

Excutitur ſomno ſtulte pia mater, & amens,
Quid facis? exclamat. Idem.

694. *Tum ſic.*] *Cum* ſcripti. paulo an malim pro *ſed dignos fletus*,

Nec ſecum auxilium, niſi dignos tempore fletus
Plangoremque ferunt.

ſed obſtant codices. *Idem.*

695. *Ad opem brevis hora ferendam.*] *Ferenda* veteres plerique. Scribo,

——at opi brevis hora ferenda eſt.

Adi Notas Faſt. III. vſ. 241. *Idem.*

696. *Hanc ego ſi peterem.*] Merito Perſeus dotes ſuas & virtutes & facta apud ignotos exponit, quo facilius id quod cupit accipiat. *R. Illa.*] Φόρκοιο ἀμαύρωσεν γένος, &c. υἱὸς Δανάας, τὸν ἀπὸ χρυσοῦ φαμὲν αὐτορρύτου ἔμμεναι. Pindarus Pyth. 12. ode. Ἀλλὰ πατὴρ Περσῆος ὀλύμπιος ὄμβρος ἐρώτων Χρύσεος εἰς γάμον ἦλθε, καὶ οὐ φλογόεις παρακοίτης. Nonn. Dionyſ. 47. *Farn.*

697. *Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro.*] *Quam quondam* nonnulli. Puto *Quam luſam.* ut libro VI.

Aureus ut Danaen, Aſopida luſerit igneus.

& paulo poſt ibidem de Apolline, *ut paſtor Macareïda luſerit Iſſen.* Amor. l. I. Eleg. X.

Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis,
Callidus in falſa luſit adulter ave.

Epiſtola Helenæ,

Matris in admiſſo falsâ ſub imagine luſa
Error ineſt. plumâ tectus adulter erat.

libro VIII. Met.

Nec Jove tu natus, nec matre imagine tauri
Luſa tua eſt.

Prudentius libro I. contra Symmach.

At ſi Rhea ſacrans laſcivi Martis amore
Luſa pudicitiam fluviali amiſit in ſilva.

vulgatum *clauſa* ſic abſolute poſitum neſcio an ſatis ſit Latinum. *Heinſius.*

708. Ba-

Præferrer cunctis certe gener. addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modo numina) tento.
Ut mea ſit, ſervata meâ virtute, paciſcor.
Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittuntque ſuper regnum dotale, parentes.
Ecce velut navis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas, juvenum ſudantibus acta lacertis;
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, quantum balearica torto
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cæli:
Cum ſubitò juvenis pedibus tellure repulsâ
Arduus in nubes abiit. ut in æquore ſummo
Umbra viri viſa eſt, viſam fera ſævit in umbram.
Utque Jovis præpes, vacuo cum vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem,
Occupat averſum: neu ſæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues.
Sic celeri fiſſum præpes per inane volatu
Terga feræ preſſit: dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.

Vul-

708. *Balearica.*] Lib. 11. ℣ſ. 727. monuimus in nonnullis veterum *balearia* legi. *Idem.* *Balearica.*] Balearium. inſ. incolas fuiſſe peritiſſimos funditores, & ſupra dictum, & ſatis notum. *Farn.*

710. *Repulſa.*] Sic lib. 2. *Fugit & impreſſa tellurem reppulit haſta*, ℣ſ. 788. vide quæ nos ibi. *Farn.*

713. *Præpes.*] Ales. Præpetes vero majores dicuntur aves, quarum ex volatu auguria colliguntur. *R.*

714. *Præbentem.*] Apricantem ſe ad Solem. *Farn.*

715. *Occupat adverſum.*] Imo *averſum.* ut recte præſtantiores membranæ. *Heinſius.* *Occupat.*] Corripit.

716. *Squammigeris.*] Τοῖς ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη πάταγος ἄρεος ἀντιπάλῳ, δυσχείρωμα δράκοντι. Sophocl. Antigone. ſupra ℣ſ. 362. *Farn.*

717. *Sic celeri miſſus præceps per inane volatu.*] *Præpes miſſo* Cantabrig. *miſſo* etiam in multis melioris notæ. *præpes miſſus* nonnulli. *præceps miſſum* optimus Thuaneus. Scribe,

Sic celeri præpes fiſſum per inane volatu.

Germanicus Cæſar de Perſeo,

—— properare videtur,
Et velle aligeris purum æthera findere pennis.

quæ ibi vera lectio. noſter ipſe paulo ante de eodem Perſeo,

Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Statius Theb. xi.

Nunc pede torvus humum, nunc cornibus aëra findit.

aëra diſco findere idem Hercule Surrentino. *ſecta talaribus aura* Propertio l. II. Eleg. xxx. *Heinſ.*

719. *Curvo tenus hamo.*] Uſque ad capu-

Vulnere læſa gravi modo ſe ſublimis in auras
Attollit: modo ſubdit aquis: modo more ferocis
Verſat apri, quem turba canum circumſona terret.
Ille avidos morſus velocibus effugit alis:
Quaque patent, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc qua tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato vulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore vomit. maduêre graves aſpergine pennæ.
Nec bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere; conſpexit ſcopulum: qui vertice ſummo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupiſque tenens juga prima ſiniſtrâ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plauſu clamor ſuperaſque Deorum
Implevêre domos. gaudent, generumque ſalutant,
Auxiliumque domûs ſervatoremque fatentur
Caſſiope, Cepheuſque pater. reſoluta catenis
Incedit virgo pretiumque & cauſſa laboris.
Ipſe manus hauſtâ victrices abluit undâ;

An-

pulum, cui ferrum recurvum ſolet apponi, gladium ſuum in armo piſcis condidit. *R.* *Inachides,*] Perſeus Argivus ab Inacho, priſco Argivorum rege.

720. *Vulnere.*] Audi Lucianum prælii hujus victoriæque præconem, in lib. περὶ τῦ οἴκυ. Καὶ θηρίον μὲν ἔπεισι πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις, καὶ δεδιττόμενον τῷ χάσματι. Καὶ ὁ Περσεὺς δὲ τῇ λαιᾷ μὲν προδεικνύσι τὴν Γόργονα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει. Καὶ τὸ μὲν ὅσον τῦ κήτυς εἶδε τὴν Μέδυσαν ἤδη λίθος ἐστί, τὸ δ' ὅσον ἔμψυχον μένει, τῇ ἅρπῃ κόπτεται. *Farn.*

724. *Quaque patent nunc terga.*] *Patet* meliores magno numero. quod elegantius. ſic ſupra de ſcopulo, *Summa riget.* Vide Notas Faſtor. lib. v. ℣. 382. *Heinſ.* *Quaque patet.*] Ictui ſcil. qua merſa non ſunt. *Pont.* *Super obſita.*] Deſuper tecta atque cooperta conchis, & oſtreorum teſtis. Balenarum enim tergoribus conchæ, oſtreaque adhærere ſolent.

726. *Vulnerat enſe.*] Neap. Cantabr. ſecundus Mediceus, Spirenſis, prior Erfurt. & quatuor alii *verberat.* eleganter & probe. *Heinſ.*

727. *Puniceos.*] Quia miſtos ſanguine, quem tot vulnera eliciebant.

728. *Maduere graves aſpergine pennæ.*] Pennæ alarum Perſei & madidæ & graves reſperſione fluctuum, quos evomebat bellua, ſunt effectæ.

729. *Bibulis.*] Aſpergine madidis. *F.*

731. *Stantibus aquis.*] Quieſcente mari.

732. *Rupiſque tenens juga prima ſiniſtra.*] *Siniſtrâ* ex ſcriptis. *Heinſius.*

734. *Cum plauſu.*] Δεσμὰς Ἀνδρομέδης πλεροὺς ἀνελύσατο Περσεὺς Ἄξιον ἕδνον ἔχων. Nonnus 47. Dionyſ. *Farn.*

Anguiferumque caput nudâ ne lædat arenâ,
Mollit humum foliis: nataſque ſub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Meduſæ.
Virga recens, bibulâque etiamnum viva medullâ,
Vim rapuit monſtri, tactuque induruit hujus:
Percepitque novum ramis & fronde rigorem.
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
Seminaque ex illis iterant jactata per undas.
Nunc quoque cur aliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre; quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.
Dîs tribus ille focos totidem de ceſpite ponit;
Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
Ara Jovis media eſt. mactatur vacca Minervæ,
Alipedi vitulus; taurus tibi, ſumme Deorum.
Pro-

740. *Durâ ne lædat arenâ.*] Secundus Medic. ſec. Pal. Neapol. prim. Hamburg. aliique nonnulli *nudâ arenâ.* recte. ſic *nuda terra* paſſim & *nuda humus.* Heinſ.

742. *Phorcinydos.*] Phorci & Cetus filiam. vide quæ nos ad 9. lib. Lucan. 629. verſ. *Farn.*

745 *Novum rigorem.*] Baccæ coralii ſub aquis candidæ & molles exemptæ confeſtim durantur & rubeſcunt. Plin. 32. lib. 2. cap. ad eum Dalecampius. *Farn.*

748. *Seminaque ex illis ut erant.*] *Iterant* recte multi codices, ut jam ab aliis monitum. pro *coraliis* ſcribe *curaliis* cum Florentino S. Marci, & Neapolitano, vel *curallis* cum Urbinati. hoc eſt, κυραλίοις vel κυράλλοις. nam in κοραλίοις prima corripitur. quanquam non ignoro per ω etiam κωράλια ſcribi. ſic l. xv. in duobus vetuſtiſſimis codicibus etiam *curaliis* ſcriptum offendi. ſic *bubus* pro *bobus* priore producta. *Polydamas* pro *Polydamas.* mox malim,

——— *quaque*
Vimen in æquore erant, fiant ſuper æquora ſaxum. Heinſ.

Seminaque.] Σπέρματά τε ἐξ ἐκείνων ἀναζωπυροῦσιν ἐν τοῖς ὕδασι ῥίψαντες. Maximus Planudes in Græca ſua Ovidii Metamorphoſ. verſione. *F.*

FAB. XIX. *Arg.* Dîs tribus ille focos.] *Perſeus ob monſtrum illud marinum debellatum Diis gratias agere, ac ſacrificare decrevit, ac primum tres aras tribus Diis, Minervæ, Mercurio ac Jovi ex ceſpitibus in littore extruxit, deinde vaccam Mercurio, taurum Jovi immolavit.*

753. *Lævum.*] Primus honoris locus medius, proximus ſiniſter, inquit Lipſius 2. lib. Electorum 2. cap. Cur itaque aſſignatur Palladi locus ſupra Mercurium à ratione victimæ quæ Palladi potior & propria. ut l. 12. 151. vſ. Auſon. 64. epigram. *Ærea bos ſteteram, mactata eſt vacca Minervæ.*

755. *Taurus.*] Jovi mactari taurum negat Servius ad 3. Æneid. & Macrob. Saturn. 3. cap. 10. Aſſerit Xenophon Cyropæd. & Julianus ad Libanium. vide quæ nos ad Senecæ Medeam 60. vſ. & Her-

Protinus Andromedan & tanti præmia facti
Indotata rapit. tædas Hymenæus Amorque
Præcutiunt: largis ſatiantur odoribus ignes:
Sertaque dependent tectis: lotique, lyræque,
Tibiaque, & cantus, animi felicia læti
Argumenta, ſonant. reſeratis aurea valvis
Atria tota patent, pulcroque inſtructa paratu.
[Cepheni proceres ineunt convivia regis.]
Poſtquam epulis functi generoſi munere Bacchi
Diffudêre animos: cultuſque habituſque locorum
Quæ-

& Hercul. Furent. ℣ſ. 299. *Farn.* *Alipedi.*] Mercurio alas in pedibus habenti, ut qui & velociſſimus ſit planetarum, & cum talaribus alatis pingatur.

656. *Et tanti præmia facti.*] Scribe, *ut tanti præmia facti.* malo etiam *capit*, quod eſt in uno Gronov. & Barberino, quam *rapit* cum vulgatis. *Andromedan* etiam pro *Andromeden* meliores. de quo alibi dictum. *Heinſ.*

757. *Rapit.*] Alluſum forte ad Rom. morem, ubi virgines è gremio matris rapi ſolitæ, in memoriam & omen raptarum Sabinarum, quod Romulo & ſuis feliciter ceſſit.

758. *Tædas præcipiunt.*] Quid eſt *præcipere tædas?* Florentinus S. Marci optimus *Præcutiunt.* recte. Propert. lib. III. Eleg. XV.

Ipſe Amor accenſas percutit ante faces.

ubi *præcutit* quoque opinor ſcribendum. Hinc & *quaſſa faces* apud noſtrum in fabula Narciſſi, & *quatere facem* non ſemel alibi. In primo Gronoviano *Percutiunt.* In Urbinati verus ſcriptura penitus eraſa. in uno Leidenſi *Præcipitant.* in duobus aliis *percipiunt.* Propert. l. I. Eleg. III.

Cum quaterent ſerâ nocte facem pueri.

Catullus Epithalamio Manlii, *Manu pineam quate tædam.* *quaſſare facem* etiam obvium. *Heinſ.* *Largis.*] De apparatu, ritibus, & feſtivitate celebri nuptiarum, vide quæ nos ad Lucan. lib. 6. ℣ſ. 254. & deinceps. & Alex. ab Alex. 2. lib. 5. cap. *Farn.*

759. *Et ubique lyraque.*] Locus mendoſus. Arondel. & unus Patav. *& ubique.* quatuor alii *citharaque.* Lovanienſis pro diverſâ lectione *lituique.* primus Gronov. *tectiſque tubaque.* unus Moreti *tectis tubaque.* ſcribendum jam diu adoleſcens olim vidi & monui, *lotique lyraque*, quod doctiſſimo etiam Gronovio videbatur, qui adeundus Obſervat. l. IV. cap. XV. tum quæ notamus Remed. Amor. ℣ſ. 753. *Heinſius.*

763. *Cepheni proceres.*] Importune verſus iſte ſpurius huc irrepſit, quanquam conſtanter eum agnoſcunt libri veteres. pro *pulchroque inſtructa paratu*, in uno Mediceo non male, *patrioque* alius *multoque.* Veterrimæ Theatinorum ſchedæ *totoque.* Puto *lautoque.* mox etiam reſcribo *Poſtquam epulis functos*, videlicet, *animos.* Durius enim videtur *functi generoſi*, duæ voces contiguæ in eandem literam deſinentes, quod ſtudioſe nimis evitat noſter. *Idem.*

764. *Generoſi munere Bacchi.*] Σωφρότερον. Homer. Iliad. I. v. 203. Athen. lib. 10. c. 6. εὐ ζωρότερον: ubi de ſententia eorum vocabulor. Plutarch. Sympoſ. 5. quæſt. 4. ubi multa lectu digna. Martial. 13. Epigr. 55.

765. *Diffudêre.*] Lætitiæ dator Bacchus, illa vero diffundit dilatatque cor, triſtitia contrahit. *Farn.*

Quærit Abantiades; quærenti protinus unus
[Narrat Lyncides, moreſque, habituſque virorum.]
Quæ ſimul edocuit, Nunc, ô fortiſſime, dixit,
Fare precor, Perſeu, quantâ virtute, quibuſque
Artibus abſtuleris crinita draconibus ora.
Narrat Agenorides, gelido ſub Atlante jacentem
Eſſe locum, ſolidæ tutum munimine molis:

Cujus

766. *Quærenti protinus unus Narrat Lyncides.*] Hæc abſunt à Berneggeriano & primo Moreti, ſecundo Mediceo, Spirenſi, & duobus aliis. Nonnulli ex vetuſtioribus priorem verſum totum omittunt. Schedæ Theatin. & tertius Mediceus,

Quærit Lyncides moreſque habitumque
virorum.

pro *Lyncides*, Aldi poſtrema editio, *Butiades.* Muretus ex veterrimo notat, *Narrat Abantiades. Anchiades* Arondelianus. Deinde in illis *cultuſque genuſque locorum*, & *moreſque animoſque virorum* mire variant libri veteres. multi veteres cum primo Mediceo,

—— mores habitumque virorum.

unus meus, *habituſque locorum.* Nimirum etiam hoc loco ſiniſtra ſciolorum liberalitas inſigniter graſſata eſt. Scribe,

Poſtquam epulis functos generoſi munere Bacchi
Diffudere animos, quærenti protinus unus
Narrat Abantiades cultuſque habitumque locorum.

vel,

Poſtquam epulis functos generoſi munere Bacchi
Diffudere animos; cultuſque habitumque locorum
Quærit Abantiades, quærenti prodidit unus,
Quæ ſimul edocuit.

niſi malis *quærentem protinus unus Quæ ſimul edocuit.* omiſſo uno verſu. neque aliter codex Noricus à manu prima. niſi quod in illo legebatur *quærenti* cum vulgatis, non *quærentem. cultus locorum* etiam Statio dictus lib. II. Sylv. Villâ Surrentinâ, & lib. III. ad Uxorem. appoſite Virgilius Georg. I.

—— cæli prædiſcere morem
Cura ſit, & patrios cultuſque habituſque
locorum. Heinſius.

767. *Lyncides.*] Aut Lyncei filius, aut certe proprium eſt nomen.

769. *Quanta virtute.*] Scripſerat puto Ovidius *qua tu virtute quibuſque Artibus.* Heinſius.

771. *Narrat Abantiades.*] *Agenorides* in melioribus. recte. ab Agenore enim Danaus Perſei proavus oriundus. *Idem.*

772. *Tutum munimine molis.*] *Septum* alter Hamburgenſis. Vide Notas lib. II. v. 713. verſu proximo pro *habitaſſe*, primus Gronovii, unus Palatinus, & duo alii *habuiſſe.* eleganter. Paulinus Epiſt. I. ad Auſonium,

Non lare barbarico rigui mutatus in ipſos,
Inter quos habui, ſociâ feritate colonos.

inter quos habitavi. Virgil. lib. VII.

Quæ loca, quive habeant homines, ubi
mœnia gentis
Veſtigemus.

ſic apud Comicos *ubi habet?* pro ubi habitat? adi Nonium in *Habere.* neque aliter optimi ſcriptores paſſim, ſed plerumque cum quarto caſu conjungunt. ut noſter lib. XV.

Leucada continuam veteres habuere coloni.

Silius libro VIII.

Quique Anienis habent ripas.

ſimilem uſum habet τὸ ἔχειν apud Græcos. *Idem.*

772. *Locum jacentem.*] Planum & ſpacioſum campum. *Solidæ molis.*] Solidi muri. R. *Locum jacentem.*] Metam. 2. v. 178. *Ut verò ſummo deſpexit ab æthere terras —— Infelix Phaethon, penitus penituſ-*

Cujus in introïtu geminas habitaſſe ſorores
Phorcydas, unius partitas luminis uſum:
Id ſe ſolerti furtim, dum traditur, aſtu
Suppoſitâ cepiſſe manu: perque abdita longè,
Deviaque, & ſilvis horrentia ſaxa fragoſis
Gorgoneas tetigiſſe domos: paſſimque per agros,
Perque vias vidiſſe hominum ſimulacra ferarumque,
In ſilicem ex ipſis viſâ converſa Meduſâ:
Se tamen horrendæ clypei, quod læva gerebat,
Ære repercuſſo formam aſpexiſſe Meduſæ:
Dumque gravis ſomnus colubraſque ipſamque tenebat,
Eripuiſſe caput collo: penniſque fugacem
Pegaſon & fratrem matris de ſanguine natos.

Ad-

nituſque jacentes. Ubi vide notas Nobiliſſ. *Heinſius.*

773. *Geminas.*] Γραῖας. Pephredo & Ervo. Zenodotus addit tertiam Dino. filias item Cephei, ſorores Gorgonis. his unicus erat oculus, unus dens quibus per vices utebantur ſorores. hos intercepit Perſeus, atque his inſtructus, ad Gorgonas avolavit, Meduſam dormientem offendit, eique collum amputavit. lege quæ Iſ. Tzetzes ad Lycophr. ibi λαμπτηροκλέπτης τριπλανὺς ὀδοντίας, &c. Eraſmi adag. *Orci galea.* & Luciani Dialog. Tritonis & Nereidum in dial. marinis. Apollodor. 2. lib. *Farn.*

774. *Unius ſortitas luminis uſum.*] *Partitas* meliores magno numero. l. VII.

—— *populiſque recentibus urbem*
Partior.

Heinſius.

777. *Horrentia ſaxa.*] *Arentia* Bernegger. Spirenſis, Arondel. & octo alii. ut lib. XIII.

—— *rodunt arentia ſaxa capellæ.*

Idem.

781. *Clypei ære repercuſſo.*] Vitreum hunc clypeum à Minerva habuiſſe dicitur, per quem videret, nec videretur. Lucianus ait, Minervam illi clypeum velut facem aut ſpeculum refulgens prætuliſſe, & in eo Meduſæ imaginem ſpectandam exhibuiſſe. Poſtea Perſeum ſiniſtra, arrepta illius coma, & inſpecta imagine; dextra autem ſublata harpe, caput abſcidiſſe; atque ita, prius quam ſorores reliquæ expergiſcerentur, avolaſſe. *Pont.*

784. *Eripuiſſe caput collo.*] *Exſecuiſſe* vel *Præſecuiſſe* opinor à Naſone ſcriptum. *Heinſius.*

785. *Pegaſon.*] Græcum eſt, πήγασος, ἀπὸ τῆς πηγῆς. à fonte, à Gorgonibus enim fingitur natus, propter Oceani fontes. Malè igitur apud Calph. corripitur prima ſyllab. Apulejus hanc alati equi fabulam ridet: *Reputabam*, inquiens, *Pegaſum illum inclytum metu volaticum fuiſſe:* reſpicit a. ad illud Virgil. *Pedibus timor addidit alas.* Strabo ait, Pegaſum apud Pyrenen fontem Corinthiorum eſſe captum. Hyginus autem in cœlum evolaſſe contendit, & inter ſidera numerari. Solebant autem veteres, ſi quis Heroum ſubito de medio eſſet ſublatus, indigetem condere, & in cœlo collocare; uti Romulum, Cæſarem,

O 5 & alios.

Addidit & longi non falſa pericula curſus :
Quæ freta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab alto :
Et quæ jactatis tetigiſſet ſidera pennis.
Ante exſpectatum tacuit tamen. excipit unus
E numero procerum, quærens, cur ſola ſororum
Geſſerit alternis, immiſtos crinibus angues.
Hoſpes ait, Quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſſam. clariſſima formâ,
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum
Illa: nec in totâ conſpectior ulla capillis
Pars fuit. inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiaſſe Minervæ
Dicitur. averſa eſt, & caſtos ægide vultus
Nata Jovis texit. neve hoc impune fuiſſet;
Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.

Nunc

& alios. *Et fratrem matris de ſanguine natos.*] Chryſaorem intelligit. Quare cave audias codices, in quibus pro *fratrem*, vel *fontem*, vel *fontes* legitur. Multi tamen ex vetuſtioribus *fratres*, ut cum Chryſaore Cerberus intelligatur. *Heinſ.* *Et fratrem.*] Χρυσάορα μὲν ἄνθρωπον, ἵππον δὲ Πήγασον. Tzetzes ad Lycophr. *Farn.*

789. *Ante expectatum tacuit.*] *Tacuit tamen.* Heinſius. *Excipit.*] Ὑπολαμβάνει. ἀπαμειβόμενος προσέφη. *Tum ſic excepit regia Juno*, Virg. 4. Æneid. *Farnabius.*

791. *Immiſtos angues.*] *Immiſtas* unus Voſſianus. monui ſupra. *Heinſius.*

793. *Clariſſima.*] Pulcherrimam fœminarum fuiſſe Meduſam ferunt. εὐπάραον vocat Pindarus od. 12. Pyth. illius itaque amore captos obſtupuiſſe. Narrant Diodor. lib. 4. & Pauſanias 2. Meduſam reginam fuiſſe gentis bellicoſæ juxta Tritonidem paludem, & noctu per inſidias à Perſeo oppreſſam, mortuæ pulchritudinem admiratum Perſeum præcidiſſe caput, & ut ſpectaculo eſſet, in Græciam deportaſſe. Pauſan. tamen ibidem refert Proclum Carthaginienſem literis mandaſſe, beſtiæ hoc genus eſſe. quod & Athenæus lib. 5. cap. 19. tradit eſſe ζῶον κάτω βλέπον. ex eo genere quæ in Africa ſunt ἀπολιθώσεως ἀνθρώποις αἴτια. quem lege, & Plin. lib. 8. cap. 21. & Ælian. de anima. l. 17. cap. Palæphatus lib. 1. narrat Phorcyn regem Cyrenæorum feciſſe ſtatuam auream Minervæ, quam Cyrenæi Gorgonem vocabant. virum bonum hujus cuſtodem & vigilem intercepiſſe navi prædatoria, è tribus Phorcei filiabus Meduſam, quia negavit ſe oſtenſuram ubi eſſet illa ſtatua, interfeciſſe, &c. Iſ. Tzetzes adfert mythologiam ſub initio comment. in Lycophr. Περσεὺς ὁ ἥλιός ἐστι, Ἀθηνᾶ δὲ, ὁ ἀὴρ, &c. aliam Fulgentius ſub exitu l. 1. Natalis Comes aliam lib. 7. cap. 11. & 12. & 13. Noſter fabuloſe detorquet ad offenſæ Minervæ vindictam. Sed finis ſit. *Farn.*

798. *Et caſtos ægide vultus.*] Ægis thorax eſt, & ſcutum Palladis, dicta παρὰ τὸ ἀΐσσω, quod eſt *irruo*, & *impetum facio*, quod illa munita Pallas, in hoſtes impetum faciat.

802. *Pe-*

Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

802. *Pectore in adverſo.*] In clypeo ſuo Pallas Meduſæ caput, ſerpentum arrectu horrens, præfert, quo ferocia hoſtium corda percellat: explicationem hujus fabulæ, quid per caput Meduſæ, quid per homines in ſaxa converſos intelligant poëtæ, reperies apud Mythologos. Pertinet quoque ad Philoſophiam: Arrian. Epictet. cap. 5. lib. 5. *ἀπολιθώσεις εἰσὶ διτταί; ἡ μὲν τοῦ νοητικοῦ ἀπολίθωσις, ἡ δὲ, ἐντρεπτικοῦ.*

P. OVI-

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER V.
ARGUMENTUM.

Tum Pallas, quæ illi hactenus comes fuerat, ipſo relicto in Heliconem ſe confert, ut Hypocrenen inſpiciat. Ibi narrant illi Muſæ de Pyreneo, & Pieridibus in picas converſis, poſtquam cantu de variis transformationibus inſtituto, cum ipſis contendiſſent.

DUmque ea Cephenum medio Danäeïus heros
Agmine commemorat; fremidâ regalia turbâ
Atria complentur: nec conjugialia feſta
Qui canat, eſt clamor; ſed qui fera nuntiet arma.
Inque repentinos convivia verſa tumultus

Aſſi-

FAB. 1. *Arg.* Dumque ea Cephenum, &c.] *Andromedam Cephei & Caſſiopes filiam in Æthiopia expoſitam belluæ marinæ, Perſeus Jovis & Danaes filius, Meduſæ Gorgonis caput ferens, paciſcitur conjugem, ſi eam periculo liberaſſet. Cauſa autem proſtituendæ extiterat ob Nereidum iram, quarum pulchritudini ſe mater prætulerat. Perfecto igitur à Perſeo pollicito, cum fides promiſſa à Cepheo eſſet præſtita, & nuptiarum conjugalium epulis regalibus principes intereſſent, Phineus Cephei frater, cui Andromeda deſponſata fuerat, contumeliam ſibi exiſtimans graviſſimam fieri, quod advena conſanguineus poſtpoſitus eſſet, veſcentium animos pugnà confudit. Et cum res miſerabilis dimicantium ageretur in regia, ac multi ex utraque parte armis, quibus eos caſus obtuliſſet, cecidiſſent, noviſſime Perſeus pertimens multitudinem adverſariorum, imperavit, ut diſcederent ex conſpectu ſui, caputque Gorgonis extulit: quo viſo Phineus cum auxiliantibus diriguit in ſaxum.* Lact.

1. *Cephenum.*] Procerum Æthiopicorum, qui ad celebritatem nuptialem convenerant. lib. præced. 760. verſ. *Cepheni proceres ineunt convivia regis.* *Danaeïus.*] Perſeus Danaës filius. *Farn.*

2. *Fremitu regalia turbæ Atria complentur.*] Florentinus S. Marci, Urbin. pri. Palat. pri. Vatic. tertius & quartus Medicei, primus & ſec. Moreti, Arondel. & quatuor alii, *fremida turba.* quod non eſt de nihilo. apud Drepanium Florum *famidus* ocurrit.

Vel famido gratas vertat ab ore dapes.

flammidi voce uſus Apuleius. *rubidus* apud Plautum non ſemel. *cibus ninguidus* apud Prudentium Cathemer. Hymno VI. pro quo alii codices *pinguidus.* mox *connubialia feſta* rectius unus Baſileenſis, Calandræ Excerpta, tertius Palat. & Berſmanni codex, quam quod in vulgatis & pleriſque ſcriptis, *conjugalia.* quod contra metri legem eſt. primus tamen Palat. ſecundus Vatican. prior Erfurt. & ſex alii *conjugialia* non male. ſic lib. VI. verſ. 536. *conjugialia jura.* & lib. XI. v. 744. *conjugiale fœdus.* ubi veteres plerique pari modo perperam *conjugalia* & *conjugale.* Heinſ.

4. *Arma.*] *Vino & lucernis Medus acinaces immane quantum diſcrepat!* Hor.

6. *Aſſi-*

Aſſimilare freto poſſis: quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis haſtam;
En, ait, en adſum præreptæ conjugis ultor.
Nec mihi te pennæ, nec falſum verſus in aurum
Jupiter, eripient. conanti mittere Cepheus,
Quid facis? exclamat: quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritiſne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſervatæ dote rependis?
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit:
Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti
Exſaturanda meis. illo tibi tempore rapta eſt,
Quo peritura fuit. niſi ſi, crudelis, id ipſum
Exigis, ut pereat: luctuque levabere noſtro

Sci-

6. *Aſſimilare.*] Κινήθη δ' ἀγορὴ ὡς κύματα πολλὰ θαλάσσης Πόντου Ἰκαρίοιο. Hom. Il. β. *Farn.*

8. *Phineus.*] Frater hic Cephei; alter ab illo qui oculis mulctatus Argonautas hoſpitio excepit. huic tamen deſponſata fuerat Andromeda antequam ceto exponeretur. *R.* *Belli temerarius auctor.*] Dux caput atque incentor hujus pugnæ erat Phineus, dum præreptam ſibi ſponſam inconſideratiſſime dolet, & quam ſe accepiſſe putat injuriam, armis vindicandam conſtituit.

9. *Fraxineam, &c.*] Fraxinus aptiſſima eſt haſtilibus conficiendis, quare etiam ſæpe pro haſta ſumitur. *Pont.* *Fraxineam haſtam.*] *Fraxinus utilis haſtis.* Metamorph. 10. μείλινον ἔγχος. Homer. ſæpe.—— *Infandos bello potura cruores* —— *Fraxinus.* Statius Theb. 6.

12. *Jupiter eripiet.*] *Eripient* probe Gronovii unus. *Heinſius.*

13. *Quæ te, germane, furentem Mens agit in facinus.*] Lege, *quod te*, vel membranis invitis. ſic lib. VII. *Quod inquit, excidit ore tuo, conjux, ſcelus?* Paulo poſt *vitam ſervata* non *ſervatam* ſcripti meliores. *Idem.*

17. *Sed grave Nereïdum numen.*] Grave, id eſt, potens. Nereïdes autem nymphæ ſunt marinæ, quibus ſe pulchriorem Caſſiope eſſe jactarat. Earum vero precibus fatigatus Neptunus cetum immiſit, quo Cephenorum agros vaſtante, conſultus Hammon reſpondit, Caſſiopes prolem monſtro eſſe objiciendam. Itaque omnem culpam à Perſeo in Caſſiopem, vel potius in Nereïdas transfert. *Sed corniger Hammon.*] Jupiter Hammon ſub forma arietis cornuti colebatur in Libyæ deſertis, ubi magnificentiſſimum templum illi Bacchus ab India cum exercitu rediens ædificavit: quod cum ſiti laboraret, obvium arietem ſecutus, fontem invenit, quo totus exercitus fuit recreatus. Arietem igitur illum Jovem eſt ratus. *Sed grave.*] Disjunctivæ particulæ repetitionem & vim conſiderat Quintilianus in hoc exemplo, quod profert lib. 9. Inſtitut. Rhetor. cap. 3. *Corniger.*] Vide quæ nos ad Lucanum lib. 9. verſ. 512. & ſeqq.

18. *Viſceribus.*] Nata ſemine & ſanguine meo. Emphatice. *Farn.*

22. *Sci-*

Scilicet haud ſatis eſt, quod te ſpectante revincta eſt;
Et nullam quod opem patruus ſponſuſve tuliſti:
Inſuper à quoquam quod ſit ſervata dolebis;
Præmiaque eripies? quæ ſi tibi magna videntur;
Ex illis ſcopulis, ubi erant affixa, petiſſes:
Nunc ſine, qui petiit, per quem non orba ſenectus,
Ferre, quod & meritis & voce eſt pactus: eumque
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contra: ſed & hunc, & Perſea vultu
Alterno ſpectans, petat hunc ignorat, an illum.
Cunctatuſque brevi, contortam viribus haſtam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Perſea miſit.
Ut ſtetit illa toro; ſtratis tum denique Perſeus
Exſiluit: teloque ferox inimica remiſſo
Pectora rupiſſet; niſi poſt altaria Phineus
Iſſet: & (indignum) ſcelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuſpis adhæſit.
Qui poſtquam cecidit, ferrumque ex oſſe revulſum eſt,
Palpitat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.

Tum

22. *Scilicet haud ſatis.*] Ironia, qua Phineo inſultat frater Cepheus. Cum enim & patruus & ſponſus eſſet Andromedæ, aliquid certe auxilii afferre debebat; cum vero nihil prorſus tulerit, impudentiſſime eam repetit, quam tutari non eſt auſus. *R.*

25. *Præmiaque.*] Andromedam, & regnum dotale. utcunque hoc remiſiſſe viſus fuerit Perſeus. verſ. 757. lib. præced. *Protinus Andromeden, & tanti præmia facti Indotata rapit.* namque *præmia hæc ſcopulis affixa* autumat. *Farn.*

27. *Nunc ſine, qui petiit, per quem hæc non orba ſenectus.*] *Hunc ſine* in nonnullis. rectius, ut opinor. Præterea ſecundus Palat. Arond. aliique complures *per quem non orba*, omiſſo τῷ *hæc.* Heinſius.

35. *Exiluit.*] *Exiluit* meliores more veteri. *Idem.* *Remiſſo.*] Rejecto. Eandem namque haſtam in Phineum Perſeus rejecit. *R.*

36. *Altaria.*] Nuptiis adhibitas aras & ſacra, advocatos Deos hinc liquet, & ex tumultuaria illa altera in nuptiis Pirithoi pugna lib. 12. verſ. 258. *Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu Fumida terribili, Cur non, ait, utimur iſtis?* Farn.

40. *Calcitrat.*] *Palpitat* tertius Mediceus, Thuan. Zulich. alter Hamburg. Lovan. & Mureti excerpta. noſter libro VI. de lingua Philomelæ exſecta,

Illa jacet, terraque tremens immurmurat atræ,
Utque ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat.

Gloſſæ veteres, *Palpitat, σπαίρει, πάλλει.* Statius Theb. VIII.

——jam palpitat arvis
Phædimus, & certi nondum tacet arcus Amyntæ.

ſimiliter de Eurytione ſaucio & prolapſo Theb. IX.

hic

Tum verò indomitas ardeſcit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt. & ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. ſed limine tecti
Exierat Cepheus; teſtatus juſque, fidemque,
Hoſpitiique Deos, ea ſe prohibente moveri.
Bellica Pallas adeſt; & protegit ægide fratrem:
Datque animos. erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperiſſe ſub antris

Cre-

——*hic ſævi miſer inter vulnera belli*
Palpitat.
Libro XII.
Spirantes ſuper inferias captiva Pelaſgum.
Corpora, frenatoſque pater ſolatia ſorti
Bellorum mactabat equos, his arduus ignis
Palpitat.
Prudentius Paſſione Agnetis,
Cæcus coruſco lumine corruit,
Atque in platea pulvere palpitat.
Tollunt ſodales ſemineçem ſolo,
Verbiſque deflent exequialibus.
Calpurnius Ecloga II. de victima,
Sæpe vaporato mihi ceſpite palpitat agnus.
hinc & *cordis palpitatio*. *Palpitare* Juvenalis dixit de motu, qui fit in re Venerea. *Heinſ.* *Calcitrat.*] Ex more cadentium in acie & pugna, qui λὰξ aut ὀδὰξ apud poëtas, terram ingratiis & indignanter ſalutant. 10. Æn. *Sternitur infelix Acron, & calcibus atram Tundit humum expirans.* noſter 12. lib. verſ. 238. *madida reſupinus arena Calcitrat.* Farn.

45. *Hoſpitiique Deos.*] Jovem hoſpitalem; de quo Virgil. *Jupiter, hoſpitibus nam te dare jura loquuntur.* Hoſpites autem nefas eſt violari. R. *Hoſpitiique Deos.*] Τὰς τῆς ξενίας ἐφόρας. Jovem maxime violati hoſpitii vindicem. Μνημοσύνης θυγατέρες Διὸς ξενίου σεῦας αἰξοῦσα φιλίας τε γέρας βεβαίας. Athenæus 15. lib. 16. cap. *Farn.* *Hoſpitiique Deos.*] Odyſſ. Hom. ℣ſ. 56. Ξεῖν', ὄυ μοι θέμις ἔσ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, Ξεῖνον ἀτιμῆσαι. πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες Ξεῖνοι &c. Apollon. Argon. 2.—— Διὸς εἰσαμφοτέροισιν ἐπίσταται τε—— Καὶ ξεῖνοι. *Implorare fidem Jovis hoſpitalis.* Cic. 2. ad Q. Fratrem.

46. *Bellica.*] Opportune, Fortitudini auxilio adeſt Prudentia, quæ *Alto conſilio ſuleit, Vireſque ſecundas ſufficit.* Atque hoc ſibi volunt poëtæ, cum Deos introducunt auxiliares. Ambo autem Jovis filii. *Farn.* *Bellica Pallas adeſt.*] Itidem & Ulyſſi adfuit contra multitudinem procorum. Odyſſ. v. ℣ſ. 331. Ubi ipſa Pallas. Τῶ σε καὶ οὐ δύναμαι προλιπεῖν δύστηνον ἐόντα, Οὕνεκ' ἐπητής τ' ἐσσὶ καὶ ἀγχίνοος καὶ ἐχέφρων.

47. *Erat Indus Atys.*] Ad differentiam Phrygii à Cybele matre Deorum adamati, eleganter *Indus* eſt appoſitus. Fuit etiam alius Atys Crœſi Lydorum regis filius. R.

48. *Edita Limniace vitreis peperiſſe ſub undis.*] *Sub antris* primus Baſileenſis & fragmentum Zulichemianum. recte. Vide quæ notavi ad Claudianum Feſcenninis in Nuptias Honorii. Pro *Limniace* Florent. S. Marci & pri. Palat. *Limnatie*, Neapol. Urbin. Cantabrig. aliique nonnulli, *Limnate*. pri. Vatican. *Limnate*. pri. Mediceus, *Limniate*. alii ex vetuſtioribus *Lamate*. Schedæ Theatin. *Ligneis*. Cenſeo ſcribendum. *Limnatis*. Λιμνάτις. ἀπὸ τῆς λίμνης. nam *Limniace* Græcum non eſt. Certe apud Lacedæmonios cultam fuiſſe *Limnatin* Dianam ex Tacito diſcimus Annal. lib. IV. perperam ibi *Lemenetidis Diana* pro *Limnetidis* vel *Limnatidis* ſcribitur. *Limnatis* dicta à Limnis oppido

in

Creditur, egregius formâ: quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis diſtantia miſſo
Figere doctus erat; ſed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui media poſitus fumabat in arâ,
Perculit; & fractis confudit in oſſibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas; junctiſſimus illi
Et comes, & veri non diſſimulator amoris;
Poſtquam exhalantem ſub acerbo vulnere vitam
Deploravit Athin; quos ille tetenderat, arcus
Arripit: &, Mecum tibi ſint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato lætabere; quo plus
Invidiæ, quam laudis, habes. hæc omnia nondum
Dixe-

in confiniis Lacedæmoniorum & Meſſeniorum. Ἀρτεμὶς Λιμνάτις eſt Pauſaniæ in Laconicis, Meſſenicis, Achaïcis & Arcadicis paſſim. niſi quod in Laconicis ſemel ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Λιμνάδος pro Λιμνάτιδος male ſcribitur, ubi agit de morte Teledi regis. Idem in Corinthiacis & Laconicis Ἀρτέμιδος Λιμναίας meminit. Λιμνάτιν Dianam à piſcatoribus cultam, ut à Venatoribus ἀγροτέραν, teſtis eſt Artemidorus libro II. Poſſet & *Limnacias* legi. nam Λιμνακίδες nymphæ paluſtres. *Heinſ. Limniaee.*] Nympha paluſtris, cui nomen ἀπὸ τῆς λίμνης. *Farn.*

49. *Egregius formâ.*] *Formam* primus Bononienſis & unus ex Voſſianis. Quales Græciſmi apud poëtas obvii. *Heinſ.*

53. *Et myrrha.*] Liquor è myrrha ſtillans, capillis ungendis adhibebatur, quo niterent ac ſpirarent odorem ſuaviſſimum. *Crinale.*] Faſcia eſt, quæ capiti circumdatur crinibus cohibendis, ne in frontem defluant. Vel ut alii volunt, ornamentum eſt crinium. *Pont.*

56. *Lenta cornua.*] Flexibilia arcus cornua.

57. *In media ara.*] Quæ Hymenæo nuptiarum Deo extructa erat.

58. *Confudit in oſſibus ora.*] Alii *confundit*. unus Mediceus ex melioribus & prior Twiſdenius, *contundit*. ut & Thuan. & Cantabr. quare & lib. XII. forte ſcribendum,

—— *& oſſa*
Non agnoſcendo contuſa reliquit in ore.

in Græviano *contendit* proxime verum. *Heinſius.*

59. *Fœdatos vultus.*] *Laudatos* Florent. S. Marci, Thuan. Neap. ſec. Medic. pri. Vatic. & tres alii. probe. ſic l. XII.

Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis.

Statius Coma Earini,

Accipe laudatos, juvenis Phœbeïe, crines.

ſic *laudatiſſima formâ Tyro* Epiſtola Herus. *Idem.*

Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum:
Vitatumque, tamen ſinuoſa veſte pependit.
Vertit in hunc harpen ſpectatam cede Meduſæ
Atriſioniades, adigitque in pectus. at ille
Jam moriens, oculis ſub nocte natantibus atrâ,
Circumſpexit Athin: ſeque acclinavit in illum:
Et tulit ad manes junctæ ſolatia mortis.
Ecce Syenites genitus Methione Phorbas.
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
Conciderant lapſi: ſurgentibus obſtitit enſis,
Alterius coſtis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithon, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perſeus petit enſe: ſed altis
Exſtantem ſignis, multæque in pondere maſſæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus;

In-

68. *Vitatum telum.*] *Corpore tela modo, atque oculis vigilantibus exit.* Virg. 5. Quod ex Lucret. *Nam tranſverſa feros exibant dentes adactus.* Virgil. x. Æneid. *Vim viribus exit.* Unde Statius 6. Theb. —— *Venientem eludit & exit.* Eleganter Æſchyl. fab. 2. verſ. 575. ποδώκες ὄμματα. Et Eurip. Androm. φυλάσσειν ἐμβολὰς ὑπεξάγειν ἀδὺν κεφαλῇ. Theocrit. Idyll. 22. v. 122.

69. *Vertit in hunc harpen.*] Harpe enſis eſt Mercurii falcatus, quo Perſeus Meduſæ caput amputavit.

71. *Natantibus.*] Languore & tremulo horrore fluitantibus in morte. σίγα δ' ἐν νευμένοισι, τὸ δὲ σκότος ὄσσε κατέρρει. Simonides: *Fata vocant, conditque natantia lumina ſomnus.* Euridice 4. Georg. Virg. *Farn.*

72. *Acclinavit ad illum.*] Alii *inclinavit.* Bernegger. *acclinavit in illum.* probe. *Heinſ.*

74. *Ecce Syenites genitus Methione Phorbas.*] Malo *Syenite* libri veteres *Suenites.* συηνίτης. Idem. *Suenites.*] Alii, *Syenites.* Syene urbs Ægypti ſub tropico Cancri jacet. Lucan. 6. *Umbras nuſquam flectente Syene*, in Solſtitio æſtivo. adverte autem quam diſerte & conſulto Atyn, Phorbanta, alios patronymicis ſuis diſtinguat, ne forte hiſtoriam confundant cognomines. *Farn. Ecce Suenites.*] Eleganter autem & patriam & genus iſtius Phorbantis deſcribit poëta, ne quis Phorbanta Priami filium illi pugnæ interfuiſſe putet.

79. *Eritum.*] *Eriton* primus Gronovii, Florentinus *Erycum.* Scribe *Erithon.* ἔριθος nomen Græcum eſt. ſic & paulo ante ter quaterve *Athis* & *Athin* ex fide optimorum codicum pro *Atys & Atyn* reſcribendum. ἄθις nomen urbi Syriæ apud Ptolemæum. mox *Abarin*, & *Idan*, & *Phlegyan.* meliores & *Spercheiadenque*, *Lycetum.* pro *Sperchionidenque.* Σπερχεῖος, Σπερχειάδης. quanquam & vulgatum bene ſe habet. *Heinſ. Actoriden Erithum.*] Actoris filium.

80. *Altis ſignis.*] Alte eminentibus ſignis & cælaturis.

82. *Ingentem.*] Θώρηξις iſta, & furor meracus in prælia trudit inermes, arma miniſtrat, natiſque in uſum lætitiæ ſcyphis ad pugnas abuti cogit. 12. lib. *Forte*

fuit

Infligitque viro. rutilum vomit ille cruorem :
Et reſupinus humum moribundo vertice pulſat.
Inde Semiramio Polydæmona ſanguine cretum,
Caucaſiumque Abarin, Sperchionidenque Lycetum,
Intonſumque comas Elycen, Phlegianque, Clytumque
Sternit : & exſtructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus auſus concurrere cominus hoſti,
Intorquet jaculum : quod detulit error in Idan,
Expertem fruſtra belli, & neutra arma ſecutum.
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
Quandoquidem in partes, ait, abſtrahor, accipe, Phineu,
Quem feciſti hoſtem; penſaque hoc vulnere vulnus.
Jamque remiſſurus tractum de corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.
Hîc quoque Cephenum poſt regem primus Odites
Enſe jacet Clymeni : Protenora perculit Hypſeus:
Hypſea Lyncides. fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timiduſque Deorum :
Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo

Pu-

fuit juxta ſignis extantibus aſper. Antiquus crater, &c. Virg. 2. Georg. *Et magno Hylæum Lapythis cratere minantem*. F.

83. *Infligitque viro.*] *Infringitque* Arondelianus. Grævianus *Infregitque*. quod arridet. ſic *infringere alicui colaphos*. Val. Flaccus III.

—— infractaque pectore charo
Tela, neque heſternos agnovit in hoſpite vultus.

niſi & hoc loco *impacta tela* legas. ut idem Valerius lib. VI.

Campeſtris impacta latus inter & ilia quercus
Tollitur.

ſed utrumque recte dicitur. ſic infra in uno Voſſiano *Oſſibus infregit mediæ cervicis* legitur. pro quo vulgati *illiſit*. Heinſ.

85. *Semiramio.*] De Semiramide, lib. priore vſ. 46. Farn.

88. *Exſtructos morientum calcat acervos.*] Multi veterum *exſtinctos*. Grævianus *extentos acervos*. Heinſius.

91. *Expertem.*] Fruſtra abſtinentem à pugna, utpote neutrarum partium. Virg. *aſpicis urbem Immunem tanti belli, atque impune quietam*. 12. Æneid. *Farn.*

93. *In partes.*] In factiones.

94. *Penſaque.*] Compenſa, & quaſi in vicem illius hoc accipe. *Hoc vulnere.*] Quod tibi ſum illaturus. *Vulnus.*] Quod tu mihi intuliſti. R.

95. *De vulnere telum.*] *Corpore* cum melioribus. nam *vulnere* præceſſerat. & mox *Hic quoque*, non *Tam*. Heinſius.

97. *Poſt regem.*] Regi dignitate & autoritate ſecundus. *Farn.*

98. *Percuſſit Hypſeus.*] *Perculit* quinque veteres. ſic paulo ante,

—— lenta manu flectentem cornua Perſeus
Perculit. Heinſ.

101. *Qui quoniam.*] *Quem* Thuan. & nonnulli alii. mox pro *Pugnat*, Regius *bellat*. & pro *devovet arma*, Florent. Thuan. Neapol. Bernegger. primus & ter-

Pugnat; & inceſſit, ſcelerataque devovet arma.
Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
Demetit enſe caput; quod protinus incidit aræ:
Atque ibi ſemanimi verba exſecrantia linguâ
Edidit, & medios animam exſpiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteaſque & cæſtibus Ammon
Invicti, vinci ſi poſſent cæſtibus enſes,
Phineâ cecidere manu: Cereriſque ſacerdos
Ampycus, albenti velatus tempora vittâ.
Tu quoque, Iäpetide, non hos adhibendus in uſus;
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres;
Juſſus eras celebrare dapes, feſtumque canendo.
Cui procul aſtanti, plectrumque imbelle tenenti,

Pet-

tertius Medicei, aliique nonnulli *devocat*. quod non eſt de nihilo, & idem fere ſignificat, quod revocare vel avocare. ſic *devocare cælo ſidera* apud Horatium Epod. XVII. *devocare aliquem ad perniciem* bis Phædro. *devocare aliquem è foro* Cornelio Nepoti. Putabam aliquando,

Pugnat & inceſſens ſceleratis devocat armis. Idem.

103. *Huic Chromis amplexo.*] Quaſi ad deorum præſidium confugiens. In capitis diſcrimine ſolebant ad aras confugere, illaſque prenſare, & deorum quoque ſtatuas ac ſimulachra complecti. *Pont.*

104. *Decutit enſe caput.*] *Demetit* multi veteres, & pro diverſa lectione Urbinas. recte Val. Flaccus,

Hinc Halyn, hinc rigido tranſcurrens
Demetit enſe
Dorcea.

Seneca Agamemnone,

Ægiſthe, ceſſas impium ferro caput
Demetere?

Statius Theb. VII.

Comminus hunc ſtantem metit.

idem lib. IX.

—— nec ſpinaque ferro
Colla metens.

Eandem quoque ſignificationem obtinet τὸ θερίζειν apud Græcos. ſic Anthologiæ lib. III. in Epigrammate Agathiæ in perdicem à fele interfectam, Σὴν κεφαλὴν αἴλουρος ἀπέθρισε. mox *ſemanimi lingua* cum melioribus, pro *ſeminanimis*. Heinſ.

105. *Semianimi.*] De Orphei capite, lib. II. vſ. 53. *flebile lingua Murmurat exanimis.*

107. *Cæſtibus.*] Cæſtuum pugna erat è pugillatus genere, ubi pugnis res agebatur, ſed armatis, quum chirothecis, è corio bubulo, iiſque ferro aut plumbo adfixo gravibus armati inter ſe decertarent, quæ loris alligabantur brachiis, ne exciderent. Virg. 5. Æneid. Iconas Hier. Mercurialis exhibet lib. 2. de arte Gymnaſtica c. 9. Et Manutius l. 1. de quæſitis per epiſtolam 8. epiſt.

110. *Amphycus.*] *Ampycus* præſtat. Ἄμπυκος. quomodo & Mopſi vatis pater eſt dictus. mox *adhibendus in uſus* rectius vetuſtiores, quam *ad uſus*. Heinſ. *Vitta.*] Faſcia linea, qua vinciebantur frontes ſacerdotum & victimarum.

112. *Sed qui pacis opus.*] Ita & codices. malim nihilominus, *Sed quo. quo* pro *ut*. Heinſ.

114. *Quem procul adſtantem plectrumque imbelle tenentem Pettalus irridens.*] *Cui adſtanti* & *tenenti* primus Medic. Bernegg. & ſex aut ſeptem alii. Scribe,

Cui

Pettalus, I, ridens, Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus: & lævo mucronem tempore figit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: caſuque canit miſerabile carmen.
Non ſinit hunc impune ferox cecidiſſe Lycormas:
Raptaque de dextro robuſta repagula poſti
Oſſibus illidit mediæ cervicis. at ille
Procubuit terræ mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora poſtis
Cinyphius Pelates. tentanti dextera fixa eſt
Cuſpide Marmaridæ Corythi; lignoque cohæſit.
Hærenti latus hauſit Abas: nec corruit ille;

Sed

Cui procul adſtanti, plectrumque imbelle tenenti
Pettalus, I, ridens, Stygiis cane catera, dixit,
Manibus.

ſic apud Virgilium,

I nunc & verbis virtutem illude ſuperbis.

Val. Flaccus lib. III.

——occumbens i nunc, ait. Herculis armis,
Donum ingens, ſemperque tuis mirabile fatis.

ut recte illic Carrionis codex. Propertius libro II. Eleg. XXIX.

Atque ita mi injecto dixerunt rurſus amictu,
I nunc, & noctu diſce manere domi.

ita ſcribo. *noctu* etiam malo, quam *noctes*, quod ante legebatur. ſic eodem libro Eleg. XXII.

Et cælum noctu bis ſine rege fuit.

noctu Tibullus quoque dixit libro I. Eleg. VI. *mi dixerunt* pro *me duxerunt*. quod hic locum non habebat. Palmerius cum ſuo *diretit* ridiculus eſt. alibi jam oſtendimus, quam ſæpe Tò *I* à ſupinis librariis ſit corruptum. pro *lævo tempore* etiam malim *lævo pectore*, ſi liceat per libros. *Heinſius. Plectrum.*] Inſtrumentum eſt quo lyra pulſatur, ἀπὸ τοῦ πλήττειν, hoc eſt, à percutiendo, dictum.

115. *Stygiis.*] Τὰ δ' ἄλλ' ἐν ᾅδου τοῖς κάτω μυθήσομαι. Ajax Sophocleus. *Farn.*

116. *Lævo tempore.*] Siniſtra capitis parte.

118. *Caſuque fuit.*] *Canit* ex melioribus, & mox *Nec ſinit.* & *poſti* pro *poſte*, quomodo Priſcianus agnoſcit. *Heinſius.*

122. *Procubuit terra.*] *Terra* meliores ut ſæpe alibi. *Idem.*

123. *Robora.*] Obices, vectes. *Farn.*

124. *Cimpheus.*] *Cinyphius.* Κίνυψ, Κινύφιος. ſic *Cinyphii membrana chelydri* lib. VII. ita & libro XV. ſcribendum *Cinyphiumque jubam*, jam animadvertiſſe amiciſſimum quoque Janum Vlitium ad v. XXXIV. Gratii curis ſecundis video. qui illic conſulendus. *Cinyphiam ſegetem* noſter Pont. lib. II. Eleg. VII. etiam dixit. apud Virgilium Georg. III. *Cinyphii hirci* in veterrimis codicibus pertinaci errore dicuntur. pro *Coriti* etiam malo *Corythi*. nam vetuſtiores *Corithi*. vide Notas lib. VII. v. 362. *Heinſ.*

125. *Marmarida Coriti.*] Marmaces gens eſt Æthiopica, unde forſitan *Marmacides Coritus* appellatur. Sed à Marmaro quoque patre, *Marmarides* dici poteſt.

126. *Latus.*] E latere confoſſo ſanguinem elicuit. *Per tunicam ſqualentem auro latus hauſit apertum.* 10. Æneid. *Farn.*

 127. Re-

Sed retinente manum moriens è poſte pependit.
Sternitur & Melaneus Perſeïa caſtra ſecutus,
Et Naſamoniaci Dorylas ditiſſimus agri;
Dives agri Dorylas: quo non poſſederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo miſſum ſtetit inguine ferrum:
Letifer ille locus. quem poſtquam vulneris auctor
Singultantem animam, & verſantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpuſque exſangue reliquit.
Torquet in hunc haſtam calido de vulnere raptam
Ultor Abantiades: mediâ quæ nare recepta
Cervice exacta eſt, in parteſque eminet ambas.
Dumque manum Fortuna juvat; Clytiumque, Claninque,
Matre ſatos unâ, diverſo vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit & Celadon Mendeſius: occidit Aſtreus,
Matre Palæſtinâ, dubio genitore creatus.
Æthionque ſagax quondam ventura videre;

Nunc

127. *Retinente manu.*] Scribe *retinente manum poſte*, quod in ſuis Naugerius invenerat. mox *Dorylas* pro *Dorilas*. & *Claninque* pro *Clamimque*. Heinſius.

129. *Et Naſamoniaci.*] Naſamones populi ſunt Libyæ juxta Syrtes naufragiis admodum infeſti.

134. *Singultantem.*] Per ſingultus animam emittentem. R.

135. *Bactrius.*] Βαρκαῖος, Max. Planudes. *Hoc quod.*] Sarcaſmus, cujuſmodi ille Turni Eumedi inſultantis Æneid. 12. *En agros, & quam bello, Trojane petiſti, Heſperiam metire jacens.* aut Indi Sophiſtæ. Paulo poſt mortuus tantum obtinebis terræ, quantum ſatis ſit ad ſepulturam corporis tui. Εἰ δέ τις ὄλβον ἔχων μορφᾷ, παραμεύσεται ἄλλων, θνατὰ μεμνάσθω περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος. Pind. Nem. 16.

138. *Abantiades.*] Perſeus Abantis pronepos. Acriſius enim Danaës pater erat filius Abantis. *Farn.*

140. *Dumque.*] *Succeſſus urgere ſuos, inſtare favori numinis.* de Cæſ. Lucan. 2. lib. verſ. 148. *Farn.*

144. *Occidit & Celadon Mindeſius.*] Mindeſos urbs eſt Syriæ, & *Myndones* populi ſunt Libyæ. R. Ego *Mindeſius* lego, à Myndete urbe Ægypti, ubi Pana coluerunt. *Micyll.*

145. *Matre Palæſtina.*] Regio eſt Syriæ Palæſtina conterminа Judeæ, à Palæſtina urbe dicta. R. *Dubio.*] Cum pater ignoratur, filius dicitur *ſpurius*, Iſidor. *Nothus* autem, qui ex concubina, non ex legitima uxore natus eſt, ſed patrem habet certum. *Farn.*

146. *Æthionque ſagax.*] *Ethionque* melio-

Nunc ave deceptus falſâ: regiſque Thoactes
Armiger, & cæſo genitore infamis Agyrtes.
Plus tamen exhauſto ſupereſt: namque omnibus unum
Opprimere eſt animus. conjurata undique pugnant
Agmina pro cauſſâ meritum impugnante fidemque.
Hac pro parte ſocer fruſtra pius, & nova conjux,
Cum genitrice, favent; ululatuque atria complent.
Sed ſonus armorum ſuperat, gemituſque cadentum:
Pollutoſque ſemel multo Bellona Penates
Sanguine perfundit; renovataque prælia miſcet.
Circueunt unum Phineus, & mille ſecuti.
Phinea. tela volant hibernâ grandine plura
Præter utrumque latus, præterque & lumen & aures.
Applicat hinc humeros ad magnæ ſaxa columnæ:
Tutaque terga gerens, adverſaque in agmina verſus,
Suſtinet inſtantes. inſtabant parte ſiniſtrâ
Chaönius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon.

Ti-

liores Legê *Æthion*, Αἰθίων Statius imitatus Theb. VII. *gemituſque Heliconide Nymphâ Æthion, cæſoque infamis fratre Polytes.* paulo ante *Mendeſius* pro *Myndeſius.* Μένδης πόλις Αἰγύπτου. ὁ πολίτης Μενδήσιος. Heinſius.

147. *Tunc ave.*] *Nunc* ex melioribus. mox pro *conjurata undique pugnant Agmina*, malim *jurataque.* nam veteres plurimi *conjurataque.* quod gloſſema eſt alterius. ſic apud noſtrum in Amoribus,

Primaque juratis induit arma viris.

quomodo & libro XV. forte ſcribendum,

——vidit quoque triſte parari
Pontifici letum, jurataque arma parari.

cum in ſcriptis quibuſdam exſtet *conjurataque.* vulgati & *conjurata.* & l. XIII. Met.

—— timidi commenta retexit
Naupliades animi, jurataque traxit ad arma.

ut codices nonnulli agnoſcunt. Statius Theb. II.

—— exit in unum
Plebs ferro jurata caput. Idem.

Regiſque Thoactes.] Phinei fratris regis. R. *Avi deceptus.*] Augurio. Virg. 9. Æneid. de Rhamnete augure cæſo, *Sed non augurio potuit depellere peſtem.*

151. *Pro cauſa meritum impugnante.*] Hoc eſt, pro Phineo, qui & meritum Perſei, quo Andromedam ſervaverat, & fidem ipſi à rege datam impugnabat.

155. *Pollutoſque ſimul.*] *Semel* cum duobus codicibus, ut in illo,

Pollutaque ſemel nequeunt manſueſcere fauces. Heinſ.

158 *Hyberna.*] *Quam multa grandine nimbi Culminibus crepitant.* 5. Æneid. *Tempeſtas telorum, ac ferreus ingruit imber.* Farn.

159. *Præter utrumque latus.*] Tres ſcripti *Propter.* Heinſ. *Præter utrumque latus.*] Juxta utrumque latus & dextrum & ſiniſtrum, propeque & oculos & aures.

162. *Inſtabat.*] Rectius *inſtabat* primus Baſil. & unus Mediceus. *Heinſius.*

163. *Chaonius Molpheus.*] Sunt Chaoni, populi contermini Arabibus & Naba-

Tigris ut, auditis diverſâ valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum,
Neſcit utrò potius ruat; & ruere ardet utroque:
Sic dubius Perſeus, dextrâ lævâne feratur,
Molpea trajecti ſubmovit vulnere cruris;
Contentuſque fugâ eſt. neque enim dat tempus Ethemon;
Sed furit: &, cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumſpectis exactum viribus enſem
Fregit: & extremâ percuſſæ parte columnæ
Lamina diſſiluit; dominique in gutture fixa eſt.
Non tamen ad letum cauſſas ſatis illa valentes
Plaga dedit. trepidum Perſeus, & inermia fruſtra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi virtutem turbæ ſuccumbere vidit,
Auxilium, Perſeus, quoniam ſic cogitis ipſi,
Dixit, ab hoſte petam: vultus avertite veſtros,
Si quis amicus adeſt: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Theſcelus: utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæſit ſignum de marmore geſtu.

Proxi-

bathæis. Plinius. *Nabathæus.*] Nabathæa regio eſt felicis Arabiæ. *R.*

164. *Tigris ut auditis.*] Hac ſimilitudine poëta oſtendit Perſeum addubitaſſe utrum prius percuteret, cum ambo inſtarent, alter à dextra, alter à ſiniſtra, Molpeum, an Ethemonem. *Diverſa valle.*] In diverſa vallis parte. *R. Tigris.*] Vide Thyeſten Senecæ, vſ. 705. *Farnabius.*

169. *Contentuſque fuga eſt.*] *Fuga* optimus Florentinus, quod non eſt contemnendum. *Heinſius.*

175. *Inertia fruſtra Brachia tendentem.*] *Inermia* reponendum ex Berneggeriano, priore Erfurt. & multis aliis. Virgil. l. x.

—— frater tendebat inermes
Infelix palmas.
& ibid.
—— dextras tendamus inermes
lib. xi.
Dum ſubit, & dextram labenti tendit inermem.

ita optimæ membranæ Florentinæ lib. xii.

At pius Æneas dextram tendebat inermem. Idem.

176. *Cyllenide.*] Quam acceperat à Mercurio, qui natus eſt in Cylene monte Arcadiæ.

179. *Ab.*] *Fas eſt & ab hoſte doceri*, quidni & juvari? lege & utiliſſimum libellum Plutarchi, de capienda utilitate ex inimicis.

182. *Theſſalus.*] Præſtantiores *Theſcelus* vel *Teſcelus.* probe. mox *Ampyx* pro *Ampix* bene primus Palatinus. unus Thuani *Amphyx.* Ἄμπυξ. Heinſ.

183. *In hoc ſignum hæſit.*] Hoc eſt, Theſſalus in ſtatuam marmoream ita eſt converſus, ut jaculum emittere velle videatur.

186. *Di-*

Proximus huic Ampyx animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
Dextera diriguit, nec citra mota nec ultra.
At Nileus, qui ſe genitum ſeptemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina ſeptem
Argento partim, partim cælaverat auro,
Aſpice, ait, Perſeu, noſtræ primordia gentis:
Magna feres tacitas ſolatia mortis ad umbras,
A tanto cecidiſſe viro. pars ultima vocis
In medio ſuppreſſa ſono eſt: adapertaque velle
Ora loqui credas; nec ſunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non crinibus, inquit,
Gor-

186. *Diriguit.*] Rigida & dura facta eſt. *Ultra eſt.*] Tolle verbum ſubſtantivum ex fide codicum. *nil citra* primus Mediceus, & duo alii. *Heinſius.*

187. *Septemplice.*] De Nili oſtiis, ejuſque incrementi cauſis, vide quæ nos ad Lucan. lib. 10. vſ. 200. & ſeq. *Farn.* *Septemplicis Nili.*] Redi ad tom. 1. p. 471. vſ. 40.

191. *Ad tacitas umbras.*] Ad animas voce carentes & mutas. R. *Magna.*] *Hoc tamen infelix miſeram ſolabere mortem, Æneæ magni dextrâ cadis.* Æneas Lauſo 10. Æn. *ſi qua eſt ea gratia.* & inf. lib. 12. verſ. 81. *Farn.*

195. *Non viribus, inquit, Gorgoneis torpetis.*] *Cum crinibus* Florentinus S. Marci & unus Medic. *cur viribus* Neapol. Bernegger. pri. Palat. ſec. Medic. ſchedæ Theat. & duo aut tres alii. Scribe *non crinibus.* quomodo Bononienſis unus pro diverſa lectione. hinc & δρακοντοτριχῶτας dictæ. noſter libro IV.

—— crinita draconibus ora.

&,

Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.

lib. VI.

—— Crinita colubris
Mater equi volucris.

Amor. lib. III. Eleg. XII.

Nos pedibus alas dedimus, nos crinibus angues.

Lucanus libro VII.

Pallas Gorgoneos diffudit in ægida crines.

Val. Flaccus lib. VI.

—— ipſaque Pallas
Ægide terrificâ, quam nec Dea laſſa habendo,
Nec Pater, horrentem colubris vultuque tremendam
Gorgoneo. nec femineos oſtendere crines
Tempus adhuc.

ubi denuo *crines Gorgoneos* habes. qui locus alterius me admonet hac occaſione apud Valerium reſtituendi l. III. v. 53.

—— taleſque metus non Martia caſſis,
Eumenidumque coma, non triſtis ab æthere Gorgon
Sparſerit, aut tantis aciem raptaverit umbris.

ubi primo *tacitis umbris* ſcribo, hoc eſt, nocturno tempore. niſi umbras & errorem animi intelligas. deinde *non triſtis ab ægide Gorgon.* nam *ab æthere* prorſus friget. ipſe Valerius infra,

Stat manus, ægiſono quam nec fera pectore virgo
Diſpulerit, nec dextra Jovis.

nota illa Virgilii,

Ægidaque horriferam, turbata Palladis arma.

cæterum error natus, quod *æcide* ſcripſerat librarius, aut τὸ g omiſerat, ut in alio Valerii loco lib. IV. v. 508. ubi *Æeas cujus induit urbes* vel *Eoas* nunc legitur: cum

Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum;
Et proſternite humi juvenem magica arma moventem.
Incurſurus erat; tenuit veſtigia tellus:
Immotuſque ſilex armataque manſit imago.
Hi tamen ex merito pœnas ſubiêre; ſed unus
Miles erat Perſei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conſpectâ ſaxo concrevit oborto.
Quem ratus Aſtyages etiamnum vivere, longo
Enſe ferit: ſonuit tinnitibus enſis acutis.
Dum ſtupet Aſtyages; naturam traxit eandem:
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt mediâ de plebe virorum
Dicere. bis centum reſtabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora viſâ.
Pœnitet injuſti nunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? ſimulacra videt diverſa figuris;
Agnoſcitque ſuos: & nomine quemque vocatos
Poſcit

Ægeas ſic ſcribendum. *Heinſius. Non viribus Gorgoneis.*] Lucianus more ſuo in lib. cui titulus Icones. Ἀλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἔπασχον οἱ τὴν Γοργὼ ἰδόντες, οἷον ἐγὼ ἔναγχος ἔπαθον πανκαλήν τινα γυναῖκα ἰδών. ἀντὶ γὰρ τοῦ μύθου ἐκείνου, μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου γεγονέναι, πεπηγὼς ὑπὸ τοῦ θαύματος. Farn.

197. *Magica arma.*] Magicos cantus, incantamenta, atque veneficia.

200. *Ex merito.*] Quia Phinei ſatellitium & malæ cauſſæ propugnatores. *Farn. Pœnas.*] *Pœnam* meliores. & mox *etiamnum.* Heinſ.

202. *Conſpecta.*] Contra quam monuerat Perſeus verſ. 179. ſupra.

210. *Tunc denique.*] *Nunc* iidem. *Heinſ.*

212. *Nomine quemque vocatum.*] *Vocando* multi veteres. *vocato* ſeptem. Scribe *quemque vocatos.* infra,

—— *& nomine quemque vocatos*
Exhortatur equos.

quomodo & ibi ex veſtigiis veterum librorum repoſuimus. Triſt. IV. Eleg. III.

Nomine quos cupio dicere quemque ſuo.

Gratius,

—— *tum partes quiſque ſecutus*
Exegere ſuas.

Idem,

—— *ter quiſque vocantes pinguia libant*
Thura focis.

Auſonius Periocha Iliad. III.

Argivos ſua quemque acies in bella ſequuntur.

Metam. I. ex antiquis libris,

Cum ſua quiſque regant diverſo flumina tractu.

Plura diximus Amor. lib. II. Eleg. XI. ℣. 21. *Idem. Nomine quemque.*] Ex Virgil. 12. Æneid.

Ille ſimul fugiens, Rutulos ſimul increpat omnes,
Nomine quemque vocans, notumque efflagitat enſem.

214. *Aver-*

Poſcit opem: credenſque parum, ſibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur; atque ita ſupplex,
Confeſſaſque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis, ait, Perſeu: remove fera monſtra; tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Meduſæ.
Tolle, precor. non nos odium regnive cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Cauſſa fuit meritis melior tua, tempore noſtra.
Non ceſſiſſe piget. nihil, ô fortiſſime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera ſunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Reſpicere audenti, Quod, ait, timidiſſime Phineu,
Et poſſum tribuiſſe, & magnum munus inerti eſt,
(Pone metum) tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam manſura dabo monumenta per ævum;
Inque domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri:
Ut mea ſe ſponſi ſoletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe trepido Phineus obverterat ore.
Tum quoque conanti ſua flectere lumina cervix
Diriguit, ſaxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultuſque in marmore ſupplex,
Submiſſæque manus, facieſque obnoxia manſit.
Victor Abantiades patrios cum conjuge muros

In-

214. *Avertitur.*] A Perſei conſpectu oculos avertit.

215. *Confeſſaſque manus.*] *Comploſaſque* unus Thuan. *Conſertaſque* unus Moreti. non male. Nihil tamen temere mutandum. mox pro *tua monſtra* rectius idem Thuaneus *fera monſtra.* ut & Moreti unus. *Heinſius. Confeſſaque manus.*] Ennius incerto libro.

Quoi vicit non eſt victor, niſi victus fatetur.
Conjunctas dabo victa manus.

Tom. 1. p. 250. vſ. 260.

221. *Nihil.*] *Sine hanc animam, & miſerere precantis.* Turnus 12. Æneid. *Non ceſſiſſe piget.*] Me (inquit) Phineus pœniret tibi Andromedam non permiſiſſe.

227. *Monumenta.*] Cic. ad Cæſar. *Sed ego, qua monumenti ratio ſit, nomine ipſo admoneor; ad memoriam magis ſpectare debet poſteritatis, quam ad præſentis temporis gratiam.* Virgil. —— *quem candida Dido* —— *Eſſe ſui dederat monumentum & pignus amoris.*

230. *Phorcynida.*] Meduſam Phorci filiam.

235. *Obnoxia.*] Dejecta, velut hominis ſibi conſcii, ſubmiſſe culpam agnoſcentis veniamque precantis. *Farn.*

FAB. II. *Arg.* Victor Abantiades.] *Perſeus votorum compos, cum Argos in patriam rediiſſet, Prætum, à quo Acriſius*

Intrat: & immeritæ vindex ultorque parentis
Aggreditur Prœtum. nam fratre per arma fugato
Acriſionêas Prœtus poſſederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce
Torva colubriferi ſuperavit lumina monſtri.
Te tamen, ô parvæ rector Polydecta Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot ſpectata labores,
Nec mala mollierant: ſed inexorabile durus
Exerces odium: nec iniquâ finis in irâ eſt.
Detrectas etiam laudes: fictamque Meduſæ
Arguis eſſe necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perſeus ait: oraque regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.
Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se

ſius avus regno fuerat privatus, oſtenſo Meduſæ capite in lapidem convertit, avoque (licet immerito) regnum reſtituit.

236. *Cum conjuge.*] Andromeda. R. *Patrios.*] Argos.

237. *Immeriti vindex ultorque parentis.*] *Immerita* ex ſcriptis Naugerii. ut de Danaë intelligatur, cum de Jove non poſſit intelligi. *Heinſius.*

238. *Prœtum.*] Filium Abantis, fratrem Acriſii. *Farn. Fratre fugato.*] Expulſo Acriſio.

FAB. III. *Arg.* Te tamen ô parvæ, &c.] *Polydectes rex inſulæ Seriphi, ad quam Perſeus cum Danaë matre incluſus arca pervenerat, cupiens ablegare Perſeum, ut matre ejus potiretur, ad Gorgonis Meduſæ reſecandum caput eum miſit, quod ille Minerva volente ad Polydectem pertulit, inficiantique laborem operis oſtendit, ac prius ille diriguit quam ſe ulciſceretur.* Lact.

242. *Te tamen, ô parvæ.*] Hac apoſtrophe poëta Polydectem Seriphi regem in odium invidiamque adducit, qui Perſei neque virtute, neque laboribus, quos perpeſſus eſt, neque periculis, quibus ſe expoſuerat, ab ira odioque deduci removerique poterat. R. *Polydecta.*] Arcam in qua Danaë & Perſeus incluſi erant, cum ad Seriphum inſulam appuliſſet, excepit Dictys, tradiditque fratri ſuo Polydecti. Hic, quo Danaë, quam amavit, potiretur, Perſeum jam juvenem amovit, amandatum adverſus Gorgonas, uti dictum ad 616. v. l. 4. quum vero ab illa expeditione victorem reverſum contumelioſe excepiſſet, capitiſque vires elevaſſet quaſi ementitas, ab ejus conſpectu in ſaxum mutatus eſt; regno Seriphi ad Dictyn fratrem delato. Apollonii Scholiaſtes 4. lib. ad 1515. vſ. *Farn. Seriphi.*] Inſula eſt una ex Sporadibus. *Polydecte.*] *Polydecta* ſcribendum, ne peccetur in legem carminis. ſic Oreſtes, Oreſta, & ſimilia. Paulo ante pro *ſuperavit lumina monſtri*, videtur reponendum *vitavit*. ſed obſtant libri veteres. *Heinſius.*

246. *Detrectas.*] Diminuis.

248. *Parcite.*] Ut vſ. 179. ſupra; *Vultus avertite veſtros, ſi quis amicus adeſt.* Farn.

FAB. IV. *Arg.* Hactenus, &c.] *Muſæ cum Parnaſſi montem petiiſſent, adverſis tempeſtatibus invitatæ à Pyreneo, qui Daulida Phocidis urbem incolebat, tecta ſubierunt, qui pulchritudine captus virginum, cum regiam claudi imperaſſet ad vim inferendam, ne cupiditatem ejus experirentur,*

Se dedit. inde cavâ circumdata nube Seriphon
Deſerit; à dextrâ Cythno Gyaroque relictis.
Quaque ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit; quo monte potita
Conſtitit; & doctas ſic eſt affata ſorores:
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures;
Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi cauſſa viæ. volui mirabile monſtrum
Cernere: vidi ipſum materno ſanguine naſci.
Excipit Uranie: Quæcunque eſt cauſſa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratiſſima noſtro es.

Vera

tur, in volucres converſa ſunt, quas ille dum per ardua montium perſequeretur, prolapſus, altitudine ſcopulorum præcipitatus eſt, ita ut totô corpore eliderctur, vitamque finiret. Lact.

250. *Haſtenus aurigena.*] Narrat quemadmodum Pegaſus equus alatus una cum Chryſaore è ſanguine colli Meduſæ exilierit, & ad Heliconem Bœotiæ montem pervenerit, ubi, cum terram pedis ungula percuſſiſſet, illico fons (qui ἱπποκρήνη, hoc eſt, caballinus fons eſt appellatus) exortus fuiſſe memoratur. Ad eum igitur videndum relicto Perſeo, Pallas profecta eſt, quæ à Muſis accepta quam promptiſſime ad ipſum fuit deducta. *R.* *Aurigenæ.*] Quem genuit Jupiter in aureum converſus imbrem, & in Danaës gremium delapſus. *Farn.*

252. *Cythno Gyaroque relictis.*] *Cypro* exemplaria omnia antiqua, quæ tamen hic locum non habet. quare nihil mutandum, niſi *Siphno* reponas. nam & hæc una Cycladum. In duobus Cioſani *Scyro*, etiam non male. κύθνον tamen Planudes agnoſcit in Metaphraſi. *Heinſ.* *Scyro.*] Ita reſtituunt quidam, alii *Syro*, alii *Siphno*. quæ omnes ſunt è Cycladibus, in quibus nullus Cypro locus. Aldus excudit, *à dextra Cythno Scyroque relictis.* Planudes vertit, τὴν Σέριφον καταλέλοιπε, τήν τε κύθνον καὶ γύαρον δεξιᾶς ἀφεῖσα, ὅθεν συντομωτάτη ὁδὸς ἔδοξεν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἰούσῃ, &c.

254. *Virgineumque.*] Virginibus Muſis ſacrum Bœotiæ montem. *Farn.*

255. *Doctas ſorores.*] Periphraſis eſt Muſarum. Nam Muſæ Jovis & Mnemoſynes filiæ ſunt, quæ παρὰ τὸ μύεσθαι, hoc eſt, ab inquirendo, dicuntur, ut inquit Diodorus, quod ea inquirant, hominesque doceant, quæ ab indoctis ignorantur; & quod quærendo ſcientia pariatur. Novem autem fuiſſe Muſas jam fere inter omnes conſtat: Quarum nomina Heſiodus in Theogon. his verſiculis recenſet:

Κλειώτ', εὐτέρπητε, θάλειά τε, μελπομένη τε.
Τερψιχόρητ' ἐρατώ τε, πολύμνιά τ', οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ', ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστ' ἁπασέων.

257. *Meduſæi præpetis.*] Et volucris & alati equi. *R.*

258. *Volui mirabile factum Cernere.*] *Mirabile monſtrum* Cantabrig. prior Erfurt. ſecundus Mediceus, & quatuor alii. ſic noſter ſæpe alibi. *Heinſius.*

259. *Vidi ipſum materno ſanguine naſci.*] Ipſum Pegaſum. Aderat enim Perſeo Pallas, cum Meduſam obtruncavit.

261. *Animo gratiſſima noſtro.*] Alii *noſtro eſt.* Scribe *noſtro es.* ἐμῷ κεχαρισμένη θυμῷ. hemiſtichium Homericum.

Vera tamen fama eſt: & Pegaſus hujus origo
Fontis. & ad latices deducit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Silvarum lucos circumſpicit antiquarum;
Antraque, & innumeris diſtinctas floribus herbas:
Feliceſque vocat pariter ſtudiique locique
Mnemonidas. quam ſic affata eſt una ſororum:
O, niſi te virtus opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refer; meritoque probas arteſque locumque:
Et gratam ſortem, tutæ modo ſinus, habemus.
Sed (vetitum eſt adeo ſceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes: diruſque ante ora Pyreneus
Vertitur: & nondum me totâ mente recepi.
Daulia Threïcio Phocêaque milite rura
Ceperat ille ferox, injuſtaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnaſia. vidit euntes:
Noſtraque fallaci veneratus numina cultu;

Mne-

ticum. poſtea *deducit* nonnulli bene. *Heinſ.*

268. *Mæonidas.*] Scripti plerique veteres tam hoc loco quam infra *Memnonidas.* vetuſtiores *Memnonidas.* Scribe *Mnemonidas*, hoc eſt, Μνημοσύνης θυγατέρας. nam *Mæonidas* cur Muſas appellet, nihil cauſæ eſt. *Mnemonidas* vocat Mnemoſynes filias. nam Mnemoſynidas dici non ferebat verſus. à Μνήμων, Μνήμονος. ſic & Μνήμονος θυγατέρες dictæ libro primo Anthologiæ. Æſchylus quoque Prometheo Μνήμην Muſarum matrem vocat. Auſonius Gripho numeri ternarii,

Et Lyrici vates numero ſunt Mnemoſinarum.

Scribe *Mnemonidarum.* ut apud Horatium *fortiſſima Tyndaridarum*, pro Tyndaridum. Certe in optimo Florentino S. Marci *Mnemonides* diſertim paulo poſt legebatur. *Heinſ.*

271. *Artemque locumque.*] *Arteſque* antiqui plerique. *Idem.*

274. *Diruſque ante ora Pyreneus Vertitur.*] Pyreneus ut hinc colligere poſſumus, Thrax fuit tyrannus, qui Daulida Phocidis urbem occupavit, ubi cum quodam die pluvioſo Muſas ad Parnaſſum euntes vidiſſet, ut tecta ſua ſubirent, dum pluvia ceſſaret, invitavit. Cum vero jam imber ceſſaſſet, Muſæque diſcedere vellent, Pyreneus impius clauſis foribus illis vim inferre parabat. Sed Muſæ in aves converſæ evolaverunt, quas cum perſequi Pyreneus vellet, ex arce ſe præcipitem dans caput terræ illiſit, & expiravit. *R.*

276. *Daulida.*] Daulida, vel Dauliam, Phocidis opp. Pyreneus Thraciæ Rex per vim occuparat. *Farn.*

279. *Fallaci veneratus numina.*] Vultu reverentiam ſimulabat, cum animo earum expugnare pudicitiam meditaretur. *Pont.*

280. *Agnorat*

Mnemonides; (cognôrat enim) conſiſtite, dixit:
Nec dubitate, precor, tecto grave ſidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo: ſubiêre minores
Sæpe caſas Superi. dictis & tempore motæ
Annuimuſque viro, primaſque intravimus ædes.
Deſierant imbres; victoque Aquilonibus Auſtro,
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit. claudit ſua tecta Pyreneus:
Vimque parat: quam nos ſumtis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſtetit arduus arce:
Quaque via eſt vobis, erit & mihi, dixit, eâdem.
Seque jacit vecors è ſummæ culmine turris:
Et cadit in vultus, diſcuſſique oſſibus oris
Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctam.
Muſa loquebatur. pennæ ſonuêre per auras:
Voxque ſalutantum ramis veniebat ab altis.
Suſpicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde ſonent: hominemque putat Jove nata locutum.
Ales erant, numeroque novem ſua fata querentes
Inſti-

280. *Agnôrat enim.*] *Cognorat* ex ſcriptis, ut metro conſulatur. pro *veneratus vultu* præcedenti verſu unus Leidenſis *cultu*, ut & unus meus cum Graviano. *Heinſius.*

284. *Primaſque.*] Veſtibulum, atria. Neque enim in penetralia corruptorum & veteratorum Muſis fas aut pudor introire permittit. *Farn.* *Annuimus.*] Morem geſſimus.

291. *E ſummo culmine turris.*] *E ſumma culmine* meliores, niſi quod in Thuan. & Juniano *è ſummi culmine tecti.* mox *diſcuſſique oſſibus oris* bene optimus Florentinus, non *diſcuſſiſque.* Heinſ.

292. *Diſcuſſiſque.*] Supra vſ. 58.

293. *Tundit.*] Lib. 4. vſ. 40. *Farn.*

FAB. V. *Arg.* Muſa loquebatur.] *Eleganti phantaſia multas deſcribit Metamorphoſeis poëta. Muſa namque fingitur Palladi referre certamen ſuum cum Pieri filiabus, quo quidem in certamine, & transformationes Deorum in varia animalia tempore belli gigantei à Pieri filiabus canuntur, & pœna Typhoei gigantis, & Proſerpinæ raptus, & Cyanes in fontem mutatio, multaque alia contra à Muſis cantantur. Pierus igitur ex Euippe uxore novem ſuſtulit filias. quarum pulchritudine ac vocalitate mater ſuperba, Muſas in certamen provocare eſt auſa. Eas vero nympharum judicio victas, Muſæ indignatæ, vocalitate erepta in raucas picas convertere.* R.

295. *Salutantum.*] Exprimentium ſalutationis vocem χαῖρε, χαῖρε. *Quis expedivit Pſittaco ſuum χαῖρε, Picaſque docuit verba noſtra conari.* Perſius prolog. *Farn.*

297. *Hominemque.*] De loquacitate & docilitate picarum, voces humanas & tubarum cantum imitantium. Plutarch. in l. de animalium ſolertia, Plin. l. 10. c. 42. Oppianus. Martialis 15. l. apoph. 76. & quæ nos ibi. *Farn.*

298. *Ales erat.*] *Erant* duo Medicei
ex

Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ Dea: Nuper & iſtæ
Auxerunt volucrem victæ certamine turbam.
Pieros has genuit Pellæis dives in arvis.
Pæonis Euippe mater fuit. illa potentem
Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum:
Perque tot Hæmonias, & per tot Achaïdas urbes
Huc venit: & tali committunt prælia voce:
Deſinite indoctum vanâ dulcedine vulgus
Fallere. nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certate Deæ. nec voce, nec arte
Vincemur; totidemque ſumus. vel cedite victæ
Fonte Meduſæo, & Hyanteâ Aganippe:
Vel nos Emathiis ad Pæonas uſque nivoſos
Cedamus campis: dirimant certamina Nymphæ.

Turpe

ex melioribus, & unus Argentinus. quod placet. *Heinſius.*

300. *Dea.*] Palladi Muſa.

301. *Volucrum turbam.*] *Volucrem* concinnius Sixianus liber. ſic & lib. x. puto ſcribendum,

——— *inque ferarum*
Concilio medius turba volucriſque ſedebat.

Vide Notas Faſt. lib. 1. v. 449. proximo verſu *Pieros* pro *Pierus* pleriquc caſtigatiores. *Heinſius.*

302. *Pellæis.*] Macedoniæ urbs Pella eſt; Pæonia regio, quæ & Emathia. *Farn.*

303. *Pæonis Euippe mater fuit.*] Pæonia pars eſt Macedoniæ montana. *R.*

304. *Lucinam.*] Gravidarum & parturientium Dea. *quia principium tu, Dea, lucis habes.* Ovid. Faſt. eadem Diana. Εἰλειθυῖα, Γενετυλλὶς Juno Lucina, Luna puerperii ſcil. præſes. novies ergo pepererat, & novem filias. Euippe, vel ut Mss. noſtri & alii, *Enippe*, al. *Anippe.*

305. *Intumuit.*] Ant. Liberalis fab. 9. ex Nicand. refert hanc fab. *Ζεὺς Μνημοσύνῃ μιγεὶς ἐν Πιερίᾳ*, &c. Jupiter ex Mnemoſyne in Pieria genuit Muſas. Regnabat eo tempore in Æmathia Pierius indigena. illi novem erant filiæ, quæ Muſas in certamen provocare auſæ in Helicone; quando filiæ Pierii canebant, omnia caligine obſcurabantur, nihilque ad choream obtemperabat. At Muſarum cantu ſiſtebatur cœlum, aſtra, mare, flumina; & Helicon voluptate delinitus ad cœlum uſque creſcebat. plura infra. *Farn.*

307. *Tali voce.*] Tali, tam inſolenti & aſtus plena voce nos invadit. *Pont.* *Committit.*] Rectius *committunt* duo veteres. *Heinſ.*

312. *Aganippe.*] Fons eſt Bœotiæ Muſis ſacer. *R.* *Fonte.*] Hippocrene. 257. v. ſupra. *Hyantea.*] Bœotia. Bœotos Hyantes antiquitus dixere. Plinius l. 4. c. 7. *Farn.*

313. *Ad Pæonas nivoſos.*] Montanos. Pæones namque populi ſunt Macedoniæ montani.

314. *Cedemus filiis.*] Meliores. *Cedamus campis.* Heinſius.

317. *Vitæ*

Turpe quidem contendere erat; ſed cedere viſum
Turpius. electæ jurant per flumina Nymphæ,
Factaque de vivo preſſere ſedilia ſaxo.
Tunc, ſine ſorte prior quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit Superûm: falſoque in honore Gigantas
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum,
Emiſſumque imâ de ſede Typhoëa terræ
Cælitibus feciſſe metum; cunctoſque dediſſe
Terga fugæ: donec feſſos Ægyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoëa narrat,
Et ſe mentitis Superos celaſſe figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Jupiter; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys eſt cum cornibus Ammon.

Delius

317. *Vivo ſaxo.*] Ex Virgil. 1. Æneid. Et ille ex Homer. Odyſſ. ν. conſulatur inprimis Porphyr. de antro Nympharum, poſt ſententias ad intelligibil. ducentes.

319. *Gigantes.*] *Gigantas* etiam hic Florent. & Neapol. & Cantabrig. & ſec. Medic. de quo alibi. *Heinſius.*

321. *Typhoëa.*] Innumeras eaſque varias de ingenti hoc Typhœo fabulas non admittunt marginales hæ anguſtiæ. referendus itaque lector ad auctores qui & bellum hoc Diis illatum, Deorum tranſmutationes, Typhœi pœnas & Mythologias ad plenum narrant. Videantur Pindarus 4. ode Olymp. & Pythiorum ode 1. ὅς τ' ἐν αἰνᾷ ταρτάρῳ κεῖται θεῶν πολέμιος τυφὼς ἑκατοντακάρανος. & deinceps multa. Homerus hymno in Apollinem, Heſiodi Theogon. Apollon. & comment. Ant. Liberalis fab. 47. Tzetzes in Lycophronem, Tzetzes Chil. 8. 171. Strabo lib. 5. & l. 16. Mela lib. 1. cap. 13. Hyginus cap. 196. Apollodorus lib. 1. Nonnus 3. Dionyſ. vide quæ ad 45. v. lib. 4. de Venere in piſcem mutata ex Manilio. & Ovid. Faſt. 2. Natalis Comes lib. 6. cap. 21. & 22. Sabinus. Eleganter denique & plene fabulam hanc canit Barclajus noſter l. 1. Argenidis ſuæ. Diſerte Clariſſ. Baconus & narrat & interpretatur Typhonem ſive rebellem in Sapientia veterum. *F.*

323. *Donec feſſos Ægyptia tellus Ceperit.*] Gigantes Titanorum filii Typhoëo duce impetum in Deos fecerunt, ac eos in Ægyptum uſque fugere coëgerunt, ubi ſe Typhoëi metu in varia animalia, ut perſpicue deſcribit Ovidius, converterunt: inde factum eſt ut Ægyptii multa animalia pro Diis colant.

324. *Diſcretus in oſtia.*] Duo veteres *diſcerptus.* primus Baſil. *diſcertus.* unus Medic. *deſertus.* Forte *diſſeptus.* de quo ad librum primum. *Heinſ.*

327. *Duxque gregis.*] Periphraſis eſt arietis. Nam Juppiter ſe in arietem commutavit. cujus rei argumentum eſt, quod Juppiter Hammon in Libya ſub figura arietis colitur R. *Unde.*] Hinc Jupiter Ammon arietina forma cultus, hinc filius ejus Bacchus cornutus, hinc *demens Ægyptus portenta colit crocodilon & Ibin, Porrum, cepe, canem, piſces & cercopithecos.* Juvenal. 15. Sat. *Farn.*

Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
Fele ſoror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora:
Poſcimur Aonides. ſed forſitan otia non ſint;
Nec noſtris præbere vacet tibi cantibus aurem.
Ne dubita, veſtrumque mihi refer ordine carmen,
Pallas ait: nemoriſque levi conſedit in umbrâ.
Muſa refert: Dedimus ſummam certaminis uni.
Surgit, & immiſſos hederâ collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas:
Atque hæc percuſſis ſubjungit carmina nervis.
Prima Ceres unco glebam dimovit aratro:
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:
Prima dedit leges. Cereris ſumus omnia munus.

Illa

331. *Cyllenius Ibidis alis.*] Ibis, avis Ciconiæ ſimilis, Ægypti peculiaris, immunda, ut quæ roſtro anum purget.

333. *Forſitan otia non ſunt.*] *Non ſint* & *vacet* primus Palat. Urbin. & quinque alii. *aurem* etiam non *aures* Langermannianus. *Heinſius.*

336. *Levi umbra.*] Suavi ac jucunda.

337. *Uni.*] Calliopæ, chori quaſi præcentrici; principi certe & *προφερεστάτῃ*. *Farn.*

338. *Immiſſos.*] *Tunc ſic neglectos hedera redimita capillos Calliope querulas pratentat pollice chordas.* 5. Faſtorum. *F.*

FAB. VI. *Arg.* Prima Ceres unco, &c.] *Venus indignata quod & Diana & Proſerpina Cereris filia numen ſuum, conjugiaque aſpernarentur. Ditem, qui territus viribus Tiphoëi moventis Ætnam, cui ſubjectus à Diis erat, cum ab inferis emerſiſſet, impulit in amorem, ut Proſerpinam circa Ætnam flores legentem cum Minerva atque Diana raperet. qua capta cum properanter curru fugeret, à Cyane nympha quam dilexerat Anapus amnis intercedente tardatus eſt. At ille incenſus ira propter moram intercedentis; relicto ſceptro inter ſtagna diſcuſſit undam, præcepſque mari merſus, Cyanemque, qua currui obſtiterat, in liquorem ſui nominis vertit, cujus lacus contiguus Arethuſa videtur.* Lact.

341. *Prima.*] Ἡ πρώτη ζεύξασα βοῶν, &c. Orpheus in hymno Cereris: *Prima Ceres ferro mortales vertere terram Inſtituit*; & quæ ſeq. Virg. 1. Georg. Ovid. 4. Faſt. Barclai Argenis. lib. 2. Mett. 1. *Farn.*

342. *Mitia.*] Pro glandibus frumenta. *Chaoniam pingui glandem mutavit ariſtâ.* 1. Georg.

343. *Leges.*] Invento à Cerere (quam Iſin ſuam Ægyptii volunt, id eſt, Lunam) frumento, leges jam rogatæ de agrorum terminis, emptionibus, teſtamentis. unde Θεσμοφόρος dicta. vide quæ nos ad 4. l. Æneid. *Legifera Cereri.* Diodor. 6. lib. *Farn. Cereris ſunt omnia munus.*] *Sumus omnia* longe elegantius Berneggerianus. neque aliter pro diverſa lectione unus Hamburgenſis. Pont. 1. El. 1.

Hoc mihi ſi ſuperi, quorum ſumus omnia, credant.

ubi perperam reponunt, *quorum ſunt omnia.* lib. 2.

Omnia

Illa canenda mihi eſt. utinam modo dicere poſſem
Carmina digna Deæ! certè Dea carmine digna eſt.
Vaſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
Trinacris; & magnis ſubjectum molibus urget
Æthereas auſum ſperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe:
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro:
Læva, Pachyne, tibi; Lilibæo crura premuntur:

De-

Omnia debemur vobis.

quomodo veterrimi codices. *Heinſius.*

345. *Carmina digna Dea.*] *Dea* Bernegger. aliique plurimi. Vide Notas Triſt. IV. Eleg. III. vſ. 57. quanquam & ad τὸ *dicere* poſſit referri. deinde ex melioribus,

——*certe Dea carmine digna eſt.*

Idem.

347. *Trinacris.*] Sicilia à tribus promontoriis, quæ hic nominantur à poëta, Typhoëo exporrecto ſuperinjecta. Virg. 9. Æn. Impoſtam Typhoëo Inarimen inſ. in, ſinu Puteolano, ductam ab Homeri Ἐν ἀρίμοις ὅθι φασὶ τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. 12. Iliad. Quem & Lucanus ſequitur lib. 5 vſ. 101. Apollonio 2. lib. Κεῖται ὑποβρύχιος Σερβωνίδος ὕδασι λίμνης. Straboni 16. lib. & Melæ l. 1. c. 13. in Cilicia: Pindarus videtur omnia miſcere. Pythiorum ode 1. Τυφὼς ἑκατοντακάρανος, τόν ποτε Κιλίκιον θρέψε πολυώνυμον ἄντρον. νῦν γε μὰν ταί θ᾽ ὑπὲρ Κύμας ἁλιερκέες ὄχθαι, Σικελία τ᾽ αὐτοῦ πιέζει στέρνα λαχνάεντα κίων δ᾽ οὐρανία συνέχει νιφόεσσα Αἴτνα, &c. Verum hujus rei licentiam excuſat ratio naturalis. *Farnab.*

348. *Auſum ſperare Typhoëa ſedes.*] Nonnulli *ſuperare* vel *ſpectare*. Parum abeſt quin *ſpirare* cenſeam reponendum. ut *magna ſpirare* Propertio,

——*qui nunc magnum ſpiramus amantes.*

ut recte caſtigavit Lipſius, nec dubitare debuit vir maximus. Val. Flacco lib. II.

Magnum aliquid ſpirabit amor.

ſic *ſpirare tragicum* Horatio,

Nam ſpirat tragicum ſatis & feliciter audet.

apud Virgilium libro VII.

——*Rapta ſpirans immane ſecuri.*

Silius libro III.

Mago quatit currus & fratrem ſpirat in armis.

& libro XVII. de Scipione,

Terribilem oſtentans clypeum, qui patris & una
Cælarat patrui ſpirantes prælia dira
Effigies.

Prudentius ad Chriſtum Cathemer. Hymno XI.

Hic ille natalis dies,
Quo te creator arduus
Spiravit, & limo indidit.

quanquam diverſo ſenſu. ita *ſuſpirare* cum quarto quoque caſu jungit idem Prudentius Cathemerin. Hymno II.

Mercator hinc ac rusticus
Avara ſuſpirant lucra.

Heinſ. *Spirare æthereas ſedes.*] Similiter Græci. μένος πνείοντες Ἄρηος. ὄμβριμον ἐν στέρνοισιν ἀναπνείοντες Ἄρηα. Smyrn. lib. 2. Et Theocrit. Idyll. 22. v. 82.

—— φόνον ἀλλάλοισι πνέοντες.

Heſiod. Scut. Hercul.

Ὑπὲρ σακέων πνείοντες.

349. *Nititur ille quidem.*] Hoc idcirco fingitur, quia Sicilia terræ motu ſæpenumero quatitur.

350. *Dextra ſub Auſonio.*] *Sed* ex ſcriptis. *Heinſ.* *Auſonio Peloro.*] Italo, quippe qui & ad Italiam vergat, & ab ea mille & quingentis paſſibus diſtet.

351. *Pachyne tibi.*] Apoſtrophe ad mon-

Degravat Ætna caput: ſub qua reſupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhœeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ;
Oppidaque, & magnos evolvere corpore montes.
Inde tremit tellus: & Rex pavet ipſe ſilentum,
Ne pateat, latoque ſolum retegatur hiatu;
Immiſſuſque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebroſa ſede tyrannus
Exierat: curruque atrorum vectus equorum
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Poſtquam exploratum ſatis eſt, loca nulla labare;
Depoſitique metus: videt hunc Erycina vagantem
Monte ſuo reſidens, natumque amplexa volucrem;
Arma, manuſque meæ, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire ſagittas;

Cui

montem; qua maxime oratio exornatur. *Lilybæo crura premuntur.*] Lilybæus quoque Siciliæ eſt promontorium Africam reſpiciens.

353. *Ejectat.*] In optimo Florentino eraſa vetus lectio. Puto *Eructat* fuiſſe. ſic lib. XIII. de Cyclope etiam ſcribendum puto,

—— eructantemque cruentas
Ore dapes.

Virgilius lib. III. de Ætna,

Interdum ſcopulos avulſaque viſcera montis
Erigit eructans.

at Val. Flaccus lib. II. de Typhoëo,

—— trux ille ejectat adeſi
Fundamenta jugi.

& Silius lib. XII. de Inarime,

Fumantem premit Iapetum, flammaſque rebelli
Ore ejectantem.

mox *pondere* pro *pondera* idem Florent. Bernegger. ſecundus Medic. & alii ſeptem. *Heinſ. Flammamque.*] Quotquot ubique montes, aut loci marini eructant incendia: aut repentibus flatibus, qui vocantur Typhones, & terræ motibus concutiuntur, Typhoëo injecta finguntur. Æneid. 2. Claudian. de raptu Proſerpinæ I. noſter lib. 14. v. I. *F.*

355. *Devolvere.*] Malo *evolvere* cum tertio Mediceo, & duobus aliis. *Heinſ.*

356. *Rex pavet.*] Umbrarum rex, Dis, Pluto, Orcus, ᾅδης, de qua voce vide H. Sanfordium & Parkerum de deſcenſu Domini lib. 2. *Farn.*

363. *Depoſitoque metu.*] *Depoſitique metus* rectius in præſtantiſſimis. *Heinſ. Videt hunc Erycina vagantem.*] Erycina à Romanis Siculiſque Venus dicitur, ab Eryce Veneris ipſius, ac Butæ filio, qui cum in Sicilia regnaret, ac plurimum corporis viribus polleret, hoſpites ut ſecum cæſtibus decertarent provocabat. Is extructo matri Veneri templo, quæ Erycina fuit appellata, cum Hercule congreſſus ab eo fuit interfectus. Narraturus vero poëta Cyanes nymphæ transformationem in ſtagnum, prius Proſerpinæ raptum elegantiſſime deſcribit.

365. *Arma.*] *Nate mea vires, &c.* Æn. I.

367. *Dei pectus.*] Plutonis. *Farn. Celeres*

Cui triplicis ceſſit fortuna noviſſima regni.
Tu Superos, ipſumque Jovem, tu numina ponti
Victa domas, ipſumque, regit qui numina ponti.
Tartara quid ceſſant? cur non matriſque tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cælo quoque tanta potentia noſtro
Spernitur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam
Abſceſſiſſe mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiemur, erit: nam ſpes affectat eaſdem.
At tu, pro ſocio ſi qua eſt mea gratia regno,

Junge

leres ſagittas.] *Volucres* Zulichemianus. *Heinſius.*

370. *Regit qui numina terra.*] *Ponti* Excerpta Calandræ, & ex ſuis Naugerius. *Idem.*

372. *Agitur pars tertia mundi.*] *Vacat* pro diverſa lectione Berneggerianus, hoc eſt, *vacat en pars tertia.* ſic apud Lucanum libro II.

Pars mundi mihi nulla vacat.

nihil tamen temere hoc loco mutandum. *Heinſ.* *Agitur.*] Hoc eſt, tertia pars mundi in periculo verſatur, parumque abeſt quin & ea à nobis amittatur. *Micyll.*

373. *Quæ jam patientia noſtra eſt.*] Locus mendoſus. plerique veteres, *quoque jam patientia.* primus Vatic. & duo alii, *quo jam.* *quoque parva potentia* Mureti excerpta. *quo viſa potentia* unus Gronovii. *jam quippe potentia rara eſt* alter Hamburgenſis. alii aliter. Calandræ excerpta *quoque jam patientia noſtra Spernitur.* Scribe,

Et tamen in cælo quoque tanta potentia noſtro
Spernitur.

vel *ſed tamen* cum Cantabrigenſi. quod præſtat. *tanta potentia* in *jam patientia* facile depravari potuit. lib. x.

——ſed tanta potentia formæ eſt.

lib. XIII.

——pro quanta potentia regni
Eſt Venus alma tui!

appoſite. & lib. XIV. de eadem Venere,

——oderit omnes
Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & parvo ſtat tanta potentia nobis.

ita locus ille ex veſtigiis veterum librorum concinnandus. *in noſtro cælo.* ut Pallas Junoni apud Val. Flaccum lib. v.

——liceat puppim, quam ſtruximus ipſa,
Jactatam tandem noſtro componere cælo.

Certe Florentinus vetuſtiſſimus *quoque jam potentia.* deinde pro *minuuntur* Neapol. Lovan. & Junian. *tenuantur.* Heinſ.

375. *Pallada nonne vides.*] A quibus potiſſimum ſpernatur Venus exponit. Pallas enim ac Diana perpetuam voverant virginitatem.

376. *Cereris quoque filia.*] Proſerpina, quæ Jovis & Cereris fuit filia. *Micyll.*

378. *Si qua eſt ea gratia.*] Scribe, *ſi qua eſt mea gratia.* quomodo Langerman. & unus Voſſ. cum uno Gronov. lib. VI.

——ſi gratia, dixit,
Ulla mea eſt.

& hoc libro infra,

——ſi nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat.

Neap. ſec. Medic. Cantabr. aliique multi *tibi gratia.* Puto *mihi.* ut recte unus Strozzæ & duo Leidenſes cum uno Voſſiano.

Junge Deam patruo. dixit Venus. ille pharêtram
Solvit : & arbitrio matris de mille ſagittis
Unam ſepoſuit. ſed qua nec acutior ulla,
Nec minus incerta eſt, nec quæ magis audiat arcum.
Oppoſitoque genu curvavit flexile cornu :
Inque cor hamatâ percuſſit arundine Ditem.
Haud procul Hennæis lacus eſt à mœnibus altæ,
Nomine Pergus, aquæ. non illo plura Cäyſtros
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Silva coronat aquas, cingens latus omne; ſuiſque
Frondibus, ut velo, Phœbêos ſubmovet ignes.

Fri-

ſiano. alterutrum certe verum eſt. Val. Flaccus lib. v.

——tibi gratia noſtri
Sit, precor, hac.

Heinſ.

379. *Deam.*] Proſerpinam Plutoni qui frater Jovis. hic autem pater fuit Proſerpinæ.

382. *Nec.*] Nec quæ certius feriat, quod deſignavit arcus. Virg. 1. Georg. verſ. ult. *neque audit currus habenas.* Farn.

385. *Haud procul Æneis lacus eſt à mœnibus altus Nomine Pergusa.*] Primo repone *Hennæis mœnibus.* ut recte optimus Florentinus, primus Vatican. Bernegger. aliique nonnulli. deinde lege, *alta nomine Pergus aqua.* quomodo idem Florentinus. at Cantabrigenſis, & tres alii, *altus nomine Pergus aqua.* proxime verum. quidam codices lituram hic oſtentant. de Perguſa nugæ ſunt. *Pergum* Claudianus quoque lib. II. Raptûs appellat. *Percum* Julius Firmicus, de Errore profanarum Religionum, & tam hoc loco Florentinum optimæ notæ exemplar. quam in Argumento hujus fabulæ, *impulit in amorem, ut Proſerpinam circa Percum lacum Hennæ flores legentem cum Minerva atque Diana raperet.* ubi in vulgatis *circa Ætnam.* tertius Mediceus *Pergoſa* pro *Pergos.* Cantabrigenſis etiam *Percus.* unus Voſſianus *Percuſſa.* mox *Cayſtros* pro *Cayſter* meliores. pro *audit* ex præſtantioribus nonnulli *edit.* ſed nil muto. pro *labentibus undis* optimus Thuan. & unus Gronovii *plaudentibus.* argute. *Heinſ.* *Haud procul Æt.*] Lacum nomine *Perguſam* deſcribit, juxta quem Proſerpina cum æqualibus puellis flores colligens à Plutone illac curru tranſeunte rapta fuit. Hunc vero lacum Claudianus *Pergum* à Siculis appellari ait.

386. *Perguſa.*] *Pergum dixere Sicani.* Claudian. 2. de raptu. *Percum* Firmicus. *Cayſter.*] *Ioniæ* fl. cygnorum copia celebris. *Farn.*

389. *Phœbeos ſubmovet ignes.*] *Ictus* Neapol. ſecundus Medic. & unus Palat. recte. lib. VI. ex melioris notæ membranis,

Et breve poſt tempus candeſcere ſolis ab ictu.

Horatius libro II. Od. XV.

Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus.

ubi perperam *æſtus* quidam codices. Lucanus lib. VII.

Miles ut adverſo Phœbi radiatur ab ictu.

Statius Hercule Surrentino, *ictus Hyperione multo Sirius.* ſic *icta ſole nives.* Faſt. III. vſ. 236. quæ ibi vera lectio eſt, non *victa.* ſic *ictum radiorum ſolis* Lucretius quoque dixit. & *ictum ſolis ardoribus aëra* lib. V. idem *verbera radiorum ſolis.* & lib. VI.

Nubila ſolvuntur ſolis ſuper icta calore.

libro

Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores.
Perpetuum ver eſt. quo dum Proſerpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit;
Dumque puellari ſtudio calathoſque ſinumque
Implet, & æquales certat ſuperare legendo;
Pæne ſimul viſa eſt, dilectaque, raptaque Diti:
Uſque adeo properatur amor. Dea territa mœſto
Et matrem, & comites, ſed matrem ſæpius, ore
Clamat. &, ut ſummâ veſtem laniarat ab orâ,
Collecti flores tunicis cecidêre remiſſis.
Tantaque ſimplicitas puerilibus adfuit annis:
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus: & nomine quemque vocatos
Exhor-

libro VI. de terra,

Intempeſtivis pluviiſque & ſolibus icta.

noſter ipſe libro VI.

——percuſſus ſolibus arcus.

ubi male multi veteres *percuſſis.* ſic & Lucretius non ſemel. Prudentius Cathemerin. Hymno II.

Caligo terræ ſcinditur
Percuſſa ſolis ſpiculo.

Heinſ.

390. *Varios humus humida flores.*] Malo *humus uvida flores.* Adi Notas Amor. lib. III. Eleg. V. Prudentius Cathemer. Hymno V.

Illic purpureis tecta roſariis
Omnis fragrat humus, calthaque pinguia
Et molles violas & tenues crocos
Fundit fonticulis uda fugacibus.

ubi *unda* perperam nunc legitur. nos vetuſtiſſimas membranas ſumus ſecuti. idem Hymno VII. *uvidos* balænæ *molares* dixit, ubi de Jona agit. ita enim vetuſtiſſimi codices. non *vividos.* deinde *Tyrios flores* Florentinus S. Marci, Neapol. ſecundus Mediceus. ſic *Tyria chlamys, Tyrius crocus, Tyrius torus, fucus* & ſimilia. lib. IX.

——Tyrios imitata colores
In ſpem baccarum florebat aquatica lotos.

lib. X.

——Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur.

pro rubei coloris chlamyde aut croco aut toro lib. IX. *Puniceus cruor*, & ſimilia, quanquam & *varii flores* pro diverſicoloribus poſſunt ſumi non male. *Idem.*

395. *Pæne.*] *Mars videt hanc, viſamque cupit, potiturque cupita.* 2. Faſtor. *F.*

396. *Uſque adeo eſt properatus amor.*] Multi delent verbum ſubſtantivum. *adeo properatur* tres ſcripti. quod ſequor. *Heinſius.*

397. *Comites.*] Earum nomina habes apud Pauſaniam, ex Homero, in Meſſeniacis.

401. *Hæc quoque jactura.*] Quia amiſerat flores. *M.*

402. *Nomine quemque vocando.*] *Vocatum* vel *vocato* multi veterum. Jam ſupra *vocatos* eſſe legendum monui. v. 212. & ſic in uno Voſſiano. *Heinſ. Quemque.*] Orophnæum, Æthona, Nyctea, Alaſtora. Claudian. I. de raptu Proſerpinæ, ſub exitu libri. *Farn.* *Et nomine quemque vocando.*] Nomina equorum Plutonis à Claudiano recenſentur his verſibus:

Orphnæus, crudele micans, Æthonque ſagitta

 Ocyor

Exhortatur equos. quorum per colla jubaſque
Excutit obſcurâ tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, & olentia ſulfure fertur
Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ:
Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, & Piſææ Arethuſæ,

Quod

Ocyor, & Stygiis crudelis gloria Nyctcus.
Armenti Ditiſque nota ſignatus Alaſtor. Micyl.

404. *Excutit.*] Concutit. *Obſcura ferrugine.* Ferrugineo colore, qui fuſcus eſt ac ferro ſimilis. *R. Excutit per colla jubaſque habenas.*] Ex Virgil. 5. Æneid.

Nec ſic immiſſis auriga undantia lora
Concuſſere jugis, pronique in verbera pendent.

405. *Et olentia ſulphure fertur.*] Scribe *olenti ſulphure*, quia *ferventia* mox addit. niſi mavis *olentes*, videlicet *lacus.* vel *olentum Palicorum.* certe in uno Baſileenſi *& olentes ſulphure fontes.* Sed vulgatam lectionem agnoſcit Diomedes Grammaticus, unde apparet mendum eſſe inveteratum. apud illum tamen *lacus ſacros* invenies. *Heinſius. Olentia.*] Vide H. Ciofanum defendentem *olentia ſulphure* contra Diomedem. & infra v. 470.

406. *Stagna.*] Lacum Palicorum inter Leontinos & Menas. *olentis ſtagna Palici.* 2. de Ponto. De Diis Palicis adi Macrobium lib. 5. cap. 19. *Farn. Stagna Palicorum.*] Palici Jovis & Thaleæ nymphæ à Vulcano genitæ, filii fuerunt, ut vero alii volunt, Vulcani ex Ætna Oceani filia. Dicti ſunt autem Palici ἀπὸ τοῦ πάλιν ἱκέσθαι hoc eſt, ab iterum veniendo in vitam, cum mortui jam eſſent, Nam cum Thalea nympha à Jove fuiſſet compreſſa, Junonis timore optavit, ut ſibi terra dehiſceret. Quod quidem ubi factum eſt, maturi partus tempus advenit, ex terra igitur adaperta, duo ſimul infantes exiliere, qui Palici ſunt appellati. Juxta Palicos autem fons eſt *Palicine*, qui aquam in altum ſex cubitis ejaculari dicitur, quæ in eundem fontem iterum revertatur. Jus quoque jurandum ibi ſanctum fuiſſe ſcribunt. Quæ enim quis juraſſet ea in tabella ſcripta in aquam projiciebantur, ac ſiquidem vera fuiſſent, tabella fluitabat: ſi quis vero pejeraſſet, tabella ſubmergebatur, nec uſquam apparebat. In perjurio vero deprehenſus comburebatur. Vide Macrob. quinto Saturnalium.

407. *Et qua Bacchiadæ.*] Hoc eſt, originem à Bacchia ducentes. Bacchias enim Dionyſii filius Corinthi habitavit, ab eo autem genus ducentes (ut ſcribit Strabo) generoſiſſimi Corinthiorum habebantur. *Bacchiadæ.*] Archias Bacchiadum unus, oriundus Bacchia Dioniſii filia, è Corintho ſita in Iſthmo inter duo maria Jonium & Ægæum, profectus, condidit Syracuſas, Siciliæ urbem inter duos portus majorem alterum, alterum minorem. Thucydides lib. 6. Strabo 6. lib. Theocritus Idyl. 16. Cluver. Sicil. antiq. 1. lib. 12. cap. *Farn.*

409. *Eſt medium Cyanes.*] Locum deſcribit, ubi Cyane nympha Plutonem inhibere voluit, ne Proſerpinam raperet; cæterum à Plutone contempta, dolore in fontem ſui nominis fuit converſa, qui Anapi fluvio commixtus juxta Ortygiam inſulam in mare labitur. *R. Eſt medium.*] Inter Cyanes fontem & Ortygiam inſulam ponte Syracuſis junctam, eſt pars æquoris quæ portum efficit ab altera parte Syracuſarum. *Piſææ.*] Alpheus Peloponneſi fluv. juxta Piſas, creditur ſubterraneo meatu lapſus miſcere ſe Arethuſæ font. inſul. Syracuſanæ,

Quod coït anguſtis incluſum cornibus æquor.
Hic fuit, à cujus ſtagnum quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas;
Gurgite quæ medio ſummâ tenus exſtitit alvo;
Agnovitque Deum: Nec longius ibitis, inquit.
Non potes invitæ Cereris gener eſſe. roganda;
Non rapienda fuit. quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; & me dilexit Anapis.
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi.
Dixit: &, in partes diverſas brachia tendens,
Obſtitit. haud ultra tenuit Saturnius iram:
Terribileſque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in Tartara fecit:
Et pronos currus media cratere recepit.
At Cyane, raptamque Deam, contemtaque fontis
Jura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacitâ; lacrymiſque abſumitur omnis:
Et, quarum fuerat magnum modo numen, in illas
Extenuatur aquas. molliri membra videres:
Oſſa pati flexus: ungues poſuiſſe rigorem:

Prima-

næ. Pauſanias in Eliacis prioribus. Strabo 6. lib. Virg. 3. Æneid. *Alpheum fama eſt, &c.* Alii quamplurimi. Noſter infra v. 565. *Farn.*

414. *Agnovitque Deam.*] *Deum* nonnulli, ut ad Plutonem referatur. quod ſequentia confirmant. *Heinſius.*

417. *Me dilexit Anapus.*] Scripti fere omnes *Anapis* vel *Anaphis.* ſic & in Ponticis,

Quaque ſuis Cyanen miſcet Anapis aquis.

ita & ibi codices antiqui. apud Livium quoque recte pro *Anatis* doctiſſimus Gronovius *Anapis.* Græcis tamen Ἄναπος eſt. ſic & alter piorum fratrum *Anapus* vel *Anapis*, ſed potius *Anapis* dicitur. *Idem.* *Anapis.*] Fluvius eſt Siciliæ, qui idcirco Cyanen amare fingitur, quod juncti in mare una defluunt.

423. *Condidit.*] Jecit tantis viribus ut totum ſceptrum occultaretur. *Illa viam tellus in tartara fecit.*] Nam ſceptro percuſſa ita hiavit, ut facile Plutonis currus illac ad inferos pertranſietit.

424. *Medio cratere.*] Lucret. 6. Dionyſ. Longin. περὶ ὕψους. Sect. 31. οὐδὲ τοὺς τῆς Αἴτνης κρατῆρας ἀξιοθαυμαστότερον νομίζομεν, &c. κοίλος πέλας κρατῆρος. Scholiaſt. Sophocl. Et Sophocl. Oedip. —— κάθυδρος ὃ —— κρατὴρ μελιχίου ποτοῦ —— ῥεύματι συντρέχει. Pauſan. Laconic. τὸ δὲ αὐτὸ σημεῖον καὶ ἐν Αἴτνῃ δηλοῦσιν οἱ κρατῆρες. Videatur & Agell. l. 17. c. 16.

425. *At Cyane.*] Diodorus ſub principio. lib. 6. *Farn.*

Primaque de totâ tenuiſſima quæque liqueſcunt;
Cærulei crines, digitique, & crura, pedeſque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt. poſt hæc tergumque, humerique, latuſque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit: reſtatque nihil, quod prendere poſſis.
  Interea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo.
Illam non rutilis veniens Aurora capillis
Ceſſantem vidit, non Heſperus, illa duabus
Flammiferâ pinus manibus ſuccendit ab Ætnâ;
Perque

435. *Pectora evanida.*] Nil muto. unus tamen Baſil. *emartia.* hoc eſt, *emarcida.* quomodo & primus Gronovii pro diverſa lectione. bene quoque Junianus *Cyanëia.* Heinſius.

FAB. VII. *Arg.* Interea pavidæ.] *Ceres Proſerpinam filiam quærens, cum defeſſa ſiti laboraret, quandam rogavit anum, nomine Miſmen, ut ſibi aquam ad os colluendum exhiberet. Ea cum muſtum polenta commixtum à vetula traditum bibere cæpiſſet, puer quidam, nomine Stellem, audacior & ridere, & Cererem gulæ deditam eſſe jactare auſus eſt. Quare indignata Ceres, in faciem impudentis pueri muſtum ſimul & polentam expuit, cumque in ſtellionem animal variis maculis infectum commutavit.*

439. *Omnibus.*] Frumentum in Sicilia primum ſua ſponte natum eſſe ferunt, mox & ſatum. Triptolemus à Cecrope Athenienſium rege miſſus, qui & ſemen deferret & ſerendi artem; & ipſe mox mari ac terra vectus mortales novæ agriculturæ rationem edocuit. atque hinc Eleuſis Attica. lege Diodorum Sic. lib. 6. *Farn.*

440. *Udis Aurora capillis.*] *Rutilis* Thuan. Cantabr. pri. Vatic. ter. Medic. multique alii. lib. II.

At Phaethon rutilos flamma populante capillos.

& ibidem,

Ecce venit rutilis humeros protecta capillis.

lib. VI.

Barbaque dum rutilis aberat ſubmiſſa capillis.

Faſt. lib. III. v. 403. ex veſtigiis veterum librorum,

Cum croceis rutilare comis Tithonia conjux
Cæperit.

Auſonius Idyll. VI.

——toto rutilaverat igne comarum.

Cato in Originibus, *Mulieres noſtræ capillum cinere ungitabant, ut rutilus eſſet.* Val. Maximus, *ſummâ cum diligentiâ capillos cinere rutilarunt.* Adeatur Feſtus in *Rutilum.* *Cæſaries rutila* Auſonio Epiſtola VI. & *rutilæ comæ* in Catalectis Pithœi. lib. I.

Medus pila geret, pharetras Romana juventus;
Fulgebit rutilis India nigra comis.

ita ex veſtigiis veterrimi libri ſcribendum: in quo *rutilis crocis.* alius codex Pithœi *nitidis comis.* vulgati *nitidis crocis.* Lucanus lib. X. de pueris in menſa Cleopatræ miniſtrantibus,

Hæc Libycos, pars tam flavos gerit altera crines.
Ut nullis Cæſar Rheni ſe dicat in arvis
Tam rutilas vidiſſe comas.

Heinſius.

442. *Flammiferas pinus.*] Malim *flammi-*

Perque pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus, ubi alma dies hebetarat ſidera, natam
Solis ad occaſus, Solis quærebat ab ortu.
Feſſa labore ſitim collegerat; oraque nulli
Colluerant fontes: cum tectam ſtramine vidit
Forte caſam; parvaſque fores pulſavit: at inde
Prodit anus; Divamque videt; lymphamque roganti,
Dulce dedit, toſtâ quod coxerat ante polentâ.
Dum bibit illa datum; duri puer oris & audax
Conſtitit ante Deam; riſitque, avidamque vocavit.
Offenſa eſt: neque adhuc epotâ parte loquentem
Cum liquido miſtâ perfudit Diva polentâ.
Combibit os maculas; &, qua modo brachia geſſit,
Crura gerit: cauda eſt mutatis addita membris:
Inque brevem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur: parvâque minor menſura lacertâ eſt.

Mi-

miſerâ Ætnâ. cum uno meo. ut apud Statium,

—*igniferâ feſſus ſuſpirat ab Ætnâ.*

Heinſ. *Ab Ætna.*] Unde & in ſacrificiis Cereris, quæ myſteria & initia vocantur, faces accenſas jactare ſolebant ad imitationem ipſius filiam inquirentis.

445. *Solis ab occaſu ad ortus.*] Imo cum melioribus, *Solis ad occaſus ab ortu. ut hebetarat* etiam pri. Baſil. & ſeptem alii, non *ubi.* Heinſ.

446. *Sitim conceperat.*] Pri. ſec. Pal. Cantabrig. pri. Erfurt. plurimique alii, *collegerat.* ut lib. VI. quæ vera ibi ſcriptura eſt.

Sidereo ſiccata ſitim collegit ab æſtu.

l. I. *Colligit os rabiem.* Virg. Georg. III.

Inde ubi quarta ſitim cœli collegerit hora.

ſic *pluvias nox colligit* eidem. & *gaudia colligere* Propertio l. II. Eleg. XIV. deinde pro *contectam* meliores *cum tectam.* malim tamen *textam.* Paulinus Epiſt. I. ad Auſonium,

Nigranteſque caſas & texta mapalia culmo.

ita & ibi veterrimus codex. noſter nihilominus lib. VIII. de caſa, *ſtipulis & cannâ tecta paluſtri.* Faſt. lib. III.

Quæ nunc ære vides, ſtipulâ tunc tecta videres.

ubi *texta* locum habere non poteſt. *Idem.*

449. *Anus.*] Videtur hæc eſſe Baubo Arnobii lib. 5. Nicandro tamen in Theriacis v. 488. Μετάνειρα. Ovidio fuſe narranti hanc fab. 4. Faſtorum *Melanina* vocatur. Miſmam appellat Ant. Liberalis 24. fab. ut & filium nominat Aſcalabum, quæ tamen vox ſonat Græce ſtellionem. Namque interpres Nicandri puerum vocat Abantem. *Lymphamque.*] Κυκεῶνα Nicandro, quod Cicero de Oratore *cinnum* vertit. id autem conficitur ex polenta, id eſt, farina hordeacea, melle, aqua, caſeo, temperata. adi Turnebum 12. lib. Adverſ. cap. 8. *Dulce* itaque ponitur abſolute.

450. *Toſtâ quod coxerat ante polenta.*] *Toſta polenta* cum melioribus. quod & alii jam monuerunt. niſi mavis, *toſtæ polentæ.* Heinſius.

455. *Combibit os maculas.*] Contrahit. R. *Qua modo brachia geſſit.*] *Quæ* ex tribus ſcriptis. *Heinſ.*

459. *Tar-*

Mirantem, flentemque, & tangere monſtra parantem
Fugit anum; latebramque petit: aptumque colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.
Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora eſt. Quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit. dumque omnia luſtrat eundo;
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuiſſet,
Omnia narraſſet. ſed & os & lingua volenti
Dicere non aderant: nec, quo loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit: notamque parenti
Illo forte loco delapſam gurgite ſacro
Perſephones zonam ſummis oſtendit in undis.
Quam ſimul agnovit, tanquam tum denique raptam
Sciſſet, inornatos laniavit Diva capillos:
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Nec ſcit adhuc ubi ſit: terras tamen increpat omnes;
In-

459. *Tangere monſtra paventem.*] *Parantem* ex novem præſtantioribus. & *latebramque* pro *latebraſque* ex iiſdem. *Idem.*

461. *Stellatus corpora.*] Stellatum habens corpus, & guttis infectum, quæ ſtellæ videantur. *R. Nomen.*] Stellionis ἐγένετο ποικίλος ἐκ τοῦ σώματος ἀσκαλαβώτης. Ant. Liberal. Metam. 24. fab. animal eſt lacerto ſimile, cui tergus pictum guttis maculiſve lucentibus.

F AB. VIII. *Arg.* Quas dea, &c.] *Cum Arethuſa nympha Siciliæ fontis, qui humo preſſus ab Elide fluit, indicaviſſet Cereri à Dite raptam Proſerpinam, & illa ab Jove impetraſſet, ſi fratris nuptiis contenta non eſſet, ea lege ab inferis duceret eam, ſi nihil guſtaſſet. Quam ob cauſam cum judicium fieret, Aſcalaphus hoſpes Acherontis filius ad judicium primus deſcendit, docuitque eam mali punici granum guſtaſſe. Quamobrem in avem bubonem abominandi ominis converſus eſt. Juppiter autem ex æquo Cereri fratrique tribuit, ut partem anni Proſerpina apud virum, partem autem apud matrem ageret.* L.

463. *Dicere longa mora eſt.*] Τὸ *Dicere* mox ſequitur, quare rectius unus Voſſianus, *Longa referre mora eſt.* ut noſter ſæpe alibi. *Heinſ. Quærenti.*] Quod in avaros torqueri poteſt. *avidis natura parum eſt.* Senec. Herc. Oetæo verſ. 631. *Idem. Quærenti defuit orbis.*] Nam cum totum perluſtraſſet Ceres terrarum orbem, ubi quæreret filiam, nihil ei loci reſtabat: quare in Siciliam eſt reverſa.

465. *Cyanem.*] Verſ. 411. ſupra. *Farn.*

467. *Qua loqueretur.*] *Quo* ex ſcriptis. *Heinſius.*

470. *Perſephones zonam.*] Proſerpinæ cingulum. *R. Zonam.*] Virginis & raptæ & delibatæ indicium proprium Zonam ſolutam. Lege quæ habet Firmicus de ruſtico quodam, cui propter divitias Pluton fuit nomen, raptore Proſerpinæ. qui ne prehenderetur à Cereris manu armata ipſum inſequente, vehiculum egit per medium lacum Percum, inibique periit cum virgine ſubmerſus. *Farn. Perſephones zonam.*] Redi ad tom. 1. p. 25. v. 116. Quam Colutus Theban. vocat
—— μειλίφρονα δεσμὸν ἱμάντων.

474. *Neſcit adhuc ubi ſit.*] *Nec ſcit* cum primo Palat. & uno Mediceo, & uno

Ingrataſque vocat, nec frugum munere dignas.
Trinacriam ante alias, in qua veſtigia damni
Repperit. ergo illic ſæva vertentia glebas
Fregit aratra manu: parilique irata colonos
Ruricolaſque boves leto dedit: arvaque juſſit
Fallere depoſitum; vitiataque ſemina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Caſſa jacet: primis ſegetes moriuntur in herbis:
Et modo ſol nimius, nimius modo corripit imber.
Sideraque; ventique nocent: avidæque volucres
Semina jacta legunt: lolium, tribulique fatigant
Triticeas meſſes, & inexpugnabile gramen.
Cum caput Elêis Alpheïas extulit undis:
Roranteſque comas à fronte removit ad aures:
Atque ait: O toto quæſitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix, immenſos ſiſte labores:
Neve tibi fide violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit: patuitque invita rapinæ.
Nec ſum pro patriâ ſupplex: huc hoſpita veni.
Piſa mihi patria eſt: & ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni

Hæc

uno Voſſii. niſi præſtat reponi, *Neſcia.* Heinſ.

476. *Veſtigia.*] Zonam. ut modo. v. 470. *Farn.*

479. *Arvaque juſſit fallere depoſitum.*] Hoc eſt, arvis mandavit, ne ſibi credita ſemina redderent. *R.*

480. *Fallere.*] Terræ fallentis depoſitum & ſpem mentitæ ſpecies enumerat. Horat. 1. ode 3. lib. *Funduſque mendax; arbore nunc aquas culpante, nunc torrentia agros ſidera, nunc hiemes iniquas.* vide quæ nos ad Georg. Virg. 1. l. *Farn.* *Vitiataque ſemina fecit.*] *Lædit* Thuan. & pro diverſa lectione prior Erfurtanus. *Heinſ.*

482. *Sparſa jacet.*] *Falſa* quidem ex præſtantioribus. quod tamen non placet, quia præceſſerat, *Fallere depoſitum.* Arondelianus pro diverſa lectione *Caſſa jacet.* optime. Prudentius ad rem l. 11. contra Symmachum,

Semper (crede) polus variis proventibus annos
Texuit: hoc multa ditavit fruge fluentes,
Quoſdam infelices aſtris damnavit iniquis,
Spe caſſâ & ſterili curam fruſtatus agreſtem.

Plura de hac voce Remed. Amor. v. 447. *Idem.*

487. *Alpheias.*] Arethuſam fabulantur fluv. Elidis ex Peloponneſo occultis ſubter mare cuniculis lapſam rurſus emanare in Ortygia inſ. prope Syracuſas. ſupra verſ. 409. & infra 576. *F.*

494. *Piſa mihi patria eſt.*] Piſa Arcadiæ oppidum juxta quod Alpheus fluvius labitur.

498. *Meta*

Hæc mihi terra ſolo eſt. hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu, mitiſſima, ſerva.
Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis: cum tu curiſque levata,
Et vultûs melioris eris. mihi pervia tellus
Præbet iter: ſubterque imas ablata cavernas
Hîc caput attollo: deſuetaque ſidera cerno.
Ergo, dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu;
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæque diu ſimilis fuit. utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia; curribus auras
Exit in æthereas: ibi toto nubila vultu
Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis.

Pro-

498. *Mota loco cur ſim.*] Arethuſa venatrix fuit, Dianæ comes, quæ cum forte ſe in Alpheo fluvio lavaret, ita Alpheum in ſui amorem pellexit, ut ipſam retinere conatus ſit, ſed cum in Siciliam uſque fugientem Alpheus ſecutus eſſet, implorato Dianæ auxilio in fontem ſui nominis fingitur fuiſſe converſa. Quod idcirco fictum eſt, quia quæ jaciunt in Alpheum purgamenta ejici ab Arethuſa in Siciliam fere eſt obſervatum. Sunt autem multæ Arethuſæ, & urbes & fontes. *R.*

499. *Ortygiam.*] Inſulam juxta Syracuſas in Sicilia, olim ponte junctam continenti, poſtea aggere. Ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφεοῦ Κλεινᾶν Συρακοσσᾶν θάλος, Ὀρτυγία, δέμνιον Ἀρτέμιδος, cum reſpectu quodam ad alteram Ortygiam, Delon.

500. *Cum tu.*] Infra, verſ. 568. erunt opportuna illa & *molliſſima fandi tempora.* Farn.

502. *Subterque imas aulata cavernas.*] *Subterque cavas* rectius in uno Moreti. *Heinſ.*

504. *Stygio.*] Profundo certe meatu lapſa eſt Arethuſa ſi ea viderit quæ Stygio in gurgite facta ſint. omnino profundo, ſi ſub mari quidam amnes, inquit Plinius lib. 2. cap. 103. odio maris ipſa ſubeunt vada, ſicut Arethuſa fons Syracuſanus, &c.

505. *Viſa tua.*] Refert Pauſanias in Atticis Cererem Argis à Pelaſgo acceptam hoſpitio, de filiæ raptu ex Chryſanthide cognoviſſe. Didymus & Tharræus in proverbiis, Hermenios indicaſſe Cereri raptum Proſerpinæ tradunt. Alii Cabarim quendam è Paro inſula. Triptolemum aut Celeum alii. *Farn.*

506. *Interrita vultu.*] *Vultus* in optimo Florentino. *Heinſius.*

511. *Dolore pulſa gravi.*] Percuſſa, affecta magno dolore.

514. *Pre-*

Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit,
Sanguine, proque tuo. ſi nulla eſt gratia matris;
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precamur
Vilior illius, quod noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:
Si reperire vocas, amittere certius; aut ſi
Scire ubi ſit, reperire vocas, quod rapta, feremus.
Dummodo reddat eam. neque enim prædone marito
Filia digna tua eſt; ſi jam mea filia digna eſt.
Jupiter excepit: Commune eſt pignus onuſque
Nata mihi tecum: ſed, ſi modo nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor eſt: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modo, Diva, velis. ut deſint cætera; quantum eſt
Eſſe Jovis fratrem! quid quod nec cætera deſunt,
Nec cedit niſi ſorte mihi? ſed tanta cupido
Si tibi diſcidii; repetat Proſerpina cælum:
Lege tamen certâ; ſi nullos contigit illic
Ore cibos. nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt.
Dixerat. at Cereri certum eſt educere natam.
Non ita fata ſinunt. quoniam jejunia virgo
Solverat: &, cultis dum ſimplex errat in hortis,
Puniceum curvâ decerpſerat arbore pomum:
Sumtaque pallenti ſeptem de cortice grana

Preſ-

514. *Proque meo veni.*] *Venio* Bernegger. & octo aut decem alii. lib. XIII.

Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus æther,
Diva tamen venio. Heinſ.

516. *Nata patrem moveat.*] Proſerpina enim Jovis ex Cerere filia fuit.

519. *Si reperire vocas.*] Ac ſi diceret, hoc eſſe potius amittere, quam reperire.

522. *Si jam mea filia non eſt.*] *Si jam mea filia digna eſt*, Neapol. & ſecundus Mediceus. venuſtiſſime. *Heinſius.*

534. *Jejunia Solverat.*] Ἀπόνηστις Græcis dicitur, qui non eſt jejunus: hinc ἀπονηστίζεσθαι, jejunium ſolvere & jentare. Sic jejunium ſolviſſe Proſerpinam dicit, quæ apud Inferos ſeptem grana mali punici contigerat. *Salm.*

535. *Solverat & cultis.*] *Irriguis* tres antiqui. Lege *& riguis hortis.* ita noſter paſſim. ut lib. x. Met.

—— *riguoque papaver in horto.*

lib. XIII.

—— *riguo formoſior horto.*

Remed. Amor.

Ipſe potes riguo plantam deponere in horto.

Gratius Cynegetico,

At pauper rigui cuſtos Alcbandicus horti. Heinſius.

537. *Septem.*] Miſſus tamen Mercurius

Preſſerat ore ſuo. ſoluſque ex omnibus illud.
Viderat Aſcalaphus: quem quondam dicitur Orphne,
Inter Avernales haud ignotiſſima Nymphas,
Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi; teſtemque profanam
Fecit avem: ſparſumque caput Phlegetontide lymphâ
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille ſibi ablatus fulvis amicitur ab alis;
Inque caput creſcit; longoſque reflectitur ungues;
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.
Hic tamen indicio pœnam linguâque videri

Com-

rius 4. Faſtor. ſcitatum, utrum Proſerpina manſiſſet jejuna, refert, *rapta tribus ſolvit jejunia granis Punica quæ lento cortice poma tegunt.* Farn.

539. *Soluſque Aſcalaphus vidit.*] Aſcalaphus Acherontis ex Orphne nympha fuit filius, qui cum teſtatus eſſet Proſerpinam in Plutonis hortis ſeptem grana mali punici comediſſe, ab ipſa in bubonem peſſimi ominis avem fuit commutatus. *R. Orphne.*] Gorgyram vocat Apollodorus lib. 1. aliterque refert hanc fab. Ceres, inquit, Aſcalapho Acherontis, & Gorgyræ filio, quod in filiam ſuam teſtimonium dixiſſet, grave apud inferos ſuperimpoſuit ſaxum. *Farn.*

243. *Teſtemque profanum.*] *Profanam avem* meliores. lib. VI.

—— tectoque profanus
Incubuit bubo. Heinſ.

546. *Ille ſibi ablatus.*] Hoc eſt, ſua figura ac forma ſpoliatus. *Amicitur.*] Veſtitur, cooperitur. *Fulvis amicitur ab alis.*] *in alis* plerique veteres. ut apud Virgil. *Horridus in jaculis.* apud Claudianum, *ſudare in haſta.* ſed cur *fulvas alas* dat buboni? unus ex meis, *flavis, furvis* Barberin. Forte *ravis alis.* Vide quæ ad Amores l. 1. notamus. Eleg. XII. *Heinſ.*

547. *Inque caput creſcit.*] Illi in caput creſcere dicuntur, quorum caput quam reliqua membra grandius efficitur.

550. *Dirum mortalibus omen.*] Maxime vero abominatus eſt bubo, triſtis & dira avis, voce funeſtâ & gemitu, qui formidoloſa, diraſque neceſſitates & magnas moles inſtare portendit: ipſum tamen cantu & ſtridore querulo dirum facere auſpicium putant. Vide Alex. ab Alexand. lib. 5. Genial. dier. c. 12. *Poet. Venturi nuncia luctus bubo.*] Ex Virgil. 4. Æneid.

Solaque culminibus ferali carmine bubo.
Sæpe queri, & longas in fletum ducere
voces.

FAB. IX. *Arg.* Hic tamen indicio pœnam, &c.] *Fabulam fabula (ut ſolet) eleganter annectit poeta. Nam Sirenes tres fuiſſe dicuntur Acheloi fluvii & Calliopes muſæ filiæ, ac Proſerpinæ comites fidiſſimæ: quam quidem cum & ipſæ per totum orbem terrarum quæſiſſent, nec uſquam in terris eam reperirent, Deos rogarunt, ut alatæ efficerentur, quo commodius etiam in aquis Proſerpinam inquirere poſſent. Quare ita in aves fuere converſæ, ut facies tamen virginea, voxque humana illis remaneret. Hæ juxta fretum Siculum inſulas Sirenuſas habitantes tam ſuaviter canebant, ut nautas illac tranſeuntes, aut ad ſe*

pelli-

Commeruiſſe poteſt. vobis, Acheloïdes, unde
Pluma pedeſque avium, cum virginis ora geratis?
An quia, cum legeret vernos Proſerpina flores,
In comitum numero miſtæ, Sirenes, eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæſitis in orbe;
Protinus ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis: facileſque Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet uſum;
Virginei vultus, & vox humana remanſit.
At medius fratriſque ſui mœſtæque ſororis
Jupiter ex æquo volventem dividit annum.

Nunc

pellicerent, aut ſopitos ſpoliarent, atque ſubmergerent.

552. *Acheloides.*] Sirenes, filiæ Acheloi & Terpſichores. Quasſi voluptates interpretemur, taurino ſane impetu aut fluminco impellunt, nec minus ſuavitate ſua alliciunt ad perniciem. hilaris pœna, mors blanda, gaudium crudele. Martialis Epigram. 64. lib. 3. ad Sap. vet. Domini Verulamii. *Siren, ſeu Voluptas*, de adulatoribus ſunt qui interpretentur. Sabinus de liberalium artium gymnaſio, Rhetorices imprimis & poëticæ, quæ tamen ab honeſto degenerant inſtituto. quem lege, & Scalig. 5. poët. *Acheloides.*] Sirenes. Redi ad tom. 1. p. 647. v. 311.

554. *An quia.*] Aliæ ab aliis adferuntur cauſſæ. Sed de certamine earum cum Muſis, de cantu pernicioſo, &c. multa Poëtæ, ethici, mythologi, quos adi. *Farn.*

555. *In comitum numero docta Sirenes.*] *Miſtæ* meliores. Forte,

Immiſtæ comitum numero.

Heinſ.

557. *Protinus ut veſtram.*] *Non minus ut veſtram* cogitabam aliquando. *Idem. Protinus ut veſtram.*] Hoc eſt, ut diligenter in mari quoque poſſetis inquirere Proſerpinam.

558. *Alarum remis.*] Alarum remigio & agitatione.

561. *Ne tamen ille canor.*] Cauſam exponit, cur totæ in aves non fuerint commutatæ Sirenes, ſed virgineos vultus retinuerint. Vide Natal. Comit. l. 7. Myth. cap. 131. *Canor natus.*] Facultas canendi ingentia & à natura data.

FAB. X. *Arg.* At medius fratriſque ſui, mœſtæque ſororis, &c.] *Juppiter, ut Cererem placaret, ita diviſit annum, ut Proſerpina partim apud virum, partim apud matrem moraretur: ergo Ceres exigit ab Arethuſa, ut ſibi originem ſuam exponat. Arethuſa Achaidum nympharum formoſiſſima cum ab Alpheo amne perſequeretur, cuperetque perſequentis impetum effugere, invocavit Dianam, cujus comes & æmula ſtudii fuerat, ut laboranti ferret auxilium, objectaque ea nube ne in conſpectum cupientis poſſet venire, tellure rupta in inſulam Ortygiam miſit per obſcurum iter, & in fontem cognominem ſibi, Arethuſam, verſam, ad ſuperos evocavit, cujus liquori, Alpheus amnis infunditur.* Lact.

564. *Mœſtaque ſororis.*] *Mediuſque* in priori Hamburgenſi. *Heinſ.*

Nunc Dea regnorum numen commune duorum
Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.
Vertitur extemplo facies & mentis & oris:
Nam, modo quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta Deæ frons eſt: ut Sol, qui tectus aquoſis
Nubibus ante fuit, victis ubi nubibus exit.
Exigit alma Ceres, natâ ſecura repertâ,
Quæ tibi cauſſa viæ: cur ſis, Arethuſa, ſacer fons.
Conticuêre undæ: quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput: virideſque manu ſiccata capillos
Fluminis Elêi veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum, quæ ſunt in Achaïde, dixit,
Una fui: nec me ſtudioſius altera ſaltus
Legit, nec poſuit ſtudioſius altera caſſes.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita eſt,
Quamvis fortis eram; formoſæ nomen habebam:
Nec mea me facies nimium laudata juvabat.
Quaque aliæ gaudere ſolent, ego ruſtica dote
Corporis erubui; crimenque placere putavi.
Laſſa revertebar (memini) Stymphalide ſilvâ.
Æſtus erat: magnumque labor geminaverat æſtum.
In-

566. *Duorum regnorum.*] Et inferi & ſuperi. *R.*

567. *Cum matre.*] Ut per ſex menſes, quibus Sol in ſignis eſt Auſtralibus apud maritum ſit, infra terram: ſex alios, quibus viſit Borealia ſigna, emergant, matureſcant, in horrea deportentur fruges. Vel etiam quod Luna, quæ eadem eſt quæ Proſerpina & Diana, ex æquo utrumque Hemiſphærium, ſuperius atque inferius illuſtret.

571. *Victis è nubibus exit.*] *Ubi nubibus exit* in plurimis. quod præſtat. *Heinſius. Victis è nubibus.*] Ex diſſolutis nebulis atque depulſis. Tunc enim nubes à Sole vinci dicuntur, cum reſolvuntur atque expelluntur.

572. *Nata ſecura recepta.*] *Repertâ* Cantabr. Thuan. prior Erfurt. & ſeptem alii. ſupra,

En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt.

mox, *Quæ tibi cauſa viæ*, non *fugæ* meliores. de fuga enim nil præceſſerat. *Heinſ.*

573. *Sacer fons.*] Omnes fontes nymphis ſacri eſſe dicuntur. *R.*

576. *Fluminis Alphei.*] *Elei* ex melioribus. *Heinſ. Fluminis.*] Al. *Fluminis Elei.* lege dialogum Neptuni & Alphei, in dialogis marinis Luciani. *Farn.*

577. *In Achaide.*] In Achaia.

583. *Ruſtica.*] Simplex, neglecto formæ cultu, quod aliæ ſibi honori, hoc mihi crimini duxi, ut formam, qua placere poſſem, adſtruerem. *Farn.*

585. *Stymphalide.*] Stymphalus, Arcadiæ in Peloponneſo, mons eſt & urbs. *Idem.*

586. *Magnuſque labor.*] *Magnumque* ex melioribus. *Heinſius.*

588. *Per-*

Invenio ſine vortice aquas, ſine murmure euntes,
Perſpicuas imo; per quas numerabilis altè
Calculus omnis erat; quas tu vix ire putares.
Cana ſalicta dabant, nutritaque populus undâ,
Sponte ſua natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi; primumque pedis veſtigia tinxi:
Poplite deinde tenus. neque eo contenta, recingor:
Molliaque impono ſalici velamina curvæ:
Nudaque mergor aquis. quas dum ferioque, trahoque,
Mille modis labens, excuſſaque brachia jacto;
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur:
Territaque inſiſto propioris margine ripæ.
Quo properas, Arethuſa? ſuis Alpheus ab undis,
Quo properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sicut eram, fugio ſine veſtibus. altera veſtes
Ripa meas habuit. tanto magis inſtat, & ardet:
Et quia nuda fui, ſum viſa paratior illi.
Sic ego currebam; ſic me ferus ille premebat:
Ut fugere accipitrem pennâ trepidante columbæ,
Ut ſolet accipiter trepidas agitare columbas.
Uſque ſub Orchomenon, Pſophidaque, Cyllenenque,
Mæna-

588. *Perſpicuas ad humum.*] *Ad imum* nonnulli veteres cum primo Gronoviano. primo Vaticano, & ſec. Mediceo. Scribe, *Perſpicuas imo.* ſic in Halieutico,

Quæ vada ſubnatis imo viridentur ab herbis.

ἐκ βυθῶ dixit Theocritus, Idyl. XXIII. noſter alibi *gurgitis ima* lib. XI. de auribus Midæ, ut & illic ſcribendum,

Inſtabileſque imo facit & dat poſſe moveri. Idem.

598. *Propioris margine fontis.*] *Ripa* meliores. *Idem.*

599. *Alpheus.*] Tom. I. p. 47. v. 29. & p. 127. v. 141.

603. *Paratior.*] Ad vim patiendam.

606. *Trepidas urgere columbas.*] *Agitare* Captabr. & multi alii. ſic *trepidos agitare in retia cervos.* l. III. & *timidas agitare lyncas* apud Horatium lib. II. Od. XIII. Prudentius Hymno III. Cathemerin.

Exagitanſque truces aquilas
Per vaga nubila perque notos
Sidere lapſa columba fugat.

Horatius tamen de Cæſare Cleopatram perſequente,

Remis adurgens, accipiter velut
Molles columbas. Heinſ.

607. *Orchomenon.*] Urbem Arcadiæ, non procul à mantineâ. ſed & alia eſt cognominis in Bœotia, inter Theſpiam & Coroneam. *Farn.* *Pſophidaque.*] Eſt Pſophis variarum urbium nomen. Nam & Arcadiæ urbs eſt & Acarnaniæ, & Achajæ. Eſt & Libyæ urbs Pſophis, unde *Pſophites.* *Cyllenem* autem & *Mænalon*, & *Erymanthon* Arcadiæ eſſe montes jam ſæpius diximus. *Elim* vero ejuſdem Arcadiæ urbem. *R.*

 611. *Lon-*

Mænalioſque ſinus, gelidumque Erimanthon, & Elin
Currere ſuſtinui. nec me velocior ille.
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, per opertos arbore montes,
Saxa quoque, & rupes, & qua via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram; niſi ſi timor illa videbat.
Sed certè ſonituque pedum terrebar; & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ, Dictynna, tuæ: cui ſæpe dediſti
Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharêtra.
Mota Dea eſt; ſpiſſiſque ferens è nubibus unam
Me ſuper injecit. luſtrat caligine tectam
Amnis; & ignarus circum cava nubila quærit:
Biſque locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit:
Et bis, Iö Arethuſa, Iö Arethuſa, vocavit.

Quid

611. *Longi.*] *Λέγεται καὶ τοιάδε ἐς τὸν Ἀλφειὸν, ὡς ἀνὴρ εἴη θηρευτής*, &c. Narrant, inquit Pauſanias in Eliacis prioribus, Alpheum fuiſſe Venatorem, amaſſe Arethuſam, & ipſam venatricem, quæ cum fugeret amantem, in inſula Ortygiæ prope Syracuſas in fontem converſam fuiſſe. Alpheum, ut ipſam ſequeretur, in amnem item mutatum ſubter mare meare ac fonti illi Syracuſano miſceri. Quod ut credam verum eſſe, adducor Delphici Apollinis reſponſo. is enim Archiam Corinthium coloniam Syracuſas deducendam hortatus dixit: *Ὀρτυγίη τις κεῖται ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ Τρινακρίης καθύπερθεν, ἵν' Ἀλφειοῦ στόμα βλύζει, Μισγόμενον πηγαῖς Εὐροπείης Ἀρεθούσης*. Quod ultra probatum it Pauſanias ſimili lapſu Nili, Jordanis & aliorum fl. *Farn.*

613. *Saxa quoque & rupes.*] *Saxaque per rupes* alter Hamburg. & tres alii. Barber. *ſaxa per & rupes.* Scribe *ſaxaque per, rupeſque.* Heinſ.

619. *Armigeræ, Diana, tuæ.*] *Dictynna* octo veteres recte. paulo ante pro *ingens anhelitus* cenſeo ſcribendum *urgens anhelitus oris.* ut lib. XI. ſub finem,

—— *celeremque metu celer urget amore.*

Idem.

622. *Luſtrat.*] Occupat. *Μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν ἀρχόμενον ἀπὸ Πελοποννήσου*, &c. Strabo lib. 6. Fabulantur, inquit, Alpheum in Peloponneſo ortum, ſubter mare alveo ſuo infra terram uſque ad Arethuſam ductum rurſum inde in mare affluere. cujus rei argumentum proferunt: Pateram quandam apud Olympiam in Alpheum prolapſam, ad fontem Arethuſam fuiſſe delatam. tum fontem eum turbidum fieri quando Olympiæ boves ſacrificantur. Quam pro fabula confutat idem Strabo, ibidem. Namque oſtium Alphei manifeſto in mare exire; neque ullas apparere fauces quæ amnem abſorbeant: neque fieri poſſe ut aqua dulcis maneat, ſi per mare, vel ſubter mare permeet. *Farn.*

631. *Lon-*

Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? anne quod agnæ
 eſt,
Siqua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus?
Non tamen abſcedit: neque enim veſtigia cernit
Longius ulla pedum. ſervat nubemque locumque.
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus;
Cæruleæque cadunt toto de corpore guttæ.
Quaque pedem movi, manat lacus: éque capillis
Ros cadit: & citius, quam nunc tibi fata renarro,
In laticem mutor. ſed enim cognoſcit amatas
Amnis aquas, poſitoque viri, quod ſumſerat, ore,
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat, undas.
Delia rumpit humum. cæcis ego merſa cavernis
Advehor Ortygiam: quæ me cognomine Divæ
Grata meæ ſuperas eduxit prima ſub auras.
  Hac Arethuſa tenus. geminos Dea fertilis angues
  Cur-

631. *Longius ulla pedum.*] *Longius ire* nonnulli veteres. quod præſtat. paulo poſt pro *manat locus* repoſui *lacus* ex plurimis veterum. *Heinſius.*

632. *Occupat obſeſſos.*] Pulchra phantaſia fingit poëta Arethuſam in aquam fuiſſe converſam. Qui enim plus æquo ſudat, facile in aquam videtur reſolvi. *Obſeſſos artus.*] Tom. 1. p. 351. v. 20.

635. *Facta renarro.*] *Fata* ex melioribus. *Heinſ.*

637. *Poſito ore.*] Depoſita figura, ac forma virili.

639. *Cæcis.*] Fulgentius Alpheum interpretatur ἀληθείας φῶς: Arethuſam, nobilitatem æquitatis. quem adi 3. lib. Alii integritatem morum incorruptorum referunt, *Farn.*

640. *Advehor Ortygiam.*] Ortygia & Delos dicitur, quod in ea primum Ortyges fuerunt viſæ, ut quibuſdam placet, & inſula Siciliæ adjacens. *Cognomine divæ.*] Dianæ. nam & Delia & Ortygia ab eadem inſula, Diana cognominatur.

641. *Eduxit prima.*] Malim *educit.* Heinſ.

FAB. XI. *Arg.* Hac Arethuſa tenus.] *Hactenus, inquit, Arethuſa fuit locuta; Lynci autem Scythiæ regis Metamorphoſin in lynca feram, eleganter cum ſuperiore fabula connectit poeta. Ceres enim recepta filia, Arethuſaque audita, Athenas advolavit, curruumque à draconibus alatis vectum Triptolemo donavit: quo frumenti uſum & agriculturam mortales doceret. Is igitur cum ad Scythiam uſque perveniſſet, à Lynco Scytharum rege hoſpitio ſuſceptus, paulum abfuit quin interficeretur. Nam Lyncus cum adventus cauſam percepiſſet, Triptolemi gloriæ invidens eum ſomno oppreſſum aggreſſus eſt. Quare Ceres indignata Lyncum in lynca feram commutavit.* R.

642. *Dea fertilis.*] Dea fertilitatis Ceres. *Angues.*] Dracones. Claudian. 1. de raptu Prof. *Sinuoſa draconum Membra regens; volucrique per avia nubila tractu ſignant.* comparat. Scal. 5. poët.

644. *Vecta*

Curribus admovit; frænîſque coërcuit ora:
Et medium cæli terræque per aëra vecta eſt:
Atque levem currum Tritonida miſit in arcem
Triptolemo; partemque rudi data ſemina juſſit
Spargere humo, partim poſt tempora longa recultæ.
Jam ſuper Europen ſublimis & Aſida terras
Vectus erat juvenis; Schythicas advertitur oras.
Rex ibi Lyncus erat. regis ſubit ille penates.
Qua veniat, cauſſamque viæ, nomenque rogatus,
Et Patriam, Patria eſt claræ mihi, dixit, Athenæ;
Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris; latos quæ ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit: tantique ut muneris auctor
Ipſe ſit; hoſpitio recipit: ſomnoque gravatum
Aggreditur ferro, conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit: rurſuſque per aëra miſit
Mopſo-

644. *Vecta eſt.*] Rectius *fertur* in primo Gronoviano. nam *vectus erat juvenis* mox ſequitur. deinde *Tritonida arcem* non *urbem* tres ſcripti. *Heinſ.*

646. *Triptolemo.*] Quem Ceres, quod cum filiam quæreret, à Celeo patre Triptolemi benigne fuiſſet accepta, ſerendi rationem docuit, eique dedit currum quem trahebant alati dracones, quo vectus mortalibus impertiret agriculturam. ſupra v. 439. Tzetzes in Heſiodum allegoriam fabulæ explicat. Nonn. Dionyſ. l. 19. *Rudi humo.*] Non antea cultæ, indomitæ. *Farn.*

648. *Europen & Aſida terram.*] *Terras* ex optimo Thuaneo. & mox *Scythicas oras* non *Scythicaſque* caſtigatiores. *Heinſ.* *Aſida.*] Aſiam proprie dictam, Myſiam, &c. quæ primam producit. 1. Georgic. & *qua Aſia circum dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri.* & 7. Æneid. *Sonat amnis*, & *Aſia longe Pulſa palus.* Aſiæ vero, quæ pars quarta orbis, primam corripi volunt. 1. Æneid. *Europa atque Aſia pulſus.* Farn.

651. *Cauſamque viæ, quâ veniat.*] Ex Homer. Odyſſ. 9. v. 252.

Ὦ ξεῖνοι, τίνες ἐςέ; πόθεν
Πλεῖθ' ὑγρὰ κέλευθα.

Quod & Virgil. 9. Æneid.

State, viri; quæ cauſa viæ,
Quive eſtis in armis?

660. *Rurſuſque per aëra juſſit.*] *Miſit* fragmentum Voſſianum, Junianus, & unus meus eleganti Græciſmo. Epiſt. Penelopes,

——te quærere miſſo
Retulerat nato.

Propertius libro 11. Eleg. xvi.

Semper in Oceanum mittit me quærere
gemmas.

Statius initio Achilleïd. *duros laxantem Ægæona nexus Miſſa ſequi* ex veteri codice. Cælius lib. 1. Hiſt. *Celocem in Africam mittit viſere locum, ubi exercitum exponat.* apud Apuleium *facere miſſa ſum*, ubi perperam *juſſa* Colvius. Vide Avienum Fab. xxii. Rutilium lib. 1. Itiner. verſ.

Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.
  Finierat dictos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ viciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixêre ſono. convicia victæ
Cum jacerent, Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaque culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas: &, qua vocat ira, ſequemur.
Rident Emathides, ſpernuntque minacia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri brachia plumis:

Al-

verſ. 210. Maximianum initio Eleg. v. *Heinſ.*

661. *Sacros jugales.*] Dracones eidem jugo ſubjectos. *R. Mopſopium.*] Athenienſem, à rege Mopſopo. Straboni l. 9. à Mopſo, Triptolemum. *Farn.*

Fab. XII. *Arg.* Finierat dictos.] *Pieri filiæ, nympharum ſententia, à Calliope Muſarum præſtantiſſima ſuperatæ, cœperunt & nymphas, & muſas ipſas conviciis inſectari: quam rem quidem ægre ferentes muſæ, eas in picas converterunt, quæ ingenitam retinuiſſe videntur loquacitatem.* R.

662. *Finierat doctos cantus.*] Imo *dictos* cum primo Palat. primo Mediceo, & decem aut undecim aliis, ne laudibus ſororis Muſa putide indulgeat. *Heinſ. Maxima.*] Calliope. ſupra v. 338.

663. *Nymphæ.*] Supra ad verſ. 314. *Farn.*

664. *Concordi ſono.*] Una omnium ſententia. *Convicia victæ cum facerent.*] *Jacerent* Florentinus S. Marci, Urbin. Neap. pri. Palat. ſec. Medic. pri. Regius, prior Erfurt. decem alii. utrumque recte. ſequor tamen vetuſtiores. l. xv.

—— *toto Venus anxia cœlo*
Verba jacit.

deinde *dixit* non *dixi* cum præſtantioribus. *Heinſ. Convicia jacerent.*] Vide hac de re Phædrum Laurentii, Fab. 6. l. 1. v. 5. Qui pleroſque bonos auctores adducit.

667. *Non eſt patientia libera nobis.*] Ex Virgil.

—— *Non eſt mora libera*
Turno.

668. *Ibimus in pœnas.*] Vos pœnis ac ſuppliciis afficiemus.

669. *Rident Pæonides.*] Mire hic turbant libri veteres. ſed ne in hoc luto diu hæreatur, antiquiores ſcripturas ſolummodo adhibebo. *Rident Athipedes* primus Mediceus. *Rident Athides* Bernegger. pri. Gronov. & nonnulli alii. quidam *Athiades* cum ſecundo Mediceo, vel *Achiades. Ridentque Athides* primus Palat. alii ex vetuſtioribus *Enipedes*, vel *Eathides* & ſimilia. Florentinus S. Marci à manu prima *Ridentemque Athides.* Scribe *Rident Emathides.* ſupra nimirum illæ ipſæ,

Vel nos Emathiis ad Pæonas uſque nivoſos
Cedamus campis.

deinde *minacia verba* non *minantia* Florent. primæ notæ. Neap. & Bernegger. qui etiam *magno & clamore* cum primo Mediceo. à multis Tò *&* abeſt. *Heinſ. Rident Pæonides.*] Pæonides autem eadem ratione qua mater illarum, vocantur, ut ſupra. Pæonis Euippe mater fuit.

673. *Con-*

Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident, volucreſque novas accedere ſilvis.
Dumque volunt plangi; per brachia mota levatæ
Aëre pendebant nemorum convicia picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

673. *Concreſcere.*] Coaleſcere.

674. *Ora videt.*] *Vident* ex altero Erfurtano. *Heinſius.*

675. *Plangere dumque volunt.*] *Dumque volunt plangi* meliores magno numero. ſic & lib. VIII. cenſeo ſcribendum,

Planguntur matres Calydonides Eveninæ.

lib. XI.

Plangitur & trepido conſtringit vincula motu.

lib. XIV.

——ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.

apud Silium libro I. ex optimo codice, ubi de Borea agit.

Nunc ipſas alis plangit ſtridentibus Alpes.

cui ſcripturæ inſcite, ut ſolet, obloquitur Dauſqueius. *Heinſ. Plangere dumque volunt.*] Dum inquit pectora ſua manibus plangere vellent, in aëra levatæ pendere cœperunt.

676. *Nemorum convicia.*] Quæ in nemoribus convicia jactare non deſiſtunt.

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

Quo exemplo mota Dea, anum ſe fecit. Itaque inito cum Arachne texendi certamine, poſtquam utriuſque tela varias transformationes repræſentavit, ipſam in araneam mutavit. Nibil tamen hoc Niobem movit, quo minus amiſſis liberis in ſaxum obdureſceret. Quo quidem cognito, vulgus Lycios ruſticos in ranas à Diana verſos, & Marſyam ab Apolline excoriatum, in memoriam revocavit. Cum vero ad conſolandos Thebanos urbes finitimæ converiſſent, ſoli defuerunt Athenienſes: quoniam à Tereo Rege infeſtabantur. Qui deinde ſtuprata Philomela, in upupam transformatus fuit: quemadmodum & Philomela in luſciniam, ac Progne in hirundinem. Quæ res Pandioni ſocero intellecta, mortem attulit. Huic in regno ſucceſſit Erechtheus; è cujus filia Orithyia, Boreas Calaim procreavit & Zethen. Qui in Argonautarum numero quondam fuerunt, cum Jaſon, ſeminatis ſerpentis dentibus, è quibus homines armati prodierunt, & dracone ſopito, vellus aureum retulit.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aurem;
Carminaque Aönidum, juſtamque probaverat iram.
Tum ſecum, Laudare parum eſt; laudemur & ipſæ:
Numina nec ſperni ſine pœnâ noſtra ſinamus.
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes:

Quam

FAB. I. *Arg.* Præbuerat.] *Arachne Lydia Idmonis filia, cujus mater genita Hypæpis ſtudio lanificii famam quæſierat, cum materna induſtria cunctas præceſſiſſet in opere faciendo, iſtis diebus inſolentius gloriata magis quam mortalem decuit, elocuta eſt. Nam Minervam à qua docta fuerat, ad certamen provocavit. Quæ in anum verſa in hoc ad eam venerat, ut audaciæ impetum compeſceret. Quam cum vidiſſet in certamine permanentem, reverſa in ſuam ſpeciem opere propoſito in certamen deſcendit, & ſingula quæ ſequuntur, inſeruerunt tela; prior quidem Minerva; dehinc Arachne.* Lact.

1. *Tritonia.*] A Tritone fl. Bœotiæ, inquit Pauſanias in Bœoticis. non illo ὃς ἐς τὴν πρὸς Λιβύην θάλασσαν ἐκδίδωσιν ἐκ τῆς Τριτωνίδος λίμνης. Quod tamen Mela, Lycophronis interpres, Lucanus, alii aſſerunt. Bœotiorum lingua τριτὼν caput ſignificare volunt. quod ſi ita ſit conveniet fab. de Minerva ex Jovis capite prognata. Apollonii ſcholiaſtes ad 4. l. ἢ τὸ τρεῖν τοῖς ἐναντίοις ποιοῦσα. Diomedes Il. 1. τρεῖν μ' οὐκ ἐᾷ Παλλὰς Ἀθήνη. *Aures.*] *Aurem* Berneggerianus recte. *Heinſ.*

5. *Arachnes.*] Arachne Lydia fuit puella Idmonis Colophonii filia, lanifi-

cii

Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte, fuit. pater huic Colophonius Idmon
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: ſed & hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæſierat ſtudio nomen memorabile; quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruêre ſui Nymphæ vineta Tymoli:
Deſeruêre ſuas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas ſolum veſtes ſpectare juvabat;
Tum quoque, cum fierent, tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis ſubigebat opus; repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu; ſcires à Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat: tantâque offenſa magiſtrâ,
Certet, ait, mecum; nihil eſt quod victa recuſem.
Pallas anum ſimulat: falſoſque in tempora canos

Ad-

cii peritiſſima. R. *Mæoniæque.*] Mæonia ſeu Lydia. *Farn.*

7. *Non illa loco, nec origine.*] Diſtinguenda hic *locus* & *origo gentis. Locus* ſæpe eſt genus, parentes, avi. Hinc quempiam *claro, & nobili loco ortum* dicimus. Gens totius familiæ ſive ſtemmatis eſt. Priori reſpondet, quod ſtatim de patre & matre ſubjicit: poſteriori, quod ait, *orta domo parva:* domus enim eſt gens & familia. *Pont.*

8. *Colophonius Idmon.*] Colophon Lydiæ urbs eſt, Apollinis oraculo clara.

9. *Murice.*] Eſt enim murex piſcis, ex cujus ſanguine purpureus conficitur color. R. *Phocaico.*] Phocæa purpura claruit.

11. *Æqua.*] Par & æqualis. R. *Lydias.*] Legendum *Lydas per urbes*, quod in Lydias, prior ubique longa ponatur, apud Horatium, Virgilium, &c. *Micyll.*

13. *Hypæpis.*] Oppidulo Lydiæ in deſcenſu Tmoli montis ad Cayſtri pratum.

15. *Tymoli.*] Tmoli montis Lydiæ.

16. *Pactolides.*] Pactolus Lydiæ fl. aurifer eſt.

18. *Tunc quoque cum fierent, tantus decor adfuit arti.*] Verſus hic ſuperiori rectius præponatur. Nam *Non factas veſtes* pro *Nec* in multis ſcriptis. *Heinſ.*

19. *Sive rudem.*] Lanificii opera ſingularia habuiſti, &c. l. 4. M. 35. *Farn.*

20. *Digitis ſubigebat opus.*] Virgilius, —— *ſubiguntque in cote ſecures.* ſic dicimus, ſubigere navem conto.

26. *Falſos canos.*] Penelop. Ulyſſ. *Sive Menætiaden falſis cecidiſſe ſub armis.* Et Metam. 13. 1. *Actorides ſub imagine tutus Achillis. Achilles ſimulatus.* Sen. Troad.

Addit, & infirmos baculo quoque ſuſtinet artus.
Tum ſic orſa loqui: Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet. ſeris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede Deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.
Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;
Vixque manum retinens, confeſſaque vultibus iram,
Talibus obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longâque venis confecta ſenectâ:
Et nimium vixiſſe diu nocet. audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi. neve monendo
Profeciſſe putes; eadem ſententia nobis.

Cur

Troad. v. 447. Sic & Pallas anum ſimulabat, additis falſis canis.

27. *Infirmos baculo ſuſtinet artus.*] Sic de Ulyſſe. *Mendico ſimilis graditur, curvuſque tremenſque, Innixus baculo membra caduca levat.* Homer. Odyſſ. ξ. Senec. Herc. fur. *Iners ſenectus adjuvat baculo gradum.* Et in Odip. v. 657. —— *Repet incertus via —— Baculo ſenili triſte prætentans iter.* De Ulyſſe mendico videndus Lucian. Diog. & Timon.

28. *Non omnia.*] Expreſſus hic locus ex Euripide in Phœniſſis, ubi Iocaſta filium Eteoclem ab ambitioſa dehortatur injuria. Ὦ τέκνον οὐχ᾽ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ Ἐτεόκλεες πρόσεστιν· ἀλλ᾽ ἡ ἐμπειρία Ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

29. *Seris venit uſus ab annis.*] Sic de Alexandro, Amyntæ filio, Herodot. 5. Νέος ἐών, καὶ κακῶν ἀπαθής. Θνητῶν δὲ ὁ φράτης ἄνθος ἔχει πολυήρατον ἥβης, Κοῦφος, ἔχων θυμὸν πολλ᾽ ἀτέλεστα νοεῖ. ἀταλὸς παῖς.

31. *Facienda maxima lanæ.*] Hinc lanificium. multi tamen ex antiquis codices *facienda tela.* Heinſius.

32. *Cede Dea.*] Ne contendas cum Dea. R. *Cede dea.*] Ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεούς, ἐχθρὰ σοφία. καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. Pindarus 9. Olymp.

34. *Inceptaque fila relinquit.*] *Remiſit* Lovan. & unus ex Baſileenſibus. lib. 11. Faſt.

Deſinit in lacrymas, inceptaque fila remiſit.

Epiſtola Herus,

Stamina de digitis cecidere ſopore remiſſis.

Tibullus lib. 1. Eleg. 111.

At circa gravibus penſis adfixa puella
Paulatim ſomno feſſa remittere opus.

libro tamen Artis 11.

—— *inceptum dextra relinquit opus.*

Idem.

35. *Vixque manus retinens.*] A vi inferenda & verberanda Dea.

36. *Reſecuta eſt.*] Proſecuta eſt, ac reſpondit. R. *Obſcuram.*] Diſſimulantem ſe, & alieno ſchemate latentem. vide quæ ad verſ. 562. lib. 12.

37. *Mentis.*] Turnus Virgilianus: *ſed te victa ſitu, verique effœta ſenectus, O mater, curis nequicquam exercet.* 7. Æn. verſ. 440. *Farn.*

45. *Mygdo-*

Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
Palladaque exhibuit. venerantur numina Nymphæ.
Mygdonideſque nurus. ſola eſt non territa virgo.
Sed tamen erubuit; ſubituſque invita notavit
Ora rubor: rurſuſque evanuit. ut ſolet aër
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur;
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ictu.
Perſtat in incepto, ſtolidæque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. neque enim Jove nata recuſat:
Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
Haud mora; conſtituunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo vincta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.

Utra-

45. *Mygdonideſque.*] E Phrygia, utpote vicina, multæ convenerant mulieres, ut Arachnes opera ſpectarent, quæ omnes præter unam Arachnen, veneratæ ſunt Deam. *R. Interrita.*] Venerationis ac reverentiæ ſignificationem nullam dedit Arachne. *Pont. Interrita virgo.*] *Non territa* meliores. mox ſcribe *notavit ora pudor* pro *rubor.* nam *erubuit* præceſſerat paulo ante. *Heinſ.*

46. *Sed tamen.*] Non ita pudorem & verecundiam decoxerat penitus, quin rubor vel invitæ offuſus fuerit. vide quæ ad 3. lib. ℣ſ. 182. & Macrob. l. 2. c. 11. Saturn. *Farn.*

49. *Candeſcere ſolis ab ortu.*] *Ab ictu* pri. & ſecundus Palatini, Urbin. prim. Reg. prim. Moret. prim. Gronov. prim. Vatican. aliique quamplurimi. recte. Adeantur quæ notamus lib. v. verſ. 389. *Heinſius.*

53. *Conſiſtunt diverſis partibus ambæ.*] *Conſtituunt* telas videlicet, ex caſtigationibus. pro *jugo juncta* Neap. Urbin. Bernegger. *vincta.* Idem.

55. *Secernit.*] Dividit, diſtinguit. *R. Jugo.*] Tranſverſæ perticæ, cui telæ ſtamen alligatur & involvitur: ſequiturque accuratiſſima telæ texendæ hypotypoſis. *Farn.*

56. *Subtegmen.*] Id eſt, quod ſtamini inſeritur, quod etiam trama vocatur. *Radiis acutis.*] Radius inſtrumentum eſt, quo textores ſubtegmen inſerunt ſtamini.

57. *Atque inter ſtamina ductum.*] Periphraſis eſt ſubtegminis. Id enim dentibus pectinis inculcatur. *R.*

58. *Percuſſo feriunt inſerti pectine dentes.*] *Inſecti* recte plurimi ex antiquis. τὸ *feriunt* eſt in optimo Florentino deletâ penitus veteri ſcripturâ. in optimo Thuaneo, Cantabr. & tribus aliis, *quatiunt.* quomodo & prior Erfurtanus pro diverſa lectione. Putabam aliquando *paverant*, vel *paviunt.* quomodo *pavire ſolum* dicebant, hinc & *pavimentum.* Nunc nil muto. Varro lib. IV. de L.L. *Stamen ſtando, quod eo ſtat omne in tela velamentum. Subtemen, quod ſubit ſtamini. Trama, quod tramat. Phrygium id genus veſtimenti. Denſum, à dentibus pectinis,*

quibus

Utraque feſtinant: cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura ſenſit aënum
Texitur, & tenues parvi diſcriminis umbræ:
Qualis ab imbre ſolet percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cælum:
In quo diverſi niteant cum mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Uſque adeo quod tangit idem eſt: tamen ultima diſtant.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.
Cecropiâ Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pin-

quibus feritur. feriunt quoque Seneca in Epiſtolis agnoſcit producto hoc ipſo loco. apud eundem *inſecti.* ut jam ſcribendum monuimus. *Percutere* verbum textorium, ut in illo Juvenalis Sat. IX.

Et male percuſſas textoris pectine Galli.

de lacernis. Lucanus libro X.

Candida Sidonio perlucent pectora filo,
Quod Niloti acus percuſſum pectine Serum
Solvit, & extenſo laxavit ſtamina velo.

ita præſtantiſſimus codex Voſſianæ bibliothecæ. nam in vulgatis exemplaribus *compreſſum pectine* legitur. *Heinſius.*

59. *Utraque feſtinat.*] *Feſtinant* bene Florent. Neap. pri. Vatic. ſec. Medic. & octo alii. *Idem.*

61. *Senſit ahenum.*] Multi ex vetuſtioribus *ſentit.* mox *percuſſis ſolibus arcus* non *percuſſus* caſtigatiores. pro *arcus* unus Baſil. *Iris.* Idem.

62. *Tenues parvi.*] Apte appoſiteque. ex arte & ratione Phyſica atque Optica. Umbræ, inquit, gradatim per colorum levia diſcrimina declinantes, faciunt ut imagines ſurgere & extare videantur: non ſecus ac radii Solis in roridam cavamque nubem ſe fundentes refractique fallunt viſum varioſque repræſentant Iridis colores. *Farn.*

64. *Longum cælum.*] Longam aëris partem.

66. *Tranſitus.*] Unius, inquit, coloris ad alium tranſitus, oculos decipit: quia cum ſint diverſi, iidem tamen eſſe videntur.

69. *Vetus argumentum.*] Antiqua fabula. *Deducitur.*] Effingitur. *R.*

FAB. IV. *Arg.* Cecropia Pallas, &c.] *Minerva tela ſua intexuit contentionem de urbe Athenarum inter ſe & Neptunum habitam. qui lacu ſalſo in arce edito, ſibi eam poſſeſſionem vendicabat, ipſa autem oliva a ſe arbore inventa. Item, Rhodopen Treiciam & Hæmum, qui pari inſania & amore conjugis Jovis ac Junonis abuſi erant nominibus, & ob id in montes transfigurati. Pygmææ quoque caſum addit, quæ à Junone in gruem verſa eſt. Item, Antigonem Laomedontis filiam, quam, quod cum Jove coiiſſet ob admiſſum facinus Juno transfiguravit in ciconiam. Cynara præterea regis Aſſyriorum filias ob inſolentiam ab eadem dea in gradum templi ſeu lapidem mutatas. Per quæ exempla frangi illa poſſet, deque Minerva nomine certior fieri. finemque operi ſuo arborem ſuam olivam impoſuit.* Lact.

70. *Cecropia arce.*] Athenienſi, à Cecrope Athenarum rege. *R. Scopulum.*] Collem Martis, Areopagum, in quo cauſam dixerat Mars apud 12. Deos judices de cæde Halirrhothii, accuſante patre Neptuno.

71. *An-*

Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cæleſtes medio Jove ſedibus altis
Auguſtâ gravitate ſedent. ſua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque è vulnere ſaxi
Exſiluiſſe ferum; quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam :
Dat galeam capiti : defenditur ægide pectus.
Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
Prodere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique Deos. operi victoria finis.

Ut

71. *Antiquam.*] Lib. 2. ℣ſ. 386.

72. *Bis ſex.*] Lib. 1. ℣ſ. 171. *Farn.*

73. *Auguſta gravitate.*] Sacra majeſtate. *Sua quemque deorum inſcribit.*] Hoc eſt, unuſquiſque deorum propriâ effingitur figura. *R. Sedent.*] Sedebant decem, ſtabat Neptunus ℣ſ. ſeq. & Pallas, utpote quorum agebatur cauſa. *Farn.*

75. *Stare Deum pelagi.*] *Nare* codex unus ex Leidenſibus pro diversa lectione. non male. *Heinſius.*

77. *Exſiluiſſe fretum.*] *Ferum* plerique veteres. ut de equo intelligatur. quod & alii jam monuerunt. ſic apud Virgil.

——— *haſtam*
In latus inque feri curvam compagibus alvum
Contorſit.

neque aliter paſſim auctores. *Idem.* *Ferum.*] Equum. *R. Fretum.*] Ita leg. eruditiores, moti autoritate Varronis, enatam in Athenarum arce olivam, ſed & emanantem mox aquarum ſcaturiginem ſcribentis, conſultum itaque oraculum Cecrope tum regnante, reſponſum ſpectare hæc oſtenta ad contentionem Neptuni & Palladis de nomine & tutela urbis, viciſſe Minervam in ſuffragiis uno fœminarum calculo, &c. quod confirmant ſtatuæ duæ, de quiqus Pauſanias in Atticis in hæc verba : Πεποίηνται δὲ καὶ τὸ φυτὸν τῆς ἐλαίας Ἀθηνᾶ καὶ κῦμα ἀναφαίνων Ποσειδῶν. Vide & Plutarchum in Themiſtocle, & Statium Thebaid. 12. *Ubi ingens lis ſuperûm : dubiis donec nova ſurgeret arbor rupibus, & longa refugum mare frangeret umbra.* Qui *ferum* hic legunt, gemino tibicine ſententiam ſtatuminant ex Virgilio : altero in 2. Æneid. ubi equum durateum appellat *ferum : inque feri curvam compagibus alvum contorſit.* altero in 1. Georgic. *Tuque ô cui frementem Fudit equum tellus magno percuſſa tridenti Neptune.* quod in Thracia factum aſſerit Joan. Bapt. Egnatius cap. 8. *Farn. Vindicet.*] Suam eſſe.

78. *At ſibi dat clypeum.*] Pallas ita ſeipſam in tela effingit, ut & clypeo & ægide & haſta & galea armata videatur.

80. *Simulat, &c.*] Horat. *& fortaſſe cupreſſum ſcis ſimulare.* Pont.

81. *Edere cum baccis.*] *Prodere* Berneggel. excerpta Calandræ, pri. Medic. & decem alii. bene dictum alibi. *Heinſius. Cum baccis.*] Baccæ fructus proprie dicuntur olivæ, & ſimilium arborum, qui & exigui ſunt & rari, ac à ſe invicem ſeparati naſcuntur.

82. *Operis finis.*] *Operi* tertius Medic. ſecundus Moreti, & unus meus. ſic infra paulo poſt *operique ſuâ facit arbore finem* Berneggerianus. *Heinſius. Operis.*] Opus clauſit oliva, pacis ſymbolum, in ſuffragiis victoria. 101. ℣ſ. *Farn.*

86. *Bre-*

Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis;
Quattuor in partes certamina quattuor addit
Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmon;
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.
Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. hanc Juno victam certamine juſſit
Eſſe gruem; populiſque ſuis indicere bellum.
Pingit & Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Jovis; quam regia Juno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumtis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum:
Iſque gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.

Is

86. *Brevibus ſigillis.*] Parvis ſignis. *R.*

87. *Threiciam.*] Æmus rex Thraciæ Rhodopen Strymonis fluv. filiam duxerat. Hanc cum ille Junonem appellaret, illum Rhodope Jovem; in montes mutati ſunt. *Farn.* *Hæmum.*] *Hæmon* decem veteres. *Heinſ.*

89. *Summorum deorum.*] Jovis & Junonis.

90. *Altera Pygmææ fatum.*] In ſecundo, inquit, telæ angulo depicta erat mutatio Pygmææ mulieris in gruem, quod ſe ut pulchriorem, Junoni anteferre auſa foret. *Pygmææ matris.*] Pygmææ mulieris. Pygmæi namque ſunt populi montana Indiæ incolentes, quorum longiſſimi pedes duos non excedunt. Hi aſſiduum cum gruibus bellum gerere dicuntur. Gellius lib. 9. cap. 4. *R.* *Altera.*] Gerana matrona à popularibus ſuis Pygmæis pro numine culta, Deos præ ſe contempſit, Junonem maxime & Dianam, quarum indignatione in gruem eſt converſa, infeſtiſſimam Pygmæis hoſtem, qui illam venerati fuerant. Athenæus 9. lib. 11. cap. *Farn.*

93. *Pinxit.*] Meliores *Pingit.* Heinſ. *Antigonen.*] Laomedontis filiam, ob ſpretam Junonis formam, mutatam in Ciconiam: cujus de natura Plin. 10. l. 23. cap. & Pierius 17. l. Hieroglyph. *Farn.*

98. *Qui ſupereſt ſolus Cinyran.*] Cinyras Aſſyriorum rex filias habuit pulcherrimas, quæ ſe Junoni præferre auſæ fuerunt. quare indignata Juno eas in gradus templi ſui commutavit, ac patrem gradus ipſos pro filiarum corporibus amplectentem itidem in ſaxum commutavit. *R.* *Cinyram.*] Forte à κινύρεσθαι. quia ſaxo jacens lacrymare videtur, neque enim idem eſt cum Myrrhæ patre, de quo lib. 20. *Farn.*

101. *Pacalibus.*] Paciferis ac pacem ſigni-

Is modus eſt; operique ſuâ facit arbore finem.
Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Aſſilientis aquæ; timidaſque reducere plantas.
Fecit & Aſterien aquilâ luctante teneri:
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulcram
Ju-

ſignificantibus. *R. Circuit extremas, &c.*] Scaliger πάρεργα picturæ, intelligi in margine annotarat quæ extrema, ut plurimum & margines occupare ſolent. *Heinſius. Circuit.*] Prætexebant limbum undique oleæ, pacis inſignia, ut modo ℣ſ. 82. *Farn.*

102. *Is modus eſt.*] Sic Cicer. *Terminare, facere modum. Modus.*] Finis. *Sua arbore.*] Oliva.

FAB. XX. *Arg.* PICTA IN TELA ARACHNES. Mæonis eluſam deſignat imagine tauri.] *Arachne autem, ut videretur per opera reſpondiſſe ſequentia tela intexuit: Jovem in taurum verſum ob Europæ amorem. Eundemque fecit in aquilam converſum, ut comprimeret Aſteriem. Eundem in olorem, ut Ledam Theſtii filiam comprimeret. Eundem in Satyrum, ut Nycteida Nictei filiam comprimeret. Eundem in Amphitryona, ut Alcmenam Electrionis filiam comprimeret. Eundem in aurum, ut Danaën Acriſii filiam comprimeret: ut Aſopidam autem, eundem in ignem. Eundem in paſtorem, ut Mnemoſynem comprimeret, & in ſerpentem, eundem, ut Deoidam. Deinde Neptuni etiam cupiditatem inſerit: ita ut doceret eum in juvencum eſſe mutatum, ut Æoli filiam ſtupraret. In amnem Enipeum, ut Aloei uxorem. In arietem, ut Biſaltidem comprimeret. Item in equum, ut Cererem, & Gorgonem Meduſam, ex qua equus Pegaſus proditur fuiſſe. & in delphinum, ut Melantho comprimeret. Apollinis præterea in eadem contentione, amoris furta intexuit, indicans, eum in accipitrem interdum converſum, interdum in leonem, aliâs in paſtorem, ut Iſſen Macarei filiam comprimeret. Poſt hæc, ut Liber pater quoque in uvam verſus, ut Erigonem comprimeret. Et Saturnus præterea verſus in equum, ut Philyram Oceani filiam, ex qua Chirona centaurum videtur procreaſſe, comprimeret.* Lact.

103. *Mæonis.*] Arachne Mæonia ſive Lydia. *R. Mæonis.*] Arachne, ſupra ℣ſ. 5. *Farn.*

104. *Europam.*] *Europen* duo codices. *Heinſ.*

107. *Timidaſque recondere plantas.*] Multi ex vetuſtioribus *recludere*. at primus Vatic. Mediceus unus ex optimis, & decem alii, *reducere*. quomodo Neap. Urbin. Arondel. pro diverſa lectione. quod verum eſt. *reducere*, identidem adducere & retrahere. *ſubducere* dixit noſter l. v. Faſtor. in hac eadem Fabula,

Sæpe puellares ſubducit ab æquore plantas,
Et metuit tactus aſſilientis aquæ.

idem uſus verbi *reducere* Met. XII.

——— clypeoque adverſa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulſat. Idem.

108. *Fecit olorinis.*] Jupiter Ledæ amore captus in cygnum mutatus, ea potitus eſt, quæ ovum dicitur peperiſſe, ex quo Caſtor, Pollux & Helena orti eſſe finguntur. *R. Aquila.*] Jove aquilæ formam aſſumente, ut Aſterien in coturnicem mutatam raperet.

109. *Olorinis.*] Redi ad Tom. I. p. 109. v. 68. 321. 22. & inprimis, p. 485. 33. *Ledam.*] *Ledan* Cantabrig. *Heinſius.*

111. *Ny-*

Jupiter implerit gemino Nyctëida fœtu:
Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit;
Aureus ut Danaën, Aſopida luſerit igneus;
Mnemoſynen paſtor: varius Deoïda ſerpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æoliâ poſuit. tu viſus Enipeus
Gignis Aloïdas, aries Biſaltida fallis.
Et te, flava comas, frugum mitiſſima mater,
Senſit equum; te ſenſit avem crinita colubris

Mater

111. *Nyctëida.*] Antiopem Nyctæi filiam.

112. *Tirynthia.*] Alcmena Tiryntha erat urbs Argis vicina in qua nutriebatur Hercules. *Farn.* *Amphitryon fuerit.*] Jupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum converſus cum ea concubuit, Herculemque ex ea ſuſcepit.

113. *Aureus ut Danaën.*] Danaë Acriſii Argivorum regis filia à Jove, in aureas guttas mutato, compreſſa, Perſeum genuiſſe in quarto narratur. *Luſerit ignis.*] Nam Juppiter in ignem converſus Æginam Aſopi fluvii filiam compreſſit, exque ea Æacum ſuſcepit. *R.* *Aſopida.*] Æginam Aſopi filiam. vide quæ ad 621. v. l. 7. *Aſopida luſerit ignis.*] Venuſte in Neapol. & ſecundo Mediceo *igneus.* Heinſ.

114. *Deoïda.*] Proſerpinam, filiam Cereris, quæ Δηώ. Orpheo Δηὼ παμμήτειρα. *Qualis floricoma quondam populator in Ætna Virgineas inter choreas Deoida raptam ſuſtulit.* Auſonius epiſt. 4. ad Theonem. *Farn.* *Deoida.*] Nam Deois Proſerpina eſt Cereris filia, quæ Δηὼ quoque à Græcis nominatur, unde fœmininum patronymicum Deois declinatur. Ceres autem Δηὼ appellata fuit (ut Græci tradunt) παρὰ τὸ δήω, quod ſignificat invenio. Quando enim Ceres quærens filiam varia loca circuibat, omnes bene illi ominantes dicebant δήεις hoc eſt, invenies.

116. *Æolia.*] Æoli filia, *R.* *Virgine.*] Arne Æoli filia, de qua Diodorus lib. 5. *Enipeus.*] In fluvium Enipeum mutatus Neptunus ex Iphimedia Aloëi uxore genuit othum & Ephialtem.

117. *Aries.*] Hoc de Theophane Biſaltidis filia narrat Higynus fab. 188. *F.* *Biſaltida fallis.*] Apud Higynum capite 88. legitur, cum Theophane concubuiſſe, unde natus eſt aries Chryſomallus, qui Phryxum in Colchos vexit. *Micyl.*

118. *Et te.*] *At te* rectius prior Erfurt. & tres alii. *Heinſ.* *Frugum mitiſſima mater.*] Periphraſis eſt Cereris. *R.* *Et te.*] Ceres ex te in equum converſo, & ipſa prius in equam, peperit filium cujus nomen ἐς τοὺς ἀτελέστους effari non licet: mox & Ariona equum. Pauſanias in Arcadicis.

119. *Senſit equum, te ſenſit equum.*] *Te ſenſit avem* Urbin. Neapol. & ſecundus Mediceus. *ſenſit volucrem* Florentinus optimus, prior Hamburgenſis, & ex meis unus. Idem quoque Florentinus in argumento harum fabularum, *in volucrem ut Gorgona Meduſam*, non *in equum volucrem* agnoſcit. ſed nihil videtur mutandum. nam pegaſum Neptuni & Meduſæ filium nonnulli faciunt, Cereris & Neptuni Arionem. quos inter Apollodorus, qui docet Cererem in Erinnyis formam fuiſſe converſam cum Neptuno concumbentem. Ἄδρασον δὲ μόνον ἵππος διέσωσεν Ἀρίων, τοῦτον ἐκ Ποσειδῶνος ἐγέννησε Δημήτηρ εἰκασθεῖσα Ἐρινύϊ κατὰ τὴν συνουσίαν. ſed errat Paſſeratius ad Elegiam XXXIV. l. II. Propertii qui Τὸ *Crinito colubris Mater equi volucris* ad Arionem & Cererem

Mater equi volucris: ſenſit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque ſuam faciemque locorum
Reddidit. eſt illic agreſtis imagine Phœbus.
Utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
Geſſerit: ut paſtor Macareïda luſerit Iſſen.
Liber ut Erigonen falsâ deceperit uvâ:
Ut Saturnus equo geminum Chirona crearit
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.
3 Non illud Pallas, non illud carpere Livor
Poſſit opus. doluit ſucceſſu flava virago:
Et rupit pictas cæleſtia crimina veſtes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat;
Ter quater Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueoque animoſa ligavit
Guttura. pendentem Pallas miſerata levavit:
Atque ita, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit:
Lex-

refert in Erinnyos formam mutatam, cum de Meduſa & Pegaſo agat Naſo. *Heinſ.* *Crinita Mater.*] Meduſa Pegaſi mater l. 4. v. 786. *Farn.*

120. *Senſit Delphina Melantho.*] Melantho Deucalionis filia fuit, quam Neptunus in Delphinum converſus cognovit, ac filium nomine Delphum ſuſcepit. *R.*

122. *Agreſtis.*] Cum Admeti pavit armenta. l. 2. v. 681. *Farn.*

124. *Macareïda Iſſen.*] Macarei filiam, quam Apollo in paſtorali habitu vitiavit, ut hoc loco poëta narrat. *R.* Videtur autem Iſſa hæc fuiſſe Lesbia, Macarei filia, ejus qui Jovis & Cyrenes fuit filius, inſulamque Lesbum tenuit, cujus filiæ, & Mytilene & Methymna fuere.

125. *Liber ut Erigonen.*] Videtur de ea Erigone hic intelligendum eſſe, quæ Icari filia fuit, & poſtea inter ſydera relata, ut ab Higyno dicitur. Nam & hujus patri Icario vitis propagationem Bacchus dedit, ipſius puellæ mortem contra ruſticos Atticos peſtilentia ultus eſt. *Micyl.*

126. *Ut Saturnus.*] Ut Sat. in equum converſus ex Philyra genuit centaurum Chirona. *Farn.* *Geminum Chirona.*] Centaurum, qui ab anteriore parte homo, à poſteriore equus videbatur.

127. *Tenui limbo.*] Subtili faſcia. Eſt enim *limbus* faſcia ultimam veſtis partem ambiens.

FAB. III. *Arg.* Doluit ſucceſſu virago.] *Poſtquam Arachne ordinata tela cum contumelia à dea pulſata eſſet, ſuſpendio ſe affecit. Sed in ultimo caſu propter ſtudium, quod à dea acceperat, in araneam verſa eſt, ut opere inutili nullum ſui effectum capere poſſet.* Lact.

131. *Cæleſtia.*] Telam Deorum flagitioſa adulteria continentem.

132. *Cytoriaco.*] Buxeo. eſt enim Cytorum mons Galatiæ, abundans buxo. 2. Georg.

133. *Idmoniæ.*] Idmonis filiæ. ſupra ℣ſ. 8. *Farn.*

134. *Animoſa ligavit guttura.*] Malim

Lexque eadem pœnæ, ne ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeriſque nepotibus eſto.
Poſt ea diſcedens ſuccis Hecateïdos herbæ
Spargit. & extemplo triſti medicamine tactæ.
Defluxêre comæ: cumque his & naris & auris.
Fitque caput minimum, toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. de quo tamen illa remittit
Stamen; & antiquas exercet aranea telas.
✠ Lydia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem.
Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita eſt pœnâ popularis Arachnes
Cedere cælitibus, verbiſque minoribus uti.

lim *ligatur*. ut κακοφωνία vitetur in *ligavit* & *velavit*. pro *pendentem* Neap. *pendenti*. nempe levavit guttura. pro *pende tamen* Cantabrig. pri. Baſil. & ſex alii *pendens tamen*. Heinſ.

139. *Hecateidos.*] Aconiti ab Hecate filia Perſæ quæ mater erat Medeæ inventi, quod alias tamen è ſpuma Cerberi natum dicitur. Hermol. Barbarus putat Ovidium hic de cicuta loqui. comment. in Dioſcorid. *Farnab.*

140. *Triſti.*] Noxio. *Micyl.*

141. *Cum quis & naris & auris.*] *Auris* ex melioribus. Scribe etiam *cumque his*. ut excerpta Jureti & tres alii exhibent. & *ſpargit* pro *ſparſit* paulo ante. *Heinſius.*

142. *Fitque caput minimum, toto quoque corpore parva eſt.*] τὸ *eſt* in multis non apparet. Scribe,

Fitque caput minimum toto quoque corpore parva. Idem.

144. *De quo tamen.*] Lege Ulyſſis Aldrovandi, & Antonii Tileſi araneam, nec non Gazæi pia Hilaria p. 21. *Farn.*

FAB. IV. *Arg.* Lydia.] *Niobe namque Tantali filia cum ex Amphione marito ſeptem filios, ac totidem filias genuiſſet, ſe potius quam Latonam venerandam eſſe contendebat, prohibebatque nequis in ſuo regno Latonæ ſacrificare auderet. Qua re indignata Latona Apollinem ac Dianam rogavit, ne ſe tanta injuria affici paterentur. Sumptis igitur arcubus, & ſagittis ad unum omnes primum Niobes filios interemerunt, quod quidem Amphion cum ferre non poſſet, ſeipſum interfecit. Niobe vero morte filiorum indignata cum Diis maledixiſſet, & filias ſagittis confectas vidit, & ipſa in ſaxum quod etiam nunc lacrymare videtur, fuit commutata.*

148. *Ante.*] Hanc Arachnen, utpote popularem ſuam & civem, noverat Niobe, filia Tantali qui Phrygiæ & Lydiæ imperitabat, priuſquam nuberet Amphioni Thebarum regi.

149. *Sipylumque.*] Opp. Lydiæ, infra v. 312. *Farn.* *Mæoniam.*] Lydiam. Mæonia vero dicta eſt, à Mæone fluvio, qui per illam fluit.

151. *Cedere cælitibus.*] —— Χαλεπὴ δὲ θεοῦ ἐπὶ μῆνις. Home. Iliad. ε. v. 178. & v. 440. Φράζεο, Τυδείδη, καὶ χάζεο. μηδὲ θεοῖσιν —— Ἶσ' ἔθελε φρονεῖν ἐπεὶ οὔποτε φῦλον ὁμοῖον —— Ἀθα-

Multa dabant animos. ſed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, quamvis ea cuncta placebant,
Ut ſua progenies: & feliciſſima matrum
Dicta foret Niobe; ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam ſata Tireſiâ venturi præſcia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Iſmenides, ite frequentes:
Et date Latonæ, Latonigeniſque duobus,
Cum prece thura piâ; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet. paretur: & omnes
Thebaïdes juſſis ſua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant ſanctis, & verba precantia, flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro:
Et, quantum ira ſinit, formoſa: moveņſque decoro

Cum

νάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. Apollo Diomedi. *Quo ruis, ó vecors? majoraque bella capeſſis —— Mortali quàm ferre datur?* Saturnia apud Silium 12. *Quid nomina contra —— Tendere fas homini?* Statius 9. Θνατὰ θνατοῖσι πρέπει. Pind. Iſthmic. *Minoribus.*] Moderatioribus. infra v. 368.

152. *Animos.*] Spiritus magnos & ſuperbificos. *Conjugis.*] Arx & turres in mœnibus Thebarum, ut 178. v. infra. *Me regia Cadmi ſub domina eſt, fidibuſque mei commiſſa mariti Mœnia.* Amphionem autem, ſono teſtudinis à Mercurio ſibi donatæ, ſaxa ad Thebana mœnia extruenda traxiſſe notum eſt, vel ex Horatii epiſt. ad Piſones, *Dicitur Amphion, Thebanæ conditor arcis Saxa movere ſono teſtudinis, &c.* unde & quidam legunt hic, *artes.* Farn. *Nec conjugis arces.*] Ex codice veteri Berſmannus reponit *artes*, quod amplectimur. Haud enim nihil erat eſſe tam nobilem Muſicum: cujus paulò poſt iterum meminit Niobe: *fidibuſque mei commiſſa mariti Mœnia.* Pont. *Sed enim nec conjugis arces.*] De regno Amphionis mox agetur. quare *artes* reſcribendum. intelligit artes lyræ Amphioniæ, per quas Thebani muri ſunt exſtructi. neque aliter ex codicibus antiquis Florentinus optimus, primus & ſecundus Mediceus, aliique complures. in priore Twiſdenii codice gloſſa adſcripta, *quia citharœdus erat.* Heinſ.

153. *Nec genus amborum.*] Nam ab Jove ambo ducebant genus. Amphion enim Jovis ex Antiopa filius fuiſſe dicitur. Niobe vero Jovis ipſius neptis, cum Tantali filia fuerit. *R.*

156. *Si non ſibi viſa fuiſſet.*] Niobe, quia plus æquo ſibi viſa eſt felix, evaſit infeliciſſima. *Pont.*

157. *Nam ſata Tireſia Manto.*] Manto filia fuit Tireſiæ vatis, paternæ artis peritiſſima, à qua Mantua urbs fuit appellata. *R.*

158. *Divino.*] Ἐνθουσιαστικῇ. Virgil. 10. Æn. *Fatidica Manto.*

159. *Iſmenides.*] Thebanæ fœminæ; ab Iſmeno fluv. Bœotiæ. *Farn.*

160. *Date thura.*] Sacrificate, & rogate. *Latonigenis duobus.*] Apollini & Dianæ.

173. *Cui*

Cum capite immiſſos humerum per utrumque capillos
Conſtitit: utque oculos circumtulit alta ſuperbos;
Quis furor auditos, inquit, præponere viſis
Cæleſtes? aut cur colitur Latona per aras;
Numen adhuc ſine thure meum eſt? mihi Tantalus auctor,
Cui licuit ſoli Superorum tangere menſas.
Pleïadum ſoror eſt genitrix mihi: maximus Atlas
Eſt avus, æthereum qui fert cervicibus axem:
Jupiter alter avus. ſocero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
Sub dominâ eſt: fidibuſque mei commiſſa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcunque domûs adverto lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes. accedit eodem
Digna Dea facies. huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes; & mox generoſque nuruſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam:
Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo
Lato-

173. *Cui licuit ſoli.*] Cui ex hominibus ſoli conceſſum fuit epulis Deorum accumbere. *R.* *Cui licuit.*] Conviva deorum. *μακάρεσσι συνέστιος*. Gallus Anthol. *δ. ἀμοιβαῖα θεοῖσι δεῖπνα παρέχων*. Pindar. 1. Olymp. *Farn.*

174. *Pleiadum ſoror eſt genitrix mea.*] Niobes mater Taygeta fuit una ex Pleiadibus Atlantis filiabus. *R.*

176. *Juppiter.*] Tantali pater, & Amphionis conjugis mei. *Farn.* *Socero quoque glorior illo.*] Amphion enim filius fuit Jovis ex Antiopa.

180. *Adverti lumina.*] *Adverto* multi veteres: quod placet. niſi quod *advertor lumina* à Naſone ſcriptum fuiſſe cenſeo. ſic *dextris adducor littora remis.* l. IV. Plenus hiſce Græciſmis noſter. ſic in Faſtis l. I. v. 179. etiam emendo,

Ad primam vocem timidas advertimur aures.

vel *adverteris.* ſic *præverti* paſſim apud bonos auctores. etiam *deverti* & *averti* dicebant. Adi Notas Amor. l. II. Eleg. VI. v. 9. *Heinſius.*

182. *Digna dea facies.*] *Deo* ex præſtantioribus nonnulli. multi *deæ.* duo *dei.* Vide quæ notamus Triſt. IV. Eleg. III. v. 57. deinde pro *& mox generoſque nuruſque*, libens reſcribam, *& tot generoſque.* Idem. *Septem.*] De numero variant autores. Io. Tzetzes dicit fuiſſe duodecim: quos nominat l. 4. chil. 141. Sed vide Agell. l. 20. c. 7. Nat. Com. 6. l. 13. c. Ciofan. & Hygin. fab. 9. *Farn.*

185. *Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo.*] *Audetis ſatam* primus Hamburgenſis & quinque alii cum Norico, nonnulli *natam.* *Neſcio quoque auditi ſatam* Florentinus optimus. *Neſcio quomodo audetis ſatam* Neapol. veteri lectione eraſâ, quod in primo Vaticano aliiſque nonnullis admiſſum. tertius Mediceus, *Neſcio quo-*

Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam ſedem pariture terra negavit.
Nec cælo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt.
Exul erat mundi; donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, ego, dixit in undis,
Inſtabilemque locum Delos dedit. illa duobus
Facta parens: uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri.
Sum felix. quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quam cui poſſit Fortuna nocere.
Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
Exceſsêre metum mea jam bona. fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum;
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum
Latonæ. turbâ quo quantum diſtat ab orbâ?
Ite ſacris, properate ſacris; laurumque capillis
Ponite.

que audete genatam. alii aliter. Scribe,

Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi.

Neſcio quo Cæo ſatam. *Heinſ. Genitam Titanida Cæo.*] Latona filia fuit Cæi gigantis, quæ à Jove compreſſa Apollinem ſimul & Dianam concepit. quod quidem adeo ægre tuliſſe Juno dicitur, ut Pythonem immiſerit ſerpentem, qui eam per totum terrarum orbem inſectaretur, nec uſquam parere permitteret. Fugiens igitur Latona ab Aſterie ſorore ſuſcepta, ſtatim Apollinem ſimul & Dianam peperit, qui & Pythonem ſerpentem ſagittis confixerunt, & inſulam in qua nati erant, immobilem reddiderunt. *Titanida.*] Neptem Titanum, à quibus gigantes originem traxere. *R.*

186. *Cui maxima.*] Jurejurando obſtrinxerat Juno terras omnes, ne parturienti Latonæ locum concederent: latuit tum ſub aquis Delos inſ. quam emergere juſſit Neptunus, & locum parturienti præbere: *oras & littora circum Errantem Mycone celſa Gyaroque revinxit.* Æneid. 3. Sed lege dialogum Iridis & Neptuni apud Lucianum in Dialogis marinis. quam inſ. δῆλον dictam volunt, quod cum diu ſub aquis latuiſſet, tandem apparuiſſet. cum probabilius ſit ita dici, quod Græcis oriri videatur Sol omnia apparere faciens inter Cycladas pone Delon, quam natalem Solis & Lunæ fingunt fluctuare, propter varium eorum per Zodiacum moventium, ortum. Sunt qui erroris inſ. cauſam crebris terræ motibus tribuunt. *Farn.*

191. *Illa duorum.*] *Duobus* primus Gronovii. *Heinſius. Illa duorum.*] Δύω φωςῆρας ἀρχὰς κέκληται τὰς μεγάλας, ἐγὼ δὲ τούτους ζῶντάς τε λαλοῦντας, καὶ ἐμψύχους, &c. Tzetzes, 4. Chil. 141. *Farn.*

194. *Hoc quoque quis dubitat.*] *Dubitet* ex ſcriptis. *Heinſ.*

201. *Ite ſatis propere ſacris.*] Locus mendoſiſſimus, qui doctiſſimum quoque Gronovium Obſervat. l. IV. cap. XV, miris modis exercuit. In Florentino & Neapol. hæc majori ex parte in mendo cubabant. pro *propere* videbatur *properate* fuiſſe. quomodo quartus Mediceus & unus Gronovii cum Voſſiano uno. deinde

Ponite. deponunt; infectaque ſacra relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea eſt: ſummoque in vertice Cynthi
Talibus eſt dictis geminâ cum prole locuta.
En ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim, dubitor: perque omnia ſæcula cultis
Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus. diro convicia facto
Tantalis adjecit: voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis: & me (quod in ipſam recidat) orbam
Dixit; & exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine, Phœbus ait, (pœnæ mora longa) querelas.

Dixit

inde *Ite ſacris* in uno meo. quomodo & prima Aldi editio. Margo Gryphianæ, *Ite ſacris procul a ſacris.* Forte, *Ite ſatis, procul ite ſacris*, vel, *properate.* niſi mavis *Ite procul, procul ite ſacris.* ut error natus ſit ex ſolenni librariorum ſupinitate, qui τὸ *procul* geminare neglexerant. Cæterum huic verſui præmittendus ille, qui paulo poſt legebatur,

Latonæ turbâ quantum diſtabat ab orbâ.

ut jam vidit in Obſervationibus ſagaciſſimus Gronovius ex Menardi codice, qui munificentiâ viri politiſſimi Ægidii Menagii nunc eſt meus. Neque aliter optimus Neapolitanus, & fragmentum Voſſianum. in uno Caroli Strozzæ notatum erat hunc verſum loco, quo nunc à me repoſitus eſt, eſſe collocandum. In uno Regio margini erat adſcriptus. Præterea ſcripti meliores, *quæ quantum diſtat.* *quoque quantum* Berneggerianus. Scribe *turbâ quo quantum diſtat ab orbâ!* *quo* numero, quod præceſſit proxime. *Idem.*

212. *Quod in ipſam decidat.*] *Recidat* ex caſtigatioribus. de quo verbo ad Epiſt. XIV. vſ. 46. Prudentius Apotheoſi,

Et quod tam modicum eſt, ut certa ſede locetur,
Jam titubare poteſt, & quod titubaverit, intra (*triſtem*
Naturam vitii eſt. vitioſum denique
Decidit in pœnam.

ubi cum alii vetuſti codices, tum omnium vetuſtiſſimus Puteaneus. *Recidit.* hoc eſt *Recidit.* Heinſ. *Quod.*] *Quod dii prius omen in ipſam Convertant.* 2. Æn.

213. *Exhibuit linguam paternam.*] Id eſt, imitatam linguæ paternæ incontinentiam. *Pont.* *Paternam.*] Tantali, cui pœnas improba lingua dedit: Τάνταλε καὶ δέ σε γλῶττα διώλεσε καὶ σὸν κῦρον. Antholog. δ. 6. *Farn.*

215. *Pœna mora longa querela eſt.*] *Querela* Urbinas ſine verbo ſubſtantivo, quod & ab aliis multis abeſt. Puto,

Deſine, Phœbus ait, (pœna mora longa) querelas.

Adeantur quæ notamus Artis lib. II. vſ. 725. paulo ante pro *Adjectura preces* unus Leidenſis *Admonitura.* Scribe *Admotura.* infra,

Admovique preces, quarum me dedecet uſus.

alterum minus placet, quia jam præceſſerat, *Tantalis adjecit.* mox pro *Contigerant* lego *Contigerunt.* nam unus Mediceus *Contingunt.* Heinſius.

216. *Phœbe.*]

At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit. ictus erat, qua crus eſſe incipit, & qua
Mollia nervoſus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per jugulum pennis tenus acta ſagitta eſt.
Expulit hanc ſanguis: ſeque ejaculatus in altum
Emicat, & longè terebratâ proſilit aurâ.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat: Dique ô communiter omnes,
Dixerat, (ignarus non omnes eſſe rogandos)
Parcite. motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, arcitenens. minimo tamen occidit ille
Vulnere; non altâ percuſſo corde ſagittâ.
  Fama mali, populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecêre ruinæ,
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque, quod auſi
Hoc eſſent Superi, quod tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum hæc Niobe Niobe diſtabat ab illâ;
Quæ modo Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis; at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit: & ordine nullo

Oſcula

rum mente, qui ſanguinem animæ ſedem eſſe opinantur.

254. *Damaſitona.*] *Damaſicthona* vetuſtiores. Lege *Damaſichthona.* ut & in Ibide, *fratres ſex cum Damaſichthone caſos.* Δαμασίχθων Apollodoro eſt & Tzetzæ in Chiliadibus lib IV. *Heinſ.*

259. *Qui ſe ejaculatus.*] *Seque ejaculatus* ex ſcriptis. *Idem.*

266. *Non alte percuſſo corde ſagitta.*] *Non altâ* recte Oxonienſis. *Idem.*

268. *Certam fecere.*] Admonuere, certiorem fecere.

269. *Iraſcentemque quod auſi.*] Unus Moreti & unus Palatin. *indignantemque* cum altero Twiſdenio. *Heinſ.*

274. *Latoïs.*] A Latonæ altaribus.

275. *Reſupina.*] Superba, elata:

276. *Invidioſa.*] In ſe invidiam concitans. *Vel hoſti.*] Quod quidem maxime eſt miſerandum. unde proverbium in eos qui maxima patiuntur mala à Græcis uſurpatur, νιόβης πάθη, hoc eſt, Niobes paſſiones. *Miſeranda.*] Ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν Sophoclis Ajax. *Vel Priamo miſeranda domus.* Diomedes. 11. Æneid. Virg.

277. *Gelidis.*] Mortuis. R. *Corporibus gelidis incumbit.*] Totum locum & querimo-

Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
[Corque ferum ſatia, dixit: per funera ſeptem]
Efferor: exſulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quam tibi felici. poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat; inſonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. ſtabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubito; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit:]
Hæc fruſtra fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.

Sex-

querimoniam Niobes expendit & illuſtrat Faber Semeſtr. lib. 3. cap. 8.

282. *Corque ferum ſatia dixit.*] Cum *ait* jam præceſſerit, otioſum eſt hoc loco Tò *dixit.* quare tollatur meo periculo hic verſus, quem commenti ſunt, qui non intelligebant quantum eſſet acuminis in illo, *Efferor.* niſi mavis præcedentem tolli. alteruter certe eſt amovendus. Nam primus Palatinus pro poſteriori hunc ſubſtituebat,

Dum pars noſtra jacet, & dum per funera ſeptem.

qui in plurimis membranis exſtat. *H.* *Funera.*] Toties mihi viſa ſum mori, toties efferri ad funus, quoties alius atque alius filiorum interfectus eſt.

283. *Efferor.*] Mss. omnibus Het. Cioſani ſubſcribunt mei, habentque verſum geminatum ad hunc modum: *Per funera ſeptem dum pars noſtra jacet: & dum per funera ſeptem Efferor; exulta, &c.* Farn. *Efferor.*] Ad ſepulturam feror. Videbatur enim ſibi Niobe una cum filiis efferri. *Victrixque.*] Voti compos. Hinc autem ſtulta Niobes ſuperbia colligitur, quæ ne filiorum quidem morte in Deos maledicta jactare deſinat.

284. *Miſeræ felici.*] Antitheton elegantem maxime reddens orationem. Hæc autem idcirco Niobe furioſa jactat, quod ſeptem ei filiæ ſupererant.

286. *Dixerat, & ſonuit.*] *In ſonuit* Arondel. & unus Patavinus, omnino rectius. *Heinſius.*

289. *Demiſſo crine.*] Diſſolutis capillis, ut fieri in luctu ſolet. *R.* *Toros.*] Lectulos, in quibus erant ad funus compoſiti. *Farn.*

294. *Oraque compreſſit.*] *Non preſſit* cum primo Medic. Thuan. ſec. Vatic. & quatuor aliis. *exit* etiam pro *ibat* meliores. Sed & hic verſus eſt adulterinus. *Heinſius.*

301. *Orba.*]

Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
Palladaque exhibuit. venerantur numina Nymphæ.
Mygdonideſque nurus. ſola eſt non territa virgo.
Sed tamen erubuit; ſubituſque invita notavit
Ora rubor: rurſuſque evanuit. ut ſolet aër
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur;
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ictu.
Perſtat in incepto, ſtolidæque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. neque enim Jove nata recuſat:
Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
Haud mora; conſtituunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo vincta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.

Utra-

45. *Mygdonideſque.*] E Phrygia, utpote vicina, multæ convenerant mulieres, ut Arachnes opera ſpectarent, quæ omnes præter unam Arachnen, veneratæ ſunt Deam. *R.* *Interrita.*] Venerationis ac reverentiæ ſignificationem nullam dedit Arachne. *Pont.* *Interrita virgo.*] *Non territa* meliores. mox ſcribe *notavit ora pudor* pro *rubor.* nam *erubuit* præceſſerat paulo ante. *Heinſ.*

46. *Sed tamen.*] Non ita pudorem & verecundiam decoxerat penitus, quin rubor vel invitæ offuſus fuerit. vide quæ ad 3. lib. ℣ſ. 182. & Macrob. l. 2. c. 11. Saturn. *Farn.*

49. *Candeſcere ſolis ab ortu.*] *Ab ictu* pri. & ſecundus Palatini, Urbin. prim. Reg. prim. Moret. prim. Gronov. prim. Vatican. aliique quamplurimi. recte. Adeantur quæ notamus lib. v. verſ. 389. *Heinſius.*

53. *Conſiſtunt diverſis partibus ambæ.*] *Conſtituunt* telas videlicet, ex caſtigationibus. pro *jugo juncta* Neap. Urbin. Bernegger. *vincta.* Idem.

55. *Secernit.*] Dividit, diſtinguit. *R.* *Jugo.*] Tranſverſæ perticæ, cui telæ ſtamen alligatur & involvitur: ſequiturque accuratiſſimæ telæ texendæ hypotypoſis. *Farn.*

56. *Subtegmen.*] Id eſt, quod ſtamini inſeritur, quod etiam trama vocatur. *Radiis acutis.*] Radius inſtrumentum eſt, quo textores ſubtegmen inſerunt ſtamini.

57. *Atque inter ſtamina ductum.*] Periphraſis eſt ſubtegminis. Id enim dentibus pectinis inculcatur. *R.*

58. *Percuſſo feriunt inſerti pectine dentes.*] *Inſecti* recte plurimi ex antiquis. τὸ *feriunt* eſt in optimo Florentino deletâ penitus veteri ſcripturâ. in optimo Thuaneo, Cantabr. & tribus aliis, *quatiunt.* quomodo & prior Erfurtanus pro diverſa lectione. Putabam aliquando *paverant*, vel *paviunt.* quomodo *pavire ſolum* dicebant, hinc & *pavimentum.* Nunc nil muto. Varro lib. IV. de L.L. *Stamen ſtando, quod eo ſtat omne in tela velamentum. Subtemen, quod ſubit ſtamini. Trama, quod tramat. Phrygium id genus veſtimenti. Denſum, à dentibus pectinis,*

quibus

Utraque feſtinant : cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura ſenſit aënum
Texitur, & tenues parvi diſcriminis umbræ:
Qualis ab imbre ſolet percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cælum :
In quo diverſi niteant cum mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Uſque adeo quod tangit idem eſt : tamen ultima diſtant.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.
Cecropiâ Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pin-

quibus feritur. feriunt quoque Seneca in Epiſtolis agnoſcit producto hoc ipſo loco. apud eundem *inſecti*. ut jam ſcribendum monuimus. *Percutere* verbum textorium, ut in illo Juvenalis Sat. IX.

Et male percuſſas textoris pectine Galli.

de lacernis. Lucanus libro X.

Candida Sidonio perlucent pectora filo,
Quod Nilotis acus percuſſum pectine Serum
Solvit, & extenſo laxavit ſtamina velo.

ita præſtantiſſimus codex Voſſianæ bibliothecæ. nam in vulgatis exemplaribus *compreſſum pectine* legitur. *Heinſius.*

59. *Utraque feſtinat.*] *Feſtinant* bene Florent. Neap. pri. Vatic. ſec. Medic. & octo alii. *Idem.*

61. *Senſit ahenum.*] Multi ex vetuſtioribus *ſentit*. mox *percuſſis ſolibus arcus* non *percuſſus* caſtigatiores. pro *arcus* unus Baſil. *Iris.* Idem.

62. *Tenues parvi.*] Apte appoſiteque. ex arte & ratione Phyſica atque Optica. Umbræ, inquit, gradatim per colorum levia diſcrimina declinantes, faciunt ut imagines ſurgere & extare videantur : non ſecus ac radii Solis in roridam cavamque nubem ſe fundentes refractique fallunt viſum varioſque repræſentant Iridis colores. *Farn.*

64. *Longum cælum.*] Longam aëris partem.

66. *Tranſitus.*] Unius, inquit, coloris ad alium tranſitus, oculos decipit : quia cum ſint diverſi, iidem tamen eſſe videntur.

69. *Vetus argumentum.*] Antiqua fabula. *Deducitur.*] Effingitur. *R.*

FAB. IV. *Arg.* Cecropia Pallas, &c.] *Minerva tela ſua intexuit contentionem de urbe Athenarum inter ſe & Neptunum habitam. qui lacu ſalſo in arce edito, ſibi eam poſſeſſionem vendicabat, ipſa autem oliva a ſe arbore inventa. Item, Rhodopen Treiciam & Hæmum, qui paris inſania & amore conjugis Jovis ac Junonis abuſi erant nominibus, & ob id in montes transfigurati. Pygmææ quoque caſum addit, quæ à Junone in gruem verſa eſt. Item, Antigonem Laomedontis filiam, quam, quod cum Jove coiiſſet ob admiſſum facinus Juno transfiguravit in ciconiam. Cynaræ præterea regis Aſſyriorum filias ob inſolentiam ab eadem dea in gradum templi ſeu lapidem mutatas. Per quæ exempla frangi illa poſſet, deque Minervæ nomine certior fieri. finemque operi ſuo arborem ſuam olivam impoſuit.* Lact.

70. *Cecropia arce.*] Athenienſi, à Cecrope Athenarum rege. *R. Scopulum.*] Collem Martis, Areopagum, in quo cauſam dixerat Mars apud 12. Deos judices de cæde Halirrhothii, accuſante patre Neptuno.

71. *An-*

Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cæleſtes medio Jove ſedibus altis
Auguſtâ gravitate ſedent. ſua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque è vulnere ſaxi
Exſiluiſſe ferum; quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.
Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
Prodere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique Deos. operi victoria finis.

Ut

71. *Antiquam.*] Lib. 2. ꝟſ. 386.

72. *Bis ſex.*] Lib. 1. ꝟſ. 171. *Farn.*

73. *Auguſta gravitate.*] Sacra majeſtate. *Sua quemque deorum inſcribit.*] Hoc eſt, unuſquiſque deorum propriâ effingitur figura. *R. Sedent.*] Sedebant decem, ſtabat Neptunus ꝟſ. ſeq. & Pallas, utpote quorum agebatur cauſa. *Farn.*

75. *Stare Deum pelagi.*] *Nare* codex unus ex Leidenſibus pro diverſa lectione. non male. *Heinſius.*

77. *Exſiluiſſe fretum.*] *Ferum* plerique veteres. ut de equo intelligatur. quod & alii jam monuerunt. ſic apud Virgil.

——— haſtam
In latus inque feri curvam compagibus alvum
Contorſit.

neque aliter paſſim auctores. *Idem. Ferum.*] Equum. *R. Fretum.*] Ita leg. eruditiores, moti autoritate Varronis, enatam in Athenarum arce olivam, ſed & emanantem mox aquarum ſcaturiginem ſcribentis, conſultum itaque oraculum Cecrope tum regnante, reſponſum ſpectare hæc oſtenta ad contentionem Neptuni & Palladis de nomine & tutela urbis, viciſſe Minervam in ſuffragiis uno fœminarum calculo, &c. quod confirmant ſtatuæ duæ, de quiqus Pauſanias in Atticis in hæc verba: Πεποίηνται δὲ καὶ τὸ φυτὸν τῆς ἐλαίας Ἀ'θηνᾶ καὶ κῦμα ἀναφαίνων Ποσειδῶν. Vide & Plutarchum in Themiſtocle, & Statium Thebaid. 12. *Ubi ingens lis ſuperûm: dubiis donec nova ſurgeret arbor rupibus, & longa refugium mare frangeret umbra.* Qui *ferum* hic legunt, gemino tibicine ſententiam ſtatuminant ex Virgilio: altero in 2. Æneid. ubi equum durateum appellat *ferum: inque feri curvam compagibus alvum contorſit.* altero in 1. Georgic. *Tuque ô cui frementem Fudit equum tellus magno percuſſa tridenti Neptune.* quod in Thracia factum aſſerit Joan. Bapt. Egnatius cap. 8. *Farn. Vindicet.*] Suam eſſe.

78. *At ſibi dat clypeum.*] Pallas ita ſeipſam in tela effingit, ut & clypeo & ægide & haſta & galea armata videatur.

80. *Simulat, &c.*] Horat. *& fortaſſe cupreſſum ſcis ſimulare.* Pont.

81. *Edere cum baccis.*] *Prodere* Berneggez. excerpta Calandræ, pri. Medic. & decem alii. bene dictum alibi. *Heinſius. Cum baccis.*] Baccæ fructus propriæ dicuntur olivæ, & ſimilium arborum, qui & exigui ſunt & rari, ac à ſe invicem ſeparati naſcuntur.

82. *Operis finis.*] *Operi* tertius Medic. ſecundus Moreti, & unus meus. ſic infra paulo poſt *operique ſuâ facit arbore finem* Berneggerianus. *Heinſius. Operis.*] Opus clauſit oliva, pacis ſymbolum, in ſuffragiis victoria. 101. ꝟſ. *Farn.*

86. *Bre-*

Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis;
Quattuor in partes certamina quattuor addit
Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmon;
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.
  Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. hanc Juno victam certamine juſſit
Eſſe gruem; populiſque ſuis indicere bellum.
  Pingit & Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Jovis; quam regia Juno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumtis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
  Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum:
Iſque gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.

Is

86. *Brevibus ſigillis.*] Parvis ſignis. *R.*

87. *Threiciam.*] Æmus rex Thraciæ Rhodopen Strymonis fluv. filiam duxerat. Hanc cum ille Junonem appellaret, illum Rhodope Jovem; in montes mutati ſunt. *Farn.* *Hæmum.*] *Hæmon* decem veteres. *Heinſ.*

89. *Summorum deorum.*] Jovis & Junonis.

90. *Altera Pygmææ fatum.*] In ſecundo, inquit, telæ angulo depicta erat mutatio Pygmææ mulieris in gruem, quod ſe ut pulchriorem, Junoni anteferre auſa foret. *Pygmææ matris.*] Pygmææ mulieris. Pygmæi namque ſunt populi montana Indiæ incolentes, quorum longiſſimi pedes duos non excedunt. Hi aſſiduum cum gruibus bellum gerere dicuntur. Gellius lib 9. cap. 4. *R.* *Altera.*] Gerana matrona à popularibus ſuis Pygmæis pro numine culta, Deos præ ſe contempſit, Junonem maxime & Dianam, quarum indignatione in gruem eſt converſa, infeſtiſſimam Pygmæis hoſtem, qui illam venerati fuerant. Athenæus 9. lib. 11. cap. *Farn.*

93. *Pinxit.*] Meliores *Pingit.* Heinſ. *Antigonen.*] Laomedontis filiam, ob ſpretam Junonis formam, mutatam in Ciconiam: cujus de natura Plin. 10. l. 23. cap. & Pierius 17. l. Hieroglyph. *Farn.*

98. *Qui ſupereſt ſolus Cinyran.*] Cinyras Aſſyriorum rex filias habuit pulcherrimas, quæ ſe Junoni præferre auſæ fuerunt. quare indignata Juno eas in gradus templi ſui commutavit, ac patrem gradus ipſos pro filiarum corporibus amplectentem itidem in ſaxum commutavit. *R.* *Cinyram.*] Forte à κινύρεσθαι. quia ſaxo jacens lacrymare videtur, neque enim idem eſt cum Myrrhæ patre, de quo lib. 10. *Farn.*

101. *Pacalibus.*] Paciferis ac pacem ſigni-

Is modus eſt; operique ſuâ facit arbore finem.
Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Aſſilientis aquæ; timidaſque reducere plantas.
Fecit & Aſterien aquilâ luctante teneri:
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulcram
Ju-

ſignificantibus. *R. Circuit extremas, &c.*] Scaliger πάρεργα picturæ, intelligi in margine annotarat quæ extrema, ut plurimum & margines occupare ſolent. *Heinſius. Circuit.*] Prætexebant limbum undique oleæ, pacis inſignia, ut modo ℣ſ. 82. *Farn.*

102. *Is modus eſt.*] Sic Cicer. *Terminare, facere modum. Modus.*] Finis. *Sua arbore.*] Oliva.

FAB. XX. *Arg.* PICTA IN TELA ARACHNES. Mæonis eluſam deſignat imagine tauri.] *Arachne autem, ut videretur per opera reſpondiſſe ſequentia tela intexuit: Jovem in taurum verſum ob Europa amorem. Eundemque fecit in aquilam converſum, ut comprimeret Aſteriem. Eundem in olorem, ut Ledam Theſtii filiam comprimeret. Eundem in Satyrum, ut Nycteida Nictei filiam comprimeret. Eundem in Amphitryona, ut Alcmenam Electrionis filiam comprimeret. Eundem in aurum, ut Danaën Acriſii filiam comprimeret: ut Aſopidam autem, eundem in ignem. Eundem in paſtorem, ut Mnemoſynem comprimeret, & in ſerpentem, eundem, ut Deoidam. Deinde Neptuni etiam cupiditatem inſerit: ita ut doceret eum in juvencum eſſe mutatum, ut Æoli filiam ſtupraret. In amnem Enipeum, ut Aloei uxorem. In arietem, ut Biſaltidem comprimeret. Item in equum, ut Cererem, & Gorgonem Meduſam, ex qua equus Pegaſus proditur fuiſſe. & in delphinum, ut Melantho comprimeret. Apollinis præterea in eadem contentione, amoris furta intexuit, indicans, eum in accipitrem interdum converſum, interdum in leonem. aliâs in paſtorem, ut Iſſen Macarei filiam comprimeret. Poſt hæc, ut Liber pater quoque in uvam verſus, ut Erigonem comprimeret. Et Saturnus præterea verſus in equum, ut Philyram Oceani filiam, ex qua Chirona centaurum videtur procreaſſe, comprimeret.* Lact.

103. *Mæonis.*] Arachne Mæonia ſive Lydia. *R. Mæonis.*] Arachne, ſupra ℣ſ. 5. *Farn.*

104. *Europam.*] *Europen* duo codices. *Heinſ.*

107. *Timidaſque recondere plantas.*] Multi ex vetuſtioribus *recludere.* at primus Vatic. Mediceus unus ex optimis, & decem alii, *reducere.* quomodo Neap. Urbin. Arondel. pro diverſa lectione. quod verum eſt. *reducere*, identidem adducere & retrahere. *ſubducere* dixit noſter l. v. Faſtor. in hac eadem Fabula,

Sæpe puellares ſubducit ab æquore plantas,
Et metuit tactus aſſilientis aquæ.

idem uſus verbi *reducere* Met. XII.

——— clypeoque adverſa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulſat. Idem.

108. *Fecit olorinis.*] Jupiter Ledæ amore captus in cygnum mutatus, ea potitus eſt, quæ ovum dicitur peperiſſe, ex quo Caſtor, Pollux & Helena orti eſſe finguntur. *R. Aquila.*] Jove aquilæ formam aſſumente, ut Aſterien in coturnicem mutatam caperet.

109. *Olorinis.*] Redi ad Tom. I. p. 109. v. 68. 321. 22. & inprimis, p. 485. 33. *Ledam.*] *Lædan* Cantabrig. *Heinſius.*

111. *Ny-*

Jupiter implerit gemino Nyctëida fœtu:
Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit;
Aureus ut Danaën, Aſopida luſerit igneus;
Mnemoſynen paſtor: varius Deoïda ſerpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æoliâ poſuit. tu viſus Enipeus
Gignis Aloïdas, aries Biſaltida fallis.
Et te, flava comas, frugum mitiſſima mater,
Senſit equum; te ſenſit avem crinita colubris

Mater

111. *Nyctëida.*] Antiopem Nyctæi filiam.

112. *Tirynthia.*] Alcmena Tiryntha erat urbs Argis vicina in qua nutriebatur Hercules. *Farn. Amphitryon fuerit.*] Jupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum converſus cum ea concubuit, Herculemque ex ea ſuſcepit.

113. *Aureus ut Danaën.*] Danaë Acriſii Argivorum regis filia à Jove, in aureas guttas mutato, compreſſa, Perſeum genuiſſe in quarto narratur. *Luſerit ignis.*] Nam Juppiter in ignem converſus Æginam Aſopi fluvii filiam compreſſit, exque ea Æacum ſuſcepit. *R. Aſopida.*] Æginam Aſopi filiam. vide quæ ad 621. v. l. 7. *Aſopida luſerit ignis.*] Venuſte in Neapol. & ſecundo Mediceo *igneus.* Heinſ.

114. *Deoïda.*] Proſerpinam, filiam Cereris, quæ Δηώ. Orpheo Δηὼ παμμήτειρα. *Qualis floricoma quondam populator in Ætna Virgineas inter choreas Deoida raptam ſuſtulit.* Auſonius epiſt. 4. ad Theonem. *Farn. Deoida.*] Nam Deois Proſerpina eſt Cereris filia, quæ Δηὼ quoque à Græcis nominatur, unde fœmininum patronymicum Deois declinatur. Ceres autem Δηὼ appellata fuit (ut Græci tradunt) παρὰ τὸ δήω, quod ſignificat invenio. Quando enim Ceres quærens filiam varia loca circuibat, omnes bene illi ominantes dicebant δήεις hoc eſt, invenies.

116. *Æolia.*] Æoli filia, *R. Virgine.*] Arne Æoli filia, de qua Diodorus lib. 5. *Enipeus.*] In fluvium Enipeum mutatus Neptunus ex Iphimedia Aloëi uxore genuit othum & Ephialtem.

117. *Aries.*] Hoc de Theophane Biſaltidis filia narrat Higynus fab. 188. *F. Biſaltida fallis.*] Apud Higynum capite 88. legitur, cum Theophane concubuiſſe, unde natus eſt aries Chryſomallus, qui Phryxum in Colchos vexit. *Micyl.*

118. *Et te.*] *At te* rectius prior Erfurt. & tres alii. *Heinſ. Frugum mitiſſima mater.*] Periphraſis eſt Cereris. *R. Et te.*] Ceres ex te in equum converſo, & ipſa prius in equam, peperit filium cujus nomen ἐς τὲς ἀτελέςυς effari non licet: mox & Ariona equum. Pauſanias in Arcadicis.

119. *Senſit equum, te ſenſit equum.*] *Te ſenſit avem* Urbin. Neapol. & ſecundus Mediceus. *ſenſit volucrem* Florentinus optimus, prior Hamburgenſis, & ex meis unus. Idem quoque Florentinus in argumento harum fabularum, *in volucrem ut Gorgona Meduſam*, non *in equum volucrem* agnoſcit. ſed nihil videtur mutandum. nam pegaſum Neptuni & Meduſæ filium nonnulli faciunt, Cereris & Neptuni Arionem. quos inter Apollodorus, qui docet Cererem in Erinnyis formam fuiſſe converſam cum Neptuno concumbentem. Ἄδραστον δὲ μόνον ἵππος διέσωθεν Ἀρίων, τῦτον ἐκ Ποσειδῶνος ἐγέννησε Δημήτηρ εἰκασθεῖσα Ἐρίννυϊ κατὰ τὴν συνυσίαν. ſed errat Paſſeratius ad Elegiam XXXIV. l. II. Propertii qui Τὸ *Crinito colubris Mater equi volucris* ad Arionem & Cererem

refert

Mater equi volucris: ſenſit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque ſuam faciemque locorum
Reddidit. eſt illic agreſtis imagine Phœbus.
Utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
Geſſerit: ut paſtor Macareïda luſerit Iſſen.
Liber ut Erigonen falsâ deceperit uvâ:
Ut Saturnus equo geminum Chirona crearit
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.
3 Non illud Pallas, non illud carpere Livor
Poſſit opus. doluit ſucceſſu flava virago:
Et rupit pictas cæleſtia crimina veſtes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat;
Ter quater Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueoque animoſa ligavit
Guttura. pendentem Pallas miſerata levavit:
Atque ita, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit:
Lex-

refert in Erinnyos formam mutatam, cum de Meduſa & Pegaſo agat Naſo. *Heinſ. Crinita Mater.*] Meduſa Pegaſi mater l. 4. v. 786. *Farn.*

120. *Senſit Delphina Melantho.*] Melantho Deucalionis filia fuit, quam Neptunus in Delphinum converſus cognovit, ac filium nomine Delphum ſuſcepit. *R.*

122. *Agreſtis.*] Cum Admeti pavit armenta. l. 2. v. 681. *Farn.*

124. *Macareïda Iſſen.*] Macarei filiam, quam Apollo in paſtorali habitu vitiavit, ut hoc loco poëta narrat. *R.* Videtur autem Iſſa hæc fuiſſe Lesbia, Macarei filia, ejus qui Jovis & Cyrenes fuit filius, inſulamque Lesbum tenuit, cujus filiæ, & Mytilene & Methymna fuere.

125. *Liber ut Erigonen.*] Videtur de ea Erigone hîc intelligendum eſſe, quæ Icari filia fuit, & poſtea inter ſydera relata, ut ab Higyno dicitur. Nam & hujus patri Icario vitis propagationem Bacchus dedit, ipſius puellæ mortem contra ruſticos Atticos peſtilentia ultus eſt. *Micyl.*

126. *Ut Saturnus.*] Ut Sat. in equum converſus ex Philyra genuit centaurum Chirona. *Farn. Geminum Chirona.*] Centaurum, qui ab anteriore parte homo, à poſteriore equus videbatur.

127. *Tenui limbo.*] Subtili faſcia. Eſt enim *limbus* faſcia ultimam veſtis partem ambiens.

FAB. III. *Arg.* Doluit ſucceſſu virago.] *Poſtquam Arachne ordinata tela cum contumelia à dea pulſata eſſet, ſuſpendio ſe affecit. Sed in ultimo caſu propter ſtudium, quod à dea acceperat, in araneam verſa eſt, ut opere inutili nullum ſui effectum capere poſſet.* Lact.

131. *Cæleſtia.*] Telam Deorum flagitioſa adulteria continentem.

132. *Cytoriaco.*] Buxeo. eſt enim Cytorum mons Galatiæ, abundans buxo. 2. Georg.

133. *Idmonia.*] Idmonis filiæ. ſupra *v*ſ. 8. *Farn.*

134. *Animoſa ligavit guttura.*] Malim

Lexque eadem pœnæ, ne ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeriſque nepotibus eſto.
Poſt ea diſcedens ſuccis Hecateïdos herbæ
Spargit. & extemplo triſti medicamine tactæ.
Defluxêre comæ: cumque his & naris & auris.
Fitque caput minimum, toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. de quo tamen illa remittit
Stamen; & antiquas exercet aranea telas.
4 Lydia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem.
Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita eſt pœnâ popularis Arachnes
Cedere cælitibus, verbiſque minoribus uti.

Multa

lim *ligatur*. ut κακοφωνία vitetur in *ligavit* & *velavit*. pro *pendentem* Neap. *pendenti*. nempe levavit guttura. pro *pende tamen* Cantabrig. pri. Baſil. & ſex alii *pendens tamen*. Heinſ.

139. *Hecateidos.*] Aconiti ab Hecate filia Perſæ quæ mater erat Medeæ inventi, quod alias tamen è ſpuma Cerberi natum dicitur. Hermol. Barbarus putat Ovidium hic de cicuta loqui. comment. in Dioſcorid. *Farnab.*

140. *Triſti.*] Noxio. *Micyl.*

141. *Cum quis & naris & auris.*] *Auris* ex melioribus. . Scribe etiam *cumque his.* ut excerpta Jureti & tres alii exhibent. & *ſpargit* pro *ſparſit* paulo ante. *Heinſius.*

142. *Fitque caput minimum, toto quoque corpore parva eſt.*] τὸ *eſt* in multis non apparet. Scribe,

Fitque caput minimum toto quoque corpore parva. Idem.

144. *De quo tamen.*] Lege Ulyſſis Aldrovandi, & Antonii Tileſi araneam, nec non Gazæi pia Hilaria p. 21. *Farn.*

FAB. IV. *Arg.* Lydia.] *Niobe namque Tantali filia cum ex Amphione marito ſeptem filios, ac totidem filias genuiſſet, ſe potius quam Latonam venerandam eſſe contendebat, prohibebatque nequis in ſuo regno Latonæ ſacrificare auderet. Quare indignata Latona Apollinem ac Dianam rogavit, ne ſe tanta injuria affici paterentur. Sumptis igitur arcubus, & ſagittis ad unum omnes primum Niobes filios interemerunt, quod quidem Amphion cum ferre non poſſet, ſeipſum interfecit. Niobe vero morte filiorum indignata cum Diis maledixiſſet, & filias ſagittis confectas vidit, & ipſa in ſaxum quod etiam nunc lacrymare videtur, fuit commutata.*

148. *Ante.*] Hanc Arachnen, utpote popularem ſuam & civem, noverat Niobe, filia Tantali qui Phrygiæ & Lydiæ imperitabat, priuſquam nuberet Amphioni Thebarum regi.

149. *Sipylumque.*] Opp. Lydiæ, infra v. 312. *Farn. Mæoniam.*] Lydiam. Mæonia vero dicta eſt, à Mæone fluvio, qui per illam fluit.

151. *Cedere cælitibus.*] —— Χαλεπὴ δὲ θεοῦ ἐπὶ μῆνις. Home. Iliad. ε. v. 178. & v. 440. Φράζεο, Τυτείδη, καὶ χάζεο. μηδὲ θεοῖσιν —— Ἶσ' ἔθελε φρονεῖν ἐπεὶ οὔποτε φῦλον ὁμοῖον —— Ἀθανάτων

Multa dabant animos. ſed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, quamvis ea cuncta placebant,
Ut ſua progenies: & feliciſſima matrum
Dicta foret Niobe; ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam ſata Tireſiâ venturi præſcia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Iſmenides, ite frequentes:
Et date Latonæ, Latonigeniſque duobus,
Cum prece thura piâ; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet. paretur: & omnes
Thebaïdes juſſis ſua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant ſanctis, & verba precantia, flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro:
Et, quantum ira ſinit, formoſa: movenſque decoro
Cum

νάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. Apollo Diomedi. *Quo ruis, ó vecors? majoraque bella capeſſis —— Mortali quàm ferre datur?* Saturnia apud Silium 12. *Quid nomina contra —— Tendere fas homini?* Statius 9. Θνατὰ θνατοῖσι πρέπει. Pind. Iſthmic. *Minoribus.*] Moderatioribus. infra v. 368.

152. *Animos.*] Spiritus magnos & ſuperbificos. *Conjugis.*] Arx & turres in mœnibus Thebarum, ut 178. v. infra. *Me regia Cadmi ſub domina eſt, fidibuſque mei commiſſa mariti Mœnia.* Amphionem autem, ſono teſtudinis à Mercurio ſibi donatæ, ſaxa ad Thebana mœnia extruenda traxiſſe notum eſt, vel ex Horatii epiſt. ad Piſones, *Dicitur Amphion, Thebanæ conditor arcis Saxa movere ſono teſtudinis, &c.* unde & quidam legunt hic, *artes.* Farn. *Nec conjugis arces.*] Ex codice veteri Berſmannus reponit *artes*, quod amplectimur. Haud enim nihil erat eſſe tam nobilem Muſicum: cujus paulò poſt iterum meminit Niobe: *fidibuſque mei commiſſa mariti Mœnia.* Pont. *Sed enim nec conjugis arces.*] De regno Amphionis mox agetur. quare *artes* reſcribendum. intelligit artes lyræ Amphioniæ, per quas Thebani muri ſunt exſtructi. neque aliter ex codicibus antiquis Florentinus optimus, primus & ſecundus Mediceus, aliique complures. in priore Twiſdenii codice gloſſa adſcripta, *quia citharœdus erat.* Heinſ.

153. *Nec genus amborum.*] Nam ab Jove ambo ducebant genus. Amphion enim Jovis ex Antiopa filius fuiſſe dicitur. Niobe vero Jovis ipſius neptis, cum Tantali filia fuerit. *R.*

156. *Si non ſibi viſa fuiſſet.*] Niobe, quia plus æquo ſibi viſa eſt felix, evaſit infeliciſſima. *Pont.*

157. *Nam ſata Tireſia Manto.*] Manto filia fuit Tireſiæ vatis, paternæ artis peritiſſima, à qua Mantua urbs fuit appellata. *R.*

158. *Divino.*] Ἐνθουσιαστικῇ. Virgil. 10. Æn. *Fatidica Manto.*

159. *Iſmenides.*] Thebanæ fœminæ; ab Iſmeno fluv. Bœotiæ. *Farn.*

160. *Date thura.*] Sacrificate, & rogate. *Latonigenis duobus.*] Apollini & Dianæ.

173. *Cui*

Cum capite immiſſos humerum per utrumque capillos
Conſtitit: utque oculos circumtulit alta ſuperbos;
Quis furor auditos, inquit, præponere viſis
Cæleſtes? aut cur colitur Latona per aras;
Numen adhuc ſine thure meum eſt? mihi Tantalus auctor,
Cui licuit ſoli Superorum tangere menſas.
Pleïadum ſoror eſt genitrix mihi: maximus Atlas
Eſt avus, æthereum qui fert cervicibus axem:
Jupiter alter avus. ſocero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
Sub dominâ eſt: fidibuſque mei commiſſa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcunque domûs adverto lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes. accedit eodem
Digna Dea facies. huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes; & mox generoſque nuruſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam:
Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo
Lato-

173. *Cui licuit ſoli.*] Cui ex hominibus ſoli conceſſum fuit epulis Deorum accumbere. R. *Cui licuit.*] Conviva deorum. *μακάρεσσι συνέστιος*. Gallus Anthol. *δ. ἀμοιβαῖα θεοῖσι δεῖπνα παρέχων*. Pindar. 1. Olymp. *Farn.*

174. *Pleiadum ſoror eſt genitrix mea.*] Niobes mater Taygeta fuit una ex Pleiadibus Atlantis filiabus. R.

176. *Juppiter.*] Tantali pater, & Amphionis conjugis mei. *Farn.* *Socero quoque glorior illo.*] Amphion enim filius fuit Jovis ex Antiopa.

180. *Adverti lumina.*] *Adverto* multi veteres. quod placet. niſi quod *advertor lumina* à Naſone ſcriptum fuiſſe cenſeo. ſic *dextris adducor littora remis.* l. IV. Plenus hiſce Græciſmis noſter. ſic in Faſtis l. I. v. 179. etiam emendo,

Ad primam vocem timidas advertimur aures.

vel *adverteris.* ſic *præverti* paſſim apud bonos auctores. etiam *deverti* & *averti* dicebant. Adi Notas Amor. l. II. Eleg. VI. v. 9. *Heinſius.*

182. *Digna dea facies.*] *Deo* ex præſtantioribus nonnulli. multi *deæ.* duo *dei.* Vide quæ notamus Triſt. IV. Eleg. III. v. 57. deinde pro *& mox generoſque nuruſque*, libens reſcribam, *& tot generoſque.* Idem. *Septem.*] De numero variant autores. Io. Tzetzes dicit fuiſſe duodecim: quos nominat l. 4. chil. 141. Sed vide Agell. l. 20. c. 7. Nat. Com. 6. l. 13. c. Ciofan. & Hygin. fab. 9. *Farn.*

185. *Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo.*] *Audetis ſatam* primus Hamburgenſis & quinque alii cum Norico, nonnulli *natam.* *Neſcio quoque auditi ſatam* Florentinus optimus. *Neſcio quomodo audetis ſatam* Neapol. veteri lectione eraſâ, quod in primo Vaticano aliiſque nonnullis admiſſum. tertius Mediceus, *Neſcio quoque*

Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam ſedem parituræ terra negavit.
Nec cælo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt.
Exul erat mundi; donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, ego, dixit in undis,
Inſtabilemque locum Delos dedit. illa duobus
Facta parens: uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri.
Sum felix. quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quam cui poſſit Fortuna nocere.
Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
Exceſsêre metum mea jam bona. fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum;
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum
Latonæ. turbâ quo quantum diſtat ab orbâ?
Ite ſacris, properate ſacris; laurumque capillis
Ponite.

que audete genitam. alii aliter. Scribe,

Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cao
Latonam præferre mihi.

Neſcio quo Cæo ſatam. *Heinſ. Genitam Titanida Cæo.*] Latona filia fuit Cæi gigantis, quæ à Jove compreſſa Apollinem ſimul & Dianam concepit. quod quidem adeo ægre tuliſſe Juno dicitur, ut Pythonem immiſerit ſerpentem, qui eam per totum terrarum orbem inſectaretur, nec uſquam parere permitteret. Fugiens igitur Latona ab Aſterie ſorore ſuſcepta, ſtatim Apollinem ſimul & Dianam peperit, qui & Pythonem ſerpentem ſagittis confixerunt, & inſulam in qua nati erant, immobilem reddiderunt. *Titanida.*] Neptem Titanum, à quibus gigantes originem traxere. *R.*

186. *Cui maxima.*] Jurejurando obſtrinxerat Juno terras omnes, ne parturienti Latonæ locum concederent: latuit tum ſub aquis Delos inſ. quam emergere juſſit Neptunus, & locum parturienti præbere: *oras & littora circum Errantem Mycone celſa Gyaroque revinxit.* Æneid. 3. Sed lege dialogum Iridis & Neptuni apud Lucianum in Dialogis marinis. quam inſ. ἄδηλον dictam volunt, quod cum diu ſub aquis latuiſſet, tandem apparuiſſet. cum probabilius ſit ita dici, quod Græcis oriri videatur Sol omnia apparere faciens inter Cycladas pone Delon, quam natalem Solis & Lunæ fingunt fluctuare, propter varium eorum per Zodiacum moventium, ortum. Sunt qui erroris inſ. cauſam crebris terræ motibus tribuunt. *Farn.*

191. *Illa duorum.*] *Duobus* primus Gronovii. *Heinſius. Illa duorum.*] Δύω φωστῆρας ἔρχεος κεῖνται τοὺς μεγάλους, ἐγὼ δὲ τόσους ζῶντας τε λαλοῦντας, καὶ ἐμψύχους, &c. Tzetzes, 4. Chil. 141. *Farn.*

194. *Hoc quoque quis dubitat.*] *Dubitet* ex ſcriptis. *Heinſ.*

201. *Ite ſatis propere ſacris.*] Locus mendoſiſſimus, qui doctiſſimum quoque Gronovium Obſervat. l. IV. cap. XV, miris modis exercuit. In Florentino & Neapol. hæc majori ex parte in mendo cubabant. pro *propere* videbatur *properate* fuiſſe. quomodo quartus Mediceus & unus Gronovii cum Voſſiano uno. deinde

Ponite. deponunt; infectaque ſacra relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea eſt: ſummoque in vertice Cynthi
Talibus eſt dictis geminâ cum prole locuta.
En ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim, dubitor: perque omnia ſæcula cultis
Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus. diro convicia facto
Tantalis adjecit: voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis: & me (quod in ipſam recidat) orbam
Dixit; & exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine, Phœbus ait, (pœnæ mora longa) querelas.

Dixit

inde *Ite ſacris* in uno meo. quomodo & prima Aldi editio. Margo Gryphianæ, *Ite ſacris procul a ſacris.* Forte, *Ite ſatis, procul ite ſacris*, vel, *properate.* niſi mavis *Ite procul, procul ite ſacris.* ut error natus ſit ex ſolenni librariorum ſupinitate, qui τὸ *procul* geminare neglexerant. Cæterum huic verſui præmittendus ille, qui paulo poſt legebatur,

Latonæ turbâ quantum diſtabat ab orbâ.

ut jam vidit in Obſervationibus ſagaciſſimus Gronovius ex Menardi codice, qui munificentiâ viri politiſſimi Ægidii Menagii nunc eſt meus. Neque aliter optimus Neapolitanus, & fragmentum Voſſianum. in uno Caroli Strozzæ notatum erat hunc verſum loco, quo nunc à me repoſitus eſt, eſſe collocandum. In uno Regio margini erat adſcriptus. Præterea ſcripti meliores, *qua quantum diſtat.* *quoque quantum* Berneggerianus. Scribe *turbâ quo quantum diſtat ab orbâ!* *quo* numero, quod præceſſit proxime. *Idem.*

212. *Quod in ipſam decidat.*] *Recidat* ex caſtigatioribus. de quo verbo ad Epiſt. XIV. ✓ſ. 46. Prudentius Apotheoſi,

Et quod tam modicum eſt, ut certa ſede locetur;
Jam titubare poteſt, & quod titubaverit, intra (*triſtem*
Naturam vitii eſt. vitioſum denique
Decidit in pœnam.

ubi cum alii vetuſti codices, tum omnium vetuſtiſſimus Puteaneus. *Recidit.* hoc eſt *Recidit.* Heinſ. *Quod.*] *Quod dii prius omen in ipſam Convertant.* 2. Æn.

213. *Exhibuit linguam paternam.*] Id eſt, imitatam linguæ paternæ incontinentiam. *Pont.* *Paternam.*] Tantali, cui pœnas improba lingua dedit: Τάνταλε καὶ δέ σε γλῶττα διώλεσε καὶ σὲ κῦραν. Antholog. δ. 6. *Farn.*

215. *Pœna mora longa querela eſt.*] *Querela* Urbinas ſine verbo ſubſtantivo, quod & ab aliis multis abeſt. Puto,

Deſine, Phœbus ait, (pœna mora longa) querelas.

Adeantur quæ notamus Artis lib. II. ✓ſ. 725. paulo ante pro *Adjectura preces* unus Leidenſis *Admonitura.* Scribe *Admotura.* infra,

Admovique preces, quarum me dedecet uſus.

alterum minus placet, quia jam præceſſerat, *Tantalis adjecit.* mox pro *Contigerant* lego *Contigerunt.* nam unus Mediceus *Contingunt.* Heinſius.

Dixit idem Phœbe: celerique per aëra lapſu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat latèque patens prope mœnia campus,
Aſſiduis pulſatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque mollierant ſubjectas ungula glebas.
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, Tyrioque rubentia fuco
Terga premunt; auroque graves moderantur habenas.
E quibus Iſmenos, qui matri ſarcina quondam
Prima ſuæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet;
Hei mihi! conclamat; medioque in pectore fixus
Tela gerit, freniſque manu moriente remiſſis
In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus, audito ſonitu per inane pharêtræ,
Frena dabat Sipylus: veluti cum præſcius imbris
Nube fugit viſâ, pendentiaque undique rector
Carbaſa deducit, ne qua levis effluat aura.

Frena

216. *Phœbe.*] Diana, quæ eadem eſſe cum Luna dicitur.

217. *Cadmeïda arcem.*] Thebanam arcem à Cadmo extructam.

218. *Campus.*] Hippodromus. *Farn.*

219. *Aſſiduis equis.*] Aſſiduo equorum curſu.

220. *Duraque mollierat.*] *Mollierant* ex libris. mox pro *Tyrio ſucco* reponendum *fuco*, ut recte unus Mediceus, ex meis item unus, & Jureti excerpta. de quo ad Claudian. lib. I. in Rufin. 208. *Heinſ. Mollierat.*] In pulverem reſolverat. *R.*

222. *Rubentia Terga.*] Equorum oſtro inſtratorum, mandentiumque ſub dentibus aurum. *Farn.*

223. *Auro gravidis moderantur habenis.*] *Auro gravidas habenas* multi veterum. unus Strozzæ *gravidas auro.* Lege *gravidaſque auro*, niſi præfers *auroque graves.* quomodo Naugeriani codices & ex noſtris duo. ſic *moderarier equum frenis* Lucretio lib. v. *Heinſ.*

224. *Sarcina prima.*] Primogenitus. *Farn.* *E quibus Iſmenos.*] Maximus natorum Amphionis & Niobes Iſmenos fuit, ab Iſmeno, Bœotiæ fluvio, appellatus.

225. *Dum certum.*] Refert Homerus Iliad. ult. periiſſe domi omnes, ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο. Tzetzes 4. Chil. 141. mares inter venandum, puellas domi. Ἀπόλλων μὲν τοὺς ἄρρενας θηρῶντας Κιθαιρῶνι, Ἡ Ἄρτεμις ἐν οἴκῳ δὲ τὰς κόρας καθημένας. *Farn.*

226. *Quadrupedis curſus.*] *Quadrupedes* ſcripti quatuor. quod arridet. prior Erfurt. & unus Bonon. *Quadrupedes currus.* non longe à vero. & mox *in pectore fixus* pro *fixa* plurimi veteres. *Heinſius.*

231. *Sipylus.*] A Sipylo urbe cognominatus, cum ſagittæ ſtridorem audiſſet, fugere cœpit, cæterum Apollinis ſagittam vitare non potuit. *Præſcius imbres.*] *Imbris* ex Beineggeriano & primo Gronovii. *Heinſ.*

233. *Ne qua levis effluat aura.*] Malim *ne quid levis effluat aura.* Idem.

234. *Frena*

Frena dabat. dantem non evitabile telum
Conſequitur: ſummâque tremens cervice ſagitta
Hæſit; & exſtabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per colla admiſſa jubaſque
Volvitur; & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phædimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut ſolito finem impoſuêre labori;
Tranſierant ad opus nitidæ juvenile palæſtræ:
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus; cum tento concita cornu,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque ſagitta.
Ingemuêre ſimul; ſimul incurvata dolore
Membra ſolo poſuêre: ſimul ſuprema jacentes
Lumina verſarunt; animam ſimul exhalarunt.
Aſpice Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus:
Inque pio cadit officio. nam Delius illi
Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta: cumque animâ cruor eſt effuſus in auras.

Ad

234. *Frena tamen dantem.*] Multi ex vetuſtioribus, *Frena dabat tamen hunc.* pri. Vatic. *Frena dabat tandem.* quinque *Frena tamen dantem hunc.* Florentinus *Frena tamen tandem.* quo modo & alter Hamburgenſis. Scribe,

Frena dabat: dantem non evitabile telum
Conſequitur.

eleganter, & pro Naſoniano genio, ni fallor. *Idem.*

236. *Nudum de gutture ferrum.*] *Ferro* unus meus. Neap. *nudo de gutture ferrum.* Lege *nudo ferro*, ſic lib. III. ex antiquis membranis,

—— *toto deſcendit in ilia ferro.*

Idem.

237. *Per crura admiſſa.*] Quomodo volvebatur per *crura admiſſa?* quare amplector *colla admiſſa* quod erat in primo Gronoviano, & ſex aut ſeptem aliis. *Idem.* *Per admiſſa.*] Per crura equi in curſum concitati, laxatis illi frænis *Farn.*

240. *Finem impoſuere.*] *Poſuere* duo veteres. ut *ponere modum.* mox *Tranſierunt* pro *Tranſierant* Urbin. *Heinſius.* *Labori.*] Agitationi equorum. *Farn.*

241. *Nitidæ palæſtræ.*] Splendidæ propter oleum, quo ſe luctaturi perungebant.

242. *Et jam contulerant.*] Jam, inquit, luctari cœperant.

243. *Cum tento.*] Mss. noſtri & alii, *contento*, id eſt, extento. ſic infra *vſ.* 246. *Farn.*

249. *Evolat.*] Vetuſtiores *Advolat.* mox *rumpit* pro *rupit* cum primo Regio & uno Mediceo. *Heinſius.*

253. *Cumque.*] Virg. de Rhæto, *Purpuream vomit ille animam.* Æneid. 9. & *multo vitam cum ſanguine fundit.* ex illorum

At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit. ictus erat, qua crus eſſe incipit, & qua
Mollia nervoſus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per jugulum pennis tenus acta ſagitta eſt.
Expulit hanc ſanguis: ſeque ejaculatus in altum
Emicat, & longe terebratâ proſilit aurâ.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat: Dique ô communiter omnes,
Dixerat, (ignarus non omnes eſſe rogandos)
Parcite. motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, arcitenens. minimo tamen occidit ille
Vulnere; non altâ percuſſo corde ſagittâ.
 Fama mali, populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecêre ruinæ,
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque, quod auſi
Hoc eſſent Superi, quod tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum hæc Niobe Niobe diſtabat ab illâ;
Quæ modo Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis; at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit: & ordine nullo
Oſcula

rum mente, qui ſanguinem animæ ſedem eſſe opinantur.

254. *Damaſitona.*] *Damaſicthona* vetuſtiores. Lege *Damaſichthona.* ut & in Ibide, *fratres ſex cum Damaſichthone caſos.* Δαμασίχθων Apollodoro eſt & Tzetzæ in Chiliadibus lib IV. *Heinſ.*

259. *Qui ſe ejaculatus.*] *Seque ejaculatus* ex ſcriptis. *Idem.*

266. *Non alte percuſſo corde ſagitta.*] *Non altâ* recte Oxonienſis. *Idem.*

268. *Certam fecere.*] Admonuere, certiorem fecere.

269. *Iraſcentemque quod auſi.*] Unus Moreti & unus Palatin. *indignantemque* cum altero Twiſdenio. *Heinſ.*

274. *Latois.*] A Latonæ altaribus.

275. *Reſupina.*] Superba, elata:

276. *Invidioſa.*] In ſe invidiam concitans. *Vel hoſti.*] Quod quidem maxime eſt miſerandum. unde proverbium in eos qui maxima patiuntur mala à Græcis uſurpatur, νιόβης πάθη, hoc eſt, Niobes paſſiones. *Miſeranda.*] Ὡς καὶ παρ' ἐχθροῖς ἄξιος θρήνων τυχεῖν Sophoclis Ajax. *Vel Priamo miſeranda domus.* Diomedes. 11. Æneid. Virg.

277. *Gelidis.*] Mortuis. R. *Corporibus gelidis incumbit.*] Totum locum & querimo-

Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
[Corque ferum ſatia, dixit: per funera ſeptem]
Efferor: exſulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quam tibi felici. poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat; inſonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. ſtabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubito; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit:]
Hæc fruſtra fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.

Sex-

querimoniam Niobes expendit & illuſtrat Faber Semeſtr. lib. 3. cap. 8.

282. *Corque ferum ſatia dixit.*] Cum *ait* jam præceſſerit, otioſum eſt hoc loco Tò *dixit.* quare tollatur meo periculo hic verſus, quem commenti ſunt, qui non intelligebant quantum eſſet acuminis in illo, *Efferor.* niſi mavis præcedentem tolli. alteruter certe eſt amovendus. Nam primus Palatinus pro poſteriori hunc ſubſtituebat,

Dum pars noſtra jacet, & dum per funera ſeptem.

qui in plurimis membranis exſtat. *H.* *Funera.*] Toties mihi viſa ſum mori, toties efferri ad funus, quoties alius atque alius filiorum interfectus eſt.

283. *Efferor.*] Mss. omnibus Her. Cioſani ſubſcribunt mei, habentque verſum geminatum ad hunc modum: *Per funera ſeptem dum pars noſtra jacet: & dum per funera ſeptem Efferor; exulta, &c.* Farn.

Efferor.] Ad ſepulturam feror. Videbatur enim ſibi Niobe una cum filiis efferri. *Victrixque.*] Voti compos. Hinc autem ſtulta Niobes ſuperbia colligitur, quæ ne filiorum quidem morte in Deos maledicta jactare deſinat.

284. *Miſeræ felici.*] Antitheton elegantem maxime reddens orationem. Hæc autem idcirco Niobe furioſa jactat, quod ſeptem ei filiæ ſupererant.

286. *Dixerat, & ſonuit.*] *In ſonuit* Arondel. & unus Patavinus, omnino rectius. *Heinſius.*

289. *Demiſſo crine.*] Diſſolutis capillis, ut fieri in luctu ſolet. *R.* *Toros.*] Lectulos, in quibus erant ad funus compoſiti. *Farn.*

294. *Oraque compreſſit.*] *Non preſſit* cum primo Medic. Thuan. ſec. Vatic. & quatuor aliis. *exit* etiam pro *ibat* meliores. Sed & hic verſus eſt adulterinus. *Heinſius.*

301. *Orba.*].

Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat: quam toto corpore mater,
Tota veſte tegens, Unam, minimamque relinque;
De multis minimam poſco, clamavit, & unam.
Dumque rogat; pro qua rogat, occidit. orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque:
Diriguitque malis. nullos movet aura capillos.
In vultu color eſt ſine ſanguine: lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. intra quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
In patriam rapta eſt. ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymas etiamnum marmora manant.

Tum

301. *Orba.*] Niobe inquit Palæphatus, lapideam imaginem ſuam ſupra natorum ſuorum ſepulchrum poſuit. Notum eſt illud Agathiæ, Anthol. γ. Ὁ Τόμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν. Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον, Ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος. *Farn.*

303. *Diriguitque.*] Λιθωθεῖσα, petrefacta, quia ſtupefacta. τὴν δὲ Νιόβην ἔφασαν ἔνδακρυν λίθον εἶναι, Ὅτι παντὸς ἀναίσθητος ἐκ πάθους γεγονυῖα Πρὸς μόνον ἦν τὸ δάκρυον, Tzetzes 4. Chil. 141. *Farn.*

305. *Nihil eſt in imagine vivum.*] *Vivi* Urbinas eleganter, & pro diverſa lectione alter Erfurtanus. *Heinſ.*

306. *Lingua.*] Quæ peccarat pars, luit pœnas, ἁ ἀχάλινος Ἀφροσύνα τίκτει πολλάκι δυστυχίαν. Anthol. 4. 9. *Farn.*

308. *Nec brachia reddere motus.*] *Geſtus* primus & ſec. Palat. aliique plurimi. recte. geſtus enim proprie eſt manuum. hinc geſticulatio. lib. XI. *geſtumque manus Ceycis habebat.* ubi fruſtra quidam codices *ſceptrumque.* lib. XIV. *Oravique fugam geſtu.* non *gemitu.* quod in multis veterum. Auctor Panegyrici ad Piſonem,

Seu geminare pilam juvat, aut revocare cadentem,
Et non ſperato fugientem reddere geſtu.

Pont. *in tenebris numeroſos ponere geſtus.* de ſaltantibus. ubi male *greſſus* ſubſtituerant. vide quæ noto Remed. Amor. *vſ.* 334. *Heinſ.* *Nec flecti.*] Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν εἰς τὸν Σίπυλον. Et ut hanc Nioben viderem, inquit Pauſanias in Atticis, Sipylum montem aſcendi qui prope aſſiſtenti neque mulieris neque lugentis formam oſtentat: qui vero procul aſpexerit, mulierem lacrimantem videre ſibi videbitur. *Farn.*

311. *In patriam.*] Thebis, inquit Apollodorus lib. 3. relictis vidua jam atque orba in Sipylum ad Tantalum patrem rediit, &c.

312. *Lacrymis etiam nunc Marmora manant.*] *Lacrymas manant* Florentinus S. Marci, primus Mediceus, & unus Baſileenſis cum Norico, quem ex publica civitatis patriæ bibliotheca deprom-

Tum vero cuncti manifeſtam numinis iram
Fœmina virque timent: cultuque impenſius omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.
Utque fit, à facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Haud impune Deam veteres ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum;
Mira tamen. vidi præſens ſtagnumque lacumque
Prodigio notum. nam me jam grandior ævo,
Impatienſque viæ genitor deducere lectos

Juſſe-

promptum ad me miſit vir doctiſſimus Chriſtophorus Arnoldus. venuſte. Seneca Agamemnone, ubi de Niobe,

Stat nunc Sipyli vertice ſummo
Flebile ſaxum, & adhuc lacrymas
mæſta æternum marmora manant.

ita veterrimus liber Mediceus. poſſit & legi, ut vulgatæ ſcripturæ propius accedatur,

—— & adhuc lacrymas
Marmora manant antiqua novas.

nam utrumque agnoſcit membrana. niſi quod *Marmora fundunt* cum vulgatis illa. Reſpexerat haud dubie hunc Naſonis locum Seneca. Juvenalis Satyra VI. de Claudio Cæſare,

Ille ſenis tremulumque caput deſcendere juſſit
In cælum, & longam manantia labra ſalivam.

ita codices vetuſti magna ex parte. Idem Juvenalis Sat. XV.

—— cujus manantia fletum
Ora puellares faciunt incerta capilli.

ita vetuſtus liber Voſſianus. ſic *manare poetica mella* Horat. in Epiſt. *ſtillare*, *rorare* & ſimilia verba etiam cum quarto nunc, nunc cum caſu ſexto jungebant. *Heinſ.* *Lacrymis.*] Utrum hoc propter ſudorem ut videtur, marmoris; ubi aër, ad ſolidum & frigidum corpus condenſatur, mox fluit ſolutus? An à rupis aut metalli vapore ſalſo? Namque, Sipylum, referente Plinio lib. 5. cap. 29. quod ante Tantalis vocabatur, caput eſt Mæoniæ, ubi nunc eſt ſtagnum ſale abundans. *Farn.*

FAB. V. *Arg.* Tunc vero, &c.] *Latona Cei filia, cum Junonis ira ob adulterium ex Jove conceptos Apollinem & Dianam parere non poſſet, & nulla eam errantem regio reciperet, noviſſime venit in Lyciam, & cum ex ardore æſtus ac longitudine viæ ſitim ſedare vellet, ab iis qui ulvam & juncum ſecundum lacum legebant, prohibita eſt propius accedere. Quamobrem accenſa ira digrediens petit à Diis, ut accolæ nunquam ſtagno carerent. auditis itaque precibus ejus Juppiter agricolas in ſpeciem ranarum transfiguravit.* Lact.

315. *Gemellipara Diva.*] Latonæ, quæ gemellos peperit, Apollinem & Dianam.

320. *Stagnumque locumque.*] *Lacumque* primus Vatic. Bernegger. Cantabr. tert. & quartus è Mediceis, aliique complures. Quomodo mox *Ecce lacus medio.* nam ita Barberinianus; pro *lacu.* Niſi illic *loci medio* reponas. Nam in medio lacu aram fuiſſe vix eſt veriſimile. *Heinſius.*

321. *Prodigio notum.*] Maſim *notas*, ſi Tò *lacum* non admittimus, & *grandior ævi* pro *ævo.* tam hic, quam Triſt. IV. Eleg. ult.

Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævi.

ſic *ævi maturus.* Vide infra lib. VIII. vſ. 618. *integer ævi* lib. IV. vſ. 441. *Idem.*

322. *Impatienſque viæ.*] Sic paſſim boni auctores. *Sævi inops animi.* Virg.

Præ-

Juſſerat inde boves; gentiſque illius euntí
Ipſe ducem dederat. cum quo dum paſcua luſtro,
Ecce lacûs medio ſacrorum nigra favillâ
Ara vetus ſtabat, tremulis circumdata cannis.
Reſtitit; & pavido, Faveas mihi, murmure dixit
Dux meus: & ſimili, Faveas, ego murmure dixi.
Naïadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæne Dei; cum talia reddidit hoſpes:
Non hac, ô juvenis, montanum numen in arâ eſt.
Illa ſuam vocat hanc, cui quondam regia Juno
Orbe interdixit: quam vix erratica Delos
Orantem accepit, tum cum levis inſula nabat.
Illic, incumbens cum Palladis arbore palmæ,

Ed-

Præceps animi. Largus *lacrymarum.* Plaut. Aſinar. 31. *Nullius timidus Dei*: Ovid. de Cyclope. *Ingratus ſalutis.* Virgil. ſed Livius in abl. t. 6. *Manlius nimius animis.* Ovid. in genit. *Elpenor vini nimius.*

323. *Gentiſque.*] Mihi itineris ducem addit Lycium. *Farn.*

327. *Pavido murmure.*] *Paulo murmure* Florent. S. Marci, Neap. pri. Palat. ſec. Mediceus, uterque Erfurt. & decem alii. quod Zinzerlingo arridebat, non mihi. Unus Mediceus, *pavio.* hinc *paulo* perperam fecerunt. lib. x.

—— Cum munere functus ad aras
Conſtitit, & timide, ſi, di, dare cuncta poteſtis,
Sit conjunx opto, dixit, mea.

& lib. VIII.

Concipiunt Baucíſque preces timiduſque Philemon.

proximo verſu *Faveas ego.* non *mihi*, cum melioribus. *Heinſius.*

330. *Cum talia retulit hoſpes.*] *Cui* primus Moreti, & unus Voſſ. & Baſil. deinde *reddidit* Bernegger. pri. Baſil. & ſex alii. *Idem.*

331. *Montanum numen.*] Qualis eſt Faunus.

333. *Orbem interdixit.*] *Orbe interdixit.* quod Naugerius in ſuis invenit. alterum tamen etiam Latinis auctoribus uſitatum Gronovius docuit. mox *Orantem accepit* cum caſtigatioribus, pro *Errantem.* nam *erratica Delos* ſequitur. *Regia* etiam *Juno*, non *conjux* pri. Baſil. Langerman. Hamburg. & decem alii. ut apud Statium Theb. VII. *nunc regia Juno queritur.* noſter ipſe hoc libro ſupra,

—— quam regia Juno
In volucrem vertit.

ſed lib. XIV.

Aſſenſere Dei, nec conjux regia vultus
Immotos tenuit.

& lib. x. de Proſerpina,

—— nec regia conjux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare. Heinſius.

Erratica Delos.] Quam errare, inſtabilemque eſſe idcirco poëtæ finxerunt, quia crebo terræ motu vexabatur, donec ex oraculo Apollinis deſiverunt illic cadavera ſepelire. *R. Orbe.*] Reſpice quæ ad v. 186. ſupra. *Farn.*

335. *Cum Palladis arbore.*] Cum oliva. Significat autem illam & palmæ & olivæ innixam peperiſſe. *R. Palladis.*] Ἔνθα πρωτόγονος τε φοῖνιξ Δάφνα θ' ἱερὸς ἀνέσχε πτόρθους Λατοῖ φίλα, Eurip. in Hecuba. Ὅτε μέν σε θεὰ τέκε πότνια Λητὼ Φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη. Theognis. δρεψαμένη

Edidit invitâ geminos Latona novercâ.
Hinc quoque Junonem fugiſſe puerpera fertur:
Inque ſuo portaſſe ſinu duo numina natos.
Jamque Chimæriferæ, cum Sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo Dea feſſa labore,
Sidereo ſiccata ſitim collegit ab æſtu:
Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Forte lacum melioris aquæ proſpexit in imis
Vallibus: agreſtes illic fruticoſa legebant
Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
Acceſſit, poſitoque genu Titania terram
Preſſit; ut hauriret gelidos potura liquores.
Ruſtica turba vetant. Dea ſic affata vetantes:
Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum.
Nec Solem proprium Natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. ad publica munera veni.

Quæ

μὲν δύο φυτῶν, ἐλαίας καὶ φοίνικος, διδύμους ἀπεκύησε παῖδας. Euſtath. in Homer. Il. α. Catullus in ſeculari ad Dianam; Quam mater prope Deliam depoſuit olivam. Et mos eſt, ut habet Apollonii ſcholiaſtes, parturientium, proxima quæque apprehendere, ut ſic dolores ſublevent enixius.

338. *Inque ſuo portaſſe ſinu.*] *Suos ſinus* multi ex melioribus. Forte,

Inque ſinus portaſſe ſuos duo numina natos. Heinſ.

339. *Chimariferæ.*] Chimæra mons eſt Lyciæ ignivomus à Bellerophonte habitabilis creditur Quem fabulati ſunt monſtrum triforme. ut eſſet Πρόσθεν λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. interpretantur autem montem, cujus pars ſumma leonibus, media igne, ima ſerpentibus infeſtatur. aut Ethice, amorem, qui cum impetu invadit, per libidinem progreditur, in fine aculeos doloris & pœnitentiæ poſt ſe relinquit, lib. 9. v. 668. *Farn. Chimæriferæ.*] Chimæras ferentis, id eſt, capras.

341. *Ab æſtu ſydereo.*] A calore Solis. Nam *ſydus* quamvis proprie ſignum ex multis ſtellis conſtans vocetur, κατ' ἐξοχὴν tamen interdum pro Sole ponitur.

343. *Forte lacum mediocris aquæ.*] *Melioris aquæ* conjeceram. quod unus Strozzæ confirmat. *Heinſ. Lacum.*] Fontem Melam vocat Probus ad Virg. Georg. 2. lib. & paſtorem, qui prohibebat, Neoclem. *Farn.*

348. *Ruſtica turba vetat.*] Scribe *vetant*, cum ſic exigat Τὸ *vetantes*, quod ſequitur.

349. *Quid prohibetis aquas.*] *Aquis* ex Florentino S Marci, Neapol. prim. Pal. prim. Vatican. prim. Erfurt. & ſeptem aliis. Adi Notas Artis lib. 11. v. 335. *Idem. Quid prohibetis aquas?*] Ex Virgil. 1. Æneid.

Quod genus hoc hominum? quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ:
Bella cient, primaque vetant conſiſtere terra.

357. *Simul*

Quæ tamen ut detis ſupplex peto. non ego noſtros
Abluere hîc artus, laſſataque membra parabam :
Sed relevare ſitim. caret os humore loquentis ;.
Et fauces arent ; vixque eſt via vocis in illis.
Hauſtus aquæ mihi nectar erit : vitamque fatebor
Accepiſſe ſimul. vitam dederîtis in undâ.
Hi quoque vos moveant ; qui noſtro brachia tendunt
Parva ſinu. & caſu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere ?
Hi tamen orantem perſtant prohibere : minaſque,
Ni procul abſcedat, conviciaque inſuper addunt.
Nec ſatis hoc. ipſos etiam pedibuſque manuque
Turbavêre lacus : imoque è gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movere maligno.
Diſtulit ira ſitim. neque enim jam filia Cœi
Supplicat indignis ; nec dicere ſuſtinet ultra
Verba minora Dea. tollenſque ad ſidera palmas,
Æternum ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ. juvat iſſe ſub undas ;
Et modo tota cavâ ſummergere membra palude:
Nunc proferre caput ; ſummo modo gurgite nare :
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſidere : ſæpe
In gelidos reſilire lacus. & nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas : pulſoque pudore,
Quam-

357. *Simul vitam dederitis in undis.*] Poſtquam mihi vitam aquis inſtauraveritis. videtur eſſe hemiſtichion Ennii poëtæ, unde & *dederitis* verbi penultima eſt producta. *Dederitis in undis.*] *In unda* meliores. *Heinſ.*

358. *Hi quoque vos moveant.*] Infantes enim Apollinem & Dianam illis oſtendit, ut ſaltem eorum ætate moveantur.

366. *Suſtulit ira ſitim.*] *Diſtulit* cum melioribus. ſic apud Statium Theb. x. *Diſtulit ira preces.* Theb. VII.

——— *gaudentque in corpore capto*
Securam differre famem.

Val. Flaccus lib. v.

Diſtulerant ſed bella thorum.

Heinſ. *Filia Cœi.*] Latona.

370. *Juvat eſſe ſub undis.*] *Undas* unus Baſil. Lego *iſſe ſub undas.* Certe in uno Mediceo *ire ſub undas.* primus Moreti *ire ſub undis.* Heinſius.

373. *Super ripam ſtagni conſiſtere.*] Repone cum ſec. Pal. tert. Medic. & Genev. *conſidere.* Idem.

374. *Sed nunc quoque.*] Scribe *& nunc quoque.* quomodo prior Hamburg. pro diverſa lectione. *Idem.*

376. *Quam-*

Quamvis ſint ſub aquâ, ſub aquâ maledicere tentant.
Vox quoque jam rauca eſt; inflataque colla tumeſcunt:
Ipſaque dilatant patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt; colla intercepta videntur:
Spina viret: venter, pars maxima corporis, albet:
Limoſoque novæ ſaliunt in gurgite ranæ.
Sic ubi neſcio quis Lyciâ de gente virorum
Rettulit exitium; Satyri reminiſcitur alter:
Quem Tritoniacâ Latöus arundine victum
Affecit pœnâ. Quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget: ah non eſt, clamabat, tibia tanti!
Clamanti cutis eſt ſummos derepta per artus:
Nec quicquam, niſi vulnus erat. cruor undique manat:
Detectique patent nervi: trepidæque ſine ullâ
Pelle micant venæ. ſalientia viſcera poſſis,
Et

376. *Quamvis ſint ſub aqua.*] *Sunt* ſec. Moreti. pri. Gronov. *ſtant.* Puto,
Quamvis nent ſub aquâ.
Virgil. Culice de ranis;
—— queis nantia limo
Corpora lympha fovet.
Idem. *Sub aqua.*] Repetitio immediata harum vocum. *ſub aqua, ſub aqua* ranarum coaxationem eleganter exprimit. *Farn.*

379. *Colla intercepta.*] De medio reciſa. nam ranæ collo carent.

380. *Spina viret.*] Tergum viride eſt.

381. *Limoſo gurgite.*] *Margine* unus Mediceus. *Heinſ.*

FAB. VI. Exitium Satyri.] *Marſyas autem Satyrus fuit, tibias inflandi adeo peritus, ut cum Apolline certare ſit auſus, quem ſuperatum, indignatus Apollo, pelle privavit. Ex ejus vero corpore tantum defluxit ſanguinis, ut à terra exceptus in fluvium fuerit commutatus, qui à Satyri nomine* Marſyas *fuit appellatus. Eſt autem Phrygiæ fluvius in Mæandrum labens.*

383. *Rettulit exitium.*] Ita diſtingue. ubi neſcio quis exitium narravit virorum Lyciâ de gente. ſic Arondel. *Heinſ.*

384. *Latous.*] Apollo Latonæ filius. *Tritoniaca.*] Pallas & ipſa Tritonia, conſpecta in Tritonide palude oris ſui deformitate dum tibias à ſe inventas inflaret, indignata, eas abjecit. Reperit Marſyas Satyrus, earumque è ſono in tantum ſibi placuit ut ipſum Apollinem in Muſicæ certamen provocare auſus fuerit. à quo victus eſt & excoriatus. leges certaminis, progreſſus, ſucceſſum lege apud Diodorum lib. 4. Ovid. Faſtorum 6. lib. Athen. 14. lib. 2. cap. Xenophon *ἀναβάσεως α.* refert Marſyam victum ab Apolline & excoriatum ἐρίζοντα οἱ περὶ σοφίας. & Tzetz. Μαρσύας φρὺξ φιλόσοφος εὗρεν αὐλὸς τὸ πρῶτον, &c. 1. Chil. 15. Aliter refert fab. Marſyæ Apulejus 1. Floridorum. Niſi forte tibia dici poſſit Tritoniaca à Tritonide palude, juxta quam Lotus materia tibiis apta, & Lothopagi. *Farn.*

385. *Quid me mihi detrahis?*] Cur mihi meam pellem deripis.

387. *Clamanti cutis eſt derepta.*] *Derepta.* monui libro III. v. 52. *Heinſ.*

390. *Micant.*] Palpitant. *Salientia viſcera.*] *Sidentia* Cantabrig. *Heinſ.*

Et perlucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ ſilvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flêrunt: & quiſquis montibus illis
Lanigeroſque greges, armentaque bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquam, vacuas emiſit in auras.
Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
Marſya nomen habet, Phrygiæ liquidiſſimus amnis.
Talibus extemplo redit ad præſentia dictis
Vulgus; & extinctum cum ſtirpe Amphiona lugent.
Mater in invidiâ eſt. tamen hanc quoque dicitur unus
Fleſſe

391. *Fibras.*] Fibræ venulæ ſunt minores. *R.*

393. *Et tunc quoque clarus Olympus.*] Non ſatis intelligo. Florentinus S. Marci *carus.* Puto, *& tu quoque carus, Olympe.* qui Marſyæ diſcipulus, aliis frater. *Heinſ. Olympus.*] Satyrus Marſyæ diſcipulus. Tzetzes 1. Chil. 15. Οὗτος δ᾽ ὁ παῖς Ὑάγνιδος τὸν Ὄλυμπον διδάσκει. & Ovid. 3. eleg. 2. de Ponto. Meminit & Olympi cujuſdam Diodor. lib. 4. Jovi puero præfecti, à quo eruditus & ad virtutem inſtitutus, Olympius dictus eſt. Sed & Strabo lib. 10. Σειληνὸν καὶ Μαρσύαν καὶ Ὄλυμπον συνάγοντες εἰς ἕν, καὶ εὑρετὰς αὐλῶν ἱστοροῦντες. *Farn.*

395. *Armenta bucera.*] Hoc eſt, boves.

397. *Concepit.*] Excepit. *R.* *Ac venis perbibit imis.*] Venas terræ puta eſſe meatus aquarum & ſpirituum. *Pont.*

399. *Quas ubi fecit aquas.*] *Aquam* ex melioribus. *Heinſ.*

390. *Ripis declivibus.*] Pronis, atque inclinatis.

400. *Liquidiſſimus.*] Puriſſimus, limpidiſſimus. *R. Marſya.*] Iſti loco, inquit, Strabo l. 14. adſignant fabulam Olympi & Marſyæ, & certamen Marſyæ & Apollinis. Superne eſt palus calamos proferens, ad tibiarum lingulas aptos. unde fortaſſe occaſio fab. Ex hac palude oriuntur & Marſyas fluv. & Mæander. de utroque Max. Tyrius. *Farn.*

FAB. VII. *Arg.* Talibus, &c.] *Tantalus epulis Jovis cum intereſſet, & cum vellet experiri an futura proſpiceret, invitato eo ad epulas, Pelopen nothum ex filiis interemit, viſceraque ejus reliquis dapibus immiſcuit. Quo pro merito punito, miſericordia Deorum, qui convivii participes fuerant, partes viſcerum Pelopis compoſuerunt, & humerus qui defuerat, effectus eſt de ebore.* Lact.

401. *Talibus exemplis.*] Scribe *extemplo.* ut optime Florentinus S. Marci, & unus Strozzæ pro diverſa lectione, mox *lugent* pro *luget* nonnulli. *Heinſius.*

403. *Mater.*] Niobe Tantali filia, ſoror Pelopis, qui in luctu ob ſororem veſtes lacerans ad planctum, vel mutaturus purpureas pullis, ut infra vſ. 507. oſtendit humerum eburneum, quem ſuppleverant Dii; quos cum excepiſſet Tantalus, iiſque filium inter alias epulas appoſuiſſet, abſtinuerunt cæteri, Ceres ſola ex humero decerptum edit. Pindarus 1. Ode Olymp. *Farn.* *Hanc tunc quoque dicitur unus.*] *Tamen hanc quoque dicitur* ex primo Gronovii, Arondel. & decem aliis. ni mavis, *ſic hanc quoque.* Heinſ.

404. *Fleſſe*

Fleſſe Pelops : humeroque ſuas ad pectora poſtquam
Deduxit veſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor hic humerus, naſcendi tempore, dextro,
Corporeuſque fuit. manibus mox cæſa paternis
Membra ferunt junxiſſe Deos, aliiſque repertis,
Qui locus eſt juguli medius, ſummique lacerti,
Defuit. impoſitum eſt non comparentis in uſum
Partis ebur : tactoque Pelops fuit integer illo.
Finitimi proceres coëunt : urbeſque propinquæ
Oravêre ſuos ire ad ſolatia reges,
Argoſque, & Sparte, Pelopeïadeſque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon inviſa Dianæ,
Orcho-

404. *Fleſſe Pelops.*] Pelops enim Tantali fuit filius. *A pectore poſtquam Deduxit veſtes.*] *Ad pectora.* quomodo meus, quem ab Ægidio Menagio habui, & fragmentum Moreti. Dictum Amor. lib 1. El. VII. vſ. 48. malim etiam *humeriſque.* Heinſ.

405. *Ebur oſtendiſſe ſiniſtro.*] Eleganter codex Palatin. *Ebur oſtendiſſe ſiniſtrum.* Idem.

406. *Concolor huic humerus naſcendi tempore dextro.*] *Hic humerus* meliores. ſiniſter videlicet. *Idem.*

411. *Illo facto.*] Illo Deorum beneficio.

FAB. VIII. *Arg.* Finitimi, &c.] *Tereus rex Thracum, cum Athenas obſidione liberaſſet, accepta in uxorem Progne Pandionis regis filia, in Thraciam redit, ubi cum jam filium ſuſcepiſſet, rogatus ab uxore, ut aut ſe Athenas deduceret, aut ſaltem ad ſe Philomelam ſororem arceſſeret : profectus ipſe Philomelam quidem à patre accepit, ſed cum in Thraciam perveniſſet, non ſolum ei vim intulit, ſed linguam etiam, ne vulgare ſcelus poſſet, amputavit, ac ſuis ſtabulis mancipavit. Ceterum Philomela tanta crudelitate ſtimulata, totum infortunium ſuum in velo deſcriptum ſorori indicavit. Progne vero furiis accenſa Bacchi ſacra ſe celebraturam ſimulans, una cum Bacchis ad ſororem venit : eamque ſecum pampinis tectam in urbem adduxit, in cubiculoque ſuo occultavit. Perfectis vero Bacchi ſacrificiis, Progne Ityn communem filium interemit : cujus carnes coctas patri appoſuit comedendas. Cum vero Tereus Ityn filium inter cœnandum frequenter vocaret, Philomela cubiculo exiliens, caput filii ac pedes in Tereum conjecit : qui ſtricto enſe cum ambas perſequeretur, ipſe quidem in upupam, Itys in phaſianum, Progne in hirundinem, Philomela in luſciniam converſi fuiſſe narrantur.*

414. *Argoſque.*] Argos urbs eſt clariſſima Peloponneſi, quæ variis nominibus eſt cognominata. *Et Sparta.*] Regio Laconicæ. At Strabo, urbem Lacedæmoniorum Spartam vocat. *Pelopeiadeſque Mycenæ.*] Mycenæ urbs eſt Peloponneſi, quas Pelops non condidiſſe, ſed auxiſſe fertur, unde & *Pelopeiades* vocat poëta. Vel potius Pelopidæ : hoc eſt, poſteri Pelopis Mycenas auxerunt. *R. Pelopeiadeſque.*] Διὰ τὴν τῶν Πελοπιδῶν ἐις Μυκήνας μεθίδρυσιν, inquit Strabo lib. 8. Namque Agamemnon rerum potitus, Argolicum regnum Mycenæo adjecit : Laconicum Menelaus tenuit. *F.*

415. *Torva.*] Iratæ, immiſſo in Calydonios agros apro, quod Oeneus Ætoliæ rex primitias Diis obtuliſſet prætterita Diana. lib. 8. *Farn.* *Et nondum Calydon.*] Urbs eſt Ætoliæ, à Calydone Endymionis filio cognominata.

Orchomenoſque ferox, & nobilis ære Corinthos,
Meſſeneque ferax, Patræque, humileſque Cleonæ,
Et Nelêa Pylos, neque adhuc Pittheïa Trœzen.
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,
Exte-

416. *Orchomenoſque ferax.*] Recte *ferax.* nam λιπαρὰν Ὀρχόμενον vocavit Pindarus, Olymp. Od. XIV. ἀφνειὸς Apollonio dicitur Argonauticon tertio. hic tamen id ferri non poteſt, cum verſu proximo *Meſſene* etiam *ferax* dicatur. Vetuſtiores *Orchomenoſque ferox.* quidam *Meſſeneque ferox.* Puto ſcribendum,

Orchomenoſque, Pheræque, & nobilis ære Corinthus.

vel *Pharæque.* ut à Pheris Theſſaliæ diſtinguantur. nam Stephano φαραὶ tam Meſſenes, quam Achajæ oppidum. neque aliter Herodotus. Homero φηραί. A Ptolemæo φεραὶ ad Meſſeniacum ſinum in Peloponneſo ponuntur. ſic apud Gratium de canibus,

Comparat his verſuta ſuas Athamania fraudes,
Argivuſque, Pheræque & clandeſtinus Acarnan.

ita ſcribo. Vulgati nullo ſenſu, *Acyruſque.* Exaratum fuerat *Arcivuſque* ſolenni librariorum lapſu, mutato *g* in *c.* *Taygetuſque*, quod doctiſſimo amico meo videbatur, longius abit à veſtigiis membranarum, & de Spartanis ſeu Laconicis aget poſtea Gratius. Ἀργόλιδες inter nobiliores venaticas à Polluce recenſentur. Sequitur non longe poſt apud eundem Gratium,

Ad veſtram non vile genus, non patria vulgo
Sparta ſuos & Creta ſuos promittit alumnos.

Locus contaminatiſſimus. Scribe,

Par veſtro non vile genus, Nonacria, vulgo
Sparta ſuos & Creta ſuos promittit alumnos.

Nihil enim cauſæ erat, cur Gratius canes Arcadas, tantopere in venatu ab omnibus commendatos, omitteret, recenſitis aliis longe ignobilioribus. hos recte Spartanis & Cretenſibus, qui maxime vulgares, conjungit. quod & noſter in Actæonis fabula fecit. eos autem leporinæ venationi habiles fuiſſe exiſtimatos in comperto eſt. noſter Artis Am. lib. 1.

Mænalius lepori det ſua terga canis.

Poteſt etiam apud Gratium ſcribi,

Par veſtro non vile genus nunc, Caria, vulgo.

Cares enim Creſſarum traduces. Certe eos non minus quàm Arcadas & Argivos Oppianus commendat. At ſi vulgatæ apud Gratium ſcripturæ credendum, nec Argivos ille, nec Arcadas, nec Caras commendarit. præſtat tamen prior conjectura. *vulgus* pro canibus idem Gratius alibi quoque non ſemel dixit. Nunc ad Naſonem redeamus. *Heinſius. Orchomenoſque.*] Arcadiæ opp. Neque enim hic de illo Bœoticæ mentio. *L. Nobilis.*] Corintho à L. Memmio capta & incenſa, in commune fluxit quicquid erat in ſtatuis & vaſis auri, argenti, æris. Flor. lib. 2. cap. 16. Plin. 34. lib. c. 1.

417. *Humileſque.*] Πόλισμα inter Argos & Corinthum. Strab. 8. *Patræque.*] Urbs eſt Achajæ. *Humileſque Cleonæ.*] A Strabone inter Argolicas urbes numerantur Cleonæ. *Humiles* autem poëta vocat, non à ſitu, ſed à quantitate. Modicum enim fuit oppidum. *Lact.*

418. *Nelea.*] Neleo Neſtoris patri regnata. *Nec adhuc.*] Nondum Pittheus Theſei avus maternus ibi regnavit. F. *Et Nelea Pylos.*] Urbs eſt in Meſſenia. *Trœzen.*] Trœzen urbs eſt Peloponneſi.

419. *Quæque.*] Urbes aliæ Peloponneſiacæ, quas claudit Corinthus ἀμφιθάλασσος in Iſthmo inter Ægeum & Ionium mare ſita.

420. *Exte-*

Exteriuſque ſitæ bimari ſpectantur ab Iſthmo.
Credere quis poſſit? ſolæ ceſſatis Athenæ.
Obſtitit officio bellum; ſubvectaque ponto
Barbara Mopſopios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem ſibi Pandion opibuſque viriſque potentem,
Et genus à magno ducentem forte Gradivo,
Connubio Procnes junxit. non pronuba Juno,
Non Hymenæus adeſt, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuêre faces de funere raptas:
Eumenides ſtravêre torum: tectoque profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine ſedit.
Hac ave conjuncti Procne Tereuſque; parentes
Hac ave ſunt facti. gratata eſt ſcilicet illis
Thracia: Dîſque ipſi grates egêre: diemque,

Qua-

420. *Exteriuſque.*] Urbeſque Achaicæ, extra Iſthmum. *Farn.* *Ab Iſthmo bimari.*] Iſthmus brevis dicitur terra inter duo maria conſtituta. Iſthmus vero Peloponneſi & Ægæo mari & Ionio alluitur. Intra Iſthmum autem ſunt Peloponneſi urbes, extra vero Achajæ.

421. *Credere quis.*] Hæc interrogatio eo ſpectat, ut ſignificet Athenienſes & humaniſſimos, & officioſos maxime fuiſſe, *Lact.* *Solæ.*] Quis crederet urbem humanitatis ſtudiis claram defuturam officio? ſed excuſanda erat, quippe obſidione preſſa à barbaris, forte Amazonum, copiis. *Farn.* *Ceſſaſtis Athenæ.*] *Ceſſatis* & *poſſit* meliores. *Heinſ.*

424. *Threicius.*] Thraciæ rex, filius Martis. *Farn.*

426. *Pandion.*] Rex Athenarum. *Opibuſque.*] Δυνάμεως ἕνεκα inquit Pauſanias in Atticis, ſibi regem Thraciæ affinitate junxit. *Farn.*

428. *Prognes.*] Vetuſtiores & hoc, & aliis locis *Procnes*, Græcorum more. ut *cycnus* pro *cygnus.* πρόκνη καὶ κύκνος neque aliter apud Virgilium l. IV. Georgic. vetuſtiſſimi codices ſcribunt, & in antiquo marmore Romæ CÆCILIA PROCNE DIANÆ VALERIANÆ. *Heinſ.* *Non pronuba.*] De inauſpicatis nuptiis, vide quæ nos ad Senecæ Medeam 15. ℣ſ. Octav. ℣ſ. 23. ad Lucan. lib. 2. ℣ſ. 255. & deinceps. Virgil. 4. Æneid.

430. *Eumenides tenuere faces.*] Furiæ, inquit, infernales prætulerunt faces novæ nuptæ, quas de funere rapuerunt. Dicuntur autem Eumenides furiæ, κατ᾽ ἀντίφρασιν, quaſi minime benevolæ. *Eumenides tenuere faces.*] Sen. Octav. ℣ſ. 24.

Illa, illa meis triſtis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes
Σὺν ἅματι, σὺν καπνῷ.
——*Fumida lumine fulvo*
Involvi.

Virgil. de Lavinia. φονίοις ὑμεναίοις. *Adeſt, adeſt fax, obvoluta ſanguine atque incendio.* Videatur Cicero de divinat. I.

——*Diro ferales omine tædæ.*

Lucan. I.

431. *Profanus bubo.*] Dirum mortalibus omen, lib. 5. ℣ſ. 350. *Farn.*

433. *Hac ave.*] Hoc augurio.

435. *Diſque ipſis grates egere.*] Imo

Quaque data eſt claro Pandione nata tyranno,
Quaque erat ortus Itys, feſtam juſsêre vocari.
Uſque adeo latet utilitas. jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
Cum blandita viro Procne, Si gratia, dixit,
Ulla mea eſt, vel me viſendæ mitte ſorori;
Vel ſoror huc veniat. redituram tempore parvo
Promittes ſocero. magni mihi numinis inſtar
Germanam vidiſſe dabis. jubet ille carinas
In freta deduci: veloque & remige portus
Cecropios intrat; Piræaque littora tangit.
Ut primum ſoceri data copia, dextraque dextræ

Jun-

iſſi. quod primus Gronovianus, unus Leid. & Lovan. confirmant. ſuperiori verſu *grataque ſcilicet illis* non *grata eſt* primus Moreti, Langerman. & quatuor alii. *Heinſ.*

436. *Quoque data eſt.*] *Quaque* tam hoc, quam proxime ſequenti verſu meliores. & tum *feſtam* ſcribe pro *feſtum.* quomodo Gronovianus tertius, & duo alii. *Idem.*

439. *Repetitis annis.*] *Repetiti anni* vetuſtiores. *Idem.*

440. *Si gratia ulla mea eſt.*] Si quid apud te poſſum.

441. *Viſendam mitte ſorori.*] *Viſendæ* legendum, quicquid diſſuadent libri veteres. Certe *viſenda* in primo Strozzæ & uno Medic. *Heinſius.*

442. *Magni mihi muneris inſtar.*] *Numinis* optimus Thuaneus, Arondelianus, & ſex alii. probe. lib. XIV.

Numinis inſtar eris ſemper mihi.

& ibid.

——— *& offer*
Conjugis ora mihi; cœlum aſpexiſſe fatebor.

mox *Piræaque littora* non *Pyræaque* Græcis πειραῖα. *Idem.*

446. *Cecropios portus.*] Athenienſes. *Piræaque littora tangit.*] Attica. Athenarum portus, Piræum. *R. Piræaque.*] Piræum, inquit Pauſanias in Atticis, δῆμον μὲν ἐκ παλαιοῦ, navale & portum fecit Themiſtocles, namque Phalerum prius navale fuerat Athenis. *F.*

447. *Dextera dextra.*] *Dextraque* multi veteres. deinde pro *infauſto committitur omine ſermo* cave legas *ordine:* quod multos codices tam editos quam ſcriptos occupavit. Virg. Æneid. XI.

Triſtis ubi infauſto committitur omine pugna.

Valerius Flaccus lib. VII. ℣ſ. 250.

—— *tripes thalamos infauſtaque cerno Omina.*

ſic ſcribendum. ubi vulgo legitur *infeſtaque cerno omnia.* Claudianus præfatione lib. II: in Eutropium,

Infauſtum populis in ſe convertitur omen.

& Raptu Proſerpinæ,

Somnia quin etiam variis infauſta figuris
Sæpe monent.

noſter ipſe Triſt. II.

Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellet
Omine non fauſto:

contra *fauſtum omen.* Silius libro III.

Jamque Deûm regi Martique ſub omine fauſto
Inſtauratus honos. libro IX.
Haud ſecus ac ſi fauſta forent & proſpera pugnæ
Omina ventura.

noſter lib. IX.

—— *fauſto tamen omine læta*
Mater abit templo. Heinſ.

450. Recur-

Jungitur; infauſto committitur omine ſermo.
Cœperat, adventus cauſſam, mandata referre
Conjugis; & celeres miſſæ ſpondere recurſus:
Ecce venit magno dives Philomela paratu;
Divitior formâ: quales audire ſolemus
Naïdas & Dryadas mediis incedere ſilvis:
Si modo des illis cultus, ſimileſque paratus.

Non

450. *Recurſus celeres.*] Veloces reditus. *Miſſæ.*] Philomelæ. Quæ quidem nondum fuerat miſſa, ſed ſi miſſa fuiſſet, celerem pollicebatur Tereus reditum.

451. *Magno paratu.*] Ornatu. R. *Ecce.*] Ne à notis pura vacet margo, neve amatoriis impura ſordeat, adnectere viſum eſt fabulam, uti alias refertur ab Ant. Liberali. cujus Metamorphoſ. liber rarior eſt. *Πανδάρεως ᾤκει γῆς τῆς Ἐφεσίας*, &c. Pandareus in agro Epheſio habitavit. Huic filia erat Aëdon, quam in matrimonium dedit Polytechno fabro qui Colophone Lydia habitavit. His unicus erat filius Itys. Ex diſſidio cum uxore Polytechnus ad ſocerum proficiſcitur. ubi ſimulat ſe ab uxore miſſum ad adducendam ſecum ſororem Chelidonem. Pandareus nihil ſuſpicatus mali, filiam Chelidonem illi committit. Cui Polytechnus in ſylva virginitatem eripit. tonſo deinde capite, aliis eam veſtibus induit, mortem minatus ſi quid horum unquam Aëdoni indicaſſet; ita domum reverſus eam ancillæ loco uxori tradit. Aliquandiu eam ſoror operis exigendis attrivit: donec Chelidonis cum urna ad fontem deplorans calamitatem ſuam, à ſorore exaudita eſt. Ubi vero ſe mutuo agnoverunt, malum illico Polytechno machinabantur. Filium ejus in fruſta conciderunt, carnes in ollam conjectas coxerunt. cumque Aëdon vicino ſuo mandaſſet, ut Polytechnum eas edere juberet, ipſa cum ſorore ad patrem Pandareum pervenit, indicavitque in quas deveniſſet miſerias. Polytechnus, cognito ſe filii ſui carnes epulatum fuiſſe, eas ad patrem uſque inſequutus eſt. Famuli eum Pandarei, quod tantum familiæ Pandarei probrum intuliſſet, correptum vinculis conſtrinxerunt; corpuſque melle inunctum in paſcuum projecerunt. ubi cum muſcæ eum vexarent, Aëdon priſtini amoris memor, eum miſerata muſcas abigebat. Quod ubi deprehendiſſent parentes & frater, odio concitati eam interficere ſtatuerunt. Sed Jupiter Pandareum miſeratus antequam graviora in domum ejus inciderent mala, eos omnes in aves convertit: quæ partim ad mare provolabant, partim in aërem ſubvolaverunt. Pandareus mutatus eſt in Halyæetum, mater Aëdonis in Halcyonem: ſeque ſtatim in mare dejicere voluerunt, ſed id Jupiter prohibuit. Polytechnus in Pelecanem tranſiit, quod ei Vulcanus fabricanti ſecurim dediſſet. Frater Aëdonis upupa extitit. Aëdon in luſciniam verſa, circum fluvios & nemora filium Ityn deplorat. Chelidonis hirundo facta eſt, hominum contubernalis, Dianæ beneficio, quod invita virginitatem amiſerat, plurimum invocata Diana. *Farn.*

454. *Si modo des illis cultus, ſimileſque paratus.*] *Cultus illis* nonnulli. videtur ſcribendum,

Si modo des cultus ſimiles, ſimileſque paratus.

Neglexerat librarius geminare τὸ *ſimiles* ſolenni errore. *Heinſius.*

455. *Conſpectâ virgine Tereus.*] *Thracus* in uno Mediceo & uno Ambroſiano. venuſte. ſic infra,

Thracius ingenti menſas clamore repellit.

Auſonius,

Intulit inceſtam tibi vim Philomela ferus Thrax.

T 5 Poſſet

Non ſecus exarſit conſpectâ virgine Tereus;
Quam ſi quis canis ignem ſupponat ariſtis:
Aut frondem, poſitaſque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies. ſed & hunc innata libido
Extimulat: pronumque genus regionibus illis
In Venerem eſt. flagrat vitio gentiſque ſuoque.
Impetus eſt illi, comitum corrumpere curam,
Nutriciſque fidem: nec non ingentibus ipſam
Sollicitare datis; totumque impendere regnum:
Aut rapere, & ſævo raptam defendere bello.
Et nihil eſt, quod non effræno captus amore
Auſit: nec capiunt incluſas pectora flammas.
Jamque moras malè fert; cupidoque revertitur ore
Ad mandata Procnes; & agit ſua vota ſub illis.
Facundum faciebat amor. quotieſque rogabat
Ulterius juſto; Procnen ita velle ferebat.
Addidit & lacrymas; tanquam mandaſſet & illas:
Prô Superi, quantum mortalia pectora cææ
Noctis habent! ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius: laudemque à crimine ſumit.
Quid quod idem Philomela cupit? patrioſque lacertis
Blan-

Poſſet & *Threcus* legi. Vide Notas Triſt. l. IV. El. I. v. 21. *Thraca tellus* & *Thraca palus* apud Virgilium, Horatium, Val. Flaccum, alios. *Idem.*

456. *Quam ſi quis ignem ſupponat ariſtis.*] Sic poëta de Apolline. I. Metam. ỳſ. 492.

Vtque leves ſtipulæ demtis adolentur ariſtis,
Vt facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Vritur.

461. *Curam.*] Cuſtodiam.

465. *Effreno captus amore.*] *Inopino* Priſcianus, & pro diverſa lectione codex Urbinas. mox *curas* pro *flammas* unus meus. Vide Notas ad lib. Remed. Amor. ỳſ. 495. *Heinſ.*

468. *Mandata ad Prognes.*] Alii *Ad Prognes mandata.* Vetuſtiores *Ad mandata Procnes*, eleganter & Græcorum more. ſic in Antholog.

Χαῖρε Πρόκνη παρὰ σεῖο κασιγνήτης
φιλομήλης.

Petronius,

Dignus amore locus. teſtis ſilveſtris aëdon,
Atque urbana Procne.

ſic ſcribendum. perperam in vulgatis *ſilveſter iaſdon.* Idem Petronius *Et lauro redimita Daphne.* priore correpta. quomodo & in *cycnus* apud Horatium ac Auſonium. ſecundam quoque ſyllabam in *Therapnæus* apud Silium libro XIII. correptam invenias. pro *ſub illa.* etiam recte *illis* unus Mediceus. *Idem.*

477. *Pœis*

Blanda tenens humeros, ut eat viſura ſororem,
Perque ſuam, contraque ſuam, petit uſque, ſalutem.
Spectat eam Tereus; præcontrectatque videndo:
Oſculaque, & collo circumdata brachia cernens;
Omnia pro ſtimulis, facibuſque, ciboque furoris
Accepit. & quoties ampleɛtitur illa parentem;
Eſſe parens vellet: neque enim minus impius eſſet.
Vincitur ambarum genitor prece. gaudet, agitque
Illa patri grates: & ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix, quod erit lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo reſtabat: equique
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi.
Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur. hinc placido dantur ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius, quamvis ſeceſſit, in illâ
Æſtuat: & repetens faciem, motuſque, manuſque;
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipſe ſuos nutrit, curâ removente ſoporem.
Lux erat: &, generi dextram complexus euntis,
Pandion comitem lacrymis commendat obortis:
Hanc ego, care gener, quoniam pia cauſſa coëgit,
[Et voluêre ambæ, voluiſti tu quoque, Tereu,]

Do

477. *Petit illa.*] *Uſque* rectius vetuſtiores, vel, *ipſa.* Idem.

478. *Præcontrectatque videndo.*] Hoc eſt, ante oculis quam manibus ſibi eam contrectare videtur.

483. *Amborum prece.*] *Ambarum* vetuſt. ſequentia confirmant. *Heinſ.*

485. *Quod erat lugubre.*] *Erit* cum altero Hamburgenſi. *Idem.*

486. *Jam labor exiguus Phœbo.*] Significat finem diei advenisse.

487. *Equique —— Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi.*] Item 2. Metam. v. 156. —— *hinnitibus auras —— Flammiferis implent, pedibuſque repagula pulſant.*

490. *At rex Odryſius.*] Odryſæ populi ſunt Thraciæ, & Odryſa urbs eorum, quæ & Odryſia dicitur; unde *Odryſius* derivatur. Eleganter autem amantum cogitationes deſcribit poëta.

491. *Repetens faciem, motuſque manuſque.*] Sic Virgil. 4. Æneid. de Didone,

Multa viri virtus animo, multuſque recurſat
Gentis honos, hærent infixi pectore vultus,
Verbaque, nec placidam membris dat cura quietem.

Et paulò poſt.

—— illum abſens abſentem auditque videtque.

495. *Lacrymis commendat obortis.*] *Committit* pri. Gronov. & duo alii. *Heinſius.*

497. *Ut voluere ambæ.*] Quidam codices

Do tibi: perque fidem, cognataque pectora ſupplex,
Per Superos oro, patrio tuearis amore:
Et mihi ſollicitæ lenimen dulce ſenectæ
Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quamprimum, (ſatis eſt procul eſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt, ad me, Philomela, redito.
Mandabat; pariterque ſuæ dabat oſcula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Utque fide pignus dextras utriuſque popoſcit;
Inter ſeque datas junxit; natamque nepotemque
Abſentes memori pro ſe jubet ore ſalutent:
Supremumque vale, pleno ſingultibus ore,
Vix dixit: timuitque ſuæ præſagia mentis.
At ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis, telluſque repulſa eſt:
Vicimus, exclamat: mecum mea vota feruntur.
[Exſultatque, & vix animo ſua gaudia differt.]
Barbarus: & nuſquam lumen detorquet ab illâ.

Non

ces hunc verſum ſuperiori præmittunt, ego ejiciendum cenſeo. nonnulli, *Et voluere.* pro *pia cauſa coegit* alter Hamburg. & unus Mediceus *ſubegit.* ſic Virgilius aliique, paſſim lib. IV. Georg. ut quidem ſcripti codices uno conſenſu agnoſcunt,

——dum gravis aut hos
Aut hos verſa fuga victor dare terga ſubegit.

nam vulgati *coëgit.* dixi nonnihil ad Claudianum. Silius libro I. v. 622. ex optimis membranis,

——populi ferro parere ſubacti.

Idem.

499. *Patrio ut tuearis amore.*] Τὸ *ut* non agnoſcunt ſecundus & quartus Mediceus cum Mureti excerptis. eleganter. pro *ſollicito* lege *ſollicitæ ſenectæ* cum utroque Hamburgenſi, & decem aut duodecim aliis. *Idem.*

502. *Satis eſt vidiſſe ſororem.*] *Procul eſſe* ſcripti omnes uno Patavino & uno Strozzæ exceptis. quod cur rejiciamus, nihil cauſæ eſt. *Idem.* . *Satis eſt procul eſſe ſororem.*] Satis eſt inquit quod Progne longe à me abeſt.

506. *Dextras utraſque popoſcit.*] *Utriuſque* ex Priſciano lib. VIII. *Heinſius.*

507. *Natamque nepotemque.*] Et Prognem & Ityn.

508. *Pro ſe.*] Nomine ſuo, & ſuis verbis. *Rogat ſalutent.*] *Jubet* Sixianus, & unus meus. ex veteri formulâ, *Jubeo ſalvere.* Heinſius.

511. *At ſimul.*] Multi veteres, *ut ſemel.* Idem.

512. *Tellusque.*] Hypallage. vel ita indicante oculo, qui motu conſpecto ſe quieſcere ſibi viſus, terram retrocedere opinatur. *Provehimur portu, terræque urbeſque recedunt.* 3. Æn. vide quæ nos ad 466. vſ. lib. II. *Farn.*

514. *Exſultatque.*] Hic etiam verſus eſt ſuſpectus. *Heinſius.*

516. Non

Non aliter, quam cum pedibus prædator obuncis
Depoſuit nido leporem Jovis ales in alto:
Nulla fuga eſt capto: ſpectat ſua præmia raptor.
Jamque iter effectum; jamque in ſua littora feſſis
Puppibus exierant: cum rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit, ſilvis obſcura vetuſtis:
Atque ibi pallentem, trepidamque, & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis, ubi ſit germana, rogantem,
Includit: faſſuſque nefas, & virginem, & unam
Vi ſuperat; fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſuâ, magnis ſuper omnia Divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta videtur:
Utque columba, ſuo madefactis ſanguine plumis,
Horret adhuc, avidoſque timet, quibus hæſerat, ungues.
Mox ubi mens rediit; paſſos laniata capillos,
[Lugenti ſimilis, cæſis plangore lacertis,]
Intendens palmas, Prô diris, Barbare, factis,
Prô crudelis, ait! nec te mandata parentis

Cum

516. *Non aliter.*] *Qualis ubi aut leporem aut candentem corpore cycnum Suſtulit alta petens pedibus Jovis armiger ales.* Virgil. 3. Georg. *Farn.* *Pedibus aduncis.*] *Obuncis* Florentinus S. Marci, & Neap. cum duobus Mediceis. bene *abuncis* unus Moreti. & tres alii. proximo verſu *nido in alto* multi ex melioribus pro *ab alto* Heinſius.

520. *Pandione natam.*] Philomelam.

524. *Et virginem & unam Vi ſuperat.*] Maximam hominis barbariem oſtendit poëta, qui ſuſtinuerit virginem, & ſolam, & ſibi creditam, & patrem, & ſororem, & inprimis Deos implorantem violare. R. *Faſſuſque.*] Nefandum profeſſus amorem. *Et unam.*] Aliter refertur hæc fabula ab Hygino. Tereus Athenas ad Pandionem ſocerum venit rogatum, ut Philomelam alteram filiam ſibi in conjugium daret: Prognem ſuum diem obiiſſe. Pandion ei veniam dedit, Philomelam & cum illa cuſtodes miſit: quos Tereus in mare præcipitavit: Philomelam deinde in monte compreſſit fab. 45.

528. *Excuſſa.*] Ejecta. *Cani lupi.*] Lupi namque canicie infecti eſſe videntur.

530. *Horret.*] *Terretur minimo pennæ ſtridore columba, Unguibus accipiter ſaucia, facta tuis.* Ovid. Triſt. lib. 1. Eleg. *Farn.*

532. *Lugenti ſimilis.*] Verſus adulterinus. *Heinſius.*

533. *O diris barbare factis.*] Duo veteres *Prob.* Scribe,

——Pro diri barbare facti,
Pro crudelis, ait.

Idem.

537. *Omnia*

Cum lacrymis movêre piis, nec cura ſororis,
Nec mea virginitas, nec conjugalia jura?
Omnia turbaſti. pellex ego facta ſorori:
Tu geminis conjux. [non hæc mihi debita pœna.]
Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide, reſtet)
Eripis? atque utinam feciſſes ante nefandos
Concubitus! vacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hæc Superi cernunt; ſi numina Divûm
Sunt aliquid; ſi non perierunt omnia mecum;
Quandocunque mihi pœnas dabis. ipſa pudore
Projecto tua facta loquar. ſi copia detur;
In populos veniam: ſi ſilvis clauſa tenebor;
Implebo ſilvas, & conſcia ſaxa movebo.
Audiat hæc æther, & ſi Deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtquam commota tyranni;
Nec minor hac metus eſt: cauſsâ ſtimulatus utrâque,
Quo fuit accinctus, vaginâ liberat enſem:
Arreptamque comâ, flexis poſt terga lacertis,
Vincla pati cogit. jugulum Philomela parabat;
Spemque ſuæ mortis viſo conceperat enſe.
Ille indignanti, & nomen patris uſque vocanti,
Luctantique loqui comprenſam forcipe linguam

Ab-

537. *Omnia turbaſti.*] Omnia, inquit. jura & humana, & divina confudiſti. *Pellex ego facta ſororis, Tu geminus conjux.*] *Geminis* primus Gronovii. *ſorori* unus meus chartaceus. utrumque probum. *Heinſius.*

538. *Non hac mihi debita pœna eſt.*] *Hoſtis mihi debita* veteres plerique. Hoc hemiſtichium puto additum à ſciolo: & lacunam eſſe relinquendam, quales in Virgilio etiam multæ occurrunt. *Idem.*

539. *Quin animam hanc.*] Multi delent τὸ *hanc.* Idem.

542. *Si tamen hoc.*] *Hæc* meliores. *Idem.*

548. *Audiet.*] Iidem *Audiat.* Idem.

551. *Liberat enſem vagina.*] E vagina eripit enſem.

552. *Arreptamque comâ.*] *Arreptaque* nonnulli. *Heinſ.*

555. *Ille indignantem.*] *Indignanti, vocanti,* & *Luctantique loqui,* Arondelianus. quod probo. pro *forcipe* prim. Medic. prim. Erfurt. prim. Vatic. unus Mentel. & Noricus, *forpice.* S. Marci, *forfice:* ut & Spirenſis. ſic libro IX.

ceu guttura forcipe preſſus.

& libro XII.

quod forcipe curva
Cum faber eduxit.

poſteriore loco idem S. Marci codex *forfice.* priori *forpice* Bernegg. Spir. & prim. Vatic. *Idem.*

558. *Tre-*

Abſtulit enſe fero. radix micat ultima linguæ.
Ipſa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
Utque ſalire ſolet mutilatæ cauda colûbræ,
Palpitat; & moriens dominæ veſtigia quærit.
Hoc quoque poſt facinus (vix auſim credere) fertur
Sæpe ſuâ lacerum repetiſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Procnen poſt talia facta reverti.
Conjuge quæ viſo germanam quærit: at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.
Et lacrymæ fecêre fidem. velamina Procne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturque atras veſtes: & inane ſepulcrum
Conſtituit: falſiſque piacula manibus infert:
Et luget non ſic lugendæ fata ſororis.
Signa Deus bis ſex acto luſtraverat anno.
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit:
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:
Os mutum facti caret indice. grande dolori

In-

558. *Tremens immurmurat atræ.*] Puto *fremens.* quod & alibi non ſemel corruptum. *tremens* enim, & *palpitat*, quod ſequitur, eadem ſunt. *Idem.*

559. *Utque.*] *Qualis ſæpe viæ deprenſus in aggere ſerpens, Ærea quem obliquum rota tranſiit, aut gravis ictu Seminecem liquit ſaxo, lacerumque viator,* &c. Æn. 5. *Farn.*

561. *Hoc quoque poſt facinus.*] Poſt extractam linguam.

562. *Lacerum corpus.*] Lingua mutilatum.

565. *Commenta funera.*] Fictam Philomelæ mortem. *R. Commentaque.*] Iis qui peregre interierant, extruebantur κενοτάφια, imaginaria ſepulchra, ad placandos defunctorum manes tranſitumque Stygium impetrandum.

566. *Et lacrymæ fecere fidem.*] Scribe *Ut lacrymæ.* Deinde *Deripit* pro *Diripit*; ex fide vetuſtiorum. de quo alibi. l. ix.

——— *à pectore veſtem*
Deripuit.

apud Maronem libro x. in veterrimis exemplaribus,

Strymonio dextram fulgenti deripit enſe.

Heinſ. *Et lacrymæ fecere fidem.*] Effecerunt lacrymæ ut Progne mortem Philomelæ veram eſſe crederet.

569. *Falſis manibus.*] Cum nondum Philomela mortua foret. *Piacula manibus infert.*] Male alii *offert.* hinc enim & *Inferiæ.* pari modo apud Maronem Æneid. v. de inferiis,

——— *nec meritos Anchiſæ inferret honores.*

piamina Arond. voce Naſoniana. *Heinſ.*

571. *Signa Deus, &c.*] Jam, inquit, duodecim tranſierant menſes. *Luſtraverat.*] Illuſtraverat. quo enim in ſigno Sol eſt, idem illuſtrare videtur, quanquam circuierat quoque intelligere poſſumus. *R. Deus.*] Apollo, Sol, & eſt anni notatio. *Farn.*

573. *Mœnia.*] Parietes.

574. *Os mutum facti caret indice.*] Os inquit mutum ſcelus indicare non poteſt.

Ingenium eſt: miſeriſque venit ſollertia rebus.
Stamina barbaricâ ſuſpendit callida telâ:
Purpureaſque notas filis intexuit albis:
Indicium ſceleris: perfectaque tradidit uni:
Utque ferat dominæ geſtu rogat. ille rogata
Pertulit ad Procnen: nec ſcit quid tradat in illis.
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni:
Germanæque ſuæ carmen miſerabile legit:
Et (mirum potuiſſe) ſilet: dolor ora repreſſit:
Verbaque quærenti ſatis indignantia linguæ

De-

eſt. *Grande.*] O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium! Martial. 14. epiſt. Spect. Farn. *Grande doloris ingenium eſt.*] *Dolori* in quatuor ſcriptis: ut verbum ſubſtantivum forte ſit tollendum. *Heinſius.*

576. *Stamina ſuſpendit candida.*] Multi ex vetuſtioribus *pallida*. ſed *callida* verum eſt. quomodo Zulichemianus. Cantabrigenſis etiam, & unus meus, cum Moreti fragmento pro diversâ lectione. lib. IV.

Callida per tenebras verſato cardine Thisbe,
Egreditur.

lib. VII.

—— quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.

ſimile mendum ex Propertio quoque tollendum libro IV. Eleg. III.

Aſſidet una ſoror curis; & callida nutrix
Pejerat hyberni temporis eſſe moras.

vafra, inquit, nutrix pejerat moram reditus tui hybernæ tempeſtati eſſe imputandam. Codices ſcripti editique perperam illic *pallida nutrix*. Idem. *Stamina.*] Ἱστοῦ ποικίλμασι στόμαλι χωσαμένη. Tzetzes 7. Chil. 142. ἱστοπόνος Φιλομήλη μάστυριν ἔξεσε λιπογλώσσοιο σιωπῆς. Nonn. Dionyſ. 12. *Farn.*

577. *Purpureas notas.*] Rubras literas.

578. *Indicium ſceleris.*] A Tereo perpetrati. *Uni.*] Ex ancillis.

579. *Illa rogata.*] *Ille* primus Mediceus, excerpta Calandræ, prior Hamburg. & octo alii. quomodò Urbinas quoque & Neapol. pro diverſâ lectione. quod ſi admittimus, ut admittendum cenſeo, mox pro *nec quid tradat in illis*, repono, *quid tradat neſcius illi.* nam nonnulli, *quod tradat neſcit in illis*, vel *quid tradat neſcia in illis*, aut etiam, *quid neſcia tradat in illis*, ut de ancilla ſermo ſit. lib. IX.

—— quid tradat neſcia, luctus
Ipſa ſuos tradit.

Lucanus libro VII.

Mæret, & ignorat cauſas, animumque dolentem
Corripit, Emathiis quid perdat neſcius arvis.

ita optimæ membranæ. vulgati, *quid perdat neſcit in arvis.* duo veteres *ille rogatur.* nonnulli *rogatum.* Heinſius.

581. *Evolvit.*] Explicat. *Matrona ſævi tyranni.* Progne uxor crudelis Terei. *Veſtes.*] Velum à Philomela miſſum. *R.*

582. *Fortunæque ſuæ.*] Tres Voſſiani, unus Moreti, unus Patav. *Germanæque ſuæ.* rectius. *Heinſ. Carmen.*] Narrationem, indicium. lege ſis l. I. Antholog. cap. 9. qualia verba ſcripſiſſe potuerit Philomela ad ſororem. alterum epigr. orditur, Σός με πόσις κακοεργὸς ἐνὶ σπήλυγξι βαθείῃ. alterum, Χαῖρε Πρόκνη· παρὰ σεῖο κασιγνήτης, &c. *Farn.*

585. De-

Defuerunt: nec flere vacat. ſed faſque nefaſque
Confuſura ruit: pœnæque in imagine tota eſt.
Tempus erat, quo ſacra ſolent Triëterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. nox conſcia ſacris.
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte ſuâ eſt egreſſa domo regina: Deique
Ritibus inſtruitur; furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent: humero levis incubat haſta.
Concita per ſilvas turbâ comitante ſuarum
Terribilis Procne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, tuas ſimulat. venit ad ſtabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque ſonat, portaſque refringit:
Germanamque rapit: raptæque inſignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitamque trahens intra ſua limina ducit.
Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
Horruit infelix; totoque expalluit ore.
Nacta locum Procne, ſacrorum pignora demit,

Ora-

585. *Defuerant.*] *Defuerunt* unus Voſſii. bene. *Heinſ.*

587. *Trieterica.*] Orgia tertio quoque anno repetita in memoriam triennalis expeditionis Liberi patris in Indiam.

588. *Sithoniæ.*] Thraciæ mulieres. Sithonia regio eſt Thraciæ. *Farn.* *Nox conſcia ſacris.*] Nocte enim ſacra Bacchi celebrabantur. *Nox conſcia ſacri.*] *Sacris* meliores. & ſane præceſſerat *ſacra*, non *ſacrum*. ſic apud Maronem in veterrimo codice Mediceo aliiſque lib. IV. *conſcius æther Connubiis.* Auſonius Parental. carmine IV. ut in Voſſiano ſcribitur exemplari, ex quo Elias olim Vinetus iſtud poëma edidit,

Tu cœli numeros & conſcia ſidera fatis
Callebas.

fati nunc legitur. neque obſtant Virgilii & Manilii loca à Vineto adducta, cum utrumque ſit in uſu. libro VII. noſter,

—— Hecate quæ cœptis conſcia noſtris
Adjutrix venis. Heinſius.

591. *Furialiaque.*] De Bacchanalium immanitate, vide quæ ad 528. verſ. l. 3.

592. *Cervina Vellera.*] Nebrides. *Farn.*

593. *Levis haſta.*] Quæ pampinis ornata thyrſus vocatur.

596. *Stabula avia tandem.*] *Stabularia* fragmentum Moreti & unus Palat. Boxhornii fragmento Tò *avia* abeſt. *Heinſ.*

597. *Evoëque ſonat.*] Utitur Baccharum clamoribus. Nam Evoë & Evan in ſacris Bacchi jactabantur ab iis qui ipſum invocabant. Evoë Græce εὖοι quaſi dicas, *bene ſit tibi.* ℞. *Evoëque.*] Lib. 4. ℣. 523. *Farn.*

599. *Frondibus abdit.*] *Obdit* tres ſcripti. *addit* pri. Vatic. & duo alii. *ambit* quatuor. *Heinſ.*

600. *Intra ſua mœnia.*] *Limina* ſec. Palat. Urbin. excerpta Jureti, & ſex alii. quod magis placet, cum à ſequentibus confirmetur. *Idem.*

603. *Nacta locum Progne.*] Secretum ſubaudiamus. *Sacrorum.*] Habitum & or-

Oraque develat miſeræ pudibunda ſorori;
Amplexuque petit. ſed non attollere contra
Suſtinet hæc oculos; pellex ſibi viſa ſororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Teſtarique Deos, per vim ſibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipſa ſuam Procne: fletumque ſororis
Corripiens, Non eſt lacrymis hîc, inquit, agendum,
Sed ferro; ſed ſi quid habes, quod vincere ferrum
Poſſit. in omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego, cum facibus regalia tecta cremaro,
Artificem mediis immittam Terea flammis:
Aut linguam, aut oculos, aut quæ tibi membra pudorem
Abſtulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille
Sontem animam expellam. magnum quodcunque paravi.
Quid ſit, adhuc dubito. peragit dum talia Procne;
Ad matrem veniebat Itys. quid poſſit, ab illo

Ad-

ornatum Bacchantis, quo modo Philomelam in ſimulatis Orgiis diſſimularat, exuit. *Farn.*

604. *Ora develat ſororis.*] *Sorori* ſeptem veteres. bene. *Heinſius.*

605. *Amplexumque petit.*] *Amplexuſque* tres. duo *Amplexamque.* Lege *Amplexuque petit*, cum duobus Mediceis & uno Boſchiano. ora videlicet. ſic Epiſt. Hypermneſtræ,

Dum petis amplexu, ſopitaque brachia jactas.

ita enim illic ſcribendum. *Idem.*

607. *Dejectoque in humum vultu.*] *Dejectaque* quartus Medic. unus item *in humo.* Forte,

Dejectaque in humo vultum jurare volenti. Idem.

611. *Non eſt lacrymis hoc, inquit, agendum.*] *Hic* ſcribe. nam duo libri *his*. Lovanienſis pro diverſa lectione, ut conjecimus. *Idem.*

612. *Seu ſi quid habes.*] *Sed ſi quid* ex ſcriptis. *Idem.*

614. *Cum facibus cremabo.*] Scribe vel invitis libris, *cremaro.* Idem.

615. *Artificem.*] Auctorem, actorem ſceleris hujus inceſtus nefandi. *Farn.*

616. *Et quæ tibi membra.*] *Aut* rectius multi veteres. & *Abſtulerunt* pro *Abſtulerant* cum melioribus. & *magnum quodcunque* ſine *eſt.* Heinſ.

619. *Quid ſit adhuc dubito.*] Nondum, inquit, decrevi quo malo Tereum affectura ſim. *Quid ſit.*] Futurum ſubaudiatur. *Peragit dum talia Progne.*] Dum talia loquitur, & minatur.

620. *Ad matrem veniebat Itys.*] Pueri Prognes & Terei filii nomen, qui & *Itylus* fuit cognominatus. *Quid poſſit ab illo Admonita eſt.*] Quo malo, inquit, afficere Tereum poſſit ex Ityli adventu cognovit, de illo namque interficiendo cogitare cœpit. *R. Itys.*] Ex Helladio Photius

Admonita eſt: oculiſque tuens immitibus, Ah quam
Es ſimilis patri! dixit. nec plura locuta,
Triſte parat facinus; tacitâque exæſtuat irâ.
Ut tamen acceſſit natus, matrique ſalutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Miſtaque blanditiis puerilibus oſcula junxit;
Mota quidem eſt genitrix; infractaque conſtitit ira:
Invitique oculi lacrymis maduêre coactis.
Sed ſimul ex nimiâ matrem pietate labare
Senſit: ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis;
Inque vicem ſpectans ambos, Cur admovet, inquit,
Alter

tius hic ita narrat: ὡς Σήτης ὁ Βορέω ἔλαβεν Ἀηδόνα, &c. Zeten filium Boreæ duxiſſe Philomelam filiam Dulichii Pandarei: illis filium natum eſſe nomine Actylum. Philomela autem ſuſpicata virum Nympham quandam Hamadryadem adamare, zelotypa, cum filius Actylus illi videretur conſcius ac adjutor furtivi concubitus, eum venatu redeuntem interfecit. Venus autem miſerata calamitatem, matrem in luſciniam mutavit. *Farn.*

622. *Et ſimilis patri.*] *Quam ſimilis patri es* non inconcinna repetitione unus Baſil. & unus Medic. *Heinſ.*

625. *Parvis adduxit colla lacertis.*] *Matris lacertis* primus Moreti, pri. Hamburg. & alii duo. *patriis* Moreti fragmentum. Forte *varis.* lib. IX.

—— tenens varas in ſtatione manus.

lib. II.

—— longos quoque brachia vara
Eſſe putes ramos.

ſic omnino ſcribendum puto. ubi *vera* nunc circumfertur. Martial. l. 7. Ep. 33.

Vara nec injecto ceromate brachia tendis.

ut ibi legendum viri docti jam monuerunt. Statius Theb. VI.

Collaque demerſere humeris, & brachia late
Vara tenent. Idem.

627. *Infractaque conſtitit ira.*] Puto *concidit.* Idem. *Infractaque conſtitit ira.*] Hoc eſt, ira quam conceperat in filium Progne ipſius blanditiis fracta eſt. *Infracta* namque hoc loco valde & penitus fracta intelligitur. *Infracta.*] Redi ad tom. I. p. 409. ℣. 52.

628. *Lacrymis maduere coactis.*] Redi ad tom. I. p. 346. v. 83.

629. *Ex nimia mentem pietate labare.*] *Mortem* Cantabrig. Oxon. ſecundus Mediceus, prior Erfurt. Spirenſis, uterque Hamburg. & octo aut decem alii. Lege *matrem* cum tertio Medic. Lovan. & uno Baſil. *matrem*, pro materno affectu. Seneca Medea,

——— ira deceſſit loco:
Materque totâ conjuge expulſa redit.

ſic lib. VIII. de Althæa,

—— pugnante materque ſororque.

libro XIII.

—— poſtquam pietatem publica cauſa
Rexque patrem vicit.

quod non eſt mutandum. Statius Theb. XI. de Creonte,

—— jam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menecea regnis.

& poſtea,

Mox redit in regem. Heinſ.

Mentem labare.] Commoveri, flecti. Ter. Eunuch. I. 2.

Labaſcit, victus uno verbo.

630. *Ab hoc.*] Ab hujus Ityli aſpectu.

631. *Inque vicem.*] Viciſſim, per vices. *Cur admovet alter blanditias.*] Cur valent apud me, alterius filii ſcil. blanditiæ,

Alter blanditias; raptâ ſilet altera linguâ?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide, Pandione nata, marito.
Degeneras. ſcelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora; traxit Ityn: veluti Gangetica cervæ
Lactentem fœtum per ſilvas tigris opacas.
Utque domûs altæ partem tenuêre remotam;
Tendentemque manus, & jam ſua fata videntem,
Eia, & jam, mater, clamantem, & colla petentem
Enſe ferit Procne, lateri qua pectus adhæret.
Nec vultum avertit. ſatis illi ad fata vel unum
Vulnus erat: jugulum ferro Philomela reſolvit.
Vivaque adhuc, animæque aliquid retinentia membra
Dilaniant. pars inde cavis exſultat aënis:
Pars verubus ſtridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis:

Et

ditiæ, ut parcam, & non valet alterius (ſororis Philomelæ) dedecus, propter quod linguam amiſit, ut ulciſcar? Mater quidem ſum illius; ſed eadem ſoror hujus. *Pont.*

634. *Pandione nata.*] Seipſam alloquitur Progne.

636. *Gangetica tigris.*] Indica, à Gange maximo Indiæ fluvio.

637. *Cervæ lactentem fœtum.*] Periphraſis eſt hinnuli.

640. *Et mater mater, clamantem.*] In Bernegg. inter utrumque *mater* tres literæ erant eraſæ. & vel *eia* fuiſſe videbatur. *Et eia mater clamantem* Neapolitanus à manu prima. Scribe,

Eia & jam mater clamantem.

quod eſt blandientis. Sæpe hanc vocem corruptam eſſe jam ſupra monuimus. Apud Senecam Hippolyto Act. II.

Hecate triformis eia ades cœptis favens
Animum rigentem triſtis Hippolyti doma.

ſic ſcribo. Vulgati *en.* veterrimus liber *an.* Heinſ.

642. *Nec vultum vertit.*] Malim *avertit* cum uno Voſſiano. *Idem.* *Nec vertit vultum.*] Magna matris ſævitia atque indignatio, quæ citra vultus averſionem filium necare ſuſtinuerit.

643. *Jugulum.*] Hinc vindiciæ Virgil. in eclog. 6. *Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit.* & aliis, qui Philomelam in hirundinem, Procnen in luſciniam mutatam referunt. Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδὼν Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον, ὅν ποτε χαλκῷ Κτεῖνε. Hom. Odyſſ. 19. varro 4. Orig. Luſcinia ex Attica Procne in luctu facta avis. Scholiaſtes Ariſtoph. Πρόκνη εἰς ἀηδόνα ἡ δὲ φιλομήλα εἰς χελιδόνα μεταβληθεῖσα. Sic Apollod. lib. 3. & Tzetz. 7. Ch. I. 142. πρόκνην εἰς ἀηδόνα, τὴν φιλομήλαν ἤμειψαν θεοὶ εἰς χελιδόνα. Ovid. ipſe, epiſt. Sapphus. *Mater. Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.* Anacreon ut ad 557. verſ. ſupra. Contra plurimorum autorum teſtimonium aſſeritur metamorphoſis Procnes in hirundinem, Philomelæ in luſciniam. *Farn.*

645. *Dilaniat.*] *Dilaniant* ex caſtigatioribus. *Heinſius.*

648. *Et*

Et patrii moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire viro, comites famuloſque removit.
Ipſe ſedens ſolio Tereus ſublimis avito
Veſcitur: inque ſuam ſua viſcera congerit alvum.
Tantaque nox animi eſt, Ityn huc arceſſite, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Procne:
Jamque ſuæ cupiens exſiſtere nuntia cladis;
Intus habes, quod poſcis, ait. circumſpicit ille,
Atque ubi ſit quærit, quærenti, iterumque vocanti,
Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis,
Proſiliit: Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris: nec tempore maluit ullo
Poſſe loqui, & meritis teſtari gaudia dictis.
Thracius ingenti menſas clamore repellit,
Vipereaſque ciet Stygiâ de valle ſorores:
Et modo, ſi poſſit, reſerato pectore diras
Egerere inde dapes, ſemeſaque viſcera geſtit:

Flet

648. *Et patrii moris ſacrum.*] Atheniense ſacrificium: his autem veriſimilia reddit ea, quæ à Progne & Philomela perpetrata fuiſſe narrantur.

652. *Tantaque nox animi eſt.*] *Animo* fragm. Boxhorn. *Heinſ.*

655. *Intus habes.*] Intra temetipſum habes. *Ubi ſit.*] Itys ſubaudiatur. *Quem poſcis.*] *Quod poſcis* meliores. *Heinſ.*

656. *Quærenti iterumque vocanti.*] *Itymque* quinque veteres. Lege *Itylumque.* & mox *Ityliqne caput Philomela cruentum.* nam ſcripti omnes *Ityſque* non *Ityoſque* cum vulgatis. niſi malis *filique caput.* *Ityli* ὑποκοριστικῶς Catull. *Daulias abſumti fata gemens Ityli.* & apud Homerum de aëdone Odyſſ. XIX. Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον. Tum etiam paulo ante reponendum,

—— *Itylum huc arceſſite, dixit.*

Idem.

658. *Proſiluit.*] *Proſiliit* ex ſcriptis, quia vocalis litera ſequitur. *Idem.*

660. *Et mentis teſtari gaudia dictis.*] *Meritis dictis* veteres plerique. & recte. *Idem.* *Meritis dictis.*] Convenientibus verbis.

661. *Thracius.*] Tereus Thracius tyrannus. *Repellit.*] Evertit. R. *Thracius.*] In Phocide, verſus ortum Solis à Delphis, inquit Strabo l. 9. eſt oppidulum Daulis, ubi ferunt Terea Thracium imperaſſe: eodemque fab. de Procne & Philomela referunt, ut etiam Thucydides.

662. *Vipereaſque.*] Furias, l. 4. v. 452. & 580. *Farn.* *Ciet.*] Vocat.

664. *Demerſaque viſcera geſtit.*] *Emerſaque* vel *immerſaque* plurimi veterum. tertius Mediceus, Jureti excerpta, & quatuor alii *ſemeſaque.* quod verum eſt. neque aliter pro diverſa lectione Neap. ſecund. Mediceus, & prior Hamburg. ſic *ſemeſa corpora* apud Petronium, *ſemeſa oſſa* apud Statium, & Virgilium, & Silium. *ſemeſa præda* apud eundem, *Semeſa lardi fruſta*, & *ſemeſi piſces*, apud Horatium. apud Silium libro VI. *ſemeſa membra.* Heinſius.

667. *Cor-*

Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati :
Nunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendêre putares;
Pendebant pennis. quarum petit altera ſilvas :
Altera tecta ſubit. neque adhuc de pectore cædis
Exceſsêre notæ; ſignataque ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem : cui ſtant in vertice criſtæ:
Prominet immodicum pro longâ cuſpide roſtrum.
Nomen Epops volucri : facies armata videtur.
Hic dolor ante diem longæque extrema ſenectæ
Tempora, Tartareas Pandiona miſit ad umbras.
Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erechtheus;
Juſti-

667. *Corpora Cecropidum.*] Athenienſium Prognes & Philomelæ.

668. *Quarum petit altera ſylvas.*] Philomela, quæ in luſciniam fuit converſa. *Quarum.*] Illæ, inquit Pauſan. in Att. cum Athenas ad patrem confugiſſent mœrore & luctu contabuerunt. inde nata fab. Procnem in hirundinem mutatam, filium Ityn lugere, Philomelam in luſciniam verſam clamare, *τήρευς με ἐβίασεν*, ut habet comment. Heſiod. 2. l. ἔργ. quod avis utraque luctuoſos edat cantus, ait Pauſan. quamvis οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγοῖ, ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπεῖται οὐδὲ αὐτὴ ἥτε ἀηδὼν, καὶ χελιδὼν, καὶ ὁ ἔποψ, ἅ δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. Plato in Phædone. Intra Daulios vero fines neque hirundo parit, neque luſcinia apparet. Pauſanias in Phocicis. *Farn.*

669. *Altera tecta ſubit.*] Progne, quæ in hirundinem fuit transfigurata.

670. *Signataque.*] *Et manibus Progne pectus ſignata cruentis.* Virg. 4. Georg. *Farn.*

671. *Pœnæ cupidine.*] Qua Prognem Philomelamque afficeret. Upupam autem, quæ à Græcis *epops* appellatur, poëta deſcribit.

674. *Facies armata videtur.*] Ita etiam pennæ circa oculos ſunt diſpoſitæ, ut eos galea fere tectos habere videatur, ideoque torvo eſt aſpectu hæc avis. R. *Epops.*] Tereus upupa factus πȣ̃ πȣ̃ clamat. Tzetz. in Heſiodum, in tumulo autem Terei upupa primum viſa eſt ab iis qui ibi parentabant. upupæ autem perpetuo hirundines atque luſcinias inſectantur. Photius ex Conone. *Farn.*

675. *Hic dolor ante diem.*] Pandioni, dolore, quem ex filiabus conceperat, mortuo, Erechtheus à Pallade educatus (ut ſcribit Homerus) & Athenienſibus rex traditus, in regno ſucceſſit : cujus filiam Orithyiam amavit Boreas Thraciæ ventus, & rapuit, in Thraciamque aſportavit : ex qua filios ſuſtulit Zeten & Calaim, qui pueri quidem ſine alis fuerunt : juvenes vero alati effecti, una cum aliis Argonautis ad vellus aureum rapiendum ſunt profecti.

FAB. VIII. *Arg.* Hic dolor ante diem, &c.] *Aquilo cum Orithyiam filiam diligeret, nec ullis precibus à parentibus puellæ impetrare poſſet, ut ſe in affinitatem reciperent, viribus uſus ſuis, Athenas devenit, & puellam raptam in Thraciam retulit, ibique gravidam fecit : ex qua gemellos procreavit Zetum & Calaim : quorum poſtea humeris alæ volucrum increverunt, per quas parentis imaginem referrent.*

677. *Sceptra loci.*] Athenarum imperium. *Rerum moderamen.*] Regni gubernatio-

Juſtitiâ dubium, validiſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemque creârat
Fœmineæ ſortis: ſed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
Procri fuit: Boreæ Tereus Thraceſque nocebant:
Dilectâque diu caruit Deus Orithyïa,
Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
Aſt ubi blanditiis agitur nihil, horridus irâ,
Quæ ſolita eſt illi nimiumque domeſtica vento;
Et meritò, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
Admovique preces; quarum me dedecet uſus?
Apta mihi vis eſt. vi triſtia nubila pello:

Vi

nationem. Videtur hoc loco Ovidius ſeriem hiſtoriæ, atque ordinem ſucceſſionis regum Atticorum confundere. Primus enim Atticam tenuit Actæus, Poſt hunc regnavit Cecrops, gener Actæi. Poſt Cecropen Cranaus, quo per vim ejecto, regnum Amphictyon gener Cranai accepit. Amphictyoni autem ſucceſſit Erichthonius, quem fabulæ ex Pallade & Vulcano genitum ferunt. Erichthonio Pandion, Pandioni Erechtheus, is de quo hîc dicitur. *Micyl. Erichtheus.*] Pauſanias in Atticis refert Pandiona poſteriorem, fuiſſe patrem Prognes & Philomelæ. Invertiſſe itaque temporum ſeriem & ſucceſſionum ordinem videtur poëta, qui hujus Pandionis, qui à Metionidis regno pulſus obiit Megaris, ſucceſſorem facit Erechthea, qui prioris Pandionis filius erat. Ita enim ſe habet ſeries, Cecrops, Cranaus, Amphictyon, Erichthonius, Pandion, Erechteus, Cecrops II. Pandion II. Ægeus. *Farn. Erichteus.*] *Erecthens* Florentinus S. Marci. Lege *Erechtheus*, tam hic, quam alibi. Græcis eſt Ἐρεχθεύς. Heinſ.

680. *Sed erat par forma duarum.*] E quatuor filiabus duas æquales pulchritudine fuiſſe ait, Procrin, quæ Cephalo Deionei filio nupſit: & Orithyiam, quæ à Borea vento dicitur fuiſſe rapta. *R.*

Forma duarum.] *Duabus* cum uno Voſſiano. *Heinſius.*

681. *Æolides.*] Cephalus erat filius Delonei, cui pater Æolus, ſecundum Pauſaniam; Deionei gener ſecundum Strabonem lib. 10.

682. *Borea.*] Boreæ Strymonis filio Thraci nuptias Orithyiæ ambienti in mora erat facinus recens Terei & Thracum nota ſævitia. *Farn. Boreæ Tereus Thraceſque nocebant.*] Crudelitas, inquit, Terei ac Thracum, Boreæ ne Orithyiam duceret uxorem nocebat.

683. *Dilectaque.*] *Dilataque* codex Sixanus. *Heinſ. Deus.*] Boreas.

685. *Horridus ira.*] Terribilis, indignatione. Boreæ autem naturam deſcribit: eſt enim ventus valde impetuoſus & violentus.

689. *Quarum me dedecet uſus.*] Quibus mihi turpe eſt uti. *R.*

690. *Apta.*] Amatorum more, viribus & virtute ſua gloriatur, ſed Phyſice, nivium velleribus, grandinis globulis, conflictu cum ceteris ventis, fulgure, tonitru, terræ motibus. *Farn. Hac triſtia nubila pello, hac freta concutio.*] *Ut pellam, ut concutiam* multi veteres. & mox *vertam, indurem* & *pulſem. ut pello, ut concutio* Florentinus S. Marci, tertius Mediceus, excerpta Mureti, prior Erfurt. prior

 Stroz-

Vi freta concutio, nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.
Idem ego, cum fratres cælo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor;
Ut medius noſtris concurſibus intonet æther;
Exiliantque cavis eliſi nubibus ignes.
Idem ego, cum ſubii convexa foramina terræ,
Suppoſuique ferox imis mea terga cavernis;
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat, ſed vi faciendus, Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus;
Excuſſit pennas. quarum jactatibus omnis

Afflata

Strozzæ, & duo alii. Scribe, ut monuimus ad Epiſt. XVII. v. 181. ubi ſimile mendum tollebamus,

Apta mihi vis eſt: vi triſtia nubila pello,
Vi freta concutio, nodoſaque robora verto.

quam conjecturam poſtea confirmavit codex Johannis Georgii Grævii, qui in manus meas pervenit dum hæc prælo typographico committuntur. Poteſt & pro *verto* legi *vello* cum uno Mediceo & uno Thuaneo. Certe in uno Leidenſi & uno Ambroſ. *Vi freta concutio.* unus meus *Vi concutiam.* *I* & *T* literæ in ſcriptis exemplaribus frequenter confunduntur. ita libro proximo v. 208. pro *aut* reſtituimus *avi.* apud Valerium quoque Flaccum libro I. in pulcherrima Æſonis oratione ſimilis error commiſſus, ubi pro *ut dent* reponendum *video en.* Audiamus illum,

Sed patria valuere preces, auditaque magnis
Vota deis. video en noſtro tot in æquore reges,
Teque ducem. tales, tales ego ducere ſuetus.

pro *video en* legebatur ante Carrionem *videam.* ille ex ſuo codice *ut dent* proxime verum repoſuit. recte autem *noſtro in æquore.* cujus aperti laus Jaſoni ſit ſervata. *Heinſ.*

693. *Cælo aperto.*] Aëre patenti, in quo venti confligunt.

694. *Tanto molimine luctor.*] Tantis viribus reſiſto. R. *Nam mihi campus is eſt.*] In cœlo aperto, in aëre libero eſt campus meus, in quo pro arbitrio volito ac diſcurro. *Pont.*

695. *Ut medius noſtris.*] Phyſicorum ſententiam ſequitur, qui ex colliſione nubium tonitrua ajunt commoveri, & fulmina emitti. *Noſtris concurſibus.*] Sic Virgil. *Venturi prælia venti.* Et 4. Æneid.

At velut annoſam valido cum robore quercum
Alpini Boreæ, nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter ſe certant.

Inſonet æther.] *Intonet* rectius nonnulli. *Heinſius.*

696. *Eliſi ignes.*] Expulſi. eſt autem fulminum periphraſis.

697. *Idem ego cum ſubii.*] Terræ motus ex phyſicorum ſententia fiunt à ventis in cavernis terræ clauſis, unde ſine magno impetu exire non poſſunt.

701. *Non orandus erat mihi, ſed faciendus.*] Langermannianus & prior Twiſdenius concinne,

Non orandus erat, ſed vi faciendus Erechtheus. Heinſ.

703. *Excuſſit pennas.*] Concuſſit alas,

ex

Afflata eſt tellus; latumque perhorruit æquor.
Pulvereamque trahens per ſumma cacumina pallam,
Verrit humum: pavidamque metu caligine tectus
Orithyïan amans fulvis amplectitur alis.
Dum volat; arſerunt agitati fortius ignes.
Nec prius aërii curſûs ſuppreſſit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia, raptor.
Illic & gelidi conjux Actæa tyranni,
Et genitrix facta eſt; partus enixa gemellos;
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has unâ memorant cum corpore natas:
Barbaque dum rutilis aberat ſubmiſſa capillis;
Implumes Calaïſque puer Zetheſque fuerunt.
Mox pariter ritu pennæ cœpêre volucrum
Cingere utrumque latus; pariter flaveſcere malæ.
Ergo, ubi conceſſit tempus puerile juventæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
Per

ex quarum jactatione maximum ventum excitatum fuiſſe ait.

705. *Pulvereamque.*] Eleganter, & ex natura ſicci venti. unde Boreas vocatur, *Scopa viarum*, & verſu ſeq. *Verrit humum.* Farn.

707. *Orithyiam adamans fulvis complectitur alis.*] *Amplectitur* ſcripti fere omnes. ſed hoc leve. præterea legendum *Orithyiam amans*, cum primo & ſec. Pal. primo Medic. Cantabrig. Oxon. aliiſque compluribus. Florent. S. Marci, Urbinas, Neap. aliique nonnulli *Orythiam amans* proxime verum. aliter alii. ſed mendoſe. ſic ultimam in *Iphigenian* corripuit in Pont.

——feciſſe per auras
Neſcio quam dicunt Iphigenian iter.

Heinſ.

710. *Ciconum populos.*] Thraciæ populum ad Iſmarum montem & Biſtonidem lacum.

711. *Actæa.*] Orithyia, ex Atticis Athenis. *Farn. Gelidi tyranni.*] Boreæ venti, qui omnium frigidiſſimus.

712. *Gemellos.*] Zeten & Calain. & tres inſuper puellas, Cithoniam, Chionen & Cleopatram. *Farn.*

715. *Submixa capillis.*] *Submiſſa* decem libri veteres. recte. ſic & *promiſſam barbam* dicebant. Niſi legendum *ſubpexa.* ut *propexa barba* paſſim apud poëtas. Certe unus meus *ſubnexa*. Heinſius.

720. *Vellera.*] Pellem arietis auream, quam Phryxus cum ab eo ad Colchos uſque incolumis fuiſſet delatus, Jovi Phryxio, hoc eſt, fugæ faventi immolavit, ac ejus pellem aurei velleris, eidem dicavit. *R. Minyis.*] Theſſaliæ popul. ab Orchomeno fluvio Theſſaliæ, qui prius Minyeus dictus eſt. vel à Minya filio Orchomeni, ut Scholiaſtes Apollonii ad 230. verſ. 1. lib. Argonaut. Ab his tanquam præſtantiſſimis Argonautarum, cæteri omnes Minyæ dicti ſunt. Erant & alii Minyæ Bœotici à Minya rege, filio Chryſæ, cui pater Neptunus. de quibus Pauſan. in Bœoticis.

Per mare non motum primâ petiêre carinâ.

721. *Per mare non notum.*] Pri. tert. Medicei, & undecim alii, *non rutum.* Legendum forte, *tritum.* duo *non tactum*, ut *intacti clauſtra freti* apud Claudianum bello Getico, ubi agitur de Argo. Valerius Flaccus tamen libro v. ỳſ. 660. de Jaſone,

—— maria & nondum qui nota ſubibat.

tres codices *mare non totum.* Scribe *non motum.* & ſic unus meus. quomodo & Conſtantius Fanenſis in ſuis invenerat. ſic lib. II. Amor.

O utinam, ne quis remo freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas.

Val. Flaccus lib. v.

Te ſine, Tiphy, nos ulla movebimus ultra
Æquora? Heinſius.

Per mare.] Pelias, quo ſibi retineret Theſſaliæ regnum, quod tutelæ ſuæ commiſſum fuerat ab Æſone patre Jaſonis ſub hac fide, ut reſtitueretur Jaſoni adulto; ſimul oraculo monitus, ut ſibi caveret ab Æolidis, cum ex his multos de medio ſuſtuliſſet, neque idem in Jaſone liceret, ſub prætextu ſpecioſo immortalis gloriæ ex repetito vellere aureo quod Phryxus in Colchidem portaverat, in certum mortis diſcrimen illum amandavit. qui tamen victor rediit. Iſ. Tzetzes ad Lycophronem ibi: *τῆς ξυνοβάκχας ὃν ποτ' Οἰνώνης φυγάς.* *Prima.*] Primam hanc navem longam memorant Græci. Alii tamen priorem à Dauno factam narrant. Hæc ab artifice ejus, nomen ſortita eſt Argo. Alii à celeritate dictam autumant. ſunt qui non unica nave, ſed claſſe ſuſcepiſſe Jaſonem hanc expeditionem referant. *F.*

Prima carina.] Redi ad Tom. I. p. 412. verſ. I.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER VII.
ARGUMENTUM.

Is poſtquam domum cum Medea rediit, Æſoni illa juventutem reddidit. Eandemque & Peliæ pollicita, præmiſſo arietis in agnum reformati ſpecimine, dolo eum occidit. Inde per varia loca multis inſignia transformationibus delata, poſt occiſos liberos, Ægeo nupſit. Contra hunc poſtea bellum movit Minos; collectis undique copiis: ut & è Paro. Quam cum Arne quondam prodidiſſet, in monedulam fuerat converſa. Æacus verò ab Ægeo ſtetit, & ad eum Myrmidones ſuos, è formicis ortos, auxilio miſit, duce Cephalo: qui aliquando uxorem ſuam, mutata ſibi forma, in adulterium pellexerat, canemque ſuum ſimul cum vulpe in ſaxa converti viderat.

JAmque fretum Minyæ Pagaſæâ puppe ſecabant,
Perpetuâque trahens inopem ſub nocte ſenectam
Phineus viſus erat; juveneſque Aquilone creati

Vir-

FAB. I. *Arg.* Jamque fretum Minyæ Pagaſæa puppe ſecabant, &c.] *Jaſon Æſonis filius miſſus à Pelia Neptuni filio cum proceribus Grajorum Colchon, ad pellem auream apportandam, adjutricibus Junone ac Minerva, ut Æetæ Solis filii contigit regiam, pulchritudine ſua perculit Medeam avertitque à patre, ut ſibi potius quam patriæ conſuluerit. Ergo obligatum Jaſonem coegit, ut fidem præſtaret conjugis erga ſe, nam tauros ſpirantes ignem, & draconem cuſtodientem templum, venenis atque carminibus coegit parere Jaſoni, ut proſciſſo ſolo dentes obſereret ſerpentis, ex quibus armatorum ſeges procreſceret: inter quos, ut ei præceptum erat à Medea, jactato ſilice coëgit eos inter ſe dimicare, qui mutuo bello conciderunt. His geſtis Jaſon cum Medea Iolcon abiit.* Lact.

1. *Jamque fretum Minyæ.*] Populi ſunt Theſſaliæ Minyæ. *Pagaſæa puppe.*] Argo nave. R. *Pagaſæa.*] Fabricata ſub Pagaſo promontorio & opp. Theſſaliæ. Ἐπίνειον τῶν Φερῶν Παγασαί. Strabo lib. 9. ἀκρωτήριον Μαγνησίας. ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πεπῆχθαι τὴν Ἀργώ. Scholiaſtes Apollonii lib. 1.

3. *Phineus viſus erat.*] Sic plerique veteres. unus Leidenſis, *juſſus erat.* unus meus *auſus.* duo Medic. *Phineus ultus erat.* eleganter. Val. Flaccus lib. IV. ſub finem de Amyco,

Nec vero præcepta mihi ſuprema tyranni
Fata queror, belleve magis lætarer & armis
Occubuiſſe meis; quam lege quod occidit ultus
Ipſe ſuâ.

ſic *inultus* quoque tam active quam paſſive ſumitur. *Heinſ. Phineus.*] Phineus rex Arcadiæ Plexippum & Pandiona ex Cleopatra Boreæ & Orithyiæ filia natos falſo ab Harpalice, Diodoro, Idæa, ſuperinducta iis noverca inſimulatos occæcavit. Quam impietatem cæcitatis talione ulti Dii Harpyjas inſuper immit-

Virgineas volucres miſeri ſenis ore fugarant;
Multaque perpeſſi claro ſub Iáſone, tandem
Contigerant rapidas limoſi Phaſidos undas.
Dumque adeunt regem, Phryxêaque vellera poſcunt;
Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum;
Concipit interea validos Æetias ignes:
Et luctata diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non poterat; Fruſtra, Medea, repugnas;
Neſcio quis Deus obſtat, ait. mirumque, niſi hoc eſt,
Aut aliquid certè ſimile huic, quod amare vocatur.
Nam cur juſſa patris nimium mihi dura videntur?

Sunt

mittunt qui cibos ipſi appoſitos raperent fœdarentque. Sed vide Diodorum 5. lib. cap. de Argonautis. & Palæphatum de Phineo. *Juveneſque.*] Argonautis à Phineo benigne exceptis & de itinere atque expeditione admonitis, Calais & Zetes alati Boreæ filii, Harpyias ad Inſ. Plotas inde Strophades dictas fugarunt.

4. *Virgineas.*] Virg. 3. Æneid. ꝟſ. 212. *Farn.*

6. *Phaſidos.*] Fl. Colchidis in Euxinum mare ſe exonerantis.

7. *Phryxeaque.*] Aurei arietis, quo huc vectus eſt Phryxus, vellus, verſ. penult. lib. præced. & infra.

8. *Voxque datur Minyis.*] *Lexque* cum primo Gronovii. & *numeris laborum*, non *Minyis* cum vetuſtioribus majori ex parte. Vide Notas Pont. 11. El. 1x. Florent. S. Marci, *Viſque datur.* Heinſ. *Lexque.*] Jaſoni aureum vellus nomine Peliæ poſcenti reſpondit Æetes, Non hoc licere aut poſſe reddi, priuſquam tauros quis ignivomos domuiſſet, draconem vigilem cuſtodem cecidiſſet, dentes ejus ſeminaſſet, natoſque inde terrigenas ſtraviſſet. Apollon. 3. l. 405. verſ. Pindarus Pyth. 4. *Farn. Lexque datur numeris.*] Hoc eſt, reſponſum datur ab Æeta, magnos ineſſe labores in rapiendo vellere aureo ſignificans.

9. *Concipit interea.*] Juno & Pallas de Jaſone ſollicitæ propter certamina tam periculoſa illi ab Æeta propoſita, Veneri perſuaſerunt, ut Cupidinem ad Medeam mitteret, qui Jaſonis amore ipſam inflammaret. *Æetias.*] Medea Æetæ regis Colchorum filia. *R.*

12. *Neſcio quis Deus obſtat.*] Sic de Didone Virgil. 1. Æneid.

—— hæc oculis, hæc pectore toto
Hæret, & interdum gremio fovet, inſcia Dido
Inſideat quantus miſeræ Deus.

Mirumque quid hoc eſt.] Alii *mirorque* fruſtra. duo Voſſiani *quis hic eſt. quid hic* Rottendorph. Lovan. *quod hoc ſit.* Scribe, *mirumque, niſi hoc eſt.* Mirum eſt, inquit, niſi amo. ita veteres loquebantur. Plautus Amphytr. Act. 1. Sc. 1.

Mirum, ni hic me quaſi murænam exoſſare cogitat.

& paulo ante,

Mira ſunt, niſi invitavit ſeſe in cœnâ pluſculum.

& ſæpe alibi. ſic & *mirum quin.* paſſim apud eundem. ut Amphytr. Act. 11. Sc. 11. *Mirum, quin te adverſus dicat.* Sulpicius Servaſtus de Cupiditate in Catalectis Pithœi,

Mirum, ni pulcras artes Romana juventus
Diſcat, egregio ſudet in eloquio,

Heinſius.

14. *Nimium mihi dura videntur.*] *Tibi* Langermannianus codex. & mox duo Medicei, *ſi poſſes, ſanior eſſes.* ut pergat

Medea

Sunt quoque dura nimis. cur, quem modo denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti cauſſa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. ſi poſſem, ſanior eſſem.
Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
Mens aliud ſuadet. video meliora, proboque:
Deteriora ſequor. quid in hoſpite, regia virgo,
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra poteſt, quod ames, dare. vivat, an ille
Occidat, in Dîs eſt. vivat tamen. idque precari
Vel ſine amore licet. quid enim commiſit Iäſon?
Quam, niſi crudelem, non tangat Iäſonis ætas,
Et genus, & virtus? quam non, ut cætera deſint,
Forma movere poteſt? certè mea pectora movit.
At, niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore:
Concurretque ſuæ ſegeti tellure creatis
Hoſtibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculoſque videndo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum,
Ter-

Medea ad ſe ipſam ſermonem convertere. Adi Notas ad Epiſt. x. v. 75. *Idem.*

19. *Sed trahit invitam.*] *Gravat* Florentinus S. Marci, primus Vatican. prior Hamburgenſis & unus Bononienſis. ut apud Senecam Hercule Furente, *quæ domum clades gravat*, ita frequenter veteres. *Idem. Nova vis.*] Magna amoris potentia mihi nunquam ante hac experta.

20. *Video.*] Euripidis Medea, *τὰ χρήστ᾽ ἐπιστάμεσθα καὶ γιγνώσκομεν, Οὐκ ἐκπονοῦμεν δέ. F. Video meliora, proboque.*] Ex Græco.

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά,
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

25. *Quid enim.*] *Τίπτε με δειλαίην τόδ᾽ ἔχει ἄχος; εἴθ᾽ ὅγε πάντων Φθίσεται ἡρώων προφερέστατος, εἴτε χερείων, Ἐῤῥέτω*, &c. Medea apud Apollonium 3. lib. v. 464. *Farn.*

26. *Quem niſi crudelem.*] *Quam* probe unus Voſſianus pro diverſâ lectione. & tum mox quoque *quam non*. quomodo Lovanienſis, & unus Mediceus. *Heinſius.*

28. *Forma movere poteſt.*] *Ore* multi ex melioribus. quod ſi admittimus, verſu proximo pro *taurorum ore* erit reponendum *igne*. cum prim. Moreti, Oxon. prim. Hamburg. & aliis duodecim. *afflabitur aura* Grævianus pro diverſa lectione. *Idem.*

35. *Cur non.*] Iſta eodem compendio exprobrantur Jaſoni à Medea Euripidis: *Ἔσωσά σε, πεμφθέντα ταύρων πυρπνόων ἐπιστάτην Ζεύγλαισι καὶ σπεροῦντα θανάσιμον γύην. Δράκοντά θ᾽ ὃς πάγχρυσον*

Terrigenaſque feros, inſopitumque draconem?
Dî meliora velint. quamquam non iſta precanda,
Sed facienda mihi. prodamne ego regna parentis,
Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtrâ,
Ut per me ſoſpes ſine me det lintea ventis,
Virque ſit alterius; pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve poteſt præponere nobis,
Occidat ingratus. ſed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ;
Ut timeam fraudem, meritique oblivia noſtri.
Et dabit ante fidem: cogamque in fœdera teſtes
Eſſe Deos. quid tuta times? accingere; & omnem
Pelle moram. tibi ſe ſemper debebit Iaſon,

Te

χρυσον ἀμφίετον δέρας σπείραις ἴσαζε πολυμπλόκοις Αὔπν☉ς. Imitatur Seneca in Medea, v. 466. *Farn.*

36. *Terrigenaſque feros.*] Homines è terra natos. *Inſopitumque draconem.*] Pervigilem.

37. *Di meliora velint.*] Puto, *Dî meliora, velim.* ex veteri formula, *Di meliora*, vel *Dî melius.* cui *ferant* vel *dent* ſubintelligitur. ſic Græcis εὐφήμει. Virgil. *Dî meliora piis.* Cicero Philipp. VIII. *Ergo habet Antonius, quod ſuis polliceatur? quid nos? numquid tale habemus? Dî meliora.* Val. Maximus lib. IV. cap. III. *Sophocles ætate jam ſenior cum ab eo quidam quæreret, an etiamnum rebus Venereis uteretur: Di meliora, inquit.* Idem Valerius lib. VI. cap. I. ſub finem. neque aliter Livius non uno loco. De Sophocle narrationem Valerius ex Catone Ciceronis hauſit, ille ex ſui Platonis libro primo de Republicâ. uterque *Dî meliora* in reſponſo Sophoclis reddiderunt, quod apud Platonem, εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε. Noſter Art. Am.

Dî melius, quam nos moneamus talia quenquam. &,

Dî melius: vix hoc nupta tenere poteſt.

Lucanus libro II.

Dis melius, belli tulimus quod damna priores.

libro III.

Di melius, quod non Latias Eous in oras
Nunc furor incubuit.

atque ita ſæpe. ſic & *Dî bene.* de quo Triſt. lib. I. El. diximus. verſ. 41. *Heinſius.*

41. *Pœnæ.*] Aut dolori quo afficiar ex illius amore, aut ſupplicio, quod de me pater ſumet.

44. *Ea gratia formæ.*] Quia præceſſerat, *ſed non is vultus in illo*, ne bis idem dicat, videtur reſcribendum, *ea gratia morum.* Heinſius.

46. *Et dabit ante fidem.*] Et antequam illi opem feram jureſjurando promittet me ſibi uxorem futuram. *R. Fidem.*] Quam ſpondet ille, 3. Argon. Apollon. 1078. verſ. & apud Val. Flaccum lib. 7. verſ. 498. *Per te quæ ſuperos, diviſque potentior imis, Perque hæc, virgo, tuo redeuntia ſidera nutu, Atque per has noſtri juro diſcriminis horas: Unquam ego ſi meriti ſim noctis & immemor hujus, Si te ſceptra, domum, ſi te, &c.* Farn.

48. *Tibi ſe ſemper debebit Iaſon.*] Sic Virgil. 12. *Turnum jam debent hæc mihi ſacra.* Et X. —— *ſoli mihi Pallas debetur.* Et in Propert. I. Eleg. 6. ſimilis elegantia. —— *illa meam mihi jam ſe denegat.* Juven. Satyr. 3. *Nil tibi ſe debere velit.* & Sat. 6. —— *ut ſe tibi ſemper* —— *Imputet.*

49. Per-

Te face ſolenni junget ſibi: perque Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deoſque,
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis.
Maximus intra me Deus eſt. non magna relinquam;
Magna ſequar: titulum ſervatæ pubis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, & oppida, quorum
Hic quoque fama viget, cultuſque, arteſque virorum:
Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſoniden mutaſſe velim: quo conjuge felix
Et Dîs cara ferar, & vertice ſidera tangam.
Quid, quod neſcio qui mediis concurrere in undis
Di-

49. *Perque.*] *Τιμήεσσα γυναιξὶ καὶ ἀνδράσιν αἰδοίη τε Ἔσσεαι*, &c. Apollon. 3. lib. verſ. 1. 112. & 991. *ναὶ σώτειραν Ἀργοῖ καὶ προπόλοις.* Pindarus Olymp. 13. *Farn.*

51. *Germanam.*] Chalciopem. *Fratremque.*] Abſyrtum.

54. *Sororis.*] Chalciopes, quæ Phryxo nupſerat, & de filiis patrimonium petentibus ſolicita, opem artemque ſororis Medeæ implorabat. *Farn.*

56. *Servatæ pubis Achivæ.*] Cave admittas, quod in plurimis exſtat membranis, *puppis Achivæ.* apud Val. Flaccum ſimili modo non ſemel peccatur. ut initio lib. VI. ubi, *Graiamque abſumere pubem.* pro *puppem* ſcribendum. ut & libro V. v. 620.

Promiſſaque vellera pubi Theſſalicæ.

& libro IV.

Mox abit, & ſociæ victor petit agmina pubis.

apud Statium quoque libro V. Sylv. Epicedio Filii,

Non ego mercatus Pharia de pube loquaces Delicias.

legendum. ſic *primo* pro *Brimo* apud Propertium lib. II. Eleg. II & infra hoc libro apud noſtrum *flumina Phœbes* pro *Bœbes* conſtanter in membranis. *Heinſ.*

58. *Cultuſque arteſque virorum.*] *Locorum* plerique vetuſtiores. quod impenſe placeret, niſi jam præceſſiſſet, *Notitiamque loci melioris.* ſed forte illic *ſoli* reponendum. Vide quæ notavi l. IV. v. 765. *colonum* primus Medic. Bernegger. & unus Moreti. Triſt. III. Eleg. VIII. ex veſtigiis veterum librorum,

Cumque ſolum, moreſque hominum, cultuſque locorum

Cernimus. Idem.

61. *Et vertice ſydera tangam.*] Illi vertice ſydera tangere dicuntur, qui ſibi felices videntur.

62. *Neſcio qui montes.*] Cyaneas petras innuit, quæ & Symplegades dicuntur. R. *Mediis.*] Symplegades, Cyaneæ, inſ. in maris Euxini oſtio, quæ longe navigantibus modo coire, modo disjungi videntur. Pindarus Pyth. 4. *συνδρόμων κινηθμὸν ἀμαιμάκετον ἐκφυγεῖν πέτραν.* *Mediis incurrere in undis Dicuntur montes.*] Codices majori ex parte *occurrere.* ſecundus & tertius Palat. primus Baſil. Rottendorph. & decem alii, *concurrere.* vere. ita de Cyaneis

Dicuntur montes, ratibuſque inimica Charybdis,
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere; cinctaque ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremioque in Iäſonis hærens,
Per freta longa ferar. nihil illum amplexa verebor:
Aut, ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiumne vocas, ſpecioſaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? quin aſpice quantum
Aggrediare nefas: &, dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietaſque, pudorque
Conſtiterant: & victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perſeïdos aras:

Quas

cautibus paſſim ſcriptores. noſter Amor. lib. II.

Qua concurrentes inter temeraria rupes
Conſpicuam fulvo vellere vexit ovem.

& Metamorph. lib. XV.

——*timuit concurſibus Argo*
Undarum ſparſas Symplegadas eliſarum.

Virgil. Æn. IX.

——*credas innare revulſas*
Cycladas, aut montes concurrere montibus altos.

Statius Theb. XI.

——*Cyaneos vetuit concurrere montes.*

Juvenal. Sat. XV.

——*vel concurrentia ſaxa Cyaneis.*

Claudian. lib. II. in Eutrop. *Concurrere freti fauces.* & initio libri de bello Getico *Deceptum vaga concurſum rupis* dixit agens de Argonautis. Accius Argonautis apud Ciceronem lib. II. de Naturâ Deorum *undas concurſantes.* Plinius lib. IV. cap. XIII. *Cyanea, aliis Symplegades appellata, traditaque fabulis inter ſe concurriſſe.* Mela l. II. c. VII. *Contra Thracium Boſporum dua parva parvoque ſpatio diſtantes, & aliquando credita dictaque concurrere, & Cyanea vocantur & Symplegades.* ſic & Hyginus Fab. XIX. neque aliter paſſim Valerius Flaccus. Theocritus Idyll. XXII. πέτρας εἰς ἓν ξυνιούσας appellavit. à concurrendo συνδρομάδες dictæ. *Heinſ.* *Montes medìis concurrere in undis.*] Redeatur ad Tom. I. p. 160. ꝟſ. 121.

63. *Charybdis Scylla.*] Virgil. 3. Æn. 420. verſ. quæ nos ibi. *Farn.*

67. *Per freta longa ferar.*] *Trahar* ſecundus Vatic. pri. Baſil. opt. Thuan. & duo alii. ut lib. VIII.

——*puppimque amplexa recurvam*
Per freta longa trahar.

ferar paulo ante præceſſerat. *Heinſius.*

69. *Conjugiumne putas?*] *Vocas* ſecundus Mediceus, Neap. & duo alii. ut apud Virgil.

Conjugium vocat: hoc prætexit nomine culpam. Idem.

74. *Hecates Perſeidos.*] Hecate filia fuit Perſæ Solis filii. vide Natal. lib. 3. Mythol. cap. 5. & 15. *Ibat ad.*] Admonuerat Jaſonem Argus filius Chalciopes, Medeam Ἠρίην Ἑκάτης ἱερὸν μετὰ νηὸν ἵξεσθαι. ἐπεὶ ῥα θεῆς αὐτὴ πέλεν ἀρήτειρα. Apol. 3. *Hecates.*] Soli in Scythis duos fuiſſe filios refert Diodorus lib. 5. Æetem & Perſen; Æeta in Colchis regnavit, in Taurica Perſes; crudeles ambo efferique. Ex Perſe Hecate orta eſt, immanitate patrem ſuperans, & venefica; patrio more advenas Dianæ ſacrificare ſolita, venenique varias ſpecies à ſe miſtas in advenis experiri. Patre ſublato regni habenas ſumpſit, patruo Æetæ nupſit, cui tres peperit liberos,

Quas nemus umbroſum, ſecretaque ſilva tegebant.
Et jam fortis erat, pulſuſque reſiderat ardor;
Cum videt Æſoniden: extinctaque flamma revixit.
Erubuêre genæ; totoque recanduit ore.
Ut ſolet à ventis alimenta aſſumere, quæque
Parva ſub inductâ latuit ſcintilla favillâ,
Creſcere; & in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lentus amor, jam quem languere putares.
[Ut vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit.]
Et caſu, ſolito formoſior Æſone natus

Illâ

ros, Circen, Medeam, Ægialeum, qui aliis dictus Abſyrtus. aliter Heſiodus in Theogonia, Ἠελίῳ τέκε κλυτὴ Περσηὶς Κίρκην τε καὶ Αἰήτην βασιλῆα. Αἰήτης δὴ γῆμε Ἰδυῖαν, Ἡ δέ οἱ Μήδειαν γείνατο. Idem alio in loco Theog. ait, Aſterien ex Perſe peperiſſe Hecaten, τὴν περὶ πάντων Ζεὺς Κρονίδης τίμησε. πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα, Μοῖραν ἔχειν γαίης, θαλάσσης καὶ οὐρανοῦ, &c. Ita ut in ſacris invocetur Hecates nomine. Eandem eſſe volunt cum Diana, Proſerpina, Luna, dicique quod ἑκάς, id eſt, longe radios jaciat, uti ſoror Apollinis. *Farn.*

75. *Umbroſaque ſilva tegebat.*] *Tegebant* primus, & multi alii. *Heinſius.*

76. *Et jam fortis erat, pulſuſque reſederat ardor.*] *Fractus erat* multi veteres ex melioribus. *reſiderat* etiam Bernegger. & tres noſtri. Puto,

Et jam fortis erat, fractuſque reſiderat ardor. Idem.

77. *Exſtinctaque flamma reluxit.* R.] *Revixit* longe elegantius primus Gronovii, Arondel. & alii complures. Remed. Amor.

Ut pæne exſtinctum cinerem ſi ſulphure tangas;
Vivet, & è minimo maximus ignis erit.

Faſt. III.

Quos ſanctâ fovet ille manu, bene vivitis ignes,
Vivite inexſtincti flammaque duxque precor.

Plaut. Aululariâ,

Nam ſi ignis vivet, tu extinguere extempulo.

Propertius libro IV. Eleg. III.

Hanc, Venus, ut vivat, ventilat ipſa facem.

atque ita paſſim optimi Latinitatis auctores. ut & contra *mori.* noſter, Amor. libro I. Eleg. II.

Vidi ego jactatas motâ face creſcere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.

Martiali quoque libro IV. Ep. IV.

——ſpurcæ moriens lucerna Ledæ.

ſic *vivens favilla* & *viva flamma* apud noſtrum in Faſtis. *Viva lucerna* apud Horatium, *vivi carbones* apud Petronium, & apud Capitolinum in Pertinace, *vivaciſſimi carbones.* Idem.

78. *Erubuere genæ.*] *Et rubuere* meliores. & mox *Ut ſolet à ventis*, non *Uſque ſolet ventis.* Idem.

82. *Sic jam lenis amor.*] *Lentus* primus Reg. & tres alii. de quo ad Epiſt. Sapphus & Remed. verſ. 768. *latus* Genev. Cæterùm verſus proximus pro ſpurio ἐς κόρακας ablegandus. *Idem.*

83. *Specie.*] Pulchritudine.

84. *Et caſu.*] *Imo Juno lumenque juventæ Purpureum & lætos oculis adflarat honores;* Ἔνθ' οὔπω τὶς τοῖος ἐπὶ προτέρων γένετ' ἀνδρῶν Οἷον Ἰήσονα θῆκε Διὸς δάμαρ ἤματι κείνῳ Ἠ μὲν ἐσάντα ἰδεῖν ἠδὲ προτομυθήσασθαι. Apollon. 3. lib. 918. *Farn.*

Illâ luce fuit. poſſes ignoſcere amanti.
Spectat; & in vultu, veluti nunc denique viſo,
Lumina fixa tenet: nec ſe mortalia demens
Ora videre putat: nec ſe declinat ab illo.
Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit
Hoſpes, & auxilium ſubmiſſa voce rogavit;
Promiſitque torum; lacrymis ait illa profuſis:
Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, ſed amor. ſervabere munere noſtro:
Servatus promiſſa dato. per ſacra triformis
Ille Deæ, lucoque foret quod numen in illo,
Perque patrem ſoceri cernentem cuncta futuri,
Eventuſque ſuos, per tanta pericula jurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque uſum; lætuſque in tecta receſſit.
Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes:
Conveniunt populi ſacrum Mavortis in arvum;
Conſiſtuntque jugis. medio Rex ipſe reſedit
Agmine purpureus, ſceptroque inſignis eburno.
Ecce adamantêis Vulcanum naribus efflant

Æri-

88. *Nec ſe declinat.*] Nec oculos ſuos ab illo avertit ſpectando.

90. *Submiſſa voce.*] Ne ab aliis quæ dicebant perciperentur. *R.* Πρὸς αὐτῆς Ἑκάτης μειλίσσομαι ἠδὲ τοκήων. Καὶ Διὸς ὅς ξείνοις ἱκέτῃσί τε χεῖρ' ὑπερίσχει. 985. verſ. & deinceps. *Farn.*

94. *Triformis dea.*] Hecates, quæ & Luna, & Diana, & Proſerpina creditur eſſe. *R.* *Triformis.*] Vide quæ ad 417. verſ. 2. lib. & quæ ad Hippolytum Senecæ 417. verſ. *Farn.*

96. *Perque patrem ſoceri.*] Per Solem Æetæ patrem, quem ſibi ſocerum Medeæ conjugio cupiebat. *Cernentem cuncta.*] Omnia aſpicientem. nam Sol omnia & audit & videt. *R.*

97. *Et tanta pericula.*] *Per tanta* primus Gronov. tert. Medic. & tres alii, & deinde *recedit* pro *receſſit* cum iiſdem & optimo Thuan. *Heinſ.*

98. *Cantatas.*] Φάρμακον προμήθειον, quo qui ungitur, neque vulnerabilis fuerit, neque obnoxius igni, illo die ſuperior omni vi futurus. Apollonius 3. lib. verſ. 843. Νάφθαν, à Græcis dici Medeæ olim refert Suidas. *Farn.*

101. *Sacrum Mavortis in arvum.*] In ſacrum Martis campum. In illo namque vellus aureum ſuper fago arbore collocatum à pervigili dracone ſervabatur. *R.* Ibi ſub jugum tauri miſſi, & dentes ſerpentis ſeminati fuere. Lucus autem Martis, in quo vellus aureum ſervabatur, alio loco, & ab urbe Colchorum aliquantum remotiore fuit. *Micyll.*

103. *Sceptroque inſignis eburno.*] *Innixus* in nonnullis veterum. ut lib. 1.

Celſior ipſe loco, ſceptroque innixus eburno. Heinſ.

104. *Adamanteis.*] Παφλάζοντας δ' ἀνὰ νεῖον ἴδε ζυγὰ χάλκεα ταύρων.

Αὐτί-

Æripedes tauri: tactæque vaporibus herbæ
Ardent. utque ſolent pleni reſonare camini,
Aut ubi terrenâ ſilices fornace ſoluti
Concipiunt ignem liquidarum aſpergine aquarum:
Pectora ſic intus clauſas volventia flammas,
Gutturaque uſta ſonant. tamen illis Æſone natus
Obvius it. vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro;
Pulvereumque ſolum pede pulſavêre biſulco;
Fumificiſque locum mugitibus implevêre.
Diriguêre metu Minyæ. ſubit ille; nec ignes
Sentit anhelatos: tantum medicamina poſſunt.
Pendulaque audaci mulcet palearia dextrâ:
Suppoſitoſque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere & inſuetum ferro proſcindere campum.
Mirantur Colchi: Minyæ clamoribus implent,

Adji-

Αὐτόγυόν τ' ἐπὶ τοῖς στιβαρὸν ἀδάμαντος ἄροτρον, &c. Apollon. 3. lib. 1282. v. & Pindarus 4. Pyth. *Ἀλλ' ὅτ' Αἰήτας ἀδαμάντινον ἐν μέσσοις ἄροτρον σκίμψατο καὶ βόας οἳ φλόγ' ἀπὸ ξανθᾶν γενύων πνέον καιομένοιο πυρός.*

105. *Æripedes.*] *Χαλκείαις δ' ὁπλαῖς, ἀράσσεσκον χθόνα*, &c.. Habentes pedes ex ære ſolidos, à Vulcano ſcil. factos: ut *Χαλκόποδες ἵππω*, Homero; non à curſu celeri; ut *æripedes cervi.* Joſ. Scal. ad Auſon. lib. 1. cap. 6. *Farn.*

106. *Herbæ Ardent.*] *Arent* malim. vide Notas lib. VIII. v. 289. *Heinſ.*

107. *Silices fornace.*] Periphraſis eſt calcis, quæ fit lapidibus ita excoctis, ut nihil humoris retineant, in quos quidem ſi immittatur aqua, cum quodam ſtridore & ignem concipiunt, & diſſolvuntur. R.

114. *Fumificis.*] Fumum efficientibus. Spondeo autem in quinta carminis ſede uſus eſt poëta, ut boum mugitus exprimeretur.

115. *Nec ignes ſenſit anhelatos.*] Fruſtra plurimi veterum, *illos anhelatus* vel *illos anhelantes.* noſter Epiſtola Medeæ, ut jam vidit Naugerius,

Iſſet anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æſonides.

lib. IV. Faſt. de Ætna,

Cujus anhelatis ignibus ardet humus.

ſic & *anhelata flamma.* Auſonio in Moſell. Præterea *ſentit* legendum cum nonnullis. *Heinſ.*

118. *Suppoſitoſque.*] Tauros hoſce interpretatur Diodorus lib. 5. ſatellitum regis Taurici excubias; draconem, ſacerdotem Martis, cuſtodiæ templi præfectum: Phryxi pædagogum appellat Arietem: vel etiam avectum narrat Phryxum navi, cujus inſigne erat aries. *Farn.*

120. *Mirantur Colchi.*] Colchi Scythiæ ſunt populi, Ægyptiorum coloni. R. *Minyæ clamoribus augent.*] *Implent* prim. Reg. tert. Mediceus, & quinque alii. recte. ne bis idem dicat. *implere* pro hortari. appoſite apud Virg. l. VII.

Turnus Rutulos animis audacibus implet.

X 3 Silius

Adjiciuntque animos. galeâ tum ſumit aënâ
Vipereos dentes; & aratos ſpargit in agros.
Semina mollit humus valido prætincta veneno:
Et creſcunt, fiuntque ſati nova corpora dentes.
Utque hominis ſpeciem maternâ ſumit in alvo;
Perque ſuos intus numeros componitur infans;
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in arvo:
Quodque magis mirum, ſimul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Hæmonii juvenis torquere parantes;
Demiſêre metu vultumque animumque Pelaſgi.
Ipſa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:

Utque

Silius libro I.

Attollitque animos hortando & talibus implet.

lib. V.

Nunc hos nunc illos adit atque hortatibus implet.

lib. VIII.

—— blandis hortatibus implet.

Val. Flaccus lib. IV.

—— defert celeranda parentis
Imperia, atque alacrem latis hortatibus implet.

& libro II.

Hanc ſuperincendit Venus, atque his vocibus implet.

Statius Theb. X.

—— ſic ille truces hortatibus implet.
Labdacidas.

Paulo aliter ſumitur apud Virgilium lib. XI.

Turnum in ſilvis ſæviſſimus implet.
Nuncius.

Idem Statius lib. VII.

—— venit attonita Cadmeïus heros
Obvius, & raptam lacrymis gaudentibus implet.

ſic *Muneribus deos implere* infra hoc ipſo libro. Epicedio Druſi,

Gradivumque patrem donis implere parabas.

Val. Flaccus lib. II.

—— tum voce deos, tum queſtibus implent.

& *implere ſpes*, *vota* & ſimilia. *Heinſ.*

122. *Vipereos.*] Partem dentium ſerpentis à Cadmo interfecti ad Æëtem miſerunt Pallas & Mars. ὀδόντας Ἀονίοιο δράκοντος, ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ Κάδμος, &c. Apollon. 3. l. v. 1176. vide v. 105. lib. 3. Sopitus enim hic draco non interfectus eſt. *Farn.*

123. *Semina præcincta.*] Infecta potenti veneno, ut ex quibus homines armati ſint nati. *R.* *Semina mollit, &c.*] Mori vulgo dicuntur ſemina in terram jacta, cum molleſcere & diffundi incipiunt, cum comprehendunt, ut loquitur Columella. *Pont.*

126. *Perque ſuos numeros.*] Per ſuas omnes particulas.

131. *Peracuta cuſpidis haſtas.*] *Præacutæ* ex ſcriptis pleriſque. ſic *præacutæ ſudes* Salluſtio apud Servium, & Ammiano l. XVIII. *præuſtæ ſudes.* Virgilio. *Heinſius.*

133. *Pelaſgi.*] Minyæ Theſſali.

134. *Ipſa quoque.*] Medea.

137. *Grami-*

Utque peti vidit juvenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit; & ſubito ſine ſanguine frigida ſedit.
Neve parum valeant à ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit; ſecretaſque advocat artes.
Ille, gravem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum Martem convertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres;
Civilique cadunt acie. gratantur Achivi:
Victoremque tenent; avidiſque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara, velles;
[Obſtitit incepto pudor: at complexa fuiſſes;]
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agiſque
Carminibus grates, & Dîs auctoribus horum.
Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem:
Qui criſtâ linguiſque tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arietis aurei.

Hunc

137. *Gramina.*] Herbæ. *R.* *Carmen auxiliare.*] Reſervare ſibi ſolebat Medea carmen magicum potentiſſimum, quod tanquam arietem & machinam extremam adjuvandis veneficiis adhiberet. Hoc ab effectu *Auxiliare* & *ſecretas artes* idoneè nominat Poëta. *Pont.*

139. *Ille.*] Ita enim edoctus fuerat à Medea. Apollon. 3. lib. 1055. ℣. Αἶψα ἐγρινομένας πολέας τεοῖο δοκεύσης. Λᾶθρη λᾶαν ἄφες στιβαρώτερον. οἱ δ' ἂν ἐπ' αὐτῷ Καρχαλέοι κύνες ὥστε περὶ βρώμης ὀλέκοιεν Α'λλήλες. Conjectum ab Jaſone in vulgus ſeditionis ſemen innuitur, unde mutuo inter ſe civilique bello interierunt, ut lib. 3. ℣. 118. *Farn.*

145. *Obſtitit incepto pudor.*] Etiam hunc verſum meo tolle periculo. *Heinſ.*

147. *Affectu tacito.*] Amore occulto. *Et Diis auctoribus horum.*] Diis inferis, Hecatæque inprimis.

149. *Pervigilem.*] Draco hic, ut habet Diodorus lib. 5. cuſtodiæ templi Martis dux erat, pelli aureæ uſque incubans. Erat autem templum longe ab urbe Sybari, ſtadiis 70. Medea itaque noctu accedens, corrupto, vel veneno perempto Dracone, vigiles Taurica lingua appellavit, quæ admiſſà introduxit ſimul Argonautas, qui erepta pelle aurea, è veſtigio nave conſcenſa in patriam reverſi ſunt. *Farn.*

151. *Aureæ arboris.*] In qua vellus aureum ſuſpenſum erat, & à vaſto & monſtroſæ magnitudinis dracone cuſtodiebatur. *R.* *Cuſtos erat arboris aureæ.*] Neſcio an recte dicatur arbor aurea, quod aureum vellus ferat. in altero Hamburgenſi pro diverſa lectione, *arietis auri*, cum gloſſa, *celeuſmaticus pro dactylo.* Scribe, *arietis aurei.* Epiſtola Medeæ,

Aureus ille aries villo ſpectabilis aureo. ita paſſim Latinis aries Pelopeus dictus: κριὸς χρυσόμαλλος Græcis. eſt autem προκελευσματικὸς, quo pede nihil uſitatius, maxime apud Virgilium. qui pari modo Τὸ *abiete*, *ariete*, *abietibus*, *arie-*

tas,

Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci;
Verbaque ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtant;
Somnus in ignotos oculos ſubrepit: & auro
Heros

tat, & ſimilia ſolet contrahere. Vide quæ notamus lib. IV. ỳſ. 221. certe in Norico, qui inter meliores eſt,

——*cuſtos erat velleris aurei.*

Heinſius.

154. *Flumina ſiſtunt.*] *Siſtant* ex octo libris. *Idem.*

155. *Somnus in ignotos oculos ubi venit.*] Interrupta oratio. ab uno Mediceo τὸ *ubi* abeſt. Editio Gryphii, *advenit.* unus Moreti, *nunc venit.* alius *huic venit.* unus Voſſianus, *ſibi venit.* Scribe,

Somnus in ignotos oculos ſubrepit.

vel *obrepit.* Statius lib. I. Sylvar. Soteriis,

——*feſſos penitus ſubrepit in artus*
Inſidioſa quies.

Horat. Arte Poëtica,

Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.

ubi ſcribendum, *operi longo.* Seneca Troad.

Breviſque feſſis ſomnus obrepſit genis.

Noſter Faſt. III. quæ illie vera lectio.

Blanda quies furtim victis obrepit ocellis.

non *victos oppreſſit ocellos. ſubit lumina victa ſopor.* Epiſtola Herus. *verguntur lumina ſomno.* apud Valerium Flaccum lib. VIII. v. 65.

——*an lumina ſomno*
Vergitur, & domitum potius tibi tradimus anguem!

ita ſcribo. perperam nunc *Mergitur* in vulgatis exſtat exemplaribus. Elegans Græciſmus & familiaris Valerio. ſic *declinari ſomno oculi* Propertio dicuntur libro II. Eleg. I.

Seu cum poſcentes ſomnus declinat ocellos.

ubi tamen *poſcentes ſomnum* cum ſcriptis malim. ut apud noſtrum lib. II. Faſt.

Functus erat dapibus: poſcunt ſua tempora ſomnum.

Idem Propert. lib. IV. Eleg. VII. *inclinare oculos.*

At mihi non oculos quiſquam inclinavit euntes.

ubi *hiantes oculos* opinor reponendum eſſe, quo verbo ſæpe utitur Propertius. ſic *hiantem calamum* & *hiantes flores* & *morſus hiantes* alibi. perperam Scaliger *inclamavit. dulci declinare lumina ſomno* apud Maronem Æneid. IV. *ſubmittere* noſter Amor. lib. III. Eleg. V.

Nox erat & ſomnus laſſos ſubmiſit ocellos,

malim etiam *at auro potitur* pro *&*. Id.

Auro.] Aureo vellere. Sed quid illud? Utrumne aries vere aureo vellere inſignis ex Mercurii contactu? ut volunt Orpheus, Apollonius, Catullus, cujuſmodi à Simonide vocantur purpurea aut candida. J. Tzetz. Πρόβατα χρυσόχροα φέροντα τὴν ἐρίαν? An nativo inſignia rutilo, qualia habet Iberia. quippe ibi talento ſingulos emi arietes εἰς τὰς ὀσχείρας refert Strab. 3. l. Spart. in vita Diadumeni inter imperii adipiſcendi omina recenſet in agro patris ejus oves purpureas natas. Vide quæ nos ad Thyeſten Senecæ ỳſ. 222. de arcano Tantalidarum ariete & ſceptro aurato. An forte phiala erat aurea, cujus in medio prominebat caper, aut agnus aureus? ut habet Athenæus, lib. 6. cap. 4. An opulentia Scytharum, apud quos aurifodinæ, nec non ramenta auri fluminibus devecta & ab incolis excerpta tabulis perforatis, & velleribus tranſverſo flumine ſuſpenſis. Phryxo prius, deinde Jaſoni expeditionis cauſam, poëtis fabulandi argumentum dederunt? An utique templum erat à Phryxo, qui Chalciopen regis Colchici filiam duxerat conditum, auroque quod ex Græcia ſecum abſtulerat, aliiſque ἀναθήμασι ditatum, ad quod vel repetendum, vel etiam prædandum navigarunt Argonau-

tæ

Heros Æſonius potitur: ſpolioque ſuperbus,
Muneris auctorem ſecum ſpolia altera portans,
Victor Iölciacos tetigit cum conjuge portus.
Hæmoniæ matres pro gnatis dona receptis,
Grandævique ferunt patres; congeſtaque flammâ
Thura liquefiunt, inductaque cornibus aurum
Victi-

tæ. ſpoliatum id à Pharnace prius, deinde à Mithridate Pergameno tradit Strabo l. 11. An denique liber membranaceus ex arietum pellibus contextus, auri per chymiam conficiendi artem continens? ut inter alios, in δέρας Suidas. De aureis malis τοῖς μήλοις, vide 4. l. v. 638. Qui ad mores fabulam referunt, Jaſonem volunt à Chirone educatum, doctumque ἴασιν, artem medendi ſanandique tum mentis tum corporis morbos, accepiſſe. Medeæ itaque id eſt μήδιος, conſilii ope violentorum affectuum tauros, injuriæ, fraudis, avaritiæ, libidinis, aliorumque vitiorum ſerpentes domuiſſe. *Farn.*

156. *Heros Auſonius.*] Jaſon Æſonides.

157. *Muneris auctorem.*] Medeam alterum ſpolium, quæ auctor & cauſa fuit, ut Jaſon vellere aureo potiretur.

158. *Iolchiacos tetigit portus.*] Libri magnâ ex parte, *Colchiacos*, *Cecropios*, *Theſſalicos*, *ad Hæmonios.* fruſtra. Scribe *Iölciacos portus.* Græcis enim eſt Ἰωλκός, non Ἰωλχίς, portus Theſſaliæ, unde Jaſonem cum Argonautis ſolviſſe teſtis Pindarus Pyth. Od. IV. hinc Senecæ in Troad. *maris vaſti domitrix Iolcos* dicta. apud Propertium eadem vox corrupta,

Colchis Colchiacis urit aëna focis.

ubi *Iölciacis* legendum, cum ad Æſonis recocti fabulam alludat, quod video magnum Scaligerum quoque jam vidiſſe. apud Martialem quoque lib. XII. ep. LVII. legendum aliquando arbitratus ſum.

Cum ſecta Iôlco luna vapulat rhombo.

non *Colcho.* nam lib. IX. Ep. XXX. *Theſſalicum rhombum* dixerat. apud Virgilium in Ciri, *Iôlciacis animum defigere votis.* apud Horatium quoque vera lectio eſt Epod. V. quam codices caſtigatiſſimi adſtruunt:

Herbaſque quas Iôlcos atque Iberia
Mittit venenorum ferax.

Perperam nuperæ editiones *Colchos.* Heinſ. *Iôlciacos.*] Theſſalicos. Iolcos enim opp. Theſſaliæ. *Farn.*

FAB. II. *Arg.* Æmoniæ matres.] *Jaſon enim cum Medea à Colchis reverſus, cum Æſonem patrem ſenio confectum offendiſſet, uxorem Medeam rogavit, ut filii ademptos annos patri apponeret. Medea vero majus quam petebatur pollicita, variis undique herbis collectis, unaque concoctis, Æſonem jam decrepitum ad quadraginta annorum ætatem revocavit.*

159. *Æmoniæ matres.*] Theſſalæ. Hæc vero ad copulationem ſequentis Metamorph. enarrantur. *Dona ferunt.*] Templis ſubaudiatur: Diis enim ſacrificabant propter filiorum reditum. *R.* *Indutaque.*] Hoſtiarum majorum in ſacris cornua inaurare moris erat. *Farn.* *Pro natis.*] *gnatis* ἀρχαικῶς, quatuor meliores. *Heinſius.*

160. *Congeſtaque flamma.*] *Flammæ* duo veteres. niſi pro *liquefaciunt* malis cum primo Regio & uno meo, *liquefiunt.* quomodo & duo Baſileenſes. eſt enim communis ſyllaba, qualis in *liquefaciunt.* Idem.

161. *Indutaque cornibus aurum.*] *Inductaque* meliores maxima ex parte. quod probum eſt. libro x.

—— pandis inducta cornibus aurum
Conciderant icta niveâ cervice juvencæ.

ita & illic membranæ veteres. Adi Notas Pont. lib. IV. Eleg. XII. *Idem.*

 162. *Victi-*

Victima vota cadit. ſed abeſt gratantibus Æſon,
Jam propior leto, feſſuſque ſenilibus annis.
Cum ſic Æſonides: O cui debere ſalutem
Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dediſti
Exceſſitque fidem meritorum ſumma tuorum;
Si tamen hoc poſſunt: quid enim non carmina poſſunt?
Deme meis annis; & demtos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. mota eſt pietate rogantis:
Diſſimilemque animum ſubiit Æeta relictus.
Non tamen affectus tales confeſſa, Quod, inquit,
Excidit ore pio, conjux, ſcelus? ergo ego cuiquam
Poſſe tuæ videar ſpatium tranſcribere vitæ?
Nec ſinat hoc Hecate; nec tu petis æqua: ſed iſto,
Quod petis, experiar majus dare munus, Iäſon.
Arte meâ ſoceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis. modo Diva triformis
Adjuvet; & præſens ingentibus annuat auſis.

Tres

162. *Victima vota facit.*] Imò *cadit* cum Berſmanni codice. primus Gronovianus *Victima grata cadit.* Amor. l. II. *pro reditu victima vota cadet.* Pont. IV. Eleg. IX.

Dum caderet juſſu victima ſacra tuo.

Idem.

164. *Tum ſic Æſonides.*] *Cum* ex ſcriptis. *Idem.*

168. *Deme meis annis & demtos adde parenti.*] *Meos annos* Urbin. Neap. duo Medicei. Forte,

Deme meis annos, & demtos adde paternis.

præcedenti verſu *quid enim non poſſint* pro *poſſunt* prior Hamburgenſis. *Idem.*

170. *Subiit pater Æeta relictus.*] Tò *pater* ejiciunt Florentinus S. Marci, primus Pal. pri. Vatic. Neapol. & Noricus. recte. ut jam monui ad Epiſtolam Hypſipyles. *Idem.*

172. *Excidit ore tuo.*] *Ore pio* Neapol. Urbin. Bernegg. prior Hamburg. duo alii. bene. Virgilii illa reſpexit lib. II.

—— *tantumne nefas patrio excidit ore?*

Idem.

173. *Videor.*] *Videar* ex quinque ſcriptis. *Idem.* *Spatium tranſcribere vitæ.*] Ex Virgil. 5.

Tranſcribunt urbi matres, populumque volentem
Deponunt.

174. *Non ſinat.*] *Nec ſinat* cum melioribus. *Heinſius.*

175. *Quod petis experiar majus.*] O Jaſon, tu munus à me petis de patris ætate renovanda; conabor majus dare quam petis: nam illum ad juventutem traducam; & de tuis annis qui reſtant, nihil decerpam. *Pont.*

177. *Non annis renovare.*] *Revocare* meliores. ſic & poſtea puto legendum,

—— *per quos revocata ſenectus*
In florem redeat.

vel, *revocata juventus.* quod eſt in nonnullis. *Heinſ.* *Diva triformis.*] Hecate veneficiorum carminumque auctor.

178. *Præſens.*] Propitia.

179. *Tres.*]

Tres aberant noctes, ut cornua tota coïrent,
Efficerentque orbem. poſtquam pleniſſima fulſit,
Ac ſolidâ terras ſpectavit imagine Luna:
Egreditur tectis veſtes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos:
Fertque vagos mediæ per muta ſilentia noctis
Incomitata gradus. homines, volucreſque, feraſque
Solverat alta quies: nullo cum murmure ſepes,
Immotæque ſilent frondes; ſilet humidus aër.
Sidera ſola micant. ad quæ ſua brachia tenens
Ter ſe convertit; ter ſumtis flumine crinem

Irro-

179. *Tres.*] A plenilunio tres deerant noctes. Luna autem veneficiorum præſes, quæ plena efficacius *deſpumat in herbas*, & largius *virus lunare miniſtrat*. Lucan. 6. *Farn.*

182. *Veſtes induta recinctas.*] Alii *veſtes exuta relictas. exuta relictis* Cantabrig. & Neap. ut apud Senecam Hercule Furente,

Et citi tectis properant relictis
Attici noctem celebrare myſtæ.

alii aliter codices, niſi mavis *adducta recinctas.* vel, *incincta reductas.* nam in multis veterum, *inducta recinctas.* de *tunica recincta* vide quæ notamus ad A- certos mores. *Heinſius.*

183. *Nuda.*] Magarum Nudipedalia, Nyctelia, ritus certos habes apud Theoc. Idyll. 2. Virg. 8. Eclog. & 4. Æneid. 518. Senec. in Medea. v. 751. Lucan. 6. l. v. 654. & quæ nos ad illos. nec pigeat adire quos citavi in Poëtico Indice noſtro titul. *Veneficia.* Farnab.

186. *Solverat alta quies.*] De ſilentio noctis, & quale illud, quomodo & quo tempore ſit ſervandum *Cicero docet de Divinat.* Quo etiam reſpicit Virgil. 4. Æneid. *Nox erat, &c.* quem locum Scaliger *de re poëtica* divinum prædicat. Virgil. autem hoc ſumſit ex Argonaut. 3. v. 743. Νὺξ μὲν ἔπειτ' ἐπὶ γαῖαν ἄγεν κνέφας, &c. & alibi: Δὴ τότε μέσσην νύκτα διαμμοιρηδὰ φυλάξας Plutarch. Sympoſ. 8. quæſt. 3. οὐδὲ γὰρ ἐννοσίφυλλος ἀήτατό τε ὦρτ' ἀνέμων. Et Simætha apud Theocrit. Idyll. 2. —— σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται. Et Eurip. Fab. 9. Οὔκουν φθόγγος γ' οὔτ' ὀρνίθων —— Οὔτε θαλάσσης. σιγαὶ δὲ ἀνέμων, &c. *Nullo cum murmure ſerpens Sopitæ ſimilis, nullo cum murmure ſerpit; Immotæque ſilent frondes.*] Piget diverſas lectiones congerere. Id unum monebo: pro *ſerpens* multos veteres agnoſcere *ſepes.* probe, ſi verſum proxime ſequentem tollas. & abeſt profecto ab uno Mediceo melioris notæ. videtur enim inde conflatus, quod in nonnullis exemplaribus pro *Immotæque ſilent frondes*, ut ſuſpicor, legeretur *Sopitæque.* quomodo Ovidium ſcripſiſſe nullus dubito. ſic *ſopiti titiones* apud Petronium, *ſopitus ignis* apud Virgilium. Scaliger quoque in ora codicis ſui verſum eſſe eradendum, quem eraſimus, monuerat. *Heinſius. Serpens.*] Sunt qui legunt ſepes, *Sopito ſimilis nullo cum murmure ſerpit.* Sed poëtæ ipſius elegantia rejicit ineptam iterationem, & Ms. unus meus non admittit verſum illum ſecundum: nihil hic de ſerpente, ſed de nocte quam noſter exprimere voluit ad illud Virg. 2. Æneid. *Tempus erat, cum prima quies mortalibus ægris Incipit, & divum dono gratiſſima ſerpit.* Farn.

191. *Ter-*

Irroravit aquis; ternis ululatibus ora
Solvit: & in durâ ſubmiſſo poplite terrâ,
Nox, ait, arcanis fidiſſima, quæque diurnis
Aurea cum Lunâ ſucceditis ignibus aſtra,
Tuque triceps Hecate, quæ cœptis conſcia noſtris
Adjutrixque venis, cantuſque, arteſque magarum,
Quæque magas, Tellus, pollentibus inſtruis herbis;
Auræque, & venti, monteſque, amneſque, lacuſque,
Dîque omnes nemorum, Dîque omnes noctis adeſte:
Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediêre ſuos: concuſſaque ſiſto;
Stantia concutio cantu freta; nubila pello;
Nubilaque induco: ventos abigoque vocoque:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:

Viva-

191. *Ternis & hiatibus ora.*] *Terniſque . . . iatibus* Florent. S. Marci. *terniſque & hiatibus* Neap. in Urbinati penitus eraſa vetus lectio. *ternis hiatibus* nonnulli, *ternis ululatibus* primus Baſil. Grævianus, & tres alii. probe: niſi mavis,

——*terniſque ululatibus ora*
Solvit.

lib. XIV.

——*& magicis Hecaten ululatibus orat.*

duo tamen veteres *latratibus.* qui magis etiam à Lucano dantur. *Heinſ.*

195. *Triceps.*] Τρικέφαλος, cui caput dextrum equinum, ſiniſtrum caninum, medium humanum, vel ſuillum. Vide Floridi Subciſiva, l. 3. c. 11. *Farn.*

196. *Cantus.*] Incantamenta. *Arteſque magorum.*] *Magarum* & mox *magas* unus Argent. & Thyſii. placet quodammodo. *Heinſ.*

197. *Inſtruis herbis.*] *Armis* Bernegger. *Idem.*

199. *Ripis.*] Quid operari valeat Magia; Goetia ſit illa vel etiam Theurgia: quid per motum localem, vel per cauſſas naturales, applicanda activa paſſivis, vel ſenſibus illudendo; quid per dæmonia, herbas, verba, figuras, characteres, numeros, &c. an poſſint naturæ curſum mutare, ſidera devocare, procellas excitare, &c. præter Platonicos Jamblichum, Plotinum, Porphyrium, Apulejum, præter Cornel. Agrippam de occulta Philoſophia, Wierum de Magis infam. Binsfieldum, & alios quos citavi ad 4. Æneid. Virg. v. 487. vide Magiam omnifariam Cigognæ, lib. 3. & 4. Delrii diſquiſ. magic. Auguſtin. de natura dæmonum. Eund. lib. 10. de civitate Dei. cap. 9. 10. 11. Item. l. 18. cap. 17. & 18. Arnobium contra Gentes lib. 1. Tertullianum adverſus gentes & lib. de Anima. & adverſus Apollonium, Lactantium lib. 2. de orig. Erroris cap. 16. & 17. Euſebium præp. Euang. lib. 5. cap. 8. & 10. & contra Hieroclem lib. 5. Bullingerum de licita & vetita Magia. Laërtium in vita Empedoclis lib. 8. & quos auctores citat. Index poëticus noſter ſub tit. *Magia vis. Farn.*

202. *Stantia freta.*] Maria quieta, nunquam enim ſtat mare.

203. *Vipereas rumpo verbis.*] *Herbis* unus Ambroſ. *rumpoque herbis* unus Bonon. Forte,

Vipe-

Vivaque ſaxa, ſuâ convulſaque robora terrâ;
Et ſilvas moveo; jubeoque tremiſcere montes:
Et mugire ſolum maneſque exire ſepulcris.
Te quoque, Luna, traho, quamvis Temeſæa labores
Æra tuos minuant. currus quoque carmine noſtro
Pallet avi; pallet noſtris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetaſtis; & unco
Haud patiens oneris collum preſſiſtis aratro.
Vos ſerpentigenis in ſe fera bella dediſtis:
Cuſtodemque rudem ſomni ſopiſtis: & aurum
Vindice decepto Graias miſiſtis in urbes.
Nunc opus eſt ſuccis; per quos renovata ſenectus
In florem redeat, primoſque recolligat annos.

Et

Vipereasque herbis & rumpo carmine fauces.

herbas enim ſeu gramina in re magicâ paſſim conjungebant carminibus. l. III. Amor.

—— *Num miſero carmen & herba nocent?*

Sabini Paris ad OEnonem,

Cur ceſſant herba, carmina curve tua.

Gratius,

—— *Magicis adjutat cantibus herbas.*

Heinſius.

207. *Te quoque.*] Lib. 4. ℣. 333. *Temeſæa.*] A Temeſa Brutiorum opp. ære claro 5. Faſtor. 471. *Temeſæaque concrepat æra.* & Statius in ſylv. *Nuſquam Temeſæaque notabis æra.* vulgo legitur *temerata.*

208. *Currus quoque carmine noſtro Pallent, & pallet noſtris Aurora venenis.*] *Pallent aut pallet*, prim. Pal. Cantabrig. Neapol. Bernegger. prim. Reg. ſec. tert. quart. Medic. aliique magno numero. Scribe,

—— *currus quoque carmine noſtro*
Pallet avi, pallet noſtris Aurora venenis.

Æetes Solis filius. unde liquet; quare avum Medea hic vocet Solem. Nihil verius eſt hac conjectura. appoſite de Medea Val. Flaccus lib. VI.

Illius ad fremitus ſparſoſque per avia ſuccos
Sidera fixa pavent, & avi gemit orbita Solis.

ipſa Medea apud Senecam in cognomine Tragœdia.

Avoque clarum Sole deduxi genus.

Heinſius.

212. *Impatiens.*] *Haud patiens* meliores. *Idem.*

213. *Cuſtodemque rudem ſomno ſopiſtis.*] *Rudem ſomni* bene Junianus. quod in ſuis etiam Naugerius non intellectum invenerat. ſic *rudes operum juvenci* alibi apud noſtrum, pro ignaris operum. *rudis armorum* apud Statium, *rudis exemplorum* apud Ciceronem. atque ita paſſim ſcriptores. ſic & *rudis malorum* Triſt. lib. III. Eleg. III. ubi plura. *Idem.*

213. *Rudem ſomno.*] Sic quidem legitur, exponiturque expertem ſomni draconem atque pervigilem. Sed cum hoc nomen *rudis* genitivo jungatur, aut *omni* mihi videtur legendum; aut certe *rudem* in *rubrum* vertendum, quo quidem modo is, qui in Græcam linguam hoc opus convertit, legere videtur, hoc eſt φοινικοῦν φύλακα, ut ad criſtas & oculos rubentes referamus. *Aurum.*] Aureum vellus.

214. *Vindice.*] Cuſtode dracone.

Et dabitis : neque enim micuerunt ſidera fruſtra;
Nec fruſtra volucrum tractus cervice draconum
Currus adeſt. aderat demiſſus ab æthere currus.
Quo ſimul aſcendit; frænataque colla droconum
Permulſit, manibuſque leves agitavit habenas;
Sublimis rapitur: ſubjectaque Theſſala Tempe
Deſpicit, & creteis regionibus applicat angues:
Et quas Oſſa tulit, quas altus Pelion herbas,
Othryſque, Pinduſque, & Pindo major Olympus,
Perſpicit : & placitâ partim radice revellit;
Partim ſuccidit curvamine falcis aënæ.
Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,

Multa

223. *Et viſis regionibus applicat angues.*] *Cretis regionibus* ſcripti fere omnes, niſi quod *certis* nonnulli. In Rottendorphiano hæc gloſſa erat addita, *Iſti montes circumeunt Theſſaliam.* optime. Legendum enim *creteis regionibus*, pro cretoſis. atque ita primus Vaticanus. Politianus in ora libri ſui ex antiquo exemplari, *cretes.* quomodo Florentinus S. Marci, unus Mediceus *Græcis.* Theſſaliam cretæ fuiſſe feraciſſimam quis neſcit ? noſter infra non diſſimili modo :

—— cretoſaque rura Cymoli.

Cretea perſona Lucretio lib. IV. ita enim conſtanter vetuſti codices, quos vidi, pro forma cretea. In Catalectis Petronianis,

Dum ſumit cretam faciem Sertoria, cretam
Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem.

ita puto ſcribendum apud Juvenalem Satyra VI. illo verſu,

Dicite vos neptes Lepidi, cæcive Metelli;

vetuſtus codex Pulmanni. *creteive Metelli*, exhibet. etſi & vulgata lectio eſt commoda. *creteis* autem eliſa ſecunda *e.* ſic in *igneus*, *aureus* ſæpe. ſupra l. II.

Aureus ut Danaën Aſopida luſerit igneus.

lib. X.

—— non auſus eburnea virgo
Dicere Pygmalion. ſimilis mea dixit eburnea.

ita utroque loco caſtigatiſſimi codices. Horatius lib. I. Sat. VIII.

Abdiderim furtim terris & imagine cereâ,

ſic & in *oſtrea* eliſit lib. II. Sat. II. Ipſo verſus initio Virgilius,

Ferretque Eumenidum thalami.

qui plenus horum, ut & Lucretius. *Heinſius.*

225. *Otryſque & Pindus.*] *Otryſque Pinduſque* primus Palat. tert. & quart. Medicei. prior Hamburg. Arondel. pri. Baſil. Cantabrig. multique alii. Ne dubita, quin vere. *Idem.*

226. *Perſpicit.*] Diligenter inſpicit. *Placitas radice revellit.*] *Placitâ* pri. Varic. ſecundus Mediceus, Oxon. & tres alii. revellit cum placita radice. *Heinſius.*

227. *Curvamine.*] Falce ærea curva *R.* *Ahena.*] Æris, utpote purioris metalli quam ferri uſus in herbis ſecandis, ſpectris fugandis, Lunæ laboribus ſublevandis. Macrob. 5. lib. Saturn. 9. Cœl. Rhod. 19. lib. 10. cap. Virgil. 4. Æn. *Falcibus & meſſæ ad Lunam quæruntur ahenis Pubentes herbæ.* Α'ς ἡ βοῶσ' ἀναλαζομένη γυμνὴ, χαλκέοισιν ἦμα δρεπάνοις. Sophocl. *Farn.*

228. *Apidani.*] Hic etiam obtrudunt

nobis

Multa quoque Amphryſi: neque eras immunis, Enipeu:
Nec non Penêæ, nec non Spercheïdes undæ
Contribuêre aliquid, juncoſaque littora Bœbes.
Carpit & Euboïcâ vivax Anthedone gramen,
Nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
Et jam nona dies curru penniſque draconum,
Nonaque nox omnes luſtrantem viderat agros;
Cum rediit: neque erant paſti, niſi odore, dracones;
Et tamen annoſæ pellem poſuêre ſenectæ.
Conſtitit adveniens citra limenque, foreſque;
Et tantum cœlo tegitur: refugitque viriles
Contactus; ſtatuitque aras è ceſpite binas,

Dex-

nobis lect. *Eridani*, ſed lege quæ dicta à nobis ad 580. vſ. lib. 1. quibus adde, Planudem hic melioribus exemplaribus vel ſaniori conſilio tranſtuliſſe: πολλαὶ δὲ αὐτῇ κἀν ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἀπιδανοῦ ἠγείρεται. *Farnab.* *Multa quoque Apidani.*] Apidanus notiſſimus Theſſaliæ fluvius.

229. *Nec eras immunis Enipeu.*] Apoſtrophe ad fluvium, quem immunem, hoc eſt, ſine munere, non fuiſſe ait, quia Medea in illius quoque ripis multas collegit herbas. *Micyl.* *Amphryſi.*] Paludis Theſſaliæ. *Farn.*

230. *Nec non Peneus.*] *Peneos* Thuan. *Peneidos* Bernegger. & multi alii. vel *Peneides.* *Penei* unus Gronov. *Peneios* Cantabr. & quatuor alii. Forte,

Nec non & Penei.

ut apud Virgilium Georg. IV.

Penei genitoris ad undam.

Spercheides etiam, non *Sperchiades* in melioribus. Puto,

Nec non Penea, nec non Spercheides undæ. Heinſ.

Nec non Peneus.] Fluvius eſt Theſſaliæ, qui & Araxes fuit vocatus.

231. *Juncoſaque littora Bœbes.*] Bœbe urbs Theſſaliæ fuit Bœbeidi lacui adjacens. Videtur autem poëta *Bœben* pro Bœbeide lacu poſuiſſe, cujus littora juncoſa, à juncorum multitudine vocat.

232. *Carpſit.*] *Carpit* rectius alii. *Heinſ.* *Anthedone.*] Bœotiæ oppido.

233. *Nondum.*] Lib. 13. vſ. 904. *F.* *Nondum vulgatum.*] Nondum vulgo notum. In tranſcurſu autem poëta Glauci quoque Metamorphoſin tangit: quam tamen in tertiodecimo libro vſ. 904. copioſe deſcribit. *Micyl.*

234. *Nona dies illam.*] *Et jam* plerique. *Et jam nona dies*, octo. probe. *Heinſ.* *Nona dies illam, &c.*] Novem dies totidemque noctes in luſtrandis quæ nominata ſunt locis conſumpſit. Videtur etiam novenarius ut ternarius numerus ad veneficium pertinere. *Pont.*

236. *Neque erant tacti niſi odore dracones.*] *Paſti* alter Twiſdenius, & pro diverſa lectione duo Medicei; eleganter. Appoſite Juvenalis,

Virro ſibi & reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore.

Heinſ. *Nec erant tacti.*] Aliam quoque Metamorphoſin tangit. Nam dracones illi alati, odore tantum herbarum, quas Medea collegerat, ſenectam depoſuerunt. *Micyl.*

239. *Tantum.*] Sub dio pernoctavit ſecubans à viro. *Farn.*

240. *Statuitque aras.*] Virgil. 1. Æneid. *Urbem quam ſtatuo? Veſtra eſt.* Et deinde,

Crateras magnos ſtatuunt.

241. *Aſt*

Dexteriore Hecates, at lævâ parte Juventæ.
Quas ubi verbenis, ſilvâque incinxit agreſti;
Haud procul egeſtâ ſcrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultroſque in guttura velleris atri
Conjicit; & patulas perfundit ſanguine foſſas.
Tum ſuper invergens liquidi carcheſia Bacchi,
Æneaque invergens tepidi carcheſia lactis;
Verba ſimul fundit, terrenâque numina poſcit:
Umbra-

241. *Aſt lævâ parte.*] Sic vetuſtiores. *Heinſius.*

242. *Verbenis.*] Verbena proprie dicta, *vervain*, eſt hierobotane. ἀπὸ ἱεροῦ Sacra recta. uſurpatur tamen pro omni herba & fronde qua ſternuntur & coronantur aræ. de uſu ejus in ſacris & Magia, lege quæ Plinius habet lib. 25. c. 9.

243. *Scrobibus.*] Rite omnia Diis Inferis nigræ pecudes, nocturno tempore, ſub terra nempe in ſcrobe depreſſo victimæ capite, latice & omnibus inverſis immolabantur. *Farn.*

244. *Velleris atri.*] Ovium nigrarum, quæ Hecatæ, aliiſque Diis inferis ſunt gratæ,

246. *Invergens.*] Ex Virgil. 6. Æneid. —— *frontique invergit vina ſacerdos.* ubi Servius: *Vergere eſt converſa in ſiniſtram partem manu ita fundere, ut patera convertatur: quod in ſacris inferis fit: Fundere autem eſt ſupina manu libare: quod fit in ſacris ſupernis. Vergere ſibi venenum.* Lucret. 5. *Pateræ verguntur.* Stat. Thebaid. 3. *Invergere in me liquores tuos ſine ductim.* Plaut. Curcul. 1. 2. *Carcheſia.*] Macrob. 3. Saturnal. ait poculum eſſe Græcis tantummodo notum. Præterea Aſclepiades carcheſia ducta eſſe à re navali confirmat: & inferiorem mali partem, pateram vocari: mediam circa partem τράχηλον dici: ſummam vero partem carcheſium appellari: indeque in utrumque veli latus diffundi, cornuaque dici. *Liquidi carcheſia vini.*] *Bacchi* pro diverſa lectione Neapolitanus & prior Hamburgenſis. quod placet. infra lib. XIII.

Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.

Virgil. lib. v.

Hic duo rite mero libans Carcheſia Baccho.

in plurimis *liquidi mellis.* Heinſ. *Carcheſia.*] Vaſa ſunt ad potandum accommodata.

247. *Alteraque invergens carcheſia.*] *Æneaque* primus Palat. Neapol. Urbin. ſecundus Mediceus, alter Hamburg. & prior Erfurt. at Cantabrig. pro diverſa lectione *Æreaque.* quod verum eſt. Æris enim plurimus in magicis uſus. hinc *falcem aënam* ſupra habuimus. & lib 11. Faſt. ubi ſacra diis inferis fiunt, *acum aënam.* Heinſius.

248. *Terrenaque numina lenit.*] Plerique veterum *poſcit.* *levit* primus Mediceus. Florentinus S. Marci *livit.* Forte pro aſperſit. ut apud Virgil. *paribus lita corpora guttis.* an *civit?* Statius Theb. 1.

—— *Phœbum ante alios, Phœbum omnis ad aras*
Laude ciet comitum.

ſic *manes excire* paſſim apud poëtas. Virgil. lib. IV.

Nocturnoſque ciet manes.

certe idem Florentinus *fudit* quoque pro diverſa lectione. quomodo primus Vatican. ſecundus Palatin. & tres alii. Putabam aliquando,

—— *terrenaque numina paſcit.*

ut lib. 11. Faſtor.

—— *nunc poſito paſcitur umbra cibo.*

ſic & *paſcere aras.* Adi Notas Triſt. IV. El. IV. Ꝟſ. 64. *Idem poſcit.*] Invocat.

249. *Umbra-*

Umbrarumque rogat raptâ cum conjuge regem,
Ne properent artus animâ fraudare ſeniles.
Quos ubi placavit precibuſque & murmure longo;
Æſonis effetum proferri corpus ad aras
Juſſit: & in plenos reſolutum carmine ſomnos
Exanimi ſimilem ſtratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æſonidem, procul hinc jubet ire miniſtros:
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt juſſi. paſſis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras:
Multifidaſque faces in foſsâ ſanguinis atrâ
Tingit: & intinctas geminis accendit in aris.
Terque ſenem flammâ, ter aquâ, ter ſulfure luſtrat.
Interea validum poſito medicamen aëno
Fervet; & exſultat; ſpumiſque tumentibus albet.
Illic Hæmoniâ radices valle reſectas,

Semi-

*249. *Umbrarum regem.*] Plutonem. *Rapta cum conjuge.*] cum Proſerpina in Sicilia à Plutone rapta. *Micyl.*

250. *Ne properent.*] Ne anima ſenis intercipiatur, ne caput, cui diuturniorem vitæ uſum deſtinavit Medea, aut Orco damnet Pluto, aut tondeat Proſerpina. *Farn.*

254. *Porrexit.*] Extendit. *Micyl.* *Porrexit.*] Virgil. 6. Æn.

—— *per tota novem cui jugera corpus*
Porrigitur.

Livius 1. dec.

Hoſtemque caſum in ingens ſpatium porrexit.

256. *Profanos.*] Non initiatos.

259. *In foſſa ſanguinis atri.*] *Atra* meliores. *Heinſius.*

260. *Tingit & infectas.*] *Et intinctas* Bernegger. prior. Hamburg. & ſex alii. quales repetitiones Naſoni in deliciis. *Idem.*

261. *Terque ſenem flamma.*] Ter, inquit, ſenem purgat, igne, aqua, ſulfure. hæc enim tria purgationibus ab antiquis adhibebantur. *R.* *Terque.*] Τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται. *Numero Deus impare gaudet.* Virg. 8. eclog. & quæ nos ibi. *Farn.* *Ter ſulphure luſtrat.*] κακῶν ἄκος. Homer. Odyſſ. χ. Hinc & θεῖον, vel θέειον vocatur. θέειον δὲ θυμιάματος εἶδος καθαίρειν δοκοῦντος τοὺς μιασμούς. Euſtath. d. l. in fine. *Cærulei fiant puro de ſulphure fumi.* Faſtor. 4. *Terque meum tetigit ſulphuris igne caput.* Propert. 4. eleg. 9. θεῖον δὲ σεμνὸν θεσμὸν αἰθέρος μυχῶν ——— Ὡς πνεῦμα καθαρὸν οὐρανοῦ. Eurip. Helena Theocrit. Idyll. 24. ——— καθαρῷ δὲ πυρώσατε δῶμα θεείῳ.

262. *Calido poſitum medicamen aheno.*] *Validum poſito* Florentinus S. Marci, Bernegg. & duo alii. quidam *validum poſitum*, vel *valido poſitum*. proxime verum. ſic lib. xv.

Apollinea valido medicamine prolis.

Heinſ.

264. *Æmonia valle.*] In vallibus Theſſaliæ.

Seminaque, floreſque, & ſuccos incoquit acres.
Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
Et, quas Oceani refluum mare lavit, arenas.
Addit & exceptas Lunâ pernocte pruinas,
Et ſtrigis infames, ipſis cum carnibus, alas;
Inque virum ſoliti vultus mutare ferinos
Ambigui proſecta lupi: nec defuit illic
Squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri,

Viva-

ſaliæ. *Micyl. Illic.*] Variam magicæ hujus farraginis ſuppellectilem habes apud Senec. Lucanum, & quos ſupra citavi auctores, locis dictis. *Farn.*

265. *Seminaque & flores & ſuccos incoquit atros.*] *Seminaque floreſque*, Naſoniano more, Florentinus S. Marci, Bernegger. prim. Pal. prim. Vatican. prim. Medic. & tres alii cum Norico. deinde *ſuccos acres* cum multis meliorum reponi placet. ſic apud Gratium, *venas dum ſuccus comprimat acer. validos ſuccos* noſter infra dicturus eſt. *Heinſ.*

267. *Mare lavit arenas.*] Lucretius lib. II.

Littoris incurvi bibulam lavit æquor arenam.

ſic nempe ex Nonio legendum licet editi ac ſcripti, quos vidi, codices, *pavit* agnoſcant. *Idem.*

268. *Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas.*] *Addit &* meliores. *Luna de nocte* unus Patav. Lovan. & Langerm. *luna & de nocte* duo Medicei. *per Lunam nocte* primus Gronovii. unus meus *Luna ſub nocte*, cum altero Erfurt. at Florentinus S. Marci *Luna per nota.* Unde ilico conjeci, *Lunâ pernocte*, quod poſtea in Viri Illuſtris Conſtantini Hugenii Zulichemii codice, qui magni Lipſii olim fuerat, pro diverſâ lectione inveni adſcriptum, cum hac gloſsâ, *pernox pernoctis.* Ne dubita, quin vere & eleganter. ſic *Phœbe pernox* Senecæ Hippolyto, & *Trivia pernox* Medeâ. *Luna pernox* Livio lib. v. & Plinio lib. II. c. IX. Hiſt. Nat. *pernox Eleuſin* Statio Theb. VII. *pernox cura* Auſonio in Idylliis. *pernox alea* Juvenali. quam vocem Manilio bis reddidit ad Hiſtoriam Auguſtam Salmaſius. Val. Flaccus lib. III:

Linquit & undantes menſas infectaque pernox
Sacra Medon.

& ibid.

—— luſtralia pernox
Vota fero.

videtur autem *ſpumam Lunæ*, quam Lucanus dicit, innuere. eam & *Lunare virus* idem vocat. *Idem.*

269. *Strigis.*] Eſſe maledictis jam antiquis ſtrigem convenit, inquit Plin. l. II. cap. 39. quod ubera infantium labris immulgere dicuntur, quod tamen fabuloſum autumat, infantes etiam ſugere creduntur, Ovid. 6. Faſt. in has ſe ſagæ vertere putantur. Spenger in Malleo venefic. 2. par. & Alb. Spina quæſt. de Strigibus. *Farn.* *Et ſtrigis infames.*] Strix Avis eſt nocturna, magno capite, roſtro & unguibus aduncis. Vulgus autem putat ſtriges non eſſe aves, ſed vetulas, quæ ſe veneficio quodam in aves convertunt, infanteſque dormientes aggrediuntur, ac eorum ſanguinem exſugunt. Unde & poëta hoc loco ſtrigis alas infames ait, & vulgus veneficas omnes ſtrigas vocat.

270. *Inque.*] De lycanthropis dictum ad vſ. 236. lib. I. *Farn.*

271. *Proſecta.*] Inteſtina, à proſecando & recidendo dicta. R. *Defuit illis.*] *Illi* in pleriſque. at ſeptem *illic.* quod ſequor. *Heinſ.*

272. *Cinyphii.*] Libycæ patricis ſpolium, exuvias. Cinyps fl. Libyæ.

273. *Viva-*

Vivaciſque jecur cervi: quibus inſuper addit
Ora caputque novem cornicis ſæcula paſſæ.
His & mille aliis poſtquam ſine nomine rebus
Propoſitum inſtruxit mortari barbara munus;
Arenti ramo jampridem mitis olivæ
Omnia confundit; ſummiſque immiſcuit ima.
Ecce vetus calido verſatus ſtipes aëno
Fit viridis primo: nec longo tempore frondem
Induit; & ſubitò gravidis oneratur olivis.
At quacunque cavo ſpumas ejecit aëno
Ignis, & in terram guttæ cecidêre calentes;
Vernat humus: floreſque, & mollia pabula ſurgunt.
Quod ſimul ac vidit; ſtricto Medea recludit
Enſe ſenis jugulum: veteremque exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis. quos poſtquam combibit Æſon
Aut ore acceptos, aut vulnere; barba comæque
Canitie

273. *Vivaciſque.*] Τετρακορώνυς. Nam quater egreditur cornicis ſecula cervus Auſonius de ætat. anim. *Farn.*

274. *Ora caputque cornicis.*] Non video quid inter *ora* & *caput* interſit. Quare arbitror ſcribendum *Ova.* ſic *ſtrigis ova* magicis adhiberi docet Horatius Epod. v. noſter in Amoribus lib. I. Eleg. XII. de arbore infelici,

Vulturis in ramis & ſtrigis ova tulit

Heinſ. *Novem.*] Ætatem hominum novies ſuperat vivendo garrula cornix. ibidem, ἐννεάγηρα κορώνη. Aratus in Phænomenis. *Farn.*

276. *Propoſitum inſtruxit mortali.*] Forte *mortari.* Nam Gloſſa codicis Urbinatis, *mortali, id eſt, in mortario.* atque ita Barthium in Adverſariis conjeciſſe video. Hactenus tamen auctorem deſidero, qui *mortare* dixerit. *mortaria* bis occurrunt apud auctorem* Moreti. Juvenalis Satyra VII.

Fuſa venena ſilent, malus ingratuſque maritus,
Et quæ jam veteres ſanant mortaria cæcos.

mortalis Cantabr. & tres alii. unus *mortalia.* pro *barbara* vox alia fuerat in Berneggeriano, ſed eraſa. Omnino arbitror majoris rei ulcus latere. *Heinſ. Mortali.*] Æſoni, quem ex ſene, ac decrepito juvenem Medea erat effectura.

281. *Gravidis.*] Succo plenis.

288. *Aut ore exceptos.*] *Acceptos* plerique. *Heinſius. Barba.*] Medea, inquit Palæphatus, herbam invenit quæ canos capillos in nigros verteret. Prima quoque invenit lavacrum calidum, cujus vis medica vegetiores redderet homines & ſanitati reſtitueret. compoſitioni illi παρέψησις nomen, ſeu decocti, fabulæ occaſionem dedit. Diogenes (apud Stobæum) refert Medeam inveniſſe rationem qua molles & inertes, fortes & prudentes fierent. Quo alluſum videtur in Euthydemo Platonis. ὡς ἐγὼ ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμὶ παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλεται ἑψέτω, εἰ δ᾽ οὔ, τι βούλεται τοῦτο ποιείτω. μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω. *Farn.*

289. *Ra-*

Canitie poſitâ nigrum rapuêre colorem.
Pulſa fugit macies: abeunt pallorque ſituſque;
Adjectoque cavæ ſupplentur ſanguine venæ;
Membraque luxuriant. Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.
Viderat ex alto tanti miracula monſtri
Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi; capit hoc à Tethye munus.
Neve doli ceſſent; odium cum conjuge falſum
Pha-

289. *Rapuêre.*] Celeriter accepêre, contraxêre.

291. *Supplentur corpore ruga.*] *Sanguine vena* rectius pri. Moreti, aliique complures. ſic infra,

Ut repleam vacuas juvenili ſanguine venas. Heinſius.

292. *Et olim Ante quater denos.*] Significat Æſonen ex decrepito ſene in virum quadraginta annos natum fuiſſe converſum: vel quem vigorem ante annos quadraginta habuerat, eum nunc ſe beneficio Medeæ recepiſſe.

293. *Hunc ſe reminiſcitur.*] Sic Naugerius conjecit. & ſic primus Baſil. reliqui cum vulgatis *nunc.* Val. Flaccus lib. VII.

——ſed te quoque tangat
Cura mei quocunque loco, quoſcunque per annos,
Atque hunc te meminiſſe velis.

Heinſ.

FAB. III. *Arg.* Viderat ex alto.] *Bacchus cum vidiſſet ex decrepito ſene juvenem factum Æſonem, Medeam rogavit, ut nymphas quoque ſuas nutrices juvenilibus annis reſtitueret, quod facile à Medea impetravit.* Vide Natal. lib. 5. Mytholog. cap. 13. *R.*

295. *Nutricibus.*] Quas lib. 3. v. 314. Nyſeidas dixit. Sed Faſt. 5. Hyadas. Pherecydes apud Homeri comment. Dodonæas. *Farn.*

296. *Suis nutricibus.*] Nymphis, quæ infantem Bacchum educarunt. *A Colchide.*] A Medea. *R. Petit hoc à Colchide munus.*] *Ab Æthide* primus Mediceus & ſex alii. *ab OEtide* primus Vatican. aliique quinque. *ab Æthide* Cantabrig. *ab ethæide* Arondel. *ab ethelide* primus Moreti. *a theide* tertius Medic. *a Cetide* primus Palat. & quartus Medic. *a ethide* ſec. Palat. In nonnullis vetus lectio penitus eraſa. alter Hamburgenſis & Genev. *à Thetide.* Scribe *a Tethye.* apud quam Bacchum latuiſſe, dum Lycurgum fugit, ex fabulis diſcimus. *cana Tethys* habes apud Catullum in caſu tertio. Silius lib. x.

Ceu pater Oceanus cum ſævâ Tethye Calpen
Herculeam ferit.

ita ex veſtigiis veterum librorum reſtituendum, cum *ſævior æthere* antea legeretur. veterrimus Silii codex Colonienſis *ſæva cetye.* videtur illa Lucani è libro primo imitatus;

——Tethys majoribus undis
Heſperiam Calpen ſummumque implevit Atlanta.

Avienus in Arateis,

——abditur alta
Tethye, & occidui tegitur Padus æquore ponti.

Tethya pro *Tethyn* nove dixerunt Priſcianus in Periegeſi, & Solinus in fragmento Ponticorum. Depravata hujus loci lectio non auctorem tantum argumentorum in has fabulas decepit, ſed Hyginum quoque fab. CLXXXII. ut Medeæ tribuerint, quod Tethyi erat adſcribendum. Præterea malo *capit hos munus*, quam *hoc*, annos videlicet. *Heinſ.*

FAB. IV. *Arg. Medea enim cum Peliam*

Phaſias aſſimulat: Peliæque ad limina ſupplex
Confugit. atque illam (quoniam gravis ipſe ſenectâ)
Excipiunt natæ. quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.
Dumque refert, inter meritorum maxima, demtos
Æſonis eſſe ſitus; atque hac in parte moratur;
Spes eſt virginibus Peliâ ſubjecta creatis,
Arte ſuum parili revireſcere poſſe parentem.
[Idque petunt: pretiumque jubent ſine fine paciſci.]
Illa brevi ſpatio ſilet; & dubitare videtur:
Suſpenditque animos fictâ gravitate rogantes.
Mors ubi pollicita eſt, Quo ſit fiducia major
Muneris hujus, ait: qui veſtras maximus ævo eſt
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.

Pro-

Peliam Jaſoni inimicum eſſe cognoſceret, quo facilius eum perdere poſſet, & ſe ab Jaſone odio haberi ſimulavit, & Peliæ filias ſibi conciliavit: quæ cum vidiſſent arietem vetulum in agnum converti, impenſius à Medea petierunt, ut Peliam ſibi parentem reſtitueret ætati juvenili. Ipſa vero eis perſuaſit, ut ipſum interficerent, ac in vaſe aqua pleno coquendum imponerent. quod quidem cum perpetraſſent, ipſa à draconibus in aërem ſublata aufugit, Corinthumque tandem pervenit.

298. *Neve.*] Aliter refertur hæc fab. ab aliis. Diodorus lib. 5. ſcribit Medeam in anum ſe vertiſſe, adduxiſſeque ſimulachrum Dianæ, & religionis ſpecie ſe Peliæ filiabus & populo inſinuaſſe. tum techna hac ultam eſſe Peliæ ſcelera & cædes in Jaſonem & ſuos, adeoque viam ſtruxiſſe Jaſoni ad recuperandum Theſſaliæ regnum. nec multo ab hoc Hyginus 24. fab. Pauſanias item in Arcadicis. Μηδεία μὲν ἐπεβούλευσε τῷ Πελίᾳ, τῷ ἔργῳ μὲν συμπράττουσα τῷ Ἰάσονι, τῷ λόγῳ δὲ ἀπεχθανομένη, &c. Idem Iſ. Tzetzes in Lycophronem. *Farn.*

298. *Phaſias.*] *Medea* à Phaſi Colchorum fluvio declinata.

301. *Cepit.*] Sibi conciliavit, & decepit.

302. *Refert.*] Commemorat.

303. *Situs.*] Squalores, & ſenium.

304. *Subjecta.*] Injecta. proprie namque ſpes injici dicitur.

305. *Revireſcere.*] *Reviviſcere* contra metrum Priſcianus, & multi ex vetuſtioribus ſcriptis. *juveneſcere* ſeptem. quod arridet. *Heinſius.*

306. *Idque petunt, pretiumque jubent ſine fine paciſci.*] *Pretium juvenis, juvenes, juveni, juvenem* libri veteres. Tu verſum totum hinc ablega: eſt enim ſpurius. *Idem.* *Sine fine.*] Maximum & immenſum. *R.*

308. *Ficta gravitate.*] Simulata rei difficultate. *Rogantum.*] Peliæ filiarum. *Animos rogantum.*] Elegantius omnino *rogantes.* quod Florentinus S. Marci, Neapol. ſecundus Mediceus. & prior Hamburgenſis agnoſcunt. ſic *dextram precantem* dixit Virgilius. Adi notas ad Epiſt. 11. v. 93. mox pro *veſtri gregis* meliores *veſtras inter oves.* Heinſ.

309. *Quo ſit fiducia, &c.*] Quo firmius credatis, me largiri vobis poſſe, quod flagitatis. *Pont.*

 317. *Ma-*

Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Hæmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit ſanguine ferrum;
Membra ſimul pecudis, validoſque venefica ſuccos
Mergit in ære cavo. minuuntur corporis artus:
Cornuaque exuitur, nec non cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aëno.
Nec mora; balatum mirantibus exſilit agnus:
Laſcivitque fugâ; lactantiaque ubera quærit.
Obſtupuêre ſatæ Peliâ: promiſſaque poſtquam
Exhibuêre fidem; tum verò impenſius inſtant.
Ter juga Phœbus equis in Ibero gurgite merſis
Demſerat; & quartâ radiantia nocte micabant
Sidera; cum rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem, & ſine viribus herbas.
Jamque neci ſimilis, reſoluto corpore, regem,

Et

317. *Minuunt ea corporis artus, Cornuaque exuunt.*] *Minuunt en* Cantabrig. *minuunt è* unus meus: alius ex meis, & unus Ambroſ. *minuuntur.* & pro *exuerunt* alter Erfurtanus *exurit.* Græviamus *exſurgunt. exuitur* Berſmanni codex ſcriptus. Refinge,

—— minuuntur corporis artus,
Cornuaque exuitur,

familiari Græciſmo. quomodo vidi poſtea Farnabium ex neſcio quibus antiquis libris edidiſſe. *Heinſ.*

319. *Et tener balatus.*] Hoc eſt, teneri agni balatus.

321. *Laſcivitque fuga.*] *Fugam* Florentinus S. Marci, poſt Tò *fuga* in Berneggeriano codice litera erat eraſa. Puto *fugax* reponendum. Seneca Hercule Furente,

Errat curſu levis incerto
Molli petulans hædus in herba.

agni petulci Lucretio. *Heinſ. Lactantia ubera.*] Lacte plena.

323. *Exhibuere fidem.*] Fecere fidem.

324. *Ter juga.*] Tres inquit tranſierant dies. Nam Phœbus demere juga fingitur equis currum Solis trahentibus, nocte adveniente. *R. Ibero.*] Mari Heſperio ſeu Atlantico, in quod Iberus fl. Hiſpaniæ ſe exonerat. ex ſenſu vero vulgi poëtis ſol dicitur ſe in occiduo æquore mergere, ibique diurnum emenſus iter equos reficere. *Farn. In Hibero flumine merſis.*] *Gurgite* excerpta Calandræ, Lovan. & Genev. ut apud Virgilium lib. XI.

Ni roſeus feſſos jam gurgite Phœbus Ibero
Tingat equos.

Columella lib. X.

—— cum Phœbus equos in gurgite mergat
Hibero.

ſed & *flumine* ferri poteſt. ſic Homerus ubi agit de occidente ſole *περικαλλέα λίμνην* dixit. Tibullus libro III. itidem de Sole,

—— Cæruleo laverat amne rotas.

& libro II.

Solis anhelantes abluit amnis equos. Heinſ.

326. *Fallax Æetias.*] Medea fallendi perita.

329. *Cum*

Et cum rege ſuo cuſtodes ſomnus habebat,
Quem dederant cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrarant juſſæ cum Colchide limina natæ:
Ambierantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem;
Ut repleam vacuas juvenili ſanguine venas.
[In manibus veſtris vita eſt ætaſque parentis.]
Si pietas ulla eſt, nec ſpes agitatis inanes;
Officium præſtate patri: teliſque ſenectam
Exigite; & ſaniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque pia eſt, hortatibus impia prima eſt:
Et ne ſit ſcelerata, facit ſcelus. haud tamen ictus
Ulla ſuos ſpectare poteſt: oculoſque reflectunt;
Cæcaque dant ſævis averſæ vulnera dextris.
Ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus;
Semilacerque toro tentat conſurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens;

Quid

329. *Cum rege ſuos cuſtodes.*] *Suo* meliores, & mox *dederant cantus* pro *dederat.* Heinſ.

332. *Quid nunc dubitatis.*] τὸ *nunc* in primo Vaticano à manu ſecunda extabat, veteri lectione eraſa. Forte *quid iō dubitatis.* quæ vox frequenter eſt corrupta, imprimis apud Martialem. apud quem pro,

Ibis iō Romam tu peregrine liber.

Ibis nunc repoſuerant pari modo homines inſciti. *Idem.*

335. *In manibus veſtris vita eſt.*] Ne hic quidem verſus meo calculo inter Naſonianos eſt admittendus. *Idem.*

341. *Ulla.*] Omnes præter Alceſtin. Diodorus 5. lib. Nomina virginum, inquit Pauſanias, poëtarum indicavit nemo, Micon pictor duarum imaginibus adſcripſit Aſteropæan, & Antinoën. Hyginus recenſet Alceſtin, Pelopeam, Meduſam, Iſodocen, Hippothoën, & Meden. quæ pudore & metu ſe in Arcadiam recepere Pelia ſublato, Jaſon dicitur Acaſto Peliæ filio regnum reliquiſſe. aliter tamen Diodorus lib. 5. *Farn.*

342. *Cæca vulnera.*] Quæ ipſæ filiæ non videbant. *R.*

343. *Subito tamen allevat artus.*] *Cubito* excerpta Calandræ, unus Moreti, unus Argent. & unus Baſil. quod & Ciofanus jam monuit. *ſubitos artus* pri. Vatican. pri. Gronov. & Cantabr. Pont. lib. III. Eleg. III.

Territus in cubitum relevo mea membra ſiniſtrum.

ſic & infra Met. VIII. IX. XI. Epiſt. Cydipp. & Faſt. II. Virgilius quoque in Ciri,

Noctem illam ſic mœſta ſuper mœrentis alumna
Frigidulos cubito ſubnixa pependit ocellos.

ubi *morientes* perperam legitur. Propertius libro I. Eleg. III.

Sic ait in molli fixa toro cubitum,

ubi malim reponi *nixa.* Virgilius,

Ter ſeſe attollens cubitoque innixa levavit.

idem Propertius paulo ante hac ipſa elegia,

——non certis nixa caput manibus.

Heinſius.

 346. *Quid*

Quid facitis, gnatæ? quid vos in fata parentis
Armat, aït? cecidêre illis animique manuſque.
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abſtulit, & calidis laniatum merſit aënis.
Quod niſi pennatis ſerpentibus iſſet in auras;
Non exemta foret pœnæ, fugit alta ſuperque
Pelion umbroſum Philyreia tecta, ſuperque
Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nympharum ſublatus in aëra pennis,
Cum gravis infuſo tellus foret obruta ponto,
Deucalionêas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen à lævâ parte relinquit,
Factaque de ſaxo longi ſimulacra draconis:

Idæum-

346. *Quid.*] Eraſmus fabulam hanc interpretatur de Chymicis. Junius de Monachis & librariis, qui dum vetera exemplaria corrigere volebant, corruperunt. *Nata.*] Vetuſtiores *gnatæ.* & *quid vos* pro *quis.* pri. ſec. Pal. & ſex alii. *Heinſ.*

349. *Merſit in undis.*] *Merſit ahenis.* rectius ſex ſcripti, Propertius libro II. Eleg. I.

Colchis Iolciacis urat ahena focis.

Heinſ.

CERAMBUS IN AVEM.

FAB. V. VI. VII. VIII. & IX.

Arg. Quæ niſi pennatis, &c.] *Hodoporicon Medeæ hoc loco deſcribit poeta, quo videlicet itinere, & per quas regiones ex Theſſalia ubi Pelias regnaverat, Corinthum, & mox perpetrata cæde filiorum, & arce cum nova Jaſonis conjuge incendio conſumpta, è Corintho Athenas ad Ægeum Theſei patrem pervenerit, perſtringens breviter quæ quibuſque locis fabuloſa, aut aliàs memorabilia accidiſſent.*

350. *Quæ niſi.*] *Quod niſi* rectius meliores. *Heinſ.*

351. *Fugit.*] A Colchis, Corintho, Athenis. Verum ſtratagema hoc lege apud Diodorum lib. 5. *Farn.*

352. *Pelion umbroſum Philyræaque tecta.*] *Philyreïa tecta* prior Hamburg. Arondel. aliique complures. optime. ſic libro III.

Quid faciat? repetatne domum regalia tecta?

ita paſſim noſter. *Heinſ. Philyreïa tecta.*] Chironis domum, quem Philyra nympha ex Saturno (ut diximus) peperit. *R. Pelion Philyræaque Othryn.*] Montes Theſſaliæ, in quibus habitavit Chiron Saturni & Philyræ filius. lib. I. vſ. 632.

353. *Cerambi.*] In avem à Nymphis mutatus, ut alii in ſcarabæum, in Parnaſſum ſublatus ſuperfuit Diluvio Deucalioneo. *Farn. Veteris Cerambi.*] Antiquiſſimi, quippe qui ante diluvium fuerit.

357. *Æoliam Pitanen.*] Pitane urbs eſt Æolica. Tradunt apud Pitanam lateres ſuper aquis fluitare. *Reliquit.*] *Relinquit* meliores. *Heinſ.*

358. *Factaque de ſaxo.*] Metamorphoſin ſerpentis in lapidem ſignat. Hic autem videtur eſſe ille draco, qui ſpectantibus Græcorum ducibus apud Aulidem ſignificavit decimo tandem anno Trojam eſſe capiendam. *R.* Ego de Lesbio ſerpente, de quo etiam infra lib. II. vſ. 60. mentio fit, intelligendum magis puto: qui quod Orphei caput, in Hebrum abjectum, & ad Lesbum inde delatum

Idæumque nemus: quo raptum furta juvencum
Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi;
Quaque pater Corythi parvâ tumulatur arenâ:
Et quos Mæra novo latratu terruit agros.
Eurypylique urbem, qua Coæ cornua matres
Geſſerunt, tum cum diſcederet Herculis agmen:
Phœbêamque Rhodon, & Iälyſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo vitiantes omnia viſu
Jupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
Tranſit & antiquæ Cartheïa mœnia Ceæ,

Qua

latum violare morſu voluiſſet, ab Apolline in ſaxum mutatus fuit. *R.*

359. *Idæumque nemus.*] Idas duas eſſe certum eſt: Alteram in Creta, alteram in Phrygia. de Phrygia nunc videtur poëta ſentire. *Quo nati furta.*] Thyoneus Bacchi filius juvencum Phrygiis paſtoribus abegerat: eum cum paſtores perſequerentur, Bacchus Thyoneum quidem in venatorem, juvencum vero in cervum convertit: quod cum ruſtici vidiſſent, à perſequendo Thyoneo deſtiterunt. *R.* Thyonei etiam Acro meminit in 17. ode l. 1. car. Horatii, filium Bacchi, dicens, patrem Thoantis, ejus qui Hipſipylen genuit, regnaſſeque in inſula Chio. *Micyl.* *Nati furta juvencum.*] Multi ex melioribus *raptum furta juvencum. prati furta.* pri. Med. & duo alii. *Heinſ.*

361. *Quaque pater Coryti.*] *Corythi*, κορυθὸς Græcis. Paridis & OEnones filius. pro *tumulatus arena eſt*, ex melioribus *tumulatur*. Idem. *Pater.*] Paris ex Oenone ſuſcepit Corytum. Tzetz. in Lycophr. Paris autem in Cebrina oppidulo Troadis ſepultus eſt. Strabo 13. lib.

362. *Mæra.*] In figuram canis converſa. fab. minus trita. *Farn.*

FAB. X. XI. XII.

COÆ MATRONÆ IN BOVES, ET JALYSII IN SCOPULOS.

363. *Coæ.*] In vaccas mutatæ à Junone, ut alii à Venere. *Farn.* *Eurypylique urbem.*] Eurypylus Herculis fuit filius, qui in Co inſula regnavit, augur peritiſſimus. *Qua Ceæ cornua matres.*] Cos inſula eſt Ægæi, à quo Cous derivatur, non Cæus, unde Coæ mihi legendum videtur. Mulieres autem Coæ cum ægre ferrent ab Hercule armenta Geryoni erepta per agros ſuos fuiſſe acta, Junoni dicuntur conviciatæ. Quare Juno indignata, eas omnes in vaccas transfiguravit. *R.*

364. *Herculis.*] In Co inſula urbem cognominem expugnavit Hercules, cæſo Eurypylo, abductaque filia ejus Chalciope.

365. *Phœbeamque.*] Lib. 4. ℣ſ. 204. *Jalyſios.*] Jalyſi opp. in Rhodo inſ. incolas, artifices peritos, ſed faſcinatores, quos in Junonis odium, mari ſubmerſit Jupiter. Diodor. 6. lib. *Farn.* *Phœbeamque Rhodon.*] Phœbo conſecratam. *R.*

368. *Cartheïa mœnia Ceæ.*] *Ceæ* legendum. Græcis Κεῖος, Cea Latinis. *Heinſ.* *Cartheïa.*] Carthea urbs inſul. Ceæ. Ptol. *Farn.* *Antiquæ Ceæ.*] Cea inſula eſt; quæ à Græcis & Ceos & Hydruſa vocatur. *R.* Stephanum ſecutus eſt hic Regius, qui Con & Ceon eandem facit. Sed falſo: ſunt enim diverſæ inſulæ. Id quod & gentilia inde facta indicant: à Cos enim Cous fit, à Ceos autem Ceus *e* longa, & Ceius tribus ſyllabis, perinde ut à Teos, Teius. Et *Con* inter Caricas inſulas Plinius recenſet; *Ceam* autem inter Græcas & Ægæas. *Mycil.* *Cartheïa.*] Carthea una eſt ex quatuor urbibus Ceæ inſulæ, à Carthæo

ibi

Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.
Inde lacus Hyries videt, & Cycneïa Tempe,
Quæ ſubitus celebravit olor. nam Phyllius illic
Imperio pueri volucreſque ferumque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere juſſus
Vicerat; &, ſpreto toties iratus amore,
Præmia poſcenti taurum ſuprema negabat.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëra pennis.
At genitrix Hyrie, ſervari neſcia, flendo
Delicuit: ſtagnumque ſuo de nomine fecit.
Adjacet his Pleuron: in qua trepidantibus alis
Ophias

ibi mortuo cognominata. Carthæa item urbs eſt Iberiæ. *R.*

F ab. XIII. & XIV.

Cycnus in avem, et Hyrie in stagnum.

371. *Inde lacus Hyries videt, & Cygneïa Tempe.*] Hujus fabulæ qui meminiſſet neminem vidi præter Antoninum Liberalem. is ex Nicandri ἑτεροιουμένων libris narrat Metamorphoſi xii. apud quem Θυρίν eſt, non ὑρίν. unus ex meis *videt hæc.* unus Mediceus *vidit &c.* Puto,

Inde lacus Hyries adiit, Cycneïa tempe.

ſic paulo ante habuimus *Pelion Philyreia tecta.* pro *Phyllius* multi veterum *filius.* Scribe *Phylius.* φύλιος eſt Antonino Liberali multis locis. *Heinſ. Inde lacus Hyries.*] Hyrie fluvius eſt Bœotiæ, eſt & Hyria regio juxta Aulidem: ſed *lacus Hyries* juxta Tempe eſſe innuit poëta, ſic dictos à caſu Hyries, quæ flendo amiſſum filium in fontem ſui nominis converſa fuit. *R. Cycneia.*] Tempe, non Theſſalica illa, ſed Bœotica Teumeſia dicta à monte Teumeſo, ubi Cycnus filius Hyries in olorem verſus eſt. *Farn. Cygneia* autem Ovidius vocaſſe videtur ab eventu, quod circa hæc puer de quo hic dicitur, in cygnum converſus fuerit. *R.*

372. *Nam Phyllius illuc.*] Phyllius quum Cycnum, Apollinis & Hyries filium deperiret; primum leonem ſine ferro conficere: tum duos vultures vivos capere; deinde taurum manibus ad Jovis aram pertrahere, præmii longè ampliſſimi loco, juſſus eſt: ut ex Nicandro Anton. Liberalis in Metamorph. ſcriptum reliquit. *Salvagnius.*

375. *Stricto toties iratus amore.*] *Stricto* unus Mediceus. Forte pro *tracto*, id eſt, dilato. Naugerius, Conſtantius Fanenſis, & Ciofanus *ſpreto* in ſuis invenerant. quod ſequor. *Heinſ.*

380. *Servatum neſcia.*] Florent. S. Marci, Bernegger. & prior Hamburg. *ſervari.* Puto *ſervati*, quod in uno Mediceo extabat. & paulo ante *in aëra* non *aëre* meliores. ſic & poſtea meliores,

Eumelique domum lugentis in aëra natam. Idem.

Flendo.] In lacum cognominem ſoluta, ut Cyane lib. 5. ỳſ. 427. *Farn.*

F ab. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX.

Combe in avem, et Menephron in feram, &c.

382. *Pleuron.*] Pleuron Ætoliæ urbs cum

Ophias effugit natorum vulnera Combe.
  Inde Calaurêæ Latoïdos aſpicit arva,
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.
Dextera Cyllene eſt: in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.
  Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſi:
Eumelique domum lugentis in aëre natam.
  Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit. hîc ævo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.

Sed

cum extra oleas in hoc Medeæ volatu longo ſit, *Brauron* legi volunt, qui Geographis notiſſimus Atticæ vicus.

383. *Ophias.*] Scaliger *Iphias.* Heinſ. *Ophias.*] Ophii filia Combe. Planudi Ἰαμϐῆ.

384. *Calaureæ.*] Inſ. ſinus Argolici contra Trœzenen. Demoſthenis letho nota. *Latoidos.*] Latona primum præſide claræ, ſed quam poſtea pro Delo permutavit cum Neptuno. *Latoidos.*] *Letoidos* primus Palat. primus Vatic. primus Medic. Florent. Neap. Urbin. & octo alii. ſic ſæpe in antiquis libris apud noſtrum, ut ſuo loco monebimus. Triſt. lib. III. Eleg. II. λητοΐδος Græcis. pro *aſpicit*, quidam ex vetuſtioribus *attigit* vel *aſtitit*. & mox *Cyllene* pro *Cyllena* iidem. Noricus *adſtat in arva.* Heinſius.

385. *In volucrem verſi.*] Hic fuiſſe videtur Ceix rex Trachinis, qui cum tempeſtate in mari periiſſet, Halcyoneque ipſius uxor Æoli filia flendo perire vellet, ambo in aves Halcyonides converſi fuerunt, ut in XI. poëta plene deſcribit. *R.*

386. *Menephron.*] Menephron cum Cyllene filia in Arcadia (ubi mons Cyllene) & cum Bliade matre ſua concubuit. Hyginus fab. 253. *Farn. Dextera Cyllene eſt.*] Cyllene mons eſt Arcadiæ Mercurii nativitate notiſſimus, à Cyllene nympha cognominatus. *R.* Sed Cyllenem montem, à Cyllene Elati filio Arcade, dictum, Pauſanias autor eſt. Mela autem Mercurium Cyllenium à Cyllene portu, ſive navalibus Elienſium, ubi & natum illum arbitrantur, appellatum dicit. *Micyl.* *In qua cum matre Menephron.*] Taxat Menephrona quendam poëta, quem cum matre coire non puduit.

388. *Cephiſon procul hinc.*] Cephiſus fluvius eſt Bœotiæ præterlabens Delphos: cujus filius ab Apolline in phocam, hoc eſt, vitulum marinum, fuit converſus. *R.* *Cephiſon.*] Sex fluvios Cephiſos & fontem hujus nominis unum recenſet Strabo lib. 9. fab. determinare non ita facile.

389. *Reſpicit.*] Puto *Deſpicit.* pro *tumidam Phocen* quoque ſex ſcripti *timidam.* quanquam nec male *tumida* dicantur Phocæ. cum tumido & inflato ſint corpore. In duobus *nitidam.* Heinſius.

390. *Eumelique.*] Patras, in qua regnavit Eumelus, qui hoſpitio acceperat Triptolemum: cujus currum, dormiente illo conſcendit Antheus Eumeli filius, unde dejectus interiit. *natum* itaque legendum volunt. ſed neque ſic expedita eſt fabula.

391. *Ephyren.*] Corinthum, ab Ephyre Oceani filia, quæ ibi habitavit prima. *Pirenida.*] A Pirene fonte ad radices Acrocorinthi, Pauſan. in Corinthiacis.

394. *Nova*

Sed poſtquam Colchis arſit nova nupta venenis,
Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque;
Sanguine natorum perfunditur impius enſis:
[Ultaque ſe male mater, Iäſonis effugit arma.]
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces: quæ te, juſtiſſime Phineû,
Teque, ſenex Peripha, pariter videre volantes,
Innixamque novis neptem Polypemonis alis.
Excipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoque fœdere jungit.
Jamque aderat Theſeus proles ignara parenti;

Qui

394. *Nova nupta.*] Creuſa Creontis Corinthiorum regis filia. *R.*

396. *Flagrantemque domum regis malo vidis utroque.*] *Utrumque* tredecim ex vetuſtioribus. Unde ſagaciſſimus Gronovius veram lectionem unius literæ mutatione eruebat,

Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque.

de Iſthmo Corinthiaco agit. de quo noſter Epiſt. Phædræ,

Et tenuis tellus audit utrumque mare.

Propertius libro III. Eleg. XX.

Iſthmos qua terris arcet utrumque mare.

Heinſ.

398. *Ultaque ſe male mater.*] Hic etiam verſus pro genuino vix cenſendus. *Idem. Ultaque.*] Filiis à ſe cæſis. Quos tamen Pauſanias à Corinthiis lapidibus obrutos ſcribit 2. lib. Euripidem vero accepiſſe pecuniam à Corinthiis ut cædem illam in Medeam transferret, ſcribit ipſius commentator.

399. *Titaniacis.*] Ex Titanum ſanguine natis. Pindarus in Theriacis aut etiam quos à Titane, id eſt, Sole ſuſceperat: ut alii. *Farn.*

400. *Palladias.*] Athenas. *Phineu.*] Obſcuriores ſunt hæ fabulæ. Polypemonis mentio in carmine in Ibin.

FAB. XX. XXI. & XXII. *Arg.* Excipit hanc Ægeus facto.] *Ægeus rex Athenarum conſuluit oraculum. quo modo prolem virilem ſuſcipere poſſet, à quo cum acceptiſſet ut prius quem Athenas reverteretur, cum muliere coïret, ad Pitheum Træzenis regem profectus, ei oraculum communicavit. Quo cognito Pitheus ei filiam Æthram à Neptuno vitiatam copulavit. Inde vero Ægeus diſceſſurus, uxorem jam gravidam ad ſaxum ſolam cum adduxiſſet, illi calceos gladiumque ſubjecit. Uxori deinde mandavit, ut ſi maſculum pareret, eum ad ſe non ante mitteret, quam adultus ipſe per ſe revoluto ſaxo gladium & calceos tollens ſecum ferret. Hinc enim Ægeus ſe cogniturum ſperabat, an quem Æthra foret paritura, ſibi filius eſſet. Theſeus igitur ex illa natus Ægei quidem filius putatus eſt, cum Neptuni foret, ut Iſocrates in Helenes laudatione ait. Is vero cum adoleviſſet, indicante matre & ſaxum revolvit, & calceos & gladium ſuſtulit, Athenaſque proficiſcens, multos latrones Iſthmum obſidentes interfecit. Cum vero Athenas perveniſſet, non ante à patre agnitus eſt, quam capulum gladii ſui, quem ſaxo pater ipſe ſubjecerat, aſpexit. Quo cognito poculum venenatum, ſimulante Medea, jam porrectum è filii manibus excuſſit.*

402. *Innexamque aliis.*] *Innixamque* prim. ſec. tertius Medicei. Florentinus S. Marci, Urbin. Neapolit. Bernegg. aliique multi. quod verum eſt. ſic *ceratis niti pennis* apud Horatium libro IV. Ode II. *Heinſius.*

403. *Facto in uno.*] In hoc uno facto, quod Medeam hoſpitio ſuſcepit. R.

405. *Ema-*

Qui virtute ſua bimarem pacaverat Iſthmon.
Hujus in exitium miſcet Medea, quod olim
Attulerunt ſecum Scythicis aconiton ab oris.
Illud Echidnêæ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. ſpecus eſt tenebroſo cæcus hiatu:
Eſt via declivis, per quam Tirynthius heros
Reſtantem, contraque diem radioſque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis,
Cerberon abſtraxit: rabidâ qui concitus irâ
Implevit pariter ternis latratibus auras:
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concrêſſe putant; nactaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli, vires cepiſſe nocendi.
Quæ quia naſcuntur dura vivacia caute,
Agreſtes aconita vocant. ea conjugis aſtu
Ipſe parens Ægeus nato porrexit, ut hoſti.
Sumſerat ignarâ Theſeus data pocula dextra;
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno

Signa

405. *Bimarem.*] Peloponneſum intra, Achaiam, & alias regiones extra Iſthmum Corinthiacum inter mare Ionium & Ægeum.

407. *Aconiton.*] Inf. v. 421. *Farn.* *Aconiton.*] Herba eſt præſentiſſimi veneni Aconitum, *ἀπὸ τῆς ἀκόνης*, hoc eſt, à cote dictum, quod in cotibus naſcatur.

408. *Echidneæ canis.*] *Lethei* tres ex melioribus. *Heinſ.* *Echidneæ canis.*] Cerberi canis tricipitis. *R.* Echidneæ autem canis dicit, quoniam ex Echidna monſtro Cerberus natus fingitur. *Micyl.* *Echidneæ.*] E ſpumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule, ortum narrant fabulæ, inquit Plin. 27. l. 2. cap.

409. *Specus.*] Ideoque apud Heracleam Ponticam, ubi monſtratur is ad inferos aditus, copioſe naſcitur. Plin. ibid. *Farn.*

410. *Tirynthius heros.*] Hercules à Tirynthe patria cognominatus.

413. *Cerberon attraxit.*] *Abſtraxit* rectius prim. Palat. multique alii. Sophocles apud Ciceronem de Hercule,

Hic è Tartarea tenebricâ abſtractum plaga
Tricipitem eduxit Hydra prognatum canem. Heinſius.

414. *Ternis.*] Lib. 4. v. 450. *Farn.*

416. *Nactaſque alimenta feracis.*] Videndum, an rejiciendum, quod è Palatino ſuppeditat Gruterus: *nactaſque alimenta furoris, &c.* nam de aconito agit. *Heinſ.*

418. *Quia naſcuntur.*] *Naſcantur* cum uno Baſil. & tum mox *vocent* pro *vocant* ſcribendum. *Heinſ.* *Caute.*] Quæ Græcis Ἀκόνη.

419. *Conjugis.*] Theſea ſublatum è medio cupientis, quo regni ſucceſſio ad filium Medum, quem Ægeo pepererat, deſcenderet. *Farn.*

422. *In capulo.*] Auream forte cicadam capulo eburneo inſculptam. vide quæ ad Senecæ Hippolyt. v. 896. de enſe & calceis ab Ægeo relictis ſub ſaxo

apud

Signa ſui generis; facinuſque excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

At genitor, quanquam lætatur ſoſpite nato;
Attonitus tantum leti diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas, fovet ignibus aras,
Muneribuſque Deos implet: feriuntque ſecures
Colla toroſa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erechthidis fertur celebratior illo
Illuxiſſe dies. agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. te, maxime Theſeu,
Mirata eſt Marathon Cretæi ſanguine tauri:

Quod-

apud Trœzenen, legatur Plutarchi Theſeus.

FAB. XXIII. *Arg.* At genitor, &c.] *Poſt hæc referunt feſtos dies agentes, laudes Theſei, quemadmodum taurum Marathonium interemiſſet, ut etiam Procruſten, Cercyoniſque necem peregerit, qui trabes opponebat hoſtibus, ita ut victi exanimarentur: ab eis Scyronem quoque Neptuni, ſolitum iter facientibus tendere inſidias; qui poſtquam à Theſeo eſt interfectus, ejus oſſa fluctibus agitata propter crudelitatem ſcopulo inhæſerunt, unde Scironides petræ ſunt nominatæ ab ejus nomine.* Lact.

425. *At genitor quanquam.*] Theſei geſta commemorat poëta, quo commodius Metamorphoſin Scyllæ in avem cum ſuperiore fabula connectere poſſit.

426. *Attonitus tamen eſt ingens.*] *Tamen eſt geniti* vel *lethi* veteres plerique. pro *tamen* unus meus & unus Leid. *tantum.* Scribe,

Attonitus tantum, lethi diſcrimine parvo,
Committi potuiſſe nefas.

Virgilianum hemiſtichium lib. III.

Inter utranque viam, lethi diſcrimine parvo,
Ni teneant curſum.

lib. IX.

— *lethi diſcrimina parva*
Dant animos.

lib. X.

— *ſed certior auctor*
Advolat Æneæ, tenui diſcrimine lethi
Eſſe ſuos.

Columella libro x. de malis Perſicis,

At nunc expoſiti parvo diſcrimine lethi
Turbatus.

Silius libro XII.

Avehitur raptus ductor diſcrimine lethi
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

ſic contra *vitæ diſcrimen* lib. x. noſter,

— *caræque jubet diſcrimine vitæ*
Conjugium petere hoc. Heinſius.

Diſcrimine parvo.] Parva differentia. Paulum enim abfuit quin venenum Theſeus hauriret. *R.*

427. *Fovet ignibus aras.*] Focos accendi curavit ad peragenda ſacrificia. *P.*

429. *Vinctorum cornua.*] Habentium cornua vittis colligata. Ita enim victimæ exornari ſolebant ad aram.

430. *Erechthidis.*] Athenienſibus ab Erechtheo rege. vide l. 6. v. 677. *Farn.*

433. *Te maxime Theſeu.*] Carmina refert, quæ in Theſei laudem canebantur. Theſeus enim Ægei filius ex Æthra Pitthei filia tot præclara geſſit, ut inter Hercules unus numeretur. Nam & taurum ab Euryſtheo immiſſum, Atticam totam vaſtantem, in Marathone interfecit: & varios Græciæ latrones ſuſtulit. *Raph.*

434. *Marathon.*] Opp. ad 10. millia ab Athenis, cujus incolas & armenta in-

Quodque ſuis ſecurus arat Cromyona colonus;
Munus, opuſque tuum eſt. tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cepheſias ora Procruſten:
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſin.
Occidit ille Sinis, magnis male viribus uſus;
Qui

infeſtavit taurus efferatus ab Hercule ex Creta ad Euryſthea ductus *Farn.* Cretenſis. ex Creta enim ab Hercule ad Euryſtheum ductus eſt. Nam Minos (ut fertur) Neptuno ſacrificaturus, victimam optavit majeſtate illius dignam, cui Neptunus taurum obtulit pulcherrimum. Eum cum ſervare vellet Minos, iratus Neptunus tauro furorem immiſit, à quo tota fere inſula fuit devaſtata. Ad eum domandum miſſus eſt Hercules, quem vinctum ad Euryſtheum duxit. Ab eo vero dimiſſus, cum Atticam devaſtaret, à Theſeo fuit interfectus. *R.*

435. *Quodque ſuam ſecurus arat.*] *Suum* duo veteres. Scribe *ſuis ſecurus* cum Dionyſio Salvagnio, Boëſſio, & noſtro Gronovio. de ſue Cromyonio res eſt notiſſima. *Securus amorum Germanæ* apud Virgilium. Elegans ſecundi caſus eſt & frequens apud optimos ac elegantiſſimos ſcriptores. Non abſimile mendum ex Valerio Flacco tollendum l. VI. v. 266.

Parte alia infeſtis (nam fors advexit) in armis
Styrus adeſt, lætuſque viri cognoſcit Anauſin.

ſic ſcribendum. non *fors adjunxit* & *lætuſque virum.* Pleni horum Virgilius, Statius, hic ipſe Flaccus, & præ cæteris Silius Italicus. vulgata lectio vehementer friget. pari modo *lætus opum* apud eundem Valerium lib. III.

Lætus opum paciſque meæ, tutuſque manerem
Quis genitor materque locis.

& libro I. v. 485.

Ductor ovans lætuſque doli cognoſcit Acaſtum
Horrentem in jaculis.

ita & ibi cenſeo ſcribendum. Vulgati *ovans lætuſque dolis agnoſcit.* nam quod apud eundem Valerium lib. VI. v. 74. *Mœſta necis* legitur, locus eſt mendoſus,

Mœſta necis ſævæ lucos reditura Dianæ.

cum ſcribendum ſit,

Mœſta, nec in ſævæ lucos reditura Dianæ.

ita *lætum animi & ingenii Marcum Marcellum* Velleius Paterculus vocavit l. II. *Heinſ. Cromyona.*] Opp. in agro Corinthiaco, ubi Theſeus ſuem peremit. *Farn.*

436. *Tellus Epidauria.*] Epidaurus urbs eſt Peloponneſi, Æſculapii templo nobilis. *R.*

437. *Clavigeram.*] Periphetam latronem, Corynetam dictum à κορύνη clava. ſed de his vide [illegible]archi Theſea, & Diodorum lib. 5.

438. *Cephiſias.*] Qua Cephiſus præterfluit Eleuſin urbem Atticæ. *Procruſten.*] Latronem, qui, ad lectum hoſpites emenſus, breviores extendebat, longiores decurtabat.

439. *Cercyonis.*] Latronis, qui viatores in palæſtra victos, aut etiam certare recuſantes interfecit. Pauſan. in Atticis. *Farn. Eleuſis.*] Eleuſis autem vicus eſt & urbs Atticæ, ubi Cereris eſt templum. Apud Eleuſina autem Cereris myſteria cognomento majora celebrabantur, ſicut Argis, qui & ipſe Atticæ vicus eſt, minora in honorem Proſerpinæ, in Herculis gratiam inſtituta: cum majoribus initiari, quia civis & indigena non eſſet, legibus prohiberetur. *Cerealis Eleuſis.*] *Eleuſin* prim. tert. quart. Medicei. pri. ſec. Pal. pri. Reg. prior Erfurt. Noricus, quatuor alii. de quo ad Epiſt. IV. *Cepheſias* quoque *ora* meliores, non *Cephiſias.* Heinſius.

440. *Occidit ille ſcinis.*] *Sinis.* Græcis Σίνις. de quo ad Epiſt. II. certe *ſenis* eſt

iii

Qui poterat curvare trabes; & agebat ab alto
Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes
Compoſito Scirone patet: ſparſique latronis
Terra negat ſedem, ſedem negat oſſibus unda:
Quæ jactata diu fertur duraſſe vetuſtas
In ſcopulos. ſcopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annoſque tuos numerare velimus;
Facta premant annos. pro te, fortiſſime, vota
Publica ſuſcipimus: Bacchi tibi ſumimus hauſtus.
Conſonat aſſenſu populi, precibuſque faventum
Regia: nec totâ triſtis locus ullus in urbe eſt.
  Nec tamen (uſque adeo nulli ſincera voluptas;
Sollicitique aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato ſecura recepto.

Bella

in nonnullis Mſſ. *Idem.* *Occidit ille Sinis.*] Sinis latro fuit, Iſthmum obſidens, qui duas pinus flectebat, ac utrique hominis brachia alligabat, deinde ſurſum emittens, corpus vi diſcerptum maximo cruciatu afficiebat; iſtum quoque Theſeus interemit. *R.* Hic filiam habuit, Perigimen nomine, ex qua Theſeus Menalippum genuit patrem Toxianis. *Micyl.*

441. *Curvare.*] Hinc *Πιτυοκάμπτης* dictus Pauſ. Corinth.

443. *Alcathoën.*] Megaras, ab Alcathoo reſtauratas, poſtquam ſublato Niſo vaſtatæ fuiſſent à Minoë. Pauſan. Attic. *Lelegeia.*] A Lelege condita.

444. *Compoſita.*] Præcipitavit Theſeus Scyrona ex iiſdem ſcopulis, è quibus viatores à ſe ſpoliatos, & lavare pedes coactos ipſe pede in mare proturbaſſet. Plutarch. Theſ. Strabo l. 9. *Farn.* *Compoſito Scirone.*] Interfecto, ſublato.

447. *Scopulis nomen Scironis inhæret.*] Scironides petræ Atticis finibus imminent, juxta mare tranſitum non relinquentes. Supra eas autem eſt via in Atticam atque Megara ab Iſthmo ducens, Caurum quoque ventum ab illis ſaxis flantem, procellaſque cientem, Scirona Athenienſes vocant. Fingit autem poëta oſſa Scironis in mare projecti fuiſſe in ſcopulos converſa.

449. *Facta prement.*] *Premant* meliores. *Heinſius.* *Facta prement annos.*] Hoc eſt, geſta tua annos ſuperabunt. *Pro te fortiſſime vota.*] Theſeïa ſignificat, quæ feſta in Theſei honorem Athenienſes inſtituerunt. *R.*

450. *Bacchi tibi ſumimus hauſtus.*] Malebam aliquando *ducimus.* vide Notas lib. XII. v. 316. *Heinſ.*

453. *Nec tamen (uſque adeo, &c.*] Dicturus Ægæum Athenarum regem, non diu recepto filio felicem fuiſſe, locum communem præmittit de inconſtantia & mobilitate felicitatis humanæ, negatque dari ullam ſinceram voluptatem, cui nihil interveniat moleſtiæ. *Nihil enim eſt ab omni parte beatum.* *Nulla.*] Apollon. 4. lib. *Ἀλλὰ γάρ οὔποτε φῦλα δυσπαθέων*, &c. *Semperque è fonte leporum Manat amari aliquid.* Farn. *Nulla eſt ſincera voluptas.*] *Nulli eſt* unus meus. *nulli* Regius alter. & poſtea *ſollicitique aliquid* non *ſollicitumque* unus Mediceus. *Heinſ.*

FAB.

Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam
Claſſe valet; patriâ tamen eſt firmiſſimus irâ:
Androgeïque necem juſtis ulciſcitur armis.
Ante tamen bellum vires acquirit amicas:
Quaque potens habitus, volucri freta claſſe pererrat.
Hinc Anaphen ſibi jungit, & Aſtypaleïa regna;
Promiſſis Anaphen, regna Aſtypaleïa bello:
Hinc humilem Myconon, cretoſaque rura Cimoli,
Florentemque Cythnon, Scyron, planamque Seriphon,
Mar-

FAB. XXIV. *Arg.* Bella parat Minos, &c.] *Arne cum inſulam Sithon, in qua ipſa genita eſſet, hoſti Athenas oppugnanti, capta pulchritudine auri vendidiſſet patriam, ne pro meritis ſupplicia penderet, in volucrem monedulam eſt transfigurata: quæ adhuc amore ſplendoris ejus tenetur.* Lact.

456. *Bella parat Minos.*] Minoëm Jovis filium ex Europa regem fuiſſe Cretæ notius eſt, quam ut ſit exponendum. Huic Androgeus filius fuit athletico certamine clarus, qui cum Athenis ex Palæſtra victoriam reportaſſet, maximam in ſe invidiam concitavit. Quapropter inſidiis Ægæi Athenienſium regis occiſus, cum domum non rediret, Minos pater adverſus Athenienſes bellum movit, ipſis & peſtilentiam & famem imprecatus, ut Androgei cædem ulciſceretur. Prius autem quam oppugnare cœpiſſet Athenas, varia ſibi auxilia comparavit, quaſdam inſulas expugnavit, quas enumerat poëta.

457. *Firmiſſimus.*] Ferociſſimus. *Ira patria.*] Patri conveniente ob filii cædem. *R.*

458. *Androgeique.*] Filii Minois, quem in certaminibus victorem, ut Diodorus 5. lib. vel à patre miſſum qui tributum poſceret, vel ad ſtudia ut Philoſophos audiret, ut Plutarchus in Theſeo, inſidiis atque invidia Athenienſes ſuſtulerunt. *Farn.*

459. *Ante tamen bello.*] *Ante bellum* cum tertio Mediceo & quinque aliis. *Heinſ.*

460. *Quaque patent aditus.*] *Patens* multi ex vetuſtioribus. ſed probe Florentinus S. Marci à manu prima, *Quaque potens habitus.* claſſe nimirum. *Idem.*

461. *Anaphen.*] Inſ. Cretici pelagi. *Aſtypaleia.*] Aſtypalæa inſ. Carpathii maris.

463. *Hinc humilem Myconen.*] *Myconon* ex ſcriptis. adi Notas ad Epiſt. XXI. v. 81. *Heinſ.* *Hinc humilem Myconem.*] Mycone, quæ & Myconus à Strabone vocatur, una eſt ex Cycladibus. *Cretoſaque rura Cimoli.*] Inſula in Cretico mari, una ex Sporadibus, à qua terra Cimolia nuncupatur, ut Strabo ſcribit, quæ dicitur, purgandis veſtibus apta. *Lact.*

464. *Florentemque Cythnon, Scyron.*] *Florentemque Tyron, Cypron*, vel *Cyprum* ſcripti plerique. unus Thuan. *Florentemque Ciaron* tres *Ciron.* Forte *Siphnon*, & pro *Scyron*, lego *Syron.* quanquam utraque inter Cycladas recenſetur. Certe priorem in *Syros* producendam eſſe conſtat ex Strabonis libro x. & Euſtathio in Odyſſeam & in Periegeten. *Heinſius.* *Planamque Seriphon.*] Seriphos una eſt ex Cycladibus, adeo lapidoſa, ut qui Seriphiis conviciantur, id inſpecta obveniſſe Gorgone cauſentur. Vel κατ' ἀντίφρασιν, quaſi quæ minime plana ſit, ſed aſpera ac petricoſa: Vel, ut ſupra, planam ac humilem. *R.* *Florentemque.*] Inclino in Micylli conjecturam, ut legatur *Florentemque viris Siphnon* quæ prius Meropia, vel *Florentemque auro Siphnon*, *planamque. Ser.* namque auro aliquando claruit. Strab. Plin. Pauſan. ut ſingulis in-

Marmoreamque Paron, quaque impia prodidit arcem
Sithonis accepto, quod avara popoſcerat, auro,
Mutata eſt in avem, quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedem; nigris velata monedula pennis.
At non Oliaros, Didymæque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ,
Gnoſſiacas juvêre rates: latere inde ſiniſtro
Oenopiam Minos petit Æacideïa regna.
Oenopiam veteres appellavêre: ſed ipſe
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.

Turba

inſulis ſua conſtent epitheta. vide 251. vſ. lib. 5. *Planamque.*] Quæ tamen aſpera & petricoſa eſt. 242. v. lib 5. *Farn.*

465. *Marmoreamque Paron.*] Paros etiam una eſt ex Cycladibus, primo Platea, deinde Minois appellata, quæ lapidem producit, quem parium vocant, ad marmoreas ſculpturas aptiſſimum. *Quamque impia prodidit, &c.*] Quænam fuerit illa Sithonis puella, quæ accepto auro hoſtibus Arnen inſulam prodiderit, atque in monedulam avem auri maxime furacem converſa fuerit, non memini me legiſſe. *R.* Arnen Bœotiæ urbem invenio fuiſſe, ab Arne Æoli filia dictam. Item, alteram Theſſalicam. De inſula autem Arne, nihil alibi reperio. Sed locum hunc corruptum eſſe, etiam verborum contextus arguit, ex Lactantii tamen ſententia, lege *Arne*, nominativo caſu. pro Sithonis autem *Cythnon* cum particula *&*, vel, *ubi*. Micyl. *Quaque impia prodidit arce.*] *Quamque Arne* vel *Arnen* vetuſtiores, vel, *quaque Arnen.* Latet mendum. mox *nigra pedem* non *pedes* in melioribus. *Heinſ.*

466. *Sithonis.*] Thracia mulier: eſt enim Sithonia Thraciæ pars, Macedoniæ finitima. *R.*

FAB. XXV.

FORMICÆ IN HOMINES SIVE MYRMIDONAS MUTATÆ.

469. *At non Oliaros.*] In longe vetuſtiſſimo Virgilii codice bibliothecæ Mediceæ l. 111. Æn. *Olearos* ſcribitur. quomodo & alii cum hoc Mediceo, quotquot videre contigit codices. Ὠλέαρος etiam Straboni eſt. at Stephano & Ptolemæo Ὠλίαρος. Heinſ. *At non Oliaros, &c.*] Inſulæ ſunt Ægei ex Cycladibus, quæ Minoi adverſus Athenienſes auxilium non tulerunt. *Didymeque.*] Inſula eſt à figura ſic appellata: gemella namque videtur. *R.* Quare conjectura ducor hoc loco, legendum *Didymeque & Tenos & Andros.* Duæ enim inſulæ à Stephano dicuntur eſſe, non longe à Syro ſitæ. *Micyl. Et Tenos.*] Inſula eſt una ex Cycladibus Tenos urbem non ſane magnam habens, verum Neptuni fanum ampliſſimum in luco extra muros ſpectatu dignum. *Et Andros.*] Una eſt ex Cycladibus Andros, ab Andro Anii filio cognominata. *R.*

470. *Et Gyaros.*] Gyaros autem una eſt ex Sporadibus. *Nitidæque ferax Peparethos olivæ.*] Peparethos inſula eſt una ex Cycladibus oleo abundans.

473. *Sed ipſe Æacus.*] Æacum Jovis fuiſſe filium conſtat: cui tres filii fuerunt, Telamon, Peleus, Phocus. *R.*

474. *Æginam.*] *Æginan* Junianus. *Heinſ. Æginam.*] Huc enim ex Phliunte rapuit Jupiter Æginam Aſopi filiam. *τὰ δ' ἐς νᾶσον Οἰνοπίαν ἐνεγκὼν κοιμᾶτο, δῖον ἔνθα τέκες Αἰακόν.* Pindar. 8. Iſthm. *Nomine.*] Hinc orta Junonis invidia, immiſſaque peſtilentia.

476. *Ex-*

Turba ruit, tantæque virum cognoſcere famæ
Expetit. occurrunt illi Telamonque minorque
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipſe quoque egreditur tardus gravitate ſenili
Æacus: & quæ ſit veniendi cauſſa requirit.
Admonitus patrii luctus ſuſpirat, & illi
Dicta refert rector populorum talia centum:
Arma juves oro pro gnato ſumta; piæque
Pars ſis militiæ. tumulo ſolatia poſco.
Huic aſopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Haud facienda meæ: neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus. ea fœdera nobis.
Triſtis abit, Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat eſſe minari,
Quam gerere, atque ſuas ibi præconſumere vires.
Claſſis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
Spectari poterat; cum pleno concita velo
Attica puppis adeſt, in portuſque intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriæque ſimul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes poſt tempore viſum

Agno-

476. *Expetit.*] *Excipit* Florent. S. Marci, Neap. Urbin. pri. & ſec. Pal. Cantabrig. pri. Gronov. uterque Erfurt. aliique complures. duo *Expedit.* in nonnullis vetus lectio penitus eraſa. an *Percupit?* an *Exigit*, cum uno meo? Sed verius *Rex cupit*, vel *Plebs cupit.* Heinſ.

480. *Admonitus patrii luctus.*] Paternæ mœſtitiæ, quam de filio conceperat Minos, ab Athenienſ. interfecto.

481. *Populorum centum.*] Nam Creta centum olim urbes habuiſſe fertur. *R. Rector.*] Minos, cujus imperio paruit Creta ἑκατόμπολις. Farn.

482. *Pro nato.*] Pro ulciſcenda filii cæde. *Gnato.*] Ita vetuſtiores. *Heinſius.*

484. *Aſopiades.*] Æacus Æginæ filius, hæc autem filia erat Aſopi fluv. Bœotiæ. *Farn.*

486. *Cecropidis hac eſt tellus.*] *Eſt hac* meliores. *Heinſ. Ea fœdera nobis.*] *Sunt* ſubaudiendum, ut amici ſimus, & nos invicem juvemus.

490. *Etiamnum.*] Ita præſtantiores tam hic quam paulo poſt. *dedere* quoque pro *dederunt.* Heinſ. *Lyctia.*] Cretenſis. Lyctus urbs Cretæ eſt. Ita Cydonia, Dictæa, Gnoſſia, Gortynia, ab urbibus Cretæ.

492. *Et portus intrat amicos.*] *In portus* Florent. S. Marci, Neap. ſec. tert. Medic. Spir. Oxon. & octo alii. Lege *in portuſque* cum Urbinati & altero Hamburgenſi. ſic *intrare in domum, in Capitolium*, paſſim apud ſcriptores optimos, imprimis Ciceronem. Martial. lib. III.

Intrare in iſtum ſola fax poteſt.

lib. IV. idem,

Nec madidos intret penetrabile frigus in artus. Heinſ.

497. *Ve-*

Agnovêre tamen Cephalum; dextraſque dedêre:
Inque patris duxêre domum. ſpectabilis heros,
Et veteris retinens etiamnum pignora formæ,
Ingreditur; ramumque tenens popularis olivæ
A dextrâ lævaque duos ætate minores
Major habet, Clyton & Buten, Pallante creatos.
Poſtquam congreſſus primi ſua verba tulerunt;
Cecropidum Cephalus peragit mandata, rogatque
Auxilium; fœduſque refert, & jura parentum:
Imperiumque peti totius Achaïdos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia cauſſam;
Æacus in capulo ſceptri nitente ſiniſtrâ,
Ne petite auxilium, ſed ſumite, dixit, Athenæ.
Nec dubiè vires, quas hæc habet inſula, veſtras
Ducite, & omnis eat rerum ſtatus iſte mearum.

Ro-

497. *Veteris formæ.*] Priſtinæ pulchritudinis. Nam Cephalus formoſiſſimus fuit.

498. *Popularis olivæ.*] In Attica natæ, populove gratæ: erat autem id ſignum pacis, & auxilii petendi. *R. Popularis.*] Quæ Minervæ Atticæ munus in certamine de urbis nomine l. 6. vſ. 77. pacis item inſigne. *Paciferæque manu ramum prætendit olivæ.* Æneid. lib. 8. Virg.

499. *Et dextra.*] *A dextra* ex iiſdem. *Heinſ.*

500. *Major habet, Clyton & Buten.*] Cenſeo legendum *Bryten:* atque eum ipſum eſſe à quo familia Athenienſis Βρυτίδδαι ſeu βρυτίδδαι appellata. Meurſ. de regn. Athen. libro 11. p. 103.

501. *Poſtquam congreſſi, primi ſua verba tulerunt Cecropidæ.*] *Congreſſu primo* multi veteres. quidam *congreſſi primo* vel *primum. Congreſſus primi* opt. Florent. & Neapol. prim. ſec. Palat. prim. Vatican. tert. Medic. prior Hamburgenſis. aliique nonnulli. Scribe,

Poſtquam congreſſus primi ſua verba tulerunt,
Cecropidum Cephalus peragit mandata.

ſic ſupra,

—— neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus. Heinſ.

502. *Peragit mandata.*] Exponit mandata, quæ ab Athenienſibus acceperat.

503. *Fœduſque refert.*] Commemorat fœdus à ſuis majoribus cum Æginetis percuſſum.

506. *In capulo regni.*] Scribe *in capulo ſceptri.* quomodo unus Baſil. & unus Bonon. in priore Erfurtano pro Gloſſa id erat adſcriptum. ſec. Pal. & unus Baſil. *in ſceptro regni.* Noricus pro diverſa lectione, *in capulo gladii.* Heinſ.

509. *Ducite & omnis rerum ſtatus.*] Pro *omnis eat*, prim. Pal. pri. Medic. Arondel. Hamburg. & octo alii, *ait. erat* Cantabr. & alii duo. totidem *erit. eait* prim. Ambroſ. *& omnia quæ* veterrimus Florentinus à manu prima. Locus mendi ſuſpectus. Fontem erroris indagemus. Scriptum primo fuerat. *comnis* pro *communis*. unde perperam iterata ultima τοῦ *Ducite* proxime præcedentis litera, *& omnis* factum. Deinde fulciendo verſui τὸ *ait* ex Gloſſa interlineari additum, quod poſtea in *eat* mutatum eſt, cum ſenſum commodum non efficeret.

Robora non deſunt: ſuperat mihi miles, & hoſti.
Gratia Dîs; felix & inexcuſabile tempus.
Immo ita ſit, Cephalus, creſcat tua civibus opto
Res, ait. adveniens equidem modo gaudia cepi;
Cum tam pulcra mihi, tam par ætate juventus
Obvia proceſſit. multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi veſtrâ prius urbe receptus.
Æacus ingemuit; triſtique ita voce locutus:
Flebile principium melior fortuna ſequetur.
Hanc utinam poſſem vobis memorare! ſine ullo
Ordine nunc repetam. neu longâ ambage morer vos;
Oſſa

ceret. *communis rerum ſtatus iſte mearum eſt.* mihi videlicet cum Athenis. hinc & *communicare.* ſimilis uſus τῦ κοινοῦ apud Græcos. Epiſtola Acontii,

Hæc mihi ſunt tecum, tibi ſunt communia mecum.

In bona cur quiſquam tertius iſta venit?

ſic *communis Græcia* apud noſtrum lib. XIII. & Cornelium Nepotem vita Alcibiadis. apud eundem vita Ariſtidæ, *commune ærarium* & *communis claſſis*, *in commune conſulere* apud ſcriptores. *Idem.*

510. *Robora nam deſunt: ſuperat mihi miles & hoſti.*] Imo *non deſunt* cum melioribus. poſtea *hoſtis* pri. Palat. tert. Medic. prior Erfurt. uterque Hamburg. Florentinus S. Marci, Neapol. Urbin. & duodecim alii. primus Vatican. *hoſtes*, *hoc eſt* Excerpta Calandræ. pro *ſuperat* quinque *ſupereſt.* Scribo,

——*Superat ſat militis, hoſpes.*

ut τὸ *mihi* ex cognatione literarum vocis proximæ, vel ex gloſſa interlineari in contextum irrepſerit. *hoſpes*, in *hoſtes* facile depravari potuit. unde *hoſtis* poſtea, atque ex eo *hoſti* factum ſit. mox lego,

Imo ita: ſic, Cephalus, creſcat tua civibus opto

Urbs, ait: ut veniens equidem modo gaudia cepi.

vel *Res ait* cum Cantabrig. fragmento Boxhorn. & Sixiano libro. quomodo ſupra,

——— *rerum ſtatus iſte mearum.*

rem Danaam ſimiliter dixit lib. XIII. noſter, & *rem Romanam.* Virg. Æn. VI. *Id.* *Robora.*] Vires. *Superat mihi miles, & hoſti.*] Hoc eſt, mihi milites ſuperſunt, & ad juvandos amicos, & ad repellendos hoſtes. *R.*

515. *Multos.*] Παρασκευὴ ad Peſtis deſcriptionem, cujus ἀρχέτυπον ex 2. l. Thucydidis in ſextum ſuum tranſtulit Lucretius. Hos ut & Homerum 1. Iliad. ſequitur Virg. 2. Georg. v. 478. & Æn. 3. 137. v. Seneca in Oedip. c. 36. & 110. Lucan. 6. l. 84. v. Statius 1. Theb. 360. verſ. Silius 14. lib. 582. vſ. quos comparat inter ſe Scaliger 5. lib. Poëtices c. 11. *Multos.*] Hanc peſtis διατύπωσιν omnes plerque poëtæ ex Homero deſumſerunt, cujus fruſta eſculenta redolent: uti eleganter de Æſchylo Athenæus lib. 8. c. 8. Τὰς αὐτῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι τῶν Ὁμήρυ μεγάλων δείπνων. Vide & Plutarchum Sympoſ. 4. quæſt. 1. Juſtin. lib. 19. c. 2.

518. *Fortuna ſecuta eſt.*] *Sequetur* pri. Gronov. & excerpta Langermanni. in narratione mea videlicet. quod placet. nec aliter Græviamus pro diverſa lectione. *Heinſ.*

519. *Sine ullo.*] Sine ullo procemio.

520. *Longa ambage.*] Superflua oratione. Cum Junonis ira Æginæ incolæ peſtilentia fuiſſent abſumpti, Æacus Jovem patrem rogavit, ut aut ſibi populum

Oſſa cinisque jacent, memori quos mente requiris.
Et quota pars illi rerum periêre mearum!
Dira lues irâ populis Junònis iniquæ
Incidit exoſæ dictas à pellice terras.
Dum viſum mortale malum, tantæque latebat
Cauſſa nocens cladis; pugnatum eſt arte medendi.
Exitium ſuperabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum ſpiſſa caligine terras
Preſſit; & ignavos incluſit nubibus æſtus.
Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
Luna; quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi ſpirarunt flatibus Auſtri.

Con-

lum ſuum reſtitueret, aut ſe quoque vita privaret. Cum autem magnam formicarum multitudinem in vetuſta quercu vidiſſet, Jovem rogavit, ut ſibi tot cives, quot illæ formicæ erant concederet. Juppiter vero *Æaci* precibus motus, quotquot formicæ in illa quercu erant, in homines commutavit, quibus Æacus ipſe agros diviſit. *R. Morer vos.*] Florentinus S. Marci, prim. Vatican. prim. Medic. & duodecim alii, *moreris.* tres *morer te.* Heinſius.

524. *Exoſæ.*] Æginam inſulam à pellice quam oderat denominatam. v. ſ. 478. ſupra.

527. *Exitium ſuperabat opem, quæ victa jacebat.*] Sic Florentinus S. Marci, & alii duo. In reliquis *opes victaque jacebant.* Valde metuo, ne hoc poſterius hemiſtichium ſit ab aliena manu, quæ ſupplere verſum à Naſone mutilum relictum voluerit. niſi videtur reſcribendum, *ſpes victa jacebat.* ut ex *opem ſpes*, *opes* ſit factum. Certe in primo Gronoviano *victaque jacebat.* ſic noſter lib. I.

Victa jacet pietas.

paulo ante malim *arte medenti*, quam *medendi.* pro arte medicâ. ut lib. XV. *artes nil poſſe medentum.* & epiſt. OEnones, *radixque medenti Utilis*, non *medendi.* Heinſius.

530. *Dumque.*] Pigrum aëra triſtemque non purgabat, non refrigerabat ventus alius, tum morbidus graviſque Auſter per 4. menſes continuos æſtu ſuo corrumpit cœli tractum. *Farn.* *Quater plenis explevit cornibus orbem.*] *Junctis cornibus* primus Gronovii & alter Hamburgenſis. bene. *implevit* quoque idem primus Gronovianus, ſecundus Palatinus, & duodecim alii. ſic lib. II.

Luna quater junctis implerat cornibus orbem.

& lib. II. Faſtorum,

Luna novum decies implerat cornibus orbem.

Seneca Hippolyto de Luna,

Cum ſuos ignes coëunte cornu
Junxit.

ſic contra *dividua Luna cornua.* de quibus Notæ ad lib. IV. ſupra. Vidit jam veram hujus loci lectionem doctiſſimus Gronovius Obſervat. lib. IV. cap. XV. *Heinſ.*

532. *Spirarunt æſtibus Auſtri.*] *Æſtus* jam præceſſerat. quare verius tres noſtri, unus Thuan. & unus Ciofani *flatibus.* noſter lib. XI.

Auſter & ingenti jactatam flamine ſolvit.

Cicero Arateis,

Aram, quam flatu permulcet ſpiritus Auſtri

Plura Triſt. lib. I. Eleg. X. ubi de navi *propulſaque flatibus Auſtri*, ut quidem codices nonnulli. *Idem.*

533. *Vi-*

Conſtat & in fontes vitium veniſſe, lacuſque;
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe; atque ſuis fluvios temeraſſe venenis.
Strage canum primâ, volucrumque, oviumque, boumque,
Inque feris ſubiti deprenſa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros; medioque recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros
Sponte ſuâ lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmas; veterumque oblitus honorum,
Ad præſepe gemit, morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit; non fidere curſu
Cerva; nec amentis incurrere fortibus urſi,
Omnia languor habet. ſilviſque, agriſque, viiſque
Corpora fœda jacent. vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. non illa canes, avidæque volucres,
Non

533. *Vitium.*] Aëris corruptionem. R. *Conſtat.*] Quin & aqua corrumpitur partim vitio aëris, partim venenoſis ſerpentibus. *Farn.*

536. *Strage canum primo.*] Hæc ex primo Iliados ſumpta eſſe videntur, nam Homerus peſtem in exercitum Græcorum Apollinis ira immiſſam deſcribens, aſſerit primo canes muloſque interiiſſe. R. *Strage.*] Pecudes ad terram pronæ & cerebro minus frigidæ quam homines, τὰς νοσώδεις ἀτμὰς hauriebant, & ex his primum quibus odora vis. Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς. Iliad. α. *Aviumque boumque.*] *Oviumque* recte vetuſtiores. nam de quadrupedibus eſt ſermo. deinde *Strage canum primâ* rectius duo Medicei & unus Bononienſis, quam *primo.* Heinſ.

538. *Concidere Lanigeris, &c.*] Confer his Virgilium 3. Georg. & ſupra citatos ad ℣ſ. 520. & comparationes Scaligerianas 5. lib. poët 11. cap. *Farnabius.*

539. *Inter opus.*] Inter arandum.

542. *Magnæque in pulvere famæ.*] In certaminibus, in quibus maximus pulvis excitatur.

543. *Degenerat palmas.*] Alii *Degener ad palmas.* at vetuſtiores magno numero *Degenerat palmas.* quomodo & Zinzerlingus Promulſide Criticâ. Adi omnino Notas noſtras lib. III. Pont. Eleg. I. *Heinſ.* *Degenerat.*] A generoſitate ſua recedit. *Palmas.*] Victoriæ. *Veterum honorum.*] Antiquæ gloriæ.

544. *Morbo moriturus inerti.*] Veteres multi *letho inerti.* plures ex vetuſtioribus *longo inerti.* Scripſerit fortaſſe Naſo, *languore obiturus*, vel *torpore.* quia *languor* ſequitur. *Heinſius.*

547. *Agriſque viiſque.*] *Jugiſque* duo Medicei. *Idem.*

549. *Mira loquar.*] *Loquor* meliores. *Idem.*

 550. *Di-*

Non cani tetigêre lupi: dilapſa liqueſcunt;
Afflatuque nocent; & agunt contagia latè.
Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viſcera torrentur primo: flammæque latentis
Indicium rubor eſt, & ductus anhelitus ægrè.
Aſpera lingua tumet; trepidiſque arentia venis
Ora patent: auræque graves captantur hiatu.
Non ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt:
Dura ſed in terrâ ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec moderator adeſt: inque ipſos ſæva medentes
Erumpit clades; obſuntque auctoribus artes.

Quo

550. *Dilapſa.*] Cadavera intacta à canibus ac vulturibus tabes abſumebat. Liv. lib. 41. *Farn.*

551. *Afflatuque nocent.*] Exſpirant enim odoris fœditatem intolerabilem. *Pont.*

552. *Pervenit.*] Ἐπίεσε δὲ αὐτοὺς μᾶλλον καὶ ἡ συγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας. Thucyd. Nec minimum partim ex agris, &c. Lucretius 6.

554. *Viſcera.*] Spectemus, hic, inquit Scaliger, quid ad puritatem Lucretii addiderit Ovidius. Principio caput incenſum, &c. uterque ex Thucydide. Πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε. *Farn.*

555. *Et ductus anhelitus igni.*] *Igne* plurimi veteres, quos inter Oxon. prim. Gronov. prim. Hamburgenſis. *oris.* pri. Moret. Arondel. & alii quatuor. quatuor itidem *ore.* Legendum arbitror *& ductus anhelitus ægre.* Virgilio,

——laſſos quatit æger anhelitus artus.

Lucilius apud Nonium in *Deponere*,

Exſpirans animam pulmonibus æger agebat,

ſic *ægre reſpirare.* Heinſius.

556. *Tepidiſque arentia ventis ora.*] *Trepidiſque ventis* prim. Vatican. prim. Baſil. ſec. Medic. & Neapol. niſi quod in illis duobus poſterioribus pro diverſa lectione *venis. venis* quoque Cantabr. ſec. Pal. prim. & tert. Medic. pri. Moreti, & complures alii. Scribendum *trepidiſque venis.* atque ita prior Hamburgenſis. lib. VII. de Marſya,

——trepidæque ſine ullâ
Pelle micant venæ.

vide Notas lib. III. ỳſ. 125. de peſte Virgilius Georg. III.

Nec via mortis erat ſimplex: ſed ubi ignea venis
Omnibus acta ſitis miſeros adduxerat artus.

mox pro *auræque graves captantur hiatu* malim *gravi hiatu.* quod Baſileenſis unus confirmat. *Idem.*

558. *Non ſtratum.*] Μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτε ἄλλο τι, ἢ γυμνὸν ἀνέχοντο. Thucyd. 2. *Farn.*

561. *Moderator.*] Medicus imperator. Senec. 6. de Benef. 16. cap. *Farnabius.*

562. *Obſuntque auctoribus artes.*] Medicæ, inquit, artes ſuis profeſſoribus nocent. Peſte enim medici quoque corripiebantur.

564. At-

Quo propior quiſque eſt, ſervitque fidelius ægro;
In partem leti citius venit. utque ſalutis
Spes abiit; finemque vident in funere morbi;
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura eſt:
Utile enim nihil eſt. paſſim, poſitoque pudore,
Fontibus, & fluviis, puteiſque capacibus hærent:
Nec prius eſt exſtincta ſitis, quam vita, bibendo.
[Inde graves multi nequeunt conſurgere; & ipſis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.]
Tantaque ſunt miſeris inviſi tædia lecti;
Proſiliunt: aut, ſi prohibent conſiſtere vires,
Corpora devolvunt in humum, fugiuntque penates
Quiſque ſuos: ſua cuique domus funeſta videtur.
[Et quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.]
Semanimes errare viis, dum ſtare valebant,
Aſpiceres; flentes alios, terræque jacentes;
Laſſaque verſantes ſupremo lumina motu.
[Membraque pendentis tendunt ad ſidera cæli,

Hîc,

564. *Atque ſalutis Spes abiit.*] *Utque* cum Florentino S. Marci, primo Vatic. Calandrino, aliiſque multis. *Heinſius.*

566. *Et nulla, quid utile cura eſt.*] *Et cura quid utile, nulli eſt* rectius tertius Mediceus. *Idem.*

568. *Fontibus.*] Ηʹδις᾽ ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτὲς ῥίπτειν. Καὶ πολλοὶ εἰς φρέατα, τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ συνεχόμενοι. Thucyd. 2. *Farn.*

570. *Inde graves multi.*] *Graves morbo* multi ex vetuſtioribus. Mihi verſus hic cum proxime ſequenti nonnihil ſunt ſuſpecti. nam quid ſibi volunt iſta, *aliquis tamen haurit & illas*, cum paulo ante è puteis bibiſſe jam dixerit? quare malebam olim, *aliquis tunc haurit & illas. Jamque graves multi* Cantabrig. non male. *Heinſius.*

575. *Funeſta.*] Peſtifera, mortifera.

576. *Et quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.*] Alii *in crimine totus.* vel *morbi*, vel *magno.* prim. Gronov. *natus.* Florent. S. Marci, Neapol. Urbin. prim. Medic. tres alii cum Norico, *parvus. parvo*, pri. Vatic. Bernegg. ſec. Medic. & duo alii. *pravo* Cantabr. & primus Gronovii. mihi Tò *morbi* placet imprimis. niſi ſcribas,

—— *locus eſt in crimine: totis*
Semanimes errare viis.

vel *notis viis.* Sed, ne quid diſſimulem, etiam hic verſus inter ſuſpectos referendus. *Heinſius.*

578. *Flentes alios.*] Lacrymas inter ſymptomata & notas peſtis ſtatuunt medicorum filii. *Terræque jacentes.*] *Terraque* rectius Arond. & duo alii. *Heinſ.*

579. *Laſſaque.*] Vide quæ ad v. 71. l. 5.

580. *Membraque pendentis tendunt ad ſidera cæli.*] *Tendentia ſidera* Florent. S. Marci, *tendentia ſidere* pri. Medic. *tendentes ſidera* pri. Pal. *pendentia ſidera læti* Spirenſis. alii aliter. Piget enim in his quiſquiliis hærere. Eſt videlicet verſus ſcuticâ dignus, non Naſoniana elegantiâ. *Heinſ. Pendentis.*] Suſpenſi undique, convexi.

Hîc, illic ubi mors deprenderat, exhalantes.]
Quid mihi tunc animi fuit? an, quod debuit eſſe,
Ut vitam odiſſem, & cuperem pars eſſe meorum?
Quo ſe cunque acies oculorum flexerat; illic
Vulgus erat ſtratum. veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus ſublimia longis:
Jupiter illa tenet. quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris:
Inque manu thuris pars inconſumta reperta eſt!
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud exſpectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriâque, tribuſque
Cum facerem natis, mugitus victima diros
Edidit: & ſubito collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.

Fibra

581. *Hic illic ubi mors deprenderat exhalantes.*] Etiam hic ejiciendus, tanquam minime Latinus, niſi emendatione placet ſuccurri, ut reſcribatur,

Hic, ubi mors, animam, deprenderat, exhalantes. Heinſius.

582. *Aut quid debuit eſſe, Ni vitam odiſſem.*] *Ut vitam* plerique vetuſtiores. Florentinus S. Marci, & Urbinas, *an quod debuit.* Neapolit. *an quid.* Scribe,

Quid mihi tunc animi fuit: an, quod debuit eſſe,
Ut vitam odiſſem?

libro v.

Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? anne, quod agna eſt?

pro *odiſſem* Zulichemianus *odirem* ἀρχαϊκῶς. *Idem.*

585. *Cum putria motis Poma cadunt ramis.*] Conjiciebam aliquando *cum mitia.* id eſt, matura. de qua voce Faſt. lib. 11. vſ. 286. plurimi veteres *putrida.* ſec. Medic. *putrea.* primus Medic. & unus meus *patria.* unus Bonon. *putea.* unus Thuaneus *Punica.* ſed *putria* bene ſe habet. Poma enim putreſcentia facillime fluunt ex arbore. *Idem.*

587. *Templa vides contra.*] Virg. 6. Æneid. *Contra elatam mari reſpondet Gnoſſia tellus, Contra.*] E regione.

590. *Pro nato.*] *Gnato* vetuſtiores. *Heinſius.*

593. *Admoti.*] *Sæpe in honore Deum medio ſtans hoſtia ad aram, Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros.* Virg. 3. Georg. *Farn.* *Vota ſacerdos concipit.*] Ex formula. —— *dictataque verba* —— *Protulit, ut mos eſt, & aperta palluit agna.* Juven. Satyr. 6. —— *ipſe concipiam preces* —— *Jove, meque dignas.* Senec. Herc. Fur. a. 4.

594. *Fundit.*] Poſt libatam, avulſis ſetis; poſt immolatam, ſale & farre fronti inſperſis; probata eſt hoſtia, vino, eoque mero, inter cornua fuſo. *Farn.*

599. *Exiguo.*] *At vix ſuppoſiti tinguntur*

Fibra quoque ægra notas veri, monituſque Deorum
Perdiderat. triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
Ante ipſas, quo mors foret invidioſior, aras.
Pars animam laqueo claudunt; mortiſque timorem
Morte fugant: ultróque vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos. & jam reverentia nulla eſt:
Deque rogis pugnant: alieniſque ignibus ardent.
Qui lacryment, deſunt: indefletæque vagantur
Natorumque virûmque animæ, juvenumque ſenumque.
Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum,
Jupiter ô, dixi, ſi te non falſa loquuntur
Dicta

tur ſanguine cultri, Summaque jejuna ſanie infuſcatur arena. Virg. 3. Georg. *Farn.*

600. *Fibra quoque ægra notas veri perdiderat.*] *Prodiderat* ſecundus Palat. & ſeptem alii cum Norico. *Heinſ.* *Fibra quoque ægra.*] Vitiata. *Notas veri.*] Signa quibus verum cognoſcitur.

603. *Ante.*] Τὰ τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο, νεκρῶν πλέα ἦν αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. Thucyd. 2.

604. *Pars animam laqueo claudit.*] Μὴ καθαρῷ θανάτῳ. Homer. Odyſſ. χ. v. 462. *Mortiſque.*] *Annon hic furor eſt, ne moriare mori?* Martial. 2. lib. epigr. 80. cujus tanta trepidatio fuit, ut pecuniam omnem in mare juſſerit mergi, ne periret; claſſem cremari, ne incenderetur. Florus lib. 2. cap. 12. *Farn.*

605. *Ultroque vocant venientia fata.*] *Vehementia* unus Argent. an *renuentia?* ſic *renuente deo aliquid facere* apud Propertium & Martialem. Vide Notas l. IX. vſ. 506. *Heinſius.*

606. *Nullis funeribus.*] *Funere felici ſpolior.* Virgil. *Nec te, tua funera, —— Produxi.* Æneid. 9. *Defodere inſepultum.* Eleganter Plaut. Moſtellar. 2. 2. *Feruntur.*] Efferuntur. *Nullis funeribus.*] Nullis exequiarum honoribus.

609. *Indotata.*] Nec thure in rogum ingeſto, nec collatis muneribus ab amicis.

612. *Natorumque virumque animæ.*] *Natorum matrumque* duo veteres, & editiones nonnullæ. Legendum, *Natarum matrumque*, vel *Natorumque patrumque.* Heinſius.

614. *Tanto turbine rerum.*] Sic Stat. *Tanta vertigine rerum.*

615. *Si te non falſa loquuntur Æginæ amplexus quondam ſub Aſopidos iſſe.*] Prima in *Aſopus* producitur, ut Amor. lib. III. Eleg. II.

Quid referam Aſopon?

unde apparet hanc lectionem ferri non poſſe. Scripti magnâ ex parte, ut & alii obſervant,

—— *Iſſe ſub amplexus Æginæ Aſopidos olim,*

vel *ignem.* Nec pauciores,

Iſſe

Dicta ſub anplexus Æginæ Aſopidos iſſe:
Nec te, magne pater, noſtri pudet eſſe parentem;
Aut mihi redde meos: aut me quoque conde ſepulcro.
Ille notam fulgore dedit, tonitruque ſecundo.
Accipio, ſintque iſta precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi: quod das mihi, pigneror, omen.
Forte fuit juxta patulis rariſſima ramis
Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hîc nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoque ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem, pater optime, dixi,
Tu mihi da cives: & inania mœnia reple.

In-

Iſſe ſub amplexus quondam Aſopidos Æginæ.

unde legendum olim conjiciebam,

Ipſe ſub amplexus Aſopidos Æginai.

ut Ennii aut alterius antiqui poëtæ hemiſtichium exprimat. Alii codices aliter. ſed quid ſibi vult *non falſa loquuntur?* Sordet mihi hæc locutio. Quare accedo optimo Florentino S. Marci, in quo,

—— ſi te non falſa loquuntur
Dicta, ſub amplexus Æginæ Aſopidos iſſe.

neque aliter unus Ambroſianus. huc alludit etiam primi Vaticani ſcriptura.

Iſſe ſub amplexus Æginæ Aſopidos iſſe. Heinſ.

616. *Aſopidos Æginæ.*] Aſopi filiæ. Eſt enim Aſopus Bœotiæ fluvius in ſinum Corinthium labens.

619. *Notam.* Signum. *Fulgore.*] Fulgoris ſplendore.

621. *Quæ das mihi pignoris omen.*] *Quod das mihi pignoris omen*, vel, *pignora numen* veteres plerique. Florent. S. Marci, duo Palat. prim. Gronov. & ſex aut ſeptem alii. *quod das mihi, pigneror, omen.* vere. ſic apud Ciceronem Philipp. XIV. *Mars ipſe in acie fortiſſimum quemque pignerari ſolet.* Vide Nonium in *Pignerari.* ita etiam in Indice Lucretiano Giſanium reſtituiſſe jam video, voce *Porgere.* paulo ante pro *tonitruque ſecundo* pri. Medic. & quatuor alii, *tonitrumque ſecundum.* Forte,

Ille notam fulgurque dedit tonitrumque ſecundum.

ut ſit appoſitio. ſic contra apud Claudianum bello Gildon.

—— adverſamque notam duxere futuri.

tonitrum pro *tonitru* etiam alibi habes. ut *cornum* pro *cornu.* lib. XIV.

—— tonitrumque ſecutæ
Cum ſaliente graves ceciderunt grandine nimbi.

atque ita paſſim Lucretius. *Heinſ.* *Quæ das mihi pignoris omen.*] Quæ mihi pro pignoris ſigno oſtendis. *R.*

623. *De ſemine Dodonæo.*] Laus à loco. Dodona enim urbs eſt Moloſſidis in Epiro, juxta quam fuit ſylva Jovi dicata, in qua columbæ reſponſa dabant. Dicta autem *Dodona*, vel à Dodono Jovis & Europæ filio, vel à Dodone fluvio, ut Stephanus ait. Unde *Dodonius*, *Dodonæuſque* derivantur.

626. *Rugoſo cortice.*] Aſpero.

628. *Inania mœnia ſupple.*] Alii *comple.* ſeptem *reple.* eſt enim communis ſyllaba. Virgil. lib. XI.

Evandrum, Evandrique domos & mœnia replet.

ita vetuſtiſſimus Florentinus, aliique

ex

Intremuit, ramiſque ſonum ſine flamine motis
Alta dedit quercus. pavido mihi membra timore
Horruerant, ſtabantque comæ. tamen oſcula terræ,
Roboribuſque dedi: nec me ſperare fatebar;
Sperabam tamen: atque animo mea vota fovebam.
Nox ſubit: & curis exercita corpora ſomnus
Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
Ferre ſuis viſa eſt; parilique tremiſcere motu:
Graniferumque agmen ſubjectis ſpargere in arvis.
Creſcere quod ſubito, & majus majuſque videri,

Ac

ex præſtantioribus. non *complet*. mox dicet,

—— *ſed non replenda eſt curia verbis.*

Heinſ. *Inania mœnia.*] Hominibus vacua.

629. *Intremuit.*] Firmando omini; exauditis precibus. *Farn.*

631. *Horruerant, ſtabantque comæ.*] Φόβος ὀρθόθριξ. Æſchil. Geophor. Et in Agamemnone vocat φόβον ὀξυβόαν.

636. *Et rami totidem.*] *Ramos* omnino legendum cum uno meo, uno Mediceo, & Gryphiana editione. atque ita Naugeriani codices. *Heinſ. Totidemque.*] Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτε ἔνδοθι νήσε, Τὲς ἄνδρας ποίησε. Heſiodus in Theogonia.

637. *Pariterque tremiſcere motu.*] Scribe *parilique motu.* quæ vox Naſoni noſtro in deliciis. libro v.

—— *parilique irata colonos*
Ruricolaſque boves leto dedit.

libro VII.

Arte ſuum parili revireſcere poſſe parentem.

lib. VIII.

Quoſque alios parili fuerat dignatus honore.

& mox,

Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon.

libro XIV.

Optantemque eadem parilique cupidine captam. libro x.

—— *parilique ex ære nitebant*
Auribus è geminis circum cava tempora baccæ.

qui locus vulgo mendoſiſſimus circumfertur. *noctes pariles diebus* apud Lucretium, & *parili ratione.* uſus etiam Cicero in Arateis hac voce. ſic & *diſparile* apud eundem Tullium alioſque ſcriptores occurrit. *Heinſius.*

638. *Graniferumque.*] Formicas. *It nigrum campis agmen, prædamque per herbas Convectat.* Æneid. 4. *Farn.*

639. *Creſcere quod ſubito majus majuſque videtur.*] *Videri* meliores magno numero, quos inter Florentinus S. Marci, qui etiam *deſubito.* quomodo & Urbin. uterque Erſurt. prim. Palat. prim. Vatican. prim. Gronov. Oxon. & octo alii. Vide Nonium in *Deſubito*, qui monet Ciceronem eâ voce uſum. at tertius Medic. pri. Moreti, pri. Baſ. pri. Hamburg. & decem alii, *dehinc ſubito.* quod placet. Scribe,

Creſcere dehinc ſubito, & majus majuſque videri.

ut apud Statium,

Dehinc ſociare choros, caſtiſque accedere ſacris.

niſi mavis *Creſcere dein ſubito.* qua voce Catullus non ſemel uſus eſt. Silius libro XV.

Celſus ceu primâ refloreſcente juventâ
Ibat conſul ovans, major majorque videri. Heinſ.

644. Nr-

Ac ſe tollere humo : rectoque adſiſtere trunco;
Et maciem numerumque pedum, nigrumque colorem
Ponere; & humanam membris inducere formam.
Somnus abit. damno vigilans mea viſa; querorque
In Superis opis eſſe nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat : voceſque hominum exaudire videbar;
Jam mihi deſuetas. dum ſuſpicor has quoque ſomni;
Ecce venit Telamon properus : foribuſque recluſis;
Speque fideque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere. egredior; qualeſque in imagine ſomni
Viſus eram vidiſſe viros, ex ordine tales
Aſpicio, agnoſcoque. adeunt; regemque ſalutant.
Vota Jovi ſolvo, populiſque recentibus urbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros;
Myrmidonaſque voco : nec origine nomina fraudo.
Corpora vidiſti. mores, quos ante gerebant,
Nunc quoque habent; parcumque genus, patienſque laborum,
Quæſitique tenax, & qui quæſita reſervent.
Hi te ad bella pares annis animiſque ſequentur;
Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus

(Eurus

644. *Nihil.*] Cioſanus, ex omnium librorum fide, contendit legendum eſſe, *nihil. at in ædibus.* quod & Mss. mei agnoſcunt.

647. *Somni eſſe; venit Telamon properus.*] *Somni. Ecce venit* duo Pall. aliique complures, concinnius. nec inveniuſte Lovanienſis & alter Twiſilenius, *Ecce meus.* ut Tò *venit* ſubintelligatur. ſed nec male unus Ambroſ. *dum ſuſpicor has quoque ſomnum.* Heinſ. *Properus.*] Alii *properans.* alii, *propere.* Farn.

651. *Aſpicio, noſcoque.*] Ita vetuſtiores magnâ ex parte. niſi quod prim. Pal. *noſcique.* Cantabrig. ſec. Palat. prim. Gronov. Arond. multique præterea. *nos mox adeunt.* pri. tert. Medic. ac alii decem, *nos hiique adeunt.* alii aliter. Scribo, *aſpicio agnoſcoque.* lib. XI.

—— *vidi, agnovique; manumque*
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi. Heinſ.

654. *Myrmidonaſque.*] Μυρμιδόνας δὲ κληθῆναί φασιν, οὐχ ὡς ὁ μῦθος. &c. Æginetæ non, ut eſt in fabulis, vocantur Myrmidones, quod populo peſte abſumpto, ex voto Æaci, Juppiter formicas in homines mutarit : ſed quod formicarum in morem terram fodiant, cum agriculturam exercentes, tum lateribus coctis deſtituti in antris ſubterraneis habitantes. Strabo lib. 8. *Origine.*] Gentem de formicis natam non fraudo nativo nomine, Myrmidonas ex μυρμήκων voco. *Farn.*

656. *Parcum genus eſt.*] Melius ſex ſcripti *parcumque genus.* pro *quod reſervet* Florent. S. Marci, *qui reſervent.* H.

FAB.

(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.
Talibus atque aliis longum ſermonibus illi
Implevêre diem. lucis pars ultima menſæ
Eſt data; nox ſomnis. jubar aureus extulerat Sol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt. ſed adhuc regem ſopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
Phocus in interius ſpatium pulcroſque receſſus
Cecropidas ducit: cum quîs ſimul ipſe reſedit:
Aſpicit Æoliden ignotâ ex arbore factum

Ferre

FAB. XXVI. *Arg.* Talibus; &c.] *Cephalus de donis interrogatur, refert invicem Æaci filio Phoco de Procride conjuge, & cur aut unde telum gereret. Nam cum in monte Hymetto Atticæ regionis venaretur, ab Aurora ob ſpeciem raptus eſt: quem ut comperit Dea Procridis prioris conjugio implicitum à ſe velle diverti, fecit, ut mutata ſpecie remiſſus Cephalus Athenas contenderet, ut eam pollicitis muneribuſque tentaret, an pudicitiam puram poſſit ſervare. Plurimis itaque rebus ad uſum fœminarum comparatis, quibus capi poſſet, fallacia mentem elicuit. quod ut illa comperit, à marito ſe eſſe deceptam, pudore exterrita ut conſpectum ejus vitare poſſit, altis ſe recondidit ſaltibus. Cephalus autem amoris impatientia, cum ejus abſentiam ferre non poſſet, precibus impetravit, ut ad ſe rediret: reverſaque canem ei dedit velociſſimum & jaculum inevitabile, quod nunquam fruſtra jaceretur:* Lact.

662. *Implevere diem.*] Conſumpſerunt. Totum diem, quam longus eſt, in his & ſimilibus ſermonibus tranſegerunt. *Pont.* *Lucis.*] Diei pars major. Mariangelus leg. *pars ultima.* Farn. *Lucis pars optima menſæ.*] *Pars ultima* pri. & ſec. Palat. Calandr. duo Regii, aliique ſeptem. bene. nam prandia vetuſtiori ævo prorſus ignota. *Heinſius.*

665. *Pallante ſati.*] Pallantis Athenienſis filii duo Clytus & Butes, Pandionis regis nepotes; legationis ſocii Cephalum, natu utroque grandiorem mane accedunt. Ille cum iiſdem regem ſalutatum vadit. *Pont.*

666. *Ad regem.*] Ad Æacum. *R.*

669. *Fraterque.*] Et Peleus. *Farn.* *Viros ad bella legebant.*] In plurimis veterum, *movebant*, *monebant*, *parabant*, *regebant*. in aliis, *gerebant*, *vocabant*, *premebant*. Fruſtra. hinc *delectus* ſeu *dilectus militum.* in uno tamen Palatino, pro diversâ lectione *ciebant*. non male. *Heinſius.*

671. *Cum quîs ſimul ipſe reſedit;*] Ita diſtingue. *ſimul* pro *ſimulac*. de quo Faſt. IV. VI. 496. *ducit* pro *duxit* meliores. *Idem.*

672. *Aſpicit Æoliden.*] *Eioniden* legunt viri eruditi. ut & lib. VI.

E quibus Eionides Cephalus te conjuge felix
Procri fuit.

Deionei filium Cephalum facit Callimachus hymno in Dianam, Apollodorus, Antoninus Liberalis, Palæphatus, Tzetzes Chiliad. fab. XX. Euſtathius in Homerum, Hyginus fab. CLX. Mercurii ex Creüſa Erechthei filia natum ait. ſic & fab. CXCVIII. Niſum

Deionei

Ferre manu jaculum; cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca prius mediis ſermonibus ille locutus,
Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædiſque ferinæ:
Qua tamen è ſilvâ teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito: certè, ſi fraxinus eſſet,
Fulva colore foret: ſi cornus; nodus ineſſet,
Unde ſit ignoro: ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri.

Exci-

Deionei filium facit, & fab. CCLXX. *Pandionis filium.* quod ipſum quoque pro *Deionei* mendoſum, vel *Deionis.* Scholiaſtes Euripidis ad Hippolytum, Κέφαλος εἷς ἦν τῶν ἐξ Ἐνδυαίονος ſatis perplexe. ſed legendum τῶν ἐξ Δηϊονέως, vel Δηϊόνος. Nam Apollodoro Δηΐων non Δηϊόνευς dicitur, ut & Antonino Liberali. atque Hygino. Hunc Phocidi imperaſſe idem Apollodorus teſtatur. Apud Hyginum fab. XLVIII. male Cephalus *Deiones filius* dicitur pro *Deioni.* quomodo bene fab. CCXII. & CCLXXIII. apud eundem extat. Callimacho eſt Κέφαλος Δηϊονίδης. Apud Apoſtolium parœmia Τελμησία ἀλώπηξ, Cephalus Δήιονος υἱὸς dicitur pro Δηΐονος. corrupte etiam. Fuerunt itaque, qui pro *Æolides*, *Eionides* ſcribendum cenſerent, *Eioneus* enim & *Deioneus* iidem. Tzetzes Chiliad. IX. hiſtor. CCLXXIII.

Ἰξίων ὁ Φλεγύου παῖς, ὢν Λαπιθῶν ἐκ γένους,
Ἔσχε πρὸς γάμον σύνευνον Δῖαν Δηιονέως,
Ἄλλοις ἠιόνεως δὲ, παρεγγραφῆς τοῦ δέλτα.

quomodo *Thamyris* idem cum *Amyri.* Apud Suidam certe, Zenobium, Diogenianum ac Apoſtolium in parœmiis modo Ἄμυρις μαίνεται, modo Θάμυρις μαίνεται occurrit. Et ſane diſcrimen nominis Euſtathius quoque notavit ad Iliados B. ℣ſ. 595. Cæterum mihi lectio vulgata non videtur ſollicitanda. Apud Apollodorum enim Deioneus vel Deion, inter liberos Æoli recenſetur cum Cretheo, Siſypho, Athamante, Salmoneo, Magnete & Periere Scholiaſtes quoque Homeri in Odyſſ. Λ. Τυρὼ ἦλθε παρὰ Δηιονέα τὸν θεῖον ὁ δὲ κατασχὼν αὐτὴν εἰς Θεσσαλίαν δίδωσι Κρηθεῖ τῷ ἀδελφῷ ubi Cretheum & Deioneum fratres habes. Cretheum autem Æoli fuiſſe filium ex auctoribus ſatis liquet. Alius eſt Deioneus apud Plutarchum in Theſeo, Euryti regis OEchaliæ filius, Ioles frater; qui Perigunen Sinidis latronis filiam à Theſeo compreſſam duxit uxorem. *Miletus* quoque *Deionides* noſtro dicitur Metam. libro X. Cæterum Mercurii filium à nonnullis habitum Cephalum ex Hygino & Apollodoro jam patet. Quare ſollicitanda non eſt lectio apud noſtrum lib. III. Artis Amatoriæ,

Ecce redit ſylvis Cephalus Cyllenia proles.

Apollodorus matrem ei Herſen quoque aſſignat. *Ignota ex arbore.*] *Ignara* pri. Ambroſ. pri. Moreti, ſec. Palat. & quatuor alii. ſic Tacitus ſæpe pro ignota. Vide Triſt. III. Eleg. VIII. Gellius quoque lib. IX. cap. XII. notat *ignarum* dici tam qui ignoratur quam qui ignorat. ſic & apud Virgilium Eclog. VI. Vaticanus codex literis uncialibus ſcriptus,

Rara per ignaros errent animalia montes.

Idem. *Æoliden.*] Cephalum Æoli nepotem. *R.*

674. *Ille locutus.*] *Ante* multi. Puto *inde.* Heinſ.

676. *Qua tamen.*] E quo ligno. *Farn.*

678. *Si cornus; nodus ineſſet.*] Cornus enim nodoſa eſt arbor.

681. *Actais.*]

Excipit Actæis è fratribus alter: &, Uſum
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto.
Conſequitur, quodcunque petit: Fortunaque miſſum
Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit:
Cur ſit, & unde datum; quis tanti muneris auctor.
Quæ petit, ille refert, ſed, quæ narrare pudori eſt,
Qua tulerit mercede, ſilet: tactuſque dolore
Conjugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Deâ, (quis poſſit credere?) telum
Flere facit, facietque diu; ſi vivere nobis
Fata diu dederint. hoc me cum conjuge carâ
Perdidit. hoc utinam caruiſſem munere ſemper!
Procris erat (ſi forte magis pervenit ad aures
Orithyïa tuas) raptæ ſoror Orithyïæ.

Si

681. *Actæis.*] Athenienſibus. *Uſum.*] Utilitatem. *R. Alter.*] Clytus, vel Butes. *Farn.*

682. *Specie.*] Pulchritudine.

683. *Conſequitur.*] Videtur ex aquifolia factum, cujus meminit Plinius lib. 24. cap. 13. Baculum, inquit, vel jaculum, ex ea factum, in quodvis animal emiſſum, etiamſi citra ceciderit defectu mittentis, ipſum per ſeſe recubitu propius adlabi.

685. *Nereius.*] Phocus quem ſuſtulit Æacus ex Pſamathe filia Nerei. Peleum enim & Telamonem ex Endeide Chironis vel Scironis filia habuit. *Farn.*

687. *Quæ petit ille refert, & cætera nota pudore.*] *Pudori* in nonnullis vetuſtioribus. alii,

Quæ patitur pudor, ille refert: & cætera narrat.

vel & *cætera differt.* nonnulli utrumque verſum agnoſcunt. at Florentinus S. Marci,

Quæ petit ille refert, cæterum narrare pudori.

ſcripſerat, puto, noſter,

Quæ petit ille, refert, ſed, quæ narrare pudori eſt.
Qua tulerit mercede, ſilet.

ſcriptum fuerat *ca* pro *quæ*, ex quo & *narra* procuderunt *cætera.* hic fons erroris. Vulgatâ lectione nihil inſulſius. mox *Poſſit credere* caſtigatiores. *Heinſ.*

690. *Nate Dea.*] Phocus, quem alloquitur Cephalus, filius fuit Æaci ex Pſamathe nympha.

694. *Procris erat.*] Procris Erechthei Athenienſium regis filia fuit, quæ cum Cephalo nupſiſſet, Auroræ odio, quæ Cephalum in ſuos amplexus convertere nequivit, ſub forma alieni viri muneribus à Cephalo ipſo tentata, fidem marito datam fractura videbatur. Cum autem ſe Cephalus indicaſſet, aufugiens, ſylvas petiit, ac Dianæ comes effecta, tandem Cephalo placatur, domumque reverſa, marito & canem nomine Lælapa, & jaculum admirandæ pulchritudinis, virtutiſque donavit. Cum autem cujuſdam indicio comperiſſet, Cephalum cum quadam nympha nomine Aura congredi ſolitum, clam eum in ſylvas ſecuta, ab inſcio marito, eo telo, quod ab ipſa dono acceperat, fuit interfecta. *R. Procris.*] Redi ad lib. 6. vſ. 81.

695. *Magna ſoror Orythyia.*] *Rapta ſoror* vetuſtiores plerique. Propertius lib. II. Eleg. XXVI.

Si faciem moreſque velis conferre duarum;
Dignior ipſa rapi. pater hanc mihi junxit Erechtheus:
Hanc mihi junxit Amor. felix dicebar, eramque:
(Non ita Dîs viſum eſt) ac nunc quoque forſitan eſſem.
Alter agebatur poſt pacta jugalia menſis;
Cum me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea mane videt pulſis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. liceat mihi vera referre

Pace

Crudelem & Boream rapta Orythyia negavit.
• & lib. III. Eleg. VI.
Infelix Borea rapta memor Orythyia.
noſter Amor. lib. I. Eleg. VI.
Si ſatis es rapta Borea memor Orythyia.
Stat. Theb. XII.
——— *rapta qui conſcius Orythyia*
Celavit Geticos ripis Iliſſos amores.
in primo Gronovii, & Bernegger. pro diverſa lectione *ſparta.* quod prim. Medic. & tert. & Spirenſis, & Noricus, alii duo quoque agnoſcunt. quod non intelligo, niſi *ſpreta* reponas, à me videlicet. in priore Erfurtano *parva.* ſed Tò *rapta* ſequentia confirmant. mox *Dignior ipſa rapi* ex melioribus. *Heinſ. Magna.*] Al. *rapta.* Fam. *Magna Orythyia.*] Præclaræ, ut quæ ſua pulchritudine à Borea vento rapta fuiſſe fingitur.

697. *Dignior ipſa rapi.*] Anteponit Cephalus Procrin Orythyiæ, quamvis ob pulchritudinem Orythyia à Borea vento rapta fuiſſe feratur. *Iſta.*] Procris. *Pater Erechtheus.*] Erechtheus Athenarum rex fuit, unde Athenienſes interdum *Erechthiadæ* vocantur.

698. *Hanc mihi junxit amor.*] *Amor* in Urbinati erat repoſitum, veteri lectione penitus delata. Forte, *Hanc mihi junxit Hymen.* Heinſ.

699. *Et nunc quoque forſitan eſſem.*] *At* plerique vetuſtiores. *haut* Florent. S. Marci, Thuan. & alii duo. *ac* tres ut ſec. Mediceus. Forte,

——— *quin nunc quoque forſitan eſſem.*
Idem.

700. *Poſt ſacra jugalia.*] *Acta* Urbin. Neapol. ſec. Medic. Scribe, *poſt pacta jugalia.* ſponſalia intelligit. quæ *pactum* ſæpe vocantur. lib. XIV.
——— *unoque duas ulciſcere pacto.*
ſic & ibi videtur ſcribendum. Statius Theb. VIII.
Dum mea neſcio quo ſpondentur fœdera pacto.
idem lib. III.
——— *nec te connubia cælo*
Pacta, nec hæ quicquam lacrymæ, furibunde, morantur.
ita emendandum. nam in membranis multis *Facta.* in libris vulgatis *Feſta.* in Achilleide,
——— *quid enim illicitis genialia rumpi*
Facta dolis?
ſic apud Silium lib. XVII. inſulſe vulgo circumfertur, *facta hoſpita ſervet*, pro *pacta. connubia cælo pacta*, *pactos Hymenæos* Virgilius dixiſſet. hinc & *pacta* pro ſponſis. lib. XIV. *pactaque furit pro conjuge Turnus.* *pacta virgo* Valerio Flacco. *Idem.*

702. *Semper florentis Hymetti.*] Hymettus mons eſt Atticæ regionis, thymo ſemper florens. ubi & mel optimum conficitur, & pulcherrimum marmor effoditur.

704. *Invitumque.*] Κέφαλος τοῦ κάλλους εἵνεκα ὑπὸ Ἡμέρας ἡρπαγμένος. Pauſanias in Laconicis. Formoſiſſimos autem quoſque à Deabus raptos

Pace Deæ, quod ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis; ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.
Sacra tori, coïtuſque novos, thalamoſque recentes,
Primaque deſerti referebam fœdera lecti.
Mota Dea eſt: &, Siſte tuas, ingrate, querelas;
Procrin habe, dixit. quod ſi mea provida mens eſt;
Non habuiſſe voles. meque illi irata remiſit.
Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto;
Eſſe metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene ſervaſſet. facieſque ætaſque jubebant
Credere adulterium: prohibebant credere mores.
Sed tamen abſueram: ſed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: ſed cuncta timemus amantes.
Quærere, quo doleam, ſtudeo; doniſque pudicam
Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor ſenſiſſe) figuram.
Palladias ineo non cognoſcendus Athenas:

Ingre-

raptos legere eſt apud Deipnoſophiſtam lib. 13. cap. 2. *Farn.*

710. *Prima fœdera.*] Nam Procridi dederat fidem ſe cum alia muliere non coïturum. *Deſerti lecti.*] Derelictæ uxoris.

712. *Quod ſi mea provida mens eſt.*] Sed ſi, inquit, prævideo futura, cupies nunquam habuiſſe Procrin.

714. *Mecum retracto.*] Mecum cogito.

715. *Eſſe metus cœpit.*] *Ecce* ex quatuor ſcriptis. & præcedenti verſu *Ut redeo*, pro *Dum.* Heinſ.

718. *Sed & hac erat.*] Sed & Aurora, à qua veniebam, ipſa erat exemplum adulterii.

720. *Quærere quod doleam ſtatuo.*] *Quid doleam* multi veteres. tres *quo. & ſtudeo* Cantabrig. prim. Baſil. quart. Medic. prim. Erfurt. & duodecim alii. *Heinſ.* *Quærere.*] Aliter narratur hæc fabula ab Antonio Liberali. Κέφαλος, inquit, ὁ Δηΐονος ἔγημεν, &c. Cephalus Deionis filius Procrin Erechthei filiam in Thorico Atticæ duxit. Erat is Cephalus juvenis forma & fortitudine excellens, cujus pulchritudine mota Aurora eum rapuit, ſibique maritum adſcivit. Tum igitur Cephalus Procrin tentavit, an matrimonii fidem & illa ſervatura eſſet. Venatum aliquando ſe ire ſimulat, ad Procrin autem mittit ſervum ignotum; qui magnam auri vim ferens, hoc ei à peregrino quodam ipſius amore capto, dari ait, ſi ſui copiam faceret. Procris renuit, ſed cum duplum mitteretur: conſentit. Cephalus ubi eam domum ingredi animadvertit, jamque ad ſe, quem alium putabat, accumbere, facem ardentem infert, facinuſque ejus arguit. 41. fab. Tzetzes 1. Chil. 20. narrat deprehenſam à Cephalo cum Pteleonte juvene, à quo acceperat auream coronam. Hyginus fab. 189. *Farn.*

726. *Vix*

Ingrediorque domum. culpâ domus ipſa carebat;
Caſtaque ſigna dabat: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad Erechtida facto;
Ut vidi, obſtupui: meditataque pæne reliqui
Tentamenta fide: male me, quin vera faterer,
Continui; male quin, ut oportuit, oſcula ferrem.
Triſtis erat: ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti; deſiderioque calebat
Conjugis abrepti. tu collige, qualis in illâ,
Phoce, decor fuerit; quam ſic dolor ipſe decebat.
Quid referam, quoties tentamina noſtra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, uni
Servor, ubicunque eſt: uni mea gaudia ſervo?
Cui non iſta fide ſatis experientia ſano
Magna foret? non ſum contentus; & in mea pugno
Vulnera; dum cenſus dare me pro nocte paciſcor.

Mu-

726. *Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.*] *Aditu facto* Florent. S. Marci, Bernegg. & unus Medic. probe. ita ſæpe peccatum. Val. Flaccus lib. 1. initio,

—— *verſâ proles tua pandet Idume*
(Namque poteſt) Solymo nigrantem pulvere fratrem.

ſic ſcribendum, vel *pandat*. *verſam Idumen* editiones nunc circumferunt, unde variæ conjecturæ promanarunt. nec diſſimile mendum ejuſdem Flacci codices inſedit libro v. v. 95.

——— *atque ea vix dum*
Viſa viris: atrâ nox protinus abſtulit umbrâ.

Schenelum videlicet. *atram umbram* vulgati fruſtra. *Heinſ.*

727. *Ut vidi, obſtupui.* Forte, *ut ſtupui.* conſule quæ notamus ad Epiſt. Medeæ v. 33. *Idem.*

728. *Fide.*] Pro *fidei*, Archaiſmus. Agellius lib. 9. cap. 14. *Libra die ſomnique pares ubi fecerit horas.* Virgil. 1. Georgic. reſpice vſ. 341. lib. 3. *Farn.*

731. *Deſiderioque dolebat.*] *Calebat* eleganter ſcripti majori ex parte. & mox *Conjugis abrepti* pro *erepti*. Silius l. III. *abripitur divulſa marito.* apud noſtrum libro x. *Abripit Iliaden* libri optimi. Val. Flac. lib. IV.

—— *ut dictis perſtantem cernit in iſdem.*
Abripit, & ſocius, quæ ſint ea promere cogit.

hoc eſt, ſecum abducit. libro I.

Non juvenem in caſus eademque pericula Acaſtum
Abripiam?

Propertius lib. II. Eleg. VIII.

Ille etiam abreptâ deſertus conjuge Achilles. Heinſ.

732. *Conjugis abrepti.*] Mariti, quem putabat ab Aurora fuiſſe raptum.

737. *Fide.*] Ut modo vſ. 729. niſi audire malis Ciofanum ex Vaticano. *Cui non iſta ſatis fidei.* Farn.

739. *Dum cenſus dare me promitto loquendo.*] *Pro nocte loquendo* plurimi veteres. *pro nocte paciſcor* Mureti excerpta & decem aut duodecim ex noſtris. quod ſecutus ſum. noſter in Amoribus,

Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci.

pro nocte ſpopondi ſec. Palat. tert. *ferendo* unus

Muneraque augendo tandem dubitare coëgi.
Exclamo: Male tectus ego en, male pactus adulter
Verus eram conjux: me, perfida, teſte teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore
Inſidioſa malo cum conjuge limina fugit:
Offenſâque mei genus omne peroſa virorum
Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ.
Tum mihi deſerto violentior ignis ad oſſa
Pervenit: orabam veniam; & peccaſſe fatebar.
Et potuiſſe datis ſimili ſuccumbere culpæ
Me quoque muneribus; ſi munera tanta darentur.
Hoc

unus Moreti *pro nocte locando.* forte *locanda,* ſic Amor. 1. *ſæpe loca noctem.* Heinſius. *Cenſus.*] Amplas divitias.

740. *Muneraque augendo.*] Puto, *Munera ut augendo.* Heinſius.

741. *Exclamo, male pacta tego, male tectus adulter.*] Mira lectionum diverſitas in hoc verſu. Spirenſis cum vulgatis facit, niſi quod in eo *pacta nego.* Vetuſtiores alii plerique,

Exclamo, male fictor adeſt, male fictus adulter.

aut etiam *ego fictus.* vel,

Exclamo mala pectora detego pactus adulter.

vel,

Exclamo, male pacta ego ſum, male pactus adulter.

vel,

Exclamo mea pacta nego.

longe plura ſunt, quæ proferri poterant. ſed tædet hiſce ſordibus chartam inquinare. Puto ſcribendum,

Exclamo, Male tectus ego en, malo pactus adulter.

niſi malis,

Exclamo me faſſus, Ego en malo pactus (vel *tectus*) *adulter,*

Verus eram conjux.

quod verum eſt. Scriptum fuerat *Exclamo me pactus* pro *me faſſus.* vox utraque alibi etiam, præſertim in Faſtis, apud noſtrum nonnunquam confunditur. libro VIII. Met. *Faſſaque me flammaſque meas.* Idem. *Tectus adulter.*] Simulatus, inquit, eram adulter: ſed verus maritus. *R.*

742. *Perfida.*] Ex Virgil. 4. Æneid.

Nec tibi diva parens, generis nec Dardanus auctor,

Perfide.

744. *Inſidioſa limina.*] In quibus ſibi ſtructæ inſidiæ fuerant. *R.* *Inſidioſa.*] Procris ut habet Ant. Liberalis fab. 41. præ pudore Cephalum deſerit, & ad Minoëm Cretæ regem confugit, &c. ab eo jaculum & canem accipit, quem nulla fera poterat evitare.

745. *Offenſaque mei.*] Quod me offendiſſet. *R.*

746. *Montibus errabat.*] Verſus nonnihil eſt ſuſpectus. *Heinſ.* *Montibus.*] His ſumptis. Procris Thoricum Atticæ venit ubi Cephalus habitabat, & ei in venatione occurrit; ſed mutato, ita ut à nemine agnoſceretur, habitu. Cephalus animadvertens ſe venando nihil conſequi, Procrin omnia, jaculi iſtius deſiderio captus eſt. Procris id ei promiſit concubitus conditione. Quam ubi ille accepiſſet, Procris ſe prodidit, eique exprobravit, quod æque ac ipſa peccaſſet. Canem quidem & jaculum Cephalus accepit. Liberalis fab. 41. *Farn.*

747. *Violentior ignis.*] Amor vehementior.

 751. *Hac*

Hoc mihi confeſſo, læſum prius ulta pudorem,
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam ſe parva dediſſet
Dona, canem munus: quem cum ſua traderet illi
Cynthia, Currendo ſuperabit, dixerat, omnes.
Dat ſimul & jaculum; manibus quod (cernis) habemus.
  Muneris alterius quæ ſit fortuna requiris?
Accipe. mirandi novitate movebere facti.
  Carmina Laïades non intellecta priorum
Solverat ingeniis; & præcipitata jacebat
Immemor ambagum vates obſcura ſuarum.

Sci-

751. *Hæc mihi confeſſo.*] *Hoc* cum melioribus. *Heinſius.*

752. *Redditur mihi.*] Ad me redit.

753. *Tanquam ſi parva dediſſet.*] Repone ex Florentino S. Marci, Spirenſi, Bernegger. & tribus aliis, *tanquam ſe parva dediſſet dona.* tanquam ſe ipſam parvum dediſſet munus. *Heinſius.*

755. *Cynthia.*] Diana. *R.*

756. *Manibus.*] And. Naugerius edidit, *Quod nos, ut cernis, habemus.* Farn. *Quod nos ut cernis habemus.*] Scripti plerique, *manibus quod cernis habemus.* vel *quod cernis habere.* Scribe, *manibus quod cernis haberi.* vel, quod malo, *manibus quod (cernis) habemus.* ut in illo Maronis,

Ille (vides) purâ juvenis qui nititur haſtâ
Proxima ſorte tenet lucis loca.

vidit jam veram lectionem Gronovius Obſervat. lib. IV. cap. XVIII. qui illic adeundus. *Heinſius.*

FAB. XXVIII.

FERA ET CANIS, IN SAXUM.

758. *Accipe mirandum.*] Scribe vel invitis libris,

Accipe; mirandi novitate movebere facti.

niſi *monſtri* malis cum Arondeliano. ſic *mirabile monſtrum* lib. V. ℣ſ. 258. ubi Notæ noſtræ videantur. *Heinſ.*

759. *Carmina Naiades non intellecta priorum Solvunt ingeniis.*] Hæc nihili ſunt. Conatus tamen eſt locum illuſtrare Janus Parrhaſius Epiſt. Quæſt. XXXVIII. Quæ enim iſtæ Naïades fatidicæ? pro *Solvunt.* pri. Gronov. pri. Ambroſ. Arond. & alter Erfurt. *Solverat.* unde veram lectionem ſum ſubodoratus. Florentinus S. Marci, & Spirenſis *ſolvitur.* In tertio Mediceo aliiſque nonnullis vox *Naïades* in litura cubabat. tres quatuorve *Naïadum.* Lege minimâ mutatione,

Carmina Laïades non intellecta priorum
Solverat ingeniis.

De OEdipo Laii filio agitur. ſequentia diſtinctione ſunt juvanda, ut vates illa obſcura, quæ jacebat præcipitata, non ſit Themis, ut in vulgatis libris, ſed Sphinx. quare, *non talia linquit multa* cum melioribus reponendum, pro *nec talia liquit.* Omnia jam plana ſunt & perſpicua. Inciderat tamen antiquus quoque auctor argumentorum in haſce fabulas editorum, in mendoſos codices. ut errorem de Naïadibus inveteratum eſſe appareat. de *Laïade* aliquid hic loci viſus eſt deprehendiſſe Jacobus Taurellus, teſte Cioſano. ſed quid ille vellet, bonus Cioſanus non intellexit, *Heinſ.*

761. *Obſcura vates ambagum.* Ex Virg. 6. *Horrendas canit ambages —— Obſcuris vera involvens. —— ſic omnia Tuſcus Involvens, multaque tegens ambage canebat.* Luc. Δυσξύμβλητον ὄπα. ἀσήμους, δυσκρίτους, αἰολοστόμους χρησμούς.

Tra-

Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.
Protinus Aöniis immittitur altera Thebis
Peſtis; & exitio multi pecorumque ſuoque
Rurigenæ pavêre feram. vicina juventus
Venimus; & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu:
Summaque tranſibat poſitarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & volucri non ſecius alite ludit.
Po-

Tragici paſſim. Septuoſa dicta. *ψίλλον τι καὶ δυσεύρετον.* Æſchyl. Prometh.

763. *Protinus Aoniis immiſſa eſt bellua Thebis.*] *Immittitur bellua* manu prima Neapol. & uterque Hamburgenſis, & Berneggerianus. *immittitur altera* Florentinus S. Marci, & Spirenſis. mox pro *pecorique ſibique* idem *pecorumque ſuumque.* alii aliter. at Cantabri. pri. Gronov. ſec. Med. Spi. & complures præterea, *pecorumque ſuoque.* quod verum eſt. niſi malis cum duobus *pecoriſque ſuoque.* quo multi ex vetuſtioribus alludunt, atque eos inter prim. Palat. in quibus, *pecorique ſuoque. multi* etiam pro *multis* Zulichemianus & *Rurigenæ* caſtigatiores pro *Ruricolæ.* Scribe,

Protinus Aoniis immittitur altera Thebis
Peſtis: & exitio multi pecorumque ſuoque
Rurigenæ pavere feram.

de vera hujus loci ſcriptura opportune me monuit vir in reſtituendis veterum ſcriptorum depravatis locis feliciſſimi ſucceſſus noſter Gronovius, cum in prima editione *immittitur altera*, *pecorumque ſuoque* & *rurigenæ* exprimendum curaſſem. *peſtis.* ut l. XI. *peſtis Nemeæa* pro leone Nemeæo. ita enim libri nonnulli veteres illo loco. Neque aliter paſſim principes poëtæ. *Heinſ.* *Aoniis Thebis.*] Bœotiis. Aonia enim pars eſt Bœotiæ.

764. *Ceſſit.*] Alii leg. *Ceſſit & exitio multis pecorique ſibique. Ruricolæ pavere feram.* Planudis verſio Græca agnoſcit lectionem, *pecorumque ſuumque.* *καὶ πολλοῖς εἰς ὄλεθρον προβάτων καὶ χοίρων γέγονεν*, narrat Ant. Liberalis fab. ult. rapuiſſe pueros Cadmæorum: eique puerum trigeſimo quoque die expoſitum, quem illa ablatum devorabat, *ὡς ἐπ' ὀλέθρῳ τραφεῖν Θηβαίων.* Pauſ. Bœotic.

765. *Ruricolæ.*] Al. *Rurigenæ.* hinc Planudi *Indigenæ.* *ἴδευσαν δὲ καὶ οἱ ἰθαγενεῖς θηρίον.* Farn.

766. *Indagine.*] Multitudine hominum inquirentium. Sic Virgilius, *Saltuſque indagine cingunt.* R. *Indagine.*] Hominum, plagarum, retium, formidinum circumductu. vide quæ nos ad primam ſcen. Hippolyti Senecæ. *Farn.*

768. *Summa lina.*] Summos funes, metonymia eſt, ex lino enim funes conficiuntur. *Poſitarum lina plagarum.*] *Pictarum* non male Baſileenſis primæ notæ. Ep. OEnon.

Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi. Senecæ *Picta rubenti linea pinna* in Tragœdiis dicitur. Hanc formidinem etiam appellabant, quæ variis plumarum coloribus diſtinguebatur. videndi Gratius & Nemeſianus in Cynegetico. hinc noſtro in Remedio Amoris, *varia formido* dicitur. Ennodio in Epiſtolis *mentita pennarum formido diſcoloribus fucis.* eadem & *metus* Latinis, & *φόβος* Græcis. ſed de his accurate ad Gratium doctiſſimus Vlitius noſter. *Heinſ.*

769. *Quos illa ſequentes.*] *Quas* pri. Ambroſianus. Vide Notas l. III. v. 140. *Idem.*

770. *Et cœtum non ſegnior alite ludit.*] in uno meo, *& volucri non ſequius alite.* quomodo primus Gronovii & Sixius

pro

Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno.
Muneris hoc nomen. jamdudum vincula pugnat
Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Vix bene miſſus erat, nec jam poteramus, ubi eſſet,
Scire. pedum calidus veſtigia pulvis habebat.
Ipſe oculis ereptus erat. non ocior illo
Haſta, nec excuſſæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medii ſubjectis imminet arvis:
Tollor eò, capioque novi ſpectacula curſûs:
Qua modo deprendi, modo ſe ſubducere ab ipſo

Vul-

pro diverſa lectione. Scribe, *& cœtum non ſecius alite ludit*. In Norico *ſequior* à manu prima. Adi quæ notamus lib. II. v. 809. *Idem*. *Et cœtum.*] Canum multitudinem. *Ludit.*] Deludit, decipit. Vulpes enim circumcurrendo maxime canes eludunt.

771. *Lælapa.*] A velocitate & impetu nomen hoc inditum fuit cani.

772. *Pugnat exuere.*] Conatur detrahere. *R.* *Vincula.*] Lorum quo tenebatur. vel ipſam copulam. *Farn.*

775. *Pedum calidus veſtigia pulvis habebat.*] Puto *obibat*. Vide Notas lib. I. v. 552. *Heinſ.*

777. *Nec exuta contorto verbere glandes.*] *Nec excuſſa* prim. Vatican. Cantabrig. aliique plurimi. quod placet. Lucanus libro III. appoſite,

Lygdamus excuſſa balearis tortor habena
Glande petens ſolido fregit cava tempora plumbo.

ita ſcribe ex veterrimis libris. non *excuſſæ*. ſic *glande fundis excuſſa* apud Ammianum quoque l. XXXI. & *funda amento excuſſo* l. XXXII. ſic *haſta manu excuſſa* & *cupiens excuti haſta* Senecæ in Phœniſſis, quæ vulgo Thebaïs. *arundo, quam Cydon excuſſit manu* Hercule OEtæo. Prudentius Hamartig.

—— magis eſt medicata ſagitta,
Quam jacit umbroſi dominatio lubrica mundi,
Eludens excuſſa oculos,

Silius libro VII.

—— ſed totam pectoris iram
Mandat atrox haſtæ, telumque volatile nodo
Excutit.

at primus Moreti, *exſitæ*. alii *exuſtæ*, *exuſſæ*, *haſuræ*, *exitæ*. Unde *excitæ* videbatur ſcribendum. quomodo Rottendorpianus & duo alii. ut infra lib. VIII. *Hinc aper excitus*, & lib. XI. *conjux excita tumultu*, apud Lucanum *ſtratis excita juventus*. *expulſæ* alter Erfurt. pro *ocyor haſtâ* malim *ocyus*. ut ad Tò *exit* referatur. *Idem*. *Expulſæ glandes.*] Emiſſæ funda glandes plumbeæ.

778. *Calamus.*] Sagitta ex calamo confecta. *Gortiniaco.*] Cretenſi. Nam *Gortyn*, quæ & *Gortys* dicitur, urbs eſt Cretæ. Cretenſes autem præcipue celebrantur arte ſagittaria.

779. *Collis apex medius.*] *Medii* veteres plerique. pro *Tollor in hunc*, Florent. S. Marci, pri. Vatican. pri. Gronov. prior Erfurt. & ſex aut ſeptem alii *Tollor eo*. quod præſtat. ſic apud Horatium l. III. Od. I. *—— ſed timor & minæ*
Scandunt eodem, quo dominus. Heinſ.

780. *Tollor in hunc.*] In illum verticem aſcendo. *R.* Collem hunc Teumeſſum intelligi puto. *Micyl.*

781. *Quo modo deprendi.*] *Qua* Cantabr. & Arondel. Puto *Quom.* nulla fere mutatione, pro *Cum.* vel *Qua*, unde ex quo loco. *Heinſ.* *Quo.*] Curſu. *Modo.*] Interdum. *Modo ſe ſubducere.*] Interdum ſe ſubtrahere.

782. *Fera.*]

Vulnere viſa fera eſt. nec limite callida recto,
In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis:
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic, ſequiturque parem: ſimiliſque tenenti
Non tenet, & vacuos exercet in aëra morſus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextera librat
Dum mea; dum digitos amentis indere tento;
Lumina deflexi: revocataque rurſus eodem
Rettuleram, medio (mirum) duo marmora campo
Aſpicio; fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambo certamine curſûs

Eſſe

782. *Fera.*] Vulpem hanc Teumeſſiam à Thebanorum vico Teumeſſò vocat Pauſ. in Bœot. Palæphatus & Tzetzes I. Chil. 20. Hi virum ajunt fuiſſe cui nomen Alopex, qui à Thebanorum rege propter aſtutiam ſuſpectus & urbe expulſus, valida militum manu Teumeſſum collem occupaviſſe, hunc Cephali auxilio adjutos Thebanos tandem deviciſſe. Tzetzes addit Canem hunc virum fuiſſe quo uſus eſt conciliatore Cephali & Procridis Minos, eundem cum triremi veloci inſequeretur Alopeca, utrumque fractis navibus periiſſe in petris marinis. *Farn.*

783. *In ſpatiumque fugit.*] Loci intervallum. Cæſar de bello Africano. *Rurſus ad aciem paſſim, converſis equis, ſe colligebant, atque in ſpatio conſequebantur.* & deinde: *Quo pede ſe reciperent ab hoſte, & quemadmodum obverſi adverſariis, & in quantulo ſpatio reſiſterent.* Virgil. 5.
——*ſpatioque ſubit Sergeſtus iniquo.* Et. 6. Æneid. *Corripiunt ſpatium medium.*

784. *In gyrum.*] In orbem. *Hoſti.*] Cani Lælapi.

786. *Et vanos exercet in aëre morſus.*] Alii *vanos motus.* & *in aëra* meliores. *vacuos motus* pri. Gronov. prim. Moreti, & tres alii. prior Erfurt. Neap. aliique complures *vacuos morſus.* ut apud Statium Theb. II. de Leone, *vacuis ferit aëra malis.* & Val. Flac. lib. III.

Frangit & abſentem vacuis ſubdentibus hoſtem.

Ammianus lib. XXIX. *Ubi tanquam leo, ob cervum amiſſum vel capream, morſus vacuos concrepans.* Heinſ.

788. *Digitos amentis addere.*] *Indere* prim. Palat. pri. Strozz. Oxon. alter Hamburg. & pro diverſa lectione pri. Vatic. probe. quod etiam in veterrimo codice invenerat Mariangelus Accurſius. *Idem. Amentis addere.*] Imponere. Amenta autem ſunt lora, quibus jacula facilius longiuſque emittuntur.

790. *Medio campo.*] *Campi* unus Patavinus. ut Faſt. III.

Ut medium capi ſciſſis tenuere capillis.

Cæterum in plurimis veterum *& medio.* Forte *en medio.* Heinſ. *Duo marmora.*] Duo marmorea ſigna.

791. *Fugere hoc, illud.*] *Fugere illud, hoc* quart. Medic. Puto,

——*fugere illud, at hoc latrare putares.*

Heinſ.

792. *Invictos ambos.*] *Ambo* Florent. S. Marci, ſec. Medic. Neap. Berneggerianus. ἀρχαϊκῶς. neque aliter prima Aldi editio. Virgil. Eclog. VI.

——*nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambo*
Luſerat. Georg. IV.

Verum ubi ductores acie revocaveris ambo.

ſic caſtigatiores libri; quod pluribus exemplis adſtruit Chariſius. *Heinſ.*

 793. *Ad-*

Eſſe Deus voluit; ſi quis Deus adfuit illis.
  Hactenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in ipſo?
Phocus ait. jaculi ſic crimina reddidit ille.
Gaudia principium noſtri ſint, Phoce, doloris.
Illa prius referam. juvat ô meminiſſe beati
Temporis, Æacida, quo primos rite per annos
Conjuge eram felix; felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat. æquales urebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſilvas juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres
Ire

793. *Adfuit.*] Auxilio fuit. R.

FAB. XXVIII. *Arg.* Hactenus: & tacuit.] *Cephalus cum Dianæ ſtudio feras aſſidue perſequeretur, ſæpeque ex nimio æſtu auram ſæpius invocaret, nympham aliquis arbitratus vocari, Procridi ejus uxori indicavit. At illa non immemor priſtini amoris, dum virgultis ſe recondit, ut ſpecularetur, an eſſet aliqua Aura nomine, cujus ille cupiditate impulſus à ſe alienaretur: Cephalus procul ſpeculatus vehementius moveri virgulta, dum latere feram exiſtimat, eo loco reconditam, jaculo emiſſo conjugem imprudens interfecit. Fertur autem id telum cum cane ab eadem conjuge Procride Cephalo tributum: cujus vim ob iram Auroræ, ſimiliter ut fera ab eo percuſſa, maximo cum luctu viri experta eſt.* Lact.

794. *Hactenus.*] Locutus eſt Cephalus. R. *Crimen.*] Dixerat ſupra ℣ſ. 690. *Hoc telum me flere facit.* Farn.

795. *Reddidit.*] Reſpondendo expoſuit.

796. *Gaudia.*] Ita Diis placitum, voluptati ut mœror comes conſequatur. Plautus in Amphitryone. & ℣ſ. 457. ſupra, *Sollicitumque aliquid lætis intervenit.* Farn.

796. *Sunt, Phoce, doloris.*] *Sint* cum Cantabrig. Norico, & duobus aliis. *Heinſius.*

798. *Æacide.*] *Æacida* Florentinus S. Marci, & Berneggerianus cum primo Vatic. & ſex aliis. Adi Notas Epiſt. 111. ℣ſ. 87. *Idem.*

800. *Mutua cura duos.*] Cum alter conjux de altero eſt ſollicitus amantque inter ſe ardentiſſime. *Pont.*

801. *Nec Jovis.*] *Nulli ſe dicit mulier mea nubere malle, Quam mihi; non ſi ſe Jupiter ipſe petat. Dicit ſed mulier cupido quod dicit amanti, In vento & rapida ſcribere oportet aqua.* Catullus 71. epigr. *Farn.*

803. *Æquales flammæ.*] Par amor.

806. *Nec mecum famuli, nec equi ire ſolebant.*] *Nec mecum famulos, nec equos ire ſinebam* meliores. & mox *umbras* pro *umbram.* niſi quod *frigus opacum* in uno Mediceo. ut apud Virgilium *frigus captamus opacum.* Heinſ. *Nec mecum.*] Herc. Ciofanus ex uno ſuo, duobus Vaticanis & uno Cæleſt. in lectionem hanc aſſerit: *Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam.* Quam lect. in vet. quibuſdam Mariangelus invenit. & ego in uno Ms. meo, quam ingenuam credo; neque enim

Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam.
Tutus eram jaculo. ſed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam frigus, & umbras,
Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu:
Auram exſpectabam: requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare ſolebam:
Meque juves, intreſque ſinus, gratiſſima, noſtros:
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æſtus.
Forſitan addiderim (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſim ſolitus: tu me reficiſque foveſque:
Tu facis, ut ſilvas, ut amem loca ſola: meoque
Spiritus iſte tuus ſemper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis: nomenque auræ tam ſæpe vocatum
Eſſe putans Nymphæ, Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit: linguâque refert audita ſuſurrâ.
Credulâ res amor eſt. ſubito collapſa dolore,
Ut ſibi narratur, cecidit: longoque refecta

Tem-

enim voluiſſe noſtrum tot in eadem vicinia verſus claudere uno verbo *ſolebam* 805. 813. 816.

807. *Lina.*] *Retia rara plagæ.* 4. Æn. *Farn.*

810. *Et quæ de gelidis exibat vallibus auram.*] *Exhalat* plurimi veteres. tres *exhalabat.* Scribe *halabat.* ſic Lucretio *gravis halantes ſulphuris auræ.* Heinſius.

814. *Intreſque ſinus gratiſſima.*] Qui æſtuant, pectus captandæ auræ aperiunt; ibi enim potiſſimum calores ſentiuntur. *Pont.*

815. *Relevare.*] *Quaque meos releves æſtus cantare ſolebat, Accipienda ſinu nobilis aura veni.* Ovid. 3. de Arte. *Farn.*

818. *Dicere ſum ſolitus.*] *Sim* cum primo Pal. ſecundo Medic. Neap. Bernegger. & tribus aliis. præcedentia id requirunt. *Heinſius.*

820. *Semper capiatur ob ore.*] *Captatur* legendum cum Florent. S. Marci, ſec. Medic. & tredecim aliis , vel *captetur* cum Neapol. primo Moreti & Barber. ſic ſupra,

——— *auræque gravi captantur hiatu.*
lib. IV.

Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris. Idem.

821. *Vocibus.*] *Conjugis ad timidas aliquis male ſedulus aures Auditos memori detulit aure ſonos.* Ovid. 3. de Arte. *Farn.*

823. *Eſſe putat Nymphæ.*] *Putans* ex Cantabrig. Spir. ſec. quart. Mediceis, Neapol. prior Erfurt. & ſex aliis. *Heinſ.*

826. *Subito.*] *Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, auræ; Excipit, & ſubito mota dolore fuit.* Farn.

827. *Ut mihi narratur.*] *Ut ſibi* cum melioribus. *Heinſius.*

830. *Ne-*

Tempore; ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui:
Deque fide queſta eſt: & crimine concita vano,
Quod nihil eſt, metuit; metuit ſine corpore nomen:
Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
Sæpe tamen dubitat; ſperatque miſerrima falli:
Indicioque fidem negat; &, niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem;
Egredior, ſilvaſque peto: victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubitò gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe. Veni, tamen, optima, dixi.
Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caducâ,
Sum ratus eſſe feram: telumque volatile miſi.
Procris erat: medioque tenens in pectore vulnus,
Hei mihi! conclamat. vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis; ad vocem præceps amenſque cucurri.
Semanimem, & pſarſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum!) de vulnere dona trahentem
Invenio: corpuſque meo mihi carius ulnis
Sontibus attollo: ſciſſaque à pectore veſte

Vul-

830. *Nomen.*] Auræ, quod non minus illi fatale, quam Auroræ prius, namque Procris timens Auroram, ut habet Hygin. fab. 189. matutino tempore ſecuta eum, ut obſervaret, inter virgulta delituit. quæ virgulta cum Cephalus moveri vidit, jaculum inevitabile miſit, & Procrin conjugem ſuam interfecit. *Farn.*

836. *Victorque.*] Voti compos, ſatiatus cæde ferarum. *Farn.*

839. *Veni tamen optima dicens.*] *Dixi* caſtigatiores. quare paulo ante *Ut ſubito* puto ſcribendum pro *Et.* niſi mavis *En* cum uno Mediceo. *Heinſius.* *Veni tamen optima dicens, &c.*] Melius ad ſenſum Palat. *Veni tamen optima, dixi, Fronde levem, &c.* Heinſius.

840. *Fronde.*] *Surgit, & oppoſitas agitato corpore frondes Movit in amplexus uxor itura viri. Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum Corripit.* Farn.

842. *Tenens in pectore vulnus.*] *Tuens* unus Medic. & poſtea *vox prodita* pro *cognita* chartaceus probæ notæ in eadem bibliotheca. *Heinſius.*

843. *Hei mihi!*] *Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum. Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.* Farn.

847. *Corpuſque meo mihi carius.*] *Mihi me carius* pri. Palat. Arondel. alter Hamburg. & unus Argent. lib. VIII.

——— ô me mihi carior, inquit,
Pars animæ conſiſte mea.

Triſt. v. Eleg. ult.

O mihi me conjux carior. Heinſius.

848. *Ulnis Mollibus attollo.*] *Ulnis ſontibus* longe efficacius ſecundus Pal. & pro diverſâ lectione unus Mediceus. ſic & poſtea *ſceleratum* ſe vocat. Redde eandem

Vulnera ſæva ligo: conorque inhibere cruorem:
Neu me morte ſuâ ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc ſe pauca loqui: Per noſtri fœdera lecti,
Perque Deos ſupplex oro, ſuperoſque, meoſque;
Per ſi quid merui de te bene; perque manentem
Nunc quoque, cum pereo, cauſſam mihi mortis, amorem;
Ne thalamis Auram patiare innubere noſtris.
Dixit: & errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi, & docui. ſed quid docuiſſe juvabat?
Labitur; & parvæ fugiunt cum ſanguine vires.
Dumque aliquid ſpectare poteſt; me ſpectat: & in me
Infelicem animam noſtroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori ſecura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

dem vocem Gratii Cunegetico,

—— *procul hinc extorribus ire*
Edico præſente Deo, præſentibus aris,
Quis ſcelus aut manibus, ſonti aut in pectore motum eſt. *manibus ſumptum* perperam ibi circumfertur. *Idem.*

850. *Sceleratum deſerat.*] *Deſinat* tres ſcripti. Adeantur Notæ lib. 11. Artis. v. 725. *Idem.*

853. *Meoſque.*] Inferos, ad quos jam moritura hinc migro.

854. *Per ſi quid.*] *Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam Dulce meum.* Dido Virg. 4. Æn. *Farn.*

855. *Nunc quoque.*] *Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram: Jam morior.*

857. *Dixit: & errorem.*] *At errorem* ſcribo. *Heinſius.*

858. *Sed quid docuiſſe.*] *Si quid docuiſſe juvabit.* Arondel. Forte, *ſi quid docuiſſe juvaret.* Idem.

859. *Labitur.*] Moritur. R.

861. *Et in me.*] *Et pectore lapſus Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.* Hoc autem ex more veterum apud quos parens, conjux, amicus ut quiſque erat charior, expirantem deoſculatus, extremum halitum & fugientem animam ore excipiebat. *Et extremus ſi quis ſuper halitus errat, Ore legam.* Anna Didonis ſoror. 4. Æneid. *Farn.*

862. *Secura.*] Pellicis cura liberata. Jam enim ex Cephalo cognoverat auram non eſſe nympham, ut ipſa putabat, ſed lenem ventorum flatum. *Meliore.*] *Ante diem morior, ſed nulla pellice læſâ; Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.* Hæc eadem Procris. 3. de Arte. *Farn.*

866. *Duplici cum prole.*] Cum duobus filiis Telamone & Peleo, qui militum delectum habuerant.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER VIII.

ARGUMENTUM.

Minos interim Alcathoën obſidet. qua capta, Niſus in haliæetum & Scylla in cirin fuerunt tranſlati. Hinc in Cretam ille reverſus eſt, ubi Minotaurus labyrintho erat incluſus. quem cum Theſeus deinde de medio ſuſtuliſset, cum Ariadne in patriam rediens, eam in itinere dereliquit. Hinc eam Bacchus aſſumpſit, ejuſque coronam inter ſidera collocavit. Icarus vero, cum ex inſula conaretur poſt patrem evolare, ſubmerſus eſt: ejuſque exſequias celebrantem patrem vidit perdix, è Talo nuper transformata. Theſeus interea cum valde celebris jam eſſet, ad aprum Calydonium, cujus interfectore ſublato, ſorores ejus in Meleagrides aves mutatæ ſunt, fuit convocatus. Inde ad Acheloum divertitur, & Echinades inſulas conſpicit, in quas Naiades erant converſæ. Quod ita fieri potuiſſe, Lelex primum Baucidis & Philemonis probat exemplo, qui in arbores fuerint commutati: ſicut & domus ipſorum in templum, ac pagus ipſe in ſtagnum. Achelous deinde Protei & Meſtræ transformationes adjicit, ac ſuas denique, quibus uſus quondam fuerat, cum ipſum premeret Hercules, gratia Deianiræ.

JAm nitidum retegente diem, noctiſque fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurus; & humida ſurgunt

Nu-

FAB. I. *Arg.* Jam nitidum, &c.] *Minos Jovis & Europæ filius cum propter filium Androgeon interemptum ab Athenienſibus pœnas repeteret, Megaram, in qua urbe Niſus regnabat continue cum Athenienſibus, obſedit. qua expugnata animo conceperat occiſis præſidiis hoſtium ſe victoriam conſecuturum. Inter quæ Scylla Niſi filia ſæpe murum aſcendens delectandi gratia propter lapidem vocalem, qui Apollinis citharæ poſitus ſonum adjecerat, ut animadvertit Minoëm aſſidentem urbi cultu regali, bellicisque rebus intereſſe, pulchritudine ejus exarſit, & cum potiendi nullam viam inveniret, ut victorem hoſtem faceret, crinem purpureum abſcidit genitori dormienti, quo fata patriæ continebantur. Quem cum reſeratis portis accepto hoſte ad Minoëm pertuliſſet, ille impium facinus adverſatus, noviſſime eam navigio recipere noluit, patre jam in avem transfigurato, quam Græci* Alieton *dicunt, & perſequente filiam, illa quoque in volucrem* Cirim *transfigurata eſt.* Lact.

1. *Jam nitidum retegente diem.*] Reditum Cephali cum auxiliis ab Æaco acceptis poëta deſcribens, concinne octavum cum ſeptimo libro connectit. *Retegente.*] Aperiente & oſtendente. *Noctiſque fugante.*] Utrumque ab altero pendet. Cum enim retegitur dies, nox fugatur & contra.

2. *Lucifero.*] Lucifer autem ſtella eſt Veneris, quinque errantium infima, terræque proxima, ut ſcribit Cic. in lib. de Nat. Deorum. *Cadit Eurus.*] Flare deſinit.

4. *Æaci-*

Nubila. dant placidi curſum redeuntibus Auſtri
Æacidis, Cephaloque, quibus feliciter acti
Ante exſpectatum portus tenuêre petitos.
Interea Minos Lelegeïa littora vaſtat:
Prætentaque ſui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Niſus habet; cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua Phœbes:
Et pendebat adhuc belli Fortuna; diuque
Inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.

Re-

4. *Æacidis.*] Æginenſi militi ab Æaci filiis conſcripto. *Nam Telamon fraterque viros ad bella parabant.* 675. vſ. lib. præced. *Farn.* *Quibus feliciter acti.*] *Uſi* quatuor veteres. ut Epiſt. Ariadn. *nam ventis quoque ſum crudelibus uſa.* l. XIII. Met. *jubet uti navita ventis.* ſic & alibi. ſed vulgatam nihilominus lectionem probo. *Heinſius.*

5. *Ante expectatum.*] Antequam expectarentur. *Portus petitos.*] Athenienſes portus, quo pervenire cupiebant.

6. *Lelegeia.*] Megarenſia, à Lelege, qui ab Ægypto advena Megaras inſtauravit, incolaſque à ſe Lelegas nominari voluit. cujus nepotem Scitonem & Niſum de regno diſceptantes arbitrum delegerunt Æacum, is regnum Niſo adjudicavit. Pauſan. in Atticis. *Farn.*

8. *In urbe Alcathoe.*] *In urbem* primus Medic. Noricus & tres alii. *in urbe Alcathoi* puto. de qua lectione dictum Artis Amator. lib. II. verſ. 421. *Heinſ.* *Quam Niſus habet.*] Poſſidet. Niſus enim ex quatuor Pandionis Athenarum regis filiis unus fuit, cui (ut Strabo narrat lib. 9.) in regni diviſione à Pandione facta Megara obtigerunt. *Alcathoë.*] Megaris, etiam ab Alcathoo reſtauratis & munitis. *Farn.*

10. *Magni fiducia regni.*] Quamdiu enim crinem illum haberet, privari non poterat regno.

11. *Sexta reſurgebant.*] Sexto menſe poſt cœptam obſidionem Megara prodita fuiſſe ait. *Orientis cornua Lunæ.*] *Cornua Phœbes* unus Med. & unus Ambroſ. recte. niſi mavis *orienti Phœbæ.* nam alter Twiſdenius *orienti Lunæ.* ſic ſæpe alibi Phœben pro Luna ponit. paulo ante *pro medio de vertice* Florent. S. Marci, & alii *medioque in vertice. medio ſub* Neap. Urbin. & ſec. Medic. *Heinſ.*

13. *Inter utrumque volat.*] *Vagat* Florent. S. Marci, unus Medic. & unus Bon. ſic Plautus Milite Glorioſo,

Te alloquor vitii probrique plena, quæ circum vicinos vagas.

Prudentius Cathemerin. Hymno VI.

Liber vagas per auras Rapido vigore ſenſus.

ita vetuſtiores codices. alii *vacat* vel *vagas.* Vide Nonium in eo verbo. Forte tamen tam apud Naſonem quam Prudentium ſcribendum *vacat.* ſic *vacat ars.* de quo Triſt. IV. Eleg. III. v. 77. poſſit & legi *vaga eſt.* idque recte, ut opinor. *Idem.* *Inter.*] Νίκη ἑτεραλκὴς, Ἄλλοτε μὲν Μίνῳ ἐπαμείβεται ἄλλοτε Νίσῳ. Romanæ victoriæ optime conſuluit fulmen, alas illi decutiens. Νίκη γὰρ φυγεῖν ἄπτερος οὐ δύνατο. Anthol. 4. *Farn.* *Dubiis victoria pennis.* Hinc Homero Mars Vocatur ἀλλοπρόσαλλος. Cæſ. de bello Civ. lib. 3. *Sed fortuna, quæ plurimum poteſt cum in reliquis rebus, tum præcipuè in bello, parvis momentis, magnas rerum commutationes efficit.*

14. Ve-

Regia turris erat vocalibus addita muris:
In quibus auratam proles Latoïa fertur
Depoſuiſſe lyram: ſaxo ſonus ejus inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi;
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo,
Tum cum pax eſſet. bellum quoque ſæpe ſolebat
Spectare, équc illâ rigidi certamina Martis.
Jamque morâ belli procerum quoque nomina norat,
Armaque, equoſque, habituſque, Cydoneaſque pharêtras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
Plus etiam, quam noſſe ſat eſt, hac judice Minos,
Seu caput abdiderat criſtatâ caſſide pennis,
In galeâ formoſus erat: ſeu ſumſerat auro
Fulgentem clypeum, clypeum ſumſiſſe decebat.
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.

Im-

14. *Vocalibus.*] Alcathoō Megara mœnibus cingenti operam navans Apollo lyram depoſuit. ſonus autem lyræ in lapides ſubjectos tranſiit. ita ut ſi quis calculo eos percuſſerit, eundem, quem pulſæ fides, ſonum redderent. Pauſan. Att. *Sæpe lapis recrepat Cyllenia munera pulſus, Et veterem ſonitu Phœbi teſtatur amorem.* Ciris. *Idem. Vocalibus.*] Reſonantibus, vocem reddentibus.

15. *Proles Latonia.*] *Latoia* Neapol. Thuan. pri. Reg. Arond. & ſex alii. Florent. S. Marci, *Letoïa.* bene. quo etiam alludit tertius Medic. in quo *Letonia.* Vide notas Triſt. III. Eleg. II. verſ. 3. *Heinſ. Proles Latonia.*] Apollo.

18. *Petere.*] Percutere.

19. *Bello quoque ſæpe ſolebat.*] *Bellum, quoque turre ſolebat*, ſecundus Mediceus & Neap. at Urbinas,

—— bellum quoque ſæpe ſolebat
Spectare eque illâ.

bellum etiam à manu prima Berneggerianus. Lege,

—— bellum quoque turre ſolebat
Spectare eque illâ rigidi certamina Martis. Heinſ.

21. *Jamque mora belli.*] *Moras belli* Neapol. & prior Erfurt. ut *nomina procerum belli moras* appellet. ſic apud Lucanum, *Craſſus erat belli medius mora.* & apud Silium lib. I. *Romani Murrus belli mora.* quanquam paulo alio ſenſu. ſed vulgata bene ſe habet. *Idem. Mora belli.*] Diuturnitate belli. *Procerum.*] Ducum. *R.*

22. *Cydoneaſque.*] Cretenſes à Cydone Cretæ ube, infra ad v. 40. *Farn.*

23. *Ducis.*] Minois: Jupiter enim ex Europa ſuſcepit Minoa, Rhadamanthum, & Sarpedonem, ut habet Herodotus in Clio, quem tamen Homerus Jovis & Laodamiæ filium fuiſſe ſcribit Il. 16. *F.*

24. *Plus etiam quam noſſe ſat eſt.*] Nam eum etiam amabat.

26. *Sumſerat ore Fulgentem clypeum.*] *Ore* prim. Vatic. & duo alii. prior Regius *auro.* bene. lib. XIII.

Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro. Heinſius.

30. *Si-*

Impoſito patulos calamo ſinuaverat arcus;
Sic Phœbum ſumtis jurabat ſtare ſagittis.
Cum verò faciem demto nudaverat ære,
Purpureuſque albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaque ora regebat:
Vix ſua, vix ſanæ virgo Niſeïa compos
Mentis erat. felix jaculum, quod tangeret ille,
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
Impetus eſt illi, (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi,
Turribus è ſummis in Gnoſſia mittere corpus
Caſtra; vel æratas hoſti recludere portas:
Vel ſi quid Minos aliud velit. utque ſedebat
Candida Dictæi ſpectans tentoria regis;
Læter, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio eſt. doleo quod Minos hoſtis amanti eſt.
Sed niſi bella forent, nunquid mihi cognitus eſſet?
Me tamen acceptâ poterat deponere bellum
obſide: me comitem, me pacis pignus habere.
Si, quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,

Qua-

30. *Sinuaverat arcus.*] Lunaverat, incurvaverat. Redi ad Tom. I. p. 313. v. 23.

32. *Dempto ære.*] Depoſita galea.

33. *Stratis inſignia pictis Terga premebat equi.*] Non damno hanc lectionem, arridet tamen quod pro diverſa lectione Grævianus exhibebat, *phaleris pictis*; ut apud Maronem,

Primus equum phaleris inſignem victor habeto. Heinſ.

40. *Gnoſſia Dictæi.*] Cretæ ἑκατομπόλεως eximiæ fuerunt urbes Cydon, Gnoſſus, Gortyn, Lyctus, mons Dicte. atque hinc poëtis Cretæ epitheta. *Farn.*

41. *Æratas portas.*] Ære & ferro munitas, & tectas.

42. *Utque ſedebat.*] *Solebat* non male ſeptem veteres. & Neapol. ſec. tert. Medic. pro diverſâ lectione. *Heinſius.*

43. *Dictæi regis.*] Cretenſis. Nam Dicte mons eſt Cretæ.

46. *Nunquam mihi cognitus eſſet.*] *Nunquid* cum primo Mediceo & Norico. mox pro *deponere bellum* quinque codices, *dimittere.* ut apud Statium Theb. VI.

Tiſiphone, quantum poteras dimittere bellum?

ſi noſter Met. XIII.

Rex jubet incepti curam dimittere belli.

apud Senecam Phœniſſis, *infauſtas, ajo, Dimittite pugnas.* Heinſius.

47. *Me tamen.*] Et ſane regum liberi obſides plerumque, pacis & fœderum pignora poſcebantur olim & dabantur.

48. *Haberet.*] Malim *habere.* Heinſ.

49. *Quæ te peperit.*] Europa, ad v. 23. ſupra. *Farn.* *Pulcherrime regum.*] *Rerum* decem veteres. omnino rectius. ut Art. Am. I.

Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quatuor in niveis aureus ibis equis?

ſic

Qualis es ipſe, fuit; merito Deus arſit in illâ.
O ego ter felix, ſi pennis lapſa per auras
Gnoſſiaci poſſim caſtris inſiſtere regis:
Faſſaque me, flammaſque meas, qua dote, rogarem,
Vellet emi! tantum patrias ne poſceret arces.
Nam pereant potius ſperata cubilia; quam ſim
Proditione potens. quamvis ſæpe utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Juſta gerit certè pro nato bella peremto:
In cauſsâque valet, cauſſamque tuentibus armis.
Ut puto, vincemur. qui ſi manet exitus urbem;
Cur ſuus hæc illi reſerabit mœnia Mavors,
Et non noſter amor? melius ſine cæde, morâque,
Impensâque ſui poterit ſuperare cruoris.
Quàm metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
Vul-

ſic *fortiſſime rerum*, & ſimilia. mox *ipſa fuit* non *ipſe* meliores. *Heinſius.*

51. *O ego ter felix.*] *Quam felix* nonnulli. *Idem.*

54. *Emi.*] Tribus modis apud veteres nuptiæ fiebant. 1. *Uſu*, ſi mulier per annum unum cum viro, licet ſine legibus fuiſſet; 2. *Farre vel Confarreatione*, cum per Pontificem Max. & Dialem Flaminem per fruges & molam ſalſam conjungebantur: ex quibus nuptiis Patrimi & Matrimi appellabantur. 3. *Coemptione*, atque in manum conventione, cum illa in filiæ locum, maritus in patris veniebat; ut ſi quis prior fuerit defunctus, locum hæreditatis juſtum alteri faceret. Servius Petri Danielis. Formulas vide apud Briſſonium lib. 6.

55. *Quam ſim proditione potens.*] Quam ſim voti compos prodendo patrem. ut v. 80. infra & 751.

58. *Nato.*] Androgeo ab Athenienſibus ex invidia & inſidiis cæſo, 7. lib. v. 461. *Farn.*

59. *Et cauſaque valet.*] Multi veterum *In cauſaque.* Columella lib. III. c. II. *Vitis eligitur quæ & in fructu valet & in materia.* deinde pro *cauſamque tuentibus armis*, Florent. S. Marci, Bernegg. Cantabr. ſec. Medic. Spirenſ. uterque Erfurt. pri. Hamburg. & quinque alii, *tenentibus.* quod verum puto, hoc eſt, per quæ cauſa tenetur. Formula juris. noſter libro XIII.

Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam.

paulo ante primus Vatic. *quamvis tamen utile vinci*, pro *quamvis ſæpe.* Heinſius.

61. *Cur ſuus hæc illi reſeret mea mœnia Mavors.*] *Reſerabit* prim. Gronov. rectius. Malim tamen *reſerarit.* Idem. *Suus Mavors.*] Sua potentia, & vis bellica.

64. *Nam metuo certe.*] *Non metuam* Florent. S. Marci, Thuan. Bernegger. primus Medic. prim. Erfurt. Spirenſ. & unus meus. alii ex vetuſtioribus *Nam metuam*, vel *Non metuo.* prim. Moreti & alius *Jam metuo.* Scribe *Quam metuo!* ſic lib. IX.

Quam nolim, rata ſint!

Virgil. Æn. VI.

Quam metui, ne quid Libyæ tibi regna nocerent?

Propertius lib. I. Eleg. XIX.

Quam vereor, ne te contempto, Cynthia, buſto
Abſtrahat è noſtro pulvere iniquus Amor! Heinſ.

 65. *Quis*

Vulneret imprudens! quis enim tam dirus, ut in te
Dirigere immitem, niſi neſcius, audeat haſtam?
Cœpta placent, & ſtat ſententia tradere mecum
Dotalem patriam; finemque imponere bello.
Verùm velle parum eſt. aditus cuſtodia ſervat:
Clauſtraque portarum genitor tenet. hunc ego ſolum
Infelix timeo: ſolus mea vota moratur.
Dî facerent, ſine patre forem! ſibi quiſque profecto
Fit Deus. ignavis precibus Fortuna repugnat.
Altera jamdudum ſuccenſa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obſtaret amori.

Et

65. *Quis enim tam durus.*] *Dirus* præſtantiores multi. quod efficacius. pro *non inſcius*, recte etiam *niſi neſcius*, duo meliores Moreti, & ſex alii cum Græviano. neque aliter pro diverſa lectione primus Vaticanus. invenit etiam id in ſuis Vivianus. ſex alii *niſi inſcius*, verum proxime. *Idem.*

67. *Et ſtat ſententia.*] *Exſtat* Genev. Scribe *en ſtat.* niſi malis *tradere ſecum Dotalem patriam* pro *mecum* cum Florentino S. Marci & primo Vaticano, ut poetæ interloquentis ſint verba. *Idem.*

68. *Dotalem patriam.*] In dotem patriam prodere, ut me accipiat, ſecumque habeat.

69. *Aditus.*] Portarum ingreſſus.

72. *Sibi quiſque profecto eſt Deus.*] *Fit Deus* in primo Gronovii, ut apud Maronem,

—— *ſua cuique Deus fit dira cupido.*

Heinſ. *Sibi.*] *Ergo animus, qui, ut ego dico, divinus eſt, ut Euripides audet dicere, Deus eſt.* Cic. 1. Tuſc. quæſt. *Dine hunc ardorem mentibus addunt Euryale? an ſua cuique Deus fit dira cupido.* Niſus Virgil. 9. Æneid. *Animus humanus etiam nunc in corpore ſitus Dæmon nuncupatur.* Apulejus de Deo Socratis: Prope eſt à te Deus, tecum eſt, intus eſt. Seneca 41. Epiſt. *Miraris hominem ad deos ire? Deus ad homines venit. Imo, quod propius eſt, in homines venit. Nulla ſine Deo mens bona eſt.* Seneca Epiſt. 73. *Dextra mihi Deus eſt & telum quod miſſile libro.* Mezentius 10. Æneid.

73. *Ignavis.*] Fortunam Lacedæmonii admota manu invocabant. Heſiodus præcipit agricolæ, ut ſtivam manu tenens vota nuncupet Diti ac Cereri. Non Perſeum fugientem in Pydnen ex prælio, hoc prætextu, ut Diis ſacrificaret; ſed Paulum Æmilium ſtricto enſe precantem pugnantem exaudivêre Dii, illique victoriam conceſsêre. Plutarchus in Æmilio. *Fortuna fortes metuit, ignavos premit.* Seneca Med. 159. *Farnab.* *Ignavis precibus fortuna repugnat.*] *Non muliebribus ſuppliciis ac precibus res magnæ geruntur, ſed agendo, vigilandoque: ubi te ſemel tradideris ſocordiæ, nequidquam deinde opem deorum imploraveris, infenſi & irati ſunt.* Saluſt.

75. *Perdere gauderet.*] *Prodere* tres ſcripti. Vide Feſtum in eo verbo. at Mediceus primæ notæ, *Pendere.* pro Impendere, vel diſcrimini objicere. ſumtum à lancis examine. unde *pendere tributum, vectigal, pœnam* & ſimilia. ſic Calpurnius Eclogâ VI.

Hunc ego qualemcunque vides in valle, paciſcor
Pendere: dum ſciat hic ſe non ſine pignore vinci.

noſter libro X.

Atque ita; Quis Deus hunc formoſis, inquit, iniquus.

Pen-

Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Per gladios auſim. neque in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt: opus eſt mihi crine paterno.
Illa mihi eſt auro pretioſior: illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti, curarum maxima nutrix,
Nox intervênit; tenebriſque audacia crevit.
Prima quies aderat; qua curis feſſa diurnis.
Pectora ſomnus habet. thalamos taciturna paternos
Intrat: & (heu facinus!) fatali nata parentem
Crine ſuum ſpoliat: prædâque potita nefandâ
[Fert ſecum ſpolium celeris; progreſſaque portâ]
Per medios hoſtes (meritis fiducia tanta eſt)
Pervenit ad regem: quem ſic affata paventem:
Suaſit amor facinus. proles ego regia Niſi
Scylla, tibi trado patrioſque meoſque Penates.
Præmia nulla peto, niſi te. cape pignus amoris
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput. ſceleratàque dextrâ

Mu-

Pendere vult? caraque jubet diſcrimine vita
Conjugium petere hoc!
ita illic optimus Cantabrig. cum uno Baſileenſi. *penſius cogitare.* Auſonio in gratiarum actione. *penſas herbas* pro ponderatis noſter dixit Met. XIV. in fabula Circes. Auſonius Idyll. VIII.

—— *juſto trutinæ ſe examine pendit.*
ita veterrimus codex, non *penſat* cum vulgatis. Epiſtola V. ad Theonem, idem codex *dependere* pro *deprendere*:

Quas tamen explicitis nequeas dependere chartis. Heinſ.

77. *Et gladios auſim.*] *Per gladios* cum uno Voſſiano, uno Gronovii, priore Twiſdenio, & Mediceo uno; deinde *neque in hoc*, non *ad hoc*, cum melioribus. *Per gladias* etiam in uno Berſmanni extabat. *Idem.*

85. *Fatali crine.*] *Vitali* in vetuſtioribus nonnullis. *Idem. Fatali crine.*] In quo urbis fata continebantur. *R. Fatali.*] Crinis hic fatalis ſignificat ſecretum Niſi conſilium, quod in capire ſummo. Hoc aurem hoſtibus prodito, quid ſupereſt, niſi urbis expugnatio; Georg. Sabinus, apud quem vide ſimilem hiſtoriam de Romilda Foro Julienſi. *Farn.*

87. *Fert ſecum ſpolium ſceleris.*] *Celeris* in primo Mediceo, priore Erfurt. Calandr. Juret. Spirenſ. & quinque aliis. quomodo & Priſcianus agnoſcit, & in veterrimo libro Vivianus invenit. Sed vel ſic verſum hunc tollendum cenſeo. Certe in optimo S. Marci codice margini adſcriptus erat, idque manu recentiori. *Heinſ.*

88. *Meriti fiducia tanta eſt.*] *Meritis* duo. unus Leidenſis *mentis.* non male. *Idem.*

91. *Patriamque meoſque penates.*] *Patrioſque* ex melioribus. *Idem.*

95. *Mi-*

Munera porrexit. Minos porrecta refugit.
Turbatuſque novi reſpondit imagine facti:
Dî te ſubmoveant, ô noſtri infamia ſæcli,
Orbe ſuo: telluſque tibi pontuſque negentur.
Certè ego non patiar Jovis incunabulă Creten,
Quæ meus eſt orbis, tantum contingere monſtrum,
Dixit: &; ut leges captis juſtiſſimus auctor
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolvi
Juſſit; & æratas impelli remige puppes.
Scylla, freto poſtquam deductas nare carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia vidit;
Conſumtis precibus violentam tranſit in iram:
Intendenſque manus, paſſis furibunda capillis,

Quo

95. *Minos porrecta refugit.*] Minos tanta fuiſſe juſtitia apud ſuperos fertur, ut apud inferos judex fuerit conſtitutus. Pulchre igitur decorum ſervat poëta, quo ubique Minoëm juſtum eſſe oſtendit.

96. *Imagine.*] Cogitatione. *Novi facti.*] Inuſitati ſceleris.

97. *Dii te ſubmoveant.*] Pœnam & ſupplicium, quo olim parricidæ afficiebantur, Scyllæ Minos imprecatur. Corio namque inſuebantur cum ſimia, gallo, ac ſerpente, ac in mare fluviumve projiciebantur, ne aut cœlum aſpicere, aut in terra, aquave quieſcere poſſent. R. *Di te ſubmoveant Orbe ſuo.*] *Orbe polus* Neapol. Florent. S. Marci, & Spir. *Orbe tuo.* quartus Medic. *Orbe meo.* Scribe *Orbe pio.* poſtea *negentur* pro *negetur* Mediceus chartaceus. *Heinſ.*

98. *Orbe ſuo.*] Ad particidarum ſupplicium alluſum volunt. de eo Cicer. in oratione pro Roſcio Amerino.

99. *Jovis.*] Mons Idæus, ubi, *& gentis cunabula noſtra*, Æn. 3. Callimachus hymno ad Jovem. Gyrald. Syntagm. 1. *Farn.* Virgil. *Creta Jovis magni medio jacet inſula ponto, Mons Idæus ubi & gentis cunabula noſtra*, Æneid. 3.

100. *Qui meus eſt orbis.*] *Qua meus* Urbin. & duodecim alii. *Heinſ. Tantum monſtrum.*] Quæ contra naturam fiunt, monſtra vocantur. Patrem autem prodi à filia, maxime contra naturam eſſe videtur. R. *Monſtrum.*] Ἀτύχημα. Arrian. Epictet.

101. *Juſtiſſimus auctor.*] Olim *ultor* legebam. ut ſupra,

Androgeque necem juſtis ulciſcitur armis.

Nunc nihil muto. Nam *auctor* ad leges referendum: unde & *legifer* noſtro dictus eſt in Amoribus. ſic de Auguſto lib. xv.

—— *legeſque feret juſtiſſimus auctor.*

Heinſ.

103. *Æratas impleri remige puppes.*] Imo *impelli.* quod præter unum codicem Ciofani, & Mureti excerpta, quinque noſtri exhibent. ſic *infidum remis impellere marmor.* Maroni in Georgicis. & Æneid. IV. *impellite remos.* Noſter Epiſt. III.

—— *ſive paras impellere remige claſſem.* Idem.

105. *Præſtare ducem ſceleris ſibi præmia.*] *Sceleris ſua* unus Moreti. Puto *ſceleri ſua præmia.* Idem.

108. *Qua*

Quo fugis, exclamat, meritorum auctore relictâ,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quo fugis, immitis? cujus victoria noſtrum
Et ſcelus & meritum eſt. nec te data munera, nec te
Noſter movit amor; nec quod ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? nam quo deſerta revertar.
In patriam? ſuperata jacet. ſed finge manere:
Proditione meâ clauſa eſt mihi. patris ad ora?
Quæ tibi donavi. cives odêre merentem:
Finitimi exemplum metuunt. exponimur orbæ:
Terrarum nobis ut Crete ſola pateret.
Hac quoque ſic prohibes? ſic nos, ingrate, relinquis?
Non genitrix Europa tibi, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniæve tigres, Auſtrove agitata Charybdis.

Nec

108. *Quo fugis?*] Veſtigia plane Virgiliana: *Mene fugis?* & mox, *Nec te noſter amor, nec te data dextera quondam, Nec moritura, &c.* 4. Æneid. *Farn.*

111. *Et ſcelus.*] Quia prodidit patrem. *Et meritum.*] Quia Victorem effecit Minoëm.

112. *In unum congeſta.*] *Uno* prim. Moret. ſex alii. *Heinſius.*

113. *Nam quo.*] *Nam quo me referam? quali ſpe perdita nitar? Idæosne petam montes? an gurgite vaſto, &c. An patris auxilium ſperem?* Ariadne apud Catullum. *Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater Deſtruat? aut captam ducat Getulus Iarbas?* Dido Virg. *Farn.*

116. *Quem tibi donavi.*] *Quæ* ex caſtigatioribus. *Heinſ.*

117. *Obſtruximus orbem Terrarum nobis.*] Sine libris antiquis eſſet, non auderem controverſiam huic loco movere. At inter optimos Neapol. Urbin. ſec. Medic. Spirenſis, & Thyſianus *exponimus orbem.* pri. Baſil. *exponimur orbem.* Florent. S. Marci & unus Medic. ex melioribus, *exponimur orbe.* Latet aliquid reconditæ elegantiæ. Scribo,

—— exponimur orbæ;
Terrarum nobis ut Crete ſola pateret.

exponi enim ſeu projici non infantes ſolummodo, ſed exules etiam dicebantur. Noſter in Triſtib.

Expoſuit memet populis fortuna videndum. Idem.

Obſtruximus.] Clauſimus. R. *Obſtruximus.*] Hinc Medea Senecæ: *Quaſcunque aperui tibi vias, cluſi mihi. Quo me remittis?* Vſ. 458. *Farn.*

119. *Hanc quoque ſi prohibes, & nos, ingrate, relinquis.*] *Hac prohibes* ex iiſdem, de quo Artis Amatoriæ lib. II. Vſ. 335. Deinde *ſic prohibes* bene tert. Mediceus. & duo alii. *ſic nos relinquis* etiam ex Palatinis unus. alius, *ſi relinquis.* Heinſius.

120. *Sed inhoſpita Syrtis.*] Inhoſpitalis. Accolæ namque Syrtium feri ſunt, & peregrinis infeſtiſſimi. R. *Genitrix.*] *Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor, Perfide, ſed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus, Hyrcanæque admôrunt ubera tigres.* Æn. 4. *Quænam te genuit ſola ſub rupe leæna? Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis? Quæ Syrtis, quæ Scilla vorax, quæ vaſta Charybdis?* Catul. 65. epigr. Homerum ſecuti omnes; Νηλεὲς οὐκ ἄρα σοίγε πατὴρ ἦν, &c. Il. 16. *F.*

123. Ge-

Nec Jove tu natus: nec mater imagine tauri
Ducta tua eſt. generis falſa eſt fabula veſtri.
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas,
Niſe pater. gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia: nam fateor, merui; & ſum digna perire.
Me tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. cur, qui viciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæque patrique;
Officium tibi ſit. te verè conjuge digna eſt,
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum;
Diſſortemque utero fœtum tulit. ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferunt; idemque tuas, ingrate, carinas?
Jam jam Paſiphaën non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: tu plus feritatis habebas.
Me miſeram! properare juvat: divulſaque remis
Unda ſonat. mecum ſimul ah mea terra recedit.

Nil

123. *Generis falſa eſt ea fabula; verum Et ferus.*] *Verus* in multis Veterum. unus meus *rerum vel veri.* Aſſentior Joanni Guilielmo Capoferreo, qui dum hæ obſervationes prælo committuntur, opportune reſcribendum monuit,

—— *generis falſa eſt ea fabula veſtri.*

pro *mater luſa tua eſt* in Neapol. *capta.* in optimo S. Marci, Florentino *Ducta.* eleganter *Duci* pro trahi etiam pro induci vel ſeduci. Unde *ductari dolis* apud Comicos. lib. XIV.

Invidiæ ſocios prædæque cupidine ductos.

ita liber optimus. apud Horatium l. II. Sat. II. *Ducit te ſpecies; video.* Propertius lib. II. Eleg. VII.

Uxor me nunquam, nunquam me ducet amica.

ſed finis exemplorum non eſſet. pro vulgata tamen lectione quæ faciant, vide notata à nobis ad lib. IV. verſ. 698. *Heinſ.*

128. *Sed tamen ex illis aliquis.*] *Me tamen* appoſita & efficaci repetitione unus Gronovianus. *Idem.*

131. *Officium tibi ſit.*] *Tibi ſit* Cantabrig. & pro diversâ lectione prior Erfurt. & prior Hamburgenſis. Deinde ex melioribus, *te vere conjuge digna eſt*, non *vero.* Idem. *Officium.*] Beneficium.

132. *Torvum taurum.*] Terribilem aſpectu. *Ligno.*] Lignea vaccæ forma. *R. Ligno.*] Infra ℣ſ. 156. *Farn.*

133. *Diſcordemque utero fœtum tulit.*] Quicquid obloquuntur libri veteres, repone *Diſſortem fœtum*, & adi quæ notamus ad Epiſtolam Ulyſſis Sabiniani v. 35. Certe in fragmento Boxhorniano *Diſcortemque.* Heinſ. *Diſcordem fœtum.*] Nam vir & taurus videbatur Minotaurus.

138. *Properare jubet.*] *Properare juvat* meliores. utrumque probum eſt. *Heinſius.*

139. *Mecumque ſimul mea terra recedit.*] *Mecum ſimul ab mea terra* Florent. S. Marci, prior Hamburg. pri. Medic. Noricus,

Nil agis, ô fruſtra meritorum oblite meorum.
Inſequar invitum: puppimque amplexa recurvam,
Per freta longa trahar. vix dixerat; inſilit undas;
[Conſequiturque rates faciente Cupidine vires.]
Gnoſſiacæque hæret comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
Et modo factus erat fulvis Halyaëtos alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laniaret adunco.
Illa metu puppim dimittit: at aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, ne tangeret æquora, viſa eſt.
Pluma fuit. plumis in avem mutata vocatur
Ciris: & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

Vota

Noricus, & duo alii. *mecum ſimul &* alter Erfurt. & Bernegger. in quo vetus lectio penitus erat eraſa. *mecum ſimul mea* Arondel. *ſine me ſimul & mea terra* Zulichemianus, & Genevenſis. Latet acumen aliquod, quod elicies, ni fallor, ſi reſcribas, *mecum ſine me mea terra recedit.* ſic lib. XI. *Et ſine me me pontus habet.* ubi *ſine te* legebatur frigide mehercules. *Idem. Mea terra recedit.*] Recedere videtur navibus abeuntibus. hoc autem ex opinione vulgari eſt dictum. *R. Recedit.*] Lib. VI. v. 512.

142. *Inſilit undis.*] *Undas* tertius Mediceus, & tres alii. probe. ſic Statius Theb. II.

Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
Inſilit.

Horatius Art. Poëtica,

——*ardentem frigidus Ætnam*
Inſiluit.

Val. Flaccus lib. VIII.

——*mox attonita cum virgine puppem*
Inſilit.

Lucanus libro III.

Inſiluit ſolo nociturus pondere puppim.

ſic *immurmurare ſilvas* Virgil. Georg. IV.

Frigidus ut quondam ſilvas immurmurat Auſter.

ita enim vetertimus codex. proximus verſus *Inſequiturque rates* eſt adulterinus & inſulſus. *Heinſ. Inſilit.*] Tunc ſuſpenſa novo ritu crine, ut cenſet Ant. Delrius *de navibus altis*, *Per mare cæruleum trahitur Niſeia virgo.* Neſcio cujus Ciris. Sed Apollodorus 3. lib. Minos Megaris potitus virginem vinctam pedibus è puppi in mare dejectam merſit. Illa, inquit Hyginus, ſe in mare præcipitavit fab. 198. *Farn.*

146. *Halyætus alis.*] *Halyæetos* Neap. pri. Palat. tert. Medic. Cantabrig. prior Erfurt. duo alii. & mox *lanaret* pro *laceraret* meliores. *Heinſ. Halyætus.*] Species eſt aquilæ, clariſſima oculorum acie, librans ex alto ſeſe, viſoque piſce in mari præceps in eum ruens, & diſcuſſis pectore aquis rapiens. *R.*

148. *Dimiſit.*] *Dimittit* iidem. deinde *at aura*, non *& cum* Mediceo chartaceo. *Heinſius.*

150. *Pluma.*] Niſus dum filiam perſequitur. ut habet Hyginus fab. 198. in halyæeton, id eſt, aliquam marinam verſus eſt. Scylla filia in piſcem quem Cirin vocant. hodie ſi quando avis ea piſcem illum natantem conſpexerit, mittit ſe in aquam, raptumque unguibus dilaniat. In avem alii. Virgil. I. Georg. *Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo: Quacunque illa levem fugiens ſecat æthera pennis, &c.*

151. *Ciris.*] Ἀπὸ τοῦ κείρειν, h. e. à tondendo, fuit appellata. Porro quænam avis proprie ſit *Ciris*, apertius aut

 planius

Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
Solvit, ut egreſſus ratibus Curetida terram
Contigit; & ſpoliis decorata eſt regia fixis.

Creve-

planius alibi nuſquam traditur. Ex noſtris ſunt, qui alaudam interpretentur. Virgilius ſolitariam avem hanc videtur facere, qui in ſolis rupibus ac ſcopulis & littoribus deſertis, ut ipſe ait, exigat ævum, vertice in medio criſtam purpuream habens, cæteris plumis varie coloratis.

FAB. II. *Arg.* Vota Jovi Minos.] *Deſcripturus quemadmodum Ariadnæ corona in ſydus fuit converſa, breviter commemorat ea quæ de Minotauri cæde feruntur. Minos enim victor hoc tributo Athenienſes preſſit, ut nono quoque anno quatuordecim nobilium liberi, hoc eſt ſeptem pueri, ac totidem virgines, ſorte ducti mitterentur in Cretam Minotauro objiciendi. Theſeus igitur Ægei regis filius, cum ſors ad eum perveniſſet, ſive cum tantum dedecus, tantamque ſuorum calamitatem ferre non poſſet, ſponte in Cretam profectus, Ariadnæ Minois regis filiæ amore ſuo capta auxilio ſervatus eſt. Nam quo modo & Minotaurum interficeret monſtravit, & filo ad januam fixo è Labyrintho à Dædalo extructo egrederetur, oſtendit. Quare occiſo Minotauro, Ariadnen, una cum Phædra ſorore abducens in Diam inſulam primum enavigavit, ubi ab ingrato Ariadna relicta, cum ſe deſertam quereretur, opemque Deorum invocaret, Libero patri ita placuit, ut eam ſibi deſponſarit, & ut æterna illius amoris memoria eſſet, ejus coronam in cælum miſerit, cujus gemmæ in ſtellas converſa ſydus coronæ ſimile effecerunt.*

152. *Vota Jovi Minos taurorum ſanguine centum.*] *Vota taurorum corpora* Florent. S. Marci, Neapol. ſec. Medic. Bernegger. prior Hamburg. Cantabrig. aliique complures. optime. de quo alibi. *voti boves centum* apud Livium l. XXVIII. cap. XXXVIII. *votum victimarum ſanguinem* noſter hoc ipſo libro infra. l. VII. v. 162. *victima vota* lib. X. v. 693. ex optimis codicibus *vota ſimulacra, delubra vota* lib. XIII. ex membranis. *munera vota*, Amor. II. Eleg. XIII. & eodem libro Eleg. XVIII. *vota lyra.* Heinſ. *Taurorum centum.*] Hecatomben ſignificat. quod erat centum boum ſacrificium. *R.*

153. *Et egreſſus ratibus Creteida terram.*] *Ut egreſſus* cum nonnullis codicibus. Deinde *Curetida terram* vetuſtiores magno numero. optime. Nam *Curetis terra* dicta antiquitus Creta, teſte Plinio lib. IV. cap. XII. *antiquas Curetum oras* vocat Cretam Virgilius. hinc *Curetica tecta* apud Silium lib. XV. nam quod in Ciri Virgiliana reponunt Scaliger & Contarenus,

Carpatium fugiens & flumina Curetéa.

pro *Ceratæa.* non aſſentior. vetus Scholiaſtes ad illa Callimachi Hymno in Dianam, Χαῖρε δὲ Καίρατος ποταμὸς μέγα, hæc notat, Ποταμὸς Κρήτης καὶ πόλις ἡ Καίρατος οὕτω λεγομένη. *Heinſius. Curetida.*] Cretam, quam incolebant olim Curetes nutritii Jovis, cujus vagitum cymbalis pulſatis atque æris crepitum diſſimulabant. vide quæ nos ad Hercul. Oetæum Senecæ vſ. 1876. unde orti ſint, unde dicti, an iidem qui Corybantes, Cabiri, Idæi, Telchines, Dactyli. videatur Strab. lib. 10. Diodor. 4. lib. cap. de Saturn, lib. 5. cap. de Creta. Gyrald. 1. Syntagma. Athenæus 12. lib. 6. cap. Pauſan. Eliac. prioribus.

154. *Spoliis.*] Ex more victoris, adi Virgil. 7. Æn. verſ. 183. & 11. lib. 4. vſ. Juven. 10. Satyr. 5. *Farn.* *Et ſpoliis decorata eſt.*] Hoſtium ſpoliis poſtes, ædium limina, atria, ut enſibus, clypeis, galeis, navium roſtris Romani condecorare conſueverunt, quibus antiquitas venerationem & majeſtatem augebat. nec ea conſumpta refici, nec fracta redintegrari mos erat. Eorum aſpectus ad ſimilia facinora intuentes hortabatur. *Pont.*

155. Op-

Creverat opprobrium generis: fœdumque patebat
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalamis removere pudorem;
Multiplicique domo, cæcisque includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus: turbatque notas, & lumina flexum
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecus ac liquidus Phrygiis Mæandros in arvis
Ludit;

155. *Opprobrium.*] Minotaurus, *Miſtumque genus, prolesque biformis*, 6. Æneid. aliis ἡμιόταυρος tantum: aliis ſuperne homo, inferne bos. ſane filius Paſiphaës ex Tauro Minois duce vel ſcriba, de quo fuſe Natalis Comes l. 6. cap. 5. Tzetzes. 1. Chiliad. 19. *Farn.*

157. *Thalami removere pudorem.*] *Thalamis* multi veterum cum pri. Reg. & Urbin. pri. Vatican. & pri. Medic. at Neapol. Cant. ſec. Medic. primus Baſil. & tres alii *thalamo.* Heinſius.

158. *Cæciſque includere tectis.*] *Cæcis* quart. Medic. & quindecim alii. ut labyrinthum cæca vocet tecta. *Idem. Cæcis.*] Occultis. *R. Multiplicique.*] De Cretici hujus Labyrinthi à Dædalo conditi, nec non Ægyptiaci, Lemniaci, Italicique portentoſa mole, artificio, ſinuoſis erroribus, &c. Plinius 36. lib. 13. cap. Virg. 5. Æneid. *Ut quondam Creta fertur Labyrinthus, &c.* Cl. Baconi Dædalus. *Farn.*

159. *Dædalus ingenio.*] Dædalus genere Athenienſis, ex iis unus, qui *Erechthidæ* vocantur, adeo præclarus fuit architectus, ut & opera quædam miranda effecerit, & ſtatuas quæ aſpicere, ambulareque, & ſpirare videbantur, effinxerit. Atque hinc *Dædalea* vocant Græci, opera αὐτόματα: hoc eſt, quæ ſponte ſua moventur, aut vocem edunt. *Micyl.*

160. *Limina flexu.*] Sec. Palat. Neap. Florent. S. Marci. Spirenſis, tres alii, *flexum.* ut ad errorem referatur. pri. Palat. & unus Medic. *flexmi.* duo veteres *flexa.* nimirum ambage. Seneca OEdipo,

Ambage flexâ Delphico mos eſt Deo
Arcana tegere.

ita optimus Mediceus, non *nexa* cum vulgatis. Lucanus lib. 1.

—— flexâ ſic omnia Thuſcus
Involvens multaque tegens ambage canebat.

Statius Theb. IV. *flexâ dubios ambage relinquit. flexum iter*, Lucretio lib. IV. *& flexi aditus.* Pudent. Apotheoſ.

Hos omnes quamvis anceps labyrinthus & error
Circumflexus agat.

apud eundem libro II. contra Symmach.

—— via neſcia flecti
In deverticulum, bivia nec pluribus anceps.

Idem Cathemerin. hymno VII. *flexuoſa viarum diſpendia* dixit. idem Apotheoſi,

Artam ſalutis vix viam diſcernere eſt
Inter reflexas ſemitas:
Tam multa ſurgunt perfidorum compita
Tortis polita erroribus.
Obliqua ſeſe conferunt divortia
Hinc inde textis orbitis.

ſic codex longe vetuſtiſſimus Puteanorum fratrum. non *Obliqua ſeſe conferunt divortia.* at apud Naſonem hoc loco codices quidam *flexus.* an *flexim? lumina* etiam prior Hamburg. aliique ex antiquioribus multi. recte. *Heinſ.*

162. *Liquidis Phrygius Mæander in undis.*] *Liquidus Phrygiis Mæandros in arvis* probe caſtigatiores. at prior Twiſdenius argute & ingenioſe mehercules,

Non

Ludit; & ambiguo lapſu refluitque fluitque:
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc in mare verſus apertum,
Incertas exercet aquas. ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixque ipſe reverti
Ad limen potuit; tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam tauri geminam juveniſque figuram
Clauſit; & Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum
Tertia ſors annis domuit repetita novenis;
Utque ope virgineâ nullis iterata priorum
Janua difficilis filo eſt inventa relecto;

Proti-

Non ſecus ac liquidos Phrygius Mæandros in arcus
Ludit.

hoc eſt, in arcuata curvamina, ut alibi noſter de Irid., lib. XI. *niger arcus aquarum.* uſus eadem comparatione Silius libro VII.

Qualis Mæonia paſſim Mæandrus in ora
Cum ſibi gurgitibus flexis revolutus oberrat. Idem.

Mæandros.] Fluvius eſt Phrygiæ Mæandros, qui ſæpenumero in ſe redire videtur. Illi ſimilem ait Labyrinthum fuiſſe. Hinc & *Mæandros* vocamus, quæcumque involuta atque perplexa ſunt.

165. *Ad mare verſus.*] *In mare* iidem. paulo ante pro *venturas aſpicit undas*, Arondelianus *proſpicit.* argute. *Heinſius.*

170. *Actæo ſanguine.*] Athenienſi. R. *Actæo.*] Virg. 6. Æneid. & Hyginus 41. fab. quotannis ſeptem Athenienſium liberorum corpora ſorte electa mitti devoranda à Minotauro ſcribunt. noſter & Plutarchus in Theſeo, puberes ſeptem mares, totidem virgines nono quoque anno. Theſeus vero miſeratus patriæ conditionem (ut Plutarchus habet ibid. & Catullus in nuptiis) extra ſortem ire voluit. Ibi coram rege negavit tributum aut ſtipendium illud deberi jure. Taurus Minois dux, dextra ſua ſe illud aſſerturum dixit. Qui in certamine à Theſeo ſuperatus occubuit. Minos lætus, oderat quippe hunc Taurum ut adulterum, remiſit Athenienſibus tributum. *Farn.*

171. *Tertia ſors.*] Sorte enim ducebantur, qui mittendi erant. *Annis novenis.*] Poſt novem annos. Variat autem hoc loco nonnihil à cæteris poëta. Nam Virgilius, item Diodorus, atque alii plerique, non nono demum anno, ſed ſingulis annis, Athenienſium liberos in Cretam pro tributo miſſos dicunt.

172. *Utque ope virginea.*] Poſteaquam, inquit, auxilio virginis Ariadnes è Labyrintho Theſeus eſt egreſſus, navem conſcendit. *Nullis iterata priorum.*] Ad quam nemo eorum, qui prius miſſi fuerant ab Athenienſibus in Cretam unquam redire potuit. R. *Nullis iterata priorum Janua.*] Spirenſis liber inter vetuſtiores *nulli ſuperata.* Neapol. & ſec. Medic. *nullis ſuperata.* Spirenſem lectionem veriorem puto, *gravido ſuperant vix ubere limen* apud Virgilium. *Heinſ.*

173. *Janua difficilis filo eſt inventa relicto.*] *Relecto* Palatinus unus, & pro diverſâ lectione Arondelianus. optime. ſic apud Horatium Od. XXXIV. libri primi puto ſcribendum,

——— nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relectos.

ſic ſua *veſtigia relegere. relegere campum* dixit Val. Flaccus lib. VIII. & *relegere viam* lib. IV. Adi Notas Faſtor. lib. III. v. 462.

Protinus Ægides, raptâ Minoïde, Dian
Vela dedit: comitemque ſuam crudelis in illo
Littore deſeruit. deſertæ, & multa quærenti,
Amplexus & opem Liber tulit. utque perenni
Sidere clara foret, ſumtam de fronte coronam
Immiſit cœlo. tenues volat illa per auras:
Dumque volat; gemmæ ſubitos vertuntur in ignes:
Conſiſtuntque loco, ſpecie remanente Coronæ:
Qui medius nixique genu eſt, anguemque tenentis.
Dædalus interea Creten longumque peroſus

Exſi-

v. 462. mox *Dian* pro *Diam* ſec. Pal. & duo alii. totidem *Chan.* Idem.

174. *Minoide.*] Ariadne, à qua gladium acceperat, & filum exitus ſui ducem. *Diam.*] Inſul. maris Cretici, in qua Ariadne à Theſeo relicta eſt. Sunt qui in Naxo inſula relictam ferant. Deſertam ibi offendens Bacchus ab Indis reverſus in uxorem duxit. Faſt. 3. lib. epiſtol. Phædræ. Catullus in nuptiis. *Farn.*

175. *In illo Littore deſtituit.*] *In udo* vel *alto* unus Leidenſis. ut apud Statium Hercule Surrentino,

Forte diem Trivia dum littore ducimus udo.

Horat. lib. 1. Od. XXXIII.

Sive jactatam religarat udo Littore navim.

pro *deſtituit* quinque veteres *deſeruit*, cui eleganter reſpondet Τὸ *deſerta.* Multus eſt in hiſce repetitionibus noſter. *Heinſ.*

178. *Sumptam de fronte coronam.*] Illa corona dicitur à Vulcano facta ex auro & Indicis gemmis, per quas Theſeus exiſtimatur de tenebris Labyrinthi ad lucem veniſſe, quod aurum & gemmæ in obſcuro fulgorem luminis efficiebant. Hanc autem coronam (ut ait Hyginus) quo tempore Bacchus ad Minoa venit, Ariadnæ muneri dedit: qua delectata ſtupri conditionem non recuſavit. *R.* *Sumptam.*] *Simque tua tecum faciam monumenta Corona, Vulcanus Veneri quam dedit, illa tibi. Dicta facit; gemmaſque novem transformat in ignes: Aurea per ſtellas nunc micat illa novem.* Faſtor. 3. & Catul. in nuptiis & in Corona Berenices. *Farn.*

180. *In nitidos.*] In ſtellas ſplendentes. *Nitidos vertuntur in ignes.*] *Subitos* prim. & ſec. Palat. aliique complures. recte. Lovan. & unus Medic. *rutilos.* Heinſ.

182. *Qui medius, &c.*] Coronæ ſydus medium eſſe ait, & ejus qui ἐν γόνασι à Græcis vocatur, hoc eſt, in genibus, & ejus, qui vocatur Ophiuchos, id eſt, anguem tenens. Videatur Hyginus. *Anguem tenentis.*] Ophiuchi eſt interpretatio, qui anguitenens à noſtris vocatur, tenens manibus anguem medium corpus ejus implicantem. *R.* *Qui medius.*] Inter engonaſin & Ophiuchum. F.

FAB. III. *Arg.* Dædalus interea.] *Dædalus Athenienſis Eupalami filius cum Talum ſororis filium optimæ indolis juvenem per invidiam, quod & ſerram, & circinum inveniſſet, interemiſſe diceretur, judicii eventum timens, in Cretam aufugit: ejus vero opera & Paſiphaë in lignea vacca incluſa cum tauro coivit, & Ariadna Theſeum ſervavit. Quæ cum Minos reſciviſſet, illum in Labyrinthum una cum Icaro filio conjecit. Dædalus vero ingenio pollens, pennas ad ſe variis generis afferri curavit, ex quibus & ſibi & filio alas confecit, itaque aptavit, ut avium more à Creta evolarint: Ac Dædalus quidem quo voluit, incolumis pervenit, Icarus vero pa-*

tris

Exſilium, tactuſque ſoli natalis amore;
Clauſus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
Obſtruat: at cœlum certè patet. ibimus illac.
Omnia poſſideat; non poſſidet aëra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes:
Naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
A minimâ cœptas, longam breviore ſequenti:
Ut clivo creviſſe putes. ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.
Tum lino medias, & ceris alligat imas.
Atque ita compoſitas parvo curvamine flectit;
Ut veras imitentur aves. puer Icarus unâ
Stabat: &, ignarus ſua ſe tractare perîcla,

Ore

tris mandatorum neglector, cum altius quam pater evolare gauderet, reſolutis calore pennis, in mare cecidit, quod ab eo Icarium, ex ſententia Ovidii fuit cognominatum. Lact.

184. *Tactuſque loci natalis amore.*] *Soli natalis* in uno Leidenſi. rectius. ut in Triſtibus,

Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit.

Statius Sylvar. lib. III. ad Uxorem,

——nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libye natale ſolum.

Theb. VIII.

—— omne homini natale ſolum.

Seneca Thyeſte,

Tectum ſoli natalis, & patrios deos.

& Medea,

——nisi quas tulerat
Natale ſolum, non norat opes.

atque ita paſſim optimi ſcriptores. *Heinſ.*

185. *Clauſus.*] Creta inſul. cincta mari. Carceris item cuſtodia clauſus perhibetur, tum quia Paſiphaës amores promoverat, tum quod Ariadnæ & Theſeo labyrinthi veſtigia & exitus retexerat. Ὡς τῇ μοιχείᾳ γυναικὸς αὐτοῦ συνεργηκότας Ἔμελλε πάντας ἀνελεῖν, δεσμωτηρίῳ κλείσας. Tzetz. I. Chil. 19. *Farn.*

188. *Ignotas animum dimittit in artes.*] Alii *demittit.* *convertit* Argentinenſis unus. quatuor *divertit.* puto *animo devertit.* nam *animos dimittit* in primo Vaticano. Adi Notas Amor. lib. II. Eleg. VI. v. 9. Metam. lib. IX.

Inferior virtute meas devertor ad artes.

præterea *ignaras artes* unus Moreti. de quo alibi. *Heinſ.*

189. *Naturamque.*] Novitatem in natura excogitat. negatum ſcil. per aëra iter, pennis non homini datis. *Farn.*

191. *Ut clivo creviſſe putes.*] Per clivum aſcenditur. ſic in alis illis factitiis erat quidam pennarum aſcenſus & gradus quidam, breviores ſequentibus longioribus. Quod manifeſte etiam apparet in fiſtula diſparibus ſeptem compacta cicutis. *Pont.*

192. *Fiſtula.*] Vide quæ ad 2. eclog. Virgilii: *Eſt mihi diſparibus. &c.* & Tibul. 2. l. 5. el. quin & formam paſtoritiæ fiſtulæ, dabit Panos Syrinx. *Farn.*

193. *Tum lino medias.*] Deinde, inquit, mediam pennarum partem filis, infimam vero ceris alligavit Dædalus.

195. *Ut veras imitetur aves.*] *Imitentur*, pennæ videlicet, prim. Moret. Cantabr. quart. Medic. & ſex alii. *Heinſius.*

198. *Capta-*

Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modo pollice ceram
Mollibat; luſuque ſuo mirabile patris
Impediebat opus. poſtquam manus ultima cœptis
Impoſita eſt; geminas opifex libravit in alas
Ipſe ſuum corpus: motâque pependit in aurâ.
Inſtruit & natum: Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. ne, ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat.
Inter utrumque vola. nec te ſpectare Boöten,
Aut Helicen jubeo, ſtrictumque Orionis enſem.
Me duce carpe viam. pariter præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monituſque genæ maduêre ſeniles:
Et patriæ tremuêre manus. dedit oſcula nato

Non

198. *Captabat plumas.*] *Optabat* unus Leidenſis. Forte ſcribendum *Adſlabat.* ſic lib. v.

Crinales vittas afflabat anhelitus oris.

Idem.

200. *Manus ultima cœpti.*] Meliores *cœptis.* Idem.

201. *Libravit in alas.*] Experientiam cepit artificii ſui. Alligatis namque ſibi alis illis factitiis, ſe agitatu illarum in aërem ſuſtulit, iiſque expanſis aliquandiu pependit. *Pont.*

204. *Ne.*] Præcepta hæc, inquit Natalis Comes, ſi quis diligentius conſideret, parum ſane ad navigationem pertinent, ad inſtitutionem vitæ plurimum, lib 7. cap. 16. lubricus quippe eſt ſummæ fortunæ locus, unde altior *Caſus & impulſæ præceps immane ruinæ.* locus infimus contemptui exponitur: medius tutus. *Ergo, qui neque ſerpit humi, neque ſidera vertice tangit, Arbitrio ſapiet Dædalus ille meo.* Videatur Cl. Baconi Scylla & Icarus in Sapientia vet. *Farn.*

206. *Nec te ſpectare Booten jubeo.*] *Neu te* plurimi ex vetuſtioribus. Forte *neu te jubeam.* Heinſ. *Nec.*] Neque ad ſiniſtram declina, neque ad dextram. uti Phaëthonta ſuum monuit pater lib. 2. v. 137. quod & ibi etiam per ſidera Borealia & Auſtralia deſignabat. *Farn.*

207. *Aut Helicen, &c.*] Helice major eſt urſa, ſic dicta ab Helice urbe Arcadiæ, in qua Caliſto nata eſſe fertur. Vel etiam à gyro, ſeu circulo, quem majorem deſcribit, quam urſa minor. Nam Græcis ἑλίσσω idem quod circumago, ac roto ſignificat. *Strictumque Orionis enſem.*] Orion ἀπὸ τῦ ὄρυ, hoc eſt, ab urina fuit cognominatus, quod ex Jovis & Mercurii urina fingatur natus, ut in quinto Faſtorum copioſe narrat Ovidius. Is venator tantis viribus fuit, ut nulli feræ ſe ceſſurum jactaret. Vide Hyginum. *R.*

209. *Ignotas alas.*] Inſuetas, haud quaquam ante id tempus ab ullo mortalium uſurpatas. *Pont.*

211. *Et patriæ tremuere manus.*] *Cecidere* alter Hamburgenſis ut de Dædalo quoque poëtarum Princeps,

Bis conatus erat caſus effingere in auro:
Bis patriæ cecidere manus.

Ep. Hypermn. *Ter male ſublato recidit enſe manus.* Heinſ.

213. *Ante*

Non iterum repetenda ſuo: penniſque levatus
Ante volat; comitique timet. velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
Hortaturque ſequi; damnoſaſque erudit artes:
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.
Hos aliquis, tremulâ cum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtivave innixus arator,
Vidit; & obſtupuit: quique æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. & jam Junonia lævâ
Parte Samos fuerant, Deloſque, Paroſque relictæ:
Dextra Lebynthos erant, fæcundaque melle Calymne.
Cum puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deſeruitque ducem: cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens non ullas percipit auras.

Ora-

213. *Ante volet.*] Fabulam hanc, ipſis pene verbis, verſibus non paucis iiſdem habes 2. de Arte, ſi conferre libeat. videantur Virgil. 6. Æneid. Senec. Oedip. v. 891. & Herc. Oet. 683. Sil. Ital. 12. lib. 88. v. *Farn.*

220. *Junonia Samos.*] Junoni dicata; nam ibi Juno & nata & educata, & Jovi uxor tradita dicitur. Eſt autem inſula Cariæ adjacens.

221. *Parte Samos fuerat.*] *Fuerant* rectius ſeptem ſcripti. mox duo *erant.* & pro *Calymna* veteres pleríque *Calymne.* niſi quod *Calydne* in uno meo. de qua Art. 11. initio. *Heinſius.*

222. *Dextra Lebynthos erat.*] Lebynthos inſula eſt una ex Cycladibus. Strabo inter Sporadas recenſet, ut & ſequentem. *Calydne.*] Calydne quoque inſula eſt Cycladum una, mellis ferax.

224. *Cupidine captus.*] *Tractus* Florentinus S. Marci, Spirenſis, & quatuor alii. quidem *captus.* Heinſ.

228. *Remigioque.*] Appoſite. ut etiam Virgil. 6. Æneid. *Remigium alarum*, in eadem re. tralatione reciproca à navibus ad volatum, & contra πτερύγων ἐρετμοῖσιν ἐρεσσόμενοι. Æſchylus in Agamemn. de accipitribus. Et hæc ſane fuga erat navalis. Dædalus, ut habet Pauſanias in Bœoticis, e Creta fugiens, ubi non magna ſibi & filio ædificaſſet navigia, primuſque omnium velificationem inveniſſet, quo Minois claſſem, quæ remis tantum impellebatur, anteverterent, ipſe quidem incolumis appulit: Icari vero navem imperitia gubernatoris everſam tradunt. ego eum, novo genere veli dolone invento, prævertiſſe regis claſſem arbitror. Tzetzes, Πτερὰ δὲ τούτων γίνωσκε τὰ λαίφη τῶν ὁλκάδων. Lucianus de Aſtrologia interpretatur. Ἴκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεόμενος, εἰς πόλον ἀνιεθεὶς τῷ νῷ, ἐξέπεσε τῆς ἀληθείης, καὶ ἐς πέλαγος κατηνέχθη ἀβύσσων πρηγμάτων, repræſentatum Icari volatum exhibuit Nero. Sueton. 12. cap. *Farn.*

230. Qua

Oraque cæruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas aſpexit in undis
Devovitque ſuas artes; corpuſque ſepulcro
Condidit, & tellus à nomine dicta ſepulti.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſâ proſpexit ab ilice perdix:
Et plauſit pennis: teſtataque gaudia cantu eſt;
Unica tunc volucris; nec viſa prioribus annis,
Factaque nuper avis, longum tibi, Dædale, crimen.
Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana ſuam, natalibus actis
Bis puerum ſenis, animi ad præcepta rapacis.
Ille etiam medio ſpinas in piſce notatas

Traxit

230. *Quæ nomen traxit ab illo.*] Nam mare Icarium ab Icaro fuit appellatum, ut ſentit Ovidius: *Icarus Icariis nomina fecit aquis.*

237. *Perdix.*] Quem hic Talum ſubinde vocat Regius, alii Calum vocant, nonnulli etiam Perdicem. Ac Perdicis nomen ipſe etiam Ovidius comprobare videtur, quando infrà ait:

Nomen, quod & ante, remanſit.

Vide Rhodigin. lib. 29. cap. 26.

242. *Progeniem.*] Sororis ſuæ Perdicis filium (aliis Talum, aliis Attalum vel Acalum, Pauſanias Calum vocat tumulumque ejus oſtendit, noſter infra Perdicem nominat, *Nomen avi quod & ante, remanſit*) artis ſuæ ſibi diſcipulum de tecto per invidiam dejecit, quia ſerram & circinum invenerat. judicii ſeveritatem Athenis metuens ad Minoën Cretæ regem confugit: inde jam ad Cocalum in Siciliam. *Farn.*

243. *Bis ſenis natalibus actis.*] Exactis. Natus enim erat annos duodecim Talus; cum Dædalo fuit commendatus. *Animi ad præcepta capacis.*] Præceptorum capacis: docile enim nactus erat ingenium. *Animi ad præcepta capacis.*] *Rapacis* eleganter Florent S. Marci, Neap. Urbin. Bernegger. pri. Pal. ſec. Medic. pri. Baſil. prior Erfurt. prior Hamburgenſis, Arondel. Spir. & tres alii ex melioribus. *rapacis* pro rapidi. nam *ingenii velocis* poſtea eſt dicturus. ſic *celeriter arripere quæ traduntur* auctor vitæ Pomponii Attici, & auctor vitæ Catonis. In Lælio Ciceronis: *Nihil appetentius ſimilium ſui, nihil rapacius quam natura.* Prudentius Cathemerin. hymno VII.

Satis beatus, quiſque dextram porrigit
Laudis rapacem, prodigam pecuniæ.

Lucanus lib. I.

——— *inde ruendi*
In ferrum mens prona viris, animæque rapaces
Mortis.

ita legendum ex optimis membranis. *Heinſius.*

244. *Ille etiam medio ſpinas.*] Talum ferræ fuiſſe ait inventorem, ad exemplum illius ſpinæ quæ eſt in medio piſcium.

247. Et

Traxit in exemplum: ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes; & ferræ repperit uſum.
Primus & ex uno duo ferrea brachia nodo
Vinxit; ut, æquali ſpatio diſtantibus illis,
Altera pars ſtaret; pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit; ſacraque ex arce Minervæ
Præcipitem mittit, lapſum mentitus. at illum,
Quæ favet ingeniis, excepit Pallas: avemque
Reddidit. & medio velavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis in alas,
Inque pedes abiit. nomen, quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc altè volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat: ponitque in ſepibus ova:
Antiquique memor metuit ſublimia caſûs.
Jamque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dæda-

247. *Et ex uno duo.*] Illum circini quoque inventorem fuiſſe ait poëta. *Ex uno duo ferrea brachia nodo Junxit.*] *Vinxit* meliores magna ex parte. pro *diſtantibus illis* unus Gronov. *alis*. ut alæ ſint eædem quæ brachia. *Heinſius.*

251. *Præcipitem miſit.*] *Mittit* prim. Baſil. mox pro *Quæ favet ingeniis*. Arondelianus *Quæ facit*. ſic Triſt. lib. III. Eleg. XIV.

Cultor & antiſtes doctorum ſancte virorum,
Qui facis ingenio ſemper, amice, meo.

pro *faves*. Art. Amat. lib. III.

Dum facit ingenio, petite hinc præcepta, puellæ.

ita puto ſcribendum, ut ad Venerem referatur. Vulgati ne illud quidem *ingenium*, omnino male. ut Triſt. lib. III. Eleg. XI.

Nec cælum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ.

vide quæ notamus ad Epiſt. XI. ℣ſ. 39. *Idem.*

254. *Sed vigor ingenii.*] Sed vis, inquit, & acrimonia ingenii Tali pueri in alas & pedes avis tranſivit. Perdices enim acerrimi ſunt & volatus & curſus. *R. Vigor.*] De aſtu perdicis, Ariſtoteles, Plinius, Plutarchus, Ælianus, Athenæus, alii. Aldrovandus in Ornithologia. *Farn.*

255. *Nomen quod & ante remanſit.*] Nam Talus Perdix quoque fuit cognominatus.

FAB. IV. *Arg.* Jamque fatigatum, &c.] *Oeneus Parthaonis filius, quia in ſacrificio cogendarum fructuum conſulto præterierat Dianam, aper ab ea miſſus eſt, qui Calydoniæ agros vaſtaret. Perſeverante autem Oeneo in deſpectu Deæ, Meleager juſſu parentis convocatis principibus Græciæ aprum venari aggreſſus eſt, cum quibus Atalanta Schœnei filia ex Arcadia digreſſa, quæ prima aprum vulneravit, cujus virtutem & ſpeciem miratus Meleager, interempto apro exuvias ei conceſſit, quas Plexippus, Toxeus & Agenor Theſtii filii virgini ereptas cum interitu rependerunt. At Althæa mater Meleagri, ut fratrum cædem accepit, ſtipitem fatalem conditum à Parcis, in quo vita Meleagri continebatur, flammæ percuſſit. Quo conſumpto Meleager extinctus eſt.*

Dædalon: & ſumtis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habebatur. jam lamentabile Athenæ
Pendere deſierant Theſeâ laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Jove Dîſque vocant aliis: quos ſanguine voto,
Muneribuſque datis, & acerris thuris adorant.
Sparſerat Argolicas nomen vaga Fama per urbes
Theſeos: & populi, quos dives Achaïa cepit,
Hujus opem magnis imploravêre periclis:
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicitâ ſupplex petiit prece. cauſſa petendi
Sus erat, infeſtæ famulus vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt, pleni ſucceſſibus anni,
Primitias frugem Cereri, ſua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libaſſe minervæ.
Cœptus ab agricolis Superos pervênit ad omnes
Invi-

eſt, unde ſorores ejus flendo in aves ſunt converſæ, quæ à fratre Meleagrides *cognominantur.* Lact.

260. *Fatigatum.*] Fugientem ex Creta in Siciliam inſequutus eſt Minos, profugum repoſcens: ſupplicem hoſpitem tuebatur Cocalus rex, qui & Minoa benigne excepit. filiæ tamen Cocali Minoëm in balneo ſuffocaſſe dicuntur. Virgil. 6. Æn. Dædalum Cumas Italas appuliſſe primum canit. Vide Fr. Baconi Dædalum. *Tellus Ætnæa.*] *Hennæa* unus Mediceus. quo & alii alludunt, in quibus *Ethenna*, *Ethenea*, *Etnæa.* uterque Hamburg. *Hennæa.* Heinſ.

262. *Lamentab.*] Verſ. 170. ſupra. *F.*

263. *Theſea laude.*] Theſei virtute. Theſei autem virtute Minotaurus fuit interfectus. Hæc vero ad connectendas fabulas narrantur. *Pendere tributum.*] Perſolvere tributum ob cædem Androgei Athenienſibus à Minoë impoſitum.

265. *Voto ſanguine.*] Victimarum quas voverant ſi Theſeus victor ex Creta reverteretur. *R.*

266. *Acerris thuris honorant.*] *Adorant* præſtantiores. *Heinſius.*

268. *Dives Achaia.*] Potens Græcia.

269. *Imploravere.*] Cum lacrymis petiere hujus opem. Calydon urbs eſt Ætoliæ, à Calydone Endymionis vel Ætoli filio appellata, unde Calydonius declinatur.

272. *Famulus.*] Quo Diana in ulciſcenda injuria ſua tanquam famulo & carnifice uſa eſt. Vide Natal. lib. 7. c. 3.

273. *Plenis ſucceſſibus anni.*] *Pleni* præſtantiores, pro. *Heinſ.* *Plenis ſucceſſibus anni.*] Ob plenam & perfectam illius anni fertilitatem.

274. *Primitias frugum Cereri.*] *Frugem* rectius unus Mediceus & unus Voſſianus. Sequentia confirmant, *vina Lyæo.* frugem & vina primitias. Faſt. 11.

Primitias Cereri farra reſecta dabant.

Heinſ. *Primitias frugum.*] Prima namque frumenta matura Cereri dicabantur, ut vina Baccho, oleum Minervæ.

275. *Palladios latices.*] Oleum dicit à Pallade inventum. *Palladios latices.*] Sic Virgil. *Laticemque Lyæum*: pro vino.

 277. *Am-*

Invidioſus honos: ſolas ſine thure relictas
Præteritæ ceſſaſſe ferunt Latoïdos aras.
Tangit & ira Deos. At non impune feremus;
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ;
Inquit: & Onêos ultorem ſpreta per agros
Miſit aprum: quanto majores herbida tauros
Non habet Epiros: ſed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix:
[Et ſetæ denſis ſimiles haſtilibus horrent:]
Stantque velut vallum, velut alta haſtilia ſetæ.
Fervida cum rauco latos ſtridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent

Is

277. *Ambitioſus honor.*] *Invidioſus* Neap. & ſecundus Medic. ut lib. VI. Faſt.

Hic honor in nobis invidioſus erit.
honos etiam nonnulli. *Heinſ.*

278. *Præteritas.*] *Præteritæ* concinnius Thuaneus, prior Erfurtanus, & ſex alii. *Idem. Latoïdos.*] Dianæ filiæ Latonæ. *R.*

281. *Onêos per agros.*] Scripti nonnulli *Aonios*, *Æmonios*, *Eonios*, *Ætnæos.* Forte, *Olenios per agros.* & ſic prior Erfurtanus pro diverſâ lectione. Ὤλενος πόλις Αἰτωλίας. Auſonius Epiſtola v. ad Theonem,

Qualis in Olenio victor Calydonius apro.
hinc & *Olenius Tydeus* Statio: & Valerio Flacco lib. III. *ſubit ilia cuſpis Olenii.* ita enim veriſſime codex Carrionis, quod ille non intellexit. eſt nempe de Tydeo ſermo. perperam *Ochenii* nunc legitur. *Olenia arva* Senecæ in OEdipo. Olenos enim, Calydon, & Pleuron tres civitates Ætoliæ inter celeberrimas. *Heinſ. Oneos.*] Ἐκ τῶν Οἰταίων λόφων. Tzetzes 7. Chil. 102. *Farn.*

283. *Herbida Epirus.*] Herboſa. Epirus frequenter pro ea ponitur regione, quæ & Chaonia appellatur. *R. Epirus.*] *Epiros* in caſtigatioribus. ut & apud Virgilium initio Georgicon. *Eliadum palmas Epiros equarum.* quomodo & Servius illic agnoſcebat. *Heinſ.*

284. *Sanguine.*] Χαίτας αὐχενίας πεφρικότα, θηκτοὺς ὀδόντα βρύχοντα, γλήναις φρικτὸν ἱέντα σέλας. Antholog. 4. lib. 7. cap. de apri hujus agalmate.

285. *Et ſetæ rigidis.*] *Denſis* nonnulli. Cæterum verſum hunc delendum eſſe contendo, cum codices non pauci proxime ſequentem perperam omittant. ubi pro *vallum* Gronovius noſter *vallus* malit reponi. In Epiſt. Phædræ,

—— *radiis frontem vallatus acutis.*

Heinſ.

288. *Dentibus.*] Elephantinis. Calidonii apri dentes aſportavit Cæſar Auguſtus devicto Antonio. Pauſan. Arcad. e quibus unus in templo Liberi patris ſuſpenſus in hortis Cæſaris erat unius pedis & quadrantis. Natal. Comes l. 7. cap. 4. Τούτου δ᾽ εἷς ἕκαστος ὀδοὺς πήχεως εἶχε πλέον. Tzetzes.

289. *Fulmen.*] Ab impete, credo, ardenti & calido oris afflatu. namque *frondes afflatibus ardent.* & lib. 10. verſ. 550. *Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.* & Faſtor. 2. *Fulmineo celeres diſſipat ore canes.* & Martialis 11. lib. 70. epigram. *Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.* Oppian. 3. Cyneg. vide quæ ad

Is modo creſcenti ſegetes proculcat in herbâ:
Nec matura metit fleturi vota coloni:
Et Cererem in ſpicis intercipit. area fruſtra,
Et fruſtra exſpectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis ſemper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes. non has paſtorve caneſve,
Non armenta truces poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec ſe, niſi mœnibus urbis,
Eſſe putant tutos: donec Meleagros, & unà
Lecta manus juvenum coïere cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini, ſpectatus cæſtibus alter,

Alter

ad vſ. 305. lib. I. *Farn. Frondes afflatibus ardent.*] Malim *arent*, ut apud Virgil. lib. IV. Georg. & III. Æneid. *arebant herbæ.* ſic & apud noſtrum lib. VII. v. 106. *herbæ arent* puto legendum. l. III. de ſerpente Cadmi,

——quique halitus exit
Ore niger Stygio vitiatas inficit herbas.

quæ vera ibi ſcriptura, non *auras.* Heinſius.

290. *Is modo creſcentes ſegetes.*] *Creſcenti herba* concinnius reponas. vel *creſcentes ſegetem proculcat in herbas.* nam *herbas* eſt in nonnullis. *Idem.*

291. *Nunc matura.*] Si matura, leve damnum erat. In quinque antiquis *Non.* Arondel. & unus Voſſian. *Nec.* probe. Nondum matura. *Idem.*

299. *Meleager.*] *Meleagros* ex melioribus. quomodo etiam infra v. 385. & v. 515. *Idem.*

300. *Lecta manus.*] Electa juvenum multitudo, vide Hygin. Fab. 173. Apollod lib. I. *Caluere cupidine laudis.*] *Coiere* Florent. S. Marci, Cantabrig. Oxon. Bernegger. prim. Moreti, Arond. aliique quampiurimi. recte. hoc eſt convenere. Epiſtola Didus, quæ illic vera ſcriptura,

Mille procis placui, qui me coïere querentes,
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.

ubi vide quæ notamus. *Heinſ.*

301. *Tyndaridæ.*] Κάστωρ ἱππόδαμος, καὶ πὺξ ἀγαθὸς πολυδεύκης. Il. 3. *Caſtibus.*] Lib. 5. verſ. 107. *Farn. Tyndaridæ gemini.*] Caſtor & Pollux gemelli Tyndari filii, ac Ledæ putati, cum eſſent Jovis, quorum alter pugil fuit præclarus, Caſtor autem domitor equorum. *Caſtibus.*] Armis quibus pugiles utuntur. Fuerunt autem Cæſtus, lora quædam cruda inſitis plumbeis glandibus rigentia, quæ manibus inducentes pugiles, inter ſe dimicabant. *Praſtantes caſtibus alter.*] Neapol. Urbin. ſec. Medic. & alii duo *ſpectandus.* at Cantabrig. Thuan. Bernegg. prior Erfurt. prior Hamburg. Oxon. & ſex alii *ſpectatus.* bene. ſic *harpen ſpectatam cæde Meduſæ* dixit libro V. *ſpectantes* Florent. S. Marci, & unus Gronovii. mendoſe. *Heinſ.* *Caſtibus.*] *——Acer Eryx in prælia ſuetus —— Ferre manum, duroque intendere brachia tergo. Obſtupuere animi, tantorum ingentia ſeptem Terga boum plumbo inſuſo ferroque rigebant.* Quod ex Homer. Il. ψ. tranſlatum. Theocr. Idyll. 22. χεῖρας ἐπιζεύξαντα μέσοις βοέοισιν ἱμᾶσιν. v. 3. & alibi. Videatur Plutarch. Sympoſ. 2. quæſt. 4. Livius, decad. 4. lib. 9.

302. *Fr.-*

Alter equo; primæque ratis molitor Iäſon,
Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus,
Et duo Theſtiadæ, proleſque Aphareïa Lynceus,
Et velox Idas; & jam non fœmina Cæneus,
Leucippuſque ferox, jaculoque inſignis Acaſtus,
Hippothooſque, Dryaſque, & cretus Amyntore Phœnix,
Actoridæque pares, & miſſus ab Elide Phyleus.
Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis:
Cum-

302. *Primæque ratis molitor Iäſon.*] Argo navem, cujus extruendæ auctor fuit Jaſon. *Molitor.*] Fabricator. R. *Primæque.*] Lib. 6. v. ult.

303. *Cum Pirithoo.*] Feliciter concordes Theſeus & Pirithous. *Farnab.* *Et cum Pirithoo.*] *Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere charo vincula Pirithoo.*

304. *Et proles Aphareïa Lynceus.*] *Proleſque* cum melioribus. *Heinſ.* *Et proles Ephyreïa Lynceus.*] Ephyrea quidem legitur, ut ab Ephyre urbe, quæ nunc Corinthus dicitur, declinetur; ſed mihi recte *Aphareïa*, ab eo, qui hoc opus è Latina in Græcam linguam vertit, legi videtur, ut intelligamus Lynceum acutiſſimi viſus hominem, Apharei filium fuiſſe. R. *Theſtiadæ.*] Toxeus & Plexippus Theſtii filii, avunculi Meleagri. F.

305. *Et velox Idas.*] Frater Lyncei, ut ſupra. *Et jam non fœmina Cæneus.*] Hic Elati filius, & initio fœmina fuit: Poſtea autem à Neptuno oblato ei vitio, pro virginitate donum hoc recepit, ut è fœmina in marem converteretur, & à telis vulneribuſque inviolabilis foret. Hujus filius Coronus fuit qui cum Argonautis in Colchos profectus eſt. R. *Jam non.*] Lib. 12. verſ. 202.

306. *Leucippuſque ferox.*] Leucippum hunc Apharei fratrem accipio, Perierei filium, natu minorem, quandoquidem proximo loco Lyncei mentionem fecit. Fuit autem hic Leucippus pater Elairæ & Phœbes, quas Caſtor & Pollux abducere conati, à fratribus Ida & Lynceo prohibiti fuere, altero illorum etiam occiſo. *Jaculoque inſignis Acaſtus.*] Peliæ filius hic fuit, de quo ſupra in fab. Medeæ & Jaſonis.

307. *Hippothouſque.*] *Hippothooſque* ex Sixiano, & altero Hamburgenſi. *Heinſ.* *Phœnix.*] Achillis poſtea pædagogus. *Farn.* *Hippothouſque, Dryaſque.*] Utriuſque meminit Hyginus cap. 173. *Et cretus Amyntore Phœnix.*] Phœnix Amyntoris filius, qui impellente matre, poſteaquam cum pellice illius rem habuiſſet, imprecationes patris effugiens, ad Peleum pervenit, à quo (ut narrat Homerus) hoſpitio benigniſſime ſuſceptus, Achillis educandi inſtituendique curam ſuſcepit.

308. *Actoridæque parens.*] Inepta lectio. Reponendum *pares* ex caſtigatioribus membranis. Par fratrum Actoridum deſignat, Eurytum nempe & Creatum, qui ab Hercule poſtea occiſi, ut de Actore Elienſi ſit ſermo. Nam Actoris Phthii filios præter Menœtium & Eurytionem nullos invenio. Eurytionis autem paulo poſt fiet mentio. præterea *Phyleus* legendum non *Phileus.* φυλεὺς Græcis, Augiæ filius, de quo cum alii, tum Theocritus multa Idyll. XXVI. *Heinſ.* *Et miſſus ab Elide Phyleus.*] Augiæ filius. R. *Actoridæque.*] Creatus & Eurytus. Parthaſii epiſt. 41. Al. *Actoridæque parens.*

309. *Creator.*] Peleus. *Farn.* *Nec Telamon aberat magnique creator Achillis.*] Telamonem & Peleum fratres intelligit, quorum alter Ajacis, alter Achillis pater fuit, ambo autem filii Æaci.

310. *Cum-*

Cumque Pheretiade & Hyantêo Iolao
Impiger Eurytion, & curſu invictus Echion,
Naryciuſque Lelex, Panopeuſque, Hyleuſque, feroxque
Hippaſus, & primis etiamnum Neſtor in armis.
Et quos Hippocoon antiquis miſit Amyclis;

Penc-

310. *Cumque Pheretiade.*] Admetum intellige, Pheretis filium, cujus uxor Alceſtis fuit. *Et Hyanteo Iolao.*] Bœotio. Hyantes enim populi ſunt Bœotiæ. Fuit autem hic Iolaus Iphicli filius, Amphitryonis nepos, qui Herculi in interficienda hydra operam navavit.

311. *Impiger Eurytion.*] Iri filius, qui fuit Actoris. *Curſuque invictus Echion.*] De Mercurii filio Echione etiam Hyginus meminit inter venatores Calydonii apri, quanquam illic corrupte ſcriptum eſt Hecion, pro Echion. *Curſuque invictus.*] *Et curſu* cum præſtantioribus. *Heinſius.*

312. *Nerituſque Lelex.*] *Nariciuſque* vel *Naritiuſque* ſcripti. Lege *Naryciuſque.* Naryx enim Locrorum urbs, qui Leleges aliquando appellati. *Idem. Panopeus.*] Hic Phoci filius fuiſſe videtur, pater Ephei, qui equum Durateum fabricatus poſtea fuit. *Hyleus.*] Hunc, conjectura quoque adductus, puto eſſe, qui Melanionem Atalantæ amatorem in venatione occidit, æmulatione & invidia motus, eo quod & ipſe amore ejuſdem puellæ teneretur. *R. Naryciuſque.*] Locrenſis. Narix enim urbs eſt Locridis.

313. *Primis etiam nunc Neſtor in armis.*] *Etiamnum* Florentinus S. Marci, & ſec. Mediceus. ut ſæpe alibi. deinde *primis in armis* prim. Vatican. Cantabrig. prim. Baſil. uterque Hamburgenſis, aliique multi. Ipſe Neſtor lib. XII. ut quidem illic duo codices,

Multaque me fugiant primis ſpectata ſub armis.

Tibullus libro I. Eleg. X.

——— *alius ſit fortis in armis.*

Propertius libro IV. Eleg. II.

Arma tuli quondam, & memini laudabar in illis.

& eodem libro Eleg. prima,

Nec rudis infeſtis miles radiabat in armis.

Val. Flaccus tamen lib. V.

——— *primis Abſyrtus in armis.*

ſed vide quæ notamus Art. lib. I. v. 181. *cadere in armis* apud Gratium,

——— *occiditque ſuis Ancæus in armis.*

quomodo reſcribendum. hactenus *in arvis* circumfertur. quod manifeſte falſum. Arcas enim erat Ancæus, Lycurgi filius. ut noſter aliique paſſim teſtantur, & ab apro Calydonio in agris Ætolis occiſus. quomodo ergo *ſuis in arvis?* miror hoc fuiſſe doctos interpretes. per arma Gratius Ancæi bipennem intelligit. ſic *horridus in jaculis*, & ſimilia apud poëtas. confirmant hanc reſtitutionem, quæ Gratius ipſe de *armis* in venatione à ſe damnatis prodit. Barthius tamen Ancæum OEnei filium facit, neſcio quo auctore. *Heinſ. Primis.*] Primam jam, ex tribus quas vixit, ætatem agens, & ex his nonnullos ipſe recenſet Iliad. I. *Farn. Feroxque Hippaſus.*] Hippaſi etiam Hyginus meminit inter venatores apri, eumque Euryti filium dicit.

314. *Antiquis Amyclis.*] Amyclæ urbs eſt Laconiæ, ab Amycla Lacedæmonis filio ædificata, atque cognominata. Fuerunt etiam Amyclæ in Italia Lacedæmoniorum colonia inter Cajetam & Terracinam, quæ tacendo perierunt. unde Virgil. eas tacitas appellavit. *Tacitis regnavit Amyclis. R. Quos Hippocoon.*] Filios ſuos 4. quos Alcimum, Enaræphorum, Dorceum, Sebrum Pau-

ſanias

Penelopeſque ſocer, cum Parrhaſio Ancæo,
Ampycideſque ſagax, & adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemoriſque decus Tegeæa Lycæi.
Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem;
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo
Telorum cuſtos: arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultus: facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo: flammaſque latentes
Hauſit, & O felix, ſi quem dignabitur, inquit,
Iſta virum! nec plura ſinunt tempuſque pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano: devexaque proſpicit arva.
Quo poſtquam venêre viri; pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars preſſa ſequuntur
Signa pedum: cupiuntque ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat: qua ſe demittere rivi

Aſſuê-

ſanias nominat in Laconicis. Alii, Enæſimum, de quo infra 362. v. Alcona, Amycum & Dexippum. Hygin. fab. 233.

315. *Parrhaſio.*] Arcade, infra verſ. 391. *Farn.* *Penelopes ſocer.*] Laërtes Ulyſſis pater.

316. *Et adhuc à conjuge tutus Oeclides.*] Amphiaraus Oeclei filius. *R. Ampycideſque.*] Mopſus vates, Ampyci filius. *Adhuc.*] Nondum ex Eriphyle uxore proditus Adraſto Argivorum regi Amphiaraus vates, præſcius ſe non rediturum à bello Thebano.

317. *Tegeæa Lycæi.*] Atalanta ex Tegea urbe Arcadiæ.

318. *Summam mordebat fibula veſtem.*] *Primam veſtem.* Urbin. Neapol. ſec. Med. quod arrideret, niſi jam præceſſiſſet *primis in armis.* Heinſius.

322. *Talis erat cultus facies.*] *Cultus* Thuan. & compl'ures alii. diſtingue,

Talis erat cultus: facies, quam dicere vere, &c.

libro IX.

Cultus erat pueri: facies, quam ſive puella,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque. Idem.

323. *Virgineam.*] Τὸ δὲ κάλλος ἀρρενωπὸν ἐκ φύσεως ὄν, Philoſtrat. icon. *Farn.*

324. *Calydonius heros.*] Meleager.

325. *Flammaſque latentes hauſit.*] Occultum amorem concepit.

326. *Si quem dignabitur iſta.*] Virgil. 4. Æneid.

Veniſſe Ænean Trojano à ſanguine cretum,
Cui ſe pulcra viro dignetur jungere dido.

327. *Plura ſinunt tempuſque pudorque.*] *Plura ſinunt* quatuor ſcripti. *tempuſque lociſque* Arondel. & tres alii. *Heinſius.*

337. *Longa*

Aſſuêrant pluvialis aquæ. tenet ima lacunæ
Lenta ſalix, ulvæque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, & longâ parvæ ſub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hoſtes
Fertur, ut excuſſis eliſi nubibus ignes.
Sternitur incurſu nemus: & propulſa fragorem
Silva dat. exclamant juvenes: prætentaque forti
Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
Ille ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
Obſtat: & obliquo latrantes diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, ſi nimiis mittentis viribus uſa
Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito:
Longius ît: auctor teli Pagaſæus Iäſon.
Phœbe, ait Ampycides; ſi te coluique, coloque;
Da

337. *Longa parvâ ſub arundine canna.*] *Longâ parvæ ſub arundine cannæ* prim. Vatican. Urbin. & tres alii. recte. canna enim minor arundine. Columella l. v. de arundineto, *Ea eſt autem ſenectus, cum vel exaruit ſitu & inertiâ plurium annorum, vel ita denſatum eſt, ut gracilis & cannæ ſimilis arundo prodeat.* & paulo ante pro *ulvæque leves*, alter Hamburgenſis *tiliæque.* Idem.

339. *Excuſſis eliſus nubibus ignis.*] *Eliſi ignes* in vetuſtioribus. ut lib. VI.

Exiliantque cavis eliſi nubibus ignes.
Idem.

340. *Sternitur.*] Πολλὰ δ' ὅγε προθέλυμνα χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ Αὐτῇσιν ῥίζῃσιν. Homer. Il. 9.

341. *Protenta tela.*] *Prætenta* rectius alii. ſic apud Virgil. lib. x.

—— *haſtaſque reductis*
Prætendunt longe dextris.

non *Protendunt* veterrimus Mediceus. Plura l. XI. v. 511. *Heinſius. Prætentaque.*] Προβόλια δὲ ἐν χερσὶν τῶν ἐκδεξομένων τὴν τοῦ συὸς ὁρμήν. Philoſtratus in Icone Meleagri. *Farn.*

342. *Tela.*] Venabula.

343. *ut quiſque furenti obſtat.*] *Ruenti* unus Bononienſis, concinnâ repetitione. *Heinſ.*

344. *Latrantes diſſipat ictu.*] *Diſſilit* ex ſcriptis libris Gebhardus. noſtri omnes pro vulgata ſunt, niſi quod in primo Gronoviano *occupat.* eleganter. ſic infra, *occupat audentem.* & Faſt. I. *Occupat Alcides.* hoc eſt prævertit. ſic ſcriptores paſſim. *Idem.*

347. *Nimius mittentis viribus.*] *Nitentis* Rottendorphianus. *Idem.*

349. *It; auctor.*] *Iit*, *ruit.* contractio itaque producit. *Pagaſæus.*] Theſſalus. Pagaſa promontorium, & oppidum Theſſaliæ. Vf. I. lib. 7.

350. *Phœbe, ait Ampycides.*] *OEclides* ſec. Palat. Cantabrig. Oxonien. Arondel. aliique plurimi. Utrumque bene, ſive de Mopſo, ſive de Amphiarao agat, cum uterque Phœbi fuerint ſacerdotes. at Amphiaraum recenſet in catalogo venatorum apri Calydonii Apollodorus, Mopſum non recenſet. contra Hyginus Fab. CLXXIII. utrumque noſter ſuperius. *Heinſ. Ampycides.*] Mopſus,

Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Qua potuit, precibus Deus annuit. ictus ab illo,
Sed ſine vulnere aper: ferrum Diana volanti
Abſtulerat jaculo: lignum ſine acumine venit.
Ira feri mota eſt: nec fulmine lenius arſit:
Lux micat ex oculis, ſpiratque è pectore flamma.
Utque volat moles adducto concita nervo,
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo ſic impete vulnificus ſus
Fertur: & Eupalamon Pelagonaque dextra tuentes
Cornua proſternit. ſocii rapuêre jacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoonte ſatus. trepidantem, & terga parantem
Vertere ſucciſo liquerunt poplite nervi.
Forſitan & Pylius citra Trojana periſſet
Tempora; ſed ſumto poſitâ conamine ab haſtâ,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, ramis:
Deſpexitque loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Imminet exitio, fidenſque recentibus armis

Othria-

pſus, Ampyci filius, vates & Apollinis ſacerdos.

352. *Qua potuit.*] Multi *Quam potuit.* Vide Notas Remed. Amor. v. 325. *Heinſ.*

353. *Ferrumque Diana volanti*] *Ferrum* Florent. S. Marci, prim. Palat. prim. Vatican. prim. Gronov. prim. & tert. Medic. prim. Moreti, aliique multi ex probatioribus. recte. *Idem.*

355. *Feri.*] Al. *fera*, ſed *feri* rectius. namque apri. ut Virgil. 2. Æneid. *In latus inque feri curvis compagibus alvum.* de equo Durateo. *Farn.* *Fulmine lenius arſit.*] *Secius* & hic reſcribendum puto. Adeantur notæ lib. 11. vſ. 809. *Heinſius.*

356. *Emicat ex oculis.*] *Lux micat* octo veteres rectius. deinde pro *ſpirat quoque* ſcribendum *ſpiratque è pectore flammas* cum quinque ſcriptis. vel *flamma*, quomodo Florentinus S. Marci. *Idem.*

357. *Moles.*] Sarca, baliſta aut alia machina, τειχεσιβλήτῃ emiſſa. *Farn.*

360. *Dextra.*] Aciem nempe in aprum direxerant, cujus cornua hi duo tuebantur. *Dextra tuentes Cornua.*] Dextrum cornu defendentes. *R.*

362. *At non.*] Puto *At nec.* Heinſ.

365. *Pylius.*] Quod Neſtori hic noſter, commentator Homeri tribuit Therſitæ, qui ut Agrii filius, Meleagri patruelis, huic venationi interfuit. ad 2. Iliad. *Farn.*

366. *Sumpto conamine.*] Capto impetu.

370. *Recentibus.*] Recenti affixione exacutis, antea τὴν αἰχμὴν ἀπείπλοις, ut habet Philoſtratus de hoc ipſo apro. neque enim ad ſaxa aut arbores aut hic, aut ille, 3. Georg. *dentes exacuit ſus:* ſed invicem atterit colliditque, qui ſonus non raro à venatoribus auditus, κάπροι δ' ὀδόντας θήγοντες ἀγρίαν γένυν συνῆψαν

Othriadæ magni roſtro femur hauſit adunco.
At gemini nondum cæleſtia ſidera fratres,
Ambo conſpicui nive candidioribus albâ
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
Vulnera feciſſent; niſi ſetiger inter opacas
Nec jaculis iſſet nec equo loca pervia ſilvas.
Perſequitur Telamon: ſtudioque incautus eundi,
Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus; celerem Tegeæa ſagittam
Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu.
Fixa ſub aure feri ſummum deſtringit arundo
Corpus: & exiguo rubeſecit ſanguine ſetas.
Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictûs,
Quam Meleagros erat. primus vidiſſe putatur;
Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorum:

Et,

φαν ἔγχη. Euripid. in Phœniſſ. & Homer. Il. θήγων λευκὸν ὀδόντα μετὰ γναμπτῇσι γένυσι. quod de fama, infra v. 831. *dentemque in dente fatigat.*

371. *Orichiæ magni.*] Vetuſtiores plerique *Orithia*, vel *Oritiæ*, vel *Oriciæ*. *Orcdiadæ* Thuan. ſec. Pal. *Othriadæ*. ut *Pantheus Othriades* Virgilio. *Orithidæ* prim. Moreti, aliique nonnulli. pri. Hamburg. *Ortiadæ*. Cantabrig. *Ochiadæ*. alii aliter. præter Ancæum etiam Hyleus ab apro Calydonio interfectus teſte Apollodoro. apud quem male πύλος καὶ ἄγκαιος pro ὕλευς ſcribitur. ſed is cujus fuerit filius needum exploravi. Therſiten ab apro vulneratum fuiſſe auctor eſt Tzetzes in Chiliadibus. & tum *Agriadæ* ſit ſcribendum. Agrios enim Therſitæ pater, de quo ad Epiſt. XI. *Heinſius*. *Hauſit femur.*] Virgil. —— *latus hauſit apertum.* ſic deinde vſ. 439. —— *hauſitque nefando Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.* ſic eleganter dicitur, *navis hauſta fluctibus. Domus hauſta flammis*

372. *Nondum cæleſtia ſidera.*] *Corpora* Neapol. Urbin. ſec. Medic. Vide Notas ad Epiſt. Helenes. mox *nive candidioribus alba* Florent. S. Marci, & unus meus, pro *ambo*. ab albis equis Pindaro λευκόπωλοι dicti Pyth. Od. prima Dioſcuri. *Heinſ. Nondum cæleſtia ſidera.*] Gemini, qui unum ex zodiaci ſignis conſtituunt, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur. *R. Gemini.*] Tyndaridæ ſupra vſ. 301. *quorum ſimul alba nautis ſtella refulſit*, ut habet Lyricus lib. 1. ode 12. *Farn.*

375. *Quatiebant ſpicula.*] Unus Medic. & prior Twiſden. *quatientes*. quod placet. *Heinſius*.

380. *Levat.*] Allevat, tollit. *Tegeæa.*] Atalanta. *R. Tegeæa.*] Ἡ μὲν Ἀταλάντη πρόχειρον ἐπιθεῖσα τῇ νευρᾷ τὸ βέλος ἀφιεῖ. Philoſtr. icon Atalantæ.

382. *Summum deſtringit corpus.*] Virgil. 10. *Illa volans, humeri ſurgunt qua tegmina ſumma, Incidit, atque viam clypei molita per oras, Tandem etiam magno ſtrinxit de corpore Turni.* alibi: —— *ſummum degustat vulnere corpus. Diſtrinxit arundo.*] *Diſtringet* ſeptem veteres probe. nonnulli ex melioribus *deſtrinxit*. ſic libro x. ex optimis ſcriptis,

Inſcius exſtantis deſtrinxit arundine pectus. Heinſius.

388. *Eru-*

Et, Meritum, dixiſſe, feres virtutis honorem.
Erubuêre viri: ſeque exhortantur; & addunt
Cum clamore animos: jaciuntque ſine ordine tela.
Turba nocet jactis: &, quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra ſua fata bipennifer Arcas,
Diſcite fœmineis quàm tela virilia præſtent,
O juvenes, operique meo concedite, dixit.
Ipſa ſuis licet hunc Latonia protegat armis;
Hunc tamen invitâ perimet mea dextra Dianâ.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
Ancipitemque manu tollens utrâque ſecurim,
Inſtiterat digitis primos ſuſpenſus in artus,
Occupat audacem: quaque eſt via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.
Concidit Ancæus: glomerataque ſanguine multo
Viſcera lapſa fluunt: madefactaque terra cruore eſt.
Ibat in adverſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, valida quatiens venabula dextrâ.
Cui procul Ægides, O me mihi carior, inquit,
Pars animæ conſiſte meæ: licet eminus eſſe
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit: & æratâ torſit grave cuſpide cornum:

Quo

388. *Erubuère viri.*] Puduit, inquit; viros fortes aprum à virgine primum fuiſſe percuſſum.

391. *Arcas.*] Ancæus ex Parthaſia opp. & regione Arcadiæ. Lycurgi hic filius, quem agnoſcunt Apollonius in catalogo, & Pauſanias in Arcadicis. namque & alter erat Neptuni filius. utrique tribuunt illud, Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. *Farn.*

392. *Fœmineis quid tela virilia præſtent.*] Neſcio an ſatis Latine. quare malim cum duobus Mediceis & uno Vaticano, *quam præſtent*. pro quantum. *Heinſ.*

394. *Latonia.*] *Latoïa* cum uno Mediceo. Adi Notas Triſt. l. III. Eleg. II. *Idem.*

397. *Ancipitemque.*] Ἀμφίτομον, bipennem. ut modo 391. verſ. πέλεκυν. Pauſ. *Farn.*

398. *In primos artus.*] In primas digitorum partes.

399. *Occupat audentem.*] *Audacem* prim. Gronov. ſec. Medic. Arondel. & tres alii. mox *in inguina* ſec. Pal. aliique tres, *in ilia* unus Mediceus, & unus Pal. non *ad inguina*. Heinſius.

408. *Grave cuſpide cornu.*] *Cornum* Florent. S. Marci, Bernegger. primus Mediceus, cum alio ejuſdem bibliothecæ, & excerptis Calandræ. recte. ut ad Gratium ſuum noſter Vlitius jam monuit ſcribendum. lib. XII.

Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu.
Cornum enim telis conficiendis aptam eſſe jam ipſe libro VII. in fabula Cephali

Quo bene librato, votique potente futuro,
Obſtitit eſculeâ frondoſus ab arbore ramus.
Miſit & Æſonides jaculum: quod caſus ab illo
Vertit in immeriti fatum latrantis, &, inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum eſt.
At manus Oenidæ variat: miſſiſque duabus,
Haſta prior terrâ, medio ſtetit altera tergo,
Nec mora: dum ſævit, dum corpora verſat in orbem;
Stridentemque novo ſpumam cum ſanguine fundit:
Vulneris auctor adeſt: hoſtemque irritat ad iram:
Splendidaque adverſos venabula condit in armos.
Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo;
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram:
Immanemque ferum multâ tellure jacentem

Mi-

li monuit, idque Gratius aliique confirmant. neque aliter Silius non uno loco, Claudianus etiam. *Idem. Cornum.*] Corneum haſtile, ex corno arbore. Virg. 2. Georg. *Et bona bello Cornus.* Æneid. 9. *volat Itala cornus.* 12. Æneid. *ſonitum dat ſtridula cornus.* Farn. *Ærata.*] Ære & ferro munita. R.

409. *Cui bene librato.*] *Quo* ex melioribus. vulgatum ferri non poteſt, cum *potente* ſequatur *potenti.* Heinſius.

410. *Eſculea ab arbore.*] *Abſciſa* Florent. S. Marci, & alii duo. *Idem. Eſculea arbore.*] Eſculus, arbor eſt glandifera Jovi dicata.

411. *Æſonides.*] Jaſon Æſonis filius. *Raph.*

412. *Vertit & in mentum figit latrantis.*] *Vertit & immeriti fatum latrantis* Florent. S. Marci. Thuan. & unus Palat. at Cantabrig. *Vertit in immeriti fatum latrantis.* probe. *latrans* pro cane. ſic *colentes* pro colonis. *medentes* pro Medicis & ſimilia. *latrantem* pro cane etiam Phædrus dixit. *Vertit & immeriti figit latrantis* pri. Moreti, *immeritum* alter Erfurt. *Vertit in immeritum fatum latrantis* Rottendorph. proxime verum. *Vertit & immeriti fatum* unus Strozzæ, Neap. *Vertit & in meritum figi Geladantem.* ſec. Medic. *Vertit & in mentum figit Geladantem.* Latet nomen canis. Scribendum forte,

Vertit in immeritam figi Geladantin.

vel,

Vertit in immeriti fatum Celadontis.

ut aut canem intelligat, aut aliquem ex plebe venatorum. ſic *Celadon Mendeſius* lib. v. in convivio Cephei, & *Celadon Lapitha* lib. XII. ubi *Lapithæ Celadantis* duo aut tres codices ex vetuſtioribus. ut Celadon ſit ἀπὸ τοῦ κελαδεῖν. ut libro tertio Hylactor canis ἀπὸ τοῦ ὑλάκτειν. Putabam aliquando *in immeriti fatum Metagontis. Metagontes* genus canum Gratio. pro *latrantis* unus Voſſianus *lactentis.* Heinſ.

514. *Oenidæ.*] Meleagri Oenei filii. R. *Oenidæ.*] Εἶτα βαλὼν Μελέαγρος κλείνει. Joh. Tzetzes 7. Chil. 102. *Farn.*

418. *Auctor vulneris.*] Meleager. *Irritat.*] Provocat. R.

419. *Splendidaque.*] Καὶ τὴν βάσιν τηρήσας ὁ Μελέαγρος, ἀσφαλῶς ἐνδέχεται τὴν ὁρμὴν τοῦ συός, λόγχην ὑποστήσας. Philoſtratus in Icone Meleagri.

422. *Immanemque feram.*] *Ferum* Florent. S. Marci, & Lovan. ſic ſupra,

Summa

Mirantes ſpectant: neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant: ſed tela tamen ſua quiſque cruentant.
Ipſe pede impoſito caput exitiabile preſſit:
Atque ita, Sume mei ſpolium, Nonacria, juris,
Dixit: & in partem veniat mihi gloria tecum,
Protinus exuvias rigidis horrentia ſetis
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris auctor.
Invidere alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age, nec titulos intercipe fœmina noſtros,
Theſtiadæ clamant: neu te fiducia formæ
Decipiat; longéque tuo ſit captus amore

Au-

Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.

& ; *Ira feri mota eſt.* Adi Notas ad Epiſt. VIII. *Heinſius. Multa.*] Sic vaſtam Polyphemi molem 3. Cerberi & Tityi 6. Æneid. toto antro & 7. jugeribus metitur poëtarum princeps. *Farn.*

424. *Tela tamen ſua quiſque cruentat.*] *Cruentant* cum primo Baſil. & quinque aliis. *Heinſius.*

426. *Nonacria.*] Atalanta. Nonacris mons Arcadiæ frigidiſſima Stygis aqua famoſus. *Farn.* *Spolium mei juris.*] Quod jure ipſo mihi debetur. Nam Meleager aprum interfecerat.

427. *In partem veniat mea gloria tecum.*] *Veniat mihi* paulo elegantius pri. Vatican. & unus Voſſii. paulo ante pro *mei juris*, Cantabrig. *tibi*, unus Leidenſis *tui juris*, quod arridet. ut apri interfecti gloriam illi cedat, quæ primo vulneraræt. ad rem faciunt, quæ ſupra habuimus,

Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictus,
Quam Meleagros erat.

& quæ ibi ſequuntur. pro vulgata tamen faciunt, quæ paulo poſt ſubjungentur, & *huic adimunt munus, jus muneris illi.* Heinſius. *Et in partem veniat, &c.*] Eſto particeps gloriæ meæ. *Pont.*

428. *Exuvias.*] Tergus & caput apri. Ἀταλάντη ἐτόξευσε τὸν ὗν, καὶ ἔτυχε πρώτη τοῦ θηρίου, τούτου ἕνεκα αὐτῇ κεφαλή τε τοῦ ὑὸς καὶ τὸ δέρμα ἀριστεῖα ἐδόθη. Pauſan. Arcad. *Farn.*

429. *Terga dat.*] Tergora & pellem apri.

433. *Pone.*] Depone. *Noſtros titulos.*] Noſtrum honorem, noſtram gloriam. *Fœmina.*] Cum quodam contemptu Atalantem *fœminam* vocant.

434. *Theſtiadæ.*] Plexippus, & Toxeus Theſtii filii. *R. Nec te.*] Ne fruſtra ſit forma, qua freta confidis, fruſtra ſit aut longe formæ tuæ amator ab auxilio tibi ferendo. Atlas ad Perſeum. l. 4. v. 650. *Hunc quoque vade procul; ne longe gloria rerum, Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter abſit.* & Turnus 12. Æneid. vſ. 52. *Longe illi Dea mater erit, &c.* Quin & Diodorus 5. lib. refert Althææ fratres Atalantæ, cum in Arcadiam reverſa eſſet, tergus apri abſtuliſſe. apud quem lege totam fab. ut & Homerum Il. 9. & Ant. Liberalis Metamorph. 2. fab. *Farn.*

435. *Ne ſit longe tibi captus amore Auctor.*] *Longo tibi* Florent. S. Marci, Bernegger. prim. tert. quart. Medicei. Arondel. & alii quatuordecim. *tibi longo* prim. Palat. & quinque alii. unus Palat. & fragmentum Moreti, *longeque tuo ſit*

captus

Auctor. & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit; & tumidâ frendens Mavortius irâ,
Diſcite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantum diſtent. hauſitque nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Ulciſci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque priori
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deûm templis nato victore ferebat,
Cum videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœſtis ululatibus urbem
Implet: & auratis mutavit veſtibus atras.
At ſimul eſt auctor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ verſus amorem eſt.
Stipes erat: quem, cum partus enixa jaceret

The-

captus amore. quod arridet. niſi mavis *tui amore.* ut libro IX.

Si tamen ille mei captus prior eſſet amore.

Virgil. lib. XII.

Longe illi dea mater erit.

noſter libro IV.

——— ne longe gloria rerum
Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter abſit.

Epiſt. Medeæ,

Quam tibi tunc longe regnum dotale Creuſa?

Tibullus libro I. Eleg. V.

At mihi nunc longe gloria fortis abeſt.

Propertius lib. I. Eleg. VII.

Longe caſtra tibi, longe, miſer, agmina ſeptem.

Silius libro I.

——— longe clauſis ſua fœdera, longe Auſoniam fore.

de obſeſſis Saguntinis. libro XVII.

Longe conjugia, ac longe Tyrios Hymenaeos
Inter Dardanias acies fore. Heinſius.

Ne ſit longe tibi muneris auctor.] Id eſt, ne interficiaris, ſicque longe ab amatore tuo ſepareris. Vide Muret. lib. 10. c. 4.

437. *Non tulit.*] Non paſſus eſt Atalantam munere fraudari. *Mavortius.*] Bellicoſus, Marti ſimilis Meleager. *Mavortius.*] Althæa eadem nocte concepit ex Oeneo & Marte. Hygin. 171. Fab.

439. *Nefando ferro.*] Nefario, impio. Nam Plexippus Meleagri avunculus erat.

443. *Prioris cæde.*] *Priori* Cant. Florent. S. Marci, ſec. Medic. & multi alii. *Heinſius.*

444. *Conſorti.* Fraterno. *Farn.*

447. *Mœſtis clamoribus.*] *Ululatibus* rectius pri. Moreti aliique octo. *Heinſ.*

449. *Editus.*] Dictus, nuntiatus. R.

451. *Stipes.*] Althææ Meleagrum enixæ apparuerunt in regia Parcæ: quæ fata infantis ita cecinerunt. Clotho dixit eum generoſum futurum, Lacheſis fortem, Atropos titionem ardentem aſpexit in foco, & ait: Tamdiu hic vivet, quamdiu hic titio conſumptus non fuerit. Hoc Althæa mater cum audiſſet, exiluit de lecto, atque titionem extinxit, eumque in regia media obruit fatalem, ne ab igne obrueretur. Hygin. 161. fab. *Farn.* *Partus enixa Theſtias.*] Althæa

Theſti

Theſtias in flammam triplices poſuêre ſorores :
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes ;
Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibique,
O modo nate, damus. quo poſtquam carmine dicto
Exceſſêre Deæ ; flagrantem mater ab igne
Eripuit torrem : ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis :
Servatuſque tuos, juvenis, ſervaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædaſque in fragmina poni
Imperat : & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. pugnant materque ſororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri :
Sæpe ſuum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modo neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat ; modo quem miſereri credere poſſes.
Cumque ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor ;
Inveniebantur lacrymæ tamen. utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus :
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.

Inci-

Theſtii filia puerum enixa & puerpera. R.

457. *Eripuit ramum, ſparſitque liquentibus undis.*] *Eripuit torrem* excerpta Jureti & unus Baſil. cum uno Leidenſi. infra tamen *ramum* quoque vocat verſ. 462. ubi *torrem* Lovanienſis ſimiliter. *torrem* vocat v. 510. *liquacibus undis* Voſſianus. Vide Notas Remed. Amor. v. 177. *Heinſ.*

460. *Tædaſque & fragmina poni.*] *In fragmina* ex tribus ſcriptis. hoc eſt tædas fractas infra,

Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit.

Conjiciebam olim *& tædæ fragmina. Idem.*

463. *Pugnat materque ſororque.*] *Pugnant* Oxon. & decem aut duodecim alii. mox pro *ruborem* multi ex melioribus *colorem.* Idem.

470. *Utque.*] *Anceps æſtus incertam rapit. Ut ſæva rapidi bella cum venti gerunt, Utrinque fluctus Maria diſcordes agunt, Dubiumque Pelagus fervet : haud aliter meum cor fluctuatur, ira pietatem fugat Iramque pietas, cede pietati dolor.* & in Agamemnone, *fluctibus varius agor ; Ut cum hinc profundum ventus, hinc æſtus rapit, Incerta dubitat unda, cui cedat malo.* Farn.

472. *Vim geminam.*] Duplicem violentiam, & venti & æſtus maris.

477. *Im-*

Incipit eſſe tamen melior germana parente :
Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit; Rogus iſte cremet mea viſcera, dixit.
Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
Ante ſepulcrales infelix adſtitit aras.
Pœnarumque Deæ triplices furialibus, inquit,
Eumenides, ſacris vultus advertite veſtros.
Ulciſcor facioque nefas. mors morte pianda eſt :
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per cöacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur :
Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos modo fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum : magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi! quo rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cæpta manus. meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat : mortis mihi diſplicet auctor.
Ergo impune feret; vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?

Haud

477. *Impietate pia eſt.*] Pia videtur fuiſſe Althæa fratrum cædem ulciſcendo: impia filium necando. *R.*

480. *Sepulchrales.*] Quia in hoc igne, dum ſtipitem exurit, Althæa filium occidit, & ipſius quaſi corpus exurit, venuſte ſepulchrales aras nominat. *Pont.*

481. *Pœnarumque Deæ triplices.*] Furias infernales, quæ tres dicuntur eſſe, Tiſiphone, Alecto, & Megæra. *R.* *Pœnarumque.*] Furiæ, Ἴτ' ὦ ταχεῖαι, ποινιμοί τ' ἐριννύες. Γεύεσθε, μὴ φείδεσθε. Ajax flagell. Sophoclis. *Farn.*

482. *Advertite.*] Convertite. *Furialibus ſacris.*] A furore & indignatione provenientibus.

483. *Mors morte pianda eſt.*] Cædes fratrum morte filii purganda eſt.

486. *Fruetur.*] *Fruatur* quinque veteres cum Arondeliano. & tum mox legendum *Theſtius orbus eat.* nam idem Arondel. & Rottendorph. *erat* cum aliis nonnullis. deinde *germani manes* non *fraterni* ſec. Palat. *Heinſ.*

487. *Theſtius.*] Pater meus, & fratrum Plexippi, & Toxeos.

488. *Recentes.*] Novi Orci incolæ, recens admiſſi.

489. *Magnoque.*] Proprii filii nece.

495. *Calydonis.*] *Calydonus* Urbin. quod eſt *Calydonos.* Heinſ.

496. *Gelidæque jacebitis umbræ.*] Umbra nec gelida nec calida: ſed ad mortem reſpicitur, quæ cum frigore venit, & corpus privatum anima frigidum relinquit.

Haud equidem patiar. pereat ſceleratus: & ille
Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia jura parentum?
Et, quos ſuſtinui, bis menſum quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans:
Idque ego paſſa forem! vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriêre tuo. cape præmia facti:
Biſque datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam: vel me fraternis adde ſepulcris.
Et cupio, & nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.

Me

497. *Et ille ſpemque patris, regnumque trahat.*]. Malim *& una. regnique* alter Hamburgenſis & duo alii. *Heinſius.*

498. *Spemque.*] Erant Oeneo ex Althæa & alii filii, ab Ant. Liberali nominati; Phereus, Agelaus, Toxeus, Clymenus, & Periphantes. Summa tamen Oenei ſpes in Meleagro, utpote Martis prole, ſupra ad v. 437. verum audi ipſum Liberalem. Οἱ παῖδες Θεστίυ καὶ οἱ ἄλλοι Κυρῆτες ἀντεποιοῦντο τοῦ δέρως. Theſtii filii ac reliqui Curetes pellem invadunt, dimidium præmiorum ad ſe pertinere dicentes; ſed Meleager vi ea ademit, ac filios Theſtii occidit. Hinc bellum inter Curetes & Calydonios ortum. ad quod Meleager prodire noluit, iratus ob diras quibus ipſum mater propter fratrum necem devoverat. Cum autem Curetes urbem jam capturi eſſent, uxor Cleopatra ei perſuaſit, ut Calydonios tueretur. Egreſſus contra Curetas, periit, cremata à matre face fatali. (de qua ſupra ad v. 451.) Reliqui etiam Oenei filii in ea pugna mortem oppetierunt. *Farn.*

499. *Ubi ſunt pia vota parentum.*] *Pia jura* pri. ſec. tert. Medicei. optim. Florent. Neapol. Bernegger. Thuan. aliique quamplures ex melioribus. recte. l. x.

Di precor, & pietas, ſacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas.

Virgil. Æn. VIII. *ſi juris materni cura remordet.* Epicedio Druſi, *jus matris habemus ab uno.* Silius libro XI.

Per ſi quid ſupereſt vitæ, per jura parentis,
Perque tuam noſtra potiorem, nate, ſalutem,
Abſiſte inceptis, etc.

Cicero Philipp. II. *ut eum à tuâ familiaritate patrio jure & poteſtate prohiberet.* ſic *domini jura* epiſt. III. ſub finem. ubi plura. & *imperii jura* ex antiquis libris Remed. Amor. v. 495. *Heinſ.*

500. *Menſium.*] Libri aliquot à Ciofano citati, & Mſs. mei habent *Menſes bis quinque.* Excuſi omnes *menſum* retinent, Priſciani freti autoritate, qui l. 7. *menſum* hic pro *menſium* poni ait. Ego certe genitivum genuinum ſcribendum cenſeo *menſium*, inter ſcandendum vero, ne legi Pediæ oppedatur, adhiberi poſſe Synæreſin ſeu Synecphoneſin ut 6. Æn. *quam protinus omnia Perlegerent oculis.* & noſter lib. I. *ultima cœleſtium.* Farn.

502. *Munere noſtro.*] Quæ ſtipitem ſeu torrem in hunc uſque diem ſervavi. *P.*

503. *Præmia facti.*] *Factis* Florent. S. Marci, & unus Bononienſis. *Heinſ.*

506. *Et cupio.*] Fratres ulciſci ſubintelligatur. *Et nequeo.*] Non poſſum in ignem conjicere torrem pietate, qua filium proſequor, impedita.

510. *Voſ.*

Me miſeram! male vincetis : ſed vincite, fratres:
Dummodo, quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar, dixit : dextrâque averſâ trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes : & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius atque abſens flammâ meleagros ab illâ
Uritur : & cœcis torreri viſcera ſentit
Ignibus : at magnos ſuperat virtute dolores.
Quod tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto,
Mœret : & Ancæi felicia vulnera dicit.
Grandævumque patrem, fratremque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo;
Forſitan & matrem. creſcunt ignſque dolorque;
Langueſcuntque iterum. ſimul eſt extinctus uterque,
Inque

510. *Voſque Ipſa ſequar dixit.*] *Voſque Funeris ipſa ſequar* prim. Gronovianus. Puto, *voſque Funus & ipſa ſequar.* τὸ *dixit* eleganter omittitur, ut ſæpe alibi. *Heinſ.*

511. *Averſa.*] Dolens & invita ex more funebri, *Averſi tenuere facem.* 6. Æneid. *Farn.*

512. *Funereum.*] Funeſtum, funeriſque ac mortis Meleagri cauſam.

517. *Ac magnos.*] *Et* multi. Lege *at* cum duobus. *Heinſius.*

518. *Quod tamen.*] Inique tamen & ægre fert eam ſibi obvenire mortem, inertem & languidam, in qua non ſit virtuti ſuæ exercendæ locus. Ariſtoteles 3. lib. Ethic. Nicomach. cap. 6. *Farn.*

522. *Creſcunt ignſque dolorque.*] Inteſtinus dolor ad modum flammæ in titione & creſcentis & decreſcentis intendebatur & remittebatur. *Idem.* *Creſcunt.*] Torris hic fatalis reſpicere videtur effigiem aliquam ex arte malefica. cum præſertim Hom. Il. 9. dicat Meleagrum interiiſſe ἐξ ἀρέων μητρὸς. Πολλ' ἀχέουσ' ἠρᾶτο κασιγνήτοιο φόνοιο. Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβην χερσὶν ἀλοία, Κικλήσκουσ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν, Πρόχνυ καθεζομένη. ſi quem enim immutare, infirmare, aut etiam perimere volunt maleficæ, imaginem ejus ex cera, luto aut plumbo effingunt, pectori nomen inſcribunt, exorcizant, ſub fimo vel ad lentum focum tabeſcere ſinunt perforatum aut acubus per latera transfixum. noſter epiſt. Hypſipyles, *Devovet abſentes, ſimulacraque cerea fingit : Et miſerum tenues in jecur urget acus.* & 2. Faſtor. *Quodque pice obſtrinxit; quod acu trajecit ahena, Obſutum mentha torret ab igne caput.* Virgil. 8. Eclog. *Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cera liqueſcit, &c.* ex Theocriti Idyl. 2. Ὡς τοῦτον τὸν καρὸν ἐγὼ, &c. Horat. 8. Satyr. 1. lib. *Lanea & effigies erat, altera cerea.* Tacit. 2. Annal. ſuper morte Germanici. Reperiebantur, inquit, ſolo ac parietibus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina, & devotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres, ac tabe obruti, aliaque maleficia, &c. Sed adi Sprangerum 1. p. Mallei venef. quæſt. 1. c. 12. Mejerum l. 16. Delrium 3. Diſq. Magic. p. 1. quæſt. 3. ſect. 4. & 5. Grillandum q. 5. Petri Abani experimenta. *Farn.*

Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras:
Alta jacet Calydon. lugent juveneſque ſeneſque:
Vulguſque, procereſque gemunt: ſciſſæque capillos
Planguntur matres calydonides Eveninæ.
Pulvere canitiem genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus; ſpatioſumque increpat ævum.

Nam

525. *Paulatim canâ prunam velante favilla Alta jacet Calydon.*] Hic verſus in primo Palat. non exſtat. in ſchedis Theatinorum, Urbinati, altero Hamburgenſi, & uno Bononienſi margini erat adſcriptus. & eſt profecto adulterinus, quod inconcinna repetitio *τῦ paulatim* ſatis evincit. *Heinſ.*

527. *Plangunt ora ſimul matres Calydonides. O Eneu.*] *Calydonides heu heu* plurimi veteres. Sed ex iis antiquiſſimos videamus. Urbin. prim. Palat. ſec. & quart. Medic. fragmentum Theatin.

Plangunt ſe matres Calydonides, heu heu.

Bernegg. & pro diversâ lectione fragm. Theat. cum duobus aliis,

Plangunt hunc matres Calydonides O Eneus atque.

primus Gronovii, itidem pro diversâ lectione,

Plangebant matres Calydonides Euveive.

unde reponendum facile vidi,

Plangebant matres Calydonides Eveninæ.

quod optimus S. Marci Florentinus poſtea mihi confirmavit, in quo,

Plangunt hunc matres Calydonides Evenine.

ſed poſterius *n* in *Evenine* erat abraſum, cum Gloſſa, *Evenos eſt fluvius. unde ſunt dictæ Evenia matres.* In Neapolitano,

Plangunt ora matres Calydonis O Eneu.

niſi quod *τὸ ora* & *O Eneu* cum ultima ſyllaba *Calydonis* à manu ſunt recentiori deletâ priſcâ lectione. & ſuper *ora* adſcriptum *ſimul*. Scribe,

Planguntur matres Calydonides Eveninæ.

Plangi, pro ſe plangere. ut & alibi noſter. Vide quæ notamus l. v. ſub finem. Nam *Plangunt pectora* non *ora* debebat dixiſſe. De duobus patronymicis *Calydonides Eveninæ* dictum ad Epiſt. VI. v. 103. ſic & Marpiſſam Eveninen dixit Homerus Iliad. I.

Κούρη μαρπίσσης καλλισφύρου εὐηνί-νης.

Ad veram ſcripturam alludunt & alii codices. In priore Erfurtano,

Plangunt ſe matres Calydonides Euvenyna.

Arond.

Plangebant matres Calydonides Euveniaque.

cum Gloſſâ,

Euveniæ matres, id eſt, habitantes juxta Evenum fluvium.

fragmentum Moreti & unus Palat.

Plangebant matres Calydonides Aoniaque.

unus Bononienſis,

Plangunt matres Calydonides Hemoniave.

unus Baſileenſis,

Plangunt matres Calydonides eubeoche.

unus meus,

Plangebant matres Calydonides Euveveſe.

primus Mediceus,

Plangunt matres Calydonides Euvenia.

alii aliter. Piget ulterius in hac ſorde volutari, ne poſt fruges inventas glandibus videamur inhiare. Spirenſis inter vetuſtiores etiam proxime verum,

Plangebant matres Calydonides Euvenina. Idem.

528. *Pulvere canitiem.*] Pater, inquit, Oeneus pulvere caput faciemque deturpat. Hoc enim in magnis mœroribus fiebat apud priſcos. *R. Spatioſumque.*] Neſtor apud Juvenalem 10. Sat. *quærit cur hæc in tempora duret, Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo.* Farn.

530. *Nam*

Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti,
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia, linguæ
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumque manet corpus, corpus refoventque foventque:
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora verſant:
Affuſæque jacent tumulo: ſignataque ſaxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.
Quas, Parthaöniæ tandem Latoïa clade
Exſatiata domûs, præter Gorgenque nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis

Alle-

530. *Nam de matre manus.*] *Nam mater manibus* Cantabrig. prim. Erfurt. aliique complures. *Nam materna manus* Lovan. & alter Strozzæ, cum uno Palat. *Idem.*

531. *Acto.*] Laqueo vitam finivit, inquit Diodorus Sic. 5. lib.

532. *Non.*] Οὐ δ' εἰ μοὶ δέκα μὲν γλῶσσαι, &c. 2. Iliad. Hom. Virgilius idem 3. Georg. & 6. Æneid. *Farn. Ora ſonantia linguis.*] Unus meus chartaceus ex optimo deſcriptus, *linguas.* ut apud Virgil. *nec vox hominum ſonat.* Florent. S. Marci, Neapol. Bernegg. *linguæ.* probe, ſi conſtruas, *linguæ Ingenium capax.* Heinſius.

534. *Miſerarum vota ſororum.*] *Dicta* meliores. *Idem.*

536. *Dumque.*] Quandiu componebatur, necdum rogo injectum. *Corpus refoventque foventque.*] *Tenentque* Cantabrig. Thuan. & decem alii. ſed dictum pro *fovent refoventque.* verſu proximo pro *cineres hauſtos ad pectora preſſant* multi ex melioribus *verſant.* ſed perperam. Silius libro VIII.

Ceu cinerem orbatæ preſſant ad pectora matres. Heinſ.

537. *Lecto.*] Funebri pheretro. *Farn. Ipſi lecto.*] Sic diſtingue. Oſcula dant *ipſi*, id eſt, Meleagro ſeu corpori, poſito dant oſcula lecto. Ut alterum *oſcula* ad corpus, alterum ad lectum referatur. *Micyl.*

539. *Affuſæque.*] Incumbentes, inſtratæ, proſtratæ. *Nomina ſaxo.*] Signa. Epitaphium in ſaxo ſculptum, in quo nomen Meleagri erat.

541. *Quas poſt OEnéa tandem Latonia clade Exſatiata domus.*] *Poſt hœniæ* prim. Palat. & unus Baſil. duo *Percaoniæ. poſt Aoniæ* Cantabrig. ſec. Medic. ſec. Palat. & octo alii. *poſt Eoniæ* prim. Vatican. alii aliter. Scribe *Parthaoniæ domûs* cum Florentino S. Marci, Neapol. Thuan. prim. Baſil. pri. Erfurt. & ſex aliis. Parthaon enim OEnei pater. ut recte Gloſſa Erfurtani libri. Statius Theb. 1.

—— quanquam Calydonius OEneus
Et Parthaoniæ (ſi dudum certus ad aures
Rumor iit) tibi jura domûs.

hinc & *Parthaonides* Tydeus Val. Flacco dictus. *Latoia* etiam bene pro diverſa lectione alter Strozzæ. *Heinſ.*

542. *Nurumque.*] Deianiram, uxorem Herculis: beneficio Bacchi id factum (dicit Ant. Liberalis) cui eam gratiam Diana fecerat. Reliquæ in Meleagrides aves verſæ, de quibus Plin. 10. lib. 26. cap. *Farn.*

Allevat; & longas per brachia porrigit alas:
Corneaque ora facit; verſaſque per aëra mittit.
Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechthêas Tritonidos ibat ad arces.
Clauſit iter, fecitque moras Achelöus eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tectis,
Cecropida; nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes ſolidas, obliquaque volvere magno
Mur-

544. *Allevat.*] In aërem tollit.

545. *Corneaque ora facit.*] Hoc eſt, ora in roſtra convertit. *Verſaſque per aëra mittit.*] In aves commutatas, quæ Meleagrides à Meleagro fratre fuerunt cognominatæ. De quibus Plinius lib. decimo, capite vigeſimo ſexto. *R.*

FAB. V. *Arg.* Interea Theſeus.] *Mira phantaſia quinque Naiadum transmutationem in inſulas cum ſuperiore fabula poëta connectit. Interfecto namque Calydonio apro, Theſeus cum Athenas rediret, forte Achelous fluvius Ætoliam ab Acarnania diſterminans ſic intumuerat, ut tutus tranſitus non videretur. Invitatus igitur Theſeus à fluminis Deo Acheloo domum illius intravit, tantiſper illic futurus, dum tuto tranſire poſſet. Cum vero poſt cœnam Theſeus in mare proſpiciens vidiſſet inſulas quaſdam, Acheloum rogavit, quæ illæ eſſent, ac quo nomine appellarentur: cui Achelous reſpondit. Naiades quinque fuiſſe illorum locorum accolas, quæ cum aliis Diis ſe ſpreto ſacrificaſſent, eas cum locis ſuis in mare à ſe indignato fuiſſe provolutas, ac in inſulas quinque nomine Echinadas, & ſuis & fluctibus marinis fuiſſe diſcretas.* R.

546. *Sociata.*] Conficiendi apri labore functus, quem ſocium & auxiliarem Meleagro tulerat.

547. *Erechtheas arces.*] *Erichthoas* duo veteres cum Thuaneo. ut Myrtous, Lesbous, Sardous, & ſimilia. *Erichthoias* pri. Pal. ſec. Medic. Neap. Urbin. & pri. Reg. *Erichthoidas* duo alii. *Erichthonidas*, Langerm. tres alii *Erichthoidas*. Grævianus *Erictenias*. *Erichthonias* pri. Moret. pri. Gronovii, Exc. Mureti. ſec. Palat. & duodecim alii, non male, ab Erichthonio rege. ſic *in qua populus luſit Erichthonius* Propertio. & *Erichthonios peſtis populata colonos* Manilio, pro Athenienſibus. *Erichthonias arces* ſimiliter Trojam Virgilius in Ciri & in Culice appellavit ab Erichthonio rege. *Heinſ. Erechtheas.*] Athenas Erechtheo olim regnatas.

548. *Fecitque.*] Qui autem Achelous Theſeo Calydone Athenas proficiſcenti obſtare potuerit, hæret Glareanus, ego non video. *Farn. Fecitque moras Achelous.*] Achelous Oceani & Tethyos filius fuiſſe ab Heſiodo ſcribitur. Is cum pereret Deianiram Oenei Calydoniæ regis filiam, Herculem in ſe convertit à quo ſuperatus, in fluvio juxta Calydoniam labenti ſe occultavit, nomenque flumini impoſuit, quod quidem à Pindo Theſſaliæ monte oritur, Ætoliamque ab Acarnania diſtinguit. Sane apud antiquos aqua generaliter *Achelous* dicebatur. *Achelous.*] *Acheloos* in Sixiano. *Heinſ.*

550. *Cecropide.*] *Cecropida* Florent. S. Marci, & Bernegger. prim. tert. quart. Medic. prim. Gronov. prim. Moreti & ſex alii. ſic *Æacida*, de quo ad Epiſt. III. *Atrida* apud Propertium l. II. El. XIV.

Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho es.

ubi *eſt* perperam legitur. Horat. lib. II. Sat. III.

Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur? Idem.

551. *Magno murmure.*] *Magno Impete* unus ex meis. ἀρχαικῶς pro impetu. ſic noſter ſupra,

Impete nunc vaſto, ceu concitus imbribus amnis

Fertur. ita & Statius, Auſonius, alii. *Id.*

553. *Cum*

Murmure ſaxa ſolent. vidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora turbineo juvenilia vortice merſit.
Tutior eſt requies; ſolito dum flumina currant
Limite; dum tenues capiat ſuus alveus undas.
Annuit Ægides: Utarque, Acheloë, domoque
Conſilioque tuo, reſpondit: & uſus utroque eſt.
Pumice multicavo, nec lævibus atria tophis
Structa ſubit. molli tellus erat humida muſco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Jamque duas lucis partes Hyperione menſo,
Diſcubuêre toris Theſeus comiteſque laborum:
Hac Ixìonides, illâ Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam ſparſus tempora canis.

Quoſ-

553. *Cum gregibus ſtabula alta trahi.*] *Rapi* ſex veteres. Nil muta. Virg. Æn. 11.

Fertur in arva furens cumulo, campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta trahit. De amne. *Idem.*

556. *Turbineo vertice.*] In modum turbinis ſe volvente.

557. *Solito dum limite currant.*] Dum intra ripas aquis imminutis ſe recipiant. *Pont.*

558. *Captet ſuus alveus undas.*] *Captat* multi ex vetuſtioribus. pro *capiat*. quomodo Bernegger. ſec. Medic. & alii decem. tres *captet*. Epicedio Druſi,

Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Heinſ.

559. *Utorque.*] Meliores *utarque*. Id.

561. *Nec levibus atria tophis.*] Aſperis, impolitis. *Tophus* enim lapis eſt cavernoſus. Deſcribit autem poëta ſpeluncam fluminis Deo convenientem. *R.*

563. *Murice.*] Murex autem genus eſt cochleæ, unde fit purpureus color. *R.* *Lacunabant.*] Lacunaria ſumma diſtinguebantur alternis murice & concha quaſi teſſelatim.

564. *Jamque.*] Alluſum videtur ad Romanum morem, quo diſcumbere ſoliti ſub tertia diei parte ſuperſtite. Hyperion autem filius Cœli ex Titea ſorore, quam *βασιλείαν* vocat Diodorus, genuit Solem & Lunam. Sol autem ipſe Hyperion dictus. *Farn.*

566. *Hac Ixionides.*] Pirithous Ixionis filius, perpetuus Theſei comes. *R.* *Illa Trœzenius heros Parte Lelex.*] A Trœzene, ubi Pittheus regnavit: ſive ille Pitthei filius, Æthræque frater fuit. Sed de Lelege ſupra annotavimus. *Micyl.*

567. *Raris jam ſparſus tempora canis.*] *Parcis* pri. Palat. *parvis* plurimi ex antiquioribus. *paucis* quinque. *latris*. Spir. *Parus* prior. Erfurt. cum Gloſſa, id eſt, albis. & ſic pro diverſâ lectione unus ex meis. tres *variis*. duo *albis*. unus *niveis*. Omnia fruſta. Calveſcens enim Lelex deſcribitur. Amor. I. Eleg. VIII. de anu,

Quin albam raramque comam, lacrymoſaque vino
Lumina, rugoſas diſtraheremque genas.
pro *illa parte* quatuor veteres *illac*. cum Arondeliano. *Heinſ.*

569. *La-*

Quoſque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto.
Protinus appoſitas nudæ veſtigia Nymphæ
Inſtruxêre epulis menſas: dapibuſque remotis
In gemmâ poſuêre merum. tum maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubjecta, Quis, inquit,
Ille locus? digitoque oſtendit: &, Inſula nomen
Quod gerat illa, doce. quanquam non una videtur
Amnis ad hæc, Non eſt, inquit, quod cernimus, unum.
Quinque jacent terræ: ſpatii diſcrimine fallunt.
Quoque minus ſpretæ factum mirêre Dianæ;
Naïdes hæ fuerant: quæ cum bis quinque juvencos
Mactaſſent; ruriſque Deos ad ſacra vocaſſent;
Immemores noſtri feſtas duxere choreâs.
Intumui: quantuſque feror, cum plurimus, unquam;
Tantus eram: pariterque animis immanis & undis
A ſilvis ſilvas, & ab arvis arva revelli.
Cumque loco Nymphas, memores tum denique noſtri,
In freta provolvi. fluctus noſterque mariſque

Con-

569. *Lætiſſimus hoſpite tanto.*] *Terno* Junianus. bene. *Idem.*

572. *In gemma.*] *In gemmam* multi ex vetuſtioribus. *Idem.* *Gemma.*] Phiala gemmea, potius quam gemmata, ut quæ fluviatili Deo conveniat magis. Sic Verrina 6. erat etiam vas vinarium, ex una gemma prægrandi trulla excavata. *Nec bibit è gemma divite noſtra ſitis.* Proper. 3. lib. 4. el.

575. *Quod gerit.*] *Gerat* cum pleriſque ſcriptis. *Heinſius.*

576. *Cernimus.*] *Cernitis* Florent. S. Marci, Urbin. & tres alii. male. nam ſolum Theſeum alloquitur. ut mox patet ex iis, *ipſe vides.* Idem.

577. *Spatium diſcrimina fallit.*] *Spatii diſcrimina fallunt* multi ex vetuſtioribus. recte, ſi reponas *diſcrimine* cum Urbinati. *Idem.*

578. *Factum.*] Vindictam, qua ſui contemptum ulta eſt in Oeneo & ſuis. *F.*

581. *Immemores.*] Exaruiſſe aliquando videntur fontes, neque rivulos ſuos, ut prius, in Acheloum devexiſſe. *Farn.*

582. *Cum plurimus.*] Maximus. *R.* *Cum plurimus feror.*] Sic Virgil. *Plurimus Eridanus. Plurima cervix. Plurima nux.*

584. *Arva revulſi.*] *Revelli* S. Marci, Neap. pri. Medic. Bernegger. Spir. Arond. & decem alii. de quo ad Epiſt. VI, ꝟſ. 103. *Heinſ.*

585. *Memores tum denique noſtri.*] Tum demum intellexerunt, quem per ludibrium de diis agreſtibus inhonoratum prætериiſſent. *Pont.*

586. *Fluctus.*] Inſulas has ante oſtia Acheloi limus vi fluvii advectus congeſſit: Strabo l. 10. Quin & alibi emergunt inſulæ; vel aqua recedente, vel ſpiritu, qui terræ includitur, terram ipſam protrudente & attollente.

587. Pa-

Continuam diduxit humum; parteſque reſolvit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.
Ut tamen ipſe vides, procul, en procul una receſſit
Inſula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit: inque profundum
Propulit è ſcopulo pariturae corpora natæ.
Excepi: nantemque ferens, O proxima cælo
Regna vagæ, dixi, ſortite, tridentifer, undæ,
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
[Huc ades, atque audi placidus Neptune precantem.]
Huic ego, quam porto, nocui. ſi mitis, & æquus,

Si

587. *Pariterque revellit.*] *Parteſque* pri. Bonon. pri. Argent. cum tribus aliis, & editione Gryphii. bene. *reſolvit* etiam probe quartus Medic. & pro diverſâ lectione Rottendorphianus. In Cantabr. & prim. Gronov. *revolvit.* proxime verum. Multi *revulſit.* ſed *revelli* jam præceſſerat. *Heinſius.*

588. *Mediis quot cernis Echinadas undis.*] Echinades, quæ & *Echinæ* dicuntur, inſulæ ſunt ad oſtium Acheloi Ætoliæ fluvii, qui limum aſſidue invehendo illas effeciſſe videtur. Dictæ ſunt ab Echino quodam vate.

FAB. VI. *Arg.* Ut tamen ipſe vides.] *Perimele Hippodamantis filia ab Achelo vim paſſa, e ſaxo à patre in mare fuit præcipitata. Achelous vero de amicæ ſalute admodum ſollicitus, Neptunum rogavit, ut eam ſubmergi pateretur, ſed ei aut locum præberet, aut ipſam locum efficeret. precibus igitur Acheloi motus Neptunus, eam in inſulam haud longe ab Echinadibus diſtantem commutavit.* R.

590. *Perimelen.*] Inſul. maris Ionii unam Echinadum, ante os ſinus Corinthiaci. *Farn.*

593. *Peritura corpora natæ. Paritura* unus Leidenſis & alter Twiſdenius. & placet. *Heinſ.*

594. *O proxima terra Regna.*] *Mundi* in multis vetuſtiorum. *mundi* vel *cæli* pro diverſâ lectione ſchedæ Theatinæ. *cælo* unus Mediceus. optime. prima enim ſors Jovi, Neptuno ſecunda, tertia Plutoni obtigerat. *Idem.*

595. *Tridentifer.*] Tridens quem habet Neptunus pro ſceptro, triplicem illius oſtendit poteſtatem, tollendi ſcil. æquoris, placandi, ſervandi. Comes mythol. lib. 2. cap. 8. Aliis τριανῦχος eſt quod medius inter Jovis cœlum & Plutonis infernum, utrumque cum ſuo participet regnum. quod & Proclus refert in Cratylum Platonis, ubi de fratrum trinitate agit. Ipſe τριχινοκράτωρ, famulus τρίτων, uxor Ἀμφιτρίτη ternarium ſonant numerum. *Farn.*

596. *In quo deſinimus.*] Duo *deſerimus.* alter Regius *deſerimur.* Puto *deſerimur*, nam unus Moreti *in quem decidimus.* Heinſ. *Sacri amnes.*] Omnes fluvii numen habere dicuntur, unde & *ſacri* nuncupantur. *R.*

597. *Huc ades.*] Ex precantium formula, Deos orantium ut adſint. lib. Amorum eleg. 2. *Huc ades atque meus ſac Dea vincat amor.* Briſſonii formul. 1. lib. plura.

598. *Si mitis.*] *Sis mitis* Cantabrig. & plurimi alii, ut Neptunum hæc ſpectent. Cæterum verſum proxime præcedentem, cujus initium eſt, *Huc ades, atque audi*, ſpurium ac proinde ejiciendum eſſe cenſeo. ut & illum, qui mox ſequitur,

Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum requiemque petentes:
Mille domos clauſêre feræ. tamen una recepit,
Parva quidem, ſtipulis & cannâ tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon
Illâ ſunt annis juncti juvenilibus; illâ
Conſenuêre casâ: paupertatemque fatendo
Effecêre levem, nec iniquâ mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famuloſne requiras;
Tota domus, duo ſunt: idem parentque jubentque.
Ergo ubi Cælicolæ parvos tetigêre penates;
Submiſſoque humiles intrarunt vertice poſtes;
Membra ſenex poſito juſſit relevare ſedili:
Quo ſuperinjecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suſcitat heſternos; foliiſque & cortice ſicco

Nu-

627. *Atlantiades caducifer.*] Mercurius caduceum gerens.

630. *Cannâ tecta paluſtri.*] An *texta?* Adi Notas lib. V. verſ. 447. *Heinſ.*

633. *Paupertatemque ferendo.*] *Fatendo* Florent. S. Marci, prior Erfurt. pri. ſec. Palat. Cantabrig. tert. Medic. Spirenſ. aliique complures. recte. lib. II. *& amando, & amare fatendo Cyllaron una tenet.* Amor. I. Eleg. II.

Acrius invitos multoque ferocius urget,
Quam qui ſervitium ferre fatentur, Amor.

ſic & alibi ſæpe. paupertatem vel amorem fatetur, qui palam præ ſe fert nec diſſimulat. lib. IX.

Jamque palam eſt demens inconceſſamque fatetur
Spem Veneris. Idem.

Paupertatemque.] Paupertatis emolumenta & prærogativas, ſi cui vacet, legat ab Apulejo in Apologia elegantiſſime deſcripta; nec non à Seneca paſſim deprædicata, epiſt. 2. 4. 17. 20. 80. à Valerio Max. laudata, lib. 4. cap. 4. adi, ſi placet, Indicem noſtrum poëticum. *F.*

637. *Parvos tetigere penates.*] *Paucos* S. Marci, prim. Reg. Arondel. uterque Erfur. prim. Palat. fragment. Theat. prim. Vatican. prim. Baſil. Spir. decem alii. *parcos* Bernegger. Oxon. & alii duo. Forte *paulos penates.* nam in primo Regio aliiſque nonnullis Gloſſa erat adſcripta, *id eſt, pauperes.* Varro *Pauper à paulo lare.* libro VI. v. 327. *paulo faveas mihi murmure dixi.* ſic ex vetuſtioribus nonnulli. Faſtor. III.

Et piget in paucis nomen habere caſis.

ita & illic libri veteres. Forte *paulis.* tamen apud Virgilium libro VIII.

——externumque larem parvoſque penates
Lætus adit.

& apud Silium libro I.

At parvos curru remeabant ſæpe penates.

& libro VII.

Nec piguit parvoſque lares humiliſque ſubire
Limina cælicolam tecti. Heinſius.

643. *Animâ*

Nutrit; & ad flammas animâ producit anili:
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aëno.
Quodque ſuus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. furcâ levat ille bicorni
Sordida terga ſuis, nigro pendentia tigno:
Servatoque diu reſecat de tergore partem
Exiguam; ſectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt ſermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. erat alveus illic
Fagineus, curvâ clavo ſuſpenſus ab anſa:
Is tepidis impletur aquis; artuſque fovendos
Accipit. in medio torus eſt de mollibus ulvis

Impo-

643. *Animâ perducit anili.*] *Producit* ex melioribus nonnulli vel *produxit.* Idem. *Anima.*] Spiritu, & flatu, follis vice, uſa. *Farn. Anima.*] Anhelitu. ſic Terent. *animam compreſſi.* Σιγῶμεν, ἐσκάψαντες αἰθέρα γνάθοις. Eurip. Cycl. *Majores noſtri, quanquam libenter allio veſcerentur & cepa, optime tamen animati erant,* Cato de R.R. Hinc dicitur, *anima tibi olet.*

648. *Sordida terga ſuis.*] Unus Palat. *Horrida.* unde Gebhardus, *Torrida.* hoc eſt fumo ſiccata. ſic & Sirius & Sol torrere arva dicuntur. Vide Notas Faſt. 11. v. 24. apud Juvenalem Sat. x1.

Sicci terga ſuis rara pendentia crate.

poſſet & legi, *Fumida.* quomodo Horatius libro 11. Sat. 11. *fumoſæ pedem pernæ* dixit. ſed vulgatum non eſt temere mutandum. ut *ſordida fumo* innuat fuiſſe. ſic *ſordentia fumo frena* Silio Italico lib. VI. v. 134. dicuntur. *Heinſius.*

650. *Domat.*] Elixat. lib. 1. 288. *ferventibus artus Mollit aquis.* Farn.

653. *Dura clavo ſuſpenſus ab anſa.*] Lege *curva ab anſa.* & ſane Barberinianus *curva* pro diverſa lectione agnoſcit. niſi *curta* malis. quomodo *attritam anſam* dixit Virgilius. Sed alterum verius. *Heinſ.*

654. *Artuſque.*] Priſcus ille mos fuit lavandi hoſpites. Athenæus 1. lib. 9. cap. ex Hom. 3. Odyſſ.

655. *In medio torus eſt.*] Non video quomodo torus in medio eſſe potuerit, qui menſæ locus fuerit dandus. libri veteres magno numero interſerunt poſt hunc verſum,

Conſternuntque torum de molli fluminis ulva.

vel, *concutiuntque, conſtituuntque, conſiciuntque,* quod in aliis eſt. Neapolitanus, & Florent. S. Marci, tres quatuorve verſus ſuperiores manu recentiori adſcriptos margini exhibent. quibus tamen controverſia non eſt movenda. ſed ex hoc & præcedenti unum eſſe faciendum contendo, ac ſcribo,

——— artuſque fovendos
Accipit. inde torum ſternunt de mollibus ulvis
Impoſitum lecto ſpondâ pedibuſque ſalignis,

nam *Impoſuis* non *Impoſitus* veteres plerique. *Heinſ. Torus.*] Antiquis torus erat è ſtramento. Plin. lib. 8. 48. cap. deinde ex herba, aut ulva. denique, lana & pluma. hic autem impoſitus eſt lecto, qui ligneus, *the bedſted.* funebris autem arundine, aut papyro fartus imponebatur pheretro. *Farn.*

659. *Lecto*

Mirantes ſpectant: neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant: ſed tela tamen ſua quiſque cruentant.
Ipſe pede impoſito caput exitiabile preſſit:
Atque ita, Sume mei ſpolium, Nonacria, juris,
Dixit: & in partem veniat mihi gloria tecum,
Protinus exuvias rigidis horrentia ſetis
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris auctor.
Invidere alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age, nec titulos intercipe fœmina noſtros,
Theſtiadæ clamant: neu te fiducia formæ
Decipiat; longéque tuo ſit captus amore

Au-

Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.
& ; *Ira feri mota eſt.* Adi Notas ad Epiſt. VIII. *Heinſius. Multa.*] Sic vaſtam Polyphemi molem 3. Cerberi & Tityi 6. Æneid. toto antro & 7. jugeribus metitur poëtarum princeps. *Farn.*

424. *Tela tamen ſua quiſque cruentat.*] *Cruentant* cum primo Baſil. & quinque aliis. *Heinſius.*

426. *Nonacria.*] Atalanta. Nonacris mons Arcadiæ frigidiſſima Stygis aqua famoſus. *Farn. Spolium mei juris.*] Quod jure ipſo mihi debetur. Nam Meleager aprum interfecerat.

427. *In partem veniat mea gloria tecum.*] *Veniat mihi* paulo elegantius pri. Vatican. & unus Voſſii. paulo ante pro *mei juris*, Cantabrig. *tibi*, unus Leidenſis *tui juris*, quod arridet. ut apri interfecti gloriam illi cedat, quæ primo vulnerarat. ad rem faciunt, quæ ſupra habuimus,

Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictus,
Quam Meleagros erat.

& quæ ibi ſequuntur. pro vulgata tamen faciunt, quæ paulo poſt ſubjungentur, & *huic adimunt munus, jus muneris illi.* Heinſius. *Et in partem veniat, &c.*] Eſto particeps gloriæ meæ. *Pont.*

428. *Exuvias.*] Tergus & caput apri. Ἀταλάντη ἐτόξευσε τὸν σῦν, καὶ ἔτυχε πρώτη τοῦ θηρίου, τούτου εἵνεκα αὐτῇ κεφαλή τε τοῦ ὑὸς καὶ τὸ δέρμα ἀριστεῖα ἐδόθη. Pauſan. Arcad. *Farn.*

429. *Terga dat.*] Tergora & pellem apri.

433. *Pone.*] Depone. *Noſtros titulos.*] Noſtrum honorem, noſtram gloriam. *Fœmina.*] Cum quodam contemptu Atalantem *fœminam* vocant.

434. *Theſtiadæ.*] Plexippus, & Toxeus Theſtii filii. R. *Nec te.*] Ne fruſtra ſit forma, qua freta confidis, fruſtra ſit aut longe formæ tuæ amator ab auxilio tibi ferendo. Atlas ad Perſeum. l. 4. v. 650. *Hunc quoque vade procul; ne longe gloria rerum, Quas mentiris, aut, longe tibi Jupiter abſit.* & Turnus 12. Æneid. vſ. 52. *Longe illi Dea mater erit, &c.* Quin & Diodorus 5. lib. refert Althææ fratres Atalantæ, cum in Arcadiam reverſa eſſet, tergus apri abſtuliſſe. apud quem lege totam fab. ut & Homerum Il. 9. & Ant. Liberalis Metamorph. 2. fab. *Farn.*

435. *Ne ſit longe tibi captus amore Auctor.*] *Longe tibi* Florent. S. Marci, Bernegger. prim. tert. quart. Medicei. Arondel. & alii quatuordecim. *tibi longe* prim. Palat. & quinque alii. unus Palat. & fragmentum Moreti, *longeque tuo ſit captus*

Auctor. & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit; & tumidâ ſrendens Mavortius irâ,
Diſcite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantum diſtent. hauſitque neſando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Ulciſci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque priori
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deûm templis nato victore ferebat,
Cum videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœſtis ululatibus urbem
Implet: & auratis mutavit veſtibus atras.
At ſimul eſt auctor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ verſus amorem eſt.
Stipes erat: quem, cum partus enixa jaceret

The-

captus amore. quod arridet. niſi mavis *tui amore.* ut libro IX.

Si tamen ille mei captus prior eſſet amore.

Virgil. lib. XII.

Longe illi dea mater erit.

noſter libro IV.

—— ne longe gloria rerum
Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter abſit.

Epiſt. Medeæ,

Quam tibi tunc longe regnum dotale Creuſa?

Tibullus libro I. Eleg. V.

At mihi nunc longe gloria fortis abeſt.

Propertius lib. I. Eleg. VII.

Longe caſtra tibi, longe, miſer, agmina ſeptem.

Silius libro I.

—— longe clauſis ſua fœdera, longe Auſoniam fore.

de obſeſſis Saguntinis. libro XVII.

Longe conjugia, ac longe Tyrios Hymenæos
Inter Dardanias acies fore. Heinſius.

Ne ſit longe tibi muneris auctor.] Id eſt, ne interficiaris, ſicque longe ab amatore tuo ſepareris. Vide Muret. lib. 10. c. 4.

437. *Non tulit.*] Non paſſus eſt Atalantam munere fraudari. *Mavortius.*] Bellicoſus, Marti ſimilis Meleager. *Mavortius.*] Althæa eadem nocte concepit ex Oeneo & Marte. Hygin. 171. Fab.

439. *Neſando ferro.*] Nefario, impio. Nam Plexippus Meleagri avunculus erat.

443. *Prioris cæde.*] *Priori* Cant. Florent. S. Marci, ſec. Medic. & multi alii. *Heinſius.*

444. *Conſorti.* Fraterno. *Farn.*

447. *Mœſtis clamoribus.*] *Ululatibus* rectius pri. Moreti aliique octo. *Heinſ.*

449. *Editus.*] Dictus, nuntiatus. *R.*

451. *Stipes.*] Althææ Meleagrum enixæ apparuerunt in regia Parcæ: quæ fata infantis ita cecinerunt. Clotho dixit eum generoſum futurum, Lacheſis fortem, Atropos titionem ardentem aſpexit in foco, & ait: Tamdiu hic vivet, quamdiu hic titio conſumptus non fuerit. Hoc Althæa mater cum audiſſet, exiluit de lecto, atque titionem extinxit, eumque in regia media obruit fatalem, ne ab igne obrueretur. Hygin. 161. fab. *Farn.* *Partus enixa Theſtias.*] Althæa

Theſti

Theſtias in flammam triplices poſuêre ſorores :
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes;
Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibique,
O modo nate, damus. quo poſtquam carmine dicto
Exceſsêre Deæ; flagrantem mater ab igne
Eripuit torrem : ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis :
Servatuſque tuos, juvenis, ſervaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædaſque in fragmina poni
Imperat : & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. pugnant materque ſororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri :
Sæpe ſuum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modo neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat; modo quem miſereri credere poſſes.
Cumque ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor;
Inveniebantur lacrymæ tamen. utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus :
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.

Inci-

Theſtii filia puerum enixa & puerpera. R.

457. *Eripuit ramum; ſparſitque liquentibus undis.*] *Eripuit torrem* excerpta Jureti & unus Baſil. cum uno Leidenſi. infra tamen *ramum* quoque vocat vſ. 462. ubi *torrem* Lovanienſis ſimiliter. *torrem* vocat v. 510. *liquacibus undis* Voſſianus. Vide Notas Remed. Amor. v. 177. *Heinſ.*

460. *Tædaſque & fragmina poni.*] *In fragmina* ex tribus ſcriptis. hoc eſt tædas fractas infra,

Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit.

Conjiciebam olim *& tædæ fragmina. Idem.*

463. *Pugnat materque ſororque.*] *Pugnant* Oxon. & decem aut duodecim alii. mox pro *ruborem* multi ex melioribus *colorem.* Idem.

470. *Utque.*] *Anceps æſtus incertam rapit. Ut ſæva rapidi bella cum venti gerunt, Utrinque fluctus Maria diſcordes agunt, Dubiumque Pelagus fervet : haud aliter meum cor fluctuatur, ira pietatem fugat Iramque pietas, cede pietati dolor.* & in Agamemnone, *fluctibus variis agor; Ut cum hinc profundum ventus, hinc æſtus rapit, Incerta dubitat unda, cui cedat malo.* Farn.

472. *Vim geminam.*] Duplicem violentiam, & venti & æſtus maris.

477. *Im-*

Incipit eſſe tamen melior germana parente :
Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit; Rogus iſte cremet mea viſcera, dixit.
Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
Ante ſepulcrales infelix adſtitit aras.
Pœnarumque Deæ triplices furialibus, inquit,
Eumenides, ſacris vultus advertite veſtros.
Ulciſcor facioque nefas. mors morte pianda eſt :
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per cöacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur :
Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos modo fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum : magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi! quo rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cæpta manus. meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat : mortis mihi diſplicet auctor.
Ergo impune feret; vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?

Haud

477. *Impietate pia eſt.*] Pia videtur fuiſſe Althæa fratrum cædem ulciſcendo: impia filium necando. *R.*

480. *Sepulchrales.*] Quia in hoc igne, dum ſtipitem exurit, Althæa filium occidit, & ipſius quaſi corpus exurit, venuſte ſepulchrales aras nominat. *Pont.*

481. *Pœnarumque Deæ triplices.*] Furias infernales, quæ tres dicuntur eſſe, Tiſiphone, Alecto, & Megæra. *R.* *Pœnarumque.*] Furiæ, Ι'τ' ὦ ταχεῖαι, ποινιμοί τ' ἐρινύες, Γεύεσθε, μὴ φείδεσθε. Ajax flagell. Sophoclis. *Farn.*

482. *Advertite.*] Convertite. *Furialibus ſacris.*] A furore & indignatione provenientibus.

483. *Mors morte pianda eſt.*] Cædes fratrum morte filii purganda eſt.

486. *Fruetur.*] *Fruatur* quinque veteres cum Arondeliano. & tum mox legendum *Theſtius orbus eat.* nam idem Arondel. & Rottendorph. *erat* cum aliis nonnullis. deinde *germani manes* non *fraterni* ſec. Palat. *Heinſ.*

487. *Theſtius.*] Pater meus, & fratrum Plexippi, & Toxeos.

488. *Recentes.*] Novi Orci incolæ, recens admiſſi.

489. *Magnoque.*] Proprii filii nece.

495. *Calydonis.*] *Calydonus* Urbin. quod eſt *Calydonos.* Heinſ.

496. *Gelidæque jacebitis umbræ.*] Umbra nec gelida nec calida: ſed ad mortem reſpicitur, quæ cum frigore venit,& corpus privatum anima frigidum relinquit.

Haud equidem patiar. pereat ſceleratus : & ille
Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia jura parentum?
Et, quos ſuſtinui, bis menſum quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans :
Idque ego paſſa forem! vixiſti munere noſtro :
Nunc merito moriêre tuo. cape præmia facti :
Biſque datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam : vel me fraternis adde ſepulcris.
Et cupio, & nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago :
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.

Me

497. *Et ille ſpemque patris, regnumque trahat.*] Malim *& una. regnique* alter Hamburgenſis & duo alii. *Heinſius.*

498. *Spemque.*] Erant Oeneo ex Althæa & alii filii, ab Ant. Liberali nominati; Phereus, Agelaus, Toxeus, Clymenus, & Periphantes. Summa tamen Oenei ſpes in Meleagro, utpote Martis prole, ſupra ad v. 437. verum audi ipſum Liberalem. Οἱ παῖδες Θεςίε καὶ οἱ ἄλλοι Κȣρῆτες ἀντέτειναν τȣ̃ δέρος. Theſtii filii ac reliqui Curetes pellem invadunt, dimidium præmiorum ad ſe pertinere dicentes; ſed Meleager vi ea ademit, ac filios Theſtii occidit. Hinc bellum inter Curetes & Calydonios ortum. ad quod Meleager prodire noluit, iratus ob diras quibus ipſum mater propter fratrum necem devoverat. Cum autem Curetes urbem jam capturi eſſent, uxor Cleopatra ei perſuaſit, ut Calydonios tueretur. Egreſſus contra Curetas, periit, cremata à matre face fatali. (de qua ſupra ad v. 451.) Reliqui etiam Oenei filii in ea pugna mortem oppetierunt. *Farn.*

499. *Ubi ſunt pia vota parentum.*] *Pia jura* pri. ſec. tert. Medicei. optim. Florent. Neapol. Bernegger. Thuan. aliique quamplures ex melioribus. recte. l. x.

Di precor, & pietas, ſacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas

Virgil. Æn. VIII. *ſi juris materni cura remordet.* Epicedio Druſi, *jus matris habemus ab uno.* Silius libro XI.

Per ſi quid ſupereſt vitæ, per jura parentis,
Perque tuam noſtra potiorem, nate, ſalutem,
Abſiſte inceptis, oro.

Cicero Philipp. II. *ut eum à tuâ familiaritate patrio jure & poteſtate prohiberet.* ſic *domini jura* epiſt. III. ſub finem. ubi plura. & *imperii jura* ex antiquis libris Remed. Amor. v. 495. *Heinſ.*

500. *Menſium.*] Libri aliquot à Ciofano citati, & Mſs. mei habent *Menſes bis quinque.* Excuſi omnes *menſum* retinent, Priſciani freti autoritate, qui l. 7. *menſum* hic pro *menſium* poni ait. Ego certe genitivum genuinum ſcribendum cenſeo *menſium*, inter ſcandendum vero, ne legi Pediæ oppedatur, adhiberi poſſe Synæreſin ſeu Synecphoneſin ut 6. Æn. *quin protinus omnia Perlegerint oculis.* & noſter lib. 1. *ultima cœleſtium.* Farn.

502. *Munere noſtro.*] Quæ ſtipitem ſeu torrem in hunc uſque diem ſervavi. *P.*

503. *Præmia facti.*] *Factis* Florent. S. Marci, & unus Bononienſis. *Heinſ.*

506. *Et cupio.*] Fratres ulciſci ſubintelligatur. *Et nequeo.*] Non poſſum in ignem conjicere torrem pietate, qua filium proſequor, impedita.

510. Vſ.

Me miſeram! male vincetis: ſed vincite, fratres:
Dummodo, quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar, dixit: dextrâque averſâ trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius atque abſens flammâ meleagros ab illâ
Uritur: & cœcis torreri viſcera ſentit
Ignibus: at magnos ſuperat virtute dolores.
Quod tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto,
Mœret: & Ancæi felicia vulnera dicit.
Grandævumque patrem, fratremque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo;
Forſitan & matrem. creſcunt ignisque dolorque;
Langueſcuntque iterum. ſimul eſt extinctus uterque,
Inque

510. *Voſque Ipſa ſequar dixit.*] *Voſque Funeris ipſa ſequar* prim. Gronovianus. Puto, *voſque Funus & ipſa ſequar.* τὸ *dixit* eleganter omittitur, ut ſæpe alibi. *Heinſ.*

511. *Averſa.*] Dolens & invita ex more funebri, *Averſi tenuere facem.* 6. Æneid. *Farn.*

512. *Funereum.*] Funeſtum, funeriſque ac mortis Meleagri cauſam.

517. *Ac magnos.*] *Et* multi. Lege *at* cum duobus. *Heinſius.*

518. *Quod tamen.*] Inique tamen & ægre fert eam ſibi obvenire mortem, inertem & languidam, in qua non ſit virtuti ſuæ exercendæ locus. Ariſtoteles 3. lib. Ethic. Nicomach. cap. 6. *Farn.*

522. *Creſcunt ignisque dolorque.*] Inteſtinus dolor ad modum flammæ in titione & creſcentis & decreſcentis intendebatur & remittebatur. *Idem.* *Creſcunt.*] Torris hic fatalis reſpicere videtur effigiem aliquam ex arte malefica. cum præſertim Hom. Il. 9. dicat Meleagrum interiiſſe ἐξ ἀρέων μητρὸς. Πόλλ' ἀχέουσ' ἠρᾶτο κασιγνήτοιο φόνοιο. Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβην χερσὶν ἀλοία, Κικλήσκουσ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν, Πρόχνυ καθεζομένη. ſi quem enim immutare, infirmare, aut etiam perimere volunt maleficæ, imaginem ejus ex cera, luto aut plumbo effingunt, pectori nomen inſcribunt, exorcizant, ſub fimo vel ad lentum focum tabeſcere ſinunt perforatum aut acubus per latera transfixum. noſter epiſt. Hypſipyles, *Devovet abſentes, ſimulacraque cerea fingit: Et miſerum tenues in jecur urget acus.* & 2. Faſtor. *Quodque pice obſtrinxit; quod acu trajecit ahena, Obſutum mentha torret ab igne caput.* Virgil. 8. Eclog. *Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cera liqueſcat, &c.* ex Theocriti Idyl. 2. Ὡς τοῦτον τὸν κηρὸν ἐγὼ, &c. Horat. 8. Satyr. 1. lib. *Lanea & effigies erat, altera cerea.* Tacit. 2. Annal. ſuper morte Germanici. Reperiebantur, inquit, ſolo ac parietibus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina, & devotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres, ac tabe obruti, aliaque maleficia, &c. Sed adi Sprangerum 1. p. Mallei venef. quæſt. 1. c. 12. Mejerum l. 16. Delrium 3. Diſq. Magic. p. 1. quæſt. 3. ſect. 4. & 5. Grillandum q. 5. Petri Abani experimenta. *Farn.*

Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras:
Alta jacet Calydon. lugent juveneſque ſeneſque:
Vulguſque, proceresque gemunt: ſciſſæque capillos
Planguntur matres calydonides Eveninæ.
Pulvere canitiem genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus; ſpatioſumque increpat ævum.
Nam

525. *Paulatim canâ prunam velante favilla Alta jacet Calydon.*] Hic verſus in primo Palat. non exſtat. in ſchedis Theatinorum, Urbinati, altero Hamburgenſi, & uno Bononienſi margini erat adſcriptus. & eſt profectò adulterinus, quod inconcinna repetitio τȣ̃ *paulatim* ſatis evincit. *Heinſ.*

527. *Plangunt ora ſimul matres Calydonides. O Eneus.*] *Calydonides heu heu* plurimi veteres. Sed ex iis antiquiſſimos videamus. Urbin. prim. Palat. ſec. & quart. Medic. fragmentum Theatin.

Plangunt ſe matres Calydonides, heu heu.

Bernegg. & pro diversâ lectione fragm. Theat. cum duobus aliis,

Plangunt hunc matres Calydonides O Eneus atque.

primus Gronovii, itidem pro diversâ lectione,

Plangebant matres Calydonides Euveive.

unde reponendum facile vidi,

Plangebant matres Calydonides Eveninæ.

quod optimus S. Marci Florentinus poſtea mihi confirmavit, in quo,

Plangunt hunc matres Calydonides Evenine.

ſed poſterius *n* in *Evenine* erat abraſum, cum Gloſſa, *Evenos eſt fluvius. inde ſunt dictæ Eveniæ matres.* In Neapolitano,

Plangunt ora matres Calydonis O Eneu.

niſi quod τὸ *ora* & *O Eneu* cum ultima ſyllaba *Calydonis* à manu ſunt recentiori deletâ priſcâ lectione. & ſuper *ora* adſcriptum *ſimul.* Scribe,

Planguntur matres Calydonides Eveninæ.

Plangi, pro ſe plangere. ut & alibi noſter. Vide quæ notamus l. v. ſub finem. Nam *Plangunt pectora* non *ora* debebat dixiſſe. De duobus patronymicis *Calydonides Eveninæ* dictum ad Epiſt. VI. v. 103. ſic & Marpiſſam Eveninen dixit Homerus Iliad. I.

Κέρη μαρπίσσης καλλισφύρȣ εὐηνίνης.

Ad veram ſcripturam alludunt & alii codices. In priore Erfurtano,

Plangunt ſe matres Calydonides Euenenynæ.

Arond.

Plangebant matres Calydonides Euveniæque.

cum Gloſſà,

Euveniæ matres, id eſt, habitantes juxta Evenum fluvium.

fragmentum Moreti & unus Palat.

Plangebant matres Calydonides Aoniæque.

unus Bononienſis,

Plangunt matres Calydonides Hemoniæve.

unus Baſileenſis,

Plangunt matres Calydonides eubeoche.

unus meus,

Plangebant matres Calydonides Euveveſe.

primus Mediceus,

Plangunt matres Calydonides Euveniæ.

alii aliter. Piget ulterius in hac ſorde volutari, ne poſt fruges inventas glandibus videamur inhiare. Spirenſis inter vetuſtiores etiam proxime verum,

Plangebant matres Calydonides Euvenina. Idem.

528. *Pulvere canitiem.*] Pater, inquit, Oeneus pulvere caput faciemque deturpat. Hoc enim in magnis mœroribus fiebat apud priſcos. *R.* *Spatioſumque.*] Neſtor apud Juvenalem 10. Sat. *quærit cur hæc in tempora duret, Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo.* Farn.

530. *Nam*

Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti,
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia, linguæ
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumque manet corpus, corpus refoventque foventque:
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora verſant:
Affuſæque jacent tumulo: ſignataque ſaxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.
Quas, Parthaöniæ tandem Latoïa clade
Exſatiata domûs, præter Gorgenque nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis

Alle-

530. *Nam de matre manus.*] *Nam mater manibus* Cantabrig. prim. Erfurt. aliique complures. *Nam materna manus* Lovan. & alter Strozzæ, cum uno Palat. *Idem.*

531. *Acto.*] Laqueo vitam finivit, inquit Diodorus Sic. 5. lib.

532. *Non.*] Οὐ δ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, &c. 2. Iliad. Hom. Virgilius idem 3. Georg. & 6. Æneid. *Farn. Ora ſonantia linguis.*] Unus meus chartaceus ex optimo deſcriptus, *linguas.* ut apud Virgil. *nec vox hominum ſonat.* Florent. S. Marci, Neapol. Bernegg. *linguæ.* probe, ſi conſtruas, *linguæ Ingenium capax.* Heinſius.

534. *Miſerarum vota ſororum.*] *Dicta* meliores. *Idem.*

536. *Dumque.*] Quandiu componebatur, necdum rogo injectum. *Corpus refoventque foventque.*] *Tenentque* Cantabrig. Thuan. & decem alii. ſed dictum pro *fovent refoventque.* verſu proximo pro *cineres hauſtos ad pectora preſſant* multi ex melioribus *verſant.* ſed perperam. Silius libro VIII.

Ceu cinerem orbata preſſant ad pectora matres. Heinſ.

537. *Lecto.*] Funebri pheretro. *Farn. Ipſi lecto.*] Sic diſtingue. Oſcula dant *ipſi*, id eſt, Meleagro ſeu corpori, poſito dant oſcula lecto. Ut alterum *oſcula* ad corpus, alterum ad lectum referatur. *Micyl.*

539. *Affuſæque.*] Incumbentes, inſtratæ, proſtratæ. *Nomina ſaxo.*] Signa. Epitaphium in ſaxo ſculptum, in quo nomen Meleagri erat.

541. *Quas poſt OEneïa tandem Latonia clade Exſatiata domus.*] *Poſt hæniæ* prim. Palat. & unus Baſil. duo *Percaoniæ. poſt Aoniæ* Cantabrig. ſec. Medic. ſec. Palat. & octo alii. *poſt Eoniæ* prim. Vatican. alii aliter. Scribe *Parthaoniæ domûs* cum Florentino S. Marci, Neapol. Thuan. prim. Baſil. pri. Erfurt. & ſex aliis. Parthaon enim OEnei pater. ut recte Gloſſa Erfurtani libri. Statius Theb. 1.

—— *quanquam Calydonius OEneus*
Et Parthaoniæ (ſi dudum certus ad aures
Rumor iit) tibi jura domûs.

hinc & *Parthaonides* Tydeus Val. Flacco dictus. *Latoia* etiam bene pro diverſa lectione alter Strozzæ. *Heinſ.*

542. *Nurumque.*] Deianiram, uxorem Herculis: beneficio Bacchi id factum (dicit Ant. Liberalis) cui eam gratiam Diana fecerat. Reliquæ in Meleagrides aves verſæ, de quibus Plin. 10. lib. 26. cap. *Farn.*

Allevat; & longas per brachia porrigit alas:
Corneaque ora facit; verſaſque per aëra mittit.
Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechthêas Tritonidos ibat ad arces.
Clauſit iter, fecitque moras Achelöus eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tectis,
Cecropida; nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes ſolidas, obliquaque volvere magno

Mur-

544. *Allevat.*] In aërem tollit.

545. *Corneaque ora facit.*] Hoc eſt, ora in roſtra convertit. *Verſaſque per aëra mittit.*] In aves commutatas, quæ Meleagrides à Meleagro fratre fuerunt cognominatæ. De quibus Plinius lib. decimo, capite vigeſimo ſexto. *R.*

F A B. V. *Arg.* Interea Theſeus.] *Mira phantaſia quinque Naiadum transmutationem in inſulas cum ſuperiore fabula docta connectit. Interfecto namque Calydonio apro, Theſeus cum Athenas rediret, forte Achelous fluvius Ætoliam ab Acarnania diſterminans ſic intumuerat, ut tutus tranſitus non videretur. Invitatus igitur Theſeus à fluminis Deo Achelo domum illius intravit, tantiſper illic futurus, dum tuto tranſire poſſet. Cum vero poſt cœnam Theſeus in mare proſpiciens vidiſſet inſulas quaſdam, Acheloum rogavit, quæ illæ eſſent, ac quo nomine appellarentur: cui Achelous reſpondit. Naiades quinque fuiſſe illorum locorum accolas, quæ cum aliis Diis ſe ſpreto ſacrificaſſent, eas cum locis ſuis in mare à ſe indignato fuiſſe provolutas, ac in inſulas quinque nomine Echinadas, & ſuis & fluctibus marinis fuiſſe diſcretas.* R.

546. *Sociati.*] Conficiendi apri labore functus, quem ſocium & auxiliarem Meleagro tulerat.

547. *Erechtheas arces.*] *Erichthoas* duo veteres cum Thuaneo. ut Myrtous, Lesbous, Sardous. & ſimilia. *Erichthoias* pri. Pal. ſec. Medic. Neap. Urbin. & pri. Reg. *Erichtheidas* duo alii. *Erichthonidas*, Langerm. tres alii *Erichtheidas*. Grævianus *Erichtenias*. *Erichthonias* pri. Moret. pri. Gronovii, Exc. Mureti. ſec. Palat. & duodecim alii, non male, ab Erichthonio rege. ſic *in qua populus luſit Erichthonius* Propertio. & *Erichthonios peſtis populata colonos* Manilio, pro Athenienſibus: *Erichthonias arces* ſimiliter Trojam Virgilius in Ciri & in Culice appellavit, ab Erichthonio rege. *Heinſ. Erechtheas.*] Athenas Erechtheo olim regnatas.

548. *Fecitque.*] Qui autem Achelous Theſeo Calydone Athenas proficiſcenti obſtare potuerit, hæret Glareanus, ego non video. *Farn. Fecitque moras Achelous.*] Achelous Oceani & Tethyos filius fuiſſe ab Heſiodo ſcribitur. Is cum peteret Deianiram Oenei Calydoniæ regis filiam, Herculem in ſe convertit à quo ſuperatus, in fluvio juxta Calydoniam labenti ſe occultavit, nomenque flumini impoſuit, quod quidem à Pindo Theſſaliæ monte oritur, Ætoliamque ab Acarnania diſtinguit. Sane apud antiquos aqua generaliter *Achelous* dicebatur. *Achelous.*] *Acheloos* in Sixiano. *Heinſ.*

550. *Cecropide.*] *Cecropida* Florent. S. Marci, & Bernegger. prim. tert. quart. Medic. prim. Gronov. prim. Moreti & ſex alii. ſic *Æacida*, de quo ad Epiſt. III. *Atrida* apud Propertium l. II. El. XIV.

Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho es.

ubi *eſt* perperam legitur. Horat. lib. II. Sat. III.

Ne quis humaſſe velit Ajacem. Atrida, vetas cur? Idem.

551. *Magno murmure.*] *Magno Impete* unus ex meis. ἀρχαικῶς pro impetu. ſic noſter ſupra,

Impete nunc vaſto, ceu concitus imbribus amnis
Fertur. ita & Statius, Auſonius, alii. *Id*

553. *Cum*

Murmure ſaxa ſolent. vidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora turbineo juvenilia vortice merſit.
Tutior eſt requies; ſolito dum flumina currant
Limite; dum tenues capiat ſuus alveus undas.
Annuit Ægides: Utarque, Acheloë, domoque
Conſilioque tuo, reſpondit: & uſus utroque eſt.
Pumice multicavo, nec lævibus atria tophis
Structa ſubit. molli tellus erat humida muſco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Jamque duas lucis partes Hyperione menſo,
Diſcubuêre toris Theſeus comiteſque laborum:
Hac Ixionides, illâ Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam ſparſus tempora canis.

Quoſ-

553. *Cum gregibus ſtabula alta trahi.*] *Rapi* ſex veteres. Nil muta. Virg. Æn. 11.

Fertur in arva furens cumulo, campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta trahit. De amne. *Idem.*

556. *Turbineo vertice.*] In modum turbinis ſe volvente.

557. *Solito dum limite currant.*] Dum intra ripas aquis imminutis ſe recipiant. *Pont.*

558. *Captet ſuus alveus undas.*] *Captat* multi ex vetuſtioribus. pro *capiat.* quomodo Bernegger. ſec. Medic. & alii decem. tres *capiet.* Epicedio Druſi,

Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Heinſ.

559. *Utorque.*] Meliores *utarque.* Id.

561. *Nec levibus atria tophis.*] Aſperis, impolitis. *Tophus* enim lapis eſt cavernoſus. Deſcribit autem poëta ſpeluncam fluminis Deo convenientem. *R.*

563. *Murice.*] Murex autem genus eſt cochleæ, unde fit purpureus color. *R.* *Lacunabant.*] Lacunaria ſumma diſtinguebantur alternis murice & concha quaſi teſſelatim.

564. *Jamque.*] Alluſum videtur ad Romanum morem, quo diſcumbere ſoliti ſub tertia diei parte ſuperſtite. Hyperion autem filius Cœli ex Titea ſorore, quam βασιλείαν vocat Diodorus, genuit Solem & Lunam. Sol autem ipſe Hyperion dictus. *Farn.*

566. *Hac Ixionides.*] Pirithous Ixionis filius, perpetuus Theſei comes. *R.* *Illa Trœzenius heros Parte Lelex.*] A Trœzene, ubi Pittheus regnavit: ſive ille Pitthei filius, Æthræque frater fuit. Sed de Lelege ſupra annotavimus. *Micyl.*

567. *Raris jam ſparſus tempora canis.*] *Parcis* pri. Palat. *parvis* plurimi ex antiquioribus. *paucis* quinque. *latris.* Spir. *Parus* prior. Erfurt. cum Gloſſa, id eſt, albis. & ſic pro diverſâ lectione unus ex meis. tres *variis.* duo *albis.* unus *niveis.* Omnia fruſta. Calveſcens enim Lelex deſcribitur. Amor. 1. Eleg. VIII. de anu,

Quin albam raramque comam, lacrymoſaque vino
Lumina, rugoſas diſtraheremque genas.
pro *illa parte* quatuor veteres *illac.* cum Arondeliano. *Heinſ.*

 569. *La-*

Quoſque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto.
Protinus appoſitas nudæ veſtigia Nymphæ
Inſtruxêre epulis menſas: dapibuſque remotis
In gemmâ poſuêre merum. tum maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubjecta, Quis, inquit,
Ille locus? digitoque oſtendit: &, Inſula nomen
Quod gerat illa, doce. quanquam non una videtur
Amnis ad hæc, Non eſt, inquit, quod cernimus, unum.
Quinque jacent terræ: ſpatii diſcrimine fallunt.
Quoque minus ſpretæ factum mirêre Dianæ;
Naïdes hæ fuerant: quæ cum bis quinque juvencos
Mactaſſent; ruriſque Deos ad ſacra vocaſſent;
Immemores noſtri feſtas duxere choreas.
Intumui: quantuſque feror, cum plurimus, unquam;
Tantus eram: pariterque animis immanis & undis
A ſilvis ſilvas, & ab arvis arva revelli.
Cumque loco Nymphas, memores tum denique noſtri,
In freta provolvi. fluctus noſterque mariſque

Con-

569. *Lætiſſimus hoſpite tanto.*] *Terno* Junianus. bene. *Idem.*

572. *In gemma.*] *In gemmam* multi ex vetuſtioribus. *Idem.* *Gemma.*] Phiala gemmea, potius quam gemmata, ut quæ fluviatili Deo conveniat magis. Sic Verrina 6. erat etiam vas vinarium, ex una gemma prægrandi trulla excavata. *Nec bibit è gemma divite noſtra ſitis.* Proper. 3. lib. 4. el.

575. *Quod gerit.*] *Gerat* cum pleriſque ſcriptis. *Heinſius.*

576. *Cernimus.*] *Cernitis* Florent. S. Marci, Urbin. & tres alii. male. nam ſolum Theſeum alloquitur. ut mox patet ex iis, *ipſe vides.* Idem.

577. *Spatium diſcrimina fallit.*] *Spatii diſcrimina fallunt* multi ex vetuſtioribus. recte, ſi reponas *diſcrimine* cum Urbinati. *Idem.*

578. *Factum.*] Vindictam, qua ſui contemptum ulta eſt in Oeneo & ſuis. *F.*

581. *Immemores.*] Exaruiſſe aliquando videntut fontes, neque rivulos ſuos, ut prius, in Acheloum devexiſſe. *Farn.*

582. *Cum plurimus.*] Maximus. *R.* *Cum plurimus feror.*] Sic Virgil. *Plurimus Eridanus. Plurima cervix. Plurima nux.*

584. *Arva revulſi.*] *Revelli* S. Marci, Neap. pri. Medic. Bernegger. Spir. Arond. & decem alii. de quo ad Epiſt. VI. Vſ. 103. *Heinſ.*

585. *Memores tum denique noſtri.*] Tum demum intellexerunt, quem per ludibrium de diis agreſtibus inhonoratum præteriiſſent. *Pont.*

586. *Fluctus.*] Inſulas has ante oſtia Acheloi limus vi fluvii advectus congeſſit: Strabo l. 10. Quin & alibi emergunt inſulæ; vel aqua recedente, vel ſpiritu, qui terræ includitur, terram ipſam protrudente & attollente.

587. *Pa-*

Continuam diduxit humum; parteſque reſolvit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.
  Ut tamen ipſe vides, procul, en procul una receſſit
Inſula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit: inque profundum
Propulit è ſcopulo pariturae corpora natæ.
Excepi: nantemque ferens, O proxima cælo
Regna vagæ, dixi, ſortite, tridentifer, undæ,
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
[Huc ades, atque audi placidus Neptune precantem.]
Huic ego, quam porto, nocui. ſi mitis, & æquus,

Si

587. *Pariterque revellit.*] *Parteſque* pri. Bonon. pri. Argent. cum tribus aliis, & editione Gryphii. bene. *reſolvit* etiam probe quartus Medic. & pro diversâ lectione Rottendorphianus. In Cantabr. & prim. Gronov. *revolvit.* proxime verum. Multi *revulſit.* ſed *revelli* jam præceſſerat. *Heinſius.*

588. *Mediis quot cernis Echinadas undis.*] Echinades, quæ & *Echinæ* dicuntur, inſulæ ſunt ad oſtium Acheloi Ætoliæ fluvii, qui limum aſſidue invehendo illas effeciſſe videtur. Dictæ ſunt ab Echino quodam vate.

FAB. VI. *Arg.* Ut tamen ipſe vides.] *Perimele Hippodamantis filia ab Acheloo vim paſſa, è ſaxo à patre in mare fuit præcipitata. Achelous vero de amica ſalute admodum ſollicitus, Neptunum rogavit, ne eam ſubmergi pateretur, ſed ei aut locum præberet, aut ipſam locum efficeret. precibus igitur Acheloi motus Neptunus, eam in inſulam haud longe ab Echinadibus diſtantem commutavit.* R.

590. *Perimelen.*] Inſul. maris Ionii unam Echinadum, ante os ſinus Corinthiaci. *Farn.*

593. *Peritura corpora nata. Paritura* unus Leidenſis & alter Twiſdenius. & placet. *Heinſ.*

594. *O proxima terra Regna.*] *Mundi* in multis vetuſtiorum. *mundi* vel *cæli* pro diversâ lectione ſchedæ Theatinæ. *cælo* unus Mediceus. optime. prima enim ſors Jovi, Neptuno ſecunda, tertia Plutoni obtigerat. *Idem.*

595. *Tridentifer.*] Tridens quem habet Neptunus pro ſceptro, triplicem illius oſtendit poteſtatem, tollendi ſcil. æquoris, placandi, ſervandi. Comes mythol. lib. 2. cap. 8. Aliis τριαινοῦχος eſt quod medius inter Jovis cœlum & Plutonis infernum, utrumque cum ſuo participet regnum. quod & Proclus refert in Cratylum Platonis, ubi de fratrum trinitate agit. Ipſe τριχινοκράτωρ, famulus τρίτων, uxor Ἀμφιτρίτη ternarium ſonant numerum. *Farn.*

596. *In quo deſinimus.*] Duo *deſerimus.* alter Regius *deſerimur.* Puto *deſerimur,* nam unus Moreti *in quem decidimus.* Heinſ. *Sacri amnes.*] Omnes fluvii numen habere dicuntur, unde & *ſacri* nuncupantur. R.

597. *Huc ades.*] Ex precantium formula, Deos orantium ut adſint. lib. Amorum eleg. 2. *Huc ades atque meus fac Dea vincat amor.* Briſſonii formul. 1. lib. plura.

598. *Si mitis.*] *Sis mitis* Cantabrig. & plurimi alii, ut Neptunum hæc ſpectent. Cæterum verſum proxime præcedentem, cujus initium eſt, *Huc ades, atque audi,* ſpurium ac proinde ejiciendum eſſe cenſeo. ut & illum, qui mox ſequitur,

Cui

Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet;
Debuit illius miſereri; ignoſcere nobis.
Affer opem; merſæque precor feritate paternâ
Da, Neptune, locum: vel ſit locus ipſa licebit.
Hanc quoque complectar. movit caput æquoreus rex:
Concuſſitque ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen. ipſe natantis
Pectora tangebam trepido ſalientia motu:
Dumque ea contrecto, totum dureſcere ſenſi
Corpus; & inductâ condi præcordia terrâ.
[Dum loquor; amplexa eſt artus nova terra natantes,
Et gravis increvit mutatis inſula membris.]
Amnis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
Moverat. irridet credentes: utque Deorum
Spretor erat, mentiſque ferox Ixione natus;
Ficta refers, nimiumque putas, Acheloë, potentes
Eſſe

Cui quondam tellus clauſa eſt feritate paterna. eſt enim minime ferendus, cum *feritate paternâ* denuo proxime repetatur. Et abeſt ab uno Voſſiano. Gronovianus unus exhibet quidem, ſed margini adſcriptum. at ſec. Palat. pri. Moreti & octo alii proxime ſequentem non agnoſcunt. male. *Heinſius.*

603. *Hunc quoque complectar.*] *Hanc quoque* plurimi ex vetuſtioribus. hoc eſt, poſtquam in inſulam erit converſa. Perimelen enim, ut reliquas Echinadas Achelous alluit. Poteſt & ſcribi,

Tunc quoque complectar. Heinſ.

Movit.] Annuit precibus Neptunus, *tremefecit & æquora nutu.* Farn.

605. *Extimuit Nymphe.*] Aut hi quatuor verſus ſunt tollendi pro ſuperfluis, aut illi duo, quorum initium *Dum loquor.* ne bis idem dicat. Miror interpretes hoc non vidiſſe. *Heinſ.*

606. *Salientia.*] Palpitantia: id quod timore percuſſis accidere ſolet. *Pectora.*] Præcordia.

FAB. VII. VIII. & IX. *Arg.* Annuis, &c.] *Juppiter & Mercurius in hominum figuras verſi, in regione Phrygia, cum animos incolarum experti a nullo utro exciperentur hoſpitio, à Philemone & Baucide hoſpitaliſſime ſunt excepti, & cum maxima voluntate rebus humilibus ad victum & neceſſariis ſimpliciſſimos animos pauperum experti ſunt. Ergo ut numen ac vim oſtenderent ſuam, ſevocatis ſenibus in excelſiorem collem, caſam eorum in templum converterunt, eoſque ipſos optatos antiſtites ſacrati loci præſtiterunt: ita ut cum ſenectute ſoluti eſſent, in arbores converterentur, ut Philemon cederet in ilicem. Baucis in tiliam. Oppidum autem eorum, quod cæteros cives inhoſpitales habuerat, aquarum multitudine obrutum, ſtagnum factum eſt.* Lact.

611. *Factum mirabile.*] Malim *fatum.* ut & libro IX.

Dumque refert Iöle fatum mirabile.

nam *factum mirabile* veteres illic plerique. *Heinſ.*

613. *Ixione.*] Ixionis filius ex Centaurorum genere, qui Superûm contemptores inducuntur à poëtis, ut & Cyclopes. *Farn.*

617. *Animo*

Eſſe Deos, dixit; ſi dant adimuntque figuras.
Obſtupuêre omnes; nec talia dicta probarunt:
Ante omneſque Lelex, animo maturus & ævo,
Sic ait: immenſa eſt, finemque potentia cœli
Non habet: & quicquid Superi voluêre, peractum eſt.
Quoque minus dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus eſt Phrygiis, modico circumdata muro.
Ipſe locum vidi: nam me Pelopeïa Pittheus
Miſit in arva, ſuo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc ſtagnum; tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis fulicisque paluſtribus undæ.
Jupiter huc, ſpecie mortali, cumque parente

Venit

617. *Animo maturus & ævo.*] *Animi maturus & ævi* malim. ſic *ævi maturus Aceſtes* Virgilio lib. v. & lib. ix. *animi maturus Alethes.* paulo ante noſtro *mentis ferox* Pirithous dicitur. Vide Notas lib. vi. v. 321. lib. xiv.

——*Remulus maturior ævi.*

ita ſcribo. nam vetus codex *ævo.* vulgati *annis.* Claudianus lib. ii: de laudib. Stilich.

——*ſed avus maturior ævi*
Martia recturo tradit præcepta nepoti.

ut jam ex optimis libris illic caſtigavimus. *Heinſius.*

619. *Quicquid.*] Γένοιτο μὲν τ' ἂν πᾶν θεοῦ τεχνωμένου. Sophocl. Ajax flagel. Ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι θεῶν τελεσάντων, οὐδὲν ποτὲ φαίνεται ἔμμεν ἄπιστον. Pindar. Pyth. ode 10. *Farn.*

621. *Medio circumdata muro.*] *Modico* præſtantiores plerique. mox *lacum* pro *locum* duo veteres. *Heinſ.*

622. *Pelopeia.*] In Phrygiam, regnatam Tantalo Pelopis patri. *Pittheus.*] Trœzen & Pittheus Pelopis filii fuere è Piſatide. quorum ille urbem ſibi cognominem reliquit; hic ei ſuccedens ibi regnavit. Teſte Strab. lib. 8. Fuit & Pittheus pater Æthræ quæ mater Theſei. Hunc tamen Lelegis patrem fuiſſe N. L. *Farn.*

623. *Suo parenti.*] Pelopi. Nam Pittheus & Trœzen Pelopis filii fuere, ut Strabo narrat.

624. *Haud.*] Poëtarum fabulas è Sacris fontibus derivatas probatum it Laur. Ramirez c. 36. Pentecontarchi, ex fabb. Promethei, Diluvii, Phaëthontis, &c. Sed actum agit. Hoc olim Patres omnes qui adverſus Gentes ſcripſerunt. Iis quos citavi ad 261. v. lib. 1. adde Euſeb. qui lib. 10. præp. Euang. ex Clemente, Joſepho, Porphyrio, Diodoro, aliis, oſtendit eximias quaſque diſciplinas ab Ægyptiis & Hebræis ad Græcos fluxiſſe. Quin & Clemens 6. & 7. Stromat. Græcos furti arguit, ut qui ab Hebræis philoſophiæ ſcita ſua hauſerint. Dixi ad v. 211. lib. 1. adumbratum eſſe illum deſcenſum Jovis ſub mortali ſpecie in Arcadiam ex hiſtoria quæ habetur Geneſ. cap. 18. Quod hic clarius liquet, ubi ſub perſonis Jovis & Mercurii hoſpitio exceptorum à Philemone & Baucide, quos illi deduxerunt in montem poſtquam ulti fuiſſent viciniæ improbitatem, urbe & regione in lacum verſa repræſentatur hiſtoria Lothi 19. cap. Geneſ. *Farn.*

626. *Specie mortalis.*] *Mortali* ex melioribus. *Heinſius.*

627. *Atlan-*

Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum requiemque petentes:
Mille domos clauſêre feræ. tamen una recepit,
Parva quidem, ſtipulis & cannâ tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon
Illâ ſunt annis juncti juvenilibus; illâ
Conſenuêre casâ: paupertatemque fatendo
Effecêre levem, nec iniquâ mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famuloſne requiras;
Tota domus, duo ſunt: idem parentque jubentque.
Ergo ubi Cælicolæ parvos tetigêre penates;
Submiſſoque humiles intrarunt vertice poſtes;
Membra ſenex poſito juſſit relevare ſedili:
Quo ſuperinjecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suſcitat heſternos; foliiſque & cortice ſicco

Nu-

627. *Atlantiades caducifer.*] Mercurius caduceum gerens.

630. *Cannâ tecta paluſtri.*] An *texta?* Adi Notas lib. v. verſ. 447. *Heinſ.*

633. *Paupertatemque ferendo.*] *Fatendo* Florent. S. Marci, prior Erfurt. pri. ſec. Palat. Cantabrig. tert. Medic. Spirenſ. aliique complures. recte. lib. II. *& amando, & amare fatendo Cyllaron ignis tenet.* Amor. I. Eleg. II.

Acrius invitos multoque ferocius urget,
Quam qui ſervitium ferre fatentur,
Amor.

ſic & alibi ſæpe. paupertatem vel amorem fatetur, qui palam præ ſe fert nec diſſimulat. lib. IX.

Jamque palam eſt demens inconceſſamque fatetur
Spem Veneris. Idem.

Paupertatemque.] Paupertatis emolumenta & prærogativas, ſi cui vacet, legat ab Apulejo in Apologia elegantiſſime deſcripta; nec non à Seneca paſſim deprædicata, epiſt. 2. 4. 17. 20. 80. à Valerio Max. laudata, lib. 4. cap. 4. adi, ſi placet, Indicem noſtrum poëticum. *F.*

637. *Parvos tetigere penates.*] *Paucos* S. Marci, prim. Reg. Arondel. uterque Erfur. prim. Palat. fragment. Theat. prim. Vatican. prim. Baſil. Spir. decem alii. *parcos* Bernegger. Oxon. & alii duo. Forte *paulos penates.* nam in primo Regio aliiſque nonnullis Gloſſa erat adſcripta, *id eſt, pauperes.* Varro *Pauper à paulo lare.* libro VI. v. 327. *paulo faveas mihi murmure dixi.* ſic ex vetuſtioribus nonnulli. Faſtor. III.

Et piget in paucis nomen habere caſis.

ita & illic libri veteres. Forte *paulis.* tamen apud Virgilium libro VIII.

——externumque larem parvoſque penates
Lætus adit.

& apud Silium libro I.

At parvos currus remeabant ſæpe penates.

& libro VII.

Nec piguit parvoſque lares humiliſque ſubire
Limina cælicolam tecti. Heinſius.

643. *Animâ*

Nutrit; & ad flammas animâ producit anili:
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aëno.
Quodque ſuus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. furcâ levat ille bicorni
Sordida terga ſuis, nigro pendentia tigno:
Servatoque diu reſecat de tergore partem
Exiguam; ſectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt ſermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. erat alveus illic
Fagineus, curvâ clavo ſuſpenſus ab anſa:
Is tepidis impletur aquis; artuſque fovendos
Accipit. in medio torus eſt de mollibus ulvis
Impo-

643. *Animâ perducit anili.*] *Producit* ex melioribus nonnulli vel *produxit.* Idem. *Anima.*] Spiritu, & flatu, follis vice, uſa. *Farn. Anima.*] Anhelitu. ſic Terent. *animam compreſſi.* Σιγῶμεν, ἐγκάψαντες αἰθέρα γνάθοις. Eurip. Cycl. *Majores noſtri, quanquam libenter allio veſcerentur & cepa, optime tamen animati erant*, Cato de R.R. Hinc dicitur, *anima tibi olet.*

648. *Sordida terga ſuis.*] Unus Palat. *Horrida.* unde Gebhardus, *Torrida.* hoc eſt fumo ſiccata. ſic & Sirius & Sol torrere arva dicuntur. Vide Notas Faſt. II. v. 24. apud Juvenalem Sat. XI.

Sicci terga ſuis rara pendentia crate.

poſſet & legi, *Fumida.* quomodo Horatius libro II. Sat. II. *fumoſæ pedem pernæ* dixit. ſed vulgatum non eſt temere mutandum. ut *ſordida fumo* innuat fuiſſe. ſic *ſordentia fumo frena* Silio Italico lib. VI. v. 134. dicuntur. *Heinſius.*

650. *Domat.*] Elixat. lib. I. 288. *ferventibus artus Mollit aquis.* Farn.

653. *Dura clavo ſuſpenſus ab anſa.*] Lege *curva ab anſa.* & ſane Barberinianus *curva* pro diverſa lectione agnoſcit. niſi *curta* malis. quomodo *attritam anſam* dixit Virgilius. Sed alterum verius. *Heinſ.*

654. *Artuſque.*] Priſcus ille mos fuit lavandi hoſpites. Athenæus I. lib. 9. cap. ex Hom. 3. Odyſſ.

655. *In medio torus eſt.*] Non video quomodo torus in medio eſſe potuerit, qui menſæ locus fuerit dandus. libri veteres magno numero interſerunt poſt hunc verſum,

Conſternuntque torum de molli fluminis ulva.

vel, *concutiuntque*, *conſtituuntque*, *conficiuntque*, quod in aliis eſt. Neapolitanus, & Florent. S. Marci, tres quatuorve verſus ſuperiores manu recentiori adſcriptos margini exhibent. quibus tamen controverſia non eſt movenda. ſed ex hoc & præcedenti unum eſſe faciendum contendo, ac ſcribo,

——artuſque fovendos
Accipit. inde torum ſternunt de mollibus ulvis
Impoſitum lecto ſpondâ pedibuſque ſalignis,

nam *Impoſuit* non *Impoſitus* veteres plerique. *Heinſ. Torus.*] Antiquis torus erat è ſtramento. Plin. lib. 8. 48. cap. deinde ex herba, aut ulva. denique, lana & pluma. hic autem impoſitus eſt lecto, qui ligneus, *the bedſted.* funebris autem arundine, aut papyro fartus imponebatur pheretro. *Farn.*

659. *Lecto*

Impoſitis lecto, ſpondâ pedibuſque ſalignis.
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuêrant: ſed & hæc viliſque vetuſque
Veſtis erat, lecto non indignanda saligno.
Accubuêre Dei. menſam ſuccincta tremenſque
Ponit anus. menſæ ſed erat pes tertius impar:
Teſta parem fecit. quæ poſtquam ſubdita clivum
Suſtulit; æquatam mentæ terſere virentes.
Ponitur hîc bicolor ſinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna autumnalia fæce,
Intubaque, & radix, & lactis maſſa coacti;
Ovaque, non acri leviter verſata favillâ;
Omnia fictilibus. poſt hæc cælatus eâdem

Siſti-

759. *Lecto non indignanda ſaligno.*] Cantabrig. ſec. tert. Palatin. & decem alii, *ſed non indigna.* prim. Gronov. & unus meus. *tamen haud indigna.* nil muto. *Heinſ.*

660. *Menſam ſuccincta, tremenſque Ponit anus.*] *Illa gradum ſtudio celerabat anili.* Virg. 4. Æneid. το τῶ ποδὸς μὲν βραδὺ, το τῶ ταχύ. Eurip. Ion. Et Hercul. Furent. τρομερὰ μόνον, ἀλλ' ὅμως πρόθυμα.

662. *Clivum.*] Inæqualitatem menſæ clivum appellat. *R.*

663. *Menta exterſere virenti.*] Alii *menta exterſere virentes.* ſed verum eſt, *mentæ terſere virentes* cum codice S. Marci, ſec. Palat. tert. Medic. prim. Hamburg. aliiſque quamplurimis. *Heinſ.*

664. *Bicolor.*] Olivæ virides & nigræ. hic autem fructus & arbor intemeratæ virginis Pallados, lib. 6. v. 77.

665. *Fæce.*] Qua condita ſervantur, *pickle.* Farn.

666. *Intubaque & radix.*] Intubum, quod & cicoreum vocatur, herba eſt agreſtis. *R. Lactis.*] Caſeus recens. *Lactantem metam* appellat Martial. lib. 1. epig. 44. *Farn.*

668. *Cælatus eodem Siſtitur argento crater.*] *Eodem argillo* unus Palatinus. Græcis quidem ἄργιλ(λ)ος eſt, ſed apud Latinos obtinet, ut *argilla* dicatur. in primo Mediceo pro diverſa lectione *argilla*, cum Gloſſa, *id eſt*, *terra.* bene. in multis præterea *de argilla* adſcriptum eſt pro interpretatione. ſic lib. v. Faſt.

Terra rubens crater, pocula fagus erant.

nec placet *cælatus crater* iſte. non enim tam delicatos Baucida & Philemona fuiſſe opinor, ut vaſis non niſi operis cælati ſint uſi. idem ille qui craterem nobis argenteum hic commentus eſt, ut pretium ei adderet, cælatum quoque multa arte procudit. quare legendum puto, *illatus crater.* *inferre craterem*, ut *inferre lucernam*. quod ſæpe apud noſtrum occurrit, & contra *efferre.* Propert. libro IV. Eleg. IX.

Lumina ſopitos turbant elata Quirites.

intelligendum de vaſe vinario capaciori. unde Juvenalis *urnæ cratera capacem.* noſter *vaſtum cratera* libro XII. *ingentem* lib. V. *magnos crateras* Virgilius non uno loco. crateras autem cum ne in regum quidem conviviis niſi ahenos & inauratos ſoleant poëtæ apponere, quanto lautiore apparatu ſplendidiſſimus noſter Philemon, & Baucis illa opulenta argenteos, ſi Dis placet, crateras hic oſtentant! & tamen *nullos paratus* noſter, quod mireris maxime, paulo poſt eſt dicturus. *Heinſ. Eodem.*] Fictilis

Siſtitur argillâ crater; fabricataque fago
Pocula, qua cava ſunt flaventibus illita ceris.
Parva mora eſt; epulaſque foci miſere calentes:
Nec longæ rurſus referuntur vina ſenectæ;
Dantque locum menſis paulum ſeducta ſecundis,
Hîc nux, hîc miſta eſt rugoſis carica palmis,
Prunaque, & in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus eſt. ſuper omnia vultus
Acceſſere boni: nec iners pauperque voluntas.
Interea, quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſuâ, per ſeque vident ſuccreſcere vina,
Attoniti novitate pavent, manibuſque ſupinis
Concipiunt Bauciſque preces timiduſque Philemon:
Et veniam dapibus, nulliſque paratibus orant.
Unicus anſer erat, minimæ cuſtodia villæ:
Quem Dîs hoſpitibus domini mactare parabant:
Ille celer pennâ tardos ætate fatigat;

Elu-

ctilis ergo, Agathoclea. Auſonius epigr. 8. *& recubans ſub eodem marmore* (quo ſcil. fingebantur urceoli) Chiron. 3. Sat. Juvenalis. *Magnus animus*, inquit Seneca, *fictilibus utitur tanquam argento & auro.* Farn.

669. *Siſtitur.*] Collocatur in menſa. Apparatum autem menſæ ruſticæ eleganter effingit poëta. *R.*

670. *Pocula qua cava ſunt.*] *Quâ* ex melioribus. *Heinſius.*

673. *Dantque locum.*] Hic verſus præcedenti videtur præponendus. *Idem. Secundis.*] Cœnæ apud Romanos tres fuiſſe miſſos, nemini non notum. 1. Ante cœnam promulſidem, ſive Guſtum. 2. Cœnæ caput, ex cibis firmis & præcipuis. 3. Bellaria, ſive menſas ſecundas. *F.*

674. *Caryca.*] Ficus eſt à Caryca Laconiæ loco, ubi optimæ naſcuntur, denominata, quæ quia optimæ ſunt ſiccæ, hinc uſus obtinuit ut carycæ pro ficubus ſiccis accipiantur. Vide Plinium libro decimo tertio capite quinto. lib. 15. cap. 19. *Rugoſis palmis.*] Cum fructibus palmæ rugoſis & ſiccis, quos nunc vulgo dactylos vocant.

675. *Redolentia mala caniſtris.*] *Volentia* Florent, S. Marci. primus Mediceus & prior Hamburg. cum Spirenſi, *olentia.* alius Mediceus *dolentia.* In nonnullis vetus lectio eraſa. Scribe *halantia.* ſic *halantes floribus hortos* dixerat Virgil. Adi Notas lib. IV. ℣ſ. 393. apud Martial.

Quod ſpirat tenerâ malum mordente puellâ.

apud Juvenalem Satyra XI.

Æmula Picenis & odoris mala recentis.

Putabam aliquando *ridentia mala.* Heinſius.

678. *Nec iners.*] Voluntas eſt, quæ apud nos ponit beneficium. Sen. 9. Benef. 11. cap. *Farn.*

684. *Cuſtodia.*] *Cunibuſque ſagacior anſer.* 599. ℣ſ. lib. 11

687. *Illu-*

Eluditque diu : tandemque eſt viſus ad ipſos
Confugiſſe Deos. Superi vetuere necari;
Dique ſumus; meritaſque luet vicinia pœnas
Impia, dixerunt. vobis immunibus hujus
Eſſe mali dabitur : modo veſtra relinquite tecta;
Ac noſtros comitate gradus; & in ardua montis
Ite ſimul. parent ambo, baculiſque levati
Nituntur longo veſtigia ponere clivo.
Tantum aberant ſummo; quantum ſemel ire ſagitta
Miſſa poteſt : flexere oculos, & merſa palude
Cætera proſpiciunt : tantum ſua tecta manere.
Dumque ea mirantur; dum deflent fata ſuorum :
Illa vetus dominis etiam caſa parva duobus,
Vertitur in templum : furcas ſubiere columnæ :
Stramina flaveſcunt; adopertaque marmore tellus,

Cæla-

687. *Illuditque diu.*] *Eluditque* cum pleriſque. *Heinſius.*

693. *Ite ſimul. parent ; & Dis præeuntibus ambo*

Membra levant baculis : tardique ſenilibus annis

Nituntur longo veſtigia ponere clivo.] Verſus medius in optimo Florentino S. Marci, Neap. Spirenſi, & uno Mediceo, manu recentiori adſcriptus eſt margini. & puto tollendum : primus ſic in eodem S. Marci codice exhibebatur,

Ite ſimul. parent ambo, baculiſque levatis.

pro *levati.* quod diſertim Spirenſis agnoſcit. atque ita in Neapol. etiam videtur exaratum fuiſſe, erat enim eraſa vetus lectio. illud, *tardique ſenilibus annis*, nugatoris commentum eſt, nam ſenio confectos fuiſſe tam Baucida quam Philemonem jam ſupra non ſemel monuerat, jamque & *tardos ætate* vocarat. nec opus eo *Dis præeuntibus*, cum & Deos juſſiſſe ut ſe comitarentur, & illos paruiſſe præmiſerit. pro tribus itaque verſibus duo, quos exhibuimus in contextu, ſunt reponendi. *Idem.*

695. *Quantum ſemel ire ſagitta.*] Neapol. & ſec. Medic. *finire ſagitta.* ſic *finire pacem intra mœnia* auctor Elegiæ in Nucem. noſter lib. II. Faſt.

—— riparum margine finire aquas

& ibidem ad Terminum,

Tu populos, urbeſque & regna ingentia finis. Idem.

697. *Manere.*] Stare, ſupereſſe.

698. *Dum deflent fata ſuorum.*] *Merſa vident quæruntque ſua pia culmina villa.*] Hic denuo verſum ejecimus, idque ex auctoritate utriuſque Hamburg. Oxon. Arondel. Thuan. Neapol. prim. Palat. prim. Medic. cum octo aliis. Nec agnoſcunt à manu prima Florent. S. Marci, & primus Regius. quidam tam editi quam ſcripti hunc verſum, qui ferri non poteſt,

Sola loco ſtabat, dum deflent fata ſuorum,

paulo poſt agnoſcunt. *Heinſ.*

700. *Furcas.*] Cervi lignei tranſeunt in marmoreas columnas. *Farn.*

701. *Adopertaque marmore tellus.*] Ex fide optimorum codicum hæc legenda ſunt hoc ordine, quo à nobis exhibentur. Mox codices denuo ex editis nonnulli & ex ſcriptis odioſe verſum exhibent,

Cælatæque fores, aurataque tecta videntur.
Talia cum placido Saturnius edidit ore:
Dicite, juſte ſenex, & fœmina conjuge juſto
Digna, quid optetis. cum Baucide pauca locutus,
Conſilium Superis aperit commune Philemon:
Eſſe ſacerdotes, delubraque veſtra tueri
Poſcimus: & quoniam concordes egimus annos;
Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
Buſta meæ videam; neu ſim tumulandus ab illâ.
Vota fides ſequitur. templi tutela fuêre;
Donec vita data eſt. annis ævoque ſoluti
Ante gradus ſacros cum ſtarent forte, locique
Narrarent caſus; frondere Philemona Baucis,
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Jamque ſuper geminos creſcente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta; Valeque,
O conjux, dixêre ſimul; ſimul abdita texit
Ora frutex. Oſtendit adhuc Tyaneïus illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellent)

Narra-

bent, qui jam ſupra occurrebat,

Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon. Heinſius.

Adopertaque marmore tellus.] Solum templi marmore ſtratum.

703. *Talia tum.*] *Cum* ex ſcriptis. ut ſæpe alibi. *Heinſ.*

704. *Fœmina conjuge juſto digna.*] *Fœmina conjuge digno digna* tres ſcripti. ſic apud Val. Flaccum libro VII.

—— tu laude nova, tu ſupplice digno Dignior.

& in illo veteri carmine à ruſticis cantato, apud Feſtum,

Digna dignis. ſic Sarmentus habeat craſſas compedes.

Tibullus libro IV. Eleg. VII.

—— cum digno digna fuiſſe ferar.

Idem.

706. *Judicium ſuperis aperit.*] *Judicium* pro ſententia dixit. *Indicium* plurimi veteres. Excerpta Jureti & Calandræ cum octo ſcriptis *Conſilium.* quod non eſt omnino negligendum. *Idem.*

711. *Vota fides ſequitur.*] *Ab illo, quod cum dictum eſt fit, fides nominatur:* Cic.

712. *Annis ævoque ſoluti.*] Malim *annis ſenioque ſoluti.* Heinſ.

714. *Narrarent caſus.*] *Inciperent* Neap. & ſec. Medic. non invenuſte. *Idem.* *Frondere.*] Philemona in quercum, Baucida in tiliam mutatam ferunt. *Farn.*

719. *Tyaneïus.*] Tyana, ürbs Cappadociæ, media inter Cæſaream & Tarſum, urbem Ciliciæ; Apollonio alumno nobilis. Qui vero Tyaneius potuerit oſtendere rem in Phrygia geſtam, non video, niſi forte alia ſit in Phrygia Tyana. *Farn.*

Narravêre ſenes. equidem pendentia vidi
Serta ſuper ramos: ponenſque recentia, dixi,
Cura pii Dìs ſunt, &, qui coluere, coluntur.
Deſierat: cunctoſque & res & moverat auctor:
Theſea præcipuè: quem facta audire volentem
Mira Deûm, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortiſſime, quorum
Forma ſemel mota eſt, & in hoc renovamine manſit.
Sunt, quibus in plures jus eſt tranſire figuras:
Ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu.
Nam modo te juvenem, modo te videre leonem,
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigiſſe timerent,
Anguis

724. *Cur Deum Di ſint.*] Nihili hæc ſunt, nec ad rem quicquam faciunt. *Cura Dei dii ſunt* in uno Mediceo. in uno meo, *Cura deum ſunt iſti ſint.* in uno Leidenſi *Cura deum ſunt iſti. ſint iſti* Spirenſis. Caſtigatiores certe plerique *ſunt* non *ſint.* & *coluntur* non *colantur.* Noricus *Cura deum hi ſunt.* Scribe,

Cura pii Dis ſunt, & qui coluere coluntur.

quod proxime ad Medicei libri ſcripturam accedit. ſic in Faſtis lib. II.

Di pia facta vident.

apud Horatium libro I. Od. XVII.

Dis pietas mea curæ eſt.

Apollo apud Callimachum Hymno in Delum, *εὐαγέων δὲ καὶ εὐαγέεσσι μελοίμην.* *Heinſius.*

FAB. X. *Arg.* Hæc mihi non vani. nec.] *Achelous inter epulas Theſeo, quem receperat hoſpitio, enarrans, hos qui in alienam figuram vertiſſent ſe, miranti caſus mortalium, etiam qui in plures figuras abierint refert. & Protea Neptuni filium, ſolitum modo in juvenem, modo leonem, interdum in aprum, aliàs in anguem, & cætera animalia converti, quibus inſidiantes poſſit eludere.* Lact.

727. *Calydonius amnis.*] Achelous.

731. *Ut tibi complexi terram maris incola Proteu.*] Proteus Oceani & Tethyos fuit filius, ut in Theogonia Heſiodus ſcribit. Fuit autem vates clariſſ. Iliacis temporibus, qui ſe in varias mutabat figuras. vide Natal. lib. 8. myth. cap. 8. *Complexi terram.*] Nam terra infima eſt omnium elementorum, quam ita Oceanus complectitur, ut aër Oceanum, aërem æther, ætherem cœlum. *R. Proteu.*] Rex Ægypti, Ceres; Græcis Πρωτεὺς dictus, & Deus maris; quem ſe in varias mutaſſe formas fingunt: Homer. 4. Odyſſ. Orpheus in hymn. Ariſtoph. in Ranis. Virgil. 4. Georgic. Quem nonnulli Magica arte ſe in eas formas mutaſſe ferunt. Plato in Euthydemo tradit Sophiſtam fuiſſe. Rhetorem alii & dicendi peritum; Politicum alii, qui arte varia pro re ac tempore Rempubl. adminiſtrarit. Ad regum inſignia referunt alii, quæ ſubinde immutantur, nunc tauri, &c. Lucianus de ſaltatore interpretatur varias figuras repræſentante. Tzetzes *λεκανόμαντιν* vaticinantem per pelves fuiſſe arbitratur. Philoſophum fuiſſe putant alii, de variarum rerum natura diſſerentem. Ponticus Heraclides in libro Homeric. allegoriarum. & hunc ſequutus Clariſſ. Fr. Baconus in Sap. vet. interpretantur informem rerum Materiam, variarum formarum ſuſceptibilem. *Farn.*

733. *Quem tetigiſſe timerent.*] *Quam* prim. Medic. & Spirenſ. Vide Notas l. IV. M. 495.

FAB.

Anguis erat: modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque ſæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen erat: interdum undis contrarius ignis.
Nec minus Autolyci conjux Eriſichthone nata
Juris habet. pater hujus erat, qui numina Divûm
Sperneret; & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violaſſe ſecuri
Dicitur; & lucos ferro temeraſſe vetuſtos.
Stabat in his ingens annoſo robore quercus;
Una nemus: vittæ mediam, memoreſque tabellæ,
Sertaque cingebant voti argumenta potentis.
Sæpe ſub hac Dryades feſtas duxere choreas:
Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
Circuiere modum: menſuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. nec non & cætera tanto
Silva

FAB. XI. *Arg.* Eriſichthone nata.] *Eriſichthon Theſſalus fuit Deorum contemptor, qui cum Cereri nemus conſecratum, ac in eo quercum, in qua nympha habitabat, ſuccidiſſet, Hamadryades illorum montium incolæ ad Cererem convenerunt, precantes ut tantam impietatem ulciſceretur. Ea vero & ſua & Hamadryadum cauſa mota, numinum contemptorem Eriſichthonem novo pœnæ genere, aſſidua videlicet fame cruciare decrevit.* R. *Fabula Eriſichthonis deſcribitur apud Callimachum in hymno Cereris.* Micyl.

738. *Autolici.*] Πολυμορφίας ſecundum exemplum adjicitur Metra, filia Eriſichthonis, quæ nupſit Autolyco patri Anticleæ, quæ Ulyſſis mater, ſe datura eſt in tertium in exemplum. *Farn.*

740. *Aris adoleret honores.*] *Odores* vetuſtiores plerique. Virgilius tamen Æn. III.

Junoni Argivæ juſtos adolemus honores. Heinſ.

741. *Nemus Cereale.*] Cereri conſecratum.

743. *Quercus.*] Callimacho in hymno Cereris, eſt populus, ἦν δέ τις αἴγειρος, μέγα δένδρεον, αἰθέρι κῦρον. *Farn.*

744. *Una.*] Quæ una nemoris inſtar erat. vide Jul. Scalig. Poëtic. lib. 5. c. 8. *Farn. Memores tabellæ.*] Memoriam eorum continentes, qui ope illius nymphæ compotes voti facti fuiſſent.

745. *Voti argumenta.*] Ἀναθήματα, donaria ab iis ſuſpenſa qui Cereris ope votorum compotes fuerunt. ſic vſ. 56. ſupra. De platano à Xerxe torquibus & armillis ornata, Ælian. l. 2. Var. hiſt. 14. cap. Sed & notum eſt de more ſuſpendendi memorum tabellarum.

746. *Sæpe.*] Τᾷ δὲ ἐπὶ ταὶ νύμφαι ποτὶ παίδιον ἑψιόωντο. Callimach. ibid.

749. *Cætera tantum Sylva ſub hac omnis quantum fuit herba ſub illa.*] Locus male habitus. Florentinus S. Marci, Bernegger. prim. Hamburgenſis, Cant. prim. Gronovii, prim. tert. quart. Medic. Spirenſ. & alii multi, *tanto*, & *quanto.* recto. deinde *fuit herba ſub omni* in pleriſque caſtigatioribus. niſi quod

Silva ſub hac, ſilvâ quanto jacet herba ſub omni.
Non tamen idcirco ferrum Triopeïus illâ
Abſtinuit; famuloſque jubet ſuccidere ſacrum
Robur: & ut juſſos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc raptâ ſceleratus verba ſecuri:
Non dilecta Deæ ſolum, ſed & ipſa licebit
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit; &, obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitumque dedit Deoïa quercus:
Et pariter frondes, pariter palleſcere glandes
Cœpere; ac longi ſudore madeſcere rami.
Cujus & in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit diſcuſsâ cortice ſanguis;

Quam

in prim. Erfurt. prim. Gronov. & uno meo, *jacet herba ſub omni.* Rottendorphianus, *Silva quantum fuit herba ſub illa.* prim. Medic. *quanto fuit herba ſub arbore.* Scribe,

——nec non & cætera tanto
Silva ſub hac, ſilvâ quanto jacet herba ſub omni. libro XIII.

——quanto dux milite major,
Tanto ego te ſupero.

ita recte meliores codices, *jacet ſilva.* ut libro II.

——terra penitus penituſque jacentes.

Seneca Hercule Furente,

—— Campus hanc circa jacet,
In quo ſuperbo digerit vultu ſedens
Animas recentes: Val. Flaccus lib. I.
Ingenti jacet ore chaos.

& ſic de inferis ſæpe poëtæ, *cubantem Uſticam* pari modo pro depreſſa dixit Horatius libro I. Od. XVII. *Heinſ.*

751. *Triopeïus.*] Triopæ filius. ſic enim Tzetzes in Lycophronem, Alii ſubſtituunt, *Dryopejus*, id eſt, Theſſalus. *F.*

752. *Famuloſque jubet.*] *Famuliſque* cum uno meo malim. *Heinſ.*

758. *Dodonia quercus.*] An quia Dodonæum nemus quercu celeberrimum, propterea quercus omnes Dodoniæ ſunt dicendæ, etiam Theſſalæ? haud opinor. *de vulnere quercus* plurimi veteres. nonnulli *decidua.* vel *jam decida* vel *mox decida.* Ex vetuſtioribus Florent. S. Marci, Neapol. Bernegger. prim. Hamburg. prim. Vatican. ſec. tert. Medic. prim. Gronov. Noricus, & ſex alii, *Deoida.* *Deida* prim. Palat. & prim. Moreti. *Theoida* fragmentum Thear. & duo alii, *Dodoyda.* *Dedoida*, *Dedonida*, & ſimilia. Scribe *Deoia quercus*, ἀπὸ τῆς Δηοῦς. *Cereale nemus* paulo ante dixerat. *Deoïda* pro Proſerpina habes lib. VI. verſ. 114. & apud Auſonium Epiſt. V. ad Theonem. Hæc ſcripſeram, cum vidi veram lectionem ſubodoratum quoque eſſe Carolum Vivianum in ſuis caſtigationibus. *Idem.*

760. *Longi pallorem ducere rami.*] *Sudore madeſcere* Cantabrig. unus Mediceus, & unus Palatin. cum margine Gryphiano. nil muto. *ſudorem ducere* Barberin. *Idem.*

762. *Diſcuſſo cortice ſanguis.*] *Diſcuſſo ſanguine cortex* plerique vetuſtiores. Scribe *diſcuſſus ſanguine cortex.* atque ita quartus Mediceus. niſi malis cum uno Strozzæ *diſcuſſa cortice ſanguis.* de quo vide Notas Met. IV. V. 375. mox etiam *cruor profuſus* pro *profundi* bene prim. Baſil prim. Gronov. & quinque aut ſex alii. *Idem.*

765. Ob-

Quam ſolet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abruptâ cruor è cervice profuſus.
Obſtupuere omnes: aliquiſque ex omnibus audet
Deterrere nefas, ſævamque inhibere bipennim.
Aſpicit hunc, Mentiſque piæ cape præmia, dixit
Theſſalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
Editus è medio ſonus eſt cum robore talis:
Nympha ſub hoc ego ſum Cereri gratiſſima ligno:
Quæ tibi factorum pœnas inſtare tuorum
Vaticinor moriens noſtri ſolatia leti.
Perſequitur ſcelus ille ſuum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam proſtravit pondere ſilvam.
Attonitæ Dryades damno nemoriſque ſuoque,
Omnes germanæ, Cererem cum veſtibus atris
Mœrentes adeunt; pœnamque Eriſichthonis orant.
Annuit his: capitiſque ſui pulcherrima motu
Concuſſit gravidis oneratos meſſibus agros:

Moli-

765. *Obſtupuere omnes.*] Puto *Obſtupuere animi.* quia τὸ *omnibus* mox ſequitur. Statius,

Obſtupuere animi, fecitque ſilentia terror.

Idem. *Aliquiſque.*] Sacerdotem, inquit Scalig. lib. 5. poët. cap. 8. excitat Ceres, ut Eryſichthona caſtiget, Ovid. famulo attribuit. Non excitat ſacerdotem, pace tua Juli; ſed ipſa aſſimilata eſt ſacerdoti. Αὐτίκα Νικίππῃ (τὰν οἱ πόλις ἀρήτειραν Δαμοσίαν ἵσταν) εἴσατο. Huic ſimile quippiam de Hamadryade monente Parœbum. Μὴ ταμέειν πρέμνον δρυὸς ἥλικος, narrat Apollonius lib. 2. Argonaut. v. 475. & commentator ibi. *Farn.*

768. *Theſſalus.*] Eriſichthon. R.

771. *Nympha.*] Servius ad eclogam 10. Virgilii, Nymphæ, inquit, Hamadryades ſunt, quæ cum arboribus naſcuntur & pereunt, ἀπὸ τοῦ ἅμα καὶ τῆς δρυός. qualis fuit illa, quam Eriſichthon occidit: qui cum arborem incideret, & vox inde erupit, & ſanguis, ſicut docet Ovidius. Et Scaliger 5. lib. Poëtices cap. 8. Nudis Callimachi rebus Ovidius addit ornamenta: veluti cum orationem attribuit Nymphæ; Callimachus ſolum, κακὸν μέλος ἴαχεν ἄλλαις. *Farn.*

772. *Quæ tibi.*] Ναὶ ναὶ, τεύχεο δῶμα κύον, κύον, ᾧ ἔνι δαῖτα Ποιήσεις, θαμιναὶ γὰρ ἐς ὕστερον εἰλαπίναι τοι. ipſa Ceres interminata Eriſichthoni. Callim. *Idem.*

775. *Adductaque funibus arbor.*] Nihil hoc loco mutandum. Lucanus libro IV.

—— *ſed tertia puppis*
Hæſit, & ad cautes adducto fune ſecuta eſt. Heinſ.

777. *Nemorumque ſuoque.*] *Nemoriſque* rectius alii. *Idem.*

 787. *Orat-*

Moliturque genus pœnæ miſerabile, ſi non
Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
Peſtiferâ lacerare Fame. quæ quatenus ipſi
Non adeunda Deæ, (neque enim Cereremque Famemque
Fata coire ſinunt) montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat Oreäda dictis:
Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triſte ſolum, ſterilis, ſine fruge, ſine arbore tellus;
Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea ſe in præcordia condat
Sacrilegi ſcelerata jube. nec copia rerum
Vinçat eam; ſuperetque meas certamine vires.
Neve viæ ſpatium te terreat; accipe currus:
Accipe. quos frænis altè moderêre dracones.
Et dedit. illa dato ſubvecta per aëra curru
Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis
(Caucaſon appellant) ſerpentum colla levavit:
Quæſitamque Famem lapidoſo vidit in agro,
Unguibus & raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis; cava lumina: pallor in ore:
Labra incana ſitu: ſcabræ rubigine fauces:

Dura

787. *Oreada.*] Nympham montanam. *Oreades* namque montium ſunt nymphæ, *ἀπὸ τοῦ ὄρους*, hoc eſt, à monte cognominatæ.

795. *Alte moderere.*] Per aërem moderere & regas in ſublimi. Vide Gebhard. Crepund. 2. cap. 14. *Pont.* *Dracones:*] Cereris jugales lib. 5. ✝ſ. 642. *geminos Dea fertilis angues Curribus admovit, frænisque coërcuit ora, Et medium cœli terræque per aera vecta eſt.* Sic & Triptolemo dedit currum, quem alati trahebant dracones, quo vectus mortales agriculturam doceret. *Farn.*

797. *Rigidique cacumina montis.*] *Cacumine* ex plurimis antiquorum. *Heinſ.*

798. *Caucaſon appellant.*] Caucaſus mons eſt Scythiæ omnium altiſſimus, perpetuiſque nivibus tectus. *R.* *Serpentum collo levavit.*] Id eſt, ademit iis jugum. *Pont.*

800. *Raris vellentem dentibus herbas.*] *Raras* rectius unus Bonon. *raras herbas*, quia in agro lapidoſo. Lucanus de Africa libro IX.

Hoc tam ſegne ſolum raras tamen exerit herbas.

ac atris unus Voſſ. quidam *duris.* Heinſ.

802. *Scabri rubigine dentes.*] De dentibus jam præceſſerat. quare aſſentior pleriſque antiquis, in quibus *ſcabræ fauces.* niſi quod in uno Langermanni, *ſcabra male.* libro tamen 11. de Invidia,

——livent rubigine dentes,
Pectora felle virent.

& *rubiginoſos dentes* dixit Martialis. Petronio

Dura cutis, per quam ſpectari viſcera poſſent :
Oſſa ſub incurvis exſtabant arida lumbis :
Ventris erat pro ventre locus. pendere putares
Pectus, & à ſpinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque rigebat
Orbis, & immodico prodibant tubera talo.
Hanc procul ut vidit (neque enim eſt accedere juxta
Auſa) refert mandata Deæ; paulumque morata
Quamquam aberat longè, quamquam modo venerat
illuc,
Viſa tamen ſenſiſſe Famem; retroque dracones
Egit in hæmoniam verſis ſublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria ſemper
Illius eſt operi) peragit; perque aëra vento
Ad juſſam delata domum eſt : & protinus intrat
Sacrilegi thalamos : altoque ſopore ſolutum
(Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis :

Seque

tronio quoque *ſcabra rubigine dentes.* habes & *ſcabros dentes* apud Suetonium & Martianum Capellam, ex quibus vulgatam lectionem in hoc Naſonis loco tuebatur noſter Grævius. *Idem.*

803. *Per quam.*] *Qui oſſa atque pellis totus eſt, ita cura macet. Quin exta inſpicere, in ſole etiam vivo licet; Ita is pellucet, quaſi laterna Punica.* Euclio de agno macilento ſibi à Megadoro miſſo. in Plauti Aulularia. *Farn.*

805. *Oſſa extabant.*] Οὐ γάρ ἔτι σάρκες τι καὶ Ὀςέα ἶνες ἔχουσιν. Hom. Odyſſ. λ. v. 218. *Cujus viſcera non aperta Tuſcus per pellem poterit videre Aruſpex.* Petron. Priap.

807. *Genuumque tumebat Orbis.*] *Rigebat* Arondel. & duo alii. Auctor Moreti,

Continuis rimis calcanea ſciſſa rigebant.

quanquam nec vulgata ſcriptura inconcinna eſt. mox *immodico prodibant tubera talo*, non *tubere tali* Florent. S. Marci, & unus Bonon. bene. *Heinſius.*

809. *Neque enim.*] Ita & lib. 11. ỳſ. 630. *poſtquam mandata peregit Iris, abit: neque enim ulterius tolerare ſoporis Vim poterat; labique ut ſomnum ſenſit in artus, effugit.* Farn.

813. *In Æmoniam.*] Theſſaliam, quæ ſæpius nomina mutavit. Nam & Pelaſgicum Argos, & Hellas, & Dryopis, & Græcia, & Hellenis à regibus fuit cognominata.

814. *Quamvis contraria ſemper Illius eſt operi.*] Neque enim ubi ſunt fruges, quæ ſunt opera Cereris, ibi Fames poteſt eſſe. Fruges præterea à Cerere inventas, Fames aſſidue conſumit.

815. *Perque aera vento.*] *Vecta* Neap. ſec. Medic. pri. Baſil. pri. Hamburg. & pro diverſa lectione Florent. S. Marci. Nil muto. *Heinſ.*

816. *Ad juſſam delata domum eſt.*] Eriſichthonis.

817. *Altoque.*] Quin etiam invaſio atque impreſſio famis apud Callimachum nulla: Ovidio adeo luculenta, ut nihil ſupra, *altoque ſopore ſolutum, &c.* Scaliger 5. lib. Poët. cap. 8. *Farn.*

818. *Noctis enim tempus.*] *Erat tempus* Bernegg. pri. Erfurt. pri. Hamburg. & decem

Seque viro inſpirat, fauceſque, & pectus & ora
Afflat; & in vacuis ſpargit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deſerit orbem;
Inque domos inopes aſſueta revertitur arva.
Lenis adhuc ſomnus placidis Eriſichthona pennis
Mulcebat. petit ille dapes ſub imagine ſomni:
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo deluſum gutture inani:
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut verò eſt expulſa quies; furit ardor edendi:
Perque avidas fauces, immenſaque viſcera regnat.
Nec mora: quod pontus, quod terra, quod educat aër,
Poſcit; & appoſitis queritur jejunia menſis:
Inque epulis epulas quærit. quodque urbibus eſſe,
Quodque ſatis populo poterat; non ſufficit uni.
Pluſque cupit, quo plura ſuam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ;
Nec ſatiatur aquis; peregrinoſque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recuſat;

In-

decem alii. pro *ulnis* plurimi veteres *alis*. etiam probe. *Heinſius.*

820. *Peragit jejunia.*] Prim. Baſil. tert. Medic. excerpta Jureti, pri. Vatic. & octo aut novem alii, *ſpargit*. quod omnino arridet. duo *ſparſit*. Idem.

822. *Inque domos inopes aſſuetaque vertitur antra.*] Scripti maxima ex parte, *aſſueta revertitur antra.* quidam etiam *arva*, quos inter pri. Medic. pri. Moreti, uterque Hamburg. Bernegger. & prim. Reg. recte. nam *lapidoſum agrum* non *antrum* Fami paulo ante aſſignarat. *domus inopes antra* familiaris Naſoni appoſitio. *Idem.*

823. *Lenis adhuc.*] In quibus, inquit Scaliger, fuerat Callimachus æquo fuſior ac laxior, uti, in pecoribus, muſis, equis, uſque ad felem ipſam, ea noſter bono judicio neglexit, illaque eſt imitatus, quæ ingenii ſui vi effecit, ut eſſent ſua. Ea vero argute acuteque ac pluſquam humano ingenio eſt proſecutus. Ipſo in ſomno eſurientem facit. *Lenis adhuc ſomnus*, *&c.* Farn.

826. *Deluſum guttur.*] *Deſuetum* S. Marci codex, & unus Medic. unuſque Bonon.

828. *Ardor*] Βυλιμία, φαγέδαινα, γαστριμαργία. *Farn.*

829. *Immenſa viſcera.*] Inexplebilia. *Ardor edendi.*] Dira fames.

834. *Pluſque cupit.*] *Sitit* pri. Gronov. venuſte. *Heinſ.* *Pluſque.*] Σχέτλιος ὅσσα πάσαιτο τόσων ἔχεν ἵμερος αὖτις. Callim.

835. *Utque.*] Κακὰ δ' ἐξάλλετο γαστὴρ Αἰεὶ μᾶλλον ἔδοντι. τὰ δ' ἐς βυθὸν οἷα θαλάσσης Ἀλεμάτως ἀχάριστα κατέρρεεν εἴδατα πάντα. Ὡς δὲ Μίμαντι χιών, &c. Callimach. *Farn.*

838. *Ip-*

Innumeraſque trabes cremat; &, quo copia major
Eſt data, plura petit; turbâque voracior ipſa eſt:
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt, poſcuntque ſimul. cibus omnis in illo
Cauſſa cibi eſt: ſemperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuarat opes. ſed inattenuata manebas
Tum quoque, dira fames; implacatæque vigebat
Flamma gulæ. tandem, demiſſo in viſcera cenſu,
Filia reſtabat, non illo digna parente.
Hanc quoque vendit inops. dominum generoſa recuſat:
Et vicina ſuas tendens ſuper æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes; ait. hæc Neptunus habebat.
Qui prece non ſpretâ, quamvis modo viſa ſequenti
Eſſet hero; formamque novat; vultumque virilem
Induit, & cultus piſcem capientibus aptos.

Hanc

838. *Innumeraſque faces.*] *Trabes* cum Florentino S. Marci, Excerptis Jureti, Moreti & uno meo. *Heinſ.*

839. *Plura cupit.*] *Petit* cum melioribus. alterum jam præceſſit. niſi *caput* reponis cum uno Voſſiano & altero Erfurt. Adeantur Notæ Att. Amat. 111. v. 757. ſed forte paulo ante legendum,

Pluſque capit, quo plura ſuam demittit in alvum.

nam ita Grævianus, aliique nonnulli. *Idem. Ipſa turba.*] Ipſa rerum copia.

841. *Accipiunt.*] Laudat Scaliger, lib. 5. Poët. cap. 8. ſententiarum hæc acumina & pondera. *Inque epulis epulas quærit. ignem copia fieri voraciorem. accipiunt poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo Cauſa cibi eſt.* & *ſemperque locus fit inanis edendo.* Farn.

844. *Inattenuata manebat.*] *Manebas* ex Neap. Urbin. ſec. Medic. & tribus aliis. *Heinſ.*

846. *Demiſſo in viſcera cenſu.*] Conſumpto patrimonio.

848. *Hanc.*] Iſ. Tzetzes ad illa Lycophronis τῆς παντομόρφου Βασσάρας λαμπτηρίδος Τοκῆος, ἥ τ' ἀλφαῖσι ταῖς καθ' ἡμέραν Βατεῖναν ἀλθαίνεσκεν ἀκμαίαν πατρὸς, vocat hanc Μήστραν & φαρμακίδα fuiſſe ait, quam in varias animalium formas mutatam pater vendidit. quæ paulo poſt recepta ſua forma ad patrem reverſa eſt. Ant. Liberalis Ὑπερμήστραν nominat, & quæ pro muliere vendita, mox in virum mutata, patri ſuo hinc alimenta ſuppeditarit. *Farnab.*

851. *Hæc Neptunus habebat.*] Exponit poëta id quod puella tacuerat, à Neptuno fuiſſe raptam.

853. *Hero.*] Domino, cui, à patre Eriſichthone fuerat vendita. R.

854. *Et vultus piſces capientibus aptos.*] Imo *cultus* cum Naugerii & Calandræ codicibus & uno Mediceo, nam *vultus* jam præceſſerat. deinde *piſcem* cum pri. & ſec. Medic. Florent. S. Marci, Neap. Bernegger. Thuan. pri. Hamburg. & ſex aliis. *captantibus* denique excerpta Ju-

Hanc dominus ſpectans, O qui pendentia parvo
Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in undâ
Credulus, & nullos, niſi fixus, ſentiat hamos:
Quæ modo cum vili turbatis veſte capillis
Littore in hoc ſteterat, (nam ſtantem in littore vidi)
Dic ubi ſit: neque enim veſtigia longius exſtant.
Illa Dei munus bene cedere ſentit: & à ſe
Se quæri gaudens, his eſt reſecuta rogantem:
Quiſquis es, ignoſcas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi; ſtudioque operatus inhæſi.
Quoque minus dubites, ſic has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in iſto,
(Me tamen excepto) nec fœmina conſtitit ulla.
Credidit; & verſo dominus pede preſſit arenam;
Eluſuſque abiit. illi ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere ſuam transformia corpora ſentit,
Sæpe pater dominis Triopeïda vendit. at illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
Præbebatque avido non juſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam conſumſerat omnem
Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu

Cœpit:

reti, ſec. Palat. & duo Mediceí ex melioribus. *Heinſius.*

856. *Æra cibo.*] Hamos æreos, aut ferreos. *Quique tegis parvis æra recurva cibis.* Farn.

862. *Bene cedere ſenſit.*] *Sentit* ſec. Palat. & duodecim alii. ſic & infra meliores,

—— *transformia corpora ſentit.*
Heinſ.

865. *Studioque oneratus inhæſi.*] Scribe *operatus* cum tertio Mediceo & Thuaneo. lib. VII.

Montibus errabat, ſtudiis operata Diana.
Vide Notas Epiſt. IX. v. 35. & Amor. II. Eleg. VII. v. 23. *Idem.*

872. *Triopeïda tradit.*] *Vendit* prim. Gronov. & ſex alii. *Idem.* *Triopeida.*] Ὁ πάλιν τῆς μήτρας πάντα καταφαγὼν, &c. Eriſichthon, ubi bona ſua omnia luxu dilapidaſſet, demum & filiam proſtituit. illius vero ætatis homines ante cuſas pecunias pecora aliaſque merces invicem permutabant. Illa itaque ab hoc accepto ove, bove ab alio, alia ab aliis mercede, & ſuæ & paternæ ſubvenit inediæ. atque hinc natam fabulam ait Iſ. Tzetzes, in locum modo dictum Lycophronis.

874. *Non juſta.*] Πόρνη, & dolo malo quæſita. *Farn.*

876. *Pabula morbo.*] *Monſtro* alter Erfurtanus, quæ vox Naſoni familiaris. *Heinſ.*

879. Quid

Cœpit: & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita poteſtas.
Nam modo, quod nunc ſum, videor: modo flector in
 anguem:
Armenti modo dux vires in cornua ſumo.
Cornua, dum potui. nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe vides. gemitus ſunt verba ſecuti.

879. *Quid moror externis.*] *Exemplis* pri. Gronov. & unus Patav. ut in Faſtis,

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat? Idem.

880. *O juvenes.*] Theſeum & Lelega alloquitur Achelous. *R. Numero.*] Non infinita, ut Proteo & Metræ: ſed numero præſcripto, ternario ſc. in hominem taurum, anguem; quæ ad fluviorum imagines pertinent, ut in lib. ſeq. vide & Æliani Var. hiſt. lib. 2. cap. 33. Deianira apud Sophoclem in Trachiniis: Μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμὸς, Ἀχελῷον λέγω, Ὅς μ' ἐν τρισὶ φορμαῖσιν ἐξῄτει πατρὸς. Φοιτῶν ἐναργὴς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος Δράκων ἑλικτὸς. ἄλλοτ' ἀνδρείῳ κύτει Βούπρῳρος, & commentator ibidem.

881. *Nam modo qui nunc ſum,*] *Quod nunc ſum* prim. Gronov. prim Erfurt. & duo alii. *Heinſius.*

883. *Cornua dum ſumſi.*] *Dum potui* eleganter excerpta Jureti, Florent. S. Marci, Neap. ſec. Medic. & quatuor alii cum Arondeliano. ut τὸ *ſumſi* ſubintelligatur. tertius Medic. & ſec. Vatic. *dum geſſi.* apud Maronem libro XI.

Hactenus, Acca ſoror, potui. nunc vulnus acerbum
Conficit.

ubi Servius. *Abſolute, vel pugnare vel vivere; neceſſaria enim eclipſis in defectione, qua ex arte non ſemel poſita eſt.* ubi *neceſſaria enim ellipſis* ſcribendum. *Idem.*

884. *Gemitus ſunt verba ſecuti.*] *Sua verba* ſcribendum. quod codex Zulichemianus confirmat, unus Medic. *ſibi verba.* Adeantur Notæ ad Epiſt. XVII. v. 252. *Idem.*

P. OVI-

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER IX.

ARGUMENTUM.

Hæc illi poſtea veſtem miſit, qua periit (poſtquam Lichas in ſcopulum fuit translatus) & in cælum traductus eſt. Tum verò Alcmena ad Iolen ſe contulit: eique Galanthidem in muſtelam, & illa viciſſim ſororem ſuam in arborem converſam narravit. Interim ſupervenit ipſis Iolaus, reparata per Heben juventute. Id quod non poſſe omnibus contingere, Jupiter Æaci exemplo docet. Hunc fugiens Miletus, in Aſiam diſceſſit, & Biblidem procreavit atque Caunum: cujus illa amore tabefacta, in fontem periit. Quæ quidem res magis mira omnibus viſa fuiſſet; niſi paulo ante Iphis, ipſo nuptiarum die, virilem ſexum accepiſſet.

QUæ gemitûs, truncæque Deo Neptunius heros
Cauſſa rogat frontis: cum ſic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines:
Triſte petis munus. quis enim ſua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine. nec tam
Turpe fuit vinci, quam contendiſſe decorum eſt:
Magnaque dat nobis tantus ſolatia victor.

No-

FAB. I. *Arg.* Quæ gemitus, &c.] *Herculis luctam cum Acheloo in hujus voluminis initio ita deſcribit poëta, ut & librum libro, & fabulam fabulæ eleganter connectat, variaſque Acheloi transfigurationes inter luctandum exponat. Cum enim Deianiram Oenei Calydoniæ regis filiam cum multis aliis Hercules Achelouſque petiiſſent; virginis pater decrevit, ut is illa potiretur, qui in luctæ certamine ſuperior eſſet. Cum igitur alii ceſſiſſent, Hercules atque Achelous ineunt luctam: in qua cum alter virtute ſuperior eſſet, Achelous ad notas artes decurrit, ac cum ſe & in anguem, & in taurum fruſtra mutaſſet, victus, alteroque cornu mutilatus, pudore ſe in ſuum fluvium conjecit. Nympha vero cornu illud ſuſcipientes, omni fructuum genere repleverunt*, cornuque copiæ *appellaverunt.* R. *Vide Eraſ. in proverbio copiæ cornu.*

1. *Truncæ frontis.*] Mutilatæ, altero enim cornu carebat. *Micyl. Neptunius.*] Theſeus, Neptuni ab Ægeo patre, nepos.

2. *Truncæ frontis.*] Redi ad Tom. 1. p. 126. Vſ. 139. Et p. 225. Vſ. 265.

3. *Arundine.*] Arundinibus & ſalictis prætexuntur majorum fluviorum ripæ. hinc & ipſi arundineis coronis redimiti à poëtis. *cum tenuis glauco velabat amictu Carbaſus, & crines umbroſa tegebat arundo.* Virg. 8. Æneid. *Farn.*

7. *Tantus victor.*] Quantus Hercules fuit. *Micyl. Magnaque.*] Pudorem tollit

victo,

Nomine ſi qua ſuo tandem pervênit ad aures
Deïanira tuas; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum.
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthaöne nate.
Dixit & Alcides. alii ceſsêre duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe, famamque laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat juſſa novercæ.
Contra ego: (turpe Deum mortali cedere duxi:
Nondum erat ille Deus) Regem me cernis aquarum
Curſibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quod me nec regia Juno
Odit, & omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam quod te jactas Alcmenâ matre creatum;
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. elige, fictum
Eſſe Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat; & accenſæ non fortiter imperat iræ

Ver-

victo, cui contigit à magna ac nobili manu vinci. Caſſiodor. 8. l. 15. cap. redi ad lib. 5. ỳſ. 191. ſupra. *Farn.*

12. *Parthaone.*] Oenei patrem Homerus Porthea vocat. Il. 18. Πορθεῖ δὲ τρεῖς παῖδες, &c. τρίτατος δ' ἦν ἱππότα Οἰνεύς.

14. *Famamque laborum.*] *Summamque* Gravianus eleganter. *Heinſ. Laborum.*] Quos ipſe Junoni exprobrans recenſebit moriens. inf. 182. ỳſ.

15. *Novercæ.*] Junonis, cujus, per Euryſtheum juſſu, tot labores ſubiit. inf. 200. ỳſ. *Farn. Noverca.*] Argon. Apoll. 1. v. 996. Δὴ γάρ που κἀκεῖνα θεὰ τρέφεν αἰνὰ πέλωρα Ἥρη, Ζηνὸς ἄκοιτις ἀέθλιον Ἡρακλῆι. *Fatis Junonis iniqua.* Tom. 1. p. 114. ỳſ. 5.

16. *Cedere dixi.*] *Duxi* cum uno Strozzæ, vel *ducens.* Verius tamen eſt excidiſſe Tò *ratus*, pro quo ſubrepſerit Tò *deum* ex interlineari interpretatione. ut Naſonem ſit vero ſimile ſcripſiſſe,

Contra ego turpe ratus mortali cedere, dixi:

mox pro *dominum me cernis aquarum*, multi veteres *numen.* Neapol. prim. ſec. Medic. & duo alii cum Norico, *regem*, quomodo Virgilio *fluviorum rex Eridanus. fluentum* etiam unus Thuani. *vagantem* prim. Gronov. & Zulich. *meantem* unus Ambroſ. *Heinſius.*

17. *Nondum.*] Nondum erat in numerum Deorum relatus. Ἀποθέωσιν ejus habes infra ỳſ. 240. *Farn.*

20. *Popularis.*] *Amnis ſummus meus, & popularis.*

32. Re-

Verbaque tot reddit : Melior mihi dextera linguâ.
Dummodo pugnando ſuperem; tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. puduit modo magna locutum
Cedere. rejeci viridem de corpore veſtem;
Brachiaque oppoſui : tenuique à pectore varas
In ſtatione manus; & pugnæ membra paravi.
Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis;
Inque vicem fulvæ jactu flaveſcit arenæ.
Et modo cervicem, modo crura micantia captat;
Aut captare putes : omnique â parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas; fruſtraque petebar.
Haud ſecus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant : manet illa; ſuoque eſt pondere tuta.

Di-

32. *Rejeci de corpore veſtem.*] Ex Virgil. 5. —— *duplicem ex humeris rejecit amictum, Et magnos membrorum artus, magna oſſa, lacertoſque Exuit, atque ingens media conſiſtit arena.* Quod ex Homer. Iliad. ψ. *Ζωσαμένω δ' ἄρα τώ γε βάτην ἐς μέσσον ἀγῶνα* &c.

33. *Varas.*] Incurvatas inſtar varorum, quibus crura obtorta. *Farn.*

34. *Pugnæ membra paravi.*] *Prœliantis ſtatum compoſui.*

35. *Ille cavis.*] Luctaturi oleo aut ceromate inungebantur, quo, poris ſtipatis contineretur ſudor; namque ex hoc diffluente laſſitudo. Lucan. 4. lib. v. 622. *Exhauſitque virum*, Antæum Hercules, *quod creber anhelitus illi Prodidit, & gelidus feſſo de corpore ſudor.* tum ut elaberentur apprehendentium antagoniſtarum manus; denique ut firmaretur cutis adverſus ventos & frigus. Quod niſi ipſi ſe, ait etiam aliptæ aut ceromatiſtæ, pulvere legitime inſperſiſſent, adverſarii ſe invicem jacta arena, hanc ἁφὴν vocabant, conſperſerunt : ut corpora oleo & ceromate lubrica mutuas palæſtritarum prehenſiones admitterent. quamvis glorioſum erat ἀκονιτὶ vincere. Plin. lib. 35. c. 11. de Dioxippo pancratiaſte, vide Hier. Mercurialem lib. 1. de arte Gymnaſtica cap. 8. *Farn.*

36. *Tactu flaveſcit arenæ.*] Erudite multis tuetur hanc lectionem Johannes Fridericus Gronovius, cujus amicitiâ glorior, ut & Hermolaus ad Plinii librum XXXVIII. cap. X. Barthius tamen Adverſar. lib. LVII. cap. XVI. *jactu* reponit. quomodo alter Hamburg. Rottendorph. & tres alii. Virgil.

—— *atque hæc certamina tanta*
Pulveris exigui jactu compoſta quieſcunt.

Priſcianus in Periegeſi,

Pulveris hunc jactus potis eſt exſtinguere ſolus.

Ammianus lib. XXIII. *nec remedio ullo, quam jactu pulveris conſopitur.* Idem libro XXXI. *objectum pulveris* dixit. quare apud Plinium libro XXXV. cap. XI. *citra pulveris jactum* non auſim mutare. Horat. lib. 1. Od. XXV.

Parcius junctas quatiunt feneſtras
Jactibus crebris juvenes protervi.

Ita libri veteres. niſi *Tactibus* mavis. ut apud Claudianum lib. 1. in Eutrop.

—— *raro pulſatur janua tactu.* Heinſ.

40. *Haud ſecus.*] Vide quæ Virgil. 5. Æneid. de Entello. lib. 7. ✻ſ. 586. de Latino. lib. 10. ✻ſ. 693. de Mezentio. omnia ex Hom. 15. Iliad. ἠΰτε πέτρη Ἠλίβατος, &c. *Farn.*

44. *Cum*

Digredimur paulum : rurſumque ad bella coïmus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes junctus : totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cum pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux. ſpectant armenta, paventque
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine proſpectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à ſe mea pectora : quartò
Excutit amplexus, adductaque brachia ſolvit :
Impulſumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus avertit : tergoque oneroſus inhæſit.
Si qua fides, (neque enim fictâ mihi gloria voce
Quæritur) impoſito preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia; vix ſolvi duros à corpore nexus.
Inſtat anhelanti; prohibetque reſumere vires:
Et cervice meâ potitur. tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt; & arenas ore momordi.

In-

44. *Cum pede.*] *Hæret pede pes, denſuſque viro vir.* Æneid. 10. ✠ſ. 362.

45. *Premebam.*] *Premebat* tres ſcripti. Forte *premebar.* Heinſius.

46. *Non aliter.*] Virg. 12. lib. ✠ſ. 715. *Farn.*

54. *Protinus avertit.*] *Advertit* pri. Gronov. ſec. Pal. tert. Medic. prim. Baſil. aliique plurimi. Lego,

Pronus humum advertit.

vel *humo.* ſic & libro XI. conjeci,

Vi multa advertit terraque inſlixit Achilles.

lib. XIII. ex veteri codice,

—— veſtris periturum advertite regnis.

lib. XV.

—— monitis animos advertere.

Val. Flaccus libro III.

Continuo puppem petere, & conſidere tranſtris

Imperat Ampycides, nec viſum advertere terræ.

ſic ſcribo. *viſum vertere* nunc legitur. lib. IV. Idem,

Jam Mariandinis advertit puppis arenis.

Pronus humo advertit, quomodo noſter lib. II.

Stravit humi pronam.

libro VIII.

Pronus ab arborea cecidit radice retentus. Heinſ.

57. *Vix tamen inſerui brachia.*] *Exſerui* in tribus ſcriptis. Puto *Vix tandem exſerui.* & mox *a pectore* pro *corpore* cum melioribus. niſi mavis *aſſerui.* quod impenſe placet. *Idem.*

61. *Arenas ore.*] Virg. 11. Æneid. 418. *humum ſimul ore momordit.* & Horat. 15. od. lib. 1. *Crines pulvere collines.* Vide autem quæ ad ✠ſ. 40. l. 5. ſupr. *Farn.*

62. *Di-*

Inferior virtute meas devertor ad artes;
Elaborque viro longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos ſinuavi corpus in orbes;
Cumque fero movi linguam ſtridore biſulcam;
Riſit, & illudens noſtras Tyrinthius artes;
Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit: &, ut vincas alios, Acheloë, dracones;
Pars quota Lernææ ſerpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda ſuis erat illa: nec ullum
De centum numero caput eſt impune reciſum;
Quin gemino cervix hærede valentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis è cæde colubris,
Creſcentemque malo, domui; domitamque peremi.

Quid

62. *Divertor ad artes.*] *Devertere* vetuſtiores. dictum alibi. *Heinſ.*

63. *Longum.*] Διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν σκολιότητα, propter longitudinem, obliquos & ſinuoſos flexus aſſimulantur fluvii anguibus. Strab. 10. de hoc eodem Acheloo locutus. *Farn.*

67. *Cunarum.*] Infans in cunas eliſit angues duos à Junone immiſſos. Plaut. Amphitryon. Act. 5. Philoſtr. Icon. Herc. in cunis. *Farn. Cunarum labor eſt.*] Tom. 1. p. 115. ✠ſ. 21.

69. *Echidnæ.*] Hydræ, Excetræ, numeroſi mali, cui reſecto uno capite, repullulabant duo. quos hic appellat geminum hæredem. Ex frequenti amputatione potuit à ſepteno ſuo ad centenarium capitum numerum excreſcere. ſed adi Mythologos. οὐχ' οἷός τε ἦν τῇ ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ. καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ εἰς μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου. πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς. Plato in Euthydemo. *Farn.*

71. *De centum numero.*] *De comitum* multi ex vetuſtioribus. pri. Baſil. & duodecim alii, *De capitum numero* non inconcinna repetitione. Scribe, *Centeno è numero.* De numero capitum Hydræ, non convenit inter ſcriptores, centena tamen illi à pleriſque aſſignantur. Ita Diodorus Siculus lib. IV. Suidas, Simonides teſte Servio, Silius Italicus, Vibius Sequeſter, Apoſtolius in parœmiâ ὕδρας κεφαλὰς τέμνεις. Auctor Herculis OEtæi choro Act. IV.

Si qua ſub Lernâ numeroſa peſtis
Sparget in centum rabiem dracones.

ita locus ille ex optimo exemplari Mediceo reſtituendus, qui vulgo mendoſiſſimus circumfertur. Virgil. lib. VII.

Centum angues, cinctamque gerit ſerpentibus hydram.

Hinc Euripidi ἑκατογκέφαλος ὕδρα. Nonnulli novem capita. Zenobius in adagio ὕδραν τέμνεις, octo. Palæphates, Alcæus, & Tzetzes, quinquaginta. ut & Virgilius diverſo loco, (*hydra.*

Quinquaginta artis immanis hiatibus

Plura alias in uberioribus Notis. *Heinſ.*

72. *Gemino hærede.*] *Gemina* Noricus liber & prima editio Aldina, ut ad cervicem reſpiciat. *Idem. Gemino hærede.*] Duobus ſucceſſoribus; nam uno capite reciſo, duo renaſcebantur.

73. *Ramoſam.*] Multa capita veluti ramos habentem.

74. *Creſcentemque malo.*] Horat.

Vinci dolentem crevit in Herculem.

Domitamque reduxi.] *Revinxi* prim. Palat. & Lovan. *ſubegi* quart. Medic. cum aliis novem. quinque *reliqui.* unus *receſſi.* Arond. pro diverſa lectione, *repreſſi.*

Quid fore te credas, falſum qui verſus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & ſummo digitorum vincula collo
Injicit. angebar, ſeu guttura forcipe preſſus:
Pollicibuſque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto reſtabat tertia tauri
Forma trucis; tauro mutatus membra rebello.
Induit ille toris à lævâ parte lacertos;
Admiſſumque trahens ſequitur: deprenſaque durâ
Cornua figit humo; meque altâ ſternit arenâ.
Nec ſatis id fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit; truncâque à fronte revellit.
Naides hoc, pomis & odoro flore repletum,
Sacrarunt; diveſque meo bona Copia cornu eſt.

Dixerat:

preſſi. duo mei *peremi* quod placet. niſi quod *perußi* vel *præußi* cenſeo reponendum. Flammis enim hydræ cervix deſecta eſt domita, ne repullularet. cujus rei ignorantia librarios feſellit, ut ex *peruxi* conflarent *reduxi.* Heinſ.

75. *Quid fore te credis.*] *Credas* ex Flor. S. Marci, uno Leid. & Græviano, prim. Palat. Oxon. duo alii *credes.* Idem.

80. *Tertia tauri forma.*] Tom. 1. pag. 126. *vſ.* 139. *Tauri.*] Ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῶον φασὶ, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. Strab. l. 10. qua ratione & Ariſtot. 25. ſect. quæſt. Βούμυχοι dicti. vel quia ſe in ramos, brachia, alveos, & oſtia diducunt. qua de cauſa & Hercules fingitur alterum cornu avulſiſſe Acheloo; quod in gratiam Calydoniorum alterum Acheloi alveum alio vertens, plurimos Ætolis agros aſſeruit omni fructuum genere fertiles. atque hinc, pro Acheloi cornu ablato, iis Amaltheæ cornu dediſſe. Strabo 10. l. & Diodor. lib. 5. vide quæ Ælianus lib. 2. Variar. hiſt. cap. 33. *Farn.*

81. *Mutatus membra rebello.*] Puto. *revellor.* ut ſupra,

Elaborque viro longum formatus in anguem.

Certe jam paulo ante ſe fruſtra tentaſſe avelli ſignificavit. quid quod in Spirenſi & tribus aliis *revello* exſtat, in totidem *repello?* Heinſ.

83. *Depreſſaque cornua.*] *Deprenſaque* Cantabrig. pri. Moreti. Arond. & multi alii. bene. ſic paulo ante pro *forcipe preſſus*, duo veteres *prenſus.* Idem.

87. *Naïdes.*] Amalthea autem vel capra, vel Nympha Meliſſi filia ubera Jovi infanti præbuiſſe dicitur. qua gratia & ipſa à Jove coelum ſortito inter ſidera relata eſt, illiuſque cornu forte avulſum hoc munere donatum, ut quicquid optares, inde enaſceretur, oppletum uſque pomis, omnique Autumnalium fructuum genere. Ovid. 5. Faſt. *Farn.*

88. *Diveſque meo bona copia cornu.*] Acheloi cornu à Naïadibus repletum variis fructibus, Copiæ fertilitatis Deæ fuit dicatum. Quod idcirco fingitur, quod Hercules in Calydoniorum gratiam fluvium Acheloum in alium curſum divertens, plurimos agros ex aquæ irrigatione fertiles præſtitit: Ætolis autem dono dediſſe illud, quod *Amalthea cornu* vocant, fingitur, fructuum omnium copia repletum.

92. To-

Dixerat : at Nymphe ritu ſuccincta Dianæ
Una miniſtrarum, fuſis utrimque capillis,
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit : &, primo feriente cacumina Sole,
Diſcedunt juvenes. neque enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, motæque reſidant,
Opperiuntur, aquæ. vultus Achelöus agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes erat. capitis quoque, fronde ſalignâ,
Aut ſuper impoſitâ celatur arundine damnum.
At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor

Per-

92. *Totum autumnum.*] Omnes autumni fructus. *Secundas menſas.*] Primæ menſæ carnium erant, ſecundæ pomorum.

94. *Juvenes.*] Theſeus, Lelex, Pirithous, & comitatus eorum. l. 8. v. 565.

95. *Totaque reſidant aqua.*] Malim *motaque* cum uno Baſil. & Gryphii margine. ut apud Virgil.

—— *motos præſtat componere fluctus.*

Heinſ.

96. *Agreſtes.*] Deformes cornu altero avulſo. Horatius quidem epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Agreſtem Cyclopa* dicit. & Sat. 5. 1. lib. *Sarmentum roget Cicerrum cui deturpata fuit frons execto Campani morbi cornu, Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa.* Farn.

97. *Et lacerum.*] Clariſſ. Baconus in Vet. Sap. fabulam hanc ad belli expeditiones & apparatus; ad impreſſiones invadentis, ſuſtinentis ſubterfugia ſpectare cenſet. *Farn.*

99. *Catera ſoſpes habet.*] *Abit* eleganti Græciſmo unus ex meis Mediolani emtus. nec male *erat* in altero Regio. Noſter Pont. III. Eleg. II. ut quidem legendum,

Cætera par concors & ſine lite fuit.

Virgil. Æn. IX.

Cætera parce puer bello.

Silius libro XVII.

Cætera parce, precor, pelago.

Horat. lib. I. Epiſt. X.

Multum diſſimiles, at cætera pæne gemelli.

quæ illic vera lectio. poſtea pari modo,

Excepto, quod non ſimul eſſes, cætera lætus.

ita paſſim optimi ſcriptores. *ſoſpes abit.* ut,

—— *Hector abit violatus vulnere nullo.*

& libro VIII.

Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat. Heinſ.

Capitis quoque fronde ſaligna.] Fœditatem capitis ex ablato cornu, corona ſaligna aut arundinea occultabat. Sic calvitium ſuum Julius Cæſar laurea geſtanda tegebat. Vide Sueton. cap. 45. *Pont. Saligna.*] Vide quæ ad 3. Vſ. libri hujus. *Farn.*

FAB. II. *Arg.* At te Neſſe ferox, &c.] *Poſt hæc victor Hercules cum Deianiram Neſſo Centauro commiſiſſet, ut eam Evenum amnem, qui initio Lycormas erat nominatus, tranſveheret, & ille ſpecie captus puella flexibus errans quæreret locum comprimendi; illa fidem mariti implorante, ſagittis eum confixit : qui cum expiraret, veſtem ſuam cruentavit Deianiræque dedit, indicavitque remedium fore erga conjugem deſerti amoris : qui tamen cruor in veneni ceſſit partem.* Lact.

104. *Eve-*

Perdiderat volucri trajectum terga ſagittâ.
Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas.
Uberius ſolito nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem
Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum;
Officioque meo ripâ ſiſtetur in illâ
Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
[Pallentemque metu, fluviumque, ipſumque timentem]
Tradidit Aönius pavidam Calydonida Neſſo.
Mox, ut erat, pharetrâque gravis, ſpolioque leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec qua ſit clementiſſimus amnis
Quærit: & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cum tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque parante
Fallere depoſitum, Quo te fiducia, clamat,
Vana pedum, violente, rapit? tibi, Neſſe biformis,
Dicimus. exaudi: nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equinâ.
Vul-

104. *Eveni.*] Ætoliæ fl. qui prius Lycormas dictus.

105. *Uberior ſolito.*] *Uberius* recte pro diverſâ lectione Bernegger. prim. Gronov. & unus Mediceus. mox *nimbis pluvialibus* alter Hamburgenſis, & pro diverſa lectione Grævianus. *Heinſ.*

108. *Scituſque.*] Portitor quippe trajiciendi fluvii erat. *Πορθμεὺς ὑφ' Ηρακλέυς ἀποθανῶν ἐπειδὴ πορθμεύων τὴν Δηιάνειραν ἐπεχείρει βιάσασθαι.* Strabo 10. lib. *Farn.*

111. *Pallentemque metu, fluviumque timentem.*] Vetuſtiores plerique hunc verſum præponunt illi, cujus initium, *Tradidit Aonius.* Ego cum aliis multis ab alienâ manu procuſis cenſeo delendum eſſe. *Heinſius.*

112. *Aonius.*] Hercules oriundus Thebis in Bœotia, quæ & Aonia. *Calydonida.*] Deianiram è Calydone. *Farn.*

119. *Neſſoque paranti.*] *Parante* meliores. *Heinſ.*

123. *Orbes.*] Rota, cui pater tuus Ixion affixus verſatuſque aſſidue ob interpellatam Junonem, te moneat. 4. lib. 161. vſ. *Farn.*

125. *Quamvis ope fidis equina.*] *Fidus* ſex ſcripti. Forte pro *fiſus.* Heinſius.

127. Re

Vulnere, non pedibus te conſequar. ultima dicta
Re probat: & miſſâ fugientia terga ſagittâ
Trajicit. exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumque foramen
Emicuit, miſtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus. Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis: actaque magni
Herculis implerant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechaliâ Cenæo ſacra parabat
Vota Jovi, cum Fama loquax præceſſit ad aures,
Deïanira tuas, (quæ veris addere falſa
Gaudet, & è minimâ ſua per mendacia creſcit)
Am-

127. *Re probat.*] Multi ex vetuſtioribus *Res.* Idem.

131. *Neque enim.*] Moriturus ex vulnere, inquit Diodorus, pollicitus eſt ei ſe amoris medicamentum traditurum, quo nullam præter ſe mulierem Hercules aliam appeteret, *παρεκελεύσατο οὖν, λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὐτοῦ πεσόντα γόνον, καὶ τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποστάζον αἷμα, χρίσαι τὸν χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέους*, lib. 5. Idem habetur in argumento Sophoclis ad Trachinias. *εἰ θέλοι φίλτρον πρὸς Ἡρακλέα ἔχειν, τόν τε ἰὸν*, &c, *Farn.*

133. *Velut irritamen amoris.*] Forte *lenti irritamen amoris*, vel *vetiti*, vel *tepidi.* ſic libro XIII.

—— *ſceleris niſi præmia magnas*
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.

Heinſius. *Irritamen.*] Provocationem, ac ſtimulationem. *Irritamen amoris.*] —— *Quod vires defecto reddat amori.* infra. verſ. 154. —— *Φρενός σοι τοῦτο κηλητήριον τῆς Ἡρακλείας.*

FAB. III. *Arg.* Longa fuit medii, &c.] *Eodem tempore cum Hercules in inſulam Eubœam per Oechalia regnum Euryti trajeciſſet, & Iolen filiam ejus dilectam traheret in patriam, prior conjunx Deianira, ut audit animum viri à ſe eſſe mutatum, tunicam ſacrificaturo Jovi, Licha famulo, dedit ei perferendam: qua ille honoratius vota religionemque piaret: eam indutus cum ad aram acceſſiſſet, proſecans exta, flamma veſtis incaluit, & Lernæo veneno contacta hæſit viſceribus. In maximo itaque cruciatu cum à corpore ejus evelli nequiret, Licham acerbiſſimi muneris reum projectum à ſe Euboïco mari merſit: quem innoxium culpa Tethys vertit in ſcopulum, conchis muricibuſque veſtitum.* Lact.

136. *Cenæo Jovi.*] Jupiter Cenæus à Cenæo promontorio Eubœæ eſt dictus, ubi ab Oechaliæ expugnatione Hercules reverſus Jovi aram extruxit. *R. Victor.*] Eurytum Oechaliæ Euboïcæ regem (quod Iolen filiam ſibi uxorem negaverat) cum filiis interfecit Hercules, Iolem captivam ſecum abducens. Legatur argumentum ad Trachinias Sophoclis, & Diodor. l. 5. *Cenæo.*] *Ὁ δ' εἷρπε κλεινὴν Εὐρύτου πέρσας πόλιν Νίκης ἄγων τρόπαια, Ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κηναιόν ἐστιν, ἔνθα πατρῴῳ Διῒ Βωμοὺς ὁρίζει*, &c. Hyllus nunciat Deianiræ in Sophocl. Trachiniis.

139. *E minimo ſua per mendacia creſcit.*]

Amphitryoniaden Iöles ardore teneri.
Credit amans: Venerisque novæ perterrita famâ
Indulſit primò lacrymis; flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum: mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur iſtis:
Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque novandum eſt,
Dum licet; & nondum thalamos tenet altera noſtros.
Conquerar, an ſileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis? an, ſi nihil amplius, obſtem?
Quid ſi, me, Meleagre, tuam memor eſſe ſororem,
Forte paro facinus; quantumque injuria poſſit,
Fœmineuſque dolor, jugulatâ pellice teſtor?
In curſus animus varios abit. omnibus illi

Præ-

ſcit.] *E minimâ* duo veteres & prima Aldi editio. quod placet. Cæterum locus diſtinctione juvandus, qui male habebat ſe antea. *Heinſ.*

142. *Flendoque dolorem Diffudit.*] Lenivit, conſolata eſt, minuit. juxta illud Ovid. *Flere licet, flendo certe diffundimus iram.* P.

143. *Mox deinde, Quid autem Flemus ait?*] Puto diſtinguendum, *mox*, *Deinde quid autem flemus?* Seneca Hercule OEtæo Act. III. *occupa ferrum ocyus. Cur deinde ferrum?* ita optimus Medic. non cum vulgatis, *Quin deme ferrum.* poſtea,

Cur deinde latebras, aut fugam vecors petam? Heinſ.

145. *Quæ quoniam adveniet.*] *Adveniat* multi veteres. Lege *adventat* cum Bernеggeriano & aliis duobus. ſic libro XII.

Fecerat hac notum Grajas cum milite forti
Adventare rates. Idem.

147. *Morerne.*] Maneamne in ædibus Herculis? R. *Repetam.*] Utrumne ad patrem reverſa, vacuam domum novis nuptiis relinquam? an Meleagri ſororem me approbans ulciſcar conjugem meum & pellicem? *Farnab.*

148. *Ac ſic nihil amplius obſtem.*] *Ac ſi* in multis. alii, *ut ſic*, *aut ſi*, *& ſic.* & ſimilia. primus Mediceus, & Spirenſis, cum tribus aliis *an ſi.* probe. *Heinſius.*

149. *Memorem eſſe ſororem.*] *Memor eſſe* cum Florentino S. Marci, Bernegger. uno Leid. uno Ambroſ. & exterptis Langermanni, & uno meo. Triſt. V. Eleg. III. ad Bacchum,

Huc ades, & caſus releva pulcherrime noſtros,
Unum de numero me memor eſſe tuo.
Idem.

152. *In curſus varios.*] In diverſas cogitationes: ſunt autem poëtæ verba. iſtos curſus animi διανοίας dicunt Græci. Sed melius Palatini leg. *Incurſus animus varios habet.* Heinſius. *Omnibus.*] Jovi ſacra facturus Hercules in Cenæo Eubœæ promontorio, Lycham ſervum ad Deïaniram in Thraciam miſit, ut ei veſtem, qua in ſacris uti conſueverat, afferret. Hæc quum anxie (ut habet Sophocles in Trachiniis) inquirendo ex Lycha intellexiſſet de amore Ioles, ut retineret ipſa Herculis amorem, veſtem medicamine ſibi à Neſſo dato tinctam Herculi miſit. *Farn.* *Omnibus illis.*] *Illi* ſec. Moreti. nempe *mittere.* Heinſ.

155. *Igna-*

Prætulit imbutam Neſſeo ſanguine veſtem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lichæ, quid tradat neſcia, luctus
Ipſa ſuos tradit: blandiſque miſerrima verbis
Dona det illa viro, mandat. capit inſcius heros:
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali; reſolutaque flammis
Herculeos abiit late diffuſa per artus.
Dum potuit, ſolitâ gemitum virtute repreſſit.
Victa malis poſtquam patientia, reppulit aras;
Implevitque ſuis nemoroſum vocibus Oeten.
Nec mora; letiferam conatur ſcindere veſtem:
Qua trahitur, trahit illa cutem; fœdumque relatu,
Aut hæret membris fruſtra tentata revelli;
Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta

155. *Ignaroque Lychæ.*] *Lichæ* paſſim ſcribendum tam hic, quam apud auctorem Herculis OEtæi. neque aliter Hyginus Fab. XXXVI. & Servius Æn. VII. apud Græcos *Λίχας* eſt. ita Sophocles in Trachiniis ſæpe, Æſchylus in Glauco Marino apud Strabonem, Apollodorus, Tzetzes in Chiliad. alii. *Idem.*

158. *Induiturque humeris.*] *Humeros* tres antiqui. de quo dixi Triſt. IV. El. X. *Idem. Lernaa.*] Veſtem illam ſibi à Deianira miſſam, Herculis ſagittis, Hydræ felle tinctis, & cruore Neſſi, ut ad verſ. 131. ſupra, & nota præced.

161. *Incaluit vis illa mali.*] *Invaluit* malo. ut lib. VIII. *poſtquam peſtifer ignis convaluit.* poſtea pro *diffuſa* multi ex melioribus. *dilapſa.* In Ibide tamen,

Ut cruor Herculeos abiit diffuſus in artus.

Heinſ. *Incaluit.*] Miſeras moleſtæ hujus tunicæ *ἡ προσπτύσσετο πλευραῖσιν ἀρτίκολλος* vires narrat Hyllus, in Sophoclis Trachiniis, inde idem in Senecæ neſcio cujus Hercule Oetæo.

165. *Nemoroſam OEten.*] *Nemoroſum* Florent. S. Marci & ſeptem alii. ſic idem Florent. aliique quinque infra v. 204. *altum OEten.* Seneca Hercule Furenti,

Titan ſummum proſpicit OEtan.

ubi tamen *ſumma OEta* in nonnullis codicibus. *auratus OEta* Virgilio in Culice. in Ciri *gelidus OEta.* noſter tamen infra,

——— *quas ardua geſſerat OEte.*

Heinſ. *Oeten.*] Quæret, inquit Micyllus, quiſpiam; unde nobis Hercules in OEta, qui modo in Eubœa? Rem expediet Diodor. 5. l. & in Sophoclis Triclinias argumentum. Invaleſcente veneni vi & dolore, Hercules Lycham veſtis latorem, quamvis inſcium, in mare præcipitavit. dimiſſo inde exercitu, in Trachiniam profectus, Delphos mittit Lycinium & Iolaum conſulturos de morbi remedio. Jubet Apollo eum in Oeta ingentem ſtruere pyram, de reliquis Jovi curam fore. *Farn. Oeten.*] Oete mons eſt Theſſaliæ, morte, rogo, & ſepulchro Herculis clarus.

 171. *Stri-*

Tincta lacu, ſtridit; coquiturque ardente veneno.
Nec modus eſt: ſorbent avidæ præcordia flammæ:
Cœruleuſque fluit toto de corpore ſudor:
Ambuſtique ſonant nervi: cæcâque medullis
Tabe liquefactis, tendens ad ſidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia, paſcere noſtris:
Paſcere: & hanc peſtem ſpecta, crudelis, ab alto:
Corque ferum ſatia. vel ſi miſerandus & hoſti;
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram,
Inviſamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mors mihi munus erit: decet hæc dare dona novercam.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Buſirin domui? ſævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me paſtoris Iberi
Forma triplex; nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Voſne manus validi preſſiſtis cornua tauri?

Ve-

171. *Stridet.*] *Stridit* codex S. Marci, Neapol. tres alii. ἀρχαϊκῶς ſic noſter. & alii ſæpe. Vide Notas Triſt. 1. Eleg. x. Virgil. lib. IV.

—— *infixum ſtridit ſub pectore vulnus.*

lib. XII.

—— *ſtriduntque haſtilibus auræ.*

Georg. IV.

Ut mare ſollicitum ſtridit.

ita iis locis codex Mediceus longe veterrimus. neque aliter ipſe Virgilius paſſim. *Heinſ.*

172. *Nec modus eſt. ſorbent.*] Malim,

Nec modus. exſorbent avida præcordia flammæ.

Faſt. V.

Pectoraque exſorbent avidis infantia linguis. Idem.

176. *Saturnia.*] Juno nocitura ut plurimum Saturnia à poëtis appellatur.

183. *Buſirin domui.*] Buſiris Neptuni fuit filius ex Libya ſuſceptus, qui cum in Ægypto tyrannidem exerceret, hoſpiteſque ad provocandam Nili inundationem, inter quos & Thraſium, à quo id fuerat edoctus, immolaret, ab Hercule aris impoſitus, fuit jugulatus. *Sævo.*] Antæus Libyæ fuit gigas, qui omnes provocabat ad luctam, victoſque interficiebat. At Hercules cum illo congreſſus, animadvertit eum quotiens ſterneretur, valentiorem ſurgere. Terra enim, cujus erat filius, vires ſubminiſtrabat. Eum igitur Hercules altius ſublatum emittere ſpiritum coëgit. *Parentis.*] Terræ matris. *R. Alimenta.*] Vires renovatas ex tactu terræ. Lucan. 4. lib. ỳſ. 630.

184. *Paſtoris.*] Geryonis, qui cum fratribus duobus unanimiter imperavit 3. Inſſ. Hiſpaniæ. De anima vegetativa, ſenſitiva, rationali intelligunt Phyſici. *Paſtoris Iberi.*] De Geryone invenies Tom. 1. p. 121. ỳſ. 91.

185. *Triplex.*] Lib. 4. verſ. 450. & 7. lib. verſ. 412.

186. *Tauri.*] Ignivomi, quem iratus Minoi Neptunus in Cretam immiſit. *F. Voſne manus.*] Taurus quem Paſiphaë amavit, è Creta in Peloponneſum ad Euryſtheum ab Hercule fuit adductus. *Raph.*

187. *Ve-*

Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides undæ,
Partheniumque nemus? veſtrâ virtute relatus
Thermodontiaco cælatus baltheus auro,
Pomaque ab inſomni male cuſtodita dracone?
Nec mihi Centauri potuêre reſiſtere, nec mî
Arcadiæ vaſtator aper? nec profuit Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſque reſumere vires?
Quid? cum Thracas equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi,
Viſaque dejeci, dominumque ipſoſque peremi?
His eliſa jacet moles Nemeæa lacertis?

Hac

187. *Veſtrum opus Elis habet.*] *Elis eſt* unus Voſſian. Scribe,

Veſtrum eſt Elis opus? ſic l. 111.

—— *opus hac victoria noſtrum eſt.*

Horatius carmine ſæculari,

Roma ſi veſtrum eſt opus. Heinſ.

Veſtrum.] Augiæ regis Elidos ſtabulum expurgatum. *Stymphalides*] Aves humanis veſcentes carnibus, ad Stymphalum lacum Arcadiæ,

188. *Partheniumque.*] Mons Arcadiæ, ubi cervam æripedem cœpit.

189. *Thermodontiaco.*] Hippolytæ reginæ Amazonum ad Thermodonta fl. Scythiæ habitantium.

190. *Pomaque.*] Lib. 4. v. 637. *Dracone.*] Lib. 4. v. 647. *Farn.*

191. *Nec mihi.*] *Nec non*, vel *nec tu* nonnulli veteres. *nec trux* alter Erfurt. ut l. x.

Trux aper inſequitur. Heinſ.

Nec mihi Arcadiæ vaſtator aper.] Maximus aper, Arcadiam vaſtans, ab Hercule vivus ad Euryſtheum fuit adductus. *R. Centauri.*] Pholus & alii nubigenæ, ebrii.

192. *Hydra.*] Verſ. 70. ſupra. *Farn.*

194. *Quid quod Thracis equos.*] *Quid cum* prim. ſec. Medic. Cantabrig. S. Marci, Neapol. Bernegger. & ſeptem alii. *Thraces* Neapol. Bernegger. & unus Voſſ. Lege *Thracas equos.* quomodo Noricus à manu prima. Statius Theb. VI. de iiſdem,

—— *ſed Thraces equi ut videre jacentem Hippodamon, redit illa fames.*

Silius Italicus libro III.

Juxta Thraces equi, peſtiſque Erymanthia & altos
Æripedis ramos ſuperantia cornua cervæ.

paulo poſt plurimi codices addunt,

His jacet horrendum Tiberino littore monſtrum.

vel *Cacus & horrendum.* Sed cum in ſimili prorſus noſtri hujus querela apud Senecam Hercule OEtæo & Ciceronem Tuſcul. Quæſt. nulla Caci mentio fiat, ne hic quidem eſt admittenda. *Heinſius.* *Quid? cum Thracas.*] Diomedes rex Thraciæ, qui hoſpites equis ſuis lacerandos objiciebat, ab Hercule & vita, & equis ipſis fuit ſpoliàtus.

197. *Moles Nemeaa.*] *Peſtis* prim. Gronov. & prior Twiſdenius. ut Epiſt. Deianiræ,

Nempe ſub his animam peſtis Nemeaa lacertis
Edidit.

Auctor Herculis OEtæi,

Utinam meo cruore ſatiaſſet ſuos
Nemeaa rictus peſtis!

poſtea *malum Nemeaum* non ſemel appellavit. ſic & *peſtis Lernaa* Lucretio. ſed hoc Naſonis loco, quia *peſtis* mox ſequitur, nil auſim mutare. *Heinſ.*

198. *His Cacus.*] In nonnullis Ciofani, & in uno Ms. noſtro non apparet hic verſus. de Caco vid. Virgil. 8. Æn. 193. v. Propert. 4. lib. 10. eleg. Ovid. 1. Faſt. 551. v. *Farn.*

Hac cælum cervice tuli? deſeſſa jubendo eſt
Sæva Jovis conjux: ego ſum indefeſſus agendo.
Sed nova peſtis adeſt: cui nec virtute reſiſti,
Nec telis armiſve poteſt. pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes paſcitur artus.
At valet Euryſtheus, & ſunt, qui credere poſſint
Eſſe Deos? dixit. perque altum ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quam ſi venabula tigris
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
Sæpe illum gemitus edentem, ſæpe frementem,
Sæpe retentantem totas infringere veſtes,
Sternentemque trabes; iraſcentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cælo.
Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe cavatâ
Adſpicit: utque dolor rabiem collegerat omnem;
Tune, Licha, dixit, feralia dona tuliſti?
Tune meæ necis auctor eris? tremit ille, pavetque
Pal-

198. *Cælum cervice.*] Vice Atlantis. de quo lib. 2. v. 296. & lib. 4. v. 655.

200. *Cui nec.*] Δυσχεραίνει δ' ὁ ἀνδρεῖος θάνατον τὸν τοιοῦτον. Ariſt. 3. Nicom. Ethic. c. 9. graviter fortis mortem illam fert, in qua virtuti ſuæ exercendæ non eſt locus.

203. *At valet.*] Sen. Herc. fur. v. 523. Audi hæc ipſa ſtomachantem Herculem apud Sophoclem in Trachiniis: quædam ex iis tranſtulit Cicero in 2. Tuſc. quæſt. *Farn.* *At valet Euryſtheus.*] Hic fuit Stheneli Mycenarum regis filius, qui impellente Junone Herculem varia pericula adire juſſit.

205. *Venabula tauris.*] *Cervum* duo veteres. *tigris* Florent. S. Marci, alter Hamburg. *pardus.* deinde *reſiderit auctor* unus ex melioribus meis. *Heinſius.*

206. *Autor facti.*] Autor vulnerum qui venabulis taurum confixit. *R. Sæpe.*] Ἐσπᾶτο γὰρ πέδονδε, καὶ μετάρσιος Βοῶν, ἰύζων, &c. Sophocles in Trachiniis. Et Senec. in Herc. Oetæo. *Farn.*

207. *Sæpe trementem.*] Dignius omnino Hercule ſit, ſi reponas, *frementem.* quod animum indignantem examuſſim refert. & ſic codex, quo Carolus Sprotius me donavit. *dementem* pri. Bonon. *gementem* Cantabrig. & prim. Gronov. *Heinſ.*

209. *Iraſcentemque videres Montibus.*] Sic & codices veteres. Repone nihilominus *incurſantemque.* libro XIV. de Polyphemo hæc imitatus.

Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
Prætentatque manu ſilvas, & luminis orbus
Rupibus incurſat.

ubi etiam legebatur perperam *gemebundus.* Idem.

211. *Lycham.*] Inſcium, ſupr. ad v. 165.

212. *Collegerat omnem.*] *Ingens* Cantabrig. ſec. Pal. ſeptem alii. *Heinſius.*

213. *Feralia.*] Ciof. *furialia.* Sic enim Cic. 2. Tuſc. vertit, ὑφαντὸν ἀμφίβληστρον ᾧ διόλλυμαι. Hæc me irretivit veſte furiali inſcium. *Farn.* *Dona dediſti.*]
Duo

Pallidus; & timidè verba excuſantia dicit.
Dicentem, genibuſque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboïcas, tormento fortius, undas.
Ille per aërias pendens induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis concreſcere ventis;
Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
Adſtringi & ſpiſsâ glomerari grandine corpus;
Sic illum validis actum per inane lacertis,
Exſanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboïco ſcopulus brevis emicat altè
Gurgite; & humanæ ſervat veſtigia formæ.
Quem, quaſi ſenſurum, nautæ calcare verentur,
Appellantque Lichan, at tu, Jovis inclyta proles,
Arboribus cæſis, quas ardua geſſerat Oete,
Inque pyram ſtructis, arcus, pharetramque capacem,
Re-

Duo veteres *tuliſti*. In Ibide,

Quam qui dona tulit Lernæo tincta veneno,
Euboïcaſque ſuo ſanguine tinxit aquas.

Heinſ.

216. *Genibuſque.*] Quæ ſedes miſericordiæ. vide quæ ad Senecæ Troada v. 689. *Farn.*

218. *Tormento fortius.*] Validius quam machina bellica. *In Euboicas undas.*] In mare Euboicum. Nam Cenæum promontorium, ubi Hercules ſacrificaturus, peſte correptus eſt, imminet Euboico mari.

221. *Nivibus quoque mole rotatis.*] *Molle* ſcribendum, ut ad *corpus* referatur. id quod Berſmannus jam vidit. *Heinſius. Mole rotatis.*] Conglobatis, validius flante Borea aut frigido àliquo vento. *F.*

223. *Jactum per inane.*] Alter Regius *actum.* ut libro XIV.

Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
Vaſta giganteo jaculantem ſaxa lacerto.

Heinſ.

225. *In rigidos ſilices.*] *Rigidas* unus Mediceus & Rottendorph. eſt enim ſilex communis generis. infra hoc ipſo libro v. 613. *rigidas ſilices* membranæ etiam agnoſcunt: ut & lib. XI. v. 225. ſic *dura ſilex* Virgilio Æn. VI. & Elegia ad Meſſallam. Vide Triſt. IV. Eleg. VI. infra hoc libro verſ. 303. *moturaque duras verba queror ſilices.* ita primus Moreti. *Idem.*

226. *In Euboïco ſcopulus brevis eminet altè Gurgite.*] *Alto* vetuſtiores plerique, Scribo, *in Euboïci alto Gurgite.* vel *Euboïci alti.* Euboïcum, ut Ægæum, Icarium, & ſimilia. *Idem.*

229. *Appellantque Lichan.*] Sive à λίξαι, quod ὁρμῆσαι, hoc eſt, impellere, atque impetum facere, ſignificat; ſive etiam à forma, λίχας enim Græcis ἀπότομον, hoc eſt, abruptum ac truncum, ſignificat. Ut intelligamus ſcopulum hunc à reliquo Cenæo, velut abruptum quendam & detruncatum apparere. *Mecyl.*

232. Re-

Regnaque viſuras iterum Trojana ſagittas,
Ferre jubes Pæante ſatum: quo flamma miniſtro
Subdita. dumque avidis comprenditur ignibus agger;
Congeriem ſilvæ Nemeæo vellere ſummam
Sternis: & impoſitâ clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu, quam ſi conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula ſertis.
Jamque valens, & in omne latus diffuſa ſonabat,
Securoſque artus, contemtoremque petebat
Flamma ſuum. timuêre Dei pro vindice terræ.
Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: Noſtra eſt timor iſte voluptas,
O Superi: totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque paterque:
Et mea progenies veſtro quoque tuta favore eſt.
Nam quamquam ipſius datur hoc immanibus actis;
Obligor ipſe tamen. ſed enim, ne pectora vano

Fida

232. *Regnaque viſuras.*] An *verſuras* Heinſ.

233. *Sagittas iterum viſuras.*] Primum quidem ſagittæ Herculis Trojana regna videre, cum ipſe una cum Telamone, & Argonautis Trojam expugnavit; deinde cum ob Helenæ raptum duce Agamemnone fuit delata. Nam cum oraculum accepiſſent Græci, ſine ſagittis Herculis, Trojam capi non poſſe, miſſus eſt Ulyſſes, qui Philoćteten una cum ſagittis illis ad exercitum Græcorum adduceret. Fabula hæc tractatur à Sophocle *Micyl.* *Regnaque.*] Prius enim expugnârant Trojam ſub Laomedonte. In fatis autem eſſe, Trojam capi non poſſe ſecundo ab Agamemnone & Græcis Helenam repetentibus, abſque Herculis ſagittis, lib. 13. v. 49. & 400.

234. *Pæante.*] Philoćteten, qui facem rogo ſubjecit. vid. Sophocl. Philoćt. *Pont.*

235. *Nemeæo vellere.*] Pelle Nemeæi leonis. *Micyl.*

236. *Clavæ.*] Clava Herculis inſigne, ut fulmen Jovis, Neptuni tridens, &c. F.

FAB. IV. *Arg.* Jamque valens, &c.] *Tandem Hercules, in Oeta Theſſaliæ monte præſtructo rogo, ac ſagittis traditis Philoćtetæ Pæantis filio, qui ejus pyram ſtruxerat, flammis exuſtus eſt, ita ut immortalitatis deorum jus à Jove in cælo reciperet, & aliquando placata Junone, filia ejuſdem, nomine Hebe, jungeretur. Deianira autem re audita ipſa ſe interfecit.* Lact.

242. *Pro vindice.*] Pro ſalute vindicis ac liberatoris terræ totius. *Micyl.*

243. *Noſtra eſt, timor iſte, voluptas.*] Fungitur officio Jupiter, & hunc pro filio Deorum timorem ſibi gratum accidere confitetur, ut ſignum ſcilicet benevolentiæ in illum, & in ſe ut patrem illius. *Pont.*

244. *Grator.*] Gratulor. *Grator.*] Gratulor & Grator promiſcuè uſurpant auctores antiqui. Redi ad Tom. 1. p. 764. vſ. 31.

247. *Datis hoc.*] *Datur hoc* Florentin. S. Marci, ſec. Medic. & multi alii. *Heinſ.*

248. *Obligor ipſe tamen.*] Ego tamen me vobis debere fateor.

251. *Ma-*

Fida.metu paveant, Oetæus ſpernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec niſi maternâ Vulcanum parte potentem
Sentiet. æternum eſt, à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
Idque ego defunctum terrâ cæleſtibus oris
Accipiam, cunctiſque meum lætabile factum
Dîs fore confido. ſi quis tamen Hercule, ſi quis
Forte Deo doliturus erit, data præmia nolet:
Sed meruiſſe dari ſciet; invituſque probabit.
Aſſensêre Dei. conjux quoque regia viſa eſt
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tuliſſe Jovis; ſeque indoluiſſe notatam.
Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
Mulciber abſtulerat; nec cognoſcenda remanſit
Herculis effigies; nec quicquam ab imagine ductum
Matris habet: tantumque Jovis veſtigia ſervat.
Utque novus ſerpens, poſitâ cum pelle ſenectâ,
Luxuriare ſolet, ſquamâque nitere recenti;
Sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus;

Parte

251. *Materna parte.*] Ex parte corporis, quod à matre ſumpſit. *Micyl. Nec niſi.*] Ὥσπερ φασὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα, &c. Non ſecus atque Herculem in Oeta monte combuſtum, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum Deum factum. Etenim ille cum à ſe abjeciſſet quicquid â matre humani atque mortalis contractum acceperat, ſervata pura atque incorrupta divinitate, probe prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubvolaſſe creditur. Ita Philoſophiæ opera tanquam igni perpurgati, conſcenſo cacumine felicem & beatam divitiarum, honorum, & voluptatum memores quidem amplius. Luciani Hermotimus. Vera ἀποθέωσις & mortalis divinitas, *ſi quis tamen hac quoque, ſi quis Captus amore Dei ſpernit mortalia, cælum Mente ſapit tota.* Fatn.

253. *Nullâque domabile flammâ.*] *Nullique* unus meus. Lege *nullique flammæ*, ut infra,

—— *quodcunque fuit populabile flammæ.* ita enim vetuſtiores omnes. pro *immune necis* Florentinus S. Marci *ſimul.* an *immune ſuûs?* Heinſ.

245. *Cæleſtibus oris.*] In cælum. Nam (ut refert Diodorus) poſt exuſtum Herculis rogum accedente Iolao, ut oſſa colligeret, cum nullum prorſus repertum foret, crediderunt Herculem ſecundum oraculum in Deos tranſlatum, illique ut heroi ſacra fecerunt.

* 257. *Præmia nollet.*] Imo *nolet* cum caſtigatioribus. *Heinſius.*

263. *Populabile.*] Delebile.

265. *Jovis veſtigia.*] Similitudinem Jovis. Nam ut Jupiter, Deus eſt effectus Hercules. *Micyl.*

266. *Utque novus.*] Ὡς δὲ δράκων ἐπὶ χειῇ ὀρέστερος, &c. Il. 22. & 2. Æn.

Qua-

Parte ſui meliore viget; majorque videri
Cœpit; & auguſtâ fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit aſtris.
Senſit Atlas pondus. neque adhuc Stheneleïus iras
Solverat Euryſtheus; odiumque in prole paternum
Exercebat atrox, at longis anxia curis
Argolis Alcmene, queſtus ubi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cuive ſuos caſus, Iölen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoque animoque receperat Hyllus:
Impleratque uterum generoſo germine. cui ſic
Inci-

Qualis ubi coluber, &c. Nunc poſita novus nitiduſque juventa Lubrica convolvit ſublato pectore terga Arduus ad Solem.

269. *Parte ſui.*] Animo, & immortali gloria. *Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis Aſtra feror.* ipſe de ſe noſter in perotatione hujus operis.

270. *Auguſta fieri.*] Nempe cœlo donandus. nec Diis ſolum, ſed & fato functis *auguſta & major imago Humana* tribuitur à poëtis & hiſtoricis. *Farn.*

272. *Quadrijugo curru.*] Triumphali. Innuit enim Herculem cum maxima gloria triumphantum more in cælum fuiſſe ſublatum. *Micyl.*

273. *Pondus neque.*] Cœli, ſibi jam gravioris recepto Hercule. Juv. ſat. 1. *contentaque ſidera paucis Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori Pondere. Stheneleïus iras.*] Stheneli filius Euryſt. veritus ne Herculis progenies patrem ultura ſe regno exueret, Hyllum Herculis fil. & Licymnii liberos & Iolaum qui Athenas confugerant popoſcit, arma minatus, niſi ſibi redderentur. à Theſeo tamen & Athenienſibus adjuti Euryſtheum ſuſtulerunt. Diodor. 5. lib. & Liberalis 33. Fab. *Farn.*

FAB. V. & VI. *Arg.* In prole.] *Hæc autem à poëta referuntur, ut facilius connectat cum ſuperioribus Galanthidis miniſtra Alcmenæ mutationem in muſtellam. Nam Alcmena cum parere non poſſet, Lucinam Deam, quæ parentibus præeſſe dicitur, invocavit; ac ea quidem venit Junonis juſſu partum impeditura. Cum igitur in vetulæ figuram converſa ante januam Alcmenæ ita ſederet, ut manum digitis cancellatim junctis genua teneret, forte Galanthis miniſtra ſuſpicata eam illo geſtu dominæ, quo minus pareret, eſſe impedimento, falſo ei nunciavit Alcmenam partu ſolutam. Quod cum Dea accepiſſet, ſurrexit, ſtatimque Alcmena Herculem peperit. Cæterum Dea indignata ſe à Galanthide illuſam, quamprimum illam in muſtellam ea conditione convertit, ut pareret ore quo fuerat ementita.*

276. *Argolis Alcmene.*] Argolica, quæ poſt mortem Herculis Thebas profecta, illicque mortua divinos meruit honores.

277. *Teſtatos labores.*] Celebrata atque confeſſa certamina. *R.*

278. *Herculis illam.*] Hyllus Iolen ſibi à patre donatam in uxorem duxerat, gravidamque fecerat. *Farn.*

279. *Hyllus.*] Herculis ex Deianira fuit filius. *R.*

280. *Generoſa ſemine.*] *Germine* vetuſtiores magna ex parte, niſi quod Cantabrig. Arondel. & tres alii *ſanguine*. tertius etiam Medic. & quatuor alii *cui ſic*, pro, *cum.* Heinſ.

281. *Nu-*

Incipit Alcmene: Faveant tibi numina ſaltem;
Corripiantque moras, tum cum matura vocabis
Præpoſitam timidis parientibus Ilithyiam;
Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
Namque laboriferi cum jam natalis adeſſet
Herculis, & decimum premeretur ſidere ſignum:
Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, ut poſſes auctorem dicere tecti
Ponderis eſſe Jovem. nec jam tolerare labores
Ulterius poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror habet; parſque eſt meminiſſe
doloris.
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
Feſſa malis, tendenſque ad cœlum brachia, magno
Lucinam Nixoſque pares clamore vocabam.

Illa

281. *Numina ſaltem.*] Ant. Liberalis *τὰς μοίρας τῇ εἰλειθυίᾳ* adjungit in remorando Alcmenæ partu. fab. 29. tanquam *γαλινθιάδας*. *Farn.*

283. *Timidis parientibus.*] *Tumidis* pri. Vatic. & decem aut duodecim alii. mox *decimo premeretur ſidere ſignum*, non *decimum* Florent. S. Marci. pri. Pal. quart. Medic. & xv. alii. *Heinſius.* *Ilithyiam.*] Ilithyia Dea eſt, quæ parientibus præeſſe dicitur, quam noſtri Lucinam appellant, quod in lucem naſcentes producat. *R.* *Ilithyiam.*] Εἰλείθυιαν, quod parturientibus adveniat opifera *ὅτι εἰς τὰς τικτούσας ἐλεύθει.* aliis *ἀπὸ τοῦ εἰλεῖσθαι*, ab evolvendo. Eadem cum Diana exiſtimata. *Ἄρτεμις εἰλείθυια καὶ ἡ σεμνὴ προθυραία.* Orpheus hymno 1. Plato in Theæteto ait Dianam cum ſterilis ſit, partuum tutelam ſuſcepiſſe. Callimachus hymno ad Dianam; quod eam Latona mater citra dolorem geſtarit in utero & pepererit. Melius Philoſophi ad Lunæ, quæ eadem cum Diana, potentiam referunt. quæ, ut Plin. lib. 2. cap. 102. fœmineum molle & nocturnum ſidus humores ſolvit, fœtibus concipiendis edendiſque accommoda. Horat. 22. od. 3. lib. & in carm. Seculari.

285. *Laboriferi.*] Laboribus nati. ut ſupra ỷſ. 180.

286. *Sydere.*] Sole. *Farn.* *Et decimum ſignum.*] Hoc eſt, cum jam decimus ageretur menſis.

288. *Auctorem dicere tanti.*] *Tecti* cum melioribus. *Heinſius.*

291. *Horror habet.*] *Adit* Neapol. ſec. Medic. Urbin. Forte *obit.* Vide Notas lib 1. vſ. 552. *Idem.*

294. *Lucinam ad nexos partus clamore vocabam.*] Scripti vetuſtiores maxima ex parte, *Lucinam nexuſque pares*, vel *nixuſque.* quod poſterius à Turnebo in Adverſariis probatur. Florent. S. Marci, *nexuſque.* cum diverſâ lectione, *vel nixus vel noxas.* *Lucinam nexoſque pares.* pri. Medic. ſec. Palat. & duo alii. unus meus *nexoſque pares.* quod verum eſt. ut Nixos Deos intelligat puerperiis præſidentes. de quibus videatur Feſtus in *Nixi Dei.* quanquam is tres fuiſſe contendit, ut forte ſit legendum, *Lucinam Nixoſque pari clamore.* nam in uno noſtro *nixuſque parens.* in Spirenſi, *Nexaſque pari.* in Mureti excerptis ac uno Baſil. *rurſus pariens.* in Græviano, *nixuſque pares*, cum Gloſſa, *illos deos.* in priore Twiſdenio *nexoſque pares.*

Digitized by Google

Illa quidem venit, ſed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
Utque meos audit gemitus; ſubſedit in illâ
Ante fores arâ: dextroque à poplite lævum
Preſſa genu, digitis inter ſe pectine junctis,
Suſtinuit partus. tacitâ quoque carmina voce
Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Jovi: cupioque mori; moturaque duros
Verba queror ſilices. matres Cadmeïdes adſunt;
Votaque ſuſcipiunt; exhortanturque dolentem.
Una miniſtrarum mediâ de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat, faciendis ſtrenua juſſis;
Officiis dilecta ſuis. ea ſenſit iniquâ
Neſcio quid Junone geri: dumque exit, & intrat
Sæpe fores; Divam reſidentem vidit in arâ;
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, Quæcunque es, ait, dominæ gratare; levata eſt
Argolis Alcmene: potiturque puerpera voto.
Exſiluit, junctaſque manus patefacta remiſit

Diva

pares. ſed emendatum *nixoſque.* addito ſcholio, *Nexi ſunt Di*, *qui connectunt membra mulierum ſoluta ad partum, unde dicantur nexi. Nixuſque pares. duo ſunt fratres, Dii partus, ſicut & Lucinæ.* in altero Twiſdenio *Nexaſque Deas* pro diverſa lectione notatur. *Idem.*

298. *Dextroque eſt poplite.*] *A poplite* Priſcianus, & ſex ſcripti. bene. Multi ex noſtris *è poplite.* duo *in.* verſu proximo pro *digitiſque* idem Priſcianus, & codices antiqui multi *divitis.* Heinſ.

299. *Pectine junctis.*] Pectinatim, decuſſatim. *καὶ αὖται μὲν καθέζοντο κρατῦσαι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας.* 29. fab. *Farn.*

300. *Suſtinuit partus.*] Quatuor veteres *nixus.* nam *partus* ſequitur. *Heinſius.*

302. *Vana convicia.*] Convicium propriè eſt maledictum. Quod Cicero explicat in Orat. pro Muræn. *Si verè objicitur, vehementis accuſatoris, ſin falsè, maledici convitiatoris.* Deinde etiam contentionem vocis ſignificat, quaſi convocium, ſive ab uno, ſive pluribus tollatur clamor. Cic. pro Arch. *An tu exiſtimas ferre animos noſtros tantam poſſe contentionem, niſi ex hoc forenſi ſtrepitu reficiamur, & aures convicio defeſſæ conquieſcant.* Item Phædr. lib. 1. fab. 6.

Clamorem ranæ ſuſtulere ad ſidera,
Convitio permotus quærit Jupiter
Cauſam querelæ. & alibi.

304. *Verba queror.*] Figurate dictum eſt. Verbis enim queri, conquerique eſt in uſu. *Cadmeides.*] Thebanæ. R.

306. *Una miniſtrarum.*] Συμπαίκτρια καὶ ἑταίριστα Ἀλκμήνης Liberali.

307. *Flava comas.*] Verſ. 321. inf.

310. *Divam.*] Lucinam. *Farn.*

314. *Exſiluit, junctaſque manus patefacta remiſit.*] *Exſiluit* meliores. & *patefacta* prim. Mediceus, pri. Baſil. & octo alii.

Diva potens uteri. vinclis levor ipſa remiſſis.
Numine decepto riſiſſe Galanthida fama eſt.
Ridentem, prenſamque ipſis Dea ſæva capillis
Traxit, & è terrâ corpus relevare volentem
Arcuit: inque pedes mutavit brachia primos,
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amiſêre ſuum: forma eſt diverſa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
Ore parit: noſtraſque domos, ut & ante, frequentat.
Dixit: &, admonitu veteris commota miniſtræ,
Ingemuit. quam ſic nurus eſt affata dolentem:
Te tamen, ô genitrix, alienæ ſanguine veſtro
Rapta movet facies. quid ſi tibi mira ſororis
Fata meæ referam? quanquam lacrymæque dolorque
Impediunt, prohibentque loqui. fuit unica matri
(Me pater ex aliâ genuit) notiſſima formâ
Oechali-

alii. Narrat fabulam Libanius in Diagematis à Leone Allatio editis, ubi Acalanthis eſt, quæ Naſoni Galanthis. Nicandro in ἑτεροιουμένοις apud Antoninum Liberalem Galinthias eſt Præti filia. *Heinſ.*

317. *Prenſamque ipſis.*] *Suis* unus ex meis & Grævianus. rectius. Putabam aliquando,

—— *prenſamque ſolo Dea ſæva capillis*
Stravit.

lib. 11.

—— *arrepta prenſis à fronte capillis*
Stravit humi pronam.

pro *relevare volentem* quinque veteres *parantem.* Idem.

320. *Strenuitas.*] Fuerat enim *faciendis ſtrenua juſſis.* 308. vſ. &c. *Colorem.*] *Flava comas.* qui color muſtelinus. Liberalis in felem mutatam refert. καὶ αὐτὴν ἐποίησαν δολερὰν γαλῆν, καὶ δίαιταν ἔδωκαν ἐν τῷ μυχῷ. *Farn.*

323. *Ore parit.*] Καὶ ἄμορφον ἀπέδειξαν τὴν εὐνήν. Θορίσκεται μὲν γὰρ διὰ τῶν ὤτων. æque verum per aures coire, ac per os parere. Sed hinc color à natura muſtelarum, quæ catulos ſuos quotidie transferunt, mutantque ſedem, Cicerone autore, quem citat Plin. l. 29. cap. 4. Quin ipſa decies in die mutat locum. Plautus in Sticho. *Farn.*

FAB. VII. VIII. & IX. *Arg.* Dixit & admonitu veteris commota miniſtræ, &c.] *Dryope Euryti filia, ſoror Ioles, Andræmonis conjunx, quam ante dilexerat Apollo cum ad lacum ſacratum nymphis dona ferens veniſſet, & ex arbore Loto (in quam Loto, fugiens Priapum, erat transfigurata,) ramum decerpſiſſet, quo parvum filium nomine Amphiſon, quem ſecum tulerat, oblectaret, quia ſacræ arboris extiterat violatrix, trunco hæſit infixa. Inter quæ dum caſum ſororis Iole refert, Alcmenæ, Iolaus Herculis & Hebes filius in antiquam pueritiam transfuſus filia roganti conjugi promiſerat.* Lact.

325. *Nurus eſt.*] Iole uxor Hylli filii Herculis ex Deianira. ſupr. v. 280. *Farn.*

326. *Aliena à ſanguine noſtro.*] *Aliena ſanguine veſtro* meliores. *Heinſ.*

330. *Me pater ex alia genuit.*] Hac parentheſi exponit Iole cur Dryope unica ma-

Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei paſſam, Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon; & habetur conjuge felix.
Eſt lacus, acclivi devexo margine formam
Littoris efficiens: ſummum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum neſcia; quoque
Indignêre magis, Nymphis latura coronas.
Inque ſinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus: tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à ſtagno, Tyrios imitata colores,
In ſpem baccarum florebat aquatica lotos.
Carpſerat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores: & idem factura videbar;
Namque aderam. vidi guttas è flore cruentas
Decidere; & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agreſtes,
Lotis in hanc Nymphe, fugiens obſcœna Priapi,
Contulerat verſos ſervato nomine vultus.
  Neſcierat ſoror hoc; quæ cum perterrita retro

Ire

matri filia fuerit. *Notiſſima forma Oechalidum.*] Dryope Euryti filia, quæ pulchritudine Apollinem in ſuos amplexus pellexit.

332. *Dei tenentis Delon.*] Periphraſis eſt Apollinis, qui & Delphos & Delon in poteſtate ſua habet.

334. *Eſt lacus acclivis.*] *Acclivi* unus Mediceus, ut referatur ad Tò *littoris.* unus Voſſ. & Twiſd. *acclivus.* ſic *acclivus limes* initio libri II. pari quoque modo *declivus* & *declivis* dicebant. Vide Notas Faſt. III. v. 13. *Heinſius.*

335. *Summum.*] Summitatem marginis. *Myrteta.*] Myrtus eſt arbor Veneri dicata. unde *myrtetum* locus myrtis conſitus dicitur.

336. *Venerat hic.*] *Huc* plerique. & recte. *Heinſius.*

341. *Aquatica lotos.*] Juxta aquas naſcens. Fuit autem Lotos nympha, quam cum inſequeretur Priapus, ut eam comprimeret, miſeratione Deorum in arborem ſui nominis converſa eſt. *R.*

344. *Vidi guttas.*] Sic è Phaëthontis ſororibus lib. 2. v. 360. in arbores verſis, *Sanguineæ manant tanquam de vulnere guttæ.* idem de Polydoro 3. Æneid. *Farn.*

346. *Tardi.*] An epitheto à bobus, quos agunt paſcuntque ſumpto? ut Virgil. 10. eclog. *tardi venere bubulci.* Vide quæ Erythræus in Indice, voce *Tardi.* An quia ſero, clade nempe accepta, ſorore amiſſa, nunc denique id retuliſſent? *Farn.*

347. *Lotos in hanc Nymphe.*] *Lotis* cum Florent. S. Marci, Spirenſi, & uno Gronoviano. quomodo & Naugerius. neque aliter duo vetuſtiſſimi codices in argumento hujus fabulæ. Lotis etiam hæc Nympha in Faſtis dicitur Servio lib. 1. Georg. In hac fabula Lotos eſt. *Heinſ.* *Obſcœna Priapi.*] Priapus autem Bacchi & Veneris filius fuit, qui ob eximiam fœcunditatem hortorum Deus fuit exiſtimatus.

350. *Iret*

Ire & adoratis vellet diſcedere Nymphis;
Hæſerunt radice pedes. convellere pugnat:
Nec quicquam, niſi ſumma, movet. ſuccreſcit ab imo,
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Ut vidit; conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit: frondes caput omne tenebant.
At puer Amphiſſos (namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigeſcere ſentit
Ubera: nec ſequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis; opemque
Non poteram tibi ferre, ſoror: quantumque valebam,
Creſcentem truncum ramoſque amplexa, morabar:
Et (fateor) volui ſub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, genitorque miſerrimus, adſunt:
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Oſtendi loton. tepido dant oſcula ligno:
Affuſique ſuæ radicibus arboris hærent.

Nil

350. *Iret & oratis.*] *Iret adoratis* Florent. S. Marci, Spirenſ. & quatuor alii. Lege *Ire & adoratis.* quomodo Urbinas, Langerm. unus Voſſii cum Calandræ excerptis. *Ire & oratis* unus Medic. *Heinſ.*

351. *Hæſerunt.*] Sed audiamus Liberalem: Amphiſſus urbem in Octa condidit, monti ipſi cognominem, ibique regnavit. Poſuit & Apollini in Dryopide regione templum. In quod cum ſe contuliſſet Dryope, Hamadryades benevolentia inductæ eam rapuerunt, & in ſylva occultarunt, loco ejus alno vel populo ἀιγείρῳ producta atque excitata è terra, ac prope arborem ſonte. Ita Dryope, naturæ mutatione de mortali facta eſt nympha. Amphiſſus Nymphis tam bene de matre ſua merentibus templum poſuit, & certamen curule inſtituit, quo mulierem accedere nefas, quod Dryopen à Nymphis ſublatam duæ virgines incolis indicarunt, &c. *Farn.*

355. *Frondes caput omne tegebant.*] *Tenebant* vetuſtiores magno numero. Adi Notas Faſtor. III. v. 219.

356. *At puer Amphiſſus.*] *Amphiſos* plerique veteres. neque aliter in argumento veteri hujus fabulæ. male alii *Amphyſos*, vel *Amphryſos*, Scribe *Amphiſſos.* Ἄμφισσος Antonino Liberali bis dicitur, qui fuſe fabulam ex Nicandri ἑτεροιουμένοις narrat Metamorphoſi XXXII. mox *ſentit* pro *ſenſit* meliores. *Idem.*

358. *Ducentem.*] Trahentem, ſugentem ubera. *Lacteus humor.*] Periphraſis eſt lactis.

363. *Genitorque.*] Eurytus.

365. *Tepido ligno.*] *Trevido* Cantabrig. pri. Baſil. & decem alii. ut libro I.

Senſit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus. Heinſius.

366. *Suæ radicibus.*] Filia ſcil. Sperchii, uxor Andræmonis fuerat. *Farnabius.*

368. *Cara*

Nil niſi jam faciem, quod non foret arbor, habebas,
Cara ſoror. lacrymæ verſo de corpore factis
Irrorant foliis: ac, dum licet, oraque præſtant
Vocis iter, tales effundit in aëra queſtus:
Si qua fides miſeris, hoc me per numina juro
Non meruiſſe nefas. patior ſine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: ſi mentior, arida perdam,
Quas habeo, frondes; & cæſa ſecuribus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis;
Et date nutrici: noſtrâque ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat; noſtrâque ſub arbore ludat.
Cumque loqui poterit, matrem facitote ſalutet.
Et triſtis dicat: Latet hoc ſub ſtipite mater.
Stagna tamen timeat; nec carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet eſſe Dearum.
Care, vale, conjux, & tu germana, paterque.
Quîs ſi qua eſt pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morſu frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non eſt,
Erigite huc artus, & ad oſcula noſtra venite,
Dum tangi poſſunt, parvumque attollite natum.
Plura loqui nequeo. nam jam per candida mollis
Colla liber ſerpit: ſummoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus. ſine munere veſtro
Con-

368. *Cara ſoror.*] *Toto ſoror* Sixius Forte *Loti ſoror.* pro *miſero de corpore* ſcribendum *verſo de corpore*, vel contra membranarum veterum auctoritatem. nam *miſeris* mox ſequitur. *ac dum licet* in pleriſque ſcriptis. *Heinſ.*

379. *Latet hoc in ſtipite.*] *Sub ſtipite* rectius octo veteres. *Idem.*

380. *Stagna.*] Meo monitus exemplo. *Farn.*

383. *Qui ſi qua eſt pietas.*] *Quis* Urbin. & ſex alii. *Heinſ.*

385. *Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non eſt.*] Editiones nonnullæ & ſex ſcripti, *non eſt incumbere vobis.* atque ita ſec. Palat. niſi quod in illo *non fas eſt.* unus Medic. *vobis incumbere non eſt.* Thyſii, *Et quoniam nymphas.* τὸ *ad vos* à manu ſecunda in Urbinati, eraſa veteri lectione. *vobis occurrere non eſt*, unus Voſſianus. Puto latere Græciſmum. Scribe,

Et quoniam non eſt ad vos incumbere nobis.

vel,

Et quoniam fato non eſt incumbere vobis.

Adeantur quæ notavimus ſupra lib. 11. v. 189. *Idem.*

387. *Dum tangi poſſunt.*] *Poſſint* vetuſtiores. oſcula videlicet. ſed alterum præſtat. *Idem.*

390. *Sine munere veſtro contegit.*] *Contegat* ex ſcriptis. *Idem. Sine munere.*] Oculos

Contegat inductus morientia lumina cortex.
Deſierant ſimul ora loqui, ſimul eſſe: diuque
Corpore mutato rami caluêre recentes.
Dumque refert Iöle fatum miſerabile, dumque
Eurytidos lacrymas admoto pollice ſiccat
Alcmene, flet & ipſa tamen: compeſcuit omnem
Res nova triſtitiam. nam limine conſtitit alto
Pæne puer, dubiâque tegens lanugine malas
Ora reformatus primos Iölaus in annos.
Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe,
Victa viri precibus. quæ cum jurare pararet
Dona tributuram poſthac ſe talia nulli;
Non eſt paſſa Themis. Nam jam diſcordia Thebæ
Bella

culos morientium claudere erat pietatis officium, quod ad quemque, ut erat ſanguine aut affinitate proximus, ſpectabat. quod officium hic ſupervacuum ait, ubi cortex id præſtat. *Farn.*

392. *Deſierat ſimul ore loqui.*] *Deſierant ora* ex ſcriptis. *Heinſ.*

394. *Factum miſerabile.*] *Mirabile* veteres majori ex parte. Lege *fatum mirabile.* & ſic unus Mediceus. ſupra dixerat,

——quod ſi tibi mira ſororis
Fata meæ referam?

Vide Notas lib. VIII. v. 612. poteſt & *fatum miſerabile* legi. ut lib. VI.

——Pygmææ fatum miſerabile matris.

Idem.

395. *Eurytidos.*] Ioles Euryti filiæ. *Farn.*

397. *Nam limine conſtitit alto.*] Iolaus (ut ſcribit Solinus) Iphicli Herculis fratris fuit filius, qui cum ad decrepitam perveniſſet ætatem, Herculis precibus ab Hebe juvenili ætati fuit reſtitutus.

398. *Dubia lanugine.*] Quæ vix videbatur ob tenuitatem. *Pene puer.*] Iolaus ex ſene denuo pubertatem adeptus, quod de eo fingitur, quia in ætate ſenecta multa & egregia facinora geſſit.

FAB. X. *Arg.* Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe.] *Callirhoë Acheloi amnis filia, Alcmæonis qui materno ſanguine aſperſus in Acarnaniam ſe contulerat, ut expiaretur, conjugium init, ex eoque duos filios edidit. Qui cum per fallaciam à Phegeo, cujus ante filiam habuerat, eſſet occiſus, petit illa à Jove ut liberis ſuis, ut ultores patris eſſent, annos adjiceret. Ergo ut id conſequi poſſent, Dei voluntate ex pueritia in adoleſcentes factum eſt ut cederent.* Lact.

402. *Poſt hunc.*] Neapol. ſec. Medic. & unus Leid. *poſt hac.* alii nonnulli *poſt hac.* Heinſ. *Talia dona.*] Ut quemquam juvenili ætati reſtituat. *R.*

403. *Themis.*] Dea, quæ fas jubet, nefas vetat. vaticinii & oraculi præſes ut ad l. I. vſ. 321. vide etiam quæ Gyrald. 15. Synt. & Jac. Boiſſard. de Divinat. *E. Nam jam diſcordia Thebæ Bella movent.*] Amphiaraus Oiclei filius, vates Clariſſimus, cum ſe à bello Thebano non reverſurum prævidiſſet, à Polynice nullis precibus adduci poterat, ut illi intereſſet. Quare Polynices aureum illud monile à Venere Hermione dono datum, Eriphylæ Amphiarai uxori, quo belli ſocietatem viro perſuaderet, largitus eſt. Cum vero eo tempore Amphiaraus, Adraſtuſque de regno diſſentirent, ad Eriphylen Amphiarai uxorem, Adraſtique ſororem judicium omnium diſſenſionum detulerunt. Illa vero pro Amphia-

Bella movent, dixit, Capaneuſque niſi ab Jove vinci
Haud poterit: ibuntque pares in vulnera fratres:
Seductâque ſuos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates: ultuſque parente parentem
Natus erit facto pius & ſceleratus eodem:
Attonituſque malis, exul mentiſque domûſque,

Vulti-

phiarao quidem ſententiam tulit. ſed ut belli Thebis inferendi ſocius adjutorque eſſet. Cæterum Amphiaraus exiſtimans ſe ab uxore proditum, Alcmæoni filio mandavit, ut poſt ſuum obitum Eriphylen necaret.

404. *Bella movent.*] *Manent* unus Voſſ. Forte,

—— *nam jam diſcordia Thebas*
Bella manent, dixit.

Heinſ. *Capaneuſque.*] Unus è ſeptem ducibus ad Thebas, qui cum mœnia ſcalis conſcendere tentaret, lapidibus à defenſoribus obrutus eſt. Hinc ut ait Veget. lib. 4. fulmine Jovis interiiſſe dictus, *hunc toto Jove fulmen adactum corripuit.* Statius 10. Thebaid. & mox: *paulum ſi tardius artus Ceſſiſſent, potuit fulmen meruiſſe ſecundum.* Farn. *Capaneus.*] Tom. 1. p. 782. v. 322.

405. *Flebuntque pares in vulnera fratres.*] Ita Florentinus S. Marci. reliqui *deflentque*, vel *flentque in vulnere.* Scribe,

—— *ibuntque pares in vulnera fratres.*

hinc *Thebanorum par* Minucii Octavio. Statius Theb. VIII.

Atque adeo fratres (hæc noſtris omina ſunto
Prima odiis) fratres alterna in vulnera læto
Marte ruent.

ire in vulnera, ut *ire in arma*, *in bella*, *ire in fata.* nec cæſura obſtat, cujus exempla apud noſtrum non deſunt. lib. VII.

Et dis cara ferar, & vertice ſidera tangam.

lib. VII.

—— *queror que*
In ſuperis opis eſſe nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat.

lib. X.

Et bicolor myrtus, & baccis cærula tinus.

ibidem,

—— *fugitque*
Et color & ſanguis! animuſque relinquit euntem.

libro XIV.

Ire negabamus, & tecta ignota ſubire.

ita enim vetuſtiores plerique lib. XV.

Et locus, & laurus, & , quas habet illa, pharetra.

Virgilius,

Nam tibi, Thymbre, caput Evandrius abſtulit enſis.

Florentinus tamen S. Marci, *poterunt* pro *poterit*, & *Bella movens.* Heinſius. *Flebuntque.*] Mutuis concident vulneribus Eteocles & Polynices Oedipi filii, de quibus Euripides, Seneca, Statius. *Farn.*

406. *Subducta tellure.*] Nam hiatu terræ abſorptus eſt Amphiaraus. R.

407. *Vivus adhuc.*] Præcepit filio Alcmæoni, ut mortem ſuam matris morte ulciſceretur. quo facto, Alcmæon furiis agitatus morbi remedium quæſivit à Phegeo, cujus filiæ Alpheſibœæ, quam in uxorem duxerat, monile illud fatale dedit. Sed ubi apud Phegeum non inveniret morbi medelam, ab oraculo monitus ſe ad Acheloum contulit, cujus filiam Callirhoën cum amaret, illa autem ab eo poſceret monile; ad Alpheſibœam contendit ab ea repetiturus illud. *Farn.*

408. *Natus.*] Filius Amphiarai Alcmæon, qui patrem ulciſcendo pius, occidendo vero matrem, impius fuiſſe judicatur.

409. *Exul mentis.*] Demens atque furioſus.

411. *Donec*

Vultibus Eumenidum, matriſque agitabitur umbris;
Donec eum conjux fatale popoſcerit aurum:
Cognatumque latus Phegeïus hauſerit enſis.
Tum demum magno petet hos Acheloïa ſupplex
Ab Jove Callirhoë natis infantibus annos.
Jupiter his motus, privignæ dona nurûſque
Præcipiet, facietque viros impubibus annis.
Hæc ubi faticano venturi præſcia dixit
Ore Themis; vario Superi ſermone fremebant:
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. queritur veteres Pallantias annos
Con-

411. *Donec eum conjunx.*] Callirhoë filia. *Fatale aurum.*] Monile pernicioſum, quod qui habebat, infortuniis vexabatur. Id autem Alcmæon ablatum matri jam Alpheſibœæ tradiderat.

412. *Phlegeius.*] Imo *Phegeius* cum melioribus ex fide hiſtoriæ. *Heinſ. Phlegeius enſis.*] Phlegei filiorum, à quibus Alcmæo fuit interemptus.

413. *Petit hoc Acheloïa ſupplex.*] *Hos* S. Marci, & Urbin. & tres alii. nonnulli *hæc* cum Cantabrigenſi. quidam omittunt eam vocem. pro *petet* etiam prim. Medic. Arond. prim. Hamburg. aliique complures *petit*. Heinſ. *Acheloïa ſupplex.*] Callirhoë Acheloi filia Alcmæonis uxor. *R.* *Tum demum.*] Callirhoë igitur à Jove impetrabat liberis ſuis ex Alcmæone præproperatam juventutem, quo patris necem ulciſci poſſet. *Farn.*

414. *Annos addat neve necem ſinat eſſe ultoris inultam.*] *Neve necem ſinat eſſe diu victoris inultam* Florentinus S. Marci, Urbin. ſec. Pal. alii nonnulli *genitoris* vel *ultoris*. Neapol.

Neu genitorque necem ſinat eſſe parentis inultam.

alii aliter. Ego verſum eſſe ſpurium contendo; nihil enim ad rem facit. Certe in primo Vaticano non comparebat. in uno meo margini adſcriptum offendi hunc ipſum verſum. *Heinſ. Ultoris.* Alcmæonis, qui patrem fuerat ultus. *R.*

415. *Privigni dona nuruſque.*] *Privignæ* ex ſcriptis. Hebe privigna Jovis, quod ex Junone nata ſit: nurus, quod uxor Herculis. *Heinſ. Privignæ.*] Hebes, quæ Junonis filia, Herculis uxor.

416. *Præcipiet.*] Ante capiet.

FAB. XI. *Arg.* Hæc, &c.] *Miletus ex inſula Creta in Aſiam profectus, ibi urbem ſui nominis conſtituit: huic ex Mæandri filia nati ſunt Byblis & Caunus: ex his Byblis cum fratrem corporali amore potius quam pio patrioque amore, diligeret, nec veſaniam cupiditatis compeſceret, atque per literas deteſtandum amorem indicaviſſet, furiali veſania ipſe inſtinctus patriam profugit. Quem illa dum veſtigiis perſequitur, multas permenſa gentes, noviſſime in Cariam venit, ibique aſſiduo mœrore, & fletu fatigata cum concidiſſet, nympharum Lelegeidum miſericordia expirantis lacrymæ in fontem converſa ſunt, qui dominæ nomine eſſet inſignis.* Lact.

417. *Faticano ore.*] Alii *fatidico*, Scribe *faticino*. nam quatuor codices *Vaticino*. lib. II.

Ergo ubi faticinos concepit mente furores.
lib. XV.

—— ſic dicere vates
Faticinaſque ferunt ſortes.

Heinſius.

419. *Eadem dona.*] Ut juvenes fierent. *R.*

420. *Pallantias.*] Hyperionis filia, ſoror patruelis Pallantis fil. Crei. Heſiod. Theu-

Conjugis eſſe ſui: queritur caneſcere mitis
Iäſonia Ceres: repetitum Mulciber ævum
Poſcit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
Tangit, & Anchiſæ renovare paciſcitur annos.
Cui ſtudeat, Deus omnis habet: creſcitque favore
Turbida ſeditio; donec ſua Jupiter ora
Solvit: &, O, noſtri ſi qua eſt reverentia; dixit,
Quo ruitis? tantumne ſibi quis poſſe videtur,
Fata quoque ut ſuperet? fatis Iölaus in annos,

Quos

Theogon. ibi, Θεία δ' ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε σελήνην Ἠῶ θ' ἣ πάντεσσιν, &c.

421. *Conjugis.*] Tithoni, quem Aurora ſucco ſuo perfudit, & cui à Parcis immortalitatem impetravit, oblita interim perpetuitatem juventutis poſcere. exaruit itaque in cicadam verſus. Adi Cl. Baconi Sap. Vet. *Caneſcere mitem Iaſona Ceres.*] *Mitis Ceres* in pleriſque veterum. recte. libro v. Arethuſa ad Cererem,

Hanc habeo ſedem, quam tu mitiſſima ſerva.

& lib. VI. *frugum mitiſſima mater.* ſic & *fruges mites* noſter paſſim vocat. *Heinſ.*

422. *Iaſonia.*] Jovis ex Electra filium, Cereri adamatum, ex qua genuit Plutum. vide quæ Jacob. Boiſſardus lib. de Divinatione in Japyge.

423. *Erichthonio.*] Lib. 2. v. 554. *F.*

425. *Cui ſtudeat.*] Unus Leidenſis *ſtudeant.* Puto,

Cui ſtudeant Deus omnis habent.

ſic lib. XII. v. 42. ex optimo codice,

—— Penetrantque caras vox omnis ad aures.

apud Virgilium lib. Georg. I.

—— atque omnis navita ponto
Humida vela legunt.

ita enim in vetuſtis aliquot exemplaribus ſe teſtatur inveniſſe Pierius Valerianus. Val. Flaccus libro IV,

te cuncta precantur
Gens hominum.

Ita enim Carrionis liber. venuſte. quod ille tamen non percepit. eodem libro,

—— ſprevere quod omnis
Polluerantque manus, quodque unguibus excidit atris,
Has mihi fert in luce moras.

ſic ſcribe. nam Carrionis liber *manus.* vulgati, *ſprevere quod omnes manu.* ſic paulo ante,

—— at manus omnis
Heroum denſis certatim amplexibus urgent.

mox lege apud eundem Valerium, *ſed vos ôſervate precor.* pro *obſervate.* Silius libro XIII.

Stabant innixi pilis exercitus omnis.

libro XVII.

—— Hannibal unus
Dum reſtet, non ſi muris Carthaginis ignis
Subdatur, caſique cadant exercitus omnis,
Profectum eſt Latio.

ita ſcribe. apud Horatium lib. I. Epiſt. XVI.

Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.

in Odis,

Iö triumphe non ſemel dicemus civitas omnis.

& Epod. XVI.

—— eamus omnis civitas.

Epicedio Druſi,

Funeris exequiis adſumus omnis eques.

Heinſius.

428. *Tantumne aliquis ſibi poſſe videtur.*] *Tantum ne ſibi quis poſſe* unus Moreti. venuſte. *Idem.*

429. *Fata.*] Hæc ex Stoa noſter. Stoicis

Quos egit, rediit: fatis juveneſcere debent
Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
Me quoque fata regunt: quæ ſi mutare valerem,
Nec noſtrum ſeri curvarent Æacon anni:
Perpetuumque ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoë meo: qui propter amara ſenectæ
Pondera deſpicitur; nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Jovis movere Deos. nec ſuſtinet ullus
(Cum videant feſſos Rhadamanthon & Æacon annis,
Et Minoa) queri. qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipſo quoque nomine gentes.
Tunc erat invalidus; Deïonidenque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente ſuperbum,
Pertimuit: credenſque ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus.
Sponte fugis, Milete, tuâ; celerique carinâ
Ægæas metiris aquas; & in Aſide terra
Mœnia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hic tibi, dum ſequitur patriæ curvamina ripæ,

Filia

cis enim quod in fatis eſt ipſum exſuperat Jovem. Sed vide Tertull. lib. de fato. Auguſtin. lib. 5. de civitate Dei. D. Thomam lib. de fato. Euſeb. 6. lib. de præparatione Evangelii. Minut. Felicis Octavium. Jup. Sirerum de fato. *Farn.* *Fatis Iolaus in annos redit.*] Reviruit, recepit juventutem Iolaus fatis volentibus. Eſt item ſimiliter in fatis Callirhoë procreatis juveneſcere. *Pont.*

430. *Juveneſcere.*] *Reviреſcere* alter Hamburg. & unus Medic. lib. VII.

Arte ſuum parili vireſcere poſſe parentem.

ubi tamen vetuſtiores multi *juveneſcere.* Heinſ.

434. *Nec noſtrum curvarent Æacon.*] Hoc eſt, incurvum ſenectute redderent. Natalis lib. 3. cap. 9. *R.*

438. *Nec ſuſtinet ullus queri.*] Nec ullus audet conqueri.

439. *Feſſos Rhadamanthon & Æacon annos.*] Scribendum *annis*, ut libri nonnulli veteres, & diſtinctione ſuccurrendum. Nullus ſuſtinet queri, cum Æacon & Rhadamanthon annis feſſos videat. *videant* etiam Cantabrig. & octo alii. *Heinſius.*

442. *Deionidemque.*] Deiones ex Phœbo filium, qui Minoë jam ſeneſcente, Cretæ regnum invadere moliebatur, verum à Jove deterritus in Aſiam navigans Miletum urbem condidit. ibi ex Cyanee Nympha genuit gemellos Caunum & Byblida. Ant. Liberalis refert, Miletum, conſulente Sarpedone, in Cariam profugiſſe, ibique Eidotheam Euriti Carum regis filiam uxorem duxiſſe. fab. 30. *Farn.*

443. *Miletum.*] *Mileton* unus meus. *Heinſ.*

447. *Ægæas metiris aquas.*] Ægæum mare tranſis. *In Aſide terra.*] In Aſia terra.

 450. *Re-*

Filia Mæandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyanëe, præſtanti corpora formâ,
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, ut ament conceſſa puellæ:
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quod ſæpius oſcula jungat:
Quod ſua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbrâ.
Paulatim declinat amor; viſuraque fratrem

Culta

450. *Redeuntis eodem.*] *In orbem* duo veteres. *Heinſ.*

451. *Cognita.*] Duæ nymphæ hoc nomine à poëtis donantur. Altera Sicula, Proſerpinæ ſocia, altera Mæandri filia. *Cognita Cyanee præſtanti corpore Nympha.*] *Cognita Cyane* multi veteres. unus Baſil. *Callirhoë* pri. Palat. pro diverſa lectione *Crineo.* ſecundus, *Prociane.* *Cretei* Urbin. *Creneis* Spirenſis & optimus Thuaneus, ἀπὸ τῆς κρήνης. quod nomen Nymphæ conveniens. Ex Eidotheâ Carum regis filia Caunum & Byblida fuiſſe Mileto natos ait Antoninus Liberalis: Parthenius in Eroticis, ex Tragaſia. Canon Diegeſi 11. apud Photium in bibliotheca matrem non expreſſit, de patre cum aliis conſentit. Cæterum Βίβλις ne an Βύβλις ſit ſcribendum, vix liquet. Apud Liberalem enim utraque occurrit lectio, qui civitatem Cariæ Bybliden facit. Malim tamen Βύβλις quomodo Heſychius & Suidas. Apud Theocritum quoque Idyll. VII. Βύβλις ſcribitur, & fons eſt. Neque aliter ejus Scholiaſtes; qui Mileti & Ariæ filiam facit. Meminit & montis Cariæ Byblidis. Ibidem Δαῦνος pro Καῦνος perperam bis ſcribitur. Stephanus Byzantius Βύβλος, Βύβλην non Βύβλιδα Mileti hanc filiam appellat. Eidem in Καύνῳ eſt Βίβλις. Quomodo & Parthenio in Eroticis. ex quo liquet copioſe hanc fabulam ab Ariſtocrito & Apollonio Rhodio in Καύνου κτίσει fuiſſe deſcriptam. Hinc & parœmia apud Græcos Καύνιος ἔρως, cujus Heſychius, Suidas Diogenianus, Apoſtolius, & alii meminerunt. Conon apud Photium ait Byblidem à Cauno fuiſſe perditè amatam, in quo à cæteris auctoribus diſcedit. Nam quod è nuce arbore ſe ſuſpendiſſe Byblis ab illo traditur, id ipſum Ovidius quoque Remedio Amoris teſtatum reliquit hiſce verbis,

Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?

Meminit ejus quoque carmine in Ibin. Hyginus Fab. CCXLIIII. de morte violentâ quidem meminit, ſed genus mortis non expreſſit. *Byblis*, inquit, *Mileti filia propter amorem Cauni fratris ſeipſam interfecit.* Porro pro *præſtanti corpore nympha* in eodem Spirenſi, Florent. S. Marci, Thuan. Neap. Urbin. Bernegg. pri. Erfurt. pri. Moreti, pri. Palat. ſec. Medic. aliiſque nonnullis, *præſtantia corpora forma.* *præſtanti corpore nympha* prim. Fatican. & Sixianus. *formæ* unus Medic. lege *præſtanti corpora forma*, ut pro diverſa lectione Berneggerianus. vel *præſtantis formæ.* vel *præſtantia corpora formæ.* ut *præſtans animi* apud Virgil. *Heinſius.*

460. *Paulatim declinat amor.*] *Succeſ-*

ſus

Culta venit; nimiumque cupit formoſa videri:
Et, ſi qua eſt illic formoſior, invidet illi.
Sed nondum manifeſta ſibi eſt; nullumque ſub illo
Igne facit votum; veruntamen æſtuat intus.
Jam dominum appellat: jam nomina ſanguinis odit:
Byblida jam mavult, quam ſe vocet ille ſororem.
Spes tamen obſcœnas animo dimittere non eſt
Auſa ſuo vigilans. placidâ reſoluta quiete
Sæpe videt, quod amat. viſa eſt quoque jungere fratri
Corpus; & erubuit, quamvis ſopita jacebat.
Somnus abit: ſilet illa diu; repetitque quietis
Ipſa ſuæ ſpeciem; dubiâque ita mente profatur:
Me miſeram! tacitæ quid vult ſibi noctis imago?
Quam nolim rara ſit, cur hæc ego ſomnia vidi?
Ille quidem eſt oculis quamvis formoſus iniquis:
Et placet, & poſſum, ſi non ſit frater, amare:
Et me dignus erat. verum nocet eſſe ſororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem;
Sæpe licet ſimili redeat ſub imagine ſomnus.
Teſtis abeſt ſomno; nec abeſt imitata voluptas.
Prô Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifeſta libido
Contigit! ut jacui totis reſoluta medullis!
Ut meminiſſe juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida noſtris.
O ego, ſi liceat mutato nomine jungi,

Quam

ſcit Politianus ex veteri codice. & ſic primus Gronovii & tres alii. ſed male. Horatius,

—— *Lydus in aſperam*
Declinat Pholoën.

pro amat Pholoën. Spartianus initio vitæ Hadriani, *Imbutus impenſius Græcis ſtudiis, ingenio ejus ſic ad ea declinante, ut à nonnullis Græculus diceretur.* Idem.

463. *Sed nondum eſt manifeſta ſibi.*] Nondum, inquit, ſe amore captam eſſe intelligit. *Nullumque ſub illo.*] Quod nondum tam magnus erat is amor, ut propterea votum aliquod ſuſciperet, quod facere ſolent qui vehementer amant.

467. *Animo dimittere.*] *Demittere* veteres plerique. *Heinſ.*

470. *Quamvis jaceret.*] Vetuſtiores *jacebat*. Heinſ.

477. *Et poſſim.*] *Poſſum* cum ſcriptis, ut ſuperioribus hæc reſpondeant. niſi mavis, *ut poſſim*. Idem.

477. *Nocet eſſe ſororem.*] *Sorori* forte ſcribendum eſſe ad Elegiam de Nuce monui. *Idem.*

488. *Quam*

Quam bene, Caune, tuo poteram nurus eſſe parenti!
Quam bene, Caune, meo poteras gener eſſe parenti!
Omnia, Dî facerent, eſſent communia nobis;
Præter avos. tu me vellem generoſior eſſes.
Neſcio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
At mihi, quæ male ſum, quos tu, ſortita parentes,
Nil niſi frater eris. quod obeſt, id habebimus unum.
Quid mihi ſignificant ergo mea viſa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & ſomnia pondus?
Dî melius! Di nempe ſuas habuêre ſorores.
Sic Saturnus Opim junctam ſibi ſanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Junonem rector Olympi.
Sunt Superis ſua jura. quid ad cæleſtia ritus
Exigere humanos; diverſaque fœdera tento?
Aut noſtro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc ſi nequeo, peream precor ante; toroque
Mortua componar: poſitæque det oſcula frater.
Et tamen arbitrium quærit res iſta duorum.
Finge placere mihi: ſcelus eſſe videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuêre ſororum.

Unde

487. *Quam bene, Caune, meo.*] *Quam bene tu noſtro* multi ex vetuſtioribus. quidam hunc verſum omittunt. *Idem.*

492. *Hei mihi quæ male ſum.*] *At mihi* ex ſcriptis. *Idem.*

493. *Quod obeſt id habebimus unum.*] Hæc mendoſa ſunt, aut adulterina: poteſt tamen reponi, *id habebimus una.* Idem.

494. *Quid mihi ſignificant ergo.*] *Quid mihi ſignificant ægra* putabam. niſi *miſera* mavis cum primo Gronoviano. ſed *ægra* pro amante. Cicero pro Cœlio,

Medea animo ægra, amore ſævo ſaucia. Idem.

496. *Dii nempe.*] *Velocius & gravius Corrumpunt vitiorum exempla, magnis cum ſubeant animos auctoribus.*

497. *Junctam Tethyn, Junonem.*] *Sororem.* Farn. *Sic Saturnus Opim.*] Opis filia fuit Cœli, quæ Saturno fratri nupta multos filios procreavit. alio nomine *Rhea* à poëtis vocata & *Cybele*, & magna mater.

498. *Oceanus Tethyn.*] Tethys Cœli & Veſtæ filia Oceano fratri nupſit, eique maximam nympharum multitudinem peperit.

499. *Sunt ſuperis ſua jura.*] Malim *ſint.* ut infra, *Jura ſenes norint.* Heinſ.

502. *Peream precor ipſa.*] *Precor ante meliores.* *Idem.*

504. *Et tamen.*] Iidem *Attamen.* Lege *Sed tamen.* nam *At* ſequitur. *Idem.*

506. *Æolida.*] Æolo quidem, ut habet Homer. Odyſſ. 10. *δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν. Ἓξ μὲν θυγατέρες ἓξ δ' υἱέες ἡβώοντες. Ἔνθ' ὅγε θυγατέρας πόρεν υἱάσιν εἶναι ἀκοίτας.* Quia tamen, ubi Macareus ex ſorore Canace filium ſuſcepit, Æolus indignatus gladium filiæ miſit, quo adverſus ſe uteretur

Unde ſed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quo feror? obſcœnæ procul hinc diſcedite flammæ:
Nec, niſi qua fas eſt germanæ, frater ametur.
Si tamen ipſe mei captus prior eſſet amore,
Forſitan illius poſſem indulgere furori.
Ergo ego, quem fueram non rejectura petentem,
Ipſa petam? poteriſne loqui? poteriſne fateri?
Coget amor; potero. vel, ſi pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hæc placet, hæc dubiam vincit ſententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa ſiniſtro,
Viderit: inſanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi! quò labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.

Dex-

tur inceſtus vindice, Macareus vero fuga ſibi conſuluit; videtur Byblis multitudinis uſa numero, ad majorem criminis auctoritatem conciliandam, ſimul ſuum ſcelus elevandum. *F.* *Thalamos timuere ſororum.*] Vetuſtum apud Cæſenates fragmentum, cujus excerpta V. Cl. Lucas Langermannus mecum communicavit, *tenuere*, & quinque præterea ex noſtris. Scribendum, *thalamos renuere.* lib. xv.

—— parſque negandum
Non putat auxilium; multi renuere: ſuamque
Non amittere opem.

ita & illic pro *retinere* codices nonnulli. bene. cum quarto caſu etiam junxit Gratius, ubi de forma canum,

—— tum ſortis cura ſecunda
Ne renuat ſpecies, aut ne detrectet honorem.

ſic ſcribo. cura, inquit, ſecunda eſto, ne ipſa canum deformis ſpecies rejiciat & detrectet honorem, hoc eſt, ne parum liberalis & honeſta canibus ſit forma. Paulo poſt,

Si renuit junctos, & mater adultera non eſt.

ita & illic ſcribo: non *cunctos. junctos* honeſto vocabulo dixit, qui ad coitum admittuntur. *In venerem jungere* paulo ante dixerat. & *junge pares.* Silius libro IV.

—— renuit tibi Daunia regna
Armiger ecce Jovis.

dixi aliquid libro VII. ỳſ. 606. contra apud Val. Flac. lib. v.

Annuitur thalamis Albani virgo tyranni. Heinſ.

509. *Nec niſi.*] Puto, *Ne, niſi qua fas eſt, ametur.* Idem.

510. *Si tamen.*] Et captum Byblidis amore Caunum fuiſſe ex Cononis Narrationibus refert Photius in Bibliotheca: Καύνῳ δ' ἔρως ἐγείρετο ἀμήχανος τῆς ἀδελφῆς Βυβλίδος ὡς δ' ἀπετύγχανε, πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης. *Farn.*

512. *Qua fueram.*] Melius nonnulli *quem fueram.* Heinſ.

516. *Hoc placet.*] *Hac* multi veteres. & recte. libro IV.

Hac placet, hanc quoniam communis fabula non eſt,
Talibus orſa modis.

vincit etiam caſtigatiores. *Idem.*

518. *Viderit.*] Caunus. vel ipſe rei eventus. ut *Videris utilitas; ego capta fideliter edam.* & 10. Met. *Farn.*

521. *Ce-*

Digitized by Google

Dextra tenet ferrum; vacuam tenet altera ceram.
Incipit; & dubitat: ſcribit; damnatque tabellas:
Et notat; & delet: mutat; culpatque, probatque:
Inque vicem ſumtas ponit, poſitaſque reſumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Diſplicet. in vultu eſt audacia miſta pudori.
Scripta ſoror fuerat: viſum eſt delere ſororem,
Verbaque correctis incidere talia ceris:
Quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem,
Hanc tibi mittit amans. pudet ah, pudet edere nomen!
Et, ſi quid cupiam, quæris; ſine nomine vellem
Poſſet agi mea cauſſa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quam ſpes votorum certa fuiſſet.
Eſſe quidem læſi poterant tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida ſæpe
Lumina, nec cauſſa ſuſpiria mota patenti;
Et crebri amplexus; & quæ, ſi forte notaſti,
Oſcula ſentire non eſſe ſororia poſſent.
Ipſa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Dî teſtes) ut tandem ſanior eſſem:
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus, quam ferre puellam

Poſſe

521. *Ceram.*] Ceratam tabellam, quam rurſus, ſi quid deletum vellent obtuſa & plana ſtyli parte æquabant & levigabant ad Scripturam novam. illud vocabant, *ſub acumen ſtyli ſubire*: hoc *ſtylum vertere.* Farn.

522. *Damnatque tabellas.*] Forte *mandatque tabellis.* Heinſ.

523. *Notat.*] Scribit. quamvis verbum hoc *notare* inter alias ſignificationes accipitur pro *notis ſcribere*, *διὰ σημείων γράφειν*. hoc eſt, ſignis quibuſdam animi ſenſus comprehendere, non literis & ſermonibus. Turn. adverſ. 14. lib. 24. c. *Farn.*

524. *Sumptas.*] Tabellas.

528. *Correptis ceris.*] Imo *correctis* cum pri. Pal. pri. Gronov. Oxon. Arondel. prim. Erfurt. utroque Hamburg. aliiſque multis. *Heinſius.*

529. *Quam.*] Noſter ita exordium ſumit epiſtolæ Phædræ ad Hippolytum: *Quæ, niſi tu dederis, caritura eſt ipſa, ſalutem, Mittit Amazonio Creſſa puella viro.* Farn.

535. *Humida lumina.*] Vel *invida* quartus Mediceus. Forte *uvida.* paulo ante *eſſe poterant index* non *poteras* novem codices. *Heinſ.*

539. *Animi grave vulnus.*] *Animo* rectius quidam. *Idem.*

544. Ego

Poſſe putes, ego dura tuli. ſuperata fateri
Cogor, opemque tuam timidis expoſcere votis,
Tu ſervare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige utrum facias. non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cum tibi ſit junctiſſima, junctior eſſe
Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
Jura ſenes norint: & quid liceatque, nefaſque,
Faſque ſit, inquirant; legumque examina ſervent:
Conveniens Venus eſt annis temeraria noſtris.
Quid liceat, neſcimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & ſequimur magnorum exempla Deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impedient; tantum abſit cauſſa timendi.
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi.
Et damus amplexus; & jungimus oſcula coram.
Quantum eſt, quod deſit! miſerere fatentis amorem,
Et non faſſuræ, niſi cogeret ultimus ardor:
[Neve merere, meo ſubſcribi cauſa ſepulcro.]

Talia

544. *Ego dura tuli.*] In eandam ſententiam Virg. *Æneadæ duri.*

546. *Tu ſervare.*] Sententia & locutione haud diſſimili uſus eſt in laudatiſſimo illo opere Medeæ tragœdiæ, quam citat Quintilianus, *Servare potui, perdere an poſſim rogas?* Farn.

549. *Vinclo.*] Συνυσιαςικȣ̃.

550. *Jura.*] Juris legumque apices norint & obſervent ſicci ſenes: nos flore ætatis noſtræ utamur. *Nos vivamus & amemus, Moreſque ſenum ſeveriorum omnes unius æſtimemus aſſis.* Farn.

554. *Deorum.*] Saturni, Jovis, Oceani, qui ſuas habuere ſorores, 498. vſ. ſupra. *Farn.*

555. *Reverentia famæ.*] Pudor.
—— *neque enim ſpecie, famave movetur.*
De Didone 4. Æneid. & deinde. —— *te propter eundem Exſtinctus pudor, &c. qua ſola ſidera adibam Fama prior.* —— *Jam nunc confundor, & omnes In noſtris oculos vultibus eſſe reor.* Epiſt Heroid. 18.

556. *Impediet.*] *Impedient* unus Gronov. pro *tantum abſit*, multi ex vetuſtioribus *tantum ſit.* To *tantum* abeſt à primo Vatican. *tantum ſi* pri. Moreti. nonnulli *tantum adſit* vel *aſſit.* Puro,
—— *nam quæ ſit cauſa timendi?*
Heinſ.

560. *Quantum eſt quod deſit.*] *Quod deſit*, puto. *Idem.* *Quantum eſt quod deſit?*] Ac ſi diceret, parum admodum deeſt ad explendum amorem noſtrum. *R. Quantum.*] Intra quatuor, ex quinque illis amandi lineis: viſum, alloquium, tactum, oſculum ſine ſuſpicione licet conſiſtere: cur non & quintam? cur non & quinta illa μελιτόεντι καὶ μυελόεντι nectaris parte, non imbuere nos? vide v. 343. lib. 10. *Deſit.*] Al. *deſit.* Farn.

562. *Neve merere meo.*] Hic verſus non uno mihi nomine ſuſpectus eſt, nec Ovidianum eſſe perſuadeor ut credam. *Heinſius.*

463. *Talia*

Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum: ſummuſque in margine verſus adhæſit.
Protinus impreſſa ſignat ſua crimina gemmâ;
Quam tinxit lacrymis: linguam defecerat humor.
Deque ſuis unum famulis pudibunda vocavit:
Et pavidum blandita, Fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, & adjecit poſt longo tempore, fratri.
Cum daret; elapſæ manibus cecidêre tabellæ.
Omine turbata eſt: miſit tamen. apta miniſter
Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
Attonitus ſubitâ juvenis Mæandrius irâ,
Projicit acceptas, lectâ ſibi parte, tabellas:
Vixque manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet, ô vetitæ ſcelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent ſecum, pœnas mihi morte dediſſes.
Ille fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
Dicta refert. palles audita, Bybli, repulsâ:
Et pavet obſeſſum glaciali frigore pectus.
Mens tamen ut rediit; pariter redière furores:
Linguaque vix tales icto dedit aëre voces:
Et merito; quid enim temeraria vulneris hujus
Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,

Tam

563. *Talia nequicquam perarantem.*] *Properantem* ſec. Medic. & alii duo *parantem.* ſic infra præcipitantiam ſuam deplorat, quod *tam cito commiſit properatis verba tabellis.* & pro *ſummo margine* Florentin. S. Marci, Neapol. prim. Palat. ſec. Medic. & tres alii *ſummuſque in margine verſus adhæſit.* bene pro *crimina* mox nonnulli *carmina.* pro *tinxit* Rottendorph. & unus meus *tingit.* Idem

564. *Summoque.*] Ita Juvenalis Sat. 1. *Summa plena jam margine libri Scriptus, & in tergo, necdum finitus.* Farn.

565. *Gemma.*] Annulo,ſigillo incluſa. *ſe tantum atque beatum exiguis tabulis & gemma fecerit uda.* ibid. *Idem.*

568. *Et paulum blandita.*] *Pavidum blandita* plurimi veteres. optime. eſt enim timentium blandiri. deinde pro *feras* iidem codices *fer has.* & illud recte. *Heinſius.*

573 *Juvenis.*] Caunus Mæandri nepos. ſupra vſ. 444. *Farn.*

577. *Quod ſi.*] *Qui ſi* meliores. Tò *qui* refer ad *pœnas dediſſet.* pro *traherent tecum* iidem *ſecum.* bene. ſic lib. 11. Faſtor.

Et ſecum lacrymas invidiamque trahit. Heinſ.

581. *Glaciali frigore corpus.*] *Pectus* nonnulli ex caſtigatioribus. *Idem.*

585. *Quid quæ.*] *Quod quæ* prim. Vatican. ſec. Palat. duo alii. Puto *quo*, *quæ. quo commiſi,* cur commiſi. *Idem.*

589. *Qua-*

Tam cito commiſi properatis verba tabellis?
Ante erat ambiguis animi ſententia dictis
Prætentanda mihi. ne non ſequeretur euntem,
Parte aliquâ veli, qualis foret aura, notare
Debueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis,
Auferor in ſcopulos igitur, ſubmerſaque toto
Obruor Oceano: neque habent mea vela recurſus.
Quid quod & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tum cum mihi ferre jubenti
Excidit, & fecit ſpes noſtras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
Sed potius mutanda dies? deus ipſe monebat;
Signaque certa dabat: ſi non male ſana fuiſſem.
Et tamen ipſa loqui, nec me committere ceræ
Debueram, præſenſque meos aperire furores.
Vidiſſet lacrymas: vultus vidiſſet amantis.
Plura loqui poteram, quam quæ cepêre tabellæ.
invito potui circumdare brachia collo:
Amplectique pedes: affuſaque poſcere vitam:
Et, ſi rejicerer, potui moritura videri.
Omnia feciſſem, quorum ſi ſingula duram
Flectere non poterant, potuiſſent omnia, mentem.
Forſitan & miſſi ſit quædam culpa miniſtri.

Non

589. *Qualis foret aura.*] Qualis foret Cauni voluntas. *R. Parte.*] Allegoria pulchre continuata ſe temeritatis in ſcribendo arguit: mox augurii male ſervati, diei criſin improbat, nuncium importunum. *Laſcivior aliquanto eſt Ovidius*, inquit Fabius lib. 10. Inſtitutionum 2. cap. *& nimius amator ingenii ſui.* & mox: *Ovidii Medea videtur mihi oſtendere, quantum vir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quam indulgere maluiſſet.* Et hic ſane fatendum eſt, laſcivire ipſius ingenium, nactum ſcil. materiam ſequacem & genio ſuo affinem. *Farn.*

591. *Non exploratis ventis.*] Non intellecta Cauni voluntate.

592. *Nunc feror in ſcopulos.*] *Auferor* plerique. recte. & pro *ſubverſaque*, *ſubmerſaque*. Amor. II. Eleg. IV.

Auferor, ut rapidâ concita puppis aquâ. Heinſius.

593. *Neque habent.*] Neſcit enim vox emiſſa reverti, ut inquit Horatius.

598. *Cera.*] Tabella cerata.

602. *Vultus amantis.*] Malo *amantes*, vel *vultum amantem.* nam *vultum* plurimi veteres. Adi Notas ad Epiſt. II. ℣. 93. *Heinſius.*

608. *Potuiſſent omnia.*] Concinne unus meus & unus Ambroſ. cum codice Berſmanni, *poterant tamen omnia.* Idem.

610. *Non*

Non adiit apte: non legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horamque animumque vacantem.
Hæc nocuêre mihi. neque enim de tigride natus;
Nec rigidas ſilices, ſolidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur. repetendus erit. nec tædia cœpti
Ulla mei capiam; dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum (ſi fata mihi revocare liceret)
Non cœpiſſe fuit: cœpta expugnare, ſecundum eſt.
Quippe nec ille poteſt (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen auſorum ſemper memor eſſe meorum.
Et, quia deſierim, leviter voluiſſe videbor:
Aut etiam tentaſſe illum, inſidiiſque petîſſe.
Vel certè non hoc, qui plurimus urit & uſſit
Pectora noſtra, Deo, ſed victa libidine credar.
Denique jam nequeo nil commiſiſſe neſandum.
Et ſcripſi, & petii: temerata eſt noſtra voluntas,

Ut

610. *Non adiit.*] Non opportunos tentavit *aditus, & quæ molliſſima fandi tempora.* Farn. *Nec legit.*] Elegit. *Nec legit.*] *Non legit* meliores. quod efficacius. & mox *non petiit* duo pro *nec.* malim etiam *horamque animumque vacantes*, quam *vacantem.* Heinſ.

611. *Animumque vacantem.*] Curis ſolutum. Eleganter Terent. *ab animo otioſum eſſe.* Id quod Cicero illuſtrat Epiſt. 16. lib. XI. ad Brutum. *Permagni intereſt, quo tibi hæc tempore epiſtola reddita ſit; utrum, cum ſolicitudinis aliquid haberes; an, cum ab omni moleſtia vacuus eſſes. Itaque ei præcepi, quem ad te miſi, ut tempus obſervaret epiſtolæ tibi reddendæ.* Quæ Virgil. vocat, *commoda tempora, & molles aditus.*

612. *Neque enim.*] *Neque enim natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino: Nec dicam ſilices pectus habere tuum.* 3. Triſt. el. 11. vide citatos à nobis in Indice Poëtico, ſub titulo *Durus.* qui omnes Homerum ſecuti, Iliad. 6. γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα, Πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής. adi etiam Aul. Gellium lib. 12. cap. 1. Macrob. lib. 5. Saturnal. c. 11. Jul. Scalig. 5. lib. Poëtices cap. 3. *Farn.*

613. *Nec rigidas ſilices.*] Duodecim præſtantiores *rigidas.* Spirenſis *rigida ſilice.* Vide quæ noto libro hoc, v. 225. *H.*

617. *Facta revocare.*] *Fata* in plurimis veterum. *Idem.*

618. *Cœpta expugnare.*] Incœpta perficere.

623. *Plurimus urget & urit.*] *Urit & uſſit* plerique veteres. vel *uſſit & urit.* tres *urit & urget.* duo *urget & uſſit.* Puto Naſonem ſcripſiſſe,

—— qui plurimus urit, & urat,
Pectora noſtra.

Epiſtola Sapphus,

Per, tibi qui nunquam longè diſcedat, Amorem.

ſic *abeſt, abſitque, fertque feratque.* de quibus ad Epiſt. IV. & Triſt. I. Eleg. VI. mox malo *nil commiſiſſe nefandi*, quam *nefandum.* quod confirmat codex Spirenſ. *Heinſ.*

629. *Diſcer-*

Ut nihil adjiciam, non poſſum innoxia dici.
Quod ſupereſt, multum eſt in vota, in crimina parvum.
Dixit: & (incertæ tanta eſt diſcordia mentis)
Cum pigeat tentaſſe, libet tentare: modumque
Exit; & infelix committit ſæpe repelli.
Mox ubi finis abeſt; patriam fugit ille, nefaſque:
Inque peregrinâ ponit nova mœnia terrâ.
Tum vero mœſtam totâ Miletida mente
Defeciſſe ferunt. tum vero à pectore veſtem
Deripuit; Planxitque ſuos furibunda lacertos.
Jamque palam eſt demens; inconceſſamque fatetur
Spem Veneris. ſine qua patriam, inviſoſque penates
Deſerit; & profugi ſequitur veſtigia fratris.
Utque tuo motæ, proles Semeleïa, thyrſo
Iſmariæ celebrant repetita triennia Bacchæ;
Byblida non aliter latos ululaſſe per agros
Bubaſides vidêre nurus: quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.
Jam Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquerat undas,
Quoque Chimæra jugo mediis in partibus ignem,

Pectus

629. *Diſcordia mentis.*] Rectius legas *menti.* Idem.

632. *Patriam.*] Καῦνος ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης, &c. Caunus terram illam deſeruit. Doloribus inde plurimis affecta Byblis, paternam & ipſa domum reliquit, & per deſerta diu oberrans & propter fruſtratos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce ſeipſam ſuſpendit. Inde ab illa flente fluxerunt lacrymæ, & fons hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Hæc Photius ex Conone. Aliter Liberalis: ut mox ad v. 653. *Farn. Mox ubi finis abeſt.*] Deinde, inquit, cum nullus finis imponitur Byblidos flagitio, Caunus patriam reliquit.

633. *Inque peregrina.*] In Caria urbem ædificavit, quam de nomine ſuo Caunum appellavit, & æſtate & autumno peſtiferam.

634. *Miletida.*] Byblida Mileti filiam.

637. *A pectore veſtem Diripuit.*] *Deripuit* ex ſcriptis. dixi lib. VI. v. 566. *Heinſ.*

638. *Si quidem patriam.*] *Sine qua* veteres plerique. niſi quod duo Medicei *pro qua.* Idem.

641. *Iſmariæ.*] Thraciæ. *Triennia.*] Trieterica Græce dicuntur: eo quod tertio quoque anno celebrarentur. *R.*

643. *Bubaſides.*] Cariæ. Bubaſus Cariæ regio eſt.

644. *Caras.*] Populum Cariæ in Aſia. 8. lib. 6. v. *F.* *Et armiferos Lelegas.*] Leleges populi ſunt Cariæ bellicoſiſſimi.

645. *Jam Cragon.*] Cragus mons eſt Lyciæ Apollini ſacer, qui promontoria octo habere ſcribitur, ac ejuſdem nominis urbem. *R.* *Lymiram.*] Urbem Lyciæ. *Xanthique.*] Fluvii Lyciæ.

646. *Quoque.*] Ita legendum ex auctori-

Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſilvæ: cum tu laſſata ſequendo
Procidis; &, durâ poſitis tellure capillis,
Bybli taces; frondeſque tuo premis ore caducas.
Sæpe etiam Nymphæ teneris Lelegeïdes ulnis
Tollere conantur: ſæpe, ut moderetur amori,
Præcipiunt; ſurdæque adhibent ſolatia menti.
Muta jacet: virideſque ſuis terit unguibus herbas
Byblis: & humectat lacrymarum gramina rivo.
Naïdas his venam, quæ nunquam areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferunt. quid enim dare majus habebant?
Protinus, ut ſecto piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravidâ manat tellure bitumen;
Utve ſub adventum ſpirantis lene Favonî
Sole remolleſcit, quæ frigore conſtitit unda,
Sic lacrymis conſumta ſuis Phœbeïa Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
Nomen

ctoritate duorum Vatican. Urſini, Cœleſtini, monet Cioſanus. quin ex meis unus diſertim habet *hircum*, alter ſupraſcriptum. vulgo leg. *ignem*, & alii leg. *Quodque Chimæra jugum*, de Chimæra, vide quæ ſupra ad l. 6. v. 339. *Farn. Quodque Chimæra jugum.*] Chimæra mons eſt Lyciæ: qui ut Ætna in Sicilia, fumum ac flammarum globos emittit. Id quod poëtis cauſam præbuit, ut fingerent Chimæram eſſe monſtrum, partem anteriorem leonis habens, flammas evomentem, medium ac ventrem capræ, poſteriorem draconis.

649. *Concidis.*] *Procidis* Oxon. bene. ſic apud Horatium,

——rex procidit
Heu pervicacis ad pedes Achillei.

Incidis prim. Gronov. pro *Bybli jaces*, unus Medic. *taces*, nam mox ſequitur *Muta jacet.* Heinſ.

651. *Sæpe illam.*] *Etiam* S. Marci, Neapol. ſec. Medic. Cantabrig. & ſeptem alii cum Spirenſi. *Idem. Sæpe.*] Ἐπεὶ δὲ καθ' ἡμέραν εἴχετο χαλεπωτέρῳ δαίμονι, &c. Cum vero indies magis urgeret malus genius, inquit Liberalis, noctu ſtatuit ſeipſam de ſaxo præcipitem dare. proximum ergo montem conſcendit. Nymphæ autem miſeratæ eam cohibuerunt, & Byblidem immortalitate donatam in ſuum ſodalitium, Hamadryadum adſciverunt. Liquor è ſaxo illo diſtillans, in hunc uſque diem ab incolis appellatur *Lacryma Byblidis.* Farn.

652. *Ut medeatur amori.*] *Mederetur* multi veteres contra metrum. ſed *moderetur* bene prim. Palat. prim. Vatican. Cantabrig. tert. Medic. Oxon. prim. Hamburg. & alii complures. *Heinſ.*

654. *Tenet unguibus herbas.*] *Terit* quatuor veteres. bene. *Idem.*

659. *Bitumen.*] De bitumine Plin. lib. 35. cap. 15. *Micyl.*

662. *Phœbeia Byblis.*] Phœbi neptis. ad v. 444. ſupra.

663. *Vallibus illis.*] *Imis* prim. Ambroſ. duo Moreti, Arondel. alter Hamburg. & unus meus. libro VI.

Forte

Nomen habet dominæ; nigrâque ſub ilice manat.
Fama novi centum Cretæas forſitan urbes
Impleſſet monſtri; ſi non miracula nuper
Iphide mutatâ Crete propiora tuliſſet.
Proxima Gnoſſiaco nam quondam Phæſtia regno
Progenuit tellus, ignoto nomine Ligdum;
Ingenuâ de plebe virum. nec cenſus in illo
Nobilitate ſua major: ſed vita fideſque
Inculpata fuit. gravidæ qui conjugis aures
Vocibus his movit; cum jam prope partus adeſſet:
Quæ voveam duo ſunt: minimo ut relevere labore;
Utque marem parias. oneroſior altera ſors eſt:
Et vires Natura negat. quod abominor, ergo

Edita

Forte lacum melioris aquæ proſpexit in imis
Vallibus. Heinſ.

664. *Nomen.*] Ἐν δὲ τῇ Μιλησίᾳ πηγή τε Βυζλὶς, καὶ ὅσα ἱςι τῆς Βυζλίδος τὸν ἔρωτα ᾄδουσιν. Strabo 7. l. F.

FAB. XII. *Arg.* Fama novi centum Cretæas forſitan urbes, &c.] *Phæſtos oppidum fuit in inſula Creta, hic Lyctus generoſæ ſtirpis ac præſtantis fidei, cum petiiſſet a Telethuſa conjuge, ut ſi puellam pareret, necaret, ſi autem puerum, ſobolem patriæ ſervaret, & uterque eum pro caſu futuro lacrymas dedisſent, mater nequiens inferre manus filiæ, Iſidem in malis habuit auxilio, cujus pollicitis illa infantem pro puero, decepto patre filii opinione, nutrivit. Itaque cum ætas matura nuptiis increviſſet, nihil ſuſpicans pater, obſtrictus fide conjugis, Ianthen ex Theleſto genitam deſpondit, qui inter ſe dum gravi amore premerentur, maxime Iphis (hoc enim pater nomine avi eum vocari voluerat) & trepidante etiam matre ne Iphis puella cum infamia reperiretur, eadem Dea fuit auxilio: nam ut totis nuptiis jugari poſſent, Iphin in puerum transfiguravit.* Lact.

665. *Cretæas.*] Unde Miletus coloniam deduxerat in Aſiam vſ. 444. ſupra. *Farn.*

667. *Iphide mutato.*] *Mutatâ* meliores. recte. *Heinſius.*

668. *Phæſtia tellus.*] Phæſtus urbs fuit Cretæ à Minoë ædificata, & à Gortyniis deleta. *Gnoſſiaco regno.*] Gnoſſos una fuit ex præſtantibus Cretæ urbibus. *Raph.*

669. *Nomine.*] Hunc Ant. Liberalis nominat Lamprum, uxorem Galateam, filiam Leucippum. Deum auxiliatem, quæ noſtro Iſis, Latonam. *Farn. Ligdum.*] Poſſit & *Lygdum* legi: nam & λίγδος & λύγδος Græca ſunt. prim. Ald. *Lyctum.* & ſic in argumento. cujus nominis in Creta civitas. Spirenſis liber *Lugdus*, malim etiam cum uno meo *ignoto nomine*, quam *ignotum*, neque aliter pri. Gronov. & unus Leid. pro diverſâ lectione. *Heinſ.*

673. *Vocibus his monuit.*] *Movit* ex quinque ſcriptis. libro IV.

—— *factum mirabile moverat aures.*

ita veteres nonnulli. non *ceperat*. Idem.

674. *Relevere dolore.*] *Labore* Urbin. pri. Erfurt. & quatuor alii. hinc *laborantes puerpera* apud Virgil. Georg. *primos Lucina experta labores.* ſic noſter & alii paſſim. *Idem.*

675. *Oneroſior.*] Educatione & dote gravior, ſexus ſequior.

676. *Et vires Fortuna negat.*] *Natura*

prim.

Edita forte tuo fuerit ſi fœmina partu;
(Invitus mando: pietas, ignoſce) necetur.
Dixerat: & lacrymis vultum lavêre profuſis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen uſque ſuum vanis Telethuſa maritum
Sollicitat precibus; ne ſpem ſibi ponat in arcto.
Certa ſua eſt Ligdo ſententia. jamque ferendo
Vix erat illa gravem maturo pondere ventrem;
Cum medio noctis ſpatio ſub imagine ſomni
Inachis ante torum, pompâ comitata ſuorum,
Aut ſtetit, aut viſa eſt. inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus; cum qua latrator Anubis,

Sancta-

prim. Mediceus, primus Vatican. & decem alii. quod verum eſt. *Heinſ.*

677. *Edita.*] *Prodita* unus Medic. *Idem.*

684. *Jamque ferendo vexerat illa ventrem.*] Inſignis barbariſmus. *Vinxerat* S. Marci & Urbin. cum Jureti excerptis. *Duxerat* Neapol. ſec. Medic. pri. Gronov. tres alii. duo *Geſſerat.* unus Medic. *Auxerat.* *Vixerat* prim. Palat. prim. Vatican. prim. Baſileenſis, prim. Erfurt. Spirenſis, Arondel. & ſex alii. Scribe,

—— jamque ferendo
Vix erat illa gravem maturo tempore ventrem.

libro x. de Myrrha,

Vixque uteri portabat onus.

Idem.

686. *Inachis.*] Iſis, ex Io Inachi filia, ut lib. 1. v. 729. Hanc, inquit Diodorus lib. 1. alii Iſidem, alii Cererem, & Theſmophoram, Lunam alii, nonnulli Junonem. opportune itaque adeſt parturienti, & in ſomnis. Namque, ut ibidem Diodorus, In ſomnis opitulatur eis quos cenſuerit dignos, &c. *Farn.* *Pompa comitata ſacrorum.*] *Suorum* prim. Medic. ſec. Palat. prim. Moret. aliique plurimi. probe. pompam deſcribit poſtea, Anubin, Bubaſtin, Apim, Oſirin, & Harpocraten. lib. VI.

Concita per ſilvas turba comitante ſuarum
Terribilis Procne.

ſuarum Bernegger. & octo. alii non pauci *ſororum.* male. paulo poſt,

Pars ô Telethuſa mearum.

& ipſa Telethuſa ad Iſin, *miſerere tuarum.* ita enim libri veteres. *Heinſius.*

687. *Lunaria.*] Iſidis ſimulachrum muliebre erat cornutum. Herodotus in Euterpe. Colebatur autem Iſis ſub ſpecie vaccæ, cujus corniculata forma referret Lunam; ut & Oſiris ſub ſpecie bovis, cujus cornua pleno orbe coëuntia repræſentarent Solem. Alii autumant per vaccam Iſin ſignificari Ægyptum Oſiri, id eſt, Soli ſuppoſitam, vel Oſiri, id eſt, Nilo inundatam. lege Plutarch. libel. de Iſide, & Oſiride. Macrob. Saturn. 1, lib. 20. cap. Diodor. Sic. l. 1. Gyrald. Syntagm. 12. Euſeb. de præparat. Euang. 2. lib. cap. 1. de Theologia Ægyptiorum, & lib. 3. cap. 11.

688. *Cum ſpicis.*] Eſt Iſis, quæ Græca lingua dicitur Δημήτης. id eſt, Ceres. Herodot. Euterpe. Tertullian. de Corona militis, cap. 7, Apulejus 7, Metamorph.

689. *Regale.*] Diadema corniculatum, vel etiam aſpidibus redimitum, quarum duo eriguntur, quæ Lunam referant.

Anu-

Sanċtaque Bubaſtis, variuſque coloribus Apis :
Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet;
Siſtraque erant, nunquamque ſatis quæſitus Oſiris,
Plenaque ſomniferi ſerpens peregrina veneni.
Cum velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt : Pars ô Telethuſa mearum,
Pone graves curas; mandataque falle mariti.
Nec dubita, cum te partu Lucina levarit,
Tollere quicquid erit. Dea ſum auxiliaris, opemque
Exora-

Anubis.] Deus κυνοκέφαλ@, ſive ille ſignificet tempus, vel Horizontem, vel Nilum, vel Mercurium, vel Canem ſtellam, qui Solis receſſus & Nili inundationis tempus denotat. vide quæ nos ad Lucan. lib. 8. v. 832. & præter citatos ibi auċtores, adi Lil. Girald. 9. Synt.

690. *Bubaſtis.*] Diana Ægyptiis præcipue culta in urbe Bubaſti. Herod. Euterpe. Gyrald. 12. Synt. *Variiſque.*] Bos ab Ægyptiis vice numinis cultus. inſigne ei in dextro latere candicans macula. non eſt fas eum vita excedere. merſum itaque in fonte ſacerdotes enecant, quæſituri alium quem ſubſtituant, &c. Plin. lib. 8. cap. 46. Hunc Epaphum Iſidis filium fuiſſe ſcribit Herodotus in Thalia, & hæc illi eſſe ſigna, in fronte maculam albam formæ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cætera nigrum, cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Hunc alii eundem cum Oſiride putant. adi Boiſſardum de Divinat. tit. Serapis. & quos citat Clariſſ. Jo. Seldenus Syntagmate de DIIS Syris 1. c. 4. & Gyraldi Synt. 6. *Variiſque coloribus Apis.*] *Variuſque* meliores. hoc eſt verſicolor. ſic libro XIV.

——— *variaſque coloribus herbas.*

quomodo & ibi codices ſcripti. *Heinſ.*

691. *Quique.*] Harpocrates, Deus ſilentii, qui digito ori admoto taciturnitatis ſymbolum eſt.

692. *Siſtraque erant.*] Tympana. *Micyl.* Σεῖϛρον Græcum eſt nomen, à σείεσθαι, hoc eſt, quatiendo, diċtum. erat enim crepitaculum æneum, cujus agitatione ſonitum reddebant, in ſacris Iſidis ſolemne. *Nunquamque ſatis quæſitus Oſiris.*] Deus eſt Ægyptiorum Iſidis maritus, quem ſingulis quibuſque annis Ægyptii & amiſſum maximo cum mœrore quærunt, & inventum maxima cum lætitia perſequuntur. *R.* Non tantum annuis ſacris, ſed ſingulis is ritus apud Ægyptios ſacerdotes fuit, ut cum fletu prodirent, mox cum lætitia & cantu redirent : imitantes hoc Iſidis exemplum. *Micyl.*

693. *Plenaque ſomniferis venenis.*] *Somniferi veneni* Thuan. & Junian. ſic ſæpe alibi noſter. *Heinſ.* *Plenaque.*] Aſpis cujus morſu homines tanquam ſopiti moriuntur. Micyllus crocodilum intelligit, cujus venenoſus morſus inſanabilis. Utraque Ægyptiis indigena, aliis terris peregrina. Turneb. 7. lib. 8. cap. Sed ut credam aſpidem intelligi, ſuadet *ſomniculoſa aſpis.* A. Gel. lib. 9. cap. 12. ὑπναλὶς Solino diċta. Cleopatræ aſpides, quæ ad mortem fecere occultum ſoporis iter. Propert 3. l. 11. eleg. & Lucan. lib. 9. ℣ſ. 610. & 701. *Farn.*

698. *Dea ſum auxiliaris.*] Ad id alludit, quod (ut ſcribit Diodorus) Ægyptii aſſerunt, Iſidem plurimorum inventricem fuiſſe ad morbos medicamentorum, & medicinæ arti multa contuliſſe. quam immortalitate quoque potitam gaudere hominum cultu, inque eorum valetudine præcipue verſari, quin etiam in ſomnis palam eis opitulari, quos cenſuerit dignos. *R.* *Tollere.*] Educare,

Exorata fero. nec te coluiſſe querêris
Ingratum numen. monuit, thalamoque receſſit.
Læta thoro ſurgit, puraſque ad ſidera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.
Ut dolor increvit; ſeque ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri;
Juſſit ali mater, puerum mentita; fidemque
Res habuit: neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum.
Iphis avus fuerat. gaviſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
Impercepta piâ mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam ſive puellæ,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus;

Cum

care, non exponere, non interficere. *Quicquid peperiſſet, decreverunt tollere.* Terent. Andria. *Auxiliaris.*] Redi ad notata ſuper v. 688. vide & Apulejum lib. 11. Met. *Tu quidem ſancta, & humani generis ſoſpitatrix, &c.* Farn.

701. *Duraſque ad ſidera tollens palmas.*] *Puraſque* plurimi ex antiquis. nihil verius. P. Syrus,

Puras Deus non plenas aſpicit manus.

Vide Notas Faſt v. verſ. 435. Seneca Medea Actu v.

Vindicta levis eſt, quam ferunt pura manus.

ita vetus codex. *Heinſ.*

702. *Rata ſint.*] Exitu ipſo comprobentur. Videtur autem Telethuſa putare non ſatis potentem eſſe Iſidem, niſi cœleſtibus etiam annuentibus ejus promiſſis. *P. Creſſa manus.*] Telethuſa Cretenſis.

703. *Seque.*] Citra opem obſtetriciam, ne qua forte compotrix fœminam natam patri indicaret: conſcia tantum nutrice. *Farn. Seque ipſum pondus in auras Expulit.*] Hoc eſt, poſtquam peperit, ponduſque uteri in lucem extulit.

706, *Neque erat facti niſi conſcia nutrix.*] *Ficti* ex antiquioribus multi. Cenſeo ſcribendum *furti.* quicquid enim occulte agebatur, furtum vocabant. ſic & infra v. 768.

—ſed jam conſumſerat omnem
Materiam furti.

nam in aliis libris eſt, *ficti*, quod præceſſerat paulo ante, in aliis *tecti*, vel *facti.* Heinſ.

709. *Quod commune foret.*] Puero & puellæ. nam *Iphis* tam fœmina quam mas appellari poteſt. *R.*

710. *Impercepta mendacia.*] *Indecepta* plurimi veteres. *Indeprenſa* Calandræ excerpta. ſec. Palat. pri. Baſil. prim. Reg. alter Hamburg. & quinque alii. quomodo apud Statium,

—veſtigia cunctis
Indeprenſa procis.

Imperfecta prim. Gronov. *Intercepta* unus meus cum excerptis Jureti. Nihil muto. Hinc *imperceptiora* apud Gellium lib. XIV. cap. 1. *Heinſ.* *Impercepta.*] Indeprehenſa, non animadverſa.

711. *Facies.*] Ἐπεὶ δὲ ηὔξετο ἡ κόρη, καὶ ἐγίνετο ἄφατόν τι κάλλος. Ant. Liberalis, in hac eadem fab. *Farnabius.*

716. *Di-*

Cum pater, Iphi, tibi flavam deſpondet Iänthen:
Inter Phœſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleſte.
Par ætas, par forma fuit: primaſque magiſtris
Accepêre artes elementa ætatis ab îſdem.
Hinc amor ambarum tetigit rude pectus: & æquum
Vulnus utrique tulit. ſed erat fiducia diſpar.
Conjugii pactæque exſpecta tempora tædæ:
Quamque virum putat eſſe, ſuum fore credit Iänthe.
Iphis amat, qua poſſe frui deſperat, & auget
Hoc ipſum flammas: ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lacrymas, Quis me manet exitus, inquit,
Cognita quam nulli, quam prodigioſa, novæque
Cura tenet Veneris? ſi Dî mihi parcere vellent:
[Perdere debuerant: ſi non & perdere vellent;]
Naturale malum ſaltem & de more dediſſent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum.
Urit oves aries: ſequitur ſua fœmina cervum.
Sic & aves coëunt; interque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla eſt.
Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
Monſtra ferat; taurum dilexit filia Solis,

Fœmi-

716. *Dictæo Teleſte.*] Cretenſi. à Dicte namque monte Cretæ *Dictæus* declinatur.

717. *Primaſque.*] Diſciplina plane Laconica; ſiquidem in iiſdem gymnaſiis, ſub iiſdem magiſtris artium imbiberint elementa *grandis virgo, bonuſque puer*, ut habet Martialis lib. 8. epigr. 3.

718. *Accepere artes.*] Tom. 1. p. 217. vſ. 150.

719. *Hinc amor amborum.*] *Ambarum* recte Neapol. ſec. Medic. pri. Vatican. prim. Gronov. & ſex alii melioris notæ. mox *Conjugii* meliores, non *Conjugium.* & *expectat* optimus Thuan. *Heinſ.* *Rude.*] *Contactum nullis ante cupidinibus.* Propert 1. *Farn.*

720. *Sed erat fiducia diſpar.*] Nam Iphis diffidebat ſe viri officio fungi poſſe. Ianthe vero contra fidebat ſe munera mulieris ſatis obituram. *R.*

722. *Quamque virum pudet eſſe, virum fore credit.*] *Virum putat eſſe virum* plerique veteres. *putat eſſe ſuum* pri. Vatic. Arond. multique alii. unus meus,

Quamque virum putat eſſe virum.

Scribe,

Quamque virum putat eſſe, ſuum fore credit Ianthe.

ſuum nempe virum. *Heinſ.*

723. *Quo poſſe frui deſperat.*] *Qua* cum melioribus. *Idem.*

728. *Perdere debuerant.*] Alii *Parcere debuerant.* Neutrum bene. Eſt enim verſus adulterinus. *Idem.*

729. *Naturale.*] Ut viri, non virginis amore caperetur.

735. *Filia Solis.*] Paſiphaë. vide quæ

nos

Fœmina nempe marem. meus eſt furioſior illo,
Si verum profitemur, amor. tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa dolis & imagine vaccæ
Paſſa bovem eſt: & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet è toto ſollertia confluat orbe,
Ipſe licet revolet ceratis Dædalus alis;
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas, teque ipſa recolligis, Iphi:
Conſiliique inopes & ſtultos excutis ignes?
Quid ſis nata vide: (niſi te quoque decipis ipſam)
Et pete quod fas eſt: & ama, quod fœmina debes.
[Spes eſt quæ capiat: ſpes eſt quæ paſcat amorem.]
Hanc tibi res adimit: non te cuſtodia caro
Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti.
Non patris aſperitas, non ſe negat ipſa roganti.
Nec tamen eſt potiunda tibi: nec, ut omnia fiant,
Eſſe potes felix; ut Dîque homineſque laborent.
[Nunc quoque votorum pars nulla eſt vana meorum:
Dîque

nos ad Virgil. Eclog. 6. & lib. Æneid. 6. *Hic crudelis amor tauri, ſuppoſtaque furto Paſiphae*, & quæ ad 8. lib. ſupra v. 156.

738. *Dolis, &c.*] Incluſa vaccæ ligneæ, Dædali opera, ut habent mythologi. vide Natal. Comitem lib. 6. cap. 5. & adi Martialem lib. ſpectacul. 5. epigr. quod & repræſentatum à Nerone. Suetonius in vita ejus, cap. 12.

742. *Doctis artibus efficiet.*] *Doctis artibus* vetuſtiores plerique. recte. quanquam pro vulgata pugnat amicus noſter cutis ad Gratium ſecundis. nullas Dædali artes recenſuit Naſo, præter volatum: qui hic locum non habet. mox *animum firmas* dixit, pro *obfirmas.* atque ita fortaſſis ſcribendum. *Heinſ.*

746. *Quid ſis nata vides.*] *Vide* multi ex caſtigatioribus. ſequentia *pete & ama* confirmant. niſi mavis mox *I pete.* nam ſex ſcripti *Id pete.* Idem. *Niſi te quoque.*] *Fallere alios in proclivi eſt: ſed ipſum à ſe falli miſerrimum.* Plutarch. de Adul. *Farn.*

748. *Spes eſt quæ capiat.*] Piget diverſas lectiones adſcribere, quæ ſunt plurimæ. Nimirum ſententias hic eſt locutus aliquis carnifex. Cave enim credas hunc verſum Naſonis eſſe. ſed pro eo quod ſequitur, *Hanc tibi res adimit*, arbitror *ſpes* reponendum eſſe. *Heinſius.*

749. *Hanc tibi res adimit.*] Neceſſitas & ſexus qualitas tibi hanc eripit, quam uxorem ducere cupis.

750. *Cauti cura mariti.*] *Magiſtri* in nonnullis. Viderant nimirum eoſdem utriſque magiſtros fuiſſe. Cave quicquam mutes. unus Voſſian. *miniſtri.* Heinſ.

752. *Potienda.*] *Potiunda* meliores ut & lib. x. v. 569. ἀρχαϊκῶς. *Idem.*

754. *Nulla eſt.*] Senſus eſt: Etiam nunc ea quæcunque votis expetivi contingunt mihi, & Dii faciles, dant quæcunque

Dîque mihi faciles, quidquid valuêre, dederunt.]
Quodque ego, vult genitor, vult ipſa, ſocerque futurus:
At non vult Natura: potentior omnibus iſtis;
Quæ mihi ſola nocet. venit ecce optabile tempus:
Luxque jugalis adeſt: ut jam mea fiat Ianthe;
Nec mihi continget. mediis ſitiemus in undis.
Pronuba quid Juno, quid ad hæc, Hymenæe, venitis
Sacra; quibus qui ducat abeſt, ubi nubimus ambæ?
Preſſit ab his vocem. nec lenius altera virgo
Æſtuat: utque celer venias, Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethuſa timens, modo tempora differt:
Nunc ficto languore moram trahit. omnia ſæpe,
Viſaque cauſſatur. ſed jam conſumſerat omnem
Materiam ficti: dilataque tempora tædæ
Inſtiterant; unuſque dies reſtabat: at illa
Crinalem capiti vittam natæque ſibique
Detrahit: & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, Paratonium, Mareoticaque arva, Pharonque
Quæ

cunque optavi, ſcilicet ut Ianthen, & patrem illius & item meum, faventes atque paratos habeam. Una obſtat mihi, quæ cætera vincit omnia. *Micyl.*

755. *Nunc quoque votorum pars nulla eſt vana.*] *Nulla eſt pars* una plerique. Alii aliter. *nulla eſt pars tuta* quatuor. unus meus *votorum eſt pars nulla-vita.* Unde legebam aliquando *pars irrita nulla.* Nunc perſuaſum habeo hunc cum ſequenti verſu eſſe tollendos. Vix enim intelligas, quid ſibi velint. *Heinſius.*

756. *Quod volo vult genitor, vult ipſa ſocerque futurus.*] Multi veteres,

Quodque ego, vult genitor, ſocer & vult ipſe futurus.

meliores tamen,

Quodque ego, vult genitor, vult ipſa ſocerque futurus.

niſi quod in Neapolitano τὸ *vult* à manu erat ſecundâ, eraſâ veteri lectione. Forte,

Quodque ego quod genitor, vult ipſa ſocerque ſocruſque.

vel, *ſocerque futurus.* Idem.

759. *Et jam mea fiet Ianthe.*] *Ut jam mea fiat* rectius tert. Medic. & quatuor alii. *Idem.*

760. *Mediis.*] Alluſum ad Tantali fabulam. *Farn.*

763. *Preſſit ab his vocem.*] Poſt hæc inquit ſiluit. *Altera virgo.*] Ianthe, quæ Iphin, cui fuerat deſponſata, marem eſſe credebat. *Nec lenius altera virgo Æſtuat.*] Puto *nec ſecius.* Vide quæ notamus lib. 11. v. 809. *Heinſius.*

766. *Omina, viſaque.*] Auguria & ſomnia.

770. *Crinalem capiti vittam.*] Scribe *capitis*, vel contra libros veteres, niſi pro *ſibique* legas *ſuoque.* Heinſ.

772. *Iſi.*] Supra v. 688. *Paratonium.*] Quam colit Ægyptus, in qua Paratonium opp. & portus; Mareotis palus; Pharos

Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum;
Fer, precor, inquit, opem: noſtroque medere timori.
Te Dea, te quondam, tuaque hæc inſignia vidi:
Cunctaque cognovi; comiteſque, faceſque, ſonumque
Siſtrorum: memorique animo tua juſſa notavi.
Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipſa;
Conſilium, monitumque tuum eſt. miſerere duarum,
Auxilioque juva. lacrymæ ſunt verba ſecutæ.
Viſa Dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras.
Et templi tremuêre fores imitataque Lunam
Cornua fulſerunt; crepuitque ſonabile ſiſtrum.

Non

Pharos inſula Alexandriæ objecta, turri & ſpecula lucernis inſtructa nocturnæ navigationi accommoda illuſtris; & Nilus ſeptem oſtiis ſe in mare exonerans. *Farn.*

773. *In ſeptem cornua.*] Oſtia.

775. *Tuaque hæc inſignia vidi.*] In ara namque Iſidis ea omnia ſimulachra erant, quæ per ſomnum viderat Telethuſa. *R.* *Tuaque.*] Verſ. 687. ſupra:

776. *Sonitum comiteſque faceſque.*] *Sonitum comitantiaque æra* Thuan. primus Moret. prim. Erfurt. prim. & tert. Pal. Neap. Spirenſ. & à manu ſecunda Florent. S Marci, cum aliis multis. Puto *crepitantia æra.* & ſic unus meus. niſi mavis *reſonantiaque æra* cum uno Moreti. infra *crepuitque ſonabile ſiſtrum.* ſic & Propertio lib. III. *crepitans ſiſtrum.* S. Marci codex à manu prima, & unus Bonon. *ſonitum comiteſque ſacetas.* Forte etiam ſcribendum,

—— vidi Viſaque cognovi.

ut ſupra,

Præſepia vidi Viſaque dejeci.

Heinſ.

778. *Quod non ego punior ipſa.*] Locus mendoſus. *punior ecce* Florent. S. Marci, & unus Bonon. cum pri. Hamburg. & uno Voſſ. *Ponor in ignem* vel *igne* Thuan. Bernegger. prim. Vatic. ſec. Pal. Spir. & octo alii. *punior hoc eſt* Arondel. & Zulich. *punior hocque* Neap. & unus meus. *thalamo quod non ego ponor* prim. Medic. cum Gloſſa, *id eſt deponor.* Divinent acutiores. mihi hoc hemiſtichium valde ſuſpectum. *Idem.*

779. *Conſilium monitumque tuum eſt, miſerere duarum.*] Tres libri *monituſque.* unus, *monituſque tuus.* Forte, *Conſilii monituſque tui eſt.* deinde *tuarum* recte ſec. Palat. & octo alii. dictum ſupra. *Idem.*

780. *Lacrymæ ſunt verba ſecutæ.*] Scribe vel invitis membranis *ſua verba.* & vide quæ notamus ad Epiſt. XVIII. v. 252. *Idem.*

781. *Viſa Dea.*] Ἡ δὲ Λητὼ συνεχῶς ὀδυρομένην καὶ ἱκετεύουσαν ᾤκτειρε, καὶ μετέβαλε τὴν φύσιν τῆς παιδὸς εἰς κόρον. Liberalis 17. fab.

782. *Imitataque.*] Supra ad vſ. 689.

783. *Crepuitque ſonabile ſiſtrum.*] *Sonatile* iiſdem codicibus invitis repono. ſic *volatilis ætas* lib. X. & *volatile ferrum* Virgilio. *telum volatile* Lucretio lib. I. & *verſatile templum* lib. V. *mactile* apud Lucretium lib. I. *rotatiles trochas* Prudentio. & *Jupiter conflatilis* eidem paſſione Romani. & *flatile virus* Hamartig. & noſtro in Triſtib. *tinctile virus.* *ſolubile ſiſtrum* in Spirenſi, an *volubile?* Heinſ. *Crepuitque.*] Dextra ferebat æreum crepitaculum: cujus per anguſtam laminam in modum Balthei recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem Apul. de Iſide

lib.

Non ſecura quidem, fauſto tamen omine læta
Mater abit templo. ſequitur comes Iphis euntem,
Quàm ſolita eſt, majore gradu: nec candor in ore
Permanet; & vires augentur; & acrior ipſe eſt
Vultus: & incomtis brevior menſura capillis.
Pluſque vigoris adeſt, habuit quam fœmina. jam, quæ
Fœmina nuper eras, puer es. date munera templis:
Nec timidâ gaudete fide. dant munera templis.
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Dona puer ſolvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Poſtera lux radiis latum patefecerat orbem;
Cum Venus, & Juno, ſocioſque Hymenæus ad ignes
Conveniunt: potiturque ſuâ puer Iphis Iänthe.

lib. 11. Metamorph. Quin & ſiſtri formam & formæ rationem, vide apud Plutarch. in lib. de Iſide & Oſiride. *Far.*

789. *Nam quæ.*] Puto *jam quæ.* Heinſ.

791. *Dant munera.*] Ταύτης ἔτι μέμνηνται τῆς μεταβολῆς Φαίστιοι, καὶ θύουσι Φυτίῃ Λητοῖ, ἥτις ἔφυσε μήδεα τῇ κόρῃ, &c. Liberalis fab. 17.

794. *Totum orbem.*] *Latum* ſcripti noſtri. mox *ſocioſque Hymenæus ad ignes* prim. Gronov. & alii quatuor, non *ſociuſque.* bene. *Heinſius.*

795. *Venus, Juno, Hymenæus.*] Dii conjugales. ut lib. 4. v. 758. & alibi ſæpius. *Ignes.*] In ſacris nuptialibus ſacrificia lib. 5. v. 37. & lib. 4. v. 60. *Farn.*

P. OVI-

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER X.

ARGUMENTUM.

His porro nuptiis qui interſuerat Hymenæus, ad Orpheum inde ſe contulit; ſed malo omine. quandoquidem mox obiit Eurydice, & poſtea ſecundo. Cum quidem non aliter obſtupuit Orpheus, quam qui Cerbero conſpecto ſaxeus eſt effectus. Poſtea cum in monte quodam varias transformationes lyra exprimeret, accurrerunt ad eum arbores omnes, & inter cæteras pinus ex Aty, & cupreſſus è Cypariſſo mutata.

INde per immenſum croceo velatus amictu
Aëra digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit; & Orphêâ nequicquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem: ſed nec ſollennia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lacrymoſo ſtridula fumo,
Utque

FAB. I. *Arg.* Inde per immenſum.] *Orpheus, Apollinis & Calliopes, vel (ut alii ſcribunt) Oeagri fluvii & Polymnia muſa filius, ſcientia ac cantus ſuavitate mortales omnes dicitur ſuperaſſe, cujus modulatione non homines ſolum, ſed feras ſylvaſque ac ſaxa mota fuiſſe. Navigavit inſuper cum Argonautis: obque uxoris amorem ad inferos cum deſcendiſſet, à Proſerpina ſuavitate cantus allecta impetravit, ut defunctam uxorem ab inferis excitaret. ſed ea conditione, ne illam prius, quam ad ſuperos reverſus eſſet, reſpiceret: ſed Orpheus veritus ut ſe uxor ſequeretur, cum jam fere ad ſuperos perveniſſet, eam reſpexit: qua illico ad inferos retracta, Orpheum in maximis cruciatibus reliquit. Cum igitur deſperaret ſe iterum ea potiri poſſe, omnes aſpernatus mulieres dicitur, primuſque apud Thraces puerorum amoribus indulſiſſe. Id vero ægre ferentes Thraciæ mulieres, ſacra Bacchi celebrantes illum cithara canentem, feraſque mulcentem diſcerpſerunt.*

1. *Croceo.*] Qui concolor flammeo, quo nova nupta pudoris & boni ominis gratia velatur.

2. *Ciconumque.*] Thraciæ pop. ad Iſmarum montem & Biſtonidem lacum. *Ciconum.*] Tibull. lib. 4. horum mentionem facit. de Ulyſſe autem loquitur,

Ille per ignotas audax erraverat urbes,
Qua maris extremus tellus includitur undis
Quem Ciconumque manus adverſis repulit armis.

Et Silius lib. xi. *O diræ Ciconum matres, Geticique furores.* Adeoque Thraces ſemper inhumani.

4. *Sed nec.*] Neque enim feliciter ceſſere nuptiæ. vide lib. 6. verſ. 428.

6. *Fax quoque.*] Lib. 4. verſ. 60. *Fax quoque quam tenuit.*] Quinque faces ante novam nuptam præferri ſolebant. vide Alex.

Utque fuit, nullos invenit motibus ignes.
Exitus auſpicio gravior: nam nupta, per herbas
Dum nova Naïadum turbâ comitata vagatur,
Occidit, in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeïus auras
Deflevit vates; ne non tentaret & umbras,
Ad Styga Tænariâ eſt auſus deſcendere portâ.
Perque leves populos ſimulacraque functa ſepulcris
Perſephonen adiit, inamœnaque regna tenentem
Umbrarum dominum: pulſiſque ad carmina nervis
Sic ait: O poſiti ſub terrâ numina mundi,
In quem recidimus quicquid mortale creamur;
Si licet, &, falſi poſitis ambagibus oris,

Vera

Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 5. *Fax lacrymoſo ſtridula fumo.*] Σὺν ἄσμαλι, σὺν κάπνῳ. —— *Triſtis Errinnys* —— *Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.* Tom. 1. p. 75. v. 46. & p. 147. v. 103.

7. *Nulloſque invenit motibus.*] Catull. *Pineam quate tædam.* Concuſſionem ſeu quaſſationem non ſequebatur flamma. *Uſque fuit, nulloſque.*] Numeri paulo duriores. In uno Voſſiano, & uno Leidenſi,

Utque fuit, novos invenit motibus ignes.

recte, ſi quid video. Faſtorum libr. III.

Utque erat, in duro procubuere ſolo.

&,

Hæc quoque funeſtos, ut erat, laniata capillos.

&,

Utque erat, immiſſis puppim ſletit ante capillis.

atque ita paſſim tam noſter, quam alii. ſimiliter, *ſicut erat*, frequenter occurrit. *Heinſ.*

8. *Nam nupta.*] Virg. 4. Georg. refert Eurydicen dum fugeret Ariſtæum incidiſſe in colubrum, cujus morſu interiit. *Farn.*

9. *Naïadum turba.*] *Mænalidum* ſec. Palat. alter Twiſdenius, & unus Baſil. Latet aliquid. apud Virgilium Dryades Eurydicen comitantur. *Heinſius.*

10. *Occidit in talum.*] Lib. ſequenti de Eperie Nympha:

Ecce latens herbâ coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtrinxit, viruſque in corpore liquit.

Morſa à ſerpente, dum una cum Naiadibus vagatur, è quarum numero fuerat, interiit. *Pont.*

11. *Rhodopeius vates.*] Orpheus poëta Thracius: Rhodope autem mons eſt Thraciæ altiſſimus. *R.*

13. *Tænaria.*] Tænarus promontorium eſt Laconiæ, ubi antrum, cujus vaſtus hiatus, mephites, auditus ſtrepitus occaſionem dedere fabulantibus patere hic deſcenſum ad inferos. Virgil. 4. Georg. ſuper hac eadem re; *Tænarias etiam fauces, alta oſtia Ditis Et caligantem, &c.*

15. *Perſephonen.*] Proſerpinam. *R.* *Inamœnaque.*] Lib. 4. verſ. 432. & quos in Indice Poëtico monſtrat tit. *Inferi.* Farn.

16. *Umbrarum dominum.*] Plutonem.

17. *Mundi poſiti ſub terra.*] Periphraſis eſt inferorum. *R.* *Poſiti mundi.*] Lege quæ Cælius Rhodigin. lib. 2. cap. 18. *Farn.*

18. *In quem decidimus.*] *Recidimus* meliores magno numero. dictum alibi de hoc loco. Julius Firmicus contra gentes, *quia hæc eſt natura terræ, ut in eam recidant omnia.* Heinſ.

21. *Non*

Vera loqui ſinitis; non huc, ut opaca viderem
Tartara, deſcendi; nec uti villoſa colubris
Terna Meduſæi vincirem guttura monſtri.
Cauſſa viæ conjux: in quam calcata venenum
Vipera diffudit; creſcenteſque abſtulit annos.
Poſſe pati volui: nec me tentaſſe negabo.
Vicit Amor. ſuperâ Deus hic bene notus in orâ eſt.
An ſit & hîc, dubito: ſed & hîc tamen auguror eſſe.
Famaque ſi veteris non eſt mentita rapinæ,
Vos quoque junxit Amor. per ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,
Eurydices oro properata retexite fila.
Omnia debemur vobis: paulumque morati,
Serius aut citius ſedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes, hæc eſt domus ultima: voſque
Humani generis longiſſima regna tenetis.

Hæc

21. *Non huc deſcendi.*] Ex Virgil. 6. Æn.
Nulla heic inſidiæ tales, abſiſte moveri.
Nec vim tela ferunt, &c.

22. *Terna guttura.*] *Tetra* Oxon. *Torva* prim. Baſil. & ſex alii. *Trina* duo. *Cerva* unus Medic. quod non capio. *Heinſ.* *Meduſæi.*] Cerberi, quem, ut & Orthum Geryonis canem peperit ex Typhaone Echidna Meduſæ progenies.

28. *Veteris rapinæ.*] Nam Pluto Proſerpinæ amore captus eam rapuit. *R.* *Rapina.*] Lib. 5. v. 386.

30. *Chaos.*] Lib. 1. v. 6. *Farn.*

31. *Retexite fata.*] *Fila* quinque veteres. quod elegantius. ſic *retexere telam* de Parcis Statius lib. III. Sylv. ad uxorem. *Heinſius.*

32. *Omnia debentur vobis.*] *Debemur* optime pri. Mediceus. quo alludunt Florent. S. Marci, prim. Vatic. ſec. Palat. Neapol. tert. Medic. prim. Erfurt. Spirenſis, & ſex alii, in quibus *debemus.* Cenſeo etiam ſcribendum *paulumque morata*, pro *morati.* Horatius,
Debemur morti nos noſtraque.
paulo ante,
In quem recidimus, quicquid mortale creamur.
Lucanus libro VII.
Quicquid ſigniferi comprenſum limite cæli
Sub Noton & Borean hominum ſumus, arma movemus.
vide plura hujus generis Notis ad lib. V. mox non ſunt audiendi codices qui *ſedem ad imam* pro *unam* exhibent. Horat. lib. II. Od. III. *Omnes eodem cogimur.* ubi plura ad rem. Epicedio Druſi,
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam:
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Virgil. Æn. II.
Hanc ex diverſo ſedem veniemus ad unam. Idem.

33. *Serius.*] *Serius ocyus Sors exitura.* Horat. 2. lib. 3. Od. πᾶσιν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν ἢ πρότερον, ἢ ὕστερον. Archinus. *Longius aut propius ſors ſua quemque manet.* Propert. 2. lib. 28. eleg.

Hæc quoque, cum juſtos matura peregerit annos,
Juris erit veſtri. pro munere poſcimus uſum.
Quod ſi fata negant veniam pro conjuge, certum eſt
Nolle redire mihi. leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervoſque ad verba moventem,
Exſangues flebant animæ. nec Tantalus undam
Captavit refugam: ſtupuitque Ixionis orbis.
Nec carpſere jecur volucres: urniſque vacârunt
Belides: inque tuo ſediſti, Siſyphe, ſaxo.
Tum primum lacrymis victarum carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas: nec regia conjux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
Inter: & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul, & legem Rhodopeius accipit heros,

36. *Juſtos annos.*] Hominum opinione *injuſti* ſunt anni eorum, qui citius de vita demigrant, dicunturque ante diem rapi ſeu emori. *Pont.*

37. *Pro munere poſcimus uſum.*] Ut Eurydice uti fruique poſſim.

41. *Tantalus, &c.*] Vide lib. 4. v. 461. *Farn.*

42. *Stupuitque Ixionis orbis.*] Ixion cum Junonem de ſtupro interpellaſſet, ad inferos damnatus rota aſſidue circumagitur.

43. *Nec carpſere.*] Titii ſubaudiatur. nam cum Latonam violare tentaſſet, in novem jugera diſtentus, jecore ſuo vultures aſſidue paſcere narratur. *Volucres.*] Τὸν Τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γύπες ἔδουσιν. Lucilius, Antholog. β.

44. *Belides, Siſyphe Tum.*] *Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens Demittit atras bellua centiceps Aures, & intorti capillis Eumenidum recreantur angues?* &c. Horat. lib. 11. ode 13. *Farn. Inque tuo.*] Siſyphus Æoli filius cum Iſthmum infeſtaret, ad inferos truſus. ſaxum in montis cacumen ſubvolvere cogitur, quod ſemper in vallem devolvitur.

46. *Nec regia conjux.*] Proſerpina. R. *Nec regia.*] Memoriæ proditum eſt, inquit Pauſanias in Bœoticis, Orpheum, uxore mortua, veniſſe ad Aornum Theſprotiæ, ubi per necromantiam evocarentur umbræ: ibi, cum Eurydices animam pone ſequi putaſſet, & ſua ſe opinione falſum reſpiciens animadvertiſſet, ultro ſibi ipſi, mœrore confectum, mortem conſciviſſe. Ejuſmodi de Bavaro quodam refertur fabula à Sabino. Neque illepidum eſt illud carmen Hiſpano ſcriptum idiomate & ingenio, quo invertitur hæc Orphei fabula. *Abuſcara ſu muger Orfeo baxo à el infierno. Que por la muger no pudo baxar â otra parte Orfeo.* Orpheus ad inferos deſcendit quæſitum uxorem. *Nam ubi alias quærenda erat uxor?* Deſcendebat cantans. *Et hoc licebat viduo jam & cælibi.* Dederunt Orpheo Pluto & Proſerpina ut uxorem abduceret, *Pacatiorem ſcilicet fore locum rati unde mulier diſceſſiſſet, & umbris ſane ſubſecuta eſt à ſuppliciis ſuis ceſſatio.* Sed hac lege dederunt hoc Orpheo, ne illam reſpiceret, priuſquam ad ſuperas oras reverſus eſſet. *Ille, ne cruciatum ſibi ab inferis in ſuperas auras ſubveheret, conſulto reſpexit.*

50. *Rhodopeius Orpheus.*] Rectius *heros* prim. Palat. prim. Baſil. pri. Vatican. prim.

Ne flectat retro ſua lumina; donec Avernas
Exierit valles: aut irrita dona futura.
Carpitur acclivus per muta ſilentia trames,
Arduus, obſcurus, caligine denſus opacâ.
Nec procul abfuerunt telluris margine ſummæ.
Hîc, ne deficeret, metuens, aviduſque videndi,
Flexit amans oculos: & protinus illa relapſa eſt.
Brachiaque intendens, prendique & prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Jamque iterum moriens non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo: quid enim ſeſe quereretur amatam?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit: revolutaque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit geminâ nece conjugis Orpheus;
Quam tria qui timidus, medio portante catenas,
Colla canis vidit: quem non pavor ante reliquit,

Quam

prim. Moret. aliique complures. *Heinſius.*

53. *Acclivis trames.*] Puto *acclivus* quo modo Zulichemianus. ſic noſter ſolet. vide Notas libro IX. v. 334. & Faſt. III. v. 13. *Idem.*

55. *Nec procul abfuerant.*] *Abfuerunt* S. Marci. *Idem.*

58. *Prendique & prendere certans.*] Omnes noſtri *captans* præter Florentinum S. Marci, Bernegger. excerpta Jureti ac Calandræ, & unum Bononienſem. ſic *captans prenſare* Auſon. Moſella v. 275. Phædrus libro V.

Calvi momordit muſca nudatum caput;
Quam opprimere captant.

Nil muto tamen. Faſtor. I.

Quærere ut abſumant, abſumta requirere certant. Idem.

61. *Quid enim niſi ſe quereretur amatam?*] *Niſi ſubſequeretur amantem*, vel *amatam* multi veteres. *ſi ſubſequeretur* Florent. S. Marci, & alter Twiſdenius. *niſi ſe ſequeretur* prim. ac ſec. Medic. & ſeptem alii cum Spirenſi. Scribe,

——*quid enim ſeſe quereretur amatam?*

quid enim niſi ſequeretur Noricus. *Idem.*

63. *Revocataque rurſus eodem eſt.*] *Revolutaque* vetuſtiores magno numero. Virgil.

Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.

apud Val. Flaccum libro III.

——*revolutaque puppis*
Turbine flectit iter.

ubi *reſolutaque* nunc legitur perperam. *Idem.*

65. *Quam tria qui timidus.*] *Timidas* alter Hamburg. *tumidus* Langerman. & unus Voſſ. *tumidi* prim. Reg. *timidi* Medic. chartaceus. Puto *Stygis canis.* illud *midi* in *timidi* ex *medio* repetitum eſt. *Stygius canis* paſſim poëtis Cerberus dicitur. *Stygius janitor* Silio l. III. *Idem.* *Medio.*] Collo ſubaudiatur. Nam è tribus Cerberi collis medium catenis fuerat ligatum *Micyl.* *Qui timidus.*] Vir quidam erat timidus, qui metu Herculis ſpeluncam ſubiit, unde capite inclinato procumbens, proſpiciens aliquando Herculem, dum Cerberum traheret, diriguit, in Saxum verſus. Suidam adi. in Δειλότερος τοῦ παρακύπτοντος, & Zenobium.

Quam natura prior, ſaxo per corpus oborto :
Quique in ſe crimen traxit; voluitque videri
Olenos eſſe nocens : tuque ô confiſa figuræ,
Infelix Lethæa, tuæ; junctiſſima quondam
Pectora; nunc lapides, quos humida ſuſtinet Ide.
Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem,
Portitor arcuerat. ſeptem tamen ille diebus
Squallidus in ripâ Cereris ſine munere ſedit.
Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuêre.
Eſſe Deos Erebi crudeles queſtus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulſumque Aquilonibus Hæmon.
Tertius æquoreis incluſum Piſcibus annum
Finierat Titan : omnemque refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem; ſeu quod male ceſſerat illi;
Sive fidem dederat. multas tamen ardor habebat
Jungere ſe vati : multæ doluêre repulſæ.
Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares : citraque juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.
Collis erat, collemque ſuper planiſſima campi
Area :

68. *Quique.*] Lethæa forma ſua freta, ſe Deabus prætulit. Cujus ſuperbiam cum illæ jam ulturæ eſſent, uxoris crimen in ſe tranſtulit Olenus, ſupplicio interveniens. una itaque cum uxore in lapidem fuit converſus. Turneb. lib. 1. cap. 23. legit, *tuque ô confixa figura Infelix Lethaea tua.* atque interpretatur: tu, ô Lethæa, cum figura tua in lapidem obriguiſti. Mei certe membranei manu exarati habent, *tuque ô confiſa figura Infelix Lethaea tua.* Farn.

69. *Olenus.*] *Olenos* veteres majori ex parte & *confiſa figura tua*, non *figurâ tuâ.* ut apud Lucanum libro x.

Quem forma confiſa ſua Cleopatra ſine ullis
Triſtis adit lacrymis.

pro *Lethaea* unus Medic. *Letheti. Lethae* prim. Strozzæ, & ſec. Med. & Florent. S. Marci, à manu ſecunda. Neàpol. *Lethie.* lege *Lethëi.* Heinſius.

71. *Humida.*] Πολυπίδαξ, fontibus ſcatens. *Farn.*

73. *Portitor arguerat.*] *Arcuerat* tres ſcripti præter Bernegger. & Thuaneum. vere. *Heinſius.*

77. *Pulſumque Aquilonibus Hæmum.*] Montês ſunt Thraciæ Rhodope & Hæmus Boreæ obnoxii. *R.*

78. *Tertius.*] Tertia jam vice Sol emenſus fuerat Zodiacum, cujus ultimum ſignum *Piſces.* Farn. *Æquoreis piſcibus.*] Ita & veteres. Scribe nihilominus *æthereis piſcibus.* de ſigno enim cœleſti hic agitur. paulo ante *Hæmon* pro *Hæmum* tres ſcripti. ſic & alibi non ſemel. *Heinſ.*

FAB. II. *Arg.* Collis erat, &c.] *Ad cantus Orphei deſiderantis conſuetudinem conjugis, cum plurima animalia capta vocis dulcedine conveniſſent, & in his*

etiam

Area: quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat. qua poſtquam parte reſedit
Dîs genitus vates, & fila ſonantia movit;
Umbra loco venit. non Chaonis abfuit arbos,
Non nemus Heliadum, non frondibus eſculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus.
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis,
Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque ſimul ſalices, & aquatica lotos,
Perpetuóque virens buxus, tenueſque myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula tinus:
Vos quoque flexipedes hederæ veniſtis, & una

Pam-

etiam arbores è ſuis montibus elicita, inter quas ſtupens cantibus Pinus Cybeles montis, qui in Phrygia eſt, in quam Atys matris Deum antiſtes mutatus eſt. Alii ferunt fuiſſe eum filium, alii paſtorem. Lact.

87. *Area, quam.*] Orpheium hoc theatrum noſtro lib. I. v. 22. & Martiali 21. epigr. lib. Spectacul. *Farn.*

89. *Diis genitus vates.*] Orpheus Apollinis & Calliopes filius.

90. *Chaonis.*] Quercus qua Chaonia, olim Moloſſia, in Epiro abundat.

91. *Nemus.*] Populeum. l. 2. v. 340. Sed adi Indicem poëticum noſtrum, tit. *Arbores.* quibus adde quæ Seneca in Oedipo. v. 350. *Farn. Heliadum.*] Solis filiarum. *Helios* enim Sol dicitur. *Frontibus eſculus altis.*] Noſtri omnes *frondibus.* quomodo etiam Scholiaſtes Statii agnoſcit Theb. VI. ſic libro XI.

——*non altâ fronde virentem*
Ilice detraxit virgam.

paulo ante *arbos* duo veteres. *Heinſ.*

92. *Et innuba Laurus.*] Innupta virgo Daphne. *R. Innuba.*] Lib. I. verſ. 478. *Farn.*

95. *Platanus genialis.*] Genio ac voluptati dicata. *Acerque.*] Unde acernæ menſæ, poſt citreas in pretio apud priſcos fuiſſe ſcribuntur. *R. Genialis.*] Umbram hoſpitalem præbens convivantibus. Virg. 4. Georg. *miniſtrantem platanum potantibus umbram. Coloribus.*] Criſpo macularum diſcurſu varia. Plin. 16. c. 15. *Farn.*

96. *Amnicolæ ſalices.*] Juxta fluvios naſcentes.

98. *Baccis cærula ficus.*] *Pinus* Florent. S. Marci, Spirenſis, prim. Medic. & tres alii. neque aliter Scholiaſtes Statii. quod tamen ferri non poteſt, cum *pinus* poſtea ſequatur. *cinus* Langermanni codex. quod ex ſuo etiam notavit Conſtantius Fanenſis. Scribendum *tinus*, ut jam monuimus ad lib. III. Art. Amat. verſ. 692. ubi vide quæ noto. pro *buxus* paulo ante *buxum* idem S. Marci codex. ut Art. lib. III.

Nec denſum foliis buxum fragileſque myrica. Heinſ.

99. *Flexipedes.*] Ciſſos adoleſcens fuit hiſtrio & ſaltator Liberi patris; qui dum thyaſos exerceret, in profundum terræ hiatum caſu lapſus, interiit. Tellus in gratiam Bacchi pro juvene remiſit hederæ fruticem, quæ nunc etiam flexipes eſt, implicitos ſtaticulorum nexus imitata. ex Geoponicis Parthaſius. *Farn. Vos quoque flexipedes, &c.*] Cum enim edera flexuoſis & errabundis flagellis per humum ſerpat, velutque pedibus flexis & curvis erret, *flexipes* accomodatiſſime dicta eſt. Ea eſt ſacra Baccho. *Pont. Et una Pampinea vites & amicta vitibus ulmi.*]

Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi :
Ornique, & piceæ, pomoque onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ :
Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus ;
Grata Deûm matri. ſiquidem Cypeleïus Attis
Exuit hac hominem ; truncoque induruit illo.
  Adfuit huic turbæ metas imitata cupreſſus,
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcus.
Namque ſacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat : latéque patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras :
Cornua fulgebant auro : demiſſaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur : parilique ex ære nitebant
Au-

mi.] Ita conſtanter libri veteres. Repono nihilominus *& uvâ amicta vites.* Scholiaſtes Statii & quatuor ſcripti *amica.* perperam. quod Conſtantio tamen Fanenſi arridebat ex illis Plinii lib. XVI. *vitiumque amicitiâ accipitur ulmus.* Vide quæ notamus ad lib. 1. Faſtor. ✝ſ. 153. alter Erfurtanus, *& amata.* Heinſius.

103. *Et ſuccincta comas.*] Nam pinus in vertice ſolum frondes emittit.

104. *Grata Deum matri.*] Cybele. R. *Grata.*] Puer à Cybele amatus, qui cum in Sagaritide nympha peccaſſet, in furorem verſus ſe caſtravit, mox à Dea in pinum verſus eſt. De quo poſt cæteros Mythologos legatur Gyraldus Syntagm. 4. & Catulli Galliambicum, & Arnobius 5. lib. & Diodorus Sic. l. 4. *Farn.*

FAB. III. *Arg.* Affuit huic turbæ metas imitata, &c.] *Cypariſſus Amyclei filius ex inſula Cea fuit : hunc Apollo dilexit, & propter Cervum patientem manus, quem per imprudentiam ſagitta transfixum interemerat, manus aſſerentem ſibi, periculo eripuit, & protinus in arborem genitivi nominis vertit.* Lact.

106. *Affuit huic turbæ.*] Cypariſſus puer fuit formoſiſſimus, Apollini gratus, qui cervum, quem in deliciis habebat, cum imprudens occidiſſet, tanto eſt affectus dolore, ut cum mori omnino vellet, in arborem cupreſſum ab Apolline fuerit commutatus. *Metas.*] Κωνοειδὴς, metæ modo in acutum ſurgens pyramidalis. Virgil. 3. Æneid. *conſferti cypariſſi.* hinc etym. ἀπὸ τοῦ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρέμονας.

107. *Deo illo.*] Apolline, qui cithara & arcu æquè claret.

109. *Carthæa.*] Eſt Carthæa una ex quatuor urbibus Ceæ inſ. è numero Cycladum, Cypariſſi patria.

110. *Ingens.*] Adumbratus hic cervus eſt ad illum Sylviæ & Tyrrhidarum. Æneid. 7. ſed huic cultus elegantior. *Patentibus.*] Patalis ſcil. cervus, Ariſt. l. 9. hiſt. ad animalium πατταλίας. Farn.

115. *Pareleſque ætate nitebant Auribus è geminis.*] *Parilique* & *in geminis* plerique meliores. pro *ætate*, quod mendoſum eſt, unus Gronovii *ex arte*, unus Medic. *in core*, unus meus, *à mane.* multi, *parilique nitore.* Scribe cum ſec. Vatic.
quatto

Auribus in geminis circum cava tempora baccæ.
Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios, Ceæ pulcerrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi. tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc, eques in tergo reſidens, huc latus & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies: Soliſque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſâ poſuit ſua corpora terrâ
Cervus: & arboreâ ducebat frigus ab umbrâ.
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: &, ut ſævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
Admonuit. gemit ille tamen: munuſque ſupremum
Hoc petit à Superis; ut tempore lugeat omni.
Jamque, per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;
Et modo, qui nivea pendebant fronte capilli,

Hor-

quarto Mediceo, & tribus aliis. *parilique ex are.* Heinſ.

116. *Bacca.*] Margaritæ, uniones.

120. *Cea gentis.*] Cea inſula eſt Ægæi, unde Ceus, a, um. derivatur. *R.*

121. *Cypariſſe.*] Silvani hunc fuiſſe amaſium tradit Servius ad verſ. 20. 1. Georg. Virg. cervam manſuetam à Sylvano inſcio interemptam, hinc puerum dolore extinctum à Sylvano in arborem verſum. Pierius l. 2. Hieroglyph. Aſclepiadem citat auctorem, nomen huic arbori inditum à Cypariſſa filia Boreæ regis Celtarum. Didymus Cypariſſos Eteoclis filias fuiſſe dicit, quæ choreas ducentes in puteum devolutæ, à Tellure vicem earum miſerata in arbores verſæ ſunt. *Farn.*

122. *Undas.*] *Undam* ſcripti plerique *Heinſ.*

123. *Tu modo texebas.*] Primus & ſec. Medic. Neapol. Spirenſ. pri. Hamburg. & quatuor alii, *tendebas.* tres *ſternebas* cum fragmento Cæſenati, S. Marci veterrimo libro, & ſec. Palat. *ſibi texebas* Cantabrig. *ſpargebas* unus Leidenſ. *terrebas.* unus Voſſ. *Idem.*

124. *Huc latus & illuc.*] Scribe *latus.* à ferendo. & ſic unus Mediceus. Poſſet & *vectus.* Idem.

128. *Sua corpora.*] *Tergora* unus Gronov. alii *brachia* vel *pectora.* Idem.

 142. *Lit-*

Horrida cæſaries fieri: ſumtoque rigore
Sidereum gracili ſpectare cacumine cælum.
Ingemuit, triſtiſque Deus, Lugebere nobis,
Lugebiſque alios, aderiſque dolentibus, inquit.
Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio medius, turbæ volucrumque ſedebat,
Ut ſatis impulſas tentavit pollice chordas;
Et ſenſit varios, quamvis diverſa ſonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine movit:
Ab Jove, Muſa parens, (cedunt Jovis omnia regno)
Carmina noſtra move. Jovis eſt mihi ſæpe poteſtas
Dicta prius. cecini plectro graviore Gigantas,
Sparſaque Phlegræis victricia fulmina campis.
Nunc opus eſt leviore lyrâ: pueroſque canamus
Dilectos Superis; inconceſſiſque puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine pœnam.
Rex Superûm Phrygii quondam Ganymedis amore
Arſit:

142. *Lugebiſque alios.*] Hoc ex Romana conſuetudine dictum eſt. Nam (ut Servius ſcribit) cupreſſi rami ante fores domus in qua eſſet cadaver, ponebantur, ne quis per imprudentiam ingrediens pollueretur, unde illam inferiis fuiſſe conſecratam dicunt, hoc eſt, lacrymis & luctibus: vel, quod cæſa nunquam reviteſcit. *R. Lugebiſque.*] Plinius Diti ſacram cupreſſum dicit, eoque funebri ſigno ante domos poni ſolitam. *Mic. Lugebiſque.*] Cupreſſum rogis adhiberi ſcribit Varro propter gravem uſtrinæ nidorem. amovendi ſcilicet tetri cadaveris gratia. Plin. lib. 16. c. 33.

FAB. IV. *Arg.* Tale nemus, &c.] *Ganymedes Trois filius cum forma cæteris Ilienſibus Phrygiæ præferretur, & aſſiduis venationibus intereſſet, ne infamiam virentis ætatis ſubiret, Juppiter verſus in aquilam ex Ida monte eum rapuit in cœlum, miniſtrumque fecit.* Lact.

144. *Turba volucrumque.*] *Turba* pri. Reg. pri. Baſileenſis, ſec. Vatican. quart. Medic. & tres alii. lib. v. ℣ſ. 301. monui videri ſcribendum, *turba volucriſque.* Heinſ.

148. *Ab Jove, Muſa parens.*] Calliopem Muſam ſibi matrem invocat Orpheus. Ex principio autem hymni Orphei in Jovem hæc ſumpta eſſe videntur.

150. *Plectro graviore.*] Sono graviore, quali bella cantari ſolent. *Gigantes.*] Lib. 1. ℣ſ. 151. & 184. *Gigantes.*] *Gigantas* S. Marci, Bernegger. pri. Pal. prim. Medic. pri. Vatic. Cantabrig. prim. Erfurt. Spirenſ. & duo alii. quomodo & alibi ſæpe. *Heinſ.*

151. *Phlegræis.*] Hos alii in ea parte Macedoniæ quæ poſtea Pallena dicta eſt; Stephan. alii in Theſſalia; in Campania alii ſtatuunt, ubi Forum Vulcani. *Farn. Victricia fulmina.*] *Carmina* octo ex melioribus. quod non intelligo quid ſibi velit. *Heinſ.*

152. *Leviore lyra.*] Humiliore ſono amoribus convenienti. *R.*

155. *Phrygii Ganymedis.*] Ganymedes Trois Phrygiæ regis filius à Jove in aqui-

Arſit: & inventum eſt aliquid, quod Jupiter eſſe
Quam quod erat, mallet. nullâ tamen alite verti
Dignatur; niſi quæ poſſit ſua fulmina ferre.
Nec mora: percuſſo mendacibus aëre pennis
Abripit Iliaden. qui nunc quoque pocula miſcet,
Invitâque Jovi nectar Junone miniſtrat.
Te quoque, Amyclide, poſuiſſet in æthere Phœbus;
Triſtia ſi ſpatium ponendi fata dediſſent.
Qua licet, æternus tamen es: quotieſque repellit
Ver hiemem, Piſcique Aries ſuccedit aquoſo;
Tu toties oreris: viridique in ceſpite flores.
Te meus ante alios genitor dilexit: & orbis
In

aquilam verſo raptus fingitur. ἐγὼ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς δὲ φημὶ Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι, &c. Xenophon in Sympoſio. videatur Sabinus, & Cl. Minos in Alciati embl. 4. *Farnab. Ganymedis amore.*] Ex Virgil. 5.

——puer frondoſa regius Ida——
——quem præpes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Jovis armiger uncis.

158. *Niſi quæ poſſet ſua fulmine ferre.*] *Portet* vel *portat terræ* aut *terris* plerique veteres *quo portat terræ* unus. alius, *qua portet terræ.* duo *quæ portet terra. portat terra* prim. Hamburg. Arond. *quæ poſſit ferre.* Scribe, *quæ poſſit ſua fulmina ferre.* vel,

————nullâ tamen alite verti
Dignatus, niſi cui poſſent ſua fulmina ferri.

quod malo. Silius de aquila libro XII.

Illa hoſtem roſtro atque aſſuetis fulmina ferre
Unguibus inceſſens.

Hinc *Jovis armiger* aquila dicitur Virgilio lib. V. noſtro lib. XIV. Germanico & Avieno in Aratëis. *Tonantis Armiger* Claudiano; *miniſter fulminis ales* Horatio; *flammiger ales* & *vector fulminis* Statio. Alluſit autem hoc loco noſter ad ſignum Aquilæ cœleſte fulmen unguibus tenentis. *Heinſ. Niſi quæ portat ſua fulmina terræ.*] Periphraſis eſt aquilæ, quæ fulmina Jovi ſubminiſtrare dicitur.

160. *Arripit Iliaden.*] *Abripit* Florent. S. Marci, Urbin. Spirenſis, & duo alii. bene. vide libro VII. VI. 735. *Heinſ. Iliaden.*] Ilii nepotem. *R.*

161. *Invitaque.*] Ægre ferenti rapti Ganymedis honores, remota à pocillandi miniſterio filia ſua Hebe. *Farn.*

Fab. V. *Arg.* Te quoque Amyclide.] *Hyacinthus puer fuit formoſiſſimus ab Apolline ſimul & Zephyro vento adamatus. Qui cum in Apollinis amorem magis inclinaret, ob zelotypiam in ſe Zephyrum armavit. Cum igitur ſe diſco cum Apolline exerceret, Zephyrus vehementius flare cœpit, diſcumque ab Apolline in aërem conjectum ita repercuſſit in Hyacinthum, ut ipſum interfecerit. Apollo autem ne tam formoſi pueri memoria interiret, ipſum in ſui nominis florem commutavit.* R.

162. *Amyclide.*] Fili Amyclæ, qui urbem Amyclas condidit. *Farn.*

164. *Qua licet æternus, &c.*] Non es adeptus æternitatem, qualem Ganymedes; ſed qualem potuiſti, in florem mutatus, ac verno tempore exoriens, dum Sol Arietis ſignum ingreditur. *Pont.*

167. *Te meus ante omnes.*] *Ante alios* meliores. deinde *orbis in medio* non *orbe* unus Thuan. paulo ante pro *viridi ceſpite*

In medio poſiti caruerunt præſide Delphi;
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec ſunt in honore ſagittæ:
Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat;
Non tenuiſſe canes; non per juga montis iniqui
Iſſe comes: longâque alit aſſuetudine flammas.
Jamque ferè medius Titan venientis & actæ
Noctis erat, ſpatioque pari diſtabat utrimque;
Corpora veſte levant, & ſucco pinguis olivi
Splendeſcunt, latique ineunt certamina diſci.
Quem prius aërias libratum Phœbus in auras
Miſit, & oppoſitas disjecit pondere nubes,

Re-

Boſchii liber, quo Gruterus uſus, *vivoque*. Horat. *Hic vivum mihi ceſpitem, hic Verbenas pueri ponite thuraque.* Auſonius Ephemerid. *foculum vivi ceſpitis* dixit. Calpurnius Eclog. v.

—— *tum ceſpite vivo*
Pone focum.

Val. Flaccus libro v. ℣ſ. 61.

—— *tum vivo frendens è ceſpite tellus*
Aggeritur, cineremque Lyco commendat Iaſon.

ſic ſcribe. perperam legebatur *frondes & ceſpite tellus.* ſic & *vivax ceſpes* Faſt. IV. ℣ſ. 397. *Heinſius. Meus genitor.*] Apollo. Nam Apollinis & Calliopes Muſæ filium ſe eſſe Orpheus ipſe teſtatur. *R. Orbe.*] Apollo amore Hyacinthi captus deſerto oraculo Delphico, juxta Parnaſſum quem τὸν τῆς γῆς ὀμφαλὸν appellat Strabo lib. 9. ad quem locum vide quos citat Iſ. Caſaubonus. & fab. quam ex Pindaro citat, de duabus columbis à Jove emiſſis ex Oriente & Occidente, quæ hic convenerint. *Farn.*

169. *Eurotan.*] Fluvius eſt Laconiæ. *Immunitamque.*] Lacedæmonii mœnibus urbem cingere diu noluerunt, ut qui tuendæ urbi virtutem juvenum ſufficere arbitrarentur. *Farn.*

171. *Immemor ipſe ſui.*] Suæ divinitatis.

173. *Ire comes.*] *Iſſe* prior Erfurt. & alii quinque. idem Erfurt. *longâ trahit aſſuetudine flammas*, pro *longaque alit.* Heinſius.

176. *Succo.*] Oleo ſe ungere non luctaturi modo, ut ad 35. ℣ſ. lib. 9. dictum, ſed & luſuri ſolebant. *Pinguis olivæ.*] *Olivi* meliores. ut apud Statium Theb. VI.

—— *pinguique cutem fuſcatur olivo.*

Sammonicus cap. 50. *ſuccos inſpergere pinguis olivi.* auctor Moreti,

—— *Palladis guttas inſtillat olivi.*

Horat.

—— *olivum ſanguine viperino cautius vitat.* Idem.

177. *Ineunt certamina diſci.*]

—— *Levi ſplendentem ſub ſidera niſu*
Exigeret diſcum.

Silius lib. 14. Et Statius 6. Thebaid.

—— *ahena lubrica maſſa*
Pondera, vix toto curvatus corpore, juxta
Dejicit. Smyrn. lib. 4.

—— σόλον περιμήκεά τε βριαρόν τε Pindar.

Olymp. 10. Μῆκος δ' Ἐνικεὺς ἔδικε πέτρῳ χέρα κυκλώσας ὑπὲρ ἁπάντας. *Diſci.*] Orbis ex ferro, ære, lapide aut etiam ligno; qui medius loro vice amenti trajectus, in ſublime jaciebatur, ut infra præſcriptos fines decideret. Mercurial. Gymnaſt. l. 2. cap. 12. *Farn.*

180. *De-*

Recidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actuſque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercuſſum ſubjecit in aëra tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit æquè,
Ac puer, ipſe Deus: collapſoſque excipit artus:
Et modo te refovet: modo triſtia vulnera ſiccat:
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes. erat immedicabile vulnus.
Ut ſi quis violas, riguove papaver in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia virgis;
Marcida demittant ſubito caput illa gravatum;
Nec ſe ſuſtineant; ſpectentque cacumine terram.
Sic vultus moriens jacet; & defecta vigore

Ipſa

180. *Decidit.*] Etiam hoc loco *Recidit* vetuſtiores plerique. dictum alibi. *Heinſ.*

181. *Artem.*] Nam ita emittebatur, ut in gyrum ſe volvens recideret in terram. *R.*

182. *Protinus imprudens actuſque cupidine luſus.*] *Ludi* in multis antiquis. *actuſque cupidine juſſus* Florent. S. Marci, *artiſque cupidine luſus* prim. Gronov. ſec. Pal. ſec. & tert. Medic. Neap. Bernegger. Thuan. pri. Erfurt. pri. Hamb. Spirenſis, aliique non pauci, ſed *artem* præceſſiſſe vidimus. alii aliter. *incumbens* etiam pro *imprudens* prior Erfurt. & unus Leid. *artiſque cupidine ductus* Menagianus, vide quæ notamus l. VIII. vſ. 123. *Heinſ.*

183. *Tænarides.*] Lacon. Tænarus enim Laconiæ promontorium.

184. *Dura.*] Zephyrum Apollinis rivalem & ſibi in amore prælati, vehementius flantem divertiſſe diſcum in pueri caput, ſcribunt Palæphatus lib. I. & Tzetzes I. Chil. II. & Lucianus in Dialogo Apollinis & Mercurii. *Farn.* *Repercuſſo ſubjecit in aëre.*] *Repercuſſum in aëra* prim. Medic. Thuan. Spirenſ. & quatuor alii. tum lege *Et vultus, Hyacinthe, tuos.* unus Argent. *repercuſſo ab aëre.* non male. *Heinſius.*

186. *Quam puer.*] *Ac puer* prim. Bononienſis. probe. *Idem.*

190. *Ut ſi quis.*] *Purpureus veluti cum flos ſucciſus aratro Langueſcit moriens, laſſove papavera collo Demiſere caput, &c.* Virgil. de Euryalo Æneid. 435. IX. *Farn.* *Riguoque papavera in horto.*] *Riguove papaver* Neapol. Arondel. & ſex alii. *Heinſ.*

191. *Fulvis hærentia linguis.*] *Lignis* Florent. S. Marci, Thuan. Spirenſ. uterque Erfurt. aliique complures. *truncis* pri. Gronov. & unus Mediceus. quod ipſi Gronovio arridebat. *ſignis* duo alii. *virgis* prim. Moreti, Arondel. pri. Reg. ſec. Palat. Neapol. ſec. Medic. Oxon. Excerpta Mureti, & præterea non pauci. quod ſequor. Statius Theb. VII. de roſis, *informes ornat ſua gloria virgas.* Ad rem Plinius lib. XXI. cap. V. de liliis, *Nec ulli florum excelſitas major, interdum cubitorum trium, languido ſemper collo, & non ſufficiente capitis oneri.* virgæ liliorum recte fulvæ dicuntur, cum infractæ fulveſcant virides cæteroquin. Poſſet tamen & legi, *virgis hærentia longis.* Idem.

194. *Sic vultus moriens jacet, &c.*] *Vultum* unus meus. alius *vultu.* Scribe, & redde Naſoni ſuos numeros.

Sic

Ipſa ſibi eſt oneri cervix; humeroque recumbit.
Laberis, Oebalide, primâ fraudate juventâ,
Phœbus ait: videoque tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinuſque meum. mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt. ego ſum tibi funeris auctor.
Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe, vocari
Culpa poteſt. niſi culpa poteſt, & amaſſe, vocari;
Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
Reddere! ſed quoniam fatali lege tenemur;
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt:
Floſque novus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit; quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbam;
Deſinit eſſe cruor: Tyrioque nitentior oſtro

Flos

Sic vultu moriente jacet. defecta vigore &c.

niſi altius mendum putas ſubeſſe, & ſcribendum, *Sic vultus moriens flaccet.* quod proprium huic rei verbum. vel *marcet* & tum ſupra pro *Marcida* ſit reponendum *Flaccida.* Vide Nonium in *Flacceo.* pro quo *Flacceſcere* magis in uſu. ſic *agrere, pigrere, ſenere* veteres dicebant, *dulcere, lentere.* & ſimilia. de quibus Nonius copioſe. *Idem.*

196. *Oebalide.*] Oebali urbs eſt Laconiæ. Micyllus per Prolepſin dictum vult ab Oebalo Hyacinthi nepote ex Cynorta fratre. Apollo ipſe apud Lucianum dict. dial. ἐρώμενον παιδίον τὸν Λάκωνα τῦ Οἰβάλυ. Farn.

197. *Videoque tuum, mea crimina, vulnus.*] Elegans appoſitio: cui non diſſimile illud Virg. 9. Æneid. *nec te, tua funera, produxi.*

203. *Quod quoniam fatali lege vetamur.*] *Tenemur* plerique vetuſtiores. at Bernegger. excerpta Jureti, duo Leidenſ. & alii quindecim, *ſed quoniam fatali lege tenemur. teneri legibus* formula Juris. ut in illo, *patria teneor nec legibus allis* apud Maronem. Neque aliter Cicero paſſim, & Livius, & cæteri ex optimis ſcriptores. etiam Lucretius lib. II.

Sed ne forte putes animalia ſola teneri
Legibus his.

ſed tenetur Arondel. *quod tenetur* prim. Hamburg. & duo alii. *Heinſ.*

206. *Scripto.*] Literis. nam in Hyacintho flore αἰ ſyllaba gemitum ſignificans bis inſcripta videtur. *R. Scripto.*] Mox. ✝ſ. 215.

207. *Fortiſſimus.*] Ajax Telamonis, è cujus ſanguine natus flos hyacinthus. *Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus, Litera communis mediis pueroque viroque Inſcripta eſt foliis: hæc nominis: illa querelæ.* 13. lib. ✝ſ. 396. unde liquet ſcribendum non hya, ut in vulgatis, ſed *ai ai.* Farn.

208. *Folioque legatur eodem.*] Nam in Hyacinthi foliis (ut dixi) prima ſyllaba hujus nominis αἴας inſcripta videtur. *Raph.*

210. *Qui fuſus humo.*] *Humi* meliores. *Heinſ.*

213. *Pur-*

Flos oritur; formamque capit, quam lilia: ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt. is enim fuit auctor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit: & ai ai
Flos habet inſcriptum: funeſtaque litera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon: honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.
At ſi forte roges fœcundam Amathunta metalli,
An

213. *Purpureus color his.*] *Huic* nempe flori, cum uno meo, & uno Voſſ. *Idem.*

215. *Et ai ai.*] Monſtra lectionum ſunt in antiquis libris, *& ya, & ae, & ay. & ia, & aia. & e e. & eae, & ae ae.* pluraque hujus notæ. vulgata ſcriptura ſincera eſt. Moſchus Epicedio Bionis,

Νῦν, ὑάκινθε, λάλει τὰ σὰ γράμματα, καὶ πλέον αἶ αἶ
Λάμβανε σοῖς πετάλοισι.

pro vulgata etiam ſtat illud noſtri,

——*cum ſe fortiſſimus Ajax*
Addat in hunc florem, folioque legatur eodem.

hinc Virgilio *inſcripti nomina regum flores* hyacinthi dicuntur. ubi Servius cum Probo inſigniter nugatur, cum negat Ajacis nomen hyacinthis eſſe inſcriptum, ſed *Hya*, primas Hyacinthi literas. Plinius l. xxi. cap. xi. de hoc flore, *ita diſcurrentibus venis, ut Græcarum literarum figura Ai legatur inſcripta.* hinc ἄγραπτα ὑάκινθος Theocrito dicta Idyll. x. ubi Scholiaſtes inter cætera, διὰ τοῦτο ἔχειν ἐγγεγραμμένον ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Αἴαντος. Nonnus Dionyſ. lib. iii.

Γράμματα δενδρήεντα φιλοκλαύτων ὑακίνθων.

& mox,

Αἴλινον αὐτοκέλευστον ἐπιγράψας ὑακίνθων. Heinſius.

Ai ai.] Ita apud Sophoclem Ajax: Αἲ, αἲ. τίς ἄν ποτ᾽ ᾤεθ᾽ ὧδ᾽ ἐπώνυμον τοὐμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; adſtipulante Plinio l. 21. c. 11. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens ejus quem Apollo dilexerat; aut ex Ajacis cruore editi, ita diſcordantibus venis, ut Græcarum literarum figura AI legatur inſcripta. Lege quæ Rigaltius in Tertullianum de coronis, & quæ G. Sabinus referat de ejuſmodi flore ad Laz. Bonamicum Alexandria allato. quin & Planudes vertit: καὶ αἲ αἲ τὸ ἄνθος ἐχειδὴ γεγραμμένον. *Farn.*

217. *Nec genuiſſe pudet.*] *Genuiſſe* vetuſtiores. ſequentia id requirunt. *Heinſ.*

Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthum.] Non ſimpliciter de loco ſeu patria accipiendum, ſed & de perſona Sparta. fuit enim hæc uxor Lacedæmonis, mater Amyclæi, ipſiuſque Hyacinthi avia. ut Pauſan. tradit. *Micyl.*

219. *Hyacinthia.*] Horum feſtorum meminit Pauſanias bis in Laconicis: ἐν Ὑακινθίοις, πρὸ τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος θυσίας ἐς τοῦτον, Ὑακίνθῳ τὸν βωμὸν διὰ θύρας χαλκῆς ἐναγίζουσι. & in Meſſenicis. *Farn.*

Fab. VI. *Arg.* At ſi forte roges.] *Per comparationem oſtendit Orpheus pueros formoſos & Diis placuiſſe, & maximo ornamento ſuis fuiſſe civitatibus; puellas vero contra & Diis perquam diſplicuiſſe, & maximo ſuas urbes dedecore affeciſſe. Nam Propœtides quædam Venerem Deam eſſe negare auſæ, non minore ſunt odio civibus ſuis quam Ceraſtæ quidam, qui in ara hoſpites immolabant. quos ut Venus in juvencos convertit, ita Propœtidas & ſua corpora*
primas

An genuiſſe velit Propœtidas, abnuat æquè,
Atque illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat; unde etiam nomen traxêre Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Jovis hoſpitis ara,
Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Advena vidiſſet; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacaſve bidentes:
Hoſpes erat cæſus. ſacris offenſa nefandis,
Ipſa ſuas urbes, Ophiuſiaque arva parabat
Deſerere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
Peccavêre meæ? quod crimen, dixit, in illis?
Exſilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece; vel ſi quid medium mortiſque fugæque.
Idque quid eſſe poteſt, niſi verſæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit: & admonita eſt hæc illis poſſe relinqui:
Gran-

primas proſtituere coëgit, & in ſaxa commutavit.

220. *Fæcundam Amathunta metallis.*] *Metalli* malim cum uno Gronoviano. ſic infra vetus codex *gravidamque Amathunta metalli.* quomodo & apud Silium libro 11.

Mellis apes gravidæ. Heinſius.

Amathunta.] Cypri urbem, ut & ipſam inſulam ærifodinis claram. *Farn.*

221. *Propœtidas.*] Quæ Venerem Deam eſſe negare auſæ, numinis ira, poſtquam corpora ſua vulgo proſtituiſſent, in lapides verſæ ſunt. *Annuat æque.*] Imo *abnuat.* certe *abnuit* in multis veterum. quatuor cum prim. Reg. *abnuet.* Heinſ.

223. *Ceraſtæ.*] Cyprus ipſa Ceraſtis olim dicta, quod multa κέρατα, inquit Stephanus, hoc eſt ἄκρα, id eſt, promontoria habeat. unde forte occaſio fabulæ.

225. *Lugubris ſceleris.*] Hæc mendoſa ſunt. Florent. S Marci, *Inlugubris celeri.* Neapol. pri. Medic. & quatuor alii, *Inlugubri ſceleris.* *Inlugubris ſceleri* pri. Vatican. tert. Medic. & duo alii. at Spirenſis, *Inlugubris ſceleris.* Bernegger. ſec. Palat. prim. Erfurt. ſex alii, *Illugubris celeris.* unus Medic. & Jureti excerpta, *Illugubris ſceleri.* *Lugubris celeris* Arond. & Genev. *Lugubris celeri* unus Leidenſ. *Lugubris ſceleri* tres. alter Hamburg. *illigubris ſceleri.* Forte, *Ilicibus celebris.* ut alibi *celeberrimus ilice lucus.* vel, *In luco obſcuro.* vel *Ilice ſub veteri.* ut apud Virg.

——juxtaque veterrima laurus
Incumbens aræ.

Viderint acutiores. *Heinſ.*

227. *Amathuſiacaſve bidentes.*] *Amathuſiadeſque.* unus Leidenſis. Lege *Amathuſiadaſve.* ſic *Amathuſias renidens* in verſibus Symmachi, quos emendabo infra hoc libro ad v. 558. *Idem.* *Amathuſiacas bidentes.*] Cyprias oves. Nam Cyprus *Amathuſia* etiam fuit appellata. *R.*

229. *Ophiuſiaque.*] Cypria. cujus tamen nominis Cypro competentis neque mentio ulla apud Geographos, neque ratio apud interpretes. *Farn.*

232. *Gens impia.*] Ceraſtarum.

233. *Fugæque.*] Exilii.

237. Tor-

Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.
Sunt tamen obſcœnæ Venerem Propætides auſæ
Eſſe negare Deam: pro quo ſua numinis ira
Corpora cum formâ primæ vulgaſſe feruntur.
Utque pudor ceſſit, ſanguiſque induruit oris,
In rigidum parvo ſilicem diſcrimine verſæ.
Quas quia Pygmalion ævum per crimen agentes
Viderat, offenſus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ Natura dedit, ſine conjuge cælebs
Vivebat: thalamique diu conſorte carebat.
Interea niveum mirâ feliciter arte
Sculpit ebur; formamque dedit, qua fœmina naſci
Nulla poteſt: operiſque ſui concepit amorem.
Virginis eſt veræ facies; quam vivere credas:
Et, ſi non obſtet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet arte ſuâ. miratur, & haurit

Pe-

237. *Torvos.*] Truces, terribiles aſpectu. *R.*

FAB. VII. *Arg.* Sunt tamen, &c.] *Propætides filiæ Amathuntes aſpernatæ Venerem, primæ in triviis vulgavere corpora: ob ejuſdem Deæ iram, quia pudore induruerant, noviſſime in lapidem ſunt transfiguratæ.* Lact.

238. *Sunt tamen obſcœnæ.*] Quamvis inquit, Ceraſtas in juvencos converterit Venus, Propœtides tamen auſæ ſunt eam negare Deam eſſe.

239. *Pro qua.*] Prim. Vatic. quinque alii, *quo.* ut & à manu ſecunda Florent. S. Marci, idem à manu prima *pro quis.* Heinſius.

240. *Vulgaſſe.*] Proſtituiſſe. *R.* Videtur hæc fabula à libidine & turpitudine Cypriarum mulierum occaſionem traxiſſe. Nam & Herodotus & Juſtinus tradunt, antiquitus Cyprias quæſtu corporis dotem quærere, vulgoque ad littus etiam advenis ac nautis proſtare ſolitas fuiſſe. *Micyl.* *Vulgaſſe corpora.*] Hinc *Venus volgivaga* Lucr. πάνδημος ἑταίρα. *Meretrix fortunati eſt oppidi ſimillima, non poteſt ſuam rem obtinere ſola ſine multis viris.* Plaut. Ciſtellar. 1. 1.

FAB. VIII. *Arg.* Quas quia Pygmalion ævum.] *Pygmalion quidam flagitiis Propætidum offenſus, vitam cœlibem exigere decrevit, ſed ex ebore virginis ſimulacrum adeo fabre effinxit, ut perinde atque ſi viva eſſet, illius amore caperetur. Quare Venerem oravit, ut ſibi talem concederet uxorem. Venus autem plusquam petebatur, effecit. Nam illi quam in lecto Pygmalion collocaverat, animam inſpiravit, nubilemque ætatem donavit: ex inſperato igitur Pygmalion voti compos factus, ex ea Paphum ſuſtulit, à quo & inſula, & urbs Paphos fuit appellata.* R.

243. *Per crimina agentes.*] *Per crimen* meliores. *Heinſ.*

248. *Sculpſit.*] *Sculpit* prim. Ambroſ. ſec. Medic. & duo alii. *Idem.*

250. *Virginis eſt veræ facies.*] *Vera.* Idem.

251. *Velle moveri.*] *Poſſe* prim. Gronov. & alii duo. *Idem.*

252. *Ars adeo latet arte ſua.*] Ita diſtingue. *Idem.* *Haurit.*] Philoſtephanus in Cypriacis author eſt, inquit Arnobius l. 9. Pygmalionem regem Cypri ſimula-

chrum

Pectore Pygmalion ſimulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an ſit
Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen eſſe fatetur.
Oſcula dat, reddique putat: loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos inſidere membris:
Et metuit, preſſos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, tereteſque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Liliaque, pictaſque pilas, & ab arbore lapſas
Heliadum lacrymas. ornat quoque veſtibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent: nec nuda minus formoſa videtur.
Collocat hanc ſtratis conchâ Sidonide tinctis:
Appellatque tori ſociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam ſenſura, reponit.
Feſta dies Veneri, totâ celeberrima Cypro,

Vene-

chrum Veneris, quod ſanctitatis apud Cyprios, & religionis habebatur antiquæ, adamaſſe ut fœminam; mente, animo, lumine rationis judiciique cæcatis, ſolitumque dementem, tanquam ſi uxoria res eſſet, ſublevato in lectulum numine copularier amplexibus atque ore; reſque alias agere libidinis vacua imaginatione fruſtrabiles. Sed legatur & hiſtoria nobilis cujuſdam juvenis, qui ſimulachrum Veneris Cnidiæ impotens amabat apud Lucianum in Amoribus. *Farn.*

253. *Simulati corporis.*] In ſimilitudinem virginis effecti.

255. *Nec adhuc ebur eſſe fatetur.*] *Nec ebur tamen* pri. Gronov. rectius. *Heinſ.*

257. *Inſidere.*] Inhærere, infigi ac ſubſidere, ſic ut membra digitis cederent.

262. *Lilia perpictaſque pilas.*] *Liliaque pictaſque pilas.* Cantabrig. Urbin. Thuan. prim. Erfurt. prim. & ſec. Palat. & alii multi. Nec pauciores *Liliaque & pictaſque.* proxime verum Zulichem. *Liliaque & pictas violas. tabulas* unus Palat. *Heinſius.*

263. *Heliadum.*] Armillas & lineas ex electro ſeu ſuccino ſtillante a populis in quas Phaethontis ſorores verſæ finguntur. 2. lib. vſ. 364.

265. *Baccæ.*] Uniones, margaritæ.

267. *Concha.*] Purpura Sidonia, ſeu Tyria. *Farn.*

269. *Feſta dies Veneris.*] *Veneri* prim. Strozzæ. *Heinſ.*

270. *Et blandis induta cornibus aurum.*] *Inducta* plerique vetuſtiores. dixi lib. VII. v. 161. Deinde *pandis cornibus* jam puer olim legendum vidi. neque aliter in ſuis ad me literis noſter Gronovius. in uno meo, & uno Baſil. & pri. Erfurt. *auratis ornata cornua vittis* vel *ſertis.* ſed perperam. *blandus* etiam pro *pandus* perperam legitur apud Val. Flaccum libro II.

Alcides Telamonque comes dum littora pando

Ar-

Venerat: & pandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ niveâ cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Conſtitit; & timidè, Si Dî dare cuncta poteſtis;
Sit conjux opto, non auſus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, ſimilis mea, dixit, eburneæ.
Senſit, ut ipſa ſuis aderat Venus aurea feſtis,
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accenſa eſt; apicemque per aëra duxit.
Ut rediit; ſimulacra ſuæ petit ille puellæ:
Incumbenſque toro dedit oſcula. viſa tepere eſt.
Admovet os iterum: manibus quoque pectora tentat.
Tentatum molleſcit ebur: poſitoque rigore
Subſidit digitis, ceditque: ut Hymettia ſole
Cera remolleſcit, tractataque pollice multas
Flectitur in facies, ipſoque fit utilis uſu.
Dum ſtupet; & timidè gaudet; fallique veretur;
Rurſus amans, rurſuſque manu ſua vota retractat.
Corpus erat: ſaliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius pleniſſima concipit heros
Ver-

Anfractu ſinuoſa legunt, vox attigit aures
Flebile ſuccedens, ceu fracta remurmurat unda.
nam *blando anfractu* nihil eſt. male etiam illic *cum fracta remurmurat unda* vulgati. *Idem.*

271. *Blandis.*] Politis, vittatis; inauratis. *Farn.*

273. *Munere.*] Sacrificio.

277. *Venus aurea.*] Homero paſſim χρυσῆ Ἀφροδίτη. *Farn.*

278. *Similis mea, dixit, eburna.*] *Eburnea* Oxon. prim. Erfurt. aliique multi. rectius. *Heinſ.*

279. *Flamma.*] Felicis utique ominis erat. ſic ubi in ſacris & libaminibus crebrius & altius emicarent ignis ſcintillæ & flammæ. 4. Georgic. ỳſ. 385. *Ter flamma ad tecti ſummum ſubjecta reluxit Omine quo firmans animum*, &c.

283. *Tentatum.*] Non una & ſola fuit hæc virgo eburnea aut marmorea. plurimas credo duras primum & difficiles amatoribus, obſequio tamen & aſſiduis precibus emollitas. *Farnab.*

284. *Subſedit.*] *Subſidit* bene unus Medic. *Heinſ.*

285. *Tractataque pollice multas Vertitur in facies.*] *Flectitur* plerique meliores. ſic apud Horatium, *Cereus in vitium flecti.* male plurimi veterum, *multas quæ pollice tracta.* Idem.

287. *Et dubie gaudet.*] *Et medio* multi. Arondel. & tres alii, *timide.* placet. l. 1x. *Nec timida gaudete fide.* Idem.

289. *Corpus erat.*] Proprie: *Tangere enim & tangi; niſi corpus, nulla poteſt res.*

290. *Paphius.*] Pygmalion Cyprius; Sed προληπτικῶς. Farn.

Verba; quibus Veneri grates agat: oraque tandem
Ore ſuo non falſa premit: dataque oſcula virgo
Senſit; & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens; pariter cum cælo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adeſt dea. jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit: de quo tenet inſula nomen.
Editus hac ille eſt, qui, ſi ſine prole fuiſſet,
Inter felices Cinyras potuiſſet haberi.
Dira canam. procul hinc natæ, procul eſte parentes:
Aut, mea ſi veſtras mulcebunt carmina mentes,
Deſit in hac mihi parte fides; nec credite factum:
Vel, ſi credetis, facti quoque credite pœnam.

Si

291. *Grates agit.*] *Agat* ex caſtigationibus. *Heinſ.*

292. *Ora non falſa.*] Veram faciem. *R.*

293. *Ad lumina lumen Attollens.*] *Ad limina* cum uno Moreti & uno Bonon. Val. Flac. lib. VII.

Jam jactata toro, nimiumque experta cubile,
Ecce videt tenui candeſcere limen Eoo.

Heinſ.

297. *Illa Paphum.*] *Paphon* vetuſtiores plerique. verſu proximo opinor legendum *Editus hoc ille eſt*, non *hac. ut* Paphi filium fuiſſe deſignet Cinyran, Pygmalionis nepotem. Certe Apollodorus, quanquam de Cinyra rem longe aliter narrat, tamen Pygmalionis generum facit, cujus filiam Metharmen duxerit uxorem. *Idem.*

FAB. X. *Arg.* Editus & ille eſt qui, &c.] *Myrrha Cinyræ & Cenchreidis filia, iracundia Veneris, quod mater ejus præferretur Deæ, patrem impio dilexit amore, nec viam potiendi inveniens cogitur ſuſpendium experiri. Cujus nutrix intra cubile gementis excepit vocem, & ſignis cognitis nefariæ mortis, dum diligentius ſcrutatur, cauſam poſcit. Conſulta ergo puella ei pollicetur ſe effecturam, ut parenti ſine ulla infamia jungatur: cujus illa orationem in promiſſum tempus differt. At anus die ſolemni Cereris, quo mater ejus operata, à viro ſecubabat, alumnam noctu deduxit ad Cinyram, prædicans, forma ejus impulſam ſibi ſe credidiſſe, qui data cupiditate lumen inferri juſſit, ut ſpeciem ejus notam haberet: cognitusque filia pater ſtuprator, coactus eſt pudore ferro ſtricto eam inſequi, quæ duplici metu territa in inſulam profugit, ibique miſericordia ejuſdem Deæ in arborem, quæ ejus nomen indicaret, mutata eſt.* Lact.

298. *Editus hac ille eſt.*] Cinyras Pygmalionis filius Myrrham genuit, quæ nefando patris amore capta, nutricis opera cum eo inſcio concubuit, Adonimque concepit. quod cum reſciviſſet pater, ſtricto enſe filiam perſequi cœpit, illa vero fugiens in Arabiam uſque pervenit, ubi longo errore feſſa Deorum miſeratione in arborem ſui nominis fuit mutata. vide Fulgentium libro tertio. *R.*

299. *Felices.*] Erat enim rex Cypri, divitiis à Deo datis pollens, ut canit Pindarus in Nemeis ode. 8. Σὺν θεῷ γάρ τοι φυτευθεὶς ὄλβος ἀνθρώποισι παρμονώτερος ὅσπερ καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίᾳ ἐν ποτε Κύπρῳ Lycophronis interpreti, & Ant. Liberal. Smyrna eſt filia Theiantis 34. Fab.

305. *No-*

Si tamen admiſſum ſinit hoc Natura videri;
Gentibus Iſmariis, & noſtro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis,
Quæ tantum genuêre nefas. ſit dives amomo,
Cinnamaque: coſtumque ſuam, ſudataque ligno
Thura ferat, floreſque alios Panchaïa tellus;
Dum ferat & Myrrham. tanti nova non fuit arbos.
Ipſe negat nocuiſſe tibi ſua tela Cupido,
Myrrha: faceſque ſuas à crimine vindicat iſto.
Stipite te Stygio tumidiſque adflavit Echidnis
E tribus una ſoror. ſcelus eſt odiſſe parentem:
Hic amor eſt odio majus ſcelus. undique lecti
Te cupiunt proceres; totoque Oriente juventus
Ad thalami certamen adeſt. ex omnibus unum
Elige, Myrrha, tibi; dum ne ſit in omnibus unus.
Illa quidem ſentit; fœdoque repugnat amori:
Et ſecum, Quo mente feror? quid molior? inquit.
Dî, precor, & Pietas, ſacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: ſcelerique reſiſtite tanto;
Si tamen hoc ſcelus eſt. ſed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëuntque animalia nullo
Cætera delectu. nec habetur turpe juvencæ
Ferre

305. *Noſtro orbi.*] Thraciæ. Nam Orpheus Thrax fuit. R. *Gentibus.*] Thraciæ noſtræ gelidæ, quæ non calet amore inceſto.

307. *Sit dives.*] Simili Epitrope utitur Virgilius in conferenda cum aliis terris Italia. Georg. 2. vſ. 140. & v. 461. ubi cæteris vitæ rationibus ruſticam præfert.

308. *Coſtumque ſuum.*] *Suam* Urbin. prim. Vatican. Oxon. & ſex alii cum nonnullis editionibus. ſic *Eoaque coſtus* Lucano, *ſicca coſtus* Claudiano ex antiquis libris Nuptiis Honorii. *Heinſ.*

309. *Panchaica tellus.*] *Panchaia* meliores. bene. ſic Virgilio,

—— *thuriferis Panchaia pinguis arenis.*

In Culice Virgiliano *Panchaia thura* ex antiquis membranis *Idem.* *Panchaïa tellus.*] Virgilius: *Totaque thuriferis Panchaia pinguis ariſtis.* R. *Panchaica.*] Panchaia Arabiæ Felicis pars feliciſſima, utpote flagrantiſſimo Solis ſyderi ſubjecta. *Totaque thuriferis Panchaia pinguis arenis.* al. *ariſtis.* 2. Georg. 139. vſ.

314. *E tribus una ſoror.*] Una ex furiis, Tiſiphone, Alecto, aut Megæra.

318. *Elige Myrrha virum.*] *Myrrha tibi* Neap. & ſec. Med. *Heinſius.* *Unus.*] Pater tuus.

323. *Sed enim.*] Ejuſmodi luctam videre eſt in Medea lib. 7. in Scylla lib. 8. in Byblide lib. 9. *Farn.*

325. *Coëuntque animalia nullo Cætera delicto.*] *Coëunt* ex vetuſtioribus quidam. *nullo delectu* fragm. Cæſenas. optime. niſi

Ferre patrem tergo: fit equo ſua filia conjux;
Quaſque creavit, init pecudes, *caper: ipſaque cujus
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales.
Felices, quibus iſta licent! humana malignas
Cura dedit leges: & quod Natura remittit,
Invida jura negant. gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur; & pietas geminato creſcit amore.
Me miſeram, quod non naſci mihi contigit illic,
Fortunâque loci lædor! quid in iſta revolvor?
Spes interdictæ diſcedite. dignus amari
Ille, ſed ut pater, eſt. ergo ſi filia magni
Non eſſem Cinyræ; Cinyræ concumbere poſſem.
Nunc quia tam meus eſt, non eſt meus; ipſaque damno
Eſt mihi proximitas. aliena potentior eſſem.
Ire libet procul hinc, patrioſque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam. retinet malus error amantem;

Ut

dilectu malis cum Florentino S. Marci, quod verum eſt. diligere enim idem, quod ſeligere. hinc militum dilectus. *deletu* fragmentum Boxhornii. unus Palat. & unus Voſſ. *dilecto*. Heinſ.

328. *Ex illo concipit.*] *Ex illa* Neapol. prim. & tert. Medic. & tres alii. *Idem.*

330. *Remittit.*] Permittit.

331 *Gentes tamen eſſe feruntur.*] Hi ſunt Trogloditæ, Æthiopes, qui & uxores habent communes, & brutorum more vivunt.

333. *Ut pietas creſcat.*] *Et creſcit* plurimi veteres. *Heinſ.*

336. *Dignus.*] *Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit.* 1. l. de Arte. *Farn.*

339. *Nunc quia jam meus eſt.*] *Tam meus.* atque ita liber Langermannianus. *Heinſ.* *Meus.*] Pater. *Meus.*] Conjux.

340. *Proximus.*] Sanguinis & generis propinquitas. *Farn.*

341. *Patriaque relinquere fines.*] Rectius codex Naugerii cum uno Bonon. *patrioſque.* ſic *patrii enſes* libro x. apud Lucanum,

Dum patrii veniant in viſcera Cæſaris enſes.

hoc eſt Romani enſes, non Ægyptii. *Heinſ.*

342. *Malus ardor amantem.*] *Error* pri. Moret. excerpta Jureti & alii viginti aut plures. *ardor euntem* pri. Gronov. Puto *error euntem.* Vide Notas Triſt. 1. Eleg. 11. v. 99. *error* pro amore poëtis paſſim. quomodo apud Virgil.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error.

nam & furor & inſania amor poëtis dictus, & amentes amantes & maleſani. Plato in Phædr. IV. ſpecies μανίας θείας ſtatuit, fatidicam Apollinis inſpirationem, Bacchi myſtica, Muſarum afflatum. Τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος ἐρωτικὴν μανίαν ἐφησαμέν γ᾽ ἀρίστην εἶναι. Noſter Amor. 1. Eleg. x.

Cum bene pertæſum eſt, animique reſanuit error.

& Eleg. 11. ad Cupidinem,

Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque,

Aſſidue

Ut præſens ſpectem Cinyram; tangamque, loquarque,
Oſculaque admoveam, ſi nil conceditur ultra.
Ultra autem ſperare aliquid potes, impia virgo?
Nec, quot confundas & jura & nomina, ſentis?
Tune eris & matris pellex, & adultera patris?
Tune ſoror gnati, genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue ſorores,
Quæ facibus ſævis oculos atque ora petentes
Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
Paſſa, nefas animo ne concipe: neve potentis
Concubitu vetito Naturæ pollue fœdus.
Velle puta: res ipſa vetat. pius ille, memorque
Juris. & ô vellem ſimilis furor eſſet in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid facit, dubitare facit, ſcitatur ab ipsâ,
Nominibus dictis, cujus velit eſſe mariti.
Illa ſilet primò: patriiſque in vultibus hærens,
Æſtuat: & tepido ſuffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens eſſe timoris,
Flere vetat; ſiccatque genas; atque oſcula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet: conſultaque qualem
Optet habere virum; Similem tibi, dixit. at ille

Non

Aſſiduæ partes turba ſecuta tuas.
ita illis locis ſcribendum. Propertius libro 1. Elegia XIII.

Quæ tibi ſit felix, quoniam novus incidit error. Heinſ.

347. *Tune eris.*] Ænigma ſimile poſuit de ſe Oedipus in Thebaide Senecæ, ÿſ. 134. *Avi gener, patriſque rivalis ſui, Frater ſuorum liberûm, & fratrum parens; Uno avia partu liberos peperit viro, Ac ſibi nepotes.*

349. *Crinitas.*] Furias ὀφιοπλοκάμους. l. 4. ÿſ. 452. & 480. ſcelerum ultrices. Nolite, inquit Cicero pro Roſcio Amerino, putare, quemadmodum in fabulis ſæpenumero videtis, eos, qui aliquid impiè ſceleratèque commiſerint, agitari & perterreri furiarum tædis ardentibus. ſua quemque fraus, & ſuus terror maxime vexat: ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit, &c. *Farn.* *Sacro angue.*] Execrandis anguibus, & viperis.

355. *Memorque eſt moris.*] Pri. Gronov. excerpta Jureti, & quinque alii *Juris:* recte. *Heinſ.*

358. *Nominibus dictis.*] Expoſitis procorum nominibus. *R.* *Nominibus.*] Procorum: ταύτην διὰ κάλλος πλεῖστοι καὶ ἐκ πόλεων πλείστων ἐμνήστευον. Liberalis 34. fab.

359. *Patriſque in vultibus.*] *Patriiſque* cum Arondel. & uno meo, & altero Twiſdenio. *Heinſ.*

364. *Optat habere.*] *Optet* pleriqué meliores. *Idem.* *Optet habere.*] Ducere uxorem.

Non intellectam vocem collaudat; &, Eſto
Tam pia ſemper, ait. pietatis nomine dicto
Demiſit vultus, ſceleris ſibi conſcia, virgo.
Noctis erat medium, curaſque, & pectora ſomnus
Solverat. at virgo Cinyreïa pervigil igni
Carpitur indomito; furioſaque vota retractat.
Et modo deſperat; modo vult tentare: pudetque,
Et cupit; &, quod agat, non invenit. utque ſecuri
Saucia trabs ingens, ubi plaga noviſſima reſtat,
Quo cadat, in dubio eſt; omnique à parte timetur.
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illuc; momentaque ſumit utroque.
Nec modus aut requies, niſi mors, reperitur amoris.
Mors placet. erigitur: laqueoque innectere fauces
Deſtinat: &, zonâ ſummo de poſte revinctâ,
Care vale Cinyra, cauſſamque intellige mortis,
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniſſe ferunt, limen, ſervantis alumnæ
Surgit anus, reſeratque fores: mortiſque paratæ
Inſtrumenta videns, ſpatio conclamat eodem,

Se-

rem. Virgil. 3. *Me famulam, famuloque Heleno tranſmiſit habendam.* Et Ter. *Nec ſe illam poſſe habere domi.* Illa autem conſtructio, *Optat habere*, à Græcis ſumpta, etiam Virgilio & Terent. famil. *Donat habere viro* 5. Æneid. *Dare bibere.* Ter. Andr. Ennius 1. Annal. *Donavitque viro divinum pectus habere.* Ex Homer. π. v. 386. *δοῖμεν ἔχειν.*

367. *Demiſit vultus virgo.*] *Κάτω βλέψας.* Theocrit. Idyll. 8. & Argon. Apoll. 3. ℣ſ. 790. de Medea. —— *Ἠ δ' ἔγκλιδὸν ὄσσε βαλοῦσα* —— *Παρθενικὰς ἐρύθηνε παρηΐδας* &c.

369. *Igne.*] *Igni* ſec. Pal. pri. Erfurt. Spir. quatuor alii. *Heinſ.*

372. *Quid agat non invenit.*] *Quod agat* cum Juniano. *Heinſ. Utque.*] *Ac veluti ſummis antiquam montibus ornum Cum ferro acciſam crebriſque bipennibus inſtant Eruere agricolæ certatim: illa uſque minatur, Et tremefacta comam concuſſo vertice nutat*, &c. Æneid. 2. *Farn.*

378. *Mors.*] Remedium amoris ultimum, ut habet epigramma incerti autoris l. 1. Antholog. c. 27. *Ἔρωτα παύει λιμὸς εἰ δὲ μὴ χρόνος. Ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ, Θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.* Suidas Crateti tribuit, ut & Laërtius. *Farn.*

382. *Nutricis.*] Nutricem hanc Liberalis 24. fab. appellat Hippolyten. *Farn.*

383. *Limen ſervantis alumnæ.*] Libro IV. ℣ſ. 421. monui videri ſcribendum, *limen alumnum*, ut & paulo poſt, *ante pedes ſupplex procumbit alumnos*, non *alumnæ*. Heinſ.

385. *Inſtrumenta.*] Zonam laquei vice de poſte revinctam. *Farn.*

386. *Scin-*

Seque ferit, ſcinditque ſinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat. tum denique flere vacavit;
Tum dare complexus, laqueique requirere cauſſam.
Muta ſilet virgo, terramque immota tuetur:
Et deprenſa dolet tardæ conamina mortis.
Inſtat anus; canoſque ſuos, & inania nudans
Ubera, per cunas alimentaque prima precatur,
Ut ſibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
Averſata gemit. certa eſt exquirere nutrix:
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit, opemque
Me ſine ferre tibi. non eſt mea pigra ſenectus.
Seu furor eſt; habeo quæ carmine ſanet, & herbis.
Sive aliquis nocuit; magico luſtrabere ritu.
Sive eſt ira Deûm, ſacris placabilis ira.
Quid rear ulterius? certe fortuna domuſque
Soſpes, & in curſu eſt: vivunt genitrixque, paterque.
Myr-

386. *Sciditque ſinus.*] Veſtium ſubaudiatur. Id autem in magnis doloribus fieri conſuevit.

387. *Tum denique flere vacavit.*] Male in aliis *vetavit*, vel *paravit*. lib. VI.

——nec flere vacat, ſed faſque nefaſque
Confuſura ruit.

Lucanus libro II.

——cui funera vulgi
Flere vacet? Heinſius.

391. *Canoſque.*] Hinc Phædræ nutrix illa in Hippolyto Senecæ; *per has Senecta ſplendidas ſupplex comas, Feſſumque curis pectus, & cara ubera Precor, furorem ſiſte, teque ipſam adjuva.* Pars ſanitatis, velle ſanari fuit. v. 245. *Farn.*

395. *Nec ſolam ſpondere fidem.*] Nec ſolam fidem promittere, ſed etiam opem & auxilium.

396. *Pigra.*] Imo *male ſedula* abunde. ut infra v. 438. verum de improbitate hujuſmodi vetularum quæ plerumque ſe ſcelerum & flagitiorum præſtant miniſtras atque inſtrumenta, vide quæ ad hunc locum Georgius Sabinus.

397. *Habeo quod carmine ſanet.*] *Quæ ſanet.* plerique vetuſtiores. *Heinſ.* *Carmine.*] Quid valeat Magia in amoribus ſolvendis aut impediendis dixi ad 4. lib. Æneid. Virg. *Hac ſe carminibus promittit ſolvere mentes Quas velit*, &c. vide etiam 7. lib. ſupra. 200. & 225. *Farn.*

399. *Sacris placabitur ira.*] *Placabilis ira* in Florent. S. Marci, Ponticis,

——placabilis ira Deorum eſt.

Faſt. II.

——ſed & his placabilis umbra eſt.

Pont. III. Eleg. III.

Effice ſit nobis non implacabilis ira.

Gratius,

Eſt aliud, quod præſtet opis placabile numen.

quomodo ibi ſcribendum. non *opus*. Val. Flaccus lib. IV. v. 471.

——namque en tibi noſtra voluntas:
Si non ira Deûm cælo implacabilis urget.

ſic verſus mendoſiſſimi reſtituantur. Vide Notas Triſt. III. Eleg. V. verſ. 31. *Heinſius.*

401. *Soſpes ab incurſu eſt.*] *Soſpes it* Florent. S. Marci, & Neap. Lege *ſoſpes & in curſu eſt.* quomodo Bernegger. Spirenſ. & à manu ſecundâ Florentinus S. Marci, ita noſter ſæpe. vulgata ſcriptura pa-

Myrrha, patre audito, ſuſpiria duxit ab imo
Pectore. nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas: aliquemque tamen præſentit amorem.
Propoſitique tenax, quodcunque ſit, orat, ut ipſi
Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili:
Atque ita complectens infirmis colla lacertis,
Senſimus, inquit; amas: & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi: nec ſentiet unquam
Hoc pater. exſiluit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Diſcede, precor; miſeroque pudori
Parce, ait, inſtanti, Diſcede, aut deſine, dixit,
Quærere quid doleam. ſcelus eſt, quod ſcire laboras.
Horret anus; tremulaſque manus anniſque metuque
Tendit: & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ.
Et modo blanditur; modo, ſi non conſcia fiat,
Terret: & indicium laquei, cœptæque minatur
Mortis: & officium commiſſo ſpondet amori.
Extulit illa caput, lacrymiſque implevit obortis

Pe-

parum Latina eſt. lib. XIII.

In curſuque meus dolor eſt.

Pont. IV. Eleg. XI.

Dum dolor in curſu eſt, dum petit æger opem.

Remed. Amor.

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori.

ſic *furere in curſu*, Epiſt. OEnones, *in curſu famulæ rapuere furentem.* ita ſcribe. non *incurſu*. Faſt. IV.

In medio curſu tempora veris eunt.

lib. V. *Vox erat in curſu.* lib. VI. *Spes erat in curſu.* Heinſ.

405. *Quodcumque eſt.*] *Quodcunque ſit* pri. Gronov. pri. Ambroſ. & quatuor alii. bene. *Idem.*

407. *Complectens membra lacertis.*] *Colla* ſec. Palat. aliquanto rectius. at in uno Mediceo, *nata.* venuſte. Natæ enim alumnæ à nutricibus appellabantur, & illæ contra ab alumnis matres. ſic Nutrix Phædræ apud Euripidem ipſam allocuta,

—— θάρσει τέκνον, καὶ μὴ χαλεπῶς
Μετάβαλλε δέμας.

atque ita paſſim Tragici. & Nonnus initio libri IV. Dionyſ. ter quaterve. apud Statium Theb. VII. Antigone nutritorem Phorbantem *patrem* appellat. Medea ad nutricem apud Valerium Flaccum,

Quæ manus hac certe cen me petat agmine, mater.

Advenit, haud armis, haud unquam cognita cultu? Idem.

408. *Senſimus.*] Qua ſolertia Leptines Mathematicus, vel ut alii tradunt, Eraſiſtratus medicus amorem indagarit Antiochi filii Seleuci regis, qui novercam deperiit; lege apud Plutarchum in Demetrio, Appianum in Syriacis; Val. Maximum lib. 5. cap. 7. *Farn.*

410. *exſiluit.*] *Exſiluit* vetuſtiores. *Heinſ.*

417. *Et indicium laquei.*] Hoc eſt, minatur ſe indicaturam patri, quod ſe ſuſpendere voluerit Myrrha.

428. Pe-

Pectora nutricis: conataque ſæpe fateri,
Sæpe tenet vocem: pudibundaque veſtibus ora
Texit: &, O, dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus: & gemuit. gelidos nutricis in artus,
Oſſaque (ſenſit enim) penetrat tremor: albaque toto
Vertice canities rigidis ſtetit hirta capillis.
Multaque, ut excuteret diros, ſi poſſet, amores,
Addidit. at virgo ſcit ſe non falſa moneri,
Certa mori tamen eſt; ſi non potiatur amato.
Vive, ait hæc; potiêre tuo; non auſa, parente,
Dicere, conticuit: promiſſaque numine firmat.
Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niveâ velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum:
Perque novem noctes Venerem tactuſque viriles
In vetitis numerant. turbâ Cenchrêis in illâ
Regis abeſt conjux: arcanaque ſacra frequentat.
Ergo legitimâ vacuus dum conjuge lectus;
Nacta gravem vino Cinyram male ſedula nutrix,
Nomine mentito, veros exponit amores:
Et faciem laudat. quæſitis virginis annis,
Par, ait, eſt myrrhæ. quam poſtquam adducere juſſa eſt,
Utque domum rediit; Gaude mea, dixit, alumna:
Vici-

428. *Potiatur amore.*] *Amato* fragmentum Cæſenas, prim. Gronov. & duodecim alii. *Heinſius.*

430. *Numine.*] Jurejurando. *R.*

431 *Feſta.*] Menſe Boëdromione celebrabantur *Eleuſinia*, quæ & *Theſmophoria*. ſed Romanis recepta *Cerealia* dicta. has celebraturæ novem noctibus à Venereis abſtinuere & vino. albis deinde veſtibus indutæ & vittatæ procedebant. Myſtæ lampades ſeu faces manu ferebant, media ſcil. nocte, matronæ aliæ primitias frugum offerebant, virgines præcedebant canæphoræ ciſtas in capite ferentes. vide quæ ad 343. vſ. l. 5. *Farn.*

434. *Tactuſque virorum.*] *Viriles* cum melioribus. *Heinſius.*

435. *Turba Cinyreis in illa Regis adeſt conjux.*] *Cenereis*, vel *Cenchreis* Florentinus S. Marci, Bernegger. Neapol. Cantabrig. Oxon. pri. & ſec. Palat. aliique complures. recte. quo alludunt nonnulli, in quibus *Cenereis*. Auctor argumentorum in Metamorphoſes, *Myrrham Cinyræ & Cenchreidis filiam* facit. Higynus fab. LVIII. Smyrna Cinyræ *Aſſyriorum regis & Cenchreidis filia.* Apollodorus Metharmen Pygmalionis Cypriorum regis filiam ei uxorem aſſignat, ex qua Adonin pluresque liberos genuerit. pro *adeſt* malim *abeſt* cum primo Palatino & Rottendorphiano. pri. Gronov. pri. Reg. & duo alii *abit*. ſec. Pal. & Oxon. *turbam in illam abit.* Idem.

 443. *Non*

Vicimus. infelix non toto corpore ſentit
Lætitiam virgo; præſagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet. tanta eſt diſcordia mentis.
Tempus erat quo cuncta ſilent; interque Triones
Flexerat obliquo plauſtrum temone Boötes.
Ad facinus venit illa ſuum. fugit aurea cælo
Luna: tegunt nigræ latitantia ſidera nubes;
Nox caret igne ſuo. primos tegis, Icare, vultus;
Erigoneque pio ſacrata parentis amore.
Ter pedis offenſi ſigno eſt revocata: ter omen
Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxque atra pudorem.
Nu-

443. *Non toto pectore ſentit.*] *Corpore* Oxon. quart. Medic. & quatuor alii. bene. nam ſequitur proxime, *præſagaque pectora.* Idem.

445. *Sed tamen & gaudet.*] *Gaudent* ſec. Medic. & alius. *Flet tamen* alius Medic. Forte *Flens tamen & gaudet.* niſi mavis *Sic tamen & gaudet.* Idem. *Tanta eſt diſcordia menti.*] Explicatur hoc egregie à Virgil. 4. Æneid.

Ac veluti annoſam valido cum robore quercum
Alpini Boreæ, nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter ſe certant. &c.
Haud ſecus aſſiduis hinc atque hinc motibus heros
Tunditur.

Quod ex Homer. Iliad. 9. à v. 4. Hic de mari, ille de quercu. Ὡς δ' ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα—— Βορέης καὶ Ζέφυρος. &c. Ὡς ἐδαΐζετο θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν Ἀχαιῶν.

446. *Interque Triones.*] *Trionem* Florent. S. Marci. Adeantur Notæ l. 1. v. 64. *Heinſ. Inter Triones.*] Stellæ ſunt ad polum Arcticum *Triones*, qui à numero *ſeptentriones* vocantur. Sane Triones priſca lingua boves aratores dicti, quaſi teriones: hoc eſt, arandæ vertendæque terræ idonei. Efficiunt autem ſydus plauſtro ſimile, quod Græci ἄμαξαν, Latini *ſeptentriones* vocant. Gellius libro ſecundo cap. 21. *R. Tempus.*] Conticinii notatio, hoc eſt, intempeſtam ac mediam noctem deſcribit. Μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις, Στρέφεται ὅτ' ἄρκτος ἤδη Κατὰ χεῖρα τὴν βοώτου. Anacr. *Farnab.*

447. *Bootes.*] Sydus eſt Bootes, qui & Arctophylax appellatur. *R.*

448. *Fugit.*] Luna prius nitida & ſydera latuerunt ſubito nubibus tecta tanti ſceleris conſpectum perhorreſcentia. præcipue vero Erigone propter pietatem in patrem Icarium à ruſticis interemptum in conſtellationem Virginis relata. Hygin. fab. 130. *Farn.*

450. *Primus tegis, Icare, vultus.*] *Primos vultus* meliores magno numero. *Heinſ. Primus tegis Icare vultus.*] Ne tantum ſcelus aſpiceres. Icari autem Erigoneſque filiæ hiſtoria fuit nobis expoſita. *R.* Atque Icarus Arcturi, ſive Bootæ; Erigone autem virginis nomine appellata, ut Higynus ait. Cæterum notandum hoc loco à poëta *Icarum* dici τρισυλλαβῶς, quem alii *Icarium* vocant *Micyl.*

453. *Funereus bubo.*] Ex Virg. 4. Æn.
Solaque culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces.

454. *It tamen, & tenebræ minuunt.*] Puto, *et minuunt.* Heinſius.

459. *Ani-*

Nutriciſque manum lævâ tenet; altera motu
Cæcum iter explorat. thalami jam limina tangit;
Jamque fores aperit; jam ducitur intus: at illi
Poplite ſucciduo genua intremuêre; fugitque
Et color, & ſanguis: animuſque relinquit euntem.
Quoque ſuo propior ſceleri, magis horret, & auſi
Pœnitet; & vellet non cognita poſſe reverti.
Cunctantem longæva manu deducit: & alto
Admotam lecto cum traderet, Accipe, dixit;
Iſta tua eſt, Cinyra. devotaque corpora junxit.
Accipit obſcœno genitor ſua viſcera lectô;
Virgineoſque metus levat; hortaturque timentem.
Forſitan ætatis quoque nomine, Filia, dicat:
Dicat & illa, Pater; ſceleri ne nomina deſint.
Plena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero; conceptaque crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat. nec finis in illâ eſt.
Cum tandem Cinyras, avidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit
Et ſcelus, & natam. verbiſque dolore retentis,
Pendenti nitidum vaginâ deripit enſem.
Myrrha fugit, tenebris & cæcæ munere noctis

In-

459. *Animuſque reliquit.*] *Relinquit* cum melioribus. & mox *deducit* pro *deduxit.* pro *Cunctantem* ſec. Medic. *Luctantem.* Idem.

464. *Devotaque pectora junxit.*] *Corpora* veteres plerique. *Idem.*

467. *Filia dixit, dixit & illa pater.*] *Dicat* utroque loco cum caſtigatioribus *Idem.*

469. *Plena patris.*] Gravida ex patre. *Farn.* *Plena.*] *Sed cum te gravidam, & pulcrè plenam adſpicio, gaudeo.* Plaut. Amphytr. I. 2. —— *Ingentique implet Achille.* Noſter lib. XI. v. 265.

475. *Vaginâ diripit enſem.*] *Deripit* meliores. niſi quod in tribus, *liberat.* quomodo libro VI. v. 551. locutus, & lib. II. Faſt. in fabula Lucretiæ. v. 753. *eripere ferrum Vaginâ* Virgilio lib. VI. *Heinſ.*

476. *Tenebriſque & cæcæ munere noctis Intercepta neci eſt.*] *Tenebris* prim. Vatican. pri. Gronov. Cæſen. aliique ſatis multi. τὸ *eſt* etiam tollendum cum uno Moreti. pro *vagata* alius Moreti *ululata.* *relinquit* etiam pro *reliquit* meliores. denique *radiantis Lunæ* pro *redeuntis* ſec. Pal. & ſex alii. nil muta. noſter Metam. XIV.

Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt.

Statius Theb. V.

Septima jam rediens Phœbe mihi reſpicit ægras
Stare genas.

Idem.

478. *Pal-*

Intercepta neci: latoſque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit.
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ;
Cum tandem terrâ requievit feſſa Sabæâ.
Vixque uteri portabat onus. tum neſcia voti,
Atque inter mortiſque metus, & tædia vitæ,
Eſt tales complexa preces: O ſi qua patetis
Numina confeſſis; merui, nec triſte recuſo
Supplicium. ſed, ne violem vivoſque ſuperſtes,
Mortuaque exſtinctos, ambobus pellite regnis:
Mutatæque mihi vitamque necemque negate.
Numen confeſſis aliquod patet. ultima certe
Vota ſuos habuêre Deos: nam crura loquentis
Terra ſupervênit; ruptoſque obliqua per ungues
Porrigitur radix longi firmamina trunci:
Oſſaque robur agunt: mediâque manente medullâ
Sanguis it in ſuccos; in magnos brachia ramos;
In parvos digiti: duratur cortice pellis.
Jamque gravem creſcens uterum perſtrinxerat arbor;
Pectoraque obruerat; collumque operire parabat;
Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
Subſedit: merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ, quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen: & tepidæ manant ex arbore guttæ.

Eſt

478. *Palmiferos Arabas.*] Apud quos multæ palmæ naſcuntur. *Panchaa rura.*] Arabica. Eſt enim Panchaia regio Arabiæ felicis.

481. *Neſcia voti.*] Quid cuperet ignara.

483. *Eſt tales complexa preces.*] *Exorſa* Arondel. & ſex alii. *Heinſius.*

486. *Ambobus regnis.*] Et vivorum & mortuorum.

492. *Oſſaque robur agunt.*] Hoc eſt, oſſa in lignum craſſius convertuntur.

495. *Præcinxerat arbor.*] *Perſtrinxerat* S. Marci, tert. Medic. Oxonien. Spirenſis. Excerpta Jureti & alii octo *conſtrinxerat* Neap. & ſec. Medic. *præſtrinxerat* Urbin. & tres alii. duo *præſtruxerat.* Heinſ.

496. *Pectoraque obruerat.*] *Obrui telis, undâ, tecto labente* dicuntur bene & eleganter. *obrui cortice* durius paulo dictum. Quare perſuadeor ut credam ſcripſiſſe noſtrum, *Pectora obſiterat.* id eſt, occluſerat, operuerat. vide quæ de hoc verbo annotavi lib. 11. Faſt. 578. certe in altero Hamburgenſi. *horruerat.* Idem.

498. *Venienti ligno.*] Succreſcenti. *Subſedit.*] Submiſit ſe.

500. *Flet tamen.*] Hoc ad naturam arboris myrrhæ refertur. ſponte namque ſudat, ut ſcribit Plin.

502. *Nulla*

Eſt honor & lacrymis: ſtillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nullique tacebitur ævo.
At male conceptus ſub robore creverat infans:
Quærebatque viam; qua ſe, genitrice relictâ,
Exſereret. mediâ gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem: nec habent ſua verba dolores:
Nec Lucina poteſt parientis voce vocari.
Nitenti tamen eſt ſimilis; curvataque crebros
Dat gemitus arbor: lacrymiſque cadentibus humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes:
Admovitque manus: & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas; & fiſsâ cortice vivum
Reddit onus; vagitque puer: quem mollibus herbis
Naï-

502. *Nulloque tacebitur ævo.*] *Nullique* alter Strozzæ. *Heinſius.*

FAB. X. *Arg.* At male conceptus.] *Adonis ex inceſto patris ac filiæ coitu natus, in tantam crevit pulchritudinem, ut ejus amore Venus caperetur; quo cum ut diutius eſſe poſſet, unâ cum illo venationibus indulgebat, præcipueque fugacium animalium, feras autem natura armatas vitabat, Adonimque ut ſibi ab illis caveret admonebat. Ille vero gloriæ ſuavitate motus aprum excivere auſus, ab eo fuit interemptus. Quod cum Venus reſcivisſet, in purpureum florem illum commutavit.* R.

506. *Habent ſua verba dolores.*] *Labores* Arondelianus. *Heinſ.*

508. *Crebros dat gemitus.*] *Spiſſos* Florentinus S. Marci, pro diverſa lectione. ſic *ſpiſſa nubes* libro v. & Amor. I. Eleg. XIII. *ſpiſſa grando* lib. IX. *ſpiſſus ſanguis*, libro XI. *ſpiſſus lactis liquor.* ex Mss. lib. XII. *ſpiſſus aër* & *ſpiſſum littus* libro XV. & Arte Amatoria. *ſpiſſum cælum* Valerio Flacco libro I. v. 616.

—— vaſto pariter ruit igneus æther
Cum tonitru; ſpiſſoque tegit nox omnia cælo.

ubi vulgatum *piceo* non poteſt ferri, cum mox ſequatur, *picei fulſere poli.* Virgil.

—— ſpiſſis noctis ſe condidit umbris.

ſpiſſus imber Propert. libro III. Eleg. IV.

Pleïadum ſpiſſo cur coit imbre chorus?

ita enim pro *igne* opinor legendum. quod Pleïades ſint imbriferæ, ut Lucano dicuntur. Statio *aquoſæ* & *nubilæ. madidæ* Claudiano *coire ſpiſſo imbre.* quomodo idem Val. Flaccus lib. III.

—— ceu pectora nautis
Congelat hiberni vultus Jovis agricoliſve,
Cum coit imbre minax.

perperam ibi *umbra minax* nunc legitur. ſic & *cogi in nubem aër* dicitur. & *ſpiſſari in imbrem* Lucano lib. IV. de nubibus,

Jamque polo preſſæ largos denſantur in imbres
Spiſſatæque fluunt.

conjecturam in Propertio noſtram confirmat alter locus ejuſdem Valerii Flacci libro v. vſ. 415. ubi de Pleïadibus ſimiliter agitur,

———— denſæque ſequuntur
Pliades, & madidis rorant è crinibus imbres.

Vulgati codices eodem illic modo peccant, quo apud Propertium, cum præferant, *rorantes crinibus ignes.* Idem.

512. *Sciſſo cortice.*] *Fiſſo* caſtigatiores plerique. niſi quod in Florent. S. Marci, Bernegger. Cæſen. Oxon. pri. Baſil. pri. Erfurt. Spir. *fiſsâ* recte. videantur quæ notamus lib. IV. vſ. 375. *Idem.*

514. *La-*

Naïdes impoſitum lacrymis unxêre parentis.
Laudaret faciem Livor quoque. qualia namque
Corpora nudorum tabulâ pinguntur Amorum,
Talis erat. ſed, ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharêtras.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas:
Et nihil eſt annis velocius. ille ſorore
Natus avoque ſuo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus; modo formoſiſſimus infans;
Jam juvenis, jam vir, jam ſe formoſior ipſo eſt:
Jam placet & Veneri, matriſque ulciſcitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius exſtanti deſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum Dea reppulit, altius actum
Vulnus erat ſpecie: primoque fefellerat ipſam.
Capta viri formâ non jam Cythereïa curat
Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piſcoſamque Cnidon, gravidamve Amathunta metalli.
Abſtinet & cœlo: cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet: huic comes eſt: aſſuetaque ſemper in umbrâ
Indulgere ſibi, formamque augere colendo,
Per juga, per ſilvas, dumoſaque ſaxa vagatur
Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ;

Hor-

514. *Lacrymis.*] Myrrhæ guttis. *Illius lacrymis, quas arbore fundit odora, Ungitur, & dominæ nomina gutta tenet.* 1. *de Arte.* Farn.

521. *Avoque.*] Redi ad v. 347.

524. *Ignes.*] Apollodorus lib. 3. ſcribit Myrrham, ab irata Venere, quod eam nihili faceret, in dirum patris amorem fuiſſe impulſam. Lactantius matri hoc Myrrhæ imputat. *Farn.*

526. *Diſtrinxit arundine pectus.*] *Deſtrinxit* meliores. *Heinſ.*

527. *Altius ſpecie.*] Altius quam videbatur externa ſpecie.

531. *Gravidamque Amathunta metallis.*] *Metalli* Genevenſis. dictum ſupra. *Heinſ.* *Gravidamque Amathunta.*] Amathus urbs fuit Cypri ærifodinis abundans, propter quod poëta illam *metallis gravidam* vocat. R. *Cnidon.*] Promontorium Cariæ velut peninſula, in qua urbs celebris Veneris imagine quam fecit Praxiteles, quam ut viderent, ab omni parte plurimi navigarunt Cnidon. Plin. 36. lib. 5. cap. *Metallis.*] Supra 220. vſ.

536. *Nuda genu.*] *Fine genu* Florent. S. Marci, ſec. Palat. prim. Medic. & Bernegger. cum priore Twiſdenio. *Fune genu* prim. Palat. *Inde Venus* Neap. & ſec. Medic. *Funiculo* Urbin. & à manu ſecunda, *Uſque genu.* quomodo & prim. Vatican. Arondel. prim. Gronov. prim. Baſil. prim. Moreti, uterque Hamburg.

aliique

Hortaturque canes; tutæque animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celſum in cornua cervum,
Aut agitat damas: à fortibus abſtinet apris.
Raptoreſque lupos, armatoſque unguibus urſos
Vitat, & armenti ſaturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas, (ſi quid prodeſſe monendo
Poſſit,) Adoni, monet. Fortiſque fugacibus eſto,
Inquit: in audaces non eſt audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius eſſe periclo:
Neve feras, quibus arma dedit Natura, laceſſe:
Stet mihi ne magno tua gloria. non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movere, leones,
Setigeroſque ſues, oculoſque, animoſque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus eſt fulvis & vaſta leonibus ira:
Inviſumque mihi genus eſt. Quæ cauſſa, roganti;
Dicam, ait; & veteris monſtrum mirabere culpæ.

Sed

aliique plurimi. *Viſque genu* Noricus. *Pene genu* alter Erfurt. Puto ſcribendum, *Crure tenus.* ut apud Juvenalem,

Nam ſi docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet.

aut ſi veterrimorum codicum veſtigiis inſiſtendum, *Fine genûs* ſcribe. ita enim declinat τὸ *genu* Servius ad ℣ſ. 22. l. III. Æneid. quam conjecturam confirmat codex Spirenſis. *fine inguinum* Salluſtius apud Philargyrum ad librum III. Georg. ℣ſ. 153. *Coſtarum ſub fine* apud Nemeſianum in Cynegetico. vulgata tamen lectio ex illis Virgilianis poteſt aſſeri,

Venatrix dederatque comam diffundere ventis,
Nuda genu.

ſummo palla genu. Venatricibus apud Val. Flaccum lib. III. *Heinſ.* *Nuda genu ritu ſuccincta Dianæ.*] Ex Virg. I. Æneid.

Nuda genu, nodoque ſinus collecta fluentes,

& deinde,

Succinctam pharetra, & maculoſa tegmine Lyncis.

Quod ex Græco, ἐξηρτημένοι τόξοις.

538. *Pronos.*] Veloces, in fugam inclinatos, ut quibus anteriora crura ſint breviora. *Celſum.*] Ὑψίκερον ἔλαφον. Nonn. 10. l. *ſurgentem in cornua cervum.* Virg. l. 10. Æn. καρήατα μετήορον αἴροντα. Oppian. 2. lib. *Farn.*

543. *Poſſet.*] *Poſſit* cum melioribus. *Heinſius.*

544. *In audaces.*] *Licet eminus eſſe Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.* Theſeus Pirithoo lib. 8. ℣ſ. 410. *Farn.*

549. *Animos ferarum.*] Iram & rabiem ferarum.

550. *Fulmen.*] Vide lib. I. v. 305. & lib. 8. v. 289. *Farn.* *In aduncis dentibus.*] *Et aduncis* plerique vetuſtiores. Forte *præaduncis.* ut *præacuta haſta* libro VII. v. 131. *Heinſius.*

553. *Mirabile culpa.*] *Mirabere* Thuan. prim. Vatican. prim. Medic. prim. Moreti. aliique complures. *Idem.*

558. *In-*

Sed labor inſolitus jam me laſſavit: & ecce
Opportuna ſuâ blanditur populus umbrâ:
Datque torum ceſpes. libet hac requieſcere tecum,
Et requievit, humo: preſſitque & gramen, & ipſum.
Inque ſinu juvenis poſita cervice renidens
Sic ait: ac mediis interſerit oſcula verbis.

Forſi-

558. *Inque ſinu juvenis poſita cervice.*] Ex Lucret. lib. 1. v. 35.

——in gremium qui ſæpe tuum ſe
Rejicit, æterno devinctus vulnere amoris,
Atque ita ſuſpiciens, tereti cervice repoſta,
Paſcit amore avidos, inhians in te, Dea, viſus,
Eque tuo pendet reſupini ſpiritus ore, &c.

Poſita cervice reclivis.] *Reclinis* plerique. niſi quod optimus S. Marci Florentinus, *renidens.* venuſte mehercules. cum Gloſsâ, *id eſt, ridens.* Hinc φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη Homero. Horatio. *Erycina ridens.* & *perfidum ridens Venus.* Epiſtola Paridis noſter, *Dulce Venus riſit.* Neque aliter poëtæ Græci paſſim, *Amathuſias renidens* Symmacho lib. 1. Epiſt. VIII. quo ordine in ultima Caſparis Schioppii editione legitur. Sed cum verſus iſti mendoſiſſimi circumferantur, producam eos, ut legendos eſſe arbitror:

Ubi corniger Lyæus
Operit ſuperna Gauri;
Vulcanus æſtuoſis
Media incoquit cavernis.
Tenet ima piſce multo
Thetis & vagæ ſorores:
Calet unda, friget æthra.
Simul innatat choreis
Amathuſias renidens,
Salis arbitra & leporis,
Flos ſiderum Dione.

ſecundo verſu pro *Operit ſuperna vite*, quæ Jureti conjectura eſt, cum libri veteres haberent *ſuperam gutturi*, vel *ſuperna guttur*, Lectius *ſuperna gutti* concinnavit. nos *ſuperna Gauri*, veriſſima conjectura. qui mons eſt in hoc ipſo tractu, à vino, quod præſtantiſſimum proferebat, multum antiquis laudatus. unde Statio,

Bacchei vineta madentia Gauri.

Florus lib. 1. cap. XVI. *Hic amicti vitibus montes, Gaurus, Falernus, Maſſicus.* ſed hoc notum. verſu quarto *media incoquit*, pro *medium coquit.* ita præcedentia, & quæ ſequuntur poſtulant. verſu ſexto, pro *Baïæ ſorores*, repoſuimus *vagæ* conſulentes metro. Alludit autem ad Lucrinum lacum piſce celeberrimum, qui ad radices Gauri. verſu nono pro *Amathuſium* repoſuimus *Amathuſias.* cum Juretus notet *Amathuſiam* ex veteri codice. Ipſe peſſime *Amatorum renidens* contra metrum. denique verſu decimo pro *vaporis* reſcripſimus *leporis.* Intelligendi autem poſteriores verſus de templo Veneris, quod ad Lacum Lucrinum colebatur. unde *Lucrina Venus* Statio lib. III. Sylv. 1. & hæc de mendoſiſſimo loco. De Gauro tamen, quod in ſecundo verſu Symmachi corrigebam, jam occupaſſe juvenilibus ad Florum notis Salmaſium Gronovius me monuit, cum hæc jam ſcripſiſſem. ſed revertamur ad Venerem ridentem. Silius libro VII.

——poſtrema nitenti
Affulſit vultu ridens Venus,

de judicio Paridis. ſed & Cupido ridens exprimebatur. Seneca Hippolyto,

Iſte laſcivus puer & renidens
Tela quam certo moderatur arcu.

Ita ſcribendus iſte locus ex optimo codice Mediceo. *Heinſ.*

559. *Mediis interſerit oſcula verbis.*] *Labris* Florent. S. Marci, Neapol. Bernegg. Caſen. pri. & ſec. Medic. Urbin. Spir. & ſeptem alii. ſimilis error apud

Proper-

Forſitan audieris aliquam certamine curſûs
Veloces ſuperaſſe viros. non fabula rumor
Ille fuit: ſuperabat enim. nec dicere poſſes,
Laude pedum, formæne bono præſtantior eſſet.
Scitanti Deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
Nil opus eſt, Atalanta, tibi. fuge conjugis uſum.
Nec tamen effugies: teque ipſa viva carebis.
Territa forte Dei per opacas innuba ſilvas
Vivit: & inſtantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: Nec ſum potiunda, niſi, inquit,
Victa prius curſu. pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. ea lex certaminis eſto.

Illa

Propertium lib. I. Eleg. XII.

Et cupere optatis animam deponere verbis.

pro *labris* perperam legitur. quod Paſſeratio quoque deprehenſum video. Notum illud ex Anthologia,

Τὴν ψυχὴν Ἀγάθωνα φιλῶν ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον.

vide quæ ad Claudiani Epithalamium Palladii notamus. v. 132. in hoc tamen Naſonis loco vulgata ſcriptura non videtur mutanda. *Idem.*

FAB. XI. *Arg.* Forſitan audieris aliquam certamine curſus, &c.] *Atalanta Schœnei filia, cum de conjugio ſciſcitata eſſet, & monita ut nulli jungeretur: quia omnium virginum perniciſſima erat, petentibus procis, legem poſuit, ejus conjugem futuram, qui ſe curſu pedum anteceſſiſſet, quam cum Hippomenes Macarei filius ex progenie Neptuni intenſo amore diligeret, nec mortem certaminis expaveſceret, Venerem in malis habuit auxilio. Nam ex Damaſeno agro ei tria mala aurea donavit, qui eſt in inſula Cypri, ut in curſu projiceret virgini: futurum enim ut cupiditate ejus tardaretur, dum peteret. Cujus monitis Hippomenes conſecutus victoriam, poſtea ingratus adverſus Deam cognitus eſt. Itaque impulſu ejuſdem Deæ, dum matris Deum lucum tranſgrediuntur, quem Echion terræ filius ſacraverat, non tenuerunt cupiditatem, quin adverſus religionem in ſacrato concumberent ſolo, quam ob cauſam à Deo in leones ſunt converſi.* Lact.

561. *Non fabula rumor ille fuit.*] Ita diſtingue: rumor ille non fuit fictus. ſic *fabula manes* apud Horatium. *Heinſ.*
Non fabula.] Non eſt hæc, inquit Venus, fictio ad delectandum comparata; ſed rumor, imo fama conſtans & certa. Confunditur tamen hæc fabula. Cum enim duæ fuerint Atalantæ; ut habet Io. Tzetzes 13. Chil. 453. & Scholiaſtes Apollonii Argonaut. I. ἡ μὲν ἀρκὰς Ἰάσου θυγάτηρ ἣν ἔγημε Μειλανίων. ἡ δὲ Ἀργεία ἡ Σχοινέως. ἣν ἔγημε Ἱππομέδων. Tzetzes ipſe, Palæphatus, alii tribuunt hoc filiæ Iaſii, quod erat filiæ Schœnei: Milanioni item, quod erat Hippomenis. *Farn.*

564. *Deus.*] Apollo. *R.*

566. *Teque.*] Transformata ſcil. vives humanæ formæ ſuperſtes. *Farn.*

567. *Sorte.*] Oraculi reſponſo. Æneid. 4. *Nunc Lyciæ ſortes.*

568. *Et inſtantem turbam.*] Ad Epiſt. Ulyſſis Sabiniani ſcribendum monui,

—— *inſtantum turbam procorum.*

Heinſ.

569. *Potienda.*] *Potiunda* meliores. dictum lib. IX. v. 752. *Idem.*

Illa quidem immitis : ſed (tanta potentia formæ eſt)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat hippomenes curſûs ſpectator iniqui :
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat : ac nimios juvenum damnarat amores.
Ut faciem, & poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina fias;
Obſtupuit : tollenſque manus, Ignoſcite, dixit,
Quos modo culpavi : nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem;
Et, ne quis juvenum currat velocius, optat
Invidiâque timet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes Deus ipſe juvat. dum talia ſecum
Exigit Hippomenes : paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythicâ non ſecius ire ſagittâ
Aönio viſa eſt juveni; tamen ille decorem
Miratur magis : & curſus facit ipſe decorem.
Aura refert oblata citis talaria plantis :
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus ſuberant picto genualia limbo :
Inque puellari corpus candore ruborem

Tra-

575. *Curſus iniqui.*] Quia lex & conditio crudelis. Sedebat ergo ſpectaturus, & admirans eorum juvenum temeritatem Hippomenes. *Pont.*

580. *Tollenſque manus.*] Geſtus veniam petentium, manus tollere. *Pont.*

582. *Concipit ignes.*] *Ignem* iidem. *Heinſ.*

584. *Invidiamque timet.*] *Invidiaque* margo Gryphianæ editionis ex veteri libro, & unus meus. Scribe *Invidiaque timens.* pro *ſed cur*, *ſed quid* prim. Moreti, & Bernegger. in Norico, *Invidaque timet.* Idem.

585. *Intentata.*] Non tentata.

587. *Paſſu alite.*] Veloci curſu.

588. *Scythica.*] Velociſſima. Scythæ namque plurimum ſagittando valent. *Non ſegnius ire ſagitta.*] *Non ſecius* Florentinus S. Marci. Neapol. & ſec. Medic. in tertio *ſegius.* hoc eſt *ſecius.* quomodo primus Mediceus, & Spirenſis. ac pro diverſa lectione primus Gronovianus. diximus lib. 11. v. 810. *Heinſ.*

589. *Aonio.*] Bœotico Hippomeni. eſt Aonia pars Bœotiæ.

590. *Curſus facit ipſe decorem.*] *Decoram* multi veteres. *Heinſ.*

591. *Aura refert ablata citis talaria plantis.*] *Oblata* pri. Palat. pri. Vatic. ſec. tert. quart. Medic. Cantabrig. Arond. Bernegg. Urbin. pri. Reg. uterque Hamburg. pri. Erfurt. Spir. aliique plurimi. bene. tunicam talarem intelligit. *Idem.*

592. *Genualia.*] Γονατόδεσμοι. gloſſ. genuum vincula, ſeu ornamenta.

596. *Simi-*

Traxerat. haud aliter, quam cum ſuper atria velum
Candida purpureum ſimilatas inficit umbras.
Dum notat hæc hoſpes; decurſa noviſſima meta eſt:
Et tegitur feſtâ victrix Atalanta coronâ.
Dant gemitum victi; penduntque ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Conſtitit in medio; vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum ſuperando quæris inertes;
Mecum confer, ait, ſeu me fortuna potentem
Fecerit; à tanto non indignabere vinci.
Namque mihi genitor Megareus, Oncheſtius illi;
Eſt Neptunus avus: pronepos ego regis aquarum:
Nec virtus citra genus eſt. ſeu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneïa vultu
Aſpicit; & dubitat, ſuperari an vincere malit.
Atque ita; Quis Deus hunc formoſis, inquit, iniquus
Perdere vult? caræque jubet diſcrimine vitæ
Conjugium petere hoc? non ſum me judice tanti.
Nec formâ tangor. poteram tamen hac quoque tangi.
Sed quod adhuc puer eſt. non me movet ipſe, ſed ætas.
Quid, quod ineſt virtus, & mens interrita leti?
Quid, quod ab æquoreâ numeratur origine quartus?

Quid,

596. *Similem dat & inficit umbram.*] *Simul edit & inficit* Bernegger. & quatuor alii. *ſimul addat* Arondel. *ſimul edat* prim. & alius Medic. *ſimilem datur* unus Bonon. *ſimul & dat & inficit* prim. Moreti & ſeptem alii. *ſimilatas inficit umbras* Florentinus S. Marci omnium optimus. quod ſequor. nec abludit Spirenſis, in quo *ſimilis dat inficit*. Heinſ.

597. *Hoſpes.*] Hippomenes. *Decurſa noviſſima meta eſt.*] Ad ultimam metam decurſum eſt.

603. *Mecum confer, ait.*] Nil juvant libri veteres. Putabam nihilominus, *Te mihi, confer, ait.* paulo ante *juvenum deterritus horum* multi, non *juvenis*. Heinſ. *Mecum confer.*] Quod Virgil. XI. Æneid. explicat.

—— dimitte fugam, & te cominus æquo
Mecum crede ſolo.

609. *Schœneia.*] Atalanta Schoenei regis filia.

611. *Formoſis, dixit, iniquus.*] *Inquit* vetuſtiores. *formoſum dixit.* prim. Moret. & quatuor alii. in Neapol. eraſa vetus lectio. Latet aliquid. *fortunis iniquis* pri. Ambroſ. an *formis tam dixit iniquus?* Heinſ.

612. *Perdere vult.*] *Pendere* Cantabrig. & unus Baſil. Vide Notas ad lib. VIII. v. 75. *Idem.*

617. *Ab æquorea origine.*] Neptuno æquoris Deo. *R.*

619. *Sors*

Quid, quod amat, tantique putat connubia noſtra,
Ut pereat; ſi me Fors illi dura negarit?
Dum licet, hoſpes, abi; thalamoſque relinque cruentos.
Conjugium crudele meum eſt. tibi nubere nulla
Nolet: & optari potes à ſapiente puellâ.
Cur tamen eſt mihi cura tui, tot jam ante peremtis?
Viderit: intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non eſt; agiturque in tædia vitæ.
Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria noſtra ferendæ.
Sed non culpa mea eſt. utinam deſiſtere velles!
Aut quoniam es demens, utinam velocior eſſes!
At quam virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah, miſer Hippomene, nollem tibi viſa fuiſſem!
Vivere dignus eras. quod ſi felicior eſſem;
Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
Unus eras, cum quo ſociare cubilia poſſem.
Dixerat: utque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quid facit ignorans, amat, & non ſentit amorem.
Jam ſolitos poſcunt curſus populuſque paterque;
Cum me ſollicitâ proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes. Cythereïa comprecor; auſis
Adſit, ait, noſtris; &, quos dedit, adjuvet ignes.
Detu-

619. *Sors illi dura negarit.*] *Fors* cum melioribus. *Heinſ.*

622. *Nollet.*] *Nolet* pri. Palat. Bernegger. uterque Hamburg. Arondel. & ſex alii. *Idem. Sapiente.*] Dotes tuas, uti par eſt, æſtimante, & cui nuptiæ cordi.

624. *Viderit.*] Verum ipſe viderit. *Viderit utilitas; ego capta fideliter edam.* Farn.

626. *Voluit quia vivere mecum.*] *Vovit* Urbinas. & Noricus, *quia vovit* alter Hamburg. & alter Erfurt. nil mutandum temere. *Heinſ.*

631. *Ah quam.*] *At* Urbin. Spir. & unus Regius. Vide Notas ad Epiſt. XII. v. I. *Idem.*

635. *Cubilia vellem.*] *Poſſem* Cantab. pri. Pal. pri. Vatic. & decem alii ex melioribus. *Idem.*

637. *Quod facit ignorans.*] *Quid facit* plerique meliores. Cæſen. & tres alii. *Quid faciat.* Scribe,

Quidque agat ignorans. Idem.

639. *Cum me ſollicita.*] Me, Venerem. refert enim hæc Venus Adonidi. *Pont. Proles Neptunia.*] Hippomenes Neptuni pronepos.

640. *Cythereaque comprecor.*] *Cythereïa comprecor*, iidem meliores magna ex parte. *Heinſ.*

643. *Nec*

Detulit aura preces ad me non invida blandas;
Motaque ſum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
Eſt ager, indigenæ Tamaſenum nomine dicunt;
Telluris Cypriæ pars optima: quem mihi priſci
Sacravêre ſenes: templiſque accedere dotem
Hanc juſsêre meis. medio nitet arbor in arvo;
Fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte meâ veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu: nullique videnda, niſi ipſi:
Hippomenen adii; docuique, quis uſus in illis.
Signa tubæ dederant; cum carcere pronus uterque
Emicat, & ſummam celeri pede libat arenam.
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,

643. *Nec opis mora longa dabatur.*] *Opi* malim. *Idem.*

644. *Eſt ager.*] Deſcribit agrum nomine *Damaſenum*, unde Venus tria aurea poma, quæ Hippomeni tradidit, ſe ſumpſiſſe ait. Interpres Theocriti, non ex Cypro, ſed ex Heſperidum hortis aurea hæc mala allata dicit. *Tamaſenum.*] Levi unius literæ mutatione reſtitutum ſpero redonatumque ſolo cœloque Cyprio agrum ſuum. *Damaſcum* ſibi habeat Syria, *Damaſcum*, *Damaſcenum* Critici. Inter oppida Cypri quindecim admittit *Tamaſenum* Plin. lib. 5. cap. 31. & Stephanus. *Tamaſſum* in eadem inſ. agnoſcit Strabo lib. 14. μέταλλά τε χαλκοῦ ἐστιν ἄφθονα ἐν Ταμασσῷ. hodie *Borgo di Tamaſſo.* Ferrarius. *Farn.* *Damaſenum.*] *Amaſenum* Boſch. & Thyſ. multi *Damaſcum* vel *Damacenum.* *Damaſeum* Arondel. Scribe *Tamaſeum.* hoc eſt Ταμασεῖον. vide Notas lib. 1. v. 579. Ταμάσος πόλις Κύπρου. τὸ ἐθνικὸν Ταμασίτης καὶ Ταμασαῖος. Stephano. quare dubito an non *Tamaſiten nomine dicunt* hoc loco ſit legendum. nam prim. Vaticanus *Damaſithona.* *Tamaſeum* etiam urbem hanc vocat Plinius. apud quem codices nonnulli antiqui *Tamaſus*; ἡ Ταμασὸς quoque Straboni libro VI. Ταμάσσος Ptolemæo, ſed mendoſe ut puto. Ταμασία, Polybio. Ταμασία Conſtantino Porphyriogenetæ in Thematibus. nihil autem uſitatius in antiquis libris, quam *T* in *D* degenerare. ſic ſuperiori libro codices omnes vetuſti *Driopeïus* pro *Triopeïus.* Auctor argumentorum *Damaſum agrum* habet, ſed codex vetertimus S. Marci, illic *Amaſenum* exhibet. *Heinſ.*

645. *Quam mihi priſci ſacravere ſenes.*] *Quem* rectius ſex ſcripti. de agro enim Tamaſeo mentio eſt. *Idem.*

647. *Nitet arbor.*] *Viret* Excerpta Mureti & duo ex noſtris. deinde *comam* pro *comas* meliores. *Idem.*

649. *Hinc tria.*] Mala hæc Heſperidum hortis deportata narrat Scholiaſtes Theocriti in Idyll. 3. & Virgil. 6. eclog. *Tum canit Heſperidum miratam mala puellam.* Scyros autem certaminis hujus ſcena eſt.

650. *Poma.*] Mala eſſe inter illicia & ſymbola Veneris notum ex Theocriti Idyll. 6. Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα. & interprete ibi, ut & Scholiaſte Ariſtophanis: *Malo me Galatea petit.* Virg. 3. eclog. *Farn.*

654. *Poſſe putes.*] *Illa vel intactæ ſegetis per ſumma volaret Gramina, &c.* Virgil. 7. Æneid. de Camilla. *Farn.*

Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adjiciunt animos juveni clamorque favorque,
Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus,
Hippomene: propera. nunc viribus utere totis.
Pelle moram: vinces. dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneïa dictis.
O quoties, cum jam poſſet tranſire, morata eſt;
Spectatoſque diu vultus invita reliquit!
Aridus è laſſo veniebat anhelitus ore:
Metaque erat longè. tum denique de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.
Obſtupuit virgo; nitidique cupidine pomi
Declinat curſus; aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes. reſonant ſpectacula plauſu.
Illa moram celeri, ceſſataque tempora curſu
Corrigit: atque iterum juvenem poſt terga relinquit.
Et rurſus pomi jactu remorata ſecundi,
Conſequitur tranſitque virum. pars ultima curſûs
Reſtabat: Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor:
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Jecit ab obliquo nitidum juveniliter aurum.
An peteret, virgo viſa eſt dubitare: coëgi
Tollere; & adjeci ſublato pondera malo:
Impediique oneris pariter gravitate morâque.

Neve

659. *Megareïus.*] Hippomenes Megarei filius, Neptuni nepos verſ. 605. ſupra Pomum aureum. Δρόμῳ νικῶσα πάντας δὲ ποδῶν τῇ ταχύτητι Νικᾶται Μειλανίωνι μῆλα χρυσᾶ ῥιπῶντι Καὶ ταύτας δὲ συνάγουσα, καὶ οὕτως ἡττηθεῖσα. Μᾶλλον δὲ τούτῳ ἔρωτι πολλῷ κατασχεθεῖσα. Io. Tzetzes 13. Chil. 453. qui ibidem citat Theocriti verſus ex Idyll. 3. Ἱππομένης ὄκα δή, &c. *Farn.*

663. *Aridus à laſſo.*] *E laſſo* caſtigatiores. *Heinſ.*

667. *Aurum volubile.*] Aureum pomum. Similiter Virgil. ——*volubile buxum:* pro trocho.

672. *Pars ultima.*] *Pars optima* unus Moreti. *Heinſius.*

675. *Liquidum juveniliter aurum.*] Ita unus Patavinus ex noſtris. reliqui omnes *nitidum*, niſi quod Barberin. *fulvum.* paulo ante,

——*nitidique cupidine pomi*
Declinat curſus.

libro IX.

——*cum ſpicis nitido flaventibus auro.*
τὸ *liquidum* metuo ne ex *obliquo* profluxerit. *Idem.*

679. *Curſu*

Neve meus ſermo curſu ſit tardior illo;
Præterita eſt virgo: duxit ſua præmia victor.
Dignane, cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret, Adoni, fuit? nec grates immemor egit:
Nec mihi thura dedit. ſubitam convertor in iram:
Contemnique dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caveo: meque ipſam exhortor in ambos.
Templa Deûm Matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto nemoroſis abdita ſilvis
Tranſibant: & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illic concubitûs intempeſtiva cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita noſtro.
Luminis exigui fuerat prope templa receſſus,
Speluncæ ſimilis, nativo pumice tectus;
Relligione ſacer priſcâ: quo multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra Deorum.
Hunc init; & vetito temerat ſacraria probro.
Sacra retorſerunt oculos: turritaque Mater,
An Stygiâ ſontes, dubitavit, mergeret undâ.

Pæna

679. *Curſu ſit tardior ipſo.*] *Illo* quatuor ſcripti. *longior* etiam alter Hamburg. & alter Erfurt. *Idem.*

680. *Duxit ſua præmia victor.*] Hippomenes, inquit, victor duxit Atalantam uxorem. *R.* *Præterita.*] Cl. Baconus hanc fab. interpretatus. Atalantæ, inquit, id eſt, artis prærogativam & vigorem, mala aurea retardant. illa enim plerumque ſtadium deſerit & ad lucrum declinat, &c. quæ videre operæ pretium.

684. *Contemtuque dolens.*] *Contemnique* rectius duo Medicei cum altero Hamburgenſi. alter Erfurtanus. *Contemtique.* Heinſ. *Ne ſim ſpernenda futuris.*] —— Τοῖς ἐσσομένοισι πυθέσθαι Homer. Quo Cicero dicto ſæpe utitur in Epiſtolis.

685. *In ambos.*] Contra ambos, Hippomenem & Atalantam. *R.*

691. *Luminis exigui.*] *Liminis* in plurimis. *Heinſ.*

693. *Multa ſacerdos.*] *Vota* Neapol. & ſec. Medic. bene. Adi Notas lib. VIII. v. 152. apud Minucium Felicem Octavio *nulla ſimulacra nota* pro *vota* ſimiliter perperam legitur. & apud Virgilium in nonnullis exemplaribus,

—— ubi figere dona ſolebant
Laurenti Divo & notas ſuſpendere veſtes.

pro *votas*. at in Spirenſi *vitta ſacerdos.* Idem.

696. *Sacra.*] Simulachra Deorum. *R.* *Retorſerunt.*] Averterunt oculos, ne ſcelus viderent. *Turritaque.*] Cybele, mater Deorum, quam turrigeram, inſtar muralis coronæ cinctam ferunt; vel, quia urbis Midæ clauſæ muros capite ſublevavit, atque ita eſt ingreſſa, Arnob. 5. lib. vel *quod primis turres urbibus illa dedit.* Ovid. Faſt. vel quia eadem eſt cum Terra. quæ urbes turribus munitas ſuſtinet. Lucret. lib. 2. *Muraliquæ caput, &c.* F.

 701. *Can-*

Pœna levis viſa eſt. ergo modo lævia fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: ſummæ caudâ verruntur arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant ſilvas: aliiſque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa fræna leonis.
Hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quæ non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbent,
Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
  Illa quidem monuit: junctiſque per aëra cygnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Forte ſuem latebris veſtigia certa ſecuti
Excivêre canes; ſilviſque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: trepidumque, & tuta petentem
Trux aper inſequitur: totoſque ſub inguine dentes
Abdidit; & fulvâ moribundum ſtravit arenâ.
Vecta levi curru medias Cytherêa per auras

Cypron

701. *Cauda.*] Caudam leonum animi eſſe indicem, ut aures equorum, Plinius ſcribit. Nam immota placidum, mota iratum ſignificat.

704. *Cybeleia frena.*] Nam matris Deûm currum à leonibus trahi fingunt poëtæ. *Cybele* autem dicta eſt à Cybelo monte Phrygiæ, ipſi Deûm matri ſacro. Vel etiam ἀπὸ τοῦ κύβου, hoc eſt, cubo, quoniam terra cubica, hoc eſt, ſolida, & per hoc conſtans & immobilis intelligatur. *Micyl.*

708. *Quod non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbet.*] *Quæ præbent* ex melioribus. *Heinſ.*

FAB. XII. & XIII. *Arg.* Illa.) *Adonis ſupra dictus, monitus à Venere quam vim feræ haberent. Igitur is (dum negligit hæc) in venatione ab apro interimitur, cujus cruor ejuſdem Deæ numine in florem purpurei coloris converſus eſt.* Lact.

710. *Suem.*] Aprum. Sues autem & apri Veneri ſunt inviſi propter Adonidis cædem. Unde proverbium apud Græcos in eos, qui rem ingratam alicui faciunt. ἀφροδίτῃ ὗν ἔθυκεν, Hoc eſt, Veneri ſuem ſacrificavit. *R.* *Suem.*] Ἄρης δὲ ἀντεραστὴς ὤν, &c. Tzetzes in Lycophr. Mars rivalis in apri ſpeciem mutatus juvenem incaute ſe ferentem interemit. Jul. Firmicus. *Farn.*

712. *Juvenis Cinyreius.*] Adonis Cinyræ filius.

713. *Pando roſtro.*] Recurvo.

715. *Totoſque ſub inguine dentes.*] *Tortoſque* quinque veteres. nil muta. pro *pando roſtro* duo libri *patulo*. Heinſ. *Sub.*] Ἄγριον ἕλκος ἔχει κατὰ μηρὸν Ἄδωνις. Μεῖζον δ' ἁ Κυθέρεια φέρει ποτικάρδιον ἕλκος. Bion. Edyll. lege lepidum Theocriti Idyllion, in mortuum Adonin.

721. *Exami-*

Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longe gemitum morientis: & albas
Flexit aves illuc. utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus;
Deſiluit: pariterque ſinus, pariterque capillos
Rupit; & indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum fatis, At non tamen omnia veſtri
Juris erunt, inquit. luctûs monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Perſephone, licuit? nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit? ſic fata, cruorem
Nectare odorato ſpargit: qui tactus ab illo
Intumuit; ſic, ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet. nec plenâ longior horâ
Facta mora eſt; cum flos è ſanguine concolor ortus.

Qua-

721. *Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus.*] Si exanimis, quomodo jactabat corpus? Scribe vel invitis membranis *Semanimem.* de Procride moribunda lib. VII.

Semanimen & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,

Invenio. Heinſ.

722. *Deſiliit, pariterque ſinum.*] *Deſiluit* & *ſinus* meliores. *Idem.*

723. *Percuſſit pectora palmis.*] *Pectus percuſſa lacertis* unus Leidenſis. *Idem.*

724. *Et non tamen.*] *At non* Calandr. Arondel. & ſex alii. bene. vide quæ notamus initio Epiſt. Medeæ. mòx pro *dixit* idem Arond. Zulich. & unus Medic. *inquit.* Idem.

726. *Repetitaque mortis imago.*] *Recitataque* Spirenſis. *redivivaque* ſec. Medic. Scribe *recidivaque*. de qua voce fuſius egimus ad Phœnicem Claudiani. etſi minime ignoro vulgatam ſcripturam ex aliis Naſonis noſtri locis defendi poſſe. Adi Notas Faſtor. IV. vſ. 45. *Idem.*

77. *Annua ſimulamina.*] Simulachra. Nam ſingulis quibuſque annis *Adonia*, id eſt, ſacra in Adonis honorem celebrabantur. in quibus Adonis plangebatur, ac luctus Veneris referebatur. *R.* Addunt Græci fabulæ huic, Martem, quia Adonidi invideret, tanquam rivalis, ſeſe in aprum transformaſſe, & ſub ſpecie illius Adonim interemiſſe. Florem autem qui ex cruore Adonidis enatus ſit, *Anemonem* fuiſſe. *R.*

FAB. XIV. *Arg.* At cruor, &c.] *Menthe nympha in herbam mutata mentham, odio Proſerpinæ Cereris filiæ, quod cum Dite patre conjuge ſuo concubuiſſet.* L.

729. *Fœmineos.*] Menthen Plutonis pellicem Proſerpina in herbam cognominem mutavit. Nicandri interpres in Alexipharmacis. *Farn.*

732. *Sparſit.*] *Spargit* cum melioribus. *Heinſ.*

Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
Punica ferre ſolent: brevis eſt tamen uſus in illo.
Namque malè hærentem, & nimiâ levitate caducum
Excutiunt îdem, qui præſtant nomina, venti.

736. *Celant ſub cortice granum.*] *Grana* prim. Gronov. frag. Boxhornii, & ſeptem alii. *in cortice* idem Gronov. *qua cortice* prim. Moret. *ſub vertice* pri. Pal. atque alii quatuor. Forte,

Qualem, qua lento celantur cortice, grana
Punica ferre ſolent.

vel, *celant ſe cortice.* ſcriptum fuerat *celant ùrtice.* mendoſe. hinc factum *celant ſub vertice*, vel *cortice*. Martial.

Aut imitata breves Punica grana roſas.

Ita optimus Thuaneus. nam *Punica mala* perperam nunc legitur. *Idem.*

739. *Qui perſtant omnia venti.*] Hæc ſcriptura à ſcriptis nullis confirmatur. Plerique veteres *præſtant omnia* vel *præbent omnia*. At prim. & tertius Medicei, Oxonien. prim. Hamburg. prim. Twiſd. & duo alii, *præſtant nomina*. ſeptem alii pro diverſa lectione eandem ſcripturam quoque exhibent. verè. nec abludit Arondelianus, in quo *præbent nomina*. Adonidis enim cruor in anemonem florem mutatus eſt. qui flos ἀπὸ τῦ ἀνέμυ nomen deducit. quo alluſit noſter. vera ſcriptura hujus loci jam mihi puero olim deprehenſa ex Leidenſis bibliothecæ codice. de qua me monuerunt poſtea Deſiderius Heraldus, & Johannes Peyraredus. de ea quoque jam Lectorem monuit Ægidius Menagius magnum Galliæ ſuæ ornamentum in erudito & ingenioſo opere, quod Gallicas Origines inſcripſit. appoſite Plinius lib. XXI. c. XXIII. de anemone, *Flos nunquam ſe aperit, niſi vento ſpirante, unde & nomen accepit.* Idem. *Qui præſtant nomina.*] Nam *Anemon*, ab ἄνεμος ventus dicitur. *R.*

P. OVI-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XI.

ARGUMENTUM.

Hinc cum Thracia mulieres illum diſcerpſiſsent, in arbores mutatæ ſunt. Tum Bacchus è Thracia receſſit, &. Mida pro Sileno reſtituto auri copiam fecit. cujus cum illum pœniteret in Pactolo lotus, arenas ejus aureas reddidit. Poſtea Phœbus, pro iniquo judicio aures illi aſininas tribuit: Quo facto Troja mœnia, humanam indutus formam, exſtruxit. Hanc urbem poſtquam cepit Hercules, Heſionem Telamoni uxorem dedit: quandoquidem Peleus jam Thetidem poſt multas ejus transformationes duxerat: & ad Ceycem poſtea profectus, Dædalionem in accipitrem, & lupum in lapidem converſum, partim intellexerat, partim ipſe viderat. Accidit deinde, ut Alcyone, marito poſt naufragium ſub Morphei figura per ſomnium conſpecto, in avem, ſicut & maritus, mutaretur. Quos in aëre volantes cum animadvertiſſent quidam, Æſacum quondam in mergum, qui tum forte aderat, meminerunt transformatum.

CArmine dum tali ſilvas, animoſque ferarum
Threïcius vates, & ſaxa ſequentia ducit;

Ecce

FAB. I. *Arg.* Carmine dum tali.] *Orpheus Thracias mulieres aſpernatus (ut diximus) in ſe earum odium traxit. Quare cum Bacchi ſacra celebrarent, ipſum in ferarum cœtu canentem aſpexerunt, ac impetu facto dilacerarunt, caputque ac lyram in Hebrum fluvium conjecerunt, quæ ad inſulam Lesbon uſque delata cum eſſent, ſerpens Orphei caput dilaniaturus ab Apolline in ſaxum fuit converſus.*

1. *Animoſque ferarum.*] Intelligamus ferorum hominum animos ab Orpheo fuiſſe excultos, id quod Horatius aperte ſcribit. *Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque leones.* R. *Sylvas.*] Orpheus, poſtquam naturali inſtructus Philoſophia in rerum corruptibilium conſervatione & inſtauratione laboraſſet, ſed fruſtra: ad Moralem & Civilem converſus, homines à ſylveſtri, & ferino convictu ad æquitatem & pacem transferre; vitia tollere; virtutes, leges, religionem ſancire; oppida munire, ægros colere inſtituit, ſed & hæc ſucceſſu haud feliciori. namque & hic ſeditioſi rudis vulgi oboriuntur tumultus; quorum inter ſtrepitus non audiuntur leges, verum in ipſorum principum & legislatorum perniciem ſævit populi furor. quod in Lycurgi, Solonis, aliorum, miſero exitu videre eſt. *Animoſque.*] Senſus. infra ℣. 53. *perque os Auditum ſaxis intellectumque ferarum Senſibus.* Farn.

2. *Saxa ſequentia ducit.*] Hæc vera ſcriptura. perperam alii codices *traxit* vel *duxit.* Redde & Propertio hoc verbum lib. III. Eleg. II.

Orphea, te duxiſſe feras & concita dicunt
Flumina Threïcia detinuiſſe lyra.

vulgati *Orphea te tenuiſſe*, vel *Orphea detinuiſſe.* inconcinne prorſus, cum idem verbi in pentametro proximo repetatur. Horatius de Orpheo lib. I. Od. XII.

Blandus auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

& il-

Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis.
E quibus una, levem jactato crine per auram,
En, ait, en hic eſt noſtri contemtor: & haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora.
Quæ foliis præſuta notam ſine vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt: qui miſſus, in ipſo
Aëre concentu victus vociſque lyræque eſt;
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis,
Ante pedes jacuit. ſed enim temeraria creſcunt
Bella: moduſque abiit: inſanaque regnat Erynnis.
Cunctaque tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, plauſuſque, & Bacchêi ululatus
Obſtrepuêre ſono citharæ. tum denique ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, angueſque, agmenque ferarum,
Mænades Orphêi titulum rapuêre theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coëunt, ut aves; ſi quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: ſtructoque utrimque theatro
Ceu

& libro III. Od. II.
Tu potes tigres domitaſque ſilvas
Ducere. Heinſ.

3. *Nurus.*] Threſſæ Bacchantes. ſunt autem Cicones Thraciæ populi ad Iſmarum montem. *Farn.*

6. *Leves auras.*] *Levem auram* meliores. & pro *En ait en hic eſt*, Bernegger. Rottendorph. & unus Mediceus cum uno Regio. *hic hic eſt* ut in Amoribus.
Atque ait, Hic hic eſt, quem ferus urit amor.
Claudian. *Hic eſt, hic Stilicho.* Heinſ.

16. *Berecynthia.*] Qua primum uſi ſunt in ſacris Cybeles, quæ Berecynthia dicta à monte Phrygiæ Berecyntho, Matri Deum dicato. *Tympana vos, buxuſque vocat Berecynthia Matris Idææ.* Æn. 9. 619.

17. *Tympanaque & plauſus.*] Τὸ *&* abeſt ab Oxon. & uno Medic. Lege *Tympanaque plauſuſque.* quomodo & ex ſuis ſcriptis Gebhardus. *Heinſius.*

18. *Obſtrepuere ſono.*] *Sonum* Urbin. Cæſen. pri. Moret. ſec. Pal. octo alii. *ſonos* unus Moreti & Voſſii. quod tantundem eſt. alius Medic. *ſonis.* fragm. Boxhornii *ſoni.* *Obſtupuere ſonum* octo alii. prim. Reg. & Zulichem. *Obſtruxere ſonum.* Idem.

22. *Mænades.*] Bacchæ, *ἀπὸ τοῦ μαίνεσθαι*, hoc eſt, à furendo, dictæ.

25. *Utrimque.*] Amphitheatro in quo ſpectacula matutina, ubi cum beſtiis pugnabant.

Ceu matutinâ cervus periturus arenâ,
Præda canum eſt : vatemque petunt ; & fronde virenti
Conjiciunt thyrſos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ dereptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices. neu deſint tela furori ;
Forte boves preſſo ſubigebant vomere terram :
Nec procul hinc multo fructum ſudore parantes
Dura lacertoſi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
Arma ſui : vacuoſque jacent diſperſa per agros
Sarculaque, raſtrique graves, longique ligones.
Quæ poſtquam rapuêre feræ, cornuque minaci
Divellêre boves ; ad vatis fata recurrunt :
Tendentemque manus, atque illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt. perque os (prô Jupiter !) illud,
Auditum ſaxis, intellectumque ferarum
Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.
Te mœſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,

Te

gnabant : & meridiana, ubi qui ſuperfuerant ex beſtiarum pugna, inter ſe dimicabant, Lipſ. Saturn. 3. l. 15. c. *F.*

26. *Ut matutina.*] Multi ex melioribus *Cum.* Scribe *Ceu.* ut bene prim. Vatican. & Calandræ excerpta. *Heinſius.*

27. *Fronde virentes.*] *Virenti* Cantabrig. prim. Palat. Arondel. excerpta Jureti, & decem alii. ſic paulo poſt,

——— *cornuque minaci*
Divellere boves.

quæ vera ſcriptura eſt, non *minaces*, aut *Divulſere.* *Divellere* recte prim. Palat. Cantabrig. Oxon. Thuan. uterque Erfurt. & alii duodecim. Adi Notas ad Epiſt. VI. v. 104. Catullus de Bacchis,

Pars è divulſo jactabant membra juvenco.

ſic Canidiam & Saganam veneficas Horatius lib. I. Sat. VIII. inducit,

——— *Scalpere terram*
Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam.

De ritu autem illo diſcerpendi tauros in ſacris Bacchicis plura nos congeſſimus in notis ad hunc locum uberioribus, quas publico mox committemus. apud Prudentium libro I. contra Symmachum,

Virides chelydros ore diſcindunt bacchantes. Idem.

29. *Direptos arbore ramos.*] *Dereptos* malim. vide Amor. lib. I. Eleg. V. vſ. 13. quæ noto. *Idem.*

32. *Multo fructum ſudore.*] *Merito ſudore* unus Gron. non ineleganter. *Idem.*

43. *In ventos anima exhalata receſſit.*] Ex Virgil. *Dilapſus calor, atque in ventos vita receſſit.*

44. *Te mœſta.*] Lege Antipatri epigramma in Orph. 3. lib. Anthol. 25. cap. *Farn.*

45. Te

Te rigidi ſilices, tua carmina ſæpe ſecutæ
Fleverunt ſilvæ: poſitis te frondibus arbos
Tonſa comam luxit: lacrymis quoque flumina dicunt
Increviſſe ſuis: obſcuraque carbaſa pullo
Naïdes & Dryades, paſſoſque habuêre capillos.
Membra jacent diverſa locis. caput, Hebre, lyramque
Excipis; &(mirum) medio dum labitur amne,
Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: reſpondent flebile ripæ.
Jamque mare invectæ flumen populare relinquunt;
Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expoſitum peregrinis anguis arenis
Os petit. & ſparſos ſtillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adeſt; morſuſque inferre parantem
Arcet; & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat; & patulos (ut erant) indurat hiatus.
Umbra ſubit terras: &, quæ loca viderat ante,

Cun-

45. *Te rigidi ſilices.*] *Rigidæ* pri. Ambroſ. & duo alii. jam monitum ad l. IX. v. 225. *Heinſius.*

47. *Tonſa comas.*] *Comam* quatuor veteres cum Berneggeriano. ex vetuſtioribus multi *coma.* Idem.

49. *Habuere.*] *Habuiſſe* unus Moreti. Scribe,

Naïdas & Dryadas paſſoſque habuiſſe capillos.

& refer ad τὸ *dicunt.* Idem.

50. *Membra.*] Membra tamen Orphei diſcerpti à Muſis collecta & in Dio Macedoniæ condita refert Pauſanias in Bœoticis. caput in Lesbum, lyram in ſidus novem inſignitum ſtellis relatam ferunt. Lege quæ Lucianus habet adverſ. indoctum, de Neantho nacto Orphei lyram.

52. *Membra.*] *Eurydicen vox ipſa & frigida lingua. Ah miſeram Eurydicen anima fugiente vocabat: Eurydicen toto referebant litore ripæ.* Virg. 4. Georgic.

54. *Flumen populare.*] Fluvium patrium. Hebrus enim Thraciæ fluvius eſt.

55. *Methymnææ Lesbi.*] Methymna urbs eſt Lesbi, optimo vino inſignis, dicta à Methymne Macarei filia, ac Lepydni uxore. unde Methymnæus derivatur. Lesbos autem inſula eſt clariſſima, quam nunc *Mitylenem* à nomine urbis vocant. *Potiuntur littore.*] *Littora* Spirenſis. adi Notas infra l. XIII. v. 730. *Heinſ.*

57. *Os petit.*] Hæc vera lectio. Cæterum verſus proximus ex auctoritate optimorum codicum hinc ablegandus eſt,

Lambit & hymniferos inhiat divellere vultus.

Joannes Gulielmus Capoferreus cenſet ex duobus verſibus conficiendum unum, hoc modo.

Os petit, & ſacros inhiat divellere vultus,

cum de *capillis* otioſam mentionem eſſe contendat. pro *ſparſos ſtillanti* in antiquis multis *ſparſo ſtillantes.* Idem.

61. *Umbra.*] Imago, animæ & corporis ſimulacrum. Hoc autem ex opinione eorum, quibus homo conſtat anima, corpore, umbra: animam cœlo, aſtris, aëri; corpus terræ; umbram infe-

ris

Cuncta recognoſcit. quærenſque per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
Hîc modo conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur: nunc prævius anteit:
Eurydicenque ſuam jam tutò reſpicit Orpheus.
 Non impune tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus,
Amiſſoque dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſilvis matres Edonidas omnes,
Quæ fecêre nefas, tortâ radice ligavit.
Quippe pedum digitos, in quantum quæque ſecuta eſt,
Traxit: & in ſolidam detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri;
Plangitur; ac trepidans adſtringit vincula motu:
Sic, ut quæque ſolo defixa cohæſerat harum,
Exſternata fugam fruſtra tentabat. at illam
Lenta tenet radix, exſultantemque coërcet.
Dumque ubi ſunt digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata femur mœrenti plangere dextrâ;
Robora percuſſit. pectus quoque robora fiunt:

Ro-

ris reddi volunt. Dido 6. Æn. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.* & quæ nos ibi. *Farn.*

FAB. II. *Arg.* Non impune tamen.] *Thracia mulieres quæ Orphei cædi interfuerunt, omnes à Baccho cædem Orphei ægre ferente in aërias arbores fuere converſæ.* R.

68. *Sacrorum.*] Sacra Liberi Patris Orpheus primus induxit in Græciam, celebravitque in monte Bœotiæ Cithero. Ea ſacra Orphica nominantur. Lactantius. 1. lib. & Diodorus lib. 1.

69. *Edonidas.*] Thracias. Edonus mons Thraciæ. Plin. 4. l. 11. cap. ἀπὸ Ἠδωνοῦ τοῦ Μύγδονος ἀδελφοῦ. Steph.

70. *Quæ videre nefas.*] Rectius *fecere* pri. Reg. pri. Medic. pri. Baſil. excerpta Jureti, cum ſex aliis. *Heinſ.*

75. *Ac trepidans adſtringit vincula motu.*] *Trepidus* Barberin. in Bernegger. *trepid.* additis poſtea manu recentiori tribus ultimis literis *ans.* ſupra lib. III. v. 125. monui ſcribendum,

Plangitur, ac trepido ſubſtringit vincula motu.

ſic *ſubſtricta ilia* dat canibus venaticis lib. III. & lib. XI. *ſubſtricta crura* mergo. *Idem.*

76. *Sic quæcunque ſolo.*] *Sic ut quæque* prim. Vatic. unus Patav. & unus Voſſ. lib. VII.

His ut quæque pia eſt hortatibus, impia prima eſt.

Idem.

80. *Succedere ſuras.*] *Succreſcere* in multis veterum, etiam bene. ut alibi,

——ſuccreſcit ab imo
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex. Idem.

83. *Per-*

Robora ſunt humeri. porrectaque brachia veros
Eſſe putes ramos; & non fallare putando.
Nec ſatis hoc Baccho eſt. ipſos quoque deſerit agros:
Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:
At Silenus abeſt. titubantem anniſque meroque
Ruricolæ cepêre Phryges: vinctumque coronis
Ad regem traxêre Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitemque ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.

Et

83. *Porrectaque brachia veros eſſe putes ramos.*] Plurimi ex vetuſtioribus *longos quoque brachia veros.* Vel, *brachia tandem.* pri. Baſil. & Bernegger. *veros quoque brachia longa.* tert. Medic. *longos quoque brachia vera.* Puto *brachia vara.* vel *porrectaque brachia varos eſſe putes ramos.* Vide Notas lib. VI. v. 625. *Idem.*

Fab. III. *Arg.* Nec ſatis hoc, &c.] *Midas rex Phrygiæ cum Silenum à ruſticis captum, ſibique traditum, Baccho reddidiſſet, juſſus eſt à Deo, ut quicquid vellet peteret. Ille petiit ut quicquid corpore ſuo tangeret, aurum fieret. Id illi conceſſit Bacchus, quamvis inutile ipſi futurum videbat. Cum vero panis quoque ac vinum in aurum verterentur, fameque perire cœpiſſet, tandem cognovit ſtolidus ſe rem damnoſam petiiſſe: Bacchum itaque rogavit, ut peccato veniam daret, & munus datum irritum faceret. Bacchus igitur illi mandavit, ut ad fontem Pactoli pergeret, ſeque totum in eo lavaret: quod cum feciſſet, vis illa aurum efficiendi quicquid tangeret, in fluvium tranſivit, unde etiam arenas aureas efficere memoratur.*

85. *Ipſos agros.*] Thraciæ.

86. *Sui Timoli.*] A ſe amati. *Lact. Choro.*] Quam qui Orpheum diſcerpſit. *Sui vineta.*] Feraciſſimi ſcil. optimi vini. *Timoli.*] Timoli montis Lydiæ. *F. Tmoli.*] *Tymoli* Græcis Τιμῶλος καὶ Τμῶλος. Heinſ.

87. *Pactolonque.*] Pactolus fluvius eſt Lydiæ aureis arenis notiſſimus. *Lact.*

88. *Nec charis.*] Necdum pretioſis & auriferis. *Farn.*

90. *Silenus.*] Ὀνοβάτης. Quem Plautus vocat, *veternoſum ſenem, qui dorſo vehitur aſinario,* παιδαγωγὸς, καὶ τροφεὺς Διονύσου. Diod. Sic. lib. 5. c. 1. Scaliger de R. P. *Silenus fuit,* inquit, *recondita atque compoſita ſapientia Deus.* l. 3. Quod ex convivio Platonis. Redi ad lib. 4. Metam. ỳſ. 26. *Titubantem.*] *Quique ſenex ferula titubantes ebrius artus ſuſtinet,* &c. de eodem Sileno, lib. 4. ỳſ. 26.

92. *Midam.*] Meliores *Midan traxere* etiam pro *duxere* Arondel. ut apud Virg.

Ecce trahebatur paſſis Priameia virgo
Crinibus. Heinſ.

Cui Thracius.] Midam ſacrorum ſolennibus ab Orpheo initiatum, Phrygiam religione excoluiſſe, ſcribit Juſtinus lib. 11. *Farn.* *Ad regem Midam.*] Midas Gordiæ bubulci filius Phrygiæ rex fuit ditiſſimus, eoque fictus eſt omnia quæcunque tangeret in aurum tranſmutare.

93. *Cecropio.*] Eleuſinio ſeu Athenienſi, Muſæi filio, Orphei diſcipulo, ad differentiam Thracenſis, qui filius Neptuni & Chiones. *Farn.*

99. *Ju-*

Et jam ſtellarum ſublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
Rex venit; & juveni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, ſed inutile, fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille malè uſurus donis, ait, Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nocituraque munera ſolvit
Liber; & indoluit, quod non meliora petiſſet.
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitamque fidem tangendo ſingula tentat.
Vixque ſibi credens, non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. arentes Cereris decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. demtum tenet arbore pomum:
Heſperidas donaſſe putes. ſi poſtibus altis
Admovit digitos; poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidas palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaën eludere poſſet.

Vix

99. *Juveni alumno.*] Baccho. *R.*

100. *Huic deus optanti.*] *Optandi* cum ſcriptis melioribus. muneris videlicet. pro *altore* Urbinas *alitore*. Heinſ. *Huic deus.*] Max. Tyrius refert, Midam à captivo Satyro inebriato, non à Baccho impetraſſe, ut arbores, ſegetes, flores, terra, omnia in aurum verterentur; annonæ hinc penuriam Phrygas invaſiſſe. quem vide Diſſertat. 30. vide Photii bibliothecam, ex Conone. vide & Philoſtrat. 1. lib. Icon. *Farn.*

101. *Altore.*] Sileno nutritore.

106. *Gaudetque malo.*] *Dato* Cantabrig. & prim. Reg. *datis* alter Hamburg. ut lib. VIII.

Myrrha datis nimium gaudet. Heinſ. *Berecynthius.*] Midas rex Phrygiæ, in qua mons Berecynthus. *Farn.*

107. *Pollicitique fidem.*] *Pollicitiſque* excerpta Jureti & unus Medic. tertius, *Pollicitoque.* unus Baſil. & unus Argent. *Pollicitaque.* Lege *Pollicitamque.* quomodo poſtmodum in altero Twiſdenio exaratum offendi. lib. III. Faſt.

Pollicitam dictis Jupiter adde fidem. ſic & *pacta fides* paulo poſt. *Heinſ.*

108. *Alta fronde.*] *Fronte* quatuor. vide notata lib. x. ℣ſ. 91. *Idem.*

111. *Contigit & glebam.*] Puto *ut glebam.* & mox *Aurea meſſis erant*, nempe *ariſtæ*, pro *erat.* Idem.

114. *Heſperidas donaſſe putes.*] Nam Heſperides hortos habuiſſe dicuntur aurea poma ferentes.

117. *Danaën.*] Referebat aureum imbrem, quo Jupiter auriphuus Danaën eluſit. 4. l. 611. ℣l. *Farn. Danaen.*] Redibis ad tom. 1. p. 442. ℣ſ. 27. Et Metamorphoſ. 5. l. 4. ℣ſ. 10.

Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. gaudenti menſas poſuere miniſtri,
Exſtructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum verò, ſive ille ſuâ Cerealia dextrâ
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.
Miſcuerat puris auctorem muneris undis,
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diveſque, miſerque
Effugere optat opes: &, quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: ſitis arida guttur
Urit; & inviſo meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & ſplendida brachia tollens,
Da veniam, Lenæe pater; peccavimus, inquit:
Sed miſerere, precor, ſpecioſoque eripe damno.
Mite Deûm numen Bacchus peccaſſe fatentem
Reſtituit, pactamque fidem data munera ſolvit.

Neve

120. *Toſta frugis.*] Periphraſis eſt panis.

124. *Admoto dente nitebat.*] *Nitebant* veteres multi. nempe dapes. quod rectius. *premebat*, Florent. S. Marci, Neap. Bernegger. ſec. Palat. prim. & tert. Medic. excerpta Jureti, aliique complures. quod Naugerius in poſtrema editione expreſſit. id eſſet ſimile illi, *lentus premit inguina cortex*, pro *tegit*. *premebant* fragment. Theat. & duo Leidenſes, *carebant* alius Leidenſ. *rigebant* codex Politiani & octo ex noſtris. *negabat* Arondel. & unus ex Moreti libris. *negabant.* ſec. Medic. Forte *crepabant*. Heinſius.

125. *Auctorem.*] Bacchum. vinum. *Farn.*

127. *Miſerque.*] Quia auro frui non poterat. R. *Diveſque.*] Dives utique erat Midas φιλόχρυσος Suidæ; ὅπως τὸ θησαυρῷ περιτυχὼν. ἀθρόον εἰς πλεῖστον ἥκοι, ut habet Photius: ſed avarus; cui tam deerat quod habuit quam quod non habuit. Tantali inſtar congeſto pauper in auro. nec habendi fructu felix, & cupiditate quærendi miſerrimus; *fœlix atque miſer, dives inopſque ſimul.* Lege apud Plutarchum, lib. de virtutibus mulierum, ſolertiam uxoris cujuſdam Pythæ, cui in aurifodinis toti occupato oppoſuit panes & cibos aureos, adeoque avocavit à metallis ad agriculturam. *Farn.*

128. *Quæ modo voverat.*] Puto *quas*. nimirum opes. *Heinſ.*

130. *Merito torquetur.*] *Meritus* cum pleriſque ſcriptis. *Idem.*

132. *Lenæe pater.*] Bacche.

135. *Factique fide data munera ſolvit.*] *Pactique* ſec. Medic. & pro diverſa lectione Neapolitanus. quomodo & in Berneggeriano videbatur à manu primâ fuiſſe. in eodem Neapol. poſt τὸ *fide* eraſa erat una litera *fidem* fuiſſe primo opinor. quomodo Moreti primus, pri. Bonon. & unus ex meis. *factaque fide* pri. Hamburg. fragmen. Theat. & duodecim alii. *fatique fide* tert. Medic. *factamque fide*

Neve male optato maneas circumlitus auro,
Vade; ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem;
Perque jugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput: corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ. vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
Ille, peroſus opes, ſilvas & rura colebat,

Pana-

ſide pri. Gronov. Scribe,

—— *pactamque ſidem data munera ſolvit.*

vel, *pactique ſidem.* elegans appoſitio Epiſt. Hypſip.

Heu ubi pacta fides? ubi connubialia jura?

Faſtor. III.

Heu ubi pacta fides? ubi quæ jurare ſolebas?

Epiſt. Acont.

Conjugium pactamque ſidem, non crimina poſco.

Phædrus lib. III. Fab. III.

Sic pactam fuci non recuſaſſent ſidem.

Seneca Hippolyto,

—— *redde nunc pactam ſidem*
Genitor. moraris?

Poſſet & *rata munera* legi. *Heinſ. Factique.*] Eadem fide qua dederat, data munera reſolvit atque irrita fecit. Neque enim placet quod habent interpretes; *ob præſtitam ſidem reſtituendo Silenum amiſſum.* Farn.

136. *Maneat circumlitus auro.*] *Maneas* ſec. Palat. Arondel. Florent. S. Marci, Neapol. aliique non pauci. *Heinſ.*

137. *Magnis Sardibus.*] Sardis urbs eſt Lydiæ Crœſi regia. *R. Vicinum.*] Pactolum ex Tmolo monte ortum Sardis opp. præterfluere ſcribit Strabo lib 13. per medium Sardium forum fluere, Herodotus lib. 5.

138. *Perque jugum ripæ.*] *Vita* Florentinus S. Marci, & Spirenſis. In Neap. eraſa eſt vetus lectio, in primo Regio, optimo Thuan. & aliis duobus eſt *montis.*] Puto *Perque jugum Tmoli.* ῥεῖ δ' ὁ Πακτωλὸς ἀπὸ τοῦ Τμώλου, Stiaboni l. XIII. quod ipſum alii etiam Geographi confirmant. niſi pro *ripa* mavis reponi *rupis.* ut Tmolus ſubintelligatur. *Heinſius.*

142. *Vis aurea.*] Propter grumulos & ramenta auri quæ ſabulo ſuo miſta devehit Pactolus inter Chryſorrhoos fluvios nobilitatur, quæ perhibentur Indus, Ganges, Hermus, Pactolus, Iber, Tagus, Arimaſpus, Padus, Hebrus, Rhenus, &c. *Farn.*

FAB. IV. *Arg.* Ille peroſus opes.] *Midas facultate auri efficiendi quicquid tangeret liberatus, opeſque peroſus, in ſylvis habitabat, Panaque paſtorum Deum colebat, quicum fiſtula inventa ſibi multum nymphis placere videretur, auſus eſt Apollinem in certamen provocare, Tmolo montis Deo judice conſtituto. Cum vero ſententia pro Apolline lata omnibus placeret, ſolus Midas, naturali ſtultitia ductus, eam ut injuſtam improbavit. Quare Apollo indignatus, aures illius in aſininas convertit, quibus ipſius ſtoliditas indicaretur. Longiores namque aures ex phyſicorum ſententia vecordiam præ ſe ferunt. Cæterum Midas aures aſininas tiaris purpureis occultavit, tonſorique mandavit, ne verbum cuiquam de illis faceret. Tonſor vero cum reticere non poſſet, in locum deſertum ſeceſſit, ibique ſovea facta immurmuravit, Midam aures aſini-*

Panaque montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit: nocituraque, ut ante,
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis.
Nam freta proſpiciens latè riget arduus alto
Tmolus in adſcenſu: clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve ceratâ modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior judex conſedit; & aures
Liberat arboribus. quercu coma cærula tantùm
Cingitur; & pendent circum cava tempora glandes.
Iſque Deum pecoris ſpectans, In judice, dixit
Nulla mora eſt. calamis agreſtibus inſonat ille:
Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine delinit. poſt hunc ſacer ora retorſit
Tmolus ad os Phœbi: vultum ſua ſilva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro parnaſide vinctus

Ver-

aſininas habere. Deinde foveam terra replevit. Arundines autem eo in loco natæ, ventoque agitatæ, eadem verba, hoc eſt, Midas rex aſininas aures habet, referebant. R.

146. *Peroſus.*] Ibi, inquit Max. Tyrius Diſſertat. 30. Midas divitias deplorare ſuas, preces averſari priores: nec amplius Satyrum, ſed Deos Deaſque precari omnes, ut priorem illam fœcundam paupertatem ſibi reſtituerent, aurum in hoſtium capita transferrent.

147. *Montanis habitantem ſemper in antris.*] *Arvis* Florent. S. Marci, Thuan. Neapol. Oxon. Arondel. ſec. Palat. & alii complures. ſed fruſtra. Val. Flaccus lib. III.

Pan nemorum bellique potens, quem lucis ad ortum
Antra tenent.

Heinſius.

148. *Pingue.*] Quod deprecatur Venuſinus vates, ipſe utcunque pinguis, nitiduſque bene curata cute & Epicuri de grege porcus. Satyra 6. *hac prece te oro, Pingue Pecus domino facias, & cætera, præter ingenium.* Farn.

151. *Tmolus in aſcenſu.*] *In acceſſu* Frag. Theat. & duo alii. *Heinſ.*

152. *Parvis Hypæpis.*] Hypæpa urbs eſt Lydiæ, ut diximus.

154. *Cerata.*] *Diſparibus calamis compagine cera junctis.* lib. I. v. 712.

156. *Tmolo.*] Deo montis. namque & montibus ſua fuerunt numina æque ac fontibus. *Farn.*

157. *Et aures Liberat arboribus.*] Ab auribus arbores removet: vel aures removet ab arboribus, quibus cingebatur, quo commodius audiat litigatores.

159. *Pendent circum cava tempora glandes.*] *Baccæ* ſecundus Moreti, ut baccas quernas pro glandibus poſuerit. *Heinſ.*

161. *Inſonat ille.*] *Intonat* pri. Medic. bene. *Idem.*

163. *Ora retorſit.*] *Reſolvit* perperam in antiquis plurimis. *Idem.*

166. *Sa-*

Verrit humum, Tyrio ſaturatâ murice pallâ:
Inſtructamque fidem gemmis & dentibus Indis
Suſtinet à lævâ: tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit. tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſubmittere cannas.
Judicium ſanctique placet ſententia montis
Omnibus. arguitur tamen, atque injuſta vocatur
Unius ſermone Mida. nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in ſpatium, villiſque albentibus implet;
Inſtabileſque imo facit; & dat poſſe moveri.
Cætera ſunt hominis. partem damnatur in unam:
Induiturque aures lentè gradientis aſelli.
Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tem-

166. *Saturata.*] Infecta, bis tincta. *Tyrio murice.*] Tyria purpura. *Verrit.*] Magnifice procedebant in ſcenam cum hiſtriones, tum citharœdi, purpureum induti trahenteſque ſyrma. Horat. in Arte, *traxitque vagus per pulpita veſtem.*

167. *Diſtinctamque lyram gemmis.*] *Inſtructamque lyram* Oxon. quart. Medic. & decem alii. *Diſtinctamque fidem* Bernegger. & unus Medic. *Inſtructamque fidem* Florent. S. Marci, Spirenſis, & unus Vatican. quod amplector. Vide Notas Faſtor. III. v. 318. *Heinſ. Diſtinctamque.*] Vide habitum ornatumque ipſius Phœbi apud Tibullum lib. 3. eleg. 4. nec non citharœdi 4. l. ad Herennium. Uti citharœdus, cum prodierit optime veſtitus, palla inaurata indutus cum chlamyde purpurea coloribus variis intexta, & cum corona aurea fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatiſſimam, auro & ebore diſtinctam, &c. *Farn.* *Dentibus Indis.*] Ebore.

169. *Stamina.*] Chordas. *Sollicitat.*] Tangit, percutit.

171. *Cannas.*] Tibiam ex cannis confectam.

174. *Nec Delius.*] Ariſtophanis interpres narrat, Midæ natura prælongas fuiſſe aures, vel etiam, quod Bacchi aſinos prætericns injuria affeciſſet, affixas illi ab irato numine aures aſininas. Midam tyrannum dimittere ſolitum Corycæos ὠτακουστὰς referunt Lucianus, Suidas, Photius, Jo. Tzetzes ad illa Lycophronis, Ὅς δή ποτ' ἀμφώδοντος ἐξ ἄκρων λοβῶν φθείρας κύφελλα καλλυνεῖ παρωτίδας refert, duos fuiſſe in Phrygia colles, qui aures aſini vocarentur, quos cum expugnaſſet Midas, latroneſque inde ſuſtuliſſet, fabuloſe dictum eſſe, Midam aſini aures occupaſſe. *Nec Delius.*] Apollo. *Aures ſtolidas.*] Omni carentes judicio.

176. *Villis albentibus.*] *Ardentibus* S. Marci, & Spirenſis. in Neapol. & uno meo eraſa vetus lectio. Forte *villis horrentibus.* ut lib. 11.

Brachia cœperunt nigris horreſcere villis. Heinſ.

177. *Inſtabileſque illas facit.*] *Imas* Florent. S. Marci, Neapol. Bernegger. prim. Ambroſ. *imo* prim. Palat. prim. Reg. & duo alii. *imo* Thuan. opt. Spirenſ. ſec. Palat. & alius, bene. conſule Notas libro 5. v. 588. *Idem.*

FAB. V. *Arg.* Ille quidem, &c.]

Midas

Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed, ſolitus longos ferro reſecare capillos,
Viderat hoc famulus. qui, cum nec prodere viſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit; humumque
Effodit: &, domini quales aſpexerit aures,
Voce refert parva; terræque immurmurat hauſtæ.
Indiciumque ſuæ vocis tellure regeſtâ
Obruit; & ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit: &, ut primùm pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. leni nam motus ab Auſtro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.
Ultus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
Anguſtum citra pontum Nepheleïdos Helles
Laomedontêis Latoïus adſtitit arvis.

Dex-

Midas cum deformitatem illam veſte celaret, ut famulus tonſor vidit, neque eloqui poſſet, humum effodit, in eaque immurmurat Midam aſini aures habere. Foveam deinde replet. Ibi enata ſunt arundines, agitataque vento deformitatem Midæ indicarunt. Lact.

180. *Ille quidem celare cupit, turpique pudore.*] Sec. Palat. & prim. Baſil. *turpemque pudorem.* ut ſit oppoſitio. ſed duo Moreti codices, Arondel. Oxon. prim. Bonon. Zulich. & unus Voſſ.

Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.

Neque aliter ſcripſerat Ovidius. auritum Midæ caput eleganter dixit *turpi onerata pudore tempora.* ſic libro IV. Faſt. 219. Cybele dicitur *caput turriferâ onerata coronâ*, ut quidam codices. *Heinſius.*

192. *Prodidit agricolam.*] Indicavit eum qui illam effoderat terram. R. *Agricolam.*] Servum tonſorem, qui ſcrobi verba illa infoderat. Perſius Sat. I. *Men' mutire nefas? nec clam? nec cum ſcrobe? nuſquam? Hic tamen infodiam, vidi, vidi ipſe, libelle Auriculas aſini quis non habet?* Farn.

193. *Obruta verba.*] Quæ talia fuerunt, Midas rex Aſini aures habet.

FAB. VI. *Arg.* Ultus abit Tmolo.] *Apollo atque Neptunus cum Laomedontem mœnia Trojæ ædificantem vidiſſent, in humanam figuram converſi, pacto auro ſe cito opus illud abſoluturos receperunt. Muneribus vero perfectis cum promiſſum aurum repoſcerent à Laomedonte, illo fraudati, qui jurejurando ſe nihil promiſiſſe affirmavit, tantam perfidiam inultam eſſe non permiſerunt. Neptunus enim & diluvium immiſit, quo totus ager Trojanus eſt devaſtatus, & Heſionem filiam monſtro marino exponere Laomedontem coëgit. Quam quidem cum Hercules illac cum Argonautis tranſiens liberaſſet, ac promiſſis equis à perfido rege fraudaretur, & Trojam expugnavit, & Heſionem captam Telamoni ſocio donavit.* R.

194. *Ultus abit Tmolo.*] Ultus ſe de Mida, quemadmodum expoſitum eſt, Tmolum montem Lydiæ deſeruit Apollo. *Pont.*

195. *Anguſtum.*] Citra Helleſpontum, cui nomen ab Helle, Athamantis ex Nephele filia, quæ ab aureo vellere vecta ibi intercidit. *Farn.* *Nepheleidos Helles.*] Nepheles filiæ.

197. *Dex-*

Dextera Sigæi, Rhœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus eſt ſacrata Tonanti.
Inde novæ primùm moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt: ſuſceptaque magna labore
Creſcere difficili; nec opes expoſcere parvas.
Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygioque tyranno
Ædificant muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus: pretium rex inficiatur; & addit
Perfidiæ cumulum falſis perjuria verbis.
Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit; opeſque
Abſtulit agricolis; & fluctibus obruit arva.
Pœna neque hæc ſatis eſt: Regis quoque filia monſtro
Poſcitur æquoreo. quam dura ad ſaxa revinctam
Vindicat Alcides: promiſſaque munera dictos
Poſcit equos: tantique operis mercede negatâ,
Bis perjura capit ſuperatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit:

He-

197. *Dextera.*] Inter promontoria Sigæum à dextra & Rhœteum à ſiniſtra ara eſt Jovis Panomphæi, ex πᾶν & ὀμφή. quod omnium voces audiat, vel quod omnium vocibus colatur. *Euſtat.*

203. *Mortalem.*] Quid Apollo? inquit Lactantius l. 1. nonne muros Laomedonti extruxit, cum Neptuno, mercede conductus, &c. Jovis juſſu, ut Pindarus in Olympicis: damnati à Jove quod cum Junone adverſus Jovem conſpiraſſent, ut habet Didymus. *Phrygiaque tyranno Ædificat muros pactus pro mœnibus aurum.*] *Phrygioque* meliores & *Ædificant pacti aurum*, vel *pacto auro* quod poſterius amplector, ut à pango, pepigi, deducatur. quod pro paciſcor ſubinde ponitur. *Heinſ.*

204. *Auro.*] Herodotus ſcribit, Laomedontem templa Apollinis & Neptuni depeculatum, theſauros Deorum ſacris dicatos ad exſtruenda Trojæ mœnia convertiſſe. Quamvis vero ſimilius eſt, lutea, vel etiam lateritia mœnia aqua Neptunia primum miſta, Phœbea deinde face aruiſſe. Martialis crateras aureos fuiſſe ait. *Laomedontea fuerant hæc pocula menſa, Ferret ut hæc, muros ſtruxit Apollo lyra.* lib. 8. epigr. 6. *Farn.*

207. *Rector maris inquit.*] *Inſit* prior Twiſdenius. ut alibi. *Heinſius.*

210. *Fluctibus obruit agros.*] *Arva* pri: Palat. Vatican. prim. Gronov. Cantabrig. aliique complures. rectius. quia *agricolis* paulo ante præceſſerat. *Idem.*

211. *Filia.*] Heſione. *Farn.*

214. *Equos.*] De ſemine Solis equorum progenitos.

215. *Bis perjura.*] In Deos primum, deinde in Herculem.

216. *Nec pars militiæ Telamon.*] Tela-

mon

Heſioneque datâ potitur. nam conjuge Peleus
Clarus erat Divâ. nec avi magis ille ſuperbit
Nomine, quam ſoceri. ſiquidem Jovis eſſe nepoti
Contigit haud uni: conjux Dea contigit uni.
Namque ſenex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, undæ,
Concipe: mater eris juveni, qui fortibus actis
Acta patris vincet; majorque vocabitur illo.
Ergo, ne quicquam mundus Jove majus haberet,
Quamvis haud tepidos ſub pectore ſenſerat ignes
Jupiter æquoreæ Thetidis connubia vitat:
In ſuaque Æaciden ſuccedere vota nepotem
Juſſit; & amplexus in virginis ire marinæ.

Eſt

mon Æaci filius ex Heſione Laomedontis filia Teucrum ſuſcepit.

217. *Nam conjuge Peleus erat Diva.*] Peleus Æaci filjus ac Telamonis frater, nepoſque Jovis, ſolus ex hominibus Deam uxorem ducere meruit. Cum enim Proteus Thetidi prædixiſſet, ipſam eſſe parituram filium patre majorem; Jupiter quamvis ejus amore captus, illo quidem abſtinuit conjugio: nepoti autem Peleo mandavit, ut illam duceret uxorem. Quare Peleus Thetida in ſpelunca quieſcentem fruſtra eſt amplexus. nam Dea cum in volucrem, & arborem converſa à Peleo non dimitteretur, in Tigridem ſe transfiguravit: cujus ſævitia territus Peleus, eam dimiſit. Admonitus autem à Proteo, ut eam dormientem vinclis ligaret, & quamvis in mille varias figuras converteretur, tantiſper detineret donec in priſtinam rediiſſet formam, ſic illa tandem eſt potitus: ex qua Achillem ſuſcepit. *R.*

219 *Quam ſoceri.*] Nerei. Nam Thetis Nerei filia fuit. *R.* *Jovis eſſe nepotem contigit haud uni.*] *Nepoti* Florent. S. Marci, & unus Mediceus. vere & eleganter. quo & Neapolitanus alludit. in quo *nepote.* Adi Notas ad v. 64. Epiſt. XIV. *Heinſ.*

220. *Dea dixerat, unda*] *Uda* in nonnullis. *Idem.*

FAB. VII. *Arg.* Namque ſenex Thetidi, &c.] *Proteus cum Thetidi prædixiſſet, ſi vellet jugalis fieri, quod filium parente ſuo fortiorem procrearet, Jupiter antea incenſus pulchritudine nymphæ, ne tamen id ſibi accideret, concubitum ejus refugit, & ſucceſſorem conjugi, Peleum nepotem dedit, quem cum illa refugiens modo in volucrem, modo in arborem, interdum in Tigrim converſa eluderet, Peleus Neptunum oravit, ut opem ſibi ferret: qui cum Proteo preces ejus commendaret, ille emergens è mari Peleo mandavit, ut quieſcenti Thetidi meridiano calore inſidiaretur, eamque vinculis illigatam aggravaret: & quamvis in mille figuras converteretur, ne dimitteret donec in priſtinam rediiſſet formam. Ex quo Achilles Græcorum fortiſſimus natus eſt.* Lact.

222. *Mater.*] Vaticinii hujus meminit Lucian. I. dialogo Deorum. Jovi, inquit Fulgentius, qui ignis eſt, cum Thetide, id eſt, aqua, coïre non licet. lib. 3. *Fam.* *Qui fortibus armis Acta patris vincet.*] *Fortibus actis* prim. Medic. prim. Baſileenſis, prim. Gronov. Oxon. Bernegger. & quinque alii. recte. Vide Notas ad Epiſt. VIII. v. 44. recte etiam *juveni* pro *juvenis* excerpta Langermanni & prior Strozzæ. *Heinſ.*

225. *Haud tepidos ignes.*] Vehementes amores.

226. *Connubia fugit.*] *Vitat* multi ex melioribus. *Heinſ.*

227. *Inque ſua Æaciden.*] *In ſuaque* idem. *Idem.*

231. Per-

Eſt ſinus Hæmoniæ curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt. ubi, ſi foret altior unda,
Portus erat: ſummis inductum eſt æquor arenis.
Littus habet ſolidum, quod nec veſtigia ſervet;
Nec remoretur iter; nec opertum pendeat algâ.
Myrtea ſilva ſubeſt bicoloribus obſita baccis.
Eſt ſpecus in medio; naturâ factus, an arte,
Ambiguum; magis arte tamen: quo ſæpe venire
Frænato delphine ſedens, Theti nuda, ſolebas.
Illic te Peleus, ut ſomno vincta jacebas,
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas;
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod niſi veniſſes variatis ſæpe figuris
Ad ſolitas artes; auſo foret ille potitus.
Sed modo tu volucris; (volucrem tamen ille tenebat)

Nunc

231. *Portus.*] *Hic nunc Emathiæ portus patriamque reviſit Pallenen, &c.* Virg. 4. Georg. de Proteo ipſo. *Farn.*

233. *Nec remoretur iter.*] Prim. Palat. Urbin. & duo Ambroſ. *aquis.* Nec remoretur aquis veſtigia. pro *Hæmoniæ* paulo ante Zulich. *Emathiæ.* pro *ubi ſi foret*, puto ſcribendum, *qui ſi foret*. Heinſ.

238. *Ut ſomno victa jacebas.*] *Vincta* Florent. S. Marci, Bernegg. prim. Med. prim. Baſil. prim. Erfurt. & ſex alii. ita paſſim poëtæ. *molli devinctus lumina ſomno* apud Catullum. *dulci devinctus lumina ſomno* apud Virgilium in Ciri. Moſchus Europa,

Ὕπνος ὅτε γλυκίων μέλιτος βλεφάροισιν ἐφίζων,
Λυσιμελὴς, πεδάᾳ μαλακῷ κατὰ φάεα δεσμῷ.

Lucretius libro IV.

Denique cum ſuavi devinxit membra ſopore
Somnus.

In Catalectis Pithœi,

Nimphius æterno devinctus membra ſopore
Hic ſitus eſt.

apud noſtrum l. I. Faſt. ex antiquis codicibus, *corpora vincta ſopore.* Ammianus l. XXV. *quos ſecuritas placido vinxerat ſomno.* ſed modus exemplorum non eſſet. Hinc ſomnus *δεσμὸς* Græcis dictus. ita Ariſtoteles non ſemel in libro de ſomno & vigilia. Orpheus hymno in ſomnum,

Σώματα δεσμεύων ἐν ἀχαλκεύτοισι πέδησι.

ſimile quid apud Homerum etiam videor legiſſe. pari modo *alligare artus ſomnus* Senecæ dictus Hercule Furenti,

Sopor indomitos alliget artus.

Valerio quoque Flacco & aliis, *mentem vincire Lyæo.* Propertius libro III. Eleg. IV. ſic & *amore vinciri*, & *amoris vinculum.* de quibus dictum Faſtor. IV. ℣. 224. *Heinſ.*

240. *Vim parat.*] Πουλίαν Θέτιν κατέμαρψε ἐγκονητί. Pindarus 3. Nemeorum.

243. *Sed modo tu volucris.*] *Si modo* unus Gronov. *Nam* alter Hamb. puto,

Seu modo tu volucris; volucrem tamen ille tenebat,
Seu gravis arbor eras; hærebat in arbore Peleus. Heinſius.

Sed modo.] Φασὶ τὴν Θέτιν φεύγουσαν Πηλέως συνουσίαν Πρὸς πῦρ, πρὸς ὕδωρ τρέπεσθαι πρὸς φύσιν τῶν θηρίων Πρὸς

Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculoſæ tigridis: illâ
Territus Æacides à corpore brachia ſolvit.
Inde Deos pelagi, vino ſuper æquora fuſo,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Æacide, dixit, thalamis potiêre petitis.
Tu modo, cum gelido ſopita quieſcet in antro,
Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quicquid erit: dum, quod fuit ante, reformet.
Dixerat hæc Proteus: & condidit æquore vultum;
Admiſitque ſuos in verba noviſſima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium temone fretum: cum pulcra relicto
Nereïs ingreditur conſueta cubilia ponto.
Vix bene virgineos Peleus invaſerat artus;
Illa novat formas: donec ſua membra teneri

Sen-

Πρὸς δὲ *σπηλιάς μορφὴν*, &c. Jo. Tzetzes 2. Chil. 46.

247. *Vino.*] Sicut Diis aliis in ara, menſa, foco aut terra libatum eſt. *Extaque ſalſos Projiciam in fluctus, & vina liquentia fundam.* Virg. 3. Æn.

249. *Carpathius.*] *Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates Cæruleus Proteus.* Virgil. 4. Georg. *Farn.*

250. *Æacide.*] *Æacida* unus Voſſian. & prim. Twiſden. at prim. Erfur. *Æacida.* propius vero. Dixi Epiſt. III. v. 87. *Heinſius.*

251. *Cum gelido ſopita quieſcit in antro.*] *Rigido antro* Florent. S. Marci, unus Medic. & unus Bononienſis. *quieverit* etiam primus Gronov. & unus Baſileenſis. cum Jureti excerptis. multi alii *quieſcet.* Idem.

252. *Vincloque innecte tenaci.*] Ad imitationem Homerici Protei, à Menelao conſtricti. Odyſſ. δ.

Utque fatigarit complexu fortius angens,
Conſilio Nymphæ, lubrica membra ſenis.

257. *Inclinatoque petebat.*] *Tenebat* meliores. ut in Faſtis lib. II. *medias ſole tenente vias.* lib. IV.

—— *hac Hyades Dorida nocte tenent.*

Adi Notas lib. III. Faſtor. vſ. 219. *Idem.*
Inclinato temone.] Inclinato curru.

258. *Heſperium fretum.*] Atlanticum mare, in quod Sol condi videtur.

259. *Conſueta cubilia fluctu.*] *Ponto* cum melioribus. nam *fluctus* jam præceſſerat. Florentinus tamen S. Marci, Neapol. & unus Bonon. *ſaxo.* apud Virgilium de Proteo in ſimili narratione,

—— *Conſueta petens è rupibus antra.* Heinſ.

260. *Peleus.*] Peleus, inquit Fulgentius, eſt πηλὸς, lutum, terra, id eſt, caro; Thetis aqua, id eſt, humor; Jupiter, qui utraque gignit & conjungit, eſt ignis, id eſt, anima. hinc natus Achilles, id eſt, homo perfectus, &c. lib. 3. *Farn.*

262. *Senſa*

Sentit: & in partes diverſas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neque, ait, ſine numine vincis:
Exhibita eſtque Thetis. confeſſam amplectitur heros,
Et potitur votis; ingentique implet Achille.
Felix & nato, felix & conjuge Peleus;
Et cui, ſi demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. fraterno ſanguine ſontem,
Expulſumque domo patriâ Trachinia tellus
Accipit. hîc regnum ſine vi, ſine cæde, tenebat
Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Cëyx; illo qui tempore mœſtus,
Diſſimiliſque ſui, fratrem lugebat ademtum.
Quo poſtquam Æacides feſſus curâque viâque
Venit; & intravit paucis comitantibus urbem;
Quoſque greges pecorum, quæ ſecum armenta trahebat.
Haud

262. *Senſit & in partes diverſas brachia tendit.*] *Sentit* præſtantiores. nonnulli *tendens* ut libro v.

——*in partes diverſas brachia tendens*
Obſtitit.

at in margine Gryphianæ editionis, *tendi.* quod placet. in partes diverſas tenduntur brachia, quando ligantur poſt tergum. *Heinſius.*

264. *Exhibita.*] Modo vſ. 253.

265. *Ingentique implet Achille.*] Redibis ad lib. 10. vſ. 469.

FAB. VIII. *Arg.* Jugulati Phoci.] *Phocus Æaci filius ex Pſamathe nympha à Peleo fuit interfectus. Quare Peleus à patre in exilium ejectus, ad Ceycem Trachinæ regem infelicem Dædalionis fratris caſum lugentem confugit. Nam Dædalion Luciferi filius Chionem habuit: quæ cum jam ex Mercurio Autolycum, ex Apolline Philemonem genuiſſet, Dianâ ſe formoſiorem eſſe jactavit. Quare Dea irata, ſagittis eam confecit. Cujus morte Dædalion tantum concepit dolorem, ut ex Parnaſſi vertice ſe in mare præcipitarit. Sed Apollo non immemor voluptatis quem de illius filia conceperat, eum in accipitrem, antequam in mare caderet, commutavit.* R.

267. *Jugulati crimina Phoci.*] *Fratris* Arondel. Langerm. & unus Baſil. *Heinſ.*
Jugulati.] Peleus Phocum fratrem diſco per quinquertii ludum, ſed ſævum, interemit. matri ſcilicet gratificatus ſuæ, quæ Scyronis erat filia. namque Phocum Æaco peperit Pſamathe Nerei filia. Pauſan. Corinth. Ant. Liberalis 38. fab. *Farn.*

269. *Trachinia tellus.*] Theſſaliæ regio τραχῖνα, in qua Trachin urbs ab Hercule condita. infra v. 627. Apollodorus tamen l. 3. refert Peleum non Trachin, ſed Phthiam exulatum perveniſſe. *Farn.*

270. *Regnum regebat.*] *Tenebat* cum melioribus. paulo poſt,

——*nec inhoſpita regna tenemus.*

Faſtor. III.

Regna tenent fortesque manu pedibuſque fugaces.

ita paſſim noſter aliique. *Heinſius.*

271. *Lucifero genitore ſatus.*] Ceyx Phoſphori, hoc eſt, Luciferi, fuit filius, Halcyoneſque maritus.

273. *Diſſimilis ſui.*] Nam præ ſe quandam hilaritatem antea ferre conſueverat, quæ tunc in mœſtitiam fuerat converſa. *Fratrem ademptum.*] Dædalionem in accipitrem commutatum. R.

276. *Quoſque greges pecorum.*] Exercitus

Haud procul à muris ſub opacâ valle reliquit;
Copia cum facta eſt adeundi prima tyranni;
Velamenta manu prætendens ſupplice, qui ſit,
Quoque ſatus memorat tantùm ſua crimina celat.
Mentituſque fugæ cauſſam petit urbe vel agro
Se juvet. hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi
Noſtra patent, Peleu; nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animo momenta potentia clarum
Nomen, avumque Jovem. nec tempora perde precando:
Quod petis, omne feres. tuaque hæc pro parte videto,
Qualiacunque vides. utinam meliora videres!
Et flebat. moveat quæ tantos cauſſa dolores,
Peleuſque comiteſque rogant. quibus ille profatur:
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
[Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantum]
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,

No-

tus conſueſſe greges & armenta ſecum trahere; notum eſt. Hos greges in paſtu ante urbem reliquit cum paſtoribus. *Pont.*

278. *Adeundi tecta tyranni.*] *Prima* prim. ſec. Palat. prim. Vatican. Cantabr. Oxon. Calandr. Grævianus, & alii decem. ſequor. *Heinſius.*

279. *Velamenta.*] Velamenta ſupplicum erant *κλάδοι ἐλαίας περιπεπλεγμένοι.* Ariſtophanis interpr. in Pluto. pacem quippe aut veniam petentes præferebant oleæ ramos laneis vittis obvolutos, qui repræſentarent manus vinctas & ſeſe dedentes. Virgil. 6. Æneid. 237. v. & 11. Æneid. 160. v. *Farn. Quis ſit.*] *Qui* meliores. bene. & mox *Mentituſque* pro *Mentiturque.* prim. Moreti aliique multi. probe. *Heinſius.*

280. *Sua crimina.*] Phoci fratris cædem. R. Hujus Phoci & Pindarus meminit Ode. 5. Nemeorum. *Micyl.*

285. *Huic animo.*] Noſtro animo per ſe benigno ac liberali. *Monumenta potentia.*] *Momenta* ſcribendum. atque ita unus Voſſii, & unus Gronovii pro diversâ lectione. eandem vocem repoſuit Pont. IV. El. XIII.

Quanta potes præbe noſtra momenta ſaluti. Heinſ.

287. *Tuaque hæc pro parte vocato.*] *Videto* cum prim. Palat. pri. Vatican. Cantabrig. prim. Reg. Neapol. Urbin. altero Hamburgenſ. Norico, & quatuor aliis. *Idem.*

292. *Pennas habuiſſe putatis.*] *Putetis* meliores. *Idem.*

293. *Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia quantum.*] Alii, *quanta eſt animi conſtantia tantum*, ſed quoquo modo legas, vix Latinus eſt verſus, quem ſi tollis omnia erunt plana. Præterea illos duos verſus, qui mox ſequuntur, quorum initium, *Illius virtus*, auferendos cenſeo, cum Naſoniano nitori non reſpondeant, & ſuperflui ſint. pro *pacis tuenda* omnes noſtri uno alteroque exceptis *tenenda.* Idem.

296. *Qui*

Nomine Dædalion; illo genitore creatus
Qui vocat Auroram, cœloque noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt; pacis mihi cura tenendæ,
Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant.
[Illius virtus reges, genteſque ſubegit:
Quæ nunc Thisbêas agitat mutata columbas.]
Nata erat huic Chione: quæ dotatiſſima formâ
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Forte revertentes Phœbus, Maiâque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo;
Non tulit ille moras: virgâque movente ſoporem
Virginis os tangit. tactu jacet illa potenti:
Vimque Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris;
Phœbus anum ſimulat; præceptaque gaudia ſumit.
Ut ſua maturus complevit tempora venter;
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Antolycus, furtum ingenioſus ad omne:
Qui facere aſſuerat, patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.

Naſci-

296. *Qui vocat.*] Auroræ prævius, & qui languentium ex conſpectu Solis orientis ſtellarum fixarum agmina cogit, & *cæli ſtatione noviſſimus exit.* lib. 2. ỷſ. 115. utpote ſphæra terræ propiore vectus. *Farn.*

301. *Chione.*] Cui nomen forte à nive, quæ χιών. De cognomine quadam Martial. 3. l. 34. ep. *Frigida es, & nigra es; non es, & es Chione.* Farn.

302. *Mille procos habuit.*] *Procis placuit* duo veteres. & editiones nonnullæ. ut Epiſt. Didus,

Mille procis placui. Heinſ.

304. *Hic vertice Cyllenæo.*] Hic Mercurius, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi Mercurius ipſe natus eſſe fingitur. *Raph. Vertice.*] Monte Arcadiæ.

305. *Pariter traxere calorem.*] Una ambo cœperunt amare.

310. *Præreptaque gaudia.*] *Præceptaque* quatuor libri veteres. Vide Notas Epiſt. XVII. v. 107. *Heinſius.*

312. *Alipedis.*] Mercurii talaria alata in pedibus geſtantis. Quod idcirco fingitur, quia Mercurius velociſſimus eſt omnium planetarum.

314. *Patriæ.*] Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Pater quidem Mercurius Ἠῷος γεγονὼς μέσῳ ἤματι ἐγκιθάριζεν Ἑσπέριος βοῦς κλέψεν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος. Filius Autolycus patriæ non degener artis, furta exercuit, & ipſe ἐξ ὀνύχων καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικήν. ut de Patre, Lucianus in Dialogo Apollinis & Vulcani.

316. *Nam-*

Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharâque Philammon.
Quid peperiſſe duos, & Dîs placuiſſe duobus;
Et forti genitore, & progenitore Tonanti
Eſſe ſatam prodeſt? an obeſt quoque gloria multis?
Obfuit huic certè. quæ ſe præferre Dianæ
Suſtinuit; faciemque Deæ culpavit. at illi
Ira ferox mota eſt: Factiſque placebimus, inquit.
Nec mora; curvavit cornu: nervoque ſagittam
Impulit; & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua tacet: nec vox tentataque verba ſequuntur:
Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
Quem (miſera ô pietas!) ego tum patruoque dolorem
Corde

316. *Namque.*] Superſœtationi hic locus.

317. *Philammon.*] Philammonem hunc cum Argonautis navigaſſe, non Orphea, ex Pherecyda citat Apollonii interpres, Thamyræ Thracis patrem fuiſſe ſcribit Suidas. *Farn.* Pherecydes, ut quidem in commentariis Homeri citatur, Autolycum, & Philammonem, Philonidis, ejus quæ fuit Deionis, & Mercurii filios facit. Ac Philammonem dicit, etiam choros virginum primum inſtituiſſe. Autolycum autem patris artes ſecutum, furta exercuiſſe. Hujus filia & Anticlea fuit, mater Ulyſſis. Ex Philammone autem Thamyris natus traditur, matre Argiope nympha, ut Pauſaniæ placet, ſive ut aliis, Erato Muſa: quem Muſæ certamine canendi ſuperatum, poſtea oculis privarunt. *Micyl.*

319. *Pro genitore Tonante.*] *Tonanti* meliores. Forte & ſcribendum *eſſe ſata prodeſt*, non *ſatam.* Adi Notas in Nucem v. 107. *Heinſius.*

326. *Lingua jacet.*] *Tacet* ſex ſcripti cum opt. Thuan. *Idem.*

328. *Quam miſer amplexans ego tum patrioque dolorem.*] *Quam miſero pietas* ſcripti plerique. & recte. niſi quod ſcribendum. *Quem.* nam in uno Palatino, *Quem miſero ô pietas.* deinde pro *patrio*, nonnulli *patriumque.* Bernegger. & Rottendorph. pro diverſa lectione, *patruique.* quomodo prim. Medic. & quatuor alii in ipſo contextu. at Arondel. prim. Baſil. Junian. Medic. chartac. frag. Boxhorn. pri. Bonon. ſec. Vatican. *Patruo.* Nihil verius. *corde patruo*, eſt corde forti, vel duro. ſic apud Horatium, *ne ſis patruus mihi.* Vide omnino quæ notamus Amor. libro. III. Eleg. VI. ℣. 49. præterea cum in multis veterum ſit *miſero pietas*, vel *miſero ô pietas*, cenſeo ſcribendum *miſera ô pietas* per parentheſin.

Quem (miſera ô pietas!) ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.

ſic apud Senecam OEdipi initio,

Prô miſera pietas! eloqui fatum pudet.

Hercule OEtæo,

O miſera pietas! ſi mori matrem vetas,
Patri es ſceleſtus.

& paulo poſt,

O miſera virtus! ſummus Alcidæ dies
Nullum malum proſternit.

Prudentius Hamartigen. de Abſalone,

Auſus in auctorem generis qui ſtringere ferrum
(Ah pietas!) ſignis contraria ſigna paternis
Egit, & unius commiſit ſanguinis arma.

pro

Corde, tuli fratrique pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura ponti,
Accipit: & natam delamentatur ademtam.
Ut verò ardentem vidit: quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus
Concita membra fugæ mandat: ſimiliſque juvenco
Spicula crabronum preſſa cervice gerenti,
Qua via nulla, ruit. jam tum mihi currere viſus
Plus homine eſt: alaſque pedes ſumſiſſe putares.
[Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti]
Vertice Parnaſi potitur. miſeratus Apollo,
Cum ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto,
Fecit avem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis;
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc accipiter, nulli ſatis æquus, in omnes
Sævit aves; aliiſque dolens fit cauſſa dolendi.
Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat

De

pro *ſolatia* opt. Thuan. & duo alii *ſolamina*. ut ſæpe alibi noſter. *Idem.*

335. *Preſſa cervice gerenti.*] *Læſa* pri. Baſil. quart. Medic. Arondel. Oxonien. & octo alii. *Læva* ſec. Palat. *paſſa* Junian. nimirum *ſpicula crabronum.* ſic libro VII.

Ora caputque novem cornicis ſæcula paſſa.
libro XIII.

——tam raro prælia paſſus
Integer eſt clypeus.

pro *repulſus* paulo ante Boxhornii fragmentum *revulſus.* Idem.

337. *Alaſque pedes ſumpſiſſe.*] Jam enim in accipitrem verti cœptus erat.

338. *Effugit ergo omnes.*] Hunc quoque verſum eſſe adulterinum vix dubito. *Heinſ. Cupidine leti.*] Cupiditate mortis.

339. *Miſeratus.*] Aliam Metamorphoſeos cauſam ex Boei Ornithogonia recitat Ant. Liberalis fab. 3. Hieracem quia Teucris fame ab irato Neptuno immiſſa laborantibus ſuppetias tuliſſet, ejuſdem numinis ira in accipitrem verſum. καὶ τὸ ἦθος ἤλλαξεν, ἀφανίσας μέγιστα γὰρ ὑπ' ἀνθρώπων φιληθέντα πλεῖστον ἐποίησε, ὑπὸ τῶν ὀρνέων μισηθῆναι, &c. *Farn.*

341. *Subitis alis.*] Subito natis. *Suſtulit alis.*] *Suſtinet* pri. Gronov. pri. Hamburg. excerpta Jureti, & decem alii. alibi,

Suſtinuere tamen ſe perlucentibus alis.
Heinſius.

FAB. IX. *Arg.* Quæ dum Lucifero, &c.] *Anetor paſtor armentorum, qui Peleus ad Ceyca perduxerat, indicat à lupo, cui obſiſti nequiret, cuſtodem interimi. qui ut intellexit Pſammathes Nereidis ira ſibi accidere, quod Phocus ex ea & Æaco genitus à ſe interiiſſet, & id precibus magis quam ultione eſſe ſedandum, ſuppliciter ab ea petit, ne ultra proſequeretur admiſſum, quæ aliquando Thetidis ſororis mota precibus ne amplius fera armenta petens ſæviret, in ſaxi eam figuram vertit.* Lact.

De conſorte ſuo; curſu feſtinus anhelo
Advolat armenti cuſtos Phocëus Anetor.
Heu Peleu, Peleu, magnæ tibi nuntius adſum
Cladis, ait! quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
[Pendet & ipſe metu trepidat Trachinius heros.]
Ille refert: Feſſos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cum Sol altiſſimus orbe
Tantum reſpiceret, quantum ſupereſſe videret.
Parſque boum fulvis genua inclinarat arenis,
Latarumque jacens campos ſpectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alii, celſoque exſtant ſuper æquora collo.
Templa mari ſubſunt, nec marmore clara, nec auro;
Sed trabibus denſis, lucoque umbroſa vetuſto.
Nereïdes Nereuſque tenent. hos navita templi
Edidit eſſe Deos, dum retia littore ſiccat.
Juncta palus huic eſt denſis obſeſſa ſalictis,
Quam reſtagnantis fecit maris unda paludem.

Inde

347. *De conſorte ſuo.*] Fratre ſuo Dædalione.

349. *Et Peleu, Peleu.*] *O Peleu* tres. unus Voſſii. *En.* Arond. & quatuor alii *Heu* placet. niſi mavis, *Et Peleu, heu Peleu.* Heinſius.

351. *Pendet & ipſe metu trepidat Trachinius oris.*] *Trepidat Trachinius heros* vetuſtiores aliquanto rectius. ſed & hunc verſum cum aliis ſpuriis ex hac purpura cenſeo eſſe ablegandum. *Idem.*

352. *Ad litora.*] Aquarum, aut ad refrigerium Mercurius, patris juſſu, armenta illius regionis ad littus compellit. ſub exitu lib. 2.

353. *Medio.*] *Jamque dies medius rerum contraxerat umbras, Et ſol ex æquo meta diſtabat utraque.* lib. 3. *Farn. Medio orbe.*] Periphraſis meridiei.

356. *Latarum campus aquarum.*] Μέγα χαῖτμα θαλάσσης. Homer. unde Virgil. ——— *immenſique æquora Ponti.* & alibi —— *campoſque liquentes.* Uti autem campus maris dicitur, ſic & æquor ſoli. Æquor autem proprie eſt æquum ſolum. Virg. —— *æquo mecum te crede ſolo.* Et ſolum de mari etiam dicitur. Virgil. 5. *Subtrahiturque ſolum.* τὸ ὑποκείμενον. Ita & *cæleſte ſolum.* *Campos ſpectabat.*] *Campum* Neapol. ter. Medic. & quatuor alii. ut lib. 1.

—— *campoque recepta*
Liberioris aquæ.

deinde *illuc & iſtuc* nonnulli. *Heinſ.*

363. *Denſis obſeſſa ſalictis.*] *Raris* plurimi ex vetuſtioribus. ut apud Virgil. Eclog. VII.

En quæ vos rarâ viridis tegit arbutus umbrâ.

videtur tamen ſcribendum *varis* vel *canis ſalictis*, ut lib. V.

Cana ſalicta dabant nutritaque populus umbra
Sponte ſua natas ripis declivibus umbras.

Idem.

365. *Inde*

Inde fragore gravi ſtrepitans loca proxima terret
Bellua vaſta lupus. ſilviſque paluſtribus exit,
Oblitus & ſpumis & ſpiſſo ſanguine rictus
Fulmineos; rubrâ ſuffuſus lumina flammâ.
Qui, quanquam ſævit pariter rabieque fameque,
Acrior eſt rabie. neque enim jejunia curat
Cæde boum, diramque famem ſatiare, ſed omne
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omne.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu,
Dum defenſamus, leto eſt data. ſanguine littus
Undaque prima rubent, demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit:
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coëamus, & arma,
Arma

365. *Inde fragore gravi ſtrepitus.*] Alii *gravis* vel *gravi ſtrepitu.* excerpta Calandræ *gravis crepitans.* Lege *gravi ſtrepitans* cum Langermanniano, & nonnullis editionibus. Spirenſis *ſtrepita.* Idem.

367. *Oblitus eſt ſpumis & craſſo ſanguine rictus Fulmineus.*] *Et ſpumis* bene meliores. *ſpiſſo* etiam *ſanguine.* Oxon. ſec. Palat. & alii quatuor. de quo lib. x. vſ. 508. denique *rictus Fulmineos* Calandr. Bernegger. pri. Gronov. & octo alii, cum editione Gryphyana. probe. *Idem.*

368. *Fulmineos.*] Fulminis inſtar omnia proſternentis. De fulmineis apri dentibus dictum ad 305. v. lib. 8. *Farn.*

371. *Diramque famem finire.*] *Lenire* prim. Reg. *ſentire* Cantabr. ac ſec. Palat. Juret. Oxon. & multi alii *ſedare.* ut lib. xv.

Carne feræ ſedant jejunia.

ſic & *placare jejunia* & *famem* alibi dixit. prim. Gronov. prim. Vatican. & ſex alii *ſatiare.* Cantabr. pro diversâ lectione *ſaturare.* ut libro x.

——armenti ſaturatos cæde leones.

Statius Achill.

Uberibus ſatiaſſe famem.

finire tamen *ſitim* Horat. dixit l. II. Ep. II.

Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ.

Heinſ.

372. *Sternitque hoſtiliter omnes.*] *Omne* cum Florentino S. Marci, & uno meo. *Idem.*

375. *Undaque prima rubet.*] *Rubent* cum Rottendorphiano. & ſic Naugerius in poſtrema editione expreſſit. *Idem. Demugitaque.*] Boum ſauciorum mugitu reboantes. *Farn. Undaque prima.*] Quod eſt principium undarum, quod litus tangit. *Pont.*

377. *Cuncti coëamus ad arma.*] *Et arma* plerique veteres. ut jam alii monuerunt. Virgil. Æn. VII.

Arma amens fremit arma toro tectiſque requirit.

libro XI.

Arma manu trepidi poſcunt, fremit arma juventus.

Statius Theb. III.

Improviſus adeſt Tydeus, & poſtibus aulæ
Vociferans, Arma, arma, viri.

Theb. x.

Nec mihi difficilis præſens vindicta, ſed arma,
Arma prius famulis

Seneca Hercule Furente,

Arma capeſſamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agreſtis. nec Pelea damna movebant:
Sed memor admiſſi Nereïda colligit orbam
Damna ſui inferias exſtincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex jubet Oetæus; cum quîs ſimul ipſe parabat
Ire. ſed Halcyone conjux excita tumultu
Proſilit, &, nondum totos ornata capillos,
Disjicit hos ipſos: colloque infuſa mariti,
Mittat ut auxilium ſine ſe, verbiſque precatur
Et lacrymis; animaſque duas ut ſervet in unâ.
Æacides illi, Pulcros, Regina, pioſque
Pone metus: plena eſt promiſſi gratia veſtri.
Non placet arma mihi contra nova monſtra moveri.
Numen adorandum pelagi eſt. erat ardua turris;
Arce focus ſummâ; feſſis loca grata carinis.

Ad-

Arma, arma, Theſeu, flagita propere mihi
Subtracta reddi.

Sidonius Panegyrico Aviti,

——tandem prorumpit: & arma
Arma fremit.

Silius lib. XI.

——furiata juventus
Arma, arma, Hannibalemque volunt.

idem libro XII.

——arma cruentus,
Hoſtis adeſt, capite arma viri.

noſter ipſe lib. XII. ex antiquis membranis,

Certatimque omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.

Plura Zinzerlingus Promulſidis Criticæ cap. I. *Heinſius.*

380. *Nereida colligit orbam.*] Hoc eſt, ratiocinatur Pſamathen nympham Phoci matrem filio inferias mittere. R. *Sed memor.*] Conſcius ſibi parricidii Peleus, ſuſpicatur Pſamathen, Nerei filiam, quæ in templo illo colebatur, ſibi infenſam, boum cæde filio ſuo Phoco inferias referre velle; reprimit ergo ſe ſuoſque ab armis & vindicta, atque ad placandum numen ſe convertit. *Farn.*

381. *Damna ſui.*] *Sua* vetuſtiores vel *ſui.* poſterius amplector. *Damna ſui* pro ſua damna lib. IX. *captus amore mei* pro meo. *Heinſ.*

383. *Oetæus.*] Ceyx rex Trachinis urbis Theſſaliæ, quam Hercules ſub Oeta monte condidit. ſupra ad 270. v.

384. *Excita.*] Evocata ex intima ædium parte ac Gynæceo. Significat autem Halcyonem de viri ſalute, quem vehementiſſime amabat, maxime ſollicitam eſſe.

385. *Totos ornata capillos.*] *Tortos* multi veteres. ſed nihil muta. nondum plene ornata. quanquam de tortis capillis probe memini, qui paſſim apud ſcriptores occurrant. *Heinſ.*

386. *Disjicit.*] Libri veteres magna ex parte *Diſſicit.* quod applauſores ſuos invenit. vetuſtiſſimi tamen *Diſicit.* nil muto. *Idem.*

388. *Ut ſervet in unâ.*] *Conſervet* opt. Thuan. & unus Voſſian. *Idem.*

392. *Numen Pelagi.*] Pſamathe nympha marina.

393. *Arce locus ſummâ feſſis loca grata cari-*

Adſcendunt illuc, ſtratoſque in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat; opemque ferat. nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. ſed enim irrevocatus ab acri
Cæde lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ

Mar-

carinis.] Quam inconcinnum *locus* & *loca* in uno eodemque verſu! Scribo igitur, *Arce focus ſummâ.* Pharon deſignat, ſeu turrem, ex qua nocturni ignes in uſum navium lucebant. Hanc conjecturam poſtea primus Vaticanus confirmavit. ita tamen ut eraſa quodammodo eſſet vetus & genuina ſcriptura. in altero etiam Twiſdenio à manu prima *phocus.* an *pharus* ſcripſerat Naſo? ut apud Val. Flaccum,

Non ita Tyrrhenus ſtupet Ioniuſque magiſter,
Qui portus, Tyberine, tuos, claramque ſerenâ
Arce Pharon præceps ſubiit.

& Statium libro III. Sylvar. ad Uxorem,

Teleboumque domos, trepidis ubi dulcia nautis
Lumina noctivagæ tollit pharus æmula Lunæ.

Juvenal. Sat. XII.

Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles
Tyrrhenamque Pharon.

ſed *focus* præſtat. niſi *faces* mavis. Poteſt & *foci.* nam ſec. Palat. & Urbin. *loci.* quod in ſuis Conſtantius etiam Fanenſis invenerat. *Heinſius.* *Feſſis loca grata carinis.*] Illam namque nautæ adſpicientes in portum naves dirigebant, ſeque terræ propinquos eſſe cognoſcebant.

396. *Ore ferum longos.*] *Longoſque* Oxon. Arond. & ſex alii. puto,

Ore ferum, & longos.

Heinſ.

397. *Inde manus.*] Sed audi Ant. Liberalem fab. 38. Peleus ad Eurytionem Iri fil. ſe confert, eique ſupplex cæde expiatur. Hunc Peleus in venatione poſtea, dum aprum ferire intendit, imprudens interficit. Profugus deinde ad Acaſtum contendit. is eum (ab uxore falſo inſimulatum de ſolicitata pudicitia, quum ipſa in amore repulſam à continenti Peleo paſſa eſſet, ut Pindarus Nemeot. 5. & Horat. 7. ode. 3. lib.) in Pelio monte ſolum & inermem deſtituit. Peleus oberrans ad Chironem venit. inde multis ovibus & bobus collectis ad Irum pergit, eaque cædis mulctæ nomine offert. cum recuſaret Irus, Peleus ea, oraculo monitus, incuſtodita dimittit. Ibi lupus ea invadit & occidit. Is lupus divino prodigio in ſaxum mutatur, quod diu permanſit inter Locridem & Phocidem. *Farn.* *Aperti ponti.*] Statius lib. 5. ——*quà longè pelago deſpectus aperto.* Cæſ. lib. 7. B. G. *Longè aliam eſſe navigationem in concluſo mari, atque in vaſtiſſimo & apertiſſimo Oceano.*

398. *Pſamathen.*] Pſamathe nympha fuit Nerei filia & Phoci mater.

400. *Æacidæ rogantis.*] Pelei precantis: illi namque fuerat irata, eoque precibus illius nihil movebatur.

401. *Sed enim irrevocatus.*] *Revocatus* plerique vetuſtiores. & recte. aut per Thetidem revocatus, aut per Peleum ejuſque comites. *Heinſ.*

408. *Ma-*

Marmore mutavit. corpus, præterque colorem
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum
Jam non eſſe lupum, jam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terrâ
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exſul, & illic
Sumit ab hæmonio purgamina cædis Acaſto.
Interea fratriſque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Cëyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
Invia

408. *Magnetas adit.*] Magnetes populi ſunt Theſſaliæ, equorum domitores clariſſimi.

409. *Ab Æmonio Acaſto.*] Acaſtus rex fuit Theſſaliæ, Peliæ filius. Is uxorem duxit Hippolyten, quæ quidem Pelei amore capta eſt. Spreta autem illum marito accuſavit, quod ſe de ſtupro interpellaſſet. Quare Acaſtus Peleum tanquam ad venationem in Pelion montem ex urbe eduxit, illicque penitus inermem reliquit, ut à feris interimeretur, ſed Mercurius, vel (ut quidam putant) Chiron, illi eſt opitulatus, deditque enſem à Vulcano fabricatum, quo & feras occurrentes interſecit, & in urbem reverſus Acaſti uxorem, ipſumque Acaſtum interemit. R. Hujus fabulæ & Pindarus meminit quarta Nemeorum oda. *Micyl.*

FAB. X. *Arg.* Interea fratriſque ſui.] *Ceyx Luciferi filius fratris caſu admodum ſollicitus, ad Clarium oraculum conſulendum ire cum vellet, diu ab Halcyone uxore fuit remoratus. Cum vero illi promiſiſſet ſe intra duos menſes reverſurum, abire permiſſus eſt. Sed in Ægeo tempeſtate deprehenſus naufragium fecit, navique amiſſa una cum ſociis ſubmerſus, quem uxori promiſerat reditum præſtare non potuit. Uxor autem cum quotidie pro mariti ſalute Diis omnibus, Junonique in primis vota ſolveret, opera illius per ſomnum admonita eſt, maritum in mari periiſſe. Quare expergefacta ad littus unde ſolverat maritus acceſſit. ac dum infortunia ſua quereretur, cadaver in mari longius aſpexit: quod cum mariti eſſe cognoviſſet, ad illudque per undas exilire vellet, in avem Halcyonem converſa ad os mariti advolavit: qui miſeratione Deorum pia uxoris oſcula ſentiens in ejuſdem generis avem ipſe quoque fuit transfiguratus. Ab his autem avibus* 14. *dies Halcyonii ſunt dicti, quibus mare quietum eſt.* R. *Hujus fabulæ & Lucianus meminit, περὶ μεταμορφώσεως.* M.

410. *Fratriſque ſui.*] Dædalionis Chione filia Dianæ iram provocante, orbati ipſius, deinde in accipitrem mutati, lupi denique Pelei hoſpitis ſui boves perſecuti, in lapidem verſi, prodigiis territus. *F.*

411. *Prodigiis fratris ſui.*] Cujus filia Dianæ ſagitta ſubito fuerat interfecta. *Fratremque ſecutis.*] Qui in accipitrem fuerat commutatus. R.

412. *Hominum oblectamina.*] *Homini lactamina* Sixianus. *Heinſius.*

413. *Ad Clarium.*] Ad Apollinis Clarii oraculum. Claros autem, urbs fuit Ioniæ non procul à Colophone. ubi templum, & nemus Apollini dicatum. Strabo lib. 14. *Profanus Phorbas.*] Theſſalus, Lapithæ filius, vir ferox & ſacrilegus, qui obvios cogebat, ut pugillatu ſecum certarent, victoſque necabat; eo arrogantiæ poſtremo profectus, ut etiam deos ipſos provocando laceſſeret, donec ab Apolline ſuperatus, ac morte mulctatus fuit. Pauſan. Eliac. prior. Phlegyas autem Delphicum templum ſpoliare aggreſſos, idem teſtatur in Phocicis. *Farn.*

414. *Fa-*

Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui, fidiſſima, certam
Te facit, Halcyone. cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt; buxoque ſimillimus ora
Pallor obit: lacrymiſque genæ maduêre profuſis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, cariſſime, mentem
Vertit? ubi eſt, quæ cura mei prius eſſe ſolebat?
Jam potes Halcyone ſecurus abeſſe relictâ.
Jam via longa placet. jam ſum tibi carior abſens.
At (puto) per terras iter eſt, tantumque dolebo;
Non etiam metuam; curæque timore carebunt.
Æquora me terrent; & ponti triſtis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
Et ſæpe in tumulis ſine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat;

Quod

414. *Faciebat Delphica Phorbas.*] *Faciebant* unus Voſſian. & unus Baſil. eleganter. *Heinſ.*

418. *Obit.*] Occupat.

422. *Vertit? ubi eſt.*] In Neapolitano vetus lectio eraſa. *Eſt ubi nam* Florentinus S. Marci, & ſuperiori verſu *vertit* pro *dixit*. Forte,

Quæ mea culpa tuam vertit, cariſſime mentem?
Eja ubi jam, quæ cura mei prius eſſe ſolebat?

Tò *eja* ſæpe corruptum eſſe in aliam vocem jam ſupra non ſemel monuimus. *Heinſ.*

429. *Et ſæpe in tumulis.*] *In titulis* prim. Medic. optime. titulos tumulorum intelligit. nihil frequentius occurrit in monumentis veterum ſepulcralibus. libro XIII. Met. ex veteri codice,

Prenſantem titulos, atque oſſibus oſcula dantem
Dulichiæ traxere manus.

Juvenalis Satyra VI.

—— titulo res digna ſepulcbri eſt.

Auctor Herculis OEtæi ex vetuſto libro,

Quæ tibi ſepulcra, nate, quis tumulus ſat eſt?
Hic totus orbis fama erit titulus tibi.

ſed forte ſcribendum, *vix tumulo ſat eſt Hic totus orbis. vis* pro *vix* erat exaratum. inde *quis* factum ſic pro *quam vix* ſæpe in veterrimis codicibus *quamvis* oſtendi. *Idem. Tumulis.*] Sicubi in bello, naufragio aut peregre interiiſſent aliqui, ita ut corpora eorum haberi non poſſent ad ſepulturam juſtam, amicorum pietas illis exſtruebat repræſentativa buſta, ſepulchra imaginaria ſeu cenotaphia. perſuaſum ſc. antiquis inſepultorum animas, Styga trajicere non poſſe per annos 100. niſi corporibus quoquo modo ſepultis, juſtiſque peractis. *tumulum inanem* Hectoris appellat Virgil. 3. Æn. & Deiphobi 6. Æn. Vide Anthol. lib. 4. cap. 22. εἰς Ναυαγήσαντας.

Nn 4 431. *Hip-*

Quod ſocer Hippotades tibi ſit; qui carcere fortes
Contineat ventos; &, cum velit, æquora placet.
Cum ſemel emiſſi tenuerunt æquora venti;
Nil illis vetitum eſt; incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum. cœli quoque nubila vexant;
Excutiuntque feris rutilos concurſibus ignes.
Quo magis hos novi, (nam novi, & ſæpe paternâ
Parva domo vidi) magis hoc reor eſſe timendos.
Quod tua ſi flecti precibus ſententia nullis,
Care, poteſt, conjux; nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle ſimul. certè jactabimur unà:
Nec, niſi quæ patiar, metuam: pariterque feremus
Quicquid erit: pariter ſuper æquora lata feremur.
Talibus Æolidos dictis lacrymiſque movetur
Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipſo eſt.
Sed neque propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
Multaque reſpondit timidum ſolantia pectus.

Nec

431. *Hippotades.*] Lib. 4. ℣ſ. 663. *Farn.* *Hippotades.*] Æolis Hippotæ Trojani nepos. filius namque fuit Jovis ex Segeſta Hippotæ filia.

433. *Tenuerunt æquora venti.*] *Æquora* & *venti* jam præceſſerant. Timide dico, ſed dico tamen videri ſcriptum ab Naſone, *tenuerunt cærula fratres*, vel *aëra.* ut alterum ex Gloſſâ natum ſit. ſic libro. 1.

His quoque non paſſim mundi fabricator habendum
Aëra permiſit. vix nunc obſiſtitur illis,
Cum ſua quiſque regant diverſo flamina tractu,
Quin lanient mundum. tanta eſt diſcordia fratrum.

libro XIV.

Aëraque & tumidum ſubitis concurſibus æquor
Aſtræi turbant, & eunt in prælia, fratres.

Æolii quoque fratres. nonnunquam dicuntur. *Heinſ.*

434. *Incommutata.*] Lege, *Incommendata*, ut intelligamus, neque terram, neque mare, ventis eſſe commendata, hoc eſt, curæ eſſe, ſed violenter perturbari atque vaſtari. vel *Incommendataque*, ſuſque deque habita, ſine reſpectu aut cura perturbata. *Maria ac terras cœlumque profundum Quippe ferunt rapidi ſecum, verruntque per auras.* Æn. 1. *Farn.*

438. *Magis hos reor eſſe timendos.*] *Magis hoc* pri. ſec. Palat. Neapol. Urbin. aliique plures. bene. nam *hos* jam dixerat. *Heinſ.*

444. *Æolidis.*] *Æolides* duo veteres. In Epiſtolis,

Hac eſt Æolidos fratri ſcribentis imago.

Idem. *Æolidis.*] Halcyones. quam noſter Æoli filii Hippotæ filiam facit: Lucianus vero, in Halcyone ſua, filiam Æoli Hellenis, qui fuit Deucalionis nepos.

445. *Sydereus.*] Ceyx Luciferi filius.

446. *Propoſitos pelagi curſus.*] Propoſitam ac deliberatam navigationem. *R.*

452. Per

Nec tamen idcirco cauſſam probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem :
Longa quidem nobis omnis mora : ſed tibi juro
Per patrios ignes (ſi me modo fata remittent)
Ante reverſurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promiſſis ſpes eſt admota recursûs;
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique ſuis pinum jubet armamentis.
Qua rurſus viſâ, veluti præſaga futuri,
Horruit Halcyone : lacrymaſque emiſit obortas :
Amplexuſque dedit : triſtique miſerrima tandem
Ore, Vale, dixit : collapſaque corpore tota eſt.
Aſt juvenes, quærente moras Cëyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos :
Æqualique ictu ſcindunt freta. ſuſtulit illa
Humentes oculos; ſtantemque in puppe recurvâ,
Concuſſaque manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt : redditque notas. ubi terra receſſit
Longius, atque oculi nequeunt cognoſcere vultus;
Dum licet, inſequitur fugientem lumine pinum.

Hæc

452. *Per patrios.*] Per patrem meum Luciferum ſtellam lucidiſſimam. *Farn.* *Si me modo fata remittant.*] Niſi fatis reverti prohibear & cogar in peregrina regione mori. Fata vincere nemo poteſt. *P. Fata remittant.*] *Remittent* meliores. *Heinſius.*

460. *Collapſaque corpore toto eſt.*] *Tota eſt* Arondel. prim. Moret. prim. Gronov. prim. Baſileenſis, & ſex alii. *Idem.*

462. *Ordinibus geminis.*] Nam biremis erat; geſtum exprimit remigantium. *R. Ordinibus.*] De remorum remigumque ordinibus, vide quæ nos ad 5. lib. Æneid. *triplici pubes quam Dardana verſu Impellunt; terno conſurgunt ordine remi*, verſ. 119. & quos ibi citamus. *Farn.*

464. *In puppe recurva.*] *Relicta* Florent. S. Marci, Cantabrig. prim. Medic. Spirenſis, & ſex alii. unus Medic. *redicta.* Forte *reducta.* vel *redunca.* ut lib. XII.

——roſtroque redunco
Hamatiſque viri laniaverat unguibus ora.

ſic *repandus* libro IV. & *reſimus* lib. XIV. *Heinſ.*

466. *Receſſit.*] Videſne navem illam? (inquit Cicero in Lucullo,) ſtare nobis videtur: at iis qui in navi ſunt, moveri hæc villa. quære rationem cur ita videatur, &c. reddent Mathematici. Oculus nempe quieſcere non judicans, motu conſpecto, quaſi ſemet retractans, terram retro rendere, ſolventibus è portu, opinatur, *Provehimur portu, terræque, urbeſque recedunt.* 3. Æneid. & Lucret. 4. lib. *Qua vehimur navi, fertur, tum ſtare videtur: Qua manet in ſtatione, ea præter creditur ire, &c.* ſupra 6. lib. 518. verſ.

469. *Spa-*

Hæc quoque ut haud poterat ſpatio ſubmota videri;
Vela tamen ſpectat ſummo fluitantia malo.
Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum:
Seque toro ponit. renovat lectuſque locuſque
Halcyonæ lacrymas: & quæ pars admonet abſit.
Portubus exierant; & moverat aura rudentes;
Obvertit lateri pendentes navita remos:
Cornuaque in ſummâ locat arbore; totaque malo
Carbaſa deducit; venienteſque accipit auras.
Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppe ſecabatur; longéque erat utraque tellus;
Cum mare ſub noctem tumidis albeſcere cœpit
Fluctibus; & præceps ſpirare valentius Eurus.
Ardua, jamdudum, demittite cornua, rector
Clamat; & antennis totum ſubnectite velum.
Hic jubet; impediunt adverſæ juſſa procellæ;
Nec ſinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant alii ſubducere remos,
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus: æquorque refundit in æquor:
Hic rapit antennas. quæ dum ſine lege geruntur;

Aſpera

469. *Spatio ſubmota.*] *Semota* nonnulli. *Heinſ.*

473. *Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet, abſit.*] *Halcyonæ*, S. Marci veterrimus, & unus Mediceus, cum uno Voſſiano. pro *abſit* prim. Vatican. prim. & tert. Medic. Calandr. & duodecim alii, *abſtit*. mendoſe & inepte. quod cum Priſcianus in ſuo etiam codice inveniſſet, non dubitavit amplecti, & interpretari pro *abſtitit*. ridicule. quis enim veterum ſic locutus? tamen Priſciano ſubſcripſerunt Giphanius in Indice Lucretiano, Vivianus, Ciofanus, Conſtantius Fanenſis, ad Aſinariam Plauti Meurſius, & in doctiſſimo opere Grammatico Voſſius. In aliis codicibus, *obſtat*, *abſtat*, *obſtet*, *abſtet*, *obſit*. omnia fruſtra. *Idem.*

476. *Cornua.*] Antennarum.

477. *Excipit auras.*] *Accipit* omnes meliores. *Heinſ.*

479. *Utraque tellus.*] Et à qua diſceſſerat, & quam petebat Ceyx. ℞. *Utraque.*] Hinc Trachine, inde Ionia, in qua Claros. ſupra vſ. 383. *Farn.*

484. *Procellæ.*] Ventorum impetus.

488. *Æquorque refundit.*] Ecquid elegantius aut ingenioſius dici fingive poteſt? & tamen Hypercriticus Jul. Scalig. in 5. lib. poëtices qui Criticus inſcribitur, 12. cap. *nimis propere* hæc induci à noſtro clamitat. *At enim vero*, inquit, *nautas ita repente facere amentes minime decuit. nondum enim re deſperata, Hic rapit antennas, &c.* Farn.

490. *Omni-*

Aſpera creſcit hyems; omnique è parte feroces
Bella gerunt venti; fretaque indignantia miſcent.
Ipſe pavet; nec ſe, qui ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector; nec quid jubeatve, vetetve:
Tanta mali moles, totâque potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Undarum incurſu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cælumque æquare videtur
Pontus; & inductas aſpergine tangere nubes.
Et modo, cum fulvas ex imo verrit arenas,
Concolor eſt illis; Stygiâ modo nigrior undâ:
Sternitur interdum, ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis:
Et modo ſublimis veluti de vertice montis
Deſpicere in valles, imumque Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec levius pulſata ſonat, quam ferreus olim

Cum

490. *Omnique à parte.*] *E parte* vetuſtiores. *Heinſ.*

492. *Ipſe pavet, nec ſe quis ſit ſtatus ipſe fatetur.*] *Qui ſit ſtatus* iidem. otioſa præter hoc repetitio τῦ *ipſe.* Cenſeo ſcribendum,

Ecce pavet, nec ſe, qui ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector, nec quid jubeatve vetetve.

Ita enim pro *jubeatve velitve* optimus Thuan. prim. Bonon. prim. Erfurt. & alii ſeptem. *Idem.*

494. *Tanta mali moles, totaque potentior arte eſt.*] Ex Virgil. 5. Æneid. *Nec nos obniti contra, nec tendere tantum Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur.* Et alibi: *Vicit hyems. Tantoque potentior arte eſt.*] *Totaque* multi veteres, probe. at Bernegger. ſec. Palat. prim. Hamburgenſis, aliique complures *tantaque.* Forte *cantaque arte.* Heinſ.

499. *Et modo.*] Tempeſtatem hanc maris confer, ſi lubet, cum Virgil. 1. Æn. vſ. 83. ut & illa 3. Æneid. 194. & in Culice vſ. 346. videantur & Horat. 10. Epod. Ovid. Faſtor. 3. vſ. 587. Ovid. Triſt. 1. lib. el. 2. & 3. & eleg. 10. Senec. Agamemn. vſ. 462. Thyeſt. 575. Lucan. 5. lib. vſ. 565. & 625. Stat. Theb. 3. lib. vſ. 26. & 5. lib. vſ. 363. Sil. Ital. 17. lib. vſ. 241. Val. Flac. 1. lib. 614. vſ. Juvenal. 12. Satyr. 17. verſ. Barcl. Euphor. 1. lib. 2. metr. Cauſſin. Solym. 3. act. ſcen. 2. Jac. Gaddii lib. 2. vſ. 65. *Farn. Ex imo vertit arenas.*] *Verrit* ſec. Palat. pri. Baſil. & ſeptem alii. quod placet. Avienus Ora Maritima ex veteri libro Mediolanenſi,

Quantus arenarum numerus verratur ab Euro.

non *vertetur* cum vulgatis. *Heinſius.*

501. *Sternitur interdum.*] Stratum videtur & æquale.

511. *Pro-*

Cum laceras aries balliſtave concutit arces.
Utque ſolent, ſumtis in curſu viribus, ire
Pectore in arma feri, prætentaque tela leones;
Sic ubi ſe ventis admiſerat unda coortis,
Ibat in arma ratis; multoque erat altior illis.
Jamque labant cunei, ſpoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum deſcendere cœlum:
Inque plagas cœli tumefactum adſcendere pontum.
Vela madent nimbis; & cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ. caret ignibus æther;
Cæcaque nox premitur tenebris hyemiſque ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoque jam ſaltus intra cava texta carinæ

Flu-

511. *Protentaque tela.*] *Prætentaque* plurimi. dictum lib. VIII. verſ. 341. lib. XII.

—— *Prætentaque ſuſtinet arma.*

libro III.

Cuſpide prætenta. Heinſ.

512. *Commiſerat unda.*] *Admiſerat* eleganter optimus Thuan. prim. Moreti, prim. Bonon. Spirenſ. prim. Regius, & quatuor alii. Florentinus S. Marci, *amiſerat.* in Neapolitano eraſa vetus lectio. *Idem.*

513. *Arma ratis.*] Armamenta & inſtrumenta navis. Virgil. 5. *Colligere arma jubet, validiſque incumbere remis.* & alibi.

514. *Cunei.*] Quibus tabulæ navium inter ſe committuntur. Subſcudes, Feſt. 17. lib. cuneatæ tabellæ quibus tabulæ inter ſe configuntur; quia, quo ex immittuntur, ſucciditur. Turnebo 14. lib. 1. cap. ſuccuditur. Vitruvio lib. 10. ſecuriculæ, a forma, quibus duo tigna tenaciſſime inter ſe vinciuntur. Noſtri hirundinum caudas appellant. *Ceræ.*] Picis, qua obducuntur navium rimæ. Scaliger 5. lib. poet. 12. cap. hunc locum confert cum illo Virgiliano, *laxis laterum compagibus omnes Accipiunt inimicum imbrem rimiſque fatiſcunt.* Farn.

517. *Totum deſcendere cœlum.*] *Diſcedere* duo veteres. Forte *deſidere.* Virgil. lib. II.

Tollimur in cælum curvato gurgite, & *idem.*

Subducta ad manes imos deſidimus unda. ita ſcribo. nam longe vetuſtiſſimus Mediceus *deſedimus.* Vulgati *deſcendimus.* Heinſ.

520. *Ignibus.*] Stellis, quæ jam nubibus obductæ. *Farn.*

522. *Præbentque.*] *Incendia lumen Præbebant, aliquiſque malo fuit uſus in illo.* 2. lib. de Phaëthontis incendio. *Diſcutiunt.*] Depellunt. *Micantia fulmina.*] Multi *minantia* prim. Palat. ſec. Medic. Urbin. Bernegger. Spirenſis, duo alii *minacia.* an *micacia?* Certe amare noſtrum hujuſmodi verba ad Amores lib. II. Eleg. VI. jam monui. *Heinſius*

523. *Ardeſcunt ignibus.*] *Candeſcunt* pri. Erfurt. quod impenſius arridet. *Idem.*

524. *Intra cava texta.*] Intra concavitatem

Fluctus : &, ut miles numero præſtantior omni,
Cum ſæpe aſſiluit defenſæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem ; laudiſque accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus.
Sic ubi pulſarunt acres latera ardua fluctus ;
Vaſtius inſurgens decimæ ruit impetus undæ :
Nec priùs abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ deſcendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum ;
Pars maris intus erat. trepidant haud ſegnius omnes ;
Quàm ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars : animique cadunt : totidemque videntur,
Quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.

Non

vitatem carinæ. R. *Dat quoque jam ſaltus.*] Non per rimas tantum, ut prius, illabebatur aqua in navim : ſed toti fluctus inſiliebant. *Pont.*

526. *Cum ſæpe aſſiliit.*] *Aſſilnit* vetuſtiores. *Heinſ.*

529. *Celſi latera ardua fluctus.*] *Acres fluctus* Thuan. prim. Bonon. prim. Moreti, uterque Erfurtan. & octo alii. nec dubito ſic fuiſſe in Florentino S. Marci, & Neapolitano, in quibus eraſa erat vetus ſcriptura. quatuor ex vetuſtioribus *cœli.* an *caci ?* duo *puppis.* quinque alii, *navis.* mox *decuma unda* prim. Mediceus, *ἀρχαϊκῶς.* *Idem.*

530. *Decima.*] Decumanus fluctus, qui maximus putatur. Sic & maxima quæque dicuntur decumana. Ova, ſcuta, porta in caſtris, decumana. denarium quippe numerum volebant eſſe perfectiſſimum, ut qui conſtet ex uno, duobus, tribus & quatuor. unde ad numerum denarium progreſſi redimus ad unitatem. Sphærarum inſuper decada mundo tribuebant Pythagoræi. Laudat & ipſe Scalig. 5. lib. Poët. 12. cap. numeri hujus expreſſionem 2. eleg. 1. lib. Triſtium : *Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes, Poſterior nono eſt, undecimoque prior.* Farn.

532. *Tentabat adhuc invadere.*] *Tendebat* duo veteres. apud Virgilium l. 11. Æn. *tendit divellere nodos.* & lib. x. *locum tendunt ſuperare priorem.* Adeantur quæ noto ad Claudianum. ubi plura congeſſimus. *Heinſ.*

533. *Trepidant haud ſegnius omnes.*] Ad lib. 11. v. 809. monui videri *ſecius* ſcribendum. *Idem.*

536. *Murum tenentibus.*] *Tuentibus* quatuor libri. fruſtra. agit de hoſtili milite, qui jam murum obſeſſum occupavit. *Idem.*

537. *Deficit ars.*] Tempeſtati ars ſuccumbit. *Animique cadunt.*] *Labant* unus Strozzæ. *Heinſ.*

538. *Quot veniunt.*] *Veniant* S. Marci, Neapol. Arond. prim. Baſil. & quinque alii. pro *mortes* in multis veterum *montes.* ut apud Virgilium *præruptus aqua mons.* & alibi,

Curvata in montis faciem circumſtetit unda.

Silius lib. XVII. in deſcriptione tempeſtatis,

——ſtridorque immite rudentum
Sibilat, ac ſimilem monti, nigrante profundo,
Ductoris frangit ſuper ora trementia fluctum.

ſed,

Non tenet hic lacrymas; ſtupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat:
Brachiaque ad cælum, quod non videt, irrita tollens
Poſcit opem: ſubeunt illi fratreſque parenſque;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum eſt.
Halcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt: &, cum deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen. patriæ quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus.
Verùm ubi ſit neſcit. tantâ vertigine pontus
Fervet: & inductâ piceis è nubibus umbrâ
Omne latet cælum: duplicataque noctis imago eſt.
Frangitur in curſu nimboſi turbinis arbos:
Frangitur & regimen: ſpoliiſque animoſa ſuperſtans
Unda, velut victrix, ſinuatas deſpicit undas.
Nec levius, quam ſi quis Athon Pindumve revulſos

Sede

ſed, quia jam ſupra monti undam comparatat, hic nihil cenſeo mutandum. *Idem.*

540. *Funera quos maneant.*] Qui exequiarum honore non priventur. *R. Funera.*] In mari interire acerbe tulerunt fortes, ubi virtuti ſuæ non erat locus, ut pulchre exirent è vita. Ariſt. 3. l. Ethic. Nicom. 6. cap. Adde quod animam cenſebant veterum plerique igneam eſſe, quam in aquis extingui naturæ contrarium videbatur. Super omnia exequiarum honore deſtitui & exequiis, horrebant. ſine quibus Styga tranſvehi per annos 100. deſperabant. Vide quæ ad v. 429. ſupra. & Triſt 1. lib. eleg. 2. *Eſt aliquid fatove ſuo, &c.* Farn. *Beatos, funera quos maneant.*] Virgil. *Funere felici ſpolior.* & alibi —— *qui honos Acheronte ſub imo eſt.* τὸ γέρας θανόντων. Homer.

542. *Fraterque parenſque.*] *Fratreſque* in melioribus. *Heinſ.*

546. *Patria oras.*] Malim *patrias.* Idem.

550. *Duplicataque.*] Supra vſ. 251. *Cæcaque nox premitur tenebris hyemiſque ſuiſque.* Farn.

552. *Spoliiſque animoſa ſuperbit Unda velut victrix, ſinuataque deſpicit.*] *Animoſa ſuperſtes*, S. Marci, Urbin. Neapol. Bernegger. Cantabri. prim. Palat. prim. tert. quart. Medic. prim. Baſil. prim. Reg. prim. Erfurt. uterque Hamburg. aliique plurimi. *ſuperſtat* prim. Reg. Calandr. Barberin. & codices Conſtantii Fanenſis. *ſuperſtans* quatuor. recte. *ſinuatas* etiam prim. Erfurt. & alter Strozzæ cum Twiſdeniano altero. unus meus *ſinuata.* Scribe,

—— *ſpoliiſque animoſa ſuperſtans*
Unda velut victrix, ſinuatas deſpicit undas. Heinſ.

554. *Quam ſi quis Athon Pindumve.*] Montes eſſe Macedoniæ Athon, & Pindum, Theſſaliæ, ſuperius diximus. *Farb. Nec levius.*] Naufragium deſcribunt Lucret. 2. lib. 552. vſ. Propert. 3. lib. 5. eleg. Lucan. 1. lib. 498. vſ. Silius 10. lib. 321. vſ. Juvenal. 14. Sat. 395. vſ.

Clau-

Sede ſuâ totos in apertum everterit æquor,
Præcipitata ruit: pariterque & pondere & ictu
Mergit in ima ratem. cum qua pars magna virorum
Gurgite preſſa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt. alii partes & membra carinæ
Trunca tenent. tenet ipſe manu, qua ſceptra ſolebat,
Fragmina navigii Ceyx: ſocerumque patremque
Invocat (heu!) fruſtra. ſed plurima nantis in ore
Halcyone conjux. illam meminitque refertque:
Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus,
Optat; & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat; abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonen, ipſiſque immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur: & ruptâ merſum caput obruit undâ.
Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illâ nocte fuit: quoniamque excedere Olympo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Feſtinat veſtes; jam quas, ubi venerit ille,

Ipſa

Claudian. 4. conſ. Honorii v. 136. *Farn.*
Pindumque revulſos ſede ſua totos.) *Pindumve* meliores. ſed non placet illud *revulſos totos.* unus meus *revulſum.* Neapol. & unus Gronovii *revolſos.* pro *totos* Twiſdenianus alter *tortos.* Forte,

Nec levius, quam ſi quis Athon, Pindumve, vel Oſſan
Sede ſua motos in apertum everterit æquor.

nam *everterit* pro *everteret* meliores. *Heinſius.*

556. *Præcipitata cadit.*] *Ruit*, bene, libri quatuor. *Idem.*

561. *Socerumque.*] Æolum. *Patremque.*] Luciferum. *Farn.*

568. *Niger.*] Nubes atra aquis gravida, inquiunt. ego fluctum inſtar arcus triumphalis advolutum factumque intelligo. *Farn.*

571. *Excedere cœlo.*] *Olympo* alter Regius. *Heinſius.*

572. *Texit ſua nubibus ora.*] *Sua texit* plurimi veteres. prim. Gronov. *ſubtexit.* Idem.

573. *Æolis.*] Halcyone Æoli filia.

575. *Feſtinat.*] Non patronis tantum purpuras trahebant clientæ plebeiæ, ut Hor. 18. ode. l. 2. ſed & nobiliſſimarum fœminarum erat lana ac tela: viris, fratribus, ſibi, liberis veſtes manu ſua texebant, ut omittam Dianeiram & Clytemnæſtram; Auguſtus non temere alia quam domeſtica veſte uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibuſque confecta. Sueton. Auguſt. 73. cap. ad quem locum vide quæ Caſaubonus. *Farn.*

578. *Ante*

Ipſa gerat: reditusque ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Junonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret ſoſpes conjux ſuus, utque rediret,
Optabat; nullamque ſibi præferret. at illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At Dea non ultra pro functo morte rogari
Suſtinet; utque manus funeſtas arceat aris;
Iri, meæ, dixit, fidiſſima nuncia vocis,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam:
Extinctique jube Cëycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros narrantia caſus.
Dixerat. induitur velamina mille colorum
Iris, & arquato cælum curvamine ſignans
Tecta petit juſſi ſub rupe latentia regis.

Eſt

578. *Antea tamen.*] Virg. 4. Æneid. *Junoni ante omnes, cui vincla jugalia curæ.* Farn. *Junonis templa.*] *Junonia* puto. ut jam monui lib. 1. Faſtor. ℣. 55. *Heinſ.*

584. *Manus funeſtas.*] Funere & morte mariti pollutas.

589. *Induitur.*] *Ergo Iris croceis per cælum roſcida pennis, Mille trahens varios adverſo Sole colores Devolat.* Æn. 4. ſub exitu lib. ad quem locum vide quæ nos. videatur & Jul. Scaliger exercitat. 80. *Farn.*

590. *Arcuato curvamine.*] *Arcato* veteres multi. prim. Palat. & unus Mediceus *arquato.* quod ſequor. Certe Nonius inter *arcum* & *arquum* diſtinguit, quod alter fornicem deſignet, alter iridem. unde & *arquatos* dici contendit. quæ vox occurrit apud Lucretium. *Heinſius.* *Arquato.*] In arcus ſimilitudinem figurato. *R.* *Arcuato curvamine.*] Virgil.

——*fecuit ſub nubibus arcum.*

Omne curvum poëtæ cum plurimum referunt ad arcum. Virgil.

——*Portus ſinuatur in arcum.*

Quod Sulmonenſis noſter non parum ſæpe eſt ſecutus.

591. *Sub nube latentia.*] De nube nugæ ſunt. Scribe *ſub rupe* cum primo Gronovii, quarto Mediceo, Rottendorph. Græviano, & aliis duobus. ſec. Pal. & duo alii *ſub nocte.* fruſtra. Audi Statium lib. x. Theb. ubi Somni domum deſcribit ad noſtri imitationem,

Stat ſuper occiduæ nebuloſa cubilia noctis,
Æthiopaſque alios, nulli penetrabilis aſtro
Lucus iners, ſubterque cavis grave rupibus antrum
It vacuum in montem: qua deſidis atria Somni.

cæterum ſimilis quoque error apud Val. Flaccum lib. VIII. ſub finem operis eſt commiſſus, ubi *nubes* pro *rupibus* irrepſerunt.

Si Pagaſas vel Peliacas hinc denique rupes
Cerneret, & Tempe viridi ridentia luco.

at nunc ibi non tantum *nubes* perperam legitur, ſed *viridi* quoque *lucentia fumo* etiam in ſcriptis exemplaribus. perperam. ſequenti verſu unus Gronovii *longi ſpelunca receſſûs.* rectius quam vulgati *longo receſſu.* Heinſ.

592. Eſt

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni:
Quo nunquam radiis oriens mediuſve cadenſve
Phœbus adire poteſt. nebulæ caligine miſtæ
Exhalantur humo: dubiæque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, canibuſve ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat. ſaxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Janua, quæ verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo totâ; cuſtos in limine nullus.

At

592. *Eſt prope.*] Somni regiam accommodatiſſime amovet ad Scythiæ regionem frigidam, tenebroſam, humidam, Boſphorum Cimmerium, Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα Οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται, &c. Homer. Odyſ. 11. *Farn.*

596. *Dubiæ lucis.*] Redibis ad Tom. 1. p. 130. vſ. 7.

597. *Ales criſtati oris.*] Periphraſis eſt galli.

599. *Sollicitive canes.*] *Sollicitave* duo Bononienſes & prim. Hamburgenſis. de quo libro 111. Cæterum multi codices huic ſubjungunt iſtum verſum,

Garrula nec Procne ſtertentia pectora mulcet.

qui prorſus adverſatur menti Naſonis noſtri. nam ſi mulcet Procne ſtertentia pectora, nihil cauſæ eſt cur hinc ablegetur. *Heinſ.* *Canibuſque.*] Reſpicit hiſtoriam. Rom. qua ab anſeribus excitati canes, Manlius aliique repulerunt Gallos, qui noctu Capitolium conſcenderant. Liv. 5. lib. Columella l. 18. cap. 13. *Farn.*

603. *Unda labens.*] Murmure ſiquidem aquæ ſomni efficiuntur ſuaves. *R.* *Rivus.*] Et ſomno tanquam ἀδὲ κασιγνήτῳ convenit Lethe & dormientes occupat ad tempus rerum oblivio, nec non ſomniculoſos veternum.

605. *Ante fores.*] Civitatem ſomni, quam deſcribit Lucian. 2. lib. verar. hiſt. cingit ſilva, cujus arbores μήκωνες ὑψηλαὶ καὶ μανδραγόραι. Elegantiſſime autem apponit quæ ſomnum concilient: amovet quæ ſomnum impediant. *Farn.*

608. *Janua ne verſo.*] *Quæ reddat* octo ſcripti. quod rectius. *Heinſ.*

610. *At*

At medio torus eſt, hebeno ſublimis in atrâ,
Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipſe Deus, membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim varias imitantia formas
Somnia vana jacent totidem, quot meſſis ariſtas,
Silva gerit frondes, ejectas littus arenas.
Quo ſimul intravit, manibuſque obſtantia virgo
Somnia dimovit; veſtis fulgore reluxit
Sacra domus: tardâque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens,
Sum-

610. *At medio torus eſt ebeno ſublimis in antro.*] Aut *ebeni* legendum, aut *ebeno ſublimis in atra* cum primo Mediceo. pro *unicolor*, quod quid ſibi velit neſcio, S. Marci Florentinus *atque color.* Spirenſis *uve color.* Scribe *atricolor.* ſic *concolor*, *decolor*, *diſcolor*, *verſicolor*, *bicolor*, & ſimilia paſſim. ſic literas Auſonius Epiſt. VII. ad Theonem, *Cadmi filiolas atricolores* dixit. apud eundem *nocticolor Styx*, & *Iricolor ſpuma.* *albicolor* apud Corippum Africanum, poëtam non malum, ut illa ferebant tempora. *multicolora prata* apud Prudentium Cathemer. Hymno III. & *multicolor fucus* περὶ στεφάν. Hymno Hippolyti. & *omnicolor pictura* eidem Hymno SS. Petri & Pauli. quomodo & Lucilio *omnicolor fomentum* apud Nonium in *coluſtra.* & *anima unicolores* Hamartig. eidem Prudentio in Catalectis Pithœi, *multicolor Iris*, & *floricolor.* *nocticolor* etiam occurrit apud Gellium ex Nævio lib. XIX. cap. XII. & *pudoricolor Aurora.* Virgilius in dedicatione Æneidos,

Marmoreuſque tibi, Dea, verſicoloribus alis
In morem picta ſtabit Amor pharetrâ.

quomodo ſcribendum. Amori alas purpureas adſcribi à poëtis quis neſcit? Scaliger *diverſicoloribus alis.* quod Latinum non eſt. nec felicius Pithœus, *aut ignicoloribus.* ſed cum nullus dubitem eam Pithœanæ editionis lectionem ex vetuſto aliquo codice depromtam eſſe, parum abeſt, quin perſuadeat, ut credam reponendum eſſe *Dea, cygnicoloribus alis.* ſive candidis, ſive purpureis intelligas. nam & purpureæ alæ Amori à poëtis paſſim aſſignantur, & olores Horatio purpurei ſunt. Sed ad rem. *atricolor* etiam in Neapolitano videbatur ſcriptum, eraſa quidem lectione veteri, ſed reſtante interlineari gloſſa, *id eſt, niger.* ſec. Palat. *inicolor.* Cogitabam aliquando *æquicolor* inſiſtens veſtigiis optimi Florentini codicis. hoc eſt, æqui cum ebeno atra coloris, ebeno concolor. ut locutus Silius libro VII.

Terrificus nigris prorumpit Maurus in armis,
Nigra viro membra, & furvi juga celſa trahebant
Cornipedes, totuſque nova formidinis arte
Concolor æquabat liventia currus equorum
Terga.

apud Auſonium pari modo *æquimanus* occurrit,

Quis Myrmilloni componitur æquimanus? Thrax.

atricolor tamen non damno, qua voce etiam Plinium in Naturali Hiſtoria uſum memini. ſed locus non ſuccurrit. *Idem.*

614. *Somnia.*] Et ſomniorum formas atque naturas varias recenſet Lucianus lib. modo dicto. vide & Indicem Poëticum noſtrum, tit. *Somnium.* Farn.

615. *Ejectas littus arenas.*] *Ejectas* cum melioribus. *Heinſius.*

618. *Sacra domus.*] Puto *Atra.* Idem.

623. *Somne*,

Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem ſibi ſe: cubitoque levatus,
Quid veniat (cognorat enim) ſcitatur. at illa:
Somne, quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit; qui corda diurnis
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori;
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
Herculeâ Trachine jube, ſub imagine regis,
Halcyonen adeant; ſimulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Juno. poſtquam mandata peregit
Iris, abit. neque enim ulterius tolerare vaporis
Vim poterat. labique ut Somnum ſenſit in artus;
Effu-

623. *Somne, quem cura fugit.*] Ex Virgil. 4. Æn.

—— Somno poſita ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.

Quies.] Lege ὕπνε θυμίαμα, in iis quæ tribuuntur Orpheo, & quos citat autores Index noſter Poëticus tit. *Somnus.* Farn.

624. *Qui corpora duris Feſſa miniſteriis.*] *Qui corda diurnis* prim. Baſil. recte. niſi mavis cum aliis quatuor, *membra diurnis.* libro IV.

———— ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit reparatque labori.

libro VIII.

Prima quies aderat, qua curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet.

ſimiliter *currus* ſolis *diurnos* lib. IV. & *diurnos ignes* lib. VII. dixit. *Heinſ.*

626. *Somnia quæ veras æquant.*] *Æquent* ſec. Palat. Arondel. & alii complures, bene. *Idem.* *Somnia, quæ veras æquent imitamine formas.*] Reſpicit poëta ad Virgil. in fine 6. Æn.

Sunt geminæ ſomni portæ &c.
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes.

Ex Homer. Odyſſ. τ. à ℣ſ. 562.

Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων.
Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι. &c.

Unde & Coluth. Theban.

——*δοιὰς δὲ πύλας ὤϊξεν ὀνείρων.* &c. Horat. 3.27. ——*quæ porta fugiens eburna*—— *Somnium ducit* —— *Ludit imago* — *Vana.* Vide & Luciani Gallum, in ſomnio; ubi more ſuo hæc omnia ſalsè ridet. *Quæ veras æquent, &c.*] Paulo ante dixit: *varias imitantia formas*, id eſt, vera & falſa ſomnia. Hic jubet vera mitti ad Alcyonem, in urbem Trachinem, ſimulachrum ſcilicet Ceycis naufragi. *Pont.*

627. *Herculeam Trachina jube.*] *Herculea Trachine* cum melioribus. *Heinſius.* *Regis.*] Ceycis. *R.* *Herculeam.*] Ab Hercule conditam ad ℣ſ. 383. ſupra. *Farn.*

630. *Neque.*] Ita & Cereris nympha lib. 8. ℣ſ. 814. *Quanquam aberat longe, quanquam modo venerat illuc, Viſa tamen ſenſiſſe famem, &c.* Farn. *Tolerare ſoporis Vim poterat.*] Spirenſis, Florent. S. Marci, *vaporem vi poterat.* Forte *vaporam vim.* ut *vaporus ardor* apud Prudentium, à vaporo, vaporus & vaporatus. quomodo à ſoporo, ſoporus & ſoporatus. Nec male tertius Bononienſis ex vetertimo, quod paſſim apparebat, codice deſcriptus. *vaporis vim.* Statius Theb. x. ubi Somni regiam deſcribit,

Effugit; & remeat per quos modo venerat arcus.
At pater è populo natorum mille ſuorum
Excitat artificem ſimulatoremque figuræ
Morphea. non illo juſſos ſolertius alter
Exprimit inceſſus, vultumque modumque loquendi.
Adjicit & veſtes, & conſuetiſſima cuique
Verba. ſed hic ſolos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. eſt etiam diverſæ tertius artis
Phantaſos. ille in humum, ſaxumque, undamque, trabemque,
Quæque vacant animâ feliciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibuſque ſuos oſtendere vultus
Nocte ſolent: populos alii plebemque pererrant.
Præterit hos ſenior; cunctiſque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita; Somnus
Eligit: & rurſus molli languore ſolutum
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis,
Per tenebras: intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam: poſitiſque è corpore pennis
In faciem Cëycis abit: formâque ſub illâ

Luri-

——— *corpore pigro*
Strata calent, ſupraque torum niger adflat anhelo
Ore vapor.
ita ſcribe. non *efflat*. Heinſ.

633. *E populo.*] Ex numero innumero ſomniorum evocat Morphea, qui primipilus, tribunus, ceu dux ſomniorum, quæ formam, perſonamque humanam ſuſtinere poſſunt. *Farn.*

634. *Simulatoremque figura Morphea.*] Morpheus ἀπὸ τῆς μορφῆς, hoc eſt, à *forma* dicitur formæ ſimulator. *R.*

636. *Exprimit.*] Malo *Exprimat*. mox ſec. Palat. & unus meus *modumque loquendi* non *ſonumque*. Heinſius.

643. *Fallaciter omnia tranſit.*] *Feliciter* bene unus Palat. & meus chartaceus, cum uno Moreti. pro *Quæque vacant anima*, Spirenſis *animi*. ut ſecundum caſum hoc verbum regat. codex S. Marci *animo*. Idem.

647. *Thaumantidos edita.*] Iridis juſſa, Thaumantis filiæ. *Somnus.*] Somni Deus.

649. *Languore ſolutus.*] *Solutum* rectius duo veteres. *Heinſ.*

651. *Urbem Æmoniam.*] Trachina, urbem Theſſaliæ. ut ſupra ad 270. *H.*

654. *Sumptâque figurâ.*] *Formaque ſub illa* cum pri. Baſil. Arondel. prim. Moreti, & decem aliis. *Heinſ.*

656. *Ma-*

Luridus, exangui ſimilis, ſine veſtibus ullis,
Conjugis ante torum miſeræ ſtetit. uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Hæc ait: Agnoſcis Cëyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice; noſces:
Invenieſque tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
Occidimus. falſæ tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprendit in æquore navim
Auſter, & ingenti jactatam flamine ſolvit:
Oraque noſtra tuum fruſtra clamantia nomen
Implerunt fluctus. non hæc tibi nuntiat auctor
Ambiguus: non iſta vagis rumoribus audis.
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge, age: da lacrymas; lugubriaque indue: nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus; quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui. fletus quoque fundere veros
Viſus erat: geſtumque manus Cëycis habebant.
[Ingemit Halcyone lacrymans, motatque lacertos

Per

656. *Madidiſque gravis.*] *Madidiſque viri* Florent. S. Marci, Neapol. & tert. Bonon. *Idem.*

658. *Hæc ait.*] Malim, *Hunc ne ait agnoſcis Ceyca?* ſic libro VI.

Heu quantum hac Niobe, Niobe diſtabat ab illa!

paulo ante pro *profuſo fletu* prim. Erfurt. Thuan. Bernegger. Cantabrig. & quatuor alii, *refuſo.* Idem.

662. *Falſo tibi me promittere noli.*] *Falſe* pri. Gronov. Lege *falſa.* mox *navim* pro *navem* meliores. Idem.

663. *Ægæo.*] Quod è ſinu Maliaco ſub Heraclea ceu Trachine ſolventi trajiciendum eſt in Ioniam naviganti. ſupra vſ. 478. namque Ægæum mare duo alluit Græciæ latera; illud ad ortum Solis, hoc ad Meridiem, &c. Strabo lib. 7. Ægæum unde dicatur, vide quæ ad Senecæ Thebaidem vſ. 313. *Farn.*

665. *Clamantia.*] Verſ. 566. ſupra. *Idem.*

670. *Inania.*] Virgil. 6. Æneid. dixit, *domos Ditis vacuas & inania regna.* in quibus ſc. neque corpora, nec animæ, ſed idola tantum, umbræ & ſimulachra rerum. Dido 4. Æn. *& nunc magna mei ſub terris ibit imago.* Ἦ ῥά τις ἐστι καὶ ἐν Ἀΐδαο δόμοισι ψυχὴ καὶ εἴδωλα, ἀτὰρ φρένες ὐκ ἔνι πάμπαν. quæ Homeri citat Plato 3. de Republica. Hinc Horatio 4. ode lib. 1. *domus exilis Plutonia.*

673. *Geſtumque manus.*] Fruſtra cum Planude quidam codices *ſceptrumque.* dixi lib. VI. vſ. 308. *Heinſ. Geſtumque.*] Planudes, καὶ σκῆπτρον τῇ χειρὶ εἶχε.

674. *Ingemit Alcyone, lacrymas movet atque lacertos.*] *Lacrymans* cum pri.

Er-

Per ſomnum: corpuſque petens amplectitur auras:
Exclamatque, Mane. quo te rapis? ibimus unà.]
Voce ſuâ ſpecieque viri turbata ſoporem
Excutit: & primò ſi ſit circumſpicit illic,
Qui modo viſus erat. nam moti voce miniſtri
Intulerant lumen. poſtquam non invenit uſquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore veſtes:
Pectoraque ipſa ferit. nec crinem ſolvere curat;
Scindit: & altrici, quæ luctûs cauſſa, roganti,
Nulla eſt Halcyone, nulla eſt, ait: occidit unà
Cum Ceyce ſuo. ſolantia tollite verba.
Naufragus interiit. vidi, agnovique; manuſque
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fugit: ſed & umbra tamen manifeſta, virique
Vera mei. non ille quidem, ſi quæris, habebat
Aſſuetos vultus: nec quo prius ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
Infelix vidi. ſtetit hoc miſerabilis ipſo
Ecce loco: & quærit veſtigia ſi qua ſuperſint.
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam;
Et ne, me fugiens, ventos ſequerere rogabam?
At certè vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxiſſes. tecum fuit utile, tecum

Ire

Erfurt. altero Hamburg. & aliis nonnullis. Recte itaque Gronovius,

Ingemit Alcyone lacrymans; motatque lacertos.

ſed ut dicam quod res eſt, habeo perſuaſum, cum ſequentibus duobus hunc verſum ab aliena manu hic inculcatum eſſe. Auget ſuſpicionem, quod paulo poſt ſex ſcripti agnoſcant, *Voce ſui ſpecieque viri*, non *voce ſua.* quomodo omnino legendum, ſi hi tres verſus tollantur. *Heinſ.*

681. *Percutit ora manu.*] *Perculit* unus meus. de quo alibi. mox *crinem* pro *crines* nonnulli. *Idem. Laniatque.*] In dolore crines lacerare, veſtes abſcindere uſitatum. 12. Æneid. Amata *moritura manu diſcindit amictus.* ibid. *it ſciſſa veſte Latinus.* Curtius 3. lib. nobilium fœminarum turba ſteterat, laceratis crinibus, abſciſſa veſte. *Farn.*

682. *Nec crines ſolvere.*] Et ſolvere, & ſolutos laniare crines rebus adverſis ſolebant. Alcyone quamvis adhuc compoſitos & colligatos vellit. *Pont.*

688. *Umbra fuit.*] *Fugit* prim. Erfurt. Bernegger. pri. Vatican. fragmen. Thear. & viginti alii. recte. *Heinſ.*

690. *Aſſuetos vultus.*] Puto *cultus.* ne bis idem dicat. atque ita hæc reſpondebunt ſequentibus, *Pallentem nudumque.* Idem.

697. *Fuit ab fuit utile tecum.*] *Fuit* ô decem ſcripti. *multum fuit* Florent. S. Marci, & duo alii. *quoniam* Bernegger.

at

Ire mihi. neque enim de vitæ tempore quicquam
Non ſimul egiſſem : nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens pereo, jactor nunc fluctibus abſens :
Et, ſine me, me pontus habet. crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago : ſi vitam ducere nitar
Longius; & tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo : nec te, miſerande, relinquam :
Et tibi nunc ſaltem veniam comes. inque ſepulcro,
Si non urna, tamen junget nos littera : ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni
Plangor : & attonito gemitus è corde trahuntur.
Mane erat : egreditur tectis ad littus : & illum
Mœſta locum repetit, de quo ſpectarat euntem.
Dumque, Moratus ibi; dumque, Hic retinacula ſolvit,
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula littore, dicit,
[Dumque notata oculis reminiſcitur acta, fretumque]
Proſpicit; in liquidâ ſpatio diſtante tuetur
Neſcio quid, quaſi corpus, aquâ; primoque, quid illud
Eſſet, erat dubium. poſtquam paulò appulit unda;

Et,

at Neapol. prim. Medic. pri. Hamburg. & præterea ſex, probe,

——— *tecum fuit utile, tecum.*

Idem.

699. *Neque.*] Te pereunte, quæ melior pars mei. *δύο μὲν σώματα, ψυχὴ δὲ μία.* Farn.

700. *Nunc abſens perii; jactor quoque fluctibus abſens.*] *Pereo* Urbin. Thuan. pri. Gronov. pri. Moret. uterque Erfurt. aliique complures. *jactor nunc* quoque recte unus meus. *Heinſ.*

701. *Et ſine me te pontus habet.*] Redde Naſoni ſuum acumen & ſcribe, *ſine me me pontus habet*, quomodo in Barberiniano poſtea inveni & in uno Mediceo à manu prima. nihil verius. ſuperiora confirmant. niſi mavis,

Nec ſine me te pontus habet.

ſed alterum præſtat. Ludunt frequenter ſcriptores in his argutiis. vide Epigramma CIII. Auſonii, cujus initium,

Vado : ſed ſine me, quia te ſine.

Idem.

706. *Littera.*] Epitaphium inſcribat ſcil. ſepulchro *Halcyone Ceycis conjux* lib. ſequent. *℣ſ.* de cenotaphio, *tumulo quoque nomen habenti.* Diſcedentem Ceyca. *F.*

709. *Gemitus à corde.*] *E corde* Bernegger. alii nonnulli *de corde*. Heinſius.

712. *Dumque moratur ibi.*] Puto *Dumque, Moratus ibi eſt.* ut Halcyones ſint verba. mox *dicit* pro *dixit* meliores. *Idem.*

714. *Dumque notata oculis reminiſcitur acta fretumque.*] *Quæ dum tota locis* S. Marci, & duo alii. *Dumque novata oculis* prim. Baſil. *Dumque notat littus* ſec. Palat. Verſus eſt adulterinus: proximo opinor legendum, *Proſpicit, en liquidâ.* Idem.

717. *Poſtquam paulum appulit unda.*]

Unda

Et, quamvis aberat, corpus tamen eſſe liquebat;
Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota eſt
Et, tanquam ignoto lacrymam daret, Heu miſer, inquit,
Quiſquis es, & ſi qua eſt conjux tibi! fluctibus actum
Fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus, & minus eſt amens ſua. jamque propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoſcere poſſet,
Cernit: erat conjux. Ille eſt, exclamat: & unà
Ora, comas, veſtem lacerat: tendenſque trementes
Ad Cëyca manus, Sic, ô cariſſime conjux,
Sic ad me, miſerande, redis? ait. adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris iras
Frangit; & incurſus quæ prædelaſſat aquarum.
Inſilit huc: mirumque fuit potuiſſe; volabat:
Per-

Unda ex ſcriptis. *paulo* etiam multi veteres. bene. *Idem.*

719. *Quis foret.*] *Quid* vel *Qui* meliores. & mox *lacrymam* pro *lacrymas.* Idem.

723. *Hoc minus & minus eſt mentis, jam jamque propinqua.*] S. Marci, Neapol. Urbin. pri. & ſec. Palat. pri. Vatican. aliique complures, *mentis ſua. jamque propinqua.* ſeptem cum Spirenſi, *mentis ſua.* unus Medic. *menti ſua.* Oxon. *jam mens ſua.* Scribe minimâ mutatione,

Hoc minus & minus eſt amens ſua.

Adeantur quæ notavimus l. III. v. 687. Cicero tertio Tuſculanar. Quæſt. *Nec minus illud acute, quod animi affectionem lumine mentis carentem nominaverunt amentiam, eandemque dementiam.* Idem.

728. *Adjacet.*] Portus manu & arte facti notatio. quam Juvenal. Sat. 12. circumſcribit, *poſitas incluſa per æquora moles, Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſus, Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt terram.* Farn.

729. *Primas æquoris undas frangit.*] Jam dixerat *adjacet undis.* optime igitur præſtantiſſimus Thuaneæ bibliothecæ liber, quart. Medic. pri. Bonon. pri. Moret. *iras.* ne bis eadem voce utatur. Pari modo Valerius Flaccus lib. VII. v. 584.

——— *æquora non ſic*
In ſcopulos irata ruunt, eademque recedunt
Fracta retro.

ſic ſcribe non *Facta.* Silius libro III.

Mox remeat gurges fractoque relabitur æſtu.

ubi *tractoque* perperam nunc legitur. *Ira maris* eidem Valerio libro I.

Ira maris, vaſtique placent diſcrimina ponti.

Tibullus libro II. Eleg. IV.

Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ira maris.

ſic codex Thuaneus. nihil uſitatius Naſoni noſtro. Ep. Leandri, *ſi cadat ira maris.* ubi male in multis *unda.* libro XII. initio,

——— *pariter maris ira receſſit.*

Heinſ.

730. *Quæ prædelaſſat.*] Laſſos ac debiles reddit antequam in portum perveniant.

731. *Inſilit huc.*] *Huic* nonnulli. duo Leidenſes *hunc.* Puto *hanc.* vide Notas lib. VIII. vſ. 142. *Heinſ. Volabat.*] Ceyx nobilitate, opibus, forma, conjugio ſuperbiens, ſe Jovem, Halcyonem appellavit

Percutienſque levem modo natis aëra pennis,
Stringebat ſummas ales miſerabilis undas.
Dumque volat; mœſto ſimilem, plenumque querelæ
Ora dedêre ſonum tenui crepitantia roſtro.
[Ut verò tetigit mutum & ſine ſanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oſcula roſtro.]
Senſerit hoc Cëyx, an vultum motibus undæ
Tollere ſit viſus, populus dubitabat: at ille
Senſerat. & tandem, Superis miſerantibus, ambo
Alite mutantur. fatis obnoxius îſdem
Tunc quoque manſit amor, nec conjugiale ſolutum
Fœdus in alitibus. coëunt, fiuntque parentes:
Perque dies placidos hiberno tempore ſeptem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.

Tum

lavit Junonem. Quam arrogantiam indignatus Jupiter, prodigiis primum, mox naufragio ultus eſt. Luciferi & Thetidos tandem miſericordia ipſe cum uxore in aves Halcyones verſi ſunt. Ant. Liberalis fab. 11. narrat Procnen in Halcyonen fuiſſe mutatam. *Farn.*

734. *Mœſto.*] *Γοώδη ὡς ἀληθῶς τὸν ἦχον ἀφίησι τὸ ζῶον.* Lucianus in Halcyone. *Farn.*

736. *Ut verò tetigit.*] Hos quoque tres verſus non eſſe Naſonianos cenſeo. medius certè,

Dilectos artus amplexa recentibus alis, omnino otioſus eſt. nam quid opus *recentibus alis*, cum paulo ante *modo natis pennis* dixerit? Certe in uno Gronoviano hic ipſe, ut & tertius margini erat adſcriptus. *Heinſius.*

742. *Ambo.*] *Μεγάλην μὲν τοι διὰ τὴν φιλανδρίαν εἰλήφασι παρὰ τῶν θεῶν τιμήν. ἐπὶ τῇ γὰρ ταύτῃ νεοττείᾳ,* &c. Lucian. in Halcyone. Magnum quidem ob amorem conjugalem acceperunt à Diis honorem. namque in iſtarum avium nidulatione, per mediam hyemem agit mundus tranquillos dies. *ἡ δὲ ἀλκυὼν τίκτει περὶ τροπὰς χειμερινάς*, &c. Ariſt. 5. lib. hiſt. animalium. Plin. lib. 10. cap. 32. Ælian. hiſt. anim. 1. lib. vſ. 37. Plutarch. Quæ animalia magis ratione utantur. *Farn.*

743. *Conjugale ſolutum.*] *Conjugiale* ex ſcriptis. dixi lib. v. initio. *Heinſius.*

745. *Perque dies placidos.*] Halcyones (ut refert Plinius) fœtificant bruma, qui dies *Halcyonides* vocantur, placido mari per eos & navigabili, Siculo maxime. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt. Quibus quidem quatuordecim diebus maxime tranquillatur mare, unde & *Halcedonia* pro tranquillitate à Plauto in Caſina accipiuntur. Dictæ ſunt Halcyones, ut Ovid. putat, ab Halcyone Ceycis uxore, ut alii *ἀπὸ τοῦ κύειν ἐν ἁλί*, hoc eſt, à concipiendo in mari. *Dies ſeptem.*] De numero horum dierum variæ ſunt antiquorum opiniones. Simonides namque undecim eſſe ait, Philochorus novem, Demagoras vero ſeptem, cujus opinioni Ovidius adhæret.

746. *Pendentibus nidis.*] Halcyonum nidi admirationem habent, ut refert Plinius. Pilæ figura paulum eminentiores, ore perquam anguſto, grandium

 ſpon-

Tum via tuta maris: ventos cuſtodit, & arcet
Æolus egreſſu: præſtatque nepotibus æquor.
Hos aliquis ſenior circum freta lata volantes
Spectat: & ad finem ſervatos laudat amores.
Proximus, aut idem, ſi fors tulit, Hic quoque, dixit,
Quem mare carpentem ſubſtrictaque crura gerentem
Aſpicis, (oſtendens ſpatioſum guttura mergum)
Regia progenies, &, ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quæris, ſunt hujus origo
Ilus, & Aſſaracus, raptuſque Jovi Ganymedes,
Laomedonque ſenex, Priamuſque noviſſima Trojæ
Tempora ſortitus. frater fuit Hectoris iſte:
Qui, niſi ſenſiſſet primâ nova fata juventâ,
Forſitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis eſt illum proles enixa Dymantis.
Æſacon umbroſâ furtim peperiſſe ſub Idâ
Fertur Alexirhoë Granico nata bicorni.

Oderat

ſpongiarum ſimilitudine; intercidi non queunt, franguntur ictu valido, ut ſpuma arida maris. nec unde confingantur, invenitur, putant ex ſpinis aculeatis.

746. *Tunc via tuta maris.*] *Mari eſt* malim. at S. Marci, cum duobus aliis,

Tunc jacet unda maris. Heinſ.

FAB. XI. *Arg.* Hos aliquis ſenior.] *Æſacus Priami filius ex Alyxothoë nympha cum amore Eperies nymphæ captus, eam fugientem perſequeretur, in cauſa fuit, ut illa periret, nam inter fugiendum a ſerpente icta interiit, tantoque dolore Æſacon affecit, ut moriturus è ſcopulo ſe in mare præcipitarit. Quem Tethys miſerata in mergum transfmutavit. Ille vero indignatus quod mori non potuerit, ſe mergere nunquam deſiſtit, unde & mergus a ſæpius ſe mergendo a Latinis eſt dictus.* Raph.

753. *Spatioſum in guttura mergum.*] *In gutture* vel *gurgite* plerique veteres. *ſpatioſum gutture* pri. Medic. prior Twiſd. & unus Moreti. Lege *ſpatioſum guttura.* ut ſit Græciſmus. *Heinſ.*

755. *Sunt hujus.*] Ortum hic ducit à Troë, cui filii erant Ilus, Aſſaracus & Ganymedes; Ili autem filius Laomedon, Laomedontis Priamus, qui pater hujus Æſaci.

759. *Qui niſi ſenſiſſet.*] *Cui niſi ceſſiſſet* S. Marci. Forte,

Cui niſi ceſſiſſent prima nova fata juventâ.

hoc eſt, obtigiſſent. ſic *male, bene, utiliter cedere.* Heinſ.

761. *Proles.*] Hecuba, quam Dymantis filiam facit Homerus, Euripides filiam Ciſſei regis Thracum, peperit Priamo 17. liberos; reliqui nati erant ex concubinis.

763. *Fertur Alyxothoë gracili conata bicorni.*] *Alixiroë*, vetuſtiores, vel *Alixithoë.* Scribe *Alexirhoë.* cujus nominis nympha quoque à Baccho amata occurrit apud Plutarchum περὶ ποταμῶν in Pactolo, alia item in Sagari. poſſet etiam reponi, *Alirrhotte*, vel *Alexiare.* pro *gracili conata bicorni*, quod eſt nihili, tert. Med. *gratali.* unus meus *gratili.* duo alii *gracali.* Scribo, *Granico nata bicorni.* nam in nonnullis codicibus *gracilico nata.* Granicum fluvium eſſe Phrygiæ quis neſcit?

Oderat hic urbes : nitidâque remotus ab aulâ
Secretos montes, & inambitioſa colebat
Rura : nec Iliacos cœtus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile Amori
Pectus habens, ſilvas captatam ſæpe per omnes
Aſpicit Heſperien patriâ Cebrenida ripâ,
Injectos humeris ſiccantem ſole capillos.
Viſa fugit Nymphe : veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longéque lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluvialis anas. quam Troïus heros
Inſequitur : celeremque metu celer urget amore.
Ecce latens herbâ coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtringit : viruſque in corpore linquit.
Cum vita ſuppreſſa fuga eſt. amplectitur amens
Exanimem : clamatque, Piget, piget eſſe ſecutum :
Sed non hoc timui : nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo. vulnus ab angue,
A me cauſſa data eſt. ego ſim ſceleratior illo,
Ni tibi morte meâ mortis ſolatia mittam,
Dixit : & è ſcopulo, quem rauca ſubederat unda,
Se dedit in pontum. Tethys miſerata cadentem,

Mol-

neſcit ? quis ignorat fluvios bicornes dici ? Appoſite Q. Smyrnæus libro III. παραλειπομένων de Atymnio, quem ab Ulyſſe occiſum narrat,

——— ὃν ποτε νύμφη
Πηγασὶς εὐκομος σθεναρῷ τέκεν Ἠμαθίωνι
Γρηνίκου ποταμοῦ παρὰ ῥόον.

Heinſ.

763. *Alyxothoë.*] Nympha fuit hæc, ex qua Priamus Æſacon ſuſcepit.

769. *Eperien.*] Filiam Cebreni, qui fluvius Troadis.

770. *Aſpicit Heſperien.*] *Eperien* plurimi veteres. alii, *Epirien*, *Epireen*, *Epiren*. *Epiriben*, *Hyperion*, *Heperien*, *Heperiben*. *Aſpexit Perien.* Florent. S. Marci. *Heinſ.*

771. *Veluti.*] *Sic agna lupum, ſic cerva leonem, ſic aquilam, &c.* I. l. vI. 505. *F.*

776. *Strinxit & liquit.*] *Stringit* multi, & *linquit*. Heinſ.

781. *Ego ſum ſceleratior illo Qui tibi.*] *Ni tibi* prim. Baſil. pro diverſa lectione. Scribe,

——— *ego ſim ſceleratior illo,*
Ni tibi morte meâ mortis ſolatia mittam.

ſic ſupra,

——— *crudelior ipſo*
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longius.

Idem.

784. *Decidit in pontum.*] *Deſilit* prim. Moreti, quart. Medic. & decem alii. *Se dedit* Neap. & Urbin. bene. Lucretius libro VI.

In fluvios partim gelidos ardentia morbo
Membra dabant.

Vir-

Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non eſt data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obſtarique animæ miſerâ de ſede volenti
Exire. utque novas humeris aſſumſerat alas,
Subvolat: atque iterum corpus ſuper æquora mittit.
Pluma levat caſus. furit Æſacos: inque profundum
Pronus abit, letique viam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet cervix: caput eſt à corpore longè.
Æquor amat: nomenque manet, quia mergitur, illi.

Virgilius libro XI.

At Metabus magna propius jam urgente caterva
Dat ſeſe fluvio. tres alii *Dejicit.* Idem.

786. *Et optata.*] Scribo, *ut optata non eſt data copia mortis, Indignatur amans.* *morti* etiam Florent. S. Marci, & unus Bonon. cum Spirenſi. ſuperiori verſu puto ſcribendum,

——*invitus vivere cogi.*

lib. XIII.

——*quia rettulit Ajax*
Eſſe Jovis pronepos.

pro ſe eſſe pronepotem. *Idem.*

788. *Miſera.*] Corpore, carcere, cuſtodia, ergaſtulo corporis, animæ ſepulchro. lege quæ Seneca in Conſolatione ad Helviam cap. 11. & quæ Macrobius lib. in ſomnium Scipionis cap. 11.

791. *Furit Æſacus.*] *Æſacon* Neapol. & ſex præterea. at pri. Pal. pri. Medic. & duo alii *Æſacos.* Heinſ.

794. *Caput eſt à corpore longe.*] *A pectore* alter Hamburg. & quatuor alii. *longo* ſec. Palat. *longum* Thyſii. Puto,

——*caput exſtat pectore longum.*

Idem.

795. *Quia mergitur illo.*] Alii *illic. illi* legendum cum pri. Pal. pri. Vatic. prim. tert. quart. Medic. pri. Erfurt. aliiſque plurimis. nomen manet illi, quia mergitur. *Idem.*

P. OVI-

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER XII.
ARGUMENTUM.

Huic tum priamus pater, tanquam mortuo, exequias fecit una cum filiis, excepto tamen Paride, qui in Græciam profectus erat: quemque deinde perſecuti Græci draconem Aulide lapideum viderunt redditum. Inde Cygnus ab Achille occiſus in avem vertitur, cum invulnerabilis fuiſſet. Sicut & Cænis olim in Cæneum, & poſtea in avem, commutata. Quod cum narraſſet Neſtor. Periclymeni quoque transformationes adjunxit.

NEſcius aſſumtis Priamus pater Æſacon alis
Vivere, lugebat: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
De-

FAB. I. & II. *Arg.* Neſcius aſſumptis.] *Draconis transmutationem, qui pullos cum matre apud Aulidem ſpectantibus Græcis devoravit, perſpicue exponit. Nam cum mille Græcorum Helenam repetentium naves ad Aulidem conveniſſent, ac Jovi ſacrificare Græci vellent, ecce ſerpens platanum aræ imminentem aſcendit, ac primum pullos octo qui aderant, deinde circumvolantem matrem huc in nido devoravit. Quod quidem cum alii admirarentur, Calchas ex eo collegit bellum novem annos duraturum, ac decimo demum anno Trojam captum iri. Cæterum ſerpens ille ad perpetuam rei memoriam in ſaxum à Diis fuit commutatus. Fertur autem portus Bœotiæ hic eſſe, ubi mille naves adverſis tempeſtatibus ſtetiſſent. Morantibus enim Achivis, reſpondetur a Calchante non ante claſſes poſſe moveri, quam Iphigeniam pater immolaſſet. quæ cum pro re communi ad aram eſſet applicata, inter ſacrificium obductis nubibus à Diana rapta eſt, & pro eo ſuppoſita Cerva.* Lact.

1. *Neſcius aſſumtis alis.*] Opinabar aliquando, *at ſumtis.* Adi notas noſtras libro IV. ℣ſ. 562 ſed & vulgata ſcriptura ferri poteſt. ſic paulo ante,

—— *utque novas humeris aſſumpſerat alas.* Heinſ.

Neſcius aſſumptis, &c.] Ignarus Priamus, Æſacum filium ſuum in avem mergum converſum, & adhuc ſupereſſe, pro mortuo lugebat. *Pont.*

2. *Inferias inanes.*] *Inani* Florent. S. Marci, & unus Medic. Lego *inane* ſcil. nomen. In Amoribus,

Deſpice gypſati nomen inane pedis.

Art. Amat.

Nomen amicitia eſt, nomen inane fides.

ita paſſim ſcriptores Romani. *Heinſius.*

3. *Inferias.*] Χοάς. fundebant enim inferebantque tumulis lac, mel, ſanguinem, vinum, oleum, flores, thura, lacrymas. *Manes.*] Vel quod ad cenotaphium ipſum. ſic Deiphobo Æneas 6. lib. *Tunc egomet tumulum Rhæteo in litore inanem Conſtitui.* vel quod ad ipſos fato functos. ſic poëta funus Marcelli proſequitur eod. libro: *His ſaltem accumulem donis, & fungar inani Munere.* & lib. 11. in exequiis Pallantis, *Nos juvenem exanimem vano comitamur honore.* Farn.

7. *Mile*

Defuit officio Paridis præſentia triſti:
Poſtmodo qui raptâ longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam: conjurateæque ſequuntur
Mille rates, gentiſque ſimul commune Pelaſgæ.
Nec dilata foret vindicta; niſi æquora ſævi
Invia feciſſent venti; Bœotaque tellus
Aulide piſcoſâ puppes tenuiſſet ituras.
Hîc patrio de more Jovi cum ſacra paraſſent;
Ut vetus accenſis incanduit ignibus ara;
Serpere cæruleum Danaï vidêre draconem
In platanum: cœptis quæ ſtabat proxima ſacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore ſummâ:
Quas ſimul, & matrem circùm ſua damna volantem,
Corripuit ſerpens; avidâque recondidit alvo.
Obſtupuêre omnes. at veri providus augur
Theſtorides, Vincemus, ait: gaudete, Pelaſgi.
Troja cadet; ſed erit noſtri mora longa laboris.
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat, virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & ſervat ſerpentis imagine ſaxum.
 Permanet Aöniis Nereus violentus in undis:
Velaque non transfert: & ſunt, qui parcere Trojæ
Neptunum credant; quia mœnia fecerit urbi.
At non Theſtorides. nec enim neſcitve, tacetve

San-

7. *Mille rates.*] Numerus rotundus, qui Homero 1186. Dycti 1225. Dareti Phrygio 1140. *Commune.*] Τὸ κοινὸν, populus univerſus, reſp. Cic. 4. Verrin. Statuæ à communi Siciliæ datæ. *Farn.*

13. *Serpere.*] Nota hæc ex Homeri Iliad 2. quæ interpretatur Cic. 2. de Divinatione. *Idem.*

16. *Circum ſua damna.*] Circum ſua pignora, quæ cum maximo ſuo damno devorari à dracone videbat. *R.*

19. *Theſtorides.*] Calchas, filius Theſtoris, cui pater Idmon vates.

21. *Atque.*] Paſſer hieroglyphice denotat annum. Pierius 20. lib. Serpens autem denotat tempus edax rerum. Pierius lib. 14. *Farn.* Tota hæc fabula deſcribitur ab Homer. libro 2. Iliados.

25. *Bellaque non transfert.*] Ita libri omnes. Malim nihilominus *Velaque.* ſimile mendum inſedit Statii codices Theb. v.

—— *nos Thracia viſu*
Vela ratæ, vario tecta incurſare tumultu.

ubi *Bella* nunc legitur. mox pro *mœnia fecerat urbis*, *urbi* decem ex melioribus. *fecerit* quoque cum uno Medic. & uno Ambroſ. *Heinſ.*

26. *Quia mœnia.*] Lib. 1. v. 204. *Farnabius.*

29. *Dea:*

Sanguine virgineo placandam virginis iram
Eſſe Deæ. poſtquam pietatem publica cauſſa,
Rexque patrem vicit; caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris;
Victa Dea eſt: nubemque oculis objecit; & inter
Officium turbamque ſacri, voceſque precantum,
Suppoſitâ fertur mutaſſe Mycenida cervâ.
Ergo ubi, qua decuit, lenita eſt cæde Diana;
Et pariter Phœbus, pariter maris ira receſſit:
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ:
Multaque perpeſſæ Phrygiâ potiuntur arenâ.
Orbe locus medio eſt inter terraſque, fretumque,
Cæleſteſque plagas, triplicis confinia mundi;
Unde, quod eſt uſquam, quamvis regionibus abſit,
Inſpicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, ſummâque domum ſibi legit in arce:
Innumeroſque aditus, ac mille foramina tectis

Addi-

29. *Deæ: poſtquam.*] Dianæ iratæ Agamemnoni propter cervam ſibi peculiarem ab illo cæſam. Cic. 3. offic. Quid Agamemnon? cum devoviſſet Dianæ, quod in ſuo regno pulcherrimum eſſet natum eo anno, immolavit Iphigeniam Lucret. 1. lib. *Aulide quo pacto Triviali virginis iram, &c.*

30. *Rexque.*] Lib. 13. ℣ſ. 187. *Atque in rege pater tamen eſt.* Farn.

34. *Mycenida.*] Iphigeniam Mycenæam. *R. Suppoſita.*] Cervam ſuppoſitam, avectamque Iphigeniam in Tauricam ſcribit etiam Euripides in Iphigenia in Aulide, & noſter 4. eleg. 4. lib. Triſtium. quod tamen negant Pindarus, Pauſanias, alii, immolatamque aſſerunt ex more Scythicæ Dianæ, cui litatum victimis humanis. Ex SS. hiſtoriis adumbratum volunt alii. Jephthes ſc. ex voto temerario immolantis filiam: aut Abrahami, cui filium immolaturo, pro filio, ſuppoſitus eſt hircus. *Farn.*

35. *Ergo ubi qua decuit.*] Alii *licuit.* Τὸ *ubi* abeſt à Zulichemiano. Τὸ *eſt* à fragmento Boxhornii. unus Leid. *lenitaque.* Exiſtimo ſcribendum,

Ergo, qua decuit, lenitâ cæde Dianâ,
Ut pariter Phœbus, pariter maris ira receſſit. Heinſ.

37. *Accipiunt ventos à tergo.*] *Proſequitur ſurgens à puppi Ventus euntes.* Virgil. 5. *A tergo.*] A puppi.

39. *Orbe locus.*] Conferatur deſcriptio Famæ cum illa Virgilii 4. Æneid. ℣ſ. 173. & aliorum, quos citat Index noſter Poëticus, tit. *Fama*, & Cl. Fr. Baconi, *Soror Gigantum ſive Fama*, lib. de Sapientia veterum. *Farn.*

40. *Triplicis mundi.*] In tres partes diviſi, in cœlum, mare, & terram.

42. *Penetratque cavas vox omnis ad aures.*] *Penetrantque* prim. Medic. Vide notas lib. IX. v. 426. pro *domum* mox multi veteres *locum.* ut libro I.

Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce. Heinſ.

44. *Innumeroſque aditus.*] *Quo lati ducunt aditus centum, oſtia centum, Unde ruunt totidem voces.*

Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte dieque patent. tota eſt ex aure ſonanti:
Tota fremit: voceſque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullâque ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed parvæ murmura vocis:
Qualia de pelagi, ſi quis procul audiat, undis
Eſſe ſolent: qualemve ſonum, cum Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent: veniunt leve vulgus, euntque.
Miſtaque cum veris paſſim commenta vagantur
Millia rumorum: confuſaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus auras:
Hi narrata ferunt aliò: menſuraque ficti
Creſcit; & auditis aliquid novus adjicit auctor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque lætitia eſt, conſternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Suſurri.
Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,

Et

46. *Ex are ſonanti.*] *Ex ore* duo Palatini. *ex aure* Florent. S. Marci, pri. Medic. Spirenſis, Bernegger. prim. Gronov. utrumque recte. Virgilius de Fama,

Tot linguæ, totidem ora ſonant, tot ſubrigit aures.

Val. Flaccus lib. II. de eadem,

——jamque advolat ultro,
Impatiens, jamque ora parat, jam ſuſcitat aures.

patent etiam pro *patet* quart. Medic. & duo alii. *Heinſ.*

53. *Atria turba tenet.*] *Tenent* quinque ſcripti. *Idem.*

56. *Vacuas aures.*] Quidam *auras.* ſed nil muto. Conſule Notas lib. II. Amor. Eleg. I. *Idem.*

61. *Seditioque recens.*] *Repens* ſcribendum vel invitis libris. ſic *repens diſcordia* Virgilio,

Quo ruitis? quove iſta repens diſcordia ſurgit?

Livius libro primo: *Repens ex agris tumultus in urbem allatus.* noſter ſuperius initio libri quinti,

Inque repentinos convivia verſa tumultus.

ſæpe in hac voce peccatum. ut in illo Petronii,

Sanguineoque repens deſcendit Jupiter imbre.

ubi *recens* nunc legitur. libro. I. Faſtor.

Bina repens oculis obtulit ora meis.

ubi *repente* fruſtra in plurimis veterum. ſic *repens fulminis ictus* Lucretio lib. V. *vox repens* Val. Flacco, & *vocis repens ſingultus* Statio, *cura repens* Ciceroni in Tuſculanis. *repens caſtra quatit clamor*, Silio lib. III. *Idem.*

62. *Ipſa quoque.*] Famigerationis filios cœnipetas forenſes belle depingit Megaronides in Plauti Trinummo; *Sciunt id, quod in aurem Rex Reginæ dixerit. Sciunt, quod Juno fabulata eſt cum Jove. Sciunt quæ neque futura, neque facta ſunt: tamen illi ſciunt, &c.* Filiam famiger. laudat more ſuo Juven. 6. Sat. *Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe;*

Quid

Et tellure, videt, totumque inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Grajas cum milite forti
Adventare rates: neque inexſpectatus in armis
Hoſtis adeſt. prohibent aditu, littuſque tuentur
Troës: & Hectoreâ primus fataliter haſtâ,
Proteſilaë, cadis: commiſſaque prælia magno
Stant Danaïs: forteſque animæ, neque cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid Achaïa dextera poſſet,
Sanguine ſenſerunt. & jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus

Mille

Quid Seres, quid Thraces agant, &c. Farn.

FAB. III. *Arg.* Ergo ubi fecerat hoc notum, &c.] *Cum fama per orbem Grajorum adventum ad expugnandum Ilium, & in Troade claſſes eſſe, aperuiſſet, primus in congreſſu bellantium Proteſilaus Iphicli filius ab Hectore eſt interemptus: dehinc noviſſime Cygnum Neptuni filium, qui nullo telo interimi poterat, Achilles, cum diu in certamine victoriæ contentio eſſet, & fruſtra in eum tela eminus jaceret, Menæto Lycio prius interempto, ſtricto enſe perſequens præcipitatum ſupra ſaxum eliſo gutture preſſit. Quem, priuſquam ſpoliaretur armis ab illo, Neptunus ejus parens in volucrem ejuſdem nominis contulit, ne nominis aboleretur perpetuitas.* Lact.

66. *Prohibentque aditus.*] *Prohibent* libri veteres. præterea *aditu* ſcribendum, quicquid in contraria eunt antiquæ membranæ. Adi Notas Artis l. 11. *M*.335. *Heinſius.*

67. *Hectorea.*] Α'λλ' ὁ μὲν, ἤδη πρόθεν ὑφ' Ε'κτορι κεῖτο δαμεὶς Η῞ως Πρωτεσίλα@. Calaber. 1. lib. Alii tamen Æneæ, alii Achatæ manu cecidiſſe eum autumant. *Fataliter.*] Oraculi præmonitu, occubiturum illum qui primus de Græcis in litus Trojanum exſcenderet, *Sors quoque neſcio quem fato deſignat, &c.* epiſt. Laodamiæ. Auſonius in Epitaphiis Heroum, omen à nomine ſumit, *Fatale adſcriptum nomen mihi Proteſilao, &c.* Quod tamen illi poſtea inditum, cum prius Iolaus dictus fuerit. *Farn.*

68. *Proteſilaë cadis.*] Proteſilaus Laodamiæ Acaſti filiæ maritus. Hujus pater Iphiclus curſus velocitate celebris.

69. *Forteſque animæ, neque cognitus Hector.*] Ita libri conſtanter. nec tamen ſenſus bonum poëtæ menti reſpondet. Cenſebam olim refingendum *neque inagnitus Hector. inagnitus*, pro incognitus: etſi minus obviâ voce. Sequentia id confirmant. ſic paulo ante,

——*neque inexpectatus in armis*
Hoſtis adeſt.

Certe in meo chartaceo, qui ad fidem libri vetuſtioris erat deſcriptus, *neque incognitus* legebatur. nunc omnino amplector conjecturam Chriſtiani Hugenii Zulichemii viri ad ſumma quævis nati, qui monebat nuper, reponendum ſibi videri,

——*fortiſque animæ nece cognitus Hector.*

ut Proteſilaus ſubintelligatur. de quo paulo ante egerat. De cujus conjecturæ veritate vix dubito. *Heinſ.*

70. *Achaïca dextera.*] *Achaïa* ex melioribus. ſic *Troia* paſſim pro *Troïas*, libro x. *Panchaïa tellus*, cum *Panchaïca* male legeretur. libro 11. Æneidos *Achaïa caſtra.* & libro v. *manus Achaïa* in multis antiquis exemplaribus. *Achaïcus* tamen *ignis* apud Horatium, *Idem.*

71. Cyrra

Mille viros dederat. jam curru inſtabat Achilles:
Troaque Peliacæ ſternebat cuſpidis ictu
Agmina: perque acies aut Cygnum aut Hectora quærens,
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. tum colla jugo candentia preſſos
Exhortatus equos, currum direxit in hoſtem:
Concutienſque ſuis vibrantia tela lacertis,
Quiſquis es, ô juvenis, ſolatia mortis habeto,
Dixit, ab Hæmonio quod ſis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides. vocem gravis haſta ſecuta eſt.
Sed quanquam certâ nullus fuit error in haſtâ;
Nil tamen emiſſi profecit acumine ferri:
Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu;
Nate Deâ, (nam te famâ prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abeſſe?
(Mirabatur enim.) non hæc, quam cernis, equinis

Fulva

73. *Curru inſtabat.*] Ab illo Virgiliano 1. Æn. *inſtaret curru criſtatus Achilles.* inſipidum enim eſt quod vulgo legebatur, *jam curru ſtabat Achilles:* vel *currus ſtabat Achillis.*

74. *Totaque Peliaca ſternebat cuſpidis ictu Agmina.*] Mediceus chartaceus ex veterrimo codice deſcriptus, *Troaque.* probe. nam Τρὼς & Τρωὰς & Τρωϊὸς & Τρωϊκὸς dicitur. Vide Notas ad Epiſt. 1. vſ. 28. *Troïa agmina* dixerat Virgilius,

—— cum Troïa Achilles
Exanimata ſequens impingeret agmina muris.

noſter infra hoc ipſo libro,

—— oſtendens ſternentem Troïa ferro
Corpora Peliden.

Catullus de Achille,

Trojugenum infeſto proſternet corpora ferro. Heinſ.

Peliacæ.] Confectæ ex arbore in monte Pelio cæſa. Sic & Argo, *Pelias arbor* dicta. *Farn.* *Peliacæ cuſpidis.*]

Ipſe ſuas quamvis vires inhiberet Achilles
Miſſa graves ictus Pelias haſta dabat.

de Ponto 1. Eleg. 8. —— οὐδὲ θανόντος —— Ἔγχος ἐμὸν φεύξεσθαι ἀμείλιχον. Achilles Dardaniis Smyrn. Calab. lib. 3. Quod & deinde evenit. idem lib. 9. Σὸν δόρυ καὶ τεὸν υἷα μέγ' ἐνδάϊ πεφρίκασι —— Δυσμενέες.

77. *Collo canentia.*] *Candentia* rectius legas ex decem ſcriptis. candidus enim color, non canus, in equis commendatur. *Heinſius.*

79. *Vibrantia tela.*] Unus Voſſianus *Vulcania.* ut ad arma ejus à Vulcano fabricata alludat. *Idem.*

80. *Dixit ſolamen habeto mortis.*] *Solatia mortis habeto, Dixit* tres antiqui. aliquanto rotundius. *Idem.* *Solatia mortis habeto.*] Ex Virgil. 10.

Hoc tamen infelix miſeram ſolabere mortem,
Æneæ magni dextra cadis.

88. *Equinis.*] Galearum criſtas inſignibant heroës jubis equinis. Hinc Homero ἱπποδάσεια κόρυς. λόφος ἱππιοχαίτης. ἱππόκομοι τρυφάλειαι

καὶ

Fulva jubis caſſis, neque onus cava parma ſiniſtræ
Auxilio mihi ſunt: decor eſt quæſitus ab iſtis.
Mars quoque ob hoc capere arma ſolet. removebitur omne
Tegminis officium; tamen indeſtrictus abibo,
Eſt aliquid, non eſſe ſatum Nereïde, ſed qui
Nereaque, & natas, & totum temperet æquor.
Dixit: & hæſurum clypei curvamine telum
Miſit in Æaciden: quod & æs, & proxima rupit
Terga novem boum: decimo tamen orbe moratum
Excutit hoc heros: rurſuſque trementia forti
Tela manu torſit: rurſus ſine vulnere corpus,
Sincerumque fuit, nec tertia cuſpis apertum,
Et ſe præbentem valuit deſtringere Cygnum.
Haud ſecus exarſit, quam Circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu
Pœniceas veſtes, eluſaque vulnera ſentit.
Num tamen exciderit ferrum conſiderat haſtæ.
Hærebat ligno. Manus eſt mea debilis ergo;

Quaſ-

ἀνὴρ ἱππεκόμος τῆς. Virg. Æn. 10. *criſtaque hirſutus equina.* Farn.

93. *Sed qui.*] Sed Neptuno, cui famulatur Nereus matris tuæ pater. *Farn.* *Nereide.*] Thethide nympha, Nerei filia.

94. *Temperat æquor.*] *Temperet* rectius Neap, duo Medicei, & unus Strozzæ. *Heinſ.*

98. *Excipit hoc heres.*] *Excutit* plerique caſtigatiores. *Decutere* dixit Virgilius in re ſimili. *Idem.*

100. *Apertum, & ſe præbentem.*] Sic Virgil. —— *Latus haurit apertum.* id eſt, Non contectum clypeo.

101. *Diſtringere Cygnum.*] *Deſtringere* vetuſtiores. paulo ante etiam *indeſtrictus* reponendum. *Heinſ.*

102. *Circo aperto.*] Spatioſo. In circo autem venationes exhibebantur. R.

104. *Phœniceas veſtes.*] *Puniceas* nonnulli. Lege tam hic quam aliis locis *Pœniceas.* nam *Pœnicus* pro *Punicus*, & *Pœnicius* pro *Punicius* dicebant. in *Phœniceus* ſecunda producitur. ut in *Phœnices.* ſic Amor. lib. III. Eleg. VII. pro *Phœnicea cera*, reponendum eſt *Pœnicea.* & *Pœniceam chlamydem* Met. XIV. apud Lucretium l. II. *Purpura Pœniceuſque color.* & lib. V. *Arbuta Pœniceo colore.* Varro de L. L. lib. IV. *Purpura a purpura maritima colore. Pœnicum, quod a Pœnis primo dicitur allatum.* ſic *Pœnicus ignis* pro *Punicus* apud Silium Italicum l. I. vſ. 590. ex optimo codice. Virgilio ſemper *Puniceus.* ſic *Punicei cothurni* Ecloga VII. Ecloga. V. *Punicea roſeta.* Georg. III. & Æn. XII. *Punicea penna.* Æn. V. *tenia punicea.* l. XII. *Puniceas Aurora rotas.* Horat. *color Puniceæ flore prior roſa.* Heinſ. *Phœniceas.*] Effigies hominum, rubris indutas veſtibus, quas ſtramento aut fœno farciebant, tauris in arena objectare ſoliti ſunt, quo eos ad pugnam irritare voluerunt. Senec. 3. lib. de Ira.

 108. *Lyr-*

Quaſque, ait, ante habuit vires effudit in uno.
Nam certè valuit, vel cum Lyrneſia primus
Mœnia disjeci; vel cum Tenedonque, ſuoque
Eëtionêas implevi ſanguine Thebas.
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit; opuſque meæ bis ſenſit Telephus haſtæ.
Hîc quoque tot cæſis, quorum per littus acervos
Et feci, &, video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: & ante actis veluti male crederet, haſtam
Miſit adverſum Lyciâ de plebe Menœten:
Loricamque ſimul, ſubjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo vertice terram,
Extrahit illuc idem calido de vulnere telum:

At-

108. *Lyrneſia primus Mœnia dejeci.*] *Disjeci* libri veteres quinque. ut Epiſtola prima.

——— *noſtris disjecta lacertis Ilion.*

Seneca Thebaïde, ut legit optimus codex,

Disjicite paſſim mœnia, in planum date.

Virgilius lib. VIII.

Ut bello egregias idem disjecerit urbes,
Trojamque OEchaliamque.

& mox,

Hæc duo præterea disjectis oppida muris.

& libro XII.

Fulminat Æneas armis, ſummaſque minatur
Disjecturum arces.

ita codex Leidenſis bibliothecæ. apud Statium tamen Theb. VI.

——— *qui Tyrias dejectum vaditis arces.*

primus etiam in Florentino S. Marci. *Heinſ. Lyrneſſia.*] Lyrneſſus erat urbs Troadis, patria Hippodamiæ Briſeidos. *Farn.*

109. *Vel cum Tenedonque.*] Tenedos inſula eſt, è regione littoris Trojani, ut & Virg. 2. Æn. meminit. Hæc à Tenne, Cygni filio nominata dicitur, cum antea Lycophrys vocaretur. *R.*

110. *Eetioneas.*] Thebas in Cilicia, ubi regnavit Eetion Andromaches pater, Ὠιχόμεθ' ἐς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος, τὴν δὲ διεπράθομεν, Iliad. I. *Farn.*

111. *Purpureus Caycus.*] Fluvius eſt Myſiæ Caycus, quam regionem Græci devaſtarunt, ne Trojanis ferre auxilium poſſet. *Cæde populari.*] Occiſione populi ſui. *R.*

112. *Opuſque.*] Vulnus & auxilium. Thelephus rex Myſiæ tranſitu prohibiturus Græcos ad Trojam proficiſcentes ab Achille vulneratus eſt. Vulnus ubi putreſcebat, oraculo conſulto reſponſum tulit, quærendum eſſe remedium ab eadem haſta. conciliatus ergo Achilli, ærugine cuſpidis ſanatus eſt. Sunt qui ad Achillem uſque auctorem, aut etiam Chironem, à quo Medicinam edoctus eſt, referant unguentum armarium ſeu Magneticum. De ὁπλιατρείᾳ videantur Paracelſus, Bapt. Peras, Crollius, Goclenius, Robertus de Fluctibus, alii. *Farn.*

116. *Lycia de plebe Menœten.*] *Menœten* duo Regii. bene. ejus nominis rector navis apud Virgilium occurrit non ſemel lib. V. & apud Statium alius in Thebaïde ſæpe. infra noſter, *ſanguis fuit ille Menœtæ.* ſic iidem Regii & prim. Medic. *Heinſ.*

121. *Utar*

Atque ait; Hæc manus eſt, hæc, qua modo vicimus, haſta.
Utar in hunc îſdem: ſit in hoc precor exitus idem.
Sic fatus, Cygnumque petit, nec fraxinus errat;
Inque humero ſonuit non evitata ſiniſtro.
Inde, velut muro ſolidave à caute, repulſa eſt.
Qua tamen ictus erat, ſignatum ſanguine Cygnum
Viderat, & fruſtra fuerat gaviſus, Achilles.
Vulnus erat nullum: ſanguis fuit ille Menœtæ.
Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
Deſilit: & nitido ſecurum cominus hoſtem
Enſe petens, parmam gladio, galeamque cavari
Cernit; & in duro lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: clypeoque adverſa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulſat.
Cedentique ſequens inſtat: turbatque, ruitque.
Attonitoque negat requiem. pavor occupat illum,
Ante oculoſque natant tenebræ: retroque ferenti
Averſos paſſus medio lapis obſtitit arvo.
Quem ſuper impulſum reſupino pectore Cygnum
Vi multâ vertit, terræque adflixit Achilles.

Tum,

121. *Utar in hoc îſdem.*] *In hunc* nonnulli ex melioribus. recte. deinde pro *fatur* Florent. S. Marci, & tres alii, *fatus.* Idem.

132. *Gladioque adverſa reducto.*] Multi veteres *clypeoque.* quod verum eſt. de gladio paulo ante habuimus. Innuit os Cygni adverſum clypeo impacto identidem ab Achille fuiſſe pulſatum. pro *reducto*, quidam ex vetuſtioribus *retecto*, *rejecto*, *relicto*, *remoto.* Florentinus S. Marci, *recepto.* fruſtra. Vide Notas libro VI. vſ. 107. ſic *reducta haſta* apud Virgil. libro X. Æn. *Idem.*

133. *Lædi quoque.*] Hinc illa Lycophronis, Στερρῷ τυπέντα κλεῖδας εὐάρχῳ μύλῳ, videtur jure refellere Iſ. Tzetzes. Ψεύδεται δ' Λυκόφρων. Fallitur, inquit, Lycophron; neque enim humeris ſed capite, ab Achille, pulſato interiit Cycnus. erat enim toto corpore invulnerabilis, excepto capite. Aliter Heſiodus in Clypeo. Neque deſunt interea, qui etiam apud veteres in uſu fuiſſe autument amuleta & carmina, quibus præmuniti, neque cominus, punctim aut cæſim vulnerari poſſunt. *Farn.*

134. *Cedentemque ſequens inſtat.*] *Cedentique* Florentinus S. Marci, Neapol. Spirenſis, prim. Moreti, ſeptem alii. *Heinſius.*

137. *Medio lapis obſtitit arvo.*] *Armo* Meurſius in Criticis. nolim factum, etſi ab uno meo codice confirmetur conjectura. alius, *alvo.* Idem.

139. *Terraque adfixit.*] *Adflixit* Neapol. prim. Medic. prim. Gronov. & decem

Tum, clypeo genibuſque premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ. quæ preſſo ſubdita mento
Elidunt fauces; & reſpiramen iterque
Eripiunt animæ. victum ſpoliare parabat:
Arma relicta videt. corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem; cujus modo nomen habebat.
Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & poſitis pars utraque ſubſtitit armis.
Dumque vigil Phrygios ſervat cuſtodia muros;

Et

cem alii. duo *adfligit.* Florentinus S. Marci, Spirenſis, prim. Moreti, & duo alii *afflixit.* ſic apud Silium libro VII. ſub finem,

Adfigunt proni ſqualentia corpora terræ.

idem libro VIII.

Namque ſuper tepido lapſantem ſanguine & agrâ
Lubrica nitentem nequicquam evadere plantâ
Impacto proſternit equo, trepideque levantem
Membra afflicta ſolo preſſâ violentius haſtâ
Implicuit terræ.

libro IX.

Et ſuperas alte miſerum jaculata per auras
Telluræ eliſis afflixit flebile membris.

ita enim in veterrimo codice Colonienſi legitur. quidam *infixit Achilles.* quo alludunt pri. Vatic. frag. Theat. & duo alii. in quibus *infinxit.* Virgil.

Illum exſpirantem transfixo pectore flammas
Turbine corripuit, ſcopuloque infixit acuto.

ubi Servius notat, Cornutum *inflixit* maluiſſe pro *vertit* duo *invertit.* unus Leid. *avertit* Puto *advertit terraque inflixit Achilles.* ut lib. IX. vſ. 54. quæ videantur. *infligere humo* etiam Val. Maximus dixit lib. IX. cap. II. n. 4. Vide Nonium in *Infligere.* Idem.

142. *Elidunt fauces.*] Scribe *elidant* & mox *eripiant.* etſi libris antiquis nihil annuentibus. *Idem.*

142. *Arma relicta videt.*] *Relicta inne* Langermannus. *Idem.*

145. *Contulit in volucrem.*] Convertit in volucrem. R. Tres autem Cygni memorantur apud poetas, primus Neptuni filius, quem occidit hic Achilles: Alter Stheneli filius, Ligurum rex: Tertius autem Cygnus Martis filius fuit, quem Hercules ſingulari certamine apud Peneum amnem ſuperavit, & occidit. *Micyl.*

FAB. IV. & V. *Arg.* Hic labor, &c.] *Superato autem Cygno, inter epulas Achilles, cæterique Achivi, admirantur corporis duritiem quod toties haſta à corpore ejus eſſet repulſa, quæ admiratio à Neſtore ſene doctiſſimo ſpecioſiore exemplo infirmatur. Retulit enim ſua ætate Cæniro Elati filiam fuiſſe, quæ propter pulchritudinem à Neptuno compreſſa ſit. Data illi venia ob injuriam, ut in virum mutata nullo telo interfici poſſit. Hinc cum Pirithous Ixionis filius Neptuni interiſſet, ducta Hippodamia, & Eurytus inter Centauros incitatus in nuptam novam impetum feciſſet, cæteri Lapithæ atque Centauri nuptias frequentantes proſiluere. Ideoque cum maxima cædes eſſet exorta, plurimique ex utraque parte ob raptum matronarum concidiſſent, eo quod inviolabilis ipſe reſtaret, ab univerſis qui ex cæde reliqui fuerunt, noviſſime impetu facto, congeſtiſque in eum arborum truncis ſpiritum reddere coactus eſt. Tamen non immemor Deus Neptunus a quo ſpecioſum munus acceperat, ſupradictum in volucrem nominis ſui transfiguravit.* L.

151. Palla-

Et vigil Argolicas ſervat cuſtodia foſſas:
Feſta dies aderat; qua Cygni victor Achilles
Pallada vittatæ placabat ſanguine vaccæ.
Cujus ut impoſuit proſecta calentibus aris;
Et Dis acceptus penetravit in æthera nidor;
Sacra tulêre ſuam: pars eſt data cætera menſis.
Diſcubuêre toris proceres; & corpora toſtâ
Carne replent: vinoque levant curaſque ſitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longave multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem ſermone trahunt: virtuſque loquendi
Materia eſt, pugnam referunt hoſtiſque ſuamque.
Inque vices adita atque exhauſta pericula ſæpe
Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipue domito victoria Cygno
In ſermone fuit. viſum mirabile cunctis;
Quod juveni corpus nullo penetrabile telo,

Invi-

151. *Pallada mactata placabat ſanguine vacca.*] *Vittata vacca* fragmentum Theatin. & Barberinianus. optime victimæ paſſim vittatæ. nihil notius. Statius Achilleide,

Vittatâ genitrix placata juvencâ eſt.

& apud Avienum Fabula ultima: ubi Lupus ad hœdum,

Hei mihi! vittatâ tu quoque fronte cades. Heinſ.

Pallada.] *Mactatur vacca Minervæ; Alipedi vitulus; taurus tibi, ſumme Deorum.* lib. 4. vſ. 755. idem Auſonius epigr. 64.

152. *Proſecta.*] Carnes hoſtiarum quas proſecabant, id eſt, primum ſecabant Diiſque adolebant. Partem, inquit Turneb. lib. 15. cap. 7. Diis adolebant; partem ſacerdotibus dabant; partem ſibi apponebant. Cujus commenti rationem ex hoc Ovidii loco videtur ſumpſiſſe. *Farn.*

153. *Nidor.*] Κνίσσα. Homer.

155. *Toſta.*] Heroicis temporibus elixa carne veſci non ſolere Servius adnotat ad 1. Æn. vid. & Athenæum l. 1. c. 8.

157. *Non illos.*] Lepidiſſimum, inquit Plutarchus, eſt illud convivium, in quod non intrat tibicen. Quibus de rebus in convivio diſſerendum ſit, docet A. Gellius 13. lib. 11. c. & Macrob. 7. lib. Saturn. 1. cap. hic duces de virtute bellica & pugnis. *Farn.*

158. *Multifori delecta tibia buxi.*] Prim. Vatic. fragment. Theat. Oxon. ſex alii, *delectant. multifidi* Neapol. Urbin. prim. Gronov. male. *multifora tibia buxo*, Senecæ in Agamemnone. mox, *pugnam referunt hoſtiſque ſuamque*, S. Marci, pri. Vatican. ſec. Palat. pri. tert. quart. Medic. aliique multi. non *pugnas* & *ſuaſque.* Heinſ.

161. *Exhauſta pericula.*] *Exacta pericula* prim. Gronov. & duo alii. nil muto. *Idem.*

166. *Quod juvenis corpus.*] *Juveni* Florent. S. Marci, pri. Vatic. ſec. Palat. tert. Bonon. & Spirenſis. *Idem.*

 167. *Invi-*

Invictumque ad vulnera erat, ferrumque terebat.
Hoc ipſum Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cum ſic Neſtor ait: Veſtro fuit unicus ævo
Contemtor ferri, nulloque forabilis ictu
Cygnus. at ipſe olim patientem vulnera mille
Corpore non læſo Perrhæbum Cænea vidi:
Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis eſſet in illo;
Fœmina natus erat. monſtri novitate moventur,
Quiſquis adeſt: narretque rogant. quos inter Achilles,
Dic age, (nam cunctis eadem eſt audire voluntas)
O facunde ſenex, ævi prudentia noſtri;
Quis fuerit Cæneus, cur in contraria verſus;
Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugnæ
Cognitus; à quo ſit victus: ſi victus ab ullo eſt.
Tum ſenior: Quamvis obſtet mihi tarda vetuſtas;
Multaque me fugiant primis ſpectata ſub annis;

Plura

167. *Invictumque à vulnere.*] *Ad vulnera* Urbin. Thuan. prim. & tert. Medic. prim. Hamburg. treſque alii. tres itidem *ad vulnus.* Sed *invictus à labore* dixit Cicero lib. 1. Officiorum. *Idem.*

168. *Hoc ipſe Æacides.*] *Hoc ipſum* tert. Medic. & quinque alii. *Idem.*

170. *Forabilis.*] Ἄτρωτος, ἄτρωτος impenetrabilis, invulnerabilis Palæphato l. 1. Apollonio 1. Argonaut. 63. v. ἄῤῥηκτος, ἀκάμπτος.

172. *Perrhæbum.*] Perrhæbi, pop. Theſſaliæ, qui à Lapithis devicti in montana confugerunt ad Olympum & Tempe ſita. Homer. 2. Il. μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί. vſ. ſcil. gratia cum Straboni l. 9. paſſim ſint Περῥαιβοί. Propertio 3. lib. 5. el. *Aut cur Perrhæbi tremuere cacumina Pindi.* Farn. *Perrhæbum Canea vide.*] Cænis Elati Lapithæ filia fuit: cui Neptunus cum vim intuliſſet, copiam fecit ut quicquid vellet, peteret. ſe enim omnino conceſſurum. Puella ut vir invulnerabilis efficeretur petiit. Id illi benigne præſtitit Neptunus. *Cyneuſque* vocatus, nulli Deorum neque ſacrificabat, neque ſupplicabat, ſed ſuæ duntaxat haſtæ, cui etiam peregrinos ad ſe venientes ſacrificare cogebat. Qua impietate iram Jovis in ſe concitavit. Nam in pugna à Centauris in nuptiis Pirithoi excitata, multos hoſtium cum interfeciſſet, neque ipſe cujuſquam ferro vulnerari poſſet, à Centauris tandem conjectis arboribus fuit oppreſſus, in avemque à Neptuno tranſmutatus.

173. *Othryn.*] Mons eſt Theſſaliæ Othrys.

177. *Audire voluntas.*] *Voluptas* pri. Vatican. aliique ſeptem cum Arondeliano. *Heinſius.*

179. *Cur in contraria verſus.*] Ex fœmina in marem.

182. *Quamvis obſtet mihi.*] Quamvis (inquit) Neſtor, memoriam meam ſenectus impediat, multorumque ſim oblitus, plura tamen recordor. *Tarda vetuſtas.*] *Longa* meliores. *Heinſius.*

186. *Inter*

Plura tamen memini: nec, quæ magis hæreat illâ,
Pectore res noſtro eſt, inter bellique domique
Acta tot, ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere; vixi
Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateïa Cænis,
Theſſalidum virgo pulcherrima; perque propinquas
Perque tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
Multorum fruſtra votis optata procorum.
Tentaſſet Peleus thalamos quoque forſitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promiſſa, tuæ. nec Cænis in ullos
Denu-

186. *Inter bellique domuſque acta tot.* *Bellique domique.* Calandr. Langerman. & quatuor alii. quod & Conſtantius Fanenſis in ſuis invenerat. vere: ſic loquebantur veteres. Horatius libro II. Sat. I.

Æditwos habeat belli ſpectata domique
Virtus.

Silius libro IV.

——— *multuſque in imagine claris*
Præfulgebat avus titulis belloque domi-
que.

modus exemplorum non eſſet, ex Plauto, Terentio, Cicerone, Livio, Salluſtio, aliis promendorum. pro *primis ſub annis* paulo ante Oxonienſ. & duo alii *ſub armis.* de quo dictum lib. VIII. deinde pro *hæreat ulla*, meus chartaceus *illa*, ut & alter Hamburgenſis. *Idem.*

188. *Nunc tertia vivitur ætas.*] Ætatem pro ſeculo poſuit. Nam ſeculum centum annorum ſpatium comprehendit. *Annos.*] Hinc Euſtathium, Servium, alios falli, liquet, qui nonagenarium tantum faciunt Neſtora; ſeculum 33. annis terminantes. neque in tantum mira foret illa vitæ longinquitas, ſi conferatur (ut primæ ætatis mortales taceam quorum meminit Sacra pagina) cum ea quæ à Plinio recenſetur 7. lib. 48. cap. quin & hodie Ann. Dom. 1635. Londini viſitur in ædibus Arondelianis ex agro Salopienſi accitus quidam Thomas Par, annum ætatis agens centeſimum quinquageſimum ſecundum. Nævius porro apud A. Gellium lib. 9. cap. 7. vocat eum *Triſecli ſenem.* ſeculum autem Scalig. 2. lib. emendatione temporum definit annis 110. luſtris nempe 22. quos tamen numero rotundato recenſeri, centeno, ait. ſeculum tamen à nonnullis pro tempore vitæ hominis, quæ plerumque eſt 70. annorum, uſurpari ait. *Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων* Ἐφθίαθ', οἱ, &c. Pylo ab Hercule expugnata & Neleo cum filiis undecim interfectis, Neſtori, qui apud Gerenios alebatur, ſuperſtiti fingunt poëtæ adjectos annos fratribus ademptos. vide & Phleg. Trallianum *περὶ μακροβίων*, & Euſebium de præp. Euangel. lib. 9. cap. 13.

189. *Elateïa.*] Elati Lapitharum regis filia. *Farn.*

191. *Tibi enim popularis Achille.*] Ex eodem quo tu ô Achille populo fuit.

192. *Multorum fruſtra votis optata procorum.*] Codex S. Marci, Neapol. Thuan. prim. Moret. & unus Voſſianus cum altero Hamburg. & Jureti,

Multorumque fuit ſpes invidioſa proco-
rum.

qui verſus initio libri noni occurrit. ſic Propertius,

Mæcenas noſtræ ſpes invidioſa juventæ.

Heinſius.

200. *Ea-*

Denupſit thalamos: ſecretaque littora carpens
Æquorei vim paſſa Dei eſt. ita Fama ferebat.
Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit;
Sint tua vota licet, dixit, ſecura repulſæ;
Elige quid voveas. eadem hoc quoque Fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum,
Tale pati nil poſſe mihi. da fœmina ne ſim:
Omnia præſtiteris. graviore noviſſima dixit
Verba ſono: poteratque viri vox illa videri:
Sicut erat. nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat: dederatque ſuper; ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
Munere lætus abit: ſtudiiſque virilibus ævum
Exigit Atracides, Peneïaque arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenaſque feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
Hæmonii proceres aderant; aderamus & ipſi:
Feſtaque confusâ reſonabat regia turbâ,
Ecce canunt Hymenæon: & ignibus atria fumant:
Cin-

200. *Eadem quoque fama ferebat.*] *Eadem hoc quoque* meliores. *Idem.*

201. *Magnum facit hæc injuria votum.*] Hæc injuria, inquit, qua mihi virginitatem eripuiſti, effecit, ut magna petere audeam. *R.*

220. *Tale pati jam poſſe nihil.*] *Da poſſe* Urbin. & unus Reg. at Florent. S. Marci. *nil poſſe.* Scribe *nil poſſe mihi* cum ſec. Palat. prim. Gronov. quart. Medic. & aliis duodecim. *Heinſius.*

203. *Omnia præſtiteris.*] De fœminis converſis in mares, Plin. 7. cap. 4. Gell. lib. 9. cap. 4.

209. *Peneia arva.*] Per quæ Peneus labitur. *R.* *Atracides.*] Cœneus Theſſalus, eſt enim Atrax urbs Theſſaliæ apud Peneum fl.

210. *Hippodamen.*] Iſchomachen nominat Propertius lib. 2. El. 2. Deidamiam, Theſeus in Plutarcho.

211. *Nubigenaſque.*] Nube pro Junone à Jove ſuppoſita genitos. fabulam exponit Palæphatus lib. 1. de incolis montani pagi, cui nomen Nephele, qui equos primi domuerunt, iidem equis vecti tauros œſtro in furorem exagitatos & Theſſaliæ culta, ſata, & pecora infeſtantes, ab Ixione præmio interemerunt. unde & nomen *ἀπὸ τοῦ κεντᾶν τοὺς ταύρους.* *Sed neque Centauri fuerunt, neque.* Lucretius lib. 5. *Farn.*

213. *Æmonii proceres.*] Theſſali principes.

215. *Hymenæon.*] Nuptiale carmen. de Hymenæo vide quæ nos ad Senecam, Theb. vſ. 262. & Medeæ vſ. 67. *Ignibus.*] Nuptiis non faces modo, ſed & aræ, & ſacra adhibita, Diique advocati. *Farn.*

216. *Ma-*

Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumque catervâ,
Præſignis facie. felicem diximus illâ
Conjuge Pirithoum: quod pœne feſellimus omen.
Nam tibi, ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Eryte, quam vino pectus, tam virgine viſa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus everſæ turbant convivia menſæ:
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quiſque probarant,
Aut poterant, rapiunt: captæque erat urbis imago.
Fœmineo clamore ſonat domus. ocius omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theſeus,
Euryte, pulſat, ait; qui me vivente laceſſas
Pirithoum, violeſque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus fruſtra memoraverit heros;
Submovet inſtantes: raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contra: neque enim defendere verbis
Talia facta poteſt: ſed vindicis ora protervis
Inſequitur manibus, generoſaque pectora pulſat.
Forte fuit juxta ſignis exſtantibus aſper
Antiquus crater, quem vaſtum vaſtior ipſe

Suſtu-

• 216. *Matrumque nuruumque caterva.*] *Matrum nuruumque* rectius ſec. Pal. & decem alii. *Heinſius.*

217. *Præſignis facie.*] *Faciem* eleganter unus Mediceus. ſic lib. VI. Faſtor. ex optimo codice vſ. 628.

Præſignis faciem Corniculana fuit. Idem. *Felicem.*] Ex formula ſponſos ſalutantium.

218. *Quod pene feſellimus omen.*] Pene falſum effecimus propter eam quæ ſecuta eſt rixam.

219. *Nam tibi ſævorum.*] *Semivirum* Mediceus chartaceus. Putabam aliquando *ſemihominum.* ut infra,

Hac inter Lapithas & ſemihomines Centauros
Prælia. Heinſius.

223. *Per vim.*] *Per humum* unus meus. *Idem.*

224. *Probabat aut poterat.*] *Probabant aut poterant* multi veteres. Arondel. *probarat*, ut & unus Patav. Lege *probarant.* Idem.

227. *Vecordia.*] Saluſt. de Catilina: *Vecordia in vultu.*

228. *Me vivente.*] Ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο. Verum hic emphatice, *me*, quia amicus. *Farn.*

229. *Violaſque.*] *Violeſque* ex ſcriptis præcedentia requirunt. *Heinſius.*

233. *Sed vindicis.*] Theſei, quo novam nuptam à Centaurorum injuria liberat; pugnos in faciem & pectus Theſei ingerit.

236. *Crater.*] Craterem hunc Hylæo dat Virgilius 2. Georg. *Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem.* Martialis Rhæto, *Hoc cratere ferox commiſit prælia Rhætus, cum Lapithis.* lib. 8. epigr. 6.

Hoc

Suſtulit Ægides; adverſaque miſit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque merumque,
Vulnere & ore vomens, madidâ reſupinus arenâ
Calcitrat. ardeſcunt germanâ cæde bimembres:
Certatimque omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.
Vina dabant animos: & primâ pocula pugnâ
Miſſa volant, fragileſque cadi, curvique lebetes:
Res epulis quondam, nunc bello & cædibus, aptæ,
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis; & primus ab æde
Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis:
Elatumque altè, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrificâ molitur colla ſecuri;
Illiſit fronti Lapithæ Celadontis: & oſſa

Non

Hoc telo Perſeus Erithum ſternit lib. 5. vſ. 81. *Farn.* *Vaſtior ipſo.*] *Ipſe* meliores. & recte. *Heinſ.*

237. *Ægides.*] Theſeus Ægei filius.

239. *Madida arena Calcitrat.*] *Madidam arenam* Neapol. Arond. pri. Gronov. & decem alii. mox pro *germani cæde*, unus meus *germanâ*. bene. alter Thuan. *germania.* ſic *cædes merita* Epiſt. Hypermneſtræ ex antiquis libris. *Heinſ.*

240. *Calcitrat.*] Vide quæ ad vſ. 40. lib. 5. *Bimembres.*] Centauri biformes. modo ad vſ. 211. *Farn.*

241. *Certatimque omnes ſimul uno ore Arma loquuntur.*] Scribendum ex fide caſtigatiorum,

Certatimque omnes uno ore Arma, arma loquuntur.

Dictum ſuperiori libro vſ. 378. *Heinſ.*

242. *Et prima.*] Malim *en prima* mox pro *fragileſque cadi* prim. Vatic. *ſcyphi.* & poſtea *nunc bello aptæ* pro *tum* meliores. *Idem.*

243. *Fragiles cadi.*] Ex creta confecti. *R.*

244. *Res epulis.*] *Natis in uſum lætitiæ ſcyphis pugnatur.* Hor. Od. 27. lib. 1. *Crateres menſaque volant.* Flaccus lib. 1. vide quæ ad 82. vſ. lib. 5. *furor arma miniſtrat.* Æneid. 1. *Farn.*

245. *Ophionides Amycus.*] Ophionis filius.

247. *Lampadibus.*] Funalia (deſcribente Iſidoro l. 20. cap. 10.) erant candelabra, extantes ſtimulos habentia, quibus funiculi cera vel hujuſmodi alimento luminis obliti figebantur. Unde conjicio fuiſſe hoc funale lychnuchum trabalem, de fornicato laqueari & camera cæli cavum referente pendentem, lampadibus aut lucernis ſtellatum, Virgil. 1. Æneid. 730. vſ. *dependent lychni laquearibus aureis Incenſi, & noctem flammis funalia vincunt.* Petron. *lucerna bilychnis de camera pendebat.* Farn.

250. *Oſſa confuſa.*] Puto *contuſa.* ſic lib. v.

Perculit, & fractis contundit in oſſibus ora.

ita ex ſcriptis quidam, non *confudit.* libro xiv.

—— nareſque à fronte reſimas.
Contudit.

certe in duobus ſcriptis *concuſſa.* alter Erfurtanus *confracta.* *diſpergere* dixit Virgil.

Oſſaque diſpergit cerebro permiſta cruento.

Heinſ.

252. *Ex-*

Non agnoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exſiluêre oculi; disjectiſque oſſibus oris
Acta retro naris, medioque infixa palato eſt.
Hunc pede convulſo menſæ Pellæus acernæ
Stravit humi Belates, disjecto in pectora mento:
Cumque atro miſtos ſputantem ſanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu
Fumida terribili, cur non, ait, utimur iſtis?
Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen:
Depreſſitque duos, Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxiſſe canendo
Sæpe reluctanti conſtabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modo copia detur,
Dixerat Exadius. telique habet inſtar, in altâ

Quæ

252. *Exſiliere.*] Meliores *Exſiluere.* Idem.

253. *Medioque eſt fixa palato.*) *Infixa palato eſt* ſeptem veteres. prim. Gronov. *affixa.* Idem.

254. *Pellæus Belates.*] Pella nomen eſt multarum urbium. nam & in Macedonia, & in Theſſalia, & in Achaia, & in Syria eſt Pella, unde *Pellæus* derivatur.

256. *Cumque atro miſtos ſpumantem ſanguine dentes.*] Ita & ſcripti. Mihi tamen dubium non eſt *ſputantem* debere reponi. quo verbo Plautus etiam non ſemel utitur. apud Martialem *expuere dentes.*

Si memini, fuerant tibi quatuor Ælia dentes:
Expuit una duos tuſſis, & una duos.

Virgilium imitatus eſt qui Daretem deſcribit libro v.

——craſſumque cruorem
Ore rejectantem miſtoſque in ſanguine dentes.

apud Val. Flaccum lib. III.

——purpuream ſingultibus expuit auram.

quomodo illic Aldinus codex, vulgati *expulit haſtam.* Seneca Thyeſte,

Ferro peremptus ſpiritum inimicum expuat.

pro *miſit* poſtea meliores *mittit.* Heinſ. *Miſtos.*] Virgilius dixerat, *craſſumque cruorem Ore rejectantem, miſtoſque in ſanguine dentes.* Æneid. 5.

262. *Oppreſſitque duos.*] *Depreſſitque* S. Marci, Neapol. Urbin. tres Moreti, Arondel. & quinque alii. *Oppreſſit* mox ſequitur ℣ſ. 284. pro *Orion* malim *Oreon* cum meo chartaceo. Ὀ'ρεῖος, ab ὄρος. ſic infra *Orneus* & *Areus.* ὀρνεῖος καὶ ἀρεῖος. ab ὀρνὸς & ἄρης. Vide Notas lib. I. ℣ſ. 572. *Heinſ.*

263. *Quam.*] Lunam deficientem credebat olim vulgus è cœlo devocari carminibus magicis. vide quæ ad ℣ſ. 333. lib. 4. & Virg. 8. eclog. *Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.* Theſſalia autem veneficiis infamis erat. *Farnabius.*

264. *Reluctantis Lunæ.*] *Reluctata* plurimi veteres. quatuor *reluctante.* Scribe *reluctanti* cum optimo S. Marci libro & utroque Caroli Strozzæ. *Heinſius.*

267. *Qua*

Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur huic duplici Grynæus in lumina ramo:
Eruiturque oculos. quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam; concretaque ſanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem: & dextrâque parte Charaxi
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapidâ, veluti ſeges arida, flammâ
Arſerunt crines: vulnere ſanguis inuſtus
Terribilem ſtridore ſonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque ſolet, quod forcipe curvâ
Cum faber eduxit, lacubus demittit. at illud
Stridet: & in trepidâ ſubmerſum ſibilat undâ.
Saucius hirſutis avidum de crinibus ignem
Excu-

267. *Quæ fuerant.*] Ecloga 7. Virg. Dianæ *vovet ramoſa Mycon vivacis cornua cervi.* cornibus itaque pinu, in qua figebantur votiva Dianæ, direptis ſubitorum vice armorum utitur Exadius. *Farn.*

268. *Figitur hinc duplici Grynæus in lumina ramo.*] *Grynæus lumina* plurimi veteres. ſed ſupra etiam id nomen fuerat diſſyllabum. *per lumina.* ſeptem codices. totidem *ſua lumina.* nil muta. Statius Theb. IX.

Figitur & validos ſonipes Ætolus in armos.

pro *hinc* tamen octo *huic.* probe. *Heinſ.*

272. *Primitium torrem.*] *Pruniceum* Mediceus chartaceus. *Prunicium* fragm. Boxhorn. alter Hamburg. *Prunitium.* à pruno. quod in ſuis etiam Conſtantius Fanenſis invenerat. *Idem.* *Primitium.*] Ita lib. 12. Æn. *ambuſtum torrem Chorinæus ab ara Corripit, & venienti Ebuſo, plagamque ferenti Occupat os flammis: illi ingens barba reluxit.* Farn.

270. *In tepida ſubmerſum ſibilat unda.*] *Trepida unda* Urbin. prim. ſec. Palat. Cantabr. Oxon. uterque Hamburgenſis, prim. Moret. Thuan. & multi alii. verè. Apud Virgilium lib. 1. Georg. ſimiliter reſinge,

Aut foliis undam trepidi deſpumat aheni.

Nam ita vetuſtiſſimi codices. neque aliter agnoſcebat Servius, qui *trepidi* interpretatur *bullientis, quia quod bullit, tremere videtur.* recte. quamquam in vulgatis Servii exemplaribus *tepidi* perperam circumfertur. atque ita capienda illa Valerii Flacci lib. v. verſ. 430.

Ater & Eridani trepidum globus ibat in amnem.

nec audiendi, qui *tepidum* reponunt. ſimilis aquæ trementis deſcriptio apud eundem Virgilium lib. VII.

——— undantis aheni
Exſultant æſtu latices, furit intus aquai
Fumidus atque alte ſpumis exuberat amnis.

ita ſcribendum ex Mediceo libro. nam Pierius Valerianus in ſuis omnibus *furit intus aqua vis* exſtare aſſeverat. Cæterum Lucretii illa noſter ex lib. VI. manifeſte imitatus eſt,

Ut calidis candens ferrum è fornacibus olim
Stridit, ubi in gelidum propere demerſimus imbrem. Heinſ.

Ferrum candens ſtridet lacubus.] Ex Virgil. 8. Æneid. ——alii *ſtridentia tingunt Æra lacu.* ——

285. *Gem-*

Excutit: inque humeros limen tellure revulſum
Tollit, onus plauſtri: quod ne permittat in hoſtem,
Ipſa facit gravitas. ſocium quoque ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometem:
Gaudia nec retinet Rhœtus. Sic comprecor, inquit,
Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum;
Semicremoque novat repetitum ſtipite vulnus:
Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
Rupit: & in liquido ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Evagrum, Corythumque, Dryantaque tranſit.
E quibus ut primâ tectus lanugine malas
Procubuit Corythus; Puero quæ gloria fuſo
Parta tibi eſt? Evagros ait. nec dicere Rhœtus
Plura ſinit: rutilaſque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perque os in pectora, flammas.
Te quoque, ſæve Drya, circum caput igne rotato
Inſequitur: ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus, aſſiduæ ſucceſſu cædis ovantem,
Qua juncta eſt humero cervix, ſude figis obuſtâ.
Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit
Rhœtus; & ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycabaſque, & ſaucius armo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Thaumas:
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros, accepto nunc vulnere tardius ibat:
Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum:
Qui-

285. *Gaudia nec retinet.*] Aut *retinens* legendum, aut pro *ſic comprecor*, *ſicque ô precor.* Thuan. tamen, prim. Bonon. pri. Baſil. & duo alii. *ſic ſic precor.* & pro *fortis* pri. Ambroſ. & duo alii, *ſoſpes.* ut Pont. lib. 1. Eleg. VIII.

Cætera ſit ſoſpes cultorum turba tuorum. Heinſ.

290. *Corytum.*] *Corythum.* Κορυθὸς Græcis. *Idem.* *Dryantaque.*] Dryantis hujus, ut & Exadii, de quo modo 266. v. Cænei & aliorum meminit ipſe Neſtor Il. α. Hom. Οὐ γάρ πω τοίυς ἴδον ἀνέρας, ἐδὲ ἴδωμαι, Οἷον Πειρίθοόν τε Δρυάντα τε ποιμένα λαῶν, Καὶ τ' Ἐξάδιόν τε, &c. *Farn.*

293. *Evagrus.*] Unus meus *Evagros.* alius *Evandros.* Heinſius.

299. *Sude figis.*] *Stipitibus duris agitur, ſudibuſque præuſtis.* 7. Æn. & 11. Æn. *Stipitibus ferrum, ſudibuſque imitantur obuſtis.* Farn.

Quique ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos. ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge; ad Herculeos, inquit, ſervaberis arcus.
At non Eurynomus Lycidaſque, & Arêos & Imbreus
Effugêre necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit adverſos. adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tuliſti.
Nam grave reſpiciens inter duo lumina ferrum.
Qua natis fronti committitur, accipis, imæ.
In tanto fremitu ductis ſine fine jacebat
Sopitus vinis, & inexperrectus Aphidas:
Languentique manu carcheſia miſta tenebat
Fuſus in Oſſææ villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit amento digitos, Miſcendaque, dixit,
Cum Styge vina bibas, Phorbas. nec plura moratus

307. *Quique ſuis.*] Centauris. R.

309. *Ad Herculeos arcus.*] *Ictus* in multis veterum. *Heinſ. Servaberis.*] Periturus Herculis ſagitta, ubi Deianiram aliquando trajiciens, depoſitum fallere paraveris lib. 8. ℣ſ. 127. *Farn.*

313. *Canee.*] *Cornee* S. Marci, & Urbin. unus meus *Gornee.* Scribe *Crenaa* cum Thuaneo optimæ notæ, pri. Moreti, Oxon. & tribus aliis. à κρήνη, κρηναῖος. Heinſ.

317. *Cunctis ſine fine jacebat Sopitus venis.*] Quid ſibi vult *ſopitus cunctis venis?* Non intelligo. *cunctis curis* primus Baſileenſis. ſed nec id verum. Reliqui codices ſcripti cum vulgatis faciunt. Scribe,

—— *ductis ſine fine jacebat*
Sopitus vinis.

hoc eſt, ſine fine hauſtis. non aliter optimi ſcriptores loquuntur. Seneca Thyeſte,

Satur eſt. capaci ducit argento merum.

ducere pocula apud Horatium libro I. Od. XVII. & Propert. l. II. Eleg. IX. *Ducere Liberum* eidem Horatio lib. IV. Od. XII. & *Ducere nectaris ſuccos*, l. III. Od. III. ſic & *educere vini hirneam* Plauto Amphitr. & Apuleio libro X. Metam. *Vini poculum perducere.* hinc apud Plautum Curculione *immergere in ſe liquores ductim. ducere ubera* lib. II. Faſt. ubi perperam *ſugere* multi veteres. lib. IX. Met.

—— *nec ſequitur ducentem lacteus humor.*

pro *vinis* etiam *venis* plerique codices antiqui agnoſcunt illo verſu Artis Amatoriæ,

Et Venus in vinis ignis in igne fuit.

vino ſepulti, & *ſoluti*, paſſim occurrunt apud poëtas. Gronovio noſtro *junctis vinis* ſcribendum videbatur. ut *jungi vina* dicantur, quæ hauriuntur ſine intermiſſione. *Idem.*

319. *Oſſaa.*] In Oſſa monte nutritæ aut etiam captæ. *Farn.*

322. *Cum Styge vina bibes.*] Lege *bibas*; eſt enim imprecantis. confirmat ſecundus Moreti & Mediceus charraceus. ſic libro V. *Stygiis cane cætera, dixit Manibus.* pro *plura locutus* S. Marci codex, prim. Moret. ſec. Palat. & novem alii, *moratus.* ſex cum Arondel. & pri. Baſil. *minatus*, utrumque præſtat vulgatæ lectioni. *Heinſ. Cum Styge.*] *Hinc Stygias ebrius hauſit aquas.* Farn.

In juvenem torſit jaculum : ferrataque collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu : plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum : quam dum complexibus ambit;
Et quatit huc illuc, labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi virtute Lycum cecidiſſe ferebant :
Pirithoi cecidiſſe Chromin. ſed uterque minorem
Victori titulum, quam Dictys Helopſque, dederunt.
Fixus Helops jaculo, quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextrâ lævam penetravit in aurem.
Dictys ab ancipiti delapſus acumine montis,

Dum

325. *Mors caruit ſenſu.*] Propter altum ſoporem. *ἀνϑμαίνων δεδμημένος ὕπνῳ καὶ οἴνῳ.* —— *Vino domiti, ſomnoque ſepulti.* Enn. 8. Ann. Quod & Rheſo obvenit. Quo alludit noſter Amor. l. 1. El. 9. v. *Sæpe ſoporatos invadere profuit hoſtes, Cædere & armata vulgus inerme manu.*
Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rheſi,
Et dominum capti deſeruiſtis equi.
Liv. Decad. 5. lib. 1. *Hiſtrorum pauci, qui modicè vinoſi erant, memores fuerant fugæ; aliis ſomno mors continuata eſt.* Petron. Haloſi Neron. —— *hic graves alios mero* —— *Obtruncat, & continuat in mortem ultimam* —— *Somnos.* Ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν προσλαμβάνει. ὁ ὕπνος τὸν ϑάνατον.

326. *Carcheſia.*] If. Caſaubonus Carcheſium ab Athenæo ex Callixeno deſcriptum, & à Macrobio verſum, nec intellectum probe, ex verbis Græcis ſanitati reſtituit. Carcheſium, inquit, eſt poculum procerum & circa mediam partem compreſſum mediocriter anſatum, anſis à ſummo ad infimum pertingentibus. Macrobius hoc poculi genus ut & cymbium aliaque à re navali ducta autumat. l. 5. Saturnaliorum, c. 21. Caſaub. à *κάρχνος* Ionice pro *κέγχρος*, milium, cujus formam habuiſſe carcheſia dicit ad Athenæi lib. 11. cap. VII. *Farn.*

329. *Robora jactat.*] *Pulſat* plurimi veterum. *Heinſ.*

330. *Coſtis immiſſa Petræi.*] Puto *coſtis Petræis.* ut apud Virgilium, *cineri Sichæo*, & *Lenæus honor.* nam ingratus & Naſoni inſolens concurſus ille *Pirithoi, Petræi. Pheræi* S. Marci codex, & unus Regius. *Idem.*

333. *Pirithoi virtute Chromin.*] *Cecidiſſe* pri. Gronov. & prim. Moreti cum aliis quatuor. meliores etiam ſuperiori verſu vocibus inverſis,
Pirithoi virtute Lycum cecidiſſe ferebant.
Idem.

335. *Fixus Helops jaculo eſt.*] Meliores tollunt Tò *eſt.* pro *ad aurem* Cantabr. Oxon. multique alii *in aurem.* Idem.

337. *Ancipiti acumine.*] *Ancipitis acumine montis* Thuan. Neap. Bernegger. pri. Gronov. tert. Medic. Oxon. & octo alii. *Idem.*

 342. *Mi-*

Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; ſuaque inquit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. conantem ſtipite querno
Occupat Ægides; cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulterius dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare, niſi ipſum:
Oppoſuitque genu coſtis: prenſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum minitantiaque ora
Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan
Sternit, & immiſsâ protectum pectora barbâ
Hippaſon, & ſummis exſtantem Riphea ſilvis;
Tereaque, Hæmoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſque ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultra
Theſea Demoleon: ſolidoque revellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit; præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit,
Pallados admonitu. credi ſic ipſe volebat.
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti

Ab-

342. *Mittentem ſtipite querno.*] *Conantem* unus Voſſ. unus Baſil. & Genev. recte. Silius libro II.

Illa volans humerum rapido transverberat ictu
Conantis Doryla.

lib. V.

——conantiſque ilia niſu
In medio ſuſpenſa fodit.

Plenus eſt harum repetitionum noſter. ſi attendas. Cantabr. & tres alii *nitentem* etiam non male. *minantem* unus Baſil. Leidenſis unus *mutantem*. pro *Phareus*, S. Marci, Neapol. Urbin. probe, *Aphereus*. quo alludunt nonnulli alii, in quibus *Iphareus*. prim. Erfurt. *Aphereus*. alter *Amphareus*. ſic lib. VIII.

——proleſque Aphareia Lynceus.

Idem.

343. *Cubitique ingentia fregit.*] *Frangit* multi. rectius. *cubitoque* etiam Florent. S. Marci, & unus Mediceus ex melioribus. *Idem.*

350. *Jaculatoremque Lycetum.*] *Lichepen* vel *Licepen* vetuſtiores plerique. *Lycotan* Calandræ codex. quod arridet. *Idem. Nedymnum.*] Tumultuarias hujuſmodi pugnas & cædes promiſcuas habes apud Virg. 9. 10. 11. & 12. lib. Æn. vide noſtrum lib. 5. ſub initio in nuptiis Perſei

Abſcidit jugulo pectuſque humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignuſque fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Vidit, At inferias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait. validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam.
Quæ laterum cratem perrumpit: & oſſibus hærens
Intremuit. trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. æger in hoſtem
Erigitur: pedibuſque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galeâ clypeoque ſonantes.
Defenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.

Ante

Perſei & Andromedæ. adi etiam Indicem noſtrum Poëticum tit. *Pugna tumultuoſa.* Hujus meminit Homer. I. & 2. Il. Heſiodus in clypeo. Horat. Od. 11. lib. 1. *Farn.*

362. *Pectus humerumque ſiniſtrum.*] *Pectuſque* ſcripti meliores. pro *Crantoris* omnes noſtri *Grantoris.* Heinſ.

364. *Amyntor.*] Rex hic Dolopum fuit, ac Phœnicis pater.

365. *Pacis pignuſque fidemque.*] Significat Crantora Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum.

367. *Viderat, Inferias.*] *Vidit, At inferias* recte potior ſcriptorum pars. jam monui ad Epiſtolam Medeæ, niſi fallor, ipſo ſtatim initio. *Heinſ.*

369. *Mentis quoque viribus.*] *Mentis cum* unus meus & Neapolitanus. ſed ita ut *magnis* à manu prima videretur fuiſſe. nonnulli *magnis quoque.* ſex *junctis quoque.* totidem, *totis.* pri. Hamburg. prim. Gronov. & unus Medic. *meritis.* alii *tantis, cunctis.* Puto ſcriptum fuiſſe, *cum mentis.* pro *contentis viribus.* ſic contendere nervos, vires, curas. pro omnes ſimul intendere. certe unus Baſil. *intenſis viribus.* quomodo apud Val. Flaccum libro III.

At Tydeus, En intentis quem viribus, inquit,
Experiar.

apud Virgilium libro IX.

Intorquet ſummis adnixus viribus haſtam.

libro X.

At Pallas magnis emittit viribus haſtam.

Val. Flaccus libro III.

Torſerat hic totis connixus viribus haſtam.

Silius libro II.

——*totiſque adnixa doloris*
Viribus intorquet lethalem in mœnia cornum.

&,

Ille jacit totis connixus viribus agrum
In flammas corpus.

quare & hoc loco admitto *magnis cum viribus*, dum meliora ſuggerant membranæ. *Idem.*

370. *Perrupit.*] *Perrumpit* cum melioribus. *Idem.*

375. *Clypeoque ſonanti.*] *Sonantes* iidem. *Idem.*

377. *Duo pectora.*] Equi & hominis: Cen-

Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, ſævique vicem præſtantia teli
Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego, nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum torſi. quod cum vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus. fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.
Proſiluit, terrâque ferox ſua viſcera traxit:
Tractaque calcavit: calcataque rupit: & illis
Crura quoque impediit; & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modo naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color aureus: aureaque

Ex

Centauri ſcil. infra vſ. 478. *Quo vir equo commiſſus erat.* Farn.

379. *Glanimque.*] *Claninque* cum Florentino S. Marci. *Heinſ.*

381. *Pelle lupi.*] Περικρανα θήρεια. Strabo l. 11. *cudones ferinos* Silius vocat galeas haſce pellibus rectas. Virg. 7. Æneid. 688. vſ. *fulvoſque lupi de pelle galeros Tegmen habens capiti.* vide quæ nos ad Senecæ Hippolytum vſ. 541.

382. *Cornua dura boum.*] Inepta lectio. *curva* prim. Moret. Thuan. quart. Medic. aliique multi. rectius omnino. At Florentinus S. Marci, & unus Argent. *rara*) Genev. *cava.* Scribe *Cornua vara.* & vide Notas Amor. 11. vſ. 24. *Heinſ.* *Cornua.*] Pyrrhum Epirotarum regem cornua hircina in galea geſtaſſe ſcribit Plutarchus. Non ſubſcribo interpretibus qui Dorylam putant itidem cornua bubula in galero geſtaſſe: quin manu gerebat potius, ut cervi cornua Exadius: v. 167. ſupra. *Farn.*

387. *Affixa eſt cum fronte manus.*] Rectius, ni fallor,

Affixâ cum fronte manu fit clamor.

Heinſ.

390. *Proſiliit.*] *Proſiluit* meliores & probe. *Idem.*

393. *Tua Cyllare forma.*] Tua pulchritudo. Cyllarus autem & Centauri & equi à Caſtore domiti nomen eſt.

395. *Aurea.*] *Aureaque* prim. Palat. prim. Vatican. prim. Baſil. tert. Medic. Thuan. prior Erfurt. uterque Hamburg. & alii plurimi. idque recte. cum vocalis proxime ſequatur. ſic libro VI.

——natamque nepotemque
Abſente pro ſe memori rogat ore ſalutent.

libro. IV.

——hominum ſimulacra ferarumque
In ſilicem ex ipſis viſâ converſa Meduſâ.

libro XV. ex veſtigiis optimi codicis,

Quæque diu latuere canam. juvat ire per ardua.
Aſtra. Idem.

399. *Et*

Ex humeris medios coma dependebat in armos.
Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manuſque,
Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis;
Et qua parte viri eſt: nec equi mendoſa ſub illâ
Deteriorque viro facies. da colla, caputque:
Caſtore dignus erit. ſic tergum ſeſſile, ſic ſtant
Pectora celſa toris: totus pice nigrior atrâ.
Candida cauda tamen: color eſt quoque cruribus albus.
Multæ illum petiere ſuâ de gente; ſed una
Abſtulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferos altis habitavit fœmina ſilvis.
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet. cultus quoque quantus in illis
Eſſe poteſt membris; ut ſit coma pectine lævis:
Ut modo rore maris, modo ſe violâve roſâve
Implicet: interdum candentia lilia geſtet:
Biſque die lapſis Pagaſææ vertice ſilvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat.
Nec, niſi quæ deceant electarumque ferarum,
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor eſt illis: errant in montibus unà:
Antra ſimul ſubeunt & tum Lapitheïa tecta

In-

399. *Et quacunque vir eſt.*] Multi *Ex qua parte.* nec pauciores, *Et qua parte.* ſed vera ſcriptura, *Et qua parte viri eſt*, cum priore Strozzæ & fragmento Boxhornii. *viri eſt*, nempe facies. deinde pro *ſub illo* ſcribe *illâ*, parte videlicet. atque ita unus Mediceus ex melioribus, & alter Regius. *Idem.*

401. *Caſtore dignus erit.*] *Erat* Neapol. Urbin. pri. Reg. Arond. tert. Medic. pri. Baſil. & multi alii. Scribe *eat.* pro *ſunt* etiam recte pri. Vatic. *ſtant.* Idem. *Caſtore.*] Alluſum ad Caſtoris equum cognominem. qui tamen alternis inſerviebat fratribus Dioſcuris, uti dictum ad 3. Georg. Virg. *Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus.* F. *Sic tergum ſeſſile.* Latum, aptumque ad ſedendum.

407. *Hic & blanditiis & amando.*] Multi *& amans.* Puto,

Hæc & blanditias adhibendo.

lib. x.

Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
Munera fert illi.

lib. IV.

O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces!

paulo ante *inter Semiferos* libri meliores, non *Semiferas.* Heinſ.

410. *Rore maris.*] Rore marino. herba ſuavis odoris.

411. *Canentia lilia.*] *Candentia* cum melioribus, & mox *Pagaſæa* pro *Pegaſæa.* Heinſ.

417. *Lapitheïa.*] Antrum arboribus

tectum

Intrarant pariter; pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtrâ
Venit; & inferius, quàm collo pectora ſubſunt,
Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere læſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impoſitâque manu vulnus fovet; oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obſiſtere tentat.
Ut videt exſtinctum: dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi,
Incubuit: morienſque ſuum complexa maritum eſt.
Ante oculos ſtat & ille meos: qui ſena leonum
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis

Phæo-

tectum pro Pirithoi Lapitharum regis celebratæ ſunt nuptiæ. ſupra v. 212.

419. *Auctor.*] *Ecce viro ſtridens alis dilapſa ſagitta eſt; Incertum qua pulſa manu, quo turbine adacta*, &c. Virgil. Æn. 12. *Farn.*

420. *Qua collo pectora ſubſunt.*] *Quam* repone cum Arondel. Zulich. Junian. & altero Thuan. *Heinſ.*

428. *Incubuit telo.*] Incumbens telo ſe transfixit. *Quod inhæſerat illi.*] Quod illi Cyllaro fuerat infixum. *R.*

429. *Qui ſæva leonum.*] *Sena* meliores magno numero. quod admittendum. *Heinſius.*

430. *Connexis vellera nodis.*] *Collectis* S. Marci, prim. Gronov. & quatuor alii. *conjectis* prim. Erfurt. & alii nonnulli. *loris* etiam multi veteres. unus Baſil. *contuſis loris.* an *conſutis?* pro *nodis* forte *codis*, hoc eſt, *caudis* reponendum. apud Servium ad v. 295. libri VI. in verſibus Virgilio adſcriptis,

Serpentum extremis nodantur vincula caudis.

ſic pro *Codice* paulo poſt Florent. S. Marci, Urbin. uterque Erfurt. aliique multi, *Caudice à lauro Loretum* locus Romæ in Aventino, ab *aure*, *oricella.* *Claudius*, *clodius*, *cotes* & *cautes*, *ploſtrum* pro *plauſtro* & *ploſtellum* Horatio. & ſimilia. Hic ſcribendi uſus occaſionem dedit loco apud Phædrum corrumpendo ipſo operis initio,

Duplex libelli dos eſt, quod riſum movet,
Et quod prudenti vitam conſilio monet.

Ita enim Rhemenſis liber. ac Pithœi codex, *libellis os.* alii, *mos.* puto *libello los* pro *laus* exaratum fuiſſe. huc refer illud Horatianum,

Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci.

apud Horatium libro II. Sat. 14. veterrimus codex bibliothecæ Leidenſis, *Cole ſub urbano.* ubi Scholiaſtes, *cole pro caule. ſic coda pro cauda.* ita *aure* & *ore* frequenter confunduntur in ſcriptis exemplaribus, ut jam vidimus hoc ipſo libro Vſ. 46. Propertius libro I. Eleg. I.

Vos remanete, quibus facile Deus annuit ore.

ubi perperam *aure* legitur. Martialis lib. II. Ep. XXIV.

——quod ſi Deus ore ſereno
Annuerit? felix Candide, ſolus eris.

ſic apud eundem Propertium Eleg. III. libri primi *cotibus* pro *cautibus.* Idem denuo Eleg. XII. libri I.

Nec mihi conſuetos amplexu nutrita mores
Cynthia, nec noſtro dulcis in ore ſonat.

non *noſtra aure*, quod nunc legitur. Idem libro III. Eleg. IX.

Dulciaque ingratos adimant convivia ſomnos.

Pr-

Phæocomes, hominemque ſimul protectus equumque.
Codice qui miſſo, quem vix juga bina moverent
Juncta, Phonoleniden â ſummo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latiſſima: perque os,
Perque cavas nares, oculoſque, aureſque cerebrum
Molle fluit. veluti concretum vimine querno
Lac ſolet; utve liquor rari ſub pondere cribri
Manat; & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia dimiſi. Chthonius quoque Teleboaſque
Enſe jacent noſtro. ramum prior ille bifurcum

Geſſe-

Publica vicinæ perſtrepat ora viæ.
ubi circumfertur nunc *aura* perperam. *Idem.*

432. *Codice.*] Arboris ſtipite. *Farn.*

433. *Juncta Phonoleniden.*] Metuo ne hæc mendoſa ſint. nam in membranis vetuſtioribus mera lectionum monſtra apparent. S. Marci, *Tecta phonolen idemque.* *Pholoeniden* Neapol. at Bernegger. & Thuan. *Te Phonolenides. Tectum Pholoniden.* pri. Erfurt. *Thephonoleniden.* alii aliter. Viderint acutiores. Proximi quinque verſus à multis vetuſtiorum abſunt. *Heinſ.* *Phonoleniden.*] Phonoleni filium.

434. *Fracta volubilitas capitis, &c.*] Latiſſimum ſeu maximum & volubile ſeu rotundum caput fractum eſt ea plaga. *Pont.*

436. *Vimine querno.*] Urbin. *teſto*, pro *texto*. Vide Notas Faſt. IV. v. 435. *Heinſ.*

438. *Exprimitur per denſa foramina ſuccus.*] *Spiſſus* prim. Vatic. Bernegger. Arond. prim. Hamburg. aliique plurimi. recte. Severus Ætna,

Nunc ſpiſſus crebro præbetur vimine ſuccus.

pro *Manat* unus Baſil. *Stillat*. Sed Lucretius in re ſimili *permanare* dixit lib. II. pro *rari cribri* paulo ante, Urbin. prim. Baſil. & alter Thuan. *vini prali*, tres alii *coli*. cujus alterum illud *vini prali* eſt gloſſema & interpretatio. ut apud Virg. Georg.

Colaque prælorum fumoſis deripe tectis.
ubi Scholiaſtes Ms. *Cola, inſtrumentum quo vinum promitur.* Lucretius lib. II.

Et quamvis ſubito per colum vina videmus
Perfluere, at contra tardum cunctatur olivum.

ergo & cola olivarum ut & piſcatorium vas Auſonio Epiſt. ad Theonem,

Nodoſas veſtes animantum Nerinorum,
Et jacula, & fondas & nomina villica lini,
Colaque, & inſutos terrenis vermibus hamos.

per *Nodoſas veſtes* retia intelligit, quæ noſter *nodoſas plagas* alibi vocat, apud Plinium lib. XIV. cap. I. male legitur, *Uva non alibi gratior collo, ut inde poſſit inveniſſe nomen duracina*; cum ſcribendum ſit *craſſior colo*. Turnebus *craſſiore callo*. Idem.

439. *Armis nudare.*] *Spoliare* ſec. Palat. Juret. alter Hamburg. & alii quatuor. placet. quia *ſpoliantis* mox ſequitur. *Arma etiam ſpoliare cupit.* Statio Theb. XI. noſter ſupra de Achille,

——*victum ſpoliare parabat.*

parat hunc etiam tres ſcripti. *Idem.*

440. *Scit tuus hoc genitor.*] Peleus, nam Achillem alloquitur Neſtor.

441. *Ilia demiſi.*] *Dimiſi* meliores. pro *Theloboaſque* repone ex ſcriptis, *Teleboas.* τηλεβόας. pro *ramum biſurcum* in Boxhornii fragmento *cornum*. Heinſ.

 444. *Ar-*

Geſſerat; hic jaculum. jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides: apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis. illo ſed tempore nullus,
Aut puer, Hector erat, nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu.
Vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
Stravit Erygdupum. memini & venabula condi
Inguine, Neſſeis manibus conjecta, Cymeli.
Nec tu credideris tantum ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmon.
Vulnera non memini: numerum, nomenque notavi.
Provolat Emathii ſpoliis armatus Haleſi,

Quem

444. *Apparet adhuc vetus inde cicatrix.*] *Vetus ecce* prim. Gronov. & quatuor alii. *Idem.*

446. *Tunc.*] Περιαυτολογία hæc ſenile quiddam eſt, & ætati noſtræ (inquit Cato Ciceronianus) conceditur. Videtiſne ait, ut apud Homerum ſæpiſſime Neſtor de virtutibus ſuis prædicet? tertiam enim jam ætatem hominum vixerat, nec erat ei verendum, ne vera de ſe prædicans, nimis videretur aut inſolens aut loquax, &c.

450. *OEcli.*] S. Marci, *Echecli*. Neapol. *Echeli.* Urbin. *OEli* Thuan. *Etbedi.* prim. Erfurt. *Abecli.* alter *Eocli.* alii aliter. *Heinſius.*

452. *Pelethronius.*] Malo *Pelethronium* cum Boxhornii fragmento. *Idem.* *Pelethronius.*] Lapitha Pelethronium Theſſaliæ montem incolens. *Frana Pelethronii Lapithæ; gyroſque dedere Impoſiti dorſo.* 3. Georg. *Farn.*

453. *Erigdupum.*] Graviter ſtrepens *Erigdupus* interpretatur. Epitheton Homero frequens.

454. *Inguine Neſſei manibus conjecta Cymeli.*] Lege *Neſſeis manibus.* Zulichemianus *Inguine Neſſeo.* Junianus *Inguine, Neſſe, tuo.* Cymelum in inguine vulnerabat Neſius, non Neſſum Cymelus. *Hanſ.*

456. *Ampyciden Mopſum.*] Mopſus, Ampyci Titaronis filii fuit filius: unde etiam *Ampycides* vocatur.

460. *Helimumque.*] *Helimumque* ex ſcriptis. *Heinſius.*

462. *Alæſi.*] *Haleſi* ex iiſdem. cujus nominis etiam Faliſcorum conditor Argivus, *Idem.*

466. *Ma-*

Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. huic ætas inter juvenemque, ſenemque,
Vis juvenilis erat. variabant tempora cani.
Qui clypeo, galeâque, Macedoniâque ſariſsâ
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmen utrumque;
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, Cæni, feram: nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cæniseris. nec te natalis origo
Comminuit? mentemque ſubit, quo præmia facto,
Quaque viri falſam ſpeciem mercede pararis?
Vel quid nata vide, vel quid ſis paſſa: columque,
I, cape cum calathis; & ſtamina pollice torque:
Bella relinque viris. jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſsâ latus eruit haſtâ,
Qua vir equo commiſſus erat. furit ille dolore:
Nu-

466. *Macedoniaque ſariſſa.*] Nota ſecundam in *Macedonia*, longam poſitam à poëta per ἔκτασιν. Nam in primitivo alias corripitur, ut apud Claudianum de bell. Getico; *Nubibus intactum Macedo miratur Olympum.* M. *Macedoniaque.*] Haſta Macedonia. Q. Curtius lib. 9. Macedo juſta arma ſumpſerat, æreum clypeum, haſtam, quam ſariſſam vocant, læva tenens, dextera lanceam, &c.

469. *Vacuas in auras.*] *In aures* puto ſcribendum, etſi codices nil juvant. Dixi Amor. II. Eleg. I. vſ. 62. *Heinſ.*

470. *Cæni.*] Per contemptum & cum indignatione exprobrat Cæneo ſexum & concubium Neptuni. de quo ſupra v. 195. vid. & Ant. Liberalem fab. 17. & Phlegonta Trallianum de monſtris ſexuum. Remulus 9. Æn. Virgil. *O vero Phrygiæ, neque enim Phryges.* Hom. Il. 7. Ἀχαιΐδες οὐκ ἔτ' Ἀχαιοί. *Farn.*

472. *Commonuit.*] *Commovit* multi veteres. *Comminuit* pri. Palat. Cantabrig. Bernegger. & decem alii Epiſt. 121.

Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.

Pont. III. El. III.

—— ignis & arcus
Ingenii vires comminuêre mei.

animum alicujus comminuere Val. Maximus lib. II. cap. x. nonnulli codices *Continuit.* tres *Admonuit.* ut Epiſt. Sapphus

—— nec te
Admonuit, quod tu pignus amantis habes.

Heinſ.

474. *Quid ſis nata vide.*] *Vel quid nata vide* ex melioribus. *Idem.* *Quid vel nata vide.*] Nam fœmina. *Vel quid ſis paſſa.*] Neptuni namque vim paſſa es. R. *Columque.*] Ἱστὸν ἐποιχόμεναι ἠδ' ἔνδοθι μελάθρων. Ἀνδράσι δ' ἡμετέροισι περὶ πολέμοιο μελήσει. Q. Calaber. I. lib. *Cura tibi Divum effigies & templa tueri; Bella viri pacemque gerent, queis bella gerenda.* Turnus 5. Æneid. & Claudianus in Eutropium eunuchum. *Quid te turpiſſime bellis Inſeris? aut ſævis pertentas Pallada campis? Tu potes alterius ſtudiis hærere Minervæ; Tu telas; non tela pati; tu ſtamina noſſe, &c.* Farn.

477. *Latus eruit haſta.*] *Haurit* S. Marci. *hauſerat* pro diverſa lectione pri. Vatic. *Heinſ.*

479. Phy-

Nudaque Phyllêi juvenis ferit ora ſariſſâ.
Non ſecus hæc reſilit, quam tecti à culmine grando:
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.
Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium. gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit; & in latus enſem
Obliquat: longâque amplectitur ilia dextrâ.
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti:
Fractaque diſſiluit percuſſo lamina collo.
Ut ſatis illæſos miranti præbuit artus;
Nunc age, ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus. capuloque tenus dimiſit in armos
Enſem fatiferum: cœcamque in viſcera movit,
Verſavitque manum: vulnuſque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto rabidi de more bimembres:
Telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque.
Tela retuſa cadunt. manet imperfoſſus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus ſuperamur ab uno,
Vixque viro. quanquam ille vir eſt: nos ſegnibus actis,
Quod fuit ille, ſumus. quid membra immania proſunt?

Quid

479. *Phylei.*] *Pillei* Florent. S. Marci. Scribe *Phyllei.* Φυλλᾶς πόλις ἐν Θετταλίᾳ. Quanquam Hyginus Fab. XIV. montem in Theſſalia contendit eſſe. dixi ad Epiſt. XIII. v. 35. *Idem. Phyllei.*] Cænei, Theſſali. eſt enim Phyllos opp. Theſſaliæ, Straboni lib. IX. *Farn. Nuda ferit ora, &c.*] Caput galea non munitum. *Pont.*

487. *In corpore marmoris icti.*] *Ut corpore* plurimi veteres. & recte. niſi quod malo cum Arondeliano & ſeptem aliis *ceu corpore.* verſu proximo *diſſiluit* pro *diſſilit* cum melioribus. *Idem.*

492. *In viſcera movit.*] Malim *in viſcere.* quanquam aliter ſcripti. unus tamen Vatic. & unus Baſil. *condit.* ut l. XV.

Heu quantum ſcelus eſt in viſcera viſcera condi.

paulo ante *dimiſit* non *demiſit* præſtantiores. *Idem.*

494. *Rapidi clamore bimembres.*] In multis *trepidi.* pri. Vatic. *rapids de more.* pri. Hamburg. *rabidi de more.* quod placet. *Idem.*

499. *Monychus.*] De quo Juven. *Quantas jaculetur Monychus ornos.* R. *Monychus.*] Centaurus. μονώνυχος, ſolidungulus. *Superamur.*] *Superemur* Langermann. & tres alii, per interrogationem. *Heinſ.*

501. *Quod fuit ille ſumus.*] Fœmina. Nam Cæneus antea fœmina fuerat.

502. Et

Quid geminæ vires? quid, quod fortiſſima rerum
In nobis natura duplex animalia junxit?
Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos
Eſſe reor; qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet. nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabeſque ſuper, totoſque involvite montes:
Vivacemque animam miſſis elidite ſilvis.
Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & inſani dejectam viribus Auſtri
Forte trabem nactus, validum conjecit in hoſtem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat: nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo, ſub pondere Cæneus
Æſtuat arboreo: congeſtaque robora duris
Fert humeris. ſed enim poſtquam ſuper ora caputque
Crevit onus; neque habet, quas ducat, ſpiritus auras;
Deficit interdum: modo ſe ſuper aëra fruſtra
Tollere conatur, jactaſque evolvere ſilvas.
Interdumque movet. veluti, quam cernimus ecce,
Ardua ſi terræ quatiatur motibus Ide.

Exi-

502. *Et quod fortiſſima rerum.*] *Quid quod* Calandræ codex & quatuor ex noſtris. mox *Natura duplex* cum pri. Reg. & aliis tribus. *Heinſius.*

506. *Semimari.*] Semiviro. R.

507. *Saxa.*] Cæneus, inquit Palæphatus, erat vir bello ſtrenuus & pugnæ ſciens. Is cum in multis variiſque bellis verſatus fuiſſet, neque vulneratus unquam, cum Lapithis aliquando pugnans, à Centauris interceptus, illorum multitudine obrutus eſt. cujus corpus ubi nullo vulnere confoſſum advertiſſent Centauri, ab iis invulnerabilis exiſtimatus eſt. *Farn.*

510. *Inſanis dejectam viribus Auſtri.*] *Inſani* Neap. Arondel. pri. Baſ. ſec. Pal. & multi alii. *disjectam* pri. Pal. & Medic. chartaceus cum aliis duobus. *defectam* quinque ex vetuſtioribus. *direptam* prim. Baſil. Arondel. tres alii. *Heinſius.* *Inſani auſtri.*] *Nephretici Septentrionis filii.* Et *inſanæ aquæ*, pro procelloſis.

513. *Nec habet Pelion umbras.*] Per μετάληψιν intelligimus Pelion montem arboribus ſpoliatum fuiſſe. Othrys autem & Pelion montes ſunt Theſſaliæ notiſſimi. *Pelion umbras.*] *Pelios* S. Marci, Thuan. prim. Gronov. prim. Moret. Juret. & ſeptem alii. ſed Pelion tam apud Græcos quam Latinos eſt in uſu. *Heinſ.*

514. *Immani cumulo.*] *Tumulo* plurimi veterum. *cumuli arborei pondere* unus Medic. *Idem.*

517. *Quas ducat ſpiritus auras.*] Malim *qua ducat* vel *quo ducat.* ut lib. v.
—— *nec quo loqueretur habebat.* Idem.

520. *Veluti.*] De terræ motu, vide quæ ad 299. v. lib. 15. *Farn.*

523. *Tar-*

Exitus in dubio eſt. alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſilvarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides: medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire ſub auras:
Quæ mihi tunc primum, tunc eſt conſpecta ſupremum,
Hanc ubi luſtrantem leni ſua caſtra volatu
Mopſus, & ingenti circum clangore ſonantem
Adſpexit, pariterque oculis animoque ſecutus;
O ſalve, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, ſed nunc avis unica, Cæneu.
Credita res auctore ſuo eſt. dolor addidit iram:
Oppreſſumque ægrè tulimus tot ab hoſtibus unum.
Nec prius abſtitimus ferrum exercere cruore;
Quam data pars leto, partem fuga noxque diremit.
Hæc inter Lapithas, & ſemihomines Centauros

Præ-

523. *Tartara detruſum.*] *Retruſum* Florent. S. Marci. *Heinſ.*

524. *Fulvis pennis.*] In aquilam Cæneum fuiſſe converſum innuit poëta. *R. Ampycides.*] Mopſus vates, Ampyci filius, ὅν περὶ πάντων Αντοΐδης ἐδίδαξε θεοπροπίας οἰωνῶν. Apollon. Argon. lib. 1. ℣ſ. 65.

526. *Tunc eſt conſpecta ſupremum.*] *Tunc eſt mihi viſa* unus Ambroſ. non male. *Heinſius.*

527. *Luſtrantem.*] Circundantem. *R. Sua caſtra.*] Tentoria, quæ fixerant Lapithæ ad nuptias Pirithoi venientes. *Pont.*

528. *Clamore ſonantem.*] *Clangore* meliores magno numero & recte. nam clangor ſonus eſt avium. *Heinſ.*

529. *Animo eſt oculiſque.*] *Oculis animoque* multi veteres. tres *animis oculiſque* cum Florentino. S. Marci. *Idem.*

531. *Maxime vir quondam.*] Malim *gloria gentis Maxima, vir quondam.* prim. Vatic. pri. Gronov. & tres alii, *ſed nunc avis unica.* Idem. *Sed avis.*] In priſtinum rediiſſe ſexum autumat Virg. 6. Æneid. ℣ſ. 448. *& juvenis quondam, nunc fœmina Cæneus, Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.*

532. *Autore.*] Mopſo ita vaticinante. *Farn. Credita res eſt.*] Hoc eſt, Mopſi vatis auctoritate creditum Cæneum in aquilam fuiſſe commutatum.

534. *Ferro exercere dolorem.*] *Ferrum exercere cruore*, unus Mediceus. *ferro cruorem* Rottendorp. ſed alterum verius. *dolorem* paulo poſt ſequitur. *Ferrum exercere dolore* Noricus. *Heinſ. Ferro exercere dolorem.*] Similiter Virg. 10. —— *interris ut poſſint, ſole reducto, Exercere diem.* Et 4. Æn. *Tum vos, ô Tyrii, ſtirpem & genus omne futurum Exercete odiis.*

535. *Noxque removit.*] *Redemit* ſex ſcripti. prim. Gron. *diremit.* quomodo paſſim hiſtorici, *nox pugnam diremit* aut *prælium* aut *certamen.* apud Virgilium *prælia voce diremit.* & noſtro *dirimatur ſanguine bellum.* Heinſ.

FAB. VI. *Arg.* Credita hæc inter Lapithas.] *Periclymenus à Neptuno accepta poteſtate ut ſe in varias figuras tranſverteret, cum adverſus Herculem dimicaſſet, & eum varietate formarum vellet eludere, in aquilam transformatus eſt: quam ille advolantem ſibi, & in altitudinem ſe aëris efferentem, noviſſime ſagitta trajecta interemit.* Lact.

537. Tle-

Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore:
Atque ait; Herculeæ mirum eſt oblivia laudis
Acta tibi, ſenior. certè mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad hæc Pylius: Quid me meminiſſe malorum
Cogis; & obductos annis reſcindere luctus?
Inque tuum genitorem odium, offenſaſque fateri?
Ille quidem majora fide (Dî!) geſſit; & orbem
Implevit meritis; quod mallem poſſe negari:
Sed neque Deïphobum, nec Pulydamanta, nec ipſum
He-

537. *Tlepolemus.*] Filius Herculis ex Aſtioche, inique ferens ſilentio præteriti patris ſui laudatam operam in Centaurorum devictorum gloria. *Farn.*

540. *Acta tibi ſenior.*] Melius Palatini:

Atque ait, Herculea mirum eſt oblivia laudis,
Acta tibi, ſenior. certè mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe, pater ipſe ſolebat. Heinſ.

541. *A ſe pater eſſe ſolebat.*] *Ipſe ſolebas* meliores. *Idem.*

542. *Quid.*] *Quid me alta ſilentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem?* Juno Virgiliana 10. Æneid. ℣ſ. 63.

543. *Obductos annis reſcindere luctus.*] Locus peſſime habitus. Cave accedas plerifque veterum, qui τὸ *reſcindere* mutant in *reſciſcere*, *reſtringere*, *retexere.* male etiam S. Marci, & Neap. *reſtringuere.* Cantabr. *reſcinguere.* pro *annis* Thuan. pri. Moret. quart. Medic. Juret. & duo alii *leviter.* quod locum mihi dedit conjecturæ, ut puto, indubitatæ. nam S. Marci, *oculis*, ut & tertius Bonon. *armis* Genev. manifeſte mendoſa ſunt. Scribe.

—— *obductum leviter reſcindere vulnus.*

& vide quæ notavimus Triſt. lib. III. El. XI. ℣ſ. 63. *reſcindere juſſa* lib. II. Met. *reſcindere acta* lib. XIV. Decepit hic locus Giphanium Indice Lucretiano, qui videndus voce *Reſcindere. reſcindere vias noſtris ſenſibus* Lucretius lib. II. hoc eſt perſtringere. ubi nihil eſt mutandum. *avi leges reſcindere* eidem lib. IV. *Heinſ.* *Obductos.*] Temporis diuturnitate quaſi callo obductos, & ſopitos. *Reſtringere.*] Rurſus & de novo tangere & exerere. *renovare dolorem.* 2. Æn. *reſtringere viam* pro *aperire* uſurpavit Lucretius, inquit Gifanius in Collectaneis, quia *reſtringere* valet, *id quod antea conſtringebatur, ſolvere.* Apulejus Metamorph. Jumentum reſtrinxit, abireque liberum ſtabulo ſivit. Editio Aldina aliæque nonnullæ, Mss. inſuper noſtri habent *reſcindere*, Farn.

545. *Ille quidem majora fide quoque geſſit.*] *Majora fide degeſſit* Juret. & unus meus. in Neap. & Urbin. eraſa vetus lectio. in altero *qua geſſit* videbatur fuiſſe. in altero ſepoſitum *bona geſſit. cum geſſit* ſec. Palat. at optimus S. Marci Florent. quart. Medic. tertius Bonon. & Barberin. *degeſſit.* Lege,

Ille quidem majora fide (Dî!) geſſit.

quod eſt cum admiratione laudantis. Pari modo *Di magni*, *Di boni*, admirantium ſunt. Adeantur quæ notamus ad Epiſt. XVIII. ℣ſ. 102. *Heinſius.*

546. *Poſſe negare.*] *Negari* prim. Baſ. prim. Reg. pri. Hamburg. & unus Voſſ. recte. *Idem.*

547. *Sed neque Deiphobum.*] Hoſtes non eſſe laudandos colligit Neſtor. Deiphobus autem Priami fuit filius: Polydamas

Hectora laudamus. quis enim laudaverit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam
Stravit: & immeritas urbes Elinque Pylonque
Diruit: inque meos ferrum flammamque penates
Impulit. utque alios taceam, quos ille peremit;
Bis ſex Nelidæ fuimus conſpecta juventus:
Bis ſex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus. atque alios vinci potuiſſe ferendum eſt.
Mira Periclymeni mors eſt: cui poſſe figuras
Sumere quas vellet, rurſuſque reponere ſumtas
Neptunus dederat, Nelêi ſanguinis auctor.
Hic, ubi nequicquam eſt formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis
Ferre

damas vero unus è principibus Trojanis fuit fortiſſimus, ſic vocatus, quod multos domaret. R. Producta eſt autem prima in *Polydamas*, eadem extenſione, quam apud Horatium in Polypus, ſatyra 3. & in Epodis. Apud Homerum tamen Πυλυδάμας fere dicitur per υ diphtongum. *Micyl. Polydamanta.*] *Pulydamanta.* Πυλυδάμας pro Πολυδάμας poëtice. ſic Homerus & alii. Silius libro XII.

Pulydamanteis juvenis Pedianus in armis
Bella agitabat atrox.

ſic & illic ſcribendum. & Epiſtola quoque O Enones Naſonianæ reponendum. ſic *curallum* in antiquis codicibus lib. IV. ℣ſ. 748. κυράλλον pro κοράλλον vel κοράλιον. Οὔλυμπον pro Ὄλυμπον & ſimilia Homerus dixit, quæ Græcorum licentia Latinos non raro imitatores habuit certe in Propertii codicibus nonnullis ſcriptis libro III. El. I. *Pulydamantas in armis* legitur. atque ita quoque in Perſio ſcribendum. *Heinſius.*

449. *Meſſenia mœnia.*] Meſſene & urbs eſt & regio adjacens Arcadiæ. Eſt etiam Siciliæ urbs, unde Meſſenius derivatur.

550. *Elinque Polynque.*] Nugæ. *Pylumque* veteres plerique. *Pylonque* unus Moreti & Mediceus chartaceus. probe.

Pylonantiqui Neleïa Neſtoris arva,

habuimus epiſtola Penelopes. pro *flammaſque* ex melioribus nonnulli *flammamque.* Heinſ. *Elinque Pylumque.*] Elis urbs eſt Arcadiæ juxta Olympiam, ab Elio Tantali filio cognominata: *Pylus* vero Meſſeniæ.

553. *Bis ſex Neleidæ fuimus.*] Duodecim Nelei filii. Neleus autem Neptuni fuit filius, & Tyrus nymphæ: qui à fratre Pelia domo pulſus, Pylon urbem in Meſſenia condidit. Uxorem habuit Chlorim, ex qua tres filios ſuſcepit, Neſtorem, Periclymenum, Chromium. Ex variis autem mulieribus alios novem, Taurum, Aſterium, Lycaonem, Deimachum, Euribium, Epileontem, Phtaſin, Antimenem, & Alaſtorem. *Neleidæ.*] S. Marci *Pelidæ.* Lege *Nelidæ.* ſic & Pelides, non Peleïdes. *Heinſius.*

554. *Bis.*] Vide quæ ad v. 188. ſupra.

555. *Ferendum eſt.*] Tolle τὸ *eſt* vel invitis libris. quod odioſe mox repetitur. *Heinſius.*

556. *Periclymeni.*] Unius è fratribus meis. omnes nominat interpres Apollonii ad lib. I. ℣ſ. 156.

558. *Nelei.*] Familiæ noſtræ autor. pater ſcil. Nelei.

560. *Volucris.*] Aquilæ, qui Jovis ales armiger. Negant, inquit Plin. l. 10. c. 3. hanc

Ferre ſolet pedibus, divûm gratiſſima Regi.
Viribus uſus avis, pennis roſtroque redunco,
Hamatiſque viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus:
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: ſed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motumque negant vireſque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & qua levis hæſerat alæ,
Corporis affixi preſſa eſt gravitate ſagitta:
Perque latus ſummum jugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulterius, quam fortia facta ſilendo,
Ulciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Neleïus edidit ore;
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi,
Surrexêre toris. nox eſt data cætera ſomno.
At Deus æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In

hanc alitem ſolam fulmine exanimatam. Apollonii vero interpres ad v. 159. lib. 1. in muſcam verſum ab Hercule cæſum refert, ubi & multa alia de Periclymeno. *Farn.*

564. *Tendit in hanc.*] *In hunc* malo cum multis veterum. *Heinſ.*

566. *Pendentemque ferit.*] *Rapit* ſcripti quatuor cum Græviano. ſic *deripere volucrem cælo volantem* videor legiſſe apud neſcio quem ex Poëtis. *Idem.*

570. *Quæ levis haſerat ala.*] *Quâ* ex ſcriptis pleriſque. *Idem.*

574. *O Rhodia ductor, &c.*] Hinc enim aperte colligitur Tlepolemum Rhodiorum ductorem fuiſſe, & pulchrum & magnum. *Rhodia.*] Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας Ῥοδίων ἀγερώχων. Iliad. 2. *Farn.*

577. *Dulci Neleius.*] Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Iliad. α.

578. *Repetito.*] Verſ. 155. ſupra. *Farn.*

FAB. VII. *Arg.* At Deus æquoreas, &c.] *Neptunus graviter ferens, Cygnum filium ſuum ab Achille occiſum, & Hectorem defenſorem operum, quæ ipſe poſuiſſet, ab Apolline ſocio laboris petit; quoniam ſibi non daretur, ut cominus cum eo congredi poſſet, ut ultor exiſteret. At ille auditis precibus ejus immixtus acie, nullique conſpectus, arcum Alexandri in Achillem convertit, ut ſagittam in eum dirigere poſſet, talumque quod fuit in ejus corpore mortale, percuſſit, & interemit.* Lact.

580. *At Deus æquoreas.*] Neptunus ægre ferens Cygnum filium ab Achille interemptum, Apollinem hortatur, ne ulterius ipſum vivere patiatur. Cui Apollo obſequens, in aciem Trojanorum deſcendit, Paridiſque ſagittam in Achil-

lem

In volucrum corpus nati Sthenelеïda verſum
Mente dolet patriâ : ſævumque peroſus Achillem
Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
Jamque fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Smynthea dictis :
O mihi de fratris longe gratiſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ;
Ecquid, ut has jam jam caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit circum ſua Pergama tracti?
Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo,
Vivit adhuc operis noſtri populator Achilles.
Det mihi ſe : faxo, triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. at quoniam concurrere cominus hoſti
Non datur; occultâ necopinum perde ſagittâ..
Annuit : atque animo pariter patruoque ſuoque
Delius

lem ita direxit, ut illius vulnere interierit. Hæc autem idcirco à poëta narrantur, ut commodius & libri ſequentis initium cum hujus fine connectat, & Ajacis in florem Metamorphoſin huic loco ſubjungat. *R.*

581. *In volucrem Phaëthontida.*] Ita, veteres plerique. quidam *Cygneïda.* in nonnullis eraſa vetus lectio. *Sthenelеïda* editiones nonnullæ vetuſtæ cum Gryphiana, ut à cognato Phaëthontis Cycno Sthenelеï filio deducatur. is nimirum jam ante in hanc volucrem mutatus, de quo noſter,

Adfuit huic monſtro proles Stheneleia Cygnus.

ſed nihil horum ſatis ad rem facit. Scribendum enim opinor, *volucrem Ledeïda.* Martialis lib. I. Ep. LIV.

Inter Ledeos ridetur corvus olores.

Heinſ.

583. *Memores iras.*] Quas in memoria habebat. Inveterata enim ira non facile deponitur. *Pluſquam civiliter.*] Hoſtiliter. *Memores iras.*] Virg. I. Æneid. —*memorem Junonis ob iram.* Qualem Didym. Iliad. α. appellat., ὀργὴν, χόλον ἐπίμονον. Ter. Hec. *Unde exorta eſt hæc ira, quæ permanſit tam diu.*

585. *Sminthea.*] Apollinem, cui mures, qui lingua Cretenſium σμίνθιοι appellantur, ſacri ſunt. Τὰ ἐν περὶ τὰς Τεύκρυς καὶ τὰς μύας, ἀφ᾽ ὧν ὁ Σμινθεὺς ἐπειδὴ σμίνθιοι οἱ μύες. Strabo 13. lib. Sed rationes nominis varias ſeu fabulas lege apud Lil. Gyraldum Syntagm. 7. *Farn.*

588. *Ecquid ubi has.*] *Ut has* Juret. & tres alii. *Heinſius.*

593. *Operis.*] Qui *Hectore adempto, tradidit feſſis leviora tolli Pergama Grajis.* ut canit Horat. 4. Od. 2. lib.

594. *Det mihi.*] Naviget modo ſeque mihi credat, ſentiat faxo vindicem. *Farn.*

596. *Necopinum perde ſagitta.*] *Prode* Cantabrig. eleganter. *Heinſ.*

597. *Animo pariter patruique ſuoque.*] *Patruoque* opt. Thuan. & quatuor alii. recte. videantur notata noſtra lib. III. El. VI. Amor. ℣ſ. 49. *Heinſ.* *Animo pariter patruique, &c.*] Frena laxans iræ in Achil-

Delius indulgens, nebula velatus in agmen
Pervenit Iliacum; mediâque in cæde virorum
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin: faſſuſque Deum, Quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait. ſi qua eſt tibi cura tuorum;
Vertere in Æaciden, cæſoſque ulciſcere fratres.
Dixit: & oſtendens ſternentem Troïa ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum:
Certaque letiferâ direxit ſpicula dextrâ.
Quo Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. ille igitur tantorum victor Achille,
Vinceris à timido Graiæ raptore maritæ?
At ſi fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
Thermodontiacâ malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello,
Arſerat; armarat Deus idem, idemque cremarat.
Jam cinis eſt; & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam.

At

Achillem utriuſque nomine: ſuo, quia Hectorem Trojanum occiderat, & Trojanis clientibus ſuis vehementer nocuerat: Neptuni, quia patruus, & fratrem ſuum patruelem Cycnum peremerat. *Pont.*

599. *Mediaque.*] In templo Apollinis Thymbræi, quo invitatus fuerat Achilles ab Hecuba ad nuptias Polyxenæ, interfectus eſt à Paride poſt ſimulachrum latente. Dictys Cretenſis lib. 4. irretitum amplexibus Deiphobi nuptias ſororis illi gratulanti, à Paride confoſſum ſcribit. Q. Calaber lib. 3. ab ipſo Apolline cæſum indignatur. *Farn.*

600. *Rara per ignotos.*] Præſtantiſſimus Florentinus *gnara.* quod non eſt de nihilo ut idem ſit quod ſcita, docta, bene ac perite torta. Putabam aliquando *gnava.* ut apud Val. Flaccum

—— *mihi dextera ferro*
Gnavet opus. Heinſ.

604. *Troica ferro.*] *Troïa* Calandr. & alter Hamburg. bene. dictum ad Epiſt. primam. *Idem.*

606. *Certaque.*] *Qui Paridis direxit tela manuſque Corpus in Æacida.* Æneas Phœbum precatus 6. Æn. In eam corporis partem quæ erat vulnerabilis, calcaneum nempe, quem prehendens mater eum in Stygia tinxit palude.

609. *Victus es.*] *Vinceris* Bernegger. pri. Erfurt. & ſex alii. in nonnullis *Vincitur.* Heinſ.

611. *Thermoodontiaca.*] *Thermodontiaca.* dictum alibi. *Idem. Thermodontiaca.*] Pentheſileæ, reginæ Amazonum Thermodoontis fl. accolarum, ſecuribuſque armatarum, manu.

614. *Deus idem.*] Vulcanus, qui Thetidos rogatu arma Achilli fabricaverat. *Farn.*

615. *Achille.*] Vel *Achilli* Neapolit. *Heinſius.*

616. *Parvam quod non bene compleat umbram.*] Senec. de Herc. in Oeta: a. 5. v. 1758.

At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi menſura viro reſpondet: & hac eſt
Par ſibi Pelides; nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, ut cujus fuerit cognoſcere poſſis,
Bella movet clypeus: deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oïleos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo
Poſcere, non alii: ſoli Telamone creato
Laërtaque fuit tantæ fiducia laudis.
A ſe Tantalides onus invidiamque removit:

Argo-

v. 1758. —— *tam parvus cinis* —— *Herculeus eſt* —— *O quanta, Titan, in nihil moles abit.* & deinde v. 1763. —— *ecce, vix totam Hercules* —— *Complevit urnam.* Eſt nimirum, —— *quod digitis quinque levatur onus.* Lucanus de Pompejo. —— *lentum Magnus diſtillat in ignem.*

618. *Hac illi menſura viro.*] *Manſura* in nonnullis. pro *hac eſt par tibi Pelide, Pelides* multi ex vetuſtioribus. alter Erfurt. & quart. Medic. *Pars tibi Pelides.* Florent. S. Marci, *Par ſibi Pelides.* Scribe, *& hac eſt par ſibi Pelides.* Vide Notas ad Epiſt. xx. *Heinſ.* *Hac menſura.*] Totus terrarum orbis menſura eſſe videtur gloriæ Achillis. A præſtantiſſimis enim quibuſque poëtis tam Græcis quam Latinis Achillis geſta fuere celebrata, ſicque per totum terrarum orbem vulgata. *R.* *Hac illi menſura viro reſpondet.*] Ὄλβιε Πηλέος υἱὲ, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ, —— Ὃς θάνες ἐν Τροίῃ ἑκὰς Ἄργεος &c. Et deinde, Καίεο δ' ἔν τ' ἐσθῆτι θεῶν. Homer. Odyſſ. ω. Ubi & Muſæ ipſum concelebrant: Nos ad illud alluſimus his verſiculis:

Dardanidûm terror ſitus hic in veſte Deorum eſt,
Æternumque locus nomen Achillis habet.
Ingens fluctifragum propter jacet Helleſpontum,
Mater eum fremitu concelebratque ſuo.

616. *Nec.*] *Nunquam Stygias fertur ad umbras Inclyta virtus.* Senec. Herc. Oet. 1982. ỳſ.

620. *Ipſe etiam.*] Achillis arma, clypeum, galeam, thoracem, ocreas, gladium, haſtam, Thetis in medium propoſuit, illi ex ducibus auferenda, qui rebus geſtis optime de filio & re Græcorum meruiſſet. Qu. Smyrnæus 5. lib. Paralip. *Farn.* *Cognoſcere poſſes.*] *Poſſis* meliores. mox *proque armis* non *deque* pri. Reg. prim. Vatican. prim. Medic. prim. Baſil. & tres alii. *Heinſ.*

621. *Deque armis arma feruntur.*] Propter arma Achillis bella excitantur. Nam poſt mortem Achillis inter Ajacem & Ulyſſem de armis ipſius Achillis graviſſimæ ſunt ortæ contentiones. *R.*

622. *Non ea.*] *Neque enim loricam poſcit Achillis Therſites, in qua ſe traducebat Ulyſſes ancipitem.* Juvenal. 11. Satyr. *Farn.*

624. *Soli Telamone creato Laërtaque.*] *Laerteque* nonnulli. rectius. plurimi veteres *Laertiadæque*, *Lartiadæque*, *Lartiadæque* ut apud Auſonium in Epitaphiis Heroum.

Captus pellacis Lartiada inſidiis.

Sed dubito an noſter id putarit ſibi licuiſſe. Florent. S. Marci, *Leraoque.* Neap. pro diversâ lectione *Et Laërta.* Scribe

—— ſolis Telamone creatis
Laërtaque fuit.

& adi Notas ad Epiſt. III. ỳſ. 29. *Heinſ.* *Soli Telamone creato.*] Ajaci Telamonis filio.

625. *Laërtæque.*] Laërteque creato, id eſt, Ulyſſe. Alii *Lartiadæque.* ut ὦ παῖ Λαρτίου. in Sophoclis Ajace. v. 1.

627. *Ar-*

Argolicoſque duces mediis conſidere caſtris
Juſſit: & arbitrium litis trajecit in omnes.

627. *Argolicoſque.*] Menelaum, Diomedem, Idomeneum, ſe, &c. *Farnabius.*

628. *Trajecit.*] Tranſmiſit, tranſtulit. Hic quoque variant auctores. Sunt enim inter Græcos, qui judicium armorum captivis Trojanis delegatum ab Agamemnone tradant, quo ille invidiam à ſe derivaret, idque Neſtoris conſilio. Vide Calabrum lib. 5. & Odyſſ. 11. *Micyl.*

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XIII.

ARGUMENTUM.

Neptunus deinde Achilli mortem procurat. De cujus armis Ajax & Ulyſſes poſt mortem contendunt. Ajace vero hac de cauſa mortuo, ſanguis ejus in hyacinthum convertitur. Capta poſtea Troja, Hecuba in canem mutata eſt. Cujus fortunam cum dii omnes deplorarent, Aurora ſola Memnonem duntaxat, avem jam factum, lugebat. Æneas autem profugus ad Anium, cujus filiæ in columbas erant converſæ, aliaque deinceps loca transformationibus celebrata, delatus eſt. In Latium denique ut venit, bellum cum Turno ſuſcepit.

Conſedêre duces: &, vulgi ſtante coronâ,
Surgit ad hos clypei dominus ſeptemplicis Ajax.
Utque erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora reſpexit, claſſemque in littore vultu:
Intendenſque manus, Agimus, prô Jupiter, inquit,
Ante rates cauſſam; & mecum confertur Ulyſſes!

At

FAB. I. *Arg.* Conſedêre duces.] *Achille ſagitta Paridis interempto, magna inter Ajacem & Ulyſſem contentio orta eſt, uter ipſorum illius armis dignior eſſet. Agamemnon autem, ne in alterius odium incideret, illius contentionis judicium ad principes Græcorum rejecit, ut pro virtute ac meritis utriuſque arma alteri adjudicarent. Juſſo igitur utroque in conſeſſu principum cauſam agere, non virtute aut meritis, ſed eloquentia, qua plurimum valebat, Ulyſſes effecit, ut ſibi arma adjudicarentur. Illam autem repulſam Ajax adeo ægre tulit, ut primum furioſus ſit effectus, deinde cum reſipuiſſet, gladio incumbens ſe ipſum interfecerit: ſed tandem miſeratione Deorum in hyacinthum florem fuit commutatus.*

1. *Duces.*] Vide quæ ad ℣ſ. 626. lib. præced. & Qu. Smyrnæum lib. 5. ubi habetur iſta τῶν ὅπλων κρίσις, & orationes utriuſque.

2. *Septemplicis.*] *Taurorum tergora ſeptem* vocat Ulyſſes infra v. 347. ex Homero, cui Il. 7. eſt σάκος αἰόλον ἑπταβόειον Ταύρων ζατρεφέων. Sophocl. ἑπτάβοιον ἄρρηκτον σάκος. *Farnab.*

3. *Sigeïa littora.*] Sigeum & urbs & promontorium eſt Troadis, juxta quod Græcorum claſſis ſubducta erat. *R.*

4. *Littora reſpexit.*] Pri. Baſil. prim. Moret. fragm. Boxhorn. Noricus, & ſex alii, *proſpexit.* Paulo ante, pro *Surgit ad hos*, forte *ab his* ſcribendum. *Heinſ.*

5. *Agimus.*] Ad qualitatem, inquit Fabíus, pertinet locus, ad commendationem & invidiam valet: nam & Ajax apud Ovidium, *Ante rates agimus cauſam*, &c. lib. 5. cap. 10. Ex decoro etiam perſonæ militaris, & affectuum, iræ atque indignationis adhibetur exordium abruptum. *Farn.*

6. *Ante rates.*] A quibus ego ſolus He-

At non Hectoreis dubitavit cedere flammis:
Quas ego ſuſtinui; quas hac â claſſe fugavi.
Tutius eſt fictis igitur contendere verbis,
Quam pugnare manu. ſed nec mihi dicere promtum;
Nec facere eſt iſti. quantumque ego marte feroci,
Quantum acie valeo, tantum valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelaſgi,
Eſſe reor: vidiſtis enim. ſua narret Ulyſſes;
Quæ ſine teſte gerit, quorum nox conſcia ſola eſt.
Præmia magna peti fateor: ſed demit honorem
Æmulus Ajaci. non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quidquid ſperavit Ulyſſes.
Iſte tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quo cum victus erit, mecum certaſſe feretur.
Atque ego, ſi virtus in me dubitabilis eſſet,
Nobilitate potens eſſem, Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana ſub Hercule cepit:
Littoraque intravit Pagaſæâ Colcha carinâ.
Æacus huic pater eſt: qui jura ſilentibus illic
Reddit, ubi Æoliden ſaxum grave Siſyphon urget.
Æacon agnoſcit ſummus, prolemque fatetur

Ju-

Hectoris faces repuli, cum alii Græci, inprimiſque Ulyſſes, illius viri impetum non ſuſtinentes, eas deſeruerint.

7. *Hectoreis.*] Iliad. 15. & infra v. 91. *Farn.*

10. *Quam pugnare.*] *Bellare* unus Leidenſis. *Heinſius.*

12. *Inque acie valeo.*] *Quamque* quinque veteres. *Quantum* Neapol. quod placet. *Idem.*

19. *Ipſe tulit pretium.*] *Iſte* ex melioribus ſcriptis. ut ſupra & infra paſſim. utebantur ea voce, quoties cum contemtu de aliquo loquerentur. *Idem.*

20. *Quod enim.*] *Qui* in multis. *Quo* Florent. S. Marci, Bernegger. & fragm. Boxhorn. nimirum certamine. *Idem.*

21. *Atque ego.*] *Aſt* quatuor. *Atqui* fragm. Boxhorn. infra,

Atque ego contemtûs eſſem patientior hujus.

niſi & illic *Atqui* reponendum. quod non puto. *Idem.* *Atque.*] Rationem ſui in judicio hoc habendam poſtulat Ajax, tanquam 1. virtute rebuſque geſtis clarioris, 2. genere nobilioris, 3. ſanguine Achilli conjuncti: premit autem rejicitque adverſarium, ut 1. ignavum, 2. ignobilem. 3. alienum.

24. *Pegaſea.*] Lib. 7. ℣ſ. 1. *Farn.* *Littora Colcha.*] Colchica. Nam Telamon cum Jaſone in Colchos navigavit, ut plenius ſuperius diximus. *R.*

27. *Æacon agnovit.*] *Agnoſcit* cum pleriſque. paulo ante pro *ſilentibus illic*, Juret. prim. Moret. prim. Baſil. Oxon. aliique multi, *ſilentibus umbris.* Heinſius.

28. *Sit*

Jupiter eſſe ſuam. ſic ab Jove tertius Ajax.
Nec tamen hæc ſeries in cauſsâ proſit, Achivi;
Si mihi cum magno non eſt communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. quid ſanguine cretus
Siſyphio, furtiſque, & fraude ſimillimus illi,
Inſerit Æacidis alienæ nomina gentis?
An quod in arma prior, nulloque ſub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit; detrectavitque furore
Militiam ficto: donec ſollertior iſto,
Sed ſibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
Optima nunc ſumat, qui ſumere noluit ulla.
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,

Obtu-

28. *Sic ab Jove tertius.*] Jove excluſo tertius. Primus igitur ab Jove *Æacus*, ſecundus *Telamon*, tertius *Ajax*. Ita Jovis Pronepos Ajax, Telamon nepos. *Pont.* *A Jove.*] *Ab Jove* cum pri. Vatic. pri. Baſ. & ſec. Pal. *Heinſ.*

29. *In cauſam proſit.*] *In causâ* vetuſtiores plerique. & deinde, *non eſt communis* pro *ſit*. Idem.

31. *Frater erat.*] Patruelis frater Achilles fuit Ajacis. Nam Peleus & Telamon fratres fuerunt. *Patrueles* autem fratres dicuntur qui è fratribus naſcuntur.

33. *Inſeris.*] *Inſerit* uterque Erfurt. excerpta Langermanni, unus Voſſ. & unus meus. quod ſequentia confirmant. *Heinſ.*

35. *Potiorque videbitur illis.*] *Ille* Oxon. tert. Medic. & viginti alii. rectius. duo *iſte*. quod ſequitur poſtea. *Idem.*

36. *Detrectavitque.*] Ulyſſes uxoris amore detentus inſaniæ ſimulatione militiam ſubterfugere voluit. bove & aſino junctis terram proſcidit, ſalem ſevit. Palamedes vero Nauplii f. Telemachum aranti objecit, adeoque patrem aratrum uſque ſuſpendentem ſimulatæ inſaniæ deprehenſum, ad Trojam ire una cogebat. Vide Lucian. de Domo. *Farn.*

38. *Et ſibi inutilior.*] *Sed* cum uno Leidenſi. niſi mavis *At*. mox *in arma*, non *ad*, Juret. & ſex alii. Monui ad Ep. 111. v. 136. *Heinſ.* *Et ſibi inutilior.*] Irritavit enim in ſe Ulyſſem ea ſolertia ſua; & ejus dolo etiam interiit. Nam Ulyſſes literas finxit à Priamo ad Palamedem datas. quibus ſignificare videbatur Priamus ſe magnum auri pondus miſiſſe aliudque miſſurum. Cum vero literæ ad Agamemnonem fuiſſent perlatæ, Ulyſſes nihil temere de tanto viro credendum dixit, niſi aurum, quod ille jam per ſervos corruptos in illius tentorio defodiendum curaverat, deprehenderetur. Qui igitur miſſi ad hoc inquirendum fuerant, cum renunciaſſent inventum, lapidibus Palamedes à toto exercitu, de quo optime meritus erat, obrutus eſt. *R.*

39. *Naupliades.*] Palamedes Nauplii filius. Nauplius autem Neptuni & Amymones nymphæ filius in Eubœa regnavit.

40. *Nunc ſumat.*] *Num* Florent. S. Marci, per interrogationem. pro *quia nos* tres *qui nos*. bene. *Heinſius.*

45. *Paan-*

Obtulimus qui nos ad prima pericula, ſimus.
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus, eſſet;
Nec comes hic Phrygias unquam veniſſet ad arces
Hortator ſcelerum! non te, Pœantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet.
Qui nunc (ut memorant) ſilveſtribus abditus antris
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit: quæ Dî, Dî dent non vana preceris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu!) pars una ducum, quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque aliturque avibus; volucreſque petendo
Debita Trojanis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyſſen.
Mallet & infelix Palamedes eſſe relictus.
Viveret; aut certè letum ſine crimine haberet.

Quem

45. *Pœantia.*] Philoctetes Pœantis fil. cui Hercules in Oeta arſurus arcum & ſagittas dederat, ſine quibus Trojam capi non poſſe reſponderat oraculum. Qui tamen à venenatarum ſagittarum una, quæ in pedem deciderat ſaucius, cum navigare per dolorem vulneris non poſſet, in Lemno inſ. relictus eſt. Vide Sophoclis Philoctetem. Cic. 2. de Finibus. Qu. Smyrn. lib. 5. & lib. 9. Pindari Pythia od. 1. *κεγχρίνῃ βεβρωμένον* refert Lycophron. vide Scholiaſten. *Farn.*

46. *Lemnos.*] Lemnos inſula eſt una ex Cycladibus. Seu potius è regione Thraciæ, Vulcano dicata,

49. *Quæ (ſi Di ſint) non vana precaris.*] *Di ſint* nonnulli. *Dî dent* pri. Palat. Bernegg. quart. Medic. pri. Gronov. pri. Hamburg. & octo aut novem alii. præterea *preceris* prim. Pal. prim. Moret. prim. Bon. & pri. Patav. & Juret. ſcribe

Quæ meruit; quæ Di dent ô non vana preceris.

nihil de meo addidi præter unam literam τὸ ô. Vide Notas ad Epiſt. VI. v. 156. niſi τὸ *Di* geminandum cenſemus hoc modo,

—— *quæ Di, Di dent non vana preceris.*

quæ indignantis animi adfectum eleganter exprimunt. *Heinſius.*

53. *Velaturque aliturque avibus.*] *Venaturque* S. Marci liber, Thuan. Urbin. pri. Vatic. terr, Medic. aliique nonnulli. Sed Cicero lib. v. de Finibus docet ex Attio. *Philoctetam pennarum contextu corpori tegumentum feciſſe.* ipſe Philocteta apud Attium,

Configo tardus celeres, ſtans volatiles;
Pro veſte pennis membra textis contegens. Idem.

Venaturque.] Huic lectioni favet quod ex Attio citatur à Cicerone 1. de Finibus, Philoctetem pennarum contextu corpori tegumenta feciſſe. vulg. leg. *Venatur.* & 5. de finib. propagabat vitam aucupio ſagittarum. nec non Sophocles in Philoctete, & Smyrnæus lib. 9. *Farnabius.*

55. *Comitatur Ulyſſem.*] *Comitavit Ulyſſem* Florent. S. Marci. & unus Gronovii. bene. Adi Notas Triſt. 1. El. VIII, vſ. 31. multi *comitatus.* mox pro *vellet* idem Florentinus *mallet.* Idem.

69. *Præ-*

Quem male convićti nimium memor iſte furoris
Prodere rem Danaam finxit: fićtumque probavit
Crimen. & oſtendit, quod jam præfoderat, aurum.
Ergo aut exſilio vires ſubduxit Achivis,
Aut nece. ſic pugnat, ſic eſt metuendus Ulyſſes.
Qui licet eloquio fidum quoque Neſtora vincat;
Haud tamen efficiet, deſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum. qui, cum imploraret Ulyſſem
Vulnere tardus equi, feſſuſque ſenilibus annis,
Proditus à ſocio eſt. non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides: qui nomine ſæpe vocatum
Corripuit; trepidoque fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis Superi mortalia juſtis.
En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
Sic linquendus erat. legem ſibi dixerat ipſe.
Conclamat ſocios. adſum; videoque trementem,
Pallentemque metu, trepidantem morte futurâ.
Oppoſui molem clypei; texique jacentem;
Servavique animam (minimum eſt hîc laudis) inertem.
Si perſtas certare, locum redeamus in illum:
Redde hoſtem, vulnuſque tuum, ſolitumque timorem:
Poſt clypeumque late: & mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui; cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hećtor adeſt: ſecumque Deos in prælia ducit.
Quaque ruit, non tu tantùm terreris, Ulyſſe;

Sed

60. *Præfoderat.*] In tentorio Palamedis, per ſervos illius corruptos. *Farn.*

64. *Deſertum.*] Neſtor Græcis fulmine territis, & jugali altero ab Alexandro vulnerato, pene interiiſſet ab Hećtore interceptus, niſi auxilio occurriſſet Diomedes, fruſtra invocato Ulyſſe & ipſo jam fuga ſibi conſulente. Il. 8. *Farn.*

69. *Trepido.*] Timido. Alludit autem ad verba, quæ Diomedi attribuit Homerus. Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ πῇ φεύγεις, &c.

72. *Legem ſibi dixerat ipſe.*] *Iſtam* Bernegg. prim. Erfurt. & decem alii. *ipſam* duo. forte *ſibi ipſi.* Heinſius.

75. *Molem.*] Φέρον σάκος ἠΰτε πύργον.

76. *Minimum eſt hoc laudis.*] *Hic* plerique veteres. Legebam olim, *minima eſt hoc laudis.* Heinſ.

77. *Redeamus ad illum.*] *In illum* plerique meliores, & pro *hoſtes* mox *hoſtem.* Idem.

86. *Emi-*

Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguineæ ſucceſſu cædis ovantem
Cominus ingenti reſupinum pondere fudi.
Hunc ego poſcentem, cum quo concurreret, unus
Suſtinui; ſortemque meam voviſtis, Achivi:
Et veſtræ valuêre preces. ſi quæritis hujus
Fortunam pugnæ; non ſum ſuperatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Jovemque
In Danaas claſſes. ubi nunc facundus Ulyſſes?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem veſtri reditûs. date tot pro navibus arma.
Quod ſi vera licet mihi dicere; quæritur iſtis,
Quam mihi, major honos: conjunctaque gloria noſtra eſt.
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rheſum, imbellemque Dolona,
Pria-

86. *Eminus fudi.*] *Cominus* Oxon. & recte. Plus enim laudis Ajaci, quod cominus cum Hectore erat congreſſus, quam ſi eminus congreſſus fuiſſet. *Idem. Ingenti pondere.*] Maximo ſaxo. *R. Ingenti.*] Χερμαδίῳ γὰρ ὅ γε βεβλήκει. l. 14. Ὡς ἔπεσ' Ἕκτορος ὦκα χαμαὶ μένος ἐν κονίῃσι aut etiam 7. Iliad. ubi Ajax *μυλοειδέϊ πέτρῳ* Βλάψε δέ οἱ φίλα γούναθ', ὁ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη.

87. *Poſcentem.*] Il. 7. Hector è Græcis ducibus aliquem ad ſingulare certamen provocat. Novem fortiſſimi, ex conſilio Neſtoris, ſorti rem commiſerunt, exiit ſors Ajacis Telamonii. *Farn.*

88. *Sortemque meam voviſtis Achivi.*] Hoc quoque ab Homero ſumptum eſſe videtur, qui ſcribit Achivos ſublatis in altum oculis manibuſque, his precibus ad Jovem uſos fuiſſe, Juppiter pater da ut Ajacis Telamonii ſorti ſit locus, atque ita evenit. *Sortemque.*] Ζεῦ πάτερ Αἴαντα λαχεῖν, &c.

89. *Et veſtræ*] Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοὶ, Αἴαντος. Iliad. 7. *Farn.*

91. *Ecce.*] Ἕκτορι γάρ οἱ θυμὸς ἐβούλετο κῦδος ὀρέξαι Πριαμίδῃ ἵνα νηυσὶ κορωνίσι θεσπιδαὲς πῦρ Ἐμβάλῃ, &c. Il. 15. *Farn. Ecce ferunt Troës, ferrumque igneſque Jovemque.*] Idem de Ponto l. 4. Eleg. 7. v. *Talis & ad Trojam Danais pro navibus Ajax*

Dicitur Hectoreas ſuſtinuiſſe faces.

Sed veteres Tragici hanc virtutem inſanienti adſcribunt. *Nam facinus fecit maximum, cum, Danais inclinantibus, ſummam rem perfecit manus: prælium reſtituit inſaniens.* Imò & Cic. 4. Tuſcul. quæſt. *Semper Ajax fortis, fortiſſimus tamen in furore. Igneſque Jovemque.*] *Ignemque* multi veteres. deinde *ubi nunc* pro *tunc* caſtigatiores. *Heinſ.*

98. *Rheſum.*] Regem Thraciæ, qui auxilio Trojanis venit, verum à Diomede & Ulyſſe interceptus, cum ſuis cæſus eſt. Hom. Il. 10. & Virgil. Æn. 1. inf. verſ. 249. *Dolona.*] Qui ab Hectore ſpeculatum miſſus, à Diomede & Ulyſſe interceptus atque interfectus eſt. Hom. Il. 10. & infra verſ. 244. & Virgil. 12. Æneid.

99. *He-*

Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum.
Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto:
Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma;
Dividite: & major pars ſit Diomedis in illis.
Quo tamen hæc Ithaco? qui clam, qui ſemper inermis
Rem gerit; & furtis incautum decipit hoſtem?
Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque Dulichius ſub Achillis caſſide vertex
Pondera tanta feret. nec non oneroſa graviſque
Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis.
Nec clypeus vaſti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, natæque ad furta ſiniſtræ.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi;
Cur ſpolieris, erit; non, cur metuaris ab hoſte.
Et fuga (qua ſolâ cunctos, timidiſſime, vincis)
Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta trahenti.
Adde, quod iſte tuus, tam rarò prælia paſſus,
Integer eſt clypeus. noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique, quid verbis opus eſt? ſpectemur agendo:
Arma viri fortis medios mittantur in hoſtes;

Inde

99. *Helenum.*] Fata Trojanorum arcana Græcis revelavit. Triphiodorus v. 44. & Qu. Smyrnæus lib. 10. *Pallade.*] Palladio, Trojanis fatali. *Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo Palladium*, &c. 2. Æneid. & infra v. 337. *Farn.* *Rapta cum Pallade.*] *Capta* vel *caſta* multi veteres. *Heinſius.*

107. *Dulichius.*] Dulichium inſ. eſt maris Ionii Ithacæ vicina, Ulyſſi regnata.

109. *Pelias.*] Achillis haſta, quam patri dedit Chiron ex Pelio reciſam monte. Il. 16. Qu. Smyrn. lib. 5.

110. *Clypeus.*] Hujus fabricam & cælaturam vide apud Hom. Iliad. 18. Qu. Smyrn. 5. lib. Silium l. 7. *Farn.* *Cælatus imagine.*] *Concretus* in Florentino S. Marci, cum gloſſa, *id eſt, pictus*, atque ita unus quoque Mediceus. *Heinſius.*

117. *Prælia paſſus.*] *Vulnera* Bernegg. prim. Gron. & alter Hamburg. cum tribus aliis. *Idem.*

121. *Arma.*] Hanc controverſiam, inquit Seneca, memini me videre Naſonem declamare apud rhetorem Arellium Fuſcum, cujus auditor fuit. Nam Latronis admirator erat, &c. Oratio ejus jam tum nihil aliud poterat videri, quam ſolutum carmen. Adeo autem ſtudioſe Latronem audivit, ut multas ejus ſententias in verſus ſuos tranſtulerit. In armorum judicio dixerat Latro, *Mittamus arma in hoſtes, & petamus.* Naſo dixit;

Arma

Inde jubete peti: & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone ſatus; vulgique ſecutum
Ultima murmur erat: donec Laërtius heros
Adſtitit: atque oculos paulum tellure moratos
Suſtulit ad proceres; exſpectatoque reſolvit
Ora ſono: neque abeſt facundis gratia dictis.
Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
Quem quoniam non æqua mihi vobiſque negarunt
Fata; (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina) quis magno melius ſuccedat Achilli;
Quam per quem magnus Danaïs ſucceſſit Achilles?
Huic modo ne proſit, quod, ut eſt, hebes eſſe videtur.
Neve

Arma viri fortis medios mittantur in hoſtes; Inde jubete peti. Senec. lib. 1. controverſ. 10. *Farn.*

124. *Vulgique ſecutum Ultima murmur erat.*] Nam populus murmure ſuo Ajacis dicta approbare eſt viſus.

125. *Aſtitit.*] Surrexit. *Oculos.*] Ex arte & Rhetorum præcepto. Etiam cum ad judicem nos converterimus, & conſultus Prætor permiſerit dicere, non protinus eſt erumpendum, ſed danda brevis cogitationi cura. Mire enim auditurum dicturi cura delectat, & judex ſe ipſe componit. Hoc præcipit Homerus Ulyſſis exemplo, quem ſtetiſſe dicit oculis in terram defixis, immotoque ſceptro, priuſquam illam eloquentiæ procellam effunderet. Quint. 11. lib. 3. cap. locus autem Homeri eſt 3. Il. Στάσκεν ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας. *Farn.*

230. *Nos te potiremur Achille.*] *Poteremur* ex multis veterum. ἀρχαϊκῶς. ſic & lib. XIV. *ut poterentur eâ*, reponendum. Propert. lib. II. El. IX.

Cum capite hoc Stygiæ jam poterentur aquæ.

ita vetuſtus codex Neapolitanus. Auſon. Epitaph. Heroum.

Fortis prægreſſis ut potereris equis.

Val. Flaccus lib. VII.

Scilicet Æoliæ pecudis poteretur ut auro.

ſic & ibi ſcribendum. *Heinſ.*

132. *Lacrymantia terſit.*] *Tergit* tres antiqui. mox *ſuccedat* pro *ſuccedet* prim. Reg. Oxon. alter Hamburg. & alii quatuor. vetuſtiores magna ex parte *ſuccedit.* Idem.

134. *Quam per quem magnus Danaïs.*] Hoc eſt, quam is cujus opera Achilles ad bellum Trojanum deductus eſt. is autem Ulyſſes fuit. Nam ut ipſe paulo poſt narrat, cum Thetis mater Achillis cognoſceret filium in bello Trojano periturum, illum virginis habitu ornatum Lycomedi Scyri inſulæ regi una cum filiabus ipſius educandum commendavit, ut tantiſper apud eum in virgineo habitu lateret, dum Troja foret deleta. Cum vero ſine Achille Troja capi non poſſet, nec uſquam inveniretur, Ulyſſes id quod erat ſuſpicatus, mercibus, quibus fœminæ capiuntur, gladium ſcutumque, ac galeam immiſcens, ad Lycomedem ſe contulit, ubi mercibus illis expoſitis Achilles gladium ac ſcutum, alia negligens, tractare cœpit: ex quo cognitus ad bellum Trojanum fuit deductus.

135. *Hebes eſſe videtur.*] *Fatetur* unus Baſ.

Neve mihi noceat, quod vobis ſemper, Achivi,
Profuit ingenium: meaque hæc facundia, ſi qua eſt,
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt,
Invidiâ careat: bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco. ſed enim, quia rettulit Ajax
Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Jupiter eſt: totidemque gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Jupiter huic: neque in his quiſquam damnatus & exſul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quod ſum generoſior ortu,
Nec mihi quod pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto: meritis expendite cauſſam.
Dummodo quod fratres Telamon Peleuſque fuerunt,
Ajacis meritum non ſit: nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas primuſque requiritur hæres;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci? Phthiam Scyronve ferantur.
Nec minus eſt iſto Teucer patruelis Achilli.

Num

Baſ. pro *facundia* prim. Gronov. *ſollertia.* Heinſ.

145. *Damnatus.*] Tacite familiam Ajacis fratricidii notat. Peleus enim Phocum fratrem diſco interemit, uti dictum ad vſ. 297. lib. 11. quin & Telamonem, ferro in cervicem Phoci adacto, fraternæ cædis non inſontem fuiſſe arguit Ulyſſes mox vſ. 149. ut & commentator in 5. oden Nemeorum Pindari.

146. *Cyllenius.*] Mercurius, à Cyllene monte Arcadiæ ubi natus eſt. Anticlea autem Ulyſſis mater Autolyci filia fuit; Autolycus Mercurii ex Chione Dædalionis fil. *Farn.*

147. *Deus eſt in utroque parente.*] In patre Jupiter, in matre Mercurius.

153. *Virtutis honor.*] *Honos* cum melioribus. *Heinſius.*

156. *Phthiam hac Scyronque.*] *Phthiam Scyronve* plerique vetuſtiores. *Phthiam* ſec. Moret. paulo ante pro *Eſt genitor* Oxon. non male *En genitor.* & tum etiam foret ſcribendum *en Pyrrhus.* Idem. *Phthiam hac.*] Ubi habitabat Peleus: eo portanda erunt hæc arma. *Scyronve.*] Ubi tum Pyrrhus. *Pont.*

157. *Eſt iſto.*] *Eſt iſti* prim. Erfurt. & quinque alii. Puto *eſt ipſi.* Bernegg. pri. Moreti, & plurimi alii *eſt illi. eſt illic* Florent. S. Marci. *iſtic eſt* pri. Reg. prim. Cantabr. pri. Vatic. & alter Hamburg. *iſti eſt* Noricus. *eſt iſtic* Neap. Thuan. in uno Mediceo *in iſto eſt.* Forte *en ipſi* vel *extincto Achilli.* Heinſ. *Patruelis.*] Frater, filius Telamonis ex Heſione, uti Ajax ex Eubœa. Verſu 31. ſupra *frater* ponitur pro *patruele.* Farn.

158. *Non*

Num petit ille tamen, num ſperat ut auferat arma?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis
In promtu mihi ſit. rerum tamen ordine ducar.
Præſcia venturi genitrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum. deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumtæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem
Mercibus inſerui. neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus. cum parmam haſtamque tenenti,
Nate Deâ, dixit; tibi ſe peritura reſervant
Pergama. quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum; fortemque ad fortia miſi.
Ergo opera illius mea ſunt. ego Telephon haſtâ
Pugnantem domui: victum orantemque refeci.
Quod Thebæ cecidêre, meum eſt. me credite Lesbon,
Me Tenedon, Chryſenque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Syron cepiſſe. mea concuſſa putate
Procubuiſſe ſolo Lyrneſia mœnia dextrâ.

Utque

158. *Non petit ille tamen, num ſi petat, auferat illa.*] *Auferat arma* plurimi veteres. & *Num petat* Florent. S. Marci.

Num petit ille tamen, num ſperat ut auferat illa?

excerpta Calandræ, quart. Medic. & Junian.

——*num ſperat ut auferat arma?*

quod ſequor. alii aliter. *Heinſ.*

162. *Præſcia.*] Thetis Nerei filia, cum ex Proteo didiciſſet filium in Trojana expeditione interiturum, cultu illum muliebri diſſimulatum Lycomedi regi Scyri inſ. educandum tradidit. Quem tamen exploravit Ulyſſes, & quia in fatis erat, Trojam ſine illo capi non poſſe, deprehenſum ad Trojanum bellum protraxit. Hygin. ſab. 96. Statius in Achilleide; alii. *Farn.*

163. *Et deceperat omnes.*] Non agnoſcunt τὸ *&* ſeptem veteres. *Heinſ.*

169. *Evertere Trojam.*] *Vertere* prim. Strozzæ & alii quinque aut ſex. *Idem.*

171. *Ego Telephon.*] Telephus Herculis filius ex Auge nympha, rex fuit Lyciæ, qui cum reſiſteret Græcis, ab Achille in femore fuit percuſſus, ac deinde iterato vulnere, ut in ſuperioribus diximus, ſanatus eſt. *R. Ego.*] Libro 12. ỷſ. 112.

173. *Thebæ.*] Thebæ in Cilicia. l. 12. ỷſ. 110. *Farn. Lesbon.*] Lesbos inſula eſt clara Alcæi carminibus & Sapphus. *R.* Hæc autem Achilli prodita fertur à puella quadam, Piſidice nomine, quæ illius amore flagrabat. autor Parthenius in Eroticis. *Micyl. Chryſenque & Cyllam.*] Chryſe urbs eſt Troadis prope Lemnum Apollini ſacrata, *Cilla* quoque urbs eſt Troadis Apollini ſacra à Græcis direpta. *R.*

176. *Lyrneſia mœnia.*] Lyrneſus urbs fuit Troadis, unde Briſeida rapuit Achilles; occiſo ejus marito Minete.

177. *Utque*

Utque alias taceam; qui ſævum perdere poſſet
Hectora, nempe dedi. per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto. vivo dederam, poſt fata repoſco.
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes,
Aulidaque Euboïcam complerunt mille carinæ;
Exſpectata diu, nulla aut contraria claſſi,
Flamina ſunt: duræque jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor: Diviſque iraſcitur ipſis:
Atque in rege tamen pater eſt. ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, faſſoque ignoſcat Atrides;
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſſam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique
Summa movet ſceptri; laudem ut cum ſanguine penſet.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit. quo ſi Telamonius iſſet,
Orba ſuis eſſent etiamnum lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces:

177. *Utque alios.*] *Alias* Florent. S. Marci, & unus Mediceus. ut ad civitates expugnatas referatur. paulo ante pro *qui vincere poſſet* Thuan. opt. *poſſes*. quod placet. *Heinſ. Sævum Hectora.*] Magnum, fortem. Virgil. de Ænea. —— *Maternis ſævus in armis.*

182. *Aulidaque Euboicam.*] Aulis Bœotiæ urbs eſt juxta Chalcidem, portum habens ampliſſimum, conventu mille navium Græcarum nobiliſſima. *R. Mille.*] Vide 12. lib. 6. verſ.

183. *Expectata diu.*] *Expectanda* pri. Baſil. pro *Flamina erant* veteres plerique. *ſunt*. recte. *Heinſ.*

184. *Duraque.*] Vide quæ ad verſ. 30. lib. 12.

188. *Ad publica commoda.*] *Pietatem publica cauſa, Rexque patrem vicit.* 30. verſ. lib. 12.

189. *Nunc equidem fateor.*] *Hanc* pri. Pal. Cantabr. pri. Vatic. prim. Baſil. & multi alii. tres *Hoc.* Puto,

Tunc (equidem fateor) difficilem tenui cauſam.

Heinſius.

193. *Mittor & ad matrem.*] Arceſſita adducitur Iphigenia, quaſi nuptura Achilli. Id quod & Lucret. attingit. lib. 1. verſ. 97.

—— non ut ſolenni more ſacrorum
Perfecto poſſet claro comitari Hymenæo:
Sed caſta inceſtè nubendi tempore in ipſo
Hoſtia concideret mactatu mœſta parentis.

Ideoque Achilles à Lycophrone vocatur Iphigeniæ ξύνευνος.

195. *Etiamnunc.*] *Etiamnum* S. Marci, Thuan. Oxon. pro *lintea* fragm. Cæſen. *Carbaſa.* Heinſ.

Viſaque & intrata eſt altæ mihi curia Trojæ.
Plenaque adhuc erat illa viris. interritus egi,
Quam mihi mandarat communis Græcia, cauſſam:
Accuſoque Parin: prædamque, Helenamque repoſco:
Et moveo Priamum, Priamòque Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuêre ſub illo,
Vix tenuêre manus (ſcis hoc, Menelaë) nefandas:
Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioque manuque
Utiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuêre diu; nec aperti copia Martis
Ulla fuit. decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil niſi prælia noſti?
Quis tuus uſus erat? nam ſi mea facta requiris;
Hoſtibus inſidior: foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios; ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: doceo quo ſimus alendi
Armandique modo: mittor quo poſtulat uſus.
Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni

Rex

200. *Prædamque.*] Prædam appellat, quæ una cum Helena aſportaverat Paris. *Micyl.*

201. *Antenora.*] *Antenor cenſet belli præcidere cauſam. Quid Paris? ut ſalvus regnet vivatque beatus, Cogi poſſe negat.* Horat. 2. epiſt. 1. lib. uterque ex Homeri Il. 7. ubi Antenor. Δεῦτ' ἄγετ' Ἀργείην Ἑλένην καὶ κτήμαθ' ἅμ' αὐτῇ Δώομεν Ἀτρείδῃσιν ἄγειν, &c. *Farn.*

203. *Scis hæc Menelae.*] *Hoc* plerique. *ſcis ô* Cantabr. tert. Medic. & duo alii. probe. *Heinſius.*

209. *Demum.*] Solum.

216. *Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni.*] Tot voces ſubſtantivæ ſine ulla adjectiva aut epitheto vix alibi in uno verſu apud noſtrum occurrant. Cenſeo ſcribendum,

Ecce Jovis monitos deceptus imagine ſomnos.

nihil familiarius Naſoni his Græcismis. *Moniti ſomni* dicebantur, in quibus Dî apparebant. nota hæc veterum ſuperſtitio. Claudianus de Diis,

——*aut alite monſtrant,*
Aut monitos certâ dignantur imagine ſomnos.

Auſonius Periocha Odyſſ. xv. *Telemachus a Minerva per ſomnium commonetur.* Petronius de Diis, *Et quid feciſſent admonuerunt pari ſomniorum conſenſu.* noſter ipſe de Iſide quæ Telethuſæ in ſomnis apparebat,

——*Monuit thalamoque receſſit.*

Val. Maximus lib. 1. cap. VII. *Propioribus tamen (ut ita dicam) lineis Aterii Rufi Equitis Romani ſomnium certo eventu admonitum eſt.* ubi perperam Lipſ. *admotum*

Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille poteſt auctore ſuam defendere cauſſam.
Non ſinat hoc Ajax: delendaque Pergama poſcat:
Quodque poteſt, pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? dat, quod vaga turba ſequatur?
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid, quod & ipſe fugis? vidi, puduitque videre,
Cum tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat, ô ſocii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat; averſos profugâ de claſſe reduxi.
Convocat Atrides ſocios terrore paventes:
Nec telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Auſit. at auſus erat reges inceſſere dictis

Ther-

tum eſt. Vetus inſcriptio Romæ
NEMESI. SANCTÆ. CAMPESTRI
PRO. SALUTE. DOMINORUM. N. N. AUGG.
P. ÆLIUS. P. F. ÆLIA. PACCATUS. SCUPIS
QUOD COH. DOCTOR. VOVERAT. NUNC
CAMPI DOCTOR COH. J. PR. P. V. SOMNIO
ADMONITUS. POSUIT. L. L.
Epiſtola Deianiræ;
Me pecudum fibræ, ſimulacraque inania ſomni,
Ominaque arcanâ nocte petita monent.
ubi perperam *movent* nunc legitur. Claudianus libro III. de Raptu Proſerpinæ,
Somnia quin etiam variis infauſta figuris
Sæpe monent.
uti & illic caſtigavimus. Certe in hoc Naſonis loco pro *monitu.* ſec. Medic. & unus meus. *monitus. monito* Arond. *monitor* unus Medic. *monitis* unus Gronovii. *monitu* fragmentum Boxhornii. *Heinſ.* *Deceptus imagine ſomni.*] Homer. Iliad. β. ẏ. 6. Οὖλ@ ὄνειρ@. Et Odyſſ. τ. ẏ. 560. —— ὄνειροι ἀμήχανοι ἀκριτόμυθοι.

218. *Auctore.*] Jove. *Farn.* *Suam defendere vocem.*] *Suam cauſam* rectius Bernegger. pri. Moreti, aliique complures. Nonnulli *culpam*, minus bene. *Heinſ.*

221. *Det quod vaga turba ſequatur.*] *Dat* cum tribus ſcriptis, quod præcedentia requirunt. *Idem.*

223. *Quid quod & ipſe fugit.*] *Fugis* malo cum uno Palatino, Zulich. & tribus aliis. *Idem.*

224. *Inhoneſta vela.*] Inhoneſte ac turpiter. *R.*

229. *Adverſos profugâ de claſſe reduxi.*] *Averſos* cum melioribus ſcriptis reponendum. *Heinſ.* *Profuga.*] Ad fugiendum parata.

230. *Convocat Atrides.*] Agamemnon.

231. *Telamoniades.*] Ajax Telamonis filius

232. *Audet & auſus erat.*] *Audeat* prim. Palat. pri. Vatic. Cantabr. Flor. S. Marci, Urbin. prim. Erfurt. & ſex alii.

Therſites, etiam per me haud impune, protervis.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hoſtem:
Amiſſamque meâ virtutem voce repoſco.
Tempore ab hoc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt: quem dantem terga retraxi.
Denique de Danaïs quis te laudatve petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me probat: & ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Grajorum millibus, unum
A Diomede legi. nec me ſors ire jubebat:
Sic tamen & ſpreto noctiſque hoſtiſque periclo,
Auſum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona
Inter-

Audet ut Bernegger. Thuan. ſec. Palat. Juret. & quindecim alii. *Audet, at auſus* Arondel. alter Hamburg. & alii decem. *Auſus at auſus* unus Ambroſ. *Audit & auſus* unus meus. alius *Auſus & auſus.* Oxon. *Auſit & auſus.* Legi *Auſit. at auſus erat.* pro *protervus* repone mox *protervis.* dictis videlicet. ita prior Erfurt. tertius Mediceus, & alii circiter viginti. pro *Telamoniades* fragmentum Caſen. *Telamonides.* Heinſ.

235. *Virtutem voce repoſco.*] *Refundo* Juret. pri. Moret. Boxhorn. Bernegger. multique alii. Idem Bernegger. ut & Arondel. pro diverſa lectione *repono.* quomodo & pri. Baſil. & ad Horatium Theodorus Marcilius. unus Mediol. *refirmo.* unus Voſſ. *reformo.* unus meus *rependo.* Putem *reprendo* eleganter, ut ad fugientes ſocios reſpiciat, quomodo apud Livium: *Adeo turbati erant dextra ala equites pediteſque, ut quoſdam Conſul Cato manu ipſe reprenderit verteritque in hoſtem.* Lucretius lib. VI.

———*nulla refrenes*
Res, neque ab exitio poſſit reprendere.

apud Propertium,

Quam poſſit quiſquam noſtros reprendere curſus.

pro, ex fuga retrahere, Epiſt. Canaces,

Continuo gemitus elapſaque verba reprendo.

ubi multi codices etiam *rependo.* Met. XV. de Hippolyto direpto,

Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui.

hoc eſt, tanquam ex fuga retracta vepribus adhærere. *Idem.*

237. *Qui dantem terga retraxi.*] *Quem dantem* meliores. *Idem.*

240. *Confidit Ulyſſe.*] *Ulixi* Florentinus S. Marci. *Idem.* *Diomedes & Ulyſſes.*]

Non dubitat ſocium ſummis adjungere rebus
Tydides Ithacum; namque opus artis erat.

Quod ex Homer. Iliad. κ. ſic reddimus. Iidem & una fuerunt Palladio ſurripiendo. Quod Silius lib. 13.

Tum meus adjuncto monſtratam evaſit in arcem
Tydides Ithaco, & dextra molitus in ipſo
Cuſtodes aditu templi, cæleſte reportat
Palladium, ac noſtris aperit mala Pergama fatis.

243. *Sed tamen &c.*] *Sic tamen* S. Marci, pri. Reg. alter Hamburg. Urbin. Cantabr. ſec. Palat. & alii quinque. *Heinſ.*

244. *Auſum eadem quæ nos.*] *Auſum etiam* S. Marci, Urbin. Neapol. prim. Erfurt. & multi alii. unus *qui nos.* Forte *Auſum eadem nobis.* Vide Notas
ad

Interimo : non ante tamen, quam cuncta coëgi
Prodere : & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognoram : nec, quod ſpecularer, habebam :
Et jam præmiſſa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eâ, petii tentoria Rheſi :
Inque ſuis ipſum caſtris comiteſque peremi.
Atque ita captivo victor votiſque potitus
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis,
Arma negate mihi : fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo? cum multo ſanguine fudi

ad lib. I. Amor. El. IV. noſter ſupra,

Et nunc ille eadem nobis juratus in arma.

Idem. *Auſum.*] Miſſum ab Hectore exploratum caſtra Græcorum; ſicut & nos ſpeculatum res Trojanas. *Farn.* *Dolon.*]

Hic quondam caſtra ut Danaûm ſpeculator adiret
Auſus Pelidæ pretium ſibi poſcere currus,
Illum Tydides alio pro talibus auſis
Affecit pretio, nec equis adſpirat Achillis.

Prodidit autem, interceptus ab Ulyſſe, omnia Trajanorum conſilia, Rheſique adventum indicat : hinc proverbium, Δόλωνος ἀγενέστερος.

247. *Nec quid ſpecularer.*] *Nec quod* cum optimo Florent. prim. Erfurt. pri. Moret. prim. Twiſden. & uno meo. *Heinſ.*

248. *Promiſſa cum laude.*] *Præmiſſâ* prim. Erfurt. pri. Moret. tert. quart. Medic. & multi alii. recte mox, *Haud contentus eâ* reſcribo, *laude* nimirum; non *eo*, cum Langerm. & uno Mediceo. *Idem.*

249. *Rheſi.*] Thracum regis. vide quæ nos ad Virg. I. Æn. *Nec procul hinc Rheſi niveis tentoria velis, &c.* Farn.

252. *Ingredior curru lætos imitante triumphos.*] Currum intelligit & equos Rheſi, quos Homerus fingit à Neſtore cum ſumma admiratione exceptos. Ita enim ait : Α'λλ' ἤτοι τοὺς ἵππους ἴδον οὐδ' ἐνόησα Α'λλά τιν' ὔμμ' οἴω δόμεναι θεὸν ἀντιάσαντα, &c. Obiter autem ad triumphales equos & currum, quibus Romani victores vehi ſolebant, alludit.

253. *Cujus equos pretium.*] Eſt autem ordo : Arma mihi ejus viri negate, cujus equos hoſtis Dolon pro nocturna ſpeculatione popoſcerat. Illa vero ironia Ulyſſes arma Achillis & Ajaci neganda, & ſibi adjudicanda eſſe oſtendit. *Micyl.* *Cujus.*] Achillis cujus ἵππους καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῷ ſpeculationis ſuæ pretium ab Hectore popoſcerat Dolon. Il. 10.

254. *Fueritque benignior Ajax.*] *Fuerit quod dignior* unus Baſil. *fuerit quia dignior* Excerpta Calandræ. *fuerit quoque dignior* ſec. Ambroſ. *fueratque* Arondel. Puto *tuleritque ea dignior Ajax.* vel *fueritque bis dignior.* Heinſ.

255. *Quid Lycii referam Sarpedonis.*] Sarpedon filius fuit Jovis ex Europa, ac Minois frater. Hic cum rex eſſet Lyciæ, Trojaniſque faveret, multis ex ejus ſociis ab Ulyſſe cæſis à Patroclo tandem fuit interfectus.

Cœranon Iphitiden, & Alaſtoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytaninque,
Exitioque dedi cum Cherſidamante Thoona,
Et Charopen, fatiſque immitibus Ennomon actum:
Quique minus celebres noſtrâ ſub mœnibus urbis
Procubuêre manu. ſunt & mihi vulnera, cives,
Ipſo pulcra loco. nec vanis credite verbis.
Aſpicite en. veſtemque manu deducit, &, Hæc ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: & habet ſine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert; ſi ſe pro claſſe Pelaſgâ
Arma tuliſſe refert contra Troaſque Jovemque?
Confiteorque, tulit: neque enim benefacta malignè
Detrectare meum eſt. ſed nec communia ſolus
Occupet, atque aliquem vobis quoque reddat honorem.
Reppulit Actolides ſub imagine tutus Achillis

Tröas

257. *Cœranon Iphitidenque.*] *Iphitiden & Alaſtoraque* veteres plerique. Scribe etiam *Prytaninque.* ex Homero Iliade I.

Ἔνθα δὲ Κοίρανον εἷλεν, Ἀλάστορά τε, Χρόμιόν τε
Ἄλκανδρόν τ' Ἅλιόν τε, Νοήμονά τε Πρύτανίν τε.

pro *Cherſidamante Chreſidamante* nonnulli. Bernegger. Thuan. ſec. Palat. Oxon. multique alii, *Pheridamante.* Heinſius.

262. *Sunt & mihi vulnera, cives.*] *Vulnera teſtes* Sixi & unus Medic. Forte *Sunt en mihi vulnera teſtes.* Vide Notas Faſt. IV. vſ. 885. *Idem.*

264. *Veſtemque manu diduxit.*] *Deduxit* cum melioribus ſcribendum. ut jam alibi monitum eſt. niſi mavis *deduxit* cum prim. Hamburg. & quinque aliis. *Idem.*

267. *Et habet ſine vulnere corpus.*] Habent fabulæ, Herculem aliquando Salaminem veniſſe ad Telamonem, ibique cum Ajacem adhuc infantem conſpexiſſet, circumdediſſe illi τὴν λεοντῆν ſuam, precatumque, ut qua puer illa tegeretur, invulnerabilis foret. Quod ita factum, fuiſſeque Ajacem toto corpore invulnerabilem præterquam latere: id enim contectum non fuerat. Hinc infra quoque ſequitur:

Dixit, & in pectus tum demum vulnera paſſum,
Qua patuit ferro lethalem condidit enſem.

Meminit fabulæ & Pindarus Iſthmiorum Ode quinta. *Micyl.*

271. *Modo ne.*] *Sed ne* plerique veteres. *ſed nec* quinque. quod placet. mox pro

——*atque aliquem nobis quoque reddat honorem,*

vobis legendum. ut vetuſtiores exhibent. Conatur enim omni arte odioſum Græcis facere Ajacem, *aut aliquem* Florent. S. Marci, Neapol. & multi alii. *cedat honorem* unus meus ex melioribus. *Heinſ.*

273. *Reppulit.*] *Retulit* S. Marci, & alii

Tröas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus regiſque, ducumque, meique;
Nonus in officio & prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum, quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius; quo Graiûm munus Achilles
Procubuit! nec me lacrymæ, luctuſve, timorve
Tardarunt, quin corpus humo ſublime referrem.
His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis
Et ſimul arma tuli: quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Eſt animus veſtros certè ſenſurus honores.
Scilicet idcirco pro gnato cærula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis & ſine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cælamina norit,
Oceanum, & terras, cumque alto ſidera cœlo,
Pleïadaſque, Hyadaſque, immunemque æquoris Arcton,
Diver-

alii duo. forte *Retudit.* Idem. *Actorides.*] Patroclus, Actoris nepos, armis indutus Achillis. Iliad. 16. *Farn.*

275. *Auſum etiam Hectoreis.*] Ajax cum Hectore ſingulari certamine pugnavit, cum id ei ſorte contigiſſet, qua ex pugna uterque ſine vulnere diſceſſit ab altero pernicioſis donatus muneribus. Hector quidem baltheo, quo ligatus circum Ilii mœnia fuit tractus: Ajax vero gladio, in quem incumbens ſeipſum interfecit. *R. Auſum.*] Reſp. ad vſ. 87. ſupra. vide 7. Iliad. *Farn. Hectoreis telis.*] *Hectoreo Marti* plurimi veteres. optime. *Heinſ.*

276. *Regiſque, duciſque, meique.*] *Meique, duciſque* multi ex vetuſtioribus. Scribe, *ducumque.* Novem enim ſortiti erant, ut ex Homero diſcimus. *Idem. Regis.*] Agamemnonis.

277. *Et prælatus munere ſortis.*] Colligit Ulyſſes non virtute, ſed ſorte Ajacem cum Hectore contendiſſe. Cum enim novem (ut diximus) ſe pugnaturos cum Hectore profiterentur, conſilio Neſtoris factum eſt, ut ſortem quiſque ſuam in galeam dejiceret, ac cujus prima educta foret, is in certamen cum Hectore deſcenderet. *Et prælatus.*] Antepoſitus aliis nulla re alia quam ſorte.

288. *Pro nato.*] *Gnato* alter Strozzæ. *Heinſ.*

282. *Cœleſtia dona.*] *Vulcania dona* Grævianus pro diverſa lectione. *Idem.*

291. *Cælamina novit.*] *Norit* Bernegg. & octo aut decem alii. bene. *Idem.*

293. *Immunemque æquoris.*] Arctos minor eſt urſa, ut quæ currus quoque cognominatur. *R.* Verſus Homeri ſic habet: Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι. *Micyl.* Solum autem ex omnibus hoc ſydus nunquam occidit, ac idcirco

Diverſaſque urbes, nitidumque Orionis enſem.
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit arma.
Quid? quod me duri fugientem munera belli
Arguit incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulaſſe vocat crimen; ſimulavimus ambo.
Si mora pro culpâ eſt; ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit conjux: pia mater Achillem:
Primaque ſunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam nequeo defendere crimen
Cum tanto commune viro. deprenſus Ulyſſis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulyſſes.
Neve in me ſtolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. an falſo Palameden crimine turpe
Accuſaſſe mihi, vobis damnaſſe decorum eſt?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit: nec vos audîſtis in illo
Crimina; vidiſtis: pretioque objecta patebant.
Nec Pœantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
Eſſe reus merui. factum defendite veſtrum:
Conſenſiſtis enim. nec me ſuaſiſſe negabo;

circo ab Homero quoque æquoris expers dicitur eſſe. *Pleiadaſque.*] Ad 595. vſ. lib. 3. vide & Iliad. 18. vſ. 486. *Immunemque.*] Ad vſ. 529. lib. 2.

294. *Diverſaſque urbes.*] *Diverſoſque orbes* pri. Bonon. ut ſtellas innuat. *Heinſius.*

295. *Quæ non intelligit.*] *Intelligat* quatuor. pro *munera belli* Bernegg. Juret. & alii quinque *munia.* nil mutem temere. apud Lucretium *fera munera militai.* & *munera belli* non uno loco. *Idem.*

297. *Incepto labori.*] Bello inchoato.

299. *Vocas crimen.*] *Vocat.* Cæſen. unus Regius, & unus meus. ut ad duces orationem convertat. *Heinſ.*

303. *Haud timeam, ſi jam nequeam.*] *Haud timeo* meliores pleique. nonnulli etiam *ſi jam nequeo.* Forte,

Haud timeo, ne grande queam defendere crimen.

ut εἰρωνικῶς hæc dicantur. *Idem.*

304. *Ulyſſis.*] *Ulyſſes* Cæſen. Puto *Ulyſſei*, vel *Ulyſſi.* ſic & infra,

—— *regnum fallacis Ulyſſi,*

& lib. XIV.

—— *comes experientis Ulyſſi.*

—— *& conjux timidis audacis Ulyſſi.*

Vide Notas ad Artem Amatoriam. *Id.*

308. *Palamedem.*] *Palameden* Bernegger. ſec. Pal. & uterque Erfurt. & alii decem. *Idem.*

313. *Vulcania Lemnos.*] *Tellus* duo Medicei. mox pro *crimen veſtrum* præter tertium Mediceum noſtri omnes *factum.* & recte. *Idem.*

Ut ſe ſubtraheret bellique viæque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit; & vivit. non hæc ſententia tantùm
Fida, ſed & felix; cum ſit ſatis, eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt;
Ne mandate mihi. melius Telamonius ibit:
Eloquioque virum morbis irâque furentem
Molliet: aut aliquâ producet callidus arte.
Ante retro Simoïs fluet & ſine frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet Achaïa Trojæ;
Quàm, ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Ajacis ſtolidi Danaïs ſollertia proſit.
Sis licet infeſtus ſociis, regique, mihique,
Dure Philoctete; licet exſecrere, meumque
Devoveas ſine fine caput; cupiaſque dolenti
Me tibi forte dari; noſtrumque haurire cruorem;
[Utque tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:]
Te tamen aggrediar: [mecumque reducere nitar.]
Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) ſagittis;

Quam

317. *Lenire dolores.*] *Finire* multi veteres. *Idem.*

319. *Cum ſit facit eſſe fidelem.*] *Cum ſit ſatis* omnino reſcribendum cum plurimis membranis. niſi malis *cum ſit ſatis eſſe fideli.* Idem.

322. *Morbiſque iraque furentem.*] *Morbis* plerique caſtigatiores. *frementem* unus meus. *Idem.*

323. *Aut aliquâ perducet callidus arte.*] *Producet* pri. Moret. pri. Hamburg. pri. Erfurt. Cantabrig. Oxon. tert. Medic. pri. Gronov. & alii duodecim. *Producet è latebris ſuis.* Præterea ſcribendum *aliâ arte.* nam & eloquium ars eſt. *Idem.*

326. *Meo pectore.*] Mea prudentia.

332. *Utque tui mihi, ſic fiat.*] *Sit fiat* multi veteres. *mihi ſit, ſic ſit.* unus Baſil. *mihi ſit, fiat.* Aut valde depravatus eſt hic verſus, aut adulterinus. *Heinſius.*

333. *Te tamen aggrediar, mecumque reducere nitar.*] *Nec inultus ſpero relinquar* multi. nonnulli, *longe formidine pulſa*, ſex *ſollerti pectore fidus.* alii aliter. At ſec. Palat. prim. Vatic. tert. & quart. Medic. pri. Hamburg. pri. Erfurt. & ſex alii non agnoſcunt hunc verſum. In primo Palat. inter lineas erat ſcriptum *Te tamen aggrediar*, reliquis omiſſis. optime. Non enim dubito hunc & plures ab Ovidio verſus relictos imperfectos, quos ſcioli poſtea ſuppleverint. ut & apud Virgilium frequenter eſt factum. quid enim aliud ſibi vult immenſa lectionum diſcrepantia in poſteriori hemiſtichio? *Idem.*

334. *Tamque tuis potiar ſagittis.*] Sic in poteſtate mea tuas ſagittas habebo, ut habui Helenum vatem egregium, & Palladium: quod niſi hoſtibus abſtuliſſem, Troja nunquam capi potuiſſet. *Faveat fortuna.*] *Dummodo*, ſubintelligatur. R. *Tamque.*] Infra vſ. 403.

335. *Dar-*

Quam ſum Dardanio, quem cepi, vate potitus:
Quam reſponſa Deûm, Trojanaque fata retexi:
Quam rapui Phrygiæ ſignum penetrale Minervæ
Hoſtibus è mediis. & ſe mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata ſine illo.
Fortis ubi eſt Ajax? ubi ſunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuis? cur audet Ulyſſes
Ire per excubias, & ſe committere nocti?
Perque feros enſes, non tantùm mœnia Tröum,
Verum etiam ſummas arces intrare: ſuâque
Eripere æde Deam: raptamque efferre per hoſtes?
Quæ niſi feciſſem; fruſtra Telamone creatus
Geſtaſſet lævâ taurorum tergora ſeptem.
Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta eſt:
Pergama tum vici, cum vinci poſſe coëgi.
Deſine Tydiden vultuque & murmure nobis
Oſtentare meum. pars eſt ſua laudis in illis.
Nec tu, cum ſociâ clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoque hæc peteret: peteret moderatior Ajax,

Eury-

335. *Dardanio.*] Heleno, quem cepit Ulyſſes, omniaque Trojanorum fata revelare coëgit. lege quæ Photius in bibliotheca excerpſit ex Conone & Apollodoro. 34. *Farn.* *Quam ſum Dardanio, &c.*] Raptum Palladii & Heleni, unde Trojana fata elicuerunt, quem Ajax crimini dabat, & furtum nominabat, hic pro ſumma gloria ducit & accuſatori inſultat. *Pont.*

337. *Signum.*] Palladium, quo Trojanis incolumi, ἀνάλωτον fore Trojam in fatis erat. Qu. Smyrn. lib. 10. ℣. 354. Sil. Ital. 1. *genitricis pignora Trojæ.* & lib. 13. v. 40. & deinceps. Sapientia ſc. ex urbibus ſublata, tum demum evertuntur Reipublicæ.

338. *Comparat Ajax.*] *Comparet* duo. tert. Medic. prim. Hamburg. Caſen. & quinque alii *Conferat.* ut reponantur hæc iis,

—— *& mecum confertur Ulyſſes?*

Heinſ.

341. *Cur hic metuit.*] *Metuis* rectius plurimi veteres. & mox, *mœnia Troum* non *Trojæ* iidem. ut infra, *caſuraque mœnia Troum.* Idem.

345. *Afferre per hoſtes.*] *Efferre* multi. *ecferre.* pri. Vatic. ſex *auferre.* Idem.

350. *Tydidem meum.*] Diomedem mihi amicum. *R.*

351. *In illo.*] *In illis* unus Moret. lege, *pars & ſua laudis in illis.* vel *pars eſt ſua laudis & illi.* Heinſ.

355. *Indomitæ dextræ.*] Viribus ratione carentibus ac temeritati.

357. *Euri-*

Eurypiluſque ferox, claroque Andremone natus:
Nec minus Idomeneus, pratriâque creatus eâdem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec ſunt tibi Marte ſecundi)
Conſiliis ceſſere meis. tibi dextera bello
Utilis; ingenium eſt, quod eget moderamine noſtri.
Tu vires ſine mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. tu tantum corpore prodes;
Nos animo. quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto dux milite major;
Tanto ego te ſupero. nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu. vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia veſtro;
Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in fine eſt. obſtantia fata removi:
Altaque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Tröum,

Per-

357. *Euripyluſque ferox.*] Euæmonis filius ex Ormenio urbe, qui (ut ſcribit Homerus) cum quadraginta navibus in expeditionem Trojanam Agamemnona eſt ſecutus. Is cum viribus plurimum poſſet, arma tamen Achillis non popoſcit. *R.* Fuit & Euripylus, Telephi filius, qui & ipſe quidem ad Trojam profectus fuit cum Myſis, in auxilium Trojanorum. Hunc interfecit Neoptolemus filius Achillis, ut Homerus meminit Odyſſeæ undecimo. *Micyl.* *Claroque Andremone natus.*] Periphraſis Thoantis.

358. *Nec minus Idomeneus.*] Nec non etiam. Idomeneum autem Lyctium fuiſſe ac Cretenſibus imperaſſe, in expeditioneque Trojana una cum Merione, quo auriga utebatur, fortiſſime ſe geſſiſſe, & Homeri & Virgilii carminibus notiſſimum eſt. *R.* *Patria eadem.*] Ambo namque Lyctii fuerunt. Patria eadem accipio generaliter, pro Creta. *Mycil.* *Patriaque.*] Creta. de his videatur Catalogus Homeri 2. Il.

359. *Peteret.*] *Peterent* Florent. S. Marci. & mox, *manus ſecundæ* idem. Forte.

Quippe animæ fortes, tibi nec Mavorte ſecundæ. Heinſius.

362. *Quod eget moderamine noſtro.*] *Noſtri* prim. Palat. nempe ingenii. quod placet. *Idem.*

368. *Tantum ego te.*] *Tanto* multi veteres. Sed apud Maronem lib. XII.

O præſtans animi juvenis, quantum ipſe feroci
Virtute exſuperas, tanto me impenſius æquum eſt
Conſulere. Idem.

371. *Proque tot annorum curis quas anxius egi.*] Alii *quibus*. Scribe *quos egi.* videlicet tot annos. atque ita tres ſcripti. præterea in optimo Florent. *cura.* Idem.

375. *Per ſpes nunc ſocias.*] *Vos ſocias* unus Moreti. eleganter. *Idem.*

379. *Si*

Perque Deos oro, quos hoſti nuper ademi;
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum;
[Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum;
Si Trojæ fatis aliquid reſtare putatis;]
Eſte mei memores: aut ſi mihi non datis arma;
Huic date. & oſtendit ſignum fatale Minervæ.
  Mota manus procerum eſt: &, quid facundia poſſet,
Re patuit; fortiſque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Jovemque
Suſtinuit toties; unam non ſuſtinet iram:
Invictumque virum vincit dolor. arripit enſem:
Et, Meus hic certè eſt. an & hunc ſibi poſcet Ulyſſes?
Hoc, ait, utendum eſt in me mihi: quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax.
Dixit: & in pectus tum denique vulnera paſſum,
Qua patuit ferro, letalem condidit enſem:
Nec valuêre manus infixum educere telum.
Expulit ipſe cruor. rubefactaquê ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque viroque

In-

379. *Si Troja fatis.*] Agnoſco alienam denuo manum in hoc verſu. Poſſet tamen *putatur* legi. Præcedens etiam verſus eſt ſuſpectus. *Idem.*

383. *Tum patuit.*] *Re patuit* multi ex melioribus. libro III.

—— *Reque minas firmat.*

libro IX.

—— *ultima dicta*
Re probat.

Faſt. IV.

—— *tu noſtra pignora vitæ*
Re dabis.

quod male mutarant lib. XIV. Met.

Læſaque quid faciat, quid amans, quid fœmina diſces
Rebus, ait.

Idem.

384. *Qui ferrum, igneſque.*] *Ignemque* meliores. & pro *vicit* mox *vincit.* Idem.

387. *Poſcit Ulyſſes.*] *Poſcet* multi veteres. *poſcat* Neapolit. & tres alii. *Idem.*

391. *Tum demum.*] *Tum denique* pri. Moret. & alii quatuor. quomodo & alibi noſter locutus. *Idem.*

396. *Oebalio.*] Hyacinthi. vide quæ ad ℣ſ. 196. lib. 10.

397. *Littera.*] Lege quæ ad ℣ſ. 207. & 215. lib. 10. & quæ Rigaltius habet ad Tertullianum de Coronis. *Farn. Litera communis.*] In foliis illius floris (inquit) in quem Ajax fuit converſus, litera communis eſt, & Hyacinthi pueri querelis & nomini Ajacis.

398. *Hæ*

Inſcripta eſt foliis: hæc nominis, illa querelæ.
 Victor ad Hypſipyles patriam, clarique Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Vela dat; ut referat Tirynthia tela ſagittas.
Quæ poſtquam ad Grajos domino comitante revexit;
Impoſita eſt fero tandem manus ultima bello.
Troja ſimul Priamuſque cadunt: Priameïa conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam;
Externaſque novo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum qua clauditur Helleſpontus,
Ilion ardêbat; neque adhuc conſederat ignis:

Exi-

398. *Hæc nominis.*] Ajacis. *Illa querelæ.*] Hyacinthi, qui gemens, ac clamans *αι αι* extinctus eſt. *R.*

FAB. II. *Arg.* Victor ad Hypſipyles.] *Ulyſſes poſt adeptam armorum Achillis victoriam, in Lemnum ad Philoctetem cum Herculis ſagittis adducendum miſſus fuit. Quo advecto ac Troja tandem incenſa, cum Græci claſſem in Thraciam appuliſſent, Polyxenam Priami atque Hecubæ filiam manibus Achillis expoſcentibus immolarunt: cujus corpus lotura cum ad littus Hecuba acceſſiſſet, forte Polydori filii à Polymneſtore Thraciæ rege interempti cadaver ibi conſpicata, ulciſci tantum ſcelus decrevit. Nam Priamus Polymneſtori tanquam amico, belli eventum ignorans, cum multis pecuniis Polydorum natu minimum filiorum commendarat, ut, ſi quid urbi accideret, ſuorum aliquis ſupereſſet. Hecuba igitur acceſitum ad ſe Polymneſtora ſub ſpe theſauri indicandi, una cum aliis mulieribus captivis excæcavit. Quare cum Thraces ipſam lapidibus inſectarentur, in illos latrare cœpit, voluntate Deorum in canem converſa.*

399. *Hypſipyles.*] Lemnum inſ. ubi Hypſipyle regnabat, quæ patris vitæ ſola pepercit, cum ceteræ omnes Lemniades maritos ſuos, patres filioſque interfeciſſent; ſive viris propter fœtorem à Venere irata iis immiſſum faſtiditæ; ſive zelotypia actæ in maritos qui rem habuerant cum captivis ancillis: ut Smyn. lib. 9. vſ. 337. ſive pellicatum in Atticis ultæ, ut habet Herod. lib. 6. Atque inde factum, ut cum ob hoc, tum ob illud facinus, τὰ σχέτλια ἔργα παντα Λήμνια vocentur.

401. *Vela dat.*] Perperam quidam præmittunt,

Tranſierat tandem portis votoque potitus. Heinſ.

Tirynthia.] Herculis ſagittas. Tirynthe opp. Argis vicinum, ubi nutritus eſt Hercules. *Farn.* *Vela dat.*] Navigat. *R.*

403. *Impoſitaque fero eſt.*] Alii *Impoſita eſtque fero.* *Impoſita eſt fero* ſcribendum cum Cæſen. prim. Vatic. quart. Medic. & aliis non paucis. *Heinſ.*

406. *Externaſque.*] In Thracia ſc. procul à patria. *Latratu.*] Infra 568. vſ. *Farn.* *Terruit auras.*] Multi *aures.* nil muto. ſic lib. 1. Faſtor.

——*fragor æthera terruit ipſum.* Heinſ.

407. *Longus Helleſpontus.*] Mare eſt Helleſpontus anguſtum & longum, Aſiam ab Europa diſterminans. Dictus eſt autem Helleſpontus, ab Helle Phryxi ſorore, quæ in illo ſubmerſa eſt. *R.* Palatin. leg. *qua pontus clauditur Helles.* Heinſ. *Qua clauditur in anguſtum.*] Ubi cogitur in anguſtum & ſtrictum. Anguſtatur autem maxime Helleſpontus illic, ubi olim fuerunt Seſtos & Abydos. Ad Troas, ubi fuit Ilium, protenditur.

409. *Exi-*

Exiguumque ſenis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat. tractata comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum
Dum licet amplexas, ſuccenſaque templa tenentes
Invidioſa trahunt victores præmia Graji.
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro ſe, proavitaque regna tuentem,
Sæpe videre patrem monſtratum à matre ſolebat.
Jamque viam ſuadet Boreas; flatuque ſecundo
Carbaſa mota ſonant: jubet uti navita ventis.
Troja, vale: rapimur, clamant: dantque oſcula terræ
Troades: & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conſcendit claſſem (miſerabile viſu)
In mediis Hecube natorum inventa ſepulcris.
Prenſantem tumulos, atque oſſibus oſcula dantem
Dulichiæ traxêre manus. tamen unius hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes crinem lacrymaſque relinquit.

Eſt,

409. *Exiguumque.*] De eodem Priamo, Seneca in Agam. vſ. 651. & Juv. 10. Sat. ſenes quippe ſanguine caſſi. *Jovis.*] Hercei intra ædium ſepta, id eſt, ſepta culti.

410. *Tractiſque comis antiſtita Phœbi.*] Alii *tractaque.* Thuan. prim. Moret. Cantabrig. Oxon. & duo alii *tractata.* bene. Pacuvius apud Marium Victorinum,

Agite, ite, volvite, rapite, comâ tractate per
Aſpera ſaxa & humum: ſcindite veſtem ocyus.

Id ipſum ex ſuis codicibus etiam notavit ad Lucretium Giphanius. Ennius Annal. 11. *tractatus per æquora campi. morſu ferarum tractari* apud Lucretium lib. III. Legebam olim *raptata comis.* ut lib. XII.

Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis. Heinſ.

Comis.] *Ecce trahebatur paſſis Priameia virgo Crinibus, à templo Caſſandra adytiſque Minervæ, &c.* Virg. 2. Æn. *Farn.* *Antiſtita.*] Caſſandra Phœbi ſacerdos.

419. *Carbaſa mota.*] *Tenſa* unus meus. Ep. Ariad.

Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.

Val. Flaccus libro IV.

——placidi tendebant carbaſa venti.

Virgil. Æn. III. *tendunt vela Noti.* & libro V.

—— vela ſecundi
Intendunt Zephyri. Heinſ.

420. *Dant oſcula.*] *Dantque* ex ſcriptis. *Idem.*

424. *Prenſantem tumulos.*] *Titulos* pro diverſa lectione Neapol. Vide notas lib. XI. vſ. 430. *Idem.*

429. Cor-

Eſt, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Biſtoniis habitata viris. Polymeſtoris illic
Regia dives erat, cui te commiſit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiiſque removit ab armis.
Conſilium ſapiens. ſceleris niſi præmia magnas
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit Fortuna Phrygum, capit impius enſem
Rex Thracum, juguloque ſui defigit alumni:
Et, tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem è ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Littore Threïcio claſſem religârat Atrîdes,
Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet.
Hic ſubito, quantus cum viveret eſſe ſolebat,

Exit

429. *Contraria.*] Ex adverſo atque è regione poſita. *R.*

430. *Biſtoniis viris.*] Thracibus. Nam Biſtonia urbs eſt Thraciæ à Biſtone Martis & Callirrhoës filio cognominata. Thracia autem Helleſponto à Phrygia ſeparatur. *Polymneſtoris illic.*] Polymneſtor rex fuit Thraciæ, avaritia & Polydori cæde famoſiſſimus. *R.* *Polymneſtoris.*] *Polymeſtoris* hic & infra vetuſtiores. recte. Πολυμήστωρ eſt etiam apud Euripidem initio Hecubæ, ſecundâ ſyllabâ correptâ, atque ita ſcribe apud Propertium libro III. Eleg. XII.

——accepto Thracis Polymeſtoris auro.

nam libri veteres *Polymeſtoris*, Tzetzæ quoque in Chiliadibus ter quaterve Πολυμήστωρ. ut & in Excerptis Rhetorum ab Allatio editis, & Servio l. I. Æn. vſ. 666. lib. III. vſ. 6. & 49. ſic *Clytemeſtra* apud Auſonium pro *Clytemneſtra*, in Epitaphiis heroum,

Vindicem adulterii cum Clytemeſtra necet.

ita enim diſerte codex Voſſianus veterrimus. Livius Andronicus in Ægiſtho apud Nonium voce *juxtim.*

——in ſedes collocat ſe regias
Clytemeſtra juxtim. tertias nata occupant.

niſi Κλυταμνήστρα pro Κλυταιμνήστρα ſit dictum. *Heinſius.*

432. *Clam, Polydore.*] *Hunc Polydorum quondam cum pondere magno Infelix Priamus, &c.* Æneid. 3. Virgil. ὑπεξέπεμψε Τρωϊκῆς χθονὸς, Πολυμήστορος πρὸς δῶμα, &c. de Polydori umbra Hecuba Euripidis prolog. vide & Auſonii epitaphium Polydori. *Farn.*

436. *Demiſit alumni.*] In aliis, *dimiſit.* ſed malo cum vetuſtiorum pleriſque *defigit.* Heinſius. *Sui alumni.*] Polydori quem à patre alendum, nutriendumque ſuſceperat.

438. *Exanimem ſcopulo.*] *E ſcopulo* cum melioribus. *Heinſ.* *E ſcopulo.*] Telis confixum & terra obrutum narrat Virgil. 3. Æneid. Sed noſter Euripidem ſequitur apud quem in Hecuba queritur Polydori umbra, Κτείνει με χρυσοῦ τὸν ταλαίπωρον χάριν Ξένος πατρῷος, καὶ κτανὼν ἐς οἶδμ᾽ ἁλὸς Μεθῆχ᾽, ἵνα, &c. *Farn.*

440. *Dum ventus mitior eſſet.*] Ex melioribus *amicior.* Triſt. lib. I. Eleg. IV.

Si tamen hæc navis vento ferretur amico.

Dum ventus mitior.] Non auſim rejicere, quod in Palatino legitur, *dum ventus amicior eſſet.* ſecundus magis, aut favens. *Heinſius.*

442. *Exit.*]

Exit humo late ruptâ; ſimiliſque minaci,
Temporis illius vultum referebat Achilles;
Quo ferus injuſto petit Agamemnona ferro.
Immemoreſque mei diſceditis, inquit, Achivi?
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?
Ne facite. utque meum non ſit ſine honore ſepulcrum,
Placet Achillêos mactata Polyxena manes.
Dixit: &, immiti ſociis parentibus umbræ,
Rapta ſinu matris, quam jam prope ſola fovebat,
Fortis, & infelix, & pluſquam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum; diroque fit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt; ſenſitque ſibi fera ſacra parari;
Utque Neoptolemum ſtantem, ferrumque tenentem,
Inque ſuo vidit figentem lumina vultu;
Utere jamdudum generoſo ſanguine, dixit.
Nulla mora eſt. at tu jugulo vel pectore telum
Conde meo: jugulumque ſimul pectuſque retexit.

Sci-

442. *Exit.*] Vide Euripidis & Senecæ Troadas v. 359. & 958. v. & Q. Smyrnæum lib. 14. vſ. 212. *Farn.* *Similiſque minanti.*] *Minaci* unus Leid. & Zulich. *Heinſius.*

452. *Ad tumulum.*] Ad ſepulchrum Achillis, quod in Sigeo promontorio erat.

456. *Utque ſuo vidit.*] Meliores *Inque ſuo.* Heinſ.

457. *Utere generoſo ſanguine.*]

Verum decoris regii virgo memor
Gradu virili mortis occurrit minis.
Mirantur omnes nobiles patris notas.

Quod ſic reddimus ex Eurip. fab. 1. Τίς δ' ἐςὶ δοῦλος τὸ θανεῖν ἀφροντὶς ὤν. Cic. ad Attic. Sed malè Smyrn. generoſam hanc Virginem cum juvenca mugiente comparat. πόςιον lib. 14.

448. *Aut tu jugulo vel pectore telum.*] *At tu jugulo* rectius tres ſcripti cum uno Moreti. *Heinſ.*

460. *Scilicet haud ulli ſervire Polyxena vellem.*] *Servire ferrem* pro paterer, Urbin. prim. Reg. uterque Hamburg. Arondel. prim. Palat. prim. Vatican. Cantabrig. tert. Medic. aliique plurimi. bene. præterea *aut ferrem*, *aut placabitis* ſcribendum cum multis, non *haud ferrem ſervire*, ut Val. Flacco lib. 11.

Scis ſimile ut flammis ſimus genus. adde, cruentis
Quod patimur ſervire Dahis.

ita ſcribe. perperam *patrium ſævire* circumfertur, cum *patrium ſervire* libri ſcripti agnoſcant. Paulo ante apud eundem repone,

Attamen hos aliis forſan ſolabere caſus
Tu thalamis.

cum *hos tales* inſulſe legatur. ibidem ſcribendum,

Non forma, non arte colûs, non laude pudoris
Par tibi.

nam *fama* idem eſt quod *laus pudoris.* cæterum quod *patrium* pro *patimur* irrepſerat literis tranſpoſitis, idem error non ſemel alibi mihi deprehenſus apud

cua-

Scilicet aut ulli ſervire Polyxena ferrem,
Aut per tale ſacrum numen placabitur ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt; minuitque necis mihi gaudia. quamvis
Non mea mors illi, verùm ſua vita gemenda eſt.
Vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
Eſte procul; ſi juſta peto: tactuque viriles
Virgineo removete manus. acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde meâ placare paratis,
Liber erit ſanguis. ſi quos tamen ultima noſtri
Vota movent oris; Priami vos filia regis,
Non captiva, rogat; genitrici corpus inemtum
Reddite: neve auro redimat jus triſte ſepulcri,
Sed lacrymis. tunc, cum poterat, redimebat & auro.
Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet.. ipſe etiam flens invituſque ſacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa, ſuper terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata noviſſima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,

Cum

eundem Valerium, ut libro IV.

Tenditur ille ingens in humum pavor, arvaque late
Occupat.

frigide hactenus legebatur *hominum pavor. Tenditur* pro extenditur. ſic noſtro Met. IV.

——ſerpens in longam tenditur alvum.

apud eundem Valerium libro v. vſ. 463. locus eſt inſignis, ſed peſſime habitus vulgo,

Poſt alii, quos præcipuo Titanius aula
Legit honore patres, motique ad prælia reges.

vel *Titanias aula.* nunc *Titania tellus.* Sed finis exemplorum non eſſet. hæc interim in tranſcurſu. *Idem.*

463. *Mater obeſt.*] Dolor quo mater afficitur morte mea, animum meum cruciat.

465. *Vos modo.*] Ε'κῦσα θνήσκω, μή τις ἅψηται χροὸς Τὐμῦ, Ἐλευθέραν δὲ μ᾽ ὡς ἐλευθέρα θάνω, Πρὸς θεῶν μεθέντες, κτείνατε. Polyx. in Euripidis Hecuba. *Farn.*

466. *Eſte procul.*] *Ite* S. Marci, Neap. Bernegger. & ſex alii. *Heinſius.*

470. *Verba movent.*] *Vota* tres noſtri. idque in ſuo codice ex antiquis libris notarat Politianus. *Idem.*

471. *Nunc captiva.*] *Non captiva* longe elegantius cum Neapol. Urbin. Cantabrig. prim. Palat. prim. Gronov. Arondel. & ſex aliis. *Nec captiva* fragment. Boxhornii. Moveant vos preces meæ, non tanquam à captiva, ſed à regis filia, profectæ. *Idem.*

479. *Tunc quoque cura fuit.*] Quam curam Julio quoque Cæſari fuiſſe narrat Tranquillus, ut togam ad pedes demitteret, quo à conjuratoribus vulneratus honeſtius caderet. *R.* Ἡ δὲ καὶ θνήσκυσ᾽,

Cum caderet; caſtique decus ſervare pudoris.
Tröades excipiunt; deploratoſque recenſent
Priamidas: & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt, virgo; teque ô modo regia conjux,
Regia dicta parens, Aſiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala ſors: quam victor Ulyſſes
Eſſe ſuam nollet, niſi quod tamen Hectora partu
Edideras. dominum matri vix repperit, Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natiſque, viroque,
Huic quoque dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit:
Oſculaque ore legit: conſuetaque pectora plangit:
Canitiemque ſuam concreto in ſanguine verrens,
Plura quidem, ſed & hæc, laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim ſupereſt?) dolor ultime matri,
Nata, jaces: videoque tuum mea vulnera vulnus.
En, ne perdiderim quenquam ſine cæde meorum,
Tu quoque vulnus habes. at te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidiſti & fœmina ferro.

Tot-

κνσ', ὅμως Πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν; Eurip. de eadem. hanc vero morientium curam, ut honeſte caderent, in multis obſervant hiſtorici, poëtæ, alii. *Farn.*

482. *Quid cruoris.*] Nam Priamidæ omnes fuerant interfecti.

485. *Mala ſors.*] Ipſa in Senecæ Troad. *Mea ſors timetur: ſola ſum Danais metus.* ꝟſ. 62. & ꝟſ. 977. *Eſtne aliquis Hecubam qui ſuam dici velit?* Helen. *Ithaco obtigiſti præda nolenti brevis.* Farn.

487. *Ediderat.*] Scribe *Ediderat.* aliter libri. *Heinſius.*

488. *Animæ.*] Polyxenæ, εὐκαρδίου, ψυχὴν τ' ἀρίστης. Euripid. *Farn.*

491. *Oſculaque ore tegit.*] *Legit* ſec. Palat. Oxon. quart. Medic. & quinque alii, cum Naugerii codicibus. *egit*, duo. an *legere oſcula?* ut apud Virgil.

——*extremo, ſi quis ſuper halitus errat*
Ore legam.

& *legere ore ſpiritum* Senecæ Hercule O Etæo. Poſſet & *terit* reſcribi. ſed vulgatum defendi poteſt, tanquam os opponat animæ fugienti. ſic lib. XII.

——*oraque ad ora*
Admovet; atque animæ fugienti obſiſtere tentat.

ore petit Thuan. non male. duo alii *dedit.* unus regius *regit.* Heinſius.

494. *Ultime matris.*] *Matri* Ambroſ. & unus Patavinus. *Idem.*

495. *Videoque meum tua vulnera pectus.*] *Tuum mea vulnera vulnus* Bernegger. Polit. & octo alii. quod placet. quidam *meum tua vulnera vulnus.* alii *tuum mea vulnera pectus*, vel, *meum tua pectora vulnus.* ſed quia mox ſequitur, *Tu quoque vulnus habes*, puto ſcribendum hoc loco,

——*videoque tuum mea funera funus.*
Idem.

496. *Et ne.*] *En ne* Bernegg. & placet. *Idem.*

501. *Ce-*

Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Trojæ noſtrique orbator, Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis Phœbique ſagittis;
Nunc certè, dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. cinis ipſe ſepulti
In genus hoc ſævit: tumulo quoque ſenſimus hoſtem:
Æacidæ fœcunda fui. jacet Ilion ingens:
Eventuque gravi finita eſt publica clades:
Si finita tamen. ſoli mihi Pergama reſtant:
In curſuque meus dolor eſt. modo maxima rerum,
Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroque
Nunc trahor exſul, inops, tumulis avulſa meorum,
Penelopæ munus. quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens: hæc eſt, dicet, Priameïa conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.

In-

501. *Cecidit.*] Hoc moriens Hector male ominatus eſt Achilli, Iliad. 22. *ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων Ἐσθλὸν ἐόντ' ὀλέσωσιν ἐνὶ σκαιῇσι πύλῃσιν.* quæ ad yſ. 599. lib. 12.

503. *Cinis.*] Habet hoc Montanus vitium, inquit Seneca, controverſia 28. ſententias ſuas repetendo corrumpit, &c. ſolebat itaque Scaurus eum *inter oratores Ovidium* vocare. Nam & Ovidius neſcit, quod bene ceſſit, relinquere. Cum Polyxena eſſet abducta, ut ad tumulum Achillis immolaretur, Hecuba dixit; *cinis ipſe ſepulchri In genus hoc pugnat.* poterat hoc contentus eſſe, adjecit; *tumulo quoque ſenſimus hoſtem.* Nec hoc contentus, adjecit; *Æacidæ fœcunda fui.* Ovidium aſſerit H. Stephanus lib. de Criticis, & Jo. Paſſeratius præfat. *in armorum judicium.* Farn.

504. *Tumulo quoque ſenſimus hoſtem.*] Urbin. *tumulum.* & multi mox *cinis ipſe ſepultus* pro *ſepulti.* ſic infra,

Inferiæque cadunt cineri cognata ſepulto Corpora.

ſed aliter Seneca hæc producit. *Heinſius.*

505. *Æacidæ fœcunda fui.*] Ad Achillis voluptatem multos peperi filios.

507. *Sed finita tamen.*] *Nec finita* Calandræ excerpta, Conſtantii Fanenſis codices, & ex noſtris unus Leidenſis. Malo tamen cum prim. Reg. & uno Medic. *Si finita tamen.* ut lib. x. Met.

Si tamen hoc ſcelus eſt. Heinſ.

Soli mihi.] *Diruta ſunt aliis: uni mihi Pergama reſtant.* Penelop. ego ſc. omnibus omnium miſeriis miſera ſuperſtes vivo. *Farn.*

509. *Tot generis natiſque potens.*] Hecuba Priamo ſeptem filias & duodecim filios peperiſſe ſcribitur. Ex aliis namque mulieribus reliquos ad quinquaginta uſque Priamus ſuſcepit. *R.* *Tot generis.*] Liberi Priamo quot fuerint & nomina eorum lege apud Higynum c. 90. & Apollodorum lib. 3. *Εὔπαις πότ' ἦσα, νῦν δὲ γραῦς, ἄπαις θ' ἅμα, Ἄπολις, ἔρημος, ἀθλιωτάτη βροτῶν.* Hecuba apud Euripid. *Farn.*

516. Quo

Inferias hoſti peperi. quo ferrea reſto?
Quidve moror? quo me ſervas, damnoſa ſenectus?
Quid, Dî crudeles, niſi quo nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem priamum poſt diruta Pergama dici?
Felix morte ſuâ nec te, mea nata, peremtam
Aſpicit: & vitam pariter regnumque reliquit.
At (puto) funeribus dotabere, regia virgo;
Condeturque tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc eſt Fortuna domûs. tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus. ſupereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit:

516. *Quo ferrea reſto.*]. Ad quem vitæ exitum dura ego ac in meipſam crudelis reſervor. *Quo ferrea reſto.*] Sic Virgilii Evander: *Felix morte tua, nec in hunc ſervata dolorem.*

517. *Annoſa ſenectus.*] *Damnoſa* reponendum ex antiquis editionibus. ſic in Triſt. *formæ damnoſa ſenectus.* pro *quid ferrea reſto.* ſec. Vatican. *quid ahenea.* Statius Theb. 111.

——ſcopulos & ahena precando
Flectere corda paro.

Heinſ.

518. *Quo di crudeles niſi uti.*] *Niſi quo* S. Marci, Neapol. Bernegger. Polit. multique alii. Multi etiam ex melioribus *Quid Di.* ſcribendum forte cum primo Vatican. priore Twiſdenio, & duobus Medic.

Quid di crudeles, niſi quo nova funera cernam? Idem.

Quo dii.] Κἀγὼ γὰρ οὐκ ἔθνησκον οὗ μ' ἐχρῆν θανεῖν Οὐδ' ὤλεσέ με Ζεύς. τρέφει δ' ὅπως ὁρῶ Κακῶν κἀν' ἄλλα μείζονα. Hecuba apud Eurip. *Farn.*

520. *Felicem.*] *Non eſt Priami miſeranda mei mors, Iliades, Felix Priamus, &c.* Senec. Troad. 140. *Farn. Felicem Priamum poſt Pergama.*] Legatur imprimis Juvenal. Sat. 10.

526. *Peregrinæque.*] Leveque munus, terræ tibi injectæ, procul à patria, in externa regione. *Farn. Hauſtus arenæ.*] Sic de Palinuro Virgil. 6. *—— aut tu mihi terram —— Injice.*

530. *Iſmario regi.*] Polymneſtori Thraciæ regi. Nam Iſmarus Thraciæ mons eſt. De hoc Polydoro Virgilius in tertio Æneidos ſcribit. *R.*

531. *Crudelia.*] Alia eſt hæc ab Euripidis œconomina: ubi ancilla aquam petitum miſſa ad abluendum corpus Polyxenæ, corpus Polydori in littore invenit, & pallio involutum ad dominam portat. *R.*

532. *Sparſos immiti ſanguine vultus.*] *Inſonti ſanguine* unus meus. alius *ſtillanti.* pro *procedit* mox vetuſtiores plerique *proceſſit.* & *laniata* pro *lacerata comas* pri. Baſil. atque alii quatuor. *Heinſ.*

541. *Ad-*

Dixit: & ad littus paſſu proceſſit anili,
Albentes laniata comas. Date, Tröades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Tröades exclamant: obmutuit illa dolore;
Et pariter vocem, lacrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor: duroque ſimillima ſaxo
Torpet: & adversâ figit modo lumina terrâ;
Interdum torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera præcipuè: ſeque armat & inſtruit irâ.
Qua ſimul exarſit, tamquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit; pœnæque in imagine tota eſt.
Utque furit catulo lactente orbata leæna;
Signaque nacta pedum ſequitur, quem non videt, hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymeſtora cædis:
Colloquiumque petit. nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius: prædæque aſſuetus amore
In ſecreta venit. cum blando callidus ore,
Tolle moras, Hecube, dixit: da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & ante dediſti,
Per ſuperos juro. ſpectat truculenta loquentem,

Fal-

541. *Adverſa figit terra.*] *Adverſa terra* S. Marci, unus Thuan. & unus meus. mox pro *ſuſtollit* Oxon. *intendit.* Idem. *Modo.*] Interdum. *Adverſa terra.*] In Troade ubi fuit Troja è regione Thraciæ ſita. *R.* Vel *adverſa terra*, quam ex adverſo intuemur. Hoc enim & ἀντίθετον poſtulat quod ſequitur, *Interdum torvos extollit ad æthera vultus.* Micyl.

551. *Vadit ad.*] Apud Euripidem, arceſſitur ab Hecuba Polymneſtor, prætexente theſauros eſſe illi abſconditos, quos illi vellet indicare; itaque in tentorium introductus à mulieribus ad hanc rem ab Hecuba in inſidiis ibi poſitis excæcatur, filiique quos una adduxerat ſecum, cæſi. *Farn.*

554. *Odryſius.*] Polymneſtor Thracius. nam Odryſæ ſunt populi Thraciæ, & Odryſa urbs eorum. *Prædæque aſſuetus amore.*] *Amori* ſcribendum. vel, quod nihilo ſit deterius, *allectus amore.* Heinſ.

560. *Ar-*

Falſaque jurantem: tumidâque exæſtuat irâ;
Atque ita correptum captivarum agmine matrum
Involat, & digitos in perfida lumina condit,
Exſpoliatque genas oculis, (facit ira potentem)
Immergitque manus: fœdataque ſanguine fonti
Non lumen; neque enim ſupereſt, loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni
Tröada telorum lapidumque inceſſere jactu
Cœpit. at hæc miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur: rictuque in verba parato
Latravit conata loqui. locus exſtat, & ex re
Nomen habet: veterumque diu memor illa malorum,
Tum quoque Sithonios ululavit mœſta per agros.
Illius Troaſque ſuos hoſteſque Pelaſgos,
Illius Fortuna Deos quoque moverat omnes:

Sic

560. *Atque ita correpto captivarum agmina matrum Invocat*] *Correptum* Bernegger. à manu prima, & pro diversâ lectione prim. Gronov. *correpta* Neapol. Arondel. & tert. Medic. pro *agmina* pri. ſec. Vatican. & ſeptem alii *agmine*. *Involat* prim. Vatican. Calandr. Thuan. & alii ſex. Scribe cum primo Moreti,

Atque ita correptum captivarum agmine matrum
Involat.

ſic *irruere* Supra lib. XII. cum quarto caſu habuimus. Lucanus libro VI.

—— *quos Cæſaris involet artus.*

correptum. ut in Phædra,

Atque ita correptum lacerat injuſta nece.

Idem.

562. *Expellitque genis oculos.*] Ita & Florent. S. Marci. *Expilatque* prim. ſec. Palat. prim. Vatican. Oxon. Cantabrig. tert. quart. Medic. uterque Erfurt. uterque Hamburg. prim. Moret. aliique plurimi. *Extraxitque* prim. Gronov. prim. Thuan. & decem alii. *Exſpoliatque* quatuor cum Bernegger. unus Reg. *Expilatque genas oculis.* Scribe,

Exſpoliatque genas oculis.

quomodo excerpta Jureti, & pro diverſa lectione Arondelianus. ſupra lib. XII.

—— *armis ſpoliare jacentem.*

exſpoliare veteres dixiſſe liquet ex Quadrigario, qui *agrum Campanum exſpoliabatur* dixit. Vide Nonium in *Spolio*. Idem. *Facit ira valentem.*] *Nocentem* plurimi veteres. at tert. Medic. & multi alii. *potentem.* recte. Adeantur Notæ Amor. II. El. II. *Idem.*

564. *Loca luminis.*] Oedipus apud Sophoclem, ut & apud Senecam, vſ. 965. *ſuos Radice ab ima funditus vulſos ſimul Evolvit orbes. hæret in vacuo manus, Et fixa penitus unguibus lacerat cavos Alte receſſus luminum & inanes ſinus.*

568. *Morſibus.*] *Hecubam autem putant propter animi rabiem, & acerbitatem quandam fingi in canem quondam eſſe converſam.* Cic. Tuſcul. quæſt. 3. *Juvenal.* Sat. 10. —— *torva canino* —— *Latravit rictu.* Senec. Agam. a. 3. vſ. 706. D. Cretenſ.— ἐκ βροτῦ ἀλγινόεσσα κύων γένετο. Smyrn. νόστων.

569. *Et ex re nomen habet.*] Nam *κυνὸς σῆμα* appellatur, id eſt, canis ſepulchrum. Eſt autem in Cherſoneſo Thracia juxta Abydum, ut Strabo refert.

571. *Per Sithonios agros.*] Thracios. nam Sichonia pars eſt Thraciæ

FAB.

Sic omnes, ut & ipſa Jovis conjuxque ſororque
Eventus Hecubam meruiſſe negaverit illos.
Non vacat Auroræ, quamquam îſdem faverat armis,
Cladibus & caſu Trojæque Hecubæque moveri.
Cura Deam propior, luctuſque domeſticus angit
Memnonis amiſſi, Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achilleâ pereuntem cuſpide mater.
Vidit; & ille color, quo matutina rubeſcunt
Tempora, palluerat: latuitque in nubibus æther.
At non impoſitos ſupremis ignibus artus
Suſtinuit ſpectare parens: ſed crine ſoluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non eſt
Dedignata Jovis, lacrymiſque has addere voces:
Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus æther,
(Nam mihi ſunt totum rariſſima templa per orbem)
Diva tamen venio: non ut delubra, dieſque
Des mihi ſacrificos, calituraſque ignibus aras.
Si tamen aſpicias, quantum tibi fœmina præſtem,
Tum cum luce novâ noctis confinia ſervo;

Præ-

FAB. III. *Arg.* Non vacat Auroræ.] *Memnon Tithoni atque Auroræ filius, cum in bello Trojano ab Achille fuiſſet interfectus, mater Jovem rogavit, ut aliquo eum afficeret honore. Juppiter autem favillas rogi ipſius congregatas, ejuſque ſocios in aves commutavit, quæ* Memnonides *à Memnone vocatæ, ſingulis quibuſque annis ad ſepulchrum illius acriter inter ſe pugnantes duci ſuo parentare videntur.*

576. *Quanquam iiſdem faverat armis.*] Propter Tithonum maritum, qui Laomedontis fuerat filius, ac Priami frater. *R.*

579. *Memnonis.*] Quem ſuum ex Tithono filium, Æthiopum regem, vel etiam domitorem, (namque è Suſis Perſarum adveniſſe eum ſcribit Pauſanias in Phocicis) ad bellum Trojanum miſit Aurora. Multa de illo Qu. Smyrnæus l. 2. lege Cl. Baconi *Memnona* ſive *Præmaturum* in ſap. vet. *Farn.*

589. *Diva tamen veni, non ut delubra dieſque.*] *Venio* meliores. pro *dieſque* pri. Moret. *decuſque.* prim. Erfurt. pri. Gronov. tert. Medic. & quatuor alii *boveſque.* Forte *popaſque ſacrificos.* quæ vox etiam Avieno Fab. XXXVI. reddatur,

Mox vitulum ſacris innexum reſpicit aris
Admoto & cultro comminus ire popam.

qui locus vulgo eſt inquinatiſſimus etiam in ſcriptis, quotquot vidi, codicibus. Propertius libro IV. Eleg. III.

Succinctique calent ad nova ſacra popæ.

deiſque ſacrificis Florent. S. Marci. *Heinſius.*

591. *Aſpicias.*] Conſideres. *Quantum tibi fœmina præſtem.*] Quantum tibi proſim, quamvis fœmina ſim.

592. *Noctis confinia ſervo.*] Hoc eſt, cuſtodio ne nox ſuos fines tranſeat. Niſi enim Aurora vigilans eſſet, nox ſemper videretur duratura.

Præmia danda putes. ſed non ea cura; neque hic eſt
Nunc ſtatus Auroræ, meritos ut poſcat honores.
Memnonis orba mei venio: qui fortia fruſtra
Pro patruo tulit arma ſuo: primiſque ſub annis
Occidit à forti (ſic vos voluiſtis) Achille.
Da, precor, huic aliquem ſolatia mortis honorem,
Summe Deûm rector: maternaque vulnera leni.
Jupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecêre diem. veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum
Denſatur; faciemque capit: ſumitque calorem
Atque animam ex igni. levitas ſua præbuit alas.
Et primò ſimilis volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis. pariter ſonuêre ſorores
Innumeræ; quibus eſt eadem natalis origo.
Terque rogum luſtrant: & conſonus exit in auras
Ter clangor. quarto ſeducunt caſtra volatu.

Tum

597. *Occidit.*] Ἀχιλλεὺς χαμαὶ καταβὰς ἀφ' ἁρμάτων Φαεννᾶς υἱὸν ἐνάριξεν Ἀοῦς, &c. Pindarus 6. od. Nem. *Farn.* *Sic Di voluiſtis.*] *Sic vos* S. Marci, Neap. ſec Palat. Oxon. & decem alii ex melioribus. *Heinſ.*

605. *Denſatur.*] *Denſetur* S. Marci, Neapol. pri. Palat. & tres alii. bene. de eo verbo ad Claudianum. mox pro *animum* rectius *animam* multi veteres. & *calorem* pro *colorem* ſec. Palat. Oxon. & quinque alii. *Idem.*

606. *Levitas ſua præbuit alas.*] Id eſt, propria favillæ levitas alas efficit *R.* *Animam.*] Propter motum celerem quidam philoſophi animam igneæ eſſe naturæ dixerunt. *Farn.*

611. *Ter plangor.*] *Clangor* prim. Moret. ſec. Palat. quart. Medic. Oxon. & alii quindecim. rectius. pro *ſeducunt caſtra* prim. Palat. prim. Vatican. Cantabrig. prim. Baſil. & ſeptem alii, cum Arondel. *ſuccedunt aſtra* etiam bene. pari modo *ſubire tectis* & *ſubire tecta* dicebant. ſic apud Val. Flaccum lib. II. ſcribendum,

Non ſimiles jam ferre choros (ſemel orgia fallunt)
Audet, non patrios furtim ſuccedere ſaltus.

perperam *furtis accedere* nunc circumfertur, nec melius Carrionis liber *buſtis accendere*. poſtea dicturus eſt, *vox accidit aures Flebile ſuccedens*, Virgilius lib. III. ℣ſ. 541.

Sed tamen iidem olim curruum ſuccedere ſueti
Quadrupedes.

ſic vetuſtus codex Bibliothecæ Leidenſis, apud eundem libro VII. ℣ſ. 161. cum *muroque ſubibant* nunc legatur, exemplaria non pauca vetuſta *muros* agnoſcunt, Silius libro x.

——properemus, ut hoſtis

Ne-

Tum duo diverſâ populi de parte feroces
Bella gerunt: roſtriſque, & aduncis unguibus iras
Exercent; alaſque adverſaque pectora laſſant.
Inferiæque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora: ſeque viro forti meminêre creatas.
Præpetibus ſubitis nomen facit auctor; ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali perituræ Marte rebellant.
Ergo aliis latraſſe Dymantida flebile viſum:
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta; piaſque
Nunc quoque dat lacrymas: & toto rorat in orbe.
  Nec tamen everſam Trojæ cum mœnibus eſſe
Spem quoque fata ſinunt. ſacra, & ſacra altera patrem,
Fert

Nequicquam armatos auſit ſuccedere muros. tres cum primo Reg. *ſecernunt caſtra.* Heinſ.

612. *Tunc duo.*] Ad ſepulchrum Memnonis in Ilio ex Æthiopia quotannis, (ut alii, quinto quoque anno) advolare aves Memnonidas & parentalia quaſi celebrantes depugnare, ſcribit Plinius lib. 10. cap. 26. Pauſanias in Phocicis, alii. Sed adi Coel. Rhodigin. lib. 22. c. 2. Qu. Smyrnæus tradit Memnonis ſocios in aves haſce verſos lib. 2. *Farn.*

619. *Parentali moritura morte rebellant.*] *Peritura* tres ſcripti. *more* in plurimis. Sed ſcribe *parentali Marte.* alludit ad gladiatores in funeribus patriciis exhiberi ſolitos. *Heinſ.*

620. *Dymantida.*] Hecubam Dymantis filiam Homero, Ciſſei Regis Thraciæ Euripidi. *Farn.*

622. *Toto rorat in orbe.*] Ros matutinus, cujus guttas in herbis & floribus videmus, poëtica phantaſia ſunt lachrymæ Auroræ. Ideo autem toto orbe ſparguntur, quoniam & ipſa Aurora amplitudine ſua, totum orbem, arcticum puta, complectitur. *Pont.*

FAB. IV. *Arg.* Non tamen, &c.] *Æneas cum parente Anchiſe & filio Aſcanio profugus Delum venit. Hic ab Anio ſacerdote Apollinis recipitur hoſpitio, qui illis indicat quinque ſe filiarum parentem orbum relictum. Andrum enim, à quo Andros inſula, reliquiſſe patriam. huic ut Apollo dederit augurium, ſic Liberum dediſſe virginibus, ut contacta manibus earum, in ſegetem, vinum, oleumque verterentur, eas Agamemnon ut cæleſti munere exercitum aleret, cum vellet abducere, in inſulam eandem Andron profugiſſe. Hinc rurſus ne vinculis illigatæ reperirentur potentia regis Agamemnonis, Liberi numen effecit ob miſericordiam & muneris ſui cauſam, ut in columbarum ſpeciem transferrentur.* Lact.

623. *Non tamen.*] *Nec* meliores. *Heinſ.*

624. *Spem quoque fata ſinunt.*] Hom. Iliad. υ. vſ. 307.

Νῦν δὲ δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει,
Καὶ παῖδες παίδων, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.

Nati natorum &c. Virgil. Homero, Homerum Orpheo hunc verſum abſtuliſſe ait Servius 3. Æn. Solebat autem Virgilius dicere, facilius Herculi poſſe clavam extorqueri, quàm Homero verſiculum. *Et ſacra altera.*] Neque enim minus pium eſt parentibus quam ſacris auxilium ferre. R. *Fata.*] Vaticinium Neptuni de redivivo Trojanæ ſtirpis, in Æneæ poſteris, imperio, lege apud Hom. Iliad.

Fert humeris venerabile onus Cythereïus heros.
De tantis opibus prædam pius eligit illam;
Aſcaniumque ſuum: profugâque per æquora claſſe
Fertur ab Antandro: ſceleratàque limina Thracum,
Et Polydorêo manantem ſanguine terram
Linquit: & utilibus ventis æſtuque ſecundo
Intrat Apollineam ſociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phœbus
Rite colebantur, temploque domoque recepit:
Urbemque oſtendit, delubraque vota, duaſque
Latonâ quondam ſtirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoque in thura profuſo,
Cæſorumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: poſitique tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tum pius Anchiſes: O Phœbi lecte ſacerdos,

Fal-

Iliad. 20. vſ. 306. & apud Qu. Smyrn. 13. vſ. 324. præceptum & vaticinium Calchantis. *Sacra.*] Ita & 4. Faſt. *Jam pius Æneas ſacra & ſacra altera patrem Adferet.* & eodem l. *pietas ſpectata per ignes, Sacra, patremque humeris altera ſacra tulit.* Farn.

625. *Cythereius heros.*] Æneas Veneris, quæ & Cytherea dicitur, filius.

626. *Prædam illam.*] Sacra & patrem. R. *De tantiſque.*] Capto Ilio, Græci per præconem denunciabant, ut ſinguli ex civibus quod vellent unum aliquod ſecum auferrent. Æneas Deos penates ſuſtulit. Græci pietate viri moti permiſerunt, ut unum aliquid inſuper ex ſuis tolleret: ille patrem ſenio confectum humeris ſublatum portabat, &c. Ælian. Var. hiſt. lib. 3. c. 22. *Eligit illam.*] *Unam* Thuan. prim. Moret. Neapol. Gronov. prim. Baſil. & duo alii. *Heinſ.*

628. *Antandro.*] *Claſſemque ſub ipſa Antandro & Phrygiæ molimur montibus Idæ.* 3. Æneid. Farn. *Sceleratàque littora.*] Vetuſtiores *limina.* mox *ſociis comitatibus* Oxon. & duo alii. non *comitantibus.* Heinſ.

631. *Apollineam urbem.*] Delum Apollinis oraculo inſignem. R. *Apollineam.*] His lucem pete ex Æneid. 3. Virgil. ibi, *egreſſi veneramur Apollinis urbem. Rex Anius, rex idem hominum Phœbique ſacerdos,* &c. Farn.

633. *Rite colebatur.*] *Colebantur* cum ſec. Vatic. & aliis quatuor. *Heinſ.*

634. *Delubraque mea.*] *Vota* cum pri. Bonon. & quatuor aliis. de quo dictum lib. VII. vſ. 152. *ædem votivam* dixit Horat. lib. II. Od. XVII. *Idem.*

635. *Duas ſtirpes.*] Duas arbores, quas tenens amplectenſque Latona, Apollinem & Dianam enixa eſt. R. *Stirpes.*] Palmam & olivam. vide quæ ad 334. v. lib. 6. *Farn.*

637. *Cæſarumque boum.*] *Cæſorumque* meliores. *Heinſ.* *Cæſarumque.*] Non hoc ex ritu. namque in ara Apollinis γενέτορος quæ Deli eſt, hoſtia nulla cæditur, Macrob. 3. l. Saturnal.

638. *Poſitiſque tapetibus altis.*] *Poſitique* cum Barberin. & uno meo. ut Ep. Herus,

Ponuntur medio cur mea membra toro? Heinſ.

642. *Biſ*

Fallor? an & natum, cum primùm hæc mœnia vidi,
Biſque duas natas, quantum reminiſcor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens, & triſtis, ait: Non falleris, heros
Maxime: natorum vidiſti quinque parentem.
Quem nunc (tanta homines rerum inconſtantia verſat)
Pæne vides orbum. quid enim mihi filius abſens
Auxilii? quem dicta ſuo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber
Fœmineæ ſorti voto majora fideque
Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemque meri, baccamque Minervæ
Transformabantur: diveſque erat uſus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliquâ veſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum Viribus uſus
Abſtrahit invitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam cæleſti munere claſſem.

Effu-

642. *Biſque duas natas.*] Anius quatuor habuit filias, quibus Bacchus conceſſit, ut quicquid tangerent, in frumentum, vel vinum, vel oleum, commutaretur. Eas cum Agamemnon vi ducere vellet in expeditionem Trojanam, ut exercitum alerent, Bacchi auxilio in columbas fuiſſe converſas fabulantur. *R.*

647. *Quod enim eſt mihi filius abſens Auxilium?*] *Quid enim* nonnulli. Lege cum Oxonienſ. *quid enim auxilii.* Heinſ.

648. *Dicta ſuo.*] Quam tamen alii ab Eurimacho ita nominatam volunt. *Farnabius.*

649. *Pro patre locumque & regna tenentem.*] Numeri ſatis evincunt nihil hic Naſonianum eſſe. Scribe, *locos & regna tenentem.* ut apud Val. Flaccum libro v.

Victorque domos & regna tenebit.

exaratum erat *loquos.* hinc natus eſt error. ejus ſcripturæ veſtigia in membranis nonnullis etiamnum exſtant. Poſſet & legi, *loci jam regna tenentem,* vel *ſceptra.* ut libro VII. ſupra,

Sceptra loci rerumque capit moderamen Erechtheus.

nam *locum quo regna* prim. Gronov. *locumque in regna* alius. *locum & regna* duo frag. Boxhornii, *qui parte locum qui regna tenetque.* vel, *pro parte locus me regna tenente.* multi *pro parte.* Florent. S. Marci, *quod patre locum quod regna teneret.* Bernegger. *locus quo regna tenente.* quomodo & Arondel. pro diverſa lectione. tres *tenenti.* Heinſ.

651. *Fœminea ſtirpi.*] *Sorti* prim. Baſil. Arondel. & duo alii pro diverſâ lectione. bene. libro VI.

Quattuor ille quidem juvenes, totidemque crearat
Fœminea ſortis.

libro IX. de fœminis,

——onerоſior altera ſors eſt,
Et vires Natura negat. Idem.

659. *Argolicam gentem.*] *Claſſem* meliores. *Idem.*

660. *Ex-*

Effugiunt quo quæque poteſt. Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adeſt: &, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas conſortia pectora pœnæ
Dedit: & ut timido poſſis ignoſcere fratri;
Non hic Æneas, non, qui defenderet Andron,
Hector erat: per quos decimum duraſtis in annum.
Jamque parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera cælo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixêre: tulitque
Muneris auctor opem. ſi miro perdere more
Ferre vocatur opem. nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire, aut nunc dicere poſſim.
Summa mali nota eſt. pennas ſumsêre; tuæque
Conjugis in volucrem niveas abiêre columbas.
  Talibus atque aliis poſtquam convivia dictis
Implerunt; menſâ ſomnum petiêre remotâ.
Cumque die ſurgunt: adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataque juſſit
Littora. proſequitur Rex, & dat munus ituris;
Anchiſæ ſceptrum, chlamydem pharetramque nepoti,
Cra-

660. *Eubœa duabus.*] Eubœa inſula eſt Bœotiæ adjacens, admodum longa. *R.*

661. *Et totidem natis.*] Ita & ſcripti Puto,

Natabuſque Andros totidem fraterna petita eſt.

etſi aliter Priſcianus. ſed & ille *duabus* & *petita* mendoſe citat. *Heinſius.*

663. *Pietas.*] Andri fratris in ſorores. *Conſortia corpora.*] Sorores.

664. *Conſortia corpora pœnæ Dedidit & timido poſſes.*] *Pectora* ex melioribus. *Dedit & timido* Neapol. & duo alii. Scribe, *Dedit, & ut timido poſſis.* cum altero Erfurt. uno meo, & Græviano. *poſſis* etiam multi veteres. *Dedit*, à Dedo. *Heinſius.*

666. *Per quos.*] *Quicquid apud duræ ceſſatum eſt mœnia Trojæ, Hectoris Æneæque manu victoria Grajum Hæſit, & in decimum veſtigia rettulit annum.* Diomedes l. 11. Æneidos Virg. *Farn.*

672. *Dicere poſſum.*] *Poſſim* unus Voſſii & Sixii. *Heinſius.*

674. *In volucres.*] *Volucrem* cum ſec. Pal. Oxon. quart. Medic. & tribus aliis. *Idem.*

FAB. V. *Arg.* Talibus atque, &c.] *Diſcedentes ab Anio Anchiſes & Æneas, invicem munera dant & accipiunt: in quibus fuit crater Æneæ datus, ab Alcone Lydio cælatus: Anius autem à Therſo Bœotio acceperat: in quo ſculpta erant Thebæ & Orionis filiæ, quæ pro populo Thebano paſſæ erant immolari, & harum proci cum muneribus adusti eſſent, duo adoleſcentes inde increverunt, qui ex virginum nomine Coronæ ſunt nominati.* Lact.

681. *Cra-*

Cratera Æneæ; quem quondam miſerat illi
Hoſpes ab Aöniis Therſes Iſmenius oris.
Miſerat hunc illi Therſes, fabricaverat Alcon
Myleus; & longo cælaverat argumento.
Urbs erat: & ſeptem poſſes oſtendere portas.
Hæ pro nomine erant, &, quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, ignesque, rogique,
Effuſæque comas & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoque flere videntur;
Siccatosque queri fontes. ſine frondibus arbos
Nuda riget: rodunt arentia ſaxa capellæ.
Ecce facit mediis natas Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto,
Illam dimiſſo per fortia vulnera telo
Pro populo cecidiſſe ſuo; pulcrisque per urbem
Fune-

681. *Craterem Ænea.*] *Crateram* multi. quod arripere Giſanius in Indice Lucretiano non debuit. *Cratera* probe Neap. Urbin. & quinque alii. Ex Virgilii v. hæc & ſequentia eſt mutuatus,

Ipſius Anchiſæ longævi hoc munus habeto
Cratera impreſſum ſignis: quem Thracius olim
Anchiſæ genitori in magno munere Ciſſeus
Ferre ſui dederat monumentum & pignus amoris.

ut in Faſtor. v.

Cratera Iliacis thuraque pone focis.

idem Virgilius lib. IX. *Cratera antiquum* dixit. *Heinſ.*

682. *Ab Aoniis oris.*] *Hæmoniis* nonnulli. *Oniis* fragmen. Boxhorn. *Ooniis* tert. Medic. *Adoniis* quartus. *Jonus* S. Marci, Neapol. Urbin. Bernegger. pri. Vatican. & tres alii. alii aliter. pro *Iſmenius* unus meus *Ymeneius*. *Imeneius* in Græviano. Forte *Minyeius*. mox pro *Myleus* ſcripti propemodum omnes *Nileus*. Puto *Nileos*. nempe filius. *Idem.* *Iſmenius.*] Thebanus, ab Iſmeno Bœotiæ fluvio. *R.*

683. *Alcon Myleus.*] Non Mylei filius. ſed à patria ſic cognominatus. hic enim fuit argentarius faber. *R.*

684. *Myleus.*] Siculus. Mylæ enim opp. eſt Siciliæ. ad diſtinctionem ab illo Cretenſi, cujus meminit Virgil. Ecl. 5.

685. *Urbs.*] Thebæ urbs ἑπτάπυλος, *Farn.*

690. *Arbor.*] *Arbos* Thuan. & multi alii. mox pro *lambunt ſaxa* S. Marci, Neapol. Thuan. Bernegger. Oxon. prim. Gronov. ſec. Palat. tert. Medic. aliique complures. ſic in Faſtis, *Rode caper vitem.* Heinſ.

692. *Natas ab Orione.*] Tolle τὸ *ab* cum uno Gronovii multi *ab origine*. poſtea *dimiſſo telo* non *demiſſo* nonnulli. *Idem.* *Natas.*] Ὠρίωνος τοῦ Υριέως ἐν Βοιωτίᾳ θυγατέρες, &c. Orioni Hyriei f. in Bœotia duæ erant filiæ, Metiocha & Menippa. Cum graſſaretur per Aoniam peſtis, reſponſumque eſſet ex oraculo, placatum iri Deorum iram, ſi duæ virgines immolarentur, cæteris recuſantibus, hæ pro ſalute patriæ ſe devoverunt. &c. Ant. Liberalis 25. fab. ex Nicandro & Corinna. *Farn.*

693. *Non fœmineum.*] Timidum, ſed virile & audax. *R.*

699. *Ne-*

Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tum de virgineâ geminos exire favillâ,
Ne genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
Hactenus antiquo ſignis fulgentibus ære
Summus inaurato crater erat aſper acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt:
Dantque ſacerdoti cuſtodem thuris acerram;
Dant pateram, claramque auro gemmiſque coronam:
Inde recordati Teucros à ſanguine Teucri
Ducere principium, Creten tenuêre; locique
Ferre diu nequiêre Jovem. centumque relictis
Urbibus, Auſonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatque viros: Strophadumque receptos
Portu-

699. *Nominat.*] Malim *Nominet.* *Heinſius.*

FAB. VI. VII. *Arg.* Hactenus, &c.] *Petentes inſulam Cretam, & hinc Italiam ſupradicti, ut aliquando errores poſitis ſedibus finire poſſent, multis regionibus tranſitis, Ambraciam adeunt à Diis per certamen potitam, in qua Ambracii imaginem in ſaxum conſpiciunt figuratam, hinc in Aoniam, in quam ob oraculum Jovis delati aſpiciunt Moloſſi regis filios, qui ſine flamma dum conſumerentur immortalium numine factum eſt, ut in avium figuras mutarentur.* Lact.

700. *Signis fulgentibus ære.*] *Exſtantibus* duo Baſil. & unus Moreti. ut l. XI.

Forte fuit juxta ſignis exſtantibus aſper Antiquus crater. Heinſ.

Acantho.] Acanthus frutex eſt ſpinoſus ſemper florens. Virgil. *Et baccas ſemper florentis acanthi.*

701. *Summus.*] In ſummitate. *R.*

Acantho.] De Acantho, multa hic Herc. Ciofanus, quam Smilacem aſperam eſſe probat.

703. *Sacerdoti.*] Anio, qua ſacerdoti, acerram; qua regi, pateram, & *duplicem gemmis auroque coronam.* Æneid. I. vſ. 659. *F.*

705. *Inde recordati Teucros.*] Apollinis oraculum non percipientes Trojani, in Cretam navigarunt. Primam enim originem ſe putabant ducere à Teucro Scamandri Cretenſis filio, qui in Phrygiam profectus, arcem Trojanam ædificavit. Sed ante eum Dardanus ea loca jam cœperat habitare. *R.*

706. *Cretem tenuere.*] *Creten* unus Bonon. unus. Voſſ. *Cretem.* Heinſ.

707. *Ferre diu nequiere Jovem.*] Ita Florent. S. Marci. In reliquis omnibus *Jovem.* Jovem pro aëre paſſim à poëtis dici quis neſcit? hic autem argute noſter, cum Creta ſit natale ſolum Jovis. apud Virgil. lib. III. Æneas de adventu ſuo in Cretam,

Irruimus ferro, & divos ipſumque vocamus
In prædam partemque Jovem.

Silius lib. II. de Mopſo Cretenſi, qui procul à patriâ occidebatur,

Deſertum per vota Jovem non grata vocabat.

Nihil illic Dauſqueius vidit. *Idem.*

708. *Optant contingere portus.*] Sex *aptant.* *properant* puto. *Idem.*

709. *Strophadumque receptos.*] Strophades inſulæ ſunt in mari Ionio duæ juxta Zacynthum, ἀπὸ τῆς ϛροφῆς, hoc eſt, à converſione Zetæ & Calais dictæ. nam illuc

Portubus inſidis exterruit ales Aëllo.
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
Neritiaſque domos, regnum fallacis Ulyſſei,
Præter erant vecti: certatam lite Deorum
Ambraciam, verſique vident ſub imagine ſaxum
Judicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota eſt,
Vocalemque ſuâ terram Dodonida quercu,
Chaonioſque ſinus: ubi nati rege moloſſo
Irrita ſubjectis fugêre incendia pennis.
Proxima Phæacum felicibus obſita pomis

Rura

illuc uſque Harpyjas perſecuti retro rediere. *R.*

710. *Aëllo.*] Harpyjarum una, quæ Virgilio, *Celano.* 3. Æneid.

711. *Et jam.*] *Dulichiumque Sameque & Neritos ardua ſaxis, &c.* ibid. *Farn.* *Et jam Dulichios portus.*] Dulichium, & Ithaca, Samus inſulæ ſunt in Ionio mari, quibus imperavit Ulyſſes. Sciendum autem *Samos*, à priſcis Græcis editiora & altiora loca arcibus ſtruendis apta conſueſſe vocari, ut Strabo inquit. *Ithacamque Samumque.*] *Samonque* veteres plerique, ſed *Samenque* verius eſt. dixi Remed. Amor. ℣ſ. 268. *Ithacanque* unus Medic.

712. *Neritiaſque domos.*] Neritus & mons eſt in Ithaca inſula, & urbs, unde *Neritius* poſſeſſivum.

713. *Prætereunt vecti.*] *Præter erant vecti* meliores magna ex parte. at Mediceus chartaceus, *Propter erant vecti.* Heinſ. *Certatam lite Deorum Ambraciam.*] Ambracia urbs eſt Epiri ab Ambracia Theſproti filio dicta; vel ab Ambracia Ægei filia. Ab *Ambracia* vero ſinus dicitur *Ambracius*, anguſtis admodum faucibus ſpatioſum æquor accipiens. *Certatam.*] De qua Dii certarunt. *R.*

714. *Ambraciam.*] *Ambraciam* pri. Vatic. *Heinſ.*

715. *Actiaco.*] Actium promontorium Epiri eſt, ubi cultus Apollo, qui in navali prælio, quo devicit Auguſtus Antonium & Cleopatram, auxilium Auguſto tuliſſe credebatur. *Farn.* *Ab Apolline.*] Ob Apollinis Actiaci templum. Illuc enim ad quinquennales ludos multi populi confluebant.

716. *Terram Dodonida.*] Dodone urbs eſt Epiri, unde *Juppiter Dodonæus.* R. *Vocalemque.*] Reddenteſque reſponſa è quercu columbas duas in ſylva prope Dodona urbem Epiri. Odyſſ. Hom. 14. & 19. Herodot. in Euterpe. Æſchylus in Promotheo vincto. Pauſan. in Phocicis. Strabo lib. 7. Natal. Comes lib. 6. cap. 12. Jacob. Boiſſardus de Divinatione, in Jove Dodonæo.

717. *Ubi nati.*] Fab. obſcurior. *Farn.* *Chaonioſque ſinus.*] Chaones populi ſunt Epiri. *Ubi nati rege Moloſſo*] Significat poëta Moloſſi filios in aves fuiſſe converſos. *R.*

718. *Impia ſubjectis fugere incendia pennis.*] *Inita* S. Marci & tert. Bonon. Lege *Irrita*, ut lib. XIV.

Irrita ſacrilega jactas incendia dextrâ. malo etiam *ſubvectis pennis.* quanquam aliter libri. *Heinſ.*

FAB. VIII. *Arg.* Proxima, &c.] *Acis Fauni Simethidiſque nymphæ filius Galateam Nerei & Doridis filiam, cum diligeret, nec minus ipſe ab ea peteretur, Cyclops quia copia ejuſdem Nereidis nulla fieret, quia feritas ejus eſſet inviſa incenſus furore ſpelunca relicta palam proſiluit, vagatuſque per ſylvas conſpexit Galateam gremio Acidis reſidentem, avulſum ſcopulum Ætna in eos ejecit: cujus vi exterrita Galatea ſubjecto mari merſa eſt, Acis*

autem

Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, ſimulataque Troja tenentur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos obverſa Pachynos ad Auſtros:
Mollibus expoſitum Zephyris Lilybæon: at Arcton
Æquoris expertem ſpectat Boreanque Peloros.
Hac ſubeunt Teucri: remiſque æſtuque ſecundo

Sub

autem qui effugere impetum ejus non potuit, obrutus ſaxo eſt: cujus cruor numine ejuſdem Galatea in flumen ejuſdem nominis, qui eſt in Sicilia, verſus eſt, cujus liquori ſe junxit voluntate. Lact.

720. *Phaeacum.*] Pop. inſulæ Corcyræ, hoc eſt, Corfu; biferis Alcinoi pomariis nobilitatæ. Od. *η*.

721. *Vati.*] Heleno, Priami fil. cui, poſt Pyrrhum ab Oreſte cæſum, ceſſerat uxor ejus Andromache cum regno Epiri. *Farn.* *Epiros ab his.*] Poſt hæc. nam in Italiam navigantibus à Corcyra occurrit. *Epirus.*] Regio in qua eſt Buthrotus, olim Romanorum colonia. *Tenetur.*] *Tenentur* unus Medic. *Heinſius.*

722. *Buthrotos.*] Buthrotos autem eſt urbs haud longe à Corcyra diſtans, à primo habitatore ſic dicta. *R. Simulataque.*] *Parvam Trojam, ſimulataque magnis Pergama, &c.* 3. Æneid. *Farn.*

724. *Tribus hæc excurrit in æquora linguis.*] *Pennis* S. Marci, Neapol. & tert. Bonon. prim. Bonon. *pinnis*, male. Lucan. de Brunduſio libro II.

Hic latus anguſtum jam ſe cogentis in arctum
Heſperiæ tenuem producit in æquora linguam.

Lege *trinis excurrit in æquora linguis.* τὸ *hæc* inepti gloſſatoris eſt figmentum. lib. IV. Faſt. de Sicilia,

Luſtrarat terræ cornua trina ſuæ.

ita & ibi ſcribendum, ut ſuo loco monebitur, Feſtus Avienus Orbis deſcriptione de Sicilia,

Hæc autem trinis laterum procurſibus adſtat,
Ternaque cæruleis longe juga porrigit undis. Heinſ.

Tribus.] Promontoriis tribus. unde inſulæ nomen Trinacria. *Lignis.*] Meſſana urbe in ora Peloritana, prius Zancle dicta ab incurvo ſinu. *Ζάγκλιον γὰρ τὸ σκολιόν. ὅθεν καὶ Ζάγκλον τὸ δρέπανον.* Euſtat. ad Odyſſ. 12. *Quique locus curva nomina falcis habet.* Ovid. Faſtor. 4. *F.* *Tribus linguis.*] Tribus promontoriis, quorum Pachynus Græciam. Lilybæum Africam, Pelorus Italiam ſpectat.

725. *Eſt verſa Pachynos ad Auſtros.*] *Obverſa* repone ex duobus Thuan. & aliis quinque. Quod verbum Naſoni familiare. ut lib. v. Faſtor.

Pelion Hæmoniæ mons eſt obverſus in Auſtros.

eſt verſa in nonnullis. Florent. S. Marci, aliique ſeptem *everſa.* Heinſ.

726. *Lilybæon.*] Lilybæum autem & urbs eſt Siciliæ & promontorium, occidentem verſus, unde flat Zephyrus, ſpectans *Ad Arctos.*] Ad ſeptentrionem. *Ad Arctos ſpectat.*] *Et Arctos* fragmen. Moreti. Puto *at Arctos.* atque ita prim. Erfurt. pro *Boreamque* meliores *Boreanque.* *Arcton expertem* Oxon. & quinque alii. etiam bene. *Heinſius.*

727. *Pelorus.*] Pelorus autem dictus eſt à *Peloro* claſſis Hannibalis gubernatore, ibi ſepulro.

728. *Hanc ſubeunt Teucri.*] *Hac* S. Marci, Neapol. prim. Erfurt. & quidam

Sub noctem potitur Zanclæâ claſſis arenâ.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infeſtant. vorat hæc raptas revomitque carinas?
Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum;
Virginis ora gerens: & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiêre proci: quibus illa repulſis
Ad Pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat: & eluſos juvenum narrabat amores.
Quam, dum pectendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur repetens ſuſpiria dictis:
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Expetit: utque facis, potes his impune negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt; quæ ſum turbâ quoque tuta ſororum,
Non niſi per fluctus licuit Cyclopis amorem
Effu-

dam alii. *Hac* Bernegger. Thuan. ſec. Palat. Oxon. prim. Baſil. aliique decem. *Hunc* ſeptem. quatuor *Hic.* tres *Hac.* pro *& remis*, *remis* plerique. duo Mureti *remiſque.* paulo ante pro *Zanclaa potitur arena*, liber S. Marci, *Zanclaam patitur arenam.* an *potitur arenam.* ut Faſtor. II. *potiturque cupitam.* ita enim Naſonem ſcripſiſſe contendit Priſcianus. libro Metam. XI. ut Spirenſis codex,

Et Methymnaa potiuntur littora Lesbi. Heinſ.

729. *Zanclaa arena.*] Zancle urbs eſt Siciliæ. Strabo ſcribit eandem eſſe cum Meſſena, *Zanclen* vero antea vocatam, quod in curvo littore ſita foret. *Zanclia* namque vocantur curva.

730. *Scylla latus.*] Duæ fuerunt Scyllæ à poëtis decantatæ: quarum altera Niſi filia in avem fuit commutata: altera Phorci filia in monſtrum, quod in freto Siculo navigantibus inſidiatur. *Charybdis.*] Hæc vetula fuit furaciſſima, quæ cum Herculi boves furata eſſet, ab illo in fretum projecta in monſtrum marinum fuit converſa, quod adhuc priſtinam retinet rapiendi naturam. nam illac tranſeuntes naves ad ſe rapit, devorat que ac revomit. R. *Scylla.*] *Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis, &c.* Æneid. 3.

731. *Infeſtant.*] *Infeſtat* ex caſtigatioribus multi. pro *raptas carinas* unus Baſil. *ſorptas.* Heinſ.

732. *Illa feris.*] Vide lib. 15. Met. vſ. 60. *Farn.*

738. *Cui dum.*] Plerique vetuſtiores, excepto Florentino S. Marci, *Quam dum.* & mox *repetens ſuſpiria*, non *referens.* Heinſ. *Quam dum pectendos.*] Galatea Nerei & Doridis fuit filia, quæ amore Acidis capta Polyphemum Cyclopem ſe amantem fugiebat. Sed cum Cyclops eam in gremio Acidis reſidentem deprehendiſſet, ira correptus ingens ſaxum in illos conjecit, quo Acis obtritus, (nam Galatea aufugerat) in fluvium ſui nominis fuit converſus. R.

741. *Potes his impune negare.*] *Negari* in nonnullis. *Heinſ.*

743. *Turba.*] Quinquaginta Nereidas numerat Heſiodus in Theogonia. *Farn.*

744. *Non niſi per luctus.*] Scribe *fluctus.*

Effugere: & lacrymæ vocem impediêre loquentis.
Quas ubi marmoreo deterſit pollice virgo;
Et ſolata Deam eſt; Refer, ô cariſſima, dixit:
Neve tui cauſſam tege (ſum tibi fida) doloris.
Nereïs his contra reſecuta Cratæide natam:
Acis erat Fauno Nymphâque Symæthide cretus,
Magna quidem patriſque ſui matriſque voluptas,
Noſtra tamen major. nam me ſibi junxerat uni
Pulcher: &, octonis iterum natalibus actis,
Signarat dubiâ teneras lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops, nullo cum fine petebat.
Nec, ſi quæſieris odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præſentior, edam.

Par

ctus. atque ita pro diverſa lectione pri. Baſil. *Heinſ.*

747. *Deam.*] Galateam.

748. *Neve tui cauſam.*] Florent. S. Marci, & tert. Bononienſis,

Neve tua cauſam tege, ſi ſum fida, ſorori. Heinſ.

749. *Nereis.*] Galatea Nerei filia. R. *Crateide natam.*] Homerus ſimpliciter *Cratain* vocat Odyſſ. M. Steſichorus autem *Lamam* vocat. *Micyl.* *Crataide.*] Scyllam, Phorci & Cratæidis, quæ & Hecate dicta, filiam. ἣν τίκε Φόρκυς Νυκτιπόλος θ' Ἑκάτη, τήν τε κλείουσι Κραταιίν. Apollon. lib. 4. Cratæis autem fl. eſt Calabriæ. *Crateïde natam eſt.*] *Gratheide* vetuſtiores. Lege *Crataide.* Virgilius in Cyri de Scylla,

——*ſive Cratais,*
Sive illam monſtro genuit Perſaa biformi.

Homerus quoque Odyſſ. M. Κράταιϊν μητέρα τῆς Σκύλλης dixit. alii Hecaten ejus matrem volunt. quam cum Cratæide confundit Apollonius lib. IV. Argon. de Scylla,

—τὴν τίκε Φόρκυς
Νυκτίπολος Ἑκάτη, τήν τε καλέουσι
Κραταιίν.

Heſychio, Κράταιϊς, κύριον ὄνομα τῆς μητρὸς τῆς Σκύλλης. Plinio lib. III. cap. V. *Cratais fluvius, mater (ut dixere) Scylla.* quæ pene totidem verbis apud Solinum & Martianum Capellam habes, niſi quod apud hunc *pater Scylla* mendoſe legitur, apud illum male *Crateis.* apud Higynum Fab. CXCIX. mendoſe etiam *Scylla Cratetis filia* dicitur, pro *Crataidis.* male etiam apud Servium ad Eclog. VI. *Cretheidos filia* & Æn. III. v. 420. *Creticis filia.* alii alia de matre Scyllæ prodiderunt. *Heinſ.*

750. *Nymphâque Simethide.*] Scribe *Symæthide.* ita apud Virgilium in longe vetuſtiſſimo codice lib. IX. *Symæthia circum Flumina* ſcribebatur. neque aliter legendum Faſt. IV.

Quaque Symæthêas accipit æquor aquas. & hoc libro infra, *Symæthius heros.* Σύμαιθος Græcis eſt. ita Thucydides, Scalax, Strabo, Athenæus, alii. apud quoſdam tamen Σύμηθος. mox *nullâ cum fine* S. Marci, pro *nullo.* Heinſ. *Symæthide.*] Filia Symæthi fl. Siciliæ, prope Catanam. Cluverii Sicilia lib. I. cap. 10. *Farn.*

753. *Et octonis.*] Sedecim annos natum Acim fuiſſe ſignificat.

757. *Fuerit præſtantior.*] *Præſentior* Neapol. bene. Florent. S. Marci, *præſentius.* proxime verum. libro V.

———*tanta eſt præſentia veri.*

Epiſt.

Par utrimque fuit. prô quanta potentia regni
Eſt, Venus alma, tui! nempe ille immitis, & ipſis
Horrendus ſilvis, & viſus ab hoſpite nullo
Impune, & magni cum Dîs contemtor Olympi;
Quid ſit amor ſentit: noſtrique cupidine captus
Uritur; oblitus pecorum antrorumque ſuorum.
Jamque tibi formæ, jamque eſt tibi cura placendi:
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos:
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam:
Et ſpectare feros in aquâ, & componere, vultus.
Cædis amor, feritaſque, ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant: & tutæ veniunt abeuntque carinæ.
Telemus interea Siculam delatus ad Ætnen,
Telemus Eurymedes, quem nulla feſellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit; lumenque quod unum
Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit, &, O vatum ſtolidiſſime, falleris, inquit:
Altera jam rapuit. ſic fruſtra vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti littora paſſu
Degravat, aut feſſus ſub opaca revertitur antra.

Promi-

Epiſt. Paridis,

O deus, ô præſens geminorum gloria fratrum.

Heinſ.

758. *Par utrumque.*] *Utrimque* prim. Bonon. & unus meus. *Idem.* *Par ſed utrumque fuit.*] Æquale utrunque fuit, & odium quo Cyclopem, & amor quo Acidem proſequebatur Scylla. *Micyl.*

759. *Ille immitis.*] Ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος Κύπριδος ἐκ μεγάλας. Theocr. Cyclops.

760. *Viſus.*] *Nec viſu facilis, nec dictu affabilis ulli.* 3. Æneid. ἀνθρωποφάγος. Odyſſ. 9. *Farn.*

767. *In aqua.*] *In aquam* vetuſtiores plerique. Heinſ.

770. *Telemus.*] Ἔσκέ τις ἐνθάδε μάντις ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε, Τήλεμος Εὐρυμίδης ὃς μαντοσύνῃ ἐκέκαστο. Καὶ μαντευόμενος κατεγήρα Κυκλώπεσσι. Hom. Od. 9. *Farn.* *Telemus.*] Eurymi filius inter Cyclopas vates fuit egregius, qui Polyphemo prædixit omnia quæcunque ab Ulyſſe paſſus eſt. *Telemus.*] Quod ſic reddimus ex Odyſſ. 9.

Luminis effoſſi tenebras prædixerat illi
Telemus, à Grajo damna futura viro.

Siculum in æquor.] *Siculum ad Ætnam* decem. *Siculam ad Ætnen* S. Marci. *Heinſ.*

771. *Telemus Eurymedes.*] *Eurymides.* Homero, Τήλεμος Εὐρυμίδης. atque ita in Ibide noſter. ubi pari modo peccabatur. Higyno Fab. CXXV. & CXXVIII. *Telemus Eurymi filius.* Idem.

772. *Lumenque.*] Αἶ, αἶ. παλαιὸς χρησμὸς ἐκπεραίνεται. Τυφλὴν γὰρ ὄψιν ἐκ σέθεν σχήσειν μ' ἔφη, Τροίας ἀφορμηθέντος. Cyclops Euripidis. F.

780. *Me-*

Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops; mediuſque reſedit.
Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis apta ferendis;
Sumtaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes:
Senſerunt undæ. latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
Candidior nivei folio, Galatêa, liguſtri;
Floridior pratis; longâ procerior alno;
Splendidior vitro; tenero laſcivior hædo;
Lævior aſſiduo detritis æquore conchis;
Solibus hibernis, æſtivâ gratior umbrâ;

Nobi-

780. *Mediuſque reſedit.*] *Medioſque per æſtus* Florent. S. Marci, non male. *medioque reſedit* Bernegger. quart. Medic. Arondel. & multi alii. at Virgil. Georg. IV. *Conſedit ſcopulo medius. Hunc aſcendit* pro *Huc* Neapol. Urbin. & alii decem. *Mediuſque reſedit.*] In medio. Quod enim loci eſt, ad hominem eſt relatum. *R. Reſedit.*] Καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας ὑψηλᾶς, ἐς πόντον ὁρῶν ἄειδε τοιαῦτα. Theocr. Cycl. *Farn.*

783. *Antennis.*] *Trunca manum pinus regit, & veſtigia firmat.* 3. Æneid. *Polyphemus ducentos Cyclops longus pedes, & porro huic manu bacillum, quam malus navis in corbita maximus ulla.* Lucilius. & Io. Boccacius lib. 4. Geneal. refert inventum in Siculo antro cadaver, Polyphemi ut credebatur, cujus læva contum tenebat cujuſvis navis malo majorem, &c. *Farn.*

787. *Auribus hauſi.*] Auribus inditum nomen à vocibus hauriendis. Unde Virgil.

——*vocemque his auribus hauſi.*

Videatur Lactant. de opific. dei. c. 8.

788. *Auditaque verba notavi.*] *Mente notavi* Thuan. ſec. Palat. quart. Medic. Oxon. pri. Gronov. & complures alii. Faſtor. V.

——*ſilent alia, dictaque mente notant.*

Heinſ.

789. *Nivei liguſtri.*] Candidi floris. Eſt autem *liguſtrum* violæ genus candidiſſimæ. Videtur autem ad Galateæ nomen alludere, quod à candore lactis illi inditum fuiſſe innuit Heſiodus, qui ait Galateam candidas comas & faciem lacti ſimilem habuiſſe, *R. Candidior.*] Amatoria hæc cantilena eſt, & illæ Virgilii ecl. 2. & 7. adumbratæ ſunt ex Theocryti Cyclope: Ὦ λευκὰ Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλῃ: Λευκοτέρα πακτᾶς. *Folio.*] Flore ipſo liguſtri, cujus candor paſſim celebratur. vide I. Paſſeratium in 2. lib. Claudian. & Brodæi Adverſ. 4. lib. 18. cap. &c. *F.*

791. *Tenero.*] Ἁπαλωτέρα δ' ἀρνός, Μόσχω γαυροτέρα. Theocr. 11. Idyll. *Farn.*

793. *Æſtiva gratior umbrâ.*] *Aurâ* Arondel. & quinque alii. ſed ſequitur,

——*volucrique fugacior aurâ.*

Heinſ.

802. *Lan-*

Nobilior pomis: platano conſpectior altâ;
Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ;
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto;
Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto.
Sævior indomitis eadem Galatêa juvencis,
Durior annoſa quercu; fallacior undis;
Lentior & ſalicis virgis; & vitibus albis;
His immobilior ſcopulis; violentior amne;
Laudato pavone ſuperbior; acrior igni;
Aſperior tribulis; fœtâ truculentior urſâ;
Surdior æquoribus; calcato immitior hydro:
Et, quod præcipue vellem tibi demere poſſem,
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verum etiam ventis volucrique fugacior aurâ.
At, bene ſi nôris, pigeat fugiſſe: moraſque
Ipſa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia ſaxo
Antra; quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,
Nec ſentitur hyems: ſunt poma gravantia ramos:
Sunt auro ſimiles longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ tibi & has ſervamus, & illas.
Ipſa tuis manibus ſilveſtri nata ſub umbrâ
Mollia fraga leges: ipſa autumnalia corna,
Prunaque, non ſolùm nigro liventia ſucco,
Verum etiam generoſa, novaſque imitantia ceras.
Nec tibi caſtaneæ me conjuge, nec tibi deerunt
Arbutei fœtus. omnis tibi ſerviet arbos.

Hoc

802. *Laudato.*] *Laudatas oſtentat avis Junonia pennas,* & ſpectata ſuperbit. *F.*

804. *Surdior.*] Quorum rauci fluctus ad litora aut ſcopulos alliſi vocem audiri negant. Si Nili Catadupæ ab auribus incolarum amplitudinem fragoris excludunt, quid mirum? &c. Macrobius in ſomnium Scipionis lib. 2. c. 4. *Farn.*

805. *Si poſſem demere vellem.*] *Vellem tibi demere poſſem* S. Marci, prim. Gronov. aliique deni. recte, quo alludunt non pauciores, in quibus *poſſe.* nonnulli, *vellem ſi demere poſſem.* Heinſ.

813. *Sunt auro.*] Ἔντ' ἄμπελος ἁ γλυκύκαρπος. Theoc. Cyclops. *Farn.*

816. *Leges.*] Colliges. *Autumnalia corna.*] Autumni tempore matureſcentia. Corna autem ſunt baccæ rubicundæ, in medio nucleum duriſſimum habentes: unde Virgilius, *Lapidoſaque corna.*

820. *Arbutei fœtus.*] Eſt *arbutus* humilis arbor poma ferens rubicunda.

Hoc pecus omne meum eſt. multæ quoque vallibus errant:
Multas ſilva tegit: multæ ſtabulantur in antris.
Nec, ſi forte roges, poſſim tibi dicere, quot ſint.
Pauperis eſt numerare pecus. de laudibus harum
Nil mihi credideris: præſens potes ipſa videre,
Ut vix ſuſtineant diſtentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi ſemper adeſt niveum. pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantùm
Munera contingent, damæ, leporeſque, capræque,
Parve columbarum, demtuſve cacumine nidus:
Inveni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe ſimiles, vix ut dignoſcere poſſis,
Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ.
Inveni: & dixi, Dominæ ſervabimus iſtos.
Jam modo cœruleo nitidum caput exſere ponto:
Jam, Galatêa, veni: nec munera deſpice noſtra.
Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi
Nuper aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.

Adſpi-

821. *Hoc pecus.*] Βοτὰ χίλια βόσκω. Cyclops Theocriti.

823. *Poſſem tibi dicere.*] *Poſſim* ex melioribus. *Heinſius.*

826. *Ut vix circueant.*] *Suſtineant* quinque ſcripti, & nonnullæ editiones. quod placet. duo *contineant.* poſſet tamen & *circuagant legi*, quo verbo Horatius eſt uſus. *Idem.*

829. *Lac mihi.*] *Lac mihi non æſtate novum, non frigore deſit.* Virg. Coryd. 2. eclog. *Farn.*

830. *Durant.*] Condenſent in caſeum.

831. *Deliciæ faciles.*] Quæ facile haberi poſſunt.

832. *Capræque.*] *Caperque* veteres plerique. *Heinſius.*

835. *Vix ut dignoſcere poſſis.*] *Poſſint* præceſſerat. *ut vix* quinque. Forte *&* *vix dignoſcere quos ſit.* de quo Græciſmo in ſcriptis Naſonianis pluribus alibi actum. *Idem.*

836. *Villoſæ.*] Καὶ σκύμνως τέσσαρας ἄρκτων. Cyclops Theocriti. *Farnabius.*

838. *Exere ponto.*] *Exime* S. Marci. *Heinſ.*

840. *Certe ego me novi.*] Se quoque formoſum eſſe colligit Polyphemus. *R. Certe.*] Καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι. Ἦ γὰρ πρᾶν ἐς πόντον ἐσέβλεπον, ἦς δὲ γαλάνα. Theocr. Idyll. 6. *Farn.* *Liquidaque in imagine vidi.*] *In margine* Neapol. Arondel. pri. Hamburg. & alii complures. unus Voſſ. *è margine*, Heinſ.

844. *Neſcio*

Adſpice, ſim quantus. non eſt hoc corpore major
Jupiter in cœlo: nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Jovem. coma plurima torvos
Prominet in vultus: humeroſque, ut lucus, obumbrat.
Nec mihi quod rigidis horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. turpis ſine frondibus arbos:
Turpis equus, niſi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres: ovibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtæque decent in corpore ſetæ.
Unum eſt in mediâ lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. quid, non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis.
Adde, quod in veſtro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do ſocerum. tantùm miſerere, preceſque
Supplicis exaudi. tibi enim ſuccumbimus uni.
Quique Jovem, & cœlum ſperno, & penetrabile fulmen,
Nerei, te vereor: tua fulmine ſævior ira eſt.
Atque ego contemtûs eſſem patientior hujus;
Si fugeres omnes. ſed cur, Cyclope repulſo,

Acin

844. *Neſcio quem regnare Jovem.*] Impia & Cyclope digna vox. Hom. Odyſſ. 9. ℣ſ. 275. Οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσι Οὐδὲ θεῶν μακαρίων.

847. *Turpis ſine frondibus arbor.*] *Arbos* meliores. *turpe ſine* Genev. Puto,

—— *turpe eſt ſine frondibus arbos*,
Turpe & equus.

notum illud ex Amoribus,

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

ita paſſim terſiſſimi ſcriptores. *Heinſ.*

850. *Hirtæ ſetæ.*] Erectæ. R. *Barba.*] Καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δ' ἁμία κώρα. 6. Idyll.

851. *Unum.*] Εἷς δ' ὀφθαλμὸς ἔπεστι. Idyll. 11. *Sed inſtar.*] *Ingens, quod torva ſolum ſub fronte latebat, Argolici clypei aut Phœbeæ lampadis inſtar.* Æneid. 3. *Farn.*

853. *Solis tamen unicus orbis.*] *Soli* Neapol. Thuan. & multi alii. rectius. *Heinſ.*

854. *In veſtro æquore.*] Ubi vos vivitis o Nereides. R. *Genitor.*] Neptunus. Viros virtute præſtantes Jovis filios poëtæ appellaverunt, ut Æacum, Minoa, Sarpedona: feroces vero & immanes, Neptuni filios dixerunt, ut Cyclopa, Cercyona, Scyrona, & Læſtrigonas. hos mari genitos, illos cœlo. Agell. lib. 15. cap. 21. *F.*

857. *Quique.*] Ζηνὸς δ' ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω ξένε, Οὐδ' οἶδ' ὅτι Ζεύς ἐστ' ἐμοῦ κρείσσων θεός. Euripidis Cyclops.

858. *Nerei te veneror.*] Malim *Vereor* cum prim. & sec. Palat. Oxon. quart. Medic. utroque Erfurt. Arondel. & multis aliis. hoc eſt metuo. ſic noſter ſæpe paulo ante *cœlos ſperno* pro *cœlum* Cantabrigienſis. *Heinſ.*

Acin amas, præferſque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque ſibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatêa, tibi, modo copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viva traham: divulſaque membra per agros,
Perque tuas ſpargam (ſic ſe tibi miſceat) undas.
Uror enim; læſuſque exæſtuat acrius ignis:
Cumque ſuis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu, Galatêa, moveris.
Talia nequicquam queſtus (nam cuncta videbam)
Surgit: & ut taurus vaccâ furibundus ademtâ
Stare nequit, ſilvâque & notis ſaltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt atque Acin: Videoque, exclamat; & iſta
Ultima ſit, faciam, veneri concordia veſtræ.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit, clamore perhorruit Ætne.
Aſt ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa Symæthius heros:
Et, Fer opem, Galatêa, precor, mihi: ferte parentes:
Dixe-

863. *Quod nollem.*] Unus meus *nollem.* Lege *nolim.* Idem.

866. *Si ſe tibi miſceat.*] Imo *ſic ſe tibi miſceat.* per parentheſin. quod cum Florentino S. Marci, prf. Vatican. Cantabrig. alii multi agnoſcunt. *Idem.*

868. *Cum ſuis viribus.*] Cum ſuis ignibus. Vires enim Ætnæ incendia ſunt aſſidua. *Viribus Ætnam.*] Ita & veteres. niſi quod unus Barberin. *ignibus*, Scribe *rupibus.* lib. xiv.

Deſertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ
Neſcit Achameniden. Heinſius.

875. *Ultima ſit faciam.*] *Faciam* prim. Palat. Bernegger. & prim. Strozzæ. at Florent. S. Marci *facta.* Scribe *faxo.* quod minantis eſt paſſim apud optimos quoſque ſcriptores. Noſter ipſe lib. III. Met. *Fallat eam faxo.* lib. XII. *Dea mihi ſe faxo.* In Ibide, ut quidem ex veſtigiis ſcriptorum codicum cenſeo eſſe reponendum,

Hac tibi natali faxo Janique Kalendis
Non mentituro quilibet ore legat.

Plurima ex aliis auctoribus exempla ſunt in promtu. mox *Veneri concordia* pro *Veneris* ſec. Palat. paulo ante. ut & infra, *Acin* pro *Acim* vetuſtiores. & paulo poſt *Ætne* pro *Ætna.* Idem.

879. *Symæthius.*] Acis Symæthidis Nymphæ filius, vſ. 751. ſupra. Eſt autem Symæthus, vel, ut aliis, Simethus, fluvius Siciliæ maximus, inter Pelorum & Pachynum ſe in mare exonerans, à Catena diſtans 8. millia paſſuum, hodie accolis *La Iarreta* dictus. Cluverii Sicilia lib. I. *Farn.*

880. *Et fer opem Galatea precor.*] *Galatea mihi* venuſte Rottendorph. mox *advertite regnis* pri. Ambroſ. pro *admittite.* dictum lib. IX. vſ. 54. *Heinſius.*

885. *Vires*

Dixerat: & veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops: partemque è monte revulſam
Mittit; & extremus quamvis pervênit ad illum
Angulus è ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolùm per fata licebat,
Fecimus; ut vires adſumeret Acis avitas:
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primo turbati fluminis imbre:
Purgaturque morâ. tum moles jacta dehiſcit:
Vivaque per rimas, proceraque ſurgit arundo:
Oſque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis:
Miraque res; ſubito mediâ tenus exſtitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis.
Qui, niſi quod major, quod toto cærulus ore eſt,
Acis erat. ſed ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.
Deſierat Galateâ loqui: cœtuque ſoluto

Diſce-

886. *Vires avitas.*] Vires Simæthi fluvii, ut in fluvium converteretur. *R. Avitas.*] Rapidiſſimo agmine fertur Symæthus. Silius lib. 14. *rapidique colunt vada flava Symæthi.* avum imitatus nepos non leniore fluit agmine Acis, à ſagitta nomen ſortitus. *καὶ δ' Ἄκις ὀξυῤῥόας καὶ ἐκεῖνος ποταμὸς, τὴν ἐκ τῆς οἰστευτικῆς ἀκίδος κλῆσιν ἔχων.* Euſtathius in Homeri Iliad. 16.

890. *Tum moles jacta dehiſcit.*] *Fracta* Thuan. prim. Vatican. prim. Moret. & quindecim alii. in Arondel. & tribus præterea *jacta.* utrumque bene. ſic *jactis in altum molibus*, quod ſæpe apud ſcriptores Romanos occurrit. *jactas ſilvas* lib. XII. dixit. in nonnullis *tracta*, *facta*, *tanta*, *tecta*, *cuncta*, *certa*, *acta.* Heinſ.

894. *Flexis nova cornua cannis.*] *Flexa canna* Arondel. *nexis* unus Medic. alius *fexis. fletis* Cantabrig. lege *plexis cannis.* ſic *plectere coronam.* Idem. *Cæruleus.*] Niger. *R. Cornua.*] Ripas, vide quæ ad ℣ſ. 80. lib. 9. cur fluvii cornua habere dicantur. *Cannis.*] Vide quæ ad 3. lib. ℣ſ. 9.

896. *Acis erat, & ſic quoque erat tamen Acis.*] *Acis erat, quod ſic quoque erat.* S. Marci, & Thuan. *ſic quicquid erat* Cantabrig. Oxon. prim. Moret. aliique multi. *ſed quicquid erat*, nonnulli. *ſic & quoque erat* quart. Medic. & ſex alii. *ſed ſic quoque erat* ſeptem. quod ſequor. Locus tamen de mendo ſuſpectus. *Heinſ.*

897. *Antiquum.*] Qui & hodie accolis vocatur *Aci* vel *Iaci.* Farn.

FAB. IX. *Arg.* Deſierat Galatea loqui.] *Glaucus Polybi filius piſcator cum eſſet, forte piſces captos in prato expoſuit, qui cum in mare reſilivissent, ut cauſam hujus rei cognoſceret, dentibus cœpit illas herbas mandere, in quibus jacuerant piſces. Sed ſtatim mutata natura ſe in mare præcipitavit, quem Dii miſerati in Deum marinum, ſive (ut Strabo refert) in balænam tranſmutarunt, Glaucum autem piſcem in-*

 de

Diſcedunt: placidiſque natant Nereïdes undis.
Scylla redit: (neque enim medio ſe credere ponto
Audet) & aut bibulâ ſine veſtibus errat arenâ;
Aut ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſa ſua membra refrigerat undâ.
Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
Nuper in Euboïca verſis Anthedone membris,
Glaucus adeſt: viſæque cupidine virginis hæret:
Et, quæcunque putat fugientem poſſe morari,
Verba refert: fugit illa tamen: veloxque timore
Pervenit in ſummum poſiti prope littora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem collectus in unum
Longa ſine arboribus convexus ad æquora vertex.
Conſtitit hîc: & tuta loco, monſtrumne, Deuſne

Ille

deſuiſſe denominatum ajunt. Quod quidem idcirco fictum fuiſſe Palaphatus ait, quia Glaucus optimus fuit urinator. qui cum ſub aqua nataret ad inſulam quandam cultoribus vacuam, indeque poſt tres ampliuſque dies rediens, ſe apud marinos Deos fuiſſe profitebatur. Sicque rudibus tunc hominibus facile perſuaſit ſe marinum Deum fuiſſe affectum.

904. *Fretum ſcindens.*] Malo *findens* ex duobus. in Florent. S. Marci & tert. Bonon. *freto ſtridens.* unus Medic. & unus Reg. *fretum ſtridens.* an *fretum ſtringens?* ut libro XI.

Stringebat ſummas ales miſerabilis undas.

libro IV.

Æquora deſtringunt ſummis Iſmenides alis. Heinſ.

Novus incola.] Glaucus qui paulo ante in Deum marinum fuerat commutatus. R. *Novus.*] Glaucus Anthedone, quæ Bœotiæ, Eubœam contra, urbs, natus, nuper Deus maris factus. *Farnab.*

905. *In Euboica Anthedone.*] Anthedon urbs eſt Bœotiæ maritima. Eſt & alia eodem nomine juxta Gazam itidem maritima, unde Anthedonius. Eſt etiam portus Anthedonius. *Euboica.*] Quia Eubœa Bœotiæ adjacet.

906. *Viſaque cupidine virginis ardet.*] *Hæret*, S. Marci, Neapol. Urbin. ſec. Palat. Oxon. & ſex alii ex melioribus. prim. Vatican. prim. Palat. Cantabrig. prim. Erfurt. & alii decem, *ardens.* & verſu proximo *Hac quacunque.* ſed tum, *Ut quacunque videt*, ſic ſcribendum. Urbin. *Hic* cum decem aliis. pri. Reg. *His.* Heinſ.

908. *Veloxque.*] Τοῖς τοῦ φόβου πτεροῖς ὀξέως φερομένη. *pedibus timor addidit alas.* Hen. Steph. Schediaſm. l. 6. cap. 3. *Farn.*

910. *Collectus in unum.*] S. Marci, aliique ex melioribus complures, *conjectus. conjunctus* Thuan. unus meus, *collatus.* an *cuneatus.*

Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis,

ſupra dixerat. *Heinſ.*

911. *Longa ſub arboribus.*] *Sine arboribus* Oxon. tres alii. ut libro VIII.

——*ſterilis ſine fruge ſine arbore tellus.*

Idem. *Convexus.*] Inclinatus, vergens. Locum autem deſcribit præcipitio accommodatum.

914. *Caſa*

Ille ſit ignorans, admiraturque colorem,
Cæſariemque humeros ſubjectaque terga tegentem,
Ultimaque excipiat quod tortilis inguina piſcis.
Sentit: & innitens, quæ ſtabat proxima moli,
Non ego prodigium, non ſum fera bellua, virgo;
Sum Deus, inquit, aquæ: nec majus in æquora Proteus
Jus habet, & Triton, Athamantiadeſque Palæmon.
Ante tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
Nam modo ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morſu læſere juvencæ:
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:

Non

914. *Cæſariemque.*] Vide Iconem Glauci marini 2. lib. Philoſtrati Iconum.

915. *Ultimaque.*] Vel propter formam Sireniam; vel quod à nonnullis in balænam verſus dicatur. Ἰχθῦν δὲ ἔσται τῷ λοιπῷ τὸν Γλαῦκον δηλοῖ τὰ ἰσχία ἐξηρμένα καὶ πρὸς τὴν ἰξὺν ἐπιστρέφοντα. Philoſtratus ibid. *Farn. Tortilis piſcis.*] Qui ſe facile torquet. *Ultima inguina.*] Ultimam inguinum partem. Ad id autem alludit poëta quod Strabo ait, Glaucum in balænam fuiſſe transfiguratum.

916. *Senſit.*] *Sentit* nonnulli. pro *nec ſum* meliores *non ſum*, & deinde *Sum Deus*, non *Sed.* Heinſ.

918. *In æquore Triton.*] *Æquora* cum tertio Mediceo & Rottendorph. dictum Amor. lib. 1. Eleg. 1. *aut Triton* quatuor libri cum editionibus nonnullis. bene. vulgo *& Triton.* & tum lege *Athamantiadeſve.* Idem.

919. *Athamantiadeſque.*] Libro 4. ℣ſ. 540.

920. *Sed ſcilicet.*] Erat inquit Palæphatus, Glaucus, natator atque urinator peritiſſimus. Ita ut portu Anthedonio in conſpectu civium enatans, & in litore inſulæ deſerto per dies aliquot latitans, poſtmodo rediret, ſeque ſub undis per id tempus degiſſe affirmaret, &c. Quin & hyberno tempore, piſces, quoſcunque cives ſui popoſcerant, adducebat, &c. *Farn. Sed ſcilicet altis Deditus æquoribus.*] Sed piſcandi in mari ſtudioſus. Significat enim Glaucus ſe fuiſſe piſcatorem.

921. *Tantum exercebar.*] *Jam tum* ex caſtigatioribus magno numero. *Heinſius.*

922. *Ducebam ducentia retiâ piſces.*] *Capientia retia* prim. Vatican. à manu ſecunda, & duo Moreti dubito. utroque loco pro trahere ſumitur. Martial.

Nunc piſcem tremulâ ſalientem ducere ſetâ. Idem.

928. *Non apis inde tulit collectos ſedula flores.*] Multi ex præſtantioribus *collectos ſemine flores.* ſed perperam. Vulgatam

Non data ſunt capiti genialia ſerta, nec unquam
Falciferæ ſecuere manus. ego primus in illo
Ceſpite concedi, dum lina madentia ſicco.
Utque recenſerem captivos ordine piſces;
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis fictæ: (ſed quid mihi fingere prodeſt?)
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et mutare latus; terrâque, ut in æquore, niti.
Dumque moror, mirorque ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumque novum, littuſque relinquunt.
Obſtupui: dubiuſque diu, quæ cauſſa, requiro:
Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.

Quæ

gatam ſcripturam agnoſcit Priſcianus lib. VI. Tibullus lib. II. Eleg. I.

Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci ſedula melle favos.

Idem.

930. *Ego primus in illo Ceſpite conſedi.*] Puto *ego pronus.* aliter tamen libri. *Idem.*

936. *Mea præda.*] Piſces capti, jamque exanimes. *Farn.*

937. *Et motare latus.*] Τὸ *motare* non placet, eſt enim quod *moveri.* idque præceſſerat. Certe Florent. S. Marci, Neap. tert. & quart. Medic. Oxon. prim. Moret. Arond. & duodecim alii, *mutare.* nihil verius. Virgilius lib. III. de Encelado,

Et quoties feſſum mutet latus, intremere omnem
Murmure Trinacriam.

nimirum fama eſt. Ita longe optimus & vetuſtiſſimus Mediceus. quomodo etiam Donatus videtur legiſſe, etſi Servius pro vulgata ſcriptura pugnet. neque aliter agnovit Statius, apud quem *tentat Enceladus mutare latus.* pari modo etiam locutus Seneca libro de Tranquillitate animi cap. II. ſic *mutare brachia* Propertio libro II. Eleg. XV.

Quam multo amplexu mutamus brachia!

cæterum à mutando latere illud quoque Maronis tractum videtur lib. V. Æneid.

Nunc huc ingentes, nunc illuc pectore curas
Mutabat verſans, Siculiſne reſideret arvis,
Oblitus fatorum, Italaſne capeſſeret oras.

Heinſius.

940. *Dubiuſque diu quæ cauſa.*] Τὸ *diu* non placet. *dubitoque* & *cauſamque* plurimi ex vetuſtioribus. *dubiuſque fui* Neapol. & decem alii. duo *dubitoque* prius. unus Moreti *ſimul.* Forte,

Obſtupui. ſubitæque rei quæ cauſa requiro.

vel,

——*dubiuſque, fugæ quæ cauſa requiro.*

Idem.

941. *Hoc aliquis.*] Caſtigatiores *hoc.* Idem. *Herba.*] Τῆς ἀειζώου βοτάνης, ἧς ὁ Ἀνθηδόνιος ἐκεῖνος δαίμων ἐμφορηθεὶς, ἀθάνατος γέγονε. Athenæus lib. 15. cap. 7. vid. eund. lib. 7. cap. 12. Τὴν δὲ βοτάνην ἧς ἐγεύσατο, φασὶ τινὲς ἀειζῶον εἶναι. Iſ. Tzetz. ad illa Lycophronis Πρὸς κῦμα δύπτην ἐμπεπλεγμένον, &c. *Farn.*

942. Quæ

Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuque
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos:
Cum ſubitò trepidare intus præcordia ſenſi;
Alteriuſque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui reſtare loco: Repetendaque nunquam
Terra, vale, dixi: corpuſque ſub æquora merſi.
Dî maris exceptum ſocio dignantur honore:
Utque mihi, quæcunque feram, mortalia demant,
Oceanum Tethynque rogant. ego luſtror ab illis:
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de fontibus amnes,
Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera ſenſit.
Quæ poſtquam rediit; alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.

Hanc

942. *Quæ tamen has, inquam.*] Primus Strozzæ & quinque alii,

Quas tamen hac, inquam.

Heinſ. *Has vires.*] Tantam vim ut mortuos piſces vivos efficere poſſit. *R.*

947. *Nec potui reſtare diu.*] *Reſtare loco*, tert. Medic. quod placet. mox *ſub æquora* non *æquore* caſtigatiores. *Heinſius.* *Reſtare.*] Reſiſtere amori & cupiditati alterius naturæ.

949. *Socio honore.*] Nam me quoque in ſuum numerum admiſerunt.

954. *Lapſi de partibus amnes.*] *De fontibus* tres ſcripti. probe. duo *montibus*. pro *vertuntur* unus Leidenſis *verguntur*. Puto, *Motaque verguntur.* vel *Potaque.* De vergendi verbo dixi Pont. I. Eleg. IX. ℣ſ. 54. *Heinſius.*

956. *Hactenus acta tibi.*] Tollendum eſſe opinor hunc & proxime ſequentem verſum, & pro *Quæ poſtquam rediit*, reponendum, *Utque animus rediit.* vide Notas ad Epiſt. VI. ℣ſ. 31. niſi fortaſſe mavis, *Mox, ubi mens rediit.* ut lib. VI.

Mox ubi mens rediit, paſſos laniata capillos,

ſupra τὸ *Utque* vel *ubi* ſcriptum erat *poſtquam* pro interpretatione. hinc poſtea factum, *Quæ poſtquam*, inſertis duobus verſibus valde frigidis ac jejunis. qui in pleriſque vetuſtiorum non hoc loco, ſed paulo poſt, ante verſum, *Hanc ego tum primum* leguntur. iidem codices pro *Quæ poſtquam rediit* agnoſcunt, *Quæ poſtquam redeunt.* vel *reddunt.* mendoſe, ad æquora referentes. Scribe igitur

Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Utque animus rediit, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.

omiſſis duobus verſibus. *Idem.*

959. *Recepi.*] Percepi. *Nec eundem.*] Nam mentem quoque mutaveram.

960. *Hanc*

Hanc ego tum primùm viridem verrugine barbam,
Cæſariemque meam, quam longa per æquora verro,
Ingenteſque humeros, & cærula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.
Quid tamen hæc ſpecies, quid Dîs placuiſſe marinis,
Quid juvat eſſe Deum, ſi tu non tangeris iſtis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. furit ille, irritatuſque repulsâ
Prodigioſa petit Titanidos atria Circes.

960. *Hanc ego tum primum viridi ferrugine.*] *Viridem* plerique veteres. Lego, *Hanc viridem ferrugine barbam.* Heinſ. *Viridi ferrugine barbam.*] Cæruleam & ſubnigram.

963. *Cruraque.*] Supra ad ℣ſ. 916. *Farn.*

968. *Prodigioſa atria.*] Ædes monſtrorum plenas. *Titanidos Circes.*] Titani, hoc eſt, Solis, filiæ. R. *Prodigioſa.*] In quibus homines in beſtiarum formas mutati carminibus & præſtigiis Circes. lib. ſequente & Virg. 7. Æneid. ſub initio. ex 5. Odyſſ. Homeri expreſſ. *Titanidos.*] Solis, qui è Titanum familia & numero, filiæ. *Farn.* *Circe.*] Veteres magicæ artis peritas omnes ſolis filias dicebant: hinc & Circe talis fingitur; Medea, & aliæ: Argon. 3. πατρὸς ἐῆος, κούρη ἠελίοιο,

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER XIV.
ARGUMENTUM.

Is cum per Venulum peteret auxilium à Diomede, cujus ſocii in aves fuerant mutati, repulſam paſſus eſt; redeunte Venulo per ea loca, in quibus paſtor quondam in oleaſtrum erat converſus. Poſtea naves Æneæ in prælio Nymphæ fiunt. Sicut & Ardea poſt occiſum Turnum, avis. atque Æneas ipſe, Indiges. Succeſſerunt huic Reges alii. Quorum inter ceteros ſub Proca floruit Pomona. quam cum amaret Vertumnus, ſumpta primum anus forma, & Anaxaretes in ſaxum converſæ exemplo uſurpato: deinde rurſum juvenis factus, voto potitur. Inde ſub Numitore aquæ frigidæ redduntur calidæ. Cui qui ſucceſſit Romulus, factus eſt Quirinus: ejuſque uxor, Ora dea.

JAmque Gigantêis injectam faucibus Ætnen,
Arvaque Cyclopum, quid raſtra, quid uſus aratri
Neſcia, nec quicquam junctis debentia bubus,

Li-

FAB. I. *Arg.* Jamque Giganteis.] *Glaucus cum à Scylla fuiſſet ſpretus, ſe ad Circem Solis filiam, herbis, carminibuſque potentiſſimam, contulit, eamque rogavit ut ſibi opem ferret: efficeretque carminibus ut à Scylla redamaretur. Sed Circe illius ſtatim amore capta ipſum in ſuos amplexus pellicere tentavit: à quo ſpreta cum fuiſſet, omnem indignationem in Scyllam convertit, ac ſinum quendam in quem deſcendere Scylla ipſa conſueverat, venenis infecit, quibus pubetenus in varia monſtra converſa, cum ſibimetipſi diſpliceret, in fretum Siculum deſiluit, ubi cum alios, tum in Circes odium Ulyſſis ſocios ſubmerſit, ac forſitan etiam Æneæ ſtruxiſſet inſidias, niſi jam in ſaxum fuiſſet converſa, quod etiamnum à nautis vitatur.*

1. *Giganteis.*] Ætnæ incendia, cujus crateres evomunt lapides ignitos, flammarum globos & cineres Poëtæ imputant Encelado, Typhœo & gigantibus à Jove debellatis, atque ex Ætnæ ſuperjectæ caminis quaſi faucibus ignem eructantibus. lib. 5. vſ. 353. *Ætnam.*] hic denuo *Ætnen* S. Marci, ut & Thuaneus optimi. *injectam* pro *ingeſtam* quoque veteres plerique. Val. Flaccus l. 11. de Typheo, —— *omnis anhelat*

Trinacria, injectam feſſo dum pectore molem
Commovet experiens.

& mox *bubus* pro *bobus* meliores. & *Navifragum fretum.* Heinſ.

2. *Arvaque.*] Arva tribus Cyclopum ſcopulis, hodie *Li Farglioni*, ſubjecta, fertilia, ſed inarata. Farn. *Arva Cyclopum inarata.*]

Inſula Cyclopum fortunatiſſima fertur.
Non illic curvus glebas effringit arator.

Hinc illud à Strabone lib. 13. dictum, κυκλώπειος βίος: pro beata & ignava. Ἔνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φαίνετο ἔργα. Homer. Odyſſ. 9. Quod Virgil. arripuit: —— *hominumque boumque labores.*

Liquerat Euboïcus tumidarum cultor aquarum :
Liquerat & Zanclen, adverſaque mœnia Rhegî,
Navifragumque fretum, gemino quod littore preſſum
Auſoniæ Siculæque tenet confinia terræ.
Inde, manu magnâ Tyrrhena per æquora lapſus,
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum.
Quam ſimul aſpexit; dictâ acceptâque ſalute,
Diva, Dei miſerere, precor : nam ſola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modo dignus) amorem.
Quanta ſit herbarum, Titani potentia nulli
Quam mihi cognitius, qui ſum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi ſit cauſſa furoris;
Littore in Italico Meſſenia mœnia contra
Scylla mihi viſa eſt. pudor eſt promiſſa, preceſque,
Blanditiaſque meas, contemtaque verba referre.
At tu, ſive aliquid regni eſt in carmine; carmen

Ore

4. *Euboicus.*] Glaucus Anthedonius. lib. præced. ỳſ. 906.

5. *Zanclen.*] Meſſanam urbem Siciliæ, cui è regione reſpondet Rhegium in Italia, injecto freto Siculo, infami naufragiis, ſcopulis, Scylla & Charybdi. *Farn.* *Adverſaque mœnia Rhegi.*] Rhegium eſt urbs in finibus Calabriæ, ubi Sicilia ab Italia distracta fuiſſe memoratur. Unde & *Rhegium* ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι dictum eſt, hoc eſt, ab abrumpendo, quod eo in loco Sicilia ab Italia fuerit abrupta, ut Plinius tradit.

7. *Auſonia Siculæque tenet confinia.*] Freto namque Sicilia ab Italia diſterminatur. *Tenet confinia terræ.*] Ita libri omnes. Scribe nihilominus *terit confinia.* noſter ipſe l. xv. de Italia & Sicilia,

—— confinia pontus
Abſtulit, & media tellurem reppulit undâ.

ſic *radere confinia* Feſtus Avienus de freto Gaditano,

Vel celſo dimiſſa jugo confinia radit.

Heinſ.

8. *Inde.*] A freto. Nam mare inferum, quod & Tyrrhenum vocatur, uſque ad fretum protenditur. *R. Mann.*] Στιβαρῇ ἐπορέξατο χειρί. Apoll. Argon. 1. lib. de Glauco. *Farnab.* *Tyrrhena per æquora vectus.*] *Lapſus* prim. Palat. prim. Vatican. prim. Baſil. prim. Reg. prim. Erfurt. Arondel. Cantabrig. & multi alii. quod rectius. *Heinſ.*

9. *Herbiferos colles.*] Circæum ſignificat, in quo monte Circe dicitur habitaſſe, quæ homines carminibus ſucciſque herbarum in feras convertebat. *R.*

11. *Simul.*] Poſtquam.

15. *Qui ſum mutatus.*] *Qui ſim* ſcribendum. ita noſter amat loqui. aliter vetuſti libri. *Heinſ.*

20. *At tu ſive aliquod regnum eſt in carmine.*] *Aliquid* Cantabrig. ſec. Palat. & quinque alii. *aliquod regni* Florent. S. Marci, Zulich. pro diverſa lectione *aliquid regni.* Scribe,

At tibi ſive aliquid regni eſt in carmine.

ut,

Forſitan in teneris tantum mea regna coronis
Eſſe putes. Idem.

21. *Sive*

Ore move ſacro : ſive expugnacior herba eſt;
Utere tentatis operoſæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, ſaneſque hæc vulnera mando :
Fineque nil opus eſt. partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium; ſeu cauſſa eſt hujus in ipsâ;
Seu Venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia verba refert : Melius ſequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
Dignus eras : ultro poteras certéque rogari :
Et ſi ſpem dederis; mihi crede, rogaberis ultro.
Neu dubites, abſitque tuæ fiducia formæ :
En ego, cum Dea ſim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cum tantum, tantum cum gramine poſſim;
Ut tua ſim, voveo. ſpernentem ſperne: ſequenti
Redde vices : unoque duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, Prius, inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ;

So-

21. *Sive expugnantior herba eſt.*] *Expugnatior* S. Marci, prim. Palat. Bernegger. aliique ex melioribus non pauci. Scribe *expugnacior.* dictum Amor. lib. II. Eleg. VI. vſ. 23. *Idem.*

24. *Fineque nil opus eſt.*] *Fine opus eſt nullo* multi. S. Marci, & unus Bonon. *Et neque nil opus eſt.* multi etiam *Hoc mihi nil opus eſt.* duo *ſic mihi.* alii *Fine nihil opus eſt.* *Fineque opus nullo.* Thuan. *Sive opus eſt nullo.* Forte, *Hac ope nil opus eſt.* Idem.

27. *Seu Venus.*] Seu Venus ulta indicium Solis, qui Martis adulterium ad Vulcanum detulit turpiſſimis amoribus omnem Solis progeniem traducit. *Stirpem peroſa Solis invisi Venus, Per nos catenas vindicat Martis ſui.* Senec. Hippolyt. vſ. 123. *Farn.*

30. *Dignus eras : ultro poteras certeque rogari.*] *Certoque* prim. Palat. Cantabrig. Urbin. & ſex alii. *certeque* fragmen. Boxhornii. *certoque rigori* prim. Palat. à manu prima. *poteras ultro* pri. Moret. *certe poteraſque* pri. Erfurt. & tres alii. *certeque potes* alter Moreti. *Dignus eras certe poteras ultroque* unus Baſil. ſcripſerat Naſo, ni fallor,

Dignus eras, poteraſque ultro (mihi crede) rogari:
Et ſi ſpem dederis (mihi crede) rogaberis ultro.

Heinſ.

32. *Ne dubites adſitque tua fiducia formæ.*] *Neu dubites* meliores recte. *abſitque* etiam Thuan. prim. Erfurt. pri. Moret. & ſeptem alii; nonnulli *aſſitque.* Lege *Neu dubites, abſitve.* Idem. *Adſitque tua fiducia.*] Hoc eſt, tuæ pulchritudini confide. *R.*

34. *Tantum quoque gramine poſſim.*] Scribe *tantum cum gramine poſſim.* nam Sprotianus, *quantum cum.* Heinſ.

36. *Unoque duas ulciſcere facto.*] Putem *pacto.* pactum nuptiale intelligit. Vide Notas libro VII. vſ. 701. *Idem.*

37. *Prius in æquore.*] Ante rerum natura commutabitur, quam ego ab amanda Scylla deſiſtam. *Frondes.*] Arbores.

 43. *Pa-*

Soſpite quam Scyllâ noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet amans; iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Venerisque offenſa repulsâ,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit: & tritis Hecateïa carmina miſcet:
Cærulaque induitur velamina: perque ferarum
Agmen adulantum mediâ procedit ab aulâ:
Oppoſitumque petens contra Zancleïa ſaxa
Rhegion ingreditur, ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolidâ, ponit veſtigia, ripâ;
Summaque decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quo ſe referebat ab æſtu
Et maris & cæli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras:
Hunc Dea prævitiat; portentiferiſque venenis
Inquinat. huic fuſos latices radice nocenti

Spar-

43. *Pabula ſuccis.*] *Gramina* plerique. nonnulli tamen *pabula.* quod non auſim mutare, etſi minime ignoro, *gramina* & *carmina* paſſim apud poëtas conjungi, quoties de rebus magicis agitur. Noſter tamen Rem. Am.

Viderit, Hæmoniæ ſi quis mala pabula terræ
Et magicas artes poſſe juvare putat.

pabula campi in ibide quoque dixit. pro *gramina* Berneggerianus hoc loco *pocula* vel *pabula.* To *quoque* omittitur in tertio Medic. & aliis quinque. *Heinſ.*

44. *Hecateïa.*] Incantationes à matre Hecate edoctas. vide 7. lib. ỳſ. 74.

47. *Oppoſitumque petens.*] *Oppoſitamque* duo Bonon. ſic *Ilion* in fœminino genere paſſim. *Heinſ. Oppoſitumque.*] Supra ỳſ. 5.

48. *Ferventeſque æſtibus undas.*] *Ferventes* recte plerique vetuſtiores. cujuſmodi appoſitiones paſſim apud noſtrum occurrunt. Lucan. v.

Nymphæumque tenent nudas Aquilonibus undas. Heinſ.

Ferventes.] Fretum pedes tranſgreditur. fretum autem à ſimilitudine ferventis aquæ dictum vult Varro lib. 6. de L. L. & alii. *Farn.*

53. *Medio cum plurimus orbe Sol erat.*] Periphraſis eſt meridiei. *Medio cum plurimus orbe.*] Sic Virgil. *Plurimus Eridanus. Plurima nux. Plurima cervix.*

55. *Portentificiſque venenis.*] *Portentiferiſque* malo cum ſec. Palat. Oxon. & ſex aliis. ſic *monſtriferum, horriferum,* & ſimilia apud noſtrum. *Heinſ.*

56. *Hic preſſos latices radice nocenti.*] *Fuſis latices* S. Marci, *fuſos* tert. Bonon. & alter Hamburg. & editiones nonnullæ. *ſparſos* prim. Hamburg. & pri. Gronov. *latices preſſa* unus Baſil. pro *hic*, unus Gronov. & tres *hinc. huc* prim. Moret. & prim. Bonon. *hac* Thyſ. Puto *huic.* Idem. *Preſſos.*] Succos ex herbis noxiis expreſſos. *Farn.*

57. *Et*

Spargit: & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit; mediâque tenus deſcenderat alvo;
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterva canum. ſed quos fugit, attrahit unà.
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque,
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.
Statque canum rabies: ſubjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis utroque exſtante cohærent.
Flevit amans Glaucus: nimiumque hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit: cumque eſt data copia primum,
In Circes odium ſociis ſpoliavit Ulyſſen.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas;
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus exſtat,
Transformata foret. ſcopulum quoque navita vitat.
Hanc ubi Trojanæ remis avidamque Charybdin
Evi-

57. *Et obſcurum.*] *Obſcura.* Urbin. & duo alii. *Heinſ.*

64. *Quos fugit.*] *Quas* duo veteres. dictum lib. III. mox *Et partes quærens* non *corpus* tres ſcripti. *Idem.*

65. *Cerbereos.*] Terribiles, inſtar trifaucis canis Cerberi.

66. *Statque canum rabies.*] *Stantque* prim. Gronov. Latet mendum. Forte, *Statque canum rabie.* hoc eſt, inferiores partes, femora nempe, crura & pedes in canum rabiem mutantur. poſtea pro *coërcet*, Cantabrig. & unus Voſſ. *coërcent. cohæret* unus Patav. & Juret. Scribe *cohærent.* atque ita alter Hamburg. Noſter ipſe Amor. lib. I. Eleg. IV.

Nec mihi ſilva domus: nec equo mea membra cohærent. Heinſius.

Canum.] Virg. 6. ecl. & 3. Æn. & Scholiaſtes Apollonii ad 3. l. v. 127. Lycophr. *ἐρτινὺς μιξοπάρθενος κύων.* *Farn.*

FAB. II. *Arg.* Flevit amans Glaucus, &c.] *Docet, eandem Scyllam transformatam eſſe in ſaxum: ne Æneæ naviganti in Italiam nocere poſſit.* Lact.

71. *In Circes odium.*] Sciebat enim Ulyſſem à Circe amari. Multos autem è ſociis in freto Siculo amiſit Ulyſſes, ut in Odyſſea narrat Homerus. *R.* *Sociâ.*] Sex. Ἐκ νηὸς ἑταίρους Ἕξ ἕλεθ' οἱ χερσίν τε βίηφι φέρτατοι ἦσαν. Homer. Odyſſ. μ. vſ. 245. *Farn.* *Spoliavit Ulyſſem.*] *Ulyſſen* meliores. *Heinſius.*

73. *Ni prius in ſcopulum.*] Et alii geographi, & Plinius in primis, ſcribunt, Scyllam ſaxum eſſe ingens, freto imminens, quod in parte ſuperiore humanam habet effigiem: in inferiore vero plures habet cavernas, quibus undæ refractæ latratus canum & luporum ululatus referre videntur. *R.*

FAB. III. *Arg.* Hanc ubi, &c.] *Cecropas, propter fraudem ſceluſque, quia ſemper inſidiatores fuerunt, exoſus eſt Juppiter: qui cum vellet eos convenientem animo figuram habere, in ſimias converſi ſunt.*

Evicêre rates; cum jam prope littus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Ænean illic animoque domoque,
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti,
Sidonis: inque pyrâ ſacri ſub imagine factâ
Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad ſedemque Erycis fidumque relatus Aceſten
Sacrificat; tumulumque ſui genitoris honorat.
Quaſque rates Iris Junonia pæne cremarat,
Solvit: & Hippotadæ regnum, terraſque calenti
Sulfûre fumantes, Acheloïdumque relinquit
Sirenum ſcopulos, orbataque præſide pinus
Inarimen, Prochytenque legit, ſterilique locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas.

ſunt. Itaque Inarimen, Prochytenque inſulas proximas, quas hi incoluerant, nomine ſuo, Pithecuſas vocavit. Lact.

75. *Hunc ubi.*] *Hanc* ex melioribus. *Heinſ. Hunc ubi Trojana.*] Errores Æneæ deſcribit poëta, ut cum ad Pithecuſam eum deduxerit inſulam, commodius Cercopum in ſimias Metamorphoſin deſcribere poſſit.

78. *Excipit.*] Vixit Æneas 286. annos ante Didonem. hiſtoriæ tamen fidem prægravat Virgilii figmentum, uti dictum à nobis ad 1. & 4. lib. Æn. *Farn.*

82. *Arenoſa terra*] Carthaginis: unde Hiarbas apud Virgilium, *Cui littus arandum Dedimus.* R.

83. *Ad ſedes Erycis.*] *Sedemque* S. Marci, quatuor alii. unus *ſedeſque*. Heinſ. *Sedes.*] Siciliam, in qua mons Eryx, ab Euryce Veneris filio ibi condito. *Farn.*

85. *Iris Junonia.*] A Junone miſſa.

86. *Hippotadæ.*] Æolias inſulas. Æolus cur dictus Hippotades, habes lib. 4. vſ. 663. *Terraſque.*] Vulcani inſulas, Liparam, Hieram, Strongylen.

87. *Acheloidumque.*] Scribe *Acheloiadumque*, ne peccetur in leges metricas *Heinſ. Acheloiadumque.*] Sirenum. de quibus dictum ad v. 552. lib. 5. *Farn.*

88. *Orbataque.*] Navis deſtituta gubernatore Palinuro. Æneid. 5. lib. ſub finem.

89. *Inarimen.*] *Inque arimen* tert. Mediceus. *Heinſ. Inarimen.*] Ænariam inſ. Pithecuſas, Iſchiam. ſed de nomine Inarimes ab Homeri εἰν Ἀρίμοις lege quæ differit Erythræus in indice Virgilii. *Farnab. Inarimem, Prochytenque legit.*] Tranſit. *Inarime* autem inſula eſt in ſinu Campano, in qua eſt mons flammas eructans. *Prochyte* vero inſula eſt ſie dicta, quod terræ motu ab Ænaria ſit profuſa; nam προχέω ſignificat profundo.

90. *Pithecuſas habitantum nomine dictas.*] Pithecuſa inſula eſt in ſinu Campano urbem in monte habens Pithecuſas, à multitudine ſimiarum dicta. Nam πίθηκος ſimia dicitur. Juppiter enim Cercopum perfidiam odio habens eos in ſimias convertit, hancque inſulam illis aſſignavit habitandam. Plin. ſcribit à figulinis doliariorum denominatam eſſe: *Pithos* namque dolium à Græcis appellatur. R.

Quippe Deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſæ;
In deforme viros animal mutavit: ut îdem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſque videri.
Membraque contraxit: nareſque à fronte reſimas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes. nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
Poſſe queri tantùm rauco ſtridore relinquit.
Has ubi præteriit, & Parthenopeïa dextrâ
Mœnia deſeruit; lævâ de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fæta paluſtribus ulvis
Littora Cumarum, vivaciſque antra Sibyllæ

In-

91. *Quippe.*] Inſulæ Inarimes incolæ, ut habet Suidas, impii atque improbi erant impoſtores. in his fratres duo Candulus & Atlas, quorum alter *paxillus*, alter *incus* dictus: fidem Jovi datam cum violaſſent, omnes in ſimias mutati ſunt, *Accepit fabula priſca fidem.*

95. *Nareſque à fronte remiſſas.*] *Reſimas* Salmaſius ad Solinum. recte. nam pri. Baſil. & ſex alii *revulſas.* alii quatuor *retuſas. reſimus* ut *repandus* & *reduncus* alibi apud noſtrum. *reſimus*, ἀνάσιμος. qua voce Varro lib. II. cap. IX. RR. Columella lib. VI. cap. I. Plinius, Palladius lib. IV. cap. XI. Solinus ſunt uſi. etiam Arnobius lib. III. In altero Twiſdenio interlinearis gloſſa exſtabat *remiſſas*, id eſt *recurvas.* Unde apparet *reſimas* olim fuiſſe lectum. *Heinſ.*

100. *Reliquit.*] Prim. Palat. & tres alii *relinquit.* Idem.

FAB. IV. *Arg.* Has ubi præteriit.] *Sibylla dum eſſet virgo ab Apolline amata, cum ab eo ut quicquid vellet peteret hortante impetraſſet, ut tot annos viveret, quod in manu arenas tenebat, oblita eſt adjicere voto, ne unquam ſeneſceret. Quare cum Phœbo morem gerere noluerit, ad tantum decrepitatis pervenit, ut à corpore derelicta tota in vocem fuerit commutata.* Lact.

101. *Parthenopeia.*] Neapolin, prius *Parthenopen* dictam à Sirene cognomine ibi ſepulta.

102. *Caroni.*] Miſeni Æoli f. *quo non præſtantior alter Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.* 6. Æn.

103. *Et loca fæta paluſtribus undis.*] *Ulvis* prim. Gronov. Noricus, & tres alii. quomodo & Bernegger. pro diverſa lectione. & Berſmanni codex. In Ibide,

Protinus Eumenides lavere paluſtribus ulvis.

Ubi ſimili modo in vulgatis peccatur. libro VI. Met. *gratamque paludibus ulvam* dixit. libro VIII.

——*juncique leves, ulvæque paluſtres.*

ſic & ibi ſcribendum videtur. non *ulvæque leves juncique.* Virgil. quoque libro III. Georg. *ulvam paluſtrem* dixit. Cæterum τὸ *&* tollunt primus Palat. Grævianus, aliique quatuor. probe. ut littora Cumæa per appoſitionem ſibi familiarem vocet loca ulvis paluſtribus fœta. *Heinſ.*

104. *Vivaciſque.*] Infra, ℣ſ. 144. redditur ratio. *Sibyllæ.*] Vatis Cumanæ. Fœminæ vero vates, ut habet Lactantius lib. I. Sibyllæ erant à veteribus nuncupatæ, vel ab unius Delphidis nomine, vel à conſiliis Deorum denunciandis:

Intrat: &, ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. at illa diu vultus tellure moratos,
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum, pietas ſpectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis:
Elyſiaſque domos, & regna noviſſima mundi
Me duce cognoſces, ſimulacraque cara parentis.
Invia virtuti nulla eſt via. dixit: & auro
Fulgentem ramum ſilvâ Junonis Avernæ
Monſtravit: juſſitque ſuo devellere trunco.
Paruit Æneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atavoſque ſuos, umbramque ſenilem
Magnanimi Anchiſæ: didicit quoque jura locorum;

Quæ-

σιὲς enim Deos, & conſilium ϐυλὴν appellabant Æoles. Aliis quaſi σιῦ βυλλὴ, quaſi Deo plena. De numero eorum varie varii. Lactantius libro dicto de falſa Religione numerat nominatque decem. vide Suidam, Pauſaniam in Phocicis. Diodorum Sic. lib. 5. Lil. Giraldi Syntagm. Poët. hiſt. 2. Auguſtin. 18. lib. de civitate Dei, cap. 23. atque ad eum L. Vivem. Bulinger. de Divination. l. 4. Cluverium in Italia antiqua l. 4. c. 2. I. Boiſſardum de Divinatione cap. 2. Sed videatur Iſ. Caſaubonus ad Ann. Baron. num. 18. necnon R. Montacutii Apparatus. 3. *Farn.* *Littora Cumarum.*] Cumæ urbs Campaniæ antiquiſſima Italicarum urbium, atque Siculatum, à Chalcidenſibus quidem condita (ut Strabo inquit) ſed à Cumæis denominata. *Vivacis Sibyllæ.*] Quæ ſeptingentos jam annos vixiſſet, ut ipſa paulo poſt narrat. *R.* Vide Gellium lib. 1. cap. XIX. De Sibyllis autem earumque numero, & nominibus, Lactantius lib. 1. cap. 7. *Micyl.*

105. *Et ut manes adeat.*] *Veniat* prim. Hamburg. & ſex alii. Virgiliana locutio. *ad manes veniat* Florent. S. Marci, mox *vultus moratos* non *vultum moratum* Thuan. Oxon. ſec. Palat. Medic. quart. & octo alii. *Heinſius.*

107. *Deo furibunda recepto.*] Plane hic imitatur Virgil. 6. —— *afflata eſt numine quando* —— *Jam propiore Dei.* &c.

111. *Noviſſima.*] Ima, id eſt, inferos. Namque ſupremum mundi regnum, eſt cœlum; medium, terra cum aquis: ultimum, inferi. *Farn.*

112. *Simulachraque chara parentis.*] Hoc ex eorum opinione dictum eſt, qui ajunt hominem ex tribus conſtare, anima, corpore, & ſimulachro: Animamque cælum petere, corpus reddi terræ, ſimulachrum ad inferos deſcendere.

114. *Junonis Avernæ.*] Proſerpinæ. Nemus enim juxta Avernum & Plutoni & Proſerpinæ fuit dicatum. *R.* *Fulgentem.*] Aureum Prudentiæ ramum, Proſerpinæ deferendum munus. Homer. Odyſſ. 11. Virgil. Æn. 6. Igitur ille (de Ulyſſe loquitur Apulejus) hac (Prudentia ſeu Minerva) duce, omnia horrenda ſubiit, omnia adverſa ſuperavit. Quippe ea adjutrice Cyclopis ſpecus introivit, ſed egreſſus eſt; Solis boves vidit, ſed abſtinuit; ad Inferos demeavit, ſed aſcendit, &c. lib. de Deo Socratis, ſub exitu. *Farn.*

115. *Divellere trunco.*] *Devellere* meliores. *Heinſius.*

118. *Didicit quoque jura locorum.*] *Didicit*

Quæque novis eſſent adeunda pericula bellis.
Inde ferens laſſos averſo tramite paſſus,
Cum duce Cumæâ fallit ſermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuſcula carpit;
Seu Dea tu præſens, ſeu Dîs gratiſſima, dixit;
Numinis inſtar eris ſemper mihi: meque fatebor
Muneris eſſe tui: quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me viſæ voluiſti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis evectus ad auras
Templa tibi ſtatuam; tribuam tibi thuris honorem.
Reſpicit hunc vates, & ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum, dixit; nec ſacri thuris honore
Humanum dignare caput. neu neſcius erres;
Lux æterna mihi, cituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuiſſet amanti.
Dum tamen hanc ſperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit: Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes:
Optatis potiere tuis. ego pulveris hauſti
Oſtendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit optarem juvenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamque juventam,
Si Venerem paterer. contemto munere Phœbi
Innuba permaneo. ſed jam felicior ætas

Terga

dicit quæ jura Cantabrig. ſec. Palat. prim. Moreti, ſeptem alii. Forte,

—— *didicitque & jura locorum.* Idem.

121. *Fallit laborem.*] In multis veterum *mollis.* Idem.

124. *Meque fatebor Muneris eſſe tui.*] Plurimi ex ſcriptis, etiam vetuſtioribus, *Munus habere tuum.* ſed nil muto. *Idem.*

128. *Templa.*] *Te quoque magna manent regnis penetralia noſtris*, &c. Æneas Sibyll. 6. Æneid. Virg. *Farn.* *Thuris honores.*] *Honorem* Bernegger. ſec. Palat. prim. Gronov. tert. quart. Medic. recte. nam ſequitur, *thuris honore.* mox pro *Reſpicit* Bernegger. & prim. Gronov. *Increpat.* Heinſ.

129. *Et ſuſpiratibus hauſtis.*] Suſpiriis tractis.

131. *Ne neſcius erres.*] *Neu* ex ſcriptis. *Heinſ.*

132. *Lux æterna.*] Immortalitas. *F.*

137. *Quot haberet corpora pulvis.*] *Haberent.* unus Mediceus ex melioribus. *Heinſ.*

138. *Natales.*] Annos. Natalis enim quotannis recurrit.

139. *Excidit ut peterem.*] *Excidit, optarem.* alter Hamburg. unus meus, & unus Leidenſis. placet. *Heinſ.*

142. *Felicior ætas.*] Juvenilis ætas. *Raph.*

146. *Ter-*

Terga dedit: tremuloque gradu venit ægra ſenectus;
Quæ patienda diu eſt. nam jam mihi ſæcula ſeptem
Acta vides: ſupereſt, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum meſſes, tercentum muſta videre.
Tempus erit, cum me de tanto corpore parvam
Longa dies faciat: conſumptaque membra ſenectâ
Ad minimum redigantur onus. nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo. Phœbus quoque forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit.
Uſque adeò mutata ferar: nullique videnda;
Voce tamen noſcar. vocem mihi fata relinquent.

Talia convexum per iter memorante Sibyllâ,
Sedibus Euboïcam Stygiis emergit in urbem
Troïus Æneas: ſacriſque è more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hîc quoque ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Ulyſſei.

De-

146. *Tercentum.*] De Neſtore, *Qui dextra computat annos, Quique novum toties muſtum bibit*, Juvenal. 10. Satyr. *Videre.*] *Videri* unus Baſil. *Heinſius.*

148. *Faciet.*] *Faciat.* & mox *redigantur* pro *redigentur.* Neap. Urbin. pri. Palat. pri. Vatican. Cantabrig. pri. Erfurt. tert. Medic. Arond. & multi alii. bene. *Heinſ.*

152. *Uſque.*] Varro 1. lib. 1. cap. Neque patiar Sibyllam non ſolum cecinisſe, quæ, dum viveret, prodeſſet hominibus; ſed etiam quæ cum periſſet ipſa, &c. *Farn.*

153. *Voce tamen noſcar.*] Vocis nomine accipio non ſonum tantummodo vocis, ſeu inanem vocem: ſed fatidicam vocem, ut indicet, ſe facultatem vaticinandi cum corporea mole non amiſſuram. *Pont.*

FAB. V. VI. *Arg.* Talia convexum, &c.] *Æneas iter in Italiam tendens ad Læſtrygonas venit, ubi Macareus Neritius comes Ulyſſis apparuit, congreſſuſque eos eſt comitatus. Itaque cum expoſuiſſet Achæmenides apud Cyclopem quæ eſſent paſſi ſocii, ſimiliter & ille quæ à Circe cum comite Eurylocho, qui potione accepta in varias figuras commutati ſunt, quodque noviſſime Ulyſſes remedio Mercurii eo venit, & ſocios recuperavit, ex eoque Circen junxiſſe ſe ei in matrimonium: monuitque Æneam ne littoribus Circes accederet.* Lact.

154. *Convexum.*] Aſcenſu arduum.

155. *Euboïca.*] Cumas Chalcidenſium coloniam. Chalcis autem oppidum eſt Bœotiæ. *Emerſit in urbem.*] *Emergit* meliores. mox *è more* pro *ex* prim. Reg. & tres alii. *Heinſius.*

157. *Nutricis.*] Poſtea ab Æneæ nutrice Cajetam dictam. Sed vide quæ nos ad 1. verſ. 7. lib. Æn. & infra v. 443. *Farn.*

159. *Neritius Macareus.*] Hic forte ad Circes potentiam explorandam ab Ulyſſe miſſus, cum potionem ab ipſa Circe acceptam guſtaſſet, una cum omnibus ſociis, præter unum Eurylochum, qui nihil bibere voluit, in porcum fuit converſus: ſed precibus Ulyſſis Circe eos tandem priſtinæ reſtituit figuræ, ut Homerus in decimo Odyſſ. libro narrat.

Ex-

Deſertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ
Noſcit Achæmeniden: improviſóque repertum
Vivere miratus, Qui te caſuſve Deuſve
Servat Achæmenide? cur, inquit, barbara Grajum
Prora vehit? petitur veſtræ quæ terra carinæ?
Talia quærenti jam non hirſutus amictu,
Jam ſuus, & ſpinis conſerto tegmine nullis,
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
Aſpiciam fluidos humano ſanguine rictus;
Hac mihi ſi potior domus eſt Ithaceque carinâ;
Si minus Ænean veneror genitore. nec unquam
Eſſe ſatis potero, præſtem licet omnia gratus.
Quod loquor, & ſpiro; cælumque, & ſidera Solis

Re-

Experientis Ulyſſei.] Experti multa & paſſi Ulyſſis. *R.* *Neritus.*] Ithacenſis. Neritos mons eſt Ithacæ.

160. *Mediis in rupibus Ætnæ.*] *Mediis qui* prim. Erfurt. & alii duodecim. *è rupibus* S. Marci, Bernegg. prim. Hamburg. tres alii. *Heinſius.*

161. *Noſcit Achemeniden.*] Achemenides timore Polyphemi Cyclopis in Sicilia ab Ulyſſe relictus, ab Ænea illac navigante fuit exceptus. *R.*

162. *Quis te.*] *Qui te* S. Marci, Neapol. pri. Hamburg. tert. Medic. & Sixii. mox *veſtra carina*, non *veſtra carina*, Oxon. ſec. Palat. & alii quatuor. *Heinſ.*

163. *Barbara.*] Trojana navis. *Farn.* *Servat.*] Servavit. Putabat enim Macareus illum periiſſe. *Cur barbara Grajum*] Miratur Macareus Achæmenidem Græcum, Ulyſſiſque comitem cum Trojanis Græcorum hoſtibus navigare.

165. *Hirſutus amictu.*] *Amictus* tert. Medic. Puto *amictum.* Heinſ.

166. *Jam ſuis.*] Jam ſui juris & liber. *Raph.* *Concreto.*] *Jam non forma viri, miſerandaque cultu. Cui dira illuvies, immiſſaque barba, & Conſertum tegmen ſpinis*, ut 3. Æneid. ſed cultus & liber, & ſibi redditus. *Farn.* *Conſerto tegmine.*] *Conſuto* Thuan. & unus Moreti. *contexto* unus meus. *conjecto* alter Erfurt. *concreto* unus Moreti. *conſperto* tert. Bonon. & emend. *conſepto.* quomodo & unus Argent. *conſertus* Urbin. & prim. Bonon. nil mutandum. Virgil. de eodem Achæmenide,

Conſertum tegumen ſpinis: at cætera Grajus.

ita vetertimus Florent. vulgati *tegmen.* Idem.

167. *Iterum Polyphemum.*] Illi interrogationi reſpondet: *Cur barbara Grajum Prora vehit?* Se autem gratum erga Æneam oſtendit Achæmenides.

168. *Illos rictus fluidos.*] Illa fluentia ora. *Aſpiciam.*] Miſere peream Polyphemi redditus antro, niſi mihi hæc ſub Ænea conditio potior ſit, quam illa ſub Ulyſſe, &c. *Farn.*

169. *Hac mihi ſi potior domus eſt Ithacique carina.*] *Hac mihi ni* plurimi veteres. nonnulli etiam *Ithaci atque.* prior Twiſdenius *Ithaca atque.* unus Moreti *Ithacaque.* Scribe cum Naugerio & Gronovio,

Hac mihi ſi potior domus eſt Ithaceque carinâ.

ſi vel Ithace potior mihi domus eſt hac carina. *Heinſ.*

170. *Æneam.*] *Ænean* vetuſtiores, *Idem.*

172. *Et lumina ſolis Aſpicio.*] *Et ſidera ſolis*

Reſpicio, (poſſimne ingratus, & immemor eſſe?)
Ille dedit. quod non anima hæc Cyclopis in ora
Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam;
Aut tumulo, aut certè non illâ condar in alvo.
Quid mihi tunc animi (niſi ſi timor abſtulit omnem
Senſum animumque) fuit; cum vos petere alta relictus
Æquora proſpexi? volui inclamare; ſed hoſti
Prodere me timui: veſtræ quoque clamor Ulyſſis
Pæne rati nocuit. vidi, cum monte revulſo
Immanem ſcopulum medias permiſit in undas.
Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
Vaſta gigantêo jaculantem ſaxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctuſve lapiſve carinam,
Pertimui; jam me non eſſe oblitus in illâ.
Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,

Præ-

ſolis *Reſpicio* S. Marci, Neapol. Bernegg. cum aliis nonnullis. ſic & lib. IX. *ſidus* pro Sole,

——— *cum partus adeſſet*
Herculis, & decimum premeretur ſidere ſignum.

lumen paulo poſt denuo ſequitur. iidem *poſſimne* pro *poſſumne*. Propertius libro II. Eleg. XX.

Cum te tam multi peterent, tu me una petiſti.
Poſſim ego naturæ non meminiſſe tuæ?

ſolemque & ſidera cœli prim. Bononienſ. *Idem.*

176. *Ut tumulo.*] *Aut tumulo* ex melioribus ſcribendum. nam *ut* alia ſignificatione præceſſerat. Poterat & reponi *Quod tumulo.* Idem.

179. *Conſpexi?*] Ἧκε δ' ἀποῤῥήξας κορυφὴν ὄρεος μεγάλοιο, &c. Homer. Odyſſ. I. vſ. 481.

180. *Veſtræ quoque clamor Ulyſſis, Pene rati nocuit.*] Alludit ad id, quod apud Homerum fingitur, Odyſſ. nono, ubi Ulyſſes navi auſugiens, Polyphemum clamando, & indicando quinam ipſe eſſet (nam ſe *neminem* antea dixerat) in ſe irritat. quare jactu ingentis ſaxi, pene & ipſe & tota navis ab eodem Polyphemo obtrita. *Micyl.*

181. *Monte revulſum.*] *Revulſo* S. Marci, Neapol. & ſec. Strozzæ. pro *conſpexi* paulo ante *proſpexi* prim. Hamburgenſis, ſec. Palat. & quinque alii. *Heinſius.*

182. *Permiſit.*] Conjecit.

185. *Et ne deprimeret.*] *Deprimerent* unus Medic. *Heinſ.*

187. *Ab acerba morte reduxit.*] *Removit* pri. Pal. pri. Vatic. Cantabr. pri. Gronov. Urbin. Arond. prim. Moret. aliique multi. *redemit* ſec. Vatic. & duo alii. an *diremit? revellit* tert. Medic. *revulſit* unus Bonon. puto, *fuga vos ab certâ morte removit* vel *redemit.* in priore quidem Hamb. *à certa morte.* libro V.

——— *cumque*
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti. Idem.

188. *Gemebundus obambulat.*] Rectius in Sprotiano *fremebundus.* alter Hamburg. *tremebundus.* verum proxime. Vide lib. IX. v. 208. lib. XII.

——— *Achilles curru fremebundus ab alto Deſilit.* Idem.

189. *Per-*

Prætentatque manu ſilvas; & luminis orbus
Rupibus incurſat: fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem execratur Achivam.
Atque ait: O ſi quis referat mihi caſus Ulyſſen,
Aut aliquem è ſociis, in quem mea ſæviat ira,
Viſcera cujus edam, cujus viventia dextrâ
Membra meâ laniem, cujus mihi ſanguis inundet
Guttur, & eliſi trepident ſub dentibus artus;
Quàm nullum, aut leve ſit damnum mihi lucis ademtæ!
Hæc, & plura ferox. me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudeleſque manus, & inanem luminis orbem
Membraque, & humano concretam ſanguine barbam.
Mors erat ante oculos; minimum tamen illa malorum.
Et jam prenſurum, jam jam mea viſcera rebar
In ſua merſurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum

Ter

189. *Pertentatque manu ſilvas.*] *Prætentatque* ex melioribus. mox etiam *prætendens* nonnulli cum S. Marci codice. Sed poſterius illud non admitto. *Idem.*

190. *Incurſat rupibus.*] Incidit in ſaxa, ſic ut pedes lædat. *Incurſat rupibus.*] Tentavimus hoc ex Eurip. ſic reddere.

Tum verò Ulyſſes advocat vires ſuas.
Quercu præuſta luminis magni ſinum
Scrutatur. Ictu ſtridet informis locus,
Luciſque inanis: turba Veſparum ut ſtrepit
Concuſſa nido. Clamat horrendum Cyclops,
Haud excitatus molliter. Quærit diem.
Lapſantis Ithacus videt incertum pedem:
Factoque gaudens littus infandum fugit.

192. *Ulyſſem.*] *Ulyſſen* & *è ſociis* non *ex* meliores. *Heinſius.*

194. *Viventia dextra.*] *Vivacia* prim. Gronov. & ſec. Pal. hoc eſt, lente morientia. ut lib. XII.

Vivacemque animam miſſis elidite ſilvis. lib. XIII. *vivacem anum* dixit. *vivacem Sibyllam* hoc ipſo libro. *vivax ſolum* l. I. *vivax gramen* lib. VII. *vivacia ſulphura* & *vivacem cervum* lib. II. III. & VII. & *vivacia aconita* ibid. *Idem.*

195. *Cujus mihi ſanguis inundat guttur.*] *Sanguine* pri. Ambroſ. ut apud Virgilium, *& inundant ſanguine foſſæ.* Idem.

202. *Minimum tamen ipſa doloris.*] *Illa malorum* multi ex antiquis. quod magis arridet. *Idem. Minimum tamen ipſa doloris.*] Quia timore ſenſus atque animus illius ita impediti erant, ut morte minimum moveretur, dum cætera quæ viderat, quanquam metuebat, ſibi ipſe ob oculos ponebat, quin & mortem optaret potius, quam cætera illa ſuſtineret. *Micyl.*

203. *Jam nunc mea viſcera rebar.*] *Jam jam* caſtigatiores. pro *merſurum* Græviānus *verſurum.* Heinſ.

205. *Bina meorum.*] *Vidi egomet, duo de numero cum corpora noſtro, &c.* Hom. Σὺν δὲ δύω μάρψας, ὥς τε σκύλακας ποτὶ γαίῃ Κόπτε, &c. Odyſſ. 9. v. 289. *Farn.*

207. *Cum*

Ter quater affligi ſociorum corpora terræ.
Quæ ſuper ipſe jacens, hirſuti more leonis,
Viſceraque, & carnes, obliſiſque oſſa medullis,
Semanimeſque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invaſit. ſtabam ſine ſanguine mœſtus:
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore

207. *Cum ſuper ipſe jacens.*] *Quæ ſuper* iidem. *Heinſ.* *Cum ſuper.*] Ἤσθιε δ' ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος, οὐδ' ἀπέλειπεν Ἔγκατά τε σάρκας τε καὶ ὀστέα μυελόεντα. ibid. *Farn.*

208. *Cumque albis oſſa medullis.*] *Cumque eſis* ſec. Palat. & meus chartaceus. *cumque ipſis* Cantabr. pri. Moret. & ſex alii. placet τὸ *eſis*. ut in illo,

—— *eſt mollis flamma medullas.*

Horat. Epod. v.

Exeſa uti medulla & aridum jecur
Amoris eſſet poculum.

Ita ſcribo. Nam vulgati *exerta*. Lambinus, Faërnus, Cruquius, Torrentius, *Exſucta*. ut in illo Juvenalis Sat. VIII.

Oſſa vides Regum vacuis exſucta medullis.

Sed ibi allegorice locutus eſt. ſcripti fere omnes *exſecta* vel *execta*. Niſi *exeſta* dixerit Horatius, ut *comeſto patrimonio* Salluſtius, quod ex illo à Grammaticis citatur. & ſane archaïſmos hujuſmodi multos in Epodis Horatius adhibuit. *eſtrices* etiam dixit in Caſina Plautus. & *urſas hominum ambeſtrices* Ammianus Marcellinus libro XIX. *ſiccam* dixit *medullam* Propertius lib. II. El. XII. quæ *exeſta* eſt Horatio.

Exedit labor, & miſeris feſtina ſenectus,

Valerio Flacco l. IV. Caſtigandus ejuſdem locus libro V.

Sic ait. at Juno pulchrum longiſſima quando
Robur cura ducis, magnique edère labores,
Mole nova, & roſea perfudit luce juventa.

Ineptiſſime & contra auctotis mentem *dedère* nunc legitur. Sed hoc doctiſſimo Gronovio jam monitum in Obſervationibus ſerus deprehendo. apud eundem Valerium libro III. vſ. 693.

—— *multuſque viri cunctantia corda*
Eſt dolor.

ubi *Fert dolor* nunc legitur. minus bene. quomodo & apud noſtrum lib. I. Pont. El. I. illo verſu,

Eſtur ut occulta vitiata teredine navis.

multi codices *Fertur* agnoſcunt. *odiis urbem exedere* apud Maronem Æneid. v. *exedi cura, mærore, inedia, ira, dolore*, familiare eſt optimis auctoribus. *exeſt angor* apud Lucretium. Non poſſum tamen diſſimulare in Neapolitano veterrimo legi, *obliſiſque oſſa medullis.* quod verum opinor. ſic *obliſa fauces* apud Tacitum. Prudentius Pſychomach.

Ferratoſque toros obliſo robore mulcet.

& mox,

Infamen mercatus agrum de ſanguine amici
Numinis obliſo luiturus jugera collo.

&,

—— *obliſo gutture frangit*
Exſanguem ſiccamque gulam.

in nonnullis haud dubie *colliſiſque* ſcriptum fuerat. hinc *cumque ipſis* & *cumque eſis* promanavit. *Heinſius.*

211. *Ejectantemque cruentas Ore dapes.*] Ita ſcripti. malim nihilominus *eructantemque.*] Virgilius in hac ipſa narratione.

—— *ſaniem eructans ac fruſta cruento*
Per ſomnum commiſta mero.

Silius quoque libro XV. ubi hoc Polyphemi convivium deſcribit,

Ipſe manu extentâ Laërtia pocula poſcit,
Permiſcetque mero ructatos ore cruores

Seneca Thyeſte,

Vino gravatum fulciens læva caput
Eructat.

ructari

Ore dapes, & fruſta mero glomerata vomentem,
Talia fingebam miſero mihi fata parari.
Perque dies multos latitans, omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupiduſq; moriri,
Glande famem pellens, & miſtâ frondibus herbâ,
Solus, inops, exſpes: leto pœnæque relictus,
Haud procul adſpexi longo poſt tempore navim:
Oravique fugam geſtu, ad littuſque cucurri:
Et movi: Graiumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratiſſime, caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum credita ponto eſt.
Æolon ille refert Tuſco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo memorabile munus
Dulichium ſumſiſſe ducem: flatuque ſecundo
Lucibus iſſe novem, & terram aſpexiſſe petitam:
Proxima poſt nonam cum ſeſe Aurora moveret;
Invidiâ ſocios prædæque cupidine ductos,

Eſſe

ructari ſublimes verſus Horatio Arte Poëtica. Juvenalis Sat. VI.

Et ſæpe horridior glandem ructante marito.

Prudentius quoque Hamartig.

Immodicæ carnis ſpurco ructamine crudos

dixit. & Pſychomach.

—— *pervigilem ructabat marcida cœnam.*

tranſtulit ad mare Val. Flaccus lib. V.

—— *Qua rigidos eructat Boſphoros amnes.*

ut *Cocytus eructat arenam* Maroni Æn. VI. *Heinſ.* *Ejectantemque.*] Φάρυγξ δ' ἐξέσσυτο οἶνος ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι. ℣ſ. 373.

215. *Mortemque timens.*] *Mortiſque* unus Baſil. ſic Lucretio lib. VI.

Vitaï nimium cupidi mortiſque timentes.

apud Lucanum lib. II. *metuens pelagi pirata.*

Statius Theb. X.

—— *metuenſque mariti*
Flet Venus.

Idem. lib. XI.

—— *trepidumque tubarum*
Proſpiciebas equum.

Plura Met. lib. I. ℣ſ. 322. *Heinſius.*

217. *Exſpes.*] Extra omnem ſpem conſtitutus.

218. *Hanc procul aſpexi longo poſt tempore navem.*] *Navim* duodecim. *Hanc tamen* prim. Vatic. & unus Medic. *Hanc procul* alii nonnulli. *Heinſius.*

221. *Tu quoque.*] O Macareu. *Farn.* *Comitum gratiſſime.*] *Fidiſſime* pri. Baſil. mox pro *turbæ* unus Mediceus ex optimo deſcriptus *turmæ.* Heinſ.

224. *Hippotaden.*] Jovis ex Aceſta Hippotæ Trojani filia, filium. v. 663. lib. 4.

226. *Dulichium ducem.*] Ulyſſem. *R.*

227. *Terram aſpexiſſe petitam.*] *Paternam* pri. Baſil. & duo Gronoviani. *Heinſ.*

228. *Proxima poſt.*] Decem dies.

229. *Prædaque cupidine victos.*] *Captos* multi veteres. *ductos* ſec. Medic. & unus Voſſianus. bene. Adeantur notæ lib. VIII. ℣ſ. 123. *Heinſ.*

230. *Dem-*

Eſſe ratos aurum, demſiſſe ligamina ventis:
Cum quibus iſſe retro, per quas modo venerat undas,
Æoliique ratem portus repetiſſe tyranni.
Inde Lami veterem Læſtrygonis, inquit, in urbem
Venimus. Antiphates terrâ regnabat in illâ.
Miſſus ad hunc ego ſum, numero comitante duorum:
Vixque fugâ quæſita ſalus comitique mihique.
Tertius è nobis Læſtrygonis impia tinxit
Ora cruore ſuo: fugientibus inſtat, & agmen
Concitat Antiphates. coëunt, & ſaxa trabeſque
Continuant: merguntque viros, merguntque carinas
Una tamen, quæ nos ipſumque vehebat Ulyſſen,
Effugit. amiſsâ ſociorum parte, dolentes,
Multaque conqueſti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis. procul hinc tibi (cerne) videnda eſt

In-

230. *Demſiſſe.*] Ἀσκὸν μὲν λῦσαν, ἄνεμοι δ' ἐκ πάντες ὄρουσαν. Odyſſ. 10. ℣ſ. 47.

231. *Venerat undas.*] Malim *veneris.* Heinſ.

233. *Inde Lami veterem.*] Lamus antiquiſſimus Læſtrygonum rex fuit: qui populi fuerunt feritate famoſi in ultimo Italiæ angulo habitantes. Ad eos cum veniſſet Ulyſſes, Antiphates regnabat, à quo nonnullis & navibus & ſociis fuit ſpoliatus. *R.* *In urbem.*] Quæ poſtea Formiæ dicta eſt, Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον. Homer.

234. *Terra regnabat in illa.*] *Turba* duo Gronov. *Heinſ.*

235. *Miſſus.*] Ἄνδρε δύω κρίνας, τρίτατον κήρυχ' ἅμ' ὀπάσσας, V. 102.

237. *Tertius.*] Αὐτίχ' ἕνα μάρψας ἑταρῶν, ὡπλίσσατο δόρπον. ℣ſ. 121. *F.* *Læſtrygonis.*] Antiphatæ.

239. *Agmen.*] Læſtrygonum multitudinem. *Coëunt.*] Conveniunt, concurrunt. *R.*

240. *Saxa trabeſque Conjiciunt.*] *Continuant* alter Hamburg. & pro diverſa lectione prim. Erfurt. quod impenſe placet, hoc eſt, ſine intermiſſione jactant. ſic *continuare dapes* apud Horatium libro II. Sat. VI.

——*Succinctus curſitat hoſpes,*
Continuatque dapes.

apud Lucanum lib. IV.

——*tellus hinc ardua celſos*
Continuat colles.

Concutiunt Thuan. deinde *coëunt in ſaxa* S. Marci, prim. Moret. & unus Medic. *Heinſ.*

241. *Ipſumque vehebat Ulyſſem.*] *Fidumque* prim. Moret. & prim. Bonon. *Ulyſſen* etiam meliores. *Idem.*

242. *Amiſſa.*] Ἐς πόντον ἐπηρεφέας φύγε πέτρας Νηῦς ἐμή. ἄλλαι αὐτὰρ αἱ ἀολλέες αὐτόθ' ὄλοντο. Odyſſ. κ. ℣ſ. 132.

243. *Terris.*] Circæum indigitat promontorium, olim inſulam, nunc continenti junctum. Virgil. 7. Æneid. ſtatim ab initio. *Farn.* *Circæum* autem manu oſtendit: quod quidem promontorium eſt Latii, à Circe dictum, in quo urbs erat nomine Circæi.

244. *Procul hinc mihi crede videnda.*] *Tibi cede* quart. Medic. tertius, *tibi credo*; prim.

Inſula, viſa mihi. tuque, ô juſtiſſime Tröum,
Nate Deâ (neque enim finito Marte vocandus
Hoſtis es, Ænea) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religatâ in littore pinu
Antiphatæ memores, immanſuetique Cyclopis,
Ire negabamus; & tecta ignota ſubire.
Sorte ſumus lecti. ſors me, fidumque Polyten,
Eurylochumque ſimul, nimiique Elpenora vini,
Biſque novem ſocios Circæa ad mœnia miſit.
Quæ ſimul attigimus, ſtetimuſque in limine tecti;
Mille lupi, miſtæque lupis urſæque leæque
Occurſu fecere metum: ſed nulla timenda,
Nullaque erat noſtro factura in corpore vulnus.

Quin

prim. Gronov. & tres alii. *tibi certe* Junian. Lege

—— Procul hinc tibi (cerne) videnda eſt
Inſula, viſa mihi.

tibi crede videndam Neapol. *videnda eſt* prim. Vatic. ſec. Palat. Cantabr. quart. Medic. & multi alii. *Heinſ.* *Procul videnda.*] Neque ehim tutum eſt accedere propius.

249. *Immanſuetique.*] Epitheton hoc pro abjecto & nimis leni vellicant nonnulli. defendit Mariang. Accurſius & Herc. Ciofanus; non ſegnius quam *Illaudati Buſiridis aras* apud Virgilium, Agellius lib. 2. cap. 6. *Farn.*

250. *Ire negabamus, vel tecta ignota ſubire.*] Sic S. Marci codex *ſed tecta* Thuan. Bernegger. tert. Medic. & alii ſeptem. *nec tecta* Oxon. ſec. Palat. & alii quatuor. tres *aut tecta.* *ignotaque tecta* unus. alius *& tecta inimica.* reliqui *& tecta ignota.* quod mutatum nolim. Vide notas lib. IX. ☧ſ. 405. *Heinſ.*

251. *Sorte ſumus.*] Κλήρως δ' ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πάλλομεν ὦκα Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος μεγαλήτορος Εὐρυλόχοιο, &c. Odyſſ. 10. v. 206.

252. *Nimiique Elpenora vini.*] *Nimiumque* Thyſii. nil muta. ſic *multi Damalis meri* apud Horatium libro 1. Od. XXXVI. tamen idem libro II. Ode XII. *Nimium mero Hylæum* dixit. *Heinſ.* *Nimiique.*] Ἆσέ με δαίμονος αἶσα κακὴ καὶ ἀθέσφατος οἶνος. Elpenoris umbra, Odyſſ. 11. v. 61. *Nimiumque Elpenora vini.*] Homer. Odyſſ. λ.

Hic nimius quondam vini jam pocula damnat:
Quique ſit oſtendit ſobrietatis honos.

Sed ſero apud inferos.

253. *Biſque novem.*] Viginti duos præter Eurylochum, Homero. ἅμα τῷ γε δύω καὶ εἴκοσ' ἑταῖροι. Odyſſ. κ. v. 208. *F.*

254. *Stetimuſque in limine tecti.*] *Primoque in limine* ſec. Palat. Oxon. prim. Moret. alii quatuor. *Heinſius.*

255. *Mille lupi.*] Ἀμφὶ δέ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι, ἠδὲ λέοντες. Odyſſ. κ. v. 212. Quid aliud, inquit Eraſmus, innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, niſi quod homines rationis clavo deſtituti in pecudum degenerant naturam, libidine ſcil. in urſos, rapacitate in lupos, ebrietate in ſues, ferocia in leones, &c. Quid Ulyſſes, non mutatus, niſi conſtantem ſapientis habitum, qui nec affectuum illiciis, nec diſcriminum terroribus ab honeſto abduci poteſt? lege & Palladæ epigr. l. 1. Anthol. c. 72. *Farn.* *Miſtique lupis urſique.*] *Miſtaque lupis urſaque* duodecim veteres. *Heinſ.*

Quin etiam blandas movere per aëra caudas,
Noſtraque adulantes comitant veſtigia; donec
Excipiunt famulæ, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. pulcro ſedet illa receſſu,
Solenni ſolio; pallamque induta nitentem,
Inſuper aurato circumvelatur amictu.
Nereïdes Nymphæque ſimul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt,
Gramina diſponunt; ſparſoſque ſine ordine flores
Secernunt calathis, variaſque coloribus herbas.
Ipſa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipſa quid usûs
Quoque ſit in folio, quæ ſit concordia miſtis
Novit: & advertens penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dictâ acceptâque ſalute
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora; miſceri toſti jubet hordea grani,
Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula paſſo.
Quique ſub hac lateant furtim dulcedine, ſuccos
Adjicit. accipimus ſacra data pocula dextra.
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,

Et

258. *Blandas.*] Οὐρῇσι μακρῇσι περισσαίνοντες ἀνέσταν. 10. Odyſſ. 215. *H. Farn. Movere per atria caudas.*] *Per aëra* ſcripti noſtri omnes. & recte. nam *atria* mox ſequitur. *Heinſ.*

262. *Sublimi ſolio.*] *Solenni* Neapol. Thuan. pri. Vatic. ſec. Pal. tert. & quart. Medic. Juret. pri. Hamburg. Oxon. & viginti circiter alii. ſcribe *Solenni in ſolio.* ſic *ſolennes ludos Circi* noſter in Faſtis dixit. *ſolennes aras* & *pompas* Virg. *diem ſolennem & ſanctum* Horatius. *ſacra ſolennia* & *ſolennes cæremonias* Hiſtorici. *Idem.*

265. *Nulla trahunt digitis.*] Malim *trahant* & *ducant.* Idem.

267. *Variiſque coloribus herbas.*] *Variaſque* veteres pleriqne. jam monui lib. IX. v. 691. *Idem.*

268. *Quod hæ faciunt.*] *Faciant* Thuan. & alter Twiſdenius. deinde pro *quis uſus*, fragm. Boxhorn. alter Hamburg. & tres alii *quid uſus.* Idem.

270. *Penſas.*] Ponderatas. Neque enim pharmaca niſi ponderentur recte componi poſſunt.

272. *Diffudit vultus.*] Exhilaravit. *Et reddidit omnia votis.*] *Omnia vocis*, vel *omnia votis* plurimi veteres. duo ex melioribus *omnia voce.* ego nil mutandum cenſeo. *Heinſius. Reddidit.*] Exporrecta fronte, vultuque læto, nobis omnia pro voto noſtro benigne reſpondit.

273. *Miſceri.*] Τυρόν τε καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι χλωρὸν Οἴνῳ πραμνείῳ ἐκύκα, ἀνέμισγε δὲ σίτῳ Φάρμακα λυγρ᾽, &c. 10. Odyſſ. v. 234. *Farn.*

276. *Accipimus pocula.*] Malim *arripimus.* quod aviditatem ſitientium magis exprimit. *Heinſ. Sacra dextra.*] Execrabili.

280. *Nec*

Et tetigit ſummos virga Dea dira capillos;
(Et pudet, & referam) ſetis horreſcere cœpi,
Nec jam poſſe loqui; pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
Oſque meum ſenſi pando occalleſcere roſtro;
Colla tumere toris: & qua modo pocula parte
Sumta mihi fuerant, illa veſtigia feci.
Cumque eadem paſſis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor hara: ſolumque ſuis caruiſſe figura
Vidimus Eurylochum: ſolus data pocula fugit.
Quæ niſi vitaſſet, pecoris pars una maneret
Nunc quoque ſetigeri. nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor veniſſet Ulyſſes.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album;
Moly vocant Superi. nigra radice tenetur.

Tu-

280. *Nec jam poſſe queri.*] *Loqui* cum melioribus. *Heinſ.*

282. *Pando occalleſcere roſtro.*] *Calleſcere* nonnulli. vel *coaleſcere*. *Calliſcere* Nonius ex Catone notavit. *callere* Sulpicius Ciceroni l. IV. Ep. fam. V. Severus in Ætna. *Callent rure manus.* Idem.

284. *Illa veſtigia feci.*] Malim *figi* vel *ferri*. ut à ſuperioribus hæc dependeant. *Idem.*

286. *Claudor in antra ſuis. ſolum caruiſſe figura.*] Repone cum Bernegger. Thuan. prim. Hamburg. Arond. Oxon. prim. Gronov. Græviano, & decem aliis,

Claudor harâ, ſolumque ſuis caruiſſe figurâ
Vidimus Eurilochum.

antra ſuis ex gloſſa hic irrepſerant. *hara* voce etiam alibi non ſemel uſus eſt. *Id.*

287. *Eurylochum.*] Qui ſolus ex 23. ſociis Ulyſſis non intrabat, *οἰσσάμενος δόλον εἶναι*, quique ſupereſſet nunciaturus hæc Ulyſſi. *Farn.* *Pocula fugit.*] Puto relictum à Naſone *pocula vitat*. quia *vitaſſet* ſequitur. plenus eſt talium repetitionum noſter; aliter tamen codices antiqui. *Heinſius.*

291. *Pacifer.*] Pacis internuncius & conciliator. *caducifer* dictus lib. 2. v. 71. ad quem vide quæ nos. *Florem.*] Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος, Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί. χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι, &c. Odyſſ. 10. vſ. 304. Plin. lib. 25. cap. 3. Photius ex Ptolem. Hephæſtione, Lycophron. Lil. Girald. 14. dialogiſm. herbam hanc à Mercurio Ulyſſi datam tanquam amuletum adverſus veneficia præſentiſſimum, φρόνησιν alii; σωφροσύνην interpretantur alii, cujus aditum arduum, exitum feliciſſimum eſſe volunt. vide quæ ad vſ. 114. ſupra, Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν Ἀθάνατοι, &c. Heſiod. ἔργ. *Farn.* *Florem album.*] Μῶλυ οἱ παλαιοί φασι παρὰ τὸ μωλύειν λέγεσθαι, ὅ ἐστι, ἀφανίζειν τὰ φάρμακα τῆς Κίρκης. Euſtath. ad Odyſſ. κ. Alii, malacam crapulariam putant fuiſſe. Alii, inter quos Meurs. rutam agreſtem. *Petron.*

Hinc legitur radix, de qua flos aureus exit,
Qualem Moly vocant.

Tutus eo, monitiſque ſimul cæleſtibus intrat
Ille domum Circes: & ad inſidioſa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Reppulit; & ſtricto pavidam deterruit enſe.
Inde fides, dextræque datæ: thalamoque receptus
Conjugii dotem ſociorum corpora poſcit.
Spargimur innocuæ ſuccis melioribus herbæ,
Percutimurque caput converſæ verbere virgæ:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur: ſetæque cadunt, bifidoſque relinquit
Rima pedes. redeunt humeri: ſubjecta lacertis
Brachia ſunt. flentem flentes amplectimur illum:
Hæremuſque ducis collo: nec verba locuti
Ullà priora ſumus, quam nos teſtantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multaque præſens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hauſi.
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
Quàtuor è famulis, ad talia ſacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum ſola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore ſignum
Oſtendit juvenile, gerens in vertice picum,
Æde ſacrâ poſitum, multiſque inſigne coronis.
Quis foret, & quare ſacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & ſcire volenti,

Acci-

295. *Conantem.*] Ὁππότε κεν Κίρκη σ' ἐλάσῃ περιμήκεϊ ῥάβδῳ Δὴ τότε σὺ ξίφος, 10. Odyſſ. ỳſ. 293.

297. *Thalamoque.*] 10. Odyſſ. ỳſ. 295. *Farn.*

299. *Spargimur ignotæ.*] *Innocuæ* ſec. Palat. quart. Medic. Oxon. prim. Moret. Juret. & alii decem. rectius. *Heinſ.* *Spargimur.*] 10. Odyſſ. ỳſ. 393. *Farn.*

302. *Brachia ſunt. flentem flentes complectimur illum.*] *Amplectimur* meliores. Videtur ſcribendum.

——— *& ſubjecta lacertis Brachia. tum flentem flentes amplectimur illum.* Heinſ.

308. *Annua.*] Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, &c. Odyſſ. 10. v. 469. Ancillas vero quatuor anni tempeſtates exponunt quidam; alii elementa quatuor: ipſam Circen interpretantur miſtionem & alterationem diverſarum rerum, unde generentur omnia, beneficio Solis, cujus filia Circe. *Farn.*

314. *Oſtendit juvenile.*] Puto huic verſui præponendum eſſe illum, qui ſequitur, *Æde ſacra poſitum.* Heinſius.

FAB.

Accipe, ait, Macareu: dominæque potentia quæ ſit
Hinc quoque diſce meæ. tu dictis adjice mentem.
Picus in Auſoniis proles Saturnia terris
Rex fuit, utilium bello ſtudioſus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat. licet ipſe decorem
Aſpicias, fictâque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. nec adhuc ſpectaſſe per annos
Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naiades; quas Albula, quaſque Numici,
Quaſque Anienis aquæ, curſuque breviſſimus almo,
Narque tulit præceps, & amœnæ Farfarus umbræ;
Quæ-

FAB. VII. *Arg.* Picus in Auſoniis.] *Picus Saturni filius rex fuit Latii, qui cum jam Canentem ex Venilia Iani filiam duxiſſet uxorem, à Circe forte in venatione viſus, ſtatimque amatus, cum ei morem gerere nollet, in avem ſui nominis fuit mutatus.*

320. *Picus.*] Picus patri Saturno ſucceſſit in regno Latii; quo, à Jove pulſus, confugerat Saturnus.

321. *Utilium.*] *Picus equûm domitor.* Virg. 7. Æneid. ἱππόδαμος. *Farn.*

323. *Ab imagine.*] *Sub imagine* veteres quinque. *Heinſ.*

324. *Nec adhuc ſpectaſſe tot annos Quinquennem poterat Grajam quater edere pugnam.*] Hæc mendoſiſſima ſunt. plurimi veteres *Graja pugna.* nonnulli *poteras, poteram, poterant.* pro *tot annos,* editiones nonnullæ *per annos.* quomodo Baſileenſis primus pro diverſa lectione. unus Medic. *red annos.* Quid moror? Repone meo periculo

—— nec adhuc ſpectaſſe per annos.
Quinquennem poterat Grajâ quater Elide pugnam.

edele vel *edile* exaratum. perperam literis tranſpoſitis, unde *edere* factum poſtea. De ludis Olympicis agi quis non videt? itaque pluribus conjecturam hanc ut adſtruam non eſt opus. *Idem.*

327. *Suos verterat in vultus.*] Omnium Nympharum oculos in ſe converterat. *Pont. Fontana petebant Numina Naiades.*] *Furtiva numina.* Florentinus S. Marci. non male. *Heinſ.*

328. *Quas Albula.*] Tybris qui à colore aquæ prius *Albula* dicebatur. *Quaſque Numici.*] Numicus fluvius eſt Laurentis agri, in quem Æneam cecidiſſe ferunt.

329. *Quas Anienis aquæ.*] *Quaſque* bene unus Bonon. pro *curſuque breviſſimus* Flor. S. Marci, & alii quatuor cum Naugerio, *curſuſque.* Puto *curſumque breviſſimus.* Heinſius. *Quas Anienis aquæ.*] Anio fluvius eſt Latii, haud longe ab urbe in Tyberim defluens. *Almo.*] Fluvius haud longe ab urbe Roma diſtans, qui in Tyberim non longe à fonte ingreditur. Unde etiam à poëta *breviſſimo curſu* eſſe dicitur. *R.*

330. *Narve tulit præceps.*] Nar fluvius eſt Umbriæ in Tyberim labens. *Et opacæ Farfarus undæ.*] Farfarus fluvius eſt Sabinorum. *R.* *Et opacæ Farfarus undæ.*] *Umbræ* Florent. S. Marci, Bernegg. pri. Hamburg. & octo alii. Servius ad lib. VII. Æn. v. 715. citat

—— & amœnæ Farfarus umbræ.

quod verum puto. ſic & Horatius in Odis *amœnum Lucretilem* dixit Sabinorum mon-

Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
Finitimoſque lacus. ſpretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palatî
Dicitur Iönio peperiſſe Venilia Jano.
Hæc, ubi nubilibus primum maturuit annis,
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt:
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi;
Unde Canens dicta eſt. ſilvas & ſaxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore ſuo, volucreſque vagas retinere ſolebat.

Quæ

montem, cujus per valles ſtagnat Farfarus: ubi villam ipſe poſſidebat. libro etiam primo Epiſt. XVI. *opacam vallem* & *amœnas latebras* vocavit, ubi plura ad rem, ex quibus liqueat umbroſum hunc tractum fuiſſe. *Heinſ.*

331. *Scythica ſtagnum nemorale Dianæ.*] *Regnum nemorale* Berneggerianus. eleganter mehercules. nam & regnum vocabatur ſacerdotium Dianæ Aricinæ & Rex Sacerdos ipſe. unde apud Val. Flaccum,

——ſoli non mitis Aricia Regi.

Statius in Silvis,

——profugis cum Regibus altum
Fumat Aricina Trivia nemus.

Nemorenſem Regem vocat Suetonius in Caligula. de Regno noſter Artis Amat. lib. I.

Ecce ſuburbana templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu.

& Faſt. III. de hac ipſa re,

Regna tenent forteſque manu pedibuſque fugaces.

Triviæ nemoroſa regna Martialis, Lucanus *Scythica regna Dianæ* appellant. *Idem. Scythica Dianæ.*] Cui Scythico, ſeu Taurico ritu, hoc eſt, humano ſanguine aliquando ſacrificatum fuit. donec Romani crudelitatem iſtam averſati, ſacrificandi morem hunc aboleverunt. ut & Servius annotat in ſecundum Æn. Ad quod alludens Virgil. in ſeptimo dixit:

Pinguis ubi & placabilis ara Dianæ.

Quaſi jam mitioris, & ſanguine humano non amplius gaudentis. *Micyl. Stagnum nemorale.*] Inter nemora poſitum. *R. Quæque.*] Nymphæque colentes ſtagnum in nemore Aricino, quo Dianam ex tauris Scythicis, ubi immolabantur illi victimæ humanæ, tulit Oreſtes. 3. Faſtor I. de Ponto, el. 3.

333. *Ille colit Nympham.*] *Ille fovet* pri. Gronov. & duo alii. recte. ut apud Virgil. *—— Ipſe Neæram*
Dum fovet.

colunt paulo ante præceſſerat. quare conjiciebam olim, *unâ illo calet Nympha, Nymphen* etiam meliores. *Heinſ.*

334. *Ancipiti Iano.*] *Ionio Jano* S. Marci, Neapol. Bernegg. Thuan. prim. Hamburg. pri. Vatic. tert. Medic. quatuor alii. probe omnino, nec tamen à librariis id intellectum. Nam Perrhœbum Janum faciunt Plutarchus in Quæſtionibus Romanis, & Athenæus libro XV. qui tractus mari Ionio vicinus, ut Ionium Jano in Italiam contendenti ſuperandum fuerit. *Aonio* pri. Gronov. & Junianus. *Idem. Venilia.*] Uxor fuit Jani, antiquiſſimi Italiæ regis.

337. *Rara quidem facie.*] *Faciem* unus Argent. *Heinſ.*

338. *Unde Canens dicta eſt.*] Nam *Canens* nomine proprio vocabatur, propter excellentem canendi peritiam. *R. Unde.*] *Ipſa mone qua nomen habet à carmine dictum.* Ovid. I. Faſtorum. *Farn.*

341. *Fa-*

Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi; lævâque haſtilia bina ferebat,
Pœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro.
Venerat in ſilvas & filia Solis eaſdem:
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas:
Nomine dicta ſuo Circæa reliquerat arva.
Quæ ſimul ac juvenem virgultis abdita vidit;
Obſtupuit. cecidêre ſinu, quas legerat herbæ:
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æſtu;
Quid cuperet, faſſura fuit. ne poſſet adire,
Curſus equi fecit, circumfuſuſque ſatelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modo me novi; ſi non evanuit omnis
Herbarum virtus; & me mea carmina fallunt.
Dixit: & effigiem nullo cum corpore falſi

Finxit

341. *Fœmineâ modulatur carmina voce.*] *Molitur* Cantabrig. quod placet. ſic *nervos cithara moliri* Appulejus in Floridis. Forte etiam *flexanima voce.* Heinſ.

345. *Phœniceam fulvo chlamydem comprenſus ab auro.*] *Pœniceam.* dixi lib. XII. vſ. 104. *contractus* S. Marci, Bernegger. Thuan. & multi alii. nec pauciores *compreſſus.* alii aliter. *contractus* placet: ut ad fibulam referatur; eamque lectionem arriſiſſe etiam Gronovio noſtro in Obſervationibus lubens agnoſco. niſi *contextus* mavis. nam *contectus* codices nonnulli. duo *complexus.* Giphanius Indice Lucretiano *contactus* ex ſcriptis. quod noſtri codices non agnoſcunt. *Idem.* *Ab auro.*] Ab aureo cingulo comprehenſam & cinctam chlamydem habens. *R. Phœniceam.*] Purpuream indutus chlamydem, quam aureus obibat limbus. vel potius, *Lato quam circumplectitur auro Baltheus, & tereti ſubnectit fibula gemma.* Æneid. 5. vide & v. 394. infra.

346. *Filia.*] Circe. v. ult. l. 13. *Farn.*

350. *Cecidere manu quas legerat herba.*] *Cecidere ſinu* pri. Gronov. Thuan. Junian. & pro diverſa lectione Bernegger. bene. ut in Faſtis,

Collecti flores tunicis cecidere remiſſis.

Sed Medea ſic inducitur apud Valerium Flaccum libro VII.

Cingitur inde ſinus, & quæ ſibi fida magis vis
Nulla, Promethea florem de ſanguine fibra
Promit.

& mox, —— *Titania jamque*
Gramina Perſeaſque ſinu depromere vires
Cœperat.

onerare ſinum ſuum ſaxis apud Petronium. *Heinſ.* *Recidere.*] Sic Cadmi comitibus 3. lib. *Effluxere unda manibus ſanguiſque reliquit Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.* Farn.

357. *Et me mea carmina.*] *Nec me* meliores. *Heinſ.*

358. *Effigiem.*] Effigiem hanc umbratilem adumbraſſe Noſter videtur ad il-

lum

Finxit apri: præterque oculos tranſcurrere regis
Juſſit, & in denſum trabibus nemus ire videri;
Plurima qua ſilva eſt, & equo loca pervia non ſunt.
Haud mora: continuò prædæ petit inſcius umbram
Picus; equique celer fumantia terga relinquit.
Spemque ſequens vanam, ſilvâ pedes errat in altâ.
Concipit illa preces; & verba venefica dicit:
Ignotoſque Deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tum quoque cantato denſetur carmine cælum,
Et nebulas exhalat humus; cæciſque vagantur
Limitibus comites; & abeſt cuſtodia regi.
Nacta locum tempuſque, per ô tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,

Quæ

lam quam Juno *nube cava tenuem ſine viribus umbram, In faciem Æneæ finxit.* Æneid. 10. ꝟſ. 636. vel uterque ex Homeri Iliade 5. ibi Apollo idolon fecit Æneæ ſimile; aut Iliade 21. ubi idem Apollo ſe Agenori aſſimilat, quem perſequitur Achilles. An vero ejuſmodi effigies compingi poſſint, vide Delrii Diſquiſit. Magicas, lib. 3. q. 27. Sect. 2.

360. *Juſſit.*] *Eſſet* Florent S. Marci, & Neap. Forte *Fecit*, ut ſex ſcripti. *Heinſ. Trabibus.*] Arborum ramis, arboribus. *Farn.*

362. *Prædæ petit inſcius umbram.*] *Gratam petit* Urbin. & unus Medic. *umbras* S. Marci, & alii nonnulli. *Heinſ.*

363. *Spumantia terga reliquit.*] *Fumantia* lege ex quatuor ſcriptis *relinquit* etiam præſtantiores. ſic *equum fumantia colla* Virgilio. *Idem.*

365. *Concipit illa preces.*] Vota quibus à Diis id quod cupiebat, impetraret. *R. Et verba.*] Bulengerus l. 2. adverſus Magos, cap. 1. *Farn. Verba precantia dicit.*] *Verba venefica* meliores magno numero. *Heinſius.*

366. *Ignota.*] Obſcuris & non intellectis verbis.

367. *Vultum.*] Vide quæ ad ꝟſ. 333. lib. 4. & verſ. 263. lib. 12.

368. *Patrio.*] Soli lib. præced. ꝟſ. ult. *Farn.*

369. *Denſatur.*] *Denſetur* Neap. Thuan. Bernegger. prim. Hamburg. Arondel. Cantabr. prim. Palat. prim. Vatic. tert. Medic. & alii quinque cum Norico. Adi Notas Faſt. III. v. 820. *Heinſ. Denſatur cælum.*] In nubem cogitur aër, ut inquit Virgilius.

371. *Et abeſt cuſtodia regis.*] *Regi* Nauger. prim. Hamburg. & quatuor alii ex noſtris. quod & in ſuis Vivianus invenerat. *Heinſius.*

373. *Quæ mea.*] Oculi quippe ſunt in amore duces. ἔρωτος δᾳδοῦχοι, animi ſui indices, alieni exploratores & prædatores. *Carpit enim vires paulatim, uritque videndo Fœmina.* Æneid. 4. ἀρχὴ τοῦ ἐρᾷν ἡ διὰ τῆς ὄψεως ἡδονή. Ariſt. Eth. Ni. 9. lib. 5. cap. Ipſi tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimum commovent incendium, inquit Apulejus lib. 10. Metamorphoſ. *Cynthia prima ſuis miſerum me cepit ocellis.* Propert. 1. lib. 1. el. reflexu ſcil. radiorum lippiunt amatores oculi & *dum ſpectant læſos, læduntur & ipſi.* vide v. 440. lib. 3. *Farn.*

375. Qui

Quæ facit ut ſupplex tibi ſim Dea, conſule noſtris
Ignibus; & ſocerum, qui pervidet omnia, Solem
Accipe: nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat: ille ferox ipſamque preceſque repellit:
Et, Quæcunque es, ait, non ſum tuus: altera captum
Me tenet; & teneat per longum comprecor ævum.
Nec Venere externâ ſocialia fœdera lædam;
Dum mihi Janigenam ſervabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neque enim reddêre Canenti:
Læſaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, diſces
Rebus, ait: ſed amans, & læſa, & fœmina Circe.
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortus:
Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit ſeſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit:
Seque novam ſubito Latiis accedere ſilvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit; & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.
Fibula quod fuerat, veſtemque momorderat aurum;
Pluma fit: & fulvo cervix præcingitur auro.

Nec

375. *Qui prævidet omnia, Solem.*] *Pervidet* prim. Palat. S. Marci, Neapol. Urbin. prim. Hamburg. & multi alii. bene. Vide Pont. l. 1. El. VII. ℣ſ. 43. quæ noto. Sol de ſe lib. IV.

Omnia qui video, per quem videt omnia tellus. lib. XIII.

——*quid non hæc omnia magno*
Sol videt è cælo? Heinſ.

380. *Fœdera lædam.*] *Rumpam* quinque veteres. ut Epiſt. Phædræ,

Non ego nequitia ſocialia fœdera rumpam.

Idem.

382. *Retentatis.*] Iteratis.

383. *Neque ait reddere canenti.*] *Neque enim* pri. Gronov. & ſec. Moret. bene. nam *Dixit* ſequitur. poſt Tò *Circe* paulo poſt tollendum verbum ſubſtantivum ex fide codicum. *Idem.*

384. *Diſces rebus ait.*] Re ipſa, inquit, cognoſces. *Læſaque.*] *Duri magno ſed amore dolores Polluto, notumque furens quid fœmina poſſit.* Æn. 5. v. 5. *Farn.*

387. *Ter juvenem.*] Religionis ſummæ Pythagoricus hic numerus, & maſculæ virtutis, & Deorum ſuperûm propter trinam regulam divinæ iationis. vide quæ nos ad Virgilii eclog. 8. *numero deus impare gaudet.*

388. *Ille fugit, ſed ſe*] *Ille fugit, ſeſe currere miratus* unus Voſſianus. *Heinſius. Sed ſe.*] *Picus equûm domitor: quem capta cupidine conjux* (lege quæ nos ad locum illum) *Aurea percuſſum virga, verſumque venenis Fecit avem Circe, ſparſitque coloribus alas.* Virg. 7. Æneid. *Farn.*

Yy 5

396. Nec

Nec quicquam antiqui Pico, niſi nomina, reſtat.
 Interea comites clamato ſæpe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inveniunt Circen, (nam jam tenuaverat auras;
Paſſaque erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibuſque premunt veris, regemque repoſcunt,
Vimque ferunt; ſævisque parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſque veneni:
Et noctem, Noctiſque Deos Ereboque Chaoque
Convocat: & magicis Hecaten ululatibus orat.
Exſiluêre loco (dictu mirabile) ſilvæ:
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbos;
Sparſaque ſanguineis maduerunt pabula guttis;
Et lapides viſi mugitus edere raucos;
Et latrare canes; & humus ſerpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare ſilentum.
Attonitum monſtris vulgus pavet. illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga.
Cujus ab attactu variarum monſtra ferarum
In juvenes veniunt. nulli ſua manſit imago.
 Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus:

Et

396. *Nec quicquam antiquum Pico niſi nomina reſtant.*] *Antiquo* Neap. Arond. & decem alii. *antiqui* recte optimus Florentinus. & *reſtat* caſtigatiores plerique. *Heinſ.*

Fab. VIII. *Arg.* Interea comites.] *Pici comites cum vim Circe afferre pararent, in varias feras converſi fuere.*

400. *Nebulas ventis ac ſole reſolvi.*] In nonnullis eraſa vetus lectio. *recludi* Florent. S. Marci, Bernegg. Thuan. prim. Hamburg. prim. Moret. & quatuor alii. unus *reſcindi*, alius *remitti.* Heinſ.

404. *Erebonque Chaonque.*] *Ereboque Chaoque* plerique veteres. & recte. *Idem.*

405. *Longis Hecaten ululatibus orat.*] Prim. Palat. prim. Vatic. Thuan. Urbin. pri. Erfurt. aliique plurimi *magnis.* lege *magicis ululatibus.* Idem.

406. *Exſiliere.*] *Exſiluere* vetuſtiores. mox *arbos* pro *arbor*, quatuor libri, ut ſæpe alias. *Idem.*

411. *Tenues animæ.*] Sine corpore, *Animæ volitare videntur.*] *Silentum* Neap. Urbin. pri. Pal. pri. Vat. pri. Erfurt. Arondel. & viginti circiter alii. optime. *ſilentes* pro *umbris* ſic paſſim Poëtæ, ſic *Æacus jura ſilentibus reddere* dicitur Met. XIII. *Heinſius.*

412. *Illa paventum.*] *Paventis* Florent. S. Marci, & Bonon. *Idem.*

Fab. IX. *Arg.* Preſſerat occiduus.] *Canens uxor Pici cum virum nuſquam inveniret, ita ſe lacrymis tradidit, ut paulatim juxta Tybrim in auras fuerit reſoluta. Locus autem ille* Canens *à Canentis nympha nomine fuit appellatus.*

416. *Preſſerat occiduus Tartheſia littora Phœbus.*] *Tarteſſia.* Græcis eſt Ταρτήσσιος, Sed *Traphesia* S. Marci, Neap. Thuan.

Et fruſtra conjux oculis animoque Canentis
Exſpectatus erat. famuli populuſque per omnes
Diſcurrunt ſilvas, atque obvia lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia: ſeſe
Proripit; ac Latios errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem ſomnique cibique,
Per juga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
Ultimus aſpexit feſſam luctuque viaque
Tibris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat; ut olim

Car-

Thuan. ſec. Pal. prim. Moret. pri. Hamburg. & decem alii. *Thephesia* pri. Vatic. Oxon. & alii ſeptem. *Teſteſia* prim. Reg. Arondel. & prim. Palat. & Urbin. *Cephesia* prim. Gronov. & octo alii. Forte *Cepheia* cum uno Mediceo. *Carthesia*, vel *Carchesia* prim. Baſil. & decem alii. Scribe *Carteia littora*. *Carteia* eadem cum Tarteſſo, ut credebant veteres. Plinius libro III. cap. 1. Mela lib. II. Strabo apud Silium,

Arganthoniacos armat Cartheia nepotes.

Atqui Tarteſſi rex Arganthonius ille longævus fuerat, ut ex hiſtoriis notum. Poſſet & *Carpesia littora* legi, nam in quatuor ſcriptis *Carphesia*. Καρπησίους Polybius *Carpetanas* vocat. *Carpesii* etiam Hiſpaniæ populi apud Livium. Seneca Hercule Furente,

Paſtor triformis littoris Tarteſſii.

ubi optimus Mediceus liber *Carteſii*. an *Carpesii?* pro *Preſſerat* pri. Gronov. pri. Moret. pri. Hamburg. S. Marci, Neapol. Urbin. Thuan. & viginti alii, *Sparſerat*. Corrigo, *Raſerat*. Adi Notas Amor. lib. III. Eleg. ult. pro vulgata tamen lectione facit Statius Theb. VII.

Jam pronus Gradivus equis Ephyræa premebat
Littora.

Seneca Troad.

——*ſumma jam Titan juga Stringit.*

quo τὸ *raſerat* confirmatur. utrumque verbum à circenſibus tractum. noſter Amor. lib. III. Eleg. 1.

Nunc ſtringam metas interiore rotâ.

Val. Flaccus *urgere* dixit libro II.

Jamque Hyperionius metas maris urget Iberi
Currus. Idem.

Tarthesia littora.] Occidentalia nam Tartheſus urbs eſt ulterioris Hiſpaniæ. *R.*
Tarteſia.] Al. *Carthesia litora.* Cartheia enim Melæ, Ptolemæo, & Plinio eadem cum Tarteſſo. quæ aliis *Tariſſa* eſt, opp. Hiſpaniæ Bæticæ inter Calpen & Belonem: aliis *Algezira*: aliis Gadium inſula. Strabo lib. 3. refert veteres Bætin appellaſſe Tarteſſum. Secundum vero opinionem vulgarem è litore Heſperio proſpicientibus Sol in Oceano tanquam in plano, occidere videtur.

419. *Lumina portant.*] Funalia, faces. *Farn.*

421. *Seque proripit.*] *Seſe* legendum, quomodo à manu prima in quarto Mediceo legebatur. *Heinſ.*

422. *Latos per agros.*] *Latios* quatuor ſcripti. ſic ſupra, *Latiis accedere ſilvis.* dixi Faſt. II. v. 555. *Idem.*

430. *Car-*

Carmina jam moriens canit exſequialia cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit; inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen ſignata loco eſt; quem rite Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixere Camœnæ.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Viſaque ſunt, reſides & deſuetudine tardi
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela jubemur.
Ancipiteſque vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor; nactuſque hoc littus adhæſi.
Finierat Macareus: urnâque Æneïa nutrix
Condita marmoreâ, tumulo breve carmen habebat:
Hic me Caieten notæ pietatis alumnus

Ere-

430. *Carmina.*] Cycnum tanquam Apollinis avem, fati ſui approximantis præſcium ſuaviſſime canere ſcribunt Plato in Phœdone. Cic. Tuſc. quæſt. 1. Callimachus, Philoſtratus, Oppianus, Lucretius, alii innumeri. Negat Athenæus lib. 9. cap. 11. ὁ δὲ Μύνδιός φησι Ἀλέξανδρος πολλοῖς τελευτῶσι παρακολουθήσας, οὐκ ἀκοῦσαι ᾀδόντων. Et Ælianus lib. 1. c. 9. Ἐγὼ δὲ ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλος. Nec non Pierius 23. l. Hieroglyph. c. 1. & Scaliger 232. exercitat. *Farn.*

431. *Luctibus extremum.*] Malim *Fletibus extremis* Florent. S. Marci. *teneras medullas* pro *tenues*, plurimi veteres. & paulo ante, *ipſo modulata dolore*, non *ipſos dolores.* Latet mendum. an *ſpiſſos dolores.* Heinſ.

434. *Veteres dixere coloni.*] *Camœnæ* Florentinus S. Marci, tert. Bonon. prim. Moret. prim. Hamburg. & unus Baſil. quod verum puto. nam à Camœnis hæc loca antiquitus habitata. *Idem.*

435. *Longum narrata per annum Viſaque ſunt.*] In Neapol. eraſa vetus lectio, niſi quod *Multaque ſunt* reſtabat. quomodo & codex S. Marci. Bernegg. *Miraque ſunt. mutata per avum*, idem S. Marci, & prim. Hamburg. Metuo ne hæc interpolata ſint. *Idem.*

FAB. X. *Arg.* Finierat Macareus. &c.] *Nec minus refert Macareus inſolentiam ſociorum erga Venerem. Cum Æneas adverſus Rutulos pro Latino dimicantes ab Evandro auxilium petiſſet. Et quemadmodum Turnus Venulo legato à Diomede item auxilium poſtulaſſet, qui ſub Dauno Iapygiæ regi domicilium poſuiſſet, qui id ſe facturum negaſſet, eo quod pro Ænea adverſus Venerem ſtetiſſet, vulneratamque à ſe inimicam haberet. Et ut comites ejus contemptu Deæ cupientes proficiſci in bellum in mari volucrum figura decepti ſubſtiterunt. Eorum nomina hæc ſunt, Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus, quæ volucres albi coloris ut cygni eſſent.* Lact.

441. *Æneïa.*] Vide 167. ſupra, & quæ nos ad lib. 7. Æneid. vſ. 1. *R.* *Æneïa nutrix.*] Cajeta Æneæ nutrix, quæ mortua ac ſepulta & portui, & urbi nomen dedit. *R.*

442. *Condita marmoreo.*] *Marmorea* duo veteres concinnius ad urnam referentes pro *Caietam* prim. Baſil. & tres alii *Caietem.* hoc eſt *Caieten.* *Taygeten* unus Palat. *Heinſ.*

443. *Pietatis.*] Redi ad vſ. 627. hujus lib. & quæ nos ad eum. *Farn.*

444. *Ar-*

Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboſo religatus ab aggere funis :
Et procul inſidias, infamatæque relinquunt
Tecta Deæ, lucoſque petunt, ubi nubilus umbrâ
In mare cum flavâ prorumpit Tibris arenâ.
Faunigenæque domo potitur natâque Latini ;
Non ſine Marte tamen. bellum cum gente feroci
Suſcipitur ; pactâque fuerit pro conjuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota : diuque
Ardua ſollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque ſuas externo robore vires :
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Caſtra. neque Æneas Evandri ad limina fruſtra,
At venulus magnam profugi Diomedis ad urbem
Vene-

444. *Argolico igne.*] Quo à Græcis Ilium fuit incenſum. *R.* *Quo debuit.*] Funebri. *Farn.*

447. *Nubilus umbrâ.*] *Umbrâ* unus Baſil. mox *cum flava arena* non *fulva*, S. Marci Florent. tert. Bonon. prim. Hamburg. & unus Voſſ. bene. imitatio eſt iſtorum Virgilianorum ex libro VII.

—— fluvio Tyberinus amœno
Verticibus rapidis & multa flavus arena
In mare prorumpit.

Silius lib. I.

In pontum flavo deſcendit gurgite Tybris.

Noſter in Ibide,

Dum Tyberis flavas Thuſcus habebit aquas.

ita enim ſcripta exemplaria. non *liquidas aquas. flavus Tyberis* perpetuum epitheton ejus fluvii. ita paſſim noſter aliique. reddidimus Naſoni eam vocem in Ibide v. 138. Triſt. V. El. I.

Quod frutices ſylva, quot flavas Tybris arenas. Heinſius.

448. *In mare.*] *Verticibus rapidis, & multa flavus arena in mare prorumpit.* Farn.

449. *Faunigenæque domo.*] Latini Fauni filii. *Faunigenæque.*] Fauno & Marica geniti.

450. *Gente.*] Rutulis, quorum rex Turnus. verum hæc omnia liquent ex Virgil. 7. lib. Æneid.

456. *Evandri ad mœnia fruſtra.*] *Evandri mœnia* unus Baſil. & unus Voſſ. *ad Evandri* duo. nam *mœnia* mox ſequitur. Scribe,

—— neque Æneas Evandria limina fruſtra
Venerat.

nam Tò *ad* mox ſequens ſubintelligitur. ſic *Evandrius enſis* apud Virgilium. de Carmente Silius, *Evandria mater Hæc fuit.* Heinſ.

457. *At Venulus fruſtra.*] *At Venulus magnam* Florent. S. Marci, & tres alii. recte, niſi quod malim, *Ut Venulus.* nam S. Marci, Urbin. Neap. aliique nonnulli *Et.* plures cum Oxon. *Sed* Virgil. l. XII.

Ecce ſuper mœſti magna Diomedis ab urbe
Legati reſponſa ferunt.

maxima mœnia noſter ipſe paulo poſt appellat. quare non admitto lectionem plurimorum veterum *ad arces* pro *ad urbem.* ſed & vulgatum *magni Diomedis* bene ſe habet. Virgilius libro VIII.

Mittitur & magni Venulus Diomedis ad urbem.

Sed & codices nonnulli vetuſti in loco paulo ante ex libro Æneidos XI. adducto,

Venerat. ille quidem ſub Iäpyge maxima Dauno
Mœnia condiderat: dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus Turni poſtquam mandata peregit,
Auxiliumque petit; vires Ætolius heros
Excuſat. nec ſe ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos: nec, quos è gente ſuorum
Armet, habere viros. Neve hæc commenta putetis;
(Admonitu quanqam luctus renovantur amaro)
Perpetiar memorare tamen. poſtquam alta cremata eſt
Ilion; & Danaas paverunt Pergama flammas;
Naryciuſque heros, à virgine, virgine raptâ,
Quam meruit ſolus pœnam, digeſſit in omnes;
Spargimur: & ventis inimica per æquora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram cælique mariſque
Perpetimur Danaï, cumulumque Capharea cladis.

Neve

cto, *magni Diomedis ab urbe* agnoſcunt. *Idem.* *Profugi.*] Diomedes à bello Trojano reverſus, ubi comperiſſet uxorem Ægialen à Comata filio Stheneli corruptam, vitæque ſuæ inſidiantem, in Apuliam profugit: ubi regni parte & filia in uxorem à Dauno donatus, Argyripam condidit.

458. *Iapyge.*] Apulo. ut 6. l. Faſtor. *Et generum Oeniden, Apule Daune, tuum.* Confunduntur hæc nomina, Apulia, Calabria, Iapygia: quæ proprie continet Meſſapios, Pencetios, Daunios. Cluver. Italia. lib. 4. cap. 10. *Farn.*

461. *Auxilium petiit.*] *Auxiliumque petit* rectius è vetuſtioribus multi. *Heinſ.* *Ætolius.*] Diomedes Tydei Ætoliæ regis filius. Sed lege orationem ipſam Venuli lib. 11. Æneid. *Farn.*

462. *Nec ſe aut ſoceri.*] Multi veteres omittunt τ *aut*, & pro *aut* verſu proximo *nec* agnoſcunt. *Heinſ.*

464. *Armet habere ullos.*] *Viros* Florent. S. Marci, ſec. Palat. prim. Baſil. Arondel. & viginti præterea alii. bene. *Idem.*

465. *Luctus renoventur amari.*] *Renovantur amaro* bene prim. Gronov. quod ipſum & alii nonnulli agnoſcunt. *Idem.*

466. *Perpetiar memorare tamen.*] Ex Virgil. 2. Æneid.

Quanquam animus meminiſſe horret,
Luctuque refugit,
Incipiam.

468. *Naritiuſque heros.*] *Naryciuſque,* hoc eſt, Locrenſis. Ajacem enim Oilei innuit. *Heinſ.* *Nariciuſque.*] Ajax Oilei filius Naritia, quæ Locridis urbs eſt, oriundus: Caſſandram regiam virginem è templo Palladis raptam ſtupravit. Sacrilegium ultura Dea iram in univerſam Græcorum claſſem diffudit tempeſtate deprehenſam in reditu. Virgil. 1. Æneid. *Unius ob noxam, &c.* Qu. Smyrnæus lib. 14. *Farn.*

571. *Fulmina.*] *Fulgura* prim. Erfurt. alter Regius, & unus Leid. pro *imbres* prior Twiſdenius *hyemes*, id eſt, tempeſtates. *Heinſ.*

472. *Capharea cladis.*] Capharaus promontorium eſt Eubœæ in Helleſpontum ſpectans, ad cujus radices ira Minervæ ac fraude Nauplii Palamedis patris, Græcorum claſſis maximum fecit naufragium. *R. Capharea.*] Nauplius Palamedis filii mortem ulturus, Minervæ ſuaſu, faces extulit noctu Græcis tempeſtate laborantibus quaſi portus ſigna

unde

Neve morer referens triſtes ex ordine caſus;
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ ſervatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit. patriis ſed rurſus ab Argis
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantoſque per alta labores
Æquora ſuſtinui, tantos terreſtribus armis;
Ut mihi felices ſint illi ſæpe vocati,
Quos communis hyems, importuniſque Caphareus
Merſit aquis: vellemque horum pars una fuiſſem.
Ultima jam paſſi comites belloque fretoque,
Deficiunt; finemque rogant erroris. at Agmon
Fervidus ingenio, tum verò & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod jam patientia veſtra recuſet
Ferre, viri? dixit. quid habet Cytherêa, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur;

Eſt

unde plerique ad Capharea & cautes Euboïcas naufragi interierunt, *ultorque Caphareus*. 11. Æneid. *Farn.*

476. *Patriis ſed rurſus ab agris.*] *Ab Argis* multi veteres. & recte. nam Diomedes Argis imperarat. Simile mendum ſuſtulimus Faſt. v. ℣ſ. 651. Si non apud Virgilium,

Si patrios unquam remeaſſem victor ad Argos.

& libro XI. in oratione Diomedis, ut quidem in nonnullis membranis exaratum eſt,

——patriis ut redditus Argis
Conjugium optatum & pulchram Calydona viderem.

Statius Hercule Surrentino.

Ergo age ſi patrios jam liber legibus Argos Incolis.

nam vulgati *patriis oris*. Sed placet Florentini omnium optimi codicis & aliorum quorundam ſcriptura, *patriis aris* exhibentium. *Heinſ.*

477. *Antiquo de vulnere.*] Nam in bello Trojano Diomedes cum Ænea congreſſus, cum ſibi eum auxilio Veneris eripi videret, in ipſam Deam ſagittas conjecit. quare Dea irata à Diomede uxoris animum ſic abalienavit, ut illum ab excidio Trojano reverſum accipere noluerit.

481. *Importunuſque Caphareus.*] *Importuniſque* cum Barberiniano & Langermanniano. *Heinſ.*

482. *Vellemque horum pars una fuiſſe.*] *Fuiſſem* cum S. Marci, Bernegger. prim. Hamb. aliiſque multis. *vellemque chori* unus meus ex veterrimo deſcriptus. *Idem.*

484. *Deficiunt.*] Me derelinquere volunt. *At Agmon Fervidus.*] Agmon cum Venerem contemneret, in avem cygno ſimilem una cum quibuſdam è ſociis fuit commutatus. *Agmon.*] Nonnulli *Acmon.* quod nomen Græcum eſt. ſic *Pyracmon* in veterrimis codicibus apud Virgilium: & *Acmonides* apud noſtrum Faſt. IV. *Progne*, *Procne*, *Cygnus*, *Cycnus*. & ſimilia. *Heinſ.*

486. *Patientia noſtra.*] *Veſtra* plerique caſtigatiores. bene. *Idem.*

488. *Nam dum.*] Magnitudo cladis etiam vota damnat, ſpei nervum incidit: & deſperare jubet, *fortuna miſerrima tuta eſt*, &c. lib. 2. de Ponto 2. el. *Farn.*

489. *Eſt*

Eſt in vota locus : ſors autem peſſima rerum ;
Sub pedibus timor eſt, ſecuraque ſumma malorum.
Audiat ipſa, licet ; licet, ut facit, oderit omnes
Sub Diomede viros ; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus invitam Venerem Pleuronius agmon
Inſtimulat verbis ; veteremque reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis. numeri majoris amici
Agmona corripimus : cui reſpondere paranti
Vox pariter, vociſque via eſt tenuata : comæque
In plumas abeunt : plumis nova colla teguntur,
Pectoraque, & tergum : majores brachia pennas
Accipiunt : cupitique leves ſinuantur in alas.
Magna pedum digitos pars occupat : oraque cornu
Indurata rigent : finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus.
Hunc mirantur Abas : & dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem : numeruſque ex agmine major
Subvolat, & remos plauſus circumſonat alis.

Si

489. *Eſt locus in voto.*] *Eſt in vota locus*, Thuan. & duodecim alii. rectius. *Fors* pro *ſors* tres ſcripti. *Heinſ.*

490. *Sub pedibus timor eſt.*] Nihil timetur.

491. *Et quod facit, oderit omnes.*] *Licet, ut facit, oderit omnes*, nervoſius alter Thuan. unus meus, & unus Mediceus. etiam Arondelianus, niſi quod in illo *ut facit* erat omiſſum. *quin quod facit*, vel, *qua quod facit* Bernegg. *quam quod* prior Hamburg. *vel quod* pri. Moret. & prim. Bonon. τὸ *licet* geminare neglexerat librarius. hinc natæ tot lectiones. *Heinſ.*

492. *Et magno ſtat magna potentia nobis.*] *Tanta potentia nobis* unus Moreti, & alter Thuan. *parvo ſtat* ex veteri libro notarat Politianus & Vivianus. quomodo pri. Moret. & decem alii ex noſtris. lege, *& parvo ſtat tanta potentia nobis.* poteſt & *magna potentia* ferri. Vide quæ de hoc loco à nobis dicta ſunt lib. v. vſ. 173. & de Veneris intellige potentia. malim etiam *odium tamen illius omne Spernimus.* Hoc vult, ſocios ſuos ſuperiores eſſe omni Veneris inſultu. *Idem.*

494. *Iratam Venerem.*] *Invitam* meus chartaceus ex vetuſto deſcriptus, & pro diverſa lectione Zulichemianus. placet. quia *iram* ſequitur. *Idem.* *Pleuronius.*] Ex Pleurone, opp. Ætoliæ. *Farn.*

497. *Reſpondere volenti.*] *Paranti* Urbin. Neapol. & unus Medic. *Heinſ.*

499. *Plumis quoque colla teguntur.*] *Nova colla* S. Marci, uterque Thuan. prim. Gronov. prim. Moreti, pri. Hamburg. & decem alii. quod amplector. *Id.*

505. *Hunc miratur Abas.*] *Mirantur* ſec. Vatic. quod ſequentia confirmant. *Idem.*

507. *Subvolat, & remos plauſis circumvolat alis.*] *Circumſonat* diu eſt quod legendum vidi, ne bis eodem verbo uteretur. quomodo poſtea in ſec. Pal. ſcriptum offendi. alibi *ſtridentes alas* dixit.
—— *latum Nereus circumſonat orbem.*

libro

Si volucrum quæ ſit ſubitarum forma requiris;
Ut non cygnorum, ſic albis proxima cygnis.
Vix equidem has ſedes, & Iäpygis arida Dauni
Arva gener teneo minimâ cum parte meorum.
  Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
Peucetioſque ſinus, Meſſäpiaque arva relinquit.
In quibus antra videt: quæ multâ nubila ſilvâ,
Et levibus ſtagnis manantia, ſemicaper Pan
Nunc tenet; at quodam tenuerunt tempore Nymphæ.
Appulus has illâ paſtor regione fugatas
Terruit; & primò ſubitâ formidine movit:
Mox, ubi mens rediit, & contemſêre ſequentem;

Ad

libro 1. pro *ſubvolat* multi ex vetuſtioribus *ſevolat.* ſed fruſtra. infra,

Subvolat, & cineres planſis everberat alis. Idem.

508. *Si volucrum.*] Ε'ρωδιὸς vocat Ariſtot. lib. περὶ θαυμασ. ἀκουσμ. Gaza *ardeas* vertit. Cataractas à Juba vocari ſcribit Plin. lib. 10. c. 45. De his lege quæ habet Auguſtin. 18. de civit. Dei. & quæ ad eum L. Vives. & Virg. 11. Æneid. *Farn.* *Volucrum dubiarum.*] *Subitarum* Thuan. Arondel. prim. Gronov. prim. Baſil. ſec. Pal. & ſedecim alii. probe. de dubiis avibus ſunt nugæ, cum in erodios ſint mutati. ut pluribus in commentario noſtro adſtruemus. Epicedio Druſi,

OEniden ſubitæ concinuiſtis aves.

In Ibide,

Quam cui ſunt ſubitæ frater & uxor aves.

Heinſius.

509. *Proxima.*] Simillima. nam Diomedeæ aves oloribus ſunt ſimiles. *R.*

510. *Iapygis.*] Ad ℣ſ. 458. ſupra. *Farnabius.*

FAB. XI. *Arg.* Hactenus Oenides.] *Laviniæ regionis locum arboribus obumbratum Pan Mercurii filius tenuit, quem poſtea nymphæ occuluerunt. has paſtor Apulus cum procacibus maledictis terruiſſet, ne amplius linguam in propatulo haberet, numine earum in arborem oleaſtrum extabuit, & ita factus eſt.* Lact.

512. *Hactenus Oenides.*] Diomedes Oenei nepos. *R.* *Calidonia.*] Apuliam, in cujus parte dotali regnabat Diomedes ex Ætolia in qua Calydon, advena. ad ℣ſ. 457. ſupra.

513. *Meſſapiaque.*] Meſſāpiam peninſulam, in qua Calabri & Salentini. *F.* *Puteoloſque ſinus.*] Puteoli urbs eſt Apuliæ à multitudine puteorum dicta. legitur etiam *Meſſapia arva.* Apulia à Meſſapo duce cognominata.

515. *Et levibus guttis manantia.*] *Levibus cannis* S. Marci, Neapol. prim. Vatican tert. Medic. alii tredecim, & pro diverſâ lectione Bernegger. & Arondel. lege, *levibus ſtagnis manantia.* nam in exaratis libris *ſtannum* pro *ſtagnum* frequenter ſcribitur. ita noſter fere ſemper dat rivos antris. ſupra lib. xi. in deſcriptione Somni atque ita alibi paſſim, ſi attendas. Virgil. *manantia fontibus antra* in Culice. & in Æn. *roſcida rivis Hernica ſaxa.* paulo ante *relinquit* pro *reliquit* cum pleriſque melioribus. *Heinſius.* *Semicaper.*] De Pane adi Servium in 2. ecloga Virgil. Nat. Comitem, lib. 5. c. 6. Lil. Gyrald. hiſt. Deorum. Syntagm. 15. Clariſſ. Baconum de Sapientia veterum. *Pan ſive Natura.* Alciati emblema 97. atque ad illud Claud. Minoëm. *Farnabius.*

Ad numerum motis pedibus duxêre choreas.
Improbat has paſtor: ſaltuque imitatus agreſti
Addidit obſcœnis convitia ruſtica dictis.
Nec prius obticuit; quam guttura condidit arbor:
Arbore enim ſuccoque licet cognoſcere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaſter amaris
Exhibet. aſperitas verborum ceſſit in illas.
Hinc ubi legati rediêre, negata ferentes
Arma Ætola ſibi, Rutili ſine viribus illis
Bella inſtructa gerunt: multumque ab utrâque cruoris
Parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus
Texta

520. *Ad numerum motis pedibus.*] Ita ſcripti. metuo tamen ne *motis manibus* à Naſone fuerit exaratum. Vide Notas Rem. Am. vſ. 334. *Idem.*

521. *Improbat has paſtor.*] *Appulus has culpat* tres ſcripti. *Increpat* unus Baſil. mox pro *Addidit*, Thuan. *Addit &c.* & pro *imitatus* idem cum duobus Moreti & ſex aliis *imitatur*. Scribendum fortaſſe,

Improbus has paſtor ſaltuque imitatur agreſti,
Addit & obſcœnis convitia ruſtica dictis.

nam illud *Improbat* hic prorſus frigidum eſt. *Idem.*

524. *Arbor enim eſt.*] Hæc nihili ſunt. Scribe, *Arbore enim ſuccoque licet* cum Florentino S. Marci. Τὸ *eſt* etiam quatuor alii omittunt cum Neap. & pri. Reg. vel repone quod malo,

Arbore jam ſuccoque licet cognoſcere mores.

vel, quod longius abit, *Arbore adhuc.* metuo tamen ne quid altioris mendi ſubſit. *Idem.*

525. *Notam.*] Amarulentiam, qua lingua notabatur. *Farn.*

Fab. XII. *Arg.* Hinc ubi, &c.] *Turnus adverſus Æneam pro Lavinia ſponſa dimicans, cum immittere ignem claſſibus conaretur, mater Deorum, quia ex Ida monte Phrygia ſacrato eſſent facta, impetratis precibus ab Jove in nympharum ſpeciem illas convertit, utque Dearum marinarum numen augere poſſent, effecit.* Lact.

527. *Hinc ubi.*] *Ecce ſuper mæſti magni Diomedis ab urbe Legati reſponſa ferunt, &c.* 11. Æneid. *F.*

528. *Rutuli.*] Populi fuerunt, quibus imperavit Turnus. Hæc autem narrantur, ut commodius navium Æneæ tranſmutationem in nymphas inſerere poſſit poëta. *R.*

529. *Bella infauſta gerunt.*] *Inſtructa gerunt* S. Marci, Urbin. pri. Hamb. & quatuor alii. quod vehementer arridet. ſex alii *infeſta*. unus, *exhauſta*, alius, *exuſta*, alius item *ingeſta*. Heinſ.

530. *Fert.*] *Claſſem, quæ lateri caſtrorum adjuncta jacebat, &c.* 9. Æ. *F. In pinea tecta.*] Periphraſis eſt navium, quæ ex pineis tabulis conficiuntur. *R. Pinea.*] Ita epiſt. 19. *Picta mea tetigi quo pede texta ratis.* magiſtro uſus Catullo in Nuptiis Pelei & Tethidos. *Pinea conjungens inflexa texta carina.* *In pinea Turnus Tecta faces.*] *Teſta* S. Marci. Lege, *Texta* cum Cantabr. Juret. pri. Erfurt. pri. Baſil. prim. Gronov. & multis aliis. Triſt. lib. 1. Eleg. 111.

Pinea texta ſonant: pulſi ſtridore rudentes.

Faſt. 1.

Pinea non ſano ter pede texta ferit.

Catullus pari modo initio Epithalamii Thetidis. in altero Thuani, *ſtupea tecta.* Heinſ.

532. *Jam*

Texta faces: igneſque timent, quibus unda pepercit.
Jamque picem, & ceras, alimentaque cætera flammæ
Mulciber urebat, perque altum ad carbaſa malum
Ibat: & incurvæ fumabant tranſtra carinæ:
Cum memor has pinus Idæo vertice cæſas
Sancta deûm genitrix, tinnitibus aëra pulſi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita ſacrilegâ jactas incendia dextrâ
Turne, ait. eripiam; nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
Intonuit dicente Deâ: tonitrumque ſecuti
Cum ſaliente graves ceciderunt grandine nymbi:
Aëraque, & ſubitis tumidum concurſibus æquor
Aſtræi

532. *Jamque.*] *Piceum fert fumida lumen Teda, & commiſtam Vulcanus ad aſtra favillam.* 9. Æneid. *Farn.*

534. *Fumabant tranſtra.*] *Flammabant* optimus Thuan. an *flammabat?* Val. Flaccus lib. v.

Sol propius flammabat aquas.

aut, quia hoc inſolentius, *lambebat*, ut apud Valer. Flaccum lib. v.

Sola virum flammis vidit lambentibus oſſa.

Horat. lib. I. Sat. v.

Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano ſummum properabat lambere tectum.

pro *tranſtra* multi veteres, atque inter hoſce S. Marci, Neapol. Thuan. quart. Medic. Oxon. pri. Hamburg. & ſex aut ſeptem alii, *igne.* Scribe,

——*fumabant tigna carinæ.*

vel *lambebat.* quam vocem etiam reſtituimus lib. IV. Faſt. vſ. 233. Lucretius,

Nec cum ſubſiliunt ignes ad tecta domorum
Et celeri flammâ deguſtant tigna trabeſque.

ſed & tigna in navibus, Propert. lib. IV. El. VI.

Quodque vehunt proræ Centaurica ſaxa minantes,
Tigna cava & pictos experiere metus:

auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Illum piſcoſi viderunt ſaxa Pelori
Ignibus hoſtilis tradere tigna ratis.

ſic ſcribo. vulgati *reddere ligna.* ſic & *tigna* in vineis. Adi Feſtum. vetus Gloſſarium MS. *Tignum dicitur omne genus ligneæ materiæ.* hinc *tigillum.* qua voce uſi ſunt Catullus & Tibullus lib. II. El. I. tum & Catalectis Pentadius carmine de Vere,

Nota tigilla linit jam garrula luce chelidon:
Dum recolit nidos, nota tigilla linit.

Ita ſcribendi illi verſus ex fide duum vetuſtiſſimorum codicum. *Jam motacilla canit* in vulgatis legitur. Virgilii nempe illa reſpexit,

Garrula quam tignis nidum ſuſpendat hirundo.

linit, luto conſpergit. *parvum tigillum* Phædro lib. I. Fab. II. uſus & ea voce præter Tibullum Juvenalis. *Heinſ.*

535. *Cum memor.*] Adi Virgil. lib. 2. Æneid. *Tempore quo primum Phrygia formabat in Ida Æneas claſſem, &c.* F.

538. *Leonibus.*] Lib. 10. vſ. 704. F.

545. *Aſtræi.*]

Aſtræi turbant, & eunt in prælia, fratres.
E quibus alma parens unius viribus uſa,
Stuppea prærumpit Phrygiæ retinacula claſſis :
Fertque rates pronas, imoque ſub æquore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verſo,
In capitum faciem puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi :
Quodque prius fuerat, latus eſt : mediiſque carina
Subdita navigiis, ſpinæ mutatur in uſum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cærulus, ut fuerat, color eſt. quaſque ante timebant,
Illas virgineis exercent luſibus undas
Naïdes æquoreæ : duriſque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant : nec eas ſua tangit origo.
Non tamen oblitæ, quam multa pericula ſævo

Per-

545. *Aſtræi.*] Venti, Aſtræi gigantis & Auroræ filii. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τίκτε καρτεροθύμους, Heſiodus in Theogonia.

546. *Stuppea.*] Funis quo navis littori alligatur, Græcis dicitur ἐπίγειον & πεῖσμα, Latinis *ora*, ut Quintilianus : Sublatæ ſunt anchoræ, ſolvimus oram. Gyrald. lib. de Navigiis. *Farn.*

547. *Prærupit Phrygiæ retinacula claſſis.*] Malim *claſſi. prorupit* multi Vetuſtiorum, vel *prorumpit.* Heinſ.

548. *Medioque ſub æquore mergit.*] *Imoque ſub æquore* unus ex meis. Virgilius in hac narratione;

Delphinumque modo ſubmerſis æquora roſtris
Ima petunt.

noſter lib. II. Triſt.

——— *imoque ſub æquore mergit*
Incolumem toties una procella ratem.

tamen apud Maronem VI. Æn.

—— *quis te, Palinure, Deorum*
Eripuit nobis, medioque ſub æquore merſit? Idem.

550. *In capitum facies.*] *Faciem* prim. & tert. Moreti. Juret. & alter Thuan. *Idem.*

552. *Quodque ſinus fuerat, latus eſt.*] *Quodque latus fuerat, latus eſt.* Thuan. prim. Moret. Arondel. ſec. Palat. quart. Medic. Oxon. alii quatuordecim. recte. nam & latera navium dicuntur. niſi quod malo cum Neapol. *Quodque prius fuerat, latus eſt.* quo alludunt & alii. nam quatuor *Quodque ratis.* alius *Quodque latus fuerat, ratis eſt.* *Quodque ſimul* prim. Gronov. *Idem.*

555. *Ante timebant.*] *Tenebant* Urbin. Bernegg. *Idem.*

557. *Duriſque in montibus ortæ Molle fretum celebrant.*] *Summiſque in montibus* multi veteres. quibus cave accedas. *duri montes* & *molle fretum* opponuntur. ſic infra,

—— *Poſuitque in limine duro*
Molle latus. Idem.

Summis.] *Pinea ſylva mihi multos dilecta per annos, Lucus in arce fuit ſumma &c.* Cybele apud Virgil. 9. Æneid. vſ. 85. lege & epigrammata in Naves I. lib. Anthologiæ cap. 57. *Farn.*

558. *Nec eas ſua tangit origo.*] Nihil curant redire in montes, ubi ſunt ortæ. *R.*

559. *Non tamen.*] Non ignaræ mali miſeris

Pertulerint pelago, jactatis ſæpe carinis
Suppoſuêre manus: niſi ſi qua vehebat Achivos.
Cladis adhuc Phrygiæ memores, odêre Pelaſgos:
Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus. & lætæ vidêre rigeſcere puppim
Cautibus Alcinoi; ſaxumque increſcere ligno.
Spes erat in Nymphas animatâ claſſe marinas
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat, habetque Deos pars utraque: quique Deorum
Inſtar,

miſeris navigantibus ſuccurrere didicerunt: exceptis tantum Græcis, qui Trojæ hoſtes. eſtque tranſitio ad ſeq. Fabulam. *F.*

FAB. XIII. *Arg.* Cladis adhuc, &c.] *Naves Æneæ docet in ſpeciem nympharum verſas Deorum voluntate, ex recordatione ſuorum, Neritiam navem vidiſſe lætas pereuntem naufragio. Item Alcinoi navem Pelaſgos portantem ſaxo dureſcere.* L.

563. *Neritiæque.*] Qua vectus eſt Ulyſſes Ithacæ, in qua mons Neritos, dux.

564. *Lætis videre rigeſcere puppem Vultibus.*] Non placet iſta repetitio. Bernegger. prim. Gronov. & unus Baſil. *lætis videre rigeſcere puppem Cautibus.* rectius. *Cautibus* etiam pro diverſa lectione Arondel. & duo alii. prim. Baſil. & tert. Reg. *Cantibus. puppim* etiam multi. *pinum* ſec. Vatic. ſed *læta videre* probe Noricus. *Heinſ. Puppim.*] Ulyſſem è naufragio enatantem hoſpitio excepit Alcinous Phæacum rex: navique & comitatu inſtruxit, qua in Ithacam veheretur. hanc navem Neptunus Polyphemi vindex in ſcopulum mutavit. Homer. Odyſſ. 13. lib. *Farn.*

565. *Alcinous.*] Naufragum Ænean comiter excepit, omnibuſque rebus neceſſariis juvit. Hom. Odyſſ. θ. & ſeqq. aliquot, *Saxumque increſcere ligno.*

Ὢ πόποι, ἦ μάλα δή με
Παλαίφατα θέσφαθ' ἱκάνει
Πατρὸς ἐμοῦ, ὃς ἔφασκε
Ποσειδάων' ἀγάσασθαι
Ἡμῖν, &c.

& paulo poſt,

—— μέγα δ' ἡμῖν ὄρος πόλει ἀμφικαλύψαι.

Oratio Alcinoi. Odyſſ. ν. à vſ. 172. Illa autem prædictio habetur Odyſſ. θ. à vſ. 569.

Φῆ πότε Φαιήκων ἀνδρῶν εὐεργέα νῆα
Ἐκ πομπῆς ἀνιοῦσαν ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ
Ῥαισέμεναι, &c.

Phæacum ad navem convertit tela doloris.
Horribilis ſaxo verſa carina ſedet.

FAB. IV. *Arg.* Spes erat, &c.] *Turno ab Ænea interempto, Ardea urbs, regnum Turni, incendio ad cinerem redacta, ex qua volucris emerſa eſt, quæ patriæ ejus nomine vocaretur à poſteris Ardea.* L.

566. *Animata.*] Mutata in Nymphas.

568. *Perſtat.*] *At non audaci ceſſit fiducia Turno: ultro animos dictis tollit, atque increpat ultro; Trojanos hæc monſtra petunt, &c.* 9. Æneidos. *Deos pars.*] Hæc Venerem, illa Junonem. *Sat fatis Venerique datum, &c. ſunt & mea contra Fata mihi, &c.* Turnus 9. Æneid. 137. vſ. *Farn.* *Quodque Deorum eſt inſtar habent animos.*] Tò *eſt* plurimi non agnoſcunt. pro *quodque* ſec. Palat. & meus chartaceus *quiſque*. Puto,

—— *quique Deorum*
Inſtar, habent animos.

& ſic pri. Strozzæ pro diverſa lectione. Notum illud Mezentii. *Dextra mihi Deus.* Similia Capaneus apud Statium. *Heinſ.*

Inſtar, habent animos. nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te, Lavinia virgo,
Sed viciſſe petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. tandemque Venus victricia nati
Arma videt: Turnuſque cadit; cadit Ardea Turno
Soſpite dicta potens. quam poſtquam barbarus ignis
Abſtulit, & tepidâ latuerunt tecta favillâ;
Congerie è media tum primum cognita præpes
Subvolat: & cineres plauſis everberat alis.
Et ſonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quæ deceant urbem, nomen quoque manſit in illâ
Urbis: & ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.
Jamque Deos omnes, ipſamque Æneïa virtus
Juno-

569. *Nec jam dotalia regna.*] *Nec tam* ſec. Palat. & mox *Se viciſſe*. Forte, *Quam viciſſe petunt*. Idem.

570. *Soceri.*] Latini regis.

571. *Deponendique pudore Bella gerunt.*] *Deponendoque dolorem Bella petunt* S. Marci, & tert. Bonon. *petunt* etiam duo alii. *deponendique timore bella petunt* pri. Gronov. *deponendoque pudorem* alter Erfurt. at Arondelianus *Bella volunt* pro diversâ lectione. quod arridet. *Heinſ.*

574. *Quam poſtquam Barbarus enſis Abſtulit.*] *Barbarus ignis* in potiore ſcriptorum parte. novi Barbaros dici Phrygas, & *opem Barbaricam*, ſimiliaque, de quibus Giphanius inter cæteros Indice Lucretiano in ea voce: Hic tamen ſcribendum cenſeo *Dardanus ignis*. ſic ſupra,

——Danaas paverunt Pergama flammas.

& alibi,

Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.

Virgilius lib. 11. Æn.

Vel Danaum Phrygios jaculatus puppibus ignes.

Horat.

Uret Achaïcus ignis Iliacas domos.

&,

Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis.

Seneca Agamemnone.

Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.

atque ita paſſim optimi Scriptores. *peſtifer ignis* unus Moreti. ut lib. VIII. vſ. 477. *Idem. Barbarus.*] Trojanus. Namque Ardeam Rutulorum regni caput, interfecto Turno, Æneas incendit. Fruſtra ſunt Servius & alii, qui hoc ad Annibalem referunt. Trojani enim, aliique omnes Græcis Barbari habiti, mox etiam Latinis. *Farn.*

575. *Tepida patuerunt tecta favilla.*] *Latuerunt* cum Thuan. Cantabr. pri. Erfurt. pri. Baſil. pri. Gronov. pri. Moret. aliiſque plurimis. *Heinſ.*

576. *Congerie è media.*] E medio rogo. *R.* *Præpes.*] Avis. utut in auguriis præpetes dicantur felices aves, & quæ altius ſubvolant. Agell. lib. 6. cap. 6. *Farn.*

FAB. XV. *Arg.*] Jamque Deos, &c.] *Venus ut animadvertit filium Æneam laboribus exhauſtis ad finem veniſſe avi, petit ab Jove patre ut promiſſis fidem faceret. Cujus ille precibus auditis effecit, ut in agro Laurenti in flumine Numitio mortalitatem ablueret, interque indigetes Deos transferretur, ita ut à poſteris ſicut cæteris Diis ſacra ei adminiſtrarentur.* Lact.

581. *Jamque Deos omnes.*] Æneas cum

Junonem veteres finire coëgerat iras:
Cum, bene fundatis opibus creſcentis Iüli,
Tempeſtivus erat cœlo Cythereïus heros;
Ambieratque Venus Superos: colloque parentis
Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat ullo
Tempore dure pater, nunc ſis mitiſſimus oro;
Æneæque meo, qui te de ſanguine noſtro
Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen;
Dummodo des aliquod. ſatis eſt inamabile regnum
Aſpexiſſe ſemel, Stygios ſemel iſſe per amnes.
Aſſenſere Dei: nec conjux regia vultus
Immotos tenuit; placatoque annuit ore.
Tum pater, Eſtis, ait, cœleſti munere digni,
Quæque petis, pro quoque petis, cape, gnata, quod optas.
Fatus erat. gaudet; grateſque agit illa parenti:
Perque leves auras junctis in fecta columbis
Littus adit Laurens; ubi tectus arundine ſerpit
In freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ, quæcunque obnoxia morti,
Abluere; & tacito deferre ſub æquora curſu.

Cor-

cum ad ultimum ætatis ſuæ tempus veniſſet, precibus Veneris omnium Deorum conſenſu in Deum, quem Latini *Indigitem* appellarunt, fuit tranſmutatus. *Ipſamque Junonem.*] Quæ ſemper ei fuerat adverſara.

582. *Finire coërcuit iras.*] *Coëgerat* caſtigatiores magno numero. quod verum eſt. *Heinſ.*

584. *Tempeſtivus.*] Ut qui gloriæ ſuæ ſatis vixiſſet, cœlo maturus, Divis adſcribendus eſſet. *F.*

587. *Mitiſſimus opto.*] *Oro* Thuan. pri. Reg. prim. Gronov. cod. Polit. & multi alii. *Heinſ.*

590. *Inamabile regnum.*] Inferorum regnum. *R. Satis eſt.*] Satis ſit Heroi ſemel vidiſſe Inferorum regna, ſemel Styga tranſiſſe. ſupr. ℣ſ. 116. & Virg. Æn. 6. vide quæ nos ad illa. 6. Æneid. *Bis Stygios innare lacus, bis nigra videre Tartara. Inamabile.*] Lege quæ Agellius lib. 2. cap. 6, atque Macrobius lib. 6. cap. 7.

594. *Tum pater, eſt is ait, cœleſti numine dignus.*] Repone ex caſtigatioribus magno numero,

Tum pater, Eſtis, ait, cœleſti munere digni,

Quæque petis, pro quoque petis.

gnata etiam Boxh. *Heinſ.*

599. *Numicius.*] Latii fluv. Æneæ terminus vitæ. Secundum inde prælium Latinis, Æneæ etiam ultimum operum mortalium fuit, inquit Livius lib. 1. Namque ibi pugnans cum in flumine interiiſſet, nec corpus ejus inveniretur, ad Deos migraſſe credebatur. Dionyſius lib. 1. Juvenalis Satyr. 11. Hercules & Æneas. *Alter aquis, alter flammis, ad ſidera miſſus.* & Tibul. lib. 2. el. 3. *F.*

Corniger exſequitur Veneris mandata : ſuiſque,
Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,
Et reſpergit aquis. pars optima reſtitit illi.
Luſtratum genitrix divino corpus odore
Unxit, & ambroſiâ cum dulci nectare miſtâ
Contigit os : fecitque Deum : quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem ; temploque ariſque recepit.
  Inde ſub aſcanii ditione binominis Alba
Reſque Latina fuit : ſuccedit Silvius illi.
Quo ſatus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomi-

602. *Corniger.*] Fluvii cur cornuti & tauriformes, vide lib. 9. vſ. 80. & lib. 13. vſ. 895.

604. *Et reſperſit aquis.*] *Reſpergit* rectius multi. Cenſeo tamen ſcribendum *detergit* ἀρχαϊκῶς, pro *deterget.* quomodo Poëtæ paſſim. *Heinſ.* *Pars optima.*] Pars melior, anima. *R.* *Reſtitit illi.*] Remanſit Æneæ.

608. *Indigetem.*] Situs eſt, inquit Livius lib. 1. quemcunque eum dici fas juſque eſt, ſuper Numicium fluv. Jovem Indigetem appellant. • Indigetes autem ſunt qui ex mortalibus indigenis in Deorum numerum relati ſunt, quaſi in Diis agentes. vide quæ nos ad 12. lib. Æn. 794. v. *Indigetem Æneam ſcis ipſe, &c.* & quæ Lil. Gyrald. primo Syntagmate de Diis. *Temploque.*] Latini ſacellum tanquam Heroi dicaverunt, cum inſcriptione hujuſmodi: Πατρὸς θεοῦ χθονίου, ὃς ποταμοῦ Νομικίου ῥεῦμα διέπει, Dionyſius lib. 1. *F.* *Temploque ariſque recepit.*] *Reponit.* Heinſ.

FAB. XVI. *Arg.* Inde ſub, &c.] *Tyberinus Albanorum rex Tuſco amni qui tunc dicebatur* Albula, *merſus interiit, ac nomen fluvio reliquit : Item Aventinus, à quo mons dictus, urbis Albæ accepit imperium. Sub hoc Pomona Hamadryadum nympharum hortorum cultrix, feliciumque arborum, cujus nomen pomaria obtinent. Hanc cum Vertumnus diligeret, ſolitus in varias figuras mutari, & ea refugiente concubitum, ſollicitudine aſſidua ureretur, noviſſime in anum converſus eſt, eique multa retulit, quibus fœminæ flecti ſolerent, ut ſibi jungeretur. Ipſa autem perſeverante in propoſito, noviſſime refert quoque fuiſſe in Cypro Anaxaretem virginem, quæ propter ſuperbiam punita fuiſſet à Venere, verſuſque in ſuam formam concubuit cum ea.* Lact.

609. *Aſcanii binominis.*] Duo nomina habentis. Nam & Aſcanius & Iulus à prima lanugine, quæ ἴουλος Græcè dicitur, fuit cognominatus. *Inde.*] Ceſſit novercæ Lavinium Aſcanius ſive Iulus, Albamque condidit. In hac Albanorum regum genealogia diſſentit à ſe noſter, in quarto Faſtorum. A Noſtro Livius 1. lib. & Dionyſius. ſucceſſionem vero breviter ſic cap. 1. Aſcanius. 2. Sylvius Poſthumus Æneæ filius. 3. Æneas Sylvius : manſit enim Sylvius poſtea omnibus cognomen. 4. Latinus. 5. Alba. 6. Atis, ſeu Epitus. 7. Capys. 8. Capetus. ſeu Calpetus. 9. Tiberinus. 10. Remulus. 11. Agrippa, qui noſtro Acrota. 12. Aventinus. 13. Procas. 14. Amulius Numitor. *F.*

610. *Succeſſit Sylvius illi.*] *Succedit* S. Marci, Bernegger. prim. Vatican. tert. Medic. & alii viginti. *Heinſ.*

611. *Latinus.*] Sylvii Æneæ filius, Poſthumi nepos. Poſt Latinum autem alii recenſent Albam, poſt Albam Ovidius hîc Epitum vocat. *Micyl.*

612. *Cla-*

Nomina cum ſceptro : clarum ſubit Alba Latinum :
Epitos ex illo eſt. poſt hunc Capetuſque, Capyſque ;
Sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab illis
Cepit ; & in Tuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ. de quo Remuluſque feroxque
Acrota ſunt geniti : Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino : qui quo regnarat, eodem
Monte jacet poſitus ; tribuitque vocabula monti.
Jamque Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.

Rege

612. *Clarus ſubit Alba Latino.*] *Subit ecce* veteres plerique. niſi quod pri. Gronov. & unus Leid. *inde.* pro *Clarus* multi veteres *Clarius.* *natus* ſec. Palat. & unus Leid. & unus Voſſii. at pri. Erfurt. *Narus.* alter Erfurt. *Daunus.* ſec. Moret. *claro ſubit ecce Latino.* *Alba* eſt in uno meo, Calandræ, & Politiani excerptis. *ecce Latinum* Langerm. & Urbin. *Latinus* pri. Hamburg. & S. Marci. At primus Moreti, *clarum ſubit Alba Latinum.* optime. lib. IV. Faſtor. initio,

Iſque Latine, tibi pater eſt, ſubit Alba Latinum. Heinſ.

613. *Epitus ex illo.*] *Ex illo eſt* vetuſtiores. *Epiros* etiam Bernegg. alter Erfurt. prim. Twiſd. & prim. Gronov. dixi lib. IV. Faſt. v. 43. prim. Moreti, *Egretos.* apud Virgilium lib. II. Æn. pro eo quod in vulgatis legitur codicibus,

Addunt ſe comites Ripheus & maximus annis
Iphitus.

codex veterrimus Mediceus agnoſcit *maximus armis Æpitus.* in aliis *Ephytus.* & lib. V. *Epytides* Iuli cuſtos in veterrimis membranis. qui *Epitides* in vulgatis eſt libris. Homero Iliad. P. Κήρυξ Ἠπυτίδης. *Idem.*

615. *Thuſci fluminis.*] Periphraſis eſt Albulæ, qui poſtea Tyberis à Tyberino rege in illo ſubmerſo fuit appellatus. *R. Demerſus.*] Vetuſtiores *dimerſus.* Heinſ.

616. *De quo Remuluſque feroxque Acrota.*] Poſt Tyberinum, Agrippam Sylvium numerant, Tyberini filium, qui annis regnavit tres & triginta. Poſt Agrippam autem Remulum hujus filium, quem tamen Dionyſius *Alladium* vocat. *Micyl.*

617. *Maturior annis.*] *Armis* pri. Baſ. *avis* unus. Voſſ. puto *avi.* Adi Notas lib. VIII. v. 619. *Heinſ.*

618. *Imitator fulminis.*] Cum enim vellet videri fulmina jaculari. à Jove fulmine vero percuſſus eſt. *R. Fulmineo.*] Alter Salmoneus, *Qui flammas Jovis & ſonitus imitatus Olympi*, ἀντιβροντῶν vero interiit fulmine. *Farn.*

621. *Poſitus.*] Sepultus. *Tribuitque vocabula monti.*] Aventinus enim unus ex collibus Romæ urbis ab Aventino rege, illic ſepulto fuit cognominatus.

622. *Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.*] *Palatinus ſumma loca gentis* ſcripti omnes noſtri cum vetuſtis editionibus. niſi quod *Palatina loca gentis* Florentinus S. Marci & Neap. omiſſo τῷ *ſummam.* ſec. Pal. *Palatina ſumma loca gentis.* Scribe,

——*Palatini ſummam Proca collis habebat.*

in τῷ *loca* vides veſtigia *collis.* *gens Palatina* ineptum eſt. *Heinſ.* *Palatinæ ſummam gentis.*] Ita ut *ſumma gentis* accipiatur, pro imperio & ſumma parte gentis Palatinæ, hoc eſt, quæ circa palatium & ea loca, ubi poſtea Roma condita

fuit,

Rege ſub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertius hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtûs:
Unde tenet nomen. non ſilvas illa, nec amnes;
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed aduncâ dextera falce:
Qua modo luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit: fiſſa modo cortice virgam
Inſerit: & ſuccos alieno præſtat alumno.
Nec patitur ſentire ſitim: bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque nulla cupido.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus: & acceſſus prohibet refugitque viriles.

Quid

fuit, tum habitabat. Et Dionyſius poſt Aventinum, Procam numerat, patrem Amulii & Numitoris. *Micyl.*

623. *Latinas.*] *Latinos* multi veteres. utrumque bene. *Heinſius.*

624. *Hamadryadas.*] Nymphas, quæ vero ſint Hamadryades dictum ad 777. v. lib. 8. *Farn.*

628. *Nec jaculo gravis eſt.*] Nec dextra Pomonæ, inquit, jaculum geſtat, ſed falcem, qua luxuriantes ramos recidat. *R.* *Sed adunca.*] *Inutiles falce ramos amputat, Feliciores inſerit.* Horat. 2. epod. Inſitionum genera docent Columella 5. l. de re ruſtica 11. cap. idem. lib. de arboribus. Palladius in Februario, tit. 17. Plin. lib. 17. cap. 14. Virg. 2. Georgic. v. 69. *Farn.*

630. *Fiſſo modo cortice lignum.*] *Fiſſâ* Bernegger. prim. Palat. pri. Gronov. & decem alii ex vetuſtioribus. Dixi lib. IV. v. 375. pro *lignum* pri. Gronov. & quatuor alii *virgam.* bene. *Heinſius.*

631. *Succos præſtat.*] *Præbet* ex vetuſtioribus plurimi. *Idem.* *Alieno alumno.*] Surculo ex alia arbore in aliam tranſlato. *R.* *Alieno.*] *Miraturque novas frondes & non ſua poma.* F.

633. *Fibras.*] Tenuiores ſubtilioreſque radices. *R.* *Labentibus irrigat undis.*] *Latentibus* Bernegg. prim. Moret. fragm. Boxhornii, aliique nonnulli. quid ſi *lactantibus undis* ſcripſerit Ovidius? *lac* certe ſuccus in plantis herbiſque dicitur. hinc *herba lactaria* & *lactuca*, & *lac Cyrenaïcum*, laſerpitii ſuccus. *lactantem annum* noſter dixit lib. XV. hinc etiam *Lactans Deus* & *Lactucia Dea* apud Auguſtinum de Civitate Dei. Propert. l. IV. El. 11.

Et coma lactenti ſpicea fruge tumet.

lactens ficus apud noſtrum in Faſtis & *lactentia frumenta* apud Virgilium. poteſt & *lambentibus undis* legi. Vomanus de laudibus Hortuli in Catalectis,

Aquæ ſtrepentis vitreus lambit liquor,
Sulcoque ductus irrigat rivus ſata.

Prudentius Cathemerin. Hymno V.

Illic & gracili balſama ſurculo
Deſudata fluunt, raraque cinnama
Spirant, & folium, fonte quod abdito
Prælambens fluvius portat in exitum.

ſic vetuſtiores membranæ. *Heinſ.*

635. *Vim tamen agreſtum.*] *Agreſtem* tert. Medic. & unus Voſſianus. *Idem.* *Agreſtum.* Vide quæ ad v. 150. lib. I. & 500. v. lib. 8. F. *Vim agreſtum.*] Violentiam ruſticorum.

639. *Sile-*

Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecere, & pinu præcincti cornua Panes,
Silvanuſque ſuis ſemper juvenilior annis,
Quique Deus fures vel falce vel inguine terret,
Ut poterentur eâ? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit. verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen verſaſſe videri.
Sæpe manu ſtimulos rigidâ portabat; ut illum
Jurares feſſos modo disjunxiſſe juvencos.
Falce datâ frondator erat, vitiſque putator.
Induerat ſcalas, lecturum poma putares.

Miles

639. *Silenuſque.*] *Silvanuſque* pletique vetuſtiores. recte. qui numen eſt Latinum. ut & Vertumnus. Sileno nullus hic locus, non magis quam Baccho, cui is comes adhæret ſemper indivulſus. Silvanus Deus agreſtis. Virgilius initio Georg. poſtquam Cererem, Faunos, Dryadas, Pana, Minervam, alios deos agreſtes invocavit, addit,

Et teneram ab radice ferens Silvane cupreſſum.

cujus ad exemplum quoque Gratius initio Cynegetici, poſt alios deos agreſtes invocatos,

Naïdes, & Latii cultor qui Faunus amœni,
Semper & inculto Silvanus termite gaudens.

Sed & idem Maro Georg. II.

Fortunatus & ille, deos qui novit agreſtes,
Panaque Silvanumque ſenem.

unde apparet cur noſtro *ſuis juvenilior annis* dicatur. *Heinſ.*

641. *Ut potirentur eâ.*] *Poterentur* meliores. dictum lib. XIII. verſ. 130. *Idem.*

642. *Vertumnus.*] Qualis Deus fuerit Vertumnus, quæ nominis ratio, & in varias formas mutabilitas docet Propertius 4. lib. el. 2. & ad eum Beroaldus & Io. Annius. vide & Lil. Gyrald. Syntagm. 4. nec non Baptiſtæ Pii Annot. Poſter. c. 33. Ad anni vertentis varias vices refertur Vertumnus. *Seu quia vertentis fructus percepimus anni, &c.* Propertius ibid. *F. Hos quoque Vertumnus.*] Vertumnus Deus eſt bene vertendarum rerum, hoc eſt, vendendarum atque emendarum, à vertendo dictus; quod ſe in varias verteret formas. Inde *Vertumnalia* dicta ſunt, quæ menſe Octobri in honorem Vertumni celebrabantur, ut auctor eſt Varro. Vide Baptiſt. Pium Annotat. poſter. cap. 33.

646. *Verſare videri.*] *Verſaſſe* rectius ſec. Pal. prim. Baſ. uterque Erfurt. Juret. & decem alii. & mox *Jurares* pro *Juraſſes* Arond. Boxhorn. Oxon. & alii undecim. *Heinſius.*

647. *Sæpe manu ſtimulos.*] Sæpenumero, inquit, in bubulcum Vertumnus commutabatur, ut Pomona potiri poſſet.

649. *Vitiſque putator.*] Malim *vitiſve.* Heinſ.

650. *Induerat ſcalas.*] *Induitur ſcalas* Thyſii codex. eleganti Græciſmo. Vide Notas Triſt IV. Eleg. I. v. 76. ſed tum pro *putares* ſit legendum *putaris.* Idem.

653. *Spe-*

Miles erat gladio, piſcator arundine ſumtâ,
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam pictâ redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, poſitis ad tempora canis,
Aſſimilavit anum: cultoſque intravit in hortos;
Pomaque mirata eſt: Tantoque potentior, inquit.
Paucaque laudatæ dedit oſcula; qualia nunquam
Vera dediſſet anus: glebâque incurva reſedit,
Suſpiciens pandos autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra ſpatioſa tumentibus uvis:
Quam ſociâ poſtquam pariter cum vite probavit;
At ſi ſtaret, ait, cælebs ſine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoque, quæ juncta vitis requieſcit in ulmo,
Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.

Tu

653. *Spectata gaudia formæ.*] *Sperata* prim. Baſil. ſec. Pal. alter Hamburg. & quinque alii. etiam pro diverſa lectione Neap. ut lib. III.

Ibat ut injiceret ſperato brachia collo.

apud Terentium tamen *formarum ſpectator.* Idem.

656. *Aſſimilavit anum.*] *Aſſimulavit* multi veteres. *Idem.*

657. *Tantoque potentior, inquit.*] *Peritior* multi. fruſtra. quidam addunt duos verſus,

Omnibus es Nymphis, quas continet Albula ripis.
Salve virginei flos intemerate pudoris.

ſed nugæ ſunt. Vide omnino de eleganti hoc loquendi modo Obſervationum Gronovianarum lib. II. cap. XXI. & Tanaquillum Fabrum ad Phædrum. ſic lib. V. Faſt. ex antiquis libris,

At mihi pande precor tanto meliora petenti. Idem.

660. *Autumni pondere.*] *Autumnum in pondere* unus Bononienſis. Forte, *autumno pondere*, ut lib. III. ſub finem. pro *pandos ramos* multi *patulos*, *gravidos*, *curvos*. nil muto. *Idem.*

661. *Specioſa nitentibus uvis.*] *Spatioſa tumentibus uvis.* Repone ex plurimis veterum. Triſt. IV. Eleg. VI.

Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis.

infra lib. XV.

——*tumidaque in vitibus uva.*

Virgil.

——*tumidis Bumaſte racemis.*

Cato in Diris,

Dulci namque tumet nondum viticula Baccho. Idem.

663. *Cælebs.*] Sine conjuge. Vites enim ſic ulmos amplectuntur, ut uxores viros. *Sine palmite.*] Sine vite. *R. At ſi ſtaret.*] At niſi maritatas haberent vites ulmi aut populi, nil præter frondes ſuas haberent. Cælebs unde dicatur, vide quæ ad Senecæ Hippolytum. v. 230. *Farn.*

666. *Si non juncta foret.*] *Nuda* S. Marci, prim. Hamburg. & tert. Bonon. *nupta.* Thuan. &. prim. Bonon. certe aut *nupta* legendum aut *vincta* cum Neap. nam *juncta* proximo verſu præceſſerat. niſi illic *vincta* legis cum prim. Gronov. quomodo noſter Ep. V.

Nu

Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
Concubituſque fugis; nec te conjungere curas.
Atque utinam velles! Helene non pluribus eſſet
Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyſſei.
Nunc quoque, cum fugias averſeriſque petentes,
Mille proci cupiunt; & ſemideique Deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, ſi ſapies, ſi te bene jungere, anumque
Hanc audire voles, (quæ te plus omnibus illis,

Plus

Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus

Pentadii de adventu veris, ut ſcribendum eſt.

Vitea muſta tument vicinas vincta per ulmos.

ubi *tumere* denuo habes. *nupta vitis*, quomodo *ulmus marita* non Poëtis tantum, ſed & Columellæ ac aliis rei ruſticæ ſcriptoribus paſſim dicta. Appoſite Plinius lib. XIV. .cap. I. *Jam in Campano agro populis nubunt vites, maritaſque complexa, atque per ramos earum procacibus brachiis, geniculato curſu ſcandentes, cacumina æquant.* Gualterus in Alexandreide libro primo,

——tot nuptas vitibus ulmos.

quæ ſine dubio ad imitationem alicujus Poëtæ ex vetuſtioribus, ut alia multa, ille dixit. Vomanus de laudibus Horti, in Catalectis,

Fœcunda vitis conjuges ulmos ama.

Horatio lib. IV. Od. V.

Et vitem viduas ducit ad arbores.

& Juvenali Sat. VIII.

Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.

Catullo quoque *vidua vitis* & *marita ulmus* dicuntur in Epithalamio. *vitis maritat populos* Horatio Od. II. Epod. Columella lib. V. cap. VI. *At ſi teneram ulmum maritaveris, onus nupta non ſufferet. Si vetuſta vitem applicueris, conjugem necabit. Ita ſuppares eſſe ætate & viribus arbores viteſque convenit. Sed arboris maritandæ cauſa ſcrobis viviradici fieri debet.* Sic iſta ex veſtigiis vetuſtiſſimi codicis S. Germani conſtituenda ſunt. in quo *At ſi teneram ulmum maritaveris, onus non nam ſufferet, ſi vetuſtate vitem applicueris.* idem quoque recte *ſuppares* pro *ſibi pares.* paulo poſt, *Viti novella pampinarium dimitti* (vet. cod. *immitti*) *non oportet, niſi neceſſario loco natus eſt, ut viduum ramum maritet.* Heinſ.

670. *Lapitheïa movit prælia.*] *Semeleïa* S. Marci, quod non intelligo. *Idem.*

671. *Conjux timidi atque audacis Ulyſſei.*] *Aut audacis* plerique veteres. ſed nihili hæc ſunt. nam ſi timidus, cur audax. Vere Barberin. *timidis audacis Ulyſſi.* Hoc eſt, audacis in timidos. noſter lib. X.

——fortiſque fugacibus eſto,
Inquit: in audaces non eſt audacia tuta.

De Crocodilo Ammianus Marcellinus lib. XXII. *Audax tamen monſtrum fugacibus, ubi audaces ſenſerit timidiſſimum.* & lib. XXVII. de Probo, *Erat tamen interdum timidus ad audaces, contra timidos celſior.* Idem.

675. *Sed tu ſi ſapies.*] *Sapias*, & mox. *velis* multi veteres. Sed nihil puto mutandum, quia tum *rejicias* & *ſeligas* etiam eſſet dicendum. Epiſt. V. verſ. 99. ſcribendum etiam opinor,

Nec tibi, ſi ſapies, fidam promitte Lacænam.

non *ſapias*. Idem.

678. Tibi

Plus quam credis, amo) vulgares rejice tædas:
Vertumnumque tori ſocium tibi ſelige: pro quo
Me quoque pignus habe. neque enim ſibi notior ille eſt;
Quam mihi. nec toto paſſim vagus errat in orbe.
Hæc loca ſola colit. nec uti pars magna procorum,
Quam modo vidit, amat. tu primus & ultimus illi
Ardor eris; ſolique ſuos tibi devovet annos.
Adde, quod eſt juvenis: quod naturale decoris
Munus habet: formaſque aptè fingetur in omnes:
Et, quod erit juſſus, (jubeas licet omnia) fiet.
Quid, quod amatis idem? quod, quæ tibi poma coluntur,
Prima habet; lætâque tenet tua munera dextrâ?
Sed neque jam fœtus deſiderat arbore demtos,
Nec quas hortus alit, cum ſuccis mitibus herbas;
Nec quicquam, niſi te. miſerere ardentis: & ipſum,
Qui petit, ore meo præſentem crede precari.
Ultoreſque Deos, & pectora dura peroſam
Idalien, memoremque time Rhamnuſidis iram.

Quo-

678. *Tibi delige.*] *Selige* codex S. Marci, & prim. Hamburg. alii multi *dilige.* unde *dilectum habere.* Idem.

681. *Hæc loca magna colit.*] *Nec loca* Bernegger. ſec. Pal. Cantabr. uterque Erfurt. Arond. & alii viginti. ex præſcripto Poëtæ,

—— Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

ſed quia mox ſequitur, *nec uti pars magna procorum*, vix videtur id ferri poſſe. in uno meo, quem ab Ægidio Menagio viro cultiſſimi ingenii munus accepi, pro diverſa lectione *loca ſola.* quod ex ſuis etiam Vivianus notat. Puto, *ſed loca ſola colit.* ſic Lucretio lib. VI. de fulminibus, *Cur etiam loca ſola petunt.* Cephalus apud noſtrum lib. VII.

Tu facis ut ſilvas, ut amem loca ſola.

Idem.

682. *Quam modo vidit.*] *Quas* S. Marci, Neapol. Urbin. & unus meus, mox *devovet ignes* unus Baſil. pro *annos.* Idem.

684. *Quod.*] *Opportuna mea eſt cunctis natura figuris: In quamcumque voles, verte; decorus ero.* Propertius lib. 4. eleg. 2. & mox; *At mihi quod formas unus vertebar in omnes, Nomen ab eventu patria lingua dedit.* Farn.

688. *Primus.*] Vertumno dicabantur fructuum primitiæ. ipſe dicto Propert. loco; *Prima mihi variat liventibus uva racemis, Et coma lactenti ſpicea fruge tumet, &c.* Farn.

689. *Jam fœtus.*] Nil libri juvant. Puto nihilominus,

Sed neque tam fœtus deſiderat arbore demtos,
Nec quas hortus alit cum ſuccis mitibus herbas,
Nec quicquam, quam te. vel, *Nihil aliud, quam te.*

Heinſ.

692. *Quod petit.*] *Qui petit* duo veteres. rectius. *Idem.*

694. *Idaliam.*] *Idalian* prim. Palat. & duo

Quoque magis timeas, (etenim mihi multa vetuſtas
Scire dedit) referam totâ notiſſima Cypro
Facta; quibus flecti facilè & miteſcere poſſis.
Viderat à veteris generoſam ſanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus.
Viderat: & totis perceperat oſſibus æſtum.
Luctatuſque diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit.
Et modo nutrici miſerum confeſſus amorem,
Ne ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ.

Et

& duo alii. *Idalien* Oxon. pri. Moret. pri. Hamburg. & ſex alii. *Idem*. *Rhamnuſidis.*] Nemeſis Deæ ſuperborum inſolentiam & faſtum ulciſcentis. de qua vide quæ adnotavimus ad 406. ℣ſ. lib. 3. & vid. Plin. lib. 11. cap. 45. *Farn.*

695. *Quoque magis caveas.*] *Timeas* S. Marci. Neapol. Urbin. Thuan. Juret. aliique plurimi, venuſta repetitione. *Heinſius.*

697. *Facta.*] Malo *Fata* cum Sixiano & uno meo. *Idem.*

FAB. XVII. *Arg.* Viderat à veteris, &c.] *In Inſula Cypro Anaxarete fuit ex progenie Teucri Salaminii, quæ forma cæteras gentes ejuſdem civitatis ſupergreſſa eſt. Sed ut pulchritudo eminens fuit, ita propter aſpernationem virorum abominanda omnibus. Quam cum Iphis ejuſdem civitatis amore diligeret, neque aditum ad eam haberet, dolens quod in tam gravem ſortem incidiſſet, ne diutius doleret, ad extremum noctu clam ante fores puellæ ſuſpendio ſe liberavit. Cui cum funus pro dignitate fortunæ per publicum maxima frequentia duceretur, & illa patientiſſime ex ſuperiori parte domus proſpiceret, ob nimiam crudelitatem, animique duritiam, in veſtigio ſui a Venere ſaxo durata eſt, ita ut apud Salaminios ſpecies ejus proſpicientis Veneris nomen acceperit. Dehinc Vertumnus rediens in ſuam ſpeciem Pomona potitus eſt.* Lact.

698. *Teucri.*] Quem Telamon pater, quia Ajacis fratris necem non fuerat ultus, Salamine arcebat. is itaque in Cypro inſula novam condidit Salamina. *Teucri.*] Dicit. Creteuſ. lib. 6. in principio.

Telamone cretus, Teucer, à Troja venit,
Troja cremata: & patrio pulſus ſolo,
A cade fratris, Pharia viſit littora.

Quod ita ex Eurip. Helen. reddimus.

700. *Perceperat oſſibus ignes.*] *Æſtum* vetuſtiores plerique cum S. Marci codice. *Heinſ.*

701. *Luctatuſque.*] Hunc verſum habes ante lib. 7. ℣ſ. 10.

703. *Et modo.*] Hæc ex penitiſſimis artis & experientiæ ſuæ myſteriis poëta. ſolebant enim amatores per nutrices, ancillas, famulos ſollicitare amicas ſuas; tabellis, prece ſupplici & obſequio ambire; poſtes noctu corollis & ſertis ornare; cantu delinire; querelis implorare; in limine pernoctare, lacrymas, vinum, aquam ad januæ cardines effundere, &c. Plautus in Curculione Act. 1. ſcen. 1. Hor. 1. l. od. 25. & l. 3. od. 10. Perſius Sat. 5. *dum Chryſidis udas Ebrius ante fores extincta cum face canto.* Noſter in lib. de arte paſſim. in 2. *Sæpe feres imbrem cæleſti nube ſolutum, Frigidus & nuda ſæpe jacebis humo, &c.* Farn. *Miſerum amorem.*] Eam enim à qua non amabatur, amabat. *Farn.* addit hos 2. ℣ſ.

* *Ne ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ:*
Et modo, de multis alicui blanditus amicis:

704. *Per ſpes oravit alumnæ.*] Puto *ſpes alumnas.* Adi notas noſtras Met. IV. ℣ſ. 421. ſic *Per ſpes ſocias* l. XIII. *Heinſius.*

705. Et

Et modo de multis blanditus cuique miniſtris,
Sollicitâ petiit propenſum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis ſua verba tabellis :
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Poſtibus intendit; poſuitque in limine duro
Molle latus : triſtique feræ convicia fecit.
Surdior illa freto ſurgente cadentibus Hœdis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc vivum radice tenetur;
Spernit, & irridet; factiſque immitibus addit
Verba ſuperba ferox : & ſpe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis : & ante fores hæc verba noviſſima dixit :
Vincis, Anaxarete : neque erunt tibi tædia tandem
Ulla

705. *Et modo de multis alicui blanditus amicis.*] *Blanditus cuique miniſtris* Thuan. prim. Reg. prim. Moret. & alii decem. probe. *cuiquam blanditus* prim. Baſil. *alicui blandita miniſtris* pri. Palat. pri. Vatican. tert. Medic. Urbin. uterque Hamburg. & ſeptem alii. Calandr. & præterea quinque, *ſuadendo cuique miniſtris.* Neapol. *alicui ſuadendo miniſtris.* in quibus omnibus veræ lectionis apparent veſtigia. *Idem.*

710. *Triſtiſque feræ convitia fecit.*] Scribe *triſtique feræ* cum uno Baſil. hoc eſt difficili, immiti. vide Nonium in *Triſte.* Idem.

711. *Sævior illa freto.*] *Surdior.* prim. Gronov. alter Erfurt. & quatuor alii. optime. Epiſt. Hermiones,

Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtæ
Traxit inornatis in ſua tecta comis.

Epiſtola Leandri,

Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla.

Artis libro I.

Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas.

Horat. libro. III. Od. VII.

—— *ſcopulis ſurdior Icarii.*

Idem Epod. XVII.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus ſalo.

ſic *ſurda fores* de quibus Amor. lib. I. Eleg. VI.

—— *ò foribus ſurdior ipſe tuis.*

Idem. *Hœdis.*] Stellis duabus infra capram ſub humero Erichthonii, quæ ortu & occaſu ſuo tempeſtatem cient.

712. *Noricus.*] Apud Noricos Auſtriæ, vel, ut alii, Bavariæ pop. optima ferri & vena & temperatura. Plin. l. 34. c. 14. *Farn.*

713. *Quod adhuc vivum radice tenetur.*] Hoc eſt, quod nondum è terra eſt effoſſum. Saxa enim nondum à ſua radice avulſa, & viva dicuntur, & duriora ſunt. *Vivum radice.*] *Viva radice* prim. Baſil. Oxon. Hamburg. & complures alii. unus Bonon. *viva quod adhuc radicè.* hinc *viviradix* planta ſæpius apud Rei ruſticæ ſcriptores occurrit, Columella imprimis. *ſaxi radices* quoque Lucretius dixit. *viva ſaxa* noſter Metam. lib. VII. *Heinſius.*

718. *Neque erunt tibi tædia tandem Ulla ferenda mei.*] *Mihi tædia* nonnulli cum prim. Hamburg. nil muto. ſic Arte Amatoriâ,

Dedecet ingenuos tædia ferre ſui.

Idem.

720. Et

Ulla ferenda mei. lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidâque incingere lauro.
Vincis enim, moriorque libens: age, ferrea, gaude.
Certè aliquid laudare mei cogêris, eritque
Quo tibi ſim gratus: meritumque fatebere noſtrum.
Non tamen ante tui curam ceſſiſſe memento,
Quàm vitam; geminaque ſimul mihi luce carendum.
Nec tibi Fama mei ventura eſt nuntia leti;
Ipſe ego, ne dubites, adero: præſenſque videbor;
Corpore ut exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis;
Eſte mei memores; nihil ultra lingua precari
Suſtinet; & longo facite ut memoremur in ævo:
Et, quæ demſiſtis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad poſtes ornatos ſæpe coronis
Humentes oculos & pallida brachia tendens,
Cum foribus laquei religaret vincula ſummi;
Hæc

720. *Et Paana voca.*] Hoc eſt, vocibus lætitiæ utere, qualibus voti compotes gaudia ſua exprimere ſolent, ut alibi Ovidius: *Dicite iô Paan, iô Paan dicite Paan. Incingere.*] Coronare, inquit, viridi lauro. id quod triumphantes ſolent. *Raph.*

721. *Vincis, ait.*] *Vincis enim* prim. ſec. Palat. prim. Vatican. tert. & quart. Medic. prim. Baſil. Oxon. S. Marci, Neapol. Urbin. plurimi denique ex vetuſtioribus. Putabam aliquando, *Vincis iô.* Heinſ.

722. *Mei cogeris, eritque.*] *Mei cogeris amoris.* Florent. S. Marci. *Idem.*

724. *Non tamen ante mihi curam excessiſſe memento.*] *Tui curam exceſſiſſe* Thuan. prim. Gronov. prim. Baſil. Calandr. prim. Erfurt. Arondel. & complures alii. *tibi* S. Marci, prim. Hamburg. prim. Moret. pro *exceſſiſſe*, S. Marci, *curamque egiſſe. curam exiſſe* tert. Medic. *finiſſe* unus Argent. ſec. Palat. & prim. Hamburg. *fuiſſe* Bernegger. Scribe,

Non tamen ante tui curam fugiſſe memento.

vel *ceſſiſſe.* Idem. *Curam tui.*] Amorem, quo te proſequor.

725. *Carendum eſt.*] Non habent τὸ *eſt* S. Marci, Neapol. Bernegger. Arondel. prim. Hamburg. & octo alii. bene. *Heinſius.*

728. *Mortalia facta.*] *Fata* Arondel. Bernegger. & præterea duodecim. *Idem.*

729. *Si tamen.*] *Si qua eſt cœlo pietas, quæ talia curet.* 2. Æneid. εἰ πού τι πτωχῶν γε θεοὶ καὶ ἐριννύες εἰσίν. Odyſſ. Homer. 17.

731. *Facite ut narremur.*] Τὸ *ut* abeſt à S. Marci, Neapol. Bernegger. prim. Gronov. & quatuor aliis. *Facite narremur ut ævo* prim. Hamburg. *facite ut memoremur* prim. ſec. Palat. prim. Moret. & tres alii. Thyſii *facite memoremur.* Lege *facite ô memoremur*, vel *narremur.* Heinſ.

733. *Ornatos.*] Lege quæ modo ad verſ. 705.

735. *Vincula ſummis,*] *Summi* Florent.

Hæc tibi ſerta placent, crudelis & impia? dixit.
Inſeruitque caput, ſed tum quoque verſus ad illam:
Atque onus infelix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantum ut multa gementem
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertaque janua factum
Prodidit; exclamant famuli: fruſtraque levatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu, complexaque frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerarum verba parentum
Edidit; & matrum miſerarum facta peregit;
Funera ducebat mediam lacrymoſa per urbem;
Luridaque arſuro portabat membra ferĉtro.
Forte viæ vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa,

rent. S. Marci, & Neapol. benc. ſummi vincula laquei. ſequentem verſum cum interrogationis nota. lege. & deinde *verſus ad illam*, ſine τῷ *eſt*. ex fide vetuſtiorum. *Heinſ.*

739. *Trepidantem & multa gementem.*] *Timentem* veteres plerique. decem, *trepidantum & multa timentum. trepidantum & morte paventum* prim. Moret. & prim. Bonon. *trepidantum & morte timentum* alter Erfurt. & alii quatuor. *trepidantem & morte timentem* Langerman. *trepidantem & multa moventem* Medic. chart. *paventem* unus Baſil. *trementem* unus Leid. *tenentem* unus meus. *cuncta timentem* Thyſ. alius *trepidantis & multa gementis.* alius, *trepidi moreque timentis.* Hæreo in tanta diſcrepantia lectionum. Scribo nihilominus,

Icta pedum motu trepidantum ut multa gementem
Viſa dediſſe ſonum eſt.

ſequentia confirmant. *gementem* certe ex ſuo codice notarat Politianus. *multa gemens* pro multum apud Maronem,

—— ignotis exulat oris
Multa gemens.

multa putans, apud eundem. noſter lib. VIII.

—— deſerta & multa querenti.

lib. IV.

Quo ſimul intravit, ſacroque à corpore preſſum
Ingemuit limen.

Pont. III. Eleg. III.

Et gemuit parvo mota feneſtra ſono.

Virgil.

Nec plauſtris ceſſant vectare gementibus ornos.

& in Georgicis,

—— tractuque gementem
Ferre rotam.

Idem.

742. *Pater.*] Iphidis ſcil. *Farn.*

746. *Funera ducebat.*] *Ducuntur*, & mox *portantur* pro *portabat* Bernegger. Thuan. Barberin. pri. Gronov. & alii nonnulli. ſed fruſtra. Mater ducit funera, quia prima eſt in pompa funeris. eadem & funus portare dicitur, Ep. Sapph.

Non aliter, quam ſi nati pia mater ademti
Portet ad exſtructos corpus inane rogos. Heinſ.

Funera ducebat.] Ducendas ad celebrandas exequias curabat.

748. *Qua flebilis ibat Pompa.*] Prima editio Aldina & unus Mediceus, *quam ibat.* ſic *ire exequias.* Vide Notas Amor. II. Eleg. VI. Propertius libro III. Eleg. XV.

Nec

Pompa, fuit: duræque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes: quam jam Deus ultor agebat.
Mota tamen, Videamus, ait, miſerabile funus:
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vixque bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin;
Deriguêre oculi: calidusque è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit. conataque retrò
Ferre pedes, hæſit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jampridem pectore, ſaxum.
Neve ea ficta putes; dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Proſpicientis habet. quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, faſtus, & amanti jungere, Nymphe.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes,
Edidit; in juvenem rediit: & anilia demit
Inſtru-

Nec tamen eſt quiſquam, qui ſacros lædat amantes:
Scironis medias his licet ire vias.
ita opinor legendum. vulgati,
—— *media ſic licet ire via.*
Heinſ.

750. *Deus ultor.*] Ποίνιμος θεὸς Ἐρεννὸς, vel, Nemeſis potius, de qua modo ad ỹſ. 696. & plura ad ỹſ. 406. lib. 3.

752. *Tectum.*] Cubiculum.

753. *Vixque bene impoſitum.*] *Vix bene jam poſitum*, putabam aliquando. At Cantabrig. *Vix bene compoſitum* bene. *Vix bene impoſitum* fragment. Boxhornii, *Iphin* pro *Iphim* meliores. mox *è pectore* pro *è corpore* Thuan. & Juret. pro *Diriguere* codex Langerman. *Corriguere.* inſolenti verbo. vetuſtiores *Deriguere.* Heinſ.

758. *In corpore ſaxum.*] *In pectore* Cantabrig. Oxonienſ. Arondel. prim. Moret. plurimique alii. bene. *Idem.*

760. *Salamis.*] Quæ & Salamin dicitur, inſula eſt cum urbe ejuſdem nominis. & urbs in Cypro, à Teucro Telamonis filio ædificata. *R.*

761. *Proſpicientis.*] Zulich. & alter Thuan. *Ulciſcentis.* pro *ô mea Nymphe*, multi veteres *optima.* S. Marci, & alii ſex, *omnia.* Heinſ.

762. *Lentos faſtus.*] Diuturnam ſuperbiam. *Lentos faſtus.*] *Eja, ut elegans eſt.* Tert. *Ut faſtidit Simia.* Plaut. Moſtell. 4. 2. v. 4. *Facito faſtidii plenum, quaſi non luberet.* in Milite, 4. 2. v. 45. *Ejus elegantia meam extemplo ſpeciem ſpernat*, ibid. 4. 6. v. 20. *Faſtidioſus ædilis es.* Rud. 2. 3. v. 42. *Ut contemtim.* Perſ. 4. 3. v. 73.

763. *Sic tibi nec.*] *Tibi nil*, S. Marci. *Heinſ.*

765. *Deus.*] Vertumnus. ut ſupra ỹſ. 640. & 687.

766. *Anilia inſtrumenta.*] Mitram, baculum, canos, habitum una & formam anilem quam aſſumpſerat. v. 655. ſupra. *Farn.*

Inſtrumenta ſibi. taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Evicit nubes, nullâque obſtante reluxit.
Vimque parat: ſed vi non eſt opus: inque figurâ
Capta Dei Nymphe eſt: & mutua vulnera ſentit.
Proximus Auſonias injuſti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit: feſtiſque Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiuſque, patreſque Sabini
Bella gerunt: arciſque viâ Tarpeia recluſâ
Dignâ animam pœna congeſtis exuit armis.
Inde ſati Curibus, tacitorum more luporum,

Ore

771. *Et mutua vulnera.*] Nam & ipſa Vertumni amore cœpit ardere. *R.*

FAB. XVIII. *Arg.* Proximus Auſonias, &c.] *Poſt Amulii ac Numitoris Albanorum regum interitum Romulus urbis à ſe conditæ cepit imperium. Qui cum adverſus Titum Tatium pro raptu virginum dimicaret, hoſtis appropinquavit patriæ, quod ut Venus præſenſit, portis obſeratis una patefacta eſt; Tarpeja virgine prodente patriam. Venus pro filii incolumitate à nymphis, quæ proxima Iano erant, geminum petiit auxilium. Data ergo venia ſecundum portam qua Sabini irrupturi erant, recluſo fonte, ſcaturientes aquæ quæ antea latuerant, erumpebant: quæ cum frigidæ hoſtium introitum non prohiberent, ex frigidis in calidas verſæ hoſtem averterunt, victoriaque potitus Romulus.* Lact.

772. *Injuſti.*] Amulius armis potentior, & ipſe injuſtus, ut qui pulſo fratre natu majore Numitore regnum occupavit, filio Lauſo interempto, filia Rhea Veſte ſacerdotio conſecrata, cujus tamen ex Marte filii, interfecto Amulio regnum avo Numitori reſtituerunt.

774. *Palilibus.*] Plerique veteres *Parilibus.* Vide lib. IV. Faſtor. 721. mox *Tatiuſque* non *Tatius* iidem. *Heinſ. Parilibus.*] Feſtum hoc, ſive Palilia, à Dea paſtorum Pale, ſive à partu pecorum Parilia nuncupatum, agebatur XII. Calendas Majas, quo die urbis fundamenta jacta ſunt.

776. *Bella.*] Propter raptum Sabinarum. videantur hiſtorici, Livius, Florus, Plutarchus, Dionyſius, Victor, ut & noſter 1 de Arte. 1. Faſtor. & Propert. 4. l. 4. eleg. ubi & agitur de Tarpeja. *Tarpeja.* Quæ Sp. Tarpeji arcis Rom. præfecti filia, arcem hoſti prodidit, ſed & ipſa clypeis eorum obruta, pacta armillas quas in ſiniſtris habuerunt. *Farn.*

777. *Dignam animam pœnâ congeſtis exuit armis.*] *Digna* multi veteres. & recte. *Dignam animam pœnæ.* Medic. tert. & octo alii multi etiam *eruit.* cum S. Marci, Neapol. Urbin. pri. Palat. Cantabrig. prim. Moret. at Thuan. Bernegger. Oxon. Juret. & viginti aut plures alii *edidit.* Epiſt. Deianiræ:

Nempe ſub his animam peſtis Nemeæa lacertis
Edidit.

Reddere animam Faſt. VI. ℣. 743. Met. VIII. ℣. 505. ſed cum in vetuſtioribus ſit *eruit*, ſuſpicor *obruit* eſſe legendum. niſi verior ſcriptura,

Dignâ animam pœnâ congeſtis edidit armis.

vel,

Digna animam pœnæ congeſtis dedidit armis. Heinſ.

778. *Sati.*] Sabini, quorum urbs princeps Cures. *Farn. Tacitorum more luporum.*] *Rapidorum* Thuan. & unus Moreti, Oxon. treſque alii. *rabidorum* Argent.

vide

Ore premunt voces; & corpora victa ſopore
Invadunt: portaſque petunt; quas objice firmâ
Clauſerat Iliades. unam tamen ipſa recludit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit; niſi quod reſcindere nunquam
Dis licet acta Deûm. Jano loca juncta tenebant
Naïdes Auſoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium. nec Nymphæ juſta petentem
Suſtinuere Deam: venaſque & flumina fontis
Elicuêre ſui. nondum tamen invia Jani
Ora patentis erant, neque iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliiſque vapor penetravit ad ima
Fontis: & Alpino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipſis.
Flammiferâ gemini fumant aſpergine poſtes:
Portaque, nequicquam rigidis permiſſa Sabinis,
Fonte fuit præſtructa novo; dum Martius arma
In-

vide Notas libro III. Artis v. 8. *corpora victa ſoporis*, non *ſopore* codex S. Marci, & tert. Bonon. unus Leid. *vincta*. & Rottendorph. de quo l. XI. v. 239. *Heinſ.*

780. *Objice firmo.*] *Firma*. Thuan. Arondel. & alii decem. de quo ad Claudianum. *Idem.*

781. *Iliades.*] Romulus Iliæ filius. *Unum.*] Janualem tamen Tarpeja virgo recluſit. *Recluſit.*] *Recludit* prim. Palat. prim. Vatican. Neap. Urbin. prim. Reg. prim. Erfurt. Boxhornii. & decem alii. *Heinſ.*

785. *Jano loca juncta tenebant.*] Deſcribit poëta mutationem aquarum frigidarum in calidas. Nam in ipſo prælio cum fugerent Romani precibus Romuli aquæ calidæ ſcaturire cœperunt, quibus Sabini prohibiti ſunt ulterius Romanos perſequi: Poëta vero precibus Veneris id factum fuiſſe ait.

788. *Flumina fontis.*] *Semina* prim. Moret. *Heinſ.*

789. *Ora.*] *Oraque, quæ pollens ope ſum, fontana recluſi, Sumque repentinas ejaculatus aquas.* Farnabius. *Patentis.*] Quod ſignum belli: uti clauſum Jani templum ſignum pacis. *Ante tamen madidis ſubjeci ſulphura venis, Clauderet ut Tatio fervidus humor iter.* I. Faſt. *Idem.*

791. *Fœcundo ſulphura fonti.*] *Suffiſa* prim. Gronov. quod eſſet *ſuffita*. de quo Faſt. v. 675. *Heinſ.*

792. *Fumante bitumine.*] Eandem hanc Fabulam deſcribit idem poëta primo Faſtorum. Niſi quod illic non nymphis, ſed Iano calefactionem aquarum iſtam tribuit. vide Plin. lib. 15. cap. 29. *Micyl.*

797. *Rigidis promiſſa Sabinis.*] *Permiſſa* ſec. Moreti & alii tredecim. hoc eſt tradita. *Heinſ.*

 799. *In-*

Indueret miles. quæ poſtquam Romulus ultro
Obtulit; & ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrataque ſuis; generique cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis:
Pace tamen ſiſti bellum, nec in ultima ferro
Decertare, placet; Tatiumque accedere regno.
Occiderat Tatius, populiſque æquata duobus,
Romule, jura dabas: poſitâ cum caſſide Mavors
Talibus adfatur Divûmque hominumque parentem:
Tempus adeſt, genitor, (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, nec præſide pendet ab uno)
Præmia, quæ promiſſa mihi dignoque nepoti,
Solvere, & ablatum terris imponere cælo.
Tu mihi concilio quondam præſente Deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)

799. *Indueret miles.*] *Induerat* S. Marci, & pri. Erfurt. aliique nonnulli. Puto *Induitur.* ut Triſt. IV. Eleg. I. pro *quem poſtquam Romulus ultro, quam* codex Politiani & tres ex noſtris. duo *quæ.* quomodo vetuſtæ editiones nonnullæ. & recte. arma ſubintellige. *Idem.*

801. *Strata eſtque ſuis.*] *Strataque* pleriquc vetuſtiores; niſi quod in nonnullis *ſtrata atque.* Idem.

804. *Tatiumque accedere regno.*] Nam inter reliquas pacis conditiones hoc etiam placuit, ut Tatius una cum Romulo æqua poteſtate paribusque honoribus regnaret. *R.*

805. *Occiderat.*] Lavinii, cum ad ſolenne ſacrum eo veniſſet, concurſu facto, interfectus eſt. poſtquam annos quatuor pari cum Romulo poteſtate imperaſſet. Liv. I. *Duobus.*] Romanis & Sabinis.

807. *Divûmque hominumque parentem.*] *Potentem* ſecundus Regius. non invenuſte. *Heinſius.*

808. *Quondam fundamine magno.*] *Quoniam* ex ſcriptis. *Idem.*

809. *Et præſide pendet ab uno.*] *Nec præſide* quartus Medic. recte. Faſt. II. Mars ad Jovem,

Jupiter, inquit, habet Romana potentia vires:
Sanguinis officio non eget illa mei.

Idem.

810. *Præmia jam promiſſa mihi.*] *Sunt promiſſa* S. Marci, & Neapol. pri. Palat. prim. Hamburg. Arondel. & tres alii *ſunt.* Urbin. pri. Erfurt. & unus Medic. *nunc* Bernegger. Thuan. Oxon. prim. Gronov. & XVIII. alii. *quæ* duo Voſſiani. unus Moret. & alter Hamburg. recte. niſi mavis,

Præmiaque promiſſa mihi. Idem.

Nepoti.] Romulo filio meo, tuo nepoti. recenſetur & hæc ἀποθέωσις 2. Faſtor. *Farn.*

812. *Tu mihi conſilio.*] *Concilio* plerique veteres. *Heinſ.*

813. *Nam memoro, memorique animo.*] *Memoror* Cantabr. & unus Baſil. ſed aut verſus eſt Ennianus, qui *memoror* pro reminiſcor, & recordor poſuerat, quomodo & apud Lucretium in tribus veterrimis codicibus lib. II. inveni,

Cujus uti memori reii ſimulacra & imago
Ante oculos ſemper nobis verſatur.

aut ſcripſerat Naſo, ni fallor, *Nam refero.* hoc eſt, memini. ſic noſter paſſim. Adeantur quæ notamus Epiſt. V. 113.

Unus erit, quem tu tolles in cærula cæli;
Dixiſti. rata ſit verborum ſumma tuorum.
Annuit omnipotens: & nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitruque & fulgure terruit Urbem.
Quæ ſibi promiſſæ ſenſit data ſigna rapinæ,
Innixuſque haſtæ, preſſos temone cruento
Impavidus conſcendit equos Gradivus, & ictu
Verberis increpuit: pronumque per aëra lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palatî:
Reddentemque ſuo jam regia jura Quiriti
Abſtulit Iliaden. corpus mortale per auras
Dilapſum tenues: ceu latâ plumbea fundâ
Miſſa ſolet medio glans intabeſcere cælo.
Pulcra ſubit facies, & pulvinaribus altis
Dignior, & qualis trabeati forma Quirini.

Fle-

nam Ennianum illud,

Et meminiſtis enim, Diva, & memorare poteſtis,

locum hic non habet. cum pro narrare ſummum ſit. *Idem.*

814. *Unus.*] Verſus hic Ennii, ſed paulum immutatus: integrum uſurpavit, 9. Faſtor. *Unus erit, quem tu tolles in cærula cæli Templa. Quem tu tolles ad ſidera cæli.*] *Tollas in cærula cæli* S. Marci, unus Reg. prim. Hamburg. quart. Medic. & alii ſex. *tolles in cærula*, Neapol. Urbin. Bernegger. Cantabrig. prim. Vatican. prim. Palat. tert. Medic. & decem alii. ſic & ex ſcriptis exemplaribus Faſtor. 11. emendandum,

Unus erit, quem tu tolles in cærula cæli,

Citat Varro L. L.

Unus erit, quem tu tolles ad cærula cæli Templa.

ex incerto auctore. ſed Enniana ſunt. Lucretius libro 1.

Et ſolis flammam per cæli cærula paſci.

ſic & alibi ille. *Heinſius.*

816. *Rapinæ.*] Hoc ex hiſtoria. namque Romulo exercitum recenſente ad Capræ paludem, oborta eſt tempeſtas cum magno fragore & tonitru, ita ut rex nimbo opertus non ultra in terris viſus fuerit.

818. *Data ſigna.*] *Rata ſigna* S. Marci, quart. Medic. & ſex alii. Sed jam præceſſit. paulo ante *terruit urbem*, non *orbem* prim. Vatican. Urbin. Neapol. tert. quart. Medic. prim. Moret. pri. Erfurt. & duodecim alii. ſic de Jove Horat. l. 1. Od. 11. ——— *rubente*

Dexterâ ſacras jaculatus arces
Terruit urbem. Heinſius.

821. *Verberis.*] *Inſonuitque flagello.* quo equi verberantur. Æneid. 7. *Farn.*

822. *Nemoroſi Palati.*] *Palatium* autem unus eſt ex collibus Romanis, Imperatorum ſede clariſſimus. *R.*

823. *Non regia Jura Quiriti.*] *Jam regia* S. Marci, Juret. prim. Erfurt. prim. Baſil. quatuordecim alii. *nunc regia* Urbin. Thuan. Oxon. Arondel. & viginti præterea. *tunc regia* ſex. *regalia* ſec. Palat. & quinque alii. *jam regia* placet. *Jus* enim *regium* dicebatur. *ne regia* prim. Moret. *Heinſius.*

825. *Ut lata plumbea funda.*] *Sic* S. Marci, *ceu* Neapol. bene. *Idem.*

827. *Pulvinaribus.*] Lectis, qui Diis exſtrui ſolebant in templis.

828. *Di-*

Flebat, ut amiſſum conjux; cum regia Juno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curvo
Imperat: & vacuæ ſua ſic mandata referre.
O & de Latiâ, ô & de gente Sabinâ
Præcipuum matrona decus; digniſſima tanti
Ante fuiſſe viri, conjux nunc eſſe Quirini;
Siſte tuos fletus: &, ſi tibi cura videndi
Conjugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea, (namque mihi, nec quæ ſis dicere promtum eſt;
Et liquet eſſe Deam) duc, ô duc, inquit: & offer
Conjugis ora mihi. quæ ſi modo poſſe videre
Fata ſemel dederint; cælum aſpectaſſe fatebor.

Nec

828. *Dignior eſt qualis.*] *Dignior, & qualis* puto cum ſec. Vatic. & uno meo. *Heinſ.* *Qualis.*] Tunica purpura & albo trabeatim distincta induti. *Farn.*

830. *Irin ad Herſiliam.*] *Herſiliem* S. Marci, Neapol. Oxon. quart. Medic. & duo alii. *Herſilien* Juret. & prim. Ambroſ. infra tamen *Herſiliam* conſtanter libri. ſed ℣ſ. 848. *Herſilies* Oxon. præterea *tramite* pro *limite* ſec. Palat. & tres alii. *Heinſ.*

FAB. XX. *Arg.* O & de Latio.] *Herſilia conjux Romuli, cum fleret amiſſum conjugem, poſt datam ei à Junone immortalitatem, Ora Quirini nuncupata eſt: quorum templa à populo Romano in colle Quirinali conſtituta ſunt.* Lact.

832. *O & de Latio.*] *De Latia* Thuan. prim. Baſil. pri. Moret. & ſedecim alii. bene. Latia de gente. Hactenus vetertimus S. Marci Florentinus, in quo reliqua deſiderabantur. *Heinſ.*

834. *Colle Quirino.*] *Quirini* in ſcriptis plerique. pro vulgata tamen ſtant prim. Hamburg. & quinque alii. apud Horatium libro II. Epiſt. II.

—— *cubat hic in colle Quirini,*

vide Notas lib. IV. Faſtor. 375. pro *duce me lucum pete*, Thuan. *lucum pete velox.* prim. Moret. *ſanctum lucum pete. lucum magni pete* prim. Ambroſ. Latet aliquid nævi. *Idem.* *Quirini.*] Romulus cum ad Capræ paludem exercitum luſtraret, deſæviente tempeſtate, nuſquam comparuit. creditus tamen à Patribus propter morum aſperitatem diſcerptus. unde orta inter patres & populum ſeditione, Julius Proculus vir nobilis in concionem proceſſit, & jurejurando firmavit, Romulum à ſe in colle, qui inde Quirinalis dictus eſt, viſum, auguſtiore forma, cum ad Deos abiret, &c. Hinc pro Deo cultus & Quirinus, ut ipſe mandarat, appellatus eſt. Liv. I. Victor. I. cap. alii. *Farn.*

843. *Quem ſi modo poſſe videre.*] *Qua ſi* prim. Vatican. ſec. Palat. tert. Medic. prim. Hamburg. & decem alii. *videri* unus Moret. *Heinſ.*

844. *Cælum accepiſſe videbor.*] *Aſpexiſſe fatebor* in multis veterum. *aſpectaſſe* codex Politiani, unus Medic. & unus Ambroſ. recte. vide Notas lib. IV. 679. *Idem,*

845. *Thom*

Nec mora; Romuleos cum virgine Thaumanteâ
Ingreditur colles. ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſidere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat; Oramque vocat. quæ nunc Dea juncta Quirino eſt.

845. *Thaumanthea.*] Iris. Cur vero dicta Thaumantias, vide quæ ad 408. v. lib. 4. *Farn.*

846. *Romuleos.*] Quirinalem collem. *Raph.*

847. *A cujus lumine flagrans*, *&c.*] Cujus hoc ſidus fuit? Certe non ſolum crinem Herſiliæ incendit, verum etiam ſecum totam in cœlum rapuit. Non igitur in terris Romulum, ſed in cœlo vidit; ubi eam excepit obviis ulnis: ubi & corpus adeptum eſt immortalitatem, & nomen ejus mutatum. *Pont.*

849. *Romanæ conditor urbis.*]

—— *O Romole, Romole, dico*
Qualem te Patriæ cuſtodem Di genuerunt.
Tu produxiſti nos endo luminis oras,
O Pater, ô genitor, ô ſanguen, Dis oriunde.

Ennius 2. Annal.

851. *Oramque.*] *Horamque* ſcripti plerique meliores. eſt & illud nomen Nymphæ Scythicæ apud Val. Flaccum lib. VI. vſ. 57.

Inſuper auratos collegerat ipſe dracones
Matris Horæ ſpeciem.

ita malo, quam *ſpecimen.* Heinſ. *Quæ nunc Dea juncta Quirino eſt.*] Nam Ora in templo Romuli colebatur. *R. Mutat.*] Aliam mortalium linguam à lingua Deorum ſtatuunt poëtæ, Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίων, Iliad. α. Sic. Ξάνθον & Σκάμανδρον. noſter lib. XI. *Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus Nominat.* Ennius 1. Annal. *Teque Quirine pater veneraris, Oramque Quirini.* Farn.

Digitized by Google

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XV.

ARGUMENTUM.

Secutus eſt Numa: qui cum de originibus Crotonis inquireret, nigros calculos quondam in albos fuiſſe commutatos comperit. & Pythagoram de perpetuis rerum transformationibus diſputantem audivit. Mortuum deinde Numam deflens Ægeria, nec Hippolyti, qui ſuas ipſi converſiones proponebat, conſolationem admittens, in fontem liqueſcit. Id quod non minus fuit mirandum, quam quod Romuli lancea arbor, aut Cippus factus eſt cornutus. Julius Cæſar denique in ſtellam poſt mortem commutatus fuit.

QUæritur interea, qui tantæ pondera molis
Suſtineat, tantoque queat ſuccedere regi.
Deſtinat imperio clarum prænuntia veri
Fama Numam. non ille ſatis cognoſſe Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit: & quæ ſit rerum natura requirit.

Hu-

FAB. I. *Arg.* Quæritur interea, &c.] *Micylus, vel potius ſcribendum* Myſcellus, *Alemonis filius procreatus Argis, cum quieti ſe dediſſet, Hercules viſus eſt, qui eum moneret, ut patriam relinqueret, & ſecundum Æſarem amnem conſideret. Qui cum facere extimeſceret. quia lex vetaret deſerere patriam, & in aliam civitatem tranſire, rurſus admonitus eſt. Metuens itaque, penates ſuos deſtituit, ideoque in judicium publicum eſt devocatus, & cum partem pro ſe, & populi partem adverſus ſe haberet, judicaturis calculi albi ac nigri dati ſunt, ut atri damnarent, candidi abſolverent. Micylus, ita pertimens periculum capitis, Herculem invocavit, ut laboranti ſibi, quia ejus juſſis obtemperaſſet, ferret auxilium, cujus preces non incaſſum abierunt. Nam cum calculi more patria in urna effuſi deducti eſſent, omnes apparuerunt in colorem album converſi. Quamobrem ille metu liberatus per Ionium pelagus navigans cum in Italiam veniſſet, & Æſarem amnem attigiſſet, ſicut præceptum erat, urbem conſtituit, eamque à proximo tumulo cui* Taras, *Neptuni filius ſubjectus erat*, Tarentum *nominavit.* Lact.

1. *Quæritur interea.*] Quo commodiùs & librum libro, & Metamorphoſin Metamorphoſi conjungat poëta, eorum ſequitur opinionem, qui ſentiunt, Numam Pompilium in magnam Græciam iviſſe, ut Pythagoricis dogmatibus inſtrueretur. *R. Quis tanta.*] Malim *qui*, cum Oxon. *Heinſ.*

3. *Prænuntia.*] Magna, inquit Plinius 3. epiſt. lib. 2. Iſæum fama præceſſerat, major inventus eſt.

4. *Non ille.*] Neque ingenio tantum ad virtutes dotatus, aut ſevera & tetrica Sabinorum diſciplina inſtitutus videbatur; ſed & ſtudioſus naturæ indagator rerum cauſas ſpeculabatur. Sed lege Livium lib. 1. Curibus Sabinis habitabat Numa, vir conſultiſſimus, &c. *Farnabius.*

7. Curi-

Hujus amor curæ, patriâ Curibuſque relictis,
Fecit, ut Herculei penetraret ad hoſpitis urbem.
Graja quis Italicis auctor poſuiſſet in oris
Mœnia quærenti, ſic è ſenioribus unus
Rettulit indigenis, veteris non inſcius ævi:
Dives ab Oceano bubus Jove natus Iberis
Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur: &, armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe; & requie longum relevaſſe laborem;
Atque ita diſcedens, Ævo, dixiſſe, nepotum
Hîc locus urbis erit; promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelos, illius Dîs acceptiſſimus ævi.

Hunc

7. *Curibuſque.*] Cures opulentiſſima fuit Sabinorum urbs: ex qua evocati ſunt T. Tatius, & Numa Pompilius, reges: unde Romani *Quirites* fuere cognominati. *R. Hujus.*] Per Placentiam potius quam Veronam ſibi aditum ſtruit Noſter ad narrationem Pythagoricæ doctrinæ. Fieri non poteſt, inquit Dionyſius Halicarn. l. 1. Rom. antiqu. ut Numa cum Pythagora, qui quatuor poſt ætatibus floruerit, Philoſophiæ operam dederit, & quidem Crotonæ, quæ nondum erat edita. Audi & Livium lib. 1. Autorem doctrinæ ejus falſo Samium Pythagoram edunt; quem Servio Tullio regnante Romæ, 100. amplius poſt annos, circa Metapontum & Crotonem juvenum cœtus habuiſſe conſtat, &c.

8. *Herculei Hoſpitis.*] Croto Herculem ex Hiſpania redeuntem cum armentis Geryonis hoſpitio excepit. ab eo didicit fore ut aliquando eodem in loco urbs conderetur. quam tandem condidit Myſcellus, ut habet Strabo lib. 6. & Scholiaſtes Ariſtophanis in Nubibus. Suidæ eſt Myſcelos. Luciano in Catapl. Micyllus. Ab Hercule juſſam ædificari; in gratiam Crotonis, ſcribit Jamblichus 9. cap. lib. de vita Pythagoræ. *Farn.*

9. *Gratia quis Italicis.*] *Italis* pri. Palat. Urbin. pri. Erfurt. Arondel. & alii quatuor. forte *Italus.* quomodo unus meus ex vetuſto deſcriptus. ſic ſuperioris libri initio *Littore in Italio* ſex codices. prim. Palat. *Iliaco.* Virgil.

——nunc fama minores
Italiam dixiſſe ſuo de nomine gentem.

Thuan. tamen & prim. Bonon. *Auſoniis in oris.* Heinſ.

13. *Bobus.*] *Bubus* ex melioribus. *Idem.*

13. *Littora Lacinia.*] Promontorium Italiæ inter Adriaticum mare & Ionium, in eo templum fuit Junonis Laciniæ. unde Virgilius, *Attollit ſe Diva Lacinia contra.* R.

18. *Promiſſaque vera fuerunt.*] *Fuere* Arondel. puto *fuiſſe.* Heinſ.

20. *Mycilus.*] *Miſſilus* nonnulli. *Mirſilus* Juret. *Micilos* Barberin. & Bernegger. alii aliter. Lege *Myſcelos.* nam *Miſcilus* unus Baſil. Μύσκελος eſt Dionyſio Halicarnaſſ. lib. 11. Suidæ, Ariſtophanis Scholiaſtæ, ac Chronici Alexandrini auctori. Straboni nunc Μύσκελος nunc Μύσκελλος. Μύσκελλος Zenobio in Adagio, Δωρον δ' ὅτι δῶτις ἐπαινεῖ. Μύσκελλος Marciano Heracleotæ, & Scholiaſtæ Dionyſii Alexandrini. Μισκέλλος Stephano in Συρακοῦσαι. Solino *Myſcellus.* Idem.

22. *Cla-*

Hunc ſuper incumbens preſſum gravitate ſoporis
Claviger alloquitur: Patrias, age, deſere ſedes:
I, pete diverſi lapidoſas Æſaris undas.
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſt ea diſcedunt pariter ſomnuſque Deuſque.
Surgit Alemonides; tacitâque recentia mente
Viſa refert: pugnatque diu ſententia ſecum.
Numen abire jubet: prohibent diſcedere leges:
Pœnaque mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox:
Viſus adeſſe idem Deus eſt, eademque monere;
Et, niſi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit: patriumque ſimul transferre parabat
In ſedes penetrale novas; fit murmur in urbe:
Spretarumque agitur legum reus. utque peracta eſt
Cauſſa prior, crimenque patet ſine teſte probatum,
Squallidus ad Superos tollens reus ora manuſque,
O cui jus cæli bis ſex fecêre labores,

Fer

22. *Claviger.*] Hercules. *Æſaris.*] Fl. Calabriæ, qui mediam Crotonam interfluit.

23. *I pete diverſi lapidoſas Æſaris undas.*] Ita hæc tranſponenda ſunt ex caſtigatoribus libris. Αἴσαρος eſt Græcis hic fluvius. Male ergo *Æſeris* multi ex vetuſtioribus codices vel *Haſeris.* Heinſ. *Diverſi.*] Longe hinc ab Argis ſcil. diſtantis. *Farn.*

26. *Alemonides.*] Myſcelus, filius Alemonis. *Recentia viſa.*] Nova inſomnia. *R. Recentia mente.*] *Recondita* Oxon. pri. Baſil. pri. Moret. Juret. & quatuor alii. *Heinſ.*

27. *Viſa refert.*] Secundum quietem viſa, ſecum volutat. Verbum *referre* ſic uſurpat alibi quoque vates noſter, pro recogitare, cogitatione & animo repetere, ſecum recolere. *Pont.*

34. *Patriumque ſimul.*] *Palam* prim. Moret. *Heinſius.*

37. *Crimenque patent.*] *Patet* meliores. *Idem. Sine teſte.*] Ipſe namque confeſſus eſt ſe commigrare decreviſſe. *Cauſſam* autem *priorem* videtur dixiſſe reſpectu τῆς δευτερολογίας quam vocant. Vel cauſam priorem vocat accuſationem, ut defenſio fuerit cauſa poſterior, quæ tamen ſecuta non eſt. *R.*

38. *Squallidus reus.*] Munditiarum negligentes ſunt, qui lugent: idcirco in luctu ſqualoris & ſordium frequens mentio.

39. *O cujus cælum bis ſex fecere labores.*] *O cujus celebrem* Oxon. & unus Medic. *O tu quem celebrem* Arondel. & decem alii. *O tu quam cælum* unus Baſil. Lege cum Mureto & Scaligero.

O cui jus cæli bis ſex fecere labores.

ſic *jus facere ſibi numinis videndi* in Faſtis,

Jus tibi feciſti numen cæleſte videndi.

Τὸ *cælum* aberat à pri. Reg. *cujus cælum* in Bernegg. à manu erat recentiori, antiqua ſcriptura abraſa. Chriſtophorus Bulæus. teſte Alardo commentariis in

Val,

Fer precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis auctor.
Mos erat antiquus, niveis atriſque lapillis,
His damnare reos, illis abſolvere culpæ.
Nunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos;
Omnibus è nigro color eſt mutatus in album:
Candidaque Herculeo ſententia munere facta
Solvit Alemoniden. grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventiſque faventibus æquor
Navigat Iönium: Lacedæmoniumque Tarentum
Præterit, & Sybarin, Salentinumque Neæthum,
Thurinoſque ſinus, Temeſenque, & Iäpygis arva.
Vixque pererratis quæ ſpectant littora terris,
Invenit Æſarei fatalia fluminis ora:
Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus. juſsâque ibi mœnia terrâ
Con-

Val. Flaccum, pro *fecere* reponebat *vicere.*

O cujus cælum bis ſex vicere labores.

de duodecim Herculis laboribus omnia nota ſunt. unde is Nonno *δυωδεκάεθλος* dictus. *Heinſ. Fecere cælum.*] Aperuere, acquiſivere. *R. Sex fecere.*] Lib. 9. ỳſ. 183. *Farn.*

40. *Nam tu mihi criminis autor.*] Nam tu mihi perſuaſiſti ut commigrarem. *R.*

41. *Mos erat.*] Notus hic mos ex illo Alcibiadis, qui cuidam quærenti, *οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σοῦ κρίσιν*, reſpondit, *οὐδὲ τῇ μητρίδι. δέδοικα γὰρ μὴ ἀγνοήσασα εἶτα τὴν μέλαιναν ἐμβάλλῃ ἀντὶ τῆς λευκῆς ψῆφον.* Ælian. Var. hiſt. lib. 13. c. 38. *Farn.*

42. *Abſolvere culpa.*] *Culpæ* Thuan. & quart. Medic. eleganter. ſic *injuriarum aliquem abſolvere* auctori Rhetoricæ ad Herennium. *Heinſius.*

47. *Herculeo numine.*] *Munere* rectius prim. Baſil. & decem alii. *Idem.*

50. *Lacedæmoniumque.*] A Phalanto Lacone conditum.

51. *Sybarim.*] *Sybarin* caſtigatiores. & *Alemoniden* paulo ante. *Amphytrionidæ* prim. Palat. & unus Medic. & Bernegger. *Heinſ. Sybarim.*] Urbem magnæ Græciæ, poſtea Thurium dictam. *Neæthum.*] Fluvium in Salentinis.

52. *Iapygis.*] Promontorium Iapygium. *Farn. Thurinoſque ſinus.*] Thurii urbs eſt Calabriæ, quæ & Thuria & Thurion dicta eſt, à *Thuria* fonte. *Temeſenque.*] Temeſe urbs eſt Calabriæ. *R.* Hæc eadem & *Tempſa* aliquando dicta fuit, ab Auſonibus condita, mox ab Ætolis, qui cum Thoante ad eam Italiæ partem appulſi fuerunt, occupata, atque inde iterum à Brutiis. Hinc & *Temeſeus Genius.* de quo proverbio dicitur. *Micyl.*

53. *Quæ ſpectant.*] *Qua* prim. Hamburg. *Heinſius.*

54. *Fatalia.*] Fato & Herculis indicio ſibi debita. *Farn.*

57. Et

Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia conſtabat certâ primordia famâ
Eſſe loci, poſitæque Italis in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius: ſed fugerat unà
Et Samon & dominos; odioque tyrannidis exſul
Sponte erat. iſque, licet cæli regione remotos,
Mente Deos adiit: &, quæ natura negabat
Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.
Cumque animo, & vigili perſpexerat omnia curâ;
In medium diſcenda dabat: cœtumque ſilentum,
Dicta-

57. *Et nomen tumulati traxit in urbem.*] Nam Croto à Crotone heroë fuit dicta, unde Crotoniatæ declinantur.

FAB. II. *Arg.* Vir fuit hic ortu.] *Pythagoras Samius tyrannidem fugiens, cum patriam reliquiſſet, in Italiam venit, & quæ didicerat de rerum natura, mundique ad modum ſeculi aurei, docet, ad uſus terræ neceſſarios cuncta præbente terra, nefas eſſe animalibus veſci, quod eſſent in eis forte conſanguineæ animæ mortalium, & quod è corporibus in corpora animæ transfunderentur. Poſtea docet unde occidendorum animalium uſus primum inoleverit. Nam paulatim conceſſum eſt, ut maleficæ feræ dolis interceptæ occiderentur, & manſuetarum fœtus, ſues, quod fruges ſatas eruerent. Item capri quod vitem maturam præcerpere aſſueviſſent, ne fructus creſceret.* Lact.

60. *Vir fuit hic ortu Samius.*] Periphraſis eſt Pythagoræ. nam Pythagoras Samius fuit, qui odio tyrannorum patriam relinquens, Crotonem venit, ubi philoſophiam profiteri cœpit. Pythagoras autem primus omnium μετεμψύχωσιν, hoc eſt, animarum de corporibus in corpora tranſitum invexit, eoque vetuit ne carnibus homines veſcerentur. *Hic.*] Pro illic: Crotoni: quo ſe contulit Numa Pompilius, ut Pythagoram audiret. *R. Samius.*] Ex inſ. Samo, Sed Jamblicho 2. cap. ex Samo Opp. Cephaleniæ inſ. Laërtio lib. 8. & Euſebio Euangel. præp. lib. 10. cap. 4. Thuſcus. Mneſarchi filius Pherecydis auditor, poſt cujus obitum profectus in Samum Hermodamanti ſe in diſciplinam dedit. Porphyrius ex Cleanthe Syrum fuiſſe refert. ex Lyco, Philiaſium, aliis Metapontīcum.

61. *Dominos.*] Ex Ægypto reverſus, patriam, à tyranno Polycrate occupari offendens Crotonem in Italia petiit. Laërtius lib. 8. & Porphyrius in vita Pythag. *F.* *Et dominos.*] Tyrannos.

62. *Cæli regione rematus.*] *Remotos Deos* cum pri. Hamburg. prim. Ambroſ. & uno Baſil. atque ita Berneggerianus pro diverſa lectione. *Heinſius.*

66. *Dabat.*] Proponebat. *Cœtumque ſilentum.*] Alludit ad morem Pythagoreorum, quibus ad certum uſque tempus (ut Gellius ſcribit cap. 9. lib. primo) ſilentium injungebatur. *R.* *Cœtumque.*] Ἐχεμυθίαν innuit. ſilentium ſcilicet ad tempus pro æſtimato ſolertiæ captu injunctum iis quos exploratos admiſit Pythagoras, voluitque prius ἀκουστικοὺς eſſe quam μαθηματικοὺς aut φυσικούς. lege cap. 9. lib. 1. Agellii, & quæ Apulejus 2. Florid. ſub calce: *Prima apud eum meditatio, ſapienti futuro, fuit linguam coërcere, verbaque quæ volantia Poëtæ appellant, ea verba, detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere, &c.* Jamblich. 18. cap. Suidas. Porphyrius. *Cœtumque.*] *Cœtuſque* plerique vetuſtiores. *Heinſius.*

67. *Ma-*

Dictaque mirantum, magni primordia mundi,
Et rerum cauſſas, & quid natura, docebat:
Quid Deus: unde nives: quæ fulminis eſſet origo:
Juppiter, an venti, diſcuſsâ nube tonarent:
Quid quateret terras; qua ſidera lege mearent;
Et quodcunque latet. primuſque animalia menſis
Arcuit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem ſolvit, ſed non & credita, verbis:
Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora. ſunt fruges: ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidæque in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces: ſunt, quæ miteſcere flammâ,
Mollirique queant. nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella Thymi redolentia florem.
Prodiga divitias alimentaque mitia tellus
Suggerit: atque epulas ſine cæde & ſanguine præbet.
Carne feræ ſedant jejunia: nec tamen omnes.
Quippe equus, & pecudes, armentaque gramine vivunt.
At quibus ingenium eſt immanſuetumque ferumque,
Armeniæ tigres, iracundique leones,

Cum-

67. *Magni.*] De Deo, rerum principiis & cauſſis, cælo, meteoris, &c. quid ſenſerit Pythagoras, vide Porphyrium, Jamblichum, Laërtium in vita Pythag. Photii bibliothecam. vide & Plutarchum de placitis philoſophorum, & in convivialibus quæſtionibus, nec non Philoſophos, meteorologos, aſtronomos, &c. *Farn.*

73. *Arguit imponi.*] *Arcuit* Bernegger. prim. Baſil. Juret. Barberin. Arondel. & unus Voſſ. bene. pro *vetuit.* ſic apud Senecam Troaſi,

——— affligi Phrygas
Vincique volui: ruere & aquari ſolo
Etiam arcuiſſem.

ont. lib. III. Eleg. III.

Quas lex furti vos arcet habere viros.

75. *Parcite mortales.*] Graviſſima Pythagoræ oratio, qua hominibus diſſuadet ne carnibus veſcantur. Hæc autem de Empedocle, qui Pythagoræ dogmata carminibus complexus eſt, ſumpta eſſe videntur. *Parcite.*] Ad Porphyrium l. 5. περὶ ἀποχῆς τῶν ἐμψύχων. Jambl. c. 24. Laërtium in vita Pythagoræ l. 8. Luciani Somnium. Photii biblioth. Ælian. l. 4. cap. 17. Philoſtrat. de vita Apollonii lib. cap. 6. *Farn.*

80. *Redolentia flore.*] *Florem* pri. Reg. Thuan. Bernegger. & decem alii. utrumque dicitur. vetuſtiores ſequor. *Heinſ.*

83. *Carne fera ſedant jejunia.*] *Sedant.* prim. Moret. *Idem.*

86. *Armenia tigres.*] *Armeniaque* quatuor codices cum Norico. ut l. VIII. vſ. 121.

Armeniaque tigres Auſtroque agitata Charybdis.

Horat.

Dictus ob hoc lenire tigres.

Claud. *Tingunt arva tigres.* Idem.

88. *In*

Cumque lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt, in viſcera viſcera condi,
Congeſtoque avidum pingueſcere corpore corpus;
Alteriuſque animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nil te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat, rituſque referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis,
Et male morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, &, quas humus educat, herbis
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
  Tunc & aves tutas movere per aëra pennas;
Et lepus impavidus mediis erravit in agris:
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo:

Cun-

88. *In viſcere viſcera condi.*] *In viſcera* vetuſtiores omnes. Val. Maximus lib. VI. cap. VI. *Uxores ſuas natoſque ad uſum nefariæ dapis verterunt. quoque diutius armata juventus viſcera ſua viſceribus ſuis aleret, infelices cadaverum reliquias ſalire non dubitavit.* Idem.

91. *Tantis.*] Lege orationes duas περὶ σαρκοφαγίας, quæ adſcribuntur Plutarcho.

92. *Terra creat.*] *Parit* plerique vetuſtiores. ſic & Art. Am. lib. I.

Nec tellus eadem parit omnia.

& libro III.

Quot nova terra parit flores.

Lucret.

——quando omnibus omnia large
Tellus ipſa parit.

Prudentius Hamartigenia,

Hoc pulchrum quod terra parit, quod gloria confert
Lubrica.

Cicero lib. II. de Natura Deor. *Profecto terra ipſa eadem vi continetur & arte natura; quippe quæ gravidata ſeminibus omnia pariat ac fundat ex ſeſe.* Heinſ.

93. *Cyclopum.*] Ἀνθρωποφάγων. vide quæ de Polyphemo ſupra lib. 14. vſ. 205. & Virgil. Æneid. 3. Homer. Odyſſ. 9. Eurip. in Cyclope. *Farn.*

94. *Placare jejunia.*] *Pacare* meus ex veterrimo deſcriptus. ſed nil muta. *Heinſ.*

95. *Male morati ventris.*] Perſ. in prol. vocat ventrem, *artificem mali.* γαστὴρ κακοεργός. Odyſſ. ι. vſ. 54. Τῶ μόχθοιο διδάσκαλος βίαιος. Theocr. 3. Plutarch. Cato Maj. Χαλεπὸν μέν ἐστι, ὦ πολῖται, πρὸς γαστέρα λέγειν, ὦτα οὐκ ἔχουσαν. Theocrit. Idyll. 4. ——λιμῷ γὰρ οὐδὲν ἐστιν ἀνιηρότερον ἔτος. *Male.*] Incontinentis diſſoluti, νηδύος ἀδηφάγου. cui *carne opus eſt ut ſatur eſſe queat.* Ms. margo habet *male conſuetis à moribus.* Farn.

98. *Polluit.*] Inquinavit. *Movere pennas.*] Volaverunt. *Tutæ.*] Securæ, ſine periculo. Neque enim tunc illis retia tendebantur.

99. *Tunc & aves tutas.*] *Tutæ pennas* rectius Thuan. quart. Medic. pri. Moret. Juret. & ſex alii. *Heinſ.*

100. *Et lepus impavidus.*] *Intremidus* quart. Medic. pro *arvis* vetuſtiores *agris.* Idem.

101. *Piſcem.*] Quin & piſcium eſum interdixit ſuis Pythagoras. An quod

ἰλλα-

Cuncta ſine inſidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. poſtquam non utilis auctor
Victibus invidit, (quiſquis fuit ille virorum)
Corporeaſque dapes avidam demerſit in alvum;
Fecit iter ſceleri: primâque è cæde ferarum
Incaluiſſe putem maculatum ſanguine ferrum:
Idque ſatis fuerat: noſtrumque petentia letum
Corpora miſſa neci ſalvâ pietate fatemur:
Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit: & prima putatur

Ho-

ἔλλοπες ſint, ſilentii cultores, quod ipſe divinum quid exiſtimabat. ut habet Athenæus lib. 5. cap. 16. An hoc à Pherecyde Syro habuit. Piſces enim inter numina venerantur Syri. vide quæ ad vſ. 45. lib. 4. ſupra. capturam piſcium redemiſſe Pythagoram ſcribunt Jamblichus, Laërt. Apulejus in Apologia. *Farn.*

104. *Victibus.*] Facilitati vivendi. *Quiſquis fuit ille Deorum.*] *Virorum* Cantabrig. alter Hamburg. & duo alii. recte. niſi mavis *priorum*. Pont. l. III. Eleg. II.

Eſt locus in Scythiâ; Tauros dixere priores.

& poſtea ex antiquis libris,

Sacrifici genus eſt: ſic inſtituere priores.

& hoc ipſo libro mox,

Eſt locus Arcadia; Pheneon dixere priores.

Triſt. lib. I. Eleg. 4.

Atque hac exemplis quondam collecta priorum.

Faſt. III.

Et tamen ante omnes Martem coluere priores.

lib. IV.

——Tiberina priores
Atria dixerunt.

paulo ante præceſſerat,

Magna nec ingeniis eveſtigata priorum.

Heinſ.

105. *Corporeaſque dapes.*] Omnes dapes ſunt corporeæ: ſed per *corporeas* hic σαρκικὰς intelligit, carneas dapes. *P.*

106. *Fecit iter ſceleri.*] *Quantam feneſtram ad nequitiam patefeceris.* Ter. Heautont. *Primoque è cæde ferarum Incaluiſſe poteſt maculatum ſanguine ferrum.*] *Primaque è cæde* ex uno meo & uno Argent. Deinde pro *poteſt* prim. Reg. & unus Moreti *patet*. Bernegger. Neapol. Urbin. prim. Hamburg. prim. Baſil. & tres alii, *potes. putem* tres. bene. *pute* unus Patav. *Heinſ.*

108. *Noſtrumque petentia letum.*] *Potentia* pri. Hamburg. & quatuor alii. *noſtroque potentia leto* prim. Moret. aut ſcribendum *noſtroque nocentia leto*, aut *noſtrique potentia lethi*. Lucanus lib. VI.

Omne potens animal lethi, genitumque nocere,
Et pavet Hæmonias & mortibus inſtruit artes.

ſic *potens voti* & *mentis* pro *compos* ſæpe apud noſtrum. Columella lib. I cap. I. ubi agit de Agricultura, ejuſque ſcriptores recenſet, *Scrofam Tremellium, qui etiam eloquentem reddidit, & M. Terentium, qui expolivit. mox Virgilium, qui carminum quoque potentem fecit.* ita veterrimus codex S. Germani. non *carmine. muneris potens* apud Val. Flaccum lib. IV. *pennipotentes* pro avibus Lucretio. *Idem.*

111. *Et prima.*] *Prima Ceres avida gavisa eſt ſanguine porca, &c.* I. Faſtor. mox, *Rode caper vitem; tamen hinc cum ſtabis ad aras, &c.* quanquam aras incruentas voluit, & placentas tantum obtulit,. ſacrificia inanima. ſunt tamen, inquit Laërtius, qui gallos atque hœdos mactaſſe dicant. imo cuncta illum animata in cibum permiſiſſe, *μόνον δὲ ἀ-*

τῆρ

Hoſtia ſus meruiſſe mori; quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemque interceperit anni.
Vite caper morſâ Bacchi mactandus ad aras
Ducitur ultoris. nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis oves, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis veſtras velamina lanas
Præbetis: vitâque magis, quam morte juvatis.
Quid meruêrè boves, animal ſine fraude doliſque,
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit curvi demto modo pondere aratri
Ruricolam mactare ſuum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat meſſes, percuſſit colla ſecuri.

Nec

τὸν ἀπέχεσθαι ἀροτῆρος βοὸς καὶ κριῦ. Idem Jamblichus. Lege & 25. cap. 6. lib. Lactantii, & Ælian. var. hiſtor. l. 5. capite decimoquarto. *Farn.*

112. *Hoſtia ſus meruiſſe mori.*] *Necem* Probus ad Virgilium agnoſcit. ut Epiſt. Hypermneſtræ,

Quid meruere necem patruelia regna tenendo. Heinſ.

114. *Vite caper morſa.*] Puto *roſa.* ut in Faſtis lib. 1. *Rode caper vitem.* Nemeſianus Cynegetico de canibus,

Obtunduntque novos adroſo robore dentes. vide Notas lib. XIII. vſ. 690. pro *mactatus ducitur* plerique vetuſtiores *mactandus ducitur.* recte. Victimæ enim duci dicebantur. aliter tamen Probus. Amor. III.

Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Faliſca ſuis.

Juvenalis Satyræ XII. initio,

——niveam Reginæ ducimus agnam.

ſic codices vetuſti majori ex parte. vulgati *cadimus.* mox eadem Satyra,

———ducatur ad aras,
Et cadat ante Lares Gallita victima ſola.

Idem.

316. *Inque tuendos Natum homines.*] *Inque tegendos* Bernegger. prim. Baſil. alter Hamburg. unus Moreti, unuſque Palat. probe. in Catalectis Judicio coci & piſtoris,

Pythagoras populo neſcis quæ ſuaſerit olim?
Si jugulatis oves, quid erit quod veſtiat? inquit.

noſter,

Horriferum contra Borean ovis arma miniſtret.

Scholiaſtes in codice Norico, *tuendos à frigore propter lanas.* Cicero l. 1. Tuſcul. *Tum multitudo pecudum partim ad veſcendum, partim ad cultus agrorum, partim ad vehendum, partim ad veſtienda corpora.* duo veteres, *inque timendos.* Idem.

120. *Sine fraude doliſque.*] *Dolique innocuum* unus Leidenſis. *Idem.*

122. *Immemor eſt demum.*] τὸ *demum* minime placet. in uno Baſil. pro diverſa lectione *divum.* Idem.

126. *Tot dederat meſſes.*] *Tot dederant* cum tribus libris ſcribendum. ut *quæ* ſubintelligatur. niſi mavis, *Tot tulerat meſſes.* Idem.

128. *In-*

Nec ſatis eſt, quod tale nefas committitur: ipſos
Inſcripſêre Deos ſceleri: numenque ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præſtantiſſima formâ,
(Nam placuiſſe nocet) vittis præſignis & auro,
Siſtitur ante aras; auditque ignara precantem:
Imponique ſuæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges: percuſſaque ſanguine cultros
Inficit in liquidâ prævisos forſitan undâ.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inſpiciunt: menteſque Deûm ſcrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum?
Audetis veſci, genus ô mortale? quod, oro,
Ne facite: & monitis animos advertite noſtris.
Cumque boum dabitis cæſorum membra palato;
Mandere vos veſtros ſcite & ſentite colonos.
Et quoniam Deus ora movet; ſequar ora moventem
Rite Deum; Delphoſque meos, ipſumque recludam
Æthera; & auguſtæ reſerabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis eveſtigata priorum,
Quæque diu latuêre, canam. juvat ire per alta
Aſtra:

128. *Inſcripſere.*] Quin & Diis invidiam fecere; hos in partem prædæ & nidorem victimarum adſciſcentes. *F.*

131. *Placuiſſe.*] Non enim niſi eximiæ, lectæque aris admoventur hoſtiæ; *placet in vulnus maxima cervix.* *Auro.*] Neque vittis tantum præſignes ducebantur victimæ, ſed & auro. χρυσόκερως, cornibus auratis & bracteatis. *Vittis inſignis.*] *Præſignis* caſtigatiores omnes. recte. vox ea in deliciis noſtro. Vide Notas ad Epiſt. v. ſic & infra hoc libro.

—*gemino præſignia tempora cornu.* Heinſ.

134. *Fruges.*] Salſas fruges, molam, farinam ſale miſtam, qua frons victimæ, focus & cultri aſpergebantur.

135. *Prævisos.*] Aqua in ſacris adhibita, & per pelves diſpoſita. *An quia prævisos in aqua timet hoſtia cultros?* 1. lib. Faſtorum. *Farn.*

136. *Protinus.*] De aruſpicina, & extiſpicina, vide quæ nos ad Senecæ Oedip. act. 2. ſc. 2. & Thyeſt. vſ. 763. & ad Lucan. lib. vſ. 610. *Farn.*

137. *Inſpiciunt.*] Inde haruſpices ſunt dicti, ab *harugis*, hoc eſt, victimis inſpiciendis. *Scrutantur in illis.*] *Rimantur* unus Voſſ. *in extis* unus Moreti. *Heinſ.*

143. *Et quoniam Deus ora movet.*] Apollo me hortatur ut loquar. *R.*

146. *Magna.*] *Avia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita ſolo*, &c. Lucret. 4. lib. 1. vſ. *Farn.* *Inveſtigata.*] *Eveſtigata* Bernegger. Thuan. prim. Moret. & decem alii. placet, licet minus obvium. *Heinſ.*

147. *Juvat ire per alta aſtra.*] *Aſtra Alta* multi veteres. prim. Hamburg. *ſub ardua*

Aſtra: juvat, terris & inerti ſede relictis,
Nube vehi; validique humeris inſiſtere Atlantis:
Palanteſque animos paſſim, ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidoſque obitumque timentes
Sic exhortari; ſeriemque evolvere fati.
O genus attonitum gelidæ formidine mortis!
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
Materiem vatum, falſique piacula mundi?
Corpora ſive rogus flammâ, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
Morte carent animæ: ſemperque, priore relictâ
Sede,

ardua alta. Verſus ſublimis erit & ſonorus, ſi reſcribas, *per ardua Aſtra.* ut ultima litera τῦ *ardua* elidatur ob ſequentem vocalem. Exempla vide lib. XII. ✠ſ. 395. in Notis. *Heinſ.*

148. *Et inerti ſede relicta.*] *Relictis* cum Juniano. *Idem. Inerti.*] Terra. *bruta tellure.* Horat. 34. Ode. lib. 1.

149. *Atlantis.*] Qui cœlum ſuſtinere fingitur, ✠ſ. 661. lib. 4. *Farn.*

150. *Palanteſque homines paſſim rationis egentes.*] *Paſſim ac rationis.* ex vetuſtioribus. alii *& rationis. Palanteſque animos* vetus codex Politiani, & unus Medic. quod placet. *Heinſ.*

151. *Trepidoſque.*] *Strepitumque* Bernegger. pri. Hamburg. & tres alii. *Idem.*

FAB. III. *Arg.* O genus, &c.] *Pythagoram eundem inducit referentem cuncta rerum temporibus immutari, ſi quidem ipſe annus vertatur in quatuor ſpecies veris, æſtatis, autumni, & hyemis: & quæ naſcuntur, quoniam initio prodita, teneras, minutaſque ſpecies habeant, deinde accipiant vires creſcendo robuſta ætatis, noviſſime ſeneſcentis ſe quoque memoria tenere bello Trojano Euphorbum Panthoidem fuiſſe, & poſtea quam à Menelao ſit occiſus in bello, animam ejus in ſe eſſe transfuſam; clypeumque ejus, quo uſus eſſet in bello dum in ætates ductus ſit, ſe in templo Junonis Argivæ cognoviſſe.* Lact.

154. *Styga.*] Veterum de inferis ſententiam lege apud Coel. Rhodig. lib. 10, cap. 12. & Tertullian. adverſ. gentes c. 11. Macrob. in Somn. Scip. l. 1. c. 10. 11. Tuſcul. quæſt. Cic. 1. *Farn. Et nomina vana timetis.*] *Quid nomina* multi. rectius. pro *pericula* Neapol. & unus Voſſ. *piacula.* eleganter. nam apud manes expiari crimina in ſuperis commiſſa credebant. Virgil.

Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortem.

pro *nomina vana*, uterque Hamburg. Cantabrig. Oxon. prim. Gronov. tert. Medic. & multi alii, *numina.* Heinſ.

157. *Abſtulerit.*] *Abſtulerint* prim. Ambroſ. *Idem.*

158. *Morte.*] Ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός. Phocyl. De animæ immortalitate quid ſenſerint ſaniores Philoſophi, conſulendi Plato in Phædone, Phædro, Timæo, Philæbo & alii tum Platonici, Pythagorei, Plotinus, Jamblichus, Porphyrius, Proclus, Apulejus, &c. & Ariſtoteles, Seneca, Epictetus, Philoſtratus de vita Apollonii lib. 8. cap. 13. Plutarchus de placitis Philoſoph. libro quarto. Tum Theologi, Tertullianus lib. de anima, capite 54. Auguſtinus de civitate Dei, 12. lib. 26. capite. Lactantius lib. 3. cap. 8. & lib. 7. cap. 8. & 12. Euſebius præparat. Evangel. lib. 1. cap. 4. Clemens Alexand. lib. Stromat. tertio. Qui & 6. libro Stromatum, quod & Herodotus ſcribit primo

Sede, novis domibus habitant vivuntque receptæ.
Ipſe ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoïdes Euphorbus eram: cui pectore quondam
Sedit in adverſo gravis haſta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ geſtamina noſtræ
Nuper Abantēis templo Junonis in Argis.

Omnia

mo l. ait Pythagoram, inter alia & hoc *περὶ τὴν μετεμσωμάτωσιν τῆς ψυχῆς* dogma ab Ægyptiis duxiſſe. Verum quæ fuerit ipſius *μετεμψύχωσις* ſeu *παλιγγενεσία*, docent ipſi Pythagorici, Porphyrius, Plotinus, Jamblichus, &c. & Laërtius in vita ipſius, quam refellit Lactantius lib. 3. cap. 18. & lib. 7. cap. 12. & Auguſtinus 10. lib. de Civitate Dei cap. 30. *Farn.*

159. *Novis domibus.*] Novis corporibus, hæc autem eſt Pythagoræ *μετεμψύχωσις.*

160. *Ipſe ego.*] Primum ſe Æthaliden fuiſſe memorabat, ſecundo Euphorbum, quod teſtatus eſt, agnito ſcuto ſuo ſuſpenſo inter alia ſpolia, in Junonis Argivæ templo: tertio, Hermotimum: quarto Pyrrhum: quinto, Pythagoram. O miram & ſingularem Pythagoræ memoriam, inquit Lactant. lib. 3. cap. 18. quem locum vide. Hoc nimirum habuit ex munere Mercurii, tum ut vivens, tum vita functus, omnium quæ contingerent, memoriam retineret. Laërt. in vita Pythag.

162. *Hæſit in adverſo.*] *Sedit* vetus liber Politiani, eleganter. noſter Met. III.

——plagamque ſedere
Cedendo arcebat, nec longius ire ſinebat,

Heinſ. *Minoris.*] Menelai, cujus manu cecidit Euphorbus. *Farn.*

164. *Abanteis Argis.*] Argos clariſſima urbs eſt Peloponneſi, in quo Abas regnavit, unde *Abantei Argi* dicuntur. Tametſi ab aliis legatur *agris Abanteis*, exponaturque Euboicis. Abantes enim populi Eubœæ fuerunt. *R.* Vide & Laërtium in vita Pythagoræ. *Mic. Abanteis.*] A rege Abante, ſed & Abantes inter Iones & Achivos memorantur ab Herodoto l. 1. & Eubœæ etiam pop. ſunt, *Agnovi clypeum Abanteis in Argis.*] Pauſanias Corinthiacis ſtadia quindecim abeſſe Mycenis hoc Junonis fanum affirmat, cujus inter alia donaria etiam clypeum hunc recenſet. *ἐν δεξιᾷ δὲ κλίνη τῆς Ἥρας, καὶ ἀνάθημα ἀσπὶς, ἣν Μενέλαός ποτε ἀφείλετο Εὔφορβον ἐν Ἰλίῳ.* Sed & Abantis clypeus Argis celebratiſſimus. Hyginus Fab. CCLXXIII. de ludis, *Sexto quos Argis fecit Lynceus Ægypti filius Junoni Argivæ, qui appellantur ἀσπὶς ἐν Ἄργει* (ſic ſcribe) *quibus ludis qui vicit, accipit pro corona clypeum. ideo quod Abas Lyncei & Hypermneſtræ filius nunciavit parentibus Danaum periiſſe. Cui Lynceus de templo Junonis Argivæ detraxit clypeum, quod Danaus in juventa geſſerat, & Junoni ſacrificaverat, & Abantis filio muneri dedit.* Hinc capiendum adagium Græcum, *Ὡς τὴν ἐν Ἄργει ἀσπίδα καθελὼν σεμνύνεται.* & alterum, *Ἄξιος εἶ τῆς ἐν Ἄργει ἀσπίδος.* quæ parœmiographi non aſſequuntur. aliam horum proverbiorum rationem ab Hyginiana diverſam vide apud Servium ad verſ. 286. libro III. Æneid. Alluſit etiam ad hunc clypeum Maro, dum oculum Polyphemi deſcribit,

Argolici clypei aut Phœbeæ lampadis inſtar.

Erant enim Argolici & rotundi & maximæ molis. ſed ille Abantis præ cæteris illuſtris clypeus. hinc clarum vocat Valer. Flaccus lib. 1.

Canthus, in Æas volvet quem barbara cuſpis

Ful-

Omnia mutantur: nihil interit. errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoſlibet occupat artus
Spiritus: éque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter: nec tempore deperit ullo.
Utque novis fragilis ſignatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas ſervat eaſdem;
Sed tamen ipſa eadem eſt: animam ſic ſemper eandem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.
Ergo, ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
Exturbare animas: nec ſanguine ſanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi; nihil eſt toto quod perſtet in orbe.
Cuncta fluunt: omniſque vagans formatur imago.
Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu
Non ſecus ac flumen. neque enim conſiſtere flumen,
Nec

Pulvere. at in terra clari decus adjacet orbis,
Quem genitor geſtabat Abas.

Ita ſcribendum. perperam. *at interea* in vulgatis. Virgiliana illa reſpexit,

Ære cavo clypeum, magni geſtamen Abantis,
Poſtibus adverſis figo.

ubi adeundum eſſe Servium jam monuimus. *Heinſius.*

165. *Omnia.*] Πρῶτον μὲν ἀθάνατον εἶναι φησὶ τὴν ψυχὴν, &c. Primum quidem, animam eſſe immortalem affirmavit: deinde, eam diverſa animantium genera ſubire: ad hæc, poſt certos temporum circuitus idem quod olim fuerat rurſus fieri; & nihil omnino novum exiſtere; & animata omnia inter ſe cognata eſſe, &c. Laërtius in vita Pythag. *Farn.*

169. *Utque novis fragilis.*] Hac ſimilitudine colligit Pythagoras ſubſtantiam varias quidem ſuſcipere formas, nunquam tamen interire, *Facilis cera.*] *Fragilis* prim. Gronov. unus Voſſ. & unus Mediceus. bene. ut apud Juvenal. Sat. XII.

Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera.

Heinſ.

170. *Formam eandem.*] *Formas eaſdem* vetuſtiores. *Idem.*

173. *Ergo.*] Abſtinendum ab animatis ſuaſit, propter tranſmigrationem animarum. ex Photii excerptis, vide & Crinitum l. 11. c. 3. & Hierocl. in aurea carmina Pythagoræ. *F.*

177. *Quod perſtet.*] Quod permaneat. à mutationeque ſit alienum. *R.* *Nihil.*] *Conſtat, æterna poſitumque lege eſt, ut conſtet genitum nihil.* Boëthius lib. 2. metr. 3. *F.*

178. *Cuncta.*] Omnia in fluxu ſunt & motu. mutatur rerum omnium facies. ῥεῖ πάντα καὶ ὀυδὲν μένει. & corruptio unius, eſt generatio alterius. *Idem.* *Omniſque vagans.*] *Vaga* vel *vage* Bernegger. *Heinſ.*

169. *Labuntur tempora.*] *Volvuntur* plurimi veteres. nil muto. noſter libro x.

Tempora labuntur, tacitiſque ſeneſcimus annis.

Idem.

Nec levis hora poteſt : ſed ut unda impellitur undâ,
Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur :
Et nova ſunt ſemper. nam quod fuit ante, relictum eſt :
Fitque, quod haud fuerat : momentaque cuncta novantur.
Cernis & emerſas in lucem tendere noctes :
Et jubar hoc nitidum nigræ ſuccedere nocti.
Nec color eſt idem cœlo, cùm laſſa quiete
Cuncta jacent mediâ; cumque albo Lucifer exit
Clarus equo : rurſumque alius, cum prævia luci
Tradendum Phœbo Palantias inficit orbem.
Ipſe Dei clypeus, terrâ cum tollitur imâ,
Mane rubet : terrâque, rubet, cum conditur imâ :
Candidus in ſummo eſt. melior natura quod illic
Ætheris eſt, terræque procul contagia vitat.

Nec

182. *Urgeturque prior veniente.*] Sic Thuan. Juret. prim. Hamburg. pri. Moret. reliqui plerique. *urgeturque eadem veniens.* niſi quod *eadem veniente* unus Bonon. *venienti* unus Medic. quod placet. & pro *urgetque priorem*, Neapol. *urgetque ſequentem.* Idem.

186. *Emenſas in lucem tendere noctes.*] Oxon. Arondel. & viginti circiter alii *emeritas.* quod primo conſpectu arridebat. ut paulo poſt,

—— emeritis medii quoque temporis annis.

libro III. Faſtor.

Quominus emeritis exires curſibus annus.

Seneca Agamemnone,

Stat ecce Titan dubius emerito die,

Statius,

—— emeriti confinia Phœbi.

Epigramma ineditum, quod Naſoni noſtro adſcribitur in vetuſtiſſimo codice.

Jam nitidum tumidis Phœbus jubar intulit undis,
Emeritam renovans Tethyos amne facem.

Nunc tamen amplector *emerſas noctes.* quomodo Bernegger. alter Hamburg. Græv. & alii duodecim. Vide quæ Notavi Faſt. III. v. 399. *Idem.*

187. *Jubar.*] Solem.

188. *Nec color eſt idem cæli.*] *Cœlo* plerique meliores. *Heinſ.*

189. *Cuncta jacent.*] *Tacent* unus meus. ita paſſim auctores. hinc & *noctis ſilentia.* vulgatum tamen non damno, prô *exit* idem codex *anteit.* Idem.

190. *Prævia lucis.*] *Luci* prim. Moret. Arondel. & duo alii. bene. *Idem.*

191. *Palantias.*] Aurora, Pallantis filia.

192. *Ipſe dei.*] Ipſe orbis Solis. An utique è forma clypei, quæ rotunda? an forte concepit hoc noſter, atque expreſſit ex illo Plautino, *Curate, ut ſplendor meo ſit clypeo clarior, Quam Solis radii eſſe olim, quum ſudum eſt, ſolent.* Miles glorioſus I. v. an ex illo Virgiliano 3. Æneid. *Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis inſtar.* de Polyphemi oculo. *F.*

196. Ne-

Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt unquam: ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt; major, ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſuccedere quattuor annum
Aſpicis ætatis peragentem imitamina noſtræ?
Nam tener, & lactens, puerique ſimillimus ævo
Vere novo eſt. tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & inſolida eſt; & ſpe delectat agreſtem.
Omnia tum florent; florumque coloribus almus
Ridet ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in Æſtatem, poſt Ver, robuſtior Annus:
Fitque valens juvenis. neque enim robuſtior ætas
Ulla, nec uberior: nec, quæ magis æſtuet, ulla eſt.
Excipit Autumnus, poſito fervore juventæ

Matu-

196. *Nocturna Dianæ.*] Lunæ, quæ ſemper aut creſcit, aut decreſcit, nec unquam in eodem permanet ſtatu. *R.*

198. *Secedere.*] Veteres plerique notæ melioris *ſuccedere.* recte. ſic ſupra *jubar hoc nitidum nigra ſuccedere nocti* dixerat., *Heinſ.*

199. *Quid.*] Διαιρεῖται δὲ καὶ τὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον οὕτως παῖς, εἴκοσι ἔτεα, &c. Sunt autem ætates iſtæ & anni temporibus accommodatæ, veri puer, æſtati adoleſcens, &c. Laërtius in vita Pythagor. lege & quæ Pett. Crinitus lib. 5. de Honeſta diſciplina, cap. 9. *Farn.*

202. *Herba recens.*] Multi *virens.* prim. Vatican. prim. Baſil. quart. Medic. prim. Hamburg. & octo alii *nitens.* ſic alibi,

Et nitet in ſummo ſeminis herba ſolo,

libro IV. Faſtor.

Vere nitent terra: vere remiſſus ager.

& poſtea,

Pictaque diſſimili flore nitebat humus.

Plautus Truculento Act. II. Sc. IV. ubi Dinarchus de Phroneſio amica,

—— *ver vide*

Ut tota floret! ut olet! ut nitide nitet!

nitida fruges apud Lucretium paſſim, eidem *viridis herbarum nitor. nitentia culta* Virgilio lib. II. Georg. *Heinſ.*

205. *Ludit ager.*] *Ridet ager* bene unus Leidenſis & unus Voſſianus. ut apud Virgilium,

Albaque de viridi riſerunt lilia prato.

&,

Miſtaque ridenti colocaſia fundet acantho.

In Catalectis Mssis.

Rident prata roſis; & floribus arva tumeſcunt.

Claudian. lib. II. Raptûs, de Proſerpina flores legente,

Ridentes calathos ſpoliis agreſtibus implet.

In Catalectis, *vere omnia rident.* apud Rutilium in Itinerario,

—— *indigenis ridentia lilia ſaxis.*

Claudian. Conſ. Manlii,

—— *docti riſerunt floribus amnes.*

ſic γελᾶν Græci de rebus inanimatis. ut in illo Homeri Iliad. T. Γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθὼν Χαλκοῦ ὑπὸ στεροπῆς. & appoſite Achilles Tatius ex veteri poëta de roſa, τὸ πέταλον τοῦ ζεφύρου γελᾷ. *ridere argentum in domo* dixit Horatius. *ridentia littora conchis* Virgil. in Ciri. *tibi rident æquora*, Lucretio. Vide Notas Faſtor. IV. vſ. 429. *Idem.*

208. *Quæ magis ardeat.*] *Æſtuat* prim. Palat. hoc eſt, *æſtuet.* Idem.

 211. *Tem-*

Maturus, mitiſque inter juvenemque ſenemque;
Temperie medius ſparſis per tempora canis.
Inde ſenilis Hyems tremulo venit horrida paſſu;
Aut ſpoliata ſuos, aut, quos habet, alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieque ſine ullâ,
Corpora vertuntur: nec quod fuimuſve, ſumuſve,
Cras erimus. fuit illa dies, qua ſemina tantum,
Speſque hominum primæ maternâ habitavimus alvo.
Artifices Natura manus admovit: & angi
Corpora viſceribus diſtentæ condita matris
Noluit; éque domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans:
Mox quadrupes, rituque tulit ſua membra ferarum:
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adjutis aliquo conamine nervis.
Inde valens veloxque fuit: ſpatiumque juventæ
Tranſit: &, emeritis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive ſenectæ.
Subruit hæc ævi demoliturque prioris
Robora: fletque Milon ſenior, cum ſpectat inanes
Illos,

211. *Temperie medius. Sparſus quoque tempora canis.*] *Sparſis per tempora canis* Arondel. Zulich. & tres alii. quod magis placet. *Temperiem medius* quoque prim. Vatican. & Neapol. *Idem.*

217. *Speſque hominum prima matriſque habitavimus alvo.*] Multi, *matris habitavimus.* ſed *materna habitavimus alvo* verum eſt. quomodo Thuan. quart. Medic. prim. Bonon. prim. Moret. & nonnullæ editiones ex vetuſtioribus. *matura* prim. Palat. ſic Gratius de cane generoſo, *affectat maternâ regna ſub alvo.* *Speſque hominis* pri. Vatic. *Idem.*

222. *Quadrupes.*] Reptans. videturque alluſum ad Sphingis ænigma; *Qui quadrupes foret, & bipes, & tripes unus & idem.* vide quæ nos ad Thebaida Senec. ỳſ. 119.

224. *Adjutiſque.*] *Adjutis* plerique præſtantiores. *Heinſius. Conamine.*] Adminiculo geniculis adaptato, ne varæ, aut compernes fierent. Varro l. 8. de L. Lat. ſerperaſtrum vocat. *Farn.*

226. *Emeritis medii quoque temporis annis.*] *Emenſis* Thuan. unus Baſil. & unus Medic. placet. *emerſis* unus Patav. proxime verum. Mutarunt, qui arbitrati ſunt *emenſis* paſſive non poſſe dici. *Heinſius.*

227. *Labitur declive.*] Imo per iter declive, hoc eſt, devexum & deorſum vergens, perinde ut ſol cum ad occaſum tendit, proinde & *ſenectam occiduam* dixit: quod ea ultima ſit ætatum hominis, perinde ut occidens, ultima meta curſus ſolaris. *Micyl.*

229. *Fletque Milon.*] Athleta fuit Crotoniata tantis viribus, ut uno ictu nudæ dextræ taurum interfeciſſe tradatur, humeriſque per ſtadium ſine fatigatione portaſſe. *R. Milo ſenior.*] Qui, cum jam

ſenex

Illos, qui fuerant ſolidorum mole tororum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in ſpeculo rugas aſpexit aniles,
Tyndaris: & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis: vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ conſumitis omnia morte.

Hæc

ſenex eſſet, inquit, Cicero in Catone, videretque athletas ſe exercentes, aſpexiſſe lacertos ſuos dicitur, illacrymanſque dixiſſe, At hi quidem jam mortui ſunt. Hujus miſerabilem exitum refert Pauſanias in Corinth. poſt Agellium lib. 15. cap. 16. alii. *Farn.*

230. *Solidarum morte ferarum Herculis ſimiles.*] De feris à Milone occiſis nil legi. præterea *feræ ſolidæ* minus bene dicuntur. ſed *armi ferarum ſolidi* aut *terga ſolida* & *cervix* & *pedes* bene. quomodo *ſolidos canum calces* dixit Gratius. Auget de loco depravato ſuſpicionem, quod in pleriſque antiquis libris pro *morte* legatur *more.* in primo Regio & uno Voſſ. *mole.* præterea *ſolidorum ferorum* prim. Palat. prim. Vatican. Bernegger. Thuan. Urbin. & quatuor aut quinque alii. Quid hæremus? Refinge meo periculo; *ſolidorum mole tororum.* comparat Milonis lacertos cum toris Herculis, quos ſolidos proprie & eleganter vocat. Epiſt. Deianiræ ad Herculem,

Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et ſolidis gemmas appoſuiſſe toris?

Amphitruo Hercule Furente apud Senecam Act. III.

Teneone in auras editum? an vana fruor
Deceptus umbra? tune es! agnoſco toros.

ita optimus Mediceus liber verſus iſtos legit. Ipſe Hercules apud Ciceronem Tuſc. Quæſt. ex Sophoclis Trachiniis,

—— ô ante victrices manus?
O pectora, ô terga, ô lacertorum tori!

Val. Flacco,

Conſpicuuſque toris Tirynthius.

idem lib. I. Meleagri lacertos Herculeis comparat,

Oſtendiſque humeros fortes ſpatiumque ſuperbi
Pectoris Herculeis æquum, Meleagre, lacertis.

lib. II. ubi Herculem pugnaturum deſcribit,

Ecce ducem placitæ furiis crudeſcere pugna
Surgentemque toris ſtupet, immanemque paratu
Æacides.

Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis, *toroſum* vocat.

Lydia te tunica juſſit laſciva fluente
Inter lanificas ducere penſa ſuas.
Clava, toroſe, tibi pariter cum pelle jacebant.

ita verſus mendoſiſſimi ſcribendi. *Clava toroſa* inepte legebatur. *ducere penſa* Claudianus etiam dixit, & Juvenalis, quod *trahere penſa* aliis. *ducere tunicas* vix Latinum eſt. *jacebant* non *jacebat* vetus liber Petri Servii. quod elegans. Sed nimii jam ſumus in re manifeſta. pro *Milone* pri. Vatican. Grævianus, & quatuor alii *Milo.* Heinſius.

231. *In ſpeculo.*] *Speculum*, Urbin. prim. Palat. Cantabrig. pri. Erfurt. prim. Moret. & multi alii. *Idem.*

233. *Tyndaris.*] Helena, Tyndari & Ledæ filia, à Theſeo novennis rapta, ſed à fratribus Dioſcuris recuperata, Menelao in matrimonium data, mox à Paride rapta, &c. *Farn.*

236. *Lenta conſumitis morte.*] Sic & ſcripti. Putabam tamen *lento morſu.* ut perſtet in metaphora de dentibus & edacitate temporis. *conſumere morſu.* ut lib. IV.

Et

Hæc quoque non perſtant, quæ nos elementa vocamus.
Quaſque vices peragant, (animos adhibete,) docebo.
Quattuor æternus genitalia corpora mundus
Continet. ex illis duo ſunt onerosa, ſuoque
Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:
Et totidem gravitate carent; nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtant; tamen omnia fiunt
Ex ipſis; & in ipſa cadunt. reſolutaque tellus
In liquidas roreſcit aquas: tenuatus in auras
Aëraque humor abit: demto quoque pondere rurſus
In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit;
Hic in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.
Nec ſpecies ſua cuique manet. rerumque novatrix
Ex aliis alias reparat Natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo;
Sed variat, faciemque novat: naſcique vocatur,
Incipere eſſe aliud, quam quod fuit ante; morique,

De-

Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu. Heinſ.

FAB. IV. *Arg.* Quattuor, &c.] *Ipſa quoque initia quatuor, ex quibus generantur omnia, transfigurari motibus ſuis. reſolutam enim tellurem in aquas abire, attenuatam efficere ignem, rurſus per eundem ordinem retexi. ſpiſſatum enim ignem in aëra verti, hunc in aquam, hanc in terram abire. Cæteraque rerum perinde variari quæ tempus aut natura vix acceptas ab initio facies cogit amittere. eadem fluminibus etiam, fontibus ac terrenis locis accidere.* Lact.

239. *Genitalia corpora.*] Quatuor elementa ex quibus omnia generantur. *R.*
Æternus.] Hoc ex Schola Ariſtotelica, cui mundus fuit ab omni æternitate.

242. *Nulloque.*] *Pondere* ſubauditur.

245. *Ex ipſis.*] Quatuor elementis.
Et in ipſa cadunt.] In ipſa reſolvuntur.
Reſolutaque tellus.] Elementum alterum in aliud tranſire probat. Nam & terra in aquam, & aqua in aërem, & aër in ignem; & contra ignis in aërem, aër in aquam, aqua in terram convertuntur. *Raph.*

246. *In liquidas rareſcit aquas.*] *Roreſcit* Thuan. *marceſcit* unus Moreti. *roreſcentem terram ſicceſcenti* Plinius opponit lib. XVIII. cap. XXXIII. *rareſcere* hoc ſenſu an Latine dicatur, dubito. *Heinſius.*

248. *Superos ignes.*] Ætherem, qui omnium elementorum ſupremus eſt.

249. *Retexitur.*] Reſolvitur. *R.*

251. *Hinc in aquas.*] *Hic* vetuſtiores. & recte. *Heinſ.*

252. *Nec ſpecies.*] Supra ad v. 178. *Cuncta fluunt, omniſque vagans formatur imago.* Fam.

257. *Cum*

Deſinere illud idem. cum ſint huc forſitan illa,
Hæc tranſlata illuc; ſummâ tamen omnia conſtant.
Nil equidem durare diu ſub imagine eâdem
Crediderim. ſic ad ferrum veniſtis ab auro
Secula. ſic toties verſa es, Fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,
Eſſe fretum. vidi factas ex æquore terras:
Et procul â pelago conchæ jacuêre marinæ:
Et vetus inventa eſt in montibus anchora ſummis.
Quodque fuit campus, vallem decurſus aquarum
Fecit: & eluvie mons eſt deductus in æquor:
Eque paludoſa ſiccis humus aret arenis:
Quæque ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.
Hic fontes Natura novos emiſit, at illic
Clauſit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina proſiliunt; aut excæcata recidunt.

Sic

257. *Cum ſint huc.*] Malim *cumque huc ſint.* & mox pro *Crediderim*, *Credideris.* etſi aliter libri. lib. XII.

Nec tu credideris tantum ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum.

Heinſ.

258. *Summâ tamen omnia.*] *Summa omnia* Scaliger. *Idem.*

260. *Sic ad ferrum.*] Ad ferream ætatem. *Ab auro.*] Ab ætate aurea.

261. *Verſa eſt Fortuna.*] *Verſa es* rectius in codicibus Viviani. *Heinſ.*

262. *Vidi ego.*] De inſulis è mari enatis, Plin. lib. 2. cap. 86. & 87. & Senec. lib. 2. Nat. Quæſt. cap. 26. quibus locis maria receſſerint. Plin. lib. 2. cap. 85. Quas terras interruperint maria lib. 2. cap. 88. & Seneca lib. 6. Natur. quæſt. cap. 29. *Farn.*

263. *Vidi factas ex æquore terras.*] Nam præterquam quod novæ inſulæ in mari naſcuntur, tota Ægyptus olim mare fuiſſe narratur.

287. *Deductus in æquor.*] *Devectus* malim cum uno Moreti & uno Bononienſi. *Heinſius.*

268. *Paludoſa.*] Terra ſubaudiatur. Ex paludibus autem etiam nunc fertiliſſimi agri fiunt.

269. *Quæque ſitim tulerant.*] Quæ ſicca fuerant loca à paludibus ſunt occupata. *Stagnata.*] Stagna facta.

270. *Hic novos.*] Fontes novi ſæpenumero oriuntur: maximeque ubi ſylvæ ſucciduntur, ut Plinius ſcribit, interdum etiam areſcunt. *Et illic.*] *At illic* meliores. *Heinſ.*

271. *Et antiquis tam multa tremoribus orbis.*] Hæc mendoſa ſunt. Forte ſcribendum,

——*& aut quædam ſtimulata tremoribus ortis*
Flumina proſiliunt.

pro *tam multa* Sixianus *concuſſa* non male. poſſet & *convulſa.* Idem. *Tremoribus.*] Terræ motæ cauſas erudite examinat Seneca lib. 6. cap. 4. 5. 6. & ſeq. Plin. lib. 2. cap. 79. Ariſtotel. 2. Meteorolog cap. 7. Lucret. 6. lib.

FAB. *Quæ deinceps ſequuntur fabulæ in notis reperiuntur.*

272. *Aut exſiccata reſidunt.*] *Excæcata* Bernegger. Urbin. prim. Reg. Arond. prim.

Sic ubi terreno Lycus eſt epotus hiatu;
Exſiſtit procul hinc, alioque renaſcitur ore.
Sic modo combibitur; tecto modo gurgite lapſus
Redditur Argolicis ingens Eraſinus in arvis.
Et Myſum capitiſque ſui ripæque prioris
Pœnituiſſe ferunt, aliâ nunc ire, Caïcum.
Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas
Nunc fluit; interdum ſuppreſſis fontibus aret.
Ante bibebatur; nunc quas contingere nolis

Fun-

prim. Moret. Polit. prim. Palat. prim. Vatican. prim. Gronov. & alii nonnulli. bene. Pont. lib. IV. Eleg. II.

Scilicet ut limus venas excæcat in undis.

ſic *excæcare formam* Petronius dixit. *Nunquid aliquo naturali vitio formam excæco.* Avienus deſcriptione Orbis, *denſo cæcantur ſtipite ſilvæ.* Virgil. in Culice, *timor obcæcaverat artus.* Auctor Panegyrici ad Piſonem,

Aurea rorificis obcæcat ſidera nimbis.

ita & *oblimare* Claudianus lib. III. Raptus,

Luxus & humanas oblimat copia mentes.

273. Sic ubi.] *Lycus Aſiæ fl. terra hiatu abſorptus, poſt 5. ſtadia rurſus emergit. Plin. lib. 2. cap. 103. Senec. Nat. quæſt. 3. lib. cap. 26.* Farn.

274. *Alioque renaſcitur orbe.*] *Ore* prim. Palat. prim. Vatican. Cantabrig. quart. Medic. Neapol. uterque Erfurt. Juret. & ſex aut ſeptem alii cum priſcis editionibus. probe. præſertim ſi *tremoribus orbis* paulo ante retineas. apud Senecam, qui hos verſus in Naturalibus Quæſtionibus lib. III. cap. XXVI. citat, ambigua eſt lectio. nam codices quidam illic etiam *ore* agnoſcunt. poteſt procul emergere Lycus, nec tamen alio orbe. *Heinſius.*

275. Sic modo.] *Eraſinus fl. Arcadia. Plin. lib. 2. cap. 103. Tecto modo gurgite.*] *Tacito* Seneca. hoc eſt tecto. Triſt. III. Eleg x. ex antiquis codicibus,

Cæruleos ventis latices durantibus Iſter Congelat, & tacitis in mare ſerpit aquis.

ſic paſſim ſcriptores. etiam de aliis rebus. Vide Notas ad Epiſt. IV. vſ. 20. pro *ingens Eraſinus* tres *ſurgens.* pro *agris* vetuſtiores plerique *arvis.* Seneca *undis.* ſed & apud illum vetuſti codices *agris* & *tecto gurgite.* Heinſ.

277. Et Myſum.] *Myſia fl. terra hauſtus, fontem, alveum & nomen mutavit, nunc Caïcus dictus.*

278. *Alia nunc ire.*] Multi præſtantiores *alias* vel *alio.* male. ripa ſubintellige. *Heinſius.*

279. Nec non.] *Amaſenus fl. Siciliæ. Amaſenus.*] Sic & membranæ pleræque. niſi quod Urbin. & Bernegger. *Amaſenos.* ut & pri. Ambroſ. & tert. Gronov. atqui nullus in Sicilia *Amaſenus.* Scribe *Amenanos*: &, ne dubites. Strabonem audi lib. V. *Καθάπερ περὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνειν φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος. ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ.* Primus locum ſic emendandum eſſe vidit notis ad Cæſaris Commentarios Fulvius Urſinus, qui & veterem numum profert, cujus ab una parte ſcriptum ſit, ΑΜΕΝΑΝΟΣ, ab altera, ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. Vide quæ notamus Faſt. IV. vſ. 467. ubi idem nomen mendoſum exſtabat. Amaſenus Privernatium fluvius Servio & Vibio Sequeſtro. Certe in Græviano codice *Ameſenus* in uno Moreti, *Eraſenus.* Heinſ.

281. Ante.] *Anigrus fl. Peloponneſi, ex dulci*

Fundit anigros aquas : poſtquam (niſi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lavêre bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, ſalibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antiſſa Pharoſque,
Et Phœniſſa Tyros : quarum nunc inſula nulla eſt.
Leucada continuam veteres habuêre coloni :
Nunc freta circueünt. Zancle quoque juncta fuiſſe
Dicitur Italiæ : donec confinia pontus
Abſtulit; & mediâ tellurem reppulit undâ.
Si quæras Helicen & Burin achaïdas urbes;
Invenies ſub aquis : & adhuc oſtendere nautæ
Inclinata ſolent cum mœnibus oppida merſis.
Eſt prope Pitthêan tumulus Trœzena, ſine ullis
Arduus arboribus, quondam planiſſima campi
Area, nunc tumulus : nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cœcis incluſa cavernis,
Exſpirare aliquâ cupiens, luctataque fruſtra
Liberiore frui cœlo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus eſſet;
Extentam tumefecit humum : ceu ſpiritus oris

Ten-

dulci amarus potu factus eſt, poſtquam in eo lavere ſe Centauri ab Hercule vulnerati.

282. *Angigros.*] *Anigros* ex melioribus. Heinſ.

285. Quique.] *Inſula continentes facta. Scythicis de montibus.*] *Scythiis* Bernegger. & ſeptem alii. *Scythis* prim. Hamburgenſis. pro *ſalibus amaris* Bernegger. & Arondelianus. pro diverſa lectione, *ſale nunc vitiatur.* neque aliter Barberinianus. *Heinſ.*

287. Fluctibus.] *Antiſſa Lesbo inſ. Pharos Ægypto, Tyros Phœnicia adjecta. Fuerant.*] *Fuerunt* tert. Bonon. *Heinſ.*

289. Leucada.] *Leucadem à continenti avulſit accolarum opera: Meſſanam, totamque Siciliam ab Italia Pontus. 3. Æn. Virg.*

293. Si quæras.] *Terra motu urbes iſtas abſorptas ſcribunt Oroſius lib. 3. cap. 3. Strabo lib. 1. Diod. lib. 25. Helicem & Buran.*] *Burin* noſtri omnes. utrumque probum eſt, niſi quod ſcriptos ſequor. Senecæ in Naturalibus Quæſtionibus etiam ter quaterve *Buris* dicta. *Βοῦρα* eſt Græcis. Plinio etiam *Bura.* ut & Ammiano Marcellino l. XVII. *Heinſius.*

296. Eſt prope.] *Prope Trœzena urbem Peloponneſi. Pittheo quondam regnatam, area, exhalationum in cavernis ſubterraneis vi in collem intumuit, non ſecus ac veſica aut uter inflatus. Pittheam.*] *Pitthean*, Urbin. prim. Vatican. pri. Reg. pri. Baſil. tert. Medic. & alii duodecim. ſic & infra verſ. 506. nonnulli codices. *Heinſ.*

304 *Di-*

Tendere veſicam ſolet, aut derepta bicorni
Terga capro. tumor ille loco permanſit; & alti
Collis habet ſpeciem: longoque induruit ævo.
Plurima cum ſubeant, audita aut cognita vobis,
Pauca ſuper referam. quid? non & lympha figuras
Datque capitque novas? medio tua, corniger Ammon,
Unda die gelida eſt: ortuque obituque caleſcit.
Admotis Athamanis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cum Luna receſſit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera: quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, & huic Sybaris noſtris conterminus arvis,
Electro ſimiles faciunt auroque capillos.
Quodque magis mirum, ſunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita eſt obſcœnæ Salmacis undæ?

Æthio-

304. *Direpta bicornis Terga capri.*] *Bicorni capro* Bernegger. Arondel. Neapol. & quinque alii. bene. niſi quod *derepta* etiam legendum eſſe jam monui notis ad lib. III. *vſ.* 52. in uno Moreti, *erepta.* ut apud Virgilium,

Cui pellis latos humeros erepta juvenco
Bellatori operit.

Statius lib. IV. Theb.

Quattuor indomitis Capaneus erepta juvencis
Terga, ſuperque rigens injectum molis ahenæ
Verſat onus.

Idem.

307. Plurima.] *De fontis hujus, nec non aliorum, miraculo, vide Plin. lib. 2. cap. 103. Curtium lib. 4. Arrianum lib. 2. Lucret. lib. 6. de Jove Ammone arietina forma culto; vide quæ nos ad Lucanum lib. 9. verſ. 512.* *Cognita nobis.*] *Vobis* rectius quatuor ſcripti. *Heinſius.*

311. Admotis.] *Apud Athamanas Epiri populi. fons Dodonæus faces extinguit, extinctas accendit, &c. Plin. lib. 2. cap. 103. Solinus cap. 12. Mela lib. 2. cap. 3. Lucret. lib. 6.*

313. Flumen.] *Plin. cap. 103. lib. 2. & Seneca lib. 3. Natur. quæſt. cap. 20.*

313. Crathis, &c.] Ὁ δὲ Κρᾶθις τοὺς λουομένους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ, *Strabo ſexto lib. ubi & de Sybari, Euripid. in Troad. Crathis & hunc Sybaris.*] *Et hunc* bene prim. Palat. & unus Leidenſis. Neque aliter Vibius Sequeſter legit. *Crathis confinis Sybari capillos facit aureo coloris. arvis* pro *oris* plurimi ex vetuſtioribus. & *noſtris* pro *veſtris.* quod verum eſt. *Heinſius.*

317. Quodque.] *De Salmacide fonte Cariæ, dictum lib. 5. verſ. 285.*

319. *Obſcœnæ Salmacis undæ.*] *Salmacidis* debebat dixiſſe. ſed *undæ.* reponendum cum Bernegger. Neapol. pri. Reg. utroque Erfurt. prim. Moret. pri. Pal. pri. Vatic. & ſex aliis. quomodo & magnus Scaliger in ora codicis ſui emendarat. *Heinſ.*

320. Æthio-

Æthiopeſque lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,
Aut furit; aut mirum patitur gravitate ſoporem.
Clitorio quicunque ſitim de fonte levarit,
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius undis.
Seu vis eſt in aquâ calido contraria vino:
Sive,quod indigenæ memorant, Amithaone natus,
Prœtidas attonitas poſtquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis in illas
Miſit aquas: odiumque meri permanſit in undis.
Huic fluit effectu diſpar Lynceſtius amnis,
Quem quicunque parùm moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quam ſi mera vina bibiſſet.
Eſt locus Arcadiæ (Pheneon dixêre priores)

Ambi-

320. Æthiopeſque.] *Lacus quidam in Æthiopia epotis furorem inducunt aut veternum.* Farn. *Æthiopeſque lacus.*] Porphyrius, de Styge, memorabile quid memorat de aqua probationis apud Indos: ubi reus, ad examen iſtius aquæ adductus, ex eo vel abſolvitur vel damnatur. *λίμνη λεγομένη δοκιμαστηρία.*

321. *Mirum gravitate ſoporem.*] Periphraſis eſt Lethargi. *R.* Solinus c. 32. etiam lacum in Æthiopia dicit eſſe, quo perfuſa corpora velut oleo niteſcant. *Micyl.*

322. Clitorio.] *Vinum tadio venire his qui ex Clitorio lacu biberint, ſcribit Plin. l. 32. c. 2. eſt autem lacus ille Arcadiæ in Peloponneſo. Vitruvius lib. 8. refert epigramma in eandem ſententiam, fontis lapidi inſcriptum. Prœti autem filias ſmaniâ laborantes Melampus Amithaonis filius ſanæ menti reſtituit, morbique ἀποκαθάρματα in fontem conjecit; ut Poëtæ placet.* Farn.

325. *Amythaone natus.*] Melampus medicus, qui Prœti Argivorum regis filias quatuor putantes ſe vaccas eſſe eo furore liberavit, quem ipſis Juno, ut ſcribit Pherecydes, ut alii, Venus, immiſerat, quod illæ ſe pulchriores eſſe jactarent.

326. *Prœtidas.*] Prœti Argivorum regis filias, quarum nomina ſunt hæc, Mera, Euryale, Lyſippe, & Iphianaſſa, quam quidem Melampus parte regni accepta, poſteaquam illas curavit, uxorem accepit. *R.*

329. *Hinc fluit.*] *Huc* ex caſtigatioribus ſcriptis. *Heinſius.* Hinc fluit.] *Lynceſtis aqua, in Macedonia, vini modo temulentos facit, inquit Plin. lib. 2. cap. 103.*

332. *Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores.*] *Phænon* multi veteres, vel *Phenon.* tres *Pheneon.* bene. Præterea *locus Arcadiæ* cum prim. Gronov. tert. Medic. Urbin. & ſex aliis legendum. ſic lib. III. Pont.

Eſt locus in Scythiâ: Tauros dixere priores.

Pheneos quoque Catullo, Virgilio, ac Statio eſt, ut omittam Græcos. Nullum novi in Arcadia lacum *Pheneon:* oppidum ejus nominis habeo notum (unde *Phenei mœnia* apud Maronem libro VIII.) cujus in vicinia fons ex præruptis ſaxis ſtillare dicatur. ejus aquam, *στυγὸς ὕδωρ* dictam, certis temporibus eſſe lethiferam. Nocte tamen eſſe noxiam nemo, quod ſciam, præter Naſonem prodidit. Sed hæc fuſius in Commentario noſtro diſcutiemus. Emenda interim in tranſcurſu Lucanum libro III.

Ambiguis ſuſpectus aquis. quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: ſine noxâ luce bibuntur.
Sic alias aliaſque lacus & flumina vires
Concipiunt. tempuſque fuit, quo navit in undis,
Nunc ſedet Ortygie. timuit concurſibus Argo
Undarum ſparſas Symplegadas eliſarum;
Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſque reſiſtunt.
Nec, quæ ſulfureis ardet fornacibus, Ætne
Ignea ſemper erit: neque enim fuit ignea ſemper.
Nam ſive eſt animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotieſque movetur,
Has finire poteſt, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum ſaxis, & habentem ſemina flammæ
Materiem jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur ſedatis frigida ventis:
Sive bitumineæ rapiunt incendia vires,

Lu-

Et Phenei qui rura colunt, quorumque labore
Theſſalus Æſoniam vomer proſcindit Iolcon.

ubi *Penei rura* perperam legitur. Arcadiam intelligit. *Æſoniam* quoque *Iolcon* repoſuimus pro *Hæmonia.* ſic *Meleagream Calydona* dixit. l. VI. & *Cinyræam Cypron* lib. VIII. *Hæmoniam Iolcon* ſupervacuo epitheto & otioſo appellat, cum τὸ *vomer Theſſalus* ſatis deſignet de Theſſalia agi. *Heinſ.* Eſt lacus.] *Lacum hunc Arcades Styga vocant, inquit Pauſanias in Arcadicis. vide & Plinium l. 4. cap. 6.*

335. Sic alias.] *De inſ. Delo erratica, ſupra lib. 6. verſ. 186. & ad 3. Æn. Virgil. De Cyaneis inſſ. vide quæ ad 63. verſ. lib. 7. & quæ ad Senecæ Medeam verſ. 341. & ad Hercul. Fur. verſ. 1212. Hom. Odyſſ. μ. Pindar. Pyth. 4. Ode, Apollon. Argonaut. lib. 2.* Farn.

336. *Tempuſque fuit quo navit in undis.*] Ortygia inſula, quæ & Delos vocatur, ut ſuperius diximus, fluitâre ſolebat.

337. *Timuit concurſibus Argo.*] Symplegades inſulæ, ſunt, quæ & Cyaneæ dicuntur, contra Boſphorum Thracium, quæ à poëtis olim concurriſſe finguntur, quoniam (ut inquit Plinius) parvo diſcretæ intervallo ex adverſo intrantibus geminæ eſſe videntur, paululumque deflexa acie coëuntium ſpeciem præbebant.

340. Nec quæ.] *Præter Poëtas à me citatos in* Indice Poëtico *tit.* Ætna, *Lucretium, Virgilium, Claudianum, &c. vide Ariſtotelem libro de Mundo. Senec. epiſt. 79. Plin. lib. 3. cap. 8. Solin. cap. 11. Strab. 6. lib. adfert noſter tres incendii cauſas. 1. ab animali ſpiritu; 2. à ventis incluſis; 3. à bitumine & ſulphure.* Farn. *Ætna.*] *Ætne* Bernegger. Thuan. Arondel. & duo alii. ut alibi ſæpe. *Heinſius.*

347. *Materiam.*] *Materiem* caſtigatiores. *Idem.*

351. *Lu-*

Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, abſumtis per longum viribus ævum,
Naturæque ſuum nutrimen deerit edaci;
Non feret illa famem: deſertaque deſeret ignes.
Eſſe viros fama eſt in Hyperboreâ Pallene:
Qui ſoleant levibus velari corpora plumis;
Cum Tritoniacam novies ſubiêre paludem.
Haud equidem credo: ſparſæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur eaſdem.
Si qua fides rebus tamen eſt addenda probatis;
Nonne vides, quæcunque morâ fluidove calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros;

Co-

351. *Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis.*] Puto *aſſiduis fumis*, vel *irriguis*. Idem.

356. Eſſe viros.] *Herodotus in Melpomene, pennas has interpretatur nives. & Plin. lib. 2. cap. 12. Mox, inquit, Riphæi montes, aſſiduo nivis caſu, pinnarum ſimilitudine, Pterophoros appellata regio, &c.* Farn.

359. Sparſæ.] *Adi auctores à me citatos ad verſ. 200. & 223. lib. 7. quin & Pamphile fit bubo. 3. Met. Apuleji.*

160. *Scythides.*] Scythicæ mulieres, quæ ſe in aves, ut noſtratium quædam in feles mutare dicuntur.

361. *Fides rebus tamen eſt addenda probatis.*] *Adhibenda* Neapol. unus Reg. & unus Moreti. probe. Auſon. Ep. XII.

Si qua fides falſis unquam eſt adhibenda poëtis.

mox pro *fluvido calore* malim *vapore*. atque ita unus Palat. *Heinſ.* Si qua fides.] Μέλισσαι βουγενεῖς. *Ariſtæi inventum. 1. Faſtorum. Columella lib. 9. cap. 14. Varro lib. 3. R. R. cap. 16. citat illud Archelai;* βοὸς φθιμένης πεποιημένα τέκνα. *Plin. lib. 11. cap. 20. apes in totum amiſſas reparari ajunt ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis: ſicut Virgilius 4. Georgic. juvencorum corpore exanimato.* Farn.

363. *Tabuerint.*] Corrupta fuerint.

364. *I quoque delectos mactatos obrue tauros.*] Verſus mendoſiſſimus. Videamus diverſas lectiones. *His quoque delectos* Thuan. *In quoque dilectos* Neapol. *Hos quoque dilectos* Bernegger. *I tam delectos* Urbin. *I quoque dilectos* Cantabr. prior Hamburg. & viginti circiter alii. tres, *Dis quoque delectos.* quatuor, *Hinc quoque.* Arondel. & tres alii, *Hos quoque.* unus Sixii *Hunc.* alius *Is.* quart. Medic. *Hic.* unus meus *Inque delectos. Hic quoque dejectos* unus Gronov. *I quoque dilecto* prim. Palat. vetertimus, vel, *Dis. I quoque delecto* unus Medic. *I nunc quoque delectos* unus Vatic. *I quoque delectas* Junian. *In quoque dilecto* fragm. Boxhorn. unus Ciofani, *dejectos.* Grævianus *Hinc quoque dilectos.* Puto ſcribendum eſſe,

I ſcrobe delecto mactatos obrue tauros.

vel *delectâ.* eſt enim communis generis ſcrobs. nam in Thuaneo optimo eſt *His quoque.* Nihil equidem eveſtigare poſſum, quod propius accedat ad ſcripturam veterem. An *ſcrobe repleto?* ut apud Virgil.

—— *ſcro-*

Cognita res uſu: de putri viſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur apes. quæ more parentum
Rura colunt: operique favent; in ſpemque laborant.
Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.
Concava littoreo ſi demas brachia cancro;
Cætera ſupponas terræ; de parte ſepulta
Scorpius exibit: caudâque minabitur uncâ.
Quæque ſolent canis frondes intexere filis
Agreſtes tineæ, (res obſervata colonis,
Ferali mutant cum papilione figuram)
Semina limus habet virides generantia ranas:
Et generat truncas pedibus. mox apta natando
Crura dat. utque eadem ſint longis ſaltibus apta;
Poſterior partes ſuperat menſura priores.
Nec catulus partu, quem reddidit urſa recenti,
Sed male viva caro eſt. lambendo mater in artus
Fingit: & in formam, quantam capit ipſa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit ſexangula, fœtus
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci,
Et feroſque pedes, feraſque aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ caudâ ſidera portat
Armi-

——*ſcrobibus ſuperatur terra repletis.* Heinſ.

366. *Naſcuntur apes.*] Decem antiqui *naſcentur.* & tum fortaſſis poſtea legendum ſit,

——*quæ*
Rura colant, operique vacent, in ſpemque laborent.

Idem.

367. *Rura colunt.*] Nam in agris è floribus rorem legentes verſantur. *In ſpem* fututi & mellis & novi examinis. *R.*

368. Preſſus.] *Equorum corpore veſpas atque crabrones.* Ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων δὲ μέλισσαι. *Varro l. 3. R. R. c. 16.*

372. Quæque.] *Inde vermiculus parvus, & triduo eruca; rupto deinde cortice volat papilio. Plin. lib. 11. ca. 32.* Farn.

Canis filis.] *Cæcis.* Thuan. prim. Bonon. *albis* prim. Moret. & duo alii, *ſilvis* unus meus. *Heinſ.*

379. Nec catulis.] *Urſarum fœtus naſci informes, lambendo figurari ſcribunt auctores non ultimi commatis. Falſum id eſſe, oculatus contrarii teſtis aſſeverat Dalecampius ad 36. cap. lib. 8. Plin. hiſt.* *Quem reddidit.*] Malim *quod reddidit.* Heinſ.

382. Nonne.] *Servio, quod ſine pedibus naſcantur, nomen habere dicuntur, quaſi ἄποδες. Scaligero vero lib. 4. de L. L. c. 94. ab opere. παρὰ τὸ ἅπτειν. Farn.*

385. Junonis volucrem. &c.] *Pavones qui in tutela Junonis habentur, item aquila Jovis, columbaque Veneris, & cætera volucres ex media parte ovi, qui* vitellus *vocatur, videntur naſci.* Lact.

386. Q-

Armigerumque Jovis, Cythereïadaſque columbas,
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi
Ni ſciret fieri, fieri quis poſſe putaret?
Sunt qui, cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis ducunt primordia rebus:
Una eſt, quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet, ales.
Aſſyrii Phœnica vocant. non fruge, neque herbis,
Sed thuris lacrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæve cacumine palmæ,
Un-

386. *Cythereidaſque.*] Ne claudicet verſus, lege *Cythereiadaſque* cum Cantabrig. & quart. Medic. paulo ante, pro *Et ſeroſque pedes*, bene unus Moret. *Mox ſeroſque pedes.* Heinſ.

388. *Quis naſci poſſe putaret.*] *Quis fieri* unus Moreti. concinnâ repetitione. *Idem.*

389. Sunt qui.] *Anguem ex medulla hominis ſpina gigni, accepimus à multis. Plin. lib. 10. cap. 66. circa ſepulchra itaque viſuntur.*

391. Hæc.] *Præter Claudianum & alios à me citatos* in Indice meo Poëtico *tit.* Phœnix, *lege Tac. Annal. lib. 5. Æl. l. 5. c. 58. Pier. hieroglyph. l. 20. Geſnerum, alios. Phœnicem jactant Indi, avem unicam, neſcio an fabuloſe, inquit Plin. l. 10. cap. 2. Soli ſacram, vivere annos 660. caſia thuriſque ſurculis nidum conſtruere & ſuperemori. ex oſſibus & medullis ejus naſci vermiculum, inde fieri pullum, &c. juſta priori reddere, totum nidum deferre prope Panchaiam, in Solis urbem, & in ara ibi deponere, &c.* Farn. *Ex aliis generis primordia ducunt.*] *Ex aliis ducunt primordia rebus.* bene unus Leidenſis. neque aliter Oxon. quart. Medic. Thuan. & decem alii. niſi quod in iis,

—— *rebus primordia ducunt.*

Heinſ.

393. *Aſſyrii Phœnica vocant.*] *Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla lucens, cætera purpureus, cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, caputque plumeo apice honeſtante:* Plin. lib. 10. c. 2. 1. Cæſar etiam mentionem ejus facit. ſed nemo unquam vidit veſcentem.

394. *Et ſucco vivit amomi.*] Salmaſius ad Solinum p. 1070. *ſicco amomo.* quomodo & ego in uno Mediceo inveni. ſed nihil mutandum. nam ex ſicco amomo quid alimenti Phœnix colligeret? amomum intelligit nondum ſiccatum. ſic Lucanus lib. x.

Advectumque recens vicina meſſis amomum.

Nec felicius ibidem in carmine Lactantii de Phœnice pro, *auramque procul ſpirantis amomi*, reponit idem Salmaſius *uvamque*; atqui *aura amomi* pro ipſo amomo ponitur, *aura* pro *odore*, quem exhalat amomum. ſic *Coricii aura croci* apud Martialem. Claudianus de Phœnice,

—— *& nectare dulcior aura*
Oſtia nigrantis Nili ſeptena vaporat.

Priſcianus in Periegeſi,

Cinnama præterea jucundæ naribus auræ.

pingues ab ovilibus auræ apud Virgil. *& odori ſulphuris aura* apud Statium. & *halantes ſulphuris auræ* Lucretio. exempla plura ſunt in promtu. Sed hoc ὡς ἐν παρόδῳ. *Heinſ.*

397. *Dura*

Unguibus & pando nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias, & nardi lenis ariſtas
Quaſſaque cum fulvâ ſubſtravit cinnama myrrhâ;
Se ſuper imponit: finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires; onerique ferendo eſt;
[Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:]
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumque ſepulchrum;
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.
Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis;
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur hyænam.
Id quoque, quod ventis animal nutritur & aurâ,
Protinus aſſimulat tactu quoſcunque colores

Victa

397. *Duro nidum ſibi conſtruit ore.*] Tò *duro* non arridet. pleriquе veteres *puro* pri. Gronov. & unus Baſil. & Noricus, *pando.* bene. ſic de apro lib. x.

Protinus excuſſit pando venabula roſtro.

panda cornua lib. x. vſ. 270. ex vetuſtis codicibus, & *panda aratra* paſſim alibi. *Idem.*

398. *Nardi lenis ariſtas.*] *Levis* pri. Palat. pri. Vatican. pri. Baſil. & Oxon. cum aliis viginti. Gloſſa interlinearis alterius Erfurtani, *id eſt redolentis.* ut *nardi balantis* forte ſit ſcribendum. quomodo apud Lucretium lib. 11.

Et nardi florem, nectar qui naribus halat.

pro *Quaſſaque cinnama* duo Medicei *Craſſaque.* unus Baſil. *Caſtaque.* alter Hamburg. *Caſſaque.* ut ξυλοκιννάμωμον intelligatur. quod maximo in pretio. cortex Cinnamomo detractus. ſic *caſſa canna.* Vide Notas Faſt. VI. verſ. 406. *Idem.*

404. *Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ.*] *Aptus tunc nidum ramis levat* Bernegger. Cantabrig. Arondel. & ſex alii. totidem *Eſt aptus nidum.* Verſus hic adulterinus eſt. Metuo ne & proxime præcedens & tres ſequentes huc ab aliena manu ſint inculcati, ita duodecim verſibus, totam de Phœnice hiſtoriam Naſo abſolverit. *Idem.*

406. *Hyperionis urbe.*] Templo Solis, quod in urbe ſolis eſt, cujus meminit Plin. lib. 5. cap. 9. *R.*

408. Si tamen eſt aliquid miræ, &c.] *Hyænis utramque eſſe naturam annis alternis credit vulgus; Ariſtoteles negat, inquit Plin. l. 8. c. 30. Tales, inquit Sabinus, ſunt Theologi ambigue de graviſſimis rebus pronunciantes & docentes, &c.* Farn.

410. *Hyænam.*] *Hyænem* pri. Gronov. & Junian. *hyænen* Arondel. Græcis tamen ὕαινα eſt. *Heinſ.*

411. Id quoque.] *Chamæleon omnium quæ tangit refert colorem. rubrum candidumque excipit Plutarchus lib. de Adul. de quo Plin. lib. 8. cap. 33. Tertul. de Pallio. Pierius lib. 27. Alciat. embl. 53.*

412. *Protinus aſſimulat, tetigit quoſcunque colores.*] *Aſimulat tactu* prim. Baſil. quart. Medic. prim. Bonon. & alii duodecim, recte. nonnulli & *aſſimilat.* Heinſ.

413. Victa.]

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus (ut memorant) quidquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides; & congelat aëre tacto.
Sic & curalium, quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit: mollis fuit herba ſub undis.
Deſeret ante dies; & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; quam conſequar omnia dictis
In ſpecies tranſlata novas. ſic tempore verti
Cernimus, atque illas aſſumere robora gentes;
Concidere has. ſic magna fuit cenſuque viriſque,
Perque decem potuit tantum dare ſanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos oſtendit avorum.
[Clara fuit Sparte: magnæ viguere Mycenæ:

Nec

413. Victa.] *Ex urbina lyncis, lapis lyncurius.* Farn.

414. *Quicquid veſica remiſit.*] Omnis urina lyncum. *R.*

416. *Coralium.*] Prim. Palat. veterrimus & Calandræ codex *curalium.* bene. prim. Vatican. *caralium.* quatuor alii *corallum.* Vide Notas lib. IV. vſ. 748. *Heinſ.* Sic & Coralium.] *Ut ante lib.* 4. *verſ.* 744. Farn.

418. *Deſinet.*] *Deſinat* malim & *tingat.* quomodo Voſſ. unus, & unus Argentinus pro diverſa lectione, vetuſtiores tamen *Deſeret.* Virgilius lib. I. magni operis,

Si vacet annales noſtrorum audire laborum,
Ante diem clauſo componet veſper Olympo.

ubi *componat* nonnulli codices. pro & *in alto æquore* Cantabrig. *in imo.* Forte,

—— *& Ibero Phœbus anhelos*
Æquore tinget equos.

Heinſ.

420. *Sic omnia verti.*] Tò *omnia* proximo verſu præceſſerat. *tempora* prim. Vatican. prim. Gronov. quart. Medic. & decem alii, idque in poſtrema editione expreſſit Naugerius. ſed mutationes temporum jam fuſe ſupra percenſuit. Lege, *ſic tempore verti*, *gentes* nimirum. deinde pro *alias gentes* prim. ſec. Palat. prim. Vatican. prim. Gronov. quart. Medic. aliique plurimi *illas.* bene. quod reſpondet *τῷ has.* Idem.

426. *Clara fuit Sparte.*] Hic verſus cum ſequenti in Vatic. margini erat adſcriptus. qui illos ſequitur, omnino eſt expungendus, cum ex hoc verſu promanarit. quid enim opus bis Spartæ meminiſſe? Certe libri veteres ex his quinque verſibus modo hunc modo illum non agnoſcunt. Ego omnes tollendos eſſe cenſeo. In eo enim artificium Poëtæ imprimis conſiſtit, ut perpetuo orationis filo mutationem rerum omnium tanquam concatenatam pertexat; nunc in eo occupatur, ut ex ruinis Trojæ Romam prodiiſſe demonſtret. Inopportuna igitur, ut quæ maxime, Spartes, Mycenarum, Athenarumque ac Thebes hic inculcatur mentio. Adde quod in poſtremis duobus verſibus bis occurrit *nomina* & *nomen*, qualia nuſquam committit noſter, niſi librariorum oſcitantium culpa. Denique Athenas nil niſi nomen fuiſſe Pythagoræ ætate falſiſſimum eſt, quæ tum florebant unice. Sed de repetitione *τῦ nomen* culpa amovebitur, ſi cum Bernegg. & altero Strozzæ re-

Nec non Cecropiæ; nec non Amphionis arces.
Vile ſolum Sparte eſt: altæ cecidere Mycenæ.
Oedipodioniæ quid ſunt niſi fabula Thebæ?
Quid Pandioniæ reſtant niſi nomen Athenæ?]
Nunc quoque Dardaniam fama eſt conſurgere Romam:
Appenninigenæ quæ proxima Tibridis undis
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat; & olim
Immenſi caput orbis erit. ſic dicere vates,
Faticinaſque ferunt ſortes: quantumque recordor,
Priamides Helenus flenti, dubioque ſalutis,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret.
Nate Deâ, ſi nota ſatis præſagia noſtræ
Mentis habes; non tota cadet de ſoſpite Troja.
Flamma tibi ferrumque dabunt iter. ibis; & unà
Perga-

repones.

——*quid ſunt niſi fabula Thebæ?*

ut apud Statium Theb. x.

Et mentita diu Thebani fabula muri.

Lucanus lib. VII.

——*tunc omne Latinum*
Fabula nomen erit.

verſu denique ſecundo pro *Nec non & Cecropis*, bene unus Voſſ. *Nec non Cecropiæ.* nam primam in *Cecropis* nuſquam corripuit Naſo. *Idem. Clara.*] Lacedæmon, Mycenæ, Athenæ, ab Amphione conditæ Thebæ, Oedipodæ regnatæ, urbes quondam florentiſſimæ, nunc proſtratæ & dirutæ, urbium cadavera projecta jacent, ut Sulpitius, epiſt. 5. lib. 4. ad Ciceronem. *Farn.*

427. *Amphionis arces.*] Thebæ ab Amphione amplificatæ. *R.*

428. *Altæ Mycenæ cecidere.*] *Altæ* propter ædificiorum celſitatem: aut famam & gloriam: ſicut *altæ mœnia Romæ*, 1. Æneid. *Pont.*

429. *Oedipodioniæ Thebæ.*] Ubi Oedipus regnavit; ut Pandioniæ Athenæ, ubi Pandion. *Nec non & Cecropis.*] Athenæ, quarum auctor fuit Cecrops. *R.*

FAB. XLIII. *Arg.* Nunc quoque Dardaniam fama eſt conſurgere Romam. &c.] *Numa Pompilius propter ſcientiam rerum, à populo Romano in regnum eſt receptus, cujus præcepta cum antedictis hæc ſunt. Quæcunque naſcuntur creſcendo & ſeneſcendo tranſmutari in diſſimiles ſpecies, & poſt obitum ſic conſumi, ut aut in terram abeant quæ corpora ſint, aut in aëra, quæ ſpiritu contineri videntur. Porro Helenus Priami filius refert Æneæ urbis conditæ poſitionem.*

431. *Dardaniam.*] A Dardaniis conditam Romam, quam alluit Tybris ex Apennino medio profluens. *Farn.*

436. *Quantumque.*] Fictionem prædictionis hujus appoſite imputat *ἀναμνήσει* ſuæ Pythagoras, qui ſe temporibus Trojanis Euphorbum fuiſſe deliravit. ſed vide quæ Æneæ Helenus. Virg. 3. Æneid. *F.*

437. *Priamides Helenus.*] Priami filius. Fuit autem vates optimus. *Lact.*

438. *Dixerat Æneas.*] Huic verſui ille præponendus, *Priamides Helenus*, ex fide unius mei & unius Medicei. *Heinſ.* *Res Trojana.*] Sic Enn. *Res Romana.* Imperium & opes. Virg. 3. *Res Aſiæ.* ſic & Res publica, & res familiaris. *Imperium, litem, Venerem, cur una notat res.*

444. *Ur-*

Pergama rapta feres : donec Trojæque tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem & jam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii proceres per ſæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de ſanguine natus Iüli
Efficiet. quo, Cum tellus erit uſa, fruentur
Æthereæ ſedes : cælumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse Penatigero Æneæ,
Mente memor refero : cognataque mœnia lætor
Creſcere; & utiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Exſpatiemur equis; cælum, & quodcunque ſub illo eſt,
Immutat formas, tellusque, & quidquid in illâ eſt.
Nos quoque pars mundi, (quoniam non corpora ſolum,
Verum etiam volucres animæ ſumus, inque ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora, quæ poſſint animas habuiſſe parentum,

Aut

444. *Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes.*] *Et jam*, ut in Faſtis Carmenta vaticinans,

Et jam Dardaniæ tangent hæc littora puppes.

Nec ſatis arridet τò *debere*. Quid ſi noſter ſcripſit?

Urbe & jam cerno Phrygios ſe efferre nepotes,
Quanta nec eſt, nec erit.

Heinſ.

446. *Per ſecula longa.*] Per ſeptingentos annos. *Lact. Proceres.*] Reges, Conſules, alii toga & ſago clari.

447. *Iüli.*] Octavius Auguſtus Julii Cæſ. adoptione filius, qui maternum genus ad Aſcanium, qui & Iulus, Æneæ filium referebat.

450. *Penatigero.*] Repete quæ ex Æliano adnotavimus ad ỳ1. 625. *Farn. Penatigero Æneæ.*] Penates gerenti, quos Æneas ex Phrygia in Italiam detulit.

452. *Utiliter.*] Jactura utique Phrygibus utili, utpote in bonum cedente, è Trojæ cineribus Roma, urbium principe & orbis capite, renata. *Farn. Utiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.*]

Quei nec Dardaniis campis potuere perire:
Nec quom capta capei, nec quom combuſta cremari.

Ennius 14. Annal. Quod Virgil. 7. Æn. expolivit.

—— Num Sigæis occumbere campis,
Num capti potuere capi, num incenſa cremavit
Troja viros?

Hæc eſt illa recidiva Troja : quæ poſt caſum reſtituta. *Troja renaſcens fortuna.* Horat. Carm. l. 3. Od. 3. Παλιγγενεσία. Sic Gallus, *Recidiva voluptas.* Quæ poſt intervallum redit. Silius, lib. 4. *Gens recidiva Phrygum.* Enn. ann. 1. *In Roma Troja revixti.* Lucan. 9. *—— grata vice mœnia reddent Auſonidæ Phrygibus, Romanaque Pergama ſurgent.*

459. *Quæ poſſunt.*] *Quæ poſſint* prim. Reg. & unus meus. *Heinſ.*

Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta eſſe & honeſta ſinamus:
Neve Thyeſtêis cumulemur viſcera menſis.
Quàm male conſueſcit, quàm ſe parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit; & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hædum
Edentem jugulare poteſt; aut alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! quantum eſt, quod deſit in iſtis
Ad plenum facinus! quò tranſitus inde paratur!
Bos aret; aut mortem ſenioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis arma miniſtret.
Ubera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueoſque arteſque doloſas
Tollite: nec volucrem viſcatâ fallite virgâ:
Nec formidatis cervos eludite pinnis:

Nec

462. *Cumulemus viſcera.*] *Cumulemur* eleganti Græciſmo primus Palatinus inter vetuſtiſſimos, unus Leid. & Grævianus *cumulentur.* Idem.

464. *Guttura cultro.*] *Ferro* vetuſtiores. *Idem.*

465. *Immotas aures.*] Nulla miſericordia motas.

469. *Quam tranſitus inde paratus.*] *Qua paratus* pri. Reg. & Langerm. *quis tranſitus* prim. Vatic. prim. Gronov. & multi alii. ſec. Medic. *quid qui paratur* pri. Hamburg. & duo alii. *quo tranſitus inde paratur* prim. Erfurt. & prim. Ambroſ. recte. *paratur* alii etiam plurimi. *Heinſ.*

474. *Nec volucres. Volucrem* ex pleriſque ſcriptis. *Idem.*

475. *Nec formidatis cervos includite pennu.*] *Illudite* prim. Palat. Cantabr. tert. Medic. Urbin. Neapol. Thuan. pri. Erfurt. uterque Hamburg. prim. Moret. aliique complures. *eludite* pri. Ambroſ. ſed fruſtra. ſic noſter Faſt. v.

—— pro Libycis clauduntur rete leænis
Imbelles capreæ.

Lucanus ſimiliter lib. vi. *feras indagine claudere.* Vide plura noſtri Vlitii Notis ad Gratii vſ. xxix. primæ ac ſecundæ curæ. apud Senecam tamen Hippolyto ſcribe,

Picta rubenti linea pinnâ
Vano ludat terrore feras.

nam veterrimus Mediceus *cludat.* vulgati *claudat.* Cæterum *pinnis* in Naſone reponendum. ita enim Gratius ac Nemeſianus paſſim. Auſonius Ep. v.

An cum fratre vagos dumeta per avia cervos
Circumdas maculis & multa indagine pinna?

inde *pinnatum inſtrumentum in fune ad terrendas feras* Servio Æn. xii. & lemma in antiquo codice Gratii *De pinnatis conficiendis.* ita & apud Virgilium bis longe veterrimi duo codices, alter Mediceus, Vaticanus alter, literis uncialibus ſcripti, *Punicea formidine pinna* Georg. iii. & apud Lucanum ſcripta exemplaria. pro *formidatis* plurimi codices *formidantes.* Forte, *formidandus.* Idem.

475. *Nec formidatis pennis.*] Ad pennas referatur, non enim ſagittas intelligit poëta, ſed revera pennas, quibus ple-

Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite, ſiqua nocent. verum hæc quoque perdite tantum.
Ora vacent epulis: alimentaque congrua carpant.
Talibus atque aliis inſtructo pectore dictis
In patriam remeaſſe ferunt; ultroque petitum
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nympha, ducibuſque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus; gentemque feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.
Quem, poſtquam ſenior regnumque ævumque peregit,
Exſtinctum Latiæque nurus, populuſque, Patreſque,
Deflevêre Numam. nam conjux urbe relictâ
Vallis Aricinæ denſis latet abdita ſilvis:

Sa-

plerumque puniceis, interdum etiam odoratis, ſolebant venatores perterrefacere cervos eaque loca, intra quæ cervi verſarentur, circumdare. Hinc Virgilius quoque de cervis loquens tertio Georg. dixit, *Hos non immiſſis canibus, non caſſibus ullis, Puniceave agitant pavidos formidine penna.* Micyl. *Formidatis.*] Formidinibus, id eſt, lineis quibus plumæ verſicolores intertextæ, eædemque uſtulatæ ſuſpenduntur, quæ cervos viſu & odore territos in veras plagas impellant.

478. *Alimentaque congrua.*] *Mitia* omnes præter prim. Vatic. & quinque alios. quomodo noſter ſæpe alibi. nil muto tamen. Memini enim *congruum ſermonem* quoque apud Plautum occurrere. *Heinſ.*

FAB. XLIV. *Arg.* Talibus atque aliis, &c.] *Ægeria poſt mortem mariti Numa in vallem Aricinam ſe contulit lugens.* Lact.

479. *Inſtructo.*] Vide quæ adnotavi ad. 7. v. hujus lib. Sunt tamen qui alium à Samio Pythagora, Lacedæmonium ſcil. fuiſſe Numæ σύγχρονον autument, quem in Italia exulantem audiverit.

480. *Ultroque.*] De imperio Numæ delato, religione & pace ab eo inſtitutis, Ægeria nympha, &c. conſulendi hiſtorici, Livius, Dionyſius, Plutarchus, alii, Virgil. 6. Æneid. *Farn.* *Remeaſſe.*] Rediiſſe.

482. *Conjuge qui felix nympha.*] Ægeria nympha Numæ Pompilii fuit uxor, quæ poſt viri interitum urbe relicta in ſylvas abiit, ac tandem miſeratione Deorum in fontem fingitur converſa. *Ducibuſque Camœnis.*] Autoribus Muſis. Nam omnia quæcunque Numa ſtatuebat ad Ægerinæ nymphæ, Camœnarum autoritatem, referebat.

484. *Ad artes.*] Ad Deorum religionem, & jura & leges & mores colendos.

485. *Qui poſtquam ſenior.*] *Quem* Cantabrig. ſed tum poſtea pro *Deflevere Numam* refinge *Deflevere virum*, nam τὸ *Numam*, quod paulo ante præceſſerat, aut ex gloſſemate interlineari irrepſit, aut ex geminata perperam ſequenti voce *nam* conflatum eſt. *Heinſ.* *Qui poſtquam ſenior.*] Numa cum tres & quadraginta regnaſſet annos, periit.

488. *Vallis Aricinæ.*] Aricia urbs eſt Latii haud longe ab urbe Roma diſtans. *Raph.*

489. *Ore-*

Sacraque Oreſtêæ gemitu queſtuque Dianæ
Impedit. ah quoties Nymphæ nemoriſque lacûſque,
Ne faceret, monuêre; & conſolantia verba
Dixere! ah quoties flenti Theſeïus heros,
Siſte modum, dixit: neque enim fortuna querenda
Sola tua eſt. ſimiles aliorum reſpice caſus:
Mitius iſta feres. utinamque exempla dolentem,
Non mea te poſſent relevare! ſed & mea poſſunt.
Fando aliquem Hippolytum veſtras (puto) contigit aures,

Cre-

489. *Oreſtea Dianæ.*] Dicit ritum quo ante humano ſanguine ſacrificabatur deæ, poſtea à Lycurgo ſublatum, & pro eo inſtitutum, ut adoleſcentes verberibus in eadem ara cæderentur, unde poſtea βωμονίκας appellati, qui ſufferendis pluribus verberum ictibus viciſſent. De qua re Serv. annotavit in 7. Æneid. Sed hic Dianæ ſimulachrum principio in Italiam, inde rurſum in Laconiam deportatum dicit. Sed de hac re copioſe Pauſanias in Laconicis. *Micyl.* *Oreſtea.*] Dianæ Scythicæ ſimulachrum & ſacra ex Taurica in Italiam tuliſſe fertur Oreſtes cum Iphigenia ſorore, & in nemore Aricino ſtatuiſſe. vide Lil. Gyrald. Syntag. 12. & Lactant. lib. 1. cap. 21. *Farn.*

492. *Dixerunt! quoties flenti Theſeïus heros Siſte modum, dixit!*] *Dixerunt! ah quoties* Barberin. Lege, *Dixêre! ah quoties.* Deinde pro *Siſte modum*, quod Latinum vix eſt repono, *Sit modus ô, dixit.* Certe Zulichemianus *Siſte modo.* Valerius Flaccus libro IV. vſ. 485.

Teque, ait, injuſti quæ nunc premis ira Tonantis,
Ante precor, noſtra tandem jam parce ſenectæ.
Sit modus. & fore credo equidem. nam veſtra voluntas
Quid, juvenes, ſine pace Deûm?

ſic ſcribendi iſti verſus. Paulo poſt apud eundem repone,

Sic ait, & fatis jam jam cedentibus omnes
Impulit, & dira commovit imagine pœna.

bene etiam unus Voſſianus, *flendi.*

—— ah quoties, flendi, Theſeïus heros,
Sit modus, ô, dixit.

Art. Am. 11.

Sit modus exilio, dixit, juſtiſſime Minos.

Heinſ. *Theſeius.*] Hippolytus Theſei filius, vitæ ab Æſculapio reſtiturus & templo Dianæ in Aricina ſylva præfectus, ut infra. *Farn.*

494. *Sola tua eſt.*] *Sola tibi eſt* prim. Moret. & duo alii. *Heinſius.*

FAB. XLV. *Arg.* Fando aliquem Hippolytum.] *Hippolytus cum propter novercula odium pulſus eſſet patria, & Trœzena proficiſceretur, ex improviſo mari elatus taurus, ſicut parens optaverat, graviſſimum ei objecit timorem: itaque exaſperatis equis, ipſe diſtractus interiit. Quem Æſculapius Dianæ voluntate, cujus initio comes fuerat, reduxit ad ſuperos. Hinc ab eadem dea evocatus in nemus Aricinum, mortalitatem exuit. Converſo itaque nomine, Deus* Virbius *eſt nominatus.* Lact.

497. *Fando aliquem Hippolytum veſtras ſi contigit aures.*] *Veſtras quoque* pri. Palat. pri. Vatic. tert. quart. Medic. Calandr. & viginti circiter alii. *veſtras puto* Urbin. Bernegg. Oxon. Arondel. prim. Gronov. Noricus, & alii ſex. probe. *Fando*: Virgiliana imitatione.

Fando aliquid ſi forte tuas pervenit ad aures
Belidæ nomen Palamedis.

quomodo ille & cæteri Epici ſæpe. Valerius Flaccus lib. V. 473.

Si fando hic aliquam noſtro ſatus orbe ſolebas

Theſſa-

Credulitate patris, ſceleratæ fraude novercæ
Occubuiſſe neci. mirabere, vixque probabo:
Sed tamen ille ego ſum. me Paſiphaëia quondam
Tentatum fruſtra, patrium temeraſſe cubile
[Quod voluit, finxit voluiſſe: & crimine verſo,]
(Indiciine metu magis, offensâne repulſæ,)
Arguit: immeritumque pater projecit ab urbe;
Hoſtilique caput prece deteſtatur euntis.
Pit-

Theſſaliam, ſi quos Phryxus memorare Pelaſgos.

Si quando perperam nunc ibi exſtat. ex quo loco apparet, etiam in Virgilio *aliquod nomen* reponi debere, quomodo in longe vetuſtiſſimo Mediceo codice exaratum offendi. Silius libro x.

—— ſi Porſena fando
Auditus tibi, ſi Cocles, ſi Lydia caſtra.

hinc *fatu turpe*. quomodo *dictu turpe* in Priapeis Epigrammate XXXIII.

Turpe quidem fatu, ſed ne tentigine rumpar,
Falce manu poſitâ fiet amica manus.

ita enim vetus codex, qui penes me exſtat. Vulgati *Turpe quidem factu*. ſic apud Maronem *haud mollia fatu* libro XI. Æn. *Heinſ.*

498. *Credulitate patris.*] Theſei, qui nimium facile credidit Phædræ uxori privignum accuſanti. *R. Credulitate.*] Fabula notiſſima, ut notior ſit, legendum argumentum Hippolyti apud Euripidem & Senecam, adeoque ipſæ tragœdiæ. *F. Scelerata & fraude.*] Tò *&* non agnoſcunt plurimi ex vetuſtioribus. & abeſt rectius. *Heinſius.*

500. *Paſiphaeia.*] Phædra, Paſiphaës & Minois filia, uxor Theſei, Hippolyti noverca. *Farn.*

502. *Quod voluit finxit voluiſſe, & crimine verſo.*] Verſus importune huc inculcatus à ſciolo. multi veteres,

Quod voluit voluiſſe infelix crimine verſo.

alii aliter. pro *temerare* prim. Gronov. prim. Baſil. & multi alii. *temeraſſe*. pro *Tentatum* pri. Vatic. tert. Medic. & tres alii *Tentavit*. Forte, *Tentato*. ut concurſum vitet quarti caſus. pro *Paſiphaeia quondam*, Scaliger *me quondam Paſiphaea*. male. nam *Paſiphaea* eadem cum *Paſiphaë*. ut *Calliope*, *Calliopus*, *Hippodame*. *Hippodamia.* Si quid mutandum ſit, refingam, *Me Paſiphaeidi quondam.* vel *Paſiphaeïus olim.* mox,

Indiciine metu magis offenſane repulſa

ex melioribus ſcribe, & *dubium eſt* ſubintellige. Videantur quæ notavi ad Epiſt. Medeæ, vſ. 149. Niſi τò *magis* obrepſit in locum τȣ̃ *dubium*. cujuſmodi errores alibi quoque commiſſos hic illic deprehendi. Poteſt etiam *Arcuit* pro *Arguit* reponi. ut ad Theſeum referatur.

Arcuit, immeritumque pater projecit ab urbe.

vel,

Arcuit, emeritumque nihil pater ejicit urbe.

nam pri. Vatic. *immeritumque nihil.* De *emerendi* verbo hac ſignificatione alibi plura notamus. ſic *emirari* pro *mirari* apud Horat. lib. I. Odyſſ. v. Reliqui fere codices,

Damnavit meritumque nihil pater ejicit urbe.

quibus cave accedas. τò *Arguit* poteſt etiam ferri quod in *damnavit* mutarunt, qui parum intelligebant ad Phædram hoc debere referri, non ad Hippolyti parentem. *Heinſ.* *Et crimine verſo.*] In me ſubaudiatur.

503. *Offenſave.*] *Erubuit nempe hæc, ceu faſtidita repulſa.* Juven. 10. Sat. de eadem Phædra. *Farn.*

505. *Hoſtili prece.*] Imprecatione hoſti conveniente, non patri. Theſeus enim Neptunum patrem precatus eſt, ut Hippolytus filius diſcerperetur. *Hoſtilique.*]

Ex

Pitthêan profugo curru Trœzena petebam;
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti;
Cum mare ſurrexit: cumuluſque immanis aquarum
In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus;
Et dare mugitus; ſummoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribuſque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. mihi mens interrita manſit,
Exſiliis contenta ſuis. cum colla feroces
Ad freta convertunt, arrectiſque auribus horrent
Quadrupedes; monſtrique metu turbantur; & altis
Præcipitant currum ſcopulis. ego ducere vanâ
Fræna manu, ſpumis albentibus oblita, luctor:
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum;
Nî rota, perpetuum qua circumvertitur axem,

Sti-

Ex tribus optatis, inquit Cic. 1. Off. hoc erat ultimum, quod de Hippolyti interitu iratus optavit. Ὦ θεοὶ, Πόσειδον, ὡς ἄρ' ἦσθ' ἐμὸς πατὴρ, Ὀρθῶς ἀκούσας τῶν ἐμῶν καλευγμάτων. & Senec. Hippol. ✝ſ. 940. *Hoſtili prece.*]

Preces ſupremæ Theſei gnatum opprimunt,
Quales in hoſtis potius inciderent caput.
Δῶρα πατρός σε Ποσειδῶνος πικρά.

Eurip. in Hippol. Adi Horat. Carm. 4. Od. 7.

506. *Pittheam.*] *Pitthean* prim. Palat. pri. Reg. & octo alii. ut ſupra ✝ſ. 296. *Heinſ.* *Pittheam.*] Trœzena urbem Peloponneſi, ubi educatus fuerat Hippolytus à Pittheo rege. *Farn.*

515. *Tum colla feroces.*] *Cum* ex ſcriptis pleriſque. pro *exiliis contenta ſuis* excerpta Calandræ *exilii ſui* uſus ſecundi caſus elegans eſt in ſimilibus. quart. Mediceus & unus Leidenſis, *Exiliis intenta.* ut in Triſtibus:

Mens intenta ſuis ne foret uſque malis.
Heinſ.

516. *Erectiſque auribus horrent.*] *Arrectiſque* major ſcriptorum pars. & recte. nam *erectus* paulo ante præceſſerat. ita apud Virgil.

Auribus arrectis nocturna ſilentia tentat.
& alibi de equo, *arrectaſque impulit aures.* malo etiam *hærent* quam *horrent*, ne bis idem dicat. pro *metu turbantur* ſec. Vatic. & duo Medicei *terrentur.* ut Faſt. VI. in eadem narratione,

Attoniti terrentur equi.
Epiſt. prima,

Hic lacer admiſſos terruit Hector equos.
Idem.

518. *Altis ſcopulis.*] Per alta ſaxa. *Ego ducere vana.*] Ego, inquit, fruſtra conor retrahere frena ſpumis infecta. *Vana manu.*] Infirma. R.

522. *Perpetuum axem.*] Continuum. *Qua circumvertitur axem.*] Lege *qua* cum uno meo & Sixiano. alius meus *quo circumvolvitur* pri. ſec. Pal. Cantab. Oxon. Urbin. Berneg. pri. Reg. pri. Erfurt. aliique plurimi. Prudentius contra Symmach.

Emi-

Stipitis occurſu fracta ac disjecta fuiſſet.
Excutior curru: loriſque tenentibus artus
Viſcera viva trahi, nervos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui,
Oſſa gravem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalari animam; nullaſque in corpore partes,
Noſcere quas poſſes: unumque erat omnia vulnus.
Num potes, aut audes cladi componere noſtræ,
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna:
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in undâ.
Nec, niſi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. quam poſtquam fortibus herbis
Atque ope Pæoniâ, Dite indignante, recepi;
Tum mihi, ne præſens augerem muneris hujus
Invidiam, denſas objecit Cynthia nubes:
Utque forem tutus; poſſemque impune videri;
Addidit ætatem: nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi. Cretenque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretâque relictis

Hic

Emicat ac volucri fervens rota volvitur axe.
circumflectitur Juret. Heinſ.

525. *Nervos in ſtirpe teneri.*] *In ſtipe* ſec. Vatic. Boxhorn. & unus meus. Puto *vepre.* Seneca Hippol.

—— inde ſemanimem ſecant
Virgulta, acutis aſperi vepres rubis.

Idem.

526. *Partim reprenſa relinqui.*] *Deprenſa* legit Delrius ad Hippolytum Senecæ. Sed vulgata, quam & libri veteres agnoſcunt, non eſt ſollicitanda. reprendere enim eſt proprie ex fuga retrahere. Vide Notas lib. XIII. 235. *Idem.*

528. *Exhalare animam.*] *Exhalari.* cum pleriſque ſcriptis. *Idem.*

529. *Unumque.*] *Omnia plenis Membra fluunt venis: totum eſt pro vulnere corpus,* Lucan. 9. lib. 814. vſ. *Farn.*

532. *Et lacerum fovi.*] Et corpus, inquit, laniatum in ardentiſſima Phlegethontis aqua lavi. *R.*

533. *Apollineæ prolis.*] Æſculapii Apollinis filii. Adi Virg. 7. Æn. vſ. 765. *Namque ferunt fama Hippolytum*, &c. & Lactantium lib. 1. cap. 10. *Farn.*

535. *Pæonia.*] Medica. Pæan, nomen medici apud Hom. à quo curatus Pluto. quin & Pæan, Apollo medicinæ inventor. *Indignante.*] Minui ſibi imperium, violari regni fœdera, vitæ reſtitutis qui interierant. *Farn.*

536. *Ne præſens augerem muneris hujus Invidiam.*] Hoc eſt, ne ſi in Græcia viverem, Athenienſium in me invidiam concitarem, à Diana fui occultatus. *R.*

537. *Cynthia.*] Diana. ut Apollo Cynthius; à Cyntho monte Deli, ubi nati. *Farn.*

539. *Addidit ætatem.*] Me natu majorem effecit, quam eſſem cum ab equis fui dilaceratus.

541. *Delo Cretaque.*] *Creteque* Thuan. & alii octo. quanquam ſextum caſum, quo Græci carent, in nominibus Grajis

Lat

Hic poſuit: nomenque ſimul, quod poſſit equorum
Admonuiſſe, jubet deponere: Quique fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo. de Dîſque minoribus unus
Numine ſub dominæ lateo: atque accenſeor illi.
Non tamen Egeriæ luctus aliena levare
Damna valent: montiſque jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas: donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit; & æternas artus tenuavit in undas.
At nymphas tetigit nova res: & Amazone natus
Haud aliter ſtupuit: quam cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam mediis aſpexit in arvis,

Sponte

Latina enunciatione ſæpe Latini efferunt, ſic ab Anchiſa, ab Laërta, ab Atrida. *Heinſius.*

542. *Hic poſuit.*] In Latio juxta Ariciam. *R.*

544. *Nunc idem Virbius eſto.*] Virbius dictus eſt Hippolytus, quod bis vir fuiſſe videtur, & antequam ab equis fuit laceratus, & poſtquam vitæ fuit reſtitutus.

546. *Numine ſub dominæ.*] Dianæ, quæ juxta Ariciam templum habebat. Dianæ autem *Virbius* additur, perinde ut Veneri Adonis, Minervæ Erichthonius, Matri deûm Attys, &c. *R. Atque aſſentior illi.*] *Acceptior* Thuan. Arond. Juret. ſec. Palat. quart. Medic. & ſedecim alii. *accerſior* Bernegger. & Juniam. & duo alii. vel *accerceor.* duo item *aſſcentio.* Arondel. pro diverſa lectione *accenſſior.* Grævianus *aſſinſeor.* Scribe *accenſeor.* atque ita pri. Strozzæ, unus Leidenſ. & unus Ambroſ. eleganti & proprio verbo, quod etiam Naſoni redonavimus Met. III. ỷſ. 691. Statius Theb. IX.

Ad cineres ſaltem ſupremaque juſta tuorum
Save veni; non his ſolum accenſere nepotem.

ita ſcribo. vulgati *hic.* ut ab *accendere* derivetur. *Heinſius.*

FAB. XLVI. *Arg.* Non tamen, &c.] *Ægeria nympha Numæ Pompilii conjunx quæ poſt viri interitum cum ſe in nemus Aricinum contuliſſet, ibi queſtu aſſiduo deflet caſum viri. fatigans Dianam ejus regionis incolam aſſiduo fletu noviſſime lacrymæ ejus ab eadem Dea tranſmutata ſunt in fontem, qui ex ejus nomine nuncupatur* Ægeria. *Lact.*

548. *Radicibus imis.*] Malim *imi montis.* Heinſ.

551. *Tenuavit.*] In tenues aquas tranſmutavit. *R.*

FAB. XLVII. *Arg.* At nymphas, &c.] *Cum in Tyrrhenia, quæ etiam* Tuſcia *dicta eſt, quidam arator juſtum opus in dies redderet, preſſo vomere glebam opinione ſua ponderoſiorem excitavit; cujus dum miratione premeretur, animadvertit eam in figuram pueri eſſe tranſmutatam, qui Hetruſcorum lingua* Trages *vocatus nomine, futurorum ſcientiam invenit.* Lact.

553. *Tyrrhenus.*] Thuſco cuidam aranti, emerſit ſubito è terra ſub vomere preſſa puer, cui inde nomen inditum Tages. is Etruſcos aruſpicinam docuit. Cic. 2. lib. de Divinatione. Lucan. I. lib. ỷſ. 636. Marcellin. l. 21. Arnobius lib. ſecundo, Crinitus lib. 10. cap. 7. & 16. lib. cap. I, Gyrald. Syntagm. I. obſcurum hunc aliquem, Terræ filium, & quaſi ex gleba Theologum interpretatur Sabinus. *Farn.*

554. *Fatalem glebam.*] In qua fata & futu-

Sponte ſuâ primum, nulloque agitante, moveri:
Sumere mox hominis, terræque amittere formam;
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixêre Tagen: qui primus Etruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.
Utve Palatinis hærentem collibus olim,
Cum ſubito vidit frondeſcere Romulus haſtam;
Quæ radice nova, non ferro ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor,
Non exſpectatas dabat admirantibus umbras.
Aut ſua flumineâ cum vidit Cipus in undâ
Cornua, (vidit enim) falſamque in imagine credens
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit. nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito remeabat ab hoſte.

futurorum præſcientia continebantur. *Motis aſpexit in arvis.*] Plurimi veteres *mediis.* recte. quia *moveri* ſequitur. alioquin *mota terra* pro arata. noſter lib. III.

—— *motaque jubet ſupponere terra*
Vipereos dentes.

Pont. lib. I. El. IX.

Experiar motâ ſpargere ſemen humo.

Virgil.

—— *primusque per artem*
Movit agros.

ſic & alibi tam ille quam noſter. *Heinſ.*

557. *Ora recentia.*] Ora nuper ex terræ gleba figurata. *Venturis fatis.*] Nam Tages primus omnium haruſpicinæ diſciplinam Tuſcis tradidit. *R.*

FAB. XLVIII. *Arg.* Utque Palatinis, &c.] *Romulus Martis & Iliæ filius, cum venaretur, ex monte Aventino perſequens aprum fugientem, jaculum jecit: quod cum protinus in colle Palatino hæſerit, loco ejus montis ſcala facta; cujus ima pars ſpecu adeo depreſſa terra eſt, & comprehenſa radicibus; effectum eſt noviſſime ut in arborem cornum incremento converſa ſit.* Lact.

560. *Utque Palatinis.*] *Utve* veteres pleríque. *Heinſ.*

561. *Frondeſcere.*] Meminit hujus lanceæ corneæ Plutarchus in vita Romuli.

quod prodigium ſignificavit, ſtatum imperii Romani armis fore florentem. *F.*

563. *Lenti viminis.*] Flexibilis virgæ. Cornus enim arbor ramos admodum flexibiles habet.

564. *Non expectatas.*] Puto *Haud expectatas.* nam *non* bis præceſſerat. *Heinſius.*

FAB. XLIX. *Arg.* Cippus in unda.] *Genucio Cippo Prætori paludato portam egreſſo, in capite ſubito veluti cornua emerſerunt, inquit Valerius Max. lib. 5. cap. 6. reſponſumque eſt eum regem fore, ſi in urbem revertiſſet. quod ne accideret, voluntarium ac perpetuum ſibimet indixit exilium.* Farn.

565. *Cippus.*] Vetuſti codices magna ex parte *Cypus* vel *Cipus.* *Genucius Cipus* eſt Valerio Maximo lib. V. cap. VI. ita enim membranæ nomen illud exhibent. ut & apud Plin. l. XI. cap. XXXVII. exſtant apud me denarii argentei, cum hac inſcriptione, M. CIPI. M. F. unde Cipiam gentem Fluvius Urſinus, vir de literis inter primos optime meritus, conflavit, perperam ut puto, cum ejus nulla apud antiquos exſtet mentio. *Heinſ.*

569. *Victor domito veniebat ab hoſte.*] *Remeabat* prim. & tert. Moret. Zulich. & unus Bonon. ut apud Virgilium.

Ad cælumque oculos, & eodem brachia tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt, Patriæ lætum, populoque Quirini;
Sive minax, mihi ſit. viridique è ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras:
Vinaque dat pateris: mactatarumque bidentum,
Quid ſibi ſignificent, trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul inſpexit Tyrrhenæ gentis haruſpex;
Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifeſta tamen. cum verò ſuſtulit acre
A pecudis fibris ad Cipi cornua lumen;
Rex, ait, ô ſalve: tibi enim, tibi, Cipe, tuiſque
Hic locus & Latiæ parebunt cornibus arces.
Tu modo rumpe moram: portaſque intrare patentes
Appropera: ſic fata jubent. namque Urbe receptus
Rex

Si patrios unquam remeaſſem victor ad Argos.

&,

——*patriam remeabo inglorius urbem.*

Val. Flaccus lib. IV.

Proxima regna Lyci, remeat qui victor ab oris
Bebriciis.

Lucanus lib. II.

Et Scythicis victor remeaſſet Craſſus ab oris.

lib. III.

Tecta petit patriæ. proh! ſi remeaſſet in urbem
Gallorum tantum populis Arctoque ſubacta.

Silius lib. III.

——*laceros Tirynthius artus*
Dum remeat victor, lacrymis perfudit.

ſic & alii paſſim. *Idem.*

570. *Et eodem cornua tollens.*] *Brachia* Oxon. Polit. & ſex aut ſeptem alii. recte, ut puto. *cornua* hic importune ab arguto aliquo nugatore inculcata ſunt. l. XI.

Ad cælumque manus & ſplendida brachia tollens.

ita paſſim noſter. *Idem.*

572. *Seu lætum eſt aliquid, patriæ populoque Quirini.*] Scripti maxima ex parte,

Seu lætum eſt, patriæ lætum populoque Quirini.

ne dubita, quin vere. *populo Quiriti* etiam unus ex meis. *Idem.*

576. *Quid ſibi.*] Vide quæ nos ad. I. Lucani v̄ſ. 617. *Farn.*

577. *Quæ ſimul aſpexit.*] *Inſpexit* cum prim. Bonon. Servius Æneid. IV. *Aruſpices proprie exta conſulere dicuntur, cum inſpiciunt.* hinc *inſpicia extorum.* apud noſtrum ipſum ſupra Pythagoras,

Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inſpiciunt, menteſque deûm rimantur in illis.

Juvenalis Sat. III.

——*ranarum viſcera nunquam*
Inſpexi.

exempla plurima ſunt in promtu. *inſpicere avem* formula auguralis apud Servium ad v̄ſ. 375. lib. III. Æneid. unde & *auſpicia* ſint dicta. *Heinſ.* *Tyrrhenæ gentis haruſpex.*] Accitos ex Etruria aruſpices ad luſtrationes & prodigia procuranda, quin ex Romanorum principum filiis tradi ſex in diſciplinam ſingulis Etruriæ populis, notum ex Cicer. I. lib. de Divinatione. *Farn.*

583. *Tu modo rumpe moras.*] *Moram* Thuan. *Heinſ.*

587. *Pro-*

Rex eris; & ſceptro tutus potiêre perenni.
Rettulit ille pedem: torvamque à mœnibus Urbis
Avertens faciem, Procul, ah procul omina, dixit,
Talia Dî pellant: multoque ego juſtius ævum
Exſul agam; quam me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplo populumque gravemque Senatum
Convocat. ante tamen pacali cornua lauro
Velat: & aggeribus factis à milite forti
Inſiſtit: priſcoque Deos è more precatus,
En, ait, hic unus, quem vos ni pellitis urbe,
Rex erit. is qui ſit, ſigno, non nomine, dicam.
Cornua fronte gerit. quem vobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas;
Sed nos obſtitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi eſt. vos Urbe virum prohibete, Quirites;
Vel, ſi dignus erit, gravibus vincite catenis:
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus

Æquo-

587. *Procul ô.*] *Procul ab* veteres plerique. *Idem.*

591. *Ante tamen capitis nova cornua fronde Velat.*] *Ante tamen pacali cornua lauro Velat* prim. ſec. Palat. tert. Medic. Cantabr. Urbin. Neap. prim. Reg. pri. Erfurt. uterque Hamburg. aliique plurimi. recte. niſi quod in nonnullis *placali.* ſic *oleam pacalem* lib. VI. dixit, & *pacales flammas* in Faſtis l. I. Plinius l. XV. c. XXX. de lauru, *Ipſa pacifera, ut quam prætendi etiam inter armatos hoſtes quietis ſit indicium.* & mox, poſtquam docuit eâ faſces Imperatorum decorari, eamque in gremio Jovis Capitolini deponi, *Non quia perpetuo viret*, inquit, *nec quia pacifera eſt, præferenda ei utroque olea, ſed quia ſpectatiſſima in monte Parnaſſo.* Ibidem docet *ſuffimentum eam eſſe cædis hoſtium & purgationem*, ex Maſſurio. Statius Theb. XII.

Paciferâ lauro crinem vittiſque decorus Accubat.

noſter lib. IV. Faſt.

Venit Apollineâ longas Concordia lauro Nexa comas. Idem.

Cornua.] Coronam regium geſtamen à cornu dictum volunt, ut habet Pierius lib. 41. Hieroglyph. quem adi. Bacchus cur cornutus fuerit dictus, vide quæ nos ad Senecæ Hippolytum vſ. 753. atque ibidem de Moſis facie cornuta ſeu radiata. Cornua, inquit Plinius, quadrupedum generi tantum data. Actæonem enim, & Cippum, etiam in Latina hiſtoria fabuloſos reor, l. 11. c. 73. *Farn.*

593. *Priſcoſque Deos de more.*] *E more* veteres. Scribe cum nonnullis antiquis, *priſcoque Deos è more.* Faſtis:

Flamen ad hæc priſco more Dialis erat.

Heinſ.

594. *Eſt ait hic unus.*] *En ait* Thuan. & quinque aut ſex alii. *ni pellitis* idem Thuan. & Cantabr. pro *niſi.* Idem.

604. *Succinctis pinetis.*] *Peliacis* unus Leid.

Æquorei faciunt, ſi quis procul audiat illos;
Tale ſonat populus. ſed per confuſa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille?
Et ſpectant frontes: prædictaque cornua quærunt.
Rurſus ad hos Cipus, Quem poſcitis, inquit, habetis:
Et demtâ capiti populo prohibente coronâ
Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes; gemitumque dedêre:
Atque illud meritis clarum (quis credere poſſit?)
Inviti videre caput: nec honore carere
Ulterius paſſi, feſtam impoſuêre coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedêre,
Quantum depreſſo ſubjectis bubus aratro
Complecti poſſes ad finem Solis ab ortu.
Cornuaque æratis miram referentia formam
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.
Pandite nunc, Muſæ, præſentia numina vatum,
(Sci-

Leid. eleganter. Sed nec vulgatum damno lib. x.

Et ſuccincta comas hirſutaque vertice pinus.

Zulich. non male *ſubſtrictis*. quomodo *ſubſtricta ilia* libro III. de cane, & *ſubſtricta crura* lib. XI. de mergo ave. *Idem.*

618. *Bobus.*] *Bubus* prim. Palat. prim. Vatican. Urbin. Neapol. Bernegger. Arondel. & ſex alii. *Idem.*

620. *Auratis poſtibus inſculpunt.*] Urbin. à manu ſecunda *æratis.* quomodo & margo Gryphianæ editionis. neque aliter ad Val. Maximum Pighius & Colerus. ab æreis enim poſtibus *Rauduſculana* ea porta eſt dicta. apud Valerium lib. v. cap. VI. legendum, *capitis effigies area, qua exceſſerat, portæ inſculpta eſt*, non *incluſa*. & paulo ante, *in capite ejus ſubito veluti cornua erepſerunt*, non *emerſerunt*. nam vetuſti codices plerique *erexerunt*. Idem. *Æratis.*] *Auratis*, habent ſcripti & cuſi codices. prætulerim tamen *æratis*; ductus ratione & fide hiſtoriæ, quam habes apud Valer. Maxim. lib. 5. cap. 6. Cujus teſtandæ rei gratia, capitis (Cippi) effigies æreæ portæ, qua exceſſerat, incluſa eſt, dictaque Rauduſculana; quod olim Rauda æra dicebantur. Idem Feſtus, & Varro. *Farn.*

FAB. L. *Arg.* Pandite nunc &c.] *Gravis peſtilentia Romanis cum incidiſſet, & maxima trepidatio urbem terreret, per legatos oraculum Apollinis conſultum eſt, ex quo reſponſum, ut Æſculapium Epidauro accerſerent, nobiliſſimique legati cum ſimulachrum Dei petitum ad Epidauros miſiſſent, ſtupentibus admiratione, Deus in draconem verſus per medium Epidaurium lapſus navem legatorum conſcendit, cum quibus vectus, Romam ut delatus eſt, inſulam Tyberis ingreſſus eſt, ibique ſe virgultis occuluit, qui locus draconis vocatur.* Lact.

622. *Pandite.*] *Pandite nunc Helicona Dea, cantuſque movete*, &c. mox, *Et meminiſtis enim Divæ*, &c. Virg. 7. Æneid. uterque ex illo Hom. 2. Iliad. Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, &c. *Farn.*

624. Co-

(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde Coroniden circumflua Tibridis alveo
Inſula Romuleæ ſacris adſciverit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras.
Pallidaque exſangui ſquallebant corpora tabo.
Funeribus feſſi poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum;

Au-

624. *Coroniden.*] Æſculapium, Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium. qui enim prodeunt ſecto matris utero, huic, utpote medicinæ Deo, ſacri ſunt lib. 2. vſ. 647. *Circumflua Tibridis alti.*] Non eſt Latinum. nam *circumflua Tibride* erat dicendum. ut apud Valer. Flaccum lib. v.

Urbs erat hic contra, gemino circumflua ponto.

Silius lib. I

Inſula quos genuit Graie circumflua ponto.

Scripſerat Naſo, ſi genius ejus mihi perſpectus eſt, *Tibridis alveo.* Certe in prim. Vatic. prim. Ambroſ. Neap. & duobus Mediceis, *undis.* ſed *alveo* verius. noſter ipſe lib. v. Faſt.

Tibris arundiferum medio caput extulit alveo.

Virgil. lib. VII.

—— optato conduntur Tibridis alveo:

& initio ejuſdem libri de eodem Tibri,

Aſſueta ripis volucres & fluminis alveo
Æthera mulcebant cantu.

& mox,

—— claſſes infecta Tibridis alveo.

ita enim ſcripti nonnulli. non *undam.* Claudianus Conſ. Olybrii.

Eſt in Romuleo procumbens inſula Tibri,
Qua medius geminas interfluit alveus urbes. Heinſius.

625. *Sacris adjecerit urbis.*] Scripti maxima ex parte *acceſſerit*, vel *arceſſerit*, vel *accerſerit.* unus *accenſerit.* *aciverit* prim. Bonon. unus meus *aſciverit.* Scribe, *adſciverit.* Di indigetes vel indigenæ adſcititiis opponebantur. quomodo *nativus & adſcitus lepor* apud auctorem vitæ Pomponii Attici. appoſite Prudentius libro II. contra Symmachum.

Cernis ut antiqui ſemper veſtigia moris
Greſſibus incertis varie titubaſſe probentur
Adſciſcendo deos majoribus incompertos?
Seque peregrina ſub relligione dicaſſe?
Nec ritus ſervaſſe ſuos? quodcunque ſacrorum eſt,
Exulat, externumque inimicam venit in urbem.

Pont. IV. El. IX.

Tu certe ſcis hoc ſuperis adſcire videſque Cæſar.

Cicero de Aruſpicum Reſponſis, *Sacra iſta majoris noſtri ex Phrygia adſcita Romæ collocaverunt.* & Verrina VII. *Quarum ſacra Pop. Romanus adſcita & accepta tanta religione tuetur.* Gratius initio Cyneget.

Adſcitaque tuo comites ſub numine Divæ
Centum omnes nemorum.

ita locus mendoſiſſimus ſcribendus. Vulgari,

Adſcivere tuo comites ſub nomine divæ.

vetus codex Thuan. *Adſciſuere. Sub numine.* ut Hippolytus ſupra,

Numine ſub dominæ lateo.

Idem.

626. *Dira lues.*] Æſculapium Epidauro accitum Romam, amoliendæ peſtilitatis gratia, refert Liv. 10. dec. I. lib. & 9. dec. lib. 3. Aur. Victor cap. 22. Val. Max. lib. I. cap. 8. *Farn.*

627. *Squallebant corpora morbo.*] *Tabo* Thuan. & decem alii. rectius. ut apud Virgil. de peſte,

Corrupitque lacus, infecit pabula tabo.

&,

In ſtabulis turpi dilapſa cadavera tabo.

Heinſius.

630. *Me-*

Auxilium cæleſte petunt : mediamque tenentes
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi :
Utque ſalutiferâ miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, &, quas habet illa, pharetræ,
Intremuêre ſimul : cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem; pavefactaque pectora movit:
Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petiſſes;
Et pete nunc propiore loco. nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt; ſed Apolline nato.

Ite

630. *Mediamque tenentis.*] *Tenentes* pri. Palat. prim. Vatican. tert. & quart. Medic. prim. Baſil. Thuan. Urbin. Neapol. & alii plurimi. bene noſter ipſe, libro x.

——— *& orbe*
In medio poſiti caruerunt præſide Delphi.
hinc *orbis umbilicus* dicti in Priapeis. Nonnus Dionyſ. libro 11.

——— μετόμφαλον ἄξονα βαίνων
Δέλφιος ἀυδήεντα μετέρχεο τέμπεα
Πυθοῦς. *Idem.*

Mediamque.] Parnaſſum montem, ſub quo Delphi opp. Apollinis oraculo clari, umbilicum orbis ſtatuunt. Strabo lib. 9. Lucan. l. 5. verſ. 71. Claudian. præfat. ad Manlii Theodori conſulatum. *Farn.*

634. *Et locus & laurus & quas habet ipſe pharetras.*] *Pharetræ* Arondel. prim. Reg. Neapol. prim. Baſil. pri. Gronov. & alii viginti. pro *ipſe* nonnulli *ille.* pri. Palat. Hamburg. alter, & unus Medic. *ipſa illa pharetras* Cantabrig. & prim. Baſil. *ipſa pharetræ* Urbin. Scribe, *& laurus, &, quas habet illa, pharetræ.* Met. 1. ipſe Phœbus ad laurum,

——— *ſemper habebunt,*
Te coma, te cithara, te noſtræ, laure, pharetræ. Heinſ.

635. *Cortinaque reddidit imo.*] Phœbus in cortina exiſtens. *Raph.* *Cortinam* poëtæ pro tripode uſurpant, unde oracula dabantur, ſive ea menſa fuit, ut quibuſdam videtur, ſive alia quædam machina, tribus pedibus ſeu fulcris innixa, qua conſcenſa, & numine afflata Pythias, vaticinari ſolebat. Proprie tamen *cortina* vas dicitur tripes, ſive lebes, cujuſmodi olim in templo Delphici Apollinis dedicari ſolebant, quibus & Delphicarum nomen inde factum, Plin. lib. 24. cap. 3. de uſu & varia ſignificatione ejus vocis, ad ſatietatem uſque annotavit Cælius libro octavo, capite decimoquinto. Illud autem hoc loco addendum, ὅλμον vocatum eam partem tripodis, in qua Pythias ſive vates ſedere ſolebat, ut eſt in Commentariis Ariſtophanis. unde & Apollo ἐνόλμιος à Sophocle alibi dicitur. Quod eo potiſſimum pertinet, ſi quis forte propter ſimilitudinem τοῦ ὅλμου & cortinæ, alterum per alterum poëtas ſignificare voluiſſe exiſtimet. *Micyl.* *Cortinaque.*] Occiſo Pythone tripodis cuſtode, inquit Jul. Scaliger, oraculum ſuum fecit. Cujus corio obductus tripus, inde etiam cortina fuit appellatus. vide quæ nos ad Virg. 3. Æneid. *& mugire adytis cortina recluſis.* & ad Senecæ Oedip. vſ. 33. & ad Lucan. l. 5. verſ. 81. *Farn.*

636. *Corpora movit.*] *Pectora* caſtigatiores magno numero. bene. *Heinſ.*

637. *Propiore.*] A Roma tamen brevior eſt navigatio per Corinthiacum ſinum Delphos, quam ad Epidaurum in Peloponneſos, ut recte H. Glareanus. Sed λοξίας Apollo, interdum & vates ipſius. *Farn.*

639. *Sed Apolline nato.*] Æſculapio Apollinis filio.

642. *Quam*

Ite bonis avibus: prolemque arceſſite noſtram.
Juſſa Dei prudens poſtquam accepêre Senatus;
Quam colat, explorant, juvenis Phœbeïus urbem:
Quique petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ ſimul incurvâ miſſi tetigêre carinâ;
Concilium Graioſque patres adiêre: darentque
Oravêre Deum; qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ. certas ita dicere ſortes.
Diſſidet, & variat ſententia: parſque negandum
Non putat auxilium; multi renuêre, ſuamque
Non emittere opem, nec numina tradere ſuadent.
Dum dubitant; ſeram pepulêre crepuſcula lucem:
[Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:]
Cum deus in ſomnis opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum; ſed qualis in æde
Eſſe ſolet: baculumque tenens agreſte ſiniſtrâ,
Cæſariem longæ dextrâ deducere barbæ:
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus: veniam; ſimulacraque noſtra relinquam.
Hunc modo ſerpentem, baculum qui nexibus ambit,

642. *Quam colat explorat.*] *Explorant* caſtigatiores. *Heinſ.*

643. *Epidauria littora.*] Epidaurus, quæ & Epitaurus appellatur (ut Strabo ait) urbs eſt Saronico ſinui adjacens, quæ & Miliſſia & Hæmera olim fuit dicta, templo Æſculapii maxime inſignis.

547. *Certas ita dicere ſortes.*] Multi veteres *certant addicere*, aliaque lectionum diverſarum monſtra. Sed nihil eſſe mutandum jam ad Claudianum monui. Hygin. Fab. CIX. *quid ita ſortes dixiſſent.* Heinſ.

649. *Multi retinere.*] *Tenuere* unus Moreti. alius pro diverſa lectione *renuere.* quomodo pri. Baſil. & unus Voſſ. bene. Vide Notas lib. IX. verſ. 506. *Idem.*

650. *Non emittere.*] *Amittere* Oxon. quart. Medic. Arondel. & ſeptem alii. *admittere* pri. Gronov. & duo præterea totidem *dimittere.* prim. Baſil. & duo alii. nil muto. *Idem.*

652. *Umbraque telluris tenebras induxerat orbi.*] Hic denuo verſus frigiditate ſua ſatis prodit auctorem à Naſonis elegantia longe diverſum. *Idem.*

653. *Opifer.*] Τέκεν Ἀνοδυνίας ἄμερον γυιαρκέα Ἀσκλαπιὸν, ἥρωα παντοδαπᾶν ἀλεκτῆρα νόσων. Pindar. Pyth. 3.

655. *Baculumque.*] Æſculapio prout medico cur tribuantur inſignia, baculus & draco, lege apud Phornutum de Nat. Deorum. Macrob. Satur. I. c. 10. Pier. Hieroglyph. lib. 16. Natal. Com. 4. lib. cap. 11. *Farn.*

656. *Cæſariem.*] Demulcere ſibi barbam. quæ cur Æſculapio ſit promiſſa, vide apud Pierium 32. lib. hieroglyph.

658. *Pone metum.*] *Metus* plerique caſtigatiores. *Heinſius.*

Perſpice: & uſque nota viſu, ut cognoſcere poſſis.
Vertar in hunc: ſed major ero; tantuſque videbor,
In quantum verti cæleſtia corpora debent.
Extemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit: ſomnique fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſidereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conveniunt operoſa Dei: quaque ipſe morari
Sede velit, ſignis cæleſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant; cum criſtis aureus altis
In ſerpente Deus prænuntia ſibila miſit:
Adventuque ſuo ſignumque, araſque, foreſque,
Marmoreumque ſolum, faſtigiaque aurea movit:
Pectoribuſque tenus mediâ ſublimis in æde
Conſtitit: atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet. cognovit numina caſtos
Evinctus vittâ crines albente ſacerdos:
Et Deus en, Deus en; linguiſque animiſque favete,

Quiſ-

660. *Et uſque nota.*] Et eo uſque animadverte. *Nota, viſum ut cognoſcere poſſis.*] *Nota viſu ut cognoſcere poſſis*, rectius caſtigatiores. *Heinſ.*

667. *Ad templa Perveniunt.*] *Conveniunt* bene major ſcriptorum pars. Adi Notas Faſtor. II. vſ. 669. *Idem. Petiti Dei.*] Æſculapii à Romanis poſtulati. *R. Operoſa.*] Magnificis operibus exſtructa, inſtructa, ut mox vſ. 672. faſtigio aureo, ſolo marmoreo, &c.

669. *Aureus in ſerpente Deus.*] Æſculapius qui ſub aureo ſimulacro colebatur, in ſerpentem converſus. Serpentes autem ideirco Æſculapio ſunt ſacri, quia acutiſſimi viſus à Phyſicis eſſe dicuntur. Hac etiam de cauſa eos incubantes theſauris cuſtodiæ gratia antiqui finxerunt.

670. *Prænuncia ſibila movit.*] *Miſit* plerique veteres. recte. libro III.

——longo caput extulit antro
Ceruleus ſerpens horrendaque ſibila miſit.

movit paulo poſt ſequitur. *Heinſ.*

675. *Cognovit numina caſtus.*] *Caſtos crines* rectius prim. Palat. prim. Vatican. Urbin. prim. Reg. tert. Medic. pri. Erfurt. aliique multi. at duo cum Cantabrig. & Norico *cuſtos. numen Acaſtus.* ſex pro diverſa lectione. in uno Baſil. *Acaſtos.* ut nomen ſacerdotis ſit. qualis ille qui Peleum luſtravit morte fraterna nocentem. ſed *caſti crines* bene ſe habent. ſic l. II. Faſtor. *Caſta ſacerdotum tempora* dixit. *Idem.*

677. *En Deus eſt, Deus eſt.*] Alii *Et Deus eſt, Deus eſt.* Neapol. & quinque alii. *En Deus, en Deus eſt.* unus *En Deus &c.* multi alii *En Deus eſt, Deus eſt.* Scribe. *Et, Deus en, Deus en.* ſic Sibylla apud Virgil. *Deus ecce Deus.* & Amphiaraus apud Stat. Theb. III.

——Deus ecce furentibus obſtat,
Ecce Deus.

mox, *linguiſque animiſque*, prim. Baſil. & tres alii. multi *linguis animiſque.* vulgo *animis linguiſque.* Idem. *Animis.*] Animo ad ſacra attento, præſtate ſacris ſilentium, pia vota concipite, bona verba

di-

Quiſquis ades, dixit. ſis, ô pulcerrime, viſus
Utiliter: populoſque juves tua ſacra colentes.
Quiſquis adeſt, juſſum venerantur numen; & omnes
Verba ſacerdotis referunt geminata: piumque
Æneadæ præſtant & mente & voce favorem.
Annuit his: motiſque Deus rata pignora criſtis,
Ter repetita dedit vibratâ ſibila linguâ.
Tum gradibus nitidis delabitur; oraque retro
Flectit: & antiquas abiturus reſpicit aras:
Aſſuctaſque domos, habitataque templa ſalutat.
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum; flectitque ſinus: mediamque per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Reſtitit hîc: agmenque ſuum, turbæque ſequentis
Officium placido viſus dimittere vultu;
Corpus in Auſoniâ poſuit rate. numinis illa
Senſit onus: preſsâque Dei gravitate carinâ
Æneadæ gaudent: cæſoque in littore tauro
Torta coronatæ ſolvunt retinacula puppis.
Impulerat levis aura ratem. Deus eminet alte:
Impoſitâque premens puppim cervice recurvam,
Cæruleas deſpectat aquas: modiciſque per æquor
Iönium Zephyris ſexto pallantidos ortu
Italiam tenuit; præterque Lacinia templo

No-

dicite, mox verſ. 682. *præſtant Et voce & mente favorem.* Farn.

678. *Quiſquis adeſt.*] *Ades* multi caſtigatiores. in Ibide,

Quiſquis ades ſacris ore favete meis,
Quiſquis ades ſacris, lugubria dicite verba.

deinde infra hoc,

Quiſquis adeſt, viſum venerantur numen.

non *veneratur*, prim. Palat. tert. Medic. Oxon. & novem alii. *juſſum numen* pri. Hamburgenſis & duo alii. *Heinſ. Sis pulcherrime viſus.*] *Siſque ô*, tres ſcripti. *Idem.*

685. *Tum gradibus nitidis elabitur.*] *Delabitur* pri. Palat. Thuan. Urbin. Bernegger. Neapol. prim. Reg. Cantabrig. prim. Baſil. Arondel. aliique plurimi. recte. *Idem.*

687. *Salutat.*] *Diique relinquendi*, &c. *Eſte ſalutati tempus in omne mihi.* 1. Triſt. el. 3. *Farn.*

688. *Injectis floribus.*] *Ingeſtis* prim. Gronov. *Heinſ.*

689. *Mediamque.*] Lege quæ Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & quæ Pierius lib. 16. Hieroglyph.

696. *Retinacula navis.*] *Navi* multi. *Heinſius.*

701. *Præterque Lacinia templa Nobilitata Dea.*] *Dea* Thuan. Polit. prim. Palat. prim. Vatican. Arondel. & ſex alii.

 unus

Nobilitata Deæ Scylaceâque littora fertur
Linquit Iäpygiam, læviſque Amphiſſia remis
Saxa fugit: dextrâ prærupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonaque, Naryciamque,
Evincitque fretum, Siculique anguſta Pelori,

Hip-

unus *Deo*. Scribe, *Lacinia templo Nobilitata Dea.* littora videlicet. ſupra initio libri hujus,

Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur.

Λακίνιον ἄκρον Ptolemæo. *templa* tamen *Lacinia* habes apud Lucanum l. II.

Extenditque ſuas in templa Lacinia rupes.

apud Virgilium,

—— attollit ſe diva Lacinia contra.

Idem. *Lacinia.*] Lacinium promontorium, ubi Junonis templum. *Farn.*

702. *Scyllaaque littora.*] Legendum *Scylacea*, vel ex illo Virgilii,

—— attollit ſe Diva Lacinia contra
Caulonîſque arces, ac navifragum Scylacēum,

ſatis apparet. Græcis, Σκυλάκειον eſt. Σκυλάκιον oppidum. idque jam vidit in Solinianis Exercitationibus Salmaſius. qui adeatur. reddenda & forte ea vox Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Argo ſaxa pavens poſtquam Scylaceïa legit
Cyaneoſque metus.

non enim Scyllam Argo prætermavigavit, niſi in reditu. apud Valerium Flaccum lib. III. vſ. 36.

Teque etiam medio flaventem Rhyndace ponto,
Spumoſumque legunt fracta Scylaceïon unda.

ita legendum ex veſtigiis antiqui codicis, quo uſus eſt Carrion. *Heinſ. Scyllaaque littora.*] Scyllæum ſaxum eſt ſublime, quod humilem à tergo terram alluentibus undis habet in Cherroneſi faciem. Strabo lib. 6.

703. *Linquit Iapygiam.*] Calabriam ab Japyge Dædali filio dictam. quanquam promontorium mihi ſignificari videtur, quod Acran Japygiam vocant. *R. Amphryſia.*] Calabriæ, quæ olim Magna Græcia dicta eſt, litus legens, agnoſco Lacinium & Japygium promont. Caulona, Locros, Naryciorum coloniam: Verum ubi ſint Amphryſia vel Amphiſſia ſaxa, ubi in Italia ſint Ceraunia, vel Celonia, ubi Romechium, nec mihi veſtigium apparet. in prodigiis hiſce procurandis laborat Adrian. Turnebus lib. I. c. 22. neque tamen litat. *Farn. Amphryſia ſaxa.*] *Amphiſia* Urbin. Arond. & multi alii. unus Leidenſis *Amphrigia. Amphiſſia* Ortelius in Theſauro Geographico cum Barrio, & in Adverſariis Turnebus lib. I. cap. XXII. ut promontorium Locrorum intelligatur. ſed vix perſuadent. nam mox *Naryciamque* ſequitur. Voſſius ad Melam *Argennia*, cum in veteri ſuo codice inveniſſet *Arantia*. ut *Argennum* promontorium Siciliæ intelligat, quod à læva eſt fretum Siculum tranſeuntibus. *Heinſius.*

704. *Ceraunia.*] *Celennia* libri veteres majori ex parte. nonnulli, *Celemnia*, *Celempnia*, *Celenia*, *Cilenia*, *Cylennia*, *Cilemnia.* Arondel. *Celamnia.* Zulich. *Celennia*, cum tribus aliis. Turnebus *Columnia*, ut *Columna Rhegia* intelligatur, quæ Græcis στυλίς. quod nollem viro magno excidiſſet, cum nec Latini ſermonis rationem habuerit. Voſſius ad Melam, *Cocintia* à Cocinto promontorio. quem adi. nec video quid commodius reponi poſſit. *Idem.*

705. *Romechiumque.*] In multis veterum *Plemiriumque.* in aliis *Romethiumque*, *Remethiumque*, *Remechiumque*, *Rometheumque*, *Remotiumque*, *Protbitonque.* primus Baſil. *Ramethiumque.* quare Voſſio noſtro aſſentior, *Lametumque* ſcribenti. *Plemyrium* Ortelius. Turnebus *Remigioque*, oblitus de remis paulo ante præceſſiſſe. *Idem. Naritiamque.*] Lege *Naryciamque*, vel quod malim, *Naryciumque,*

Hippotadæque domos regis, Themeſeſque metalla;
Leucoſiamque petit, tepidique roſaria Pæſti.
Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generoſos palmite colles,
Herculeamque urbem, Stabiaſque & in otia natam
Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lentiſciferumque tenentur
Linternum, multamque trahens ſub gurgite arenam
Vulturnus, niveiſque frequens Sinüeſſa colubris:
Min-

que. Nam Locrorum oppidum νάρυξ vel ναρύκιον in Græcia. poteſt & *Naryciofque* legi. nam in Thyſiano codice *Naritiaſque.* in Norico *Naritiumque.* quod veræ ſcripturæ proximum. *Idem.*

706. *Evincitque fretum.*] Cum difficultate tranſit per Siculum fretum, quod quidem eſt maxime vorticoſum. *Raph.* *Fretum.*] Siculum inter Scylleum Italiæ prom. & Pelorum Siciliæ.

707. *Hippotadæque.*] Inſulas Æolias. vide l. 4. v. 663. *Temeſeſque.*] Temeſen, ſeu Tempſam opp. Brutiorum ærifodinis nobilem.

708. *Leucoſiamque.*] *Leucoriamque* veteres plerique. nonnulli *Leucoriamque*, vel *Leucoreamque*. *Leucoriamque* pri. Palat. *Tecoriamque* Neapol. alter Hamburg. *Loucotoamque.* Arond. *Leuconiamque.* pri. Hamburg. *Leuconamque.* unus *Leutharimque*; alii, *Leutoriamque*, *Leucericamque*, *Leucothoemque*, *Leuteſiamque.* *Leucoſia* certe ferri non poteſt, cum Λευκωσία ſit Græcis: Scribe *Leucaſiamque.* nam Græcis Λευκασία. ita eam Strabo appellat lib. II. & Halicarnaſſenſis Dionyſius l. I. apud quos eſt inſula. Plinius quoque libro III. c. VI. *contra Pæſtanum ſinum Leucoſia eſt.* appoſite. ut jam videamus, cur eam cum Pæſto Naſo conjungat. *Heinſ.* *Leucoſiamque.*] Inſulam Lucaniæ, in ſinu Pæſtano. *Roſaria.*] Opp. Lucaniæ roſis nobile, *biferique roſaria Pæſti.*

709. *Capreas.*] Inſul. maris Tyrrheni contra Promontorium Minervæ, Tiberii ſeceſſu notam. *R.* *Promontoriumque Minervæ.*] In illius autem extremo eſt Athenæum, hoc eſt, Minervæ ſacellum, quod Ulyſſes ædificaſſe narratur.

710. *Et Surrentino.*] Surrentum urbs eſt Campaniæ vino maxime nobilis.

711. *Herculeamque urbem.*] Hæc tum Heraclea, tum *Herculanum* vocatur. *Stabiaſque.*] Stabiæ oppidum fuit Campaniæ: quod bello ſociali à Sylla deletum in villas abiit. *R.* *Stabiaſque.*] Amœnitate, & ſtudiorum ſeceſſu nobilem Neapolim, Horat. 5. Epod.

712. *Cumææ.*] Cumas. vide quæ nos ad 6. Æneid. 2. vſ. *Farn.* *Parthenopen.*] Neapolim in otia natam poëta ait propter locorum amœnitatem, quo ſe Romani otiaturi conferebant. *Cumææ templa Sibyllæ.*] Et poſt hanc Neapolim tranſit Cumas Campaniæ urbem, maxime à Sibyllis nobilitatam.

713. *Lentiſciferumque tenetur Linternum.*] Lentiſcum arborem ferens Linternum, quod quidem eſt oppidum Campaniæ, exilio majoris Scipionis, & ſepulchro maxime nobile. *R.* *Tenetur.*] *Tenentur* Urbin. prim. Baſil. & quinque alii. *Heinſius.*

715. *Vulturnus.*] Fluvius eſt Campaniæ, Vulturnum urbem præterlabens *Sinueſſa colubris.*] Sinueſſa Campaniæ urbs eſt. *Niveiſque frequens Sinueſſa colubris.*] Nugas eſſe de Sinueſſanis hiſce colubris opinor. Neminem certe ex antiquis ſcriptoribus evolvi, qui harum meminiſſet. de balneis Sinueſſanis multa apud auctores mentio. itaque dubium non eſt, *columbas niveas* harum loco reponi debere,

Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus, Trachaſque obſeſſa palude,
Et tellus Circæa, & ſpiſſi littoris Antium.
Huc ubi veliferam nautæ advertêre carinam;
(Aſper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque ſinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init, flavum tangentia littus.
Æquore pacato patrias Epidaurius aras
Linquit: & hoſpitio juncti ſibi numinis uſus
Littoream tractu ſquamæ crepitantis arenam
Sulcat: &, innixus moderamine navis, in altâ
Puppe caput poſuit: donec Caſtrumque, ſacraſque
Lavini ſedes, Tiberinaque ad oſtia venit.
Huc omnes populi paſſim, matrumque patrumque

Obvia

bere. atque ita prim. Bonon. & unus Mediceus. *Campanas* certe *columbas* Plinius commendat libro x. cap. XXXVII. Vide Notis libro IV. ℣ſ. 48. *Heinſ.*

716. *Et quam tumulavit alumnus.*] Periphraſis eſt Cajetæ, quam à Cajeta Æneæ nutrice denominatam eſſe noſtri quidem ſentiunt poëtæ. Quidam vero quod in littore curvo ſit poſita, ſic appellatam à Laconibus putant. Curva namque omnia *Cajetas* Lacones vocabant. *Alumnus.*] Æneas, à Cajeta altus & educatus. *Graves.*] Propter exhalationes paluſtres. 7. Æneid. ℣ſ. 1.

717. *Antiphatæque.*] Formiæ. Antiphatæ Læſtrygonum regi regnatæ. *Trachaſque.*] Tarracina, Anxur. *Farn.*

718. *Spiſſi littoris Antium.*] Nihil verius hac lectione, quam primus Palat. Urbin. aliique non pauci agnoſcunt. eamque & Geographiæ ordo requirit, & Val. Maximi auctoritas, qui Æſculapium ait Antium adveniſſe. Cioſanus tamen mavult, *Anxur.* quod in multis libris exſtat. cum Trachas ſeu Tarracina, & Anxur eædem ſint civitates. Plinius lib. III. cap. V. *Tarracina oppidum lingua Volſcorum Anxur dictum.* Feſtus, *Anxur vocabatur, quæ nunc Tarracina dicitur.* Livius lib. IV, *Anxur fuit, quæ nunc Tarracina ſunt.* Dionyſius Antiq. Rom. l. XIV. ἐξεπολιόρκησαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Οὐόλσκων πόλιν, ἣ τότε μὲν Ἄνξυρ, νῦν δ' ὀνομάζεται Ταῤῥακίνη. alii codices *Ancum, Ancon, antrum*, & ſimilia. fruſtra. *Heinſius.*

723. *Æquore placato.*] *Pacato* prim. Moret. Neapol. & alii XIV. Triſt. I. Eleg. II.

Ut rate felici pacata per æquora labar.

Idem.

727. *Caſtrumque.*] Caſtrum Juni, id eſt, Panos, Latii opp. *Farn.* *Donec Caſtrumque.*] Caſtrum oppidum eſt Latii inter Lavinium & Hoſtiam ſitum.

728. *Lavinii ſedes.*] Lavinium urbs eſt Latii Veneris templum habens. *Tiberinaque ad oſtia.*] Unde urbs Hoſtia fuit cognominata, quam Ancus Martius ædificavit, illucque coloniam deduxit *R.*

729. *Huc omnes populi paſſim, matrumque patrumque.*] *Matrumque ſenumque* Thuan. prim. Vatican. Oxon. & ſex alii, duo *matrumque nurumque* prim. Bonon. & unus Medic. *juvenumque ſenumque.* Rottendorph. præterea, *Huc omnis populus.* Cenſeo ab Naſone ſcriptum fuiſſe,

Huc omnis populus paſſim, matreſque patreſque
Obvia turba ruunt. Heinſ.

730. *Troica*

Obvia turba ruit; quæque ignes, Troïca, ſervant,
Veſta, tuos: lætoque Deum clamore ſalutant.
Quaque per adverſas navis cita ducitur undas,
Thura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utrâque ſonant: & odorant aëra fumis:
Ictaque conjectos incalfacit hoſtia cultros.
Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem;
Erigitur ſerpens; ſummoque acclinia malo
Colla movet: ſedeſque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Inſula nomen habet: laterumque à parte duorum
Porrigit æquales mediâ tellure lacertos.
Huc ſe de Latiâ pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, ſpecie cæleſte reſumtâ,
Luctibus impoſuit; venitque ſalutifer Urbi.
  Hic tamen acceſſit delubris advena noſtris:
Cæſar in Urbe ſuâ Deus eſt. quem Marte togâque
Præcipuum; non bella magis finita triumphis,
Reſque domi geſtæ, properataque gloria rerum
In ſidus vertêre novum. ſtellamque comantem;
Quam ſua progenies. neque enim de Cæſaris actis
Ullum majus opus, quam quod pater exſtitit hujus.
Scilicet æquoreos plus eſt domuiſſe Britannos,

Per-

730. *Troica ſervat.*] *Servant* multi veteres. recte. Veſtales intelligit. *Idem.*

735. *Incalfacit ſanguine.*] Dum enim victimæ jugulantur cultri ſanguine calefiunt. *F. Conjectos.*] *Subjectos.* Joſ. Scal. *F.*

737. *Acclivia malo.*] *Acclinia* ex ſcriptis melioribus. *inclinia.* pri. Baſil. *Heinſ.*

740. *Inſula.*] Cur ſibi in inſula Tiberina ſedem legerit Æſculapius, vide apud Plutarchum, problem. 94. *Farn.*

742. *Phœbeius anguis.*] Æſculapius Apollinis filius.

FAB. LI. *Arg.* Hic tamen acceſſit.] *Julii Cæſaris anima Metamorphoſin in ſtellam perſpicue deſcribit in gratiam Auguſti Cæſaris poëta; Cum enim Auguſtus ludos in honorem Julii Cæſaris, qui in ſenatu fuerat trucidatus, celebraret, forte cometa apparuit, quem eſſe Cæſaris animam Auguſtus ipſe, advocata concione populo Romano perſuaſit.* R.

746. *In urbe.*] Non receptus aliunde Deus, ſed Indigena, Indiges. vide quæ nos ad 12. lib. Æneid. *Indigetem Æneam ſcis ipſa.* & quæ ad. 608. vſ. lib. 14. ſupra. Deos reliquos accepimus (inquit Valer. Maximus) Cæſares dedimus, in præfat. ad Tiberium. *Farn.*

750. *Sua progenies.*] Octavius Auguſtus, adoptione Julii Cæſaris filius & hæres. quem C. Octavio peperit Accia filia Juliæ ſororis C. Julii Cæſaris.

753. Pa-

Perque papyriferi ſeptemflua flumina Nili
Victrices egiſſe rates: Numidaſque rebelles,
Cinyphiumque Jubam, Mithridatêiſque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjeciſſe Quirini;
Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos;
Quam tantum genuiſſe virum, quo præſide rerum
Humano generi, Superi caviſtis abundè.
Ne foret hic igitur mortali ſemine cretus;
Ille Deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoque triſte parari
Pontifici letum; & conjurata arma moveri;
Palluit: & cunctis, ut cuique erat obvia, Divis,
Aſpice, dicebat, quantâ mihi mole parentur
Inſidiæ: quantâque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iölo.
Solane ſemper ero juſtis exercita curis?
Quam modo Tydidæ Colydonia vulneret haſta,

Nunc

753. *Papyriferi.*] Adi Melchioris Guilandini commentarium de papyro, & in eum animadverſiones Joſephi Scaligeri. *Farn.*

754. *Numidaſque rebelles.*] Numidæ populi ſunt Africæ admodum feroces. *R.* *Victrices.*] Devicto ptolemæo rege. Suetonius in vita Cæſaris cap. 35.

755. *Cyniphiumque Jubam Mithridatiſque tumentem.*] *Cinyphiumque.* dictum alibi. Lege præterea *Mithridatéiſque nominibus.* nam duæ primæ ejus nominis ſyllabæ ſunt breves. *Heinſ.* *Cinyphiumque.*] Mauritaniæ regem. Appianus videndus, plutarch. Dion. Suetonius, alii. *Mithridateiſque.*] Mithridates, Ponti rex, cum Romanis annos 40. bellum geſſit, Pharnacem filium ejus bella ferocius moventem Cæſar ex Alexandria advolans una acie profligavit.

759. *Superi faviſtis abunde.*] *Caviſtis* eleganter prim. Bonon. & quart. Medic. hoc eſt, proſpexiſtis. *caruiſtis* Langerm. Simili ſignificatione apud Silium l. IX.

Sat magnum hoc miſera fuerit mihi carDine vita
Solamen, caviſſe meis. Heinſ.

761. *Aurea.*] Χρυσῆ Ἀφροδίτη, Homero.

763. *Pontifici.*] Infra ad v. 778. *Conjurata.*] Diomedes, filius Oenei, Calydoniæ regis, vulneravit Venerem. Homer. Iliad. 5. F. *Pontifici.*] Cæſari qui Pontifex erat. *Et conjurata arma moveri.*] Nonnulli *conjurataque.* unus Ambros. *& jurataque.* Puto *jurataque.* Adi Notas libro v. 150. *Heinſ.*

765. *Quanta mole.*] Quanto ſtudio.

766. *Caput.*] Vita Cæſaris.

767. *De Dardanio Iulo.*] Æneæ filio, à quo gens Julia originem duxit, ut Virgil. quoque teſtatur: *Julius à magno demiſſum nomen Iulo.* Julius autem Cæſar de gente Julia ſolus reſtabat.

768. *Solane ſemper ero injuſtis exercita curis.*] Imo *juſtis curis.* neque aliter plerique veteres ſic *juſti dolores* dicuntur. Triſt. IV. Eleg. III.

——*incubuit juſto mens ægra dolori.*
Heinſ.

776. In

Nunc male defenſæ confundant mœnia Trojæ.
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Jactarique freto, ſedeſque intrare ſilentum;
Bellaque cum Turno gerere; aut, ſi vera fatemur,
Cum Junone magis. quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit. in me acui ſceleratos cernitis enſes.
Quos prohibete, precor; facinuſque repellite: neve
Cæde ſacerdotis flammas exſtinguite Veſtæ.

Talia nequicquam toto Venus anxia cælo
Verba jacit: Superoſque movet. qui rumpere quanquam
Ferrea non poſſunt veterum decreta ſororum;
Signa tamen luctûs dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribileſque tubas, auditaque cornua cælo
Præmonuiſſe nefas. Phœbi quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces viſæ mediis ardere ſub aſtris:
Sæpe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atrâ
Sparſus erat: ſparſi Lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis Stygius dedit omina bubo;
Mille locis lacrymavit ebur: cantuſque feruntur
Auditi, ſanctis & verba minacia lucis.
Victima nulla litat: magnoſque inſtare tumultus

Fibra

776. *In me acui.*] Progeniem meam. In Cæſarem conjuratum à 60. amplius, Caſſio, Marcello, Bruto principibus conſpirationis. Sueton. cap. 80.

778. *Sacerdotes.*] Julii Cæſ. Pontificis max. Sueton. Cæſar. cap. 13. *Farn.*

779. *Nequicquam.*] Neque enim prohibere potuit quin Julius Cæſ. à conjuratis trucidaretur.

784. *Terribileſque.*] *Atque tubas, atque arma*, &c. Tibul. 2. lib. 5. eleg. Lucan. lib. 1. ꝟſ. 578. *Farn.*

789. *Cærulus lucifer.*] Obſcurus, cum alioqui nitidiſſimus ſoleat eſſe. *Sparſus vultum.*] Reſperſum & tectum os habens. *Atra ferrugine.*] Nigro colore.

792. *Ebur: cantuſque.*] Simulachra Deûm eburnea. Seneca Thyeſt. ꝟſ. 701. Tibullus 1. lib. 5. eleg. *Farn.*

793. *Verba minantia.*] *Minacia* quart. Medic. prim. Hamburg. Arondel. & duo alii recte. *Heinſ.*

704. *Victima nulla litat.*] Nulla, inquit, hoſtia deos ſignificat eſſe placatos. Id vero Cæſari eveniſſe, quo die fuit trucidatus ſcribit Tranquillus.

797. *Um-*

Fibra monet; cæſumque caput reperitur in extis.
Inque foro; circumque domos, & templa Deorum
Nocturnos ululaſſe canes; umbraſque ſilentum
Erraviſſe ferunt; motamque tremoribus urbem.
Non tamen inſidias venturaque vincere fata
Præmonitus potuêre Deûm: ſtrictique feruntur
In templum gladii. neque enim locus ullus in Urbe
Ad facinus, diramque placet, niſi Curia, cædem.
Tum vero Cytherêa manu percuſſit utrâque
Pectus: & æthereâ molitur condere nube;
Qua prius infeſto Paris eſt ereptus Atridæ:
Et Diomedêos Æneas fugerat enſes.
Talibus hanc genitor: Sola inſuperabile fatum,
Nata, movere paras? intres licet ipſa ſororum
Tecta Trium; cernes illic molimine vaſto
Ex ære, & ſolido rerum tabularia ferro:
Quæ neque concurſum cæli, neque fulminis iram,

Nec

797. *Umbraſque ſilentum.*] *Silentes* pri. Erfurt. & Medic. chartaceus. *Nocturnas* etiam *canes* prim. Twiſdenius. Vide Notas libro III. in fabul. Actæonis. *Heinſius.*

802. *Curia.*] In ſenatu in Curia Pompeji trucidatus eſt Cæſar 23. vulneribus confoſſus. *Farn.*

803. *Tum vero Cytherea manu.*] Pro *manu* plurimi ſcripti, etiam ex vetuſtioribus, *ſuum.* & proximo verſu pro *atherea* prim. Reg. Urbin. pri. Erfurt. alter Hamburg. prim. Palat. Baſil. & decem alii, *interdum hunc denſa* Cantabrig. unus Voſſ. & *illa deum. in terram nubem* unus Gronov. at prim. Vatican. *ænea nube. aëria* quinque. *Æneaden* unus Voſſ. unus Baſil. *Æneadem* duo alii *obſcura.* Arondel. *atheri.* prim. Hamburg. *Pectus ſed tandem.* Opinor non uno mendo adfectos eſſe hos duos verſus. pro *utraque,* ſcripti *utrumque*, *utroque*, *utrimque*, *uterque.* Heinſ.

805. *Qua prius infeſto.*] Paris, ut narrat Hom. cum Menelao congreſſus, ope, & auxilio Veneris, quæ nube ipſum operuit, manus illius fugit. R. *Paris.*] Homer. Iliad. 3.

806. *Et Diomedeos.*] *Qua* prim. Vatican. Urbin. & Argent. *Heinſ.* *Et Diomedeos.*] Iliad. 5. *Farn.* *Et Diomedeos.*] Æneas cum Diomede congreſſus facile interfectus fuiſſet, ut eſt apud Hom. niſi à Venere fuiſſet liberatus.

807. *Talibus hanc.*] *Hinc* prim. & quart. Moreti. pro *ſola* prim. Palat. Bernegger. prim. Hamburg. Arondel. *ſolio.* pro *paras*, prim. Vatic. prim. Palat. prim. Baſil. pri. Erfurt. pri. Moret. Cantabrig. & prim. Gronov. cum aliis plurimis, *putas.* duo *potes* totidem *potes.* Heinſ.

810. *Tabularia ferro.*] Parcæ quippe decreta Jovis excipiunt, utpote librariæ ſuperûm archivique cuſtodes. Martian. Capella. lib. I. *Farn.* *Ex are tabularia, &c.*] Immobilitatem fatorum exprimit per ærea & ferrea Parcarum tabularia, quæ nec cœli ullum incommodum, nec ullas ruinas propter ſoliditatem timent: quibus fata inſcribunt, quæ deleri, id eſt, mutari non poſſunt. *Pont.*

811. *Concurſum cæli.*] *Concurſum* Caland.

Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
Invenies illic inciſa adamante perenni
Fata tui generis. legi ipſe; animoque notavi:
Et referam: ne ſis etiamnum ignara futuri.
Hic ſua complevit (pro quo, Cytherêa, laboras)
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis,
Ut Deus accedat cælo, templiſque colatur,
Tu facies, natuſque ſuus, qui nominis hæres,
Impoſitum feret Urbis onus: cæſique parentis
Nos in bella ſuos fortiſſimus ultor habebit.
Illius auſpiciis obſeſſæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharſalia ſentiet illum,
Æmathiâque iterum madefacti cæde Philippi:

Et

landr. prim. Hamburg. & multi alii. ut tonitrua intelligat. ita Lucretius frequenter. *Heinſius.*

813. *Inciſa adamante.*] *Incluſa* Urbin. Bernegger. prim. Hamburg. Arondel. & multi alii. prim. Baſil. *inſculpta. incluſa* placet in Triſt.

Nil adeo ſolidum eſt, adamas licet alliget illud.

Pont. lib. IV. Eleg. XII.

——— *duro præcordia ferro*

Eſſe, vel invicto clauſa adamante putem. Idem.

816. *Hic ſua.*] Jul. Cæſ. complevit datam à fatis ætatem; nempe 56. annos.

818. *Templiſque colatur.*] *Locetur* multi veteres *Heinſ.*

819. *Natuſque tuus.*] Imo *ſuus*, pro ejus natus. quod eſt in pleriſque ſcriptis. Egregie blanditur Auguſto. quod ſequentia ſatis evincunt. *tuus* nullum habet ſenſum. pro *nominis hæres* prim. Palat. prim. Cantabrig. Oxon. Arondel. aliique complures *numinis. muneris hæres* Zinzerling. & unus Leidenſis, *nominis hujus* unus Medic. pro *feret unus onus*, tert. Medic. & alius ejuſdem bibliothecæ. *urbis onus.* in Faſtis,

Una domus vires & onus ſuſceperat urbis. poſſet & *orbis onus.* ut ad Herculem alludat. Vide Notas Faſt. l. 1. ℣ſ. 616. *Idem.*

Tom. II.

820. *Onus.*] Imperii molem. 1. ℣ſ. lib. præſentis. *Cæſique.*] Bellorum initium & cauſa, prætextus ſaltem, avunculi necem ulciſci. Suetonius 10. c. Aug.

122. *Illius auſpiciis.*] D. Brutum Mutinæ obſederat Antonius, obſidionem levavit miſſus à Senatu Octavius. Sueton. 10. c. Florus lib. 4. c. 4. *Farn.*

823. *Pharſalia Emathiique.*] Perperam ab autoribus confundi Pharſalum in Theſſalia, ubi depugnatum eſt inter Cæſ. & Pompejum & Philippos in Thracia, ubi victi Brutus & Caſſius ab Octavio & Antonio, dictum à nobis ad 1. lib. Lucani, ℣ſ. 680.

824. *Emathiique iterum madefient.*] *Emathiaque* prim. Palat. prim. Vatican. prim. Moret. Cantabrig. uterque Erfurt. prim. Reg. Bernegg. aliique complures. *Emathiaque* Urbin. Neapol. prim. Hamburg. Arondel. & octo præterea. Lege cum uno Argentinenſi,

Emathiaque iterum madefactis cæde Philippi.

Petronius, ut ſcribendum,

Cerno equidem gemino jam ſtratos Marte Philippos.

non *gemina morte Philippi* tamen fœminino genere apud Focam Grammaticum in vita Virgilii legitur,

——*jam cæde piorum*

Per-

Et Magnum Siculis nomen ſuperabitur undis :
Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ
Non bene fiſa cadet : fruſtraque erit illa minata,
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes
Oceano numerem? quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit. pontus quoque ſerviet illi.
Pace datâ terris, animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus auctor :
Exemploque ſuo mores reget : inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum,
Proſpiciens, prolem ſanctâ de conjuge natam
Ferre ſimul nomenque ſuum curaſque jubebit.
Nec, niſi cum ſenior ſimiles æquaverit annos,

Æthe-

Perfuſas acies legitur viſura Philippos. ſed illic oppidum intelligit. *Heinſ.* *Æmathu Philippi.*] Macedonici. *R.*

825. *Magnum.*] Sextus Pomp. filius Cn. Pompeji Magni, cum diu piraticam exercuiſſet, tandem navali pugna ab Octavio victus Mitylenas aufugit. Appian. lib. 5. civil. bel.

826. *Romanique.*] Cleopatræ non bene cedent nuptiæ cum Antonio, quos *dementes ruinas*, *Funus & imperio parantes*, ad Actium devincet Octavius Aug. Horat. 1. lib. 37. ode. Florus lib. 4. c. 11. Sueton. 17. cap. Aug. Vellejus l. 2. Appian. 5. lib. Bell. Alex. Zonaras lib. 2. Dio lib. 51. *Farn.*

827. *Tædæ non bene fiſa.*] Non bene confiſa nuptiis Marci Antonii : nam & regnum, & vitam amiſit.

828. *Canopo.*] Canopus urbs Ægypti, à Canopo navis Ulyſſis gubernatore cognominata.

829. *Quid tibi barbariem, genteſque ab utroque jacentes Oceano numerem?*] *Gentes* prim. Reg. & octo alii. Cantabrig. aliique multi *barbariam. barbariam gentes* prim. Palat. *barbaria gentes* Zulichem. & tres alii. Scribe,

Quid tibi barbaria gentes ab utroque jacentis
Oceano numerem? Heinſ.

Ab utroque Oceano numerem.] Orientali & Occidentali. prædicit autem Veneri Juppiter Auguſtum Cæſarem totius orbis terrarum imperio potiturum. *R.*

832. *Animum.*] Sueton. cap. 27.

834. *Mores.*] Cenſor.

836. *Prolem.*] Tiberium ex Livia Druſilla uxore, ſed gravida impetrata à Druſo, ſucceſſorem nominis & Imperii creabit. *Farn.*

837. *Curaſque.*] Imperii adminiſtrationem.

838. *Nec niſi cum ſenior.*] LXXVI. ætatis anno Aug. vitam in oſculis Liviæ expiravit. In numerum etiam deorum illum fuiſſe receptum poëta ait. *R.* *Similes æquaverit annos.*] Interpretibus placet hæc ab Ovidio ſcripta eſſe, cum Auguſtus annum ætatis LVI. nondum attigiſſet, quo extinctus eſt Divus Julius. at quis ſeniorem aut ſenem vocavit Divum Julium? hæc ætas ſenectus non eſt, ut eam Auguſto æquandam debeat precari. Piget pluribus hæc refellere. *Patrios annos* prim. Moreti. & octo alii. neque aliter Bernegger. & Rottendorph. pro diverſa lectione. at Thuan. aliique quatuor, *cum patrio ſenior ſimiles.* unus Strozz. *cum patrios ſenior ſimiles.* Sed deſina

Æthereas ſedes cognataque ſidera tanget.
Hanc animam interea cæſo de corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper Capitolia noſtra Forumque
Divus ab excelsâ proſpectet Julius æde.
 Vix ea fatus erat; mediâ cum ſede Senatûs
Conſtitit alma Venus nulli cernenda: ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam, cæleſtibus intulit aſtris.
Dumque tulit; lumen capere, atque igneſcere ſenſit:
Emiſitque ſinu. Luna volat altius illa:
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat, natique videns benefacta; fatetur
Eſſe ſuis majora; & vinci gaudet ab illo.
Hic ſua præferri quanquam vetat acta paternis;
Libera fama tamen, nullisque obnoxia juſſis,
Invitum præfert; unâque in parte repugnat.

Invi-

ſinamus ineptire. ſcripſerat, puto, noſter,

Nec niſi cum ſenior Pylios æquaverit annos.

Auguror neminem de hac reſtitutione dubitaturum, quod ut felicius ex voto ſuccedat, en ſimilem locum Pont. l. II. Eleg. VIII. ubi Tiberium alloquitur,

Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos
Vivant; & *poſſis filius eſſe diu.*

Triſt. V. Eleg. V.

Di precor, & Cæſar Dis acceſſure, ſed olim,
Æquarint Pylios cum tua fata dies.

utitur & alibi hoc adagio. ut libro Pont. I. Eleg. IV.

Nam mea per longos ſi quis mala digerat annos.
Crede mihi, Pylio Neſtore major ero.

Martialis l. IV. in Natalem Domitiani,

Cæſaris alma dies, & luce ſacratior illâ,
Conſcia Dictæum qua tulit Ida Jovem,
Longa, precor, Pylioque veni numeroſior ævo.

& libro VIII.

Terrarum domino, deoque rerum
Promiſit Pyliam quater ſenectam.

Heinſ.

839. *Cognataque ſidera.*] Ad Romuli & Cæſ. ſtellas aſcender. *R.*

840. *Hanc animam interea.*] In numerum Deorum, inquit Suetonius, relatus eſt: non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Siquidem ludis, quos primo conſecratos ei heres Auguſtus edebat, ſtella crinita per 7. dies continuos fulſit, &c. creditumque eſt, animam eſſe Cæſaris in cœlum recepti, c. 88. & Dio lib. 45. Zonaras, alii. *Farn.*

847. *Lumen capere.*] *Numen* multi veteres. at prim. Gronov. prim. Erfurt. & quinque alii *lumen.* recte. *Heinſ.*

848. *Emiſitque ſimul: ſimul evolat altius illa.*] *Luna volat altius* Polit. Urbin. prim. Vatic. quart. Medic. prim. Hamburg. decem alii. Sed nondum integer eſt locus. Scribe cum Bernegg. Thuan. & aliis nonnullis,

Emiſitque ſinu. Lunâ volat altius illa.

Heinſ.

849. *Limite crinem.*] *Callem* Thuan. *Idem.*

854. *Unaque in parte.*] *Hac parte* quatuor.

Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atrêus :
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Denique, ut exemplis ipſos æquantibus utar.
Sic & Saturnus minor eſt Jove. Jupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis :
Terra ſub Auguſto. pater eſt & rector uterque.
Dî, precor, Æneæ comites, quibus enſis & ignis
Ceſſerunt, Dîque Indigetes, genitorque, quirine,
Urbis, & invicti genitor, Gradive, Quirini,
Veſtaque Cæſareos inter ſacrata Penates;
Et cum Cæſarêa tu, Phœbe domeſtice, Veſtâ,
Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces,
Quoſque alios vati fas appellare piumque;
Tarda ſit illa dies, & noſtro ſerior ævo,
Qua caput Auguſtum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cælo : faveatque precantibus abſens.

Jamque opus exegi : quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec

tuor. unus Voſſ. *& in una parte.* non male. *Idem.*

855. *Sic magnis.*] *Magnus* Bernegger. Thuan. prim. Reg. uterque Erfurt. pri. Moret. aliique multi cum prim. Vatic. Oxon. & prim. Gronov. prim Palat. *ſic magni cecidit.* Lege *magnis cedit.* Idem. *Sic magnis.*] Sic Horat. 15. ode lib. 1. *Tydides melior patre.*

859. *Triformis.*] Cœli, ætheris, aëris. namque terræ & maris imperium tenet Auguſtus: *Diviſum imperium cum Jove Cæſar habet.* Farn.

860. *Terra ſub Auguſto.*] *Sub Auguſto eſt* plerique veteres. Lege *es.* ut vitetur τȣ̃ *eſt* concurſus ingratus. *Heinſ.* *Pater eſt & rector uterque.*] Jupiter & Auguſtus. Jupiter ſuperiorum mundi partium, Auguſtus vero inferiorum terræ mariſque.

861. *Dii.*] Precatione ſimili librum 1. Georg. claudit Virgilius, *Dii Patrii, Indigetes, & Romule, Veſtaque mater, &c.* Nec non Senec. Conſol. ad Polybiam. & Plin. Panegyr. ad Trajanum.

864. *Veſtaque.*] Sacellum Veſtæ erat in Palatio; cujus in parte Apollini templum excitavit Auguſtus, addita porticu, cum bibliotheca.

867. *Quoſque.*] Cum reſpectu fortaſſis ad numinum Tutelarium nomina vera, quæ ignota eſſe voluerunt, ne quando hoſtium carmine evocarentur, Macrob. Saturnal. lib. 3. cap. 9. *Farn.*

868. *Et noſtro ſerior ævo.*] *Tardior* prim. Vatic. tert. quart. Medic. Oxon. alii quatuor. Forte,

——— *ſit noſtro tardior ævo.*

Heinſius.

871. *Jamque opus exegi.*] Moris eſt fere poëtarum ut in ſuorum operum fine aliquid de ſe dicant. Horatius : *Exegi monumentum ære perennius*, &c. Quanti vero hoc opus faceret poëta, hinc facile apparet, quod nulla vi ipſum unquam interiturum ſibi perſuaſit. *Jovis ira.*] Fulmen. *R. Jamque.*] De ſignaturis, quas operibus ſuis adfigunt Poëtæ in Exordiis & Epilogis, lege cenſuram Julii Cæſ. Scaligeri cap. ult. lib. 5. *Farn.*

Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.
Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Jus habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar: nomenque erit indelebile noſtrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris;
Ore legar populi: perque omnia ſecula famâ
(Si quid habent veri vatum præſagia,) vivam.

METAMORPHOSEON

FINIS.

I N D E X

Verborum, Sententiarum, & rerum accuratiſſimus.

Prior num. paginam, poſterior verſum demonſtrat.

A.

ABantiades. Acriſius. 205. 606
Actæonis immutati cauſa. 128. 102
à canibus laceratus. 131. 249
Acriſius Bacchum clauſis foribus excludit. 151. 559.
Acheloides, Sirenes. 257. 552
Achelous. 422. 548. *Calydonius amnis.* 434. 727. *Ejuſdem lucta cum Hercule.* 445. *Fab.* 1. *Trunca frons.* 445. 2. *Tauriformis.* 450. 80. *Etiam Tom.* 1. *pag.* 126. *verſ.* 139.
Achæmenia, Perſia. 177. 212
Achaïa, non Achaïca. 595. 70
Achillis haſta vulnus facit, eademque ſanat. 598. 112. *ejuſdem epitaphium.* 628. 618.
Adamante clauſæ porta. 193. 452
Huc Ades: *formula precantium.* 424. 597
Adonis. 525. *fab.* 10.
Adytus innumeri. 593. 44.
Adſpirare, pro favere. 6. 3.
Aer lucis egens. 8. 17.
Æther, ignea convexi vis. 9. 26
Æquor, pro æquo ſolo maris & campi. 10. 41
Æneas profugus. 665. *Fab.* 4. *Ejus nati natorum* 665. 624. *errores.* 670. *Fab.* 6. *Adventus in Italiam.* 440. *Ejus naves in nymphas.* 722. *Fab.* 12. *refertur inter Deos.* 726. *Fab.* 15.
Ætnæ incendia. 689. 1
Æmonii arcus, pro ſagittario, ſigno cæleſti. 66. 81.
Ægis. 106. 755. 218. 798
Ææa, mater Circes. 177. 205
Æſon recoctus. 329. *fab.* 2.
Ægeus ducit Medeam. 348. 403
Æſacos fuerit. 588. 791
Æſtiva gratior umbra. 676. 793
Affectare. 19. 152
Affuſæque jacent tumulo. 421. 539
Agenor. 113. 858
Agave. 149. 523
Agenorides, Cadmus Agenoris filius. 202. 562.
Aglauros. 105. 739
Agreſtis. 451. 96
Ai ai. 509. 215.
Ajacis cum Ulyſſe contentio de armis Achillis. 631. *Fab.* 1.
Alcathoe. 163. 1
Alarum remis. 257. 558
Alcinoi navis in ſaxum convertitur. 725. 556.
Alpheus. 259. 599
Alcmæon. 470. 408
Ales criſtati oris, gallus. 577. 597
Ales Jovis. 624. 560
Amphitrite. 8. 14.
Amantum tantus error. 144. 447
Amor Apollinis comparatur cum ſtipulis ardentibus. 298. 456
Amulius. 740 Fab. 18.
Amyclæ. 407. 314
Amalthææ cornu. 450. 87. & 88
Anius dat munera Æneæ. 668. *Fab.* 5.
Antandros. 666. 628
Antrum Nympharum. 47. 575
Anſeres ſervant Capitolium. 92. 538
Anguis Martius. 117. 32
Animo maturus & ævo. 427. 617
Anima anilis, pro ſpiritu, & anhelitu. 429. 643.
Animus in curſus varios abit. 454. 152
Anemone. 538. 739.
Aper fulminis. 29. 305
Apidanus. 48. 580. *Theſſal. fluv.* 334. 228.
Aper Calydonius. 404. 282
Aper fulmineus. 563. 368
Apertus pontus. 565. 397
Apes unde reparentur. 771. 365
Apertus, ſe præbens. 597. 100
Aqua probationis. 769. 320
Aques abulcere. 31. 331

Aquilo

Digitized by Google

INDEX.

Aquilo Orythiam amat ; eademque potitur. 310. *Fab.* 8.
Aries aureus. 357. 151
Argumenta voti : id eſt, dona ſuperis promiſſa & perſoluta. 435. 745
Argus ſtellatus. 53. 664
Ars latet arte ſua. 511. 252
Arte potentior mali moles. 571. 494
Arma ratis. 572. 513
Arethuſa, Nympha Siciliæ. 253. 487
Aſcalaphus in bubonem propter indicium 256. 539.
Arva Cyclopum inarata. 689. 2
Aſtræa relinquit terras. 19. 150
Athos, Macedoniæ mons. 73. 217
Atlas laborans. 78. 296. *Feſſum Perſea recipere hoſpitio noluit, ideoque in ſaxum converſus.* 206. *Fab.* 17. *Japetiomdes.* 207. 631.
Atalanta. 529. *Fab.* XI.
Athamas. 151. 564
Aurea tempora, argentea, ænea, ferrea. 17. 114.
Ab Aure *dextra librare telum.* 79. 311. 97. 625.
Aurea poma. 207. 637
Auribus haurire. 676. 787
Aurum volubile, pomum aureum. 534. 667. *Fab.* 12.
Autolycus. 559. 314
Avis vanum omen. 95. 597

B.

Balearia funda. 104. 727
Battus. 101. 688
Bacchus femore Jovis inſutus. 136. 312. *ejus contemtores puniti.* 148. 514. *ejuſdem ſacra.* 149. 517. *Semeleïa proles.* ibid. 520. *Bacchanalia.* ibid. 528. *Ignigena.* 165. 12. *Cornutus.* 166. 19. *Victor orientis.* ibid. 20.
Baccharum furores. 198. 511.
Baculo ſuſtinet infirmos artus. 269. 27
Babe, Theſſaliæ urbs. 335, 231
Belides. 195, 462. 498, 44
Bellua Andromeden abſumtura. 211. 688
Berecynthius Midas. 547. 106
Beroe. 135. 278
Bubo dira avis. 256, 550. 295, 431. 522, 453.
Bucera armenta. 292. 395
Buſiris. 456. 183
Bubaſus Cariæ regio. 483. 643
Bubaſtis, Diana. 487. 690
Biblis & Caunus. 471. *Fab.* XI.

C.

Cadmea victoria. 121. 95
Cadmus. 123. 115. & 122
Cacus. 457. 198
Caſtrum pugna. 228, 107. 405, 301
Calchas Theſtorides. 592. 19
Calcitrat moriens arenam. 606. 239
Calliſtho. 88. 478
Campus maris. 10, 41. 562, 356
Canis utilis naribus. 129. 212
Cantata herba. 324. 98
Capaneus. 470. 404
Capillos ſectos. 148. 506
Capite inclinato timidus. 499. 65
per Canos *ſuos orare.* 519. 391
Carchesium. 611. 326
Caphareа clades. 718. 472
Carmine ſanare mentes. 519. 397
Caſtalius, fons. 116. 14
Caſſiope de pulcritudine certat Najadibus. 210. 669.
Caſſis equinis fulva jubis. 596. 88
Cauſa via. 262. 651
Caucaſus. 438. 798
Cecrops biformis. 93. 555
Cereris ſacra : καλνηφόρια. 103. 711
Cervus vivax. 128. 194
Cephiſus. 138. 343
Cephenes, proceres Æthiopiæ. 221. 1
Ceres. 242. 341. *Proſerpinam anxie quærit.* 250. *Fab.* 7.
Cede Deo. 269. 32
Cedere cœlitibus. 277. 551
Cephalus & Procris. 367. *Fab.* 27. *Conjugem Procrin per imprudentiam inevitabile telo interficit.* 378. *Fab.* 28.
Cenſu in viſcera demiſſo. 641. 846
Cervus Virgilii. 502. 110
Ceyx in mare perit. 566. *Fab.* 10.
Centimani gigantes. 21. 183
Chaos. 7. 7
Charybdis. 322. 63
Chiron geminus. 97. 630. & 633
Chimærifera Lycia. 289. 339
Chimæra. 483. 646
Chione. 559. 301

Cinctas reſolvere veſtes. 35. 382
Citharon. 159. 702
Cinis qui rogis ſupereſt. 174. 166. 628. 616.
Cinyras, Aſſyriorum rex. 373. 98
Cicones. 313. 710
Cinyræ felices. 514. 299
Circus apertus. 597. 102
Claros. 42. 516
Clitorius lacus. 769. 322
Clymene, mater Phaethontis. 176. 204
Clytie in Heliotropium. 179. *Fab.* 6.
Clypei dominus ſeptemplicis. 631. 2. *cælatus imagine mundi.* 637. 110
Corycides Nympha. 30. 320
Confeſſus medius. 63. 31
Coronis Lariſſæa. 93. 542
Cornua vara. 112. 855
Cothurnus. 126. 168
Copia noſtri. 141. 391
Copia me inopem facit. 145. 466
Comitatus, comitavit. 634. 55
Componi tumulo eodem. 174. 157
Colophon, Lydia urbs. 268. 8
Convitia. 263. 664
Coralium. 775. 416
Corinthus, Ephire. 347. 391
Contra, pro è regione. 262. 587
Concepta verba. 362. 593
Comæ ſtant arrecta. 365. 631
Corona Ariadnæ in ſidus. 397. 178
Convicium. 464. 302
Corpus erat. 513. 289
Complecti colla lacertis. 520. 407
Commune gentis pro univerſo populo. 592. 7
Crataeis, Scylla. 674. 749
Crateres Ætnæ. 294. 424
Croto, Herculis hoſpes. 748. 8
Crudus. 179. 240
Creta ἑκατόμπολις. 355. 481
Crete, incunabula Jovis. 390. 99
Cunei navis labant. 572. 514
Cures. 748. 7
Cycnus Ligurum rex. 83. 377
Cyane Nympha Plutonem inhibere conatur. 248. 409.
Cycnus ab Achille victus. 799. 135. *Duritiei corporis.* 600. *Fab.* 4. & 5.
Cytoriacus mons. 276. 132
Cypariſſus, puer formoſiſſimus. 502. 106
Cybeleia frena. 536. 704
Cyclopes impii, neſciunt Jovem. 679. 844. & 857.
Cygni an canant? 716. 430

D.

DÆdalus. 395, 159. 397, *Fab.* 3.
Danae auro pluvio concepit Perſeum. 205, 610. 211, 697. 547, 117.
Daphnis, ob temeratam conjugii fidem, in ſaxum converſus. 180. *Fab.* 7.
Debebis ſe tibi Jaſon. 320. 48
Deducere carmen perpetuum. 6. 4
Depoſcere ad ſupplicium. 23. 200
Deſolata terra. 32. 349
Delabi ab æthere. 50. 608
Deficere, cum accuſandi caſu, non cum dativo. 83. 382
Demetit enſe caput. 228. 104
Deus eſt animus. 388. 72
Deſtringis ſummum corpus. 411. 382
Deianira zelotypa. 454. 139
Deripuit pro diripuit. 483. 637
Deucalion, Promethei filius. 30. 318
Demittere vultum. 418. 367
Decima unda. 573. 530
Diana ira virginis ſanguine placanda. 593. 29.
Diſcordia ſemina rerum. 7. 9
Dictæa rura, Creta. 115. 2
Digitos Baccho dignos. 143. 421
Digitos amantis indere. 377. 788
Dignari virum. 408. 326
Digitis inter ſe pectine junctis. 464. 299
Diſcordia tanta menti, pro mentis. 483. 629
Diſci certamina. 506. 177
Domare carnes ferventibus undis. 429. 650
Draco ſervat aurea Atlantis pomaria. 208. 646.
Draco pervigil. 327. 149
Dracones Cereris jugales. 438. 795
Dolon. 645. 244

E.

ECho. 139. 361
Echidna. 439. 69
Elementa quatuor. 764. *Fab.* 4.
Elis, urbs Peloponneſi. 101. 679
Eliadum palma. 102. 690
Elpenor nimius vini. 705. 252
Enſem vagina liberat. 302. 551

Eni-

Emicat. 59. 776
Epaphus. 58. 748
Equi ſolis pulſant pedibus Olympum. 299. 487.
Erinnys. 25. 241
Erichthonii ortus. 93. 553
Eriſichthonos fames dira. 440. 824
Europe à Jove rapta. 113. 871
Euridice. 496. 8
Evoe, clamor Bacchantium. 305. 597
Evenus, Ætolia fluvius. 452. 104
Exuere humero pharetram. 86. 419
Exhibita eſt Thetis. 557. 264
Exercere ferro dolorem. 622. 534

F.

FAuni, ruſtica numina. 22. 192
Facem jactare & ignes concipere. 198. 507.
Falſi cani 268. 26
Facere lanam. 269. 31
Faces tenuere Eumenides. 295. 430
Faciem repetens. 299. 491
Falx ahena in magicis. 334. 227
Faces nuptiales quinque. 495. 6
Faſtidire. 739. 762
Fatum omnes manet. 497. 33
Fax lacrymoſo ſtridula fumo. 496. 6
Da Fœmina *ne ſim, omnia præſtiteris.* 604. 203.
Ferrum candens ſtridet lacubus. 608. 279
Ferrugine cincta. 109. 798
Feri ira, non fera. 410. 355
Femina juſto digna conjugio. 433. 704
Finis vitæ ſpectandus. 124. 135
Fibula mordebat veſtem. 408. 318
Flere vacet. 519. 387
Fluctibus variis agor. 416. 470
Flamma ter accenſa, quod felicis ominis. 513. 279.
Formica, graniferum agmen. 365. 638. *in homines converſæ.* ibid.
Fortunam Lacedæmones admotâ capulo manu invocabant. 388. 73
Fremere aſſenſu. 23. 199
Frena navium. 72. 185
Fulmen. 12. 56
Fulminum genera. 136. 305
Furiæ ſorores nocte genitæ. 193. 450
Funda Balearia. 212. 708
Furialia Bacchi arma. 305. 591
Funalia. 606. 247
Funus. 363. 606
Fulmen ab ore venit. 404. 289
Furiæ. 417. 481
Furca, cervi lignei. 432. 700
Furiæ crinitæ. 517. 349
Funera quos manent, beati. 574. 540

G.

GAllus, ales criſtati oris. 577. 597
Ganymedes. 504. 155
Genua, ſedes miſericordiæ. 459. 216
Gemitus ſpiſſi. 525. 508
Geryon, paſtor Iberus. 456. 144
Gigantes. 19. 151
Glandes excuſſæ contorto verbere. 376. 777
Glaucus urinator. 682. *Fab.* 9.
Grator, & gratulor promiſcuè uſurpantur. 460. 244.

H.

HAbere virum optat. 517. 364
Hæret amor. 142. 395
Hæret pede pes. 448. 44
Halyaetes. 393. 146
Hamadryades. 55. 690
Harpe, Mercurii enſis. 226. 69
Harpyiæ fugantur & convertuntur à Boreæ filiis, Calai & Zethe. 317. 3
Hauſtus arenæ. 660. 526
Hecate. 322. 74. *Triceps.* 332. 294. *Triformis.* 324. 94.
Hecatëia carmina. 692. 44
Hecuba in canem converſa. 662. 568
Hederæ flexipedes. 501. 99
Heliotropium. 180. 269
Hercules in cunis angues ſuperavit. 439. 67
Hercules Aonius. 452. 112. *Induitur Lernææ virus Echidnæ.* 455. 158. *Labores.* 456. 183. *clava, inſigne aliquod.* 460. 236. *combuſtus in OEta.* ibid. *Fab.* 4.
Herſilia Romuli conjunx. 744. *Fab.* 20.
Hermaphroditus 182. *Fab.* XI.
Hippolytus vitæ reſtituitur ab Æſculapio. 98, 645, 780, 497. *perit imprecatione patris.* 781. 505
Hippomanes, Megareïus. 334. 659

I N D E X.

Hippotades. 568, 431. 209, 662
Homo divino ſemine factus. 14. 78
Horæ ſolis miniſtræ. 63. 26
Humum mordere ore. 448. 61
Hyantius. 125. 147
Hyacinthus. 505. Fab. 5. *Ex Telamonis ſanguine natus.* 508. 207
Hyacinthia. 509. 219
*Hydra πολυκέφαλ*ος. 439. 71. *Creſcens malo.* ibid. 74
Hymenæus. 493. 795

I.

I*Acet.* 56. 720
Iacens locus. 216. 771
Iaſon. 317. *Fab.* 1.
Ianthe. 491. 759
Ibis avis. 242. 331
Icari pennæ defluunt. 400. 225
Ignibus ignes compeſcere. 79. 313
Ignavos fortuna premit, fortes metuit. 388. 73.
Imminet tergo. 44. 541
Impatiens viæ, iræ, &c. 287. 322
Impiere animis, pro hortari, animos addere. 325. 120.
Impietate pia. 417. 477
Inachus. 48. 583
Indigetes qui. 728. 608
Ingratos odores, ingratus cinis. 97. 627
Ino. 200. 542
Infracta ira. 307. 627
Inducta cornibus aurum victima. 329. 161
Inferiæ manes. 591. 3
Incoquit ſuccos. 338. 265
Inducta aurum Juvenca cornibus, pro imbuta. 512. 270
Inſani auſtri. 621. 510
Intabeſcit cor. 107. 780
Intentata, non tentata. 530. 585
Invidia. 106. 760
Iole. 453. *Fab.* 3.
Iovi taurus mactatur. 601. 151
Iovis armiger. 505. 158
Iphis Anaxareten amat & ſeſe ſuſpendit. 735. *Fab.* 17.
Iphigenia, Mycenis. 593. 34. *prætextu nuptiarum mittitur ad mortem.* 641. 193
Ira abſumit vires morâ. 159. 693
Ira memor. 626. 583
Iris mille colorum. 576. 589. *arcuato curvamine.* 576. 590. *Nuncia Iunonis.* 27. 270.
Irritamen amoris. 153. 133
Iſmenides, Thebanæ. 161. 733
Iſthmos bimaris. 349. 405
Itys. 306. 620
Iuno à Iove ſuſpenſa in aere. 9. 28
Iurare per Stygia flumina. 22. 188
Iuga, pro equis jugalibus. 67. 109
Iuvenca, intacta, nondum paſſa jugum. 116. 11.
Iupiter amplexu Iunonio adit Semelen. 135. 293. *in cycnum converſus.* 274. 101. *Danaen capit pluvio auro.* 275. 113
Iudicium pro ſententia. 433. 706
Iuſti anni. 498. 36
Ixionis orbis. 498. 42

L.

L*Abes, pro ruina.* 92. 537
Labaſcit. 307. 629
Lactea via. 20. 168
Labyrinthus. 395. 158
Lapytharum pugna. 605. 219
Ladonis amnis. 55. 702
Lanugo dubia. 469. 398
Latona ob adulterium à Iunone punita. 287. *Fab.* 5.
Laurus Apollinis. 45, 553. *Innuba.* 501. 92
Lecto poſito dant oſcula. 421. 537
Letata corpora. 119. 55
Lerna. 49. 597
Libera patientia. Libera mora. 263. 667
Lichas. 455. 155
Linigera, pro Niligena. 58. 747
Lineæ, ſive gradus amoris. 169. 59
Lina ſumma. 375. 768
Liriope, Narciſſi mater. 138. 342
Liquitur cor uti nix. 107. 780
Longus anguis. 439. 63
Loquax. 139. 357
Lotos aquatica. 466. 341
Lumina flagrant. 185. 347
Luna veneficarum præſes. 331. 179. *E cælo devocata.* 607. 263
Lunaria cornua. 486. 687
Lux tardè diſcedens. 171. 91
Lycanthropos. 338. 270
Lycaon. 23. 198
Lycaum. 24. 217

Lyncei,

Lyncei, regis Scythiæ metamorphoſis. 261 *Fab.* XI.
Lyrceia arva. 49. 598

M.

M*Æander.* 395. 162
Mænala. 24. 216
Mænades. 542. 22
Magicæ artis perita, ſolis filia dicta. 686. 968.
Maneo te, & tibi. 8. 17
Manto, Tireſiæ filia. 278. 157
Manifeſta ſibi. 445. 463
Marathon. 350. 434. *Marſyas.* 291. *Fab.* 6.
Marmaces, Æthiopes. 229. 125
Materna pars, pro corpore Herculis. 461. 251.
Memnon, Auroræ filius ab Achille cæſus. 663. *Fab.* 3.
Meduſæ caput, quare homines in ſaxa converterit: Philoſophica alluſione. 219. 802.
Medea fruſtra repugnat amori. 317. 11. *Æſoni juventutem reſtituit.* ibid. *albos capillos in nigros vertit, vi herbarum.* 339. 288. *Bacchi rogatu, Nymphas, nutrices ejus, ad juveniles annos reducit.* 346. *Fab.* 3. *Peliam recoquit.* 340. *Fab.* 4. *Æetias.* 342. 326. *Draconibus ablata, venit Corinthum.* 344. 350
Memorare tamen perpetiar. 718. 466
Menſa prima & ſecundæ. 452. 92
Menti tanta eſt diſcordia. 522. 445
Mercurius. 105. 743. *de Dis non triſtibus, vincula Martis in ſe transferri optat.* 176. 187. *Atlantiades, caducifer.* 428. 627. *cum talaribus, & quare.* 559. 812
Meropes. 72. 184
Midas Baccho reddit Silenum. 546. *Fab.* 3. *Stultè tactu ſuo fieri aurum optat.* 547. 100. *Aures ejus aſininæ de pravo judicio.* 549. *Fab.* 4. *Proditur auritus à tonſore.* 551. *Fab.* 5.
Metamorphoſeon, pro Metamorphoſis. 5. 1
Mille rates Græcorum. 592. 7
Meliora video proboque, ſequor deteriora. 319. 20.
Minerva mactatur vacca, Mercurio vitulus. 601. 151
Mentis quoque viribus haſtam miſit. 613. 369.
Milo ſenior flet. 762. 229
Milvus, non milvius. 104. 716
Minos Athenas obſidet. 253. 456. *idque propter cædem Androgei.* ibid.
Minotaurus. 395. 155
Moderatius, pro moderantius. 42. 510
Molem & montes, 28
Molaris lapis. 119. 59
Moles, pro ſcopulo. 62. 12
Moly. 707. 291
Mora non libera. 69. 143
Mos ſomno continuatur. 611. 325
Morſus vanos exercere. 377. 786
Monumentum. 235. 227
Morpheus, ſimulator figuræ. 580. 634
Munychia 103. 209
Muſa turpiter ſolicitata à Pyreneo. 236. *Fab.* 4. *Pœna ejuſdem.* 238. 274
Muſarum certamen cum filiabus Pieri. 239. *Fab.* 5.
Mundi deflagratio in fatis. 26. 256
Muſtela an ore pariat? 465. 323
Mydonides, Phrygiæ. 270. 45
Myrmidones ex formicis. 354. *Fab.* 25. *&* 366. 654.
Myrrha 514. *Fab.* 10. *patrem malè amat.* 516. 336.

N.

N*Abathæa regna.* 12. 61
Najades mutatæ in inſulas. 422. *F.* 5.
Narciſſus unde dictus. 139. 346. *Si ſe non noverit.* ibid. 148. *in florem converſus.* 148. 509.
Naſamoniaci. 230. 129
Natus de tigride. 482. 612
Natura, an pro Dea. 9. 21
Navis prima. 314. 721
Navis geminis ordinibus, biremis. 569. 462
Naxos. 155. 636
Nectare odorato ſpargit corpus. 179. 250
Neptunus & Apollo Trojam Laomedonti condunt, precio pacto decepti. 552. *Fab.* 6.
Neſſus. lib. 9. *Fab.* 2.
Neſtoris triſecli ætas. 603. 188. *ejuſdem ſenilis loquacitas.* 618. 446
Nidi pendentes. 585. 746
Nilus. 37. 422. *Septemplex.* 233. 187. *habens ſeptem cornua.* 492. 773
Niobe in ſaxum. 277. *Fab.* 4. *Ejuſdem paſſiones. proverb.* 285. 276.

Nitens

Nitens juvenca. 50. 610
Niſi crinis fatalis. 389. 85
Noctua Minerva ſacra. 94. 564
Noctis ſilentium. 331. 186
Nonacria, Atalanta 414. 426
Notare, notis ſcribere. 478. 523
Nova monſtra. 38. 437
Nova, pro miris. 63. 31
Certo ego me Novi? ſi ſe non noverit, id eſt, ſi formam non viderit ſuam. 678. 840.
Nubigena. 604. 211.
Nudipedalia magarum, item Nyctelia. 331. 183.
Numa Pythagoram audivit. 747. 4.
Nuptiæ apud veteres tribus fiebant modis. 387. 54.
Nuptiis non faces duntaxat præferebantur, ſed & ara adhibita, & ſacra facta. 604. 215.
Nymphæ, Dearum miniſtræ. 22. 193
Nictelia. 331. 183

O.

OBſeſſi artus. 261. 632
Obſcura vates ambagum. 374. 761
Occupat currum juvenili corpore. 70. 150
Oculis profanis ſacra ſpectare. 160. 710
Oculi in morte gravati. 173. 145
Oculi in amore duces. 712. 373
Oeſtrum pellicis Argolicæ. 57. 726
Oeta. 455. 165
Olenia ſidus, Amalthea, inter ſidera recepta. 153. 594. Oliva popularis. 356. 498.
Olivi, pro olivæ. 506. 176
Opeſiſus equina. 452. 125
Optat habere, date bibere, &c. conſtr. Gr. 517. 364.
Ora fontium. 28. 281
Oreades, montium nymphæ. 438. 787
Orci novi incolæ: animæ recentes. 417. 488
Orpheus. 495. 3. à Thraciis mulieribus diſcerptus. 541. Fab. 1. Primus Liberi patris ſacra in Græciam induxit. 545. 68
Ortygia. 254. 499

P.

PAlæſtini. 168, 46. 230, 145
Palamedes injuria damnatus. 635. 60
Palicorum ſtagna. 248. 406
Palæſtra nitida. 283. 241
Palladium. 650. 337
Pallas perpetua gaudet virginitate. 95. 579 prælio intervenit, prudentia. 224. 46. item & Ulyſſi adfuit contra procos. ibid. Ejus arbor. 288. 335. Palladii latices. 403. 275.
Palilia, ſive Parilia. 740. 774
Pandion, rex Athenarum. 295. 466
Parcæ, triplices Deæ. 99. 654
Paris Achillem telo interficit. 627. 606
Paros marmorea. 354. 465
Parthenope, Neapolis. 695. 101
Paſiphae, filia ſolis. 482. 735
Peleus. 556. 260
Pegaſus. 217. 785. Ejus Hippocrene. 237. 250.
Pectora ſalientia. 426. 606
Pentheus. 148. 514
Peſtis deſcriptio. 357. 515
Perſeus avo regnum reſtituit. 236. Fab. 3. ejus nuptiæ cum Andromeda. 221. Fab. 1. pugna ejuſdem. 223, 30. 204. Fab. 16. 209. Fab. 18. 214. Fab. 19.
Pelias haſta. 596. 74
Perimele ab Acheloo vim paſſa. 425. Fab. 6. è ſaxo præcipitatur à patre in mare. ibid.
Periclymenus cum Hercule pugnat. 622. Fab. 6.
Phocæ. 29. 300
Phoronis. 53. 668
Phocis. 94. 569
Philomelæ commenta funera. 303. 565
Philemon & Baucis. 426. Fab. 7. &c.
Philoctetes, Pæantia proles. 634. 45. ab Ulyſſe ad Trojam cum telis Herculis adductus. 653. Fab. 2.
Polyphemus Galateam amat. 671. Fab. 8. Lumen perdit. 675. 772
Phæacum felicia pomis rura. 671. 719
Picus, in avem. 709. Fab. 7.
Pierides in picas. 263. Fab. 12.
Pitane, Urbs Æolica. 344. 357
Plangebant pectore terram. 123. 125
Plurimus, magnus; plurima cervix, plurima nux. 424. 582
Plurimus ſol. 692. 53
Plumbum incandeſcit, balearia funda liqueſcit. 104. 728
Polydorus interemtus. 655. 432

INDEX.

Polyphemus incurſat rupibus. 701. 190
ſocios Vlyſſis devorat. 701. 205
Polyxena generoſe moritur. 656. 457. & 465.
Paniceas, non Phœnicias. 597. 104
Porrexit in herbis. 337. 254
Populabile. 461. 263
Poma, Veneris ſymbola. 533. 650
Portus manufacti deſcriptio. 584. 728
Progne, vel Procne. 295. 428
Procris. 369. 694
Prohibere aditu, non aditus. 595. 66
Prohibere aquis, non aquas. 289. 349
Prætendere, non protendere. 409. 341
Proteus. 434. 731
Pradelaſſat. 584. 730
Priamus miſer. 591. *Fab.* 1.
Prometheus. 14. 82. *Ignem diviſis mortalibus.* 33. 363
Proteſilaus haſta Hectoreâ fataliter cadit. 595. 67.
Profecta. 601. 152
Prona via. 65. 67
Proteus. 62, 9. 434. 731
Proſerpina rapta. 247. 395. *Granum pomi apud inferos guſtavit.* 255. 536. *partem anni cum Plutone, partem cum Cerere matre vivit.* 257. *Fab.* 10.
Prudentia ab annis. 269. 29
Pratenta, non protenta. 572. 511
Pugnare alicui, pro cum aliquo. 8. 19
Pſecas. 127. 172
Pulvere canitiem fœdare, quod in magno luctu fiebat. 420. 528
Purpuream evomere animam. 283. 253
Python. 38. 438
Pyramus & Thisbe. 169. 55
Pygmæa fatum. 273. 90
Pygmalion. 511. 243
Pythagoras. 751. 60. *Ejus dogma.* 757. *Fab.* 3.

Q.

Quadrijuga curru, pro triumphali. 462. 272.
Quercus Jovis. 46. 563

R.

Remos hedera impediunt. 156. 664
Recurſum non habent mea tela. 481. 593.
Reducta haſta. 599 132
Rejici de corpore veſtem. 447. 32
Repens, pro recens. 594. 61
Reperta non inventa. 52. 654
Retracto, revolvo. 371. 714
Reverentia famæ. 479. 555
Rhamnuſia, Nemeſis. 142. 406
Rheſus. 636. 98
Rex Patrem vicit. 593. 30
Romana conditor urbis. 745. 849
Rude pectus. 489. 719
Rumpere ſilentia. 35. 384
Rumor non fabula. 529. 561
Ruſtici in ranas. 287. *Fab.* 5.

S.

Sagitta Herculis. 460. 233
Salmacis fons infamis. 182. 385
Salmacis obſcœna unda. 768. 319
Samos Junonia. 400. 260
Sanguinea de arbore gutta. 466. 344
Saturnus à Jove mulctatus. 17. 113
Saturnia Juno, quoties nocitura venit. 456. 176.
Sariſſa Macedonia. 619. 466
Scaligeri inclemens cenſura in Ovidium. 6. 1
Scitus, peritus. 452. 108
Scylla. 322, 63. 673, 730. 693, 59
Semele. 134. 74
Septem Triones. 12. 64
Serpentis Martii tres micant linguæ. 117. 32. & 34.
Serpentem Danai vident devorare novem volucres, ſymbolicè. 592. 13
Serpentis Cadmai dentes 122. 105. & 110. *gemina lingua.* 203. 586
Serpens, poſita cum pelle ſenecta, novus. 461. 266.
Sibylla vivax. 696. 107
In Sinu juvenis poſita cervice renidens. 528. 558.
Situs, combuſtus & tumulatus. 80. 326
Silenus, Bacchi alumnus. 167, 26. 546, 90
Siſyphus. 194. 459
Sinis, magnis male viribus uſus. 351. 440
Siſtra. 487. 692
Solatium mortis, à forti viro cecidiſſe. 596. 80.
Sol omnia videt. 59. 769
Solis regia. 61. 1

Solis

Solis radii repercuſſi. 67. 110
Solis equi veſcuntur ambroſia ſucco. 68. 120
Soror pro conſobrina. 33. 351
Sortes; pro oraculis. 34. 368
Sororia oſcula. 185. 334
Sortes Lyciæ. 529. 567
Somno victa jacet. 555. 238
Somni domus. 577. 573
Somnum curæ fugiunt. 579. 623
Somni portæ. 579. 626
Sorte legi. 705. 251
Spatium. 377. 783
Spercheas, pro Spercheus. 48. 579
Spirare ſupra vires. 243. 348
Spoliis hoſtium antiqui heroes ornabant atria ſua. 394. 154
In Statione *manent oculi.* 51. 627
per Stygia *flumina jurare.* 63. 46
Statione cæli exit. 68. 115
Spumantem, pro ſpumantem. 607. 256
Stellio puer. 251. 460. & 61
Stymphalus, Arcadiæ rex. 258. 585
Styrx, avis funeſta. 338. 269
Studium anile. 430. 660
Stamina, chorda in lyra. 551. 169
Subſtricta ilia. 129. 216
Superare, ſuperſtitem eſſe. 145. 470
Sublimem rapite. 159. 694
Subigere opus digitis. 268. 20
Succincta comas. 502. 103
Surdior æquoribus. 677. 804
Symplegades, Cyanea petra. 321. 62

T.

TAlaria Mercurii. 53, 671. 105, 73
Tantalus. 498. 41. *Garrulus, punitus.* 292. *Fab.* 7.
Tartara inania. 581. 670.
Tauriformis Achelous. 450. 80
Taygetes, Pleiades. 153. 595
Tauri æripedes. 325. 105.
Tegmen capillis ſumere. 54. 672
Telum vitare, exire. 226. 68
Telamon. 553. 216. *Potitur Heſione.* 532. 217.
Telemus Eurymides. 675. 770
Tempeſtas arte potentior. 571. 499
Tellus librata ponderibus ſuis. 8. 13
Terra, magna parens. 35. 393
Terræ filius. 50. 615
Terra omniparens. 77. 275
Ter ſenem luſtrat. 337. 261
Terra recedit, navis videtur ſtare. 569. 466.
Texta cava carina. 572. 524
Themis fatidica. 31. 321
Thebæ. 124. 131
Thebani anguigenæ. 150. 531
Thyrſus. 150. 542
Theſei laudes. 350. 433. *interficit Minotaurum Ariadnæ munere.* 394. *Fab.* 2.
Thraciæ mulieres, quæ Orpheum dilacerarunt, in arbores converſæ. 545. *Fab.* 2.
Thetis, mater Achillis. 554. *Fab.* 7.
Theſtorides Calchas. 592. 19.
Tibia multiſori buxi. 601. 158
Tireſias. 137. 323
Tityus viſcera præbet. 194, 456. 498, 43
Tibia Berecyntlia. 542. 16
Tlepolemus, filius Herculis. 623. 537. *Rhodiorum ductor.* 625. 574
Tmolus judex. 550. 156
Triton cæruleus. 31. 333. *canorus.* 62. 8
Toſta fruges, pro pane. 558. 120
Trinacria. 243. 347
Triplex mundus. 593. 40
Triptolemus. 262. 646
Tritonia. 276. 1. 107. 783
Troja mœnia bis perjura. 553. 215. *Tandem capta & incenſa.* 653. *Fab.* 2.
Troja recidiva. 777. 452
Tuba, peditum. 15. 98
Non Tulit *ulterius.* 146. 487
Torris fatalis. 419. 518
Torus. 429. 655
Typhoëa. 136. 301
Tyrrheni in Delphinas & aves. 153. 599
Tyrio ſaturata murice palla. 551. 166

V.

VAriare comas. 85. 412
Vacans animus, curis ſolutus. 482. 611
Velamenta ſupplicum. 558. 279
Velato capite ſuperi adorantur. 35. 382
Vellus aureum. 328. 155
Venus Marti placita. 175. 171
Venus aurea. 513. 277
Veneficarum vis. 332. 199
Venter malè moratus. 753. 95
Ventos [illegible]ipere a tergo. 593. 39

Ver-

INDEX.

Verbenæ. 336. 242.
Vinclo innecte tenaci. 556. 252
Violentia Turni, pro violento. 11. 48
Viſcera terræ. 18. 138
Vitta. 85. 413
Vittata vacca. 601. 151
Vinum ζωότερον. 215. 764
Victoria dubia. 384. 13
Vinclo propiore ligari, id eſt, connubiali. 479. 549.
Virgo grandis, puer bonus, ex Laconum diſciplina. 489. 717
Viperei dentes. 326. 122
Viſcera in viſcera condi. 753. 88
Ulyſſes & Circe 196. *Fab.* 5. *ejus ſocii in feras.* 714. *Fab.* 8.
Umbra non prenditur. 499, 58. 192, 435
Volumina ſerpentum. 65. 71
Voluptas virûm & fœminarum in lance. 137. 320.
Volubilitas capitis fracta. 617. 434
Voluntas non iners. 431. 78
Vulpes Tecmeſſia. 377. 782
Vultus bonus. 431. 77
Vulgare corpus. 511. 240
Ulyſſes & Diomedes Palladium ſurripiunt, intercipiunt Dolona, &c. 644. 420
Vulnus amoris. 675. 759

X.

Xanthus iterum arſurus. 75. 245

Z.

Zanclea arena. 673. 729
Zancle, Urbs Siciliæ. 690. 5
Zodiacus. 69. 130
Zona Proſerpina. 252. 470

FINIS.

HAG. 2019806

Digitized by Google